Porrosht Ahwoso Ahlo

Ɨshɨr Ahwoso

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay

New Tribes Mission

Wycliffe
BIBLE TRANSLATORS

Porrosht Ahwoso Ahlo

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay

Primera edición
© 2000, New Tribes Mission
1000 E. First Street, Sanford, FL 32771
http://usa.ntm.org

Edición para la Web
© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc.

www.ScriptureEarth.org

Licencia Creative Commons (Reconocimiento-NoComercial-SinObraDerivada 3.0 Unported)

Compartir — Usted es libre de copiar, distribuir y comunicar públicamente la obra.
Reconocimiento — Debe reconocer los créditos de la obra.
No comercial — No puede utilizar esta obra para fines comerciales.
Sin obras derivadas — No se puede alterar, transformar o generar una obra derivada.

http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0

ÍNDICE

página

Mateo	Mt	1
Marcos	Mr	65
Lucas	Lc	102
Juan	Jn	171
Hechos	Hch	216
Romanos	Ro	283
1 Corintios	1Co	313
2 Corintios	2Co	341
Gálatas	Ga	359
Efesios	Eg	370
Filipenses	Flp	381
Colosenses	Col	388
1 Tesalonicenses	1Te	395
2 Tesalonicenses	2Te	402
1 Timoteo	1Ti	406
2 Timoteo	2Ti	415
Tito	Tit	421
Filemón	Flm	425
Hebreos	Heb	427
Santiago	Stg	448
1 Pedro	1Pe	456
2 Pedro	2Pe	465
1 Juan	1Jn	470
2 Juan	2Jn	478
3 Juan	3Jn	479
Judas	Jud	481
Apocalipsis	Ap	484

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

Mateo

Nãhu uu Jesucristo ɨr poruwo wɨshɨ.

1 1 Ana hutɨta tata uu Jesucristo ɨr poruwo wɨshɨ. Wɨchɨ tãra rey David
lɨshɨ hn Abraham lɨshɨ.
2 Abraham ɨr ɨjɨt iich otsɨɨ Isaac. Isaac ɨr ɨjɨt iich otsɨɨ Jacob. Jacob
ɨr ɨjɨt iich otsɨɨ Judá. Judá hõr leshɨbo wɨr israel oso õr poruwo wɨshɨ.
3 Judá ɨr aabo õr iiyo otsɨɨ Fares hn Zara. Õr data iich otsɨɨ Tamar. Fares
ɨr ɨjɨt iich otsɨɨ Esrom. Esrom ɨr ɨjɨt iich otsɨɨ Aram. 4 Aram ɨr ɨjɨt iich
otsɨɨ Aminadab. Aminadab ɨr ɨjɨt iich otsɨɨ Naasón. Naasón ɨr ɨjɨt iich
otsɨɨ Salmón. 5 Salmón ɨr ɨjɨt iich otsɨɨ Booz hn Booz waa ɨr data iich otsɨɨ
Rahab. Booz ɨr ɨjɨt iich otsɨɨ Obed hn Obed ɨr data iich otsɨɨ Rut. Obed ɨr
ɨjɨt iich otsɨɨ Isaí. 6 Isaí ɨr ɨjɨt iich otsɨɨ David. Wɨchɨ uje masaha par israel
oso õr rey. Rey David ɨr ɨjɨt iich otsɨɨ Salomón hn Salomón ɨr data wate
Urías lɨshɨ ɨr ɨrãhto. 7 Salomón ɨr ɨjɨt iich otsɨɨ Roboam. Roboam ɨr ɨjɨt iich
otsɨɨ Abías. Abías ɨr ɨjɨt iich otsɨɨ Asa. 8 Asa ɨr ɨjɨt iich otsɨɨ Josafat. Josafat
ɨr ɨjɨt iich otsɨɨ Joram. Joram ɨr ɨjɨt iich otsɨɨ Uzías. 9 Uzías ɨr ɨjɨt iich
otsɨɨ Jotam. Jotam ɨr ɨjɨt iich otsɨɨ Acaz. Acaz ɨr ɨjɨt iich otsɨɨ Ezequías.
10 Ezequías ɨr ɨjɨt iich otsɨɨ Manasés. Manasés ɨr ɨjɨt iich otsɨɨ Amón. Amón
ɨr ɨjɨt iich otsɨɨ Josías. 11 Josías ɨr ɨjɨt iich otsɨɨ Jeconías. Erze Babilonia
oso ohnoy Jeconías hn ɨr leshɨbo hn erze israel oso yewo otseya õr dɨt
Babilonia.
12 Uje ode dɨt Babilonia ich Jeconías ɨr ɨjɨt de uje iich otsɨɨ Salatiel.
Salatiel ɨr ɨjɨt iich otsɨɨ Zorobabel. 13 Zorobabel ɨr ɨjɨt iich otsɨɨ Abiud.
Abiud ɨr ɨjɨt iich otsɨɨ Eliaquim. Eliaquim ɨr ɨjɨt iich otsɨɨ Azor. 14 Azor ɨr
ɨjɨt iich otsɨɨ Sadoc. Sadoc ɨr ɨjɨt iich otsɨɨ Aquim. Aquim ɨr ɨjɨt iich otsɨɨ
Eliud. 15 Eliud ɨr ɨjɨt iich otsɨɨ Eleazar. Eleazar ɨr ɨjɨt iich otsɨɨ Matán.
Matán ɨr ɨjɨt iich otsɨɨ Jacob. 16 Jacob ɨr ɨjɨt iich otsɨɨ José. Wɨchɨ María ɨr
abich. Wate Jesús ɨr data. Jesús wɨchɨ Cristo.
17 Abraham nehech terɨhɨ David õr katorse wɨr uu José ɨr poruwo wɨshɨ.
Uje David de nehech ohnoy õr otseya õr dɨt Babilonia wɨr uu José ɨr
poruwo wɨshɨ õr katorse. Uje ode Babilonia nehech Cristo shũrha wɨr uu
José ɨr poruwo wɨshɨ õr katorse.

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

Jesucristo shũrha.

18 Tiita uje Jesucristo shũrha. Ɨr data iich otsɨɨ María. Hõr José ochɨbɨte
lahwoskite par õhiye ahɨr per uje ehn yahpaa onõyhiye ahɨr ich wate
hmɨker. Porrosht Ɨchɨbich ukurbo shuu wate hmɨker. 19 Wate José tyenɨj
ĩhi ahɨr par ɨr ɨrãhto. José wɨchɨ ɨch ɨr ɨluu om. Ye nahmũrpe uje tatehe
oso õr ɨkɨch uje sehe noym wate hn shuu wate pook. Heke ehet chiilehet
par uje shɨ tatɨm õr bahluwo. 20 Uje ehn shuu deyuwo tɨsĩr ɨtsorz ich umo
hn chɨkẽra deerc. Ɨrhĩch ɨr anjel tatɨm ɨre ɨm: —José, owa ãra uu owa
porokkite rey David. Ye atɨla par uje ẽyhi María ahɨr par erãhto pork
Porrosht Ɨchɨbich ɨr ukurbo wɨchɨ uje shuu María hmɨker. 21 Uje María
ɨjɨt shũrha ich ekẽra iich on Jesús. Ekẽra uhu ɨtsorz pork wɨchɨ tyenɨj ɨshɨ
nahnapso õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr.—
22 Tyenɨj tokole ɨtsorz par uje eyok Ɨrhĩch ahwoso yakaha uje shuu
profetɨt chichewkite. Ese profetɨt tata ɨm: 23 —Hmeychɨmlo, tɨmcharrza
pharrza tyenɨj hmɨker hn ɨr ɨjɨt shũrha ɨteẽtak. Ekɨrlo ɨr iich on
Emanuel.— Ese ahwosht tata uje Porrosht shish de eyok ahɨr.
24 Uje José nĩhɨ ich shiyokõr erze uje Ɨrhĩch ɨr anjel tatɨm ɨreke. Ĩhi
María ahɨr par ɨr erãhto 25 per ye umuhu wate ahɨrpe nehech ɨr ɨjɨt
shũrha, hn José chɨkẽra ɨr iich ɨm Jesús.

Hnakɨrbo uje õr eykdeyo ochukwi Jesús

2 1 Eseekite uje Jesús shurẽhe wahacha dɨt Belén uje dechɨ hnɨmich
Judea hn Herodes shish reyɨhɨchɨs ich hnakɨrbo otɨrẽt otãra
deeych warĩch yɨt uje õr dɨt de otĩr Jerusalén. Wɨr õr eykdeyo, ochɨraha
porrzeebe. Otata otsɨɨ: 2 —¿Chɨhɨ ɨraãpo uu israel oso õr rey uje shurhãni?
Oyumo ese pɨkɨhnint ɨr porrzeebcha wahacha deeych warĩch hn oyɨrẽt
par oyeeychãha ɨre.—
3 Uje rey Herodes chunt uje ɨtsorz ich chishlabe hn tola. Nos wɨr oso
uje ode dɨt Jerusalén ochishlabe hn otola toy. 4 Herodes shuu nos wɨr
otakɨsho lawich erze saserdote õr bahluwo hn erze uje oshiyokorãha oso
waa ley waa je Moisés chichewkite. Tatɨm õr ɨm: —¿Ɨraãpo uje Cristo
tyenɨj shurẽhe?—
5 Otatɨm otsɨɨ: —Tyenɨj shurẽhe dɨt Belén uje de ese hnɨmich Judea
pork profeta porokkite chichew shuu ɨtsorz ɨm: 6 “Ese dɨt Belén uje de
hnɨmich Judea wɨchɨ dɨt ɨjaap per ich bale pork erze israel oso õr bahlut
tyenɨj tãra ese dɨt par tɨbey õr.”—
7 Eseekite hn Herodes shuu otɨbii erze hnakɨrbo uje õr eykdeyo per
ye nahmũrpe uje shuu oso yewo ochɨraha uje tɨbii õr. Tatɨm õr ɨm:
—¿Latɨkni hn ese rey ɨr porrzeebcha tokole?— 8 Uje otatɨm ɨre hn wɨchɨ
tatɨm õr ɨm: —Bolɨlo etĩrlo wahacha dɨt Belén ekulo ese pɨkɨhnint. Uje
eshɨlo ich erẽtlo atɨmlo yok par uje takaha tɨkeeychãha ɨre toy.—

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

9 Uje ochunt uje rey Herodes tataka hn otokole ohno. Asa porrzeebcha
waa je omoho wahachhna deeych warĩch dechɨ õr ɨkɨch ɨyebe hn oyehe
nẽr nehech asa porrzeebcha ɨyehechɨs owich uje ese pɨkɨhnint de. 10 Uje
erze hnakɨrbo omo asa porrzeebcha uje ɨyehechɨs ich õr ayla. 11 Omasaha
pwert ehet hn omo ese pɨkɨhnint hn ɨr data María. Wɨr ocha dete hnɨmo
hn oteeychãha ese pɨkɨhnint. Otsɨtsẽr ese uje otõhwa hn ochiyuhu oro
oshɨm ɨre. Oshɨm ɨre incienso hn mirra uje aat ehmuuj.
12 Uje omo hn õr yet chɨkẽra uje ye ompe ocheeshpo otĩr Herodes heke
ochɨkãha dehet yet uje tĩr õr dɨt.

José hnoy Jesús hn María seya õr Egipto.

13 Eseekite uje erze hnakɨrbo ohnoko uje õr eykdeyo hn José umo.
Chɨkẽra deerc. Umo ɨrhĩch ɨr anjel uje tatɨm ɨm: —Alehet, boy ese
pɨkɨhnint hn asa ɨr data etĩrlo wahacha egipto oso õr hnɨmich shɨchish.
Shɨ akahachɨs nehech terɨhɨ uje titɨm owa nehe hn eeshpo, pork Herodes
sehe duhu odukwi ese pɨkɨhnint par shuu oshuu oshuu toy.—
14 José nĩhɨ dɨhlich pehet. Chishew ese pɨkɨhnint hn ɨr data. Ohno
otĩr egipto oso õr hnɨmich. 15 Otsakaha wahachni nehech terɨhɨ uje rey
Herodes toy. Uje oshiyokõr oshuu ɨtsorz ich oshuu eyok ɨrhĩch ɨr ahwoso
yakaha uje shuu profeta chichewkite uje tata ɨm: —Porrosht sole: “Tɨkɨbii
pijɨt par uje tokolɨhɨ egipto oso õr hnɨmich.”—

Rey Herodes shuu ohyerptoso oshuu pɨkɨhnino.

16 Eseekite uje rey Herodes kemɨhɨ uje erze hnakɨrbo uje õr eykdeyo
otsehnyẽr ɨre ich chesdelpa. Shuu ohyerptoso ohno otĩr dɨt Belén hn nos
wɨr duwo uje de ɨr wɨro par oshuu erze pɨkɨhnino ijaabo oshuu otoy uje
õr do ãyo hn uje ehn oyehi pork erze hnakɨrbo uje õr eykdeyo otatɨm
ɨrhna uje do ãyo uje asa porrzeebcha tokole. 17 Uje oshuu erze pɨkɨhnino
oshuu ɨtsorz ich oshuu yakaha erze uje profeta Jeremías chichewkite ɨm:
18 —Ochunt õr iyaa wahacha dɨt Ramá. Wɨr oyerh ich otsɨhnew. Wate
Raquel uje yerh towĩra deyjo. Ich ye nahmũrpe uje yeẽk shuu ɨre ehet kɨɨs
pork ich nos wɨr ɨr aabo ijaabo ɨteẽto otoy.—
19 Eseekite uje rey Herodes tokite hn José umo hn chɨkẽra deerc.
ɨrhĩch ɨr anjel tatɨm ɨm: 20 —Alehet, asew ese pɨkɨhnint hn ɨr data.
Bolɨlo etĩrlo israel oso õr hnɨmichpo pork ich tohna ese uje sehe duhu
ese pɨkɨhnintni.— 21 José iyehet. Chishew ese pɨkɨhnint hn ɨr data. Ohno
ocheeshpo otĩr israel oso õr hnɨmich.
22 Uje José chunt uje rey Herodes ɨr ijɨt Arquelao tɨbey erze israel oso uje
ode hnɨmich Judea ich tola par tĩr wahacha. José umo hn chɨkẽra deerc.
Porrosht tatɨm uje ich ye ompe sakaha wahacha, heke hno tĩr hnɨmich
Galilea. 23 Uje taachĩhɨchɨs hn hno sakaha dɨt Nazaret heke ich yakaha uje
erze profeta poruwo wɨshɨ otata otsɨɨ: —Cristo wɨchɨ uu Nazaret osht.—

Juan tohɨrm oso.

3 1 Eseekite hn Juan uu tohɨrm oso ɨchii hno tĩr wahacha hnɨmich uje
ɨsa uje dechɨ hnɨmich Judea. Sanɨmɨrãha Porrosht ahwoso tatɨm õr
ɨm: 2 —Uhu olak aho nuuna uje ahakõrlo mɨhnũwo. Moymlo hn ahakõrlo
uje Porrosht sahmũr pork yej terɨhɨ uje Porrosht shuu oso omasaha par
ɨr aabo.— 3 Juan wɨchɨ uje profeta Isaías tatkite ɨm: —Porrosht sole:
"Ese pɨbich de wahacha hnɨmich uje ɨsa nehe. Tatɨm oso ich sɨhnew ɨm:
Moymlo erze olak ɨluu mɨhnũ. Enshii olak par anemlo ese Ɨrhĩch. Uhu
olak ɨlo dehet uje onɨshii oshuu deresho par ese Ɨrhĩch."—

4 Juan ɨr ɨshuwo oshiyokõr ochĩra kameylo wesho shɨ ɨtso ponchuko.
Ɨr ɨhɨrrzosht wõjo yuhur. Ɨr poso shɨ tew eru uje om hn tɨbuhu reyne
uje de hmonte. 5 Oso uje ode Jerusalén hn erze uje ode lekɨtiyo hnɨmich
Judea hn erze uje ode onoota Jordán wɨrc 6 ohno otĩr Juan. Otatɨm uje
oshiyokõr mɨhnũwo hn oym hn Juan tohɨrm orĩhɨ onoota Jordán.

7 Juan umo erze oso uje otɨrẽt ich okɨhniya uje õr ɨluuta iich otsɨɨ
fariseo hn yewo õr ɨluuta iich otsɨɨ saduseo. Otɨrẽt par uje Juan tohɨrm
õr. Juan tatɨm õr ɨm: —Olak shɨ olak ɨtso echeẽt ɨr aabo uje ich wosdeyo.
¿Yeẽk tatɨm olak heke erẽtlo par uje ye ese kuchɨt mĩhnt tĩr olak nehe?
8 Ebɨtɨlo orhõta uje moymlo erze kuche mɨhnũwo hn ahakõrlo uje
Porrosht sahmũr. 9 Ye uhulo olak eyuwo tɨsĩr uje ãrlo olak porokkite
Abraham heke olak owich de Porrosht ahɨr. Titɨm olak kɨrẽhe Porrosht
nahmũr ich ɨre pwele shuu erze kojano chisãha ɨre Abraham ɨr aabo.
10 Ich yej terɨhɨ ese deeych uje Porrosht sepyẽr oso shɨ ɨtso uje ɨbɨjiita
de pohɨr ahɨr par ihyo. Nos pohɨr uje ye ee ɨhĩrpe ich tyenɨj ohyo hn
ochɨmchaha jwekɨta. 11 Erze uje otata uje oshiyokõr mɨhnũwo hn oym,
wɨr uje tokohɨrm orĩhɨ awɨt, per tyenɨj yet tɨrẽt ɨyehe piyẽr. Wɨchɨ
ma dich je yok heke ye yok pwele tokõhwa ɨr erihyope. Wɨchɨ tyenɨj
shiyokõr shɨ ɨtso uje tohɨrm olak chĩra Porrosht Ɨchɨbich hn jwekɨta.
12 Wɨchɨ tõhwa palt. De ɨr hme par chɨshɨt erze trigo hn chɨhmer ese trigo
chɨmchaha ɨr owich, per erze ɨr yuhur ich chɨmchaha asa jwekɨta waa je
yelɨj nɨhna ɨre.—

Juan tohɨrm Jesús.

13 Eseekite hn Jesús tokolɨhɨchɨs ese hnɨmich Galilea hno tĩr onoota
Jordán par shuu Juan tohɨrm ɨrehechɨs. 14 Juan ye nahmũr tohɨrm
Jesuspe. Tatɨm Jesús ɨm: —Tyenɨj ohɨrm yok per erẽtɨke par tokohɨrm
owa.—

15 Jesús tatɨm ɨre ɨm: —Ma om uje ohɨrm yok par Porrosht ahwoso
yakaha.— Hn Juan tatɨm ɨre ɨm: —Yehe wɨchɨ.—

16 Uje tohɨrm Jesusɨke hn tokolɨhɨ awɨt ɨchii poõrc sɨtsẽr ɨre. Umo
Porrosht Ɨchɨbich uje ihnɨmich tãra poõrc ɨtso palomɨt ɨyehe Jesús eeych.

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

17 Chunt õr ahwoso uje tãra poõrc tata ɨm: —Wɨchɨ yok pijɨt uje tahmũr
hn tahmũr erze uje shiyokõr.—

Dyablo sehe duhu Jesús niyokõr uje mĩhnɨk.

4 1 Eseekite hn Porrosht ɨchɨbich shuu Jesús hno tĩr ese owich uje
ɨsa par uje dyablo prowa sehe duhu Jesús niyokõr uje mĩhnɨk.
2 Uje Jesús dechɨ ich ye taakpe daalo kwarenta hn dɨhle kwarenta. ɨchii
chuuna uje sewɨt sẽhi. 3 Dyablo uje sehnyẽr oso sɨtĩr ɨre Jesús. Tatɨm
ɨm: —Kɨmɨjɨ owa Porrosht Ijo ich atɨm erze kojano po par uje chisãha ɨre
pan.—
4 Jesús tatɨm ɨm: —Porrosht ahwoso tata uje ye shɨ panpe uje shuu õr
ɨkɨrĩt de per tyenɨj nos oshiyokõr uje Porrosht tata.—
5 Dyablo hnoy Jesús seya wahacha Jerusalén uje Porrosht ɨr templo
de. Chɨbɨte ɨre templo eeych uje ich ma porĩt. 6 Tatɨm ɨm: —Kɨmɨjɨ owa
Porrosht Ijo ich ãr owaha lɨka pork Porrosht ahwoso tata uje shuu ɨr
anjele otɨbey owa. Wɨr ochishew owa ochĩra nahme par uje ye kojano
duhu er.—
7 Jesús tatɨm ɨm: —Porrosht ahwoso tata shuu ɨtsorz toy ɨm: “Ye epɨ
owa ɨrhĩch Porrosht.”—
8 Dyablo hnoy Jesuspo seya kojach eeych uje ich ma porĩt. Nos sowa
erze duwo uje de ĩrmo lekɨtiyo hn nos wɨr kuche ɨhĩrtso uje de aho.
9 Dyablo tatɨm ɨm: —Kɨmɨjɨ atsa ete hnɨmoho pɨkɨch eeychãha yok ich nos
tokosɨm owa.—
10 Jesús tatɨm ɨm: —Satanás, atokolɨhɨ lɨka, bo pork Porrosht ahwoso
tata ɨm: “Eeychãha owa ɨrhĩch Porrosht hn ahakõr shɨ uje ɨre sahmũr.”—
11 Heke dyablo tokolɨhɨ Jesús ahɨr hn anjele otaachĩhɨ Jesús ahɨr par
otakashɨm.

Jesús sanɨmɨrãha Porrosht ahwoso hnɨmich Galilea.

12 Eseekite uje Jesús chunt uje ochɨmchaha Juan karsel ehet hn
tokolɨhɨ hnɨmich Judea hno tĩr Galilea. 13 Tokolɨhɨ Nazaret hnaas hno tĩr
Capernaum uje de lagunta wɨrc. Ese dɨt dechɨ erze israel oso õr hnɨmich
uhurc uje õr porokkite iich otsɨɨ Zabulón hn erze israel oso yewo õr
hnɨmich uhurc uje õr porokkite iich otsɨɨ Neftalí. 14 Uje Jesús debuhu
ese dɨt Capernaum ich shuu Porrosht ahwoso yakaha uje profeta Isaías
chichewkite shuu ɨtsorz ɨm:
15 —Erze israel oso uje odebuhu ese hnɨmich uje otãra ɨr porokkite
Zabulón hn erze israel oso uje odebuhu ese hnɨmich uje otãra ɨr
porokkite Neftalí ode Jordán pɨt uje deeych warĩch. Ese hnɨmich
iich otsɨɨ Galilea. Dihipo kɨnãho odebuhu wahacha toy.
16 Erze oso uje odebuhu wahacha ye odɨraha Porroshtpe. Wɨr shɨ õr
ɨtso uje ode dɨhlelta. Wɨr omo luuta waa je ich data. Erze uje

odebuhu ese hnɨmich wɨr shɨ ɨtso uje tyenɨj otoy hn otĩr urhuta
bahluta ehet per ese uje ɨtso luu chihit õr par shuu ochɨraha ɨre.—
17 Eseekite uje Jesús taachĩhɨ Capernaum ɨchii sanɨmɨrãha Porrosht
ahwoso tatɨm õr ɨm: —Moymlo erze olak ɨluu mɨhnũ hn ahakõrlo uje
Porrosht sahmũr pork ich yej terɨhɨ uje Porrosht shuu oso omasaha par ɨr
aabo.—

Jesús tɨbii leshĩrtso par õya ɨre.

18 Eseekite uje Jesús dɨrkɨhɨ lagunta Galilea wɨrc hn umo hnakɨrbo õr
osiyer uje otãra ɨr retɨhɨ lagunta ehet. Õr leshɨbye. Uu yet iich otsɨɨ Simón. Ɨr
iich yet otsɨɨ Pedro, hn ɨr leshɨbich iich otsɨɨ Andrés. Wɨr shɨ leshɨrtso. 19 Jesús
tatɨm õr ɨm: —Erẽtlo meylo yok hn tuu uhulo oso omasaha par Porrosht aabo
ɨtso uje eshẽrlo loshiyo ẽrlo ret.— 20 Ɨchii oym ɨr ret hn õya Jesús.
21 Uje Jesús dɨrkɨhɨchɨs hn umo yewo toy, õr osiyer. Wɨr õr leshɨbye.
Yet iich otsɨɨ Santiago hn ɨr leshɨbich iich otsɨɨ Juan. Õr deych iich otsɨɨ
Zebedeo. Odechɨ deych ahɨr pohorrza ehet ochii ret obɨlo. Jesús tɨbii õr.
22 Ɨchii oym ɨr deychɨhɨ pohorrza ehet hn oyhnɨmich ohno õya Jesús.

Jesús shiyokorãha oso hnɨmich Galilea.

23 Eseekite hn Jesús hno tĩr lekɨtiyo hnɨmich Galilea shiyokorãha oso
sinagoga aho. Tatɨm õr erze ahwoso omo uje ich yej terɨhɨ uje Porrosht
tɨbey oso. Ich oso okɨhniya uje õr permo kɨnãho kɨnãho hn nos chukuta
õr. 24 Otatehe Jesús lekɨtiyo ese hnɨmich Siria. Nos otõhwa wɨr oso uje õr
permo kɨnãho kɨnãho. Ode uje õr doso hn yewo demonyo de õr aho hn
ode uje õr atake hn ode uje pɨlich worbɨt yakaha õr. Jesús nos chukuta õr.
25 Ich oso okɨhniya uje õya ɨre. Otãra hnɨmich Galilea hn otãra erze duwo
uje iiyo otsɨɨ Decápolis hn otãra Jerusalén hn otãra hnɨmich Judea hn
otãra onoota Jordán pɨt hn õya Jesús.

Jesús sakaha wĩrit eeych hn sakɨt dakɨle.

5 1 Eseekite uje Jesús umo erze oso okɨhniya uje otɨrẽt otĩr ɨre hn
dohɨr wĩrit eeych. Uje sakahachɨs hn ɨr akɨle hn erze yewo uje shish
õya ɨre otĩr ɨre. 2 Ɨchii shiyokorãha õr tatɨm õr ɨm:
3 —Ich om par erze uje ochɨraha uje õr nesita Porrosht pork tyenɨj
omasaha par ɨr aabo.
4 Ich om par erze uje õr dosdarak pork ye onahmũr erze mɨhnũwo uje
oshiyokõr. Porrosht wɨchɨ uje tyenɨj shuu õr aho kɨɨs.
5 Ich om par erze uje ye õr ehnitope pork Porrosht tyenɨj ɨshɨm õr ese
ĩrmo.
6 Ich om par erze uje sehe oniyokõr uje om shɨ ɨtso uje yesh sewɨt sẽhi
õr hn õr iilo sẽhi õr. Porrosht wɨchɨ uje tyenɨj takashɨm õr shɨ ɨtso
uje otaak nehech otsatso.

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

7 Ich om par erze uje ochuuna uje yewo õr losuhlaabo heke Porrosht
tyenɨj chuuna toy uje wɨr õr losuhlaabo.
8 Ich om par erze uje shɨ oshuu deyuwo tɨsɨrĩhɨ Porrosht hn ye oduhu
deyuwo tɨsɨrĩhɨ kuche kɨnãhope pork tyenɨj omo Porrosht nehe.
9 Ich om par erze uje oshuu yewo õr aho kɨɨsɨhɨye. Yewo tyenɨj otata
uje wɨr õr Porrosht aabo.
10 Ich om par erze uje oso oshiyokõr mɨnhuwõho õr pork ye olotiis
yokpe. Wɨr õr owich de Porrosht ahɨr.
11 Ich om par olak uje ye otiislo yokpe heke oso oloter olak hn
oshiyokõr mɨhnuwõho olak hn otata uje ahakõrlo uje ich mɨhnũwo
per ye ahakõrlope.
12 Uhu olak ayla hn uhu olak aho kɨɨs pork wahacha poõrc olak
premyo de ich dich. Antkite oso oloter erze profeta poruwo wɨshɨ
ɨtso ele ahle ich oloter olak.—

Porrosht aabo shɨ õr ɨtso sal hn luu.

13 Hn Jesús tatɨm õr ɨm: —Titɨm olak uje olak ɨtso sal uje olak de nãhu
ĩrmo pork ontɨlo erze kuche mɨhnũwo uje oso sehe oniyokõr shɨ ɨtso uje
sal sontew par uje ẽro ye mɨhnẽpe. Per kɨmɨjɨ erze sal sɨhna ɨre uje ich
ye chiyokpe ¿ich uhu ɨnaãpo par uje uhu chiyokpo? Ich ye jukur par latɨk
heke otãra ochɨbɨte dehet hn oso otarãha hnɨmich.
14 Olak shɨ olak ɨtso luu uje olak de nãhu ĩrmo pork omo olak. Shɨ olak
ɨtso dɨt uje de wĩrit eeych. Ye oso õr pwele uje otsakɨs ese dɨtpe.— 15 Hn
Jesús tatɨm õr ɨm: —Ye onẽru nampyontpe hn olakɨs ochɨbɨte kejunt uut.
Shɨ ochɨbɨte owich uje de porĩt par chihit pwert ehet. 16 Shɨ olak ɨtso luu.
Ye akɨslo erze uje om uje ahakõrlo par uje erze oso oteychɨm ich oshuu
olak Deych ich dich uje de wahacha poõrc.

Jesús tata uje ye tɨrẽt par sɨhna asa ley.

17 Titɨm olak uje ye ompe uhu olak eyuwo tɨsĩr uje Tɨkɨrẽtni par tɨhna
erze ahwoso uje Moisés chichewkite hn erze ahwoso uje profeta poruwo
wɨshɨ ochichewkite. Ye tɨkɨrẽt petɨkni par tɨhna, shɨ tuu nos yakaha.
18 Titɨm olak ich tuu ũrpa. Uje ehn poõrc hn hnɨmich de ich nĩhyok yeẽk
pwele sɨhna erze ley hnii pɨkaap hnii erze ahwoso uje profeta ochichewkite.
Nos tyenɨj yakaha. 19 Kɨmɨjɨ yeẽk dɨbɨte erze ley uje yẽrɨj bale heke iyuwe
hn shiyokorãha yewo par uje shuu oyuwe toy, uje tĩr poõrc nehe ich otata
uje wɨchɨ yẽrɨj bale. Per yeẽk uje ye sowe erze ley hn shiyokorãha yewo
ɨtsorz, uje tĩr poõrc nehe ich tyenɨj otata uje wɨchɨ ich dich.

Jesús tata uje ye ompe otsɨtakye.

20 Titɨm olak uje erze hnakɨrbo uje oshiyokorãha oso erze ley uje Moisés
chichewkite hn erze uje õr ɨluu iich otsɨɨ fariseo ochɨbɨte uje õr ɨluu om.

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

Tyenɨj ahakõrlo uje ich ma om je õr ɨre. Kɨmɨjɨ ye ahakõrlo uje ich ma om
ich ye etĩrlo Porrosht ahɨrpe. 21 Olak entloni uje olak poruwo wɨshɨ otata
otsɨɨ: “Ye tuk yeẽk uhu toy pork yeẽk uje shuu yet shuu toy ich tyenɨj
otsepyẽr ɨre.” 22 Per titɨm olak kɨnaha. Kɨmɨjɨ yeẽk dɨtak deshɨbich ich
shɨ ɨtso uje chɨbɨte ɨre par uje otsepyẽr ɨre, hn yeẽk uje chiyuhu lahwoso
mɨhnuwõho leshɨbich ich shɨ ɨtso uje chɨbɨte ɨre par olak bahluwo
otsepyẽr ɨre. Per yeẽk uje chiyuhu lahwoso mɨhnuwõho leshɨbich uje ich
ma mɨhnũwo ich shɨ ɨtso uje chɨbɨte ɨre par uje tĩr urhuta bahluta ehet.
23 Heke kɨmɨjɨ õhwa kuchɨt par uje asɨmɨhɨ Porrosht per uje owa dechɨ
hn owa eyucha uje eshɨbich yesh sɨtak owa 24 ich moymɨhɨchɨs erze uje
õhwa hn bo etĩr ese eshɨbich wap par uje uhu olak aho kɨɨsɨhɨye. Uje nos
enshii hn eeshpo etĩr ese owich hn asɨm Porrosht erze uje õhwaka. 25 Uje
yeẽk hno tĩr jwe par uje denunsya olak yeẽk ich tyenɨj sahn ɨjɨch. Uje ehn
yahpaa taachĩhɨ jwe ɨkɨch ich tyenɨj nɨshii par uje shuu ehet kɨɨsɨhɨ ɨre.
Heke ye dɨbɨte ɨre jwe hme hn ese jwe chɨbɨte ohyerptosht hme hn wɨchɨ
chɨmchaha karsel ehet. 26 Titɨm olak ich tuu ũrpa. Ye tokolɨhɨchɨs nehech
nos ɨshɨ ɨr hnɨtew.

Jesús tata uje ye ompe otorãhaye.

27 Titɨm olak kuchɨt yet. Olak entloni uje otata uje ye ompe otorãhaye,
28 per yok titɨm olak kɨnaha. Kɨmɨjɨ olak yeẽk teychɨm tɨmcharrza hn
shuu deyuwo mɨhnuwõho wate heke ɨr eyuwo ich shiyokõr uje mɨhnɨkĩhɨ
wate torãha. 29 Kɨmɨjɨ olak yeẽk ɨr onta waãchta duhu teychɨm kuche
mɨhnũwo hn sehe duhu niyokõr, ich ma om uje iim ye teychɨm shɨ ɨtso
uje chiyuhu nonta hn tãra pork ich ma om shɨ ɨtso uje onta nohmɨra je
uje nos ɨkiyo de hn otãra ɨre ochɨbɨte urhuta bahluta ehet nehe. 30 Kɨmɨjɨ
shiyokõr uje mɨhnũwo shɨ ɨtso uje hmata waãchta sehe duhu niyokõr
erze kuche mɨhnũwo ich tyenɨj iim uje shiyokõr shɨ ɨtso uje cheksheh e
nahmikɨt hn tãra. Ma om uje shɨ ɨtso uje hmata nohmɨra pyerte je uje nos
ɨkiyo de hn otãra ɨre ochɨbɨte urhuta bahluta ehet nehe.

Jesús tata uje ye ompe hnakɨrbich hõr nerãhta oymye.

31 Titɨm olak kuchɨt yetpo. Antkite otata uje kɨmɨjɨ sehe yeẽk noym
nerãhta ich tyenɨj shiyokõr hutɨta par ɨshɨm wate hn iim. 32 Per yok
titɨm olak kɨnaha. Yeẽk uje iim nerãhta ich shuu wate torãha ɨre uje
chiilabepo. Per kɨmɨjɨ wate torãha dabich wap hn wɨchɨ iim ɨre ich ye
duhu wate niyokõr uje mɨhnĩkpe pork torãha ɨre wap. Yeẽk uje chishew
asa tɨmcharrza waa je ɨr abich iim hn ĩhi wate ahɨr ich torãha wɨchɨ.
33 Olak entlo toy uje olak poruwo wɨshɨ otata otsɨɨ: “Uje olak eyucha
yeẽk o kuchɨt ɨr iich uje ebɨtlo olak ahwoso par uje ahakõrlo kuche ich
ye alehi olak ahwoso. Tyenɨj ahakõrlo uhulo yakaha erze uje athɨlo par
ahakõrlo par eyok ɨrhĩch.” 34 Per titɨm olak kɨnaha. Uje sehe ebɨtlo orhõta

uje olak ahwoso ich ũru ich ye olak eyucha santo o yeẽk o kuchɨt. Ye
olak eyucha poõrc pork wɨchɨ Porrosht ɨr ɨbɨ, 35 hn ye olak eyucha nãhu
ĩrmo pork wɨchɨ uje Porrosht chɨbɨte der eeych hn ye eyucha ese dɨt
Jerusalén pork wɨchɨ uu rey pisht ɨr dɨt, 36 hn ye olak eyucha olak hu
par uje ebɨtlo orhõta uje tyenɨj ahakõrlo nehe erze uje athɨloko pork ye
olak ukũrbɨrsh hnii par uhulo olak akɨrt nohmɨra tokole poro hnii uhulo
tokole wɨs. 37 Kɨmɨjɨ sehe ata on: "ẽhe" ich shɨ on: "ẽhe." Kɨmɨjɨ sehe ata
uje nĩhyok ich shɨ ata uje nĩhyok. Uje ata uhu kɨhniya ich shɨ tãra eyuwo
uje mɨhnũwo.

Jesús tata uje ye ompe ochiyuhu labahat.

38 Titɨm olak kuchɨt yet. Olak entloni uje otata otsɨɨ: "Uje yeẽk shuu
olak onta ich tyenɨj oshuu wɨchɨ onta toy, hn uje yeẽk shuu olak potẽre
ich oshuu wɨchɨ potẽre toy." 39 Per titɨm olak tuu kɨnaha. Kɨmɨjɨ yeẽk
niyokõr mɨhnɨkĩhɨ olak ich ye ontɨlo ɨre. Kɨmɨjɨ yeẽk duhu eerza ich amtɨs
par duhu pɨt yet. 40 Uje yeẽk denunsya olak yeẽk hn sehe doy nerpta ich
ɨshɨm asa nanerpta yata toy waa je chĩra hmamo. 41 Kɨmɨjɨ yeẽk tatɨm
olak yeẽk par uje ihyõk ɨr kuchɨt seya un kilometro ich shuu iyuwe un
kilometro ma. 42 Uje yeẽk dapur olak yeẽk kuchɨt ich ɨshɨm ɨre. Kɨmɨjɨ
sehe yeẽk dahla olak yeẽk kuchɨt ich ye narhak.

Jesús tata uje otsahmũr namãho.

43 Olak entloni uje otata otsɨɨ: "Ahmũrlo erze uje ode olak ahɨr hn
etaklo olak ɨmãho." 44 Per titɨm olak kɨnaha. Ahmũrlo erze olak ɨmãho hn
olak orar par erze uje shish oshiyokos olak 45 heke ich ɨmeheeych uje olak
Porrosht aabo. Wɨchɨ uu olak Deych uje de poõrc. Ahakõrlo uhulo ɨtsorz
pork wɨchɨ uje shuu deeych tokole chihit erze uje oshiyokõr mɨhnũwo hn
erze uje oshiyokõr om. Wɨchɨ uje shuu ɨbɨk par erze uje õr ɨluu om hn par
erze uje õr ɨluu mɨhnũ. 46 Per kɨmɨjɨ shɨ ahmũrlo erze uje otsahmũr olak
ich nĩhyok olak premyo. Kɨmɨjɨ ahakõrlo uje ɨtsorz ich shɨ olak ɨtso erze
uje õr kobra hnote par gobierno. Wɨr shɨ otsahmũr erze uje otsahmũr õr
toy. 47 Kɨmɨjɨ shɨ etɨlo olak leshɨbo uje erahalo õr ich ye ahakõrlope uje ma
om je erze uje ye onahmũr Porroshtpe. Wɨr oshiyokõr oshuu ɨtsorz toy.
48 Uhu olak ɨluu om ɨtso olak Deych uje de poõrc pork wɨchɨ ɨr ɨluu om.

Jesús tata uje otakashɨm yewo per ye onarim ɨre.

6 1 Titɨm olak. Abeylshɨp olak. Ich om ahakõrlo uje om per ich ye
ompe ahakõrlo uje om shɨ par uje uhulo oso oteychɨm olak. Kɨmɨjɨ
ahakõrlo shɨ par uje oteychɨm olak ich olak Deych uje de poõrc ye dosɨm
olak premyope.
2 Heke uje asɨmlo oso õr kuche ich ye atɨmlo yewo uhulo ɨtso uje
abɨtɨlo trompeta par yewo oteychɨm olak ɨlo erze uje õr aho yũhɨrsh. Wɨr

oshiyokõr oshuu ɨtsorz sinagoga aho hn erze daho uje de duwo aho toy
par uje oso oteychɨm õr hn onarim õr. Titɨm olak ich tuu ũrpa. Wɨchɨ uu
õr premit uje oso oteychɨm õr. 3 Per uje olak yeẽk dosɨm yeẽk kuchɨt uje
ɨr nesita ich ye ompe tatɨm yewo uje shiyokõr shuu ɨtsorz shɨ ɨtso uje ye
duhu nahmɨta waachjãrrza dɨraha uje hmata waãchta shiyokõr. 4 Heke ye
duhu latɨk dɨraha. Shɨ ɨr Deych uje de poõrc wɨchɨ teychɨm uje shiyokõr
hn ye dɨbɨte orhõta heke wɨchɨ chɨbɨte orhõta uje ɨshɨm ɨr premit.

Jesús shiyokorãha dakɨle par õr orar.

5 Titɨm olak. Uje olak orar ich ye uhu olak ɨlo erze oso yewo uje õr
aho yũhɨrsh. Wɨr otsahmũr uje oyehetɨhɨ sinagoga aho hn õr orar, hn
oyehetɨhɨ dehet uje oso okɨhniya ochɨkãha hn õr orar shɨ par uje oso
oteychɨm õr. Titɨm olak ich tuu ũrpa. Uu õr premit uje otserz wɨchɨ uje
oso oteychɨm õr. 6 Uje sehe olak yeẽk orar ich masaha pwert ehet hn
shiyeru uhurrza hn orar sapur ɨr Deych Porrosht. Wɨchɨ teychɨm uje
shiyokõr hn teychɨm uje ye dɨbɨte orhõtape heke Porrosht chɨbɨte orhõta
uje ɨshɨm ɨre premit.
7 Uje olak yeẽk orar ich ye duhu lahwoso deeshɨ deeshɨ. Ye jukur pork
uje shiyokõr shuu ɨtsorz ich shiyokõr ɨtso erze uje ye odɨraha Porroshtpe.
Wɨr õr eyuwo tɨsĩr uje ese uje ochii õr porroshtɨhɨ chunt õr uje otata
lahwoso oduhu deeshɨ deeshɨ. 8 Ye uhu olak ɨlo õr pork olak Deych
chɨraha uje olak nesita uje ehn yahpaa apurlo ɨrpe. 9 Uje olak orar ich
uhulo ɨlorz:

"Dii Porrosht uje owa de poõrc, oyahmũr uje nos otola eeych.
10 Oyahmũr uje erẽt par nos abey oso. Sehe oyuhu oniyokõr uje ahmũr
ele hnɨmich eeych shɨ ɨtso uje oshiyokorĩhɨ wahacha poõrc.
11 Kal deeych asɨm õryok poso uje õryok nesita
12 hn owa perdonar õryok erze kuche mɨhnũwo uje oyiyokõr pork
õryok perdonar erze uje oshiyokõr mɨhnuwõho õryok.
13 Ye uhu oyɨtĩr ese owich nok yeẽk duhu oyiyokõr uje mĩhnɨk.
Akashɨm õryok par uje ye oyiyokõr uje mĩhnɨk pork shish owa
Rey. Shish akɨrbo de, hn owa dich. Shɨ erze uje oyapur owa."
14 Uje olak perdonar erze yewo uje oshiyokõr mɨhnɨkĩhɨ olak ich olak
Deych uje de poõrc perdonar olak toy.
15 Per kɨmɨjɨ ye olak perdonar yewo uje oshiyokõr mɨhnuwõho olak ich
olak Deych ye perdonar olakpe erze kuche mɨhnũwo uje ahakõrlo.

Jesús tata uje oshiyokõr uje oym dabɨso par õr orar.

16 Titɨm olak. Uje moymlo olak poso par uje olak orar ich ye uhu olak
ɨle yerh hn olak dosdarak ɨtso uje wɨr oshiyokõr erze oso uje õr aho
yũhɨrsh. Wɨr oshuu dele yerh hn õr dosdarak uje oym labɨso par uje oso
oteychɨm õr. Titɨm olak ich tuu ũrpa. Uu õr premyo uje otserz wɨchɨ uje

oso oteychɨm õr. 17 Uje moymlo olak poso par uje olak orar ich erhũlo
olak ɨle hn arzlo olak hu 18 par uje erze oso ye odɨraha uje moymlo olak
poso per olak Deych uje de poõrc uje nĩhyok yeẽk pwele teychɨm ɨre,
wɨchɨ umo uje ahakõrlo hn ye ebɨtlo orhõta uhulo ɨtsorz heke wɨchɨ
chɨbɨte orhõta uje ɨshɨm olak premyo.

Ich om ochɨhmer ɨr kushjarõho wahacha poõrc.

19 Titɨm olak. Ye etiyẽrlo olak kushjarõho nãhu ĩrmo pork tyenɨj ɨhnẽro
tew hn erze olak kuche yewo ichesh taata hn sɨhna ɨre. Echɨko otɨrẽt hn
otorha. 20 Ma om uje etiyẽrlo olak kushjarõho wahacha poõrc. Wahacha
ye ɨhnẽro tepe hn erze olak kuche yewo ye icheshpe taata hn sɨhna ɨre
hnii echɨko ye omasaha wahachpe hn otorha. 21 Nos oso shish oshuu
deyuwo tɨsĩr ese owich uje õr kushjãro de. Kɨmɨjɨ olak kuche shɨ de lɨka
ĩrmo ich shɨ olak eyuwo tɨsĩr ahnũwo ĩrmo per kɨmɨjɨ chɨhɨ poõrc ich olak
eyuwo tɨsĩr wahacha poõrc.

Porrosht aabo õr ɨluu shɨ ɨtso lampɨrrza.

22 Titɨm olak. Olak ɨle shɨ ɨtso nampɨrrza uje chihit lekɨtiyo pork olak
pwele eychɨmlo lekɨtiyo. Kɨmɨjɨ olak ɨle teychɨm lekɨtiyo ich erahalo
uje ich ũru heke olak ɨle ich om, 23 per kɨmɨjɨ ye erahalo uje ich ũru ich
shɨ ɨtso uje ye olak pwele eychɨmlo lekɨtiyope. Ich shɨ ɨtso uje erkɨhɨlo
dɨhlelta pork olak ɨluu mɨhnũ. Asa dɨhlelta ich dɨhlel data.

Ye ompe uje õr yɨnsɨro õr osiyer.

24 Titɨm olak uje ich ye ompe uje yeẽk shuu nensɨro õr osiyer. Tyenɨj
tokole uje sɨtak yet hn sahmũr yet, o kɨmɨjɨ shuu yet ma dich hn shuu
yet ye jukur. Heke uje enahalo olak par erzlo hnote ich ye olak pwele uje
enahalo olak par ahakõrlo Porrosht ɨr ɨbiyo.

Porrosht chɨraha tɨbey daabo.

25 Heke titɨm olak. Ye olak prekuparɨhɨ erze kuche uje olak nesita
par olak ɨkɨrĩt. Ye olak prekuparɨhɨ olak poso hnii uje ehelo hn ye olak
prekupar olak ɨshuwo par uje anãhalo. Olak ɨkɨrĩt ma bale je olak poso
hn olak ɨkɨrĩt ma bale je olak ɨshuwo. 26 Hmeychɨmlo erze chɨpɨrme uje
iyohochɨs poõrc pehet. Wɨr ye dukwẽr jõrope hn ye dekushpe hn ye
nɨhmerpe erze jõro uje chekushu hn chɨmchaha ɨr owich par tɨbey. Shɨ
olak Deych uje de poõrc wɨchɨ uje ɨshɨm poso par uje tew. Olak ma bale
je erze chɨpɨrme. 27 ¿Yeẽkpo olak ehet uje prekupar ɨre hn pwele shuu
dekɨrĩt ma berzak?
28 Ye ompe uje olak prekupar olak ɨshuwo. Hmeychɨmlo erze floro uje
de hmonte. Wɨr shɨ krese. Ye dishew obiyo hn ye niyokõr õr ɨshuwope.
29 Titɨm olak uje rey Salomón ɨr ɨshuwo wɨr ich ɨhĩrts pisho, per erze

floro ich ma ɨhĩrtso. 30 Porrosht shuu erze floro tokole ich ɨhĩrts pisho
shɨ ɨtso uje shuu iyãha lasuwo uje ich ɨhĩrtso. Ele deeych ich wɨr ɨhĩrtso
per deychole hn ĩya erze ɨhnemyo hn ochɨmchaha kipuut par uje otsẽru.
Porrosht shiyokõr erze floro ɨhĩrtso shuu ɨtsorz heke wɨchɨ ɨshɨm olak
ɨshuwo toy per otiislo uje ɨre ɨshɨm olak ɨtsorz.
31 Heke ye olak prekupar uje olak nesita. Ye atɨmloye on: "¿Keshɨ
oyuhu tãra ɨraãpo par uje oyahu hn uje oyoho?" Hn ye athɨlo uje ¿keshɨ
uhulo olak ɨshuwo tãra ɨraãpo par uje anãhalo? 32 Nos wɨr erze uje ye
odɨraha Porroshtpe õr prekupar ɨrehe erze kuche. Olak Deych uje de
poõrc chɨraha uje olak nesita erze kuche. 33 Ma om tyenɨj enahalo olak
uhulo ma okɨhniya omasaha par Porrosht aabo par uje wɨchɨ tɨbey õr hn
enahalo olak par uhulo Porrosht aabo õr ɨluu ma ɨlo Porrosht ɨluu hn nos
ɨshɨm olak erze kuche uje olak nesita. 34 Heke ye olak prekupar uje olak
nesita par deychole. Moymlo par deychole. Porrosht tyenɨj tɨbey olak
deychole toy.—

Ye ompe uje yeẽk shuu ɨre ɨtso jwe.

7 1 Eseekite hn Jesús tatɨm dakɨle ɨm: —Ye eychɨmlo olak leshɨbo hn
olak nanɨme uhulo olak ɨlo jwe. Kɨmɨjɨ uhulo olak ɨlo jwe uhulo
ɨtsorz ich yet de uje shuu ɨre ɨtso jwe par teychɨm olak. 2 Porrosht wɨchɨ
jwe uje tyenɨj teychɨm olak shuu ɨtsshɨp uje ahakorĩhɨlo õr. Ɨtso uje
epiyerlo õr ich Porrosht shuu seẽtshɨp uje shiyokorĩhɨ olak. 3 ¿Ɨnaapo heke
olak yeẽk teychɨm deshɨbich uje shiyokõr kuche mɨhnũwo pɨkaap ɨtso uje
phich ukult de ɨr onta per ye duhu deyuwo tɨsɨrĩhɨ ɨrpe ese uje ɨtso kutich
uje de ɨr onta? 4 ¿Ɨnaapo heke tatɨm deshɨbich ɨm: "Erẽt sham, par tiyuhu
ese uje ɨtso phich ukult uje de onta?" Per ese uje tatɨm ɨre ich ɨtso uje
kutich de ɨr onta. 5 Wɨchɨ ehet yũhurash. Wap tyenɨj chiyuhu ese uje ɨtso
kutich uje de ɨr onta par uje pwele teychɨm ese uje ɨtso phich ukult uje de
leshɨbich onta. Heke wɨchɨ pwele chiyuhu.
6 Erze oso uje ye onahmũr otẽr Porrosht ahwoso wɨr shɨ õr ɨtso poyto
hn poohle. Ye atɨmlo õr erze uje ich om uje Jesús shiyokõr par olak. Uje
atɨmlo õr ich shɨ ɨtso uje ãrlo kojano uje ich ɨhĩrtso hn debich hn erze
poohle tarãha hnɨmo hn somtɨs ɨre par ches olak.

Ich om uje shish otsapur kuche.

7 Titɨm olak. Shish apurlo hn de uje ɨshɨm olak. Shish ekwilo ich eshɨlo.
Shish tuklo asa pwert uhurrza ich sɨtsẽr ɨre par olak. 8 Pork ese uje shish
sapur ich yet ɨshɨm ɨre, hn ese uje shish chukwi ich chish, hn ese uje shish
shuu asa pwert uhurrza ich yet sɨtsẽr par ɨre. 9 ¿Je olak yeẽk chɨhɨ uje ɨr
ijɨt sapur pan hn ɨshɨm kojach? 10 O kɨmɨjɨ lapur loshɨt ¿je doshɨm echeẽt?
Nĩhyok. 11 Olak ɨluu mɨhnũ per shish asɨmlo olak aabo erze kuche uje om.
Olak Deych uje de poõrc ma sahmũr ɨshɨm yeẽk kuche uje om uje sapur ɨre.

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

12 Uje ahmũrlo oso oshiyokorĩhɨ om par olak ich tyenɨj ahakõrlo uje
om par õr ɨre. Uje ahakõrlo ɨtsorz ich ahakõrlo uje Porrosht ɨr ley tata hn
ahakõrlo erze uje ɨr profeta poruwo wɨshɨ ochichewkite.

Jesús ɨtso uhurrza waa je ijaap.

13 Titɨm olak par ekãhalo asa uhurrza waa je ehet ijaap pork asa
uhurrza waa je data hn ese dehet uje dich wɨchɨ uje seya õr urhuta
bahluta ehet. Ich oso okɨhniya uje yesh ochɨkãha. 14 Per asa uhurrza waa
je ehet ijaap hn ese dehet uje ijaap wɨchɨ uje seya õr ese owich uje ɨkɨrĩt
de uje yelɨj nɨhna ɨre. Ich kwestpa par oso ochɨkãha ese dehet hn õr
arhaabo uje ochish asa uhurrza.

Porrosht aabo otɨbey ɨre par uje oso ye onehnyẽr õr.

15 Titɨm olak. Abeylshɨp olak par uje ye wɨr onehnyẽr olak erze uje ochii
ɨre profetaha. Wɨr otɨrẽt otĩr olak shɨ ɨtso uje õr om ɨtso obeje per õr aho ich
shɨ ɨtso ɨlpiyo uje ehnito. 16 Erze uje õr ɨre oshiyokõr shuu ɨmeheeych uje
ye õr profetape. ¿Je eeshɨlo onakatuwo hn ɨr ee uva? Nĩhyok. ¿Je eeshɨlo
yɨliche hn ɨr ee naranje? Nĩhyok. Kuche uje om ye tãra õrpe. 17 Nos wɨr pohɨr
uje om ich ɨr ee om, per erze pohɨr uje mɨhnũ ich ɨr ee ye ompe. Erze profeta
wɨr shɨ õr ɨtso pohɨr uje ɨr ee mɨhnũ. 18 Erze pohɨr uje om yelɨj ɨr ee mɨhnũ
hnii erze pohɨr uje mɨhnũ yelɨj ɨr ee om. 19 Nos wɨr pohɨr uje ɨr ee ye ompe
ich ohyo hn ochɨmchaha jwekɨta ehet, 20 heke uje eychɨmlo erze uje ochii ɨre
profetaha oshiyokõr ich erahalo wɨr õr ɨluu kɨmɨjɨ om o kɨmɨjɨ mɨhnũ.

Ye nos õr Porrosht aabope erze uje otsɨɨ: "Ɨrhĩche."

21 Titɨm olak uje ich okɨhniya uje otatɨm yok otsɨɨ: "Ɨrhĩche, Ɨrhĩche"
per ye nos otĩr Porrosht ahɨrpe. Shɨ erze uje oshiyokõr uje Papa sahmũr,
wɨr uje otĩr ɨrehe wahacha poõrc nehe. 22 Uje terɨhɨ ese deeych nehe
ich okɨhniya uje otatɨm yok otsɨɨ: "Ɨrhĩche, Ɨrhĩche, shish oyanɨmɨrãha
ahwoso oyĩra eeych, hn oyiyuhu demonyo oso õr aho oyĩra eeych, hn
oyiyokõr kuche ich kɨhniya uje ye latɨk pwele shiyokõr oyĩra eeych."
23 Uje otatɨm yok ɨtsorz ich tyenɨj titɨm õr too: "Ye tɨkɨraha olak otiyo.
Olak uje ahakõrlo uje mɨhnũwo atokolɨhɨlo pɨkɨch."

Oso ode uje õr eykdeyo hn yewo ye õr eyuwĩrsh.

24 Titɨm olak. Yeẽk uje chunt pahwoso hn shiyokõr uje tiita, wɨchɨ
shɨ ɨtso hnakɨrbich uje eykdeyo uje shiyokõr lahuch. Wap chihĩtsa jotse
nehech chish kojach hn shiyokõr lahuchɨhɨ eeych. Ese kojach shɨ tɨteẽta
yok. 25 Uje ɨbɨk hn kresyent tĩr poõrc hn myent tɨbichu ese pwertɨt per ye
nehnɨmichpe pork wɨchɨ shiyokorĩhɨ kojach eeych.
26 Per yeẽk uje chunt pahwoso hn ye niyokõrpe ich wɨchɨ shɨ ɨtso
hnakɨrbich uje ye eyuwĩrsh uje shiyokõr lahuchɨhɨ erent eeych. 27 Uje

ɨbɨk hn kresyent tɨ̃r poõrc hn myent tɨbichu ese pwertɨt hn sehnɨmich ich sɨhna ɨre.—

28 Uje Jesús sɨhna lahwoso uje shiyokorãha erze osoko ich ochishlabe
uje shiyokorãha õr 29 pork shiyokorãha õr shɨ ɨtso yeẽk uje ɨr ukurbo
de pork ɨr ukurbosh. Erze uje oshiyokorãha oso waa ley waa je Moisés
chichewkite yelɨj oniyokorãha oso oduhu ɨlorz.

Hnakɨrbich uje lepra tew.

8 1 Eseekite uje Jesús ihnɨmichɨhɨchɨs wɨ̃rit eeych ich oso okɨhniya uje
õya ɨre. 2 Hnakɨrbich sɨtɨ̃r ɨre uje lepra tew. Wɨchɨ icha dete hnɨmoho
Jesús ɨkɨch hn tatɨm ɨm: —Ɨrhĩche, kɨmɨjɨ ahmũr ich sehe tuu ekuta yok
pork owa akɨrbo de par ahakõr.—

3 Jesús chɨbɨte nahmɨta eeych hn tatɨm ɨm: —Tahmũr heke tuu owa
owich om.— Ɨchii ese lepra nihyokõho ɨr yũhurrza. 4 Jesús tatɨm ɨm: —
Hmeychɨm, ye atɨm latɨk uje tiyokorɨ̃hɨ owaka. Shɨ etɨ̃r saserdote hn owa
ɨre eyũhurrza hn asɨm ɨre obejɨt ɨtso uje Moisés tatakite par ena Porrosht
par uje nos oso odɨraha uje lepra nihyokõho eyũhurrza.—

Jesús chukuta erze ohyerptoso õr bahlut ɨr ɨbich.

5 Eseekite uje ehn Jesús masaha dɨt Capernaum hn ohyerptoso
õr bahlut tɨrẽt tɨ̃r ɨre. Sapur ɨre 6 ɨm: —Ɨrhĩche, pɨbich de wahacha
pihyuch ich permpa. Pɨlich worbɨt yakaha ɨre. Yesh de darpich eeych
ich dospa.—

7 Jesús tatɨm ɨm: —Takaha hn tukuta ɨre.—

8 Per ese ohyerptoso õr bahlut tatɨm ɨm: —Ɨrhĩche, owa dichpa. Ye
yok dichpe par tuu amsaha pihyuch ehet. Shɨ eyuhu ahwoso ich wɨchɨ
owich om 9 pork yok bahluwo ode uje ma õr deyo je yok. Uje otatɨm yok
kuche ich tiyokõr. Hn ohyerptoso ode pɨhme par tɨkɨbey õr. Uje titɨm
sohmet too: “bo” ich hno. Uje titɨm yet too: “erẽt” ich tɨrẽt. Uje tuu pɨbich
shiyokõr kuche ich shiyokõr.—

10 Uje Jesús chunt uje wɨchɨ tata ich chishlabe. Tatɨm erze oso uje
õya ɨre ɨm: —Titɨm olak ich tuu ũrpa. Ye tish israel oso yeẽkpe uje
ɨtso ele hnakɨrbich uje ye lotiis yokpe. 11 Titɨm olak uje okɨhniya
otɨrẽt nehe otãra deeych warĩch yɨt hn otãra uje deeych yakaha yɨt
par uje wɨr otaakɨhɨ nemest wɨrc wahacha poõrc Abraham lɨshɨ ahɨr
hn Isaac lɨshɨ hn Jacob lɨshɨ. 12 Tɨkɨrẽtni hn titɨm oso ich okɨhniya
par otɨ̃r Porrosht ahɨr nehe per ye onahmũrpe. Wɨr uje tyenɨj otãra
õr ochɨbɨte õr ejwert dɨhlelta ehet nehe. Tyenɨj oyerh hn oches
labɨterẽhe wahacha pork ich dospa.— 13 Jesús tatɨm erze ohyerptoso
õr bahlut ɨm: —Bo eyhi. Ye otiis yokpe heke tiyokõr uje atɨm
yokɨke.—

Shɨ yehe wate orta uje tatɨm ɨchii ese ɨr ɨbɨk owich om.

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

Jesús chukuta Pedro ɨr ohota.

14 Eseekite hn Jesús masaha Pedro ihyuch hn umo Pedro ohota. De
darpich eeych permo, aat duhlu. 15 Jesús sakahɨr wate hmata hn chukuta.
Ich ye aat duhlpe. Iyehet hn sar õr poso.

Jesús chukuta oso ich okɨhniya.

16 Eseekite uje ich deeych yaka hn otõhwa oso ich okɨhniya uje
demonyo de õr aho otseya õr Jesús. Jesús tatɨm erze demonyo uje de
õr aho hn shuu tokole. Nos chukuta erze uje õr permo toy. 17 Uje Jesús
shiyokõr shuu ɨtsorz ich shuu yakaha uje profeta Isaías tatakite pork tata
ɨm: —Wɨchɨ uje chiyuhu eyok dosĩryo hn chukuta eyok uje eyok permo.—

Jesús keytkẽr erze uje sehe onõya ɨre.

18 Eseekite uje Jesús umo erze oso uje okɨhniya ochɨpeẽsa ɨre hn
tatɨm dakɨle ɨm: —Yukulo yɨtĩrlo lagunta pɨt yet.— 19 Hn hnakɨrbich uje
shiyokorãha oso waa ley waa je Moisés chichewkite sɨtĩr ɨre Jesús hn
tatɨm ɨm: —Maestro, tokõya owa tɨtĩr uje etĩr.—
20 Jesús tatɨm ɨm: —Watsɨtse uuwo de hn chɨpɨrme uje iyoho poõrc
pehet ɨr uuwo de toy per yok uje tokõra poõrzni nĩhyok owich uje tokotsa
pãrz hnɨmichɨhɨ.—
21 Jesús ɨr akɨlt yet tatɨm ɨm: —Ɨrhĩche, wap sehe tɨtĩr pihyuch. Uje
papa toy nehe tihitsɨm hn tokõya owa.—
22 Per Jesús tatɨm ɨm: —Mẽya yok. Erze uje ye odɨraha Porroshtpe wɨr
shɨ õr ɨtso topo. Moym par uje wɨr odihitsɨm õr.—

Jesús shuu myentɨta hn owɨt wokor iyehe.

23 Eseekite hn Jesús dohɨr pohorrza ehet hõr erze dakɨle hn ohno.
24 Wɨsɨk wɨsɨk hn myent data tɨbichu. Shuu erze owɨt wokor deyo masaha
asa pohorrza ehet. Ich sehe duhu yaka, per Jesús shɨ umo. 25 Ɨr akɨle otĩr
ɨre otsɨniyẽr. Otatɨm otsɨɨ: —Ɨrhĩche, akashɨm õryok. Yej eyok yaka.—
26 Jesús tatɨm õr ɨm: —¿Ɨnaãpo heke atɨlɨlo? Yesh olak koswãha yok.—
Uje tatɨm õr shuu ɨtsorz hn iyehet tatɨm asa myentɨta hn erze owɨt wokor
par shuu iyehe. Ich asa myentɨta iyeheshɨp hn asa onoota wokor iyehepo.
27 Õr ɨre ich ochishlabe. Otatɨmye otsɨɨ: —¿Latɨk ukurbo uje de ɨre heke
asa myentɨta hn owɨt wokor chunt ɨre?—

Jesús chiyuhu demonyo gadara oso õr aho.

28 Eseekite uje Jesús taachĩhɨ lagunta pɨt yet gadara oso õr hnɨmich hn
hnakɨrbo õr osiyer uje demonyo de õr aho otokolɨhɨ dukuta otĩr Jesús.
Wɨr ich õr ehnito pisho heke nĩhyok uje yeẽk chɨkãha ese dehet. 29 Wɨr
otatɨm Jesús ich otsɨhnew lahwoso otsɨɨ: —Owa uu Porrosht Ijɨt. ¿Ɨnaãpo

heke erẽt etĩr ele owich uje õryok de? ¿Je erẽt par epiyer õryok? Yahpaa
terıhı ıshırĩtpe.—
30 Ich poohle kıhniya taakıhıchıs meytii dukulehe õr. 31 Erze demonyo
otatım Jesús otsıı: —Kımıjı eyuhu õryok ich uhu oyomsaha erze poohle
aho.—
32 Jesús tatım erze demonyo ım: —Bolılo.— Heke erze demonyo
otokolıhı erze hnakırbo õr aho hn ohno otĩr erze poohle. Łchii erze
poohle uushı. Ese wĩrit uje wır de ich ılyaka. Nos uushı masaha awıt hn
yaka.
33 Erze hnakırbo uje otıbey poohle ooshı otĩr dıt ehet hn otatım erze
oso nos wır kuche uje tokolıhı erze poohle hn uje tokolıhı erze hnakırbo
toy uje demonyo de õr aho. 34 Nos wır oso uje odechı dıt ehet otokole hn
ohno otĩr ese owich uje Jesús de. Uje omo ıre hn otatım otsıı: —Atokolıhı
lıka.—

Jesús chukuta hnakırbich uje pılich worbıt yakaha.

9 1 Eseekite hn Jesús dohır asa pohorrza ehet cheeshpo tĩr lagunta
pıt yet uje dıt dechı uje ıre debuhu. 2 Ich oso otõhwa hnakırbich uje
pılich worbıt yakaha ıre otseya Jesús. Shı de darpich eeych. Uje Jesús
teychım uje ye olotiis ırpe hn tatım ese uje pılich worbıt yakaha ım:
—Pijıte, uhu ehet kıis pork yok perdonar nos erze kuche mıhnũwo uje
ahakõr.—
3 Erze hnakırbo uje oshiyokorãha oso waa ley waa je Moisés
chichewkite õr aho chiilehet otsıı: —Jesús shı chiinehnım Porrosht.—
4 Per Jesús nos chıraha erze uje oshuu deyuwo tısĩr. Tatım õr ım:
—¿Łnaãpo heke uhu olak eyuwo tısĩr uje mıhnũwo? 5 Uje tıtım ıre uje yok
perdonar erze kuche mıhnũwo uje shish shiyokõr ich ye ımeheeychpe
kımıjı pukurbo chıhı o kımıjı nĩhyok. Per uje tıtım ıre too: “Alehet, erk”
ich ımeheeych uje pukurbo de pork tyenıj iyehet hn dırk. 6 Yok tokõra
poõrzni. Tokowa olak uje pukurbo de uje yok de lıka ĩrmo par uje yok
perdonar yeẽk uje shiyokõr mıhnũwo.— Hn Jesús tatım ese uje pılich
worbıt yakaha ım: —Alehet. Asew ese eteno hn bo eyhi.—
7 Ese uje pılich worbıt yakaha iyehet hn hno seyhi. 8 Uje erze oso omo
uje ıtsorz ich ochishlabe hn oteeychãha Porrosht pork wıchı uje ıshım
Jesús ır ukurbo par uje ıre perdonar oso.

Jesús tıbii Mateo par uje ĩya ıre.

9 Eseekite uje ehn Jesús hno ich umo hnakırbich uje iich otsıı Mateo uje
sakaha owich hn kobra nahnapso õr hnote par gobierno. Jesús tatım ım:
—Mẽya yok.— Iyehet hn hno ĩya ıre.
10 Eseekite uje ehn Jesús hõr dakıle otaakıhı pwert ehet hn hnakırbo
okıhniya uje õr kobra hnote par gobierno otaakıhı õr ahır toy hn yewo

otaakɨhɨ toy uje õr ɨluu mɨhnũ. 11 Erze uje õr ɨluuta iich otsɨɨ fariseo omo
Jesús uje taakɨhɨ wɨr õr ahɨr hn otatɨm erze ɨr akɨle otsɨɨ: —¿Ɨnaãpo heke
olak maestro taakɨhɨ wɨr õr ahɨr erze uje õr kobra hnote par gobierno hn
erze oso yewo uje oshiyokõr mɨhnũwo?—
12 Uje Jesús chunt uje wɨr otata hn tatɨm õr ɨm: —Erze uje ye õr
permope ye õr nesita lotorpe. Shɨ erze uje õr permo wɨr uje õr nesita.
Erze oso uje otaakɨhɨ pahɨr wɨr shɨ ɨtso uje õr permo heke õr nesita
lotor. 13 Bolɨlo ahakorãha olak uje Porrosht ahwoso tata shuu ɨtsorz ɨm:
“Porrosht ɨm: Eenɨlo uje yeẽk losuhlaab hn akashɨmlo ɨre. Wɨchɨ uje ma
om je uje tukulo loshɨpɨt par eeychãhalo yok.”— Hn Jesús tatɨm õr ɨm: —
Tɨkɨrẽtni ye par tokosɨr erze uje oshiyokõr uje om shɨ par tokosɨr erze uje
oshiyokõr mɨhnũwo.—

Jesús akɨle ye noym dabɨso par oteeychãha Porrosht.

14 Eseekite hn Juan uu tohɨrm oso ɨr akɨle otsɨtĩr ɨre Jesús hn otatɨm
otsɨɨ: —Õryok hn erze fariseo shish oyukwim õryok poso par õryok orar.
¿Ɨnaãpo heke akɨle ye onoym labɨsope par uje õr orar?—
15 Jesús tatɨm õr ɨm: —Uje yeẽk chiileku hn shiyokõr õr ahamich ich
oso otĩr ese ɨr ahamich. Uje ehn wɨchɨ de õr ahɨr ich ye õr dosdarakpe hn
ye onoym labɨsope. Deeych yet nehe hn yewo ohnoy ese hnakɨrbich uje
chiileku heke erze uje ode ɨr ahamich oym labɨso pork ich õr dosdarak.—
16 Hn Jesús tatɨm õr uje ɨr ahwoso ich ahlo hn ye ompe ĩya erze õr ɨluu
ɨler. Tatɨm õr ɨm: —Nĩhyok yeẽk uje chichew lasuwo obɨlo chĩra bortɨsht
uje ichɨrãha pork ese bortɨsht uje ahle shuu wɨr tĩrye hn shuu ese bortɨsht
ɨlaro kara hn shuu obɨlo ma deyo. 17 Nĩhyok ye latɨk chɨhɨ uje sanuwãha
wint ahlt kwer ɨler ehet uje ɨtso boteyle pork ese wint ahlt tyenɨj shuu
potɨta nehech shuu kara hn ese wint noshɨhɨ lekɨtiyo. Heke ese wint ahlt
tyenɨj otsanuwãha erze kwer ahle ehet pork ye karape.—

Jesús chukuta tɨmcharrza hn Jairo ijɨta.

18 Eseekite uje ehn Jesús chiilehet hn israel oso õr bahlut taãcha. Icha
dete hnɨmoho Jesús ɨkɨch hn tatɨm ɨm: —Pijɨta tokɨ per kɨmɨjɨ erẽt hn
ebɨte ahme wate eeych ich ɨkpo.—
19 Jesús iyehet hn hno ĩya ɨre. Ɨr akɨle õya ɨre toy.
20 Ich oso okɨhniya oyehe nẽr hn tɨmcharrza dechɨ õr ahɨr. Ich dose ãyo uje
wate permo, ɨr armɨtsɨ ihnɨmich. Sɨtĩr ɨre Jesús tãra nẽr. Sakahɨr nerpta ɨrhɨ
21 pork ehet chiilehet ɨm: —Uje shɨ takahɨr ɨr nerpta ich yok owich ome.—
22 Jesús somtɨs ɨre hn teychɨm asa tɨmcharrza. Tatɨm ɨm: —Pijɨta, uhu
ehet kɨɨs. Shɨ pork ye otiis yokpe heke tuu owa owich om.— Ɨchii asa
tɨmcharrza owich om.
23 Uje Jesús taachĩhɨ ese õr bahlut ihyuch hn umo erze uje otsobɨta
flawta hn erze uje oyerh ohye asa waa je tokɨ. 24 Tatɨm erze oso ɨm: —

Atokolihi likilo pork asa pikihninta ye tope, shi umo.— Erze oso shi
oyana Jesús. 25 Uje ochiyuhu erze oso õr ejwertike hn Jesús masaha
pwert ehet hn chishew asa pikihninta hmata hn wate iyehet. 26 Ese uje
Jesús shiyokõr ich chũr lekitiyo ese hnimich.

Jesús chukuta hnakirbo uje õr olibo.

27 Eseekite uje Jesús tokolihichis hn olibo õr osiyer oyehe ner. Otatim
Jesús ich otsihnew lahwoso otsii: —Jesús, owa uje ãra owa porokkite rey
David. Sehe oyuhu osir õryok.—
28 Uje Jesús masaha pwert ehet ich erze hnakirbo uje õr osiyer uje õr
olibo otsitĩr ire. Jesús tatim õr im: —¿Je ye otiislo yok uje yok pwele tuu
olak owich om?— Otsii: —Ẽhe, Irhĩche.— 29 Jesús sakahir õr ile hn tatim
õr im: —Kimiji ye otiislo yok ich tuu olak owich om.—
30 Ichii wir omo lekitiyo. Jesús tatim õr ich sihnew lahwoso im: —Ye
atimlo latik uje tukuta olak.— 31 Per uje otokolihichis ich otatim oso
oshuu chũr lekitiyo ese hnimich uje Jesús chukuta õrke.

Jesús shuu hnakirbich chiilehet uje irpik.

32 Eseekite uje ehn Jesús hõr dakile otokolihi pwert ehet ich oso
otõhwa hnakirbich uje irpik, demonyo de ire ehet. 33 Uje Jesús chiyuhu
ese demonitike ese hnakirbich ehet uje irpik ich wichi chiilehetpo. Erze
oso okihniya uje odechi ich ochishlabe uje wichi chiilehetpo. Otata otsii:
—Yelij oyumo uje itsorz ele israel oso õr hnimich.—
34 Per erze uje õr iluu iich otsii fariseo otata otsii: —Uu demonyo õr
bahlut wichi uje ishim Jesús ukurbo par chiyuhu demonyo.—

Jesús chuuna uje oso õr losuhlaabo.

35 Eseekite hn Jesús hno tĩr nos wir duwo uje deyo hn ijaabo hn
shiyokorãha oso õr sinagoga aho. Tatim õr ahwoso omo uje ich yej terihi
uje Porrosht tibey oso hn nos chukuta erze uje õr permo kinãho kinãho.
36 Uje Jesús umo erze oso uje ich okihniya ich chuuna uje õr losuhlaabo.
Wir shi õr itso obeje uje obilosh pork nĩhyok yeẽk uje tibey. 37 Heke
siteẽta tatim erze dakile im: —Erze oso ich okihnipa shi õr itso jõro uje
kihniya uje ta par ochekushu hn olak shi olak itso erze uje ochekushu.
Porrosht wichi shi itso ese jõro yinsirc. Erze uje tyenij ochekushu shi
õr arhaabo. 38 Apurlo ese jõro yinsirc par uje shuu ma okihniya par otĩr
ochekushu erze jõro.—

Jesús shuu dakile ohno otsanimirãha lahwoso.

10 1 Eseekite hn Jesús tibii dakile uje õr dose par otĩr ire. Ishim õr
ukurbo par shuu ochiyuhu erze ichibiyo mihnũwo oso õr aho hn
ishim õr ukurbo par ochukuta erze uje õr permo kinãho kinãho. 2 Erze

apóstole uje õr dose wɨr erze. Uu webich osht iich otsɨɨ Simón. Ɨr iich yet otsɨɨ Pedro. Ese apostol yet iich otsɨɨ Andrés. Wɨchɨ Pedro leshap. Erze apóstole yewo õr iiyo otsɨɨ Santiago hn ɨr leshɨbich uje iich otsɨɨ Juan. Wɨr Zebedeo aabo. 3 Erze apóstole yewo õr iiyo otsɨɨ Felipe hn Bartolomé hn Tomás hn Mateo. Wɨchɨ uje kobra nahnapso õr hnote par ɨshɨm gobierno. Apostol yet iich otsɨɨ Santiago. Ɨr deych iich otsɨɨ Alfeo. Apóstole yewo õr iiyo otsɨɨ Tadeo 4 hn Simón. Wɨchɨ politikya. Hn ese apostol uhurc osht iich otsɨɨ Judas Iscariote. Wɨchɨ uje tyenɨj chiwãha Jesús.

5 Wɨr erze dose uje Jesús shuu ohno otĩr lekɨtiyo. Tatɨm õr ɨm: —Ye ekahalo erze dihipo kɨnãho õr laho, hn ye etĩrlo erze samaria oso õr duwo. 6 Shɨ etĩrlo erze israel oso. Wɨr shɨ õr ɨtso obeje uje pyerte. 7 Uje etĩrlo lekɨtiyo ich shish atɨmlo oso uje ich yej terɨhɨ uje Porrosht shuu oso omasaha par ɨr aabo. 8 Ekutulo erze uje õr permo, hn erze uje otoy ich uhulo õr ɨkpo. Ekutulo erze uje lepra yakaha õr hn eyuhulo demonyo uje de oso õr aho. Erze ukurbo uje tokosɨm olak ye bahatɨkɨsh heke uje ekutulo oso ich ye ebɨtɨlo bahat. 9 Ye bolilo olak hnote uje oro, plata hn kobre. Ye emchahalo olak ɨhɨroso ɨljer ehet. 10 Ye bolilo kotsɨrbo hn ye bolɨlo olak ɨshuwo yewo. Ye bolilo olak erihyo yewo hn olak ɨtɨle pork yeẽk uje chishew obiyo tyenɨj oshɨm ɨre uje tew.

11 Uje aachɨhɨlo dɨt dich o kɨmɨjɨ dɨt ijaap ich ekulo yeẽk uje ɨluu om hn akahalo ɨr ihyuch nehech atokolɨhɨlo ese dɨt. 12 Uje aachɨhɨlo ɨr ihyuch ich etɨlo õr par uje uhulo õr aho kɨɨs. 13 Kɨmɨjɨ ese pwert yɨnsɨrc om ich erze olak ahwoso shuu õr aho kɨɨs per kɨmɨjɨ ye õr ɨluu om ich ese uje ehet kɨɨs cheeshpo tĩr olak. 14 Kɨmɨjɨ ye onahmũr uje akahalo õr ihyuch hn ye onahmũr otẽr olak ahwoso ich atokolɨhɨlo õr ihyuch o kɨmɨjɨ ese dɨt hn eshɨtlo ese hnɨmich ukult uje de olak hnɨte par yara par õr. 15 Titɨm olak ich tuu ũrpa. Uje terɨhɨ ese deeych nehe uje erze dɨt oso otĩr Porrosht ɨle ɨkɨch ich ma sepyẽr õr je uje tyenɨj sepyẽr erze duwo Sodoma hn Gomorra oso.

Oso tyenɨj oloter Porrosht aabo nehe.

16 Titɨm olak uje tuu etĩrlo erze oso õr ehet shɨ ɨtso uje tuu obeje tĩr ɨlpiyo ehet. Uhu olak eykdeyo ɨlo echĩre hn uhu olak ɨlo paloma uje masaabo. 17 Abeylshɨp olak pork hnakɨrbo uje õr ehnito tyenɨj oshɨm olak erze õr bahluwo hn yewo otsepyẽr olakɨhɨ sinagoga aho, 18 hn yewo tyenɨj ohnoy olak otseya olak gobernador õr ɨkɨch hn erze reye õr ɨkɨch toy shɨ pork ye otiislo yokpe. Atɨmlo erze õr bahluwo uje tiyokõr par olak hn atɨmlo erze dihipo kɨnãho toy. 19 Uje ohnoy olak otseya olak õr bahluwo ɨkɨch ich ye olak prekupar uje keshɨ uhulo ɨnaãpo par ekitkẽrlo õr pork uje terɨhɨ orta par ekitkẽrlo õr ich Porrosht shuu erahalo uje atɨmlo õr 20 pork ye tãra olakpe uje ey olak uhut. Shɨ olak Deych Porrosht ɨr Ɨchɨbich uje chiilehetɨhɨ olak aho.

21 Deeych yet nehe hn hnakɨrbich tyenɨj denunsya deshɨbich par shuu
oshuu oshuu toy shɨ pork deshɨbich Porrosht aap, hn hnakɨrbich tyenɨj
denunsya daabo par shuu oshuu õr oshuu otoy, hn ode uje tyenɨj õr
denunsya deych hn data par shuu oshuu õr oshuu otoy. 22 Nos wɨr oso
tyenɨj otsɨtak olak shɨ pork ye otiislo yokpe, per yeẽk uje ewenta hn shish
ye lotiis yok nehech terɨhɨ uhurc nehe ich wɨchɨ ɨr owich de Porrosht ahɨr.
23 Uje oshiyokorĩhɨ olak kuche mɨhnũwo dɨt ehet ich olak yuhwo etĩrlo dɨt
yet. Titɨm olak ich tuu ũrpa. Uje ehn yahpaa nos etĩrlo erze israel oso õr
duwo ich yok uje tokõra poõrzni tyenɨj takaashpo tɨtĩr hnɨmich.
24 Nĩhyok yeẽk uje ma chɨraha je ɨr maestro hn nĩhyok yeẽk uje õr
ɨbɨk uje ɨre ma dich je ɨr nensɨrc. 25 Shɨ pwele shiyokorãha ɨre nehech
ɨtso ɨr maestro, hn ese uje õr ɨbɨk ye pwele sowe nensɨrzpe per ɨre pwele
shuu ɨre ɨtso nensɨrc.— Hn Jesús tatɨm õr ɨm: —Yok ɨtso hnakɨrbich uje
ɨr aabo ode. Oso otata uje yok Beelzebú uu demonyo õr bahlut heke ma
ochinehnɨm olak toy uje ye otiislo yokpe.
26 Titɨm olakɨke par uje erahalo heke ye atɨlɨlo õr pork nĩhyok uje
otsakɨs je deeych yet nehe ich ochɨbɨte orhõta. Hn erze kuche uje ye
onahmũr yewo ochɨraha je deeych yet nehe ich nos ochɨraha. 27 Ahnũwo
kuche uje titɨm olak uje dɨhlak ich tyenɨj atɨmlo õr uje deeych par uje
nos ochɨraha. Ese uje titɨm olak taraashi ich tyenɨj atɨmlo osoho lekɨtiyo
shɨ ɨtso uje alehelo pwert eeych hn ebichlo atɨmlo õr. 28 Ye atɨlɨlo erze uje
sehe oduhu olak oduhu atɨlo per wɨr ye õr pwelpe uje oshuu olak ɨchɨbiyo
oshuu toy. Shɨ tyenɨj atɨlɨlo Porrosht uje pwele sɨhna olak hn sɨhna olak
ɨchɨbiyo toy wahacha urhuta bahluta ehet. 29 Erahalo uje ochiwãha
chɨpɨrme ɨjeebe otiyer par pechporrza nohmɨra per hnii chɨpɨrmicha
nohmɨra ye kayɨhɨ hnɨmichpe hn toy kɨmɨjɨ ye olak Deych Porrosht
nahmũr uje toy. 30 Porrosht ma sahmũr olak je erze chɨpɨrme nehech nos
chɨraha olak akĩre uje de olak hu keshɨ terɨhɨ latɨkpo. 31 Heke ye atɨlɨlo
latɨk pork olak ma bale je chɨpɨrme uje kɨhniya.

Jesús shuu dakɨle otatɨm oso uje ye olotiis ɨre.

32 Titɨm olak uje yeẽk ye lotiis yok hn tatɨm oso ich titɨm Papa uje de
poõrc uje wɨchɨ ye lotiis yokpe. 33 Per uje yeẽk tatɨm yewo uje sotiis yok
ich yok ɨtspo tyenɨj titɨm Papa uje de poõrc uje wɨchɨ sotiis yok.

Jesús shuu oso otsehek ɨre.

34 Titɨm olak. ¿Je uhu olak eyuwo tɨsĩr uje Tɨkɨrẽtni par tuu oso õr aho
kɨisɨhɨ nãhu ĩrmo? Ye Tɨkɨrẽtni par tiyokõr tuu ɨtsorz. Shɨ Tɨkɨrẽtni par
tuu otsehek ɨre shɨ ɨtso uje tuu oteye. 35 Tɨkɨrẽtni par tuu oso omasaha
par Porrosht aabo, heke hnakɨrbich uje ye Porrosht aap ich sɨtak deych,
hn tɨmcharrza sɨtak data, hn ɨr lakaharza sɨtak dohota. 36 Heke ese uje ye
lotiis yok ich ɨr iiso otsɨtak ɨre shɨ ɨtso uje ɨr ɨmãho.

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

37 Uje yeẽk sahmũr yok per ma sahmũr deych hn data ich ye ompe
masaha par pɨbɨk. Ese uje sahmũr yok per ma sahmũr deyjo ich ye ompe
masaha par pɨbɨk. 38 Shish tyenɨj yeẽk ewenta uje oshiyokõr mɨhnɨkĩhɨ
ɨre shɨ pork ye lotiis yok ɨtso uje ĩhyo krus hn ĩya yok. Kɨmɨjɨ ye ewenta
ich ye pwele masaha par pakɨlakpe. 39 Ese uje ye ewentpe per shɨ tɨbey
ɨr ɨkɨritĩhɨ nãhu ĩrmo, uje uhurc ich nos pyerte. Per ese uje ewenta pork
sahmũr yok ich ye tɨbey dekɨritĩhɨ nãhu ɨrmõpe hn shiyokõr uje Porrosht
sahmũr ich ɨr ɨkɨrĩt de Porrosht ahɨr.
40 Yeẽk uje sahmũr olak ahwoso ich sahmũr yok toy, hn uje sahmũr
yok ich sahmũr Porrosht toy. Wɨchɨ uje shuu Tɨkɨrẽtni. 41 Uje yeẽk tẽr ese
profetɨt shɨ pork wɨchɨ profeta ich ɨr premit de ɨtso ese profetɨt. Uje yeẽk
tẽr Porrosht aabo ich ɨr premit de ɨtso õr premit. 42 Titɨm olak. Yeẽk uje
takashɨm Porrosht aabo yeẽk kɨmɨjɨ shɨ dosɨm awɨt uje kɨis hn wɨchɨ hnii
ye Porrosht aabo õr bahluwape wɨchɨ ɨr premit de.—

11 1 Uje Jesús sɨhna lahwoso uje tatɨm erze dakɨle uje õr dose par
oshiyokõr ɨr ɨbiyo ich shuu ohno otsanɨmɨrãha ɨr ahwoso hn ɨre
hno tĩr kal duwo sanɨmɨrãha Porrosht ahwoso.

Juan uu tohɨrm oso shuu dakɨle otĩr Jesús.

2 Eseekite hn Juan uu tohɨrm oso de karsel ehet. Uje chunt uje Cristo
shiyokõr hn shuu dakɨle yewo ohno otĩr ɨre. 3 Otatɨm Jesús otsɨi: —Juan
sole: “¿Je owa uje yesh oyiyem o je oyiyem kɨnehẽt?”—
4 Jesús tatɨm õr ɨm: —Bolɨlo atɨmlo Juan uje entloko hn uje amlo.
5 Atɨmlo uje olɨbo ich omo lekɨtiyo, hn erze uje pɨlich worbɨt yakaha õr
ich odɨrk, hn erze uje lepra yakaha õr ich õr owich om, hn erze uje õr
armo ich ochunt lekɨtiyo, hn erze uje otoy ich õr ɨkpo. Titɨm losuhlaabo
erze ahwoso oomo par omasaha par Porrosht aabo. 6 Ich om par yeẽk uje
ye nowãha yok.—
7 Uje Jesús tatɨm Juan akɨle shuu ɨtsorz hn ohno ocheeshpo ɨch Jesús
eyucha Juan tatɨm erze oso ɨm: —Sehe tuu atɨmlo yok. ¿Ɨnaãpo heke
etĩrlo wahachni owich uje ɨsa? ¿Je etĩr par eychɨmlo ese uje ɨtso tyermɨt
uje myent tɨbichu? 8 Kɨmɨjɨ ye etĩrlo ese owich uje ɨsa par eychɨmlo ese
tyermɨt atɨmlo yok ɨnaãpo heke etĩrlo wahachni. ¿Je etĩrlo par eychɨmlo
hnakɨrbich uje ɨshuwo ɨhĩrtso? Nĩhyok pork erze uje õr ɨshuwo ɨhĩrtso
odebuhu reye õr ihyuwo. 9 ¿Je etĩrlo wahachni par eychɨmlo latɨkpo?
¿Je etĩrlo par eychɨmlo profetɨt yet? Ẽhe, etĩrlo wahacha par eychɨmlo
profetɨt. Titɨm olak uje wɨchɨ ma dich je profeta yewo. 10 Juan wɨchɨ
uje Porrosht ahwoso tata uje Porrosht tatɨm Cristo ɨm: “Hmeychɨm, tuu
pɨbich hno wap par nɨshii oso õr ɨluu shɨ ɨtso uje nɨshii dehet par uje
ochɨmɨt ɨre hn otaachĩhɨ owa ahɨr nehe.” 11 Titɨm olak ich tuu ũrpa.
Nĩhyok hnakɨrbich uje ma dich je Juan uu tohɨrm oso. Juan ich dich per
Porrosht aap uje ye dichpe ich ma dich je Juan. 12 Uje ehn Juan tohɨrm

oso nehech ele ahle ich oso oshiyokõr shɨ ɨtso uje ochukusye par omasaha
par Porrosht aabo hn oso ochiyuhu ɨre par omasaha toy. 13 Erze Porrosht
ahwoso uje nos wɨr profeta ochichewkite hn erze uje Moisés chichewkite
tata uje Cristo tyenɨj tɨrẽt nehe per Juan uu tohɨrm oso tata uje yej
taãcha. 14 Oso otata uje Elías tyenɨj tɨrẽt nehe per titɨm olak kɨmɨjɨ sehe
ẽrlo ich Juan wɨchɨ Elías. 15 Olak ãr de par uje entlo. Uhulo olak eyuwo
tɨsɨ̃r erze uje titɨm olak.
16 ¿Tɨteẽta latɨkpo par tuu erahalo erze oso uje yesh õr ɨka õr ɨluu? Õr
ɨluu ich shɨ ɨtso pɨkɨhnino uje otsakaha dɨt ehet hn otatɨm nahɨ̃re ich
otsɨhnew otsɨɨ: 17 “Oyobɨta flawta per ye ahakõrlo weylape. Oyeeychɨ
oyeẽt musika uje dosdarak par topo per ye ahmũrlope uje eyerhlo.”
18 Titɨm olak ɨtsorz pork uje Juan uu tohɨrm oso tɨrẽtni ich ye tepe erze
uje oso yewo otew, hn ye dohope uje oso yewo oho per otata uje demonit
de ɨre ehet. 19 Yok tokõra poõrzni. Ich takaak ɨtso oso yewo hn tokooho
per wɨr otata otsɨɨ: “Hmeychɨmlo, wɨchɨ ich jar hn yɨkẽhik. Ɨr ihyẽro wɨr
uje õr kobra nahnapso õr hnote par gobierno hn erze uje õr ɨluu mɨhnũ.”
Porrosht ich eykdeyo hn shiyokõr uje sahmũr. Deeych yet nehe ich
ɨmeheeych uje ɨre ich eykdeyo pork erze uje shiyokõr ich tokole om.—

Duwo tre de uje Porrosht tyenɨj sepyẽrpa nehe.

20 Eseekite ɨchii Jesús tata uje mɨhnũwo tyenɨj tɨ̃r erze oso uje odebuhu
erze duwo uje wɨchɨ shiyokõr kuche ich kɨhniyani uje ye latɨk pwele
niyokõr. Oteychɨm per shish otsotiis hn ye onoympe uje oshiyokõr
mɨhnũwo. 21 Jesús tata ɨm: —Ich yarhakpa uje tyenɨj tɨ̃r erze dɨt Corazín
oso hn erze dɨt Betsaida oso pork tiyokõr kuche ich kɨhniya wahacha erze
duwo aho per shish otsotiis yok. Kɨmɨjɨ tiyokorɨ̃hɨ wahachni ese duwo
Tiro hn Sidón ich osdeyo uje erze oso oym uje oshiyokõr mɨhnũwo hn
oshiyokõr õr ɨshuwo ochɨ̃ra ponchuko hn oyãha hn ochukshãha piitsɨt õr
hu eyo par uje ochɨbɨte orhõta uje onoym deluu mɨhnũ. 22 Tiita uje terɨhɨ
ese deeych nehe uje otɨ̃r Porrosht ɨle ɨkɨch ich ma sepyẽr erze dɨt Corazín
oso hn erze dɨt Betsaida oso je uje sepyẽr erze dɨt Tiro oso hn dɨt Sidón
oso.— 23 Hn Jesús tata ɨm: —Erze dɨt Capernaum oso ich onarim ɨre shɨ
ɨtso uje yej otaachɨ̃hɨ poõrc per tyenɨj ochɨrmas õr hn ochɨmchaha õr
urhuta bahluta ehet. Erze kuche uje tiyokorɨ̃hɨ õr ahɨr uje ye latɨk pwele
niyokõr kɨmɨjɨ tiyokorɨ̃hɨ dɨt Sodomakite ich ese dɨt shish de nehech ele
ahle. 24 Tiita uje terɨhɨ ese deeych uje otɨ̃r Porrosht ɨle ɨkɨch nehe ich ma
sepyẽr erze dɨt Capernaum oso je uje sepyẽr ese dɨt Sodoma oso.—

Uje oso otɨ̃r Jesús ich shuu õr tonkiya.

25 Eseekite hn Jesús tatɨm Porrosht ɨm: —Papa, owa uu poõrc yɨnsɨrc
hn hnɨmich yɨnsɨrc. Tɨkɨna owa pork akɨs erze kuche uje ahakõr par uje
erze oso uje õr eykdeyo ye odɨrehepe hn erze uje õr dɨtuwo ye odɨrehepe.

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

Owa aabo wɨr õr ɨtso pikɨhnino ijaabo. Wɨr uje uhu ochɨraha erze kuche
uje ahakõr. 26 Papa, shɨ ahakõr uhu ɨtsorz pork ahmũr uhu ɨtsorz.—
27 Jesús nos tatɨm oso ɨm: —Papa nos chɨbɨte kuche pɨhme. Nĩhyok
yeẽk uje chɨraha yok uje yok uu Porrosht Ijɨt pisht, shɨ Papa wɨchɨ uje
chɨraha. Nĩhyok yeẽk uje chɨraha Papa, shɨ yok tɨkɨraha hn erze uje tuu
ochɨraha ɨre.
28 Erẽtlo etĩrlo yok nos wɨr olak uje ahakõrlo obiyo ich kɨhniya hn
uje ich ɨhne pork sehe eshɨ olak hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr. Etĩrlo yok hn
tuu olak tonkiya. 29 Shɨ ɨtso uje ochɨbɨte hyuwo wey etɨbich par uje
shiyokorãha ese yet ich tyenɨj etĩrlo yok par tiyokorãha olak pork ye yok
ehnitakpe hn ye yok narim yokpe. Heke tuu olak tonkiya pork ye olak
nesita ahakõrlo kuche par eshɨlo olak hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr. 30 Erze
pahwoso uje titɨm olakɨke wɨr ich hɨroj shɨ ɨtso hyuwo uje ochɨbɨte wey
etɨbich hn hnoy nerhũwo uje hɨroj.—

Ochekushu trigo ee par uje otew.

12 1 Eseekite uje terɨhɨ sabta hn Jesús hno chɨkãha shakɨrrza ehet. Ɨr
akɨle ohno õya ɨre hn ochuuna uje sewɨt sẽhi õr heke ochekushu
trigo ee hn otew. 2 Erze uje õr ɨluuta iich otsɨɨ fariseo uje omo Jesús akɨle
uje oshiyokõr hn otatɨm Jesús otsɨɨ: —Hmeychɨm erze akɨle, ich oyuwe
erze ley. Ley tata uje ich ye ompe oshiyokõr obiyo sabta pork wɨchɨ ese
deeych uje otsakɨr.—
3 Jesús tatɨm õr ɨm: —Erahalo uje Porrosht ahwoso tata uje iyuwo sẽhi
rey David hn ɨr ihyẽro. 4 Omasaha ese patikɨt ehet uje Porrosht ihyuch
de hn saserdote ɨshɨm õr erze pan uje oshɨmɨhɨ Porrosht par uje otew.
Erze pan wɨr uje ochɨbɨte shɨ par uje saserdote otew, ye par yewope per
David ye niyokõr mɨhnĩkpe pork iyuwo sẽhi hn sapur. 5 Olak erahalo
uje Porrosht ahwoso uje Moisés chichewkite tata uje erze saserdote uje
ochish obiyohochɨs Porrosht ɨr templo ehet ese deeych uje otsakɨr ich ye
otsowe erze leype. 6 Titɨm olak uje nohmet de olak ahɨr uje ich ma dich
je asa templo. 7 Porrosht ahwoso tata uje Porrosht ɨm: “Eenɨlo uje oso õr
losuhlaabo hn akashɨmlo õr. Wɨchɨ ich ma om par ahakõrlo je uje tukulo
loshɨpɨt par eeychãhalo yok.”— Hn Jesús tatɨm erze fariseo ɨm: —Kɨmɨjɨ
eenɨlo uje oso õr losuhlaabo hn akashɨmlo õr ich ye athɨlope uje pakɨle
oshiyokõr mɨhnũwo pork ye oniyokõr mɨhnũwope. 8 Yok tokõra poõrzni.
Yok ese deeych uje otsakɨr ɨr yɨnsɨrc.—

Jesús chukuta hnakɨrbich uje ɨr hmata ye jukur.

9 Eseekite uje Jesús tokolɨhɨ shakɨrrza ehet hn hno masaha õr sinagoga
ehet. 10 Hnakɨrbich dechɨ uje hmata ye jukur. Yewo odechɨ toy uje sehe
õr denunsya Jesús heke ochukwi ɨluu, otatɨm Jesús otsɨɨ: —Kɨmɨjɨ yeẽk
dukuta yet ese deeych uje otsakɨr ¿je wɨchɨ sowe asa ley?—

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

11 Jesús tatɨm õr ɨm: —Kɨmɨjɨ olak yeẽk obeje chɨhɨ uje kayɨhɨ jotsɨt
ese deeych uje otsakɨr ¿je ye dope par diyuhu? 12 Hnakɨrbich ma bale
je obejɨt heke uje yeẽk shiyokõr om ese deeych uje otsakɨr ich ye sowe
leype.— 13 Jesús tatɨm ese hnakɨrbich ɨm: —Ẽr ahmikɨt.—
Wɨchɨ chĩr, ɨchii hmata sano ɨtso asa hmata yata. 14 Erze uje õr ɨluuta
iich otsɨɨ fariseo otokolɨhɨ sinagoga ehet hn ohno par okeytkẽrye ochukwi
Jesús ɨluu pork sehe oduhu oduhu toy.
15 Jesús chɨraha uje sehe oduhu ɨre heke tokolɨhɨ wahacha hn hno. Ich
oso okɨhniya uje oyehe nẽr hn nos chukuta õr. 16 Tatɨm õr par uje ye odɨbɨte
ɨre orhõta. 17 Uje tatɨm õr shuu ɨtsorz ich shuu yakaha erze Porrosht ahwoso
uje profeta Isaías chichewkite. Wɨchɨ eyucha Cristo uje tata uje Porrosht ɨm:
18 —Hmeychɨmlo pɨbich uje tiihla. Wɨchɨ ich tahmũr hn tahmũr uje
shiyokõr. Tyenɨj tɨbɨte Pɨchɨbich ɨre ehet par sanɨmɨrãha pahwoso tatɨm
erze dihipo kɨnãho par shuu omasaha par paabo. 19 Wɨchɨ ye dihyokos yewo
hn ye tɨbich nɨhnew lahwospe heke nĩhyok yeẽk tyenɨj chunt uje sɨhnew
lahwoso uje wɨchɨ chɨkãha daho. 20 Hn ye nontew erze oso uje hnii omasaha
par Porrosht aabo. Wɨr shɨ õr ɨtso tyermɨt uje sehe purho per wɨchɨ ye duhu
purhope hn wɨr shɨ õr ɨtso nampyon uje ɨr meshɨt sehe toy per wɨchɨ ye duhu
tope nehech uhurc hn erze uje ich om serz erze mɨhnũwo 21 hn erze dihipo
kɨnãho tyenɨj ye olotiis ɨrpe.— Wɨr uje Isaías chichewkite.
22 Eseekite hn ohnoy hnakɨrbich otseya Jesús uje olɨbɨk hn ɨrpɨk.
Demonyo de ɨre ehet. Jesús shuu wɨchɨ owich om heke pwele chiilehet
hn teychɨm lekɨtiyo. 23 Nos wɨr oso ich ochishlabe. Otatɨmye otsɨɨ: —¿Je
wɨchɨ uu Cristo uje tãra ɨr porokkite rey David?—
24 Uje erze fariseo ochunt hn otata otsɨɨ: —Beelzebú uu demonyo õr
bahlut, wɨchɨ uje ɨshɨm Jesús ukurbo par chiyuhu demonyo.—
25 Jesús nos chɨraha õr eyuwo heke tatɨm õr ɨm: —Kɨmɨjɨ nos wɨr oso
uje otakɨsho ɨr hnɨmich otsɨtakye heke otsehek ɨre hn nĩhyok õr ukurbo,
hn nos wɨr duwo hn nos wɨr uje õr iisoye ich otsɨtakye heke otsehek ɨre
hn nĩhyok õr ukurbo. 26 Shɨ ɨtspo kɨmɨjɨ Satanás diyuhu demonyo ich shɨ
õr ɨre uje otsehek ɨre heke nĩhyok ɨr ukurbo per ye niyokõr duhu ɨlorzpe.
27 Kɨmɨjɨ tiyuhu demonyo tĩra Beelzebú ukurbo, hn ¿erze olak akɨle õr
ukurbo tãra ɨraãpo par uje ochiyuhu demonyo? Ebɨtɨlo uje õr ukurbo tãra
Porrosht heke olak akɨle ochɨbɨte orhõta uje shɨ eymehilo. 28 Per kɨmɨjɨ
tiyuhu demonyo tĩra Porrosht Ɨchɨbich ich ɨmeheeych uje terɨhɨ ɨshɨrĩt par
amsahalo par olak Porrosht aabo.
29 Kɨmɨjɨ hnakɨrbich chɨhɨ uje ɨr ukurbo de hn yet sehe masaha ɨr
ihyuch par torha ɨr kushjãro ich ye pwelpe. Tyenɨj shiyeru wap chĩra
lukwerc hnii pwele hnoy ɨr kushjãro.
30 Erze uje otsahmũr õya yok wɨr pakɨlo hn erze yewo wɨr uje sehe
onontew yok. Wɨr uje ye otakashɨm yok odish wɨr oso õrye wɨr uje oshuu
oso ochũr lekɨtiyo.

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

Oso ochɨraha uje pohɨr ich om kɨmɨjɨ ɨr ee ich om.

31 Heke titɨm olak. Porrosht pwele perdonar oso nos wɨr kuche
mɨhnũwo uje oshiyokõr hn nos wɨr mɨhnũwo uje otata per ye perdonarpe
erze uje ochiyuhu lahwoso mɨhnuwõho Porrosht ɨchɨbich. 32 Porrosht
pwele perdonar erze uje ochiyuhu lahwoso mɨhnuwõho yok uje tokõra
poõrzni per erze uje ochiyuhu lahwoso mɨhnuwõho Porrosht ɨchɨbich wɨr
uje ye perdonar õrpe hnii ele deeych hnii deeych yet nehe.
33 Olak athɨlo uje pɨluu mɨhnũ per ebɨtɨlo uje pɨbiyo ich om. Kɨmɨjɨ asa
pohorrza om ich shish ɨr ee om, per kɨmɨjɨ asa pohorrza mɨhnũ ich ɨr ee ye
ompe. ɨr ee chɨbɨte orhõta kɨmɨjɨ om o kɨmɨjɨ mɨhnũ. Tiyokõr uje ich om shɨ
ɨtso pohorrza uje ee om. 34 Shɨ olak ɨtso echeẽt aabo uje wosdeyo. Ye olak
pwelpe uje athɨlo ahwoso uje ich om pork olak ɨluu mɨhnũ. Erze uje de oso
õr aho wɨr uje otata kɨmɨjɨ om o kɨmɨjɨ mɨhnũwo. 35 Hnakɨrbich uje ɨr ɨluuta
om ich tata uje om, hn hnakɨrbich uje ɨluuta mɨhnũ ich tata uje mɨhnũwo.—
36 Hn Jesús tatɨm erze fariseo ɨm: —Sehe tuu erahalo uje terɨhɨ ese deeych
nehe uje Porrosht sepyẽr oso, ich shuu nos oso otatɨm ɨre uje keshɨ ɨnaãpo
heke otata erze õr ahwoso uje ye jukur. 37 Shɨ erze olak ahwoso om uje
athɨlo wɨr uje shuu ɨmeheeych uje ye ahakõrlo uje mɨhnũwope hn erze olak
ahwoso uje athɨlo uje ye ompe ich tyenɨj shuu Porrosht sepyẽr olak.—

Erze fariseo sehe oduhu Jesús niyokõr kuche uje ye latɨk pwele niyokõr.

38 Eseekite hn erze uje oshiyokorãha oso waa ley waa je Moisés
chichewkite hn erze yewo uje õr ɨluuta iich otsɨɨ fariseo otatɨm Jesús
otsɨɨ: —Maestro, sehe oyuhu ahakõr kuche uje ye latɨk pwele niyokõr par
oyeychɨm.—
39 Per Jesús nos tatɨm oso ɨm: —Oso uje shish oym Porrosht wɨr shɨ
õr ɨtso tɨmcharrza waa je torãha dabich. Sehe oduhu tiyokõr yarta par
ochɨraha uje tokõra poõrzni per ye tiyokõrpe. Shɨ tiyokõr yarta uje ɨtso
uje tokolɨhɨ profeta Jonaskite. 40 Wɨchɨ de doshɨt bahlut ehet daalo tre hn
dɨhle trekite. Yok uje tokõra poõrzni. Tyenɨj yok de hnɨmich uut daalo
tre hn dɨhle tre. 41 Uje terɨhɨ ese deeych uje Porrosht sepyẽr oso nehe hn
olak hn erze oso yewo uje amlo yok tyenɨj alehelo Porrosht ɨkɨch. Erze
dɨt Nínive oso tyenɨj oyehet toy hn õr denunsya olak pork uje wɨr ochunt
Porrosht ahwoso uje Jonás tatɨm õrkite ich wɨr oym erze mɨhnũwo uje
oshiyokõr. Yok de olak ahɨr hn yok ma dich je Jonás per ye ahmũrlo ẽrlo
pahwosope. 42 Uje terɨhɨ ese deeych uje Porrosht sepyẽr nãhu ĩrmo oso
nehe ich erze oso uje oteychɨm yok tyenɨj oyehe Porrosht ɨkɨch. Asa reyna
waa je tãra hnɨmich sur yɨt tyenɨj iyehe Porrosht ɨkɨch toy hn denunsya
õr. Wate tãra hnɨmich uje dukuhla par tẽr uje rey Salomón tata pork
wɨchɨ ich eykdeyo per yok de olak ahɨr. Yok ma dich je Salomón per olak
ye ahmũrlo ẽrlo pahwosope.—

Demonyo pwele cheeshɨ tĩr ese uje sakahani.

43 Eseekite hn Jesús tatɨm õr ɨm: —Uje ɨchɨbich mɨhnt tokolɨhɨ
hnakɨrbich ehet hn hno tĩr lekɨtiyo ese owich uje kako par chukwi owich
yet par sakaha per ye dishpe. 44 Heke ehet chilehet ɨm: “Ma om takaashpo
tɨtĩr ese hnakɨrbich ehet uje tɨkɨtolɨhɨhna.” Uje cheeshpo ich chish ese
hnakɨrbich ehet uje sakahahna shɨ ɨtso uje nĩhyok ye latɨk chɨhɨ ehet hn
ich otsarz hn onɨshii hn oshuu om 45 heke hno chish ɨchɨbiyo mɨhnũwo
yewo uje õr syete. Ich ma õr mɨhnũwo pisho je ɨre. Nos omasaha ese
hnakɨrbich ehet hn otsakaha toy. Uje uhurc ese hnakɨrbich ich ma ɨr ɨkɨrĩt
mɨhnĩkpa je waphna. Erze kuche mɨhnũwo shɨ sɨteẽta uje tyenɨj tĩr erze
oso nehe uje õr ɨluu mɨhnũ.—

Jesús ɨr data hn ɨr leshɨbo otekɨrɨhɨ ɨre.

46 Eseekite uje ehn Jesús shiyokorãha erze oso hn ɨr data taãcha hn
deshɨbo, shɨ oyehe ejwert. Sehe okeytkẽr ɨre. 47 Yeẽk tatɨm Jesús ɨm:
—Ata hn eshɨbo odechɨ ejwert. Sehe okeytkẽr owa.—
48 Per Jesús tatɨm ese hnakɨrbich uje tatɨm ɨreke ɨm: —¿Je sehe eraha
yeniipo uje õr ɨtso mama hn yeniipo uje õr ɨtso pɨshɨbo?— 49 Jesús chishĩr
dakɨle tatɨm erze oso ɨm: —Wɨr shɨ õr ɨtso mama hn pɨshɨbo. 50 Yeẽk uje
shiyokõr uje Papa sahmũr uje de poõrc ich wɨchɨ pɨshap hn wate pɨnap
hn wate mama.—

Jesús ich ɨtso hnakɨrbich uje sɨtsẽr jõro eyhi.

13 1 Eseekite uje shiyehe wɨchɨ deeych hn Jesús tokolɨhɨ pwert ehet,
hno tĩr lagunta wɨrc hn sakaha. 2 Ich oso okɨhniya uje otakɨsho
lawichɨhɨ ɨr ahɨr heke dohɨr pohorrza ehet hn sakaha. Shɨ erze oso oyehe
onoota wɨrc. 3 Jesús tatɨm õr sɨteẽta kuche ich kɨhniya ɨm:
—Hnakɨrbich dekite uje hno par sɨtsẽr jõro eyhi. 4 Uje sɨtsẽr hn eyhi
kayɨhɨ dehet. Chɨpɨrme taãcha hn tew. 5 Uje sɨtsẽr erze eyhi hn yẽr kayɨhɨ
uje kojano po de, shɨ hnɨmich pɨkaap. Erze eyhi tokole shɨchish pork
hnɨmich pɨkaap. 6 Uje deeych tokole tew. Ich shuu kako pork nĩhyok ɨr
uro. 7 Erze eyhi yẽr uje sɨtsẽr kayɨhɨ uje wontɨ de. Erze wontɨ kresa hn
sajuwe 8 per erze eyhi yẽr uje sɨtsẽr ich kayɨhɨ hnɨmich uje om, kresa hn
ɨr ee de. Yẽr ee syen hn yẽr ee sesenta hn yẽr ee treynta. 9 Olak ar de par
ẽrlo. Uhu olak eyuwo tɨsĩr erze uje tɨtɨm olakɨke.—

Jesús shish sɨteẽta õr kuche.

10 Eseekite hn Jesús akɨle otɨrẽt otĩr ɨre hn otatɨm otsɨɨ: —¿Łnaãpo heke
shish eteẽta kuche uje atɨm oso?—
11 Jesús tatɨm õr ɨm: —Porrosht sehe duhu erahalo erze kuche uje
shiyokõr par tɨbey daabo per ye nahmũrpe uje erze oso yewo ochɨraha.

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

12 Erze uje ochɨraha ich Porrosht tyenɨj shuu ma ochɨraha nehech uhurc
ich kɨhniya uje wɨr ochɨraha, per erze uje ye odɨrehepe Porrosht chiyuhu
õr eyuwo erze arhaabo uje ochɨraha. 13 Uje titɨm õr kuche shɨ tɨteẽta
heke uje oteychɨm per ye onomope. Uje otẽr ich ye odɨrehepe. 14 Heke ich
oshuu erze ahwoso yakaha uje profeta Isaías chichewkite uje Porrosht
tata ɨm: "Olak tyenɨj entɨlo ɨr ahwoso per ye erahalope uje tata, hn tyenɨj
eychɨmlo uje shiyokõr per ye erahalope ɨnaãpo heke shiyokõr shuu ɨtsorz.
15 Erze oso ich shɨ õr ɨtso uje ye õr eyuwĩrsh hn ich shɨ õr ɨtso uje õr ãr
kututa hn ich shɨ ɨtso uje õr ɨle kututa pork kɨmɨjɨ oteychɨm uje tiyokõr
hn ochunt uje tiita hn ochɨraha heke ich otĩr yok hn tuu õr owich om."
Wɨr uje Isaías chichewkite.—

16 Hn Jesús tatɨm dakɨle ɨm: —Ich om par olak uje amlo uje tiyokõr hn
erahalo hn uje ẽrlo uje tiita ich ɨmeheeych. 17 Titɨm olak ich tuu ũrpa.
Ich okɨhniya erze profeta poruwo wɨshɨ hn erze uje õr ɨluu om sehe
oteychɨmkite erze uje yesh eychɨmlo per ye oteychɨmpe, hn sehe otẽr erze
uje yesh ẽrlo per ye otẽrpe.

18 Ese uje titɨm õr shɨ tɨteẽta ese hnakɨrbich uje sɨtsẽr jõro eyhi ich
tata shuu ɨtsorz. 19 Uje yeẽk tẽr erze Porrosht ahwoso uje yet tatɨm uje
Porrosht shiyokor par tɨbey laabo hn ye dɨraha uje tata ich dyablo tĩr ɨre
hn chiyuhu erze Porrosht ahwoso ɨre ehet heke chɨkey. Wɨchɨ shɨ ɨtso ese
dehet uje jõro eyhi kayɨhɨ. 20 Erze eyhi yẽr uje kayɨhɨ kojano po eeych
ich shɨ ɨtso yeẽk uje chunt Porrosht ahwoso ich sahmũrpa hn õr ayla
21 per wɨchɨ ich shɨ ɨtso jõro uje ye ũrɨrsh Wap ich ewenta per uje kuche
mɨhnũwo tĩr Porrosht aabo pork ye olotiis pahwosope ich wɨchɨ ɨim
Porrosht shɨchish. 22 Erze eyhi yẽr uje kayɨhɨ hnɨmich uje wontɨ de wɨr
shɨ ɨtso yeẽk uje chunt Porrosht ahwoso. Ich sahmũr per shɨ shuu deyuwo
tɨsɨr labɨso hn dasuwo. Ma sahmũr hnote, heke erze kuche sehnyẽr ɨre shɨ
ɨtso erze wontɨ uje sajuwe jõro hn ye duhu eerĩrsh. 23 Erze eyhi yẽr uje
kayɨhɨ hnɨmich uje om wɨr shɨ ɨtso yeẽk uje chunt Porrosht ahwoso ich
chɨraha. Wɨchɨ shɨ ɨtso erze jõro uje ee de. Yẽr ee syen hn yẽr ee sesenta
hn yẽr ee treynta.—

Jõro mɨhnũwo hn jõro uje om.

24 Eseekite hn Jesús sɨteẽta kuchɨt yetpo tatɨm õr ɨm: —Uje Porrosht
shiyokõr par tɨbey daabo wɨchɨ shɨ ɨtso hnakɨrbich uje shuu ochukwẽr
ɨr jõro eyhi uje om ɨr shakɨrrza ehet. 25 Uje dɨhlak ich nos omoko hn ese
hnakɨrbich ɨr ɨmehẽt taãcha. Sɨtsẽr eyhi uje mɨhnũ asa shakɨrrza ehet
hn tokole hno. 26 Uje erze jõro tokole kresa hn ee de ich ɨmeheeych uje
wɨr jõro uje mɨhnũwo ĩya erze uje ich om. 27 Erze uje ochish obiyohochɨs
shakɨrrza ehet ohno otatɨm nensɨrc otsɨɨ: "Erze jõro eyhi uje oyɨtserĩhɨ
shakɨrrza ehetni ich om. ¿Ɨnaãpo erze jõro mɨhnũwo tokolɨhɨ asa
shakɨrrza ehet?" 28 Ese õr yɨnsɨrc tatɨm õr ɨm: "Shɨ ese eyok ɨmehẽt

shiyokõr shuu ɨtsorz.” Ɨr ɨbiyo otatɨm otsɨɨ: “¿Je ahmũr uje oyuko oyiyuhu
erze jõro uje ich mɨhnũwo hn oyɨtiyer?” 29 Tatɨm õr ɨm: “Ye eyuhulo nok
eyuhulo erze trigo uje ich om. 30 Ma om shɨ kresa nõyye nehech terɨhɨ
uje ochekushu nehe. Tuu wɨr ohno wap par ochekushu erze jõro uje
mɨhnũwo hn oshuu takɨsho lawich wee wee par otsẽru. Per erze trigo ich
ochekushu hn ochɨhmer ochɨmchaha ɨr owich.”—

Jesús sɨteẽta kuchɨt ɨtso asa mostasa eyhi.

31 Eseekite hn Jesús tatɨm õr kuchɨt yet shɨ sɨteẽta ɨm: —Uje Porrosht
shiyokõr par tɨbey daabo ich shɨ ɨtso asa pohorrza eyhi waa je iich otsɨɨ
mostasa uje hnakɨrbich chukwerĩhɨ ɨr shakɨrrza ehet. 32 Asa pohorrza
eyhi ich ma ijaap je erze jõro yewo per uje kresa ich ma data je erze jõro
yẽr. Wate kresa nehech ɨtso erze pohɨr yẽr uje deyo. Chɨpɨrme tĩr hn
shiyokorĩhɨ dewo ɨr uke.—

Jesús sɨteẽta kuchɨt ɨtso pan eyhita.

33 Eseekite hn Jesús sɨteẽta kuchɨt yetpo tatɨm õr ɨm: —Uje Porrosht
shiyokõr par tɨbey daabo ich shɨ ɨtso asa pan eyhita uje tɨmcharrza shuu
ĩya ese erint par shiyokõr pan uje ich kɨhniya. Shɨ ɨyem nehech asa pan
eyhita chũr lekɨtiyo ese erint ehet.—
34 Nos wɨr kuche uje Jesús tatɨm erze osoko ich shɨ sɨteẽta. Yelɨj shɨ
tatɨm õr kuche duhu ɨmeheeych per shish sɨteẽta. 35 Uje sɨteẽta shuu
ɨtsorz ich shuu yakaha erze uje profetɨt tatkite pork tata uje Cristo tata
ɨm: —Shɨ tɨteẽta kuche uje ye oso odɨrehepe. Uje Porrosht shiyokõr
ɨrmõkite nehech takaachĩhɨ ĩrmo ich ye Porrosht duhu odɨrehepe.—

Jesús tatɨm dakɨle erze uje sɨteẽtaka.

36 Eseekite hn Jesús tokolɨhɨ erze oso õr ɨkɨch uje ich okɨhniya hn
masaha pwert ehet. Ɨr akɨle otĩr ɨre hn otatɨm otsɨɨ: —Atɨm õryok erze
uje eteẽtaka. ¿Tata latɨkpo erze jõro mɨhnũwo uje tokolɨhɨ asa shakɨrrza
ehet?—
37 Jesús tatɨm õr ɨm: —Yok uje tokõra poõrzni ich yok ɨtso ese uje
sɨtsẽr erze jõro eyhi uje om. 38 Asa shakɨrrza wate ɨtso ĩrmo, hn erze eyhi
uje om wɨr shɨ ɨtso Porrosht aabo. Erze eyhi uje mɨhnũ wɨr ɨtso dyablo
aabo, 39 hn ese eyok ɨmehẽt uje sɨtsẽr erze eyhi uje mɨhnũ wɨchɨ dyablo.
Uje terɨhɨ ɨshɨrĩt nehe hn ochekushu erze jõro, hn erze uje ochekushu
erze jõro wɨr anjele. 40 Erze jõro uje mɨhnũ ich otsɨtiyẽr hn ochɨmchaha
jwekɨta ehet hn otsẽru wɨr shɨ ɨtso uje erze anjele oshiyokorĩhɨ erze oso
uje õr ɨluu mɨhnũ nehe uje terɨhɨ ɨshɨrĩt. 41 Yok tokõra poõrzni. Tyenɨj
tuu yok anjele ohno otĩr ĩrmo lekɨtiyo par ochish wɨr õrye erze oso uje
otakɨsho lawichɨhɨ Porrosht aabo õr ehet par oshuu oshiyokõr uje ich
mɨhnũwo hn erze uje oshiyokõr mɨhnũwo 42 hn otãra õr ochɨmchaha

õr ese kipuut ehet uje jwekɨta de. Wɨr tyenɨj oyerh hn oches labɨtẽre
wahacha pork ich dospa. 43 Per erze yewo uje õr Porrosht aabo tyenɨj ode
ɨre ahɨr hn õr hũre shɨ ɨtso deeych uje chihit. Wɨr uje õr Deych tɨbey õr.
Olak ãr de par ẽrlo. Uhu olak eyuwo tɨsĩr ahnũwo uje titɨm olak.—

Jesús ich ɨtso kuchɨt uje debich uje hnakɨrbich chish.

44 Eseekite hn Jesús sɨteẽta kuchɨt yetpo tatɨm õr ɨm: —Ese uje Porrosht
shiyokõr par tɨbey daabo ich shɨ ɨtso uje yeẽk sakɨs kuchɨt uje ich
debichpa ɨr hnɨmich ehet. Hnakɨrbich yet chish ese kuchɨt uje ich om hn
sajuwepo. Wɨchɨ ich aylpa. Hno chiwãha nos wɨr ɨr kushjãro uje de ɨre
ahɨr hn tiya ese hnɨmich.
45 Ese uje Porrosht shiyokõr par tɨbey daabo wɨchɨ shɨ ɨtso yeẽk uje
chukwi kojach uje ich debichpa. 46 Chish nohmet uje ich ma ɨhĩrtpa heke
hno chiwãha nos wɨr ɨr kushjãro uje de ɨre ahɨr hn tiya ese nohmet.—

Jesús sɨteẽta kuchɨt yet uje ɨtso ret.

47 Eseekite hn Jesús sɨteẽta kuchɨt yetpo tatɨm õr ɨm: —Ese uje Porrosht
shiyokõr par tɨbey daabo wɨchɨ shɨ ɨtso ret uje otãra ochɨbɨte onoota hn
chishew doshiyo kɨnãho kɨnãho. 48 Uje doshiyo kɨhniya de ese ret ehet hn
odalii ese ret hn ochiyuhuchɨs onoota wɨrc. Otsakahachɨs hn ochiyuhu
erze doshiyo. Ochɨhmer erze uje om ochɨmchaha kanasta ehet per otãra
erze yewo uje mɨhnũwo. 49 Uje terɨhɨ ese ɨshɨrĩt nehe ich oshiyokõr shɨ
ɨtso uje erze leshĩrtso oshiyokõr. Anjele otɨrẽt hn otĩr lekɨtiyo hn otsehek
erze oso uje õr ɨluu mɨhnũ hn erze Porrosht aabo. 50 Erze oso uje õr ɨluu
mɨhnũ tyenɨj anjele otãra õr ochɨmchaha õr ese kipuut ehet uje jwekɨta
de. Wɨr ich oyerh oches labɨtẽre pork ich dospa.—
51 Jesús tatɨm õr ɨm: —¿Je ɨmeheeych ahnũwo uje titɨm
olakɨke?— Otatɨm otsɨɨ: —Ẽhe.—
52 Jesús tatɨm õr ɨm: —Kɨmɨjɨ wɨr yeẽk uje shiyokorãha oso waa ley
waa je Moisés chichewkite uje ye lotiis yok hn chɨraha uje Porrosht
shiyokõr par tɨbey laabo, wɨchɨ chɨraha uje shiyokorãha oso erze ahwoso
ɨlaro uje ley tata hn erze pahwoso ahlo. Wɨchɨ shɨ ɨtso yeẽk uje ɨr ihyuch
de hn chiyuhu erze kuche uje ɨlaro hn uje ahlo par uje shiyokorãha
yewo.—

Jesús hno tĩr dɨt Nazaret.

53 Eseekite uje Jesús sɨhna erze kuche uje tatɨm õrke uje shɨ sɨteẽta
hn tokolɨhɨchɨs hno. 54 Uje taachĩhɨ wahacha ese hnɨmich uje ɨre neẽhe
hn shiyokorãha orĩhɨ sinagoga ehet. Erze oso ich ochishlabe. Otatɨmye
otsɨɨ: —¿Latɨk niyokorãha ɨre erze kuche uje ɨre chɨraha? ¿Ɨnaãpo heke
chɨraha shiyokõr erze kuche uje ye latɨk pwele shiyokõr? 55 Wɨchɨ deych
karpinterya hn data María. Ɨr leshɨbo õr iiyo otsɨɨ Santiago, José, Simón

hn Judas. 56 Nos wɨr ɨr nanɨme ode lɨka eyok ahɨr toy. ¿Ɨnaãpo heke Jesús
nos chɨraha erze kuche?— 57 Wɨr otsɨtak ɨre. Jesús tatɨm õr ɨm: —Nos wɨr
oso uje ode lekɨtiyo otola profeta per erze ɨr iiso hn ɨr ɨhnapso ye otola
ɨrpe.— 58 Jesús ye niyokõrpe erze kuche ich kɨhniya uje ye latɨk pwele
niyokõr pork otsotiis ɨre.

Herodes shuu oshuu Juanni oshuu toy.

14 1 Eseekite hn Herodes wɨchɨ õr bahluwaha ese hnɨmich Galilea.
Chunt nos wɨr kuche uje Jesús shiyokõr. 2 Sẽrza tatɨm erze debiyo
ɨm: —Wɨchɨ uu Juan uje tohɨrm oso ich ɨkpo heke ukurbo de par shiyokõr
kuche uje ye latɨk pwele niyokõr.—
3 Antni Herodes shuu ochishew Juan hn oshiyeru kenena meyko hn
ochɨmchaha karsel ehet. Shiyeru Juan shɨ pork Herodías sɨtak. Wate
Herodes leshɨbich Felipe ɨr ɨrãhto per Herodes ĩhi wate ahɨr. 4 Herodes
shuu oshiyeru Juan pork Juan tatɨm ɨm: —Owa aluwe ley uje ẽhi wate
ahɨr par erãhto.— 5 Herodes sehe duhu Juan duhu toy per ich tola erze
oso pork wɨr ye olotiispe uje Juan wɨchɨ profetya.
6 Eseekite uje Herodes kumpre ãyo hn shiyokõr õr ahamich dich.
Herodías waa je Herodes ĩhi ahɨr ɨr ɨjɨta tokole shiyokõr weylehe erze oso
õr ɨkɨch hn Herodes ich sahmũr uje wate shiyokõr. 7 Heke chɨbɨte lahwoso
par uje wate sapur kuchẽrk ich ɨshɨm.
8 Ɨr data sakɨt ɨre heke tatɨm Herodes ɨm: —Asɨm yok Juan uu tohɨrm
oso ɨr huta. Emchaha preta waa je data ehet hn uhu otõhwa odeya lɨka.—
9 Uje Herodes chunt uje ɨtsorz ich dosdarak per chɨbɨte lahwosoko erze
oso õr ɨkɨch heke tatɨm ohyerptosht par tõhwa. 10 Shuu ohno otɨr karsel
ehet par ocheksheheJuan etɨbich. 11 Ochɨmchaha preta ehet hn otõhwa
oshɨm asa pɨkɨhninta. Wate hnoy ɨshɨm data Herodías.

Jesús ɨshɨm hnakɨrbo õr poso uje õr sinko mil.

12 Eseekite hn Juan ɨr akɨle otĩr karsel ehet hn ohnoy ɨr yũhurrza.
Ochihitsɨm hn ohno otatɨm Jesús.
13 Uje Jesús chunt hn tokolɨhɨchɨs iyãha pohorrza hn hno tĩr owich
yet uje ɨsa. Uje oso ochunt uje Jesús hnooko hn otokolɨhɨ erze duwo
ohno otsahn ɨjɨch odɨrkɨhɨ hnɨmich. 14 Uje Jesús taachĩhɨ wahacha hn
ihnɨmichɨhɨ pohorrza ehet ich umo erze oso uje ich okɨhniya. Chuuna uje
õr losuhlaabo hn chukuta erze uje õr permo.
15 Uje ich yɨlkashɨp hn Jesús akɨle otatɨm ɨre otsɨɨ: —Ele owich uje eyok
de ich ɨsa hn ich yɨlkashɨp. Atɨm erze oso par uje odo otĩr erze duwo hn
otiya labɨso par otew.—
16 Jesús tatɨm erze dakɨle ɨm: —Ye nesitpe uje ohno. Asɨmlo õr uje
otew.—
17 Ɨr akɨle otatɨm otsɨɨ: —Shɨ pan sinko hn doshiyo osiyer uje de.—

18 Jesús tatɨm õr ɨm: —Ohwĩlo, asɨmlo yok.— 19 Jesús tatɨm erze oso
par uje shuu otsakahachɨs ɨhnemich eeych. Chishew erze pan uje sinko
hn doshiyo osiyer. Teychɨm poõrc hn nɨhna Porrosht par erze poso. Sehek
hn ɨshɨm erze dakɨle par shuu oshɨm erze oso. 20 Nos wɨr oso otew nehech
otsatso. Erze ɨr akɨle ochish erze oposye uje otsatsako nehech oshuu
kanaste dose yeno uje deyo. 21 Erze uje otew erze oposo wɨr õr sinko mil
hnakɨrbo per ye otɨskẽr tɨmcherpe hn erze pɨkɨhnino.

Jesús dɨrkɨhɨ awɨt eeych.

22 Eseekite hn Jesús shuu wɨr dakɨle ohno oyãha pohorrza par shuu
otĩr wahacha lagunta pɨt yet per ɨre shɨ sakaha erze oso õr ahɨr par shuu
otseyhi. 23 Uje tatɨm õr par shuu ohno hn dohɨr kojach eeych shɨ ɨre
nohmɨra par orar. Uje dɨhlak wɨchɨ shɨ dechɨ shɨ sohmɨra. 24 Asa pohorrza
ich dukulehe ese hnɨmich. Otsatsɨrãha myent arhĩch heke erze owɨt
wokor ich shuu asa pohorrza.
25 Uje ich deeych huta hn Jesús hno sahn õr ɨjɨch dɨrkɨhɨ awɨt eeych.
26 Uje erze ɨr akɨle omo uje dɨrkɨhɨ awɨt eeych ich otolpa hn otɨbich otsɨɨ:
—Lɨkɨchɨbich de wahacha.— Ich otɨbich ich otsɨhnew pork ich otolpa.
27 Ɨchii Jesús tatɨm õr ɨm: —Yok, ye atɨlɨlo hn ye as olak ɨbe.—
28 Pedro tatɨm ɨm: —Ɨrhĩche, kɨmɨjɨ owa ich atɨm yok par uje tɨtĩr owa
tɨkɨrkɨhɨ awɨt eeych.—
29 Jesús tatɨm ɨm: —Erẽt.— Heke Pedro ihnɨmichɨhɨ asa pohorrza ehet,
dɨrkɨhɨ awɨt eeych tĩr Jesús. 30 Per uje eyuwo tɨsĩr uje myent data ich tola
ɨchii sehe yaka. Tɨbii Jesús ɨm: —Ɨrhĩche, sehe tuu akashɨm yok.—
31 Ɨchii Jesús chĩr nahmikɨt hn chishew. Tatɨm ɨm: —Shish otiis yok.
¿Ɨnaãpo owa koswãha yok?—
32 Uje odohɨr asa pohorrza ehet ich myent iyehe. 33 Erze uje ode asa
pohorrza ehet otĩr Jesús hn ocha dete hnɨmoho ɨkɨch oteeychãha ɨre.
Otatɨm otsɨɨ: —Ich ũrpa uje owa uu Porrosht Ijɨt.—

Jesús chukuta erze genesaret oso.

34 Eseekite ich otaachĩhɨ wahacha hnɨmich Genesaret uje de lagunta pɨt yet.
35 Uje erze oso uje odechɨ okemɨhɨ uje wɨchɨ Jesús ich oshuu erze yewo ohno
otĩr lekɨtiyo par uje nos otõhwa erze uje õr permo. 36 Otsapur Jesús par uje
sehe olakɨhɨr shɨ ɨr nerpta ɨhɨr, hn nos wɨr uje otsakɨhɨr ich nos shuu õr sano.

Oposo ye duhu õr ɨluu mɨhnũpe.

15 1 Eseekite hn erze uje õr ɨluuta iich otsɨɨ fariseo hn erze uje
oshiyokorãha oso waa ley waa je Moisés chichewkite otɨrẽt
otãra Jerusalén otĩr Jesús. Otatɨm otsɨɨ: 2 —¿Ɨnaãpo heke erze akɨle ye
oniyokõrpe uu eyok poruwo wɨshɨ õr ɨluu? Ye onũrhu nahmepe uje otaak
ɨtso uje eyok poruwo wɨshɨ oshiyokõrkite.—

3 Jesús tatɨm õr ɨm: —¿Łnaãpo heke aluwelo erze ley uje Porrosht
chɨbɨtkite par uje ahakõrlo erze uje olak poruwo wɨshɨ otata? 4 Porrosht
tata ɨm: “Atɨla eych hn ata” hn tatpo ɨm: “Yeẽk uje chiyuhu lahwoso
mɨhnuwõho ɨr deych o kɨmɨjɨ ɨr data ich tyenɨj toy.” 5 Per olak athɨlo
kɨnãha. Athɨlo uje yeẽk tatɨm ɨr deych o kɨmɨjɨ ɨr data ɨm: “Ye yok pwele
uje tokosɨm olak erze kuchepe pork tokosɨm Porroshtni.” Uje ɨre tatɨm ɨr
deych hn data shuu ɨtsorz ich ontɨlo ɨre par uje ye takashɨm õr heke uhulo
uje wɨchɨ ye tola ɨr deychpe. 6 Par uje ahakõrlo erze uje olak poruwo
wɨshɨ ochɨbɨtkite ich shɨ uhulo ɨtso uje Porrosht ley ye jukur. 7 Olak aho
yũhɨrsh. Erze uje profeta Isaías tata ich ũru uje eyucha olak. Tata uje
Porrosht sole:
8 “Ich shɨ erze oso õr ahwo uje onarim yok per õr aho kɨnãho. 9 Uje
oteeychãha yok ich ye jukur pork oshiyokorãha oso shɨ ɨtso uje tãra
Porrosht per shɨ tãra oso õr eyuwo.”—
10 Eseekite hn Jesús tɨbii erze oso par otĩr ɨre. Tatɨm õr ɨm: —Ẽrlo
ahnũwo pahwoso par uje erahalo. 11 Erze uje oso ochɨmchaha lahwo par
otew ye duhu õr ɨluu mɨhnũpe. Shɨ erze uje otata wɨr uje tãra õr ahwo hn
shuu õr ɨluu mɨhnũ.—
12 Jesús ɨr akɨle otĩr ɨre hn otatɨm otsɨɨ: —¿Je eraha erze uje õr ɨluuta
iich otsɨɨ fariseo uje ochunt erze uje athaka ich shuu otsɨtak owa?—
13 Jesús tatɨm õr ɨm: —Papa de poõrc. Kɨmɨjɨ wɨr ye oniyokorãha oso
uje Papa tata ich wɨchɨ tyenɨj sɨhna õr shuu ɨtso uje chiyuhu pohɨr uro.
14 Moymlo õr. Wɨr sehe otseebe per shɨ õr ɨtso olɨbo. Kɨmɨjɨ olɨbɨk ɨyeebe
hn olɨbɨt yet ɨyehe nẽr ich nos õr kay hn omasaha jotsɨt ehet.—
15 Pedro tatɨm Jesús ɨm: —Atɨm õryok erze uje eteẽtaka par uje
oyɨraha.—
16 Jesús tatɨm õr ɨm: —¿Je olak ɨlo õr? ¿Je ye erahalope? 17 ¿Je ye
ɨmeheeychpe erze uje masaha oso õr ahwo ich tĩr õr ɨjɨta? Uje uhurc
ich tokolɨhɨ õr ehet. 18 Per erze uje tokolɨhɨ oso õr ahwo ich tãra õr aho.
Wɨr uje shuu õr ɨluu mɨhnũ. 19 Erze mɨhnũwo uje tãra oso õr aho shuu
õr eyuwo mɨhnũwo, hn shuu oshuu yet oshuu otoy, hn shuu otorãhaye,
hn shuu oshiyokõr nos wɨr kuche uje ich mɨhnũwo uje ye onõyhi pishye
ahɨrpe, hn shuu otohɨr, hn shuu otata lekushĩhiye par shuu yewo
otsɨtakye, hn shuu ochinehnɨmye. 20 Wɨr tãra oso õr aho hn shuu õr
eyuwo mɨhnũwo, per uje ye onũrhu nahme par otaak wɨchɨ ye duhu õr
ɨluu mɨhnũpe.—

Canaan yãr ye lotiis Jesuspe.

21 Eseekite hn Jesús tokolɨhɨchɨs hno tĩr ese hnɨmich uje duwo de Tiro
hn Sidón. 22 Tɨmcharrza dechɨ uje tãra hnɨmich Canaan. Tatɨm Jesús ich
sɨhnew lahwoso ɨm: —Łrhĩche, owa uje ãra owa porokkite rey David. Sehe
tuu osɨr yok. Demonit de pijɨta ehet. Wɨchɨ shish shiyokõr mɨhnɨkĩhɨ ɨre.—

23 Jesús chunt per ye dish latɨk. Ɨr akɨle otɨ̃r hn otatɨm otsɨɨ: —Uhu
wate tokolɨhɨ lɨka. Shish iyehe eyok nẽr hn tɨbich.—
24 Jesús ɨm: —Porrosht shuu Tɨkɨrẽtni shɨ par takashɨm erze israel oso
pork wɨr shɨ õr ɨtso obeje uje pyerte.—
25 Per asa tɨmcharrza sɨtɨ̃r ɨre Jesús hn icha dete hnɨmoho ɨkɨch. Tatɨm
ɨm: —Ɨrhĩche, sehe tuu osɨr yok.—
26 Jesús tatɨm wate ɨm: —Ye ompe uje yeẽk chiyuhu erze pan uje de ɨr
aabo õr ahɨr hn ɨshɨm poyto.—
27 Asa tɨmcharrza tatɨm ɨm: —Ɨrhĩche, ich ũru per erze poyto otew erze
pan ukulo uje kay tãra ɨr yɨnsɨrc nemest eeych.—
28 Jesús tatɨm asa tɨmcharrza ɨm: —Ich ũrpa uje ye otiis yokpe. Tiyokõr
uje atɨm yok.— Ɨchii ɨr ɨjɨta owich om.

Jesús chukuta osooho lagunta Galilea wɨrc.

29 Eseekite hn Jesús tokolɨhɨchɨs nehech taachɨ̃hɨ wahacha lagunta
Galilea wɨrc. Hnoohochɨs. Wɨsɨk wɨsɨk hn dohɨr kojach eeych hn
sakahachɨs. 30 Ich oso okɨhniya uje otakɨsho lawichɨhɨ ahɨr. Otõhwa
erze uje pɨlich worbɨt yakaha õr hn erze uje õr olɨbo hn erze uje õr ɨrpo.
Yewo õya õr uje õr permo kɨnãho kɨnãho. Ochɨbɨte õr Jesús ɨkɨch hn
nos chukuta õr. 31 Heke erze oso ich ochishlabe uje omo erze ɨrpo uje
ochiilehet hn erze uje pɨlich worbɨt yakaha õr ich nos õr owich om hn
odɨrk hn erze uje õr olɨbo ich omo lekɨtiyo. Erze oso ich onarim Porrosht
uje tɨbey erze õr ɨhnapso israel oso.

Jesús ɨshɨm oso õr poso uje õr kwatro mil.

32 Eseekite hn Jesús tɨbii dakɨle otɨ̃r ɨre hn tatɨm õr ɨm: —Tukuuna
uje ahnũwo oso ich õr losuhlaabo pork ich daalo tre uje ode lɨka
pahɨr hn kuche nihyokɨ̃hɨ õr ahɨr par otew. Ye tahmũrpe uje tuu
ohno otseyhi hn shɨ sewɨt sẽhi õr pork tyenɨj yeẽk torɨ̃t shuuhu dehet
pehet.—
33 Ɨr akɨle otatɨm otsɨɨ: —¿Yuhu tãra ɨraãpo oposo par uje otew pork
ahnũwo oso ich okɨhnipa uje ode lɨka owich uje ɨsa?—
34 Jesús tatɨm õr ɨm: —¿Pan terɨhɨ latɨkpo uje de olak ahɨr?— Otatɨm
otsɨɨ: —Syete hn doshiyo ijaabo de per arhaabo.—
35 Jesús tatɨm erze oso par uje otsakahachɨs hnɨmich. 36 Chishew erze
pan uje syete hn doshiyo ijaabo ĩya. Nɨhna Porrosht par erze poso hn
sehek. Ɨshɨm erze dakɨle hn wɨr oshɨm erze oso. 37 Nos wɨr õr ɨre otew
nehech otsatso. Ɨr akɨle ochish erze oposye uje otsatsoko nehech oshuu
kanaste deyo yeno syete. 38 Erze oso uje otaakkite õr kwatro mil hnakɨrbo
per ye otɨskẽr tɨmcherpe hn erze pɨkɨhnino.
39 Jesús tatɨm erze oso par ohno otseyhi, hn dohɨr pohorrza ehet hno tɨ̃r
wahacha hnɨmich uje iich otsɨɨ Magadán.

Erze õr bahluwo sehe oduhu Jesús niyokõr yarta.

16 1 Eseekite hn erze uje õr ɨluuta iich otsɨɨ fariseo hn erze uje õr
ɨluuta iich otsɨɨ saduseo ohno otĩr Jesús. Otatɨm par uje sehe
oduhu niyokõr yarta wahacha poõrc kɨmɨjɨ ũru uje ɨre Cristo. Shɨ õr
prowa Jesús. 2 Jesús tatɨm õr ɨm: —Uje deeych yaka ich atɨmloye on:
"Poõrc wɨhɨrt heke deychole ich ye ɨbɨkpe." 3 Uje dɨhɨrbɨt ich atɨmloye on:
"Poõrc wɨhɨrt hn kututa heke ele deeych ich tyenɨj ɨbɨk." Uje eychɨmlo
poõrc ich erahalo kɨmɨjɨ ɨbɨk o kɨmɨjɨ ye ɨbɨkpe, per ye erahalope erze yar
uje chɨbɨte orhõta uje terɨhɨ ese ɨshɨrĩt uje Cristo taãcha. 4 Ahnũwo oso ich
õr ɨluu mɨhnũ. Wɨr shɨ õr ɨtso tɨmcharrza waa je torãha dabich pork oym
Porrosht. Sehe oduhu tiyokõr yarta per ye tiyokõrpe. Shɨ tiyokõr yarta
ɨtso uje tokolɨhɨ profeta Jonaskite.— Heke Jesús iim orĩhɨchɨs hn hno.

Erze fariseo õr ahwoso shɨ ɨtso pan eyhita.

5 Eseekite hn Jesús hõr dakɨle otaachĩhɨ wahacha lagunta pɨt yet per
ɨr akɨle ochɨkey pan, ye otõhwape. 6 Jesús tatɨm õr ɨm: —Abeylshɨp olak
par ye wɨr onehnyẽr olak erze uje õr ɨluuta iich otsɨɨ fariseo hn erze uje
õr ɨluuta iich otsɨɨ saduseo onĩra olak erze uje ɨtso pan eyhita.— 7 Ɨr akɨle
otatɨmye otsɨɨ: —Ye yõhulo pan petɨkɨke heke tatɨm eyok shuu ɨtsorz.—
8 Per Jesús chɨraha uje otatɨmye hn tatɨm õr ɨm: —Olak shish otiislo
yok. ¿Ɨnaãpo heke athɨlo uje nĩhyok pan? 9 Shish ye erahalope uje titɨm
olak. ¿Je ekeylo erze pan uje sinko, tokosɨm erze hnakɨrboni uje õr sinko
mil? ¿Je ekeylo kanaste terɨhɨ latɨkpo uje emchahalo aho erze po uje
otsatsoni? 10 ¿Je ekeylo erze pan uje syete, tokosɨm erze hnakɨrboni uje õr
kwatro mil hn ekeylo kanaste terɨhɨ latɨkpo uje emchahalo aho erze po
uje otsatsoni? 11 ¿Ɨnaãpo heke ye erahalope uje ye peyucha erze panpe uje
tɨkitkẽr olakɨke? Abeylshɨp olak par uje ye wɨr onehnyẽr olak erze uje õr
ɨluuta iich otsɨɨ fariseo hn erze uje õr ɨluuta iich otsɨɨ saduseo onĩra olak
erze uje ɨtso pan eyhita.— 12 Heke ochɨraha uje ye eyucha asa pan eyhita
pishtpe. Shɨ tatɨm õr par uje ye wɨr onehnyẽr õr erze fariseo hn erze
saduseo onĩra erze õr ahwoso uje oshiyokorãha oso.

Pedro chɨraha uje Jesús wɨchɨ Cristo.

13 Eseekite uje Jesús taachĩhɨchɨs ese hnɨmich uje dɨt de uje iich otsɨɨ
Cesarea de Filipo hn tatɨm dakɨle ɨm: —Yok tokõra poõrzni. ¿Oso onerza
uje yok yeẽkpo?— 14 Ɨr akɨle otatɨm ɨre otsɨɨ: —Ode uje otserza uje owa
uu Juan lɨshɨ uje tohɨrm osoni, hn ode uje otserza uje owa profeta Elías
lɨshɨ, hn ode uje otserza uje owa profeta Jeremías lɨshɨ o erze profeta
poruwo wɨshɨ yeẽk uje ɨkpo.— 15 Tatɨm dakɨle ɨm: —Hap olak, ¿ẽrzlo uje
yok yeẽkpo?— 16 Simón Pedro tatɨm ɨm: —Owa Cristo. Owa uu Porrosht
uje shish ɨka ɨr Ijɨt.— 17 Jesús tatɨm ɨm: —Simón, owa Jonás ijɨt. Ich om

par owa pork nĩhyok hnakɨrbich uje shuu eraha erze uje atɨm yok. Shɨ
Papa uje de poõrc wɨchɨ uje shuu eraha yok. 18 Titɨm owa uje owa Pedro.
Ese ahwosht uje otsɨɨ Pedro wɨchɨ kojach ijaap. Tiyokõr pihyuchɨhɨ ese
kojach dich. Porrosht aabo wɨr õr ɨtso pihyuch. Nos wɨr oso uje tyenɨj otĩr
urhuta bahluta ehet nehe ode Satanás hme per wɨchɨ ye pwele nontew
Porrosht aabope uje ohno ochiyuhu Satanás aabo ɨr hme par oshuu õr
Porrosht aabo. Ich shɨ ɨtso uje Satanás shiyeru pwert uhurrza par uje ye
duhu Porrosht aabo omasaha ehet per shish omasaha. 19 Pedro, tokosɨm
owa akɨrbo shɨ ɨtso uje tokosɨm owa yabe par alebe hn etsẽr pwert
uhurrza hn uhu oso omasaha par Porrosht aabo. Kɨmɨjɨ aharu lɨka ĩrmo
ẽra asa uje ɨtso yabe ich Porrosht shiyeru wahacha poõrc toy hn kɨmɨjɨ
etsẽr lɨka ĩrmo ẽra asa uje ɨtso yabe ich Porrosht sɨtsẽr wahacha poõrc
toy.— 20 Uje Jesús sɨhna uje tatɨm dakɨle shuu ɨtsorz ich tatɨm õr toy par
uje ye otatɨm oso uje ɨre Cristo.

Jesús tata uje oso oshuu ɨre oshuu toy.

21 Eseekite ɨchii Jesús tatɨm dakɨle uje tyenɨj hno tĩr Jerusalén hn
erze dɨt oso õr bahluwo hn erze saserdote õr bahluwo hn erze uje
oshiyokorãha oso waa ley waa je Moisés chichewkite tyenɨj oloter ɨre hn
oshuu oshuu toy per je daalo tre nehe hn ɨre tyenɨj ɨkpo. 22 Pedro chiyuhu
Jesús erze oso õr ehet hn tatɨm ɨm: —Ɨrhĩche, sehe tuu Porrosht nontew
erze mɨhnũwo par uje ye tĩr owa hn oduhu owa oduhu atɨ.— 23 Jesús
somtɨs ɨre hn tatɨm Pedro ɨm: —Satanás, atokolɨhɨ pɨkɨch. Shɨ sehe
ontew yok. Owa ye ahmũrpe erze uje Porrosht sahmũr. Shɨ ahmũr erze
kuche uje hnakɨrbo otsahmũr.— 24 Jesús tatɨm erze dakɨle ɨm: —Uje sehe
yeẽk masaha par pakɨlak ich tyenɨj iim erze kuche uje sahmũr hn tyenɨj
ewenta erze kuche uje tĩr ɨre shɨ ɨtso uje ihyõk krus hn ĩya yok. 25 Nos
wɨr erze uje otsahmũr erze kuche uje de nãhu ĩrmo uje otoy ich ye õr
ɨkɨrĩt chɨhɨ Porrosht ahɨrpe, per nos wɨr uje oym kuche uje de nãhu ĩrmo
par oshiyokõr uje tahmũr ich õr ɨkɨrĩt de Porrosht ahɨr. 26 Ye jukur kɨmɨjɨ
yeẽk nos serz ahnũwo kuche uje de ĩrmo hn uje toy ich ye ɨr ɨkɨrĩt chɨhɨ
Porrosht ahɨrpe. Nĩhyok uje yeẽk pwele tiya dekɨritĩhɨ Porrosht ahɨr.
27 Yok tokõra poõrzni. Uje tɨkɨrẽt nehe ich yok hũre shɨ yok ɨtso Papa, hn
yok anjele õya yok. Tyenɨj tokosɨm nos wɨr oso shɨ uje otserz kɨmɨjɨ om o
kɨmɨjɨ mĩhnɨk. 28 Ich ũrpa uje titɨm olak. Somɨramo ode olak ahɨr uje ehn
yahpaa otoy ich tyenɨj omo yok uje tokõra poõrzni uje tɨkɨrẽt par tɨkɨbey
oso.—

Jesús shuu ɨre kɨnaha dakɨle õr ɨkɨch.

17 1 Eseekite uje ich iyuwe daalo seys hn Jesús hnoy Pedro, Santiago
hn Juan. Ese Juan wɨchɨ Santiago leshap. Jesús hno iyebe dohɨr
kojach eeych uje ich porĩt hn wɨr oyehe nẽr. Nĩhyok yeẽk uje de õr ahɨr,

shɨ õr ɨre. 2 Jesús shuu ɨre kɨnaha dakɨle õr ɨkɨch. Ɨr ɨlehet hũre shɨ ɨtso
deeych hn ɨr ishuwo ich poro shɨ ɨtso luu yokõrt. 3 Wɨr omo Moisés hn
Elías uje otokolɨhɨ Jesús ahɨr hn omo uje okeytkẽr Jesús. 4 Heke Pedro
tatɨm Jesús ɨm: —Ɨrhĩche, ich om uje õryok de lɨka. Kɨmɨjɨ ahmũr ich
tiyokõr pwerto tre tĩra pohɨr ĩhyo, yet par owa hn yet par Moisés hn
yet par Elías.— 5 Uje ehn Pedro chiilehet hn ukuhurrza ihnɨmichɨhɨ õr
eeych. Wate poro shɨ ɨtso uje hũre. Sajuwe õr hn ahwoso tãra ehet tatɨm
õr ɨm: —Wɨchɨ uu yok Pijɨt pisht uje tahmũr, hn tahmũr uje shiyokõr.
Ẽrlo uje wɨchɨ tata.— 6 Uje erze ɨr akɨle ochunt erze ahwoso hn ocha
dete hnɨmo nehech õr une terɨhɨ hnɨmich pork ich otolpa. 7 Jesús hno
tĩr õr. Sakahɨr õr hn tatɨm õr ɨm: —Alehetlo. Ye atɨlɨlo.— 8 Uje otsem
dehe oteychɨm ich shɨ omo Jesús. Nĩhyok yeẽk uje de ɨre ahɨr. 9 Uje ehn
Jesús hõr dakɨle oyhnɨmichɨhɨ kojach eeych hn tatɨm õr ɨm: —Ye atɨmlo
latɨk erze uje amloko. Yok tokõra poõrzni. Uje yok ɨkpo nehe hnii atɨmlo
oso.— 10 Erze ɨr akɨle shɨ õr eyucha Elías heke otatɨm Jesús otsɨɨ: —Erze
uje oshiyokorãha oso waa ley waa je Moisés chichewkite ¿ɨnaãpo heke
otata uje tyenɨj Elías taãcha wap hn owa alehe nẽr?— 11 Jesús tatɨm õr
ɨm: —Ich ũru uje Elías tyenɨj tɨrẽt wap par shuu oso ochɨmɨt ɨre. 12 Titɨm
olak uje Elías taãchni per wɨr ye odɨraha ɨrpe. Shɨ oshiyokorĩhɨ ɨre uje
otsahmũr. Yok tokõra poõrzni. Tyenɨj oloter yok toy.— 13 Uje ich uhurc
Jesús ɨr akɨle okemɨhɨ uje shɨ eyucha Juan uu tohɨrm oso wɨchɨ ɨtso Elías.

Jesús chiyuhu demonit pɨkɨhnint ehet.

14 Eseekite uje Jesús hõr dakɨle otaachĩhɨ wahacha uje oso ode hn
hnakɨrbich sɨtĩr ɨr Jesús. Icha dete hnɨmoho ɨkɨch hn tatɨm ɨm: 15 —
Ɨrhĩche, sehe tuu osɨr pijɨt. Atake chishew ɨre. Ich shuu permpa. Shish
shuu kayɨhɨ jwekɨta ehet hn shuu kayɨhɨ awɨt toy. 16 Tokõhwaka teya
akɨle. Õr prowa sehe odukuta per ye õr pwelpe.— 17 Jesús tatɨm erze
oso ɨm: —Shɨ otiislo yok hn ahakõrlo uje ich mɨhnũwo. ¿Daalo terɨhɨ
latɨkpo nehe uje shish yok de olak ahɨr hn shish tyenɨj yok ewenta olak
pork shish otiislo yok? Õhwɨlo ese pɨkɨhnint eylo lɨka.— 18 Jesús tatɨm
ese demonit ɨm: —Atokolɨhɨ ese pɨkɨhnint ehet.— Ich tokole ɨchii ese
pɨkɨhnint owich om. 19 Uje oso onihyokɨhɨ Jesús ahɨr hn ɨr akɨle otĩr
ɨre. Otatɨm otsɨɨ: —¿Ɨnaãpo heke ye õryok pwelpe par oyiyuhu ese
demonit?— 20 Jesús tatɨm õr ɨm: —Ye olak pwele eyuhulope pork olak
meytii koswãha yok. Titɨm olak ich tuu ũrpa. Kɨmɨjɨ ma ye otiislo yok
nehech tokole shɨ ɨtso asa pohorrza eyhi uje iich otsɨɨ mostasa heke olak
pwele atɨmlo ese kojach par uje sɨhnok lalerc ich hno. Uje olak ye otiislo
yok ɨtsorz ich nos olak pwele ahakõrlo erze kuche. 21 Ese demonit uje de
ese pɨkɨhnint ehetɨke ich ye ɨlo demonyo yewope. Nos wɨr demonyo uje
ɨtso ese uje de pɨkɨhnint ehetɨke ye shɨ tokolpe uje atɨmlo ɨre. Tyenɨj olak
orar hn moymlo olak poso par eyuhulo erze demonyo.—

Jesús tatpo uje oso oshuu ɨre oshuu toy.

22 Eseekite uje ehn Jesús hõr dakɨle odechɨ hnɨmich Galilea hn tatɨm õr
ɨm: —Yok tokõra poõrzni. Tyenɨj yeẽk ɨshɨm yok oso 23 hn wɨr oshuu yok
oshuu tɨkɨtɨ, per je daalo tre nehe hn yok ɨkpo.— Uje tatɨm õr shuu ɨtsorz
ich shuu õr dosdarakpa.

Jesús ɨshɨ bahat uje otsapur par templo.

24 Uje Jesús hõr dakɨle otaachĩhɨ dɨt Capernaum hn erze uje õr kobra
hnote par templo otĩr Pedro hn otatɨm otsɨɨ: —¿Je owa maestro doshɨ
erze hnote par templo?— 25 Pedro tatɨm õr ɨm: —Ẽhe.— Uje Pedro
masaha pwert ehet par tatɨm Jesús hn Jesús tatɨm ɨre wap ɨm: —Simón,
sehe tuu atɨm yok. Erze reye uje ode ɨr hnɨmo ¿je oduhu daabo doshɨ ɨre
hnote o je oduhu yewo odoshɨ ɨre?— 26 Pedro tatɨm ɨm: —Erze yewo.—
Jesús tatɨm ɨm: —Heke erze reye õr aabo ye odoshɨpe. 27 Ye tahmũr uje
tuu otsɨtak eyok heke bo etĩr wahacha lagunta hn ẽsher. Uje ahɨru doshɨt
webich osht ich eychɨm ɨr ahwo ehet, peychporrza de. Wɨchɨ par eshɨ yok
hn eshɨ owa toy.—

Jesús ɨr akɨle sehe odɨraha yeẽkpo õr ehet uje ich ma dich.

18 1 Eseekite uje shiyehe wɨchɨ deeych hn Jesús ɨr akɨle otĩr ɨre,
otatɨm otsɨɨ: —¿Yeẽkpo uje ma dichɨhɨ Porrosht aabo õr ehet?—
2 Jesús tɨbii pɨkɨhnint shuu iyehe õr ehet hn tatɨm õr ɨm: 3 —Titɨm olak
ich tuu ũrpa. Kɨmɨjɨ ye uhu olak eyuwo kɨnãho hn ye otiislo yok ɨtso
pɨkɨhnino uje ye olotiis ahwospe ich ye amsahalo par olak Porrosht aabo.
4 Yeẽk uje ye narim ɨre hn ye lotiis Porrosht shɨ ɨtso ese pɨkɨhnint uje ye
lotiis õr ahwospe wɨchɨ ich ma dich Porrosht aabo õr ehet.— 5 Hn Jesús
tatɨm õr ɨm: —Uje yeẽk sahmũr ese pɨkɨhnint shɨ pork wɨchɨ sahmũr yok
ich sahmũr yok toy.
6 Per kɨmɨjɨ yeẽk duhu erze pɨkɨhnino yeẽk uje ye lotiis yok niyokõr uje
mĩhnɨk, uje ehn yahpaa duhu niyokõr uje mĩhnɨk ich ma om par ɨre kɨmɨjɨ
yeẽk duhu tuuhna kojach dich hn tãra chɨbɨte onoota ehet par uje toy. 7 Ich
yarhakpa par erze oso uje oshuu yewo oshiyokõr mɨhnũwo. Shish de uje
oshuu yewo oshiyokõr mɨhnũwo per ich yarhakpa erze uje tyenɨj tĩr ese
hnakɨrbich uje shuu yet shiyokõr uje mĩhnɨk. 8 Kɨmɨjɨ olak yeẽk niyokõr uje
mĩhnɨk shɨ ɨtso uje hmata shuu shiyokõr mĩhnɨk o kɨmɨjɨ hnɨtɨta duhu niyokõr
uje mĩhnɨk ich tyenɨj iim uje shiyokõr ese mĩhnɨk shɨ ɨtso uje chekshehe
namɨta nohmata o kɨmɨjɨ derrza hn tãra. Ich ma om shɨ ɨtso uje pɨlich worbɨt
yakaha ɨre par uje taachĩhɨ ese owich nehe uje õr ɨkɨrĩt de uje yelɨj nɨhna ɨre,
je uje hme otiyer hn hnɨte otiyer de hn shuu ochɨmchaha ɨre asa jwekɨta ehet
waa je yelɨj nɨhna ɨre. 9 Kɨmɨjɨ olak yeẽk teychɨm kuche heke shiyokõr mĩhnɨk
shɨ ɨtso uje ɨr onta shuu shiyokõr ese mĩhnɨk, ich ma om uje iim, ye teychɨm

shɨ ɨtso uje chiyuhu nonta hn tãra. Ich ma om uje shɨ onta nohmɨra de uje taachĩhɨ ese owich nehe uje õr ɨkɨrĩt de uje yelɨj nɨhna ɨre, je uje ɨle otiyer de hn shuu otãra ɨre ochɨbɨte ɨre asa urhuta bahluta ehet nehe.—

Oso õr ɨtso obeje uje õr pyerte.

10 Eseekite hn Jesús tatɨm dakɨle ɨm: —Abeylshɨp olak par uje ye olak
yeẽk dɨbɨte uje erze pɨkɨhnino ijaabo yeẽk ye jukur. Titɨm olak erze anjele
uje otɨbey erze pɨkɨhnino shish otĩr Papa ɨle ɨkɨch wahacha poõrc. 11 Yok uje
tokõra poõrc Tɨkɨrẽtni par tokoshɨ oso õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr. Wɨr shɨ õr
ɨtso uje õr pyerte. 12 Uhu olak eyuwo tɨsĩr erze uje tyenɨj titɨm olak. Kɨmɨjɨ
hnakɨrbich ɨr obeje chɨhɨ syen hn sohmata pyerte, wɨchɨ ɨim erze yerĩhɨchɨs
uje noventa y nueve ese wĩrit eeych hn hno chukwi asa yata waa je pyerte.
13 Titɨm olak uje wɨchɨ chish asa waa je pyerte ich aylpa. Ich ma aylpa par asa
nohmata je erze yẽr uje noventa y nueve uje ye pyertpe. 14 Olak Deych uje de
poõrc ɨtspo, ye nahmũrpe uje erze pɨkɨhnino yeẽk pyerte.—

Porrosht aabo tyenɨj shish õr perdonarye.

15 —Titɨm olak. Kɨmɨjɨ Porrosht aabo yeẽk niyokõr mɨhnɨkĩhɨ olak yet
ich wɨchɨ tyenɨj tĩr ɨre hn tatɨm uje shiyokõr mɨhnɨkĩhɨ ɨre. Shɨ ɨre hn ese
yet uje okeytkẽrye. Kɨmɨjɨ wɨchɨ tẽr ɨre ich takashɨm ɨre shuu cheeshpo
par shiyokõr uje Porrosht sahmũr. 16 Kɨmɨjɨ ye nahmũr tẽr ɨre ich tyenɨj
hnoy hnakɨrbich yet o kɨmɨjɨ õr osiyer par uje otĩr otẽr uje keytkẽr wɨchɨ
toy. Heke erze õr osiyer o kɨmɨjɨ õr tre ochɨraha uje wɨchɨ shiyokõr.
17 Kɨmɨjɨ ye nahmũr tẽr õr ich tyenɨj otatɨm nos wɨr Porrosht aabo uje
otaakɨsho lawichɨhɨ iglesya ehet. Kɨmɨjɨ ye nahmũr tẽr erze Porrosht aabo
ich tyenɨj wɨr ochɨbɨte uje wɨchɨ shɨ ɨtso uje ɨre ye Porrosht aappe per
Porrosht aap. Wɨchɨ shɨ ɨtso dihip kɨnaha uje ye dɨraha Porroshtpe hn shɨ
ɨtso wɨr yeẽk erze uje õr kobra hnote par gobierno.
18 Titɨm olak ich tuu ũrpa. Uje ontɨlo wɨchɨ ele ĩrmo uhulo ɨtsorz ich
Porrosht sontewɨhɨ wahacha poõrc toy. Erze uje ye ontɨlo õr lɨka hnɨmich
ich Porrosht ye nontewɨhɨ wahacha poõrc toy. 19 Ich titɨm olakpo. Kɨmɨjɨ
olak osiyer uje olak eyuwo ɨtsye ele ĩrmo uje apurlo Papa uje de poõrc,
ich shiyokõr uje apurlo ɨre par olak 20 pork kɨmɨjɨ õr osiyer o kɨmɨjɨ õr tre
uje otakɨsho lawich shɨ pork ye olotiis yok ich yok dechɨ õr ehet.—
21 Heke Pedro tĩr Jesús hn tatɨm ɨm: —Ɨrhĩche, uje shish pɨshɨbich
shiyokõr mɨhnɨkĩhɨ yok ¿je om uje yok perdonar nehech terɨhɨ syete
bese?— 22 Jesús tatɨm ɨm: —Ye titɨm owape uje owa perdonar ɨre nehech
terɨhɨ syete bese. Ye uhurtɨkɨsh uje tyenɨj owa perdonar ɨre.

Jesús sɨteẽta uje rey sepyẽr yeẽk uje ye ɨre perdonar yet.

23 Heke tyenɨj titɨm owa. Ese uje Porrosht shiyokõr par tɨbey daabo
shɨ sɨteẽta uje rey nɨshii debiyo õr hnɨtew. 24 Uje ehn nɨshii erze yewo õr

hnɨtew hn otõhwa yet uje ɨr hnɨtewta ich datpa, miyones. 25 Ɨr ɨbich ich
ye pwele uje doshɨ ɨr hnɨtewtape heke ɨr ɨrhĩch tatɨm par uje chiwãha
ɨre par õr yɨlak, ɨr ɨrãhta hn ɨr aabo hn nos wɨr ɨr kushjãro par uje ɨshɨ
ɨr hnɨtewta. 26 Ɨr ɨbich icha dete hnɨmoho ese rey ɨkɨch hn sapur ɨre ɨm:
"Ɨrhĩche, sehe tuu hap enta yok lɨshɨ nehech nos tokoshɨ yok hnɨtewta
nehe." 27 Heke ese rey chuuna uje ese ɨr ɨbich ich losuhlaap hn iim erze
ɨr hnɨtew uje de ɨre. 28 Uje ese ɨr ɨbich tokolɨhɨchɨs hno hn chish rey
ɨbich yet uje ɨr hnɨtewta de ɨre pɨkaap. Chishew wɨchɨ weheta hn tatɨm
ɨm: "Eshɨ asa owa hnɨtewta uje de yok." 29 Wɨchɨ icha dete hnɨmoho
ɨre ɨkɨch hn tatɨm ɨm: "Sehe tuu hap enta yok lɨshɨ nehech nos tokoshɨ
yok hnɨtewta nehe." 30 Per ese yet ye nahmũrpe uje neta wɨchɨ. Shuu
ochɨmchaha karsel ehet nehech nos ɨshɨ ɨr hnɨtewta. 31 Uje erze rey
ɨr ɨbiyo yewo omo uje wɨchɨ shiyokorĩhɨ ese deshɨbich yet ich shuu õr
dosdarakpa. Wɨr ohno hn otatɨm rey uje wɨchɨ shiyokõrke. 32 Heke ese rey
shuu otɨbii wɨchɨ. Tatɨm ɨm: "Owa ich eluu mɨhnũ. Uje apur yokhna ich
nos tokoym erze owa hnɨtew uje de yok. 33 ¿Ɨnaãpo heke ye eenape uje
eshɨbich losuhlaap shɨ ɨtso uje tukuuna uje owa losuhlaaphna?" 34 Heke
ese rey ich chesdelpa. Chowãha wɨchɨ hn ɨshɨm ɨre erze uje otɨbey karsel
ehet par oloter ɨre nehech nos ɨshɨ ɨr hnɨtewta.— 35 Jesús tatɨm dakɨle ɨm:
—Papa uje de poõrc tyenɨj shiyokorĩhɨ olak shuu ɨtsorz ɨtso erze uje titɨm
olakɨke kɨmɨjɨ ye olak perdonar olak leshɨbo hn shɨ emerɨhɨ olak aho.—

Ye ompe hnakɨrbich hõr nerãhta oymye.

19 1 Eseekite uje Jesús nos tatɨm õr erze kuche hn tokolɨhɨchɨs
hnɨmich Galilea. Hno tĩr wahacha hnɨmich Judea Jordán pɨt yet.
2 Ich oso okɨhniya oyehe nẽr hn nos chukuta erze uje õr permo.
3 Erze uje õr ɨluuta iich otsɨɨ fariseo otsɨtĩr ɨre Jesús. Wɨr shɨ sehe õr
prowa Jesús heke otatɨm otsɨɨ: —Sehe oyɨraha kɨmɨjɨ hnakɨrbich sowe
ley uje iim nerãhta shɨ pork sehe noym wate.— 4 Jesús tatɨm õr ɨm: —
Olak erahalo uje Porrosht ahwoso tata uje shiyokõr ɨrmõkite ich shiyokõr
hnakɨrbich hn shiyokõr tɨmcharrza 5 hn Porrosht tata ɨm: "Hnakɨrbich
tyenɨj iim deych hn iim data par uje hõr nerãhta õhyiye ahɨr. Wɨr otokole
shɨ õr nohmɨra" 6 heke ich ye õr osiyerpe, shɨ õr sohmɨra. Porrosht
shuu iĩye heke ye ompe uje hnakɨrbich sehek erze uje Porrosht shuu
iĩye.— 7 Otatɨm otsɨɨ: —Kɨmɨjɨ ye om otsehek ɨre ¿Ɨnaãpo heke Moisés
chɨbɨte uje hnakɨrbich pwele shiyokõr hutɨta par ɨshɨm nerãhta hn iim
wate?— 8 Jesús tatɨm õr ɨm: —Shɨ pork olak hu kata heke Moisés chɨbɨte
par uje atsɨlo ebɨtɨlo hute hn asɨmlo olak ɨrẽhte par moymlo õr, per uje
ĩrmo tenitkite ich ye ɨlorzpe. 9 Per yok titɨm olak kɨnaha. Yeẽk uje iim
nerãhta hn ĩhɨ yata ahɨr ich torãha nerãhta per kɨmɨjɨ wate torãha dabich
wap ich wɨchɨ ye torãha nerãhta uje iim wate.— 10 Jesús ɨr akɨle otatɨm
otsɨɨ: —Kɨmɨjɨ hnakɨrbich ye pwele noym nerãhta ich ye ompe uje yeẽk

chiileku.— 11 Jesús tatɨm õr ɨm: —Ye nos hnakɨrbo õr pwele ewentpe
uje nĩhyok õr ɨrẽhte. Shɨ erze uje Porrosht takashɨm õr uje ye duhu õr
ɨrẽhtɨrsh ich wɨr uje õr pwele ewenta. 12 Hnakɨrbo yewo ode uje oshũrha
shɨ õr ɨtsorz heke yelɨj oduhu tɨmcher õr hmɨker. Hn hnakɨrbo yewo
ode uje ye odiilekupe pork yewo ochiyuhu õr ite. Hn yewo ode uje ye
onahmũr odiilekupe pork sehe oniyokõr Porrosht ɨbiyo uje ye õr pwele
oniyokõr kɨmɨjɨ õr ɨrẽhte de. Yeẽk uje pwele shiyokõr shuu ɨtsorz ich om
par ɨre.—

Jesús chɨbɨte nahme pɨkɨhnino õr hu eeyo.

13 Eseekite hn oso ohnoy pɨkɨhnino otseya õr Jesús par chɨbɨte nahme
õr hu eeyo hn orar sapur par õr ɨre, per ɨr akɨle otatɨm erze oso par uje ye
oduhu otõhwa erze pɨkɨhnino odeya õr Jesús. 14 Jesús tatɨm dakɨle ɨm: —
Moymlo erze pɨkɨhnino shɨ otɨrẽt otĩr yok. Ye ontɨlo õr pork erze oso uje
ye olotiis yok ich shɨ õr ɨtso erze pɨkɨhnino uje ye olotiis õr ahwospe wɨr
uje omasaha par Porrosht aabo.— 15 Jesús chɨbɨte nahme erze pɨkɨhnino
õr hu eeyo. Uje yuwɨrke hn tokolɨhɨchɨs hno.

Hnakɨrbich uje ɨrhĩch dich keytkẽr Jesús.

16 Eseekite hn hnakɨrbich yet sɨtĩr ɨre Jesús. Tatɨm ɨm: —Maestro, owa
eluu om. ¿Tiyokõr latɨkpo uje om par pɨkɨrĩt de uje yelɨj nɨhna ɨre?—
17 Jesús tatɨm wɨchɨ ɨm: —¿Ɨnaãpo heke atɨm yok uje pɨluu om? Shɨ
sohmɨra de uje ich om. Kɨmɨjɨ sehe etĩr ese owich uje ɨkɨrĩt de uje yelɨj
nɨhna ɨre ich ye aluwe nos wɨr erze ley uje Moisés chichewkite.— 18 Ese
hnakɨrbich tatɨm ɨm: —¿Leyɨrãha uje tyenɨj tiyokõr?— Jesús tatɨm ɨm:
—Ye tuk oso uhu otoy, hn ye orãha erãhta, hn ye ohɨr, hn ye atɨm ekushĩ
jwe par uhu sepyẽr yet. 19 Atɨla eych hn atɨla ata. Ahmũr eshɨbo uhu
ɨtso uje ahmũr owa.— 20 Ese hnakɨrbich tatɨm Jesús ɨm: —Nos tiyokõr
erze uje atɨm yokɨke. ¿Yehe latɨk chɨhɨ par tiyokõr?— 21 Jesús tatɨm ɨm:
—Kɨmɨjɨ sehe uhu eluu om ich bo, hn nos anuwãha owa kushjãro uje de
ahɨr. Asɨm baho erze losuhlaabo heke owa premyo kɨhniya de poõrc hn
erẽt Mẽya yok.— 22 Uje ese hnakɨrbitɨt chunt erze uje Jesús tatɨm ɨreke
ich tokole hno. Wɨchɨ ich dosdarakpa pork ɨre ich ɨrhĩch dich.
23 Jesús tatɨm erze dakɨle ɨm: —Titɨm olak ich tuu ũrpa. Ich kwestpa
par erze ɨhĩr deyo omasaha par Porrosht aabo. 24 Titɨm olakpo. Kameylo
ye pwele masaha awujɨta ontape ich erze ɨhĩr deyo õr ɨtspo ye õr pwele
omasaha par Porrosht aabope.— 25 Uje erze ɨr akɨle ochunt erze uje tatɨm
õrke ich ochishlabpa. Otatɨmye otsɨɨ: —Kɨmɨjɨ ye erze ɨhĩr deyo õr pwele
otĩr Porrosht ahɨr ich nĩhyok yeẽk uje pwele tĩr ɨre ahɨr nehe.— 26 Jesús
teychɨm õr hn tatɨm õr ɨm: —Oso ye õr pwele oduhu ɨre Porrosht aabo
per Porrosht pwele nos shiyokõr kuche. Wɨchɨ pwele shuu omasaha par ɨr
aabo.— 27 Pedro tatɨm ɨre ɨm: —Ɨrhĩche, nos oyukwim õryok kushjãroni

par oyukwĩya owa. ¿Latɨk chɨhɨ par õryok nehe?— 28 Jesús tatɨm õr ɨm:
—Titɨm olak ich tuu ũrpa. Yok tokõra poõrzni. Uje takaashpo nehe ich
tuu ĩrmo ahle hn tiyakaha pɨbɨta waa je ich ɨhĩrpa. Olak uje shish meylo
yok tyenɨj akahalo erze olak ɨbe eeyo toy uje dose pork olak jwe nehe par
eychɨmlo erze israel oso uje õr wee dose kɨmɨjɨ oniyokõr uje om o kɨmɨjɨ
oniyokõr uje mɨhnũwo. 29 Nos wɨr uje oym dahuwo o kɨmɨjɨ deshɨbo o
kɨmɨjɨ nanɨme o kɨmɨjɨ deyo o kɨmɨjɨ datɨ o kɨmɨjɨ onoym deyjo o kɨmɨjɨ õr
hnɨmo shɨ par oshiyokõr uje tahmũr, wɨr uje Porrosht ɨshɨm õr kushjãro
ich shuu kɨhnipa hn ɨshɨm õr ɨkɨrĩt uje yelɨj nɨhna ɨre. 30 Ele ahle ich
okɨhniya uje oshuu ɨre deyo per deeych yet nehe ich Porrosht ye duhu õr
deyope. Ele ahle ich okɨhniya uje oso ochɨbɨte uje ye õr deyope per uje
terɨhɨ uhurc nehe ich Porrosht chɨbɨte wɨr shuu õr deyo.—

Jesús sɨteẽta uje hnakɨrbich chish hnakɨrbo par ochishew obiyo.

20 1 Eseekite hn Jesús sɨteẽta tatɨm oso ɨm: —Uje Porrosht shiyokõr
par tɨbey laabo ich ɨtso hnakɨrbich uje sehe duhu odukwẽr jõro.
Wɨchɨ tokolɨhɨ lahuch dɨhɨrbɨt pisht. Hno tĩr ese owich uje hnakɨrbo
otsakaha par oteyãha obiyo. 2 Tatɨm õr uu bahat par ese deeych uje chish
obiyoho ɨr shakɨrrza ehet. Otsahmũr heke shuu ohno ochish obiyo. 3 Uje
a la nueve dɨhɨrbɨt hn hno tĩr ese owichpo. Umo hnakɨrbo yewo uje
odechɨ uje oteyãha obiyo. 4 Tatɨm õr ɨm: “Bolɨlo aslo obiyoho wahacha
yok shakɨrrza toy hn tokoshɨ olak uje ich om.” Heke wɨr ohno. 5 Uje ich
deeych pehet hn hno tĩr ese owichpo hn uje a la tre yɨlka ich hnopo tĩr
ese owich hn shuu wɨr otĩr shakɨrrza ehet ɨtso erze yewo. 6 Uje ich a las
sinko yɨlka hn cheeshpo tĩr ese owich hn chish hnakɨrbo yewo uje shish
odechɨ. Tatɨm õr ɨm: “¿Ɨnaãpo heke shish akaha lɨklo nehech yɨlka hn ye
aslo obiyope?” 7 Otatɨm ɨre otsɨɨ: “Nĩhyok yeẽk uje ɨshɨm õryok ɨbiyo.”
Tatɨm õr ɨm: “Bolɨlo aslo obiyoho wahacha yok shakɨrrza ehet toy.” 8 Uje
terɨhɨ yɨlkashɨp hn ese ɨrhĩch tatɨm ɨr kapata ɨm: “Ebii erze uje ochish
obiyoko. Eshɨ õr uje otserz. Wap eshɨ erze yewo uje ochish obiyoko ich
yɨlkashɨp nehech terɨhɨ erze uje ochish obiyoho dɨhɨrbɨtɨke.” 9 Uje otɨrẽt
erze uje ochish obiyoho a las sinko yɨlka ich nohmɨr nohmɨr wɨchɨ
ɨshɨ õr par deeych nohmɨra ɨr bahat. 10 Uje ich uhurc hn nɨshii erze uje
ochishew obiyoho dɨhɨrbɨt pishtɨkɨ. Wɨr oshuu deyuwo tɨsĩr uje ich ma
otserz kɨhniya per shɨ ɨshɨ õr uje ochish obiyo ese deeych nohmet ɨtso
erze yewo. 11 Uje ɨshɨ õr ich ochinehnɨm ese nensɨrc. 12 Otata otsɨɨ: “Erze
uje otaãchaka ochishew obiyo shɨ una hora per eshɨlo õr uhulo õr ɨtso
õryok uje oyish obiyo ich oyɨhnew ese deeych nohmet hn ich deeych
duhlu.” 13 Per ese õr ɨrhĩch tatɨm õr yet ɨm: “Hmeychɨm sham, ye tiyokõr
mɨhnɨkĩhɨ owape. Atɨm yokɨke par asew obiyo ese deeych nohmɨra ɨr
bahat. 14 Boy uje owa erz hn bo. Sehe tokoshɨ ese uje iyehe uhurc ɨtso uje
tokoshɨ owaka. 15 Ye tɨkiyuwe leype uje tiyokõr uje tahmũr tĩra yok hnote.

Owãha yok shɨ pork ye tarhãk pɨshujãrope.”— 16 Heke Jesús tatɨm õr ɨm:
—Ich tuu ɨmeheeych erze uje oyehe uhurc wɨr uje tyenɨj tuu oyeebe hn
erze uje oyeebe wɨr uje tuu oyehe uhurc.—

Jesús tatɨm dakɨle uje oso oshuu ɨre oshuu toy.

17 Eseekite uje ehn Jesús de dehet pehet uje hno tĩr dɨt Jerusalén hn
chiyuhu erze dakɨle uje õr dose oso õr ehet hn uje ehn ohno hn tatɨm õr
ɨm: 18 —Hmeychɨmlo, yɨtĩrlo dɨt Jerusalén. Yok tokõra poõrzni. Tyenɨj
yeẽk ɨshɨm yok erze saserdote õr bahluwo hn erze uje oshiyokorãha oso
waa ley waa je Moisés chichewkite. Wɨr tyenɨj ochɨbɨte par uje oshuu
oshuu yok 19 hn tyenɨj oshɨm yok erze dihipo kɨnãho par uje wɨr oloter
yok hn otsepyẽr yok hn ochowɨshɨhɨ yok krus eeych par oshuu tɨkɨtɨ per
je daalo tre nehe ich yok ɨkpo.—

Zebedeo ɨr ɨrãhta sehe duhu daabo ma õr deyo.

20 Eseekite hn Zebedeo ɨr ɨrãhta hõr wɨr laabo otsɨtĩr ɨre Jesús. Wate
icha dete hnɨmoho Jesús ɨkɨch hn sapur kuche. 21 Jesús tatɨm wate ɨm:
—¿Sehe apur yok latɨkpo?— Hn wate tatɨm ɨm: —Uje amsaha nehe
par rey ich sehe tuu apur pijo uhu yet lakaha aãchta hn yet lakaha
aachjãrrza.— 22 Jesús tatɨm õr ɨm: —Ye erahalope uje apurlo yok. Erze
kuche mɨhnũwo uje tyenɨj tĩr yok wɨr shɨ ɨtso uje tyenɨj tokoho otich uje
chiyok de basta ehet. ¿Je olak pwele uje ehelo toy?— Otatɨm otsɨɨ: —
Ẽhe, õryok pwele.— 23 Jesús tatɨm õr ɨm: —Tyenɨj ehelo ese otich uje de
yok basta ehet per par akahalo paãchta hn paachjãrrza ich ye yokpe uje
tiihla erze uje otsakaha pahɨr. Shɨ Papa wɨchɨ uje chiihlani yeniipo uje
otsakaha wahacha nehe.—
24 Uje Jesús akɨle yewo uje õr dye ochunt uje erze õr osiyer otata ich
wɨr ochowãha erze osiyer uje õr leshɨbye, 25 per Jesús nos tɨbii wɨr dakɨle
hn tatɨm õr ɨm: —Erahalo uje erze dihipo kɨnãho õr bahluwo ochɨpa
nahnapso hn erze wɨrmshɨro ochɨpa õr toy. 26 Ye ompe uje uhu olak ɨtso
õr. Uje sehe olak yeẽk duhu ɨre dich ich tyenɨj masaha par olak ɨbɨk duhu
ɨre 27 hn uje sehe olak yeẽk duhu ɨre ma dich ich tyenɨj shiyokõr shɨ ɨtso
uje olak yɨlak. 28 Yok tokõra poõrzni. Tɨkɨrẽtni ye par tuu oso otakashɨm
yok. Shɨ Tɨkɨrẽtni par takashɨm õr hn tɨkɨtɨ par tokoshɨ oso okɨhniya õr
hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr.—

Jesús chukuta olɨbo.

29 Eseekite uje Jesús hõr dakɨle otokolɨhɨchɨs dɨt Jericó ich oso okɨhniya
oyehe õr nẽr. 30 Hnakɨrbo õr osiyer uje õr olɨbo shɨ otsakaha dehet wɨrc.
Ochunt uje Jesús chɨkãhachɨs heke otɨbii ich otsɨhnew lahwoso otatɨm
otsɨɨ: —Ɨrhĩche, owa uje ãra owa porokkite rey David. Sehe oyuhu osɨr
õryok.— 31 Erze oso otatɨm õr par uje ye otɨbich per shish ma otɨbich

otatɨm otsɨɨ: —ɨrhĩche, owa uje ãra owa porokkite rey David. Sehe oyuhu osɨr õryok.— 32 Jesús iyehe. Tɨbii erze hnakɨrbo õr osiyer uje õr olɨbo.
Tatɨm õr ɨm: —¿Sehe uhulo tiyokõr latɨkɨhɨ olak?— 33 Otatɨm otsɨɨ: —
ɨrhĩche, sehe oyuhu ekuta õryok ɨle par oyumo lekɨtiyo.— 34 Jesús chuuna
uje wɨr õr losuhlaabo hn sakahɨr õr ɨle. ɨchii erze olɨbo omo lekɨtiyo hn
oyehe Jesús nẽr toy.

Jesús taachĩhɨ Jerusalén ɨtso uje rey taãcha.

21 1 Eseekite uje ich ta par Jesús hõr dakɨle otaachĩhɨ Jerusalén
hn sehe duhu dakɨle õr osiyer odo otĩr ese dɨt ijaabɨt iich otsɨɨ
Betfagé uje dechɨ wĩrit wɨrc uje iich otsɨɨ Olivos. 2 Heke tatɨm õr ɨm: —
Bolɨlo etĩrlo ese dɨt ijaabɨt uje de olak ɨkɨch. Buritɨta hn ɨr ijɨt ĩya dechɨ
ese dɨt ebich. Oshiyeru dehet wɨrc. Ehyulo hn õhwɨlo. 3 Kɨmɨjɨ yeẽk tatɨm
olak ɨle: "¿ɨnaãpo heke bolilo erze burito?" ich atɨmlo ɨre on: "ɨrhĩch
nesita. Je wɨsɨk wɨsɨk hn shuu cheeshpo."— 4 Uje Jesús shuu oshiyokõr
shuu ɨtsorz ich shuu Porrosht ahwoso yakaha uje profetɨt chichewkite.
Porrosht tatɨm ese profetɨt ɨm:
5 —Erze israel oso uje odebuhu Jerusalén sɨteẽta õr ɨtso ese dɨt Zion ɨr
ijɨta. Atɨm õr uhu ɨtsorz ɨm: "Hmeychɨmlo, olak rey tɨrẽt tĩr olak. Wɨchɨ
ye narɨm ɨrpe. Tɨrẽt iyãha buritɨt. Ese buritɨt ɨr data ĩya."— Wɨr uje
profeta tatkite.
6 Jesús akɨle ohno oshiyokõr uje tatɨm õrke. 7 Otõhwa asa buritɨta hn ɨr
ijɨt. Ochɨbɨte lasuwo eeych ɨtso jerkɨt hn Jesús iyãha. 8 Ich oso okɨhniya
uje odechɨ. Ochɨtiis lasuwo ese dehet hn yewo ohyo pohɨr uke ochɨbɨte
dehet toy par chɨkãha eeych. 9 Hn erze oso uje oyeebe hn erze uje oyehe
Jesús nẽr otata ich otsɨhnew lahwoso otsɨɨ: —Oyahmũr ese uje tãra ɨr
porokkite rey David. Ich Porrosht tyenɨj takashɨm wɨchɨ uje ɨre shuu tɨrẽt.
Õryok narim Porrosht uje de poõrc.— 10 Uje Jesús taachĩhɨ dɨt Jerusalén
hn nos wɨr oso uje odechɨ ich ochishlabe. Otatɨmye otsɨɨ: —¿Yeẽkpo ele
uje taãcha?— 11 Yewo otata otsɨɨ: —Lɨkɨ profetya Jesús. Tãra dɨt Nazaret
uje dechɨ hnɨmich Galilea.—

Jesús chiyuhu oso uje ochiwãha kuche asa templo patikɨt ehet.

12 Eseekite uje Jesús masaha Porrosht ɨr templo patikɨt ehet hn nos
chiyuhu erze oso uje ochiwãha kuche hn erze uje otiya kuche. Sehnɨmich
erze yewo õr nemesa uje oshuu hnote kambya, hn sehnɨmich wɨr õr ɨbe
erze uje ochiwãha paloma. 13 Tatɨm õr ɨm: —Porrosht ahwoso tata uje ɨre
sole: "Pihyuch wɨchɨ uje oso otata uje wɨchɨ owich par uje õr orarɨhɨ per
olak uhulo ɨtso uje echɨko õr ihyuch."—
14 Uje Jesús dechɨ templo patikɨt ehet hn wɨr otĩr ɨre erze uje õr
olɨbo hn erze uje pɨlich worbɨt yakaha õr. ɨchii nos chukuta õr. 15 Erze
saserdote õr bahluwo hn erze uje oshiyokorãha oso waa ley waa je Moisés

chichewkite omo erze kuche uje Jesús shiyokõr uje ye latɨk pwele niyokõr
hn ochunt erze pɨkɨhnino uje ode templo patikɨt ehet otata ich otsɨhnew
otsɨɨ: —Oyahmũr ese uje tãra ɨr porokkite rey David.— Uje wɨr ochunt
uje ɨtsorz ich ochesdelo. 16 Otatɨm Jesús otsɨɨ: —¿Je ye entpe uje erze
pɨkɨhnino otata? Ich ye ompe.— Jesús tatɨm õr ɨm: —Ẽhe, tukunt. Olak
erahalo uje Porrosht ahwoso tata ɨm: "Erze pɨkɨhnino hn erze yewo uje
yesh õr ɨjaabo uje yesh ochuku wɨr uje tuu oteeychãha yok."—

Jesús sajɨr pohorrza higuera.

17 Eseekite hn Jesús iim erze õr bahluwohochɨs. Tokolɨhɨ dɨt Jerusalén
hn hno tĩr Betania hn sakahachɨs uje dɨhlak.
18 Uje dɨhɨrbɨt hn Jesús tokole. Uje ehn hno cheeshpo tĩr Jerusalén hn
ɨyuwo sẽhi. 19 Umo pohorrza waa je iich otsɨɨ higuera uje de dehet wɨrc.
Sɨtĩr ɨre hn teychɨm per ye eerĩrsh, shɨ ĩhyo. Tatɨm asa pohorrza ɨm: —
Ich yelɨj eerĩrsh nehe.— Ɨchii asa pohorrza kako. 20 Ɨr akɨle ochishlabe.
Otatɨmye otsɨɨ: —Hmeychɨmlo uje asa pohorrza kako shɨchish.— 21 Jesús
tatɨm õr ɨm: —Titɨm olak ich tuu ũrpa. Kɨmɨjɨ ye otiislo yok hn ye olak
koswãha yok heke olak pwele ahakõrlo ɨtso uje tiyokorĩhɨ asa pohorrza
higuera. Ye shɨ erzepe uje ahakõrlo. Ich olak pwele atɨmlo ese kojach dich
on: "Ãra owãha onoota bahluta ehet," ich shiyokõr uje atɨmlo ɨre. 22 Nos
wɨr kuche uje olak orar apurlo Porrosht kɨmɨjɨ ye otiislo ich ɨshɨm olak.—

Õr bahluwo sehe odɨraha Jesús ukurbo tãra ɨraãpo.

23 Eseekite hn Jesús masaha templo patikɨt ehet. Uje ehn shiyokorãha
oso ich erze saserdote õr bahluwo hn erze dɨt oso õr bahluwo otsɨtĩr ɨre
Jesús. Otatɨm otsɨɨ: —¿Latɨk ukurbo uje de owa heke ahakõr uhu ɨtsorz?
¿Yeẽk dosɨm owa akɨrbo par ahakõr uhu ɨtsorz?— 24 Jesús tatɨm õr ɨm: —
Yok ɨtspo sehe tuu atɨmlo yok. Kɨmɨjɨ atɨmlo yok uje titɨm olak ich titɨm
olak yeẽkpo uje ɨshɨm yok pukurbo par tiyokõr erze kuche. 25 Atɨmlo yok
¿yeẽkpo uje shuu Juan tohɨrm oso? ¿Je Porrosht uje shuu tohɨrm oso o
je hnakɨrbo?— Wɨr okeytkẽrye otsɨɨ: —Kɨmɨjɨ yitɨmlo yõr: "Porrosht"
ich tyenɨj tatɨm eyok ɨm: "¿Ɨnaãpo shɨ otiislo ɨre?" 26 Hn kɨmɨjɨ yitɨmlo
uje hnakɨrbo oshuu tohɨrm oso ich yarhak par eyok pork erze oso otata
uje Juan wɨchɨ profetya.— 27 Heke otatɨm Jesús otsɨɨ: —Ye oyɨraha keshɨ
yeẽkpo uje shuu tɨrẽt par tohɨrm oso.— Jesús tatɨm õr ɨm: —Yok ɨtspo ye
titɨm olakpe yeẽkpo uje ɨshɨm yok pukurbo par tiyokõr erze kuche.
28 Per sehe tɨteẽta kuche hn uhu deeshɨ atɨmlo yok uje olak eyuwo
tɨsĩr. Hnakɨrbich dekite ɨr aabo õr osiyer. Tatɨm deyjɨt yet ɨm: "Pijɨte,
sehe tuu as obiyoho shakɨrrza ehet." 29 Ɨr ijɨt tatɨm ɨm: "Ye takahape,"
per wɨsɨk wɨsɨk hn ɨr eyuwo kɨnãho masaha uje om. Hno tĩr shakɨrrza
ehet. 30 Õr deych tatɨm deyjɨt yet par uje hno tĩr shakɨrrza ehet. Wɨchɨ
sahmũr hn tatɨm ɨm: "Ẽhe papa, takaha," per ye dope.— 31 Jesús tatɨm

erze õr bahluwo ɨm: —¿Ese hnakɨrbich ɨr ɨjɨttɨkɨhɨ uje shiyokõr uje ɨr deych sahmũr?— Wɨr otatɨm Jesús otsɨɨ: —Ese webich osht shiyokõr uje ɨr deych sahmũr.— Jesús tatɨm õr ɨm: —Titɨm olak ich tuu ũrpa. Erze uje otɨbey nahnapso õr hnote uje gobierno kobra hn erze tɨmcher uje õr yɨtor omasaha par Porrosht aabo per olak ye amsahalope. 32 Juan uu tohɨrm oso tɨrẽtni par shiyokorãha oso uje tyenɨj oshiyokõr uje Porrosht sahmũr per olak otiislo ɨre. Erze uje otɨbey nahnapso õr hnote uje gobierno kobra hn erze tɨmcher yɨtor wɨr uje ye olotiis ɨr ahwospe. Olak nos amlo erze uje oshiyokõr per ye uhu olak eyuwo tɨsĩrpe par uje ye otiislo ɨre toy.—

33 Jesús tatɨm õr ɨm: —Hap ẽrlo erze uje tɨteẽta titɨm olak. Hnakɨrbich dekite uje chukwẽr uva ɨr shakɨrrza ehet hn chichuwe. Chihĩtsa jotsɨt par chiyuhu uva otich hn shiyokõr owich uje de porĩt par odohɨr oteychɨm ɨr shakɨrrza ehet par otɨbey. Shuu yewo otsahla ɨr shakɨrrza. Ɨr bahat par uje shuu oshɨm ɨre jõro ee yẽr hn tokolɨhɨchɨs hno tĩr hnɨmich yet. 34 Uje terɨhɨ jõro ɨshɨrĩt par ochekushu hn shuu debiyo yewo ohno otĩr erze hnakɨrbo uje shuu otsahla ɨr shakɨrrzani par shuu oshɨm ɨre jõro ee yẽr par ɨr shakɨrrza bahat. 35 Per erze hnakɨrbo otsepyẽr ɨr ɨbich yet hn oshuu yet oshuu toy hn oshuu yet ochĩra kojano po. 36 Ese shakɨrrza yɨnsɨrc shuu debiyo yewo ohnopo ich ma okɨhniya hn erze hnakɨrbo uje otsahla shakɨrrza oshiyokõr ɨtso uje oshiyokorĩhɨ erze yewohna. 37 Uje ich uhurc hn shuu deyjɨt hno pork ehet chiilehet ɨm: “Tyenɨj otola ele pijɨt.” 38 Uje erze hnakɨrbo omo ese shakɨrrza yɨnsɨrc ɨr ɨjɨt uje tɨrẽt hn okeytkẽrye otsɨɨ: “Wɨchɨ uu shakɨrrza yɨnsɨrc ɨr ɨjɨt. Uje ɨr deych toy nehe ich asa shakɨrrza wate par ɨre. Ma om uje yuhulo yuhulo toy heke wate par eyok.” 39 Ochishew ɨre hn ochiyuhu asa shakɨrrza ehet hn oshuu oshuu toy.— 40 Jesús tatɨm erze õr bahluwo ɨm: —Uje ese shakɨrrza yɨnsɨrc tɨrẽt nehe ¿ich niyokõr latɨkɨhɨ erze uje shuu otsahla ɨr shakɨrrza?— 41 Erze õr bahluwo otatɨm Jesús otsɨɨ: —Tyenɨj shuu õr shuu otoy hn ye nuunape uje wɨr õr losuhlaabo pork õr ɨluu mɨhnũ. Ich uhurc hn ɨshɨm asa ɨr shakɨrrza hnakɨrbo yewo par otsahla uje terɨhɨ ɨshɨrĩt hn tyenɨj oshɨm ese hnakɨrbich jõro par asa shakɨrrza bahat.—

42 Jesús tatɨm õr ɨm: —Tɨkɨraha uje olak ler Porrosht ahwoso hn erahalo uje tata Cristo ɨm: “Erze uje oshiyokõr pwertɨt ochĩra kojano oym ese kojach nohmet. Ochɨbɨte uje ich ye jukur per uje uhurc ich ma bale je erze kojano yewo. Porrosht wɨchɨ uje shuu tokole ɨtsorz heke ich shuu yish eyok ɨbe.” Wɨr uje Porrosht ahwoso tata.

43 Heke sehe tuu erahalo. Porrosht sehe duhu amsahalo par olak ɨr aabo per ye ahmũrlope, heke tyenɨj iim olak hn shuu erze yewo omasaha par ɨr aabo uje tyenɨj oshiyokõr uje ɨre sahmũr. 44 Ese kojach uje titɨm olakɨke uje oso otata uje ye balpe wɨchɨ yok. Uje yeẽk sahmũr ese kojach ich shɨ ɨtso uje kayɨhɨ eeych hn chobɨrho ɨre per uje ese kojach kayɨhɨ yeẽk eeych ich ɨmehe ɨre.— 45 Erze saserdote õr bahluwo hn erze uje õr ɨluuta

iich otsɨɨ fariseo uje ochunt erze kuche uje Jesús sɨteẽta ich ochɨraha uje
sorzɨhɨ õr, 46 heke sehe odishew Jesús per otola erze oso pork erze oso
otata uje Jesús wɨchɨ profetya.

Rey shiyokõr õr ahamich par ijɨt chiileku.

22 1 Eseekite hn Jesús sɨteẽta kuchɨt yet tatɨm õr ɨm: 2 —Uje
Porrosht shiyokõr par tɨbey laabo ich shɨ ɨtso rey uje shiyokõr õr
ahamich par ɨr ijɨt chiileku. 3 Shuu debiyo ohno otĩr erze oso uje tatɨm
õrni par otĩr ese õr ahamich per wɨr ye onahmũr otɨrẽtpe. 4 Sehe duhu
debiyo yewo odo par shuu otatɨm erze uje tatɨm õrni par otĩr ese õr
ahamich. Tatɨm õr ɨm: "Atɨmlo õr uje oposo nos ochɨmɨtɨke hn atɨmlo
õr uje tuu oshuu wõjo hn ijaabo ĩya uje sohlo par ese õr ahamich uje
pijɨt chiileku. Atɨmlo õr par otɨrẽt shɨchish pork ich nos ochɨmɨt oposo."
5 Otatɨm erze uje tatɨm õrni par otĩr ese õr ahamich per ye onahmũr
otɨrẽtpe. Yet hno tĩr ɨr shakɨrrza ehet hn yet hno par tiya kuche hn
chiwãha. 6 Erze yewo ochishew ese rey ɨbiyo hn oshiyokõr mɨhnɨkĩhɨ õr
hn oshuu õr oshuu otoy. 7 Heke ese rey ich chesdelpa chowãha õr. Shuu
ɨr ohyerptoso ohno par shuu oshuu erze debiyo õr yũwɨro oshuu otoy hn
otsẽru õr dɨt. 8 Ese rey tatɨm debiyo ɨm: "Ich nos ochɨmɨt oposoko per ye
wɨr otɨrẽtpe erze uje tapur õrni. Ich ye õr jukur. 9 Bolɨlo etĩrlo erze daho
uje deyo uje shish ma oso ochɨkãha hn nos wɨr oso uje eshlo orĩhɨchɨs ich
atɨmlo õr par otɨrẽt otĩr ele õr ahamich uje pijɨt chiileku." 10 Erze ɨbiyo
ohno otĩr erze daho hn ochish erze oso. Kɨmɨjɨ õr ɨluu om o kɨmɨjɨ õr ɨluu
mɨhnũ ich nos otõhwa õr otseya õr ese õr ahamich. Heke ich okɨhniya uje
ode ese owich uje ɨr ijɨt chiileku. 11 Uje ese rey masaha ese õr ahamich
par teychɨm erze uje otɨrẽt hn umo hnakɨrbich uje ɨr nerpta ye ɨlo erze
yewo uje oshɨm õr par oyãha uje omasaha ese õr ahamich. 12 Tatɨm ɨre
ɨm: "¿Uhu ɨnaãpoko sham, heke amsaha ele õr ahamich pork nĩhyok owa
anerpta par ele ahamich uje pijɨt chiileku?" Per wɨchɨ ye dilehetpe. 13 Ese
rey tatɨm debiyo uje odɨrkii oposo ɨm: "Ahɨrlo wɨchɨ meyko hn dɨle hn
ãrlo ebɨtɨlo ejwert uje dɨhlele. Oso uje odechɨ dɨhlelta oyerh hn oches
labɨtẽre." 14 Porrosht shuu otatɨm erze oso uje okɨhniya par sehe duhu
omasaha par ɨr aabo per shɨ nohmɨramo uje omasaha. Wɨr uje Porrosht
chiihla õr.— Wɨr uje Jesús sɨteẽta tatɨm õr.

¿Je om oshɨ uje gobierno kobra?

15 Eseekite hn erze uje õr ɨluuta iich otsɨɨ fariseo otokolɨhɨchɨs Jesús
ahɨr hn ohno okeytkẽrye. Sehe oduhu Jesús tata lahwotɨk uje kɨnaha
par õr denunsya ɨre. 16 Oshuu dakɨle ohno otĩr Jesús hn oshuu erze
uje otsahmũr gobernador Herodes õya õr. Otatɨm ɨre otsɨɨ: —Maestro,
oyɨraha erze uje ata ich ũru hn oyɨraha uje ahakorãha oso uhu oshiyokõr
uje Porrosht sahmũr hn shish ata ahwoso uhu ɨtsye par erze losuhlaabo

hn par erze ɨhĩr deyo. 17 Sehe oyẽr ahwotɨk. ¿Je oyiyuwe ley uje oyoshɨ
hnote uje rey César kobra o je ye oyiyuwepe?— 18 Jesús chɨraha uje wɨr
sehe oduhu nimehĩ lahwotɨk heke tatɨm õr ɨm: —Olak aho yuhurɨsh.
¿Ɨnaãpo heke sehe uhulo tiyuhu pahwotɨk uje olak pwele uhulo tokole
mĩhnɨk? 19 Owɨlo yok erze peychpor uje rey César kobra.— Wɨr otsowa
peychporrza. 20 Tatɨm õr ɨm: —¿Yeẽk ɨchɨbich chɨhɨ hn yeẽk iich chɨhɨ asa
peychporrza?— 21 Otatɨm otsɨɨ: —Rey César.— Heke Jesús tatɨm õr ɨm:
—Eshɨlo uje rey César sapur hn eshɨlo uje Porrosht sapur.— 22 Uje ochunt
uje Jesús tata shuu ɨtsorz ich ochishlabe. Otokole ohno.

Oso tyenɨj õr ɨkpo nehe.

23 Eseekite uje shiyehe ese deeych hn hnakɨrbo yewo otĩr Jesús uje
õr ɨluuta iich otsɨɨ saduseo. Wɨr otsotiis uje oso tyenɨj õr ɨkpo nehe.
Oshiyokõr ɨtso uje sehe odɨraha kuchɨt. 24 Otatɨm Jesús otsɨɨ: —Maestro,
Moisés tata uje hnakɨrbich uje toy hn ye aãbɨrsh ich ɨr leshɨbich tyenɨj ĩhi
asa lakaharza ahɨr. Uje ɨjɨtɨsh ich par ese ɨr leshɨbich aap uje toni. Wɨr
uje Moisés tatkite. 25 Hnakɨrbo õr syete ode eyok ahɨrni uje õr leshɨbye.
Uu webich osht chiilekuni hn toy. Ye aãbɨrsh heke ɨr leshɨbich ĩhi asa
poluuta ahɨr. 26 Wɨchɨ toyto hn ye aãbɨrsh heke leshɨbich yet ĩhi ahɨr. Nos
wɨr õr ɨre uje õr syete õhyi wate ahɨrni hn nos otoy. 27 Ich uhurc hn asa
tɨmcharrza toy sahn õr ɨjɨch. 28 Uje topo õr ɨkpo nehe ¿ich yeẽkpo wate
ɨr abey pork nos wɨr õr ɨre uje õr syete õhyi wate ahɨrni?— 29 Jesús tatɨm
õr ɨm: —Olak shɨ eymehilo pork ye erahalope uje Porrosht ahwoso tata
hn ye erahalo Porrosht ukurbope. 30 Uje topo õr ɨkpo nehe ich hnakɨrbo
hn tɨmcher ye onoyhiye ahɨrpe. Wɨr shɨ õr ɨtso Porrosht ɨr anjele uje ode
poõrc. 31 Sehe tuu erahalo uje topo tyenɨj õr ɨkpo nehe. Olak erahalo uje
Porrosht tatɨm olakni ɨm: 32 "Yok uu Abraham lɨshɨ ɨr Porrosht hn Isaac
lɨshɨ ɨr Porrosht hn Jacob lɨshɨ." Porrosht wɨchɨ ye topo õr Porroshtpe.
Wɨchɨ oso uje õr ɨka õr Porrosht. Par Porrosht ich nos õr ɨka pork
õr ɨchɨbiyo shish de.— 33 Uje erze oso ochunt erze ahwoso uje Jesús
shiyokorãha õr ich ochishlabe.

Ley de otiyer uje ma deyo.

34 Eseekite hn erze uje õr ɨluuta iich otsɨɨ fariseo ochunt uje Jesús serz
erze õr leshɨbo uje õr ɨluuta iich otsɨɨ saduseo pork ɨr ahwoso iyuwe õr.
Heke erze fariseo otakɨsho lawich. 35 Fariseo yet de uje shiyokorãha oso
waa ley waa je Moisés chichewkite. Wɨchɨ shɨ sehe prowa Jesús heke
tatɨm par sehe dɨraha kucherk 36 ɨm: —Maestro, ¿leyɨrãha waa je ma
data?— 37 Jesús tatɨm ɨm: —Asa ley ma data tata shuu ɨtsorz ɨm: "Enaha
owa par ahmũr uu owa ɨrhĩch Porrosht hn ye uhu ehet yuhurãsh hnii
ye uu eyuwo kɨnãho." 38 Wate ley ma data, 39 hn waa ley yata tata shuu
ɨtsorz ɨm: "Ahmũr eshɨbo uhu ɨtso uje ahmũr owa." 40 Nos wɨr ley yẽr

takashɨm oso par oshiyokõr erze ley otiyer hn takashɨm oso par oshiyokõr erze profeta õr ahwoso uje ochichewkite.—

¿Cristo tãra yeẽkpo?

41 Eseekite uje yahpaa wɨr otokole erze uje õr ɨluuta iich otsɨi fariseo hn
Jesús sehe tẽr õr ahwotɨk heke tatɨm õr 42 ɨm: —Uhulo olak eyuwo tɨsĩr
latɨkpo Cristo, ¿yeẽkpo ɨr porokkite?— Erze fariseo otatɨm otsɨi: —Rey
David.— 43 Tatɨm õr ɨm: —¿Ɨnaãpo heke Porrosht Ɨchɨbich shuu David
tata uje Cristo wɨchɨ ɨr Ɨrhĩch? Pork David tata ɨm: 44 "Ese Ɨrhĩch Porrosht
tatɨm yok Ɨrhĩch ɨm: Akaha paãchta nehech nos tuu arãha amãho õr
hnɨmich." 45 ¿Ɨnaãpo heke rey David tata uje Cristo wɨchɨ ɨr Ɨrhĩch? Nos
otata uje Cristo tãra ɨre.— 46 Heke ich ye odiilehetpe pork ye odɨraha
lahwotɨk. Ich otola otsapurpo par uje sehe odɨraha kuche.

Fariseo õr ɨluu ich mɨhnũ.

23 1 Eseekite uje Jesús sɨhna lahwoso tatɨm erze fariseo shuu
ɨtsorz hn tatɨm erze oso yewo hn erze ɨr akɨle ɨm: 2 —Erze uje
oshiyokorãha oso waa ley waa je Moisés chichewkite hn erze fariseo
oshiyokorãha olak Porrosht ahwoso ɨtso uje Moisés shiyokorãha olak
poruwo wɨshkite. 3 Ahakõrlo uje wɨr otatɨm olak per ye ahakõrlo erze
uje õr ɨre oshiyokõr pork wɨr ye oniyokõrpe erze uje oshiyokorãha olak.
4 Uje oshuu ahakõrlo erze õr ley ich shɨ ɨtso uje oshiyeru urhũwo uje ich
ɨhne hn oshuu ahnoklo per ye olak pwelpe pork ɨhnpa hn ye onahmũr
otakashɨm olakpe hnii onĩra nahmɨta ijaapta. 5 Nos wɨr kuche uje
oshiyokõr wɨr shɨ oshiyokõr par oso oteychɨm õr heke wɨr ich otsahmũr
oshiyeru kejun ijaabo nenta hn oshiyeru nahmikɨt uje Porrosht ahwoso de
ehet per oshuu kejun ma deyo je erze oso yewo par oshuu oso oteychɨm
õr ɨre. Ich otsahmũr uje õr ɨshuwo ahworote ma berzɨ je erze oso yewo.
6 Uje otĩr õr ahamich ich otsahmũr otsakaha erze õr bahluwo õr ɨbe eeyo
hn otsahmũr otsakaha erze õr bahluwo õr ɨbe uje de sinagoga ehet. 7 Uje
odɨrkɨhɨ dɨt ehet ich otsahmũr uje oso otseta õr oshuu ɨre ɨtso uje õr
bahluwo hn otsahmũr uje yewo otseta õr otsɨi: "Maestro." 8 Ich ye ompe
uje oso otseta olak otata otsɨi: "Maestro," pork olak maestro shɨ sohmɨra
uje de. Nos wɨr olak leshɨbye pork olak Porrosht aabo. 9 Ye eeylo yeẽk
olak deychɨhɨ pork olak deych de poõrc. Wɨchɨ shɨ sohmɨra. 10 Ye ompe
uje oso otseta olak otsɨi: "Ɨrhĩche," pork olak Ɨrhĩch wɨchɨ shɨ sohmɨra,
wɨchɨ Cristo. 11 Ese uje ich ma dichɨhɨ olak ehet wɨchɨ uje chɨbɨte ɨre shɨ
ɨtso uje olak yɨlak. 12 Yeẽk uje narim ɨre ich Porrosht ye duhu dichpe, per
yeẽk uje ye duhu ɨre dich wɨchɨ uje Porrosht narim.

13 Titɨm olak. Ich yarhak par olak uje ahakorãhalo oso waa ley waa je
Moisés chichewkite hn olak uje olak ɨluuta iich otsɨi fariseo. Olak aho
yũhɨrsh pork ontɨlo erze oso uje sehe omasaha par Porrosht aabo shɨ

ɨtso uje aherulo uhurrza par ye omasaha ehetpe. Olak ye amsahalope
hn ontɨlo erze uje sehe omasaha. 14 Ich yarhak par olak uje ahakorãhalo
oso waa ley waa je Moisés chichewkite hn olak uje olak ɨluuta iich otsɨɨ
fariseo. Olak aho yũhɨrsh pork eyuhulo erze poluu õr ihyuwo, hn uje
olak orar ich uhulo berzak par uje uhulo oso õr eyuwo tɨsĩr uje ahmũrlo
Porrosht. Heke Porrosht tyenɨj sepyẽr olak nehe ich shuu dospa.
15 Ich yarhak par olak uje ahakorãhalo oso waa ley waa je Moisés
chichewkite hn olak uje olak ɨluuta iich otsɨɨ fariseo. Olak aho yũhɨrsh
pork etĩrlo onoota bahluta pɨt hn hnɨmich pɨt yet uje ma dukuhla par
ekulo yeẽk par olak akɨlak. Uje eshlo ich ahakorãhalo uhulo ɨr ɨluuta ma
mɨhnũ je olak hn ma mĩhnɨk tyenɨj tĩr ɨre uje ĩya olak uje etĩrlo urhuta
bahluta ehet nehe.
16 Ich yarhak par olak pork shɨ olak ɨtso olɨbo uje sehe alebɨlo hn yewo
oyehe olak nẽr. Shish atɨmlo oso olak ahwoso on: “Kɨmɨjɨ yeẽk eyucha
templo uje chɨbɨte orhõta uje ich ũru uje tyenɨj shiyokõr kuchɨt nehe ich
ɨr ahwoso ye jukur, per kɨmɨjɨ eyucha erze oro uje de templo ehet ich
tyenɨj shiyokõr uje tata.” 17 Olak shɨ olak ɨtso totihlo hn olak ɨtso olɨbo.
¿Latɨkpo uje ma bale, je oro o je asa templo? Asa templo ich ma dich pork
asa templo shuu ese oro Porrosht kuche. 18 Olak athɨlo toy uje kɨmɨjɨ yeẽk
eyucha ese altar uje otserũhu loshɨpo par oteeychãha Porrosht hn chɨbɨte
lahwoso par uje sehe niyokõr kuchɨt ich ye ɨr ahwoso jukur heke ye nesita
shiyokõr. Per kɨmɨjɨ eyucha ese loshɨpɨt uje de altar eeych par oteeychãha
Porrosht hn chɨbɨte lahwoso par uje sehe niyokõr kuchɨt ich tyenɨj
shiyokõr uje tata. 19 Olak shɨ olak ɨtso olɨbo. ¿Latɨkpo uje ich ma bale, je
ese loshɨpɨt uje oshuu hn ochɨbɨte altar eeych o je ese altar uje shuu ese
loshɨpɨt Porrosht kuchɨt? 20 Heke uje yeẽk eyucha ese altar hn chɨbɨte
lahwoso par uje sehe niyokõr kuchɨt ich ye shɨ altarpe uje ɨre eyucha.
Nos wɨr kuche uje de eeych wɨr uje eyucha toy. 21 Yeẽk uje eyucha templo
hn chɨbɨte lahwoso par uje sehe niyokõr kuchɨt ich ye shɨ templope uje
eyucha. Ich eyucha Porrosht toy uje debuhu templo ehet. 22 Yeẽk uje
eyucha poõrc hn chɨbɨte lahwoso par uje sehe niyokõr kuchɨt ich eyucha
Porrosht ɨr ɨbɨta hn eyucha Porrosht toy uje sakaha debɨta eeych.
23 Ich yarhak par olak nehe uje ahakorãhalo oso waa ley waa je Moisés
chichewkite hn olak uje olak ɨluuta iich otsɨɨ fariseo. Olak aho yũhɨrsh
pork shish asɨmlo Porrosht erze olak kuche uje iich otsɨɨ dyesmo nehech
eheklo olak menta hn anís hn komino par asɨmlo Porrosht per aluwelo
erze ley uje ich ma bale pork ye enshiilo uje yeẽk shiyokõr mɨhnɨkĩhɨ yet,
hn ye eenɨlo uje yeẽk losuhlaap hn akashɨmlo ɨre, hn otiislo Porrosht. Wɨr
uje tyenɨj ahakõrlo hn ye ekeylo uje asɨmlo Porrosht dyesmo toy. 24 Olak
shɨ olak ɨtso olɨbo. Sehe alebɨlo hn uhulo yewo otsehe olak nẽr. Ahakõrlo
shɨ ɨtso uje sehe ehelo awɨt per mojit de ehet heke eyuhulo per kɨmɨjɨ
kameylo chɨhɨ ehet ich ehelo ese awɨt shɨ ĩya pork shish ahakõrlo erze

uje yẽrɨj bale ɨtso mojit uje eyuhulo hn moymlo erze uje ich ma bale ɨtso kameylo uje tyenɨj eyuhulo per shɨ moymlo.

25 Ich yarhak par olak uje ahakorãhalo oso waa ley waa je Moisés chichewkite hn olak uje olak ɨluuta iich otsɨɨ fariseo. Olak aho yũhɨrsh pork ahakõrlo shɨ ɨtso uje erhũlo basta ejwert hn prete per ɨr aho ich ware deyo pork olak aho shɨ par uje sehe ohɨrlo kuche hn ekutɨrãha olak kuche. 26 Olak uje olak ɨluuta iich otsɨɨ fariseo ich shɨ olak ɨtso olɨbo. Enshiilo olak ɨluu ɨtso uje erhũlo erze basɨ aho wap heke tyenɨj ahakõrlo uje ich om ɨtso basɨ uje nĩhyok ehet ware hnii ejwert.

27 Ich yarhak par olak uje ahakorãhalo oso waa ley waa je Moisés chichewkite hn olak uje olak ɨluuta iich otsɨɨ fariseo pork olak aho yũhɨrsh. Shɨ olak ɨtso luku uje ochũshur poro ich ɨhĩr per topo õr debiyo de aho hn nos wɨr kuche mɨhnũwo de toy. 28 Shɨ olak ɨtso luke pork olak ejwert ich om ɨtso hnakɨrbo uje õr ɨluu om per olak aho yũhɨrsh pork mɨhnũwo de olak aho.

29 Ich yarhak par olak uje ahakorãhalo oso waa ley waa je Moisés chichewkite hn olak uje olak ɨluuta iich otsɨɨ fariseo. Olak aho yũhɨrsh pork ahakõrlo erze profeta poruwo wɨshɨ õr duku ich uhulo ɨhĩr hn enshiilo erze oso õr duku uje õr ɨluu om uje otoni. 30 Athɨlo on: “Kɨmɨjɨ õryok chɨhɨkite uje õryok poruwo wɨshɨ oshuu erze profeta oshuu otoy hn õr armɨsta noshɨ ich ye oyakashɨm õrpe.” 31 Heke olak ahwoso chɨbɨte orhõta uje wɨr uu olak poruwo wɨshɨ uje oshuu erze profeta poruwo wɨshkite. 32 Ɨchii oshiyokõr erze mɨhnũwokite hn ele ahle tok olak par uje ahakorĩhɨlo yok ɨtso uje olak poruwo wɨshɨ oshiyokorĩhɨ õrkite par uje uhulo olak ɨtso olak poruwo wɨshɨ. 33 Olak ɨljaabo ɨtso echeẽt aabo. Etaklo yok. ¿Ahakõrlo latɨkpo par uje ye onɨmchaha olak urhuta bahluta ehet nehe?

34 Heke tuu profeta otĩr olak nehe hn yewo uje õr eykdeyo hn yewo uje oshiyokorãha olak. Ode uje tukulo õr nehe uhulo otoy hn yewo ode uje owɨshɨhɨlo õr krus eeyo par uje otooho hn yewo ode uje epiyerlo orĩhɨ sinagoga aho ich uhulo dospa, hn shish ahnɨlo õr hn oloter õr duwo aho. 35 Heke deeych yet nehe shɨ ɨtso uje olak uje tukulo erze oso ĩrmo lekɨtiyo uje õr ɨluu om uhulo õr armɨtsɨ noshɨ. Uu webich osht uje oshuukite hn ɨr armɨsta noshɨ wɨchɨ Abel. Ich ɨr ɨluu om, hn uu uhurzosht wɨchɨ Zacarías uje oshuukite oshuu toy. Wɨchɨ Berequías ɨr ijo. Wɨr oshuu ɨrehe wahacha altar wɨrc templo ɨkɨch. Ese altar wɨchɨ uje otserũhu loshɨpo par oteeychãha Porrosht. Ich shɨ ɨtso uje olak tukulo õr heke tyenɨj otsepyẽr olak nehe. 36 Titɨm olak ich tuu ũrpa. Olak hn erze oso yewo uje yesh ode uje ehn yok de lɨka ĩrmo nos wɨr erze mɨhnũwo tyenɨj tĩr olak nehe.—

Jesús ich dosdarak pork Jerusalén oso ye onahmũr ɨrpe.

37 —Titɨm olak uje ebuhulo dɨt Jerusalén shish tukulo erze profeta poruwo wɨshɨ uhulo otoy. Hn erze uje Porrosht shuu ohno otĩr olak ich

tukulo õrni uhulo otoy ẽrlo õr kojano po. Shish sehe tikıbey olak ıtso
kokota uje tıbey laabo shuu otsakaha nahno uut per ye ahmũrlope. 38 Ẽrlo
uje titım olak. Erze olak ihyuwo tyenıj moymlo nehe shı yesa. 39 Titım
olak je ich ye amlo yok nehe nehech athılo on: “Sehe oyuhu Porrosht
diyuhu lahwoso omoho ese uje ır ırhĩch shuu tırẽt.”—

Tyenıj otsehnımich asa templo nehe.

24 1 Eseekite uje ehn Jesús tokolıhı templo patikıt ehet par hno
tĩr owich yet hn ır akıle otsıtĩr ıre. Otsowa ıre erze pwerto uje
de templo patikıt ehet. 2 Jesús tatım õr ım: —Nos amlo erze pwerto uje
oshiyokõr ochĩra kojano po. Titım olak ich tuu ũrpa. Erze kojano ich ye
lakahaye eeyo nehe hnii sohmıra. Nos otsehnımich.—

Yar de uje tyenıj tokole nehe uje terıhı uhurc.

3 Eseekite uje ehn Jesús sakaha ese wĩrit eeych uje iich otsıı Olivos
hn ır akıle otsıtĩr ıre. Nĩhyok oso yewo uje ode õr ahır. Otatım otsıı:
—¿Latık nehe hn onehnımich asa templo hn yarıraha uje ich terıhı ıshırĩt
par oyıraha uje eeshpo hn yarıraha uje terıhı uhurc?— 4 Jesús tatım
õr ım: —Abeylshıp olak par uje nĩhyok yeẽk sehnyẽr olak 5 pork tyenıj
oso okıhniya uje ochii ıre yokıhı nehe hn otata otsıı: “Yok Cristo” hn
otsehnyẽr oso ich okıhniya. 6 Tyenıj entlo nehe uje dihipo oteyehe ĩrmo
lekıtiyo, hn entlo toy uje sehe oteye per ye as olak ıbe. Wır tyenıj tokole
wap per yahpaa terıhı uhurzpe. 7 Tyenıj dihipo oteye hn reye hõr duhut
reye õr ohyerptoso oteye. Tyenıj sewıt ihnımich sẽhi oso owılo kıhniya
ĩrmo hn tyenıj hnımich telerrza owılo kıhniya ĩrmo toy. 8 Nos wır erze
kuche mıhnũwo tyenıj tokole wap hn kuche ma mıhnũwo iyehe nẽr.
9 Uje iyuwe erze mıhnũwo webich oso ich oso yewo tyenıj oshım olak
oso par otsepyẽr olak hn oshuu olak oshuu atılo. Nos wır oso uje ode
ĩrmo lekıtiyo tyenıj otsıtak olak shı pork ye otiislo yokpe. 10 Ich okıhniya
tyenıj oym yok nehe hn wır tyenıj õr denunsya olak hn otsıtakye.
11 Ich okıhniya uje ochii ır profetaha hn otsehnyẽr oso ich okıhniya.
12 Oso tyenıj oshiyokõr kuche mıhnũwo ich kıhniya heke oshuu yẽrıj
onahmũrye. 13 Per uje yeẽk ewenta hn ye niyokõr erze kuche mıhnũwo hn
ye lotiis yok nehech terıhı uhurc ich ır owich de Porrosht ahır. 14 Tyenıj
otsanımırãha pahwoso otatım erze dihipo kınãho uje ode ĩrmo lekıtiyo.
Otatım õr erze ahwoso omo par uje oso õr pwele omasaha par Porrosht
aabo. Uje nos ochuntıhı ĩrmo lekıtiyo ich terıhı uhurc.
15 Uje yeẽk ler ese uje profetıt Daniel chichewkite ich sehe tuu dıraha
uje tata. Uje eychımlo uje oshuu ese kuchıt iyehetıhı templo ehet nehe
hn shuu asa templo mıhnũ ıtso uje ıre tata 16 ich erze oso uje odebuhu
hnımich Judea tyenıj oyuhwo otĩr kojano deyo par otsakıs ıre. 17 Kımıjı
yeẽk chıhı dahuch eeych ich ye ompe uje masaha ehet par hnoy ır

kushjãro. Shɨ tyenɨj yuhwo. 18 Hn uje yeẽk chɨhɨ aach ich ye ompe uje
cheeshpo par hnoy lasuwo. Shɨ tyenɨj yuhwo. 19 Uje terɨhɨ erze daalo
nehe ich yarhak par erze tɨmcher uje õr hmɨker hn erze uje yesh õr aabo
ɨjaabo uje ochuku pork ye õr pwele ochoshpe par oyuhwo. 20 Apurlo
Porrosht par uje ye duhu tyempɨt mĩhnɨk uje olak yuhwo hnii uje terɨhɨ
deeych uje otsakɨr. 21 Uje ĩrmo tenit nehech ele ahle ich mɨhnũwo de
per ye ɨlo erze uje tyenɨj tĩr ĩrmo nehe hn erze kuche mɨhnũwo ich ye
deeshpo petɨk nehe tĩr ĩrmo. 22 Kɨmɨjɨ ye Porrosht duhu erze daalo arhaab
uje erze kuche mɨhnũwo tĩr ĩrmo nehe ich tyenɨj nos otoy, per Porrosht
sontew pork sahmũr erze uje chiihla õr par omasaha par ɨr aabo. 23 Heke
uje yeẽk tatɨm olak ɨl: “Hmeychɨmlo, Cristo de lɨka,” o kɨmɨjɨ tatɨm olak
ɨl: “Cristo de wahacha,” ich otiislo ɨre. 24 Tyenɨj oso ode nehe uje ochii
ɨr Cristoho hn yewo ochii ɨr profetaha. Tyenɨj oshiyokõr kuche deyo uje
ye latɨk pwele niyokõr par sehe onehnyẽr erze oso uje Porrosht chiihla
õr par ɨr aabo per ye õr pwele uje onehnyẽr õrpe. 25 Hmeychɨmlo, uje
ehn yahpaa wɨr õr prowa onehnyẽr olak ich titɨm olak erze uje tyenɨj
oshiyokõr. 26 Heke kɨmɨjɨ otatɨm olak nehe ɨle: “Hmeychɨmlo, Cristo
de wahacha hnɨmich uje ɨsa,” ich ye etĩrlo wahacha, o kɨmɨjɨ otatɨm
olak ɨle: “Hmeychɨmlo, Cristo de lɨka pwert ehet,” ich otiislo õr. 27 Yok
tokõra poõrzni. Uje takaashpo nehe ich omo yokɨhɨ ĩrmo lekɨtiyo ɨtso uje
yuwebo hũre ich omoho dukuhla deeych warĩch hn uje deeych yakaha.
28 Uje kuchɨt topɨt de ich wupuu takasho lawichɨhɨchɨs.

Yar de uje tyenɨj tokole uje Jesús tɨrẽt nehe.

29 Titɨm olak uje erze kuche mɨhnũwo yuwɨr ɨchii deeych ye dihitpe
hn shekurko ɨtspo ye dihitpe hn porrzeebe kay tãra poõrc. Erze kuche
uje ukurbosh wahacha poõrc ich telerrzpa shɨ ɨtso uje yeẽk chɨshɨt
kuchɨt. 30 Uje yuwɨrke erze hn tyenɨj omo yarta uje tokolɨhɨ poõrc
shuu ɨmeheeych uje yok takaashpo. Nos wɨr oso uje ode ĩrmo lekɨtiyo
ich otolpa pork omo yok uje tokõra poõrzni. Ich tokonãha ukuhurrza.
Uje tɨkɨrẽt ich pukurbo deyo de hn ich yok hũre 31 hn tuu yeẽk sobɨta
trompeta ich jwertpa. Tuu yok anjele otĩr ĩrmo lekɨtiyo par otõhwa
Porrosht aabo uje chiihla õrni.

32 Uhu olak eyuwo tɨsĩr asa pohorrza waa je iich otsɨɨ higuera. Uje
eshɨ tokole ich erahalo uje terɨhɨ ɨshɨrĩt uje daalo duhlu. 33 Uje nos amlo
erze kuche mɨhnũwo uje tĩr ĩrmo nehe ich erahalo uje terɨhɨ ɨshɨrĩt uje
takaashpo ɨtso uje yok de pwert ebich par sehe tomsaha ehet. 34 Titɨm
olak ich tuu ũrpa. Erze oso uje omo erze kuche mɨhnũwo webich oso uje
tĩr ĩrmo nehe ich ehn yewo ye otope ich tyenɨj nos omo erze kuche uje tĩr
ĩrmo. 35 Poõrc hn hnɨmich tyenɨj sɨhna ɨre nehe per pahwoso shish yakaha.

36 Ese deeych hn asa orta uje takaashpo nehe ich nĩhyok yeẽk uje
chɨraha, hnii erze anjele uje ode poõrc ye odɨrehepe, hnii yok ye

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

tikirahape. Shi Papa wichi uje chiraha. 37 Uje ehn yahpaa Noé masaha
pohorrza ehet ich oso oshiyokõr kuche uje otsahmũr. Yok tokõra poõrzni.
Uje ta par takaashpo nehe ich oso oshiyokõr oshuu itsship uje erze oso
yewo oshiyokõrkite uje Noé masaha pohorrza ehet. 38 Uje ehn yahpaa
kresyent bahlut tirẽtkite ich oso shish otaak hn oho hn õhiye ahir nehech
terihi ese deeych uje Noé masaha asa pohorrza ehet. 39 Ye odiraha uje
kresyent bahlut tyenij tirẽt nehech tarãha õr hnimich hn nos sihna õr.
Uje takaashpo nehe tokõra poõrc ich oso ye odiraha uje takaashpo itso
erze oso yewo uje kresyent sajuwe õrkite. 40 Uje takaashpo nehe hn
hnakirbo õr osiyer ode aach ich ohnoy yet shi yet sakaha. 41 Uje timcher
õr otiyer oshuu molino shiyokõr oposo ich ohnoy yata shi yata sakaha.
42 Heke shish tyenij emitlo olak pork ye erahalo ese deeych uje olak
ɨrhĩch tyenij cheeshpo nehe. 43 Olak erahalo. Kimiji hnakirbich diraha
orta uje echikit tirẽt ich tibey ire par uje ye duhu masaha dahuch ehetpe
hn torha ir kushjãro. 44 Heke olak tyenij shish emitlo olak pork yok uje
tokõra poõrzni tyenij takaashpo uje ich uhu olak eyuwo tisĩr uje ye
takaashpe.

45 ¿Yeẽkpo ese hnakirbich uje shiyokõr debiyo hn eykdeyo heke ir
yinsirc ishim dahuch par shuu tibey hn shuu ishim õr poso uje terihi
orta? 46 Ich om par ese hnakirbich uje ir yinsirc taãcha hn shish shiyokor
debiyo. 47 Titim olak ich tuu ũrpa. Heke ese yinsirc ishim ir ibiyo ma
dich. Ich shuu nos tibey ir kushjãro. 48 Per kimiji ese hnakirbich ir iluu
mihnũ hn chibite uje ir yinsirc yahpaa deeshpe 49 heke ichii sepyẽr erze
nensirc ir ibiyo hn ire taak hn ihi hn ĩya erze oso uje õr yikehyõ. 50 Ese
deeych ich chibite uje ye yinsirc taãchpe hn chibitpo uje yelij ir yinsirc
taachĩhi asa orta wichi uje ir yinsirc taãcha 51 hn sepyẽr ese debich hn
chibite ese owich uje wir ode uje õr aho yũhirsh. Wir oyerh hn oches
labitẽre.—

Jesús siteẽta timcher phar õr dye.

25 1 Eseekite hn Jesús tatim õr im: —Ese uje Porrosht shiyokõr par
tibey daabo uje terihi ishirĩt par tikirẽt nehe wichi itso timcher
phar uje õr dye. Kal nohmira shi hnoy ir nampyon ohno odalehe ese
hnakirbich arhĩch uje sehe diileku. 2 Õr sinko uje oshuu deyuwo tisĩr
kuche hn õr sinko uje ye oduhu deyuwo tisĩrpe. 3 Erze õr sinko uje ye
oduhu deyuwo tisĩrpe shi ohnoy ir nampyon per ye odoy aseyte yewope.
4 Per erze yẽr uje oshuu deyuwo tisĩr ohnoy ir nampyon hn ohnoy aseyte
yewo toy. 5 Ese uje chiileku ye taãcha shichishpe heke kuhĩrt dale wir
hn nos omo. 6 Uje ich terihi dihlich pehet hn ochunt yeẽk uje tibich im:
“Yehe tirẽt ese uje sehe diileku. Erẽtlo atsehelo arhĩch.” 7 Nos wir erze
timcher phar oyehet hn onishii ir nampyon. 8 Erze yẽr uje ye oduhu
deyuwo tisĩrpe otsapur aseyte erze yẽr uje oshuu deyuwo tisĩr. Otatim

õr otsiɨ: “Õryok nampyon ich sehe toy. Sihna ɨre aseyte. Asimlo õryok
chepikaabo.” 9 Erze uje õr eyuwo tisĩr otatim erze nanime otsiɨ: “Kimiji
oyosim olak ich ye oyiraha kimiji sehi par õryok. Ma om uje bolilo eylo
aseyte par olak.” 10 Uje ehn wir ohno hn ese hnakirbich taãcha uje sehe
diileku. Erze yẽr uje õr sinko uje ochimit ɨre õya wichi omasaha ese õr
ahamich ehet hn wichi shiyeru uhurrza. 11 Wisik wisik hn wir ocheeshpo
uje ohno par otiya ɨr aseyte. Otatim otsiɨ: “Ɨrhĩche, Ɨrhĩche, etsẽr asa
uhurrza par uje oyomsaha ehet.” 12 Per wichi tatim õr im: “Titim olak ich
tuu ũrpa. Ye tikiraha olak otĩr.”— 13 Hn Jesús tatim õr im: —Titeẽta titim
olak tuu itsorzike par uje shish emitlo olak pork ye erahalo ese deeych
hnii orta uje takaashpo.
14 Shi yok itso hnakirbich uje chimit ɨre par uje sehe do tĩr dit yet. Tibii
lebiyo par uje sehe duhu otibey ɨr hnote. 15 Ɨshim ese debich sinko kotsirbo
hnote, hn ishim yet kotsirbo osiyer hnote, hn ishim yet kotsirbit sohmet
hnote. Ma ishim ese uje chiraha chish obiyo je erze yewo. Ɨshim ese yet
yerij kihniya hn ese uhurzosht ishim ma pikaap pork yerij diraha obiyo.
Uje nos ishim õr erze hnotike hn tokolihichis hno. 16 Ese uje wichi ishim
hnote kotsirbo sinko hno shichish chishew obiyo hn serz kotsirbo yewo
ma sinko hnote. 17 Ese yet uje ishim kotsirbo osiyer hno chishew obiyo hn
serz kotsirbo osiyerpo. 18 Per ese yet uje ishim ɨre kotsirbit nohmet hnote
hno chihĩtsa jotsit hn chimchaha erze ɨr ɨrhĩch hnote par sakis. 19 Ich
osdeyo hn õr ɨrhĩch cheeshpo. Sehe diraha erze hnote uje ishim õrni. 20 Ese
webich osht uje ishimni kotsirbo sinko hnote tĩr ɨre hn tõhwa kotsirbo
yewo sinko. Tatim im: “Ɨrhĩche, asim yok kotsirbo sinko hnotni shuu terz
hnote yẽr kotsirbo sinko.” 21 Ɨr ɨrhĩch tatim im: “Ich ompa uje ahakõr. Owa
pibich uje om. Shish ahakõr uje titim owa. Ahakõr erze pibiyo arhaaboni
uje tokosim owa heke tibite owa owich uje ma dich. Uhu owa ayla itso uje
yok ayla.” 22 Ɨr ibich yet taachĩhi ɨre ahir uje ishim kotsirbo osiyer hnotni.
Tatim im: “Ɨrhĩche, asim yok kotsirbo osiyer hnotni. Shuu terz kotsirbo
osiyer yewo.” 23 Ɨr ɨrhĩch tatim im: “Ich ompa uje ahakõr. Owa pibich
uje om. Shish ahakõr uje titim owa. Ahakõr erze pibiyo arhaaboni uje
tokosim owa heke tibite owa owich uje ma dich. Uhu owa ayla itso uje yok
ayla.” 24 Ɨr ibich yet taãcha uje ɨr yinsirc ishim hnote kotsirbit nohmetni.
Tatim im: “Ɨrhĩche, tikiraha uje owa ich eluuta ihnpa. Ekushu erze jõro
ee uje ye ekwẽr petikni, hn boy erze uje ye eshitpe, 25 heke tikitila owa
hn tihĩtsa jotsit par timchaha erze owa hnote. Ele owa hnote, asew.” 26 Ɨr
yinsirc tatim im: “Owa pibik uje iljaabik hn tok. Eraha erze uje tekushu
ye tukwẽrpe hn tishew erze uje ye tishitpe. 27 Ma om kimiji moymihi yok
hnote mankit par uje takaashpo nehe hn tiyuhu ich ma kihniya.” 28 Tatim
erze uje ode ɨre ahir im: “Eyuhulo ese kotsirbit sohmet hn asimlo ese uje
dye kotsirbo hnote de ɨre ahir, 29 pork ese uje de ɨre ahir ich ma oshim
heke de ɨre ahir ich kihniya, per ese uje shi pikaap de ɨre ahir ich tyenij

ochiyuhu. 30 Ese pɨbich uje ye jukur ãrlo ebɨtɨlo asa dɨhlelta ehet uje de
ejwert. Oso uje ode wahacha oyerh hn oches labɨtẽre.”—

Erze uje õr ɨluu om hn erze uje õr ɨluu mɨhnũ.

31 Eseekite hn Jesús tatɨm õr ɨm: —Yok tokõra poõrzni. Uje takaashpo
nehe ich yok hũre hn anjele õya yok. Tiyaha pɨbɨta waa je ich ɨhĩr pork
yok Rey. 32 Nos wɨr dihipo kɨnãho uje ode ĩrmo lekɨtiyo ohnoy õr otseya
õr ese Rey ɨkɨch nehe. Wɨchɨ tyenɨj sehek õr shɨ ɨtso ese uje tɨbey obeje
sehek obeje hn kabɨr. 33 Chɨbɨte naãchta erze uje õr ɨtso obeje per erze
uje õr ɨtso kabɨr chɨbɨte õr naachjãrrza. 34 Ese Rey tyenɨj tatɨm erze uje
ode ɨr waãchta ɨm: “Papa wɨchɨ uje sosɨr olak. Erẽtlo pork uje ehn yahpaa
Porrosht niyokõr ĩrmo ich nɨshii ese owich par olak. Etĩrlo wahacha
35 pork uje piyuwo sẽhi yokni ich asɨmlo yok pobɨso, hn uje piich sẽhi
yok ich asɨmlo yok par tokoho. Yok ɨtso dihipɨt kɨnehẽt per enshiilo yok.
36 Uje pɨshuwo nĩhyok ich asɨmlo yok, hn uje yok permo ich ekɨrɨhɨlo yok
hn uje yok de karsel ehet ich etĩrlo yok.” 37 Erze uje õr ɨluu om otatɨm
otsɨɨ: “Ɨrhĩche, ¿latɨkni hn oyumo uje sewɨt sẽhi owa hn oyosɨm owa
abɨso par ew? ¿Latɨkni hn oyomo uje eeych sẽhi owa hn oyosɨm owa
par ehe? 38 ¿Latɨkni hn oyumo uje owa ɨtso dihipɨt kɨnehẽt hn oyɨnshii
owa? ¿Latɨkni hn oyomo uje nĩhyok asuwo hn oyosɨm owa? 39 ¿Latɨkni
hn oyomo uje owa permo o kɨmɨjɨ owa chɨhɨ karsel ehet hn oyekɨrɨhɨ
owa?” 40 Ese Rey tatɨm õr ɨm: “Titɨm olak ich tuu ũrpa. Uje akashɨmlo ese
pɨshɨbich uje ye ɨr ukũrbɨrsh ich ɨtso uje akashɨmlo yok.”
41 Ese Rey tatɨm erze uje ode naachjãrrza ɨm: “Atokolɨhɨ lɨklo pahɨr olak
uje Porrosht sajɨr olak ɨkiyo. Bolɨlo etĩrlo asa urhuta bahluta ehet waa je
yelɨj nɨhna ɨre. Porrosht chɨmɨt asa par chɨmchaha dyablo hn ɨr anjele.
42 Tyenɨj etĩrlo wahacha pork uje piyuwo sẽhi yok hn ye asɨmlo yokpe par
uje taw, hn uje piich sẽhi yok ich ye asɨmlo yokpe par tokoho. 43 Uje yok
ɨtso dihipɨt kɨnehẽt ich ye enshiilo yokpe. Uje nĩhyok pɨshuwo ich ye asɨmlo
yokpe, hn uje yok permo o kɨmɨjɨ yok chɨhɨ karsel ehet ich ye ekɨrɨhɨlo
yokpe.” 44 Otatɨm otsɨɨ: “Ɨrhĩche, ¿latɨkni hn oyumo uje iyuwo sẽhi owa,
o kɨmɨjɨ eeych nẽhi owa, o kɨmɨjɨ owa ɨlo dihipɨt kɨnehẽt, o kɨmɨjɨ nĩhyok
asuwo, o kɨmɨjɨ owa permo, o kɨmɨjɨ owa chɨhɨ karsel ehet hn ye oyakashɨm
owape?” 45 Heke ese Rey tatɨm õr ɨm: “Titɨm olak ich tuu ũrpa. Uje ye
akashɨmlo yeẽk uje ye ɨr ukũrbɨrsh ich uhulo ɨtso yok uje ye akashɨmlo
yokpe.” 46 Erze uje oshiyokõr oshuu ɨtsorz tyenɨj mĩhnɨk tĩr orĩhɨ urhuta
bahluta ehet nehe hn yelɨj nɨhna ɨre, per erze uje õr ɨluu om otĩr ese owich
uje õr ɨkɨrĩt de uje yelɨj nɨhna ɨre.— Wɨr uje Jesús tatɨm dakɨle.

Erze õr bahluwo ochukwi Jesús ɨluu.

26 1 Eseekite uje Jesús nos tatɨm dakɨle erze kuche hn tatɨm õr ɨm:
2 —Yok tokõra poõrzni. Erahalo uje daalo osiyer hn oshiyokõr

õr ahamich uje iich otsɨɨ Pascua. Tyenɨj oshɨm yok oso hn ochowɨshɨhɨ
yok krus eeych par tɨkɨtɨ.— 3 Eseekite uje ehn Jesús tata shuu ɨtsorz hn
erze saserdote õr bahluwo hn erze dɨt oso õr bahluwo uje ode Jerusalén
otakɨsho lawichɨhɨ Caifás ihyuch pork wɨchɨ saserdote õr bahlut pisht.
4 Ochukwi Jesús ɨluu par uje sehe odishew ɨre uje oso nihyokĩhɨ ɨre ahɨr
par uje oshuu oshuu toy. 5 Wɨr okeytkẽrye otsɨɨ: —Ye ompe uje yishewlo
ɨre yuhulo nõya ese õr ahamich nok wɨr oso odorza ɨre.—

Tɨmcharrza sanuwãha perfume Jesús eeych.

6 Eseekite hn Jesús de wahacha dɨt Betania hn sakaha Simón ihyuch.
Ese Simón ɨr alokot otsɨɨ lepra. 7 Tɨmcharrza sɨtĩr ɨre Jesús. Wate tõhwa
perfume uje de kobɨt ijaabɨt ehet uje oshiyokõr ochĩra kojach uje iich otsɨɨ
alabastro. Ese perfume ich debichpa. Uje ehn Jesús sakaha nemest wɨrc
hn asa tɨmcharrza sanuwãha huta. 8 Uje ɨr akɨle omo ich ochesdelo. Otata
otsɨɨ: —¿Keshɨ ɨnaãpo heke sanuwãha ese perfume teychpisha? 9 Kɨmɨjɨ
ye nanuwãha ich ma om par chiwãha shuu debichpa hn ɨshɨm baho erze
losuhlaabo.— 10 Uje Jesús chunt hn tatɨm õr ɨm: —¿Ɨnaãpo heke ahakoslo
ana tɨmcharrza? Ese uje shiyokorĩhɨ yok ich om. 11 Erze losuhlaabo
shish ode olak ahɨr nehe per tyenɨj yok nihyokĩhɨ olak ahɨr. 12 Uje asa
tɨmcharrza sanuwãha perfume yok ich shiyokõr shɨ par uje ochihitsɨm
yok. 13 Titɨm olak ich tuu ũrpa. Uje otsanɨmɨrãha Porrosht ahwoso ĩrmo
lekɨtiyo otatɨm yok õr ich õr eyucha ese uje tɨmcharrza shiyokorĩhɨ yok.—

Judas chiwãha Jesús.

14 Eseekite hn Judas Iscariote wɨchɨ Jesús akɨlak toy uje õr dose. Hno
tĩr erze saserdote õr bahluwo 15 hn tatɨm õr ɨm: —¿Asɨmlo yok latɨkpo par
tokosɨm olak Jesús?— Wɨr otatɨm otsɨɨ: —Oyosɨm owa treynta peychpor
uje plata.— 16 Heke ɨchii chukwi Jesús ɨluu par uje sehe dosɨm õr.

Jesús shiyokõr Santa Cena webich osht.

17 Eseekite uje terɨhɨ deeych webich osht uje oshiyokõr õr ahamich
par otew pan uje ye eyhirãsh hn ɨr akɨle otsɨtĩr ɨre. Otatɨm otsɨɨ:
—¿Oniyokorĩhɨ ɨraãpo erze oposo par ese õr ahamich Pascua?— 18 Tatɨm
õr ɨm: —Bolɨlo etĩrlo ese hnakɨrbich ihyuch uje dechɨ dɨt Jerusalén.
Atɨmlo on: “Maestro sole: Ich yej terɨhɨ pɨshɨrĩt. Tyenɨj yok hn pakɨle
oyɨtĩr ahuch par oyaakɨhɨ ese õr ahamich Pascua.”— 19 Erze ɨr akɨle
oshiyokõr uje tatɨm õr. Otsar oposo par ese õr ahamich Pascua. 20 Uje ich
dɨhlak hn Jesús sakaha nemest wɨrc hõr wɨr dakɨle uje õr dose. 21 Uje ehn
otaak hn tatɨm õr ɨm: —Titɨm olak ich tuu ũrpa. Olak yet de uje tyenɨj
chiwãha yok.— 22 Heke ɨr akɨle ich õr dosdarak. Nohmɨr nohmɨr otatɨm
Jesús otsɨɨ: —Ɨrhĩche, ¿je yok?— 23 Jesús tatɨm õr ɨm: —Ese uje sɨtehe ɨr
pan asa preta ehet uje tɨtehe yok pan wɨchɨ uje tyenɨj chiwãha yok. 24 Yok

tokõra poõrzni. Tyenɨj oshiyokorĩhɨ yok ɨtso uje Porrosht ahwoso tata, per
ich yarhak par ese uje tyenɨj chiwãha yok. Kɨmɨjɨ ye wɨchɨ shurhãni ich
ma om par ɨre.— 25 Judas uje tyenɨj chiwãha Jesús tatɨm ɨm: —Maestro,
¿je yok?— Jesús tatɨm ɨm: —Ẽhe, ich ũru uje athaka.—
26 Eseekite uje ehn otaak hn Jesús chishew pan, nɨhna Porrosht hn
sehek. Ɨshɨm dakɨle. Tatɨm õr ɨm: —Elɨlo. Nãhu yok pẽro.— 27 Chishew
basta, nɨhna Porrosht hn ɨshɨm õr ɨm: —Nos ehelo ese uje de basta ehet
28 pork wate asa parmɨsta uje noshɨ shuu pahwoso yakaha par uje tokoshɨ
õr hnɨtew ich okɨhniya hn Porrosht perdonar erze kuche mɨhnũwo uje
oshiyokõr. 29 Titɨm olak uje ye tokoho nehe ese uva otich nehech terɨhɨ
ese deeych hn yoholo ese uva otich ahle uje Papa tɨbey daabo nehe.—

Jesús tyenɨj chɨbɨte orhõta uje Pedro sata ɨre nehe.

30 Eseekite uje nos oteeychɨ otseet imno hn otokole ohno otĩr ese wĩrit
uje iich otsɨɨ Olivos.
31 Jesús tatɨm õr ɨm: —Ele dɨhlake uje erze mɨhnũwo tĩr yok ich
tɨkɨraha uje nos wɨr olak moymlo yoke pork Porrosht ahwoso tata shuu
ɨtsorz ɨm: “Porrosht ɨm: Tuu ese uje tɨbey obeje hn erze obeje chũr
lekɨtiyo.” 32 Per uje yok ɨkpo nehe ich takaha tɨtĩr Galilea hn tyenɨj ahnɨlo
pɨjɨch.— 33 Pedro tatɨm ɨm: —Kɨmɨjɨ nos onoym owa mahn yok ye tokoym
owape.— 34 Jesús tatɨm ɨm: —Titɨm owa ich tuu ũrpa. Ele dɨhlake uje ehn
yahpaa kokot yerhɨ ich tɨkɨraha uje ata tre vese uje ye eraha yokpe.—
35 Pedro tatɨm ɨm: —Kɨmɨjɨ tɨkɨtɨhɨ ahɨr pork tokõya owa per shɨ ye
tiitape uje ye tɨkɨraha owa otɨk.— Hn nos wɨr ɨr akɨle yewo otata oshuu
ɨtsorz toy.

Jesús orar sapur Porrosht.

36 Eseekite hn Jesús hõr dakɨle ohno otĩr wahacha shakɨrrza waa je iich
otsɨɨ Getsemaní. Tatɨm õr ɨm: —Shɨ akaha lɨklo. Takaha tɨtĩr wahacha
hn yok orar.— 37 Hnoy Pedro hn erze Zebedeo ɨr aabo uje õr osiyer.
Ɨchii chuuna ɨre uje ich dosdarakpa pork kuchɨt dospa tyenɨj tĩr ɨre
38 heke tatɨm õr ɨm: —Ich yok dosdarakpa. Tukuuna uje tyenɨj tɨkɨtɨ. Shɨ
akaha lɨklo hn shɨ erɨhɨlo uje akahalo pahɨr.— 39 Jesús hno tĩr wahacha
pɨkaap. Chiyuwa dele hnɨmich nehech unta terɨhɨ hnɨmich hn orar sapur
Porrosht. Tatɨm ɨm: —Papa, terɨhɨ ɨshɨrĩt uje tyenɨj tɨkɨtɨhɨ krus eeych.
Wɨchɨ shɨ ɨtso otich chiyok uje de basta ehet uje tyenɨj tokoho. Kɨmɨjɨ
ahmũr ich ye uhu tokoho per ma om ahakõr uje ahmũr, ye ahakõr uje yok
tahmũr.— 40 Hno cheeshpo tĩr uje dakɨle ode. Chish õr shɨ omo. Tatɨm
Pedro ɨm: —¿Ɨnaãpo heke ye olak ewentpe hnii una ora uje erɨhɨlo par
shɨ akahalo pahɨr? 41 Shish tyenɨj erɨhɨlo hn olak orar par uje ye ahakõrlo
erze kuche mɨhnũwo. Olak sehe ahakõrlo uje om per ye olak ewentpe.—
42 Wɨsɨk wɨsɨk hn Jesús hno orarpo. Ich do vese ya uje sapur Porrosht ɨm:

—Papa, kɨmɨjɨ tyenɨj tokoho ese otich chiyok uje de basta ehet ich tokoho
par tiyokõr uje ahmũr.— 43 Uje cheeshpo hn chish erze dakɨle shɨ omo
pork ich kuhĩrt sẽhi õr. 44 Tokolɨhɨ õr ahɨr hn hno orarpo. Ich tre vese uje
tata shuu ɨtso uje tatpoko 45 hn cheeshpo tĩr uje dakɨle ode. Tatɨm õr ɨm:
—¿Je yesh amɨlo? ¿Je ermtsɨrlo? Hmeychɨmlo, yok tokõra poõrzni. Ich
terɨhɨ orta par oshɨm yok erze oso uje õr ɨluu mɨhnũ. 46 Erɨhɨlo, yukulo.
Hmeychɨmlo, yehe tɨrẽt ese uje chiwãha yok.—

Ochishew Jesús.

47 Eseekite uje ehn Jesús keytkẽr dakɨle ich Judas taãcha. Wɨchɨ Jesús
akɨlak toy uje õr dose. Ich oso okɨhniya õya Judas. Otõhwa espada hn
yewo otõhwa piyo. Erze saserdote õr bahluwo hn erze dɨt oso õr bahluwo
wɨr uje oshuu ohno par ochishew Jesús. 48 Judas uje chiwãha Jesús tatɨm
erze osoko ɨm: —Uje tuku ur ich erahalo wɨchɨ ese. Asɨlo.— 49 Judas
sɨtĩr ɨre Jesús tatɨm ɨm: —Wen noshe maestro— hn chuku ur. 50 Jesús
tatɨm ɨm: —Ahakõr uje erẽtɨke par ahakõr, sham.— Erze yewo otsɨtĩr
ɨre Jesús hn ochishew. 51 Eseekite hn yet dechɨ Jesús ahɨr. Chiyuhu
ɨr espada hn ihyo ese saserdote bahlut pisht yɨlt per shɨ ihyo ɨr ãrza.
52 Jesús tatɨm ɨm: —Ehmer ese owa espada. Emchaha pich pork nos wɨr
erze uje oteye ochĩrye espada ich tyenɨj otoy ochĩra espada toy. 53 ¿Je
ye erahalope kɨrẽhe tahmũr ich yok orar tapur Papa ich shuu anjele
otɨrẽt shɨchish õr wee deyo dose par otakashɨm yok? 54 Kɨmɨjɨ tiyokõr
tuu ɨtsorz ich ye Porrosht ahwoso yakahape uje tata uje erze mɨhnũwo
tyenɨj tĩr yok ɨtsorz.— 55 Eseekite hn Jesús tatɨm erze oso uje ochishew
ɨre ɨm: —¿Ɨnaãpo heke erẽtlo hn ohwĩlo espada hn piyo par uje aslo
yok uhulo yok ɨtso echɨkɨt? Shish tiyakaha olak ahɨr templo patikɨt ehet
tiyokorãha oso hn ye asɨlo yokpe. 56 Nos wɨr erze kuche tĩr yok ɨtsorz
shɨ par uje shuu yakaha erze Porrosht ahwoso uje profeta poruwo wɨshɨ
ochichewkite.— Ɨchii Jesús akɨle oym ɨre. Oyuhwo.

Ohnoy Jesús otseya Junta Suprema ɨkɨch.

57 Eseekite hn erze uje ochishew Jesús ohnoy ɨre otseya wahacha Caifás
ɨr ihyuch. Wɨchɨ uu saserdote õr bahlut pisht. Erze uje oshiyokorãha oso
waa ley waa je Moises chichewkite hn erze dɨt oso õr bahluwo otakɨsho
lawichɨhɨchɨs. 58 Pedro shɨ iyehe Jesús nẽr dukuhla nehech taachĩhɨ
ese saserdote õr bahlut pisht ɨr ihyuch hn masaha patikɨt ehet. Sakaha
wɨr õr ahɨr erze uje otɨbey templo. Pedro sehe teychɨm uje oshiyokorĩhɨ
Jesús. 59 Erze saserdote õr bahluwo hn erze uje õr weeta iich otsɨɨ Junta
Suprema ochukwi yeẽk par uje oshuu tata dekushiĩ hn denunsya Jesús
par uje wɨr ochɨbɨte lahwoso sehe oduhu Jesús oduhu toy. 60 Ich okɨhniya
uje õr denunsya Jesús per õr ahwoso ye ɨlyepe. Shɨ otata lekushiĩ. Ich
uhurc hn yewo otaãcha õr osiyer. 61 Wɨr otata otsɨɨ: —Ese hnakɨrbich

tatni sole: “Yok pwele tehnɨmich Porrosht templo per je daalo tre nehe
hn tuu ɨyehetpo.”— 62 Ese saserdote õr bahlut pisht ɨyehet tatɨm Jesús
ɨm: —¿Je ye ahwotɨkɨsh par atɨm yok? ¿Je ũru erze õr ahwoso uje otatɨm
yok uje õr denunsya owa?— 63 Per Jesús ye dilehetpe. Tatɨm Jesús ɨm:
—Titɨm owa tĩra Porrosht ɨich uje ɨka. Atɨm õryok kɨmɨjɨ owa Cristo uu
Porrosht Ijɨt o kɨmɨjɨ ye owape.— 64 Jesús tatɨm ɨm: —Ich ũru uje atɨm
yok hn ye shɨ esepe. Yok tokõra poõrzni. Titɨm olak uje deeych yet nehe
hn eychɨmlo yok uje tiyaha Porrosht waãchta hn amɨlo yok uje tɨkɨrẽt
tokonãha ukuhurrza.— 65 Ese saserdote õr bahlut pisht shiyãs nanerpta
pɨkaabɨt par yara hn tatɨm õr ɨm: —Ele hnakɨrbich shɨ chiinehnɨm
Porrosht. Ye nesit latɨk par õr denunsya ɨre. Olak ich entloko uje
chiinehnɨm Porrosht. 66 ¿Eshɨlo latɨkpo?— Wɨr otatɨm ɨre otsɨɨ: —Tyenɨj
toy pork shiyokõr uje mĩhnɨk.— 67 Wɨr otɨtɨrãha ɨle hn yewo oshuu hn
yewo otsepyẽr ɨle ochĩra nahme. 68 Otatɨm otsɨɨ: —Atɨm oryõkɨke uje owa
Cristo heke ẽrza yeẽkpo uje shuu owa.—

Pedro sata uje ye dɨraha Jesuspe.

69 Eseekite hn Pedro shɨ sakaha wahacha patikɨt ehet hn tɨmcharrza
waa je chish obiyohochɨs sɨtĩr ɨre Pedro. Tatɨm ɨm: —Owa uje shish
Mẽya Jesús uu Galilea osht.— 70 Per Pedro sata ɨrehe erze oso õr ɨle
ɨkɨch hn tatɨm wate ɨm: —Ye tɨkɨraha erze uje atɨm yok.— 71 Pedro hno
tĩr ese patikɨt uhurrza. Tɨmcharrza yata umo Pedro hn tatɨm erze oso
uje oyehe wahacha ɨm: —Ese hnakɨrbich shish ĩya Jesús uu dɨt Nazaret
osht.— 72 Pedro satapo shuu ɨtso uje ɨr ahwoso ich ũru ɨm: —Ye tɨkɨraha
otɨk ese hnakɨrbich.— 73 Wɨsɨk wɨsɨk hn erze uje odechɨ otsɨtĩr ɨre Pedro
hn otatɨm otsɨɨ: —Ich ũru uje owa shish Mẽya ɨre pork ahwoso chɨbɨte
orhõta uje ãra Galilea toy.— 74 Tatɨm õr shuu lahwoso ich ũru ɨm: —Ese
hnakɨrbich ye tɨkɨraha otɨk.— Ɨchii kokot yerh. 75 Pedro eyucha uje Jesús
tatɨmke ɨm: —Uje ehn yahpaa kokot yerhɨ ich ata tre vese uje ye eraha
yokpe.— Heke Pedro tokolɨhɨchɨs ich yerhpa.

Ohnoy Jesús otseya Pilato ɨkɨch.

27 1 Eseekite uje dɨhɨrbɨt hn nos wɨr erze saserdote õr bahluwo
hn erze dɨt oso õr bahluwo otakɨsho lawichpo hn ochɨbɨte par
uje oshuu Jesús oshuu toy. 2 Wɨr oshiyeru hmeyko hn ohnoy otseya
gobernador Pilato ɨkɨch.

Judas shiyeru laweheta poõrc par toy.

3 Eseekite hn Judas uje chiwãha Jesús umo uje wɨr ochɨbɨte lahwoso
par uje oshuu Jesús. Ɨre ich chuuna uje shiyokõr mĩhnɨk heke hnoy erze
peychpor treynta uje plata par sesĩra ɨshɨm erze saserdote õr bahluwo
hn erze dɨt oso õr bahluwo. 4 Tatɨm õr ɨm: —Ich tiyokõr uje mĩhnɨk uje

tokosɨm olak ese hnakɨrbich uje ye niyokõr latɨk uje mĩhnɨk par tukulo
uhulo toy.— Otatɨm otsɨɨ: —Par õryok ich ye latɨkɨsh uje ahakõr uhu
ɨtsorz. Ich shɨ owa.— 5 Judas sɨtsẽr erze peychpor uje plata templo
patikɨt ehet hn tokole hno shiyeru leweheta poõrc hn toy. 6 Eseekite hn
erze saserdote õr bahluwo otsamɨta erze peychpor uje plata hn otatɨmye
otsɨɨ: —Uje yɨmchahalo erze peychpor ese owich uje yewo ochɨmchaha
hnote par oshɨm Porrosht ich yiyuwe ley pork erze hnote wɨr ɨr bahat
ese uje oshuu oshuu toy. Kɨmɨjɨ yɨmchahalo ese owich ich yiyuwe ley.—
7 Heke okeytkẽrye hn ochɨbɨte par uje otiya hnɨmich ochĩra erze hnote
par oshiyokõr dukuta par ochihitsɨmɨhɨ dihipo kɨnãho. Heke otĩr ese
uje chish obiyo shiyokõr kobo hn otiya ɨr hnɨmich. 8 Heke oso ochɨkẽra
ese hnɨmich ɨr iich otsɨɨ dɨkɨrmɨsta owich hn shish ɨr iich ɨtsorz nehech
ele ahle. 9 Uje erze õr bahluwo otiya ese hnɨmich ich oshuu yakaha erze
Porrosht ahwoso uje profeta Jeremías tatkite ɨm: —Ohnoy erze peychpor
treynta uje plata uje erze israel oso ochɨbɨte par ɨr bahat 10 hn otiya wɨchɨ
hnɨmich ese uje shiyokõr kobo. Oshiyokõr shɨ ɨtso uje yok ɨrhĩch tatɨm
yok.—

Pilato chukwi Jesús ɨluu.

11 Eseekite hn Jesús iyehe wahacha gobernador Pilato ɨkɨch. Tatɨm
Jesús ɨm: —¿Je owa uu israel oso õr rey?— Jesús tatɨm ɨm: —Ẽhe, ich
ũru uje atɨm yok.— 12 Per uje erze saserdote õr bahluwo hn erze dɨt oso
õr bahluwo õr denunsya Jesús ich ye diilehetpe. 13 Pilato tatɨm Jesús
ɨm: —¿Je ye entpe erze uje yesh õr denunsya owa?— 14 Per Jesús ye
diilehetpe hnii ahwos nohmɨra heke ese gobernador ich chishlabe.

Oshuu Jesús oshuu toy.

15 Eseekite uje terɨhɨ õr ahamich Pascua hn ese gobernador ɨr ɨluu par
chiyuhu yetɨhɨ karsel ehet uje oso otsapur ɨre. 16 Hnakɨrbich de karsel
ehet uje iich otsɨɨ Barrabás. Nos ochɨraha uje ɨr ɨluu ich mɨhnũ. 17 Uje erze
oso otakɨsho lawichɨhɨchɨs hn Pilato tatɨm õr ɨm: —¿Ahmũrlo yeẽkpo
par uje tiyuhu karsel ehet? ¿Je ahmũrlo Barrabás o je ahmũrlo Jesús
uje otata uje wɨchɨ Cristo?— 18 Pilato sehe noym Jesús pork chɨraha uje
erze israel oso shɨ õr denunsya Jesús pork opota. 19 Ye shɨ esepe. Uje ehn
Pilato sakaha ese owich par tẽr uje õr denunsya Jesús hn ɨr ɨrãhta shuu
otatɨm ɨre par uje ye niyokõr latɨkɨhɨ ese hnakɨrbich uje ɨr ɨluu om pork
chɨkẽra deerc ich yarhakpa chɨkẽra Jesús. 20 Eseekite hn erze saserdote
õr bahluwo hn erze dɨt oso õr bahluwo otsakɨt erze oso par uje oshuu
otsapur Barrabás hn par oshuu oshuu Jesús oshuu toy. 21 Ese gobernador
tatɨm erze osopo ɨm: —¿Yeẽkpo uje ma ahmũrlo par uje tiyuhu ɨre karsel
ehet?— Otatɨm otsɨɨ: —Barrabás.— 22 Pilato tatɨm õr ɨm: —¿Tiyokõr
latɨkɨhɨ ele Jesús uje otsɨɨ Cristo?— Nos wɨr õr ɨre otatɨm otsɨɨ: —

Owɨshɨhɨ krus eeych.— 23 Pilato tatɨm õr ɨm: —¿Ɨnaãpo heke sehe uhulo
towɨshɨhɨ krus eeych? ¿Niyokõr latɨkpo uje mĩhnɨk?— Per õr ɨre shish
otsɨhnew lahwoso otatɨm otsɨɨ: —Owɨshɨhɨ krus eeych.—
24 Uje Pilato chɨraha uje ich ye pwele niyokõr latɨk par chiyuhu
Jesús per erze oso ich shish ma otɨbich, heke chishew awɨt hn churhũ
nameehe erze oso õr ɨkɨch. Tatɨm õr ɨm: —Ye yokpe uje tuu tukulo ese
hnakɨrbich. Shɨ olak uje sehe tukulo uhulo toy.— 25 Nos wɨr oso otatɨm
otsɨɨ: —Puruhu õryok hn nos wɨr õryok aabo par uje oyuhu ɨre oyuhu
toy.— 26 Heke Pilato chiyuhu Barrabás karsel ehet hn shuu otsepyẽr
Jesús hn ɨshɨm ohyerptoso par shuu ochowɨshɨhɨ krus eeych. 27 Erze
ohyerptoso uje otɨbey gobernador ohnoy Jesús otseya ese owich uje
ohyerptoso odebuhu Pilato ihyuch ahɨr. Oshuu nos wɨr ohyerptoso yewo
otakɨsho lawich. 28 Ochiyuhu Jesús ɨr ɨshuwo hn oshuu iyãha onerpta uje
wɨhĩr. 29 Oshiyokõr ɨr wolt ochĩra wontɨ hn oshuu iyãha hn oshɨm phich
oshuu chishew chĩra nahmɨta waãchta. Ocha dete hnɨmoho ɨr ɨkɨch hn
ochiyuhu lahwoso mɨhnuwõho ɨre otsɨɨ: —Lɨkɨ uu israel oso õr rey. Uhu
ɨkɨrĩt ma berzak.— 30 Otɨtɨrãha ɨre hn ochenshaha ese phich ahɨr uje
oshɨmɨke hn oshuu huta ochĩra. 31 Uje nos oloterke ich oym. Ochiyuhu
asa nerpta waa je wɨhĩr hn oshuu iyãha lasuwo pishopo, hn ohnoy par
ochowɨshɨhɨ krus eeych.

Ochowɨshɨhɨ Jesús krus eeych.

32 Eseekite uje otokolɨhɨchɨs hn ochishɨhɨ hnakɨrbich dehet pehet uje
iich otsɨɨ Simón. Wɨchɨ tãra hnɨmich Cirene. Oshuu ihyõk Jesús ɨr krus.
33 Otaachĩhɨ ese wĩrit eeych uje iich otsɨɨ Gólgota. Ese Gólgota ahwosht
otsɨɨ huta debiyo. 34 Uje otaachĩhɨ wahacha hn erze ohyerptoso oshɨm
Jesús wint ochɨnsaha kuche uje ich chiyokpa shɨ ɨtso ebicha. Sehe
oduhu doho per Jesús shɨ prowa, ye dohope. 35 Uje erze ohyerptoso
ochowɨshɨhɨ Jesús krus eeychɨke hn otsehek ɨr ɨshuwo. Oloter kuchɨt
par uje yeẽk chiyey ich oshɨm. 36 Shɨ otsakahachɨs Jesús ahɨr par otɨbey.
37 Ochɨbɨte tabɨlt ɨr krus eeych. Ahwoso de ese tabɨlt tata uje ɨnaãpo
heke ochowɨshɨhɨ krus eeych ɨm: —Wɨchɨ Jesús uu israel oso õr rey.—
38 Ochowɨsh echɨko õr osiyer õr krus eeyo toy. Ochɨbɨte yet Jesús waãchta
hn ochɨbɨte yet waachjãrrza. 39 Erze oso uje ochɨkãhachɨs shɨ ochiyuhu
lahwoso mɨhnuwõho Jesús hn oteych dehe. 40 Wɨr otatɨm otsɨɨ: —Owa
athani uje tyenɨj ehnɨmich Porrosht templo, hn uje terɨhɨ daalo tre nehe
hn uhu iyehetpo heke era akɨrbo par ye atɨhɨ krus eeych. Kɨmɨjɨ owa
Porrosht Ijo ich ahnɨmichɨhɨ krus eeych.— 41 Erze saserdote õr bahluwo
hn erze uje oshiyokorãha oso waa ley waa je Moisés chichewkite hn erze
dɨt oso õr bahluwo ochiyuhu lahwoso mɨhnuwõho ɨre toy. Otata otsɨɨ:
42 —Wɨchɨ sosɨr yewo per par ɨre ich ye pwelpe takashɨm ɨre. Wɨchɨ
chɨbɨte uje ɨre uu israel oso õr rey. Kɨmɨjɨ ũru ich tyenɨj sohnɨmichɨhɨ

krus eeych par ye yotiislo ɨre. 43 Wɨchɨ ye lotiis Porroshtpe. Kɨmɨjɨ
Porrosht nahmũr ɨre ich dosɨr pork wɨchɨ tata ɨm: “Yok Porrosht Ijo.”—
44 Erze echɨko uje ode ɨr krus eeyo toy ochiyuhu lahwoso mɨhnuwõho
Jesús ɨtso erze oso yewo.

Jesús toy.

45 Eseekite uje ich terɨhɨ deeych pehet hn dɨhlelta ihnɨmichɨhɨ lekɨtiyo
nehech a la tre yɨlka. 46 Shiyehe asa orta a la tre yɨlka hn Jesús tɨbich
ich jwertpa ɨm: —Elí, elí, ¿lema sabactani?— Ese ahwosht tata ɨm: —Dii
Porrosht, Dii Porrosht, ¿Ɨnaãpo heke moym yok?— 47 Erze oso yewo uje
odechɨ ɨre ahɨr ochunt uje Jesús tata shuu ɨtsorz hn otata otsɨɨ: —Ele shɨ
tɨbii uu profeta Elías lɨshɨ.— 48 Ɨchii õr nohmet hno uushɨ chishew ponjɨt
hn sɨtehe ese wint uje chiyok chiyuwa phich hn ɨshɨm Jesús par sehe
duhu doho, 49 per erze yewo otatɨm otsɨɨ: —Moym, yeychɨm kɨmɨjɨ Elías
tɨrẽt hn takashɨm ɨre.— 50 Jesús tɨbichpo ich jwertpa. Ɨshɨm Porrosht
dechɨbich hn toy. 51 Ɨchii ese bortɨsht uje sentii templo ehet shuu aho
osiyer shiyãs ɨre poõrc nehech terɨhɨ hnɨmich. Hnɨmich telerrza hn
kojano kãra 52 hn erze luku kɨhniya sɨtsẽr ɨre. Oso wɨshɨ okɨhniya uje
otsahmũr Porrosht ich õr ɨkpo 53 hn otokolɨhɨ luku aho. Uje Jesús ɨkpo ich
wɨr ohno otĩr ese dɨt Jerusalén. Wɨchɨ dɨt uje Porrosht chiihlakite. Ich oso
okɨhniya oteychɨm õr. 54 Eseekite uje erze ohyerptoso õr bahlut hn erze
ohyerptoso uje otɨbey Jesús ochuuna uje hnɨmich telerrza hn omo erze
kuche yewo uje tokole ich otolpa. Otata otsɨɨ: —Ich ũru ele hnakɨrbich
uje Porrosht Ijo.— 55 Eseekite hn tɨmcher ode dukuhla oteychɨm. Wɨr uje
shish oyehe Jesús nẽr uje tãra hnɨmich Galileani hn shish otakashɨm ɨre.
56 María Magdalena dechɨ õr ahɨr, hn María waa Santiago hn José õr lata
dechɨ, hn Zebedeo ɨr ɨrãhta dechɨ toy. Ɨr aabo wɨr Jesús akɨle.

Ochihitsɨm Jesús.

57 Eseekite uje ich yɨlkashɨp hn hnakɨrbich taãcha. Wɨchɨ ich ɨrhĩch
dich. Ɨr iich otsɨɨ José. Tãra dɨt Arimatea. Wɨchɨ Jesús ihyẽrak toy.
58 Hno tĩr Pilato par sapur Jesús yũhurrza. Pilato tatɨm erze ohyerptoso
par shuu oshɨm José. 59 José hnoy Jesús yũhurrza hn chɨpeẽsa bortɨsht
uje nimpyo. 60 Antni José shuu oshiyokõr ɨr dukuta kojach onta. Yahpaa
odɨbɨte topɨtɨk ehetpe. Yesh ahle. Wɨchɨ uje ɨre chɨbɨte Jesús. Shuu kojach
yet chukwerlabe par sajuwe asa lukuta ebich hn tokole hno. 61 María
Magdalena hn María yata shɨ otsakaha asa dukuta ɨkɨch dukuhla.

Ohyerptoso otɨbey Jesús dukuta.

62 Eseekite ich ese deeych yaka uje oshiyokõr oposo par deychole. Uje
ich dɨhɨrbɨt hn erze saserdote õr bahluwo hn erze fariseo ohno otĩr Pilato
ɨkɨch. 63 Otatɨm Pilato otsɨɨ: —Ɨrhĩche, õryok eyucha ese kushĩt ɨr ahwoso

uje ehn ɨkahna hn tata ɨm: “Uje terɨhɨ daalo tre nehe hn yok ɨkpo.”
64 Heke uhu ohyerptoso odo par otɨbey asa dukuta nehech sowe daalo tre
par uje ye ɨr akɨle otɨrẽt odiyuhu ɨre hn otatɨm erze dɨt oso uje ɨre ɨkpo
tokolɨhɨ topo õr ahɨr hn otsehnyẽr erze oso ich shuu ma mĩhnɨk je uje
waphna.— 65 Pilato tatɨm õr ɨm: —Bolilo erze ohyerptoso hn bolilo etĩrlo
asa dukuta. Nos ahakõrlo uje ahmũrlo par uje abeylopa.— 66 Ohno otɨr
asa dukuta hn ochɨbɨte yarta ese kojach uje sajuwe asa dukuta ebich hn
oshuu ohyerptoso oyehe par otɨbey.

Jesús ɨkpo.

28 1 Eseekite ich ɨyuwe sabta wɨchɨ deeych uje otsakɨr. Uje ehn dɨhɨrbɨt
pisht lekɨtiyo poro uje terɨhɨ deeych domingo hn María Magdalena
hn María yata ohno oteychɨm asa dukuta. 2 Ɨchii ochuuna uje hnɨmich telerrza
ich jwertpa pork ɨrhĩch ɨr anjel ihnɨmich tãra poõrc hn chiyuhu ese kojach
uje otsahuwe dukuta ebich shuu chukwerlabe hn sakaha eeych. 3 Ese anjel ich
hũre ɨtso yuwebo hn ɨr ɨshuwo ich poro shɨ ɨtso nyebe. 4 Erze ohyerptoso uje
otɨbey dukuta ich otolpa hn õr ɨkiyo tãra. Õr torĩt shuu õr ɨtso uje otoy. 5 Per
ese anjel tatɨm erze tɨmcher ɨm: —Ye atɨlɨlo yok. Tɨkɨraha uje yesh ekulo Jesús
uje ochowɨshɨhɨ krus eeychhna. 6 Ye chɨhɨ lɨkpe. Wɨchɨ ɨkpoko ɨtso uje tatɨm
olakni. Erẽtlo eychɨmlo ele owich uje ochɨbɨthna 7 hn bolilo shɨchish atɨmlo
erze ɨr akɨle uje ɨkpoko tokolɨhɨ erze topo õr ahɨr. Hmeychɨmlo, wɨchɨ tyenɨj
hno tĩr Galilea hn ahnɨlo ɨjɨch heke amlo ɨre wahacha. Wɨr uje Porrosht shuu
titɨm olak.— 8 Erze tɨmcher ich otokolɨhɨ asa dukuta ahɨr ohno shɨchish. Ich
otola per õr aylpa. Ohno ooshɨ ohnoy ese anjel ahwoso par otatɨm Jesús akɨle.
9 Uje ehn ohno hn Jesús tokolɨhɨ õr ɨkɨch. Seta õr. Otsɨtĩr ɨre hn ochishew
Jesús hnɨte hn oteeychãha ɨre. 10 Jesús tatɨm õr ɨm: —Ye atɨlɨlo latɨk. Bolilo
atɨmlo erze pɨshɨbo par uje otĩr Galilea heke ochish yokɨhɨ wahacha.—

Otata uje Jesús ɨr akɨle ochiyuhu ɨr yũhurrza.

11 Eseekite uje ehn erze tɨmcher ohno hn ohyerptoso nohmɨramo uje otɨbey
asa dukuta ohno otĩr ese dɨt otatɨm erze saserdote õr bahluwo nos wɨr kuche
uje õr ɨre oteychɨmɨhɨ wahacha dukutaka. 12 Erze saserdote õr bahluwo hn erze
dɨt oso õr bahluwo otakɨsho lawich hn okeytkẽrye. Oshɨm erze ohyerptoso õr
hnote ich kɨhniya. 13 Otatɨm õr otsɨi: —Athɨlo on: “Dɨhlakɨke hn ɨr akɨle otɨrẽt
ochiyuhu hn ohnoy uje oyumo.” 14 Kɨmɨjɨ gobernador tẽr erze olak ahwoso
ich oyuhu ɨre ehet kɨis par uje ye depyẽr olak.— 15 Erze ohyerptoso ochishew
erze hnote hn otata ɨtso uje erze õr bahluwo otatɨm õrke. Erze ahwoso uje
ohyerptoso otata chũr lekɨtiyoho erze israel oso õr ehet nehech ele ahle.

Jesús ɨshɨm dakɨle obiyo.

16 Eseekite hn Jesús akɨle uje õr onse ohno otĩr Galilea. Otĩr ese kojach
uje Jesús tatɨm õrhna. 17 Uje omo Jesús hn oteeychãha ɨre per yewo õr

koswãha. 18 Jesús sɨtĩr ɨre õr hn tatɨm õr ɨm: —Porrosht nos ɨshɨm yok
pukurbo par tɨkɨbey poõrc hn ele hnɨmich, 19 heke bolɨlo etĩrlo nos wɨr
dihipo uje ode ĩrmo lekɨtiyo par uhulo omasaha par pakɨle. Ohɨrmlo
õr uje ye olotiis yok ẽrlo Porrosht iich hn ẽrlo piich hn ẽrlo Porrosht
ɨchɨbich. 20 Nos ahakorãhalo oso par oshiyokõr erze kuche uje titɨm
olakni. Hmeychɨmlo, shish yok de olak ahɨr nehech terɨhɨ uhurc nehe.—

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

Marcos

Juan tohɨrm oso.

1 1 Yok Marcos. Ɨchii tiita uu ahwoso oomo uje tata Jesucristo. Wɨchɨ uu
Porrosht ɨr Ijɨt. 2 Uu profeta Isaías chichewkite uje Porrosht tatɨm Cristo ɨm:
—Hmeychɨm, tuu pɨbich hno wap par nɨshii oso õr ɨluu shɨ ɨtso uje nɨshii dehet
par uje ochɨmɨt ɨre hn otaachĩhɨ owa ahɨr nehe. 3 Ese pɨbich de wahacha hnɨmich
uje ɨsa nehe hn sɨhnew lahwoso ɨm: “Nos emɨtlo olak par anemlo ese Ɨrhĩch uje
tyenɨj iyehe pyẽr. Moymlo erze olak ɨluu mɨhnũ. Enshii olak par anemlo olak
Ɨrhĩch. Uhu olak ɨlo dehet uje onɨshii oshuu deresho par ese Ɨrhĩch.”—
4 Eseekite hn Juan uu tohɨrm oso taachĩhɨ wahacha ese hnɨmich uje ɨsa. Tatɨm
oso ɨm: —Moymlo uu olak ɨluu mɨhnũ. Ahakõrlo uje om uje Porrosht sahmũr
heke Porrosht perdonar erze mɨhnũwo uje ahakõrlo hn tokohɨrm olak.— 5 Nos
wɨr oso uje odechɨ hnɨmich Judea hn nos wɨr oso uje odechɨ dɨt Jerusalén õr
ɨhnapsoye. Ohno otĩr Juan. Otatɨm uje oshiyokõr mɨhnũwo hn oym hn Juan
tohɨrm orĩhɨ onoota Jordán. 6 Juan ɨr ɨshuwo oshiyokõr ochĩra kameylo wesho
shɨ ɨtso ponchuko. Ɨr ɨhɨrrzosht wõjo yuhur. Shɨ tew eru uje om hn tɨbuhu reyne
uje de hmonte. 7 Juan sanɨmɨrãha Porrosht ahwoso tata ɨm: —Je deeych yet nehe
ich hnakɨrbich yet tɨrẽt iyehe pyẽr. Wɨchɨ uu õr bahlut pisht heke ye yok pwelpe
par uje tiyehe ɨkɨch par uje tihyu ɨr erihyo ashtũro. 8 Yok shɨ tokohɨrm olakɨhɨ
awɨt per ese uje tyenɨj tɨrẽt nehe wɨchɨ tyenɨj shiyokõr shɨ ɨtso uje tohɨrm olak
chĩra Porrosht Ɨchɨbich.—

Juan tohɨrm Jesús.

9 Eseekite hn Jesús tokolɨhɨchɨs dɨt Nazaret uje dechɨ hnɨmich Galilea hno tĩr
wahacha uje Juan de, hn Juan tohɨrm ɨrehechɨs onoota Jordán. 10 Shiyehe uje
Jesús tokolɨhɨ awɨt hn umo poõrc uje sɨtsẽr ɨre. Umo Porrosht Ɨchɨbich uje shɨ
ɨtso palomɨt uje ihnɨmich hn iyehe ɨre eeych. 11 Chunt ahwoso uje tãra poõrc ɨm:
—Owa uu yok Pijɨt. Ich tahmũr owa hn tahmũr erze uje ahakõr.—

Satanás sehe duhu Jesús niyokõr uje mĩhnɨk.

12 Eseekite hn Porrosht Ɨchɨbich shuu Jesús hno tĩr hnɨmich uje ɨsa.
13 Sakaha wahacha nehech daalo kwarenta. Uje dechɨ hn Satanás sehe

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

duhu niyokõr uje mĩhnik. Nĩhyok ye latik chihichis, shi loshipo. Porrosht ir anjele otakashim Jesús.

Jesús sehe do tĩr Galilea.

14 Eseekite uje ochimchaha Juan uu tohirm oso karsel ehet hn Jesús
hno tĩr hnimich Galilea sanimirãha Porrosht ahwoso tatim oso ese om
uje Porrosht shiyokõr par õr ire. 15 Tatim õr im: —Ich yej terihi ishirĩt
uje Porrosht tibey oso. Moymlo uu olak iluu mihnũ. Ye otiislo ese om uje
Porrosht shiyokõr par olak.—

Jesús chiihla hnakirbo õr kwatro.

16 Eseekite uje Jesús hno dirkihi lagunta Galilea wirc hn umo Simón hn
Andrés. Wir õr leshibye. Otãra ir retihi lagunta. Wir shi leshĩrtso. 17 Jesús
tatim õr im: —Erẽtlo meylo yok hn tuu uhulo oso omasaha par Porrosht
aabo itso uje eshẽrlo loshiyo ẽrlo ret.— 18 Ichii oym ir ret hn õya ire.
19 Uje Jesús dirkihichis hn umo Santiago hn ir leshibich Juan. Õr deych
iich otsii Zebedeo. Odechi pohorrza ehet, ochichuwe ir ret obilo. 20 Ichii
Jesús tibii õr. Wir oym deychihi asa pohorrza ehet hn erze hnakirbo
yewo uje ochishew õr ibiyo. Ohno õya Jesús.
21 Ohno otĩr dit Capernaum.

Hnakirbich de uje demonit de ehet.

Eseekite uje terihi ese deeych uje otsakir hn Jesús hõr ohno omasaha
sinagoga ehet hn Jesús shiyokorãha erze oso Porrosht ahwoso. 22 Erze
oso ich ochishlabe uje shiyokorãha õr pork ye niyokorãha õr ilo erze uje
oshiyokorãha oso erze ley uje Moisés chichewkite. Wichi shiyokorãha
õr itso uje ire ich dichpa. 23 Uje ehn Jesús shiyokorãha orĩhi sinagoga
ehet hn hnakirbich dechi uje ichibich mĩhnt de ehet. Wichi ich sihnew
lahwoso tatim Jesús im: 24 —Jesús, owa dit Nazaret osht. ¿Je sehe ahakõr
latikihi õryok? ¿Je erẽt par ehna õryok? Tikiraha uje ãra Porrosht.—
25 Jesús tatim ese demonit im: —Apik. Atokolihi ese hnakirbich
ehet.— 26 Ese ichibich mĩhnt shuu wichi hnakirbich atake. Ich tibich
jwertpa hn tokolihi ire ehet. 27 Nos wir oso ich ochishlabe. Omye otsii:
—¿Latiker erze uje Jesús shiyokorãha eyoklo? Ich kinãhapa. Jesús ich
dichpa heke tatim erze ichibiyo mihnũwo hn wir oshiyokõr uje ire tata.—
28 Ichii nos oso ochuntihi lekitiyo ese hnimich Galilea uje Jesús shiyokõr.

Jesús shuu Simón ohota owich om.

29 Eseekite uje otokolihi sinagoga ehet hn Jesús hno ĩya Simón hn
Andrés tĩr õr ihyuch. Santiago hn Juan õya õr. 30 Simón ir ohota de
darpich eeych. Ich aat duhlu. Wir otatim Jesús 31 hn sitĩr ire wate.
Chishew hmata shuu iyehet. Ichii owich om hn sãr õr oposo.

Jesús chukuta oso okɨhniya.

32 Eseekite uje ich deeych yaka hn erze oso nos ohnoy erze uje õr
permo hn erze uje demonyo de õr aho otseya õr Jesús. 33 Nos wɨr oso uje
ode ese dɨt otakɨsho lawichɨhɨchɨs pwert ebich par oteychɨm. 34 Jesús
chukuta oso ich okɨhniya uje õr permo kɨnãho kɨnãho, hn chiyuhu
demonyo oso õr aho ich okɨhniya toy. Jesús ye duhu erze demonyo
dilehetpe pork wɨr chɨraha ɨre.

Jesús sanɨmɨrãha Porrosht ahwosoho sinagoga aho.

35 Eseekite uje ehn yahpaa lekɨtiyo poro hn Jesús nɨhɨ hn hno tɨ̃r ese
hnɨmich uje ɨsa par uje orarɨhɨchɨs sapur Porrosht. 36 Simón hn erze uje
ode ɨre ahɨr ohno ochukwi Jesús. 37 Uje ochishɨke hn otatɨm otsɨi: —Nos
wɨr oso ochukwi owa.— 38 Jesús tatɨm õr ɨm: —Yukulo yɨtɨ̃rlo duwo yewo
toy uje deye ahɨr par tanɨmɨrãha Porrosht ahwoso pork tɨkɨrẽt tɨtɨ̃r ɨrmõni
par tiyokõr tuu ɨtsorz.— 39 Hn Jesús hõr ohno odɨrkɨhɨ lekɨtiyoho ese
hnɨmich Galilea sanɨmɨrãha Porrosht ahwosoho erze sinagoga aho, hn
chiyuhu demonyo oso õr aho.

Jesús chukuta hnakɨrbich uje lepra yakaha.

40 Eseekite hn hnakɨrbich dechɨ uje lepra yakaha ɨre. Sɨtɨ̃r ɨre Jesús.
Icha dete hnɨmoho ɨkɨch hn tatɨm ɨm: —Kɨmɨjɨ ahmũr ich uhu yok lɨshɨ
owich om.— 41 Jesús chuuna uje wɨchɨ losuhlaap. Sakahɨr hn tatɨm
ɨm: —Tahmũr heke tuu owa owich om.— 42 Ɨchii wɨchɨ lepra tokolɨhɨ
ɨre hn owich om. 43 Uje Jesús shuu hno ich sɨhnew lahwoso tatɨm ɨm:
44 —Hmeychɨm, ye atɨm latɨk. Shɨ bo etɨ̃r saserdote uje de templo patikɨt
ehet par teychɨm owa uje owa owich om. Asɨm loshɨpɨt par sẽru par
teeychãha Porrosht ɨtso uje Moisés tatkite par uje nos wɨr oso odɨraha
uje owa owich om.— 45 Per uje ese hnakɨrbich hno ɨchii nos tatɨm osoho
lekɨtiyo. Heke Jesús ye pwele masaha dɨt ehetpe. Shɨ sakaha aach hn erze
oso otãra lekɨtiyo otɨ̃r ɨre. Uje masaha dɨt ehet ich sakɨs ɨre par uje ye oso
okɨhniya otakɨsho lawichɨhɨ ɨre ahɨr.

Jesús chukuta hnakɨrbich uje pɨlich worbɨt yakaha.

2 1 Eseekite hn Jesús hno tɨ̃r dɨt Capernaum. Ochuntɨhɨ lekɨtiyo uje
dechɨ dahuch. 2 Oso okɨhniya otakɨsho lawichɨhɨchɨs nehech nĩhyok
ye õr owichtɨkɨsh pwert ehet hnii pwert ebich. Jesús sanɨmɨrãha Porrosht
ahwoso tatɨm õr. 3 Hnakɨrbo õr kwatro otõhwa yet uje pɨlich worbɨt
yakaha. 4 Ye õr pwele otaachĩhɨ Jesús ahɨrpe pork ich oso okɨhniya uje
odechɨ. Heke odohɨr pwert eeych hn ochukwi uje Jesús de. Ochɨtsẽr
pɨkaabɨt hn ochɨrmas ese hnakɨrbich uje pɨlich worbɨt yakaha ɨre. De
detẽch eeych. 5 Uje Jesús umo uje wɨr oshiyokõr ich chɨraha uje ye

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

olotiis ɨrpe. Heke tatɨm ese uje pɨlich worbɨt yakaha ɨm: —Pijɨte, nos yok
perdonar erze kuche mɨhnũwo uje ahakõr.— 6 Hnakɨrbo yewo odechɨ uje
oshiyokorãha oso erze ley uje Moisés chichewkite. Õr aho chiilehet otsɨi:
7 —¿Ɨnaãpo heke ele hnakɨrbich tata shuu ɨtsorz? Chiinehnɨm Porrosht
pork shɨ Porrosht nohmɨra uje perdonar oso.— 8 Jesús chɨraha uje wɨr õr
aho chiilehet heke tatɨm õr ɨm: —¿Ɨnaãpo heke uhulo olak eyuwo tɨsĩr
ɨtsorz? 9 Uje titɨm ɨre uje yok perdonar erze kuche mɨhnũwo uje shish
shiyokõr ich ye ɨmeheeychpe kɨmɨjɨ pukurbo chɨhɨ o kɨmɨjɨ nĩhyok. Per
uje titɨm ɨre too: “Alehet. Asew ese etẽno hn erk,” ich ɨmeheeych uje
pukurbo de pork ɨyehet hn chishew detẽno hn dɨrk. 10 Yok tokõra poõrzni.
Tokowa olak uje pukurbo de par uje yok perdonar oso uje yok de lɨka
hnɨmich.— Tatɨm ese uje pɨlich worbɨt yakaha ɨm: 11 —Titɨm owa. Alehet,
asew ese etẽno hn bo eyhi.— 12 Hn ese hnakɨrbich ɨyehet. Chishew ese
detẽch hn hno tokolɨhɨchɨs. Nos ochishlabe hn oshuu Porrosht dich. Otata
otsɨi: —Yelɨj oyumo kuche uje ɨtsorz.—

Jesús chiihla Leví.

13 Eseekite hn Jesús tokolɨhɨchɨs dahuch hn hno tĩr lagunta wɨrzpo.
Oso okɨhniya otakɨsho lawichɨhɨ ahɨr hn sanɨmɨrãha Porrosht ahwoso
tatɨm õr. 14 Uje Jesús dɨrkɨhɨchɨs lagunta wɨrc hn umo Leví. Ɨr deych iich
otsɨi Alfeo. Leví sakaha owich par kobɨr hnote par gobierno. Jesús tatɨm
ɨm: —Mẽya yok.— Iyehet hn hno ĩya ɨre. 15 Eseekite hn Jesús sakaha
nemest wɨrc par taakɨhɨ Leví ihyuch. Ich oso okɨhniya uje õr kobɨr hnote
par gobierno hn oso yewo uje õr ɨluu mɨhnũ odechɨ toy otaakɨhɨ Jesús
ahɨr hõr dakɨle. Oso okɨhniya shish õya ɨre uje õr ɨluu ɨtsorz. 16 Erze uje
oshiyokorãha oso erze ley uje Moisés chichewkite hn erze uje õr ɨluuta
iich otsɨi fariseo omo Jesús uje taakɨhɨ wɨr õr ahɨr hn otatɨm Jesús akɨle
otsɨi: —¿Ɨnaãpo heke taakɨhɨ wɨr õr ahɨr erze uje õr kobɨr hnote par
gobierno hn erze yewo uje õr ɨluu mɨhnũ?— 17 Uje Jesús chunt uje otatɨm
ɨr akɨle hn tatɨm õr ɨm: —Erze uje ye õr permope ye nesit lotorpe. Shɨ
erze uje õr permo wɨr uje õr nesita. Ye Tɨkɨrẽtni par tokosɨr erze uje
oshiyokõr uje om, shɨ par tokosɨr erze uje oshiyokõr mɨhnũwo.—

Jesús akɨle ye onoym dabɨsope.

18 Eseekite hn Juan uu tohɨrm oso ɨr akɨle ich oym dabɨso par uje õr
orar. Erze fariseo õr akɨle oym dabɨso toy. Oso yewo otɨrẽt otatɨm Jesús
otsɨi: —Ese Juan uu tohɨrm oso uu ɨr akɨle oym uje otaak par uje õr orar.
Hn wɨr õr ɨtspo erze fariseo õr akɨle. ¿Ɨnaãpo heke akɨle shish otaak
hn oho?— 19 Jesús sɨteẽta kuchɨt tatɨm õr ɨm: —Hnakɨrbich de uje sehe
diileku heke shiyokõr õr ahamich dich. Uje ehn ɨre dechɨ õr ahamich ich
ye õr pwelpe par uje oym labɨso. 20 Per deeych yet ich yet taãcha hn hnoy
ese hnakɨrbich uje sehe diileku. Heke erze uje ehn odechɨ õr ahamich ich

oym labiso.— 21 Hn Jesús tatim õr uje ir ahwoso ich ahlo hn ye ompe ĩya
erze õr iluu iler. Tatim õr im: —Nĩhyok yeẽk uje chichew lasuwo obilo
chĩra bortisht uje ichirãha pork ese bortisht uje ahle shuu wir tĩrye hn
shuu ese bortisht ilaro kara hn shuu obilo ma deyo. 22 Hn itspo, nĩhyok
yeẽk uje sanuwãha wint ahilt uu kwer iler aho uje itso boteyle pork ese
wint ahilt tyenij shuu potita nehech shuu kãra erze kwer iler hn ese wint
noshihi lekitiyo. Heke ese wint ahilt uje ochimit tyenij otsanuwãha kwer
aahle aho pork ye kãrpe.—

Ochekushu trigo ee ese deeych uje otsakir.

23 Eseekite uje ich terihi ese deeych uje otsakir hn Jesús hõr dakile
ohno ochikãha erze shakir aho. Uje ehn ohno hn ir akile õr iyuwo sẽhi
õr, heke ochekushu trigo ee par otew. 24 Erze uje õr iluuta iich otsii
fariseo otatim Jesús otsii: —Hmeychim, ¿inaãpo heke erze akile oyuwe
asa ley pork ele deeych wichi uje otsakir?— 25 Jesús tatim õr im: —¿Je
yelij olak ler Porrosht ahwoso uje tata rey David lishi? Iyuwo sẽhikite
hõr wir nahĩre. 26 Ese David masaha Porrosht ihyuch ir patikit ehet uje
ehn Abiatar saserdote õr bahlut pisht. Wichi ishim David erze pan uje
oshimihi Porrosht hn tew. Waa ley chibite uje erze pan shi par saserdote
otew, per David ye niyokõrpe uje mĩhnik pork iyuwo sẽhi hn ishim
wir nahĩre hn otew toy. 27 Porrosht chibite ese deeych uje otsakir par
takashim oso. Ese deeych uje otsakir wichi dichpa per oso ich ma õr
deyo. 28 Yok tokõra poõrzni. Yok ese deeych uje otsakir ir yinsirc.—

Hnakirbich uje hmata ye jukur.

3 1 Eseekite hn Jesús masaha sinagoga ehetpo. Hnakirbich dechi uje
hmata ye jukur. 2 Erze uje õr iluuta iich otsii fariseo odechi toy.
Wir oteychim Jesús kimiji dukuta ese hnakirbich ese deeych uje otsakir.
Õr ire ochukwi Jesús iluu par uje õr denunsya ire. 3 Jesús tatim ese
hnakirbich uje hmata ye jukur im: —Alehe erze oso õr ikich.— 4 Tatim
erze fariseo im: —Uje terihi ese deeych uje otsakir ¿je yeẽk sowe ley
uje shiyokõr uje om o je sowe uje shiyokõr uje mĩhnik? ¿Je sowe ley uje
chukuta yet o je sowe ley uje shuu yet shuu toy?— Wir ye odiilehetpe.
5 Jesús ich chowãha õr, teychim õr hn ich dosdarak pork õr hu kata. Heke
tatim ese hnakirbich im: —Ẽr ahmita.— Hn chĩr nahmita ichii owich om.
6 Erze fariseo otokolihichis sinagoga ehet hn hõr wir Herodiano otakisho
lawich par uje okeytkẽrye. Sehe oduhu Jesús oduhu toy.

Oso okihniya otĩr lagunta wirc.

7 Eseekite hn Jesús tokolihichis hõr wir dakile. Ohno otĩr asa lagunta
wirc. Ich oso okihniya uje otãra ese hnimich Galilea oyehe nẽr. 8 Uje
oso ochunt nos wir kuche uje Jesús shiyokõr ich okihniya uje otãra

wahacha hnɨmich Judea ohno õya ɨre hn yewo otãra Jerusalén hn yewo otãra hnɨmich Idumea hn otãra onoota Jordán pɨt hn otãra dɨt Tiro hn dɨt Sidón. Ohno otɨ̃r Jesús par uje oteychɨm. 9 Jesús tatɨm wɨr dakɨle ɨm: —Emɨtlo pohorrza owich. Ahnũwo oso ich okɨhniya. Uje sehe omehe yokɨr hn tomsaha ehete.— 10 Ich chukuta oso okɨhniya uje õr permo per yesh ode okɨhniya uje õr permo. Ich ochukusye pork sehe odakahɨr Jesús par uje chukuta õr. 11 Ɨchɨbiyo mɨhnũwo de oso yewo õr aho toy. Uje omo Jesús hn ocha dete hnɨmoho ɨkɨch hn erze demonyo ich otsɨhnew lahwoso otatɨm Jesús otsɨɨ: —Owa uu Porrosht Ijɨt pisht.— 12 Per Jesús tatɨm erze demonyo ɨm: —Apiklo. Ye ebɨtɨlo yok orhõta.—

Jesús chiihla hnakɨrbo õr dose.

13 Eseekite hn Jesús dohɨr kojach eeych hn tɨbii erze hnakɨrbo uje sahmũr õr, hn otɨ̃r ɨre. 14 Jesús chiihla hnakɨrbo shuu õr dose par õya ɨre hn par shuu ohno otɨ̃r lekɨtiyo otsanɨmɨrãha Porrosht ahwoso. Chɨkẽra õr iiyo ɨm apóstole. 15 Ɨshɨm õr ukurbo par ochiyuhu demonyo uje de oso õr aho. 16 Ahnũwo hnakɨrbo õr dose uje Jesús chiihla õrkite. Uu webich osht iich otsɨɨ Simón. Jesús chukẽra iich yet ɨm Pedro. 17 Yet iich otsɨɨ Santiago hn ɨr leshɨbich iich otsɨɨ Juan. Wɨr õr deych iich otsɨɨ Zebedeo. Wɨr uje Jesús chukẽra õr iich yet ɨm wɨr nar aabo pork õr ehnito. 18 Erze yewo õr iiyo otsɨɨ Andrés, Felipe, Bartolomé, Mateo, Tomás hn Santiago. Wɨchɨ deych iich otsɨɨ Alfeo. Hn erze yewo wɨr õr iiyo otsɨɨ Tadeo, hn Simón. Ese Simón wɨchɨ politikya uje sehe diyuhu gobierno. 19 Uu uhurc osht wɨchɨ Judas Iscariote. Wɨchɨ uje tyenɨj chiwãha Jesús nehe.

Otata uje Jesús ukurbo tãra demonyo.

20 Eseekite hn Jesús seyhi tɨ̃r dahuch. Ich oso okɨhniya otakɨsho lawichɨhɨ ahɨrpo. Heke hõr dakɨle ye õr pwele otaakpe. 21 Uje ɨr iiso ochunt uje Jesús shish shiyokõr kuche shuu ɨtsorz heke ohno otɨ̃r ɨre par uje ochishew pork õr eyuwo tɨsɨ̃r uje wɨchɨ totihla. 22 Eseekite hn wɨr odechɨ erze hnakɨrbo uje oshiyokorãha oso erze ley uje Moisés chichew. Otãra Jerusalén. Otata otsɨɨ: —Beelzebú uu demonyo õr bahlut de Jesús ehet hn ɨshɨm ɨre ukurbo par chiyuhu demonyo oso õr aho.— 23 Jesús tɨbii õr hn sɨteẽta tatɨm õr ɨm: —Satanás ye pwele diyuhu duhut Satanás oso õr ahope. 24 Kɨmɨjɨ oso odehek ɨre oduhu wee wee hn oteye heke otsehek ɨr hnɨmich. 25 Hn ɨtspo kɨmɨjɨ oso otakɨsho lahuch hn oteye heke otsehek ɨre. 26 Hn Satanás ɨtspo, kɨmɨjɨ datsɨ̃r debiyo heke ich uhurc ich ye ukurbɨ̃rsh. Tyenɨj chish ɨr uhurc. 27 Kɨmɨjɨ hnakɨrbich chɨhɨ uje ɨr ukurbo de hn yet sehe masaha ɨr ihyuch par torha ɨr kushjãro ich ye pwelpe. Tyenɨj shiyeru wap chɨ̃ra lukwerc hnii pwele hnoy ɨr kushjãro.— 28 Hn Jesús tatɨm õr ɨm: —Ich ũrpa uje titɨm olak. Porrosht nos pwele perdonar oso uje oshiyokõr uje mɨhnũwo hn erze uje ochiyuhu lahwoso

mihnũwo. 29 Per yeẽk uje chiyuhu lahwoso mihnuwõho Porrosht ɨchibich,
ich Porrosht ye perdonar wichpe. Shish ir hnitewta de Porrosht ahir.—
30 Jesús tatim õr shuu itsorz pork otata uje ichibich mĩhnt de ire ehet.

Jesús data hn ir leshibo otekirihi ire.

31 Eseekite hn Jesús ir data hn ir leshibo otaãcha per shi oyehe ejwert
hn oshuu otibii Jesús. 32 Ich oso okihniya uje odechi otsakaha Jesús
ahir. Otatim Jesús otsii: —Ata hn eshibo ode ejwert. Yesh ochukwi
owa.— 33 Jesús tatim õr im: —¿Je sehe erahalo yeniipo uje õr itso mama
hn yeniipo uje õr itso pishibo?— 34 Jesús teychim erze oso uje otsakaha
ir ahir hn tatim õr im: —Wir shi õr itso mama hn pishibo. 35 Yeẽk uje
shiyokõr uje Porrosht sahmũr wichi pishap hn wate pinap hn wate
mama.—

Hnakirbich chukwẽr jõro.

4 1 Eseekite hn Jesús shiyokorãha osoho lagunta wirc. Ich oso
okihniya uje otakisho lahwichihi ire ahir, heke ii pohorrza ehet hn
sakaha. Ich oso okihniya uje ode lagunta wirc par otẽr uje Jesús tatim
õr. 2 Wichi shiyokorãha õr Porrosht ahwoso ich kihniya per shish siteẽta
kuche. Tatim õr im: 3 —Ẽrlo yok. Hnakirbich dekite uje hno par sitsẽr jõro
eyhi. 4 Uje sitsẽr shuu itsorz hn eyhi kayihi dehet ehet. Chipirme taãcha
hn tew. 5 Uje sitsẽr erze eyhi hn yẽr kayihi uje kojano po de. Tokole
shichish pork hnimich pikaap. 6 Uje deeych tokole tew ich shuu kako pork
nĩhyok ir uro. 7 Erze eyhi yẽr uje sitsẽr kayihi uje wonti de. Tokole ii yẽr
nehech wonti serz hn sajuwe heke ye eerĩrsh. 8 Per erze eyhi yẽr uje sitsẽr
kayihi ese hnimich uje ihĩrt. Ich kresa hn ee de, yẽr ee treynta, yẽr ee
sesenta, hn yẽr ee syen.— 9 Hn Jesús tatim wir oso im: —Olak ãr de par
ẽrlo. Uhulo olak eyuwo tisĩr erze uje titim olakike.—

¿Inaãpo heke Jesús siteẽta õr kuche?

10 Eseekite uje erze oso ohno shi Jesús dechi hõr wir yewo uje shish
õya ire hn ir akile uje õr dose ich otatim Jesús otsii: —Erze ahwoso uje
eteẽtaka ¿duhu inaãpo?— 11 Jesús tatim õr im: —Porrosht sehe duhu
erahalo erze uje shiyokõr par tibey laabo. Per uje titim erze oso yewo ich
ye tuu imeheeychpe. Shi titeẽta õr kuche 12 par uje oteychim pishi per
ye onomope. Ich otẽr per ye imeheeychpe par õr ire. Kimiji odiraha ich
otsapur Porrosht hn wichi perdonar õr.
13 ¿Je ye erahalope ese uje titeẽtaka? Kimiji ye erahalo ich nos ye
erahalo wirpe erze yewo uje titeẽta. 14 Ese uje titeẽta tata shuu itsorz.
Ese hnakirbich uje sitsẽr jõro eyhi ich shi itso hnakirbich uje sanimirãha
Porrosht ahwoso. 15 Erze eyhi yẽr uje kayihi dehet ehet wir shi itso oso
uje ochunt Porrosht ahwoso ichii Satanás tĩr õr hn chiyuhu Porrosht

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

ahwoso uje ochuntike. Heke shuu ochikey. 16 Erze eyhi yẽr uje kayihi ese
hnimich eeych uje kojano de uut wir shi itso erze oso uje ochunt Porrosht
ahwoso ich otsahmũrpa hn õr ayla. 17 Wir õr itso erze jõro uje ye ũrirish.
Wap ich õr ewenta per uje kuche mihnũwo tĩr Porrosht aabo pork ye
olotiis pahwosope ich oym Porrosht shichish. 18 Erze eyhi yẽr uje kayihi
ese hnimich uje wonti de wir shi itso oso uje ochunt Porrosht ahwoso
ich otsahmũr 19 per shi shuu deyuwo tisĩr labiso hn dasuwo. Ma sahmũr
hnote, heke erze kuche sehnyẽr ire shi itso erze wonti uje sajuwe jõro hn
ye duhu eẽrirish. 20 Erze eyhi yẽr uje kayihi hnimich uje ihĩrt wir shi itso
yeẽk uje chunt Porrosht ahwoso ich sahmũr. Wichi shi itso erze jõro uje
ee de. Yẽr ee treynta hn yẽr ee sesenta hn yẽr ee syen.—

Jesús siteẽta kuchit itso nampyont.

21 Eseekite hn Jesús siteẽta kuchit tatim õr im: —Uje yeẽk nerũ
nampyont ich ye dibite kejunt uut hn ye dibite õr arpich uut. Shi chibite
owich uje de porĩt par uje chihit lekitiyo. 22 Pork nos kuche uje otsakis je
deeych yet nehe ich ochiraha shi itso uje yet ye nahmũr uje yewo ochiraha
je deeych yet nehe ich nos ochiraha. 23 Olak ãr de. Uhu olak eyuwo tisĩr
uje titim olakike.— 24 Hn Jesús tatim õr im: —Ẽrlo pahwoso uje titim
olak. Erze kuche uje asimihilo yewo, Porrosht tyenij ishimihi olak hn shuu
iyuwe 25 pork ese uje chiraha ich Porrosht tyenij shuu ma chiraha, per ese
uje ye direhepe, ich Porrosht tyenij shuu chikey ese pikaap uje chiraha.—

Oso ich õr itso jõro uje om hn uje mihnũ.

26 Eseekite hn Jesús siteẽta kuchit yet tatim õr im: —Uje Porrosht
shiyokõr par tibey daabo wichi shi itso hnakirbich uje shuu otsitsẽr jõro
eyhi uje om ir shakirrza ehet. 27 Uje dihlak ich umo hn uje deeych ich
nihi. Erze jõro eyhi uje sitsẽr ich tokole hn ich krese per ire ye direhepe
inaãpo uje itsorz. 28 Shi ese hnimich wichi uje shuu wir jõro eyhi tokole.
Wap tokole, shi ir ihyõ, hn ich uhurc ir ee de. 29 Uje ir ee etan ich terihi
ishirĩt heke ochekushu.—

Porrosht aabo õr itso mostasa.

30 Eseekite hn Jesús tatim õrpo im: —¿Keshi titeẽta latikpo par tuu
imeheeych par erahalo uje Porrosht shiyokõr par tibey laabo? 31 Uje
Porrosht shiyokõr ich shi itso asa pohorrza eyhi waa je iich otsii mostasa
uje hnakirbich chukwerĩhi ir shakirrza ehet. Asa pohorrza eyhi ich ma
ijeebe je erze jõro eyhi yẽr 32 per uje kresa ich ma data je erze jõro yewo.
Ir uke ich deyo heke chipirme tĩr ire hn shiyokorĩhi dewo ir uke pork
puurc de.—

33 Jesús siteẽta kuche ich kihniya uje shiyokorãha oso Porrosht ahwoso
nehech ye õr pwele õr hu dishpe. 34 Jesús shi siteẽta kuche uje tatim

oso per uje wɨr otokole hn tatɨm dakɨle shuu ɨmeheeych par õr erze uje sɨteẽtaka.

Jesús shuu myentɨta ɨyehe hn owɨt wokor.

35 Eseekite uje deeych yaka hn Jesús tatɨm dakɨle ɨm: —Yukulo yɨtĩrlo
wahacha lagunta pɨt yet.— 36 Ɨr akɨle oym wɨr osohochɨs lagunta wɨrc
hn õy pohorrza ehet uje Jesús de hn ohno. Ich pohɨr yẽr hno ĩya õr.
37 Myentɨta data chish orĩhɨ dehet pehet. Shuu owɨt wokor deyo masaha
pohorrza ehet. Sehe yaka. 38 Jesús shɨ umuhu pohorrza atsɨkɨta tɨtɨla
õr ɨtɨch. Ɨr akɨle otsɨniyẽr. Otatɨm otsɨɨ: —Maestro, ¿je ye latɨkɨsh uje
eyoklo yaka?— 39 Jesús nɨhɨ. Iyehet hn tatɨm myentɨta hõr lagunta
ɨm: —Alehe.— Asa myentɨta, hõr owɨt wokor iyeheshɨp. 40 Jesús tatɨm
dakɨle ɨm: —¿Ɨnaãpo heke atɨlɨlo? ¿Je otɨɨslo yok?— 41 Nos wɨr õr ɨre ich
ochishlabe hn otolpa. Otatɨmye otsɨɨ: —¿Yeẽkpo ele? Heke asa myentɨta
hn owɨt wokor chunt ɨre hn shiyokõr uje tata.—

Demonyo de Gerasa osht ehet.

5 1 Eseekite hn Jesús hõr otaachĩhɨ lagunta pɨt yet Gerasa oso õr
hnɨmich. 2 Uje Jesús ihnɨmichɨhɨ pohorrza ehet hn hnakɨrbich
dalehe arhĩch tãra dukuta. Ɨchɨbich mĩhnt de ehet. 3 Wɨchɨ shɨ debuhu
dukuta. Nĩhyok yeẽk pwele shiyeru. Ye kenena ewentpe. 4 Shish oshiyeru
uke hn dɨle ochĩra kenena per shish chekushu. Nĩhyok yeẽk pwele sontew
wɨchɨ. 5 Uje dɨhlak hn uje deeych ich shish dɨrkɨhɨ lekɨtiyoho wĩrye eeyo
hn dukuta ehet. Ich tɨbich jwertpa hn shuu ɨre chĩra kojano po. 6 Umo
Jesús uje ehn de dukuhla hn uushɨ dalehe arhĩch. Icha dete hnɨmoho
ɨkɨch. 7 Ich sɨhnew lahwoso tatɨm Jesús ɨm: —Jesús, ¿sehe ahakõr latɨkɨhɨ
yok? Tɨkɨraha owa. Owa uu Porrosht uje de poõrc ɨr Ijɨt pisht. Titɨm
owaha Porrosht ɨle ɨkɨch par uje ye epiyer yok.— 8 Tatɨm shuu ɨtsorz pork
Jesús tatɨm ese ɨchɨbich mĩhntɨke ɨm: —Atokolɨhɨ ese hnakɨrbich ehet.—
9 Jesús tatɨm ɨm: —¿Eytɨkɨhɨ?— Hn tatɨm Jesús ɨm: —Piich otsɨɨ Legión
pork õryok kɨhniya.— 10 Shish sapur Jesús par uje ye diyuhu orĩhɨchɨs ese
hnɨmich uje ode. 11 Wĩrit dechɨ ye dukuhlape uje poohle de ich kɨhniya.
Wɨr shɨ taakɨhɨchɨs. 12 Erze demonyo otatɨm Jesús otsɨɨ: —Uhu oyɨtĩr erze
poohle par oyomsaha aho.— 13 Jesús tatɨm erze demonyo ɨm: —Bolɨlo.—
Hn erze ɨchɨbiyo mɨhnũwo otokolɨhɨ ese hnakɨrbich ehet hn ohno
omasaha poohle aho. Erze poohle wɨr do mil. Nos uushɨ ihnɨmichɨhɨ wĩrit
eeych uje ich ɨlyaka. Nos masaha lagunta ehet hn hmarta.
14 Erze hnakɨrbo uje otɨbey wɨr poohle ohno ooshɨ otĩr dɨt hn otĩr
erze uje ode aach. Otatɨm õr uje omoko. Heke nos wɨr oso ohno par
uje oteychɨm uje tokole ɨtsorz. 15 Uje otaachĩhɨ Jesús ahɨr hn omo ese
hnakɨrbich uje demonyo tokolɨhɨ ehetɨke. Shɨ sakahachɨs. Iyãha lasuwo
hn ich ye totihlpe. Erze oso ich ochishlabe. 16 Erze hnakɨrbo uje omo uje

tokolıhı wahachaka ich nos otatım oso uje tokolıhı ese hnakırbich hn uje tokolıhı wır poohle. 17 Heke erze oso otsapur Jesús par uje tokolıhıchıs ese õr hnımich. 18 Jesús dohır pohorrza ehet hn ese hnakırbich uje demonyo tokolıhı ehetıke sapur Jesús par uje sehe nõya ıre. 19 Jesús ye nahmũrpe uje wıchı ĩya ıre. Tatım ım: —Bo eyhi etĩr ahuch hõr wır eeyso hn nos atım õr erze uje Porrosht shiyokorĩhı owa hn sosır owa.— 20 Ese hnakırbich hno tatım erze oso uje ode erze duwo uje dye uje iiyo otsıı Decápolis. Nos tatım õr uje Jesús shiyokorĩhı ıre. Ich shuu nos wır oso ochishlabe.

Jesús shuu Jairo ijıta ıkpo.

21 Eseekite uje Jesús cheeshpo iyãha pohorrza tĩr lagunta pıt yet ich oso okıhniya uje otakısho lawichıhı ıre ahır lagunta wırc. 22 Hnakırbich taachĩhı ahır uje iich otsıı Jairo. Wıchı õr bahluwa toy uje tıbey sinagoga. Uje umo Jesús hn icha dete hnımoho ıkıch. 23 Sapur Jesús tatım ım: —Pijıta ich yej toy. Erẽt, akahır par uje owich ompo.— 24 Jesús hno ĩya ıre. Oso okıhnipa uje õya ıre hn shish ochukusye. 25 Erze oso õr ehet tımcharrza de. Ich dose ãyo uje wate permo, ır armıtsı ihnımich. 26 Shish tĩr meriko per shı oshuu ma doso. Ich sıhna ır hnote per ye oduhu owich ompe. Shish ma owich mĩhnık. 27 Uje chunt otata Jesús ich sıtĩr ıre tãra nẽr erze oso õr ehet hn sakahır Jesús nerpta ırhı. 28 Ire ehet chiilehet ım: —Uje takahır nerpta ich yok owich ome.— 29 Uje sakahır Jesús nerpta ırhı ıchii ır armıtsı iyehe hn chuuna uje owich om. 30 Jesús chuuna uje ır ukurbo tokole par chukuta yeẽk. Somtıs ıre teychım wır oso hn tatım õr ım: —¿Yeẽkpo uje sakahır piyerpta?— 31 Ir akıle otatım otsıı: —Hmeychım, oso ich ochukusye hn omehe owa. ¿Inaãpo heke atım õr on: “Yeẽkpo uje sakahır yok?”— 32 Per Jesús shish teychım wır oso uje ode ır wıro pork sehe dıraha yeẽkpo uje sakahır ıreke. 33 Asa tımcharrza tolpa nehech ıkiyo tãra. Sıtĩr ır Jesús hn icha dete hnımoho ıkıch. Tatım Jesús uje ich ũru uje wate sakahırkı. 34 Jesús tatım ım: —Pijıta, shı pork ye otiis yokpe heke owa owich om. Bo uhu ehet kıis pork owa sanoko.—

35 Uje ehn Jesús keytkẽr wate hn hnakırbo otaãcha. Otãra Jairo ihyuch. Wıchı õr bahluwa toy uje tıbey sinagoga. Erze hnakırbo otatım Jairo otsıı: —Eyjıta ich tokı. ¿Inaãpo heke yesh ahakos ese maestro?— 36 Jesús chunt wır õr ahwoso hn tatım Jairo ım: —Ye atıla. Ye otiis uje yok pwele tuu wate owich om.—

37 Jesús sontew erze oso, ye duhu onõya ırpe. Shı Pedro, hn Santiago hn Juan wır uje shuu õya ıre. Ese Santiago wıchı Juan leshap. 38 Uje otaachĩhı ese õr bahlut ihyuch uje tıbey sinagoga hn Jesús umo erze oso ich okıhniya uje odechı. Wır ich oyerh otsıhnew. 39 Jesús masaha pwert ehet hn tatım õr ım: —¿Inaãpo heke eyerhlo ich ehnewlo? Asa pıkıhninta ye tope. Shı umo.— 40 Per erze oso shı oyana Jesús oloter heke shuu nos

otokolɨhɨ pwert ehet. Shɨ hnoy asa pɨkɨhninta ɨr deych hn ɨr data hn erze
ɨr akɨle otĩr ese owich uje pɨkɨhninta de. 41 Jesús chishew ɨr hmata hn
tatɨm ɨm: —Talita kum.— Ese ahwosht tata ɨm: —Pɨkɨhninta, titɨm owa
too: “Alehet.”— 42 Ɨchii asa pɨkɨhninta iyehet hn dɨrk. Wate dose ãyo. Ɨr
deych hn ɨr data ich ochishlabe. 43 Jesús tatɨm õr ɨm: —Ye atɨmlo latɨk.
Uhulo taak.—

Jesús tĩr dɨt Nazaret.

6 1 Eseekite hn Jesús tokolɨhɨchɨs hno tĩr hnɨmich yet uje neẽheni. Ɨr
akɨle ohno õya ɨre. 2 Uje ich terɨhɨ deeych uje otsakɨr hn ɨre ɨchii
shiyokorãha oso sinagoga ehet. Ich oso okɨhniya otẽr ɨre hn ochishlabe.
Otatɨmye otsɨɨ: —¿Oniyokorãha ɨrehe ɨraãpo heke ich chɨraha shiyokõr
erze kuche? ¿Duhu wɨr õr eyuwo tãra ɨraãpo? ¿Ɨnaãpo heke pwele shiyokõr
erze kuche uje ye latɨk pwele niyokõr? 3 Lɨkɨ shɨ karpinterya. Ɨr data wate
María hn ɨr leshɨbo wɨr Santiago, José, Judas hn Simón. Ɨr nanɨme ode lɨka
eyoklo ahɨr toy.— Erze oso ye oduhu Jesús dichpe. 4 Jesús tatɨm õr ɨm: —
Lekɨtiyo nos otola profetɨt per erze ɨr ɨhnapso uje ode ese owich uje profetɨt
tãra ye otolpe hn ɨr iiso õr ɨtspo, hn erze uje ode ɨr ihyuch õr ɨtspo, ye otola
ɨrpe.— 5 Heke Jesús ye pwele niyokõr erze kuche uje ye latɨk pwele niyokõr.
Shɨ sakahɨr oso nohmɨramo uje õr permo hn shuu õr owich om. 6 Jesús ich
chishlabe pork erze oso ich otsotiis ɨre. Tokolɨhɨchɨs hn hno tĩr lekɨtiyo erze
duuwo ijaabo uje deye ahɨr hn shiyokorãha õr Porrosht ahwoso.

Jesús akɨle ohno otsanɨmɨrãha Porrosht ahwoso.

7 Eseekite hn Jesús tɨbii wɨr dakɨle uje õr dose. Shuu õr osiyer osiyer
õyye par uje ohno otĩr lekɨtiyo hn ɨshɨm õr ukurbo par uje ochiyuhu
ɨchɨbiyo mɨhnũwo uje de oso õr aho. 8 Tatɨm õr ɨm: —Ye bolilo latɨk par
dehet pehet, shɨ olak ɨtɨle. Ye bolilo kotsɨrbo hn oposo hn ye emchahalo
hnote olak ɨhɨrrzoso. 9 Erɨhɨlo olak erihyo per ye bolilo olak ɨshuwo
yewo.— 10 Jesús tatɨm õr ɨm: —Uje aachĩhɨlo dɨt ich tyenɨj shɨ akahalo õr
ihyuch uhulo nohmɨra nehech atokolɨhɨlo ese owich. 11 Kɨmɨjɨ dɨt oso ye
onahmũr uje akahalo õr ahɨr hn ye onahmũr otẽr olak ahwoso ich tyenɨj
atokolɨhɨlo õr dɨt. Uje atokolɨhɨlo ich eshɨtlo olak erihyo par uje hnɨmich
ukult kay. Wɨchɨ par yara par ese dɨt oso ochɨraha uje ich oshiyokõr
mɨhnĩkpa.— 12 Eseekite hn Jesús akɨle ohno otĩr lekɨtiyo otsanɨmɨrãha
Porrosht ahwoso. Sehe oduhu oso onoym wɨr deluu mɨhnũ par oshiyokõr
uje Porrosht sahmũr. 13 Ochiyuhu demonyo oso õr aho ich okɨhniya hn
erze uje õr permo ich otormĩhɨ õr aseyte hn oshuu õr owich om.

Rey Herodes shuu oshuu Juanni uu tohɨrm oso.

14 Eseekite hn rey Herodes chunt uje Jesús shiyokõr pork oso otatehe
lekɨtiyo. Wɨchɨ tata ɨm: —Juan uu tohɨrm oso ich ɨkpo heke ich ɨr ukurbo

deyo de hn shiyokõr kuche uje ye latɨk pwele niyokõr.— 15 Yewo otsɨɨ:
—Wɨchɨ profeta Elías lɨshɨ.— Hn yewo otsɨɨ: —Wɨchɨ profetya ɨtso uu
profeta poruwo wɨshɨ.— 16 Uje rey Herodes chunt hn tata ɨm: —Wɨchɨ
uu Juan uje tuu ocheksheheetɨbichni, ɨkpo.— 17 Ese rey Herodes shuu
oshiyeru Juan ochĩra kenena hn ochɨmchaha karsel ehetni pork shiyokos
Herodes uje ĩhi Herodías ahɨr. Wate ɨr leshɨbich Felipe ɨrãhto. 18 Pork
Juan tatɨm ɨrni ɨm: —Aluwe ley uje ẽhi eshɨbich ɨrãhta ahɨr.— 19 Heke
Herodías ich sɨtak pishɨ Juan. Sehe duhu oduhu toy per ye pwelpe 20 pork
rey Herodes ich tola Juan. Tɨbey ɨre pork chɨraha uje Juan ɨr ɨluu ich om
hn sahmũr Porrosht. Uje tẽr Juan ich shish shuu deyuwo tɨsĩr, ye dɨraha
uje shiyokõr per shish sahmũr tẽr.
21 Eseekite uje ich terɨhɨ Herodes kumpre ãyo hn shuu oshiyokõr õr
ahamich dich. Herodías chɨraha uje tyenɨj shiyokõr par uje shuu Herodes
shuu oshuu Juan oshuu toy. Herodes tɨbii erze õr bahluwo uje ochishew
obiyohochɨs ese palasyo hn nos wɨr ohyerptoso õr bahluwo hn nos wɨr
oso yewo uje ich õr ɨhĩr deyo uje odechɨ hnɨmich Galilea. 22 Uje Herodías
ɨr ɨjɨta shiyokõr weylɨhɨchɨs oso õr ɨkɨch ich otsahmũrpa. Heke ese rey
tatɨm asa pɨkɨhninta ɨm: —Apur uje ahmũr ich tokosɨm owa.— 23 Herodes
chɨbɨte lahwoso ich shuu ũrpa tatɨm ɨm: —Uje apur yok kuchẽrk ich
tokosɨm owa. Kɨmɨjɨ apur yok hnɨmich pehet ich tokosɨm owa.— 24 Wate
tokolɨhɨchɨs hno tĩr data hn tatɨm ɨm: —¿Tapur latɨkpo?— Hn ɨr data
tatɨm ɨm: —Apur Juan uu tohɨrm oso ɨr huta.— 25 Ɨchii cheeshpo tĩr ese
rey. Tatɨm ɨm: —Ele aahle sehe tuu asɨm yok Juan uu tohɨrm oso ɨr huta.
Emchaha preta ehet waa je data.— 26 Uje ese rey chunt ich dosdarak per
ich chɨbɨte lahwosoko erze oso õr ɨkɨch shuu ũrpa heke par ɨre ich ye
ompe iim lahwoso uje tatɨm wate. 27 Ɨchii shuu ohyerptosht uje tɨbey ɨre
hno tĩr karsel ehet par chekshehe Juan etɨbich hn tõhwa ɨr huta. 28 Wɨchɨ
hno tĩr karsel ehet hn chekshehe Juan etɨbich. Chɨmchaha huta preta
ehet waa je data hn tõhwa ɨshɨm asa pɨkɨhninta. Wate ɨshɨm data. 29 Uje
Juan ɨr akɨle ochunt uje ɨtsorz hn otɨrẽt ohnoy ɨr yũhurrza ochihitsɨm.

Jesús ɨshɨm oso õr poso õr sinko mil.

30 Eseekite hn Jesús akɨle ocheeshpo uje shuu ohnoni otsanɨmɨrãha
Porrosht ahwoso. Otakɨsho lawichɨhɨ Jesús ahɨr. Nos otatɨm erze kuche
uje oshiyokõr hn otatɨm toy uje oshiyokorãha oso. 31 Jesús tatɨm õr ɨm:
—Yukulo yɨtĩrlo wahacha hnɨmich uje ɨsa par eyoklo tonkiya.— Tatɨm õr
shuu ɨtsorz pork ich oso okɨhniya otaãcha hn yewo ohno nehech nĩhyok
ye õr tyempɨrsh par otaak. 32 Hn Jesús hõr dakɨle oyãha pohorrza hn
ohno otĩr hnɨmich uje ɨsa. 33 Per ich oso okɨhniya omo õr uje ohno hn
ochɨraha õr. Nos otokolɨhɨ erze duuwo uje dechɨ hn ohno ooshɨ ochiil õr
ɨkɨch otĩr ese owich uje tyenɨj Jesús hõr oyehe. 34 Uje Jesús ihnɨmichɨhɨ
pohorrza ehet hn umo erze oso ich okɨhniya hn chuuna uje õr losuhlaabo

pork wɨr shɨ õr ɨtso obeje uje nĩhyok ye latɨk tɨbey. Łchii shiyokorãha õr
kuche ich kɨhniya. 35 Uje ich yɨlkashɨp hn ɨr akɨle otsɨtĩr ɨre. Otatɨm otsɨɨ:
—Ich yɨlkashɨp. Ele hnɨmich uje eyok de ich ɨsa. 36 Uhu wɨr oso odo otĩr
duuwo par uje otiya oposo par otew.— 37 Per Jesús tatɨm õr ɨm: —Asɨmlo
õr poso par uje otew.— Otatɨm Jesús otsɨɨ: —¿Je sehe uhu oyuko oyiya
oposo par uje oyosɨm nãhu oso uje ich okɨhniya par uje otew? Erze oposo
bahat ich debichpa. Shɨ ɨtso uje hnakɨrbich chishew obiyo nehech terɨhɨ
shekurko osho.— 38 Jesús tatɨm wɨr dakɨle ɨm: —¿Pan terɨhɨ latɨkpo uje
de olak ahɨr? Bolɨlo eychɨmlo.— Uje ohno oteychɨmke hn otatɨm Jesús
otsɨɨ: —Pan sinko de hn loshiyo osiyer.— 39 Jesús shuu otatɨm erze oso
par otsakaha erze ɨhnemiyo eeych uje verde õr wee wee. 40 Ich nos
otsakɨr, yewo õr wee syen hn yewo õr wee sinkwenta. 41 Jesús chishew
erze pan uje sinko hn loshiyo osiyer. Teychɨm poõrc, nɨna Porrosht hn
sehek erze pan. Łshɨm wɨr dakɨle par oshɨm erze oso. Sehek erze loshiyo
toy uje osiyer hn ɨshɨm dakɨle par oshɨm erze oso. 42 Nos wɨr oso otew
nehech otsatso. 43 Ɨr akɨle ochish erze panye hn erze loshiyo uje oso
otsatsoko nehech oshuu kanastɨ deyo yeno dose. 44 Erze hnakɨrbo uje
otew erze pankite wɨr õr sinko mil.

Jesús dɨrkɨhɨ awɨt eeych.

45 Eseekite hn Jesús shuu wɨr dakɨle odohɨr pohorrza ehet shɨchish.
Shuu ohno otĩr dɨt Betsaida uje de lagunta pɨt yet. Jesús ye dope, shɨ
sakaha erze oso õr ahɨr par shuu otseyhi. 46 Uje shuu ohno hn dohɨr
kojach eeych par orarɨhɨchɨs. 47 Uje ich dɨhlak hn asa pohorrza dechɨ
lagunta ehet pisht hn Jesús shɨ ɨre nohmɨra de wahacha ese hnɨmich.
48 Jesús umo wɨr dakɨle uje ich ochĩra hn ochiyuhu ɨre pork otsatsɨrãha
myent arhĩch. Uje ich deeych huta hn Jesús hno tĩr õr dɨrkɨhɨ awɨt eeych,
per ɨre shuu ɨtso uje sehe sowe õr. 49 Uje omo dɨrkɨhɨ awɨt eeych ich õr
eyuwo tɨsĩr jelje lɨkɨchɨbich. Ich otɨbich 50 pork ich nos omo ɨre hn ich
otolpa. Łchii Jesús tatɨm õr ɨm: —Yok, ye atɨlɨlo hn ye as olak ɨbe.— 51 Uje
dohɨr asa pohorrza ehet uje ɨr akɨle ode hn asa myentɨta ɨyehe. Nos wɨr õr
ɨre ich ochishlabe 52 pork ye odɨrehepe ɨnaãpo Jesús ɨshɨm wɨr oso erze
pan par otew nehech otsatso. Nos wɨr õr ɨre ich õr hu kata.

Jesús chukuta genesaret oso.

53 Eseekite uje otaachĩhɨ ese hnɨmich Genesaret uje de lagunta pɨt yet
ich oshiyeru ɨr pohorrza lagunta wɨrc. 54 Uje oyhnɨmichɨhɨ pohorrza ehet
ich oso ochɨraha uje wɨchɨ Jesús. 55 Heke nos ohno ooshɨ par otõhwa erze
uje õr permo uje ode lekɨtiyo. Wɨr shɨ ode darpɨlo eeyo. Erze oso ochukwi
ese owich uje Jesús de par otseya erze uje õr permo. 56 Jesús hno tĩr
lekɨtiyo duuwo ɨjaabo aho hn duuwo deyo aho hn tĩr aach. Ich nos ohnoy
erze permo otseya õr wahacha ese owich uje ochiwãha kuche hn ochɨbɨte

õr dehet wɨrc uje Jesús tyenɨj chɨkãha. Uje Jesús chɨkãhachɨs ich nos otsapur par uje otsakahɨr ɨr nerpta ɨrhɨ, hn nos wɨr uje otsakahɨr ich shuu õr owich om.

¿Ɨnaãpo heke hnakɨrbo õr ɨluu mɨhnũ?

7 1 Eseekite hn erze fariseo hn erze uje oshiyokorãha oso erze ley uje
Moisés chichewkite otãra wahacha dɨt Jerusalén ohno otĩr Jesús.
2 Wɨr omo Jesús akɨle uje otaak ye onũrhu nahmepe oduhu ɨlo õr uje
ochũrhu par otaak. 3 Nos wɨr erze uje õr ɨluuta iich otsɨɨ fariseo hn nos wɨr
erze israel oso uje odebuhu hnɨmich Judea shish ochũrhu nahme wap par
otaak shɨ ɨtso uje õr poruwo wɨshɨ oshiyokõr. Kɨmɨjɨ ye onũrhu oduhu ɨlo
uu õr poruwo wɨshɨ ich ye otaakpe. 4 Uje ocheeshpo otãra ese owich uje
ochiwãha kuche ich nos ochũrhu nahme wap par uje otaak. Ich õr ɨluu
yẽr de ich kɨhniya uje shish oshiyokõr oshuu ɨtsorz. Nos wɨr õr ɨre shish
ochũrhu ɨr basɨ, ochũrhu ɨr jarrzɨ, ochũrhu ɨr pɨramo, hn ochũrhu darpɨlo
oshuu ɨtso uje õr poruwo wɨshɨ oshiyokõrkite. 5 Erze uje õr ɨluuta iich otsɨɨ
fariseo hn erze uje oshiyokorãha oso erze ley uje Moisés chichewkite otatɨm
Jesús otsɨɨ: —¿Ɨnaãpo heke erze akɨle ye oniyokõrpe uu eyok poruwo
wɨshɨ õr ɨluu? Ye onũrhu nahmepe uje otaak ɨtso uje eyok poruwo wɨshɨ
oshiyokõrkite.— 6 Jesús tatɨm õr ɨm: —Olak aho yũhɨrsh. Ich ũrpa uje ese
profeta Isaías lɨshɨ eyucha olak uje chichew Porrosht ahwoso shuu ɨtsorz
ɨm: “Porrosht sole: Erze oso oteeychãha yok shɨ õr ahwo per õr aho kɨnãho.
7 Uje oteeychãha yok ich ye jukur pork oshiyokorãha oso shɨ ɨtso uje tãra
Porrosht per shɨ tãra oso õr eyuwo.”— Wɨr uje profeta Isaías chichewkite.
8 Hn Jesús tatɨm õr ɨm: —Nos moymlo uu Porrosht ahwoso hn shɨ
ahakõrlo uje tãra hnakɨrbo õr eyuwo. 9 Olak shish atɨmlo oso kuche uje
kɨnãho heke shuu oym Porrosht ahwoso hn shɨ oshiyokõr uje hnakɨrbo
otata. 10 Moisés tata uje Porrosht sole: “Atɨla eych hn ata.” Hn tatpo ɨm:
“Yeẽk uje chiyuhu lahwoso mɨhnuwõho ɨr deych o kɨmɨjɨ ɨr data ich
tyenɨj oshuu oshuu toy.” 11 Per olak athɨlo kɨnaha. Athɨlo uje yeẽk tatɨm
ɨr deych o kɨmɨjɨ ɨr data ɨm: “Erze kuche uje sehe tokosɨmɨhɨ owa par
takashɨm owa, wɨr tokosɨmɨhɨ Porroshtni heke ye yok pwele tokosɨm
owape.” 12 Kɨmɨjɨ tatɨm ɨr deych o ɨr data shuu ɨtsorz ich ontɨlo ɨre par uje
ye takashɨm õr. 13 Uje ontɨlo ɨre uhulo ɨtsorz ich uhulo Porrosht ahwoso
ye jukur shɨ par uje uhulo olak poruwo wɨshɨ õr ɨluu bale. Ɨch kuche
kɨhniya uje ahakõrlo uhulo ɨtsorz.—
14 Jesús tɨbii erze oso par otĩr ɨre. Tatɨm õr ɨm: —Ẽrlo pahwoso uje
titɨm olak par erahalo. 15 Erze kuche uje oso otew ye duhu õr ɨluu
mɨhnũpe. Shɨ erze uje otata wɨr uje tãra õr aho hn shuu õr ɨluu mɨhnũ.
16 Olak ãr de par ẽrlo. Uhu olak eyuwo tɨsĩr erze uje titɨm olakɨke.—
17 Eseekite hn Jesús tokolɨhɨ erze oso õr ehet hn hno masaha dahuch
ehet. Ɨr akɨle otatɨm otsɨɨ: —¿Duhu ɨnaãpo erze uje eteẽtaka atɨm oso?—

18 Jesús tatɨm õr ɨm: —¿Je olak ɨlo õr? ¿Je ye erahalope? Nĩhyok ye kuche
chɨhɨpe uje yeẽk tew hn shuu ɨr ɨluu mɨhnũ 19 pork erze uje masaha oso õr
ahwo ich tĩr õr ɨjɨta, ye tĩr õr tɨtewtape. Uje uhurc ich tokolɨhɨ õr ehet.—
Uje Jesús tatɨm õr shuu ɨtsorz ich tatɨm õr uje nos wɨr oposo om par otew.
20 —Per erze uje tokolɨhɨ oso õr ahwo ich tãra õr aho. Wɨr uje shuu õr
ɨluu mɨhnũ 21 pork nos wɨr kuche uje tãra hnakɨrbo õr aho wɨr uje shuu
õr eyuwo mɨhnũwo. Wɨr uje shuu omuhuye ahɨr per ye ohnõyhi pishye
ahɨrpe. Wɨr uje shuu otohɨr. Wɨr uje shuu oshuu oso oshuu otoy. 22 Wɨr
uje shuu otorãhaye hn shuu opota kuche. Wɨr uje shish shuu oshiyokõr
uu kuche mɨhnũwo. Wɨr uje shuu otsenyẽr oso. Wɨr uje shuu tɨmcher
oyhĩ yẽr ahɨr, hn uje hnakɨrbo õyhiye ahɨr hn uje yeẽk sahat loshɨpɨt,
hn uje yanak ɨshɨm ɨre loshɨpɨt par shuu sahat ɨre hn shuu pɨkɨhnino hn
pɨkɨhnine oshiyokorĩhɨye oshuu ɨtsorz. Wɨr shuu õr ɨljaabo. Wɨr uje shuu
otatɨm oso õr dekushiĩ par uje oshuu õr eyuwo mɨhnuwõho yet. Wɨr shuu
õr pyens uje õr ma eykdeyo je yewo. Wɨr ye duhu õr eyuwĩrsh. 23 Nos
wɨr kuche mɨhnũwo wɨr tãra oso õr aho heke shish shuu oshiyokõr erze
mɨhnũwo.—

Dihip kɨnãhat de uje ye dotiis Jesuspe.

24 Eseekite hn Jesús tokolɨhɨ dɨt ehet hno tĩr ese owich uje duwo
Tiro hn Sidón de. Masaha pwert ehet. Sehe lakɨs ɨrehechɨs per ye
pwelpe. 25 Tɨmcharrza dechɨ uje ɨchɨbich mĩhnt de ɨr ɨjɨta ehet. Chunt
uje Jesús chukuta oso ɨchii hno tĩr ɨre. Uje taachĩhɨ Jesús ahɨr hn icha
dete hnɨmoho ɨkɨch. 26 Asa tɨmcharrza wate dihip kɨnaha. Wate griega
yãr. Shurẽhe wahachkite dɨt Sirofenicia. Sapur Jesús par uje chiyuhu
wɨchɨ demonit uje de ɨr ɨjɨta ehet. 27 Jesús tatɨm wate ɨm: —Wap tyenɨj
takashɨm erze israel oso pork wɨr shɨ õr ɨtso pɨkɨhnino ijaabo. Wɨr tyenɨj
otaak wap. Ye ompe uje tiyuhu õr poso ahɨr hn tokosɨm poyto.— 28 Wate
tatɨm ɨm: —Ɨrhĩche, ich ũru per erze pɨkɨhnino õr poso ukulo uje kayɨhɨ
hnɨmich tãra ese nemest eeych ich poyto tew.— 29 Jesús tatɨm ɨm: —Erze
ahwoso uje atɨm yokɨke ich ɨhĩrtso. Bo eyhi pork ese demonit tokolɨhɨ
asa eyjɨta ehetɨke.— 30 Hn asa tɨmcharrza hno seyhi. Uje taachĩhɨ dahuch
hn chish asa deyjɨta shɨ de darpich eeych tɨnɨm. Ese demonit tokolɨhɨ
ehetɨke.

Hnakɨrbich uje armɨk hn ɨrpɨk.

31 Eseekite hn Jesús tokolɨhɨ ese dɨt Tiro wɨrc hn hno chɨkãha dɨt Sidón.
Chɨkãha toy erze duuwo dye uje iiyo otsɨi Decápolis. Hno tĩr lagunta
Galilea wɨrc. 32 Erze oso uje odechɨ otõhwa hnakɨrbich uje armɨk hn
ɨrpɨk otseya Jesús. Otsapur ɨre par uje sakahɨr wɨchɨ hn shuu owich
om. 33 Jesús hnoy ese hnakɨrbich seya erze oso õr nẽr meytii dukuhla.
Chiyuwa nahme ãr hn tɨtɨrãha nahmɨta chĩra dahlo sakahɨr wɨchɨ ahãrc.

34 Teychɨm poõrc hn sɨtsẽr dehyerc hn tatɨm wɨchɨ ɨm: —Efata.— Ese
ahwosht tata ɨm: —Ich ãr pẽrha hn owa pwele eyehet.— 35 Shiyehe uje
Jesús tatɨm shuu ɨtsorz ɨchii ɨr ãr pẽrha hn ɨr ahãrc owich om hn pwele
chiilehet. 36 Jesús tatɨm õr ɨm: —Ye atɨmlo latɨk,— per ohno hn otata.
Shish otatɨm oso shuu ɨtsorz per shish otatɨhɨ lekɨtiyo. 37 Nos wɨr oso ich
ochishlabpa. Otatɨmye otsɨɨ: —Ich shish shiyokõr uje om. Shuu armo
ochunt lekɨtiyo, hn shuu ɨrpo ochiilehet.—

Oso õr kwatro mil otaak.

8 1 Eseekite uje daalo arhaabo ich oso okɨhniya otakɨsho lawichɨhɨ
Jesús ahɨr. Ye otew latɨk heke Jesús tɨbii wɨr dakɨle hn tatɨm õr ɨm:
2 —Tukuuna uje ahnũwo oso ich õr losuhlaabo pork ich daalo tre uje ode
lɨka pahɨr hn nĩhyok ye otew latɨk. 3 Kɨmɨjɨ tuu odo odeyhi shɨ õr iyuwo
nẽhi õr ich tyenɨj yeẽk torĩt shuuhu dehet pehet pork yewo ode uje otãra
dukuhla.— 4 Ɨr akɨle otatɨm otsɨɨ: —¿Oyuhu ɨnaãpo par uje oyish oposo
par uje oyosɨm õr? Ele owich uje eyok de ich ɨsa.— 5 Jesús tatɨm õr ɨm:
—¿Pan terɨhɨ latɨkpo uje de olak ahɨr?— Hn otatɨm otsɨɨ: —Syete.—
6 Jesús tatɨm erze oso par uje otsakahachɨs hnɨmich. Chishew pan uje
syete hn nɨna Porrosht. Sehek aho hn ɨshɨm wɨr dakɨle par shuu oshɨm
wɨr oso par otew. 7 Loshiyo ijaabo nohmɨramo de õr ahɨr toy. Jesús nɨna
Porrosht hn shuu dakɨle oshɨm wɨr oso. 8 Nos wɨr oso otewkite nehech
otsatso. Jesús akɨle ochish erze oposye uje otsatsoko ochɨmchaha kanastɨ
deyo syete nehech oshuu yeno. 9 Erze oso uje odechɨkite wɨr õr kwatro
mil. Jesús nos shuu ohno otseyhi.

Fariseo sapur Jesús yarta.

10 Eseekite hn Jesús hõr oy pohorrza ehet, ohno otĩr wahacha hnɨmich
Dalmanuta. 11 Fariseo otaachĩhɨ Jesús ahɨr ɨchii otsatsɨrãha lahwoso.
Sehe oduhu niyokõr kuchɨt wahacha poõrc uje ye latɨk pwele niyokõr
kɨmɨjɨ ũru uje ɨre Cristo. Shɨ õr prowa Jesús. 12 Jesús sɨtsẽr dehyerc ɨm:
—¿Ɨnaãpo heke oso shish sehe oduhu tiyokõr kuchɨt uje ye latɨk pwele
niyokõr? Titɨm olak ich tuu ũrpa. Ich ye tiyokõr kuchepe tuu ɨtsorz.—
13 Jesús iim erze osohochɨs hn ii pohorrza ehet hõr dakɨle hn ohno otĩr
wahacha lagunta pɨt yetpo.

Fariseo õr ɨluuta ɨtso pan eyhita.

14 Eseekite hn ɨr akɨle ochɨkey pan. Shɨ sohmɨra uje de õr ahɨr asa
pohorrza ehet. 15 Jesús tatɨm õr ɨm: —Abeylshɨp olak par uje erze fariseo
ye onehnyẽr olak onĩra ɨr pan eyhita. Hn ese rey Herodes ɨtspo, ye
nehnyẽr olak nĩra ɨr pan eyhita.— 16 Ɨr akɨle okeytkẽrye otsɨɨ: —Yɨkeylo
panɨke heke tatɨm eyoklo shuu ɨtsorz.— 17 Jesús chɨraha uje okeytkẽrye
oshuu ɨtsorz hn tatɨm õr ɨm: —¿Ɨnaãpo heke ekitkẽrloye uje nĩhyok ye

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

panĩrsh? ¿Je ye erahalope erze uje titɨm olakɨke? ¿Je shish ye dish olak
hupe erze uje titɨm olak? 18 Nos olak ɨle de per ye amɨlo lekɨtiyope.
Hn nos olak ãr de per ye entɨlo latɨk. Nos ekeylo kuche shɨchish. 19 Uje
tehek erze pan uje sinko hn tokosɨm erze uje õr sinko mil ¿kanastɨ terɨhɨ
latɨkpo uje uhulo yeno erze pan uje otsatsohna?— Hn otatɨm otsɨɨ: —
Dose.— 20 Hn tatɨm õr ɨm: —Hap uu pan syete uje tokosɨm wɨrhna oso
uje õr kwatro mil ¿kanastɨ terɨhɨ latɨkpo uje uhulo yeno erze pan uje
otsatsohna?— Hn nos wɨr õr ɨre otsɨɨ: —Syete.— 21 Hn Jesús tatɨm õr ɨm:
—¿Ɨnaãpo heke ye erahalope uje titɨm olakɨke? Ye peyucha erze pan uje
nihyokĩhɨ eyok ahɨr.—

Hnakɨrbich uje olɨbɨk.

22 Eseekite uje Jesús hõr otaachĩhɨ dɨt Betsaida hn oso otõhwa
hnakɨrbich uje olɨbɨk. Otsapur Jesús par uje sakahɨr wɨchɨ. 23 Jesús
chishew ese olɨbɨt hmata hn hnoy seya dɨt nẽr. Tɨtɨrãha ɨle hn sakahɨr
ɨle chĩra nahmɨta. Tatɨm ɨm: —¿Je amo lekɨtiyo?— 24 Hn tatɨm Jesús
ɨm: —Tokomo hnakɨrbo. Shɨ õr ɨtso pohɨr per odɨrk heke tɨkɨraha uje
hnakɨrbo.— 25 Jesús sakahɨr wɨchɨ ɨlepo. Shuu wɨchɨ prowa teychɨm
lekɨtiyo. Ich owich om hn umo lekɨtiyo. 26 Jesús shuu hno seyhi. Tatɨm
ɨm: —Ye ekãha dɨt ehet.—

Pedro tata uje Jesús wɨchɨ Cristo.

27 Eseekite hn Jesús hõr dakɨle ohno otĩr duuwo ɨjaabo uje dechɨ dɨt
bahlut wɨrc uje iich otsɨɨ Cesarea Filipo. Uje ehn ode dehet pehet hn
tatɨm dakɨle ɨm: —¿Oso onerza uje yok yeẽkpo?— 28 Otatɨm otsɨɨ: —
Yewo otserza uje owa uu Juan uu tohɨrm oso, hn yewo otserza uje owa
uu profeta Elías lɨshɨ, hn yewo otserza uje owa uu profeta poruwo wɨshɨ
yeẽk.— 29 Jesús tatɨm õr ɨm: —¿Hap olak?— Pedro tatɨm ɨm: —Owa uu
Cristo.— 30 Jesús tatɨm õr ɨm: —Ye atɨmlo latɨk uje yok Cristo.—

Oso tyenɨj oshuu Jesús oshuu toy nehe.

31 Eseekite hn Jesús shiyokorãha dakɨle erze uje yelɨj tatɨm õrni. Tatɨm
õr ɨm: —Yok tokõra poõrzni. Tyenɨj oso oshiyokorĩhɨ yok erze kuche uje
ich dospa nehe. Nos wɨr dɨt oso õr bahluwo hn erze saserdote õr bahluwo
hn erze uje oshiyokorãha oso erze ley uje Moisés chichewkite ich tyenɨj
otsɨtak yok. Tyenɨj oshuu yewo oshuu yok oshuu tɨkɨtɨ per uje terɨhɨ
daalo tre nehe ich yok ɨkpo.— 32 Ahnũwo ahwoso uje Jesús tatɨm õr ich
shuu ɨmeheeychpa heke Pedro chiyuhuchɨs õr ehet par uje ye onunt ɨre
ɨchii tatɨm Jesús ɨm: —Ye ompe erze ahwoso uje atɨm oryõkɨke.— 33 Per
Jesús somtɨs ɨre teychɨm wɨr dakɨle yewo hn tatɨm Pedro ɨm: —Satanás,
atokolɨhɨ lɨka pɨkɨch pork owa ye ahmũr Porrosht ahwospe. Shɨ ahmũr
uje oso otsahmũr.—

34 Eseekite hn Jesús tɨbii wɨr oso uje odechɨ hn nos wɨr ɨr akɨle. Tatɨm
õr ɨm: —Uje sehe yeẽk masaha par pakɨlak ich tyenɨj iim erze kuche uje
sahmũr par shiyokõr uje tahmũr hn ewenta erze kuche uje tĩr ɨre shɨ ɨtso
uje ĩhyok krus par ĩya yok. 35 Per kɨmɨjɨ yeẽk sahmũr erze kuche uje de
nãhu ĩrmo uje toy ich ye ɨr ɨkɨrĩt chɨhɨ Porrosht ahɨrpe, per kɨmɨjɨ iim
erze kuche uje de nãhu ĩrmo par shiyokõr uje tahmũr hn par shuu oso
ochɨraha uje Porrosht shiyokõr par õr ɨre ich ɨr ɨkɨrĩt de Porrosht ahɨr.—
36 Hn Jesús tatɨm õr ɨm: —Ye jukur uje hnakɨrbich nos serz nãhu ĩrmo
ɨshujãro per uje toy ich ye ɨr ɨkɨrĩt chɨhɨ Porrosht ahɨrpe. 37 Nĩhyok uje
yeẽk pwele tiya dekɨritĩhɨ Porrosht ahɨr. 38 Erze ĩrmo oso ye onahmũr
Porroshtpe. Wɨr shɨ õr ɨtso tɨmcharrza waa je torãha dabich pork oym
Porrosht. Yok tokõra poõrzni. Kɨmɨjɨ yeẽk poym yok hn poym pahwoso
erze oso õr ɨkɨch uje takaashpo nehe ich tyenɨj tɨkɨpim ɨre. Uje takaashpo
ich Porrosht ɨr ukurbo ĩya yok hn ɨr anjele õya yok toy.—

9 1 Hn Jesús tatɨm õrpo ɨm: —Titɨm olak ich tuu ũrpa. Uje ehn
yahpaa olak nohmɨramo otoy ich tyenɨj omo uje Porrosht tɨbey oso
chĩra lakɨrbo.—

Jesús chiisãha ɨre shuu ɨre hũre.

2 Eseekite uje iyuwe daalo seys uje Jesús tatɨm õrhna shuu ɨtsorz hn ɨre
hno dohɨr kojach eeych uje porĩt. Shuu Pedro, Santiago hn Juan õya ɨre.
Shuu ɨre kɨnaha õr ɨkɨch. 3 Uu ɨr ɨshuwo ich hũre hn ich poro pisho. Nĩhyok
yeẽk uje de nãhu ĩrmo uje pwele churhũ õr ɨshuwo shuu poro ɨtso Jesús
ɨr ɨshuwo. 4 Omo Elías lɨshɨ hn Moisés lɨshɨ uje otokolɨhɨ Jesús ahɨr hn
okeytkẽrye. 5 Pedro tatɨm Jesús ɨm: —Maestro, ich om uje õryok de lɨka. ¿Je
ahmũr oyiyokõr puerto tre oyĩra pohɨr ĩhyo, yet par owa, hn yet par Moisés
hn yet par Elías?— 6 Ɨr akɨle ich ochishlabe hn Pedro ye dɨraha lahwotɨk
heke tata shuu ɨtsorz. 7 Uje ehn tata shuu ɨtsorz hn ukuhurrza ihnɨmichɨhɨ õr
eeych hn sajuwe õr. Ochunt ahwoso uje tãra asa ukuhurrza ehet. Tata ɨm: —
Wɨchɨ yok Pijɨt uje tahmũr. Ẽrlo uje tatɨm olak.— 8 Oteychɨm shɨchish ich ye
onomo latɨk, shɨ omo Jesús nohmɨra uje dechɨ õr ahɨr.

9 Uje ehn Jesús hõr dakɨle oyhnɨmichɨhɨ kojach eeych hn tatɨm õr ɨm:
—Ye atɨmlo latɨk erze uje amloko. Yok tokõra poõrzni. Uje yok ɨkpo nehe
hnii atɨmlo oso.— 10 Heke ye otatɨm latɨk uje omoko, per shish otatɨmye
otsɨɨ: —¿Erze ɨr ahwoso duhu ɨnaãpo uje ɨm: "Yok ɨkpo?"—

11 Otatɨm Jesús otsɨɨ: —Erze uje oshiyokorãha oso erze ley uje Moisés
chichewkite ¿ɨnaãpo shish otata otsɨɨ: "Elías lɨshɨ tyenɨj tɨrẽt wap?"—
12 Jesús tatɨm õr ɨm: —Ich ũru uje Elías tyenɨj tɨrẽt wap par shuu oso
ochɨmɨt ɨre. Yok tokõra poõrzni. ¿Ɨnaãpo heke Porrosht ahwoso tata
uje oso tyenɨj oshuu yok dospa nehe hn ye onahmũr yokpe? 13 Per titɨm
olak uje Elías taãchni hn nos oshiyokorĩhɨ ɨre uje otsahmũr shɨ ɨtso uje
Porrosht ahwoso tata.—

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

Jesús chiyuhu demonit pɨkɨhnint ehet.

14 Eseekite uje ich ocheeshpo otĩr uje ɨr akɨle yewo ode hn omo uje oso
okɨhniya ode õr ahɨr. Erze uje oshiyokorãha oso erze ley uje Moisés chichewkite
oshiyokos ɨr akɨle. 15 Uje erze oso omo Jesús ich ochishlabe. Nos ooshɨ
odalehe arhĩch hn otseta. 16 Jesús tatɨm õr ɨm: —¿Atɨmlo pakɨle latɨkpoko?—
17 Hnakɨrbich yet dechɨ oso õr ehet tatɨm Jesús ɨm: —Maestro, tokõhwa pijɨtɨke,
ɨchɨbich mĩhnt de ehet shuu ɨrpɨk. 18 Uje ese ɨchɨbich chishew ɨre ich sehnɨmich
hn ahlɨbɨta tãra ahwo hn ches dabɨtẽre hn shuu ɨkiyo etan. Tapur akɨleke par
sehe tuu odiyuhu per ye õr pwelpe.— 19 Jesús tatɨm erze oso ɨm: —Shɨ otiislo
yok. Shish yok de olak ahɨr. ¿Latɨk nehe hn ye otiislo yok? ¿Daalo terɨhɨ latɨkpo
uje tyenɨj yok ewenta olak pork shish otiislo yok? Õhwɨlo ese pɨkɨhnint eylo
lɨka.— 20 Hn otõhwa. Uje ese ɨchɨbich mĩhnt umo Jesús ich shuu ese pɨkɨhnint
atake. Kayɨhɨ hnɨmich hn chukwer labe hn ahlɨbɨta tokole. 21 Jesús tatɨm ese
pɨkɨhnint ɨr deych ɨm: —¿Latɨkni ɨchii ɨtsorz?— Tatɨm ɨm: —Uje ehn ɨjaap.
22 Shish tãra chɨmchaha jwekɨta o kɨmɨjɨ awɨt par uje sehe duhu duhu toy. Kɨmɨjɨ
owa pwele ahakõr kucherkĩhɨ ɨre, titɨm owa par uje osɨr õryok hn akashɨm õryok
wɨshɨ.— 23 Jesús tatɨm ɨm: —¿Ɨnaãpo heke atɨm yok on: "Kɨmɨjɨ owa pwele?"
Yeẽk uje ye dotiis yok ich nos pwele shiyokõr kuche.— 24 Ɨchii ese pɨkɨhnint ɨr
deych tatɨm Jesús ɨm: —Ye tokotiis owape. Tapur owa par akashɨm yok lɨshɨ par
uje ye tokotiis owape.—
25 Uje Jesús teychɨm erze oso uje ich okɨhniya uje ooshɨ par uje otakɨsho
lawichɨhɨ ɨr ahɨr hn tatɨm ese ɨchɨbich mĩhnt ɨm: —Ɨchɨbich mĩhnt, owa shish
uhu oso õr ɨrpo hn õr armo. Atokolɨhɨ ese pɨkɨhnint ehet hn ye eeshpo.— 26 Ese
demonit ich tɨbich hn shuu ese pɨkɨhnint atake hn tokolɨhɨ ehet. Ese pɨkɨhnint
shɨ dechɨ hnɨmich ɨtso uje toy, heke erze oso okɨhniya otsɨɨ: —Ich tokɨ.— 27 Mahn
Jesús chishew hmata shuu iyehet, hn ese pɨkɨhnint iyehet. 28 Eseekite hn Jesús
hno masaha dahuch ehet hõr dakɨle. Otatɨm Jesús otsɨɨ: —¿Ɨnaãpo heke ye õryok
pwelpe par oyiyuhu ese demonit?— 29 Jesús tatɨm õr ɨm: —Ese demonit kɨnẽhet.
Shɨ tyenɨj olak orar apurlo Porrosht hn moymlo olak poso par uje uhulo tokole.—

Jesús tatɨm dakɨlepo uje tyenɨj oshuu ɨre oshuu toy.

30 Eseekite ich Jesús hõr dakɨle otokolɨhɨ ese hnɨmich ohno ochɨkãha
ese hnɨmich Galilea. Jesús ye nahmũr uje oso ochɨraha ɨraãpo uje ode
31 pork yesh shiyokorãha dakɨle. Tatɨm õr ɨm: —Yok tokõra poõrzni. Yet
de uje tyenɨj ɨshɨm yok hnakɨrbo nehe. Wɨr tyenɨj oshuu yok oshuu tɨkɨtɨ.
Je terɨhɨ daalo tre nehe ich yok ɨkpo.— 32 Ɨr akɨle ye odɨrehepe uje tatɨm
õrke. Otola heke ye oduhu deeshɨ otatɨmpe.

Jesús ɨr akɨle sehe odɨraha yeẽkpo ma dich.

33 Eseekite hn otaachĩhɨ dɨt Capernaum. Uje Jesús dechɨ dahuch hn
tatɨm õr ɨm: —¿Ekitkerloyeẽhe latɨkpoko wahacha dehet pehet?— 34 Per

ye odiilehetpe pork dehet pehetike ich okeytkẽrye yeẽkpo uje ma dich.
35 Jesús sakɨr hn tɨbii wɨr dakɨle uje õr dose. Tatɨm õr ɨm: —Yeẽk uje
sehe masaha par õr bahluwa tyenɨj ye narim ɨre. Shɨ tyenɨj nos takashɨm
oso.— 36 Jesús chishew pɨkɨhnint ijaabɨt shuu iyehe õr ehet. Chɨmiya hn
tatɨm õr ɨm: 37—Uje yeẽk sahmũr yet uje ɨtso ele pɨkɨhnint uje sahmũr
yok wɨchɨ sahmũr yok toy, hn uje sahmũr yok ich sahmũr Porrosht pork
wɨchɨ uje shuu Tɨkɨrẽtni.—

Yeẽk uje ye dɨtak eyok wɨchɨ eyok ɨhyẽrak.

38 Eseekite hn Juan tatɨm Jesús ɨm: —Maestro, oyumo hnakɨrbich
yethna uje chiyuhu demonyo oso õr aho chĩra eeych. Oyahɨrm pork ye
õryok ihyerãkpe.— 39 Jesús tatɨm õr ɨm: —Ye ahĩrmɨlo ɨre pork nĩhyok
yeẽk uje shiyokõr kuche uje ye latɨk pwele niyokõr chĩra piich ɨchii
chiyuhu lahwoso mɨhnuwõho yok. 40 Yeẽk uje ye dɨtak eyok wɨchɨ eyok
ihyẽrak. 41 Titɨm olak ich tuu ũrpa. Yeẽk uje ɨshɨm olak awɨt par uje ehelo
pork ahmũrlo yok ich ɨr premit de.
42 Kɨmɨjɨ yeẽk duhu erze pɨkɨhnino yeẽk uje ye lotiis yok niyokõr uje
mĩhnɨk uje ehn yahpaa duhu niyokõr uje mĩhnɨk ich ma om par ɨre kɨmɨjɨ
yeẽk duhu tuuhna kojach dich hn tãra chɨbɨte onoota ehet par uje toy.
43 Kɨmɨjɨ olak yeẽk niyokõr uje mĩhnɨk shɨ ɨtso uje hmata shuu shiyokõr ich
tyenɨj iim shɨ ɨtso uje chekshehe nahmɨta pork ma om par ɨre uje masaha
par Porrosht aap shɨ hmata nohmɨra je uje masaha jwekɨta bahluta ehet
nehe uje ɨr hme otiyer de. Asa jwekɨta bahluta yelɨj nɨhna ɨre. 44 Dɨchashĩro
dechɨ uje yelɨj toy hn jwekɨta yelɨj nɨhna ɨre. 45 Kɨmɨjɨ olak yeẽk tĩr uje
kuche mɨhnũwo de shɨ ɨtso uje hnɨtɨta hnoy ɨre seya uje kuche mɨhnũwo
de par uje shuu shiyokõr ich tyenɨj iim tĩr wahacha shɨ ɨtso uje chekshehe
derrza. Ma om uje masaha par Porrosht aap shɨ hnɨtɨta sohmɨra je uje
hnɨtɨ otiyer de hn tyenɨj hnoy ɨre seya wahacha jwekɨta bahluta ehet waa
je yelɨj nɨhna ɨre. 46 Dɨchashĩro dechɨ uje yelɨj toy hn jwekɨta yelɨj nɨhna
ɨre. 47 Kɨmɨjɨ olak yeẽk teychɨm kuche heke shiyokõr mĩhnɨk shɨ ɨtso uje
ɨr onta shuu shiyokõr ese mĩhnɨk, ich ma om uje iim, ye teychɨm shɨ ɨtso
uje chiyuhu nonta hn tãra. Ich ma om uje shɨ onta nohmɨra de hn masaha
par Porrosht aap, je uje ɨle otiyer de hn shuu otãra ɨre ochɨbɨte ɨre urhuta
bahluta ehet nehe. 48 Dɨchashĩro dechɨ uje yelɨj toy hn jwekɨta yelɨj nɨhna
ɨre. 49 Nos wɨr uje otĩr wahacha tyenɨj ochukshãha jwekɨta õr eeyo nehe shɨ
õr ɨtso oposo uje ochukshãha sal eeyo. 50 Sal ich om per kɨmɨjɨ tokole uje
dɨrok ¿ich uhu ɨnaãpo par uje uhu chiyokpo? Uhu olak ɨlo sal uje om pork
tyenɨj akashɨmloye ahakõrlo uje om hn tyenɨj shish olak aho kɨisɨhɨye.—

Ye ompe uje hnakɨrbich hõr nerãhta oymye.

10 1 Eseekite hn Jesús tokolɨhɨ dɨt Capernaum hno tĩr hnɨmich Judea
hn tĩr onoota Jordán pɨt. Ich oso okɨhniya uje otaachĩhɨ ɨr ahɨrpo.

Shiyokorãha õr shuu ɨtso uje shish shiyokorãha oso yewo lekɨtiyo. 2 Erze
uje õr ɨluuta iich otsɨɨ fariseo otsɨtĩr ɨre Jesús. Wɨr shɨ sehe õr prowa
Jesús heke otatɨm otsɨɨ: —Sehe oyɨraha kɨmɨjɨ hnakɨrbich sowe ley uje
iim nerãhta shɨ pork sehe noym wate.— 3 Jesús tatɨm õr ɨm: —¿Moisés
duhu ɨnaãpo uje tatɨm olak?— 4 Otatɨm Jesús otsɨɨ: —Moisés chɨbɨtkite
uje hnakɨrbich pwele ɨshɨm nerãhta hutɨta uje tata ich oymye hn iim
wate.— 5 Jesús tatɨm õr ɨm: —Moisés chɨbɨte shuu ɨtsorz pork nos wɨr
olak ich olak hu kata, 6 per uje Porrosht shiyokõr ɨrmõkite ich shiyokõr
hnakɨrbich hn shiyokõr tɨmcharrza. 7 Heke hnakɨrbich tyenɨj iim deych
hn iim data par uje hõr nerãhta õyhiye ahɨr. 8 Wɨr otokole shɨ õr nohmɨra
heke ich ye õr osiyerpe. Shɨ õr nohmɨra. 9 Porrosht shuu ĩyye heke ye
ompe uje hnakɨrbich sehek erze uje Porrosht shuu ĩyye.— 10 Eseekite uje
Jesús dechɨ dahuch ehetpo hn ɨr akɨle otatɨm otsɨɨ: —¿Duhu ɨnaãpo erze
ahwoso uje atɨm õrke?— 11 Jesús tatɨm õr ɨm: —Uje yeẽk iim nerãhta hn
ĩhi yata ahɨr ich torãha nerãhta. 12 Kɨmɨjɨ tɨmcharrza noym dabich hn ĩhi
yet ahɨr wate torãha dabich.—

Jesús chiyuhu lahwoso oomoho pɨkɨhnino.

13 Eseekite ich ohnoy pɨkɨhnino ijaabo par uje oshuu Jesús chɨbɨte
nahme õr hu eeyo hn orar sapur par õr ɨre per ɨr akɨle otsontew erze oso.
14 Uje Jesús teychɨm uje oshiyokõr oshuu ɨtsorz ich chesdelo. Tatɨm õr
ɨm: —Moymlo wɨr pɨkɨhnino ijaabo shɨ otɨrẽt otĩr yok. Ye ontɨlo õr pork
oso uje ye odotiis yok ɨtso wɨr pɨkɨhnino uje ye odotiis õr ahwospe wɨr
uje omasaha par Porrosht aabo. 15 Titɨm olak ich tuu ũrpa. Nos wɨr oso
tyenɨj ye olotiis Porrosht shɨ õr ɨtso erze pɨkɨhnino par uje omasaha par
Porrosht aabo. Kɨmɨjɨ ye oduhu ɨre ɨlo erze pɨkɨhnino ich yelɨj omasaha
par Porrosht aabo.— 16 Jesús chɨmiya erze pɨkɨhnino ijaabo hn chɨbɨte
nahmɨta õr hu eeyo hn chiyuhu lahwoso oomoho õr.

Ɨrhĩch dich keytkẽr Jesús.

17 Eseekite uje Jesús tokole par uje hno ɨchii hnakɨrbich hno uushɨ
chiihla ɨkɨch hn icha dete hnɨmoho ɨkɨch. Tatɨm ɨm: —Maestro, owa ich
eluuta ompa. ¿Tiyokõr latɨkpo par uje pɨkɨrĩt de uje yelɨj nɨhna ɨre?—
18 Jesús tatɨm ɨm: —¿Ɨnaãpo heke atɨm yok uje pɨluu om? Nĩhyok ye latɨk
chɨhɨ uje ɨr ɨluuta om. Shɨ Porrosht nohmɨra wɨchɨ uje ɨr ɨluuta om. 19 Ich
eraha uje Porrosht ley tata shuu ɨtsorz ɨm: “Ye tuk oso uhu otoy. Ye orãha
erãhta. Ye ohɨr. Ye ata ekushiĩhi oso. Ye ehnyẽr oso. Tyenɨj atɨla eych
hn atɨla ata.”— 20 Ese hnakɨrbich tatɨm Jesús ɨm: —Maestro, ehn yok
pɨkɨhninaapni ɨchii yelɨj tɨkiyuwe erze uje ley tata.— 21 Jesús teychɨm ese
hnakɨrbich hn ich sahmũr. Tatɨm ɨm: —Kuchɨt nohmet yehe de uje tyenɨj
ahakõr. Bo nos anuwãha wɨr asujãro hn asɨm baho erze losuhlaabo.
Uje ahakõr uhu ɨtsorz ich owa kushjãro ɨhĩrtso de poõrc. Hn eeshpo

Mẽya yoke.— 22 Uje ese hnakɨrbich chunt Jesús ahwoso ich ɨle yerh. Ich
dosdarak uje hno pork ɨre ich ɨrhĩch dich.
23 Jesús teychɨm lekɨtiyo hn tatɨm dakɨle ɨm: —Ich kwestpa erze ɨhĩr
deyo omasaha par Porrosht aabo.— 24 Erze Jesús ɨr ahwoso ich shuu
ɨr akɨle ochishlabe. Jesús tatɨm õrpo ɨm: —Pijo, ich kwestpa erze ɨhĩr
deyo omasaha par Porrosht aabo. 25 Kameylo ye pwele masaha awujɨta
ontape hn erze ɨhĩr deyo ich õr ɨtspo ye õr pwele omasaha par Porrosht
aabope.— 26 Uje ɨr akɨle ochunt ich ochishlabe. Õr pyensa uje ɨhĩr deyo
nos õr pwele oshiyokõr uje otsahmũr heke otatɨmye otsɨɨ: —Kɨmɨjɨ ye õr
pwele omasaha par Porrosht aabo ich nĩhyok ye latɨk pwele masaha par
Porrosht aap.— 27 Jesús teychɨm õr hn tatɨm õr ɨm: —Oso ye õr pwele
oduhu ɨre Porrosht aabo per Porrosht pwele shiyokõr kuche. Ɨre pwele
shuu oso omasaha par ɨr aabo.—
28 Pedro tatɨm Jesús ɨm: —Nos oyukwim wɨr õryok kushjãro par uje
oyukwĩya owa.— 29 Jesús tatɨm Pedro ɨm: —Titɨm owa ich tuu ũrpa.
Nos wɨr oso uje oym dahuch, oym leshɨbo, oym nanɨme, oym data, oym
deych, oym deyjo, oym ɨr hnɨmo shɨ par uje oshiyokõr uje tahmũr hn par
oshuu ochɨraha uje Porrosht shiyokõr par õr 30 wɨr uje ich tyenɨj Porrosht
ɨshɨmɨhɨ õr kuche shuu syen bese ma kɨhniya õr ihyuwo, õr leshɨbo, õr
nanɨme, õr datɨ, õr aabo hn õr hnɨmo per oso otsɨtak õr hn oshiyokõr
mɨhnũwo õr. Uje terɨhɨ uhurc nehe ich õr ɨkɨrĩt de uje yelɨj nɨhna ɨre.
31 Ele ahle ich okɨhniya uje oshuu ɨre deyo per deeych yet nehe ich
Porrosht ye duhu õr deyope. Ele ahle ich okɨhniya uje oso ochɨbɨte uje
ye õr deyope per uje terɨhɨ uhurc nehe ich Porrosht chɨbɨte wɨr shuu õr
deyo.—

Jesús tatpo uje tyenɨj oshuu ɨre oshuu toy.

32 Eseekite hn Jesús hõr dakɨle ohno otĩr dɨt Jerusalén. Ɨre iyeebe hn ɨr
akɨle oyehe nẽr. Ich ochishlabe pork ochɨraha uje sehe oduhu ɨre oduhu
toy. Nos wɨr oso uje oyehe nẽr õya ɨre ich otola. Jesús tɨbii wɨr dakɨle
uje õr dose hn hnoy õr par keytkẽr õr. Tatɨm õr uje tyenɨj tĩr ɨre nehe.
33 Tatɨm õrpo ɨm: —Yok tokõra poõrzni. Yɨtĩrlo dɨt Jerusalén. Ich tyenɨj
yeẽk ɨshɨm yok erze saserdote õr bahluwo hn erze uje oshiyokorãha oso
erze ley uje Moisés chichewkite. Wɨr tyenɨj oshɨm yok dihipo kɨnãho
par uje oshuu yok oshuu tɨkɨtɨ. 34 Tyenɨj oloter yok hn otɨtɨrãha yok hn
otsepyẽr yok hn oshuu yok oshuu tɨkɨtɨ per je terɨhɨ daalo tre nehe hn yok
ɨkpo.—

Santiago hõr Juan sehe omasaha par Jesús ɨr wɨmshɨro.

35 Eseekite hn Santiago hn Juan wɨr õr deych iich otsɨɨ Zebedeo.
Otsɨtĩr ɨre Jesús hn otatɨm otsɨɨ: —Maestro, sehe oyuhu ahakõr uje
oyitɨm owa.— 36 Jesús tatɨm õr ɨm: —¿Sehe uhulo tiyokõr latɨkɨhɨ

olak?— 37 Otatɨm otsɨɨ: —Uje amsaha rey nehe sehe õryok yet dakaha
aãchta hn yet dakaha aachjãrrza.— 38 Jesús tatɨm õr ɨm: —Ye erahalope
uje apurlo yok. Erze kuche mɨhnũwo uje tyenɨj tĩr yok wɨr shɨ ɨtso uje
tyenɨj tokoho otich uje chiyok de basta ehet. ¿Je olak pwele uje ehelo
toy? ¿Je olak ewenta erze dospa uje oshiyokorĩhɨ yok nehe shɨ ɨtso uje
otohɨrm yok ochĩra yok wɨr yok dosĩryo?— 39 Otatɨm otsɨɨ: —Ẽhe, õryok
pwele.— Jesús tatɨm õr ɨm: —Tyenɨj ehelo ese otich uje de yok basta ehet
ɨtso uje yok tokoho hn tyenɨj masaha olak erze yok dosĩryo nehe ɨtso
uje otohɨrm olak ɨtso yok. 40 Mahn ye yokpe uje tiihla yeniipo otsakaha
pahɨr nehe. Erze õr ɨbe shɨ par erze uje Porrosht chiihla õrkite.— 41 Uje
erze Jesús akɨle yewo uje õr dye ochunt uje Santiago hn Juan otsapur
ich nos ochesdelo ochowãha õr. 42 Jesús nos tɨbii wɨr dakɨle hn tatɨm õr
ɨm: —Erahalo uje nos wɨr dihipo kɨnãho õr bahluwo ochɨpa õr, hn uu õr
bahluwo yewo uje ich ma õr deyo shish otatɨm õr uje tyenɨj oshiyokõr.
43 Mahn ye ompe uje uhu olak ɨtso õr. Uje sehe yeẽk masaha par olak
bahluwa wɨchɨ tyenɨj masaha par olak ɨbɨk. 44 Hn uje olak yeẽk sehe
duhu ɨre ma dich ich tyenɨj shiyokõr shɨ ɨtso uje nos olak yɨlak. 45 Yok
tokõra poõrzni. Tɨkɨrẽtni ye par tuu oso otakashɨm yok. Shɨ Tɨkɨrẽtni
par takashɨm õr hn tɨkɨtɨ par tokoshɨ oso okɨhniya õr hnɨtewɨhɨ Porrosht
ahɨr.—

Jesús chukuta Bartimeo ɨle.

46 Eseekite hn Jesús hõr dakɨle otaachĩhɨ dɨt Jericó. Oso okɨhniya
uje õya õr. Uje Jesús hõr otokolɨhɨ dɨt pɨt yet ich hnakɨrbich sakaha
dehet wɨrc iich otsɨɨ Bartimeo. Wɨchɨ olɨbɨk. Shɨ sapur oso õr kuche. Ɨr
deych iich otsɨɨ Timeo. 47 Bartimeo chunt uje Jesús uu dɨt Nazaret osht
chɨkãhachɨs dehet heke sɨhnew lahwoso ɨm: —Jesús, owa uje ãra uu owa
porokkite rey David. Sehe tuu osɨr yok lɨshɨ.— 48 Oso okɨhniya otatɨm
otsɨɨ: —Apik.— Per ɨre shish tɨbich ɨm: —Owa uje ãra uu owa porokkite
rey David. Sehe tuu osɨr yok lɨshɨ.— 49 Jesús iyehe hn tatɨm wɨr oso ɨm:
—Ebiilo uhulo tɨrẽt.— Otɨbii ese hnakɨrbich uje olɨbɨk. Otatɨm otsɨɨ: —
Ye uhu owa dosdarak. Alehet. Bo etĩr ɨre, tɨbii owa.— 50 Ese hnakɨrbich
chiyuhu wɨchɨ bortɨsht uje sajuwe naner hn tãra chɨbɨte hnɨmich. Sehek
lota, sɨtĩr ɨre Jesús. 51 Jesús tatɨm ɨm: —¿Sehe uhu tiyokõr latɨkɨhɨ owa?—
Hn ese olɨbɨt tatɨm ɨm: —Maestro, sehe tuu ekuta pɨle.— 52 Jesús tatɨm
ɨm: —Shɨ pork ye otiis yokpe heke owa owich om. Bo.— Shiyehe uje
Jesús tatɨm shuu ɨtsorz ich ese hnakɨrbich umo lekɨtiyo. Hno ĩya Jesús.

Jesús taachĩhɨ Jerusalén.

11 1 Eseekite uje ich ta par Jesús hõr dakɨle otaachĩhɨ Jerusalén ich ode
erze duuwo ɨkɨch Betfagé hn Betania. Erze duuwo dechɨ wĩrit wɨrc
uje iich otsɨɨ Olivos. Jesús shuu dakɨle uje õr osiyer ohno oyeebe. 2 Tatɨm õr

ɨm: —Bolɨlo etĩrlo wahacha dɨt ijaabɨt uje de eyok ɨkɨch. Uje aachĩhɨlo ese dɨt ebiche ich tyenɨj amlo buritɨt uje oshiyeru dehet wɨrc. Wɨchɨ yahpaa latɨk nonãha. Ehyulo kãrpɨta hn ohwĩlo. 3 Kɨmɨjɨ yeẽk nomo olak ɨl: "¿Łnaãpo heke ehyulo wɨchɨ kãrpɨta ese buritɨt?", hn atɨmlo on: "Łrhĩch sehe dahla hn shuu cheeshpo shɨchish."— 4 Ohno hn ochish ese buritɨt uje oshiyeru dehet wɨrc. Uje ehn ochiyuhu kãrpɨta 5 hn erze oso uje odechɨ otatɨm õr otsɨɨ: —¿Łnaãpo heke ehyulo ese buritɨt kãrpɨta?— 6 Otatɨm õr uje Jesús tatɨm õr shuu ɨtsorz heke oym hn oshuu ohnoy. 7 Otõhwa ese buritɨt otseya Jesús hn ochiyuhu õr ɨshuwo uje otsajuwe naner hn ochɨbɨte buritɨt eeych hn Jesús iyãha. 8 Ich oso okɨhniya uje ochɨtiisɨhɨ ese dehet õr ɨshuwo uje otsajuwe nanẽr. Yewo otõhwa pohɨr uke ijeebe uje ĩhyo kɨhniya hn ochɨbɨte dehet. 9 Ich oso okɨhniya oyeebe õya ɨre hn ich okɨhniya uje oyehe nẽr. Nos otɨbich otsɨɨ: —Ich õryok aylpa. Porrosht tyenɨj takashɨm wɨchɨ uje ɨre shuu tɨrẽt. 10 Tyenɨj takashɨm ese uje tãra ɨr porokkɨte rey David par tɨbey ɨr hnɨmich. Õryok narim Porrosht uje de poõrc.— 11 Eseekite hn Jesús taachĩhɨ Jerusalén. Hno masaha templo patikɨt ehet. Nos teychɨm lekɨtiyo per ich yɨlkashɨp heke tokole hno tĩr dɨt Betania. Łr akɨle uje õr dose õya ɨre.

Jesús sajĩr pohorrza higuera ɨkiyo.

12 Eseekite uje dechole hn Jesús hõr dakɨle otokolɨhɨ dɨt Betania. Ich Jesús iyuwo sẽhi. 13 Umo pohorrza uje de dukuhla waa je iich otsɨɨ higuera. Ich ihyõ kɨhniya. Hno tĩr par teychɨm sehe dɨraha kɨmɨjɨ ee chɨhɨ par tew. Uje taachĩhɨ ahɨr hn umo uje nĩhyok ye eerĩrsh shɨ ĩhyo pork yahpaa terɨhɨ ɨshɨrĩtpe uje ee de. 14 Jesús tatɨm asa pohorrza ɨm: —Je ich nĩhyok ye latɨk tew ee nehe.— Łr akɨle ochunt uje keytkẽr asa pohorrza.

Jesús chiyuhu õr templo patikɨt ehet erze uje ochiwãha kuche.

15 Eseekite uje Jesús hõr dakɨle otaachĩhɨ Jerusalén hn hno masaha templo patikɨt ehet. Łchii shuu wɨr oso otokolɨhɨchɨs uje ochiwãha kuche hn uje otiya kuche. Sehnɨmich wɨr hnakɨrbo õr nemesa uje oshuu hnote kambya. Sehnɨmich wɨr toy erze oso õr ɨbe uje ochiwãha paloma. 16 Ye duhu latɨk dɨkãha templo patikɨt ehet par shɨ hnoy ɨr kuche. 17 Shiyokorãha oso tatɨm õr ɨm: —Porrosht ahwoso tata uje ɨre sole: "Pihyuch wɨchɨ par nos wɨr oso uje ode ĩrmo lekɨtiyo õr orarɨhɨchɨs, per olak uhulo ɨtso uu echɨko õr ihyuch."— 18 Erze saserdote õr bahluwo hn erze uje oshiyokorãha oso erze ley uje Moisés chichewkite uje ochunt uje Jesús tata shuu ɨtsorz ohno ochukwi ɨr ɨluu par uje sehe oduhu oduhu toy. Otola Jesús pork nos wɨr oso ich ochishlabe uje ochunt uje Jesús shiyokorãha õr. 19 Uje ich yɨlkashɨp hn Jesús hõr dakɨle otokolɨhɨ dɨt.

Asa pohorrza higuera ich kakshɨp.

20 Eseekite uje ich dechole hn ohno ochɨkãha asa pohorrza ahɨr hn omo uje ich kakshɨp. 21 Pedro eyucha uje Jesús shiyokorĩhɨ asa pohorrzahna

hn tatɨm ɨm: —Maestro, hmeychɨm asa pohorrza waa je ajĩr ɨkiyohna
ich kakshɨp.— 22 Jesús tatɨm õr ɨm: —Ye otiislo Porrosht. 23 Titɨm olak
ich tuu ũrpa. Kɨmɨjɨ olak yeẽk tatɨm ese kojach dich par uje shuu tãra ɨre
chɨmchaha ɨre awɨt, uje ye koswãha hn ye dotiis uje tĩr awɨt shuu ɨtsorz
ich tyenɨj tokole ɨtsorz. 24 Heke titɨm olak. Uje olak orar apurlo Porrosht
kuchẽrk hn ye otiislo uje ɨshɨmɨhɨ olak ich tyenɨj ɨshɨmɨhɨ olak. 25 Uje
sehe olak yeẽk orar per sɨtak yet ich tyenɨj perdonar wɨchɨ wap par uje
olak Deych uje de poõrc perdonar olak yeẽk toy erze kuch mɨhnũwo
uje shiyokõr. 26 Kɨmɨjɨ ye olak perdonar yewo uje oshiyokõr mɨhnuwõho
olak ich olak Deych uje de poõrc ɨtspo ye perdonar olakpe erze kuche
mɨhnũwo uje ahakõrlo.—

¿Yeẽkpo uje ɨshɨm Jesús ukurbo?

27 Eseekite hn Jesús hõr ocheeshpo otĩr Jerusalén. Uje ehn Jesús
dɨrkɨhɨ templo patikɨt ehet hn erze saserdote õr bahluwo otaãcha. Erze
uje oshiyokorãha oso erze ley uje Moisés chichewkite hn erze dɨt oso
õr bahluwo ode õr ahɨr. 28 Otatɨm Jesús otsɨɨ: —¿Latɨk ukurbo uje de
owa heke ahakõr uhu ɨtsorz? ¿Yeẽk dosɨm owa akɨrbo par ahakõr uje
ɨtsorz?— 29 Jesús tatɨm õr ɨm: —Yok ɨtspo sehe titɨm olak kuchɨt. Kɨmɨjɨ
uhulo deeshɨ atɨmlo yok ich titɨm olak yeẽkpo uje ɨshɨm yok pukurbo par
tiyokõr nãhu kuche uje ɨtsorz. 30 Sehe tuu atɨmlo yok yeẽkpo uje shuu
Juan uu tohɨrm oso tɨrẽtni ¿je Porrosht o je oso?— 31 Otatɨmye otsɨɨ: —
Kɨmɨjɨ yitɨmlo uje Porrosht shuu tɨrẽt ich tyenɨj tatɨm eyoklo ɨm: "¿Ɨnaãpo
heke shɨ otiislo Juan?" 32 Kɨmɨjɨ yitɨmlo uje shɨ hnakɨrbo oshuu tɨrẽt ich
ye ompe.— Erze õr bahluwo otola erze oso uje otẽr Jesús pork nos õr
pyens uje Juan wɨchɨ profetya. 33 Otatɨm Jesús otsɨɨ: —Ye oyɨraha keshɨ
yeẽkpo uje shuu Juan uu tohɨrm oso tɨrẽtni.— Jesús tatɨm õr ɨm: —Yok
ɨtspo ye titɨm olakpe yeẽkpo uje ɨshɨm yok pukurbo par tiyokõr erze
kuche.—

Hnakɨrbo uje otsahla shakɨrrza.

12 1 Eseekite hn Jesús sɨteẽta tatɨm õr ɨm: —Hnakɨrbich dekite uje
chukwẽr uva ɨr shakɨrrza ehet hn chichuwe. Chihitsa jotsɨt par
chiyuhu uva otich hn shiyokõr owich uje de porĩt par dohɨr teychɨm ɨr
shakɨrrza ehet par tɨbey. Shuu yewo otsahla ɨr shakɨrrza. Ɨr bahat par
uje shuu oshɨm ɨre jõro ee yẽr. Tokolɨhɨchɨs hno tĩr hnɨmich yet. 2 Uje ich
terɨhɨ jõro ɨshɨrĩt par ochekushu hn shuu debich hno tĩr erze hnakɨrbo
uje shuu otsahla ɨr shakɨrrzani par uje shuu oshɨm ɨr uva yẽr. 3 Per erze
hnakɨrbo ochishew wɨchɨ hn oshuu dospa, hn oshuu hno cheeshɨ shɨ sɨhn
nahme. 4 Hn õr yɨnsɨrc shuu yet hnopo tĩr erze hnakɨrbo. Uje taachĩhɨ
wahacha hn wɨr oshuu huta hn oloter ɨre. 5 Ich shuu yet hnopo hn oshuu
oshuu toy. Ich shuu yewo ohno okɨhniya per shɨ nohmɨr nohmɨr hn wɨr

oshuu yewo dospa hn oshuu yewo oshuu otoy. 6 Ese hnakɨrbich ɨr ijɨt
shɨ nohmɨra de. Wɨchɨ ich sahmũr. Ich uhurc hn shuu hno tĩr õr. Ehet
chiilehet ɨm: “Tyenɨj otola ele pijɨt.” 7 Per wɨr otatɨmye otsɨɨ: “Wɨchɨ uu
shakɨrrza yɨnsɨrc ɨr ijɨt. Uje ɨr deych toy nehe ich asa shakɨrrza wate par
ɨre. Ma om uje yuhulo yuhulo toy heke wate par eyok.” 8 Wɨr ochishew
ese shakɨrrza yɨnsɨrc ijɨt hn oshuu oshuu toy. Otãra ochɨbɨte patikɨt pɨt.
9 Uje ese hnɨmich yɨnsɨrc tɨrẽt nehe ¿duhu ɨnaapõho wɨr hnakɨrbo? Tyenɨj
nos shuu õr shuu otoy. Hn tyenɨj ɨshɨm yewo nehe par shuu otsahla.—
10 Hn Jesús tatɨm õr ɨm: —Tɨkɨraha uje olak ler Porrosht ahwoso hn
erahalo uje tata Cristo shuu ɨtsorz. “Erze uje oshiyokõr pwertɨt ochĩra
kojano oym ese kojach nohmet. Ochɨbɨte uje ich ye jukur. Per uje uhurc
ich ma bale je erze kojano yewo.
11 Porrosht wɨchɨ uje shuu tokole ɨtsorz heke ich shuu yish eyok ɨbe.”
Wɨr uje Porrosht ahwoso tata.— 12 Erze õr bahluwo sehe odihyeru Jesús
pork ochɨraha erze uje Jesús sɨteẽta shɨ sorzɨhɨ õr pork õr ɨluu mɨhnũ. Per
ich otola wɨr oso uje ode Jesús ahɨr. Heke oym ɨre hn otokole ohno.

Nos tyenɨj oshɨ Porrosht hn oshɨ gobierno.

13 Eseekite hn erze saserdote õr bahluwo oshuu fariseo yewo hn
herodiano yewo ohno otĩr Jesús. Sehe oduhu Jesús nimehĩ lahwotɨk par
õr denunsya ɨre. 14 Uje otaachĩhɨ Jesús ahɨr hn otatɨm otsɨɨ: —Maestro,
oyɨraha erze uje ata ich om. Yelɨj uhu wɨr hnakɨrbo õr kɨnãho pork uje õr
hnotɨ de hn uje õr dosuhlaabo shɨ uhu õr ɨtsye. Ahakorãha erze oso uu
Porrosht ɨr ɨluu ich uhu ũru. Sehe oyuhu atɨm õryok kɨmɨjɨ oyiyuwe ley
uje oyoshɨ erze hnote uje ese romano oso õr bahlut pisht kobra o kɨmɨjɨ
ye oyiyuwepe.— 15 Per Jesús chɨraha uje wɨr õr aho yũhɨrsh hn tatɨm õr
ɨm: —¿Ɨnaãpo heke sehe uhulo timehĩ pahwotɨk? Owɨlo yok peychporrza
nohmata par takachɨm.— 16 Otõhwa peychporrza. Jesús tatɨm õr ɨm:
—¿Yeẽk ɨchɨbich chɨhɨ hn yeẽk iich chɨhɨ asa peychporrza?— Otatɨm
Jesús otsɨɨ: —Rey César.— 17 Jesús tatɨm õr ɨm: —Eshɨlo uje rey César
sapur hn eshɨlo uje Porrosht sapur.— Erze Jesús ahwoso shuu ochishlabe.

Oso tyenɨj õr ɨkpo nehe.

18 Eseekite hn hnakɨrbo yewo otĩr Jesús uje õr ɨluuta iich otsɨɨ saduseo.
Wɨr otsotiis uje oso tyenɨj õr ɨkpo nehe. Oshiyokõr ɨtso uje sehe odɨraha
kuchɨt. 19 Otatɨm Jesús otsɨɨ: —Maestro, Moisés tata uje kɨmɨjɨ hnakɨrbich
toy hn nĩhyok ɨr aabo ich ɨr leshɨbich tyenɨj ĩhi asa lakaharza ahɨr.
Uje ijɨtɨsh ich par ese ɨr leshɨbich aap uje toni. Wɨr uje Moisés tatkite.
20 Hnakɨrbo õr syete ode eyok ahɨrni uje õr leshɨbye. Uu webich osht
chiilekuni hn toy. Nĩhyok ɨr aabo 21 heke ɨr leshɨbich ĩhi asa poluuta
ahɨr. Wɨchɨ toypo hn nĩhyok ɨr aabo heke leshɨbich yet ĩhi ahɨr. 22 Nos
wɨr õr ɨre uje õr syete õyhi wate ahɨrni hn nos otoy ye õr abĩrsh. Ich

uhurc hn asa tɨmcharrza toy. 23 Uje topo õr ɨkpo nehe ich yeẽkpo wate ɨr
abey pork nos wɨr õr ɨre uje õr syete õhyi wate ahɨrni.— 24 Jesús tatɨm
õr ɨm: —Olak shɨ eymehilo pork ye erahalope uje Porrosht ahwoso tata
hn ye erahalo Porrosht ukurbope. 25 Uje topo õr ɨkpo nehe ich hnakɨrbo
hn tɨmcher ye onõyhi ye ahɨrpe. Wɨr shɨ õr ɨtso Porrosht ɨr anjele uje
ode poõrc. 26 Sehe tuu erahalo uje topo tyenɨj õr ɨkpo nehe. Tɨkɨraha uje
olak ler Porrosht ahwoso uje tata Moisés uje iyehe waa pohorrza ijaapta
ahɨrkite uje jwekɨta de ehet. Porrosht tatɨm Moisés ɨm: "Yok uu Abraham
lɨshɨ ɨr Porrosht hn Isaac lɨshɨ ɨr Porrosht hn Jacob lɨshɨ." 27 Porrosht
wɨchɨ ye topo õr Porroshtpe. Wɨchɨ oso uje õr ɨka õr Porrosht heke õr
ɨkpo nehe. Nos wɨr olak shɨ eymehilo.—

Ley otiyer de uje ma deyo.

28 Eseekite hn hnakɨrbich nohmet dechɨ uje shiyokorãha oso erze ley
uje Moisés chichewkite. Chunt uje Jesús hõr erze saduseo okeytkẽrye hn
chunt uje Jesús ɨr ahwoso ich ompa uje tatɨm õr. Wɨchɨ sɨtĩr ɨre Jesús. Shɨ
sehe prowa heke tatɨm par sehe tẽr ahwotɨk ɨm: —¿Leyɨrãha waa je ma
data?— 29 Jesús tatɨm ɨm: —Asa ley ma data tata shuu ɨtsorz ɨm: "Olak
israel oso ẽrlo pahwoso. Uu ɨrhĩch wɨchɨ uu eyoklo Porrosht wɨchɨ shɨ
sohmɨra. 30 Enaha owa par ahmũr uu owa ɨrhĩch Porrosht hn ye uhu ehet
kɨnaha hnii ye uu eyuwo kɨnãho." 31 Waa ley yata tata shuu ɨtsorz ɨm:
"Ahmũr eshɨbo uhu ɨtso uje ahmũr owa." Nĩhyok ley yẽr uje ma deyo je
erze otiyer.— 32 Ese uje shiyokorãha oso erze ley uje Moisés chichewkite
tatɨm ɨm: —Maestro, ich ũrpa uje atɨm yok on: "Porrosht shɨ sohmɨra de."
Nĩhyok ye Porrosht kɨnehẽtɨkɨsh. 33 Tyenɨj ahmũr pishɨ Porrosht hn ye
uhu ehet kɨnaha hnii ye uu eyuwo kɨnãho hn enaha akɨrbo par ahakõr
uje sahmũr, hn tyenɨj ahmũr eshɨbo uhu ɨtso uje ahmũr owa. Uje ahakõr
uje ɨtsorz ich ahakõr ma om je uje shɨ tuk loshɨpɨt ebɨte jwekɨta eeych hn
ẽru par uje eeychãha Porrosht.— 34 Uje Jesús chunt uje ɨre tatɨm shuu
ɨtsorz hn tatɨm ɨm: —Owa ich yej amsaha par Porrosht aap.— Shiyehe
wɨchɨ deeych ich otola otsapurpo par uje sehe odɨraha kuche.

¿Yeniipo Jesús ɨr poruwo?

35 Eseekite uje Jesús shiyokorãha osoho wahacha templo patikɨt ehet
hn tatɨm õr ɨm: —¿Ɨnaãpo heke erze hnakɨrbo uje oshiyokorãha oso
erze ley uje Moisés chichewkite otata otsɨɨ: "Cristo tãra ɨr porokkite rey
David?" 36 Porrosht Ɨchɨbich shuu rey David lɨshɨ chiilehetkite ɨm: "Ese
ɨrhĩch Porrosht tatɨm yok ɨrhĩch ɨm: Akaha paãchta nehech nos tuu arãha
amãho õr hnɨmich."
37 ¿Ɨnaãpo heke rey David tata uje Cristo wɨchɨ ɨr ɨrhĩch? Nos otata uje
Cristo tãra ɨre.— Erze oso ich okɨhniya. Nos wɨr Jesús ahwoso uje tatɨm
õr ich shuu õr ayla.

Erze uje oshiyokorãha oso Moisés ɨr ley ich õr ɨluu mɨhnũ.

38 Eseekite hn Jesús tatɨm erze oso ɨm: —Abeylshɨp olak par uje ye wɨr
onehnyẽr olak erze uje oshiyokorãha oso erze ley uje Moisés chichewkite.
Uje odɨrkɨhɨ lekɨtiyo ich otsahmũr oyãha lasuwo uje ich berzo par oshuu
oso õr eyuwo tɨsĩr uje õr ɨhĩr deyo. Otsahmũr uje oso otseta õr uje ode
dɨt ehet oshuu ɨr ɨtso õr bahluwo. 39 Otsahmũr otsakaha erze õr bahluwo
õr ɨbe eeyo uje de sinagoga ehet. Uje otĩr õr ahamich ich otsahmũr uje
otsakaha erze õr bahluwo õr ɨbe eeyo par uje otaak. 40 Ochenshaha erze
poluu yesh õr ihyuwo õr ahɨr. Uje õr orar ich oshuu berzakpa par oshuu
oso õr eyuwo tɨsĩr uje ochɨrahapa Porrosht. Porrosht tyenɨj sepyẽr õr nehe
shuu dospa.—

Poluuta ɨshɨm Porrosht hnote.

41 Eseekite ich Jesús sakaha kejunt ɨkɨch hn teychɨm erze oso okɨhniya
uje ochɨmchaha hnote ese kejunt ehet par oshɨm Porrosht. Ɨhĩr deyo
ochɨmchaha hnote ich kɨhniya toy. 42 Tɨmcharrza poluuta taãcha.
Chɨmchaha peychpor ɨjeebe otiyer ehet par ɨshɨmɨhɨ Porrosht. 43 Jesús
tɨbii dakɨle hn tatɨm õr ɨm: —Titɨm olak ich tuu ũrpa. Asa poluuta ich
losuhlaap. Chɨmchaha ma kɨhniya kejunt ehet je nos wɨr erze oso yewo.
44 Nos wɨr õr ɨre ich õr hnote kɨhniya per shɨ oshɨm Porrosht pɨkaap uje
de õr ahɨr mahn asa poluuta ich losuhlaap. Nos wɨr hnote uje de ahɨr wɨr
par tiya labɨso per nos ɨshɨmɨhɨ Porrosht.—

Tyenɨj otsehnɨmich asa templo.

13 1 Eseekite uje Jesús tokolɨhɨchɨs templo patikɨt ehet hn ɨr akɨlt
yet tatɨm ɨm: —Maestro, hmeychɨm erze kojano ich deyo
pisho hn erze pwerto ich ɨhĩrtso.— 2 Jesús tatɨm ɨre ɨm: —Eychɨm erze
pwerto deyo. Erze kojano ich ye lakahaye eeyo nehe hnii sohmɨra. Nos
otsehnɨmich.—

Yar de uje tokole wap ehn yahpaa Jesús deeshpe.

3 Eseekite hn Jesús hõr dakɨle otsakaha ese wĩrit eeych uje iich otsɨɨ
Olivos templo ɨkɨch. Shɨ õr ɨre uje odechɨ. Pedro, Santiago, Juan hn
Andrés otatɨm Jesús otsɨɨ: 4 —¿Latɨk nehe hn onehnɨmich asa templo?
¿Yarɨrãha tokole wap par uje oyɨraha?— 5 Jesús tatɨm õr ɨm: —Abeylshɨp
olak par uje nĩhyok yeẽk sehnyẽr olak 6 pork tyenɨj oso okɨhniya ochii
ɨr yokɨhɨ otsɨɨ: “Yok uu Cristo” heke otsehnyẽr oso ich okɨhniya nehe.
7 Tyenɨj entlo nehe uje oso oteyehe ĩrmo lekɨtiyo, hn entlo toy uje sehe
oteye per ye as olak ɨbe. Wɨr tyenɨj tokole wap per yahpaa terɨhɨ uhurzpe.
8 Pork tyenɨj dihipo oteye hn reye hõr duhut reye õr ohyerptoso oteye.
Tyenɨj hnɨmich telerrza owɨlo kɨhniya ĩrmo lekɨtiyo hn tyenɨj sewɨt

ihnɨmich sẽhi oso toy. Nos wɨr erze kuche mɨhnũwo tyenɨj tokole wap hn
kuche ma mɨhnũwo iyehe nẽr.
9 Abeylshɨp olak. Tyenɨj ohnoy olak otseya olak õr bahluwo õr ɨkɨch
duwo aho. Tyenɨj otsepyẽr olakɨhɨ sinagoga aho hn ohnoy olak otseya
olak gobernadore õr ɨkɨch hn erze reye õr ɨkɨch shɨ pork ye otiislo yokpe
par uje atɨmlo õr pahwoso. 10 Uje ehn yahpaa terɨhɨ uhurc nehe ich nos
otatɨm oso ĩrmo lekɨtiyo uje tiyokõr par õr ɨre. 11 Uje ohnoy olak otseya
olak õr bahluwo õr ɨkɨch par uje otsepyẽr olak ich ye olak prekupar uje
keshɨ uhulo ɨnaãpo par ekitkẽrlo õr pork uje terɨhɨ orta par ekitkẽrlo
õr ich Porrosht shuu erahalo uje atɨmlo õr. Porrosht Ɨchɨbich wɨchɨ uje
shiyokorãha olak heke ye olakpe uje ekitkẽrlo õr. Shɨ Porrosht Ɨchɨbich
wɨchɨ uje keytkẽr õr. 12 Deeych yet nehe hn hnakɨrbich tyenɨj denunsya
deshɨbich par shuu oshuu oshuu toy shɨ pork deshɨbich Porrosht aap,
hn hnakɨrbich tyenɨj denunsya daabo par shuu oshuu õr oshuu otoy, hn
ode uje tyenɨj õr denunsya deych hn data par shuu oshuu õr oshuu otoy.
13 Nos wɨr oso tyenɨj otsɨtak olak shɨ pork ye otiislo yokpe per yeẽk uje
ewenta hn shish ye lotiis yok nehech terɨhɨ uhurc nehe ich wɨchɨ ɨr owich
de Porrosht ahɨr.
14 Uje eychɨmlo uje oshuu ese kuchɨt iyehetɨhɨ ese owich uje ye ompe
uje de ich shuu ese owich mĩhnɨk heke erze oso uje odebuhu hnɨmich
Judea tyenɨj oyuhwo otĩr kojano deyo par otsakɨs ɨre. Yeẽk uje ler ich
tyenɨj chɨraha uje tata shuu ɨtsorz. 15 Kɨmɨjɨ yeẽk chɨhɨ dahuch eeych
ich ye ompe uje masaha ehet par hnoy ɨr kushjãro. 16 Shɨ tyenɨj yuhwo.
Hn uje yeẽk chɨhɨ aach ich ye ompe uje cheeshpo par hnoy lasuwo. Shɨ
tyenɨj yuhwo. 17 Uje terɨhɨ erze daalo nehe ich yarhak par erze tɨmcher
uje õr hmɨker hn erze uje yesh õr aabo ijaabo uje ochuku pork ye õr pwele
ochoshpe par oyuhwo. 18 Apurlo Porrosht par uje ye duhu tyempɨt mĩhnɨk
uje olak yuhwo. 19 Uje ĩrmo tenit uje Porrosht shiyokõr nehech ele ahle
ich mɨhnũwo de per ye ɨlo erze uje tyenɨj tĩr ĩrmo nehe hn erze kuche
mɨhnũwo ich ye deeshpe tĩr ɨrmõpo. 20 Kɨmɨjɨ Porrosht ye duhu erze daalo
arhaabo uje erze kuche mɨhnũwo tĩr ĩrmo nehe ich tyenɨj nos otoy, per
sontew pork sahmũr erze uje chiihla õr par omasaha par ɨr aabo. 21 Heke
uje yeẽk tatɨm olak ɨl: “Hmeychɨmlo, Cristo de lɨka,” o kɨmɨjɨ tatɨm olak
ɨl: “Cristo de wahacha,” ich otiislo ɨre. 22 Tyenɨj oso ode nehe uje ochii ɨr
Cristoho hn yewo ochii ɨr profetaha. Tyenɨj oshiyokõr kuche deyo uje ye
latɨk pwele niyokõr par sehe onehnyẽr erze oso uje Porrosht chiihla õr par
ɨr aabo per ye õr pwele uje onehnyẽr õrpe. 23 Hmeychɨmlo, uje ehn yahpaa
wɨr õr prowa onehnyẽr olak ich titɨm olak erze uje tyenɨj oshiyokõr.—

Jesús tyenɨj cheeshpo nehe.

24 Eseekite hn Jesús tatɨm õr toy ɨm: —Uje erze kuche mɨhnũwo yuwɨr
ɨchii deeych ye dihitpe hn shekurko ɨtspo ye dihitpe 25 hn porrzeebe

kay tãra poõrc. Erze kuche uje ukurbosh wahacha poõrc ich telerrzpa
shɨ ɨtso uje yeẽk chishɨt kuchɨt. 26 Uje nos oteychɨm oshuu ɨtsorz hn
tyenɨj oteychɨm yokpo uje tokõra poõrzni uje takaashpo nehe tokonãha
ukuhurrza. Pukurbo deyo de hn ich yok hũre. 27 Tuu yok anjele otĩr ĩrmo
lekɨtiyo hn tuu otĩr poõrc lekɨtiyo par otõhwa Porrosht aabo uje chiihla
õrni.
28 Uhu olak eyuwo tɨsĩr asa pohorrza waa je iich otsɨɨ higuera. Uje
eshɨ tokole ich erahalo uje terɨhɨ ɨshɨrĩt uje daalo duhlu. 29 Uje nos amlo
erze kuche mɨhnũwo uje tĩr ĩrmo nehe ich erahalo uje terɨhɨ ɨshɨrĩt uje
takaashpo ɨtso uje yok de pwert ebich par sehe tomsaha ehet. 30 Titɨm
olak ich tuu ũrpa. Erze oso uje omo erze kuche mɨhnũwo webich oso uje
tĩr ĩrmo nehe ich ehn yewo ye otope ich tyenɨj nos omo erze kuche uje
tĩr ĩrmo. 31 Poõrc hn hnɨmich tyenɨj sɨhna ɨre nehe per pahwoso shish
yakaha.
32 Ese deeych hn asa orta uje takaashpo nehe ich nĩhyok yeẽk uje
chɨraha, hnii erze anjele uje ode poõrc ye odɨrehepe, hnii yok ye
tɨkɨrahape. Shɨ Papa wɨchɨ uje chɨraha. 33 Heke shish tyenɨj emɨtlo
olak pork ye erahalo ese deeych uje olak ɨrhĩch tyenɨj cheeshpo nehe.
34 Ahnũwo pahwoso uje titɨm olak shɨ ɨtso hnakɨrbich uje sehe tokole hno
tĩr hnɨmich yet. Shuu debiyo otɨbey dahuch. Kal nohmɨra ich ɨshɨm ɨbiyo
par uje shiyokõr. Shuu nohmet tɨbey ɨr pwert uhurrza. 35 Heke shish tyenɨj
emɨtlo olak pork yok ɨtso ese pwert yɨnsɨrc. Ye erahalo kɨmɨjɨ takaachĩhɨ
dɨhlak o kɨmɨjɨ dɨhlich pehet o kɨmɨjɨ deeych huta o kɨmɨjɨ dɨhɨrbɨt.
36 Kɨmɨjɨ takaãcha shɨchish ich ye ompe uje tish olak shɨ ɨtso uje amlo.
Shish emɨtlo olak. 37 Erze pahwoso uje titɨm olak ich nos titɨm oso lekɨtiyo
par uje shish ochɨmɨt ɨre.—

Õr bahluwo ochukwi Jesús ɨluu.

14 1 Eseekite ich yej terɨhɨ daalo osiyer par uje oshiyokõr õr ahamich
uje iich otsɨɨ Pascua. Õr ahamich yet ĩyapo uje otew pan ye
eyhirãsh. Nos wɨr saserdote õr bahluwo hn erze uje oshiyokorãha oso
erze ley uje Moisés chichewkite ochukwi Jesús ɨluu par uje otsehnyẽr ɨre
hn ochishew. Sehe oduhu ɨre oduhu toy. 2 Otatɨmye otsɨɨ: —Ye ompe uje
yishewlo ɨre yuhulo nõya ese õr ahamich nok wɨr oso odorza ɨre.—

Tɨmcharrza sanuwãha perfume Jesús huta.

3 Eseekite uje Jesús de wahacha dɨt Betania hn sakaha nemest wɨrc
Simón ihyuch. Ese Simón ɨr alokot otsɨɨ lepra. Tɨmcharrza sɨtĩr ɨre Jesús.
Wate tõhwa perfume uje iich otsɨɨ nardo uje ich debichpa. De kobɨt ijaabɨt
ehet uje oshiyokõr ochĩra kojach uje iich otsɨɨ alabastro. Uje ehn Jesús
sakaha nemest wɨrc hn asa tɨmcharrza chobɨrho ese kobɨt etɨbich hn
sanuwãha Jesús huta. 4 Per yewo odechɨ uje otsɨtak hn otatɨmye otsɨɨ:

—¿Keshɨ ɨnaãpo heke sanuwãha ese perfume teychpisha? 5 Kɨmɨjɨ ye
nanuwãha ich ma om par chiwãha shuu debichpa hn ɨshɨm baho erze
losuhlaabo. Ɨr bahat shɨ ɨtso uje hnakɨrbich chishew obiyo nehech ãyt
nohmɨra.— Ochiyuhu lahwoso mɨhnuwõho wate. 6 Jesús tatɨm õr ɨm: —
Moymlo. ¿Ɨnaãpo ahakoslo wate? Ese uje shiyokorĩhɨ yok ich om. 7 Erze
losuhlaabo shish ode olak ahɨr nehe. Uje sehe akashɨmlo õr ich olak
pwele per tyenɨj yok nihyokĩhɨ olak ahɨr. 8 Ana tɨmcharrza shiyokorĩhɨ
yok uje pwele. Tormĩhɨ perfume yok uje ehn yahpaa onihitsɨm yokpe.
9 Titɨm olak ich tuu ũrpa. Uje otsanɨmɨrãha Porrosht ahwoso ĩrmo lekɨtiyo
otatɨm yok õr ich õr eyucha ese uje tɨmcharrza shiyokorĩhɨ yok.—

Judas chiwãha Jesús.

10 Eseekite hn Judas Iscariote wɨchɨ Jesús akɨlak toy uje õr dose. Hno
tĩr erze saserdote õr bahluwo par ɨshɨm õr Jesús. 11 Uje ochunt ich õr
aylpa. Otatɨm Judas par uje sehe odosɨm hnote. Heke ich chukwi Jesús
ɨluu par uje ɨshɨm wɨr õr bahluwo.

Jesús shiyokõr Santa Cena.

12 Eseekite ich terɨhɨ deeych webich osht uje otew pan uje ye eyhirãsh.
Wɨchɨ deeych ich tyenɨj oshuu obeje ɨjaabo par oteeychãha Porrosht hn
par uje otew par ese õr ahamich uje iich otsɨɨ Pascua. Ɨr akɨle otatɨm
Jesús otsɨɨ: —¿Oniyokorĩhɨ ɨraãpo erze oposo par ese õr ahamich
Pascua?— 13 Jesús tatɨm dakɨle õr osiyer ɨm: —Bolɨlo etĩrlo dɨt ehet.
Tyenɨj eshɨlo hnakɨrbich uje ihyõk kobɨt. Awɨt de ehet. Alehelo nẽr.
14 Uje masaha pwert ehet ich atɨmlo ese pwert yɨnsɨrc on: “Maestro sole:
¿Pwerttɨkɨhɨ par erze uje otekɨrɨhɨ owa? Ele dɨhlake hn yok hn pakɨle
oyaakɨhɨchɨs par ese õr ahamich.” 15 Tyenɨj sowa olake ese pwertɨt
dich uje de deshɨbich eeych. Nemest dechɨ hn õr ɨbe. Enshiilo erze
oposohochɨs par eyok.— 16 Ɨr akɨle ohno otĩr dɨt hn ochish ese pwertɨt
shɨ ɨtso uje Jesús tatɨm õrke. Heke onɨshii labɨso par ese õr ahamich.
17 Uje ich dɨhlak hn Jesús hõr dakɨle uje õr dose otaachĩhɨchɨs. 18 Uje ehn
otsakaha nemest wɨrc otaak hn Jesús tatɨm õr ɨm: —Ich ũrpa uje titɨm
olak. Olak yet de uje taakɨhɨ pahɨr uje tyenɨj chiwãha yok.— 19 Heke ɨr
akɨle ich õr dosdarak. Nohmɨr nohmɨr otatɨm Jesús otsɨɨ: —¿Je yok?—
20 Jesús tatɨm õr ɨm: —Olak dose nohmet de olak ehet uje yesh sɨta ɨr
panɨhɨ wate pɨreta ehet waa je tɨtehe yok pan. 21 Yok tokõra poõrzni.
Tyenɨj oshiyokorĩhɨ yok ɨtso uje Porrosht ahwoso tata, per ich yarhak par
ese uje tyenɨj chiwãha yok. Kɨmɨjɨ ye wɨchɨ shurhãni ich ma om par ɨre.—
22 Eseekite uje ehn otaak hn Jesús chishew pan, nɨhna Porrosht hn
sehek. Ɨshɨm dakɨle. Tatɨm õr ɨm: —Elɨlo. Nãhu yok pẽro.— 23 Chishew
basta, nɨhna Porrosht hn ɨshɨm õr. Nos õr ɨre oho ese uje de basta ehet.
24 Tatɨm õr ɨm: —Wate asa parmɨsta uje noshɨ shuu pahwoso yakaha par

uje tokoshɨ õr hnɨtew ich okɨhniya.— 25 Hn tatɨm õr ɨm: —Titɨm olak
ich tuu ũrpa. Ye tokoho nehe ese uva otich nehech terɨhɨ ese deeych
uje tokoho ese uva otich ahle uje Porrosht tɨbey daabo nehe.— 26 Uje
oteeychɨ otseet imno hn otokole ohno otĩr ese wĩrit uje iich otsɨɨ Olivos.

Jesús tata uje Pedro sata ɨre.

27 Eseekite hn Jesús tatɨm õr ɨm: —Ele dɨhlake tɨkɨraha uje nos moymlo
yoke pork Porrosht ahwoso tata shuu ɨtsorz ɨm: "Porrosht ɨm: Tuu toy ese
uje tɨbey obeje hn erze obeje chũr lekɨtiyo." 28 Per uje yok ɨkpo nehe ich
takaha tɨtĩr Galilea hn tyenɨj ahnɨlo pɨjɨch.— 29 Pedro tatɨm ɨm: —Kɨmɨjɨ
nos onoym owa mahn yok ye tokoym owape.— 30 Jesús tatɨm ɨm: —Titɨm
owa ich tuu ũrpa. Ele dɨhlake uje ehn yahpaa kokot yerhɨ do bese ich
tɨkɨraha uje ata tre bese uje ye eraha yokpe.— 31 Pedro satsɨrãha lahwoso
tatɨm ɨm: —Kɨmɨjɨ tɨkɨtɨhɨ ahɨr pork tokõya owa per ye tiitape too: "Ye
tɨkɨraha otɨk."— Nos wɨr ɨr akɨle yewo otata oshuu ɨtsorz toy.
32 Eseekite hn ohno otĩr ese owich uje iich otsɨɨ Getsemaní. Jesús
tatɨm dakɨle ɨm: —Shɨ akaha lɨklo. Takaha yok orar.— 33 Hnoy Pedro,
Santiago hn Juan. Ɨchii chuuna ɨre uje ich dosdarakpa pork kuchɨt dospa
tyenɨj tĩr ɨre. 34 Tatɨm õr ɨm: —Ich yok dosdarakpa. Tukuuna uje tyenɨj
tɨkɨti. Shɨ akaha lɨklo hn shɨ erɨhɨlo.— 35 Jesús hno tĩr wahacha pɨkaap.
Seynehnɨmich hn orar sapur Porrosht ɨm: —Kɨmɨjɨ om uje ese kuchɨt
mĩhnt ye tĩr yok ich tahmũr.— 36 Jesús orar ɨm: —Papa, owa uu Porrosht.
Owa pwele nos ahakõr kuche. Erze kuche mɨhnũwo uje tyenɨj tĩr yok wɨr
shɨ ɨtso uje tyenɨj tokoho otich uje chiyok de basta ehet. Ye uhu tĩr yok
per ye ahakõr uje shɨ yok tahmũr. Ahakõr uje ahmũr.— 37 Hno cheeshpo
tĩr uje dakɨle ode. Chish õr shɨ omo. Tatɨm Pedro ɨm: —Simón, ¿je yesh
amo? ¿Ɨnaãpo heke ye owa ewentpe hnii una ora uje erɨhɨ? 38 Shish tyenɨj
erɨhɨlo hn olak orar par uje ye ahakõrlo erze kuche mɨhnũwo. Olak sehe
ahakõrlo uje om per ye olak ewentpe.— 39 Hnopo tĩr wahacha par uje
orar sapur Porrosht shuu ɨtso uje sapurku. 40 Uje cheeshpo hn chish erze
dakɨle shɨ omo pork ich kuhĩrt sẽhi õr. Heke ye odɨraha lahwotɨk uje
otatɨm ɨre. 41 Ich tre vese uje orar hn cheeshpo tĩr uje dakɨle ode. Tatɨm
õr ɨm: —¿Je yesh amɨlo? ¿Je ermtsɨrlo? Ekushuhulo olak uje amlo. Yok
tokõra poõrzni. Ich terɨhɨ orta par oshɨm yok erze oso uje õr ɨluu mɨhnũ.
42 Alehetlo, yukulo. Hmeychɨmlo, yehe tɨrẽt ese uje chiwãha yok.—
43 Uje ehn Jesús keytkẽr dakɨle ich Judas taãcha. Wɨchɨ Jesús akɨlak
toy uje õr dose. Ich oso okɨhniya õya Judas. Otõhwa espada hn yewo
otõhwa piyo. Erze saserdote õr bahluwo hn erze uje shiyokorãha oso
erze ley uje Moisés chichewkite hn erze dɨt oso õr bahluwo wɨr uje oshuu
ohno par ochishew Jesús. 44 Judas uje chiwãha Jesús tatɨm erze osoko
ɨm: —Uje tuku ur ich erahalo wɨchɨ ese. Asɨlo hn boylilo.— 45 Uje Judas
taãcha ɨchii sɨtĩr ɨre Jesús tatɨm ɨm: —Maestro,— hn chuku ur. 46 Erze

oso ochishew Jesús. 47 Yet dechɨ Jesús ahɨr. Chiyuhu ɨr espada hn ihyo ese
saserdote bahlut pisht yɨlt per shɨ ihyo ɨr ãrza. 48 Jesús tatɨm erze oso uje
ochishew ɨre ɨm: —¿Łnaãpo heke erẽtlo hn ohwĩlo espada hn piyo par uje
aslo yok uhulo yok ɨtso echɨkɨt? 49 Shish yok de olak ahɨr templo patikɨt
ehet hn tiyokorãha olak per ye asɨlo yokɨhɨ wahachpe. Aachĩhɨlo lɨka par
asewlo yok heke uhulo Porrosht ahwoso yakaha.— 50 Nos wɨr Jesús ɨr
akɨle ohno ooshɨ oym ɨre. 51 Eseekite hn pɨkɨhnint hnakɨrbitɨt iyehe Jesús
nẽr. Shɨ sajuwe ɨre sawɨnta. Sehe odishew ɨre per chekshuhu ɨre õr. 52 Asa
sawɨnta tokole. Hno uushɨ shɨ ɨmehshɨp eeych.

53 Eseekite ich ohnoy Jesús otseya saserdote õr bahlut pisht ɨkɨch. Nos
wɨr saserdote õr bahluwo hn nos wɨr dɨt oso õr bahluwo hn erze uje
oshiyokorãha oso erze ley uje Moisés chichewkite nos otakɨsho lawich.
54 Pedro shɨ iyehe Jesús nẽr dukuhla nehech taachĩhɨ ese saserdote õr
bahlut pisht ɨr ihyuch hn masaha patikɨt ehet. Hno sakaha erze hnakɨrbo
õr ahɨr uje otɨbey Porrosht templo. Torha jwekɨta. 55 Nos wɨr saserdote õr
bahluwo hn erze bahluwo yewo uje õr iich otsɨɨ Junta Suprema ochukwi
yeẽk par denunsya Jesús pork sehe oduhu oduhu toy, per ye odishpe.
56 Oso okɨhniya otata uje Jesús shiyokõr mɨhnũwo per õr ahwoso ye
ɨlyepe. 57 Yewo oyehet hn otata dekushiĩ omo otsɨɨ: 58 —Õryok oyuntni
uje Jesús sole: “Yok tyenɨj tehnɨmich Porrosht ihyuch uje hnakɨrbo
oshiyokõr hn je terɨhɨ daalo tre nehe ich tuu iyehetpo per ye hnakɨrbo
oniyokõrpe.”— 59 Per õr ahwoso ye ɨlyepe. 60 Ese saserdote õr bahlut pisht
iyehe õr ehet hn tatɨm Jesús ɨm: —¿Je ye ahwotɨkɨsh par atɨm yok? ¿Je
ũru erze õr ahwoso uje otatɨm yok uje õr denunsya owa?— 61 Per Jesús
ye dilehetpe. Tatɨm Jesús ɨm: —Titɨm owa tĩra Porrosht iich uje ɨka. Atɨm
õryok kɨmɨjɨ owa Cristo uu Porrosht Ijɨt.— 62 Jesús tatɨm ɨm: —Ẽhe. Yok
tokõra poõrzni. Deeych yet nehe hn eychɨmlo yok uje tiyaha Porrosht
waãchta hn amɨlo yok uje tɨkɨrẽt tokonãha ukuhurrza.— 63 Ese saserdote
õr bahlut pisht shiyãs nanerpta pɨkaabɨt par yara hn tatɨm õr ɨm: —Ye
nesit latɨk par õr denunsya ɨre. 64 Ich nos entlo uje chiinehnɨm Porrosht.
¿Eshɨlo latɨkpo?— Nos otatɨm ɨre otsɨɨ: —Tyenɨj toy pork shiyokõr uje
mĩhnɨk.— 65 Wɨr ɨchii otɨtɨrãha ɨre hn oshiyeru ɨle hn oshuu. Otatɨm otsɨɨ:
—Eẽrrza yeẽkpo uje shuu owa.— Erze uje otɨbey Porrosht templo oshuu
ɨre toy.

Pedro sata uje ye dɨraha Jesuspe.

66 Eseekite hn Pedro shɨ sakaha pwert uut patikɨt ehet. Tɨmcharrza
taãcha. Wate saserdote bahlut pisht ɨr ɨbi. 67 Umo Pedro uje torha jwekɨta.
Teychɨm pishɨ hn tatɨm ɨm: —Owa uje shish Mẽya Jesús uu dɨt Nasaret
osht.— 68 Pedro sata tatɨm wate ɨm: —Ye tɨkɨraha otɨk hn ye tɨkɨraha
erze uje atɨm yok.— Iyehet hno tĩr patikɨt uhurrza hn kokɨt yerh. 69 Asa
saserdote õr bahlut pisht ɨr ɨbiita umo Pedro. Wate tatɨm erze oso uje

oyehe wahacha ɨm: —Lɨkɨ shiyehe wɨchɨ õr ihyẽrak.— 70 Pedro satapo.
Wɨsɨk wɨsɨk hn erze uje odechɨ otatɨm Pedro otsɨɨ: —Ich ũru uje owa
shish Mẽya erze uje õya ɨre pork owa Galilea os.— 71 Tatɨm õr shuu
lahwoso ich ũru ɨm: —Ese hnakɨrbich uje yesh atɨmlo yok ye tɨkɨraha
otɨk.— 72 Ɨchii kokɨt yerhpo. Pedro eyucha uu Jesús ahwoso uje tatɨm
ɨrhna ɨm: —Uje ehn yahpaa kokɨt yerh do bese ich tɨkɨraha uje atɨm õr
uje ye eraha yok tre bese.— Heke Pedro ich yerh.

Ohnoy Jesús otseya Pilato ɨkɨch.

15 1 Eseekite uje ich dɨhɨrbɨt pisht hn wɨr otakɨsho lawich par uje
okeytkẽrye uje tyenɨj otsepyẽr Jesús erze saserdote õr bahluwo
hn erze dɨt oso õr bahluwo hn erze uje oshiyokorãha oso erze ley uje
Moisés chichewkite hn erze yewo uje ode asa weeta waa je iich otsɨɨ
Junta Suprema. Oshiyeru Jesús uke hn ohnoy otseya gobernador Pilato.
2 Pilato tatɨm Jesús ɨm: —¿Je owa uu israel oso õr rey?— Jesús tatɨm
ɨm: —Ẽhe, ich ũru uje atɨm yok.— 3 Erze saserdote õr bahluwo otatɨm
Pilato uje Jesús shiyokõr kuche mɨhnũwo ich kɨhniya. 4 Pilato tatɨm
Jesús ɨm: —¿Je ye entpe erze uje yesh õr denunsya owa? Otata kuche ich
kɨhniya.— 5 Per Jesús ye dilehetpe heke Pilato ich chishlabe.

Pilato tyenɨj tata par oshuu Jesús oshuu toy.

6 Eseekite uje terɨhɨ õr ahamich Pascua hn ese gobernador ɨr ɨluu par
chiyuhu yetɨhɨ karsel ehet uje oso otsapur ɨre. 7 Hnakɨrbich de karsel ehet
iich otsɨɨ Barrabás. Yewo õya ɨre. Uje wɨchɨ prowa shuu gobierno tokole
hn shuu hnakɨrbich shuu toy heke ochɨmchaha ɨre karsel ehet. 8 Oso
otaachĩhɨchɨs Pilato ɨkɨch ɨchii otsapur sehe oduhu diyuhu nohmet karsel
ehet ɨtso uje kal ãyt ich shish shiyokõr. 9 Pilato tatɨm õr ɨm: —¿Je sehe
uhulo tiyuhu ele israel oso õr rey?— 10 Tatɨm õr shuu ɨtsorz pork chɨraha
uje erze saserdote õr bahluwo shɨ õr denunsya Jesús pork opota. 11 Per
erze saserdote õr bahluwo ochɨrok erze oso par oshuu otsapur Pilato par
chiyuhu Barrabás karsel ehet. 12 Pilato tatɨm õr toy ɨm: —¿Sehe uhulo
tiyokõr latɨkɨhɨ ele uje athɨlo on: “Lɨkɨ uu israel oso õr rey?”— 13 Nos wɨr
õr ɨre otatɨm ich otsɨhnew otsɨɨ: —Owɨshɨhɨ krus eeych.— 14 Pilato tatɨm
õr ɨm: —¿Ɨnaãpo heke sehe uhulo towɨshɨhɨ krus eeych? ¿Niyokõr latɨkpo
uje mĩhnɨk?— Per õr ɨre shish otsɨhnew lahwoso otatɨm otsɨɨ: —Owɨshɨhɨ
krus eeych.— 15 Pilato sehe niyokõr uje oso otsahmũr heke chiyuhu
Barrabás karsel ehet hn shuu otsepyẽr Jesús hn ɨshɨm ohyerptoso par
shuu ochowɨshɨhɨ krus eeych.

16 Erze ohyerptoso ohnoy Jesús otseya ese owich uje ohyerptoso
odebuhu Pilato ihyuch ahɨr. Oshuu nos wɨr ohyerptoso yewo otakɨsho
lawich. 17 Oshuu iyãha onerpta waa je wɨhĩr hn oshiyokõr ɨr wolt ochĩra
wontɨ hn oshuu iyãha. 18 Ɨchii otseta Jesús otsɨɨ: —Lɨkɨ uu israel oso õr

rey. Uhu ɨkɨrĩt ma berzak.— 19 Oshuu ɨr huta ochĩra phich hn otɨtɨrãha.
Ocha dete hnɨmoho ɨkɨch hn oteeychãha shɨ par oloter. 20 Uje nos oloterke
ich oym. Ochiyuhu asa nerpta waa je wɨhĩr hn oshuu iyãha lasuwo
pishopo, hn ohnoy par ochowɨshɨhɨ krus eeych.

Ochowɨshɨhɨ Jesús krus eeych.

21 Eseekite uje ehn erze ohyerptoso ohnoy Jesús par uje oshuu oshuu
toy hn ochishɨhɨ hnakɨrbich dehet pehet. Ɨr iich otsɨɨ Simón. Wɨchɨ
Cirene os. Ɨr aabo õr iiyo otsɨɨ Alejandro hn yet otsɨɨ Rufo. Ɨre tãra
aach par hno tĩr dɨt. Oshɨm Jesús krus par oshuu ihyõk. 22 Ohnoy Jesús
otseya wahacha owich uje iich otsɨɨ Gólgota. Ese Gólgota ahwosht otsɨɨ
huta debiyo. 23 Erze ohyerptoso oshɨm Jesús wint ochɨnsaha mirra
per Jesús ye dohope. 24 Ochowɨshɨhɨ Jesús krus eeych, hn otsehek ɨr
ɨshuwo par õr ɨre. Oloter kuchɨt par uje yeẽk chiyey ich wɨchɨ uje tyenɨj
hnoy. 25 Ich terɨhɨ a la nueve dɨhɨrbɨt hn ochowɨshɨhɨ Jesús krus eeych.
26 Ochɨbɨte tabɨlt ɨr krus eeych. Ahwoso de ese tabɨlt. Erze ahwoso tata
ɨnaãpo heke ochowɨshɨhɨ krus eeych. Tata ɨm: —Wɨchɨ uu israel oso õr
rey.— 27 Ochowɨsh echɨko õr osiyer õr krus eeyo toy. Ochɨbɨte yet Jesús
waãchta hn ochɨbɨte yet waachjãrrza. 28 Ahnũwo kuche tokole ɨtsorz
pork Porrosht ahwoso tata ɨm: —Tyenɨj oshuu wɨr õya ɨre erze oso uje õr
ɨluu mɨhnũ oshuu ɨtso uje wɨchɨ shiyokõr mɨhnũwo toy.— 29 Erze oso uje
ochɨkãhachɨs shɨ ochiyuhu lahwoso mɨhnuwõho Jesús hn oteych dehe.
Otatɨm otsɨɨ: —Huk, owa athani uje tyenɨj ehnɨmich Porrosht templo,
hn uje terɨhɨ daalo tre nehe hn uhu iyehetpo 30 heke ẽra akɨrbo par ye
atɨhɨ krus eeych. Ahnɨmichɨhɨ krus eeych.— 31 Erze saserdote õr bahluwo
hn erze uje oshiyokorãha oso erze ley uje Moisés chichewkite ochiyuhu
lahwoso mɨhnuwõho ɨre toy. Otata otsɨɨ: —Wɨchɨ sosɨr yewo per par ɨre
ich ye pwele takashɨm ɨrpe. 32 Wɨchɨ chɨbɨte uje ɨre Cristo uu israel oso õr
rey. Kɨmɨjɨ ũru ich tyenɨj sohnɨmichɨhɨchɨs krus eeych par uje yeychɨmlo
hn ye yotiislo ɨre.— Erze echɨko uje ode ɨr krus eeyo ochiyuhu lahwoso
mɨhnuwõho ɨre toy.

Jesús toy.

33 Eseekite uje ich terɨhɨ deeych pehet hn dɨhlelta ihnɨmichɨhɨ lekɨtiyo
nehech a la tre yɨlka. 34 Shiyehe asa orta a la tre yɨlka hn Jesús tɨbich ich
jwertpa ɨm: —Eloi, eloi, ¿lema sabactani?— Ese ahwosht tata ɨm: —Dii
Porrosht, Dii Porrosht, ¿ɨnaãpo heke moym yok?— 35 Erze oso yewo uje
odechɨ ɨre ahɨr ochunt uje Jesús tata shuu ɨtsorz hn otata otsɨɨ: —Ele shɨ
tɨbii uu profeta Elías lɨshɨ.— 36 Ɨchii õr nohmet hno uushɨ chishew ponjɨt
hn sɨtehe ese wint uje chiyok chiyuwa phich hn ɨshɨm Jesús par sehe
duhu doho, tata ɨm: —Yiyem yuhu pɨkaap par yeychɨm kɨmɨjɨ Elías tɨrẽt
hn nɨrmasɨhɨ krus eeychɨ.— 37 Jesús tɨbich ich sɨhnew, chɨtser daherc

hn toy. 38 Ese bortɨsht uje sentii templo ehet shuu aho osiyer shiyãs ɨre
poõrc nehech terɨhɨ hnɨmich. 39 Ese ohyerptoso õr bahlut uje dechɨ Jesús
ɨkɨch umo uje Jesús chɨtser daherc hn toy heke tata ɨm: —Ich ũru ele
hnakɨrbich uje Porrosht Ijo.— 40 Tɨmcher ode dukuhla oteychɨm. María
Magdalena dechɨ õr ahɨr, hn María waa Santiago hn José õr data. Ese
Santiago ich turkaap. 41 Erze tɨmcher shish õya Jesús hn otakashɨm ɨre
uje de Galileani. Tɨmcher yẽr odechɨ toy okɨhniya uje õya Jesús uje hno
tɨ̃r Jerusalenni. Shɨ oyehe dukuhla oteychɨm toy. 42 Ese deeych uje Jesús
toy wɨchɨ deeych uje onɨshii oposo par ese deeych yet uje otsakɨr.

Ochihitsɨmɨhɨ Jesús kojach onta.

Eseekite uje ich yɨlkashɨp shiyehe wɨchɨ deeych hn 43 José ye tolpe
hno tɨ̃r Pilato par sapur Jesús yũhurrza. José wɨchɨ dɨt Arimatea osht.
Wɨchɨ õr bahluwa. De asa weeta waa je iich otsɨɨ Junta Suprema hn ich
eykdeyo. Wɨchɨ iyem uje Porrosht tɨbey oso. 44 Uje Pilato chunt uje Jesús
tokɨ ich chishlabe. Tɨbii uu ohyerptoso õr bahlut. Tatɨm ɨm: —¿Je ũru uje
Jesús tokɨ?— 45 Uje Pilato chɨraha uje ich ũru uje Jesús tokɨ hn ɨshɨm José
Jesús yũhurrza. 46 José hno tiya bortɨsht uje ich ɨhɨ̃rt. Hno chɨrmasɨhɨ
krus eeych hn chɨpeẽsa bortɨsht hn hnoy chihitsɨmɨ̃hɨ kojach onta uje oso
oshiyokõrni. Chukus kojach shuu chɨpeeslãbe par sentii dukuta ebich.
47 María Magdalena hn María waa José data omo ese owich uje ochɨbɨte
Jesús yũhurrza.

Jesús ɨkpo.

16 1 Eseekite uje iyuwe sabta hn María Magdalena hn María waa
Santiago data hn Salomé ohno par otiya pohɨr otich uje aat ehmuuj
hn onɨshii par uje otormɨ̃hɨ Jesús yũhurrza. 2 Uje terɨhɨ domingo dɨhɨrbɨt
pisht hn ohno otɨ̃r dukuta. 3 Okeytkẽr yẽr otsɨɨ: —¿Yeẽkpo uje tyenɨj
chiyuhu wɨchɨ kojach uje sentii dukuta ebich?— 4 Per uje oteychɨm ich omo
ese kojach dich ich yeẽk chiyuhu owich. 5 Omasaha dukuta ehet hn omo
hnakɨrbɨtɨt uje sakahachɨs dukuta ehet õr waãchta. Ich ɨshuwo poro hn
berzo. Erze tɨmcher ich ochishlabe. 6 Wɨchɨ tatɨm õr ɨm: —Ye as olak ɨbe.
Tɨkɨraha uje ekulo Jesús uu dɨt Nazaret osht uje ochowɨshɨhɨ krus eeychhna.
Wɨchɨ ɨkpoko. Ye chɨhɨ lɨkpe. Hmeychɨmlo ele owich uje ochɨbɨthna.— 7 Hn
tatɨm õr toy ɨm: —Bolɨlo atɨmlo ɨr akɨle hn atɨmlo Pedro toy on: “Jesús tyenɨj
hno iyebe tɨ̃r hnɨmich Galilea. Tyenɨj amɨlo ɨrehe wahacha ɨtso uje tatɨm
olakhna.”— 8 Erze tɨmcher ich õr ɨkiyo tãra hn ochishlabe heke otokolɨhɨchɨs
dukuta ehet ohno ooshɨ. Ye otatɨm latɨk pork ich otolpa.

Jesús tokolɨhɨ María Magdalena ɨkɨch.

9 Eseekite uje terɨhɨ deeych huta domingo hn Jesús ɨkpo. Wap Jesús
tokolɨhɨ María Magdalena ɨkɨch. Wate uje Jesús chiyuhu demonyo

ehetkite syete. 10 Wate hno tatɨm erze oso uje shish õya Jesusni. Wɨr shish
oyerh hn õr dosdarak. 11 Uje ochunt uje Jesús ɨkpo hn uje wate umoko ich
otsotiis.

Jesús tokolɨhɨ dakɨle õr ɨkɨch.

12 Eseekite hn hnakɨrbo õr osiyer ode dehet pehet uje ohno otĩr aach.
Wɨr otsotiis asa tɨmcharrza ɨr ahwoso. Jesús tokolɨhɨ õr ɨkɨch per shuu
ɨre kɨnaha par uje ye odɨraha ɨrpe. 13 Uje okemɨhɨ ɨre ich ocheeshpo
otatɨm erze yewo uje omo Jesús per shish otsotiis õr. 14 Uje ehn Jesús ɨr
akɨle uje õr onse ode nemest wɨrc otaak hn tokolɨhɨ õr ɨkɨch. Tatɨm õr
ɨm: —Ye ompe uje uhulo olak hu kata hn otiislo erze yewo õr ahwoso uje
omo yok uje yok ɨkpo.— 15 Jesús tatɨm õr ɨm: —Bolɨlo etĩrlo ĩrmo lekɨtiyo
anɨmɨrãhalo pahwoso atɨmlo õr uje tokoshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr.
16 Uje yeẽk ye lotiis yok hn shuu otohɨrm ɨre ich ɨr owich de Porrosht
ahɨr. Per uje yeẽk sotiis yok ich tyenɨj tĩr urhuta bahluta ehet. 17 Erze uje
ye olotiis yokpe ich tuu oshiyokõr erze kuche uje ye latɨk pwele shiyokõr.
Ochiyuhu demonyo oso õr aho ochĩra piich. Otseẽt oso õr ahwoso uje
antni ye odɨrehepe. 18 Ochishew echĩre ochĩra nahme. Kɨmɨjɨ odoho
mɨnent ich ye niyokõr latɨkɨhɨ õr. Uje otsakahɨr oso uje õr permo ich
oshuu õr owich om.—

Jesús hno tĩr poõrc.

19 Eseekite uje õr ɨrhĩch Jesús sɨhna lahwoso uje tatɨm õr ich Porrosht
sem seya poõrc. Sakaha Porrosht waãchta. 20 Heke ɨr akɨle ohno otĩr
ĩrmo lekɨtiyo otsanɨmɨrãha Porrosht ahwoso. Uu õr ɨrhĩch shish takashɨm
õr. Shuu oshiyokõr erze kuche uje ye latɨk pwele shiyokõr par uje oso
ochɨraha uje ich ũru uje otatɨm õr. Shɨ ahnũwo uje titɨm olak.

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

Lucas

Lucas chichew hutɨta hn ɨshɨm Teófilo.

1 [1] Ich okɨhniya uje ochichew hutekite par otata uje Jesús shiyokõrni
uje ehn de õr ahɨr. [2] Erze uje otatɨm õryok Jesusni omo ɨre uje ɨchii
sanɨmɨrãha Porrosht ahwoso nehech hno tĩr poõrc. Wɨr uje otsanɨmɨrãha
ɨr ahwoso. [3] Ɨrhĩche Teófilo, yok Lucas. Yok ɨtspo sehe tichew asa hutɨta
par uje tokosɨm owa. Sehe tuu ɨmehshɨp eeych heke tapur oso par uje
otatɨm yok Jesús ishtorya par uje tɨkɨrahapa waa webich otɨta nehech
uhurc. [4] Tichew tuu ɨmehshɨp eeych par uje eraha uje ich ũrpa uje
oshiyokorãha owani.

Anjel tata uje Juan tyenɨj shũrha nehe.

[5] Eseekite uje ehn Herodes reyɨhɨchɨs hnɨmich Judea hn saserdote
de uje iich otsɨɨ Zacarías. Erze saserdote wɨr israel oso õr bahluwo
uje otakashɨm õr oteeychãha Porrosht. Õr wee dose de. Asa weeta uje
Zacarías de iich otsɨɨ Abías. Ese Zacarías ɨrãhta iich otsɨɨ Isabel. Wate tãra
ɨr porokkite iich otsɨɨ Aarón. Uu ɨr abich ɨtspo. [6] Wɨr shish oshiyokõr uje
om uje Porrosht sahmũr. Shish oshiyokõr uje Porrosht ɨr ley tata. Ye latɨk
pwele par uje denunsya õr. [7] Nĩhyok ye õr aabĩrsh pork wate ich ebɨr. Ich
õr ɨlaraabo.

[8] Eseekite ich terɨhɨ wɨr õr ɨshɨrĩt erze saserdote õr weeta uje iich
otsɨɨ Abías uje ochish obiyohochɨs templo. Zacarías dechɨ õr ehet. [9] Erze
saserdote shɨ õr ɨluu ich oloter kuchɨt par uje yeẽk serz ich tyenɨj masaha
templo ehet par uje sẽru erze kuche uje aat ehmuuj hn ese Zacarías serz
õr. [10] Uje terɨhɨ ese ɨshɨrĩt par uje sẽru erze kuche uje aat ehmuuj ich
Zacarías serũhu templo ehet. Nos wɨr oso okɨhniya odechɨ ejwert õr orar
otsapur Porrosht. [11] Eseekite uje ehn sẽru erze kuche uje aat ehmuuj ese
altar eeych hn Ɨrhĩch ɨr anjel tokolɨhɨ Zacarías ɨkɨch iyehe altar waãchta.
[12] Uje wɨchɨ umo ese anjel ich chishlabe. Ich tolpa. [13] Ese anjel tatɨm ɨre
ɨm: —Zacarías, ye atɨla yok. Porrosht chunt uje apurku. Heke asa erãhta
Isabel tyenɨj ɨjɨtɨsh. Ekẽra ɨr iich on Juan. [14] Ich owa aylpa uje eyjɨt de.
Ich oso okɨhniya õr aylpa uje wɨchɨ shũrha.— [15] Hn ese anjel tatɨm ɨre

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

ɨm: —Ese eyjɨt tyenɨj dich pork Porrosht tyenɨj ɨshɨm wɨchɨ obiyo uje ich ɨhĩrts pisho. Heke tyenɨj ye doho wino hn nos wɨr yuko yewo pork uje ehn yahpaa shũrha ɨchii Porrosht Ɨchɨbich de ɨre ehet.— 16 Hn ese anjel tatɨm ɨre ɨm: —Tyenɨj wɨchɨ tatɨm wɨr israel oso par sehe duhu onoym uu deluu mɨhnũ heke shuu okɨhniya oshiyokõr uje om uje Porrosht sahmũr pork Porrosht wɨchɨ õr Yɨnsɨrc. 17 Ese Juan tyenɨj taãcha wap hn erze israel oso õr Yɨnsɨrc iyehe Juan nẽr, hn Porrosht Ɨchɨbich shish de Juan ehet hn shuu ukurbosh ɨtso uu profeta Elías lɨshɨ. Heke shuu wɨr õr deyo otsahmũr uu laabo hn shuu wɨr uje õr hu debich par uje õr eyuwo tɨsĩr hn oshiyokõr uje Porrosht sahmũr ɨtso erze uje otsahmũr Porrosht. Heke shuu onɨshii ɨre wap par uje oyem uje eyok Ɨrhĩch taãcha nehe.—

18 Hn Zacarías tatɨm ese anjel ɨm: —¿Uhu ɨnaãpo par tɨkɨraha uje ich ũrpa erze uje atɨm yokɨke? Yok ɨlarappa hn asa pɨrãhta ɨtspo, ɨlarappa.— 19 Ese anjel tatɨm ɨre ɨm: —Piich otsɨɨ Gabriel. Shish yok de Porrosht ahɨr. Wɨchɨ uje shuu tɨkɨrẽt titĩr owa par uje titɨm owa nãhu õr ahwoso ɨhĩrtso uje tyenɨj eyjɨt shũrha nehe. 20 Uje terɨhɨ ɨshɨrĩt nehe hn erze pahwoso uje titɨm owaka ich tyenɨj yakaha per otiis yok heke ɨchii owa ɨrpɨk hn ye owa pwel eyehetpe nehech ese pɨkɨhnint shũrha nehe.—

21 Eseekite hn erze oso shish oyem Zacarías par tokolɨhɨ pwert ehet. Okeytkẽrye otsɨɨ: —¿Keshɨ ɨnaãpo ich ye tokolɨhɨ templo ehetpe?— 22 Uje tokole ich ye pwel diilehetpe. Õr aho chiilehet otsɨɨ: —Je wɨchɨ nomo kuchẽrkɨke templo ehet uje nĩhyok ye latɨk pwele nomo heke ye pwele diilehetpe.— Õr pyensa oshuu ɨtsorz pork uje keytker õr shɨ chĩra õr nahme pork ich ye pwel diilehetpe. 23 Eseekite uje Zacarías sɨhna erze daalo uje chish obiyohochɨs templo ehet hn hno seyhi tĩr dahuch.

24 Deeych yetni hn Isabel hmɨker. Shɨ sakaha lahuch ehet sakɨs ɨre nehech shekurko sinko. 25 Ɨm: —Shɨ Porrosht wɨchɨ uje takashɨm yok par uje yok hmɨker. Ele ahle ich ye tɨkɨpookpe. Ye wɨr oso oloter yokpo nehe hn ye oyana yok uje ye pijĩrsh pork ich yok hmɨker.—

Anjel tata uje Jesús tyenɨj shũrha nehe.

26 Eseekite uje shekurko seys uje Isabel hmɨker hn Porrosht shuu wɨchɨ ɨr anjel Gabriel tĩr ese dɨt Nazaret uje dechɨ hnɨmich Galilea. 27 Porrosht shuu hno tekɨrɨhɨ asa pharrza waa je iich otsɨɨ María. Hõr wɨchɨ hnakɨrbich ochɨbɨte lahwosni ich oshuu ũrpa par uje tyenɨj õhyiye ahɨr nehe. Ese hnakɨrbich iich otsɨɨ José. Tãra ɨr porokkite rey David. 28 Ese anjel tokolɨhɨ asa María ɨkɨch hn seta tatɨm ɨre ɨm: —Tyenɨj owa aylpa pork shɨ owa uje Porrosht chiihla owa, ye uu tɨmcher yẽrpe. Porrosht shish de ahɨr.— 29 Uje María umo ese anjel hn ehet chiilehet ɨm: —¿Keshɨ duhu ɨnaãpo heke seta yok shuu ɨtsorz? ¿Keshɨ duhu ɨnaãpo erze uje tatɨm yokɨke?— 30 Ese anjel tatɨm ɨre ɨm: —María, ye atɨla yok. Porrosht wɨchɨ uje chiihla owa 31 par uje owa hmɨker. Uje ese eyjɨt shũrha nehe ich

tyenɨj ekẽra ɨr iich on Jesús. 32 Wɨchɨ eyjɨt tyenɨj dichɨhɨ nãhu ĩrmo nehe
pork otsɨɨ: “Porrosht uje de wahacha poõrc wɨchɨ ɨr aap.” Porrosht tyenɨj
shuu masaha par rey nehe shuu ɨtso uu ɨr porokkite rey David. 33 Wɨchɨ
uje tyenɨj tɨbey wɨr israel oso nehe. Ich ye uhurztɨkɨsh uje tɨbey õr. Erze
israel oso otãra ɨr porokkite Jacob.— 34 María tatɨm ese anjel ɨm: —Yelɨj
hnakɨrtɨk umuhu pahɨr. ¿Ɨnaãpo uje yok hmɨker uje ɨtsorz nehe?— 35 Ese
anjel tatɨm ɨre ɨm: —Porrosht ɨchɨbich tyenɨj tĩr owa nehe. Porrosht
ukurbo tyenɨj shuu owa hmɨker. Uje shũrha nehe wɨchɨ tãra Porrosht
heke otsɨɨ: “Wɨchɨ uu Porrosht ɨjɨt.”
36 Asa eytɨta Isabel tyenɨj ɨjɨtɨsh toy. Ich ɨlarappa. Oso omni otsɨɨ: “Wate
ich ye ɨjĩrsh” per shekurko seys uje ich hmɨker. 37 Porrosht ich nos pwele
shiyokõr wɨr kuche.— 38 María tatɨm ese anjel ɨm: —Yok Porrosht ɨr ɨbii.
Ich om uje Porrosht shiyokõr erze uje atɨm yokɨke.— Uje María tatɨm
shuu ɨtsorzɨke hn ese anjel tokolɨhɨchɨs ɨkɨch hn hno.

María sehe tekɨrɨhɨ Isabel.

39 Esee deeych yetni hn María tokolɨhɨchɨs hno tĩr dɨt uje de wahacha
ese hnɨmich Judea uje wĩrye de. 40 Uje taachĩhɨchɨs hn masaha asa
Isabel ihyuch hn seta. Wate Zacarías ɨrãhta. 41 Uje Isabel chunt uje María
tatɨm ɨreke hn ese pɨkɨhnint tabɨtehe ehet ich jwertpa. Porrosht ɨchɨbich
masaha Isabel ehet. 42 Isabel tatɨm María ich sɨhnew ɨm: —Tyenɨj owa
aylpa pork shɨ owa uje Porrosht chiihla owa, ye uu tɨmcher yẽrpe.
Porrosht tyenɨj takashɨm ese eyjɨt uje shũrha nehe. 43 Owa Pɨnsɨrc lata.
Ich uhu yok ɨtso uu ɨhĩr late pork Porrosht shuu erẽt ekɨrɨhɨ yok late.
44 Uje etha yokɨke ich pijɨt telerrza pork ich aylpa. 45 Ich om par owa pork
ye otiispe uje eyok ɨrhĩch shuu anjel tatɨm owa. Ich tyenɨj shuu yakaha.—
46 María tatɨm wate ɨm: —Pɨnsɨrc wɨchɨ ich dichpa. 47 Yok aylpa.
Tahmũr Porrosht. Wɨchɨ uje tyenɨj ɨshɨ yok hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr nehe.
48 Yok Porrosht ɨr ɨbii heke teychɨm yok late hn sosɨr yok. Ele ahle nehech
uu ĩrmo uhurc nehe ich nos oso otata uje Porrosht sosɨr yok. 49 Porrosht
ukurbo deyo de. Shiyokorĩhɨ yok uu kuche ɨhĩrtso. Porrosht yelɨj niyokõr
uje mĩhnɨk. 50 Porrosht nos sosɨr erze oso uje otola ɨre nehech uu ĩrmo
uhurc nehe. 51 Porrosht shiyokõr kuche deyo chĩra lakɨrboni. Erze oso uje
onarim ɨrni ich Porrosht shuu okarẽhe lekɨtiyo par uje ye wɨr õr eyuwo
jukur. 52 Hn erze rey uje onarim ɨrni ich Porrosht chɨrmas õr. Chɨmchaha
wɨr õr owich erze uje ye onarim ɨrpe par uje shuu õr deyo. 53 Erze oso
uje sewɨt sẽhi õr wɨchɨ ɨshɨm õr oposo ich ɨhĩrtso. Otew nehech otsatso,
per shuu wɨr ɨhĩr deyo otokole ohno shɨ otsɨn nahme. 54 Porrosht nos
takashɨm wɨr israel oso uje chiihla õrni par ɨbiyo hn ye dɨkeype uje tyenɨj
sosɨr õr ɨtso uje 55 tatɨm uu eyok porokkite Abraham shuu ɨtsorz. Heke
shish takashɨm Abrahamkite hn nos wɨr uje otãra ɨre. Yelɨj noym uje sosɨr
õr.— Wɨr uje María tatɨm Isabel shuu ɨtsorz.

56 Eseekite ich shekurko tre uje María sakahachɨs Isabel ahɨr. Hno
cheeshpo tɨ̃r wahacha dahuch.

Juan uu tohɨrm oso shũrha.

57 Eseekite ich terɨhɨ uu Isabel ɨshɨrɨ̃t par uje ijɨt shũrha hn shũrha.
58 Uje erze iiso hn nos wɨr uje odebuhu ɨr ahɨr ochunt uje Porrosht
sosɨr pish ɨre heke ijɨt shũrha hn wɨr õr aylpa. Ich wate aylpa toy. 59 Uje
ich daalo osho uje ɨr ijɨt shurhãhna hn erze iiso otaãcha hn erze uje
odebuhu ɨr ahɨr otaãchpo par uje ochɨbɨte ɨr yarta. Asa yarta iich otsɨɨ
sirkunsisyon. Wɨr sehe odɨkẽra ese pɨkɨhnint ɨr deych iich uje otsɨɨ
Zacarías. 60 Waa ɨr lata tatɨm õr ɨm: —Ye ompe. Tyenɨj ekẽrlo iich on
Juan.— 61 Otatɨm wate otsɨɨ: —Ye eystɨk chɨhɨpe uje iich otsɨɨ Juan.—
62 Hn wɨr otatɨm ese pɨkɨhnint deych ochɨ̃ra nahmta par uje keshɨ dɨkẽra
iitɨkɨhɨ. 63 Ɨre sapur tabɨlt pɨkaabɨt par uje chichew chɨbɨte deyjɨt iich.
—Ɨr iich otsɨɨ Juan.— Uje oteychɨm ich ochishlabe. 64 Ɨchii Zacarías
ahãrc telerrza. Ɨchii chiilehet hn teeychãha Porrosht. 65 Nos wɨr oso uje
odebuhu Zacarías ahɨr ich ochishlabe. Erze oso uje odebuhu wahacha
ese hnɨmich uje wɨ̃rye uje dechɨ Judea nos okeytkẽrye otata uje tokolɨhɨ
Zacarías. 66 Nos wɨr uje ochunt ich õr eyuwo tɨsɨ̃r hn ochiilehet otsɨɨ: —
Ele pɨkɨhnint ¿keshɨ niyokõr latɨkpo nehe?— Ich ɨmeheeych uje Porrosht
tyenɨj shiyokõr kuchẽrk chɨ̃ra.

Zacarías tata uje Juan tyenɨj shiyokõr nehe.

67 Eseekite hn Porrosht Ɨchɨbich masaha Zacarías ehet hn shuu tatɨm õr
ɨm: 68 —Sehe tɨkeeychãha Pɨnsɨrc. Wɨchɨ uu israel oso õr Porrosht. Tɨrẽt
tɨ̃r nãhu ɨ̃rmo par ɨshɨ õr hnɨtew erze oso uje chiihla õrkite. 69 Porrosht
chiihla nohmet uje ukurbo deyo de par uje sosɨr eyok. Wɨchɨ tãra ɨr
porokkite rey David. Wɨchɨ Porrosht ɨbɨkkite. 70 Ich osdeyo uje Porrosht
shuu wɨr ɨr profeta otatɨm oso oshuu ɨtsorz ɨm: 71 "Porrosht wɨchɨ uje
ye duhu wɨr eyok ɨmãho oduhu eyokpe. Chiyuhu eyok õr hme erze
uje otsɨtak eyok." 72 Ye lɨkey lahwospe uje chɨbɨte tatɨm eyok poruwo
wɨshkite ich shuu ũrpa heke sosɨr eyok. 73 Erze ɨr ahwoso uje shuu ũrpa
wɨr uje tatɨm eyok porokkite Abraham. 74 Tatɨm ɨre par chiyuhu eyok wɨr
eyok ɨmãho õr hme par uje yiyokõr ɨr ɨbiyo hn ye yɨtɨla latɨk. 75 Porrosht
sahmũr uje shish yiyokõrlo uje ɨre sahmũr, hn shish yiyokõrlo uje om
uje ehn eyok ɨka.— 76 Eseekite hn Zacarías tatɨm deyjɨt ɨm: —Pijɨte, je
deeych yet nehe hn otatɨmye otsɨɨ: "Owa profetya. Porrosht uje de poõrc
wɨchɨ uje chɨbɨte owa." Otatɨmye oshuu ɨtsorz pork tyenɨj atɨm wɨr oso
par uje onɨshii ɨre wap par ese Ɨrhɨ̃ch uje tyenɨj iyehe aner. 77 Erze oso
uje Porrosht chiihla õrkite wɨr uje tyenɨj atɨm õr par uje ochɨraha uje
Porrosht tyenɨj ɨshɨ õr hnɨtew pork wɨchɨ uje perdonar õr. 78 Shɨ Porrosht
shiyokõr shuu ɨtsorz pork chuuna uje eyok losuhlaabo heke shuu Cristo

tɨrẽt. Wɨchɨ shɨ ɨtso ese deeych uje tokole hn chihit eyok. 79 Antkite
uje ehn ye yɨrahalo Porrosht shɨ eyok ɨtso uje ich yebuhulo dɨhlelta hn
yɨtɨlɨlo uje yɨtɨ. Per ese uje ɨtso ese deeych ich tokole hn chihit eyok par
uje yeychɨmlo dehet uje shuu eyok aho kɨɨsɨhɨ Porrosht ahɨr.— Nãhu uje
Zacarías tata shuu ɨtsorz.
80 Eseekite hn Juan shɨ neẽhechɨskite ese owich uje ɨsa. Shish sahmũr
ma Porrosht. Uje terɨhɨ ɨshɨrĩt par sanɨmɨrãha Porrosht ahwoso hn
tokolɨhɨ wahacha hn sanɨmɨrãha sakɨt erze israel oso.

Jesús shũrha.

2 1 Eseekite hn ese romano oso õr bahlut pisht uje iich otsɨɨ Augusto
chɨbɨte lahwoso par uje shuu nos otɨskẽr erze oso uje ode ɨr hnɨmo
lekɨtiyo. 2 Wɨchɨ shuu oshiyokõr ese senso ehn Cirenio gobernadorɨhɨ
wahacha hnɨmich Siria. Wɨchɨ uu senso webich osht uje oshiyokõr. 3 Nos
wɨr oso uje ode lekɨtiyo tyenɨj ocheeshpo otĩr ese dɨt uje õr poruwo wɨshɨ
odekite par uje ochichew deeyo. 4 Heke José tokolɨhɨ dɨt Nazaret uje dechɨ
hnɨmich Galilea hn hno tĩr wahacha Belén uje dechɨ hnɨmich Judea.
Wɨchɨ uje ɨr porokkite rey David lɨshɨ shurẽhekite. 5 Hõr María ohno
otĩr wahacha par uje ochichew deeyo. Wate hno ĩya ɨre pork ochɨbɨte
lahwosni par uje tyenɨj õhyiye ahɨr nehe. Wate ich hmɨker. 6 Uje ehn
odechɨ Belenkite hn terɨhɨ María ɨshɨrĩt par uje sehe ɨjɨt shũrha. 7 Hn ɨr
ɨhɨrmɨt shũrha. Wate chɨpeẽsa ichakalar hn chɨbɨte ese pɨkɨhnint wõjo
potɨpɨta pork ese owich uje ode shɨ par erze wõjo hn erze loshɨpo yewo.
Shɨ otsakaha wahacha pork ye owich yetɨkɨsh par otsahla pwert ehet
pork ich oso okɨhnipa.

Anjel tokolɨhɨ hnakɨrbo õr ɨkɨch.

8 Eseekite hn hnakɨrbo odechɨ aach otɨbey erze obejɨ. Ich dɨhlak 9 hn
Porrosht ɨr anjel tokolɨhɨ õr ɨkɨch. Porrosht yokõrt chihit õr. Ich õr ebɨ
yesh kãra. Ich otolpa. 10 Ese anjel tatɨm õr ɨm: —Ye atɨlɨlo yok. Tokõhwa
õr ahwoso ɨhĩrtso par shuu nos wɨr oso õr aylpa. 11 Ele dɨhlakɨke hn
pɨkɨhnint shũrha wahacha ese dɨt uje rey David lɨshɨ shurẽhekite. Wɨchɨ
pɨkɨhnint tyenɨj ɨshɨ oso õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr. Wɨchɨ uu eyok ɨrhĩch
iich otsɨɨ Cristo. 12 Uje ekwilo ese pɨkɨhnint ich erahalo uje wɨchɨ ɨre pork
tyenɨj eshɨhɨlo wahacha shɨ tɨnɨmɨhɨ wõjo potɨpɨta ehet. Ich ochɨpeẽsa
ɨr ichakalar.— 13 Uje ese anjel tata shuu ɨtsorzɨke ɨchii wɨr anjele yewo
otokolɨhɨ ɨr ahɨr ich okɨhnipa. Wɨr otãra wahacha poõrc. Shɨ oteeychãha
Porrosht hn omo otsɨɨ:
14 —Porrosht uje de wahacha poõrc ich dichpa. Nos wɨr oso uje
odebuhu ĩrmo uje Porrosht chiihla õr ich õr aho kɨɨs.—
15 Eseekite uje erze anjele ohno ocheeshpo otĩr poõrc hn erze hnakɨrbo
okeytkẽrye otatɨmye otsɨɨ: —Yukulo yɨtĩrlo wahacha dɨt Belén par uje

yeychɨmlo ese uje Porrosht shuu ɨr anjel tatɨm eyokloko.— 16 Ohno
shɨchish hn ochish María wahacha hn José hn ese pɨkɨhnint uje shurhãka.
Wɨchɨ tɨnɨmɨhɨ ese wõjo potɨpɨta ehet. 17 Uje omo ese pɨkɨhnintɨke ɨchii
otokole ohno otatɨm erze osoho lekɨtiyo erze uje anjel tatɨm õrkɨ ese
pɨkɨhnint. 18 Nos wɨr oso uje ochunt uje erze hnakɨrbo otata ich nos
ochishlabe. 19 Per asa María ye lɨkeype uje erze hnakɨrbo otata. Shish
shuu deyuwo tɨsĩr. 20 Erze hnakɨrbo uje ehn ohno ocheeshpo otĩr wahacha
uje õr obejɨ de hn shish oteeychãha Porrosht otsɨɨ: —Porrosht wɨchɨ ich
dich. Nos wɨr erze kuche uje yomloko shɨ ɨtso uje anjel tatɨm eyokloko.—

Ohnoy Jesús otseya templo ehet.

21 Eseekite uje ich daalo osho hn ochɨbɨte ese pɨkɨhnint ɨr yarta waa je
iich otsɨɨ sirkunsisyon. Hn ochɨkẽra ese pɨkɨhnint iich otsɨɨ Jesús pork uje
ehn yahpaa María hmɨkerni hn ese anjel tatɨm ɨm: —Tyenɨj ekẽra iich
on Jesús.— 22 Eseekite hn terɨhɨ ɨshɨrĩt uje María tyenɨj masaha templo
patikɨt ehet par shiyokõr uje erze ley tata uje Moisés chichewkite shɨ par
erze tɨmcher uje õr ijo oshũrha. José hn María ohnoy ese pɨkɨhnint otseya
wahacha templo ehet par oshɨm Jesús Porrosht. 23 Porrosht ɨr ley tata
shuu ɨtsorz ɨm: —Nos wɨr õr ɨhɨrmo ɨteẽto wɨr par Porrosht.— 24 José hn
María odechɨ templo patikɨt ehet. Otõhwa chɨpɨrme pork Porrosht ley
tata uje tɨmcharrza uje ijɨt shũrha ich tyenɨj tõhwa ɨsɨso osiyer o kɨmɨjɨ
paloma ijaabo osiyer par uje oshuu hn oshɨm Porrosht.
25 Eseekite hn hnakɨrbich de wahacha Jerusalén uje iich otsɨɨ Simeón.
Ese hnakɨrbich shish shiyokõr uje om hn teeychãha Porrosht. Wɨchɨ shɨ
iyem par uje Cristo taãcha par takashɨm wɨr israel oso. Porrosht Ɨchɨbich
de Simeón ahɨr. 26 Porrosht Ɨchɨbich tatɨm ɨre par uje ye tope nehech umo
Cristo uje Porrosht shuu tɨrẽt nehe. 27 Porrosht Ɨchɨbich shuu ese Simeón
hno tĩr wahacha templo patikɨt ehet. Umo María hõr José uje ohnoy ese
Jesús omasaha templo patikɨt ehetɨke par uje oshiyokõr uje ley tata shuu
ɨtsorz. 28 Simeón hno tĩr õr. Chɨmiya ese pɨkɨhnint hn teeychãha Porrosht
shuu ɨtsorz ɨm:
29 —Ɨrhĩche, erze ahwoso ich yakaha uje atɨm yokni. Moym yok
shɨ tɨkɨtɨ pork ich pehet kɨɨs. 30 Ich tokomoko ese uje tyenɨj ɨshɨ õryok
hnɨtewɨhɨ ahɨr. 31 Shɨ owa uje ebɨte par uje nos oso ĩrmo lekɨtiyo pwele
ochɨraha Jesús.— 32 Simeón tatɨm õr ɨm: —Ese pɨkɨhnint wɨchɨ shɨ ɨtso
luu uje chihit dehet par uje erze dihip kɨnãho õr pwele otĩr Porrosht ahɨr
hn shuu erze israel oso õr deyo pork ese Ɨrhĩch shɨ tãra uu israel oso.—
33 Uje Jesús deych hn data ochunt uje Simeón tata shuu ɨtsorzɨke ich
ochishlabe. 34 Simeón orar sapur Porrosht par uje sosɨr María hn José.
Uje yuwɨrke hn tatɨm María waa Jesús lata ɨm: —Deeych yet nehe hn ese
pɨkɨhnint tyenɨj shuu erze israel oso ich okɨhniya ye onahmũr ɨrpe hn
shuu okɨhniya otsahmũr ɨre. Ese pɨkɨhnint wɨchɨ uje oso otata nehe uje

ye onahmũrpe 35 pork tyenɨj shuu ɨmehshɨp eeych uje õr aho yũhursh.—
Hn Simeón tatɨm María ɨm: —Je deeych yet nehe ich eena uje shuu owa
dospa shɨ ɨtso uje kɨskɨrehet masaha ehet.—
36 Eseekite hn tɨmcharrza yata de wahacha waa je iich otsɨɨ Ana. Uu ɨr
ɨbɨlɨshɨ iich otsɨɨ Fanuel. Wate profetyãr. Uu ɨr porokkite iich otsɨɨ Aser.
Asa Ana ich ɨlarappa. Hõr labiitɨ odeye ahɨr shɨ syete ãyoni hn abiitɨ toy.
37 Wate poluu nehech terɨhɨ oshenta y kwatro ãyo. Deeych hn dɨhlak
shish dechɨ templo patikɨt ehet teeychãha Porrosht. Shish iim dabɨso par
uje orar. 38 Ehn Simeón dechɨ hn asa Ana taãcha. Ɨchii nɨnshɨp Porrosht
hn tatɨm erze oso uje yesh oyem Cristoho wahacha Jerusalén ɨm: —Ese
pɨkɨhnint wɨchɨ uje ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr nehe.—

José hõr María otĩr dɨt Nazaret.

39 Eseekite uje ich nos oshiyokõr uje Porrosht ley tata shuu ɨtsorz hn
María hõr José ocheeshpo otĩr dahuch wahacha dɨt Nazaret uje dechɨ
hnɨmich Galilea. 40 Eseekite hn ese pɨkɨhnint neẽhechɨs hn ich ukurbosh.
Ich eykdeyo hn shish Porrosht sosɨr ɨre.

Otseya Jesús templo patikɨt ehet.

41 Eseekite kal ãyt ich Jesús lata hn lekũrc ohno otĩr Jerusalén par
ese õr ahamich uje iich otsɨɨ Pascua. 42 Uje ich Jesús terɨhɨ dose ãyokite
hn ĩya õr uje ohno otĩr wahacha Jerusalén par ese õr ahamich pork
wɨchɨ israel oso õr ɨluu. 43 Uje ich yuwɨrke ese õr ahamich hn María
hõr José ohno ocheeshpo otĩr dahuch. Ese pɨkɨhnint Jesús sakaha
wahacha Jerusalén per ye lata hn lekũrc odɨrehepe. 44 Shɨ õr eyuwo
tɨsĩr otsɨɨ: —Kɨmɨjɨ wɨchɨ do nõya wɨr oso õr yewo uje oyeebe.— Heke
odɨrkɨhɨ hnɨmich nehech deeych nohmɨra. Uje yɨlkashɨp ɨchii ochukuhu
wɨr iiso õr ahɨr hn erze ɨr ihyẽre õr ahɨr toy. 45 Ye odishpe heke ohno
ocheeshpo otĩr wahacha Jerusalén par uje ochukuhuchɨs. 46 Ich daalo
tre uje ochukwi hn ochishɨhɨ wahacha templo patikɨt ehet. Shɨ sakaha
wɨr õr ehet erze hnakɨrbo uje oshiyokorãha oso waa ley waa je Moisés
chichewkite. Tẽr õr uje otata lahwoso hn sapur õr par uje sehe dɨraha.
47 Nos wɨr õr ɨre uje otẽr Jesús ich ochishlabe pork ich eykdeyo. Chɨraha
uje wɨr otata hn uje sehe odɨraha kuchɨt ich tatɨm õr ich shuu ũrpa. 48 Uje
lekũrc hn data omo ɨre ich ochishlabe. Lata tatɨm ɨm: —Pijɨte, ¿ɨnaãpo
heke ye Mẽya õryok petɨkhna uje oyɨtĩr wahacha õryok ihyuch? Ekũrc hn
yok yesh oyukwi owa. Õryok eyuwo tɨsĩr kɨmɨjɨ kuchẽrk tew owahna.—
49 Jesús tatɨm õr ɨm: —¿Ɨnaãpo heke ekwilo yok? ¿Je ye erahalope uje
tyenɨj yok de lɨka Papa ihyuch?— 50 Per õr ɨre ye odɨrehepe uje Jesús
tatɨm õr. 51 Eseekite hn Jesús hno cheeshpo ĩya õr otĩr wahacha Nazaret.
Nos shiyokõr uje lekũrc hn data otatɨm ɨre. Hn asa lata ich nos ye dɨkeype
erze kuche uje tokolɨhɨ õr.

52 Jesús krese. Ich ma berzak hn ich ma eykdeyo. Porrosht sahmũr uje
Jesús shiyokõr. Nos wɨr oso otsahmũr toy.

Juan uu tohɨrm oso dechɨ ese owich uje ɨsa.

3 1 Eseekite ich kinse ãyo uje ese romano oso õr bahlut pisht uje iich
otsɨɨ Tiberio tɨbey oso uje ode hnɨmo lekɨtiyo. Poncio Pilato wɨchɨ
gobernador uje tɨbey oso uje odechɨ hnɨmich Judea. Hn ese Herodes
wɨchɨ gobernador uje tɨbey oso uje odechɨ hnɨmich Galilea. Hn ese ɨr
leshɨbich Felipe wɨchɨ gobernador uje tɨbey oso uje odechɨ erze hnɨmo
osiyer uje iiyo otsɨɨ Iturea hn Traconite. Hn ese Lisanias wɨchɨ gobernador
uje tɨbey oso uje odechɨ ese hnɨmich Abilinia. 2 Ese Anás hn Caifás wɨr uu
saserdote õr bahluwo pisho. Uje ehn wɨr ochish erze obiyo hn Porrosht
tatɨm Zacarías ɨjɨt uje iich otsɨɨ Juan ɨm: —Bo ahakõr pɨbiyo.— Juan de
wahacha ese hnɨmich uje ɨsa. 3 Heke Juan tĩr lekɨtiyoho onoota Jordán
wɨro sanɨmɨrãha Porrosht ahwoso tatɨm oso ɨm: —Moymlo uu olak ɨluu
mɨhnũ. Ahakõrlo uje om uje Porrosht sahmũr heke Porrosht perdonar
erze mɨhnũwo uje ahakõrlo hn tokohɨrm olak.—
4 Juan wɨchɨ uje profeta Isaías lɨshɨ chichewkite ɨm: —Porrosht sole:
“Ese pɨbich de wahacha ese hnɨmich uje ɨsa nehe. Tatɨm oso ich sɨhnew
ɨm: Moymlo erze olak ɨluu mɨhnũ. Enshii olak par anemlo ese ɨrhĩch uhu
olak ɨlo dehet uje onɨshii oshuu deresho par ese ɨrhĩch. 5 Tyenɨj ekshahalo
jotse uje de dehet. Nos wɨr kojano hn erze wĩrye uje de porĩt ich enshiilo
uhulo ɨlye. Hn ese dehet uje poshɨk ich enshiilo uhulo deresho. Hn
uje katuune de ich enshiilo. 6 Nos oso ochɨraha ĩrmo lekɨtiyo nehe uje
Porrosht shuu Cristo tɨrẽt par ɨshɨ oso õr hnɨtew.”—
7 Eseekite ich oso okɨhniya ohno otĩr Juan par tohɨrm õr. Juan tatɨm õr
ɨm: —Olak shɨ olak ɨtso echeẽt ɨr aabo uje ich wosdeyo. ¿Yeẽk tatɨm olak
heke erẽtlo par uje ye ese kuchɨt mĩhnt tĩr olak nehe? 8 Ebɨtɨlo orhõta
uje moymlo erze kuche mɨhnũwo hn ahakõrlo uje Porrosht sahmũr. Ye
uhulo olak eyuwo tɨsĩr uje ãrlo olak porokkite Abraham heke olak owich
de Porrosht ahɨr. Titɨm olak kɨrẽhe Porrosht nahmũr ich ɨre pwele shuu
erze kojano chisãha ɨre Abraham ɨr aabo. 9 Ich yej terɨhɨ ese deeych uje
Porrosht sepyẽr oso shɨ ɨtso uje asa ɨbɨjiita dechɨ pohorrza ahɨr par ihyo.
Nos pohɨr uje ye ee ɨhĩrpe ich tyenɨj ohyo hn ochɨmchaha jwekɨta.—
10 Erze oso otatɨm Juan otsɨɨ: —¿Oyiyokõr latɨkpo?— 11 Juan tatɨm õr
ɨm: —Olak nẽrpe uje otiyer de ich asɨmɨhɨlo nohmata ese uje nihyokĩhɨ
ahɨr. Hn ese uje ɨr poso de tyenɨj sehek hn ɨshɨmɨhɨ ese uje nihyokĩhɨ
ahɨr.— 12 Wɨr otaachĩhɨchɨs toy erze hnakɨrbo uje õr kobra nanapso
õr hnote par gobierno. Sehe oduhu Juan tohɨrm õr ɨre toy. Omo Juan
otsɨɨ: —Maestro, ¿õryok wɨshɨ oyiyokõr latɨkpo?— 13 Juan tatɨm õr ɨm:
—Ye uhu wɨr oso odoshɨ ma je uje gobierno tatɨm olak.— 14 Ohyerptoso
sohmɨramo otaachĩhɨchɨs hn otatɨm Juan otsɨɨ: —¿Õryok wɨshɨ oyiyokõr

latɨkpo?— Juan tatɨm õr ɨm: —Ye enshahalo hnote õr ahɨr hn ye atɨlo olak ukushiĩ uje olak denunsya yeẽk, hn uhu olak aho kɨɨs uje gobierno ɨshɨ olak.—

15 Erze oso ich otarãha Cristo heke õr eyuwo tɨsĩr otsɨɨ: —Kɨmɨjɨ lɨkɨ uu Cristo ele Juan.— 16 Per Juan nos tatɨm wɨr oso ɨm: —Yok tokohɨrm olak shɨ tĩra olak awɨt per je deeych yet nehe hn yet taãcha uje ma dich je yok. Wɨchɨ dichpa heke ye yok pwelpe par uje tiyuhu ɨr erihyo atshũro. Wɨchɨ tyenɨj shiyokõr shɨ ɨtso uje tohɨrm olak chĩra Porrosht Ɨchɨbich hn jwekɨta. 17 Wɨchɨ tõhwa palt. De ɨr hme par chɨshɨt erze trigo par uje chɨhmer chɨmchaha ɨr owich hn erze ɨr yũhur shɨ chɨmchaha asa jwekɨta waa je yelɨj nɨhna ɨre.—

18 Juan sakɨt õr ich ahwoso berzo tatɨm õr erze õr ahwoso ɨhĩrtso uje Cristo tyenɨj taãcha shɨchish. 19 Per Juan poter ese gobernador Herodes ɨm: —¿Ɨnaãpo heke boy wate Herodías? Wate eshɨbich Felipe ɨrãhto.— Poterpo Herodes pork shiyokõr mɨhnũwoni ich kɨhniya. 20 Heke Herodes shiyokõr mɨhnĩkpo pork chɨmchaha Juan karsel ehet.

Juan tohɨrm Jesús.

21 Eseekite uje ehn yahpaa Herodes nɨmchaha Juan karsel ehet petɨkni ich oso okɨhniya otĩr Juan hn tohɨrm õr, hn tohɨrm Jesús toy. Uje tohɨrmɨke hn uje ehn Jesús orar hn poõrc chɨtsẽr ɨre 22 hn Porrosht Ɨchɨbich chisãha ɨre shɨ ɨtso palomɨt hn ihnɨmichɨhɨ Jesús eeych. Ahwoso tãra poõrc ɨm: —Owa uu pijɨt uje tahmũr hn tahmũr erze uje ahakõr.—

Nãhu Jesús ɨr poruwo wɨshɨ.

23 Eseekite uje Jesús terɨhɨ treynta ãyo ɨchii sanɨmɨrãha Porrosht ahwoso. Erze oso oshuu deyuwo tɨsĩr uje Jesús wɨchɨ José ɨr ijɨt. José ɨr deych iich otsɨɨ Elí. 24 Elí ɨr deych iich otsɨɨ Matat. Matat ɨr deych iich otsɨɨ Leví. Leví ɨr deych iich otsɨɨ Melquí. Melquí ɨr deych iich otsɨɨ Jana. Jana ɨr deych iich otsɨɨ José. 25 José ɨr deych iich otsɨɨ Matatías. Matatías ɨr deych iich otsɨɨ Amós. Amós ɨr deych iich otsɨɨ Nahúm. Nahúm ɨr deych iich otsɨɨ Eslí. Eslí ɨr deych iich otsɨɨ Nagai. 26 Nagai ɨr deych iich otsɨɨ Maat. Maat ɨr deych iich otsɨɨ Matatías. Matatías ɨr deych iich otsɨɨ Semeí. Semeí ɨr deych iich otsɨɨ Josec. Josec ɨr deych iich otsɨɨ Judá. 27 Judá ɨr deych iich otsɨɨ Joanán. Joanán ɨr deych iich otsɨɨ Resa. Resa ɨr deych iich otsɨɨ Zorobabel. Zorobabel ɨr deych iich otsɨɨ Salatiel. Salatiel ɨr deych iich otsɨɨ Neri. 28 Neri ɨr deych iich otsɨɨ Melquí. Melquí ɨr deych iich otsɨɨ Adi. Adi ɨr deych iich otsɨɨ Cosam. Cosam ɨr deych iich otsɨɨ Elmadam. 29 Elmadam ɨr deych iich otsɨɨ Er. Er ɨr deych iich otsɨɨ Jesús. Jesús ɨr deych iich otsɨɨ Eliezer. Eliezer ɨr deych iich otsɨɨ Jorím. Jorím ɨr deych iich otsɨɨ Matat. 30 Matat ɨr deych iich otsɨɨ Leví. Leví ɨr deych iich otsɨɨ Simeón. Simeón ɨr deych iich otsɨɨ Judá. Judá ɨr deych iich otsɨɨ

José. José ɨr deych iich otsɨɨ Jonam. 31 Jonam ɨr deych iich otsɨɨ Eliaquim.
Eliaquim ɨr deych iich otsɨɨ Melea. Melea ɨr deych iich otsɨɨ Mena. Mena
ɨr deych iich otsɨɨ Matata. 32 Matata ɨr deych iich otsɨɨ Natán. Natán ɨr
deych iich otsɨɨ David. David ɨr deych iich otsɨɨ Isaí. Isaí ɨr deych iich
otsɨɨ Obed. Obed ɨr deych iich otsɨɨ Booz. Booz ɨr deych iich otsɨɨ Sala.
33 Sala ɨr deych iich otsɨɨ Naasón. Naasón ɨr deych iich otsɨɨ Aminadab.
Aminadab ɨr deych iich otsɨɨ Admin. Admin ɨr deych iich otsɨɨ Arni. Arni
ɨr deych iich otsɨɨ Esrom. Esrom ɨr deych iich otsɨɨ Fares. 34 Fares ɨr deych
iich otsɨɨ Judá. Judá ɨr deych iich otsɨɨ Jacob. Jacob ɨr deych iich otsɨɨ
Isaac. Isaac ɨr deych iich otsɨɨ Abraham. Abraham ɨr deych iich otsɨɨ Taré.
35 Taré ɨr deych iich otsɨɨ Nacor. Nacor ɨr deych iich otsɨɨ Serug. Serug
ɨr deych iich otsɨɨ Ragau. Ragau ɨr deych iich otsɨɨ Peleg. Peleg ɨr deych
iich otsɨɨ Heber. 36 Heber ɨr deych iich otsɨɨ Sala. Sala ɨr deych iich otsɨɨ
Cainán. Cainán ɨr deych iich otsɨɨ Arfaxad. Arfaxad ɨr deych iich otsɨɨ
Sem. Sem ɨr deych iich otsɨɨ Noé. 37 Noé ɨr deych iich otsɨɨ Lamec. Lamec
ɨr deych iich otsɨɨ Matusalén. Matusalén ɨr deych iich otsɨɨ Enoc. Enoc ɨr
deych iich otsɨɨ Jared. Jared ɨr deych iich otsɨɨ Mahalaleel. 38 Mahalaleel
ɨr deych iich otsɨɨ Cainán. Cainán ɨr deych iich otsɨɨ Enós. Enós ɨr deych
iich otsɨɨ Set. Set ɨr deych iich otsɨɨ Adán. Adán ɨr deych iich otsɨɨ
Porrosht.

Dyablo sehe duhu Jesús niyokõr mĩhnɨk.

4 1 Eseekite uje Jesús tokolɨhɨchɨs onoota Jordán wɨrc ich Porrosht
ɨchɨbich de ehet. Nos ɨshɨm ɨr ukurbo. Ese Porrosht ɨchɨbich shuu
hno tĩr ese hnɨmich uje ɨsa. 2 Ich daalo kwarenta hn dɨhle kwarenta uje
Jesús sakahachɨs hn shish Dyablo sehe duhu niyokõr uje mĩhnɨk. Jesús
ich ye taakpe. Uje terɨhɨ erze daalo kwarenta ich Jesús chuuna uje iyuwo
sẽhi, 3 hn Dyablo tatɨm Jesús ɨm: —Kɨmɨjɨ owa uu Porrosht Ijo ich atɨm
ese kojach uhu tokolɨhɨ pan.— 4 Per Jesús tatɨm ɨm: —Porrosht ahwoso
tata uje ye shɨ panpe uje shuu õr ɨkɨrĩt de.—

5 Dyablo hnoy Jesús seya ese owich uje ich porĩtpa ɨchii nos sowa erze
duwo uje de ĩrmo lekɨtiyo. 6 Dyablo tatɨm Jesús ɨm: —Tɨbɨte owa par wɨr
õr bahluwa par nos abey erze duwo hn nos erze kuche uje om uje de erze
duwo aho. Wɨr ode pɨhme pork yeẽk ɨshɨmɨhɨ yokkite heke yok pwele
tokosɨmɨhɨ yeẽk uje tahmũr. 7 Shɨ tyenɨj atsa ete hnɨmo hn eeychãha yok
ich nos tokosɨm owa erze uje ich ɨhĩrtso.— 8 Jesús tatɨm ɨm: —Porrosht
ahwoso sole: “Eeychãha owa ɨrhĩch Porrosht hn ahakõr shɨ uje ɨre
sahmũr.”—

9 Hn Dyablo hnoy Jesús seya dɨt Jerusalén hn chɨbɨte ɨre wahacha
templo eeych uje ich ma porĩt hn tatɨm ɨre ɨm: —Kɨmɨjɨ owa Porrosht
Ijo ich ãra owaha lɨkɨ templo eeych. 10 Kɨmɨjɨ ãra owa ich ye latɨk tew
owa pork Porrosht ahwoso tata uje shuu ɨr anjele otɨbey owa 11 par

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

uje ochishew owa ochĩr nahme par uje ye kojano duhu er.— 12 Jesús
tatɨm Dyablo ɨm: —Porrosht ahwoso tatɨm oso ɨm: “Ye epɨ owa ɨrhĩch
Porrosht.”— 13 Uje Dyablo nos prowa sehe duhu Jesús niyokõr uje mĩhnɨk
per ye latɨk tokole heke iim. Hno par uje deeych yet nehe hn prowapo.

Jesús hno tĩr Galilea.

14 Eseekite hn Jesús cheeshpo tĩr hnɨmich Galilea. Porrosht ɨchɨbich
de ehet hn takashɨm ɨre shuu ɨr ukurbo de. Nos oso uje ode lekɨtiyo
ese hnɨmich Galilea otata erze kuche uje Jesús shish shiyokõr. 15 Wɨchɨ
tĩr lekɨtiyo erze duwo uje de hnɨmich Galilea hn shiyokorãha orĩhɨ wɨr
sinagoga aho. Nos wɨr õr ɨre okeytkẽrye otsɨɨ: —Ese Jesús ich dɨtɨkpa.—
16 Jesús hno tĩr wahacha dɨt Nazaret uje neẽhekite. Uje ich terɨhɨ sabta
hn hno masaha sinagoga ehet pork shɨ ɨr ɨluu. Iyehet par uje ler Porrosht
ahwosoho wɨr oso õr ɨkɨch. 17 Oshɨm Jesús asa hutɨta waa je profeta Isaías
lɨshɨ chichewkite. Jesús sehek hn chukwi uje sahmũr hn ler ɨm:
18 —Porrosht ɨchɨbich de yok pork Porrosht chiihla yok par uje
tanɨmɨrãha erze ɨr ahwoso oomo titɨm erze uje õr losuhlaabo. Shuu tɨtĩr
erze uje õr dosdarak par uje tuu õr aho kɨɨs. Hn shuu tɨtĩr erze uje ode
namãho õr hme par uje titɨm õr par uje otokole. Hn shuu tɨtĩr erze uje
õr olɨbo par uje tukuta õr. Hn shuu tɨtĩr erze uje oso ochɨpa õr par uje
tiyuhu õr. 19 Hn shuu titɨm oso uje terɨhɨ ɨshɨrĩt uje Porrosht sosɨr oso.—
20 Uje Jesús ler asa hutɨta pɨkaap hn shiyeru. Ɨshɨmpo ese uje ɨshɨm
ɨreke hn Jesús sakɨr. Nos wɨr oso uje ode wate sinagoga ehet ich oteychɨm
pishɨ Jesús hn oyem uje tatɨm õr. 21 Jesús tatɨm õr ɨm: —Ele ahle ahnũwo
Porrosht ahwoso uje yok lerke ele olak ɨkɨch ich yakaha.— 22 Erze oso
uje ode sinagoga ehet nos omye otsɨɨ: —Ese Jesús ich ɨluuta ompa.— Uje
Jesús chiilehet tatɨm õr lahwoso oomo ich nos wɨr oso ochishlabe heke
okeytkẽrye omye otsɨɨ: —Ese Jesús wɨchɨ shɨ José aap. ¿Ɨnaãpo heke
chɨraha shuu ɨtsorz?— 23 Jesús tatɨm õr ɨm: —Ye tokotiispe uje tyenɨj
atɨmlo yok erze olak ahwoso uje shish atɨmloye amlo yok on: “Owa lotor.
Ekuta owa. Ich kuche kɨhniya uje ahakorĩhɨ wahacha dɨt Capernaumhna.
Sehe oyuhu ahakorĩhɨ lɨkpo owa hnɨmich.”— 24 Jesús tatɨm õr ɨm: —Ich
ũrpa uje titɨm olak. Uje profet yet cheeshpo tĩr ese dɨt uje neẽhekite ich
oso ye otola ɨrpe. 25 Titɨm olak ich tuu ũrpa. Uje ehn profeta Elías lɨshɨ
dekite ich poluu yesh okɨhniya erze israel oso õr hnɨmich. Ich ye ɨbɨkpe
nehech tre ãyo hn pehet ĩya heke ich nos sewɨt sẽhi õr. 26 Per Porrosht
ye duhu Elías lɨshɨ tĩr erze poluupe hnii nohmɨra. Porrosht shuu hno
tĩr poluuta yata uje de wahacha dɨt Sarepta ye dukuhlehechɨspe dɨt
Sidón. 27 Uje ehn profeta Eliseo dekite ich okɨhniya uje õr permo erze
israel oso õr hnɨmich. Lepra tew õr. Nĩhyok ye latɨk lukuta õr per Eliseo
chukuta Naamán. Wɨchɨ dihip kɨnaha uje tãra wahacha hnɨmich Siria.—
28 Erze oso uje ode wate sinagoga ehet ochunt uje Jesús tatɨm õrke. Ich

ochesdelpa. 29 Nos wɨr oso oyehet hn ohnoy Jesús ochuurz otseya dɨt
nẽr. Ese dɨt dechɨ wĩrit uje ich ɨlyaka. Ohno otĩr par uje sehe otãra Jesús
oduhu toy 30 per dɨrkɨhɨ õr ehet nehech tãra õr pɨt hn hno.

Jesús chiyuhu demonyo hnakɨrbich ehet.

31 Eseekite hn Jesús hno tĩr wahacha dɨt Capernaum uje dechɨ hnɨmich
Galilea. Uje terɨhɨ sabta hn shiyokorãha wɨr oso. 32 Uje shiyokorãha õr
ich ɨmeheeych uje wɨchɨ dich heke shuu wɨr ochishlabe. 33 Hnakɨrbich
dechɨ sinagoga ehet uje demonit de ehet. Ese demonit wɨchɨ ɨchɨbich
mĩhnt. Ese demonit tɨbich jwertpa tatɨm Jesús ɨm: 34 —Jesús, owa uu dɨt
Nazaret osht. ¿Je sehe ahakõr latɨkɨhɨ õryok? ¿Je erẽt par uje ehna õryok?
Tɨkɨraha owa. Ãra Porrosht par uje ahakõr ɨr ɨbiyo.— 35 Jesús tatɨm ese
demonit ɨm: —Apik. Atokolɨhɨ ese hnakɨrbich ehet.— Uje demonit tãra
ese hnakɨrbich chɨbɨte hnɨmich erze oso õr ɨkɨch ɨchii tokole. Ye duhu
wɨchɨ hnakɨrbich dosope. 36 Ich nos ochishlabe hn okeytkẽrye otsɨɨ: —Ese
Jesús ich ɨr ahwoso ukurbo de. Ich ɨmeheeych uje ich dichpa pork shɨ
tatɨm wɨr ɨchɨbiyo mɨhnũwo par shuu wɨr otokole.— 37 Nos otatɨmyeehe
lekɨtiyo ese dɨt Capernaum ehet hn erze duwo uje de ahɨr uje Jesús
shiyokõr shuu ɨtsorz.

Jesús chukuta Simón ohota.

38 Eseekite uje Jesús tokolɨhɨ sinagoga ehet hn hno tĩr wahacha Simón
ihyuch. Ese Simón ɨr ohota ich permo. Ich aat duhlpa. Simón hõr otsapur
Jesús par uje sosɨr wate. 39 Jesús sɨtĩr ɨre hn teychɨm. Tatɨm ese permɨt
par shuu tokole. Ɨchii tokole. Asa tɨmcharrza iyehet shɨchish hn hno sãr
oposo par uje otew.

Jesús chukuta oso okɨhniya.

40 Eseekite uje ich deeych yaka hn nos otõhwa erze uje õr permo otseya
õr Jesús. Erze permo ich kɨhniya uje kɨnãho kɨnãho. Jesús chɨbɨte nahme
õr hu eeyo nohmɨr nohmɨr hn nos chukuta õr. 41 Ich okɨhniya uje Jesús
chiyuhu demonyo õr aho. Uje shuu tokolɨke hn erze demonyo tɨbich tatɨm
Jesús ɨm: —Owa uu Porrosht ijɨt pisht.— Ochɨraha uje wɨchɨ Cristo heke
Jesús tatɨm erze demonyo par uje ye odiilehet.

Jesús sanɨmɨrãha Porrosht ahwoso sinagoga aho.

42 Eseekite uje ich lekɨtiyo poro hn Jesús tokolɨhɨchɨs hno tĩr ese owich
uje ɨsa. Erze oso ohno ochukwi ɨre. Otaachĩhɨ uje Jesús de hn sehe
onontew ɨre par uje ye do. 43 Per Jesús tatɨm õr ɨm: —Tyenɨj tɨtĩr duwo
yewopo par uje tanɨmɨrãha Porrosht ahwoso titɨm õr erze õr ahwoso
oomo uje Porrosht sehe duhu oso omasaha par ɨr aabo par uje wɨchɨ tɨbey
õr. Porrosht shuu Tɨkɨrẽtni par uje tiyokõr tuu ɨtsorz.— 44 Shish Jesús

hno tĩr erze israel oso õr sinagoga aho uje dechɨ hnɨmich Judea ehet par sanɨmɨrãha Porrosht ahwoso.

Oshiyeru doshiyo ich kɨhniya.

5 1 Eseekite uje Jesús dechɨ lagunta wɨrc waa je iich otsɨɨ Genesaret ich
oso okɨhniya odechɨ ahɨr par uje otẽr Porrosht ahwoso. Ich ochukusye.
2 Jesús umo pohɨr otiyer asa lagunta wɨrc. Uu ɨr yɨnsɨro ich nos oyhnɨmichɨke
par ochũrhu erze õr ret. 3 Jesús dohɨr wate pohorrza yata ehet. Wate Simón
echii. Tatɨm Simón par uje chiish asa pohorrza owɨt ehet pɨkaap. Uje dechɨ hn
Jesús sakaha pohorrza ehet ɨchii sanɨmɨrãha Porrosht ahwoso tatɨm wɨr oso
uje odechɨ hnɨmich. 4 Uje sɨhna sanɨmɨrãha Porrosht ahwosoko hn tatɨm ese
Simón ɨm: —Bo etĩr asa lagunta ehet uje ich jotsak hn ãra ese owa ret ẽsher.—
5 Simón tatɨm Jesús ɨm: —Maestro, dɨhlak lata õryok wɨshɨ shish oyẽsher hn
ye oyiyeru latɨk, per atɨm yokɨke par uje tẽsherpo heke takaha tokõra yok
retpo.— 6 Uje otãra ɨr ret hn sehe odish ɨrpo ich ye õr pwelpe pork ich doshiyo
kɨhnipa. Sehe duhu ese õr ret kãra. 7 Chiish wɨr nahĩre õr nahmta uje oyãha
asa pohorrza yata pork sehe oduhu otɨrẽt otakashɨm õr. Uje otaãchaka hn
onãha erze doshiyo pohɨr otiyer nehech sehe yaka. 8 Uje Simón Pedro umo
uje ɨtsorz hn icha dete hnɨmoho Jesús ɨle ɨkɨch hn tatɨm Jesús ɨm: —Ɨrhĩche,
aham yok pork yok lɨshɨ shish tiyokõr uje mĩhnɨk.— 9 Ese Simón tata shuu
ɨtsorz pork ɨre hn nos wɨr ɨr ihyẽre ich nos ochishlabe uje oshiyeru erze
loshiyo ich kɨhniya 10 hn wɨr ochishlabe toy Santiago hn Juan. Õr deych iich
otsɨɨ Zebedeo. Wɨr Simón ɨr ihyẽre. Eseekite hn Jesús tatɨm Simón ɨm: —Ye
atɨla yok. Ele ahle ɨchii uhu oso omasaha par Porrosht aabo. Uhu õr ɨlo uje
ẽsher ẽra ret.— 11 Uje Simón hõr otõhwaka wɨr pohɨr hn oymɨhɨchɨs lagunta
wɨrc hn ohno õya Jesús.

Hnakɨrbich uje lepra tew.

12 Eseekite uje ehn Jesús dechɨ dɨt yet hn hnakɨrbich taãcha uje lepra tew.
Uje umo Jesús hn icha dete hnɨmo nehech unta terɨhɨ hnɨmich. Sapur Jesús ɨm:
—Ɨrhĩche, kɨmɨjɨ ahmũr, ich ekuta yok lɨshɨ.— 13 Jesús sakahɨr chĩra nahmta
hn tatɨm ɨm: —Ẽhe, tahmũr.— Hn tatɨm ese lepra par tokolɨhɨ ese hnakɨrbich.
Ɨchii owich om. 14 Jesús tatɨm ese hnakɨrbich ɨm: —Ye atɨm latɨk. Shɨ bo owa
ese saserdote hn asɨm loshɨpɨt uhu ɨlo waa ley waa je Moisés chichewkite par
uje nos wɨr oso odɨraha uje ese lepra ich tokolɨke.— 15 Per okɨhniya ochuntɨhɨ
lekɨtiyo uje Jesús shiyokõr shuu ɨtsorz. Heke oso okɨhniya otakɨsho lawich par
uje otẽr Jesús hn par uje chukuta erze uje õr permo. 16 Per Jesús shish tokolɨhɨ
õr ahɨr hno tĩr ese owich uje ye latɨk chɨhɨ par uje orarɨhɨchɨs.

Hnakɨrbich uje pɨlich worbɨt yakaha.

17 Eseekite uje Jesús shiyokorãha oso hn wɨr otsakahachɨs uje õr ɨluu
iich otsɨɨ fariseo hn wɨr otsakahachɨs toy erze uje oshiyokorãha oso waa

ley waa je Moisés chichewkite. Nohmɨramo otãra kal duwo uje dechɨ
hnɨmich Galilea. Hn nohmɨramo otãra erze duwo uje dechɨ hnɨmich
Judea hn nohmɨramo otãra ese dɨt Jerusalén. Porrosht ukurbo de Jesús
par chukuta erze uje õr permo. 18 Hnakɨrbo yewo otaãcha uje otõhwa
hnakɨrbich yet otseya Jesús. Wɨchɨ pɨlich worbɨt yakaha. Ye dɨrkpe. Shɨ
de detẽch eeych. Sehe omasaha ese pwert ehet par uje ochɨbɨte Jesús ɨle
ɨkɨch 19 per ye odishpe par uje ochɨkãha. Ich oso wɨshɨ okɨhnipa heke
odohɨr ese pwert eeych. Oshiyokõr onta par uje oshuu wɨchɨ chɨkãha. Ese
uje permo shɨ de detẽch eeych. Ochɨrmas ochĩra lukweriyo hn ochɨbɨte
Jesús ɨkɨch. 20 Uje Jesús umo uje ye olotiis ɨrpe hn tatɨm ese hnakɨrbich
ɨm: —Yok perdonar owa erze kuche mɨhnũwo uje shish ahakõr, sham.—
21 Erze uje õr ɨluu iich otsɨɨ fariseo hn erze uje oshiyokorãha oso waa ley
waa je Moisés chichewkite otsotiis Jesús heke õr aho chiilehet otsɨɨ: —
Lɨka shɨ narim ɨre. Uje tata shuu ɨtsorz ich chish majamichɨhɨ Porrosht,
pork shɨ Porrosht nohmɨra wɨchɨ uje perdonar erze uje oshiyokõr uje
mɨhnũwo, ye hnakɨrbope.— 22 Per Jesús chɨraha uje wɨr õr aho chiilehet
hn tatɨm õr ɨm: —¿Ɨnaãpo heke uhulo olak eyuwo tɨsĩr ɨtsorz? 23 Uje tɨtɨm
ɨre uje yok perdonar erze mɨhnũwo uje shish shiyokõr ich ye ɨmeheeychpe
kɨmɨjɨ pukurbo chɨhɨ o kɨmɨjɨ nĩhyok. Per uje tɨtɨm ɨre too: “Alehet hn
erk” ich ɨmeheeych uje pukurbo de pork tyenɨj iyehet hn dɨrk.— 24 Jesús
ɨm: —Yok tokõra poõrzni. Tokowa olak uje pukurbo de uje yok de lɨka
ĩrmo par uje yok perdonar yeẽk uje shiyokõr mɨhnũwo.— Tatɨm ese
hnakɨrbich uje pɨlich worbɨt yakaha ɨm: —Yok tɨtɨm owa too: “Alehet.
Asew ese eteno hn bo eyhi.”— 25 Ɨchii ese hnakɨrbich iyehetɨhɨ erze oso
õr ɨkɨch hn shish teeychãha Porrosht uje hnoy ese darpich uje umuhu
eeychɨke seya dahuch. 26 Nos shuu wɨr oso ochishlabpa. Oteeychãha
Porrosht toy hn otatɨmye otsɨɨ: —Ich nos oyumoko erze uje Jesús shiyokõr
ich kɨnaha pisho.—

Jesús shuu Leví ĩya ɨre.

27 Eseekite hn Jesús tokole. Uje hno dɨrk hn teychɨm ese hnakɨrbich
uje iich otsɨɨ Leví. Shɨ sakaha wahacha ese pwertɨt par kobra hnote par
gobierno. Jesús tatɨm ɨm: —Yuko Mẽya yok.— 28 Ese Leví iyehet. Nos
iim wɨr debiyo hn ĩya Jesús. 29 Eseekite hn Leví shiyokõr õr ahamich
dich ese dahuch par uje Jesús taakɨhɨ. Tatɨm oso okɨhniya par uje otɨrẽt
otaakɨhɨchɨs toy. Wɨr odechɨ erze uje õr kobra hnote par gobierno hn
yewo odechɨ toy õr ahɨr. 30 Erze uje õr ɨluuta iich otsɨɨ fariseo hn erze
uje oshiyokorãha oso waa ley waa je Moisés chichewkite nos ochish
majamichɨhɨ wɨr Jesús akɨlo. Otatɨm õr otsɨɨ: —¿Ɨnaãpo heke aakɨhɨlo
hn ehelo wɨr õr ahɨr erze uje õr kobra hnote par gobierno hn erze
uje oshiyokõr mɨhnũwo?— 31 Jesús sɨteẽta tatɨm õr ɨm: —Erze uje ye
õr permope ye nesit lotorpe. Shɨ erze uje õr permo wɨr uje õr nesita.

32 Tikirẽtni ye par tokosir erze uje oshiyokõr uje om shi par tokosir erze
uje oshiyokõr mihnũwo.—

Jesús tata inaapo ye onoym labisope.

33 Eseekite hn otatim Jesús otsii: —Ese Juan uu tohirm oso uu ir akile
shish oym uje otaak par uje õr orar. Hn wir õr itspo erze fariseo õr akile
per erze akile shish otaak hn oho.— 34 Jesús tatim õr im: —Hnakirbich
de uje sehe diileku heke shiyokõr õr ahamich dich. Uje ehn ire dechi
õr ahamich ich ye õr pwelpe par uje oym labiso. 35 Per deeych yet ich
yet taãcha hn hnoy ese hnakirbich uje sehe diileku. Heke erze uje ehn
odechi õr ahamich ich oym labiso.— 36 Hn Jesús tatim õrpo im: —Titeẽta
kuchit yetpo par erahalo uje pakilo tyenij oshiyokõr kuche ahlo. Erze uje
tiyokorãha oso shi itso bortisht uje ahle hn oso õr iluu shi itso bortisht uje
ilaro. Nĩhyok ye latik lekshehe bortisht uje ahle hn chibite ese bortisht
uje ilaro. Uje chibite shuu itsorz ich tyenij shuu ese bortisht ichirẽhet
kãra hn ese bortisht ichirẽhet ye ompe uje ĩya ese uje ilaro pork shuu
tĩrye.— 37 Hn Jesús siteẽta kuchit yet uje tata itspo im: —Ese wint uje
ichirãha ye ompe uje otsanuwãha erze kwer aho uje iler pork ese wint
ichirẽhet tyenij shuu erze kwer potita hn kãra hn ese wint noshi. 38 Heke
shi otsanuwãha ese wint uje ichirãha erze kwer uje ichirẽhe. 39 Uje yeẽk
doho ese wint uje ilaro ich ye nahmũrpe ese wint uje ichirãha. Otata uje
ese wint ilaro ich ma ihĩrtpa.— Jesús siteẽta lahwoso hn õr iluu iler.

Ochekushu trigo ee ese deeych uje otsakir.

6 1 Eseekite uje ehn sabta hn Jesús hõr wir dakile ohno ochikãha
asa shakirrza wirc uje erze trigo de. Ir akile õr iyuwo sẽhi õr heke
ochekushu erze trigo ee pikaap par otew. Ochukwer ochĩra nahme par
yũhir tokole hn otew. 2 Erze uje õr iluuta iich otsii fariseo sohmiramo
odechi. Otatim õr otsii: —¿Inaãpo heke ahakõrlo erze obiyo uhulo itsorz?
Ley tata uje ye ompe ochishew obiyo ese deeych uje otsakir.— 3 Jesús
tatim õr im: —Erahalo uje Porrosht ahwoso tata uje rey David iyuwo
sẽhi hn ir ihyẽro. 4 Ese rey David masaha tabernakulo ir patikit ehet hn
saserdote ishim ire erze pan uje oshimihi Porrosht hn tew. Nos ishim wir
nahĩre hn otew toy. Waa ley chibite uje erze pan shi par saserdote otew
per David ye niyokõr mihnĩkpe pork iyuwo sẽhi hn sapur.— 5 Hn Jesús
tatim õr im: —Yok tokõra poõrzni. Yok ese deeych uje otsakir ir yinsirc.—

Hnakirbich uje hmata ye jukur.

6 Eseekite uje ich terihi sabta yata hn Jesús masaha sinagoga ehet hn
shiyokorãha oso. Hnakirbich dechi uje hmata waãchta ye jukur. 7 Erze
uje õr iluu iich otsii fariseo hn erze uje oshiyokorãha oso waa ley waa
je Moisés chichewkite wir odechi sinagoga ehet toy. Ochukwi Jesús

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

ɨluu kɨmɨjɨ niyokõr uje mĩhnɨk par uje õr pwele õr denunsya ɨre. 8 Per
Jesús ich nos chɨraha õr aho uje chiilehet hn tatɨm ese hnakɨrbich uje
ye hmata jukur ɨm: —Erẽt alehe nãhu oso õr ɨkɨch.— Hn wɨchɨ iyehet
hn hno iyehe õr ɨkɨch. 9 Jesús tatɨm wɨr uje õr ɨluuta iich otsɨɨ fariseo hn
erze uje oshiyokorãha oso waa ley waa je Moisés chichewkite tatɨm õr
ɨm: —Titɨm olak hn uhulo leeshɨ atɨmlo yok. ¿Je otsowe ley uje oshiyokõr
uje om o je sowe uje oshiyokõr mĩhnɨk ele deeych uje otsakɨr? ¿Je otsowe
uje ochukuta õr o je otsowe uje oshuu otoy ese deeych uje otsakɨr?—
10 Jesús nos teychɨm wɨr uje odechɨ. Tatɨm ese hnakɨrbich ɨm: —Ẽr
ahmɨta.— Wɨchɨ chĩr nahmta hn hmata owich omɨke. 11 Per erze yewo
ich ochesdelpa. Ɨchii omye otsɨɨ: —¿Yiyokõr latɨkɨhɨ ele Jesús?—

Jesús chiihla dakɨle õr dose.

12 Eseekite uje ich deeych yet hn Jesús hno dohɨr kojach eeych hn
orarɨhɨchɨs sapur Porrosht nehech dechole. 13 Uje dɨhɨrbɨtɨke hn tɨbii wɨr
dakɨle uje shish õya ɨre. Chiihla õr dose par uje õya ɨre hn chɨkẽra õr
iich ɨm apóstole. 14 Jesús chiihla Simón hn chɨkẽra iich yetpo ɨm Pedro.
Chiihla ese leshɨbich uje iich otsɨɨ Andrés hn chiihla Santiago, Juan,
Felipe, Bartolomé, 15 Mateo, Tomás hn Santiago. Ese Santiago ɨr deych
iich otsɨɨ Alfeo. Hn chiihla Simón. Wɨchɨ ɨr alokot otsɨɨ Zelote. 16 Hn
chiihla Judas. Ese Judas uu ɨr deych iich otsɨɨ Santiago. Hn chiihla ese
Judas Iscariote. Wɨchɨ uje tyenɨj chiwãha Jesús nehe.

Jesús sakɨt oso ich okɨhniya.

17 Eseekite hn Jesús ihnɨmichɨhɨchɨs kojach eeych hõr wɨr dakɨle uje õr
dose uje chiihla õrke. Oyehechɨs kojach wɨrc hn erze uje shish õya Jesús
ich okɨhniya otakɨsho lawichɨhɨchɨsɨke. Ich oso yewo wɨshɨ okɨhniya uje
odechɨ toy otãra lekɨtiyo wahacha hnɨmich Judea hn otãra wahacha dɨt
Jerusalén hn otãra wahacha onoota bahluta wɨrc uje dechɨ dɨt Tiro hn dɨt
Sidón. Otaachĩhɨchɨs par uje otẽr Jesús uje sakɨt õr hn erze uje õr permo
otaachĩhɨchɨs par uje chukuta õr. 18 Erze uje ɨchɨbiyo mɨhnũwo de õr aho
Jesús shuu tokole. 19 Nos wɨr oso sehe olakahɨr Jesús par uje chukuta õr
chĩra lakɨrbo pork erze ɨr ukurbo nos chukuta õr.

Om par olak hn yarhakpa par yewo.

20 Eseekite hn Jesús teychɨm wɨr dakɨle hn erze uje shish õya ɨre toy
hn tatɨm õr ɨm: —Ich om par olak uje olak losuhlaabo pork amsahalo par
Porrosht aabo. 21 Om par olak uje yesh olak ɨyuwo sẽhi olak. Je deeych
yet nehe hn aakɨlo nehech atsɨlo. Om par olak uje eyerhlo ele ahle. Tyenɨj
olak aylpa nehe. 22 Om par olak uje oso otsɨtak olak shɨ pork ye otiislo
yokpe. Ye onahmũrpe uje meylo õr hn ochish majamichɨhɨ olak. Hnii
olak iiyo ye onahmũrpe par uje otẽr shɨ pork ye otiislo yokpe uje tokõra

poõrzni. 23 Uje oshiyokorĩhɨ olak oshuu ɨtsorz ich tyenɨj olak aylpa hn
ehek olak atsɨke pork wahacha poõrc olak premyo de ich dichpa. Antkite
erze oso õr poruwo wɨshɨ oshiyokõr mɨhnũwo oshuu ɨtsorzɨhɨ erze profeta
wɨshɨ. 24 Per ich yarhakpa par olak uje olak ɨhĩr deyo pork olak premyo
shɨ erze uje de olak ahɨr. 25 Ich yarhakpa par olak uje olak poso de ich
kɨhniya pork deeych yet nehe hn olak iyuwo sẽhi olak. Ich yarhakpa par
olak uje yesh olak aylpa pork deeych yet nehe hn tyenɨj olak dosdarakpa
hn eyerhlo. 26 Ich yarhakpa par olak uje nos oso otata uje ich olak ɨluu om
pork õr poruwo wɨshɨ otata uje õr ɨluu om erze uje ochii ɨre profetaha per
ye õr profetape.—

Porrosht aabo tyenɨj otsahmũr namãho.

27 Eseekite hn Jesús tatɨm õr ɨm: —Nos wɨr olak uje entlo pahwoso ẽrlo
uje titɨm olak. Ahmũrlo erze olak ɨmãho hn ahakorĩhɨlo uje om erze uje
otsɨtak olak. 28 Eyuhulo olak ahwoso omoho erze uje otsajĩr olak ɨkiyo.
Olak orar par erze uje oshiyokõr mɨhnuwõho olak. 29 Kɨmɨjɨ yeẽk duhu
errza ich tyenɨj amtɨs par uje duhu pɨt yet. Kɨmɨjɨ yeẽk doy anerpta ich ye
ontew ɨre uje sehe doy anerpta yata. 30 Uje yeẽk dapur olak yeẽk kuchɨt
ich ɨshɨm ɨre. Kɨmɨjɨ yeẽk doy olak yeẽk ɨr kuchɨt ich tyenɨj iim. Ye lapur
par uje tõhwa. 31 Uje ahmũrlo oso oshiyokorĩhɨ om par olak ich tyenɨj
ahakõrlo uje om par õr ɨre.

32 Kɨmɨjɨ shɨ ahmũrlo erze uje otsahmũr olak ich shɨ ahakõrlo ɨtso
erze uje ye õr Porrosht aabope pork wɨr shɨ otsahmũr erze uje otsahmũr
õr. Ahakõrlo ma om je õr ɨre. 33 Hn kɨmɨjɨ shɨ ahakõrlo uje om erze uje
oshiyokõr omɨhɨ olak ich shɨ ahakõrlo ɨtso erze uje ye õr Porrosht aabope
pork wɨr oshiyokõr oshuu ɨtsorz. Ahakõrlo ma om je õr ɨre. 34 Kɨmɨjɨ shɨ
uhu wɨr otsahla kuchɨt uje eraha uje tyenɨj otõhwapo ich shɨ ahakõrlo
ɨtso erze uje ye õr Porrosht aabope pork wɨr oshiyokõr oshuu ɨtsorz.
Ahakorĩhɨlo ma om je õr ɨre. 35 Ahmũrlo olak ɨmãho. Ahakorĩhɨlo omɨhɨ
õr. Uje olahla olak kuche ich ye uhulo olak eyuwo tɨsɨr uje tõhwapo.
Uje ahakõrlo uhulo ɨtsorz ich olak premyo dich de Porrosht ahɨr hn
oso ochɨraha uje olak Porrosht aabo pork Porrosht shish shiyokõr shuu
ɨtsorz. Porrosht takashɨm wɨr uje onɨna ɨre hn takashɨmpo erze uje yelɨj
onɨna ɨre. Takashɨmpo erze uje oshiyokõr om hn erze uje oshiyokõr
mɨhnũwo. 36 Osɨrlo oso uhulo olak ɨlo Porrosht pork wɨchɨ sosɨr oso. Eẽtlo
Porrosht. 37 Ye eychɨmlo olak leshɨbo hn olak nanɨme uhulo olak ɨlo jwe.
Kɨmɨjɨ uhulo olak ɨlo jwe uhulo ɨtsorz ich yet de uje shuu ɨre ɨtso jwe
par teychɨm olak. Ye epiyerlo olak leshɨbo hn olak nanɨme uhulo olak
ɨlo jwe. Kɨmɨjɨ ahakõrlo uhulo ɨtsorz ich yet de uje shuu ɨre ɨtso jwe par
sepyẽr olak. Tyenɨj olak perdonar õr ich yet de uje perdonar olak toy.
38 Asɨmlo kuchɨt wɨr oso ich Porrosht ɨshɨm olak toy shuu ma dich je erze
uje asɨmlo õr. Asa waa je owa eteẽta kuchɨt ẽra Porrosht sɨteẽta chĩra

per teych ɨle par shuu sakɨr hn chibɨte ma eeych nehech noshɨ hn ɨshɨm
olak.— 39 Hn Jesús sɨteẽta yeẽk uje ye dɨraha kuchɨt uje shiyokorãha yet
ich shɨ ɨtso olibɨt. Umo õr ɨm: —Kɨmɨjɨ olibɨt tõhwa olibɨt yet hmata hn
ohno odɨrk ich tyenɨj õr kay omasaha jotsɨt ehet. Ich õr osiyer omasaha.
40 Nĩhyok yeẽk uje ma chɨraha je ɨr maestro. Per uje ese maestro sɨhna
shiyokorãha ɨre hnii ɨtso ɨr maestro. 41 ¿Łnaãpo heke olak yeẽk teychɨm
deshɨbich uje shiyokõr kuche mɨhnũwo pɨkaap ɨtso uje phich ukult de ɨr
onta per ye duhu deyuwo tɨsɨrĩhɨ ɨrpe ese uje ɨtso kutich uje de ɨr onta?
42 ¿Łnaãpo heke tatɨm deshɨbich ɨm: "Erẽt sham par tiyuhu ese phich
ukult uje de onta?" Wɨchɨ ehet yũhurash. Wap tyenɨj chiyuhu ese kutich
uje de ɨr onta hnii pwele teychɨm par uje chiyuhu ese phich ukult uje de
deshɨbich onta.—

Ochɨraha pohɨr uje ich om pork ɨr ee ich om.

43 Eseekite hn Jesús sɨteẽta tatɨm õr ma ɨm: —Nĩhyok ye pohɨr chihɨpe
uje om hn ee mɨhnũ. Hn uu pohɨr uje mɨhnũ ich ye ee chihɨpe uje om.
44 Oso ochɨraha pohɨr om pork ɨr ee ich om. Yelɨj oljata ɨr ee naraje
par ochekushu, hn yelɨj osdi ɨr ee uva par ochekushu. 45 Wɨr shɨ ɨtso
hnakɨrbich uje ɨluuta om. Chiilehet ich om pork ehet om. Hn hnakɨrbich
uje ɨluuta mɨhnũ chiilehet ich ahwoso mɨhnũwo pork ehet mĩhnɨk.
Uje yeẽk chiilehet ich chibɨte orhõta uje de ɨre ehet kɨmɨjɨ om o kɨmɨjɨ
mĩhnɨk.—

Ihyuwo osiyer.

46 Eseekite hn Jesús tatɨm õr ɨm: —¿Łnaãpo heke ebiilo yok on łrhĩche
hn ye ahakõrlope uje titɨm olak?
47 Yeẽk uje tɨrẽt tĩr yok hn chunt uje tiita hn shiyokõr ich ɨr ɨluu shɨ
ɨtso 48 ese hnakɨrbich uje sehe niyokõr dahuch. Chihĩtsa wɨchɨ jotsɨt ich
shuu yakpa nehech chish kojach hn chibɨte latrila par shiyokõr lahuch.
Deeych yet nehe hn awɨt tĩr poõrc. Uushɨ ich jwertpa hn chukus ese
pwertɨt per ye duhu telerrzpe pork ese hnakɨrbich ich shiyokõr ich ompa.
49 Per ese uje chunt pahwoso hn ye niyokõrpe, wɨchɨ shɨ ɨtso hnakɨrbich
uje shiyokõr lahuch per ye nihĩtsa jotsepe par chibɨte latrila. Shɨ chibɨte
hnɨmich eeych. Uje awɨt tĩr poõrc ich uushɨ jwertpa hn chukus ese
pwertɨt ɨchii kay hn chũr lekɨtiyo.—

Jesús chukuta ohyerptoso õr kapitan yɨlt.

7 1 Eseekite uje Jesús sɨhna sakɨt wɨr oso uje odechɨ par otẽr ɨre hn
hno tĩr wahacha dɨt Capernaum. 2 Ohyerptoso õr kapitan dechɨ
Capernaum. Uu ɨr yɨlt permo uje ich sahmũrpa. Sehe toy. 3 Uje ese
kapitan chunt uje Jesús chukuta oso hn shuu wɨr israel oso õr bahluwo
ohno otĩr Jesús par uje otsapur par uje Jesús tĩr ɨre hn chukuta ese ɨr yɨlt.

4 Uje otaachĩhɨ Jesús ahɨr hn otatɨm otsɨɨ: —Ese ohyerptoso õr kapitan
dihip kɨnaha per ɨluuta ompa par uje akashɨm ɨre. 5 Wɨchɨ ich sahmũrpa
õryok ɨhnapso uu israel oso hn shiyokõr õryok sinagoga.— 6 Heke Jesús
hno ĩya õr. Per uje ich ta par taachĩhɨ ɨr ihyuch hn ese kapitan shuu
nahĩro ohno otĩr Jesús otatɨm otsɨɨ: —Kapitan sole: "Ɨrhĩche, yok ye
tahmũr tiyokos owape pork ye yok dichpe par uje amsaha pihyuch. 7 Heke
ye tɨtĩr owa petɨkɨke par tapur owa. Shɨ tyenɨj eyuhu ahwoso par uje
ekuta ese pɨlt. 8 Tɨkɨraha uje tokole ɨtsorz pork ohyerptoso ode uje ma õr
deyo je yok. Uje otatɨm yok kuche ich tiyokõr. Hn ohyerptoso ode pɨhme
par tɨkɨbey õr. Uje titɨm sohmet too: bo, ich hno hn uje titɨm sohmet too:
erẽt, ich tɨrẽt. Hn tuu pɨbich shiyokõr kuche ich shiyokõr."— 9 Uje Jesús
chunt uje kapitan tata shuu ɨtsorz ich chishlabe. Somtɨs ɨre hn chɨnkiya
erze oso uje oyehe nẽr hn tatɨm õr ɨm: —Titɨm olak, israel oso ode uje
ye olotiis yokpe per ese kapitan ma ye lotiis yokpe.— 10 Erze uje kapitan
chɨpa õr otokole ohno ocheeshpo otĩr lahuch. Ochish ese kapitan yɨlt ich
owich omɨke.

Jesús shuu poluuta ijɨt ɨkpo.

11 Eseekite uje deeych yetni hn Jesús hno tĩr wahacha dɨt Naín. Erze
akɨle õya ɨre. Ich oso okɨhniya uje õya ɨre toy. 12 Uje Jesús ta par taachĩhɨ
dɨt ebich hn oso otokolɨhɨ dɨt ehet. Ohnoy topɨt par ochihitsɨm. Waa ɨr
data poluu. Nĩhyok ye leshɨbĩrsh. Dɨt oso ich okɨhniya õya ɨre. 13 Uje
Jesús umo asa poluuta ich chuuna uje losuhlaap. Heke tatɨm ɨm: —Ye
eyerh.— 14 Jesús hno tĩr uje topɨt de hn sakahɨr ese tabɨlt uje topɨt de
eeych. Erze uje ohnoy ese topɨt oyehe, hn Jesús tatɨm ese pɨkɨhnint
topɨt ɨm: —Hnakɨrbitɨte, titɨm owa too: "Alehet."— 15 Hn ese topɨt nĩhɨ.
Sakɨr ɨchii chiilehet. Jesús ɨshɨm asa data. 16 Nos wɨr oso uje odechɨ
ich ochishlabe. Otsɨɨ: —Porrosht ich dich.— Okeytkẽrye omye otsɨɨ: —
Profeta dich de lɨka õryok ehet. Porrosht taãcha par takashɨm eyok uu
israel oso uje chiihla eyokkite.— 17 Nos oso uje ode lekɨtiyo ese hnɨmich
Judea ochunt uje Jesús shiyokõr shuu ɨtsorz hn nos wɨr erze uje ode
hnɨmo Judea wɨro ochunt toy.

Juan akɨle õr osiyer otĩr Jesús.

18 Eseekite hn Juan uu tohɨrm oso ɨr akɨle ochunt uje oso otata Jesús hn
ohno otatɨm Juanɨhɨ ohyerpta ehet. Deeych yet hn Juan shuu otɨbii wɨr
dakɨle õr osiyer 19 par uje shuu otĩr Jesús. Tatɨm õr ɨm: —Atɨmlo Ɨrhĩch
on: "¿Je owa uu Cristo uje yesh oyem owa o kɨmɨjɨ oyem kɨnehẽt?"—
20 Uje otaachĩhɨ Jesús ahɨr hn otatɨm otsɨɨ: —Juan uu tohɨrm oso
shuu oyɨrẽtɨke oyɨtĩr owa sole: "¿Je owa uje yesh oyem o kɨmɨjɨ oyem
kɨnehẽt?"— 21 Shiyehe uje otsapur Jesús ɨchii Jesús chukuta oso okɨhniya
uje õr permo. Chukuta toy erze uje õr dospa hn erze uje demonyo de

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

õr aho ich chiyuhu. Hn erze uje õr olıbo shuu omo lekıtiyo toy. 22 Uje
shiyokõr shuu ıtsorzıke hn tatım Juan ır akıle ım: —Bolılo atımlo Juan
uje amloko hn uje entlo. Atımlo uje olıbo ich omo lekıtiyo, erze uje pılich
worbıt yakaha õr ich odırk, erze uje lepra yakaha õr ich õr owich om hn
erze uje õr armo ich ochunt lekıtiyo, hn erze uje otoy ich õr ıkpo. Titım
losuhlaabo erze ahwoso oomo par omasaha par Porrosht aabo. 23 Atımlo
Juan on: "Ich om par yeẽk uje ye nowãha yok."— 24 Uje Juan akıle ohno
ocheeshpoko ıchii Jesús eyucha ese Juan tatım wır oso ım: —Sehe tuu
atımlo yok ¿ınaãpo heke etĩrlo wahachni ese owich uje ısa? ¿Je etĩrlo
wahachni par eychımlo ese uje ıtso tiyermıt uje myent tıbichu? 25 Kımıjı
ye etĩrlo ese owich uje ısa par eychımlo erze tyermıt, atımlo yok ¿ınaãpo
heke etĩrlo wahachni? ¿Je etĩrlo par uje eychımlo hnakırbich uje ıshuwo
ıhĩrtso? Nĩhyok pork wır uje õr ıshuwo ıhĩrtso hn õr kushjãro kıhniya
odebuhu reye õr ihyuwo. Ye ochıhı owichpe uje ısa. 26 ¿Je etĩrlo wahachni
par eychımlo latıkpo? ¿Je etĩrlo par eychımlo profetıt yet?— Hn Jesús
ım: —Ẽhe, etĩrlo wahacha par eychımlo profetıt. Titım olak uje wıchı ma
dich je profeta yewo. 27 Juan wıchı uje Porrosht ahwoso tata uje Porrosht
tatım Cristo ım: "Hmeychım, tuu pıbich hno wap par nıshii oso õr ıluu
shı ıtso uje nıshii dehet par uje ochımıt ıre hn otaachĩhı owa ahır nehe."
28 Titım olak, nĩhyok hnakırbich uje ma dich je Juan uu tohırm oso per
Porrosht aap uje ye dichpe ich ma dich je Juan. 29 Nos wır oso hn erze uje
õr kobra nahnapso õr hnote par gobierno uje otẽr uje Juan sanımırãha
Porrosht ahwosni hn otsapur ıre par uje tohırm õr, heke wır oshuu
ımeheeych uje Porrosht shiyokõr ich om. 30 Per erze uje õr ıluu ich otsıı
fariseo hn erze uje oshiyokorãha oso waa ley waa je Moisés chichewkite
ye oduhu Juan tohırm õr ırpe, heke ye onahmũrpe uje Porrosht sehe
niyokorĩhı õr.—

31 Hn Jesús tatım õr ım: —¿Tıteẽta latıkpo par uje tuu erahalo erze
oso õr ıluu? 32 Wır shı õr ıtso pıkıhnino uje otsakaha hn olotehe dıt ehet
hn otıbich otıbii leshıbo otsıı: "Oyobıta flawta per ye ahakõrlo weylape.
Oyeeychı oyeẽt musika uje dosdarak par topo per ye ahmũrlope uje
eyerhlo." 33 Uje Juan uu tohırm oso taãchni ich ye tew panpe hn ye doho
winope per amılye on: "Demonit de ıre ehet." 34 Yok tokõra poõrzni. Ich
taw pan hn tokoho wino. Heke amılye on: "Hmeychımlo, wıchı ich jar
hn yıkẽhik. Ir ihyẽro wır uje õr kobra nahnapso õr hnote par gobierno hn
erze uje õr ıluu mıhnũ." 35 Porrosht ich eykdeyo hn shiyokõr uje sahmũr.
Deeych yet nehe ich ımeheeych uje ıre ich eykdeyo pork erze uje shiyokõr
ich tokole om.—

Jesús taakıhı fariseo ihyuch.

36 Eseekite hn ese hnakırbich uje ıluuta iich otsıı fariseo tatım Jesús
par uje shuu taakıhı dahuch. Jesús hno tĩr ihyuch hn sakaha nemest

wirc. 37 Timcharrza yitoro dechi dit ehet. Wate chunt uje Jesús dechi
ese hnakirbich ihyuch par taak heke hno tĩr Jesús. Tõhwa perfume uje
de kojach ehet uje iich otsii alabastro uje oshiyokõr itso boteylta. 38 Uje
asa timcharrza iyehe Jesús nẽr ich yerh. Ɨlote noshãha Jesús hnite heke
sekar chĩra lakĩrt hn chuku Jesús hnite hn tormĩhi ese perfume ir hnite.
39 Ese hnakirbich uje shuu Jesús taakihi lahuch umo uje asa timcharrza
shiyokõr shuu itsorz hn ehet chiilehet im: —Jesús ye profetyape pork
kimiji profetya ich chiraha uje wate yitoro uje sakahir hnite.— 40 Jesús
tatim ese hnakirbich im: —Simón, kuchẽrk de uje sehe titim owa.— Hn
umo im: —Maestro, atim yok.— 41 Jesús siteẽta tatim im: —Hnakirbo õr
osiyer ode uje otsahla hnote heke õr hnitew de ese hnakirbich uje shish
shuu otsahla ir hnote. Ese nohmet sahla sinko miyon hn ese yet sahla
kinyento mil. 42 Ich ye õr pwelpe par uje oshi ir hnitew uje otsahla heke
ese hnakirbich uje ishim õr hnote iim erze õr hnitew.— Hn Jesús tatim
ese fariseo yet im: —Atim yok ¿yeẽkpo uje ma sahmũr ese hnakirbich uje
iim õr hnitew?— 43 Simón tatim Jesús im: —Peyuwo tisĩr ese hnakirbich
uje hnitewta ma data sahmũr ese hnakirbich uje shuu sahla ir hnote
pork iim ir hnitewta.— Jesús tatim im: —Ẽhe, ich ũru.— 44 Hn Jesús
somtis ire chinkiya asa timcharrza hn tatim Simón im: —Hmeychim asa
timcharrza. Yok tomsaha ahuchike hn ye asim yok awitpe par uje tũrhu
pir per asa timcharrza churhũ pirke chĩra delote hn sekar chĩra lakĩrt.—
45 Hn Jesús tatim ese hnakirbich im: —Owa ye eku pur petikike per asa
timcharrza shish chuku pir. 46 Owa ye ormĩhi aseyte puhuta petikike per
asa timcharrza tormĩhi perfume pir 47 heke titim owa uje yok perdonarke
asa timcharrza kuche mihnũwo ich kihniya uje shiyokõr. Ɨmeheeych uje
nos yok perdonarke erze uje shiyokõr pork wate sahmũr pish yok. Kimiji
shi yok perdonar wate tuu pikaap ich wate sahmũr shi shuu pikaap per
sahmũrpa yok.— 48 Hn Jesús tatim asa timcharrza im: —Ich nos yok
perdonarke wir owa kuche mihnũwo.— 49 Erze yewo uje odechi toy
par uje otaak ichii okeytkẽrye otsii: —¿Latik ukurbo de ire heke pwele
perdonar erze kuche mihnũwo uje oso oshiyokõr?— 50 Jesús tatim asa
timcharrza im: —Shi pork ye otiis yokpe heke owa owich de Porrosht
ahir. Bo. Shi ehet kiis.—

Timcher odekite uje otakashim Jesús.

8 1 Eseekite hn Jesús hno tĩr erze duwo ijaabo hn deyo par uje
sanimirãha Porrosht ahwoso hn tatim õr erze ahwoso oomo uje
Porrosht shiyokõr par tibey daabo. Ir akile õya ire uje õr dose. 2 Timcher
õya Jesus toy. Antkite chukuta erze timcher uje õr permo hn erze uje
demonyo de õr aho shuu tokole. Nohmata iich otsii María. Ir alokot
otsii Magdalena. Jesús chiyuhu syete demonyo ir ehetni. 3 Yata iich otsii
Juana. Ir abich iich otsii Cuza. Wichi shi tibey rey Herodes ihyuch. Yata

iich otsɨɨ Susana hn yẽr ode toy. Erze tɨmcher oshɨmɨhɨ Jesús ɨr hnote nohmɨreme par uje tiya uje ɨre nesita hõr wɨr dakɨle.

Hnakɨrbich uje chukwẽr jõro eyhi.

4 Eseekite ich oso okɨhniya otãra duwo lekɨtiyo. Uje ehn otakɨsho lawich par uje otẽr Jesús hn ɨre sɨteẽta kuchɨt shuu ɨtsorz ɨm: 5 —Hnakɨrbich dekite uje chɨtsẽr jõro eyhi. Uje chɨtsẽr shuu ɨtsorz hn eyhi kayɨhɨ dehet ehet. Oso ochɨkãha hn otarãha hnɨmo. Chɨpɨrme taãcha hn tew. 6 Uu yẽr uje chɨtsẽr kayɨhɨ uje kojano po de. Uje erze eyhi tokole ich ɨhɨrle kako pork ye hnɨmich pantape. 7 Erze eyhi yẽr uje chɨtsẽr hn kayɨhɨ uje wontɨ de. Tokole ii yẽr nehech wontɨ serz hn sajuwe. 8 Per erze eyhi yẽr uje chɨtsẽr hn kayɨhɨ ese hnɨmich ɨhĩrt ich kresa hn ee de. Kal pohɨr ee syen uje tokole.— Uje Jesús sɨhna tata shuu ɨtsorz hn tɨbich tatɨm wɨr oso ɨm: —Olak ãr de par ẽrlo. Uhulo olak eyuwo tɨsĩr erze uje tɨtɨm olak.—

¿Ɨnaãpo Jesús sɨteẽta kuche?

9 Eseekite hn Jesús akɨle otatɨm otsɨɨ: —¿Duhu ɨnaãpo erze ahwoso uje eteẽta athaka?— 10 Jesús tatɨm õr ɨm: —Porrosht sehe duhu erahalo erze uje shiyokõr par tɨbey daabo. Per uje tɨtɨm erze oso yewo ich ye tuu ɨmeheeychpe. Shɨ tɨteẽta õr kuche par uje oteychɨm per ye onomope. Ich otẽr per ye odɨrehepe.

11 Erze uje tɨteẽta õrke tata shuu ɨtsorz. Erze eyhi uje tɨtɨm õrke wɨr uu Porrosht ahwoso. 12 Erze eyhi yẽr uje kayɨhɨ dehet ehet wɨr shɨ ɨtso oso uje ochunt Porrosht ahwoso ich dyablo tĩr õr hn chiyuhu uu Porrosht ahwoso õr aho. Heke ye odɨrehepe hn otsotiis uje Jesús ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr. 13 Erze eyhi yẽr uje kayɨhɨ kojano po ehet shɨ ɨtso erze oso uje ochunt Porrosht ahwoso. Ich otsahmũrpa hn õr ayla. Wɨr shɨ õr ɨtso erze jõro uje ye uurĩrɨsh. Wap ich ye odotiispe per uje deeych yet hn yet sehe duhu oniyokõr uje mɨhnũwo ich oym Porrosht. 14 Erze eyhi yẽr uje kayɨhɨ wontɨ ehet shɨ ɨtso erze oso uje ochunt Porrosht ahwoso ich otsahmũr. Deeych yet hn oshuu deyuwo tɨsɨr labɨso hn dasuwo. Ma otsahmũr hnote. Otsahmũr erze õr ahmiyo. Shɨ õr ɨtso erze pohɨr uje eesh per yelɨj icho. 15 Per erze eyhi yẽr uje kayɨhɨ hnɨmich uje om wɨr shɨ ɨtso erze oso uje ochunt Porrosht ahwoso ich ye odɨkeype. Ye onoym Porroshtpe. Õr ɨluu ich om heke shish oshiyokõr uje Porrosht sahmũr nehech shɨ õr ɨtso erze pohɨr uje ee yesh kɨhniya.—

Jesús sɨteẽta õr nampyont.

16 Eseekite hn Jesús sɨteẽta kuchɨt tatɨm õr ɨm: —Uje yeẽk nerũ nampyont ich ye dɨbɨte kejunt uut hn ye dɨbɨte õr arpich uut. Shɨ chɨbɨte owich uje de porĩt par uje chihit lekɨtiyo par uje yeẽk masaha pwert ehet

ich umo lekɨtiyo. 17 Pork nos kuche uje otsakɨs je deeych yet nehe ich
shish ochɨraha shɨ ɨtso erze kuche uje yet sakɨs je deeych yet nehe ich
ochish hn nos ochɨraha. 18 Uhu olak eyuwo tɨsɨ̃r erze uje entloko uje titɨm
olak uje Porrosht shish shiyokõr. Erze uje ochɨraha ich Porrosht tyenɨj
shuu ma ochɨraha. Per erze uje ye odɨrehepe hn oshuu deyuwo tɨsɨr uje
ochɨraha per ye odɨrehepe wɨr uje Porrosht shuu ochɨkey.—

Jesús lata hn ɨr leshɨbo otekɨrɨhɨ ɨre.

19 Eseekite hn Jesús data hn ɨr deshɨbo otɨrẽt par otekɨrɨhɨ ɨre per ye
õr pwelpe omasaha pwert ehet pork ich oso okɨhniya uje odechɨ. 20 Hn
yet tatɨm Jesús ɨm: —Ata hn eshɨbo odechɨ ejwert. Sehe okeytker owa.—
21 Jesús tatɨm õr ɨm: —Erze uje ochunt Porrosht ahwoso hn oshiyokõr uje
tata wɨr shɨ õr ɨtso mama hn shɨ õr ɨtso pɨshɨbo.—

Jesús shuu myentɨta hn owɨt wokor ɨyehe.

22 Eseekite uje deeych yet hn Jesús tatɨm wɨr dakɨle ɨm: —Yukulo
yɨtɨ̃rlo wahacha lagunta pɨt yet.— Oyãha pohorehechɨs hn ohno. 23 Uje
ehn ohno ochɨkãha asa lagunta ehet hn Jesús umo. Myent data tɨbichu
hn shuu asa lagunta wokor deyo hn masaha asa pohorrza ehet. Ich
yarhakpa par uje shuu yaka. 24 Jesús akɨlo ohno otɨ̃r ɨre hn otsɨniyẽr otsɨɨ:
—Maestro, yej eyok yaka hn tyenɨj yɨtɨ.— Jesús iyehet tatɨm asa myentɨta
hn erze owɨt wokor ɨm: —Alehe.— Ɨchii iyeheshɨp. 25 Jesús tatɨm erze
dakɨle ɨm: —¿Ɨnaãpo heke otiislo pahwoso?— Per õr ɨre ochishlabe hn
otolpa. Otatɨmye otsɨɨ: —¿Latɨk ukurbo uje de ɨre heke tatɨm asa myentɨta
hn erze owɨt wokor ich chunt ɨre hn iyehe?— 26 Jesús hõr dakɨle otãra ese
hnɨmich Galilea hn ohno nehech otaachɨ̃hɨ wahacha lagunta pɨt yet uje
ese Gerasa oso õr hnɨmich de.

Demonyo de gerasa osht.

27 Eseekite uje Jesús ihnɨmichɨhɨ pohorrza ehet hn hnakɨrbich taãcha.
Wɨchɨ ehn debuhu dɨtni. Ich osdeyo demonyo de ehet. Yelɨj nonãha
lasuwo hn yelɨj lakaha lahuch. Shɨ sakaha duku. 28 Uje umo Jesús ich
tɨbich jwertpa. Taachɨ̃hɨ Jesús ahɨr hn icha dete hnɨmoho ɨle ɨkɨch.
Tatɨm Jesús ich sɨhnew ɨm: —¿Je sehe ahakõr latɨkɨhɨ yok? Tɨkɨraha
owa. Owa Jesús. Owa uu Porrosht ijɨt pisht. Wɨchɨ Porrosht ich dich. Ye
ahakõr mɨhnɨkɨ̃hɨ yok lɨshɨ.— 29 Tatɨm shuu ɨtsorz pork ich Jesús tatɨm
ese ɨchɨbich mɨ̃hnt par shuu tokolɨhɨ ese hnakɨrbich ehetɨke. Ich osdeyo
uje demonyo de ɨre. Shish masaha ɨre ehet heke uje oso oshyeru meyko
hn dɨle ochɨ̃ra kenena hn otɨbey ɨre per shish chekushu latshɨ̃ro. Erze
demonyo ohnoy ese hnakɨrbich otseya ese owich uje ɨsa. 30 Eseekite
hn Jesús tatɨm ese demonit ɨm: —¿Eeytɨkɨhɨ?— Hn tatɨm Jesús ɨm: —
Piich otsɨɨ Legión.— Tatɨm shuu ɨtsorz pork demonyo kɨhniya uje de

ɨre ehet. 31 Shish otsapur Jesús par uje ye nɨmchaha õr ese jotsɨt uje
ye uhurztɨkɨsh. 32 Ich poohle kɨhniya uje taakɨhɨ wĩrit eeych hn erze
demonyo sapur Jesús par uje masaha erze poohle aho. Jesús ɨshɨm
par uje masaha. 33 Uje tokolɨhɨchɨs ese hnakɨrbich ehet ohno omasaha
erze poohle aho. Erze poohle uushɨ ihnɨmichɨhɨ wĩrit eeych. Dale awɨt
hn nos hmarta. 34 Erze hnakɨrbo uje otɨbey erze poohle omo uje Jesús
chiyuhu demonyo ese hnakɨrbich ehetɨke hn omo uje erze poohle hmarta.
Ooshɨ ohno otatɨm erze oso uje ode dɨt hn otatɨm õr uje ode aach toy.
35 Erze oso otokolɨhɨ dahuwo. Ohno par oteychɨm Jesús hn erze poohle.
Uje otaachĩhɨ wahacha uje Jesús de hn ochish ese hnakɨrbich uje ehn
demonyo de ehetɨke. Shɨ sakaha Jesús ahɨr. Iyãha lasuwo. Ye totihlpe.
Ich otolpa Jesús. 36 Erze hnakɨrbo uje omo uje Jesús shiyokõr uje chiyuhu
erze demonyo ese hnakɨrbich ehetɨke ich otatɨm erze oso. 37 Nos wɨr oso
uje odebuhu lekɨtiyohochɨs ese hnɨmich Gerasa otsapur Jesús par uje
sehe oduhu tokolɨhɨchɨs pork õr ɨre ich otolpa Jesús. Heke Jesús iyãha
pohorrza par hno. 38 Ese hnakɨrbich uje demonyo tokolɨhɨ ɨre ehetɨke
sapur Jesús par uje sehe do nõya ɨre per Jesús umo ɨm: 39 —Bo eyhi hn
nos atɨm õr uje Porrosht shiyokorĩhɨ owaka.— Hn ese hnakɨrbich hno.
Nos tatɨm õr dɨt ehet uje Jesús shiyokorĩhɨ ɨreke.

Jesús chukuta Jairo ijɨta hn tɨmcharrza.

40 Eseekite uje Jesús cheeshpo tĩr lagunta pɨt yet hn erze oso õr aylpa
pork shish oyem ɨre. 41 Uje Jesús taachĩhɨ wahacha hn hnakɨrbich uje
iich otsɨɨ Jairo taachĩhɨ Jesús ahɨr. Wɨchɨ õr bahluwa uje tɨbey sinagoga.
Icha dete hnɨmoho Jesús ɨle ɨkɨch par uje sapur sehe duhu do tĩr dahuch
42 pork ese hnakɨrbich ɨr ijɨta de uje ich permpa. Sehe toy hn ye eebe
kɨnehĩrsh. Asa pɨkɨhninta ich dose ãyo. Eseekite uje Jesús hno tĩr ese
hnakɨrbich ihyuch ich oso okɨhniya õya ɨre. Ochukusye nehech omehe
Jesús. 43 Erze oso õr ehet tɨmcharrza de. Dose ãyo uje wate permo, ɨr
armɨtsɨ ihnɨmich. Ich sɨhna ɨre hnote yesh uje shish ɨshɨ lotor per nĩhyok
ye latɨk pwele par uje chukuta ɨre. 44 Asa tɨmcharrza sɨthĩr ɨre Jesús tãra
nẽr hn sakahɨr nerpta ɨrhɨ. Uje sakahɨrkɨ ɨchii ɨr armɨtsɨ iyehe. 45 Jesús
tatɨm õr ɨm: —¿Yeẽkpo ese uje sakahɨr yokɨke?— Hn erze oso otatɨm
Jesús otsɨɨ: —Ye oryõkpe uje oyakahɨr owa.— Uje erze oso otatɨm Jesús
oshuu ɨtsorz ɨchii Pedro tatɨm ɨm: —Maestro, erze oso ich ochukusye hn
omehe owa.— 46 Per Jesús tatɨm õr ɨm: —Tɨkɨraha yeẽk de uje sakahɨr
yok pork tukuuna uje pukurbo pɨkaap tokole.— 47 Eseekite uje asa
tɨmcharrza chɨraha uje ye pwele par uje sakɨs ɨre hn hno tĩr Jesús. Ich
ɨkiyo tãra. Icha dete hnɨmoho ɨle ɨkɨch. Tatɨmɨhɨ Jesús wɨr oso õr ɨkɨch
uje ɨr permo heke sakahɨr, hn uje sakahɨrkɨ ɨchii owich om. 48 Jesús tatɨm
asa tɨmcharrza ɨm: —Shɨ pork ye otiis yokpe heke owa owich om. Bo uhu
ehet kɨɨs.—

49 Eseekite uje ehn Jesús keytker asa tɨmcharrza hn hnakɨrbich taãcha.
Tãra Jairo ihyuch hn tatɨm ɨre ɨm: —Eyj late tokɨ. Ye ahakos Jesús.— 50 Jesús
chunt ese hnakɨrbich uje tatɨm Jairoko hn umo ɨm: —Ye atɨla. Shɨ ye otiis
yok ich asa eyjɨta tyenɨj owich ompo.— 51 Uje Jesús taachĩhɨ Jairo ihyuch hn
ye nahmũrpe uje yeẽk ĩya ɨre par masaha pwert ehet. Shɨ Pedro hn Santiago
hn Juan hn asa pɨkɨhninta ɨr deych hn ɨr data wɨr uje omasaha pwert ehet
õya Jesús. 52 Jesús chish erze oso uje ode pwert ehet. Nos oyerh otowẽra asa
pɨkɨhninta. Jesús tatɨm õr ɨm: —Ye eyerhlo. Wate ye tope. Shɨ umo.— 53 Heke
oyana oloter Jesús. Yeje õr ɨre ich ochɨraha uje tokɨ. 54 Per Jesús chishew
hmata hn tatɨm ɨm: —Pɨkɨhninta, alehet.— 55 Ɨr ɨchɨbich cheeshpo masaha
ɨre heke ɨkpo. Ɨchii iyehet. Jesús tatɨm ɨr deych hn ɨr data par uje oshuu taak.
56 Asa pɨkɨhninta ɨr deych hn ɨr data ich ochishlabe. Jesús tatɨm õr par uje ye
duhu otatɨm latɨk uje chukuta asa õr ɨjɨtaka.

Jesús akɨle ohno otsanɨmɨrãha Porrosht ahwoso.

9 1 Eseekite hn Jesús shuu wɨr dakɨle uje õr dose otakɨsho lawich. Ɨshɨm õr
ukurbo par ochiyuhu erze demonyo uje kɨnãho kɨnãho erze oso õr aho.
Ɨshɨm õr ukurbo toy par uje ochukuta erze uje õr permo 2 hn shuu ohno otĩr
lekɨtiyo par uje otsanɨmɨrãha Porrosht ahwoso otatɨm õr uje Porrosht shiyokõr
par tɨbey daabo. Shuu ochukuta erze uje õr permo. 3 Nos tatɨm wɨr dakɨle
ɨm: —Ye bolilo latɨk par dehet pehet. Ye bolilo olak ɨtɨle. Ye bolilo kotsɨrbo.
Ye bolilo oposo. Ye bolilo hnote hn ye bolilo olak ɨshuwo yewo.— 4 Hn tatɨm
õr ɨm: —Uje aachĩhɨlo dɨt ich tyenɨj akahalo õr ihyuch shɨ uhulo nohmɨra
nehech atokolɨhɨlo ese owich. 5 Uje aachĩhɨlo dɨt hn anɨmɨrãhalo pahwoso
hn ye oso onahmũr otẽr ich tyenɨj atokolɨhɨlo, eshɨtlo olak hnɨte par hnɨmich
ukult ihnɨmich. Wɨchɨ par yarta uje Porrosht tyenɨj sepyẽr õr.— 6 Eseekite
hn otokolɨhɨ Jesús ahɨr. Ohno otĩr erze duwo ijaabo uje de lekɨtiyo par uje
otsanɨmɨrãha Porrosht ahwoso. Otatɨm oso otsɨɨ: —Ye otiislo Cristo hn wɨchɨ
ɨshɨ olak hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr nehe.— Hn wɨr ochukuta erze uje õr permo.

Rey Herodes ye dɨraha latɨk ukurbo uje de Jesús.

7 Eseekite hn rey Herodes nos chunt uje otata Jesús. Ye dɨraha latɨkpo
uje ich ũru pork yewo otsɨɨ: —Wɨchɨ uu Juan lɨshɨ uje tohɨrm osoni.
Ɨkpo.— 8 Hn yewo otata otsɨɨ: —Wɨchɨ uu profeta Elías lɨshɨ.— Hn yewo
otata otsɨɨ: —Wɨchɨ eyok poruwo wɨshɨ õr profeta uje ɨkpo.— 9 Hn rey
Herodes tata ɨm: —Ese Juan uu tohɨrm oso yok tuu ochekshehe etɨbichni.
¿Yeẽkpo ese uje otsɨɨ Jesús uje shiyokõr uje shish tukunt otata oshuu
ɨtsorz?— Herodes sehe teychɨm pishɨ Jesús.

Jesús ɨshɨm sinko milõr oposo.

10 Eseekite hn Jesús akɨle uje shuu otĩr lekɨtiyoni ocheeshpo otĩr ɨre.
Otatɨm Jesús erze debiyo uje oshiyokõrhna. Jesús tokolɨhɨ oso õr ɨkɨch hn

hnoy wɨr dakɨle seya õr wahacha dɨt Betsaida yɨt. 11 Uje erze oso ochunt
uje Jesús dechɨ hn ohno otsan ɨjɨch. Ɨre ye dɨtak õrpe. Shɨ sanɨmɨrãha
Porrosht ahwoso tatɨm õr uje Porrosht shiyokõr uje tɨbey daabo. Jesús
chukuta erze uje õr permo uje ode erze oso õr ehet. 12 Uje ich ta par
yɨlkashɨp hn Jesús akɨle otĩr ɨre otatɨm otsɨi: —Atɨm wɨr oso par uje odo
otĩr wɨr duwo par uje olakaha hn otaakɨhɨ pork ese owich uje ode ich
ɨsa.— 13 Per Jesús tatɨm õr ɨm: —Asɨmlo õr oposo par uje otew.— Hn õr
ɨre otatɨm Jesús otsɨi: —Shɨ pan de sinko hn doshiyo osiyer. Erze oso ich
okɨhniya. ¿Je ahmũr uje oyuko oyiya oposo par õr ɨre?— 14 Erze hnakɨrbo
uje odechɨ wɨr kɨmɨjɨ õr sinko mil o kɨmɨjɨ otsowe. Jesús shuu wɨr dakɨle
otatɨm erze oso par uje oshuu otsakɨr oshuu õr wee sinkwenta sinkwenta.
15 Hn erze ɨr akɨle oshiyokõr oshuu ɨtsorz par nos oshuu otsakɨr.
16 Jesús chishew erze pan sinko hn doshiyo osiyer. Teychɨm poõrc hn
nɨna Porrosht. Sehek aho hn ɨshɨm wɨr dakɨle par uje shuu oshɨm wɨr oso.
17 Nos wɨr õr ɨre otew nehech otsatso hn Jesús akɨle ochish erze oposye
uje otsatsoko nehech oshuu kanastɨ dose yeno uje deyo.

Pedro tata uje Jesús wɨchɨ Cristo.

18 Eseekite uje ich deeych yet uje ehn Jesús orar hn ɨr akɨle odechɨ ahɨr.
Tatɨm dakɨle ɨm: —Atɨmlo yok uje oso otserza yok yeẽkpo.— 19 Erze akɨle
otatɨm otsɨi: —Yewo otserza uje owa uu Juan lɨshɨ uje tohɨrm osni. Hn
yewo otserza otsɨi: “Owa uu profeta Elías lɨshɨ.” Hn yewo otserza otsɨi:
“Owa uu õryok poruwo wɨshɨ õr profeta uje ɨkpo.”— 20 Jesús tatɨm wɨr
dakɨle ɨm: —Hap olak ¿yok yeẽkpo?— Hn Pedro tatɨm ɨm: —Owa uu
Cristo uje ãra Porrosht.— 21 Jesús tatɨm õr ich sɨhnew ɨm: —Ye atɨmlo
latɨk uje yok Cristo. 22 Yok tokõra poõrzni. Tyenɨj oloter yok hn tyenɨj
ye wɨr onahmũr yokpe erze õr bahluwo uje otɨbey dɨt. Erze saserdote õr
bahluwo õr ɨtspo, tyenɨj ye onahmũr yokpe. Erze uje oshiyokorãha oso
waa ley waa je Moisés chichewkite otsɨtak yok toy. Wɨr tyenɨj oshuu yok
oshuu tɨkɨtɨ, per uje terɨhɨ daalo tre nehe hn yok ɨkpo.—
23 Eseekite hn Jesús nos tatɨm wɨr oso ɨm: —Uje sehe yeẽk masaha par
pakɨlak ich tyenɨj iim erze kuche uje sahmũr par shiyokõr uje tahmũr hn
ewenta erze kuche uje tɨr ɨre shɨ ɨtso uje kal deeych ĩhyok krus par ĩya
yok. 24 Nos wɨr erze uje otsahmũr kuche uje de nãhu ĩrmo, uje otoy ich
ye õr ɨkɨrĩt chɨhɨ Porrosht ahɨrpe. Per erze uje oym kuche uje de nãhu
ĩrmo par oshiyokõr uje tahmũr ich õr ɨkɨrĩt de Porrosht ahɨr. 25 Ye jukur
kɨmɨjɨ yeẽk nos serz nãhu kuche uje de nãhu ĩrmo per uje toy ich ye ɨr
ɨkɨrĩt chɨhɨ Porrosht ahɨrpe.— 26 Jesús tatɨm õr ɨm: —Yok tokõra poõrzni.
Uje yeẽk chɨhɨ uje poym yok hn poym pahwoso, uje takaashpo nehe
ich tɨkɨpim ɨre toy. Takaashpo nehe hn yok hũre ɨtso Dii Porrosht. Uje
takaashpo nehe ɨr anjel õya yok. 27 Tɨtɨm olak ich tuu ũrpa. Nohmɨramo
ode olak ehet uje ehn yahpaa otoy ich omo uje Porrosht tɨbey daabo.—

Jesús shuu ɨre kɨnaha.

28 Eseekite uje ich terɨhɨ daalo osho uje Jesús tatɨm õr shuu ɨtsorz hn hno dohɨr
kojach eeych. Hnoy Pedro, Juan hn Santiago par uje ɨre orarɨhɨchɨs. 29 Uje ehn
Jesús orar hn shuu ɨre kɨnaha. Erze ɨr ɨshuwo ich poro pisho hn hũre shɨ ɨtso uje
yuwebo hũre. 30 Hnakɨrbo õr osiyer otokolɨhɨ Jesús ahɨr. Wɨchɨ Moisés lɨshɨ hn
Elías lɨshɨ. Okeytker Jesús. 31 Ich õr hũrepo. Erze õr osiyer hn Jesús okeytkẽrye
otata uje tyenɨj tooho Jerusalén nehe. 32 Per Pedro hõr wɨr nahĩre ich kuhĩrt sẽhi
õr per uje oteychɨm Jesús uje hũre, ich kuhĩrt dekushu. Omo toy erze hnakɨrbo
uje oyehe Jesús ahɨr. 33 Uje erze hnakɨrbo õr osiyer ode par uje ohno hn Pedro
tatɨm Jesús ɨm: —Maestro, ich om uje õryok de lɨka ahɨr. Je ahmũr uje oyiyokõr
pwerto oyuhu tre oyĩra pohɨr ĩhyo. Yet par owa hn yet par Moisés hn yet par
Elías.— Per ɨre ye dɨrehepe uje tata shuu ɨtsorz. 34 Uje ehn tata shuu ɨtsorz hn
ukuhurrza ihnɨmichɨhɨ õr eeych hn sajuwe õr. Ich otolpa. 35 Ochunt õr ahwoso
uje tãra asa ukuhurrza ehet. Tata ɨm: —Wɨchɨ yok Pijɨt uje tiihlani. Ẽrlo uje tatɨm
olak.— 36 Uje ochunt erze õr ahwosoko hn oteychɨm. Shɨ Jesús sohmɨra uje
dechɨ. Erze uje Pedro hõr ochunt hn omoko ich ye otatɨm oso shɨchishpe.

Jesús chiyuhu demonit pɨkɨhnint ehet.

37 Eseekite uje ich dechole hn oyhnɨmichɨhɨ kojach eeych. Oso okɨhniya
otokole hn odalehe arhĩch par uje otseta Jesús. 38 Hnakɨrbich dechɨ oso õr
ehet uje tɨbich jwertpa sapur Jesús ɨm: —Maestro, sehe tuu eychɨm pijɨt. Shɨ
nohmɨrap. 39 Ɨchɨbich mĩhnɨk masaha ɨre hn shuu tɨbich. Shuu atake hn shuu
ahlɨbɨta tãra ahwo. Lotershɨp ɨre hn shish dechɨ ɨre ehet. 40 Tapur akɨlehna par
uje ochiyuhu ese ɨchɨbich mĩhnɨk per ye õr pwelpe par uje ochiyuhu.— 41 Jesús
tatɨm õr ɨm: —Shɨ nos otiislo yok hn ahakõrlo uje mɨhnũwo. ¿Daalo terɨhɨ latɨkpo
nehe uje shish yok de olak ahɨr hn shish yok ewenta uje otiislo yok?— Hn tatɨm
ese hnakɨrbich ɨm: —Õhwa eyjɨt.— 42 Uje ehn yahpaa ese pɨkɨhnint taachĩhɨ
Jesús ɨle ɨkɨch hn demonit chishew ɨrpo. Ɨshɨm atake hn shuu kayɨhɨ hnɨmich.
Jesús chiyuhu ese ɨchɨbich mĩhnt hn shuu ese pɨkɨhnint owich om. Ɨshɨm
deychpo. 43 Uje nos wɨr õr ɨre omo uu Porrosht ukurbo ich ochishlabe.

Jesús tatpo uje tyenɨj toy.

Eseekite uje ehn erze oso ochishlabe hn Jesús tatɨm dakɨle ɨm: 44 —Ẽrlo
uje titɨm olak par uje ye ekeylo. Yok tokõra poõrzni. Tyenɨj yeẽk chɨbɨte
yok hnakɨrbo õr hme.— 45 Per erze ɨr akɨlo ye odɨraha uje Jesús tata pork
Porrosht ye duhu õr eyuwo dishpe par uje ochɨraha erze uje tatɨm õrke
hn otola heke ye olapur Jesús keshɨ duhu ɨnaãpo erze uje tatɨm õrke.

¿Yeẽkpo ma dichɨhɨ Porrosht aabo õr ehet?

46 Eseekite hn ɨr akɨle okeytkẽrye sehe odɨraha keshɨ yeẽkpo uje ma
dichɨhɨ õr ehet. 47 Jesús chɨraha wɨr õr eyuwo heke chishew pɨkɨhnint

shuu iyehetɨhɨ dahɨr. 48 Jesús tatɨm õr ɨm: —Uje yeẽk sahmũr ese
pɨkɨhnint shɨ pork wɨchɨ sahmũr yok ich sahmũr yok toy hn uje sahmũr
yok ich sahmũr ese uje shuu Tɨkɨrẽtni. Heke yeẽk uje Porrosht aap
uje shish takashɨm erze Porrosht aabo yewo wɨchɨ ich ma dich je erze
yewo.—

Ese uje ye takashɨm eyok ich sontew eyok.

49 Eseekite hn Juan tatɨm Jesús ɨm: —Maestro, oyumo hnakɨrbich
yethna uje chiyuhu demonyo chĩra eeych. Oyahɨrm ɨre pork wɨchɨ ye
õryok ihyẽrakpe.— 50 Hn Jesús tatɨm õr ɨm: —Ye ahɨrmlo ɨre pork yeẽk
uje ye nontew eyok ich takashɨm eyok.—

Jesús sãrhɨm Santiago hn Juan.

51 Eseekite ich yej terɨhɨ ɨshɨrĩt uje Jesús cheeshpo tĩr poõrc nehe heke
chɨbɨte uje tyenɨj hno tĩr Jerusalén. 52 Shuu hnakɨrbo ohno oyeebe. Ohno
otĩr dɨt uje dechɨ samaria oso õr hnɨmich par uje oteyãha uje Jesús sakaha.
53 Erze samaria oso ochɨraha uje Jesús shɨ sehe tĩr Jerusalén heke ye
onahmũrpe uje sakahachɨs õr dɨt. 54 Jesús akɨle uje õr iiyo otsɨɨ Santiago
hn Juan ochunt uje wɨr oshuu ɨtsorz hn otatɨm otsɨɨ: —Ɨrhĩche, kɨmɨjɨ
ahmũr ich oyapur jwekɨta uje tãra poõrc par sɨhna õr uje odechɨ ese dɨt
ehet.— 55 Jesús somtɨs ɨre teychɨm wɨr dakɨle hn tatɨm õr ɨm: —Ye ompe
uje uhulo ɨtsorz.— 56 Hn Jesús hõr otokolɨhɨ wahacha hn otĩr dɨt yet.

Hnakɨrbo sehe onõya Jesús.

57 Eseekite uje ehn Jesús hõr dakɨle ohno ode dehet pehet hn hnakɨrbich
tatɨm ɨre ɨm: —Sehe tokõya owa tɨtĩr ese uje etĩr.— 58 Jesús tatɨm ɨm:
—Watsɨtse uuwo de hn chɨpɨrme uje iyoho poõrc pehet ɨr uuwo de toy
per yok uje tokõra poõrzni nĩhyok owich uje tokotsa pãrz hnɨmichɨhɨ.—
59 Jesús tatɨm hnakɨrbich yet ɨm: —Yuko Mẽya yok.— Per wɨchɨ tatɨm
Jesús ɨm: —Ɨrhĩche, wap sehe tɨtĩr pihyuch. Uje papa toy nehe hn tihitsɨm
hn tokõya owa.— 60 Jesús tatɨm ɨm: —Erze uje ye odɨraha Porroshtpe
wɨr shɨ õr ɨtso topo. Moym par uje wɨr odihitsɨm õr per owa tyenɨj bo
anɨmɨrãha Porrosht ahwoso atɨm õr uje Porrosht shiyokõr par tɨbey
daabo.— 61 Hn yet tatɨm Jesús ɨm: —Ɨrhĩche, sehe tokõya owa per tapur
owa wap par uje takaha teta erze uje ode pihyuch.— 62 Per Jesús sɨteẽta
hnakɨrbich uje shuu arado ches hnɨmich per ye ɨr ɨbiyo tokole ompe pork
shish teychɨm naner. Wɨchɨ shɨ ɨtso hnakɨrbich uje shɨ shuu deyuwo tɨsĩr
erze kuche uje iim. Wɨchɨ ye ompe par shiyokõr Porrosht ɨbiyo.

Jesús akɨle õr setenta otsanɨmɨrãha Porrosht ahwoso.

10 1 Eseekite hn Jesús chiihla dakɨle yewo shuu õr setenta par shuu
ohno. Shuu õr osiyer osiyer õyye par uje shuu oyeebe otĩr duwo

uje ijaabo hn deyo uje ɨre tyenɨj tĩr nehe. 2 Jesús sɨteẽta kuche uje tatɨm
erze uje õr setenta ɨm: —Erze oso ich okɨhnipa shɨ õr ɨtso jõro uje kɨhniya
uje ta par ochekushu hn olak shɨ olak ɨtso erze uje ochekushu. Porrosht
wɨchɨ shɨ ɨtso ese jõro yɨnsɨrc. Apurlo ɨre par uje shuu wɨr oso ma
okɨhniya ohno otsanɨmɨrãha ɨr ahwoso shɨ ɨtso uje shuu ochekushu jõro.
3 Bolɨlo etĩrlo wahacha. Olak shɨ ɨtso obeje ijaabo uje tuu etĩrlo ɨlpiyo
ehet. 4 Ye bolilo kotsɨrbo. Ye bolilo hnote hn ye bolilo olak erihyo yewo.
Ye etɨlo latɨk uje eshɨhɨlo dehet pehet. 5 Uje aachĩhɨlo dɨt hn amsahalo õr
ihyuch ehet, wap tyenɨj atɨmlo õr on: "Sehe tuu Porrosht duhu olak aho
kɨɨs." 6 Kɨmɨjɨ yewo ochɨhɨ pwert ehet uje õr aho kɨɨs ich olak ahwoso uje
atɨmlo õr shuu õr aho kɨɨs. Kɨmɨjɨ ye latɨk chɨhɨ uje ehet kɨɨs heke erze
olak ahwoso uje atɨmlo õr tyenɨj cheeshɨ masaha olak. 7 Akahalo ese õr
ihyuch uje aachĩhɨloko. Elɨlo uje oshɨm olak hn ehelo uje oshɨm olak.
Olak shɨ ɨtso hnakɨrbich uje chish obiyo heke tyenɨj ɨr yɨnsɨrc ɨshɨ ɨre.
Tyenɨj akahalo ese õr ihyuch uje amsahalo ehet wap hn ye moymlo par
ebuhulo yet. 8 Uje aachĩhɨlo dɨt ehet hn oso otsahmũr olak ich elɨlo erze
oposo uje oshɨm olak. 9 Ekutɨlo erze uje õr permo uje odechɨ dɨt hn atɨm
wɨr oso uje odechɨ uje ich yej terɨhɨ ɨshɨrĩt uje Porrosht tɨbey õr. 10 Kɨmɨjɨ
aachĩhɨlo dɨt ehet hn oso ye onahmũr olak ich etĩrlo ese dehet uje de
dɨt ehet hn atɨmlo õr uje 11 ese hnɨmich ukult uje de olak hnɨte eeshtɨlo
par uje kay. Wɨchɨ par ochɨraha uje wɨr otsɨtak Porrosht hn atɨmlo õrpo
par uje ochɨraha uje ich yej terɨhɨ ɨshɨrĩt uje Porrosht tɨbey oso.— 12 Hn
Jesús tatɨm dakɨle ɨm: —Titɨm olak. Uje terɨhɨ ese deeych uje Porrosht
sepyẽr oso nehe ich tyenɨj sepyẽr erze dihipo kɨnãho uje odebuhu ese dɨt
Sodoma per tyenɨj ma sepyẽr erze israel oso uje odebuhu erze duwo wɨr
uje ye onahmũr otẽr olakpe.—

Duwo oso otsotiis Jesús.

13 Eseekite hn Jesús tatɨm õr ɨm: —Ich yarhakpa uje tyenɨj tĩr ere
dɨt corazín oso hn erze dɨt betsaida oso pork tiyokõr kuche ich kɨhniya
wahacha erze duwo aho per shish otsotiis yok. Kɨmɨjɨ tiyokorĩhɨ
wahachni erze duwo Tiro hn Sidón ich osdeyo uje erze oso oym uje
oshiyokõr mɨhnũwo hn oshiyokõr lasuwo ochĩra ponchuko hn oyãha hn
otsakaha piitsɨt par uje ochɨbɨte orhõta uje oym erze deluu mɨhnũ. Per
ye tɨtĩr wahacha petɨkni heke ye onoym deluu mɨhnũpe. 14 Uje terɨhɨ ese
deeych nehe uje Porrosht sepyẽr erze uje oshiyokõr mɨhnũwo ich shuu ma
doso par olak uje ebuhulo ese dɨt Corazín hn ese dɨt Betsaida je erze dɨt
tiro oso hn erze dɨt sidón oso. 15 Erze dɨt capernaum oso ich onarim ɨre
shɨ ɨtso uje yej otaachĩhɨ poõrc per tyenɨj ochɨrmas õr hn ochɨmchaha õr
urhuta bahluta ehet.—

16 Hn Jesús tatɨm dakɨle ɨm: —Erze oso uje otsahmũr olak ahwoso ich
otsahmũr pahwoso toy. Erze uje otsɨtak olak ich otsɨtak yok toy, hn erze

uje otsɨtak yok ich otsɨtak ese uje shuu Tɨkɨrẽtni.— Uje tatɨm õr shuu ɨtsorz hn shuu ohno.

Jesús akɨle uje õr setenta ocheeshpo.

17 Eseekite hn wɨr ocheeshpo uje õr setenta. Ich õr aylpa. Otatɨm Jesús otsɨi: —Ɨrhĩche, nos wɨr demonyo ochunt uje oyitɨm oyĩra eeych.—
18 Hn Jesús tatɨm õr ɨm: —Yok tokomo Satanás kay ich tãra poõrc shɨ
ɨtso yuwebo uje hũre. 19 Yok tokosɨm olak ukurbohna shɨ ɨtso uje par
arãhalo echĩre hnɨmo hn chekshor par uje nos erz olak ɨmãho. Satanás
hõr wɨr demonyo õr ukurbo de per nĩhyok ye latɨk pwele par oshuu olak
doso. 20 Ye ompe uje olak ayla shɨ pork olak pwele eyuhulo erze ɨchɨbiyo
mɨhnũwo. Shɨ tyenɨj olak ayla pork Porrosht shuu ochichew olak iiyo
chɨbɨte hutɨta wahacha poõrzni.—

Jesús ich aylpa.

21 Eseekite uje tatɨm õr shuu ɨtsorzɨke ɨchii Porrosht Ɨchɨbich shuu Jesús
aylpa. Jesús ɨm: —Papa, owa uu poõrc yɨnsɨrc hn hnɨmich yɨnsɨrc. Tɨkɨna
owa pork nos akɨs erze kuche uje ahakõr par uje erze oso uje õr eykdeyo
ye odɨrehepe hn erze oso uje õr dɨtuwo ye odɨrehepe. Owa aabo wɨr õr
ɨtso pɨkɨhnino ijaabo. Wɨr uje uhu ochɨraha. Papa, ahakõr uhu ɨtsorz shɨ
pork ahmũr uhu ɨtsorz.— 22 Hn Jesús nos tatɨm wɨr dakɨle ɨm: —Papa, nos
chɨbɨte kuche pɨhme. Nĩhyok yeẽk uje chɨraha yok uje yok uu Porrosht Ijɨt
pisht. Shɨ Papa wɨchɨ uje chɨraha yok. Nĩhyok yeẽk uje chɨraha Papa. Shɨ
yok tɨkɨraha hn nos wɨr erze uje tuu ochɨraha wɨr uje ochɨraha.—
23 Hn Jesús somtɨs ɨre. Shɨ tatɨm wɨr dakɨle uje õr dose ɨm: —Ich om
par erze uje omo erze uje yesh eychɨmlo uje tiyokõr. 24 Titɨm olak uje
profeta poruwo wɨshɨ okɨhniya hn erze reye sehe oteychɨmkite uje yesh
eychɨmlo per ye oteychɨmpe hn sehe otẽr uje yesh ẽrlo per ye otẽrpe.—

Samaria osht sosɨr hnakɨrbich yet.

25 Eseekite deeych yet hn hnakɨrbich dechɨ uje shish shiyokorãha oso
waa ley waa je Moisés chichewkite. Iyehet par keytker Jesús. Ɨre sehe
prowa tatɨm Jesús par teychɨm kɨmɨjɨ dɨraha. Tatɨm Jesús ɨm: —Maestro,
¿tiyokõr latɨkpo par uje pɨkɨrĩt de uje yelɨj nɨhna ɨre?— 26 Jesús tatɨm
ese hnakɨrbich ɨm: —¿Waa ley waa je Moisés chichewkite tata latɨkpo?
¿Par owa duhu ɨnaãpo?— 27 Hn ese hnakɨrbich tatɨm Jesús ɨm: —Enaha
owa par ahmũr uu owa Ɨrhĩch Porrosht hn ye uhu ehet yuhurãsh hnii ye
uu eyuwo kɨnãho. Hn nos ahmũr eshɨbo uhu ɨtso owa uje ahmũr owa.—
28 Jesús tatɨm ɨm: —Om uje atɨm yokɨke uhu ɨtsorz. Uje ahakõr uhu ɨtsorz
ich ekɨrĩt de uje yelɨj nɨhna ɨre.—
29 Per ese hnakɨrbich chɨbɨte uje ye nahã latɨk, nos chiyey heke tatɨm
Jesús ɨm: —¿Yeẽkpo ese uje pɨshap?— 30 Jesús tatɨm sɨteẽta hnakɨrbich

ɨm: —Hnakɨrbich tokolɨhɨ Jerusalenni hn hno tĩr dɨt Jericó. Echɨko ochishɨhɨ dehet pehet. Nos ohnoy ɨr kushjãro hn ohnoy toy ɨr ɨshuwo uje iyãha. Oshuu ɨre hn ohno oymɨhɨchɨs ich kasi toy. 31 Saserdote hno chɨkãha ese dehet uje ese hnakɨrbich de hn chish ɨre. Uje teychɨm hn saham hn hno iyuwe. 32 Israel osht chɨkãha ese dehet uje ɨr porokkite iich otsɨɨ Leví. Wɨr uje Porrosht chiihla õrkite par ɨr ɨbiyo. Ɨre chishpo ese hnakɨrbich uje echɨko oshuuku per shɨ saham hn hno iyuwe. 33 Hnakɨrbich yet chɨkãha ese dehet. Wɨchɨ samaria os hn israel oso otsɨtak õr. Wɨchɨ umo ese hnakɨrbich hn chuuna uje losuhlaap. 34 Sɨthĩr ɨre hn churhũ obɨlo chĩra wino hn tormĩhɨ aseyte hn shiyeru. Chowɨsh chɨbɨte ɨr borkɨta eeych hn hnoy seya pwertɨt par uje tɨbey. 35 Dechole hn ese hnakɨrbich ɨshɨm ese pwert yɨnsɨrc hnote par uje shuu tɨbey ese hnakɨrbich uje echɨko oshuuhna. Tatɨm ɨm: "Abey ɨre. Kɨmɨjɨ ehna erze hnote uje tokosɨm owa, uje takaashpo nehe hn tokoshɨ owa." 36 Erze tre hnakɨrbo omni ese hnakɨrbich uje echɨko oshuu. ¿Yeẽkpo sahmũr ese hnakɨrbich shɨ ɨtso ɨr leshap?— 37 Hn ese hnakɨrbich uje shiyokorãha oso waa ley waa je Moisés chichewkite ɨm: —Ese hnakɨrbich uje sosɨr ɨre, wɨchɨ ɨtso uje ɨr leshap.— Jesús tatɨm ɨre ɨm: —Bo ahakõr uhu ɨtso ese samaria osht shiyokõr.—

Jesús sakaha Marta ihyuch.

38 Eseekite uje ehn Jesús hõr dakɨle ohno otĩr Jerusalén hn otaachĩhɨ dɨt ijaabɨt uje de dehet pehet. Tɨmcharrza debuhuchɨs waa je iich otsɨɨ Marta. Shuu Jesús sakaha dahuch. 39 Marta nanɨmicha de waa je iich otsɨɨ María sakaha hnɨmich, ɨrhĩch ahɨr par uje tẽr uje Jesús tata. 40 Per Marta sehe nos nɨshii erze kuche shɨchish par uje otaak. Wate chɨbɨte uje ye ɨr tyempɨrsh heke sɨtak uje María ye takashɨm ɨrpe. Tĩr Jesús hn tatɨm ɨre ɨm: —Ɨrhĩche, ¿Je ye latɨkɨsh uje wate ye takashɨm yokpe? Nĩhyok yata waa je takashɨm yok. Atɨm par uje takashɨm yok.— 41 Hn Jesús tatɨm ɨm: —Marta, owa eyuwo tɨsĩr erze kuche uje nos sehe emɨt 42 per shɨ kuchɨt nohmet de uje ma om uje yanak shiyokõr. María chiihla ese uje ich ɨhĩrt. Ye latɨk nenshaha ahɨr.—

Jesús shiyokorãha dakɨle par uje õr orar.

11 1 Eseekite uje ich deeych yet hn Jesús orarɨhɨchɨs ese owich uje ɨsa. Uje sɨhna orar hn ɨr akɨlt nohmet tatɨm ɨm: —Ɨrhĩche, ahakorãha õryok uje õryok orar uhu ɨlo ese Juan uu tohɨrm oso shiyokorãha dakɨleni par uje ochɨraha õr orar.— 2 Jesús tatɨm õr ɨm: —Uje olak orar ich uhu ɨlorzlo: "Dii Porrosht uje owa de wahacha poõrc oyahmũr uje nos otola eeych. Oyahmũr uje erẽt par uje nos abey oso. 3 Kal deeych asɨm õryok poso uje õryok nesita, 4 hn owa perdonar õryok erze kuche mɨhnũwo uje oyiyokõr pork õryok perdonar erze uje oshiyokõr

mihnuwõho õryok. Ye uhu oyitĩr ese owich nok yeẽk duhu oyiyokõr uje mĩhnik.”—
5 Hn Jesús tatim õr im: —Shi tibite uje yeẽk tekirihi olak yet dihlich
pehet heke etĩr ahĩrt ihyuch hn atim ire on: “Sehe takahla pan tre,
sham, 6 pork pihyẽt yet taachĩhi pihyuchiki tãra dukuhla hn nĩhyok par
uje tokosim par tew.” 7 Hn ese uje de dahuch ehet tata im: “Ye ahakos
yok. Pwert uhurrza kutute. Pijo ode pahir kamit eeych. Ye yok pwele
tikirĩhipe par uje tokosim owa kuchit.”— 8 Hn Jesús tatim õr im: —Titim
olak uje ire ye nahmũrpe uje nihi par dosim nahĩrt pan per ese yet shish
sapur nehech shuu nihi hn ishim uje sapur par uje shuu hno.
9 Heke titim olak. Shish apurlo hn de uje ich ishim olak. Shish ekwilo
ich eshilo. Shish tukulo asa pwert uhurrza ich sitsẽr ire par olak. 10 Pork
ese uje shish sapur, ich yet ishim ire. Ese uje shish chukwi, ich chish. Hn
ese uje shish shuu asa pwert uhurrza ich yet sitsẽr par ire. 11 ¿Je olak yeẽk
chihi uje ir ijit sapur doshit je dosim echeẽt? Ye dosim irpe. 12 ¿Je dapur
kokot mart hn dosim ire chekshorrza? Ye dosimpe. 13 Ich olak iljaabo per
shish asimlo olak aabo erze uje ich om. Olak Deych uje de poõrc ich ma
sahmũr ishim olak Dechibich uje apurlo ire.—

Otata uje Jesús ukurbo tãra Beelzebú.

14 Eseekite hn Jesús chiyuhu demonit ese hnakirbich ehet. Ese demonit
ye duhu ese hnakirbich diilehetpe. Uje tokolike ichii ese hnakirbich
chiilehet. Nos wir oso ochishlabe. 15 Oso nohmiramo otsii: —Beelzebú
wichi uje ishim Jesús lakirbo par uje chiyuhu wir demonyo. Ese Beelzebú
wichi uu demonyo õr bahlut.— 16 Yewo odechi uje sehe õr prowa Jesús
heke otatim par uje sehe oduhu niyokõr yarta wahacha poõrc kimiji
ũru uje ire Cristo. 17 Per Jesús nos chiraha wir õr eyuwo heke siteẽta õr
kuchit tatim õr im: —Kimiji nos wir oso ode ir hnimich per oteye heke
tyenij otsehek ir hnimich. Hn oso uje õr iisoye, kimiji oteye heke otsehek
ire.— 18 Hn Jesús tatim õr im: —Kimiji Satanás hõr demonyo otsitakye
hn otsehek ire ich ye õr ukurbĩrsh. Shi titim olak tuu itsorz pork olak
ehet sohmiramo ode uje otata uje Beelzebú ishim yok lakirbo par uje
tiyuhu demonyo.— 19 Hn Jesús tatim õr im: —Kimiji tiyuhu demonyo
tĩra Beelzebú ukurbo hn ¿erze olak akile õr ukurbo tãr iraãpo par uje
ochiyuhu demonyo? Ebitilo uje õr ukurbo tãra Porrosht heke olak akile
ochibite orhõta uje shi olak eymehilo.— 20 Hn Jesús tatim õr im: —Kimiji
shish tiyuhu demonyo tĩra Porrosht ukurbo heke ich imeheeych uje terihi
ishirĩt par amsahalo par olak Porrosht aabo.— 21 Hn Jesús siteẽta kuchit
tatim õr im: —Hnakirbich uje ukurbo deyo de hn ir kushjãro de par uje
oteye ich tibeypa dahuch heke nĩhyok yet hnoy ir kushjãro. 22 Per uje yet
taãcha ma ukurbo deyo de je ire hn serz ire hn chenshaha ir kushjãro
ahir par uje oteye uje chilota par uje tibey dahuch. Nos hnoy ir kushjãro

uje de pwert ehet. Sehek ehet hn ɨshɨm yewo.— 23 Hn Jesús tatɨm õr
ɨm: —Erze uje otsahmũr õya yok wɨr pakɨle hn erze yewo wɨr uje sehe
onontew yok. Wɨr uje ye otakashɨm yok odish wɨr oso õrye wɨr uje oshuu
oso ochũr lekɨtiyo.—

Demonit pwele cheeshpo.

24 Eseekite hn Jesús tatɨm õr ɨm: —Uje ɨchɨbich mĩhnt tokolɨhɨ
hnakɨrbich ehetɨke ich hno tĩr lekɨtiyo ese owich uje kako par uje chukwi
owich yet par sakaha. Uje ich ye dishpe hn ehet chiilehet ɨm: "Ma om
takaashpo titĩr ese hnakɨrbich ehet uje tɨkitokolɨhɨhna." 25 Uje cheeshpo
hn chish ese hnakɨrbich ehet uje sakahahna shɨ ɨtso uje otsarz hn onɨshii
kushjãro owɨlo. 26 Heke hno chish ɨchɨbiyo mɨhnũwo yewo uje õr syete.
Ich ma õr mɨhnũwo pisho je ɨre. Nos omasaha ese hnakɨrbich ehet hn
otsakaha toy. Uje uhurc ese hnakɨrbich ich ma ɨr ɨkɨrĩt mɨhnĩkpa je
waphna.—
27 Uje ehn Jesús tatɨm õr shuu ɨtsorz hn tɨmcharrza uje de oso õr
ehet tɨbich ɨm: —Ich om par ata waa je ãrani hn sekwẽr owa.— 28 Per
Jesús tatɨm õr ɨm: —Ich ma om par erze uje ochunt Porrosht ahwoso hn
oshiyokõr uje ɨre tata.—

Oso sehe oduhu Jesús niyokõr yarta.

29 Eseekite uje ehn erze oso otakɨsho lawichɨhɨ Jesús ahɨr hn shish ma
okɨhniya otaãcha hn Jesús tatɨm õr ɨm: —Erze oso uje ode lɨka ich õr ɨluu
mɨhnũ. Otsapur yarta par ochɨraha uje tokõra poõrc per ye tokowa õrpe.
Shɨ tokowa õr asa yarta uje tokolɨhɨ ese profeta Jonás lɨshɨkite. 30 Jonás
wɨchɨ yarta par erze dɨt nínive oso pork wɨchɨ shɨ ɨtso uje toy hn daalo
tre hn ɨkpo, hn yok tokõra poõrzni par yara par nos wɨr erze oso uje omo
yok par uje ochɨraha. 31 Uje terɨhɨ ese deeych uje Porrosht sepyẽr nãhu
ĩrmo oso nehe ich erze oso uje oteychɨm yok tyenɨj oyehe Porrosht ɨkɨch.
Asa reyna waa je tãra hnɨmich sur yɨt tyenɨj iyehe Porrosht ɨkɨch toy hn
denunsya õr. Wate tãra hnɨmich uje dukuhla par tẽr uje rey Salomón tata
pork wɨchɨ ich eykdeyo per yok de olak ahɨr. Yok ma dich je Salomón per
olak ye ahmũrlo ẽrlo pahwosope. 32 Uje terɨhɨ ese deeych uje Porrosht
sepyẽr oso nehe hn olak hn erze oso yewo uje amlo yok tyenɨj alehelo
Porrosht ɨkɨch. Erze dɨt nínive oso tyenɨj oyehet toy hn õr denunsya olak
pork uje wɨr ochunt Porrosht ahwoso uje Jonás tatɨm õrkite ich wɨr oym
erze mɨhnũwo uje oshiyokõr. Yok de olak ahɨr hn yok ma dich je Jonás
per ye ahmũrlo ẽrlo pahwosope.—

Oso õr ɨle shɨ ɨtso nampyont yokõrt.

33 Eseekite hn Jesús sɨteẽta õr nampyont ɨm: —Nĩhyok yeẽk uje sẽru
nampyont hn sakɨs hnii uje chɨbɨte kejunt uut. Shɨ tyenɨj sẽru hn chɨbɨte

owich uje de porĩt par uje yeẽk masaha pwert ehet ich chihit ɨre. 34 Olak
ɨle shɨ ɨtso nampɨrrza uje chihit lekɨtiyo pork olak pwele eychɨmlo
lekɨtiyo. Kɨmɨjɨ olak ɨle teychɨm lekɨtiyo ich erahalo uje ich ũru heke
olak ɨle ich om. Per kɨmɨjɨ ye erahalo uje ich ũru ich shɨ ɨtso uje ye olak
pwele eychɨmlo lekɨtiyope. Ich shɨ ɨtso uje erkɨhɨlo dɨhlelta pork olak ɨluu
mɨhnũ. Asa dɨhlelta ich dɨhlel data. 35 Heke uhulo olak eyuwo tɨsĩr kɨmɨjɨ
luu chɨhɨ olak aho o kɨmɨjɨ dɨhlele. 36 Nos wɨr olak kɨmɨjɨ shɨ ɨtso uje luu
chihit olak aho hn nĩhyok owich uje dɨhlelta de. Ich luu chihit lekɨtiyo
olak aho shɨ ɨtso nampyont chihit olak.—

Jesús sakɨt wɨr fariseo.

37 Eseekite uje ehn Jesús tatɨm õr shuu ɨtsorz hn hnakɨrbich tatɨm Jesús
par uje sehe duhu taakɨhɨ dahuch. Wɨchɨ ɨr ɨluuta iich otsɨɨ fariseo. Jesús
masaha ihyuch hn sakaha nemest wɨrc par uje taak. 38 Ese hnakɨrbich
umo Jesús uje sakaha nemest wɨrc per ye nurhũ pishɨ nahmepe par
uje taak duhu ɨlo erze uje õr ɨluu iich otsɨɨ fariseo oshiyokõr. Heke ich
chishlabe. 39 Ɨrhĩch tatɨm ese hnakɨrbich ɨm: —Owa hn nos wɨr yewo
uje õr ɨluu iich otsɨɨ fariseo olak aho yuhurĩsh pork ahakõrlo ɨtso uje shɨ
erhũlo basta ejwert hn prete per ich olak aho mɨhnũwo. Nos abɨtɨlo kuche
hn ahakõrlo mɨhnũwo per ye olak eyuwo dishpe uje ahakõrlo. 40 Olak
totihlo. Ye shɨ ejwertpe uje Porrosht tɨmẽhe uje tyenɨj erhũlo. Wɨchɨ
tɨmẽhe eyok ahopo heke tyenɨj enshiilo olak ahopo. 41 Asɨmlo losuhlaabo
erze kuche uje arhãklo pork shuu olak aho mɨhnũwo hn Porrosht nos
nɨshii olak aho hn ejwert.
42 Ich yarhakpa par olak nehe uje olak ɨluu ich otsɨɨ fariseo pork shish
eheklo olak kushjãro uhulo po dye hn asɨmlo Porrosht nohmet nehech
eheklo olak jõro ɨjaabo uje iich otsɨɨ menta uhulo po dye hn asɨmlo
Porrosht nohmet hn erze jõro uje iich otsɨɨ ruda hn erze jõro yewo uje
ɨtso, per aluwelo erze ley uje ich ma bale. Uje kuchɨt mĩhnt masaha olak
leshɨbich ich ye akashɨmlo ɨrpe hn ich ye ahmũrlo Porroshtpe. Tyenɨj
enshiilo uje yeẽk shiyokõr mɨhnɨkĩhɨ yet, hn ahmũrlo Porrosht hn ye
moymlo uje asɨmlo Porrosht erze dyesmo. 43 Ich yarhakpa par olak nehe
uje olak ɨluu iich otsɨɨ fariseo pork ich ahmũrlo akahalo erze õr bahluwo
õr ɨbe eeych wahacha sinagoga ehet. Hn ich ahmũrlo toy uje oso otsete
olak uhulo olak ɨtso ɨhĩr deyo wahacha dɨt ehet. 44 Ich yarhakpa par olak
nehe. Shɨ olak ɨtso luke uje topo ode hn nĩhyok ye yarɨrash heke oso
ochɨkãha eeych hn otarãha hnɨmich hn ye odɨraha uje topo odechɨ.—
45 Eseekite hn hnakɨrbich dechɨ uje shiyokorãha oso waa ley waa je
Moisés chichewkite. Tatɨm Jesús ɨm: —Maestro, erze uje athaka ich shɨ
esh majamichɨhɨ õryok toy.— 46 Jesús tatɨm õr ɨm: —Ich yarhakpa par
olak nehe uje ahakorãhalo oso waa ley waa je Moisés chichewkite. Shɨ
epɨlo olak leshɨbo shɨ uhulo ɨtso uje ebɨtɨlo õr ĩrhuwo õr eeych uje ich

ɨhnpa per olak ye akashɨmlo latɨk hnii olak hmata ijaabta par ẽrlo. 47 Ich
yarhakpa par olak nehe pork olak poruwo wɨshɨ oshuu oshuu otoy erze
profeta poruwo wɨshɨ hn ahakõrlo õr luke. 48 Uje ahakõrlo uhulo ɨtsorz
ich ɨmeheeych uje ahmũrlo uje olak poruwo wɨshɨ oshiyokõrkite. Wɨr
oshuu õrkite hn ahakõrlo õr luke. 49 Ahakõrlo uhulo ɨtsorz heke Porrosht
uje ich eykdeyo tatkite ɨm: "Tuu profeta hn apóstole olo otĩr õr per oshuu
õr nohmɨramo hn oloter yewo."— 50 Jesús tatɨm erze oso ɨm: —Olak hn
erze yewo uje yesh õr ɨka ele ahle uje yok de lɨka, ich deeych yet nehe uje
Porrosht sepyẽr oso hn olak dechɨ toy. Hn Porrosht chɨbɨte olak hnɨtew
shɨ olak ɨtso uu olak poruwo wɨshɨ. Heke tokole ɨtso uje nos tukulo wɨr
profeta wɨshɨ ĩrmo tenit nehech ele ahle. 51 Ese profeta porokkite webich
osht iich otsɨɨ Abel. Wɨchɨ oshuu nehech terɨhɨ uu profeta uhurc osht uje
iich otsɨɨ Zacarías. Ese Zacarías wɨchɨ uje wɨr oshuuhu wahacha templo
ɨkɨch altar nẽr. Wɨchɨ altar owich uje otserũhu loshɨpo par uje oteeychãha
Porrosht. Titɨm olak tuu ũrpa. Olak hn erze yewo uje ode lɨka, Porrosht
chɨbɨte olak hnɨtew shɨ olak ɨtso olak poruwo wɨshɨ heke tokole ɨtso uje
tukulo erze profeta. 52 Ich yarhakpa par olak nehe uje ahakorãhalo oso
waa ley waa je Moisés chichewkite. Olak ɨbiyo shɨ par ahakorãhalo õr
Porrosht ahwoso per olak ahakõrlo shɨ ɨtso uje bolilo yabe par uje ontɨlo
oso par uje ye odɨraha Porrosht ahwospe. Ye ahmũrlo uje amsahalo par
olak Porrosht aabo hn ontɨlo erze uje sehe omasaha par Porrosht aabo.—
53 Uje Jesús sehe tokolɨhɨ õr ehet hn erze hnakɨrbo uje oshiyokorãha
oso waa ley waa je Moisés chichewkite hn erze uje õr ɨluuta iich otsɨɨ
fariseo ich ochesdelo. Ɨchii oshiyokos Jesús otatɨm ɨre kuche kɨhniya
shɨchish oshuu ɨtso uje sehe odɨraha. 54 Sehe oduhu Jesús nãha lahwotɨk
par uje õr denunsya ɨre nehe.

Jesús tata uje oso õr aho yũhɨrsh.

12 1 Eseekite uje ehn Jesús tatɨm õr shuu ɨtsorz hn oso otakɨsho
lawich. Shish otaãcha nehech ma okɨhniya. Ochukusye hn ich
otarãhaye hnɨte hnɨmo. Ɨchii Jesús tatɨm dakɨle wap ɨm: —Abeylshɨp olak
par uje ye wɨr onehnyẽr olak erze uje õr ɨluuta iich otsɨɨ fariseo. Wɨr õr
aho yũhɨrsh shɨ õr ɨtso pan eyhita pork ye olak pwele eychɨmlope. 2 Nos
wɨr kuche uje otsakɨs je deeych yet nehe ochɨbɨte orhõta. Nos wɨr kuche
uje ye onahmũrpe uje yewo ochɨraha je deeych yet nehe ich ochɨraha.
3 Heke nos wɨr kuche uje atɨmlo õr uje dɨhlak je deeych yet nehe ich nos
ochunt. Uje ich atɨmlo yet kuchɨt ẽrlo olak ihyẽro pwert ehet hn pwert
uhurrza kutute je deeych yet nehe ich nos ochunt shɨ ɨtso uje yeẽk dohɨr
pwert eeych hn tɨbich sɨhnew tatɨm oso.—
4 Hn Jesús tatɨm dakɨle ɨm: —Olak pihyẽre. Titɨm olak. Ye atɨlɨlo wɨr
uje sehe oduhu olak oduhu atɨlo per uje oshuu olak ich ye õr pwele
oniyokõr latɨk ma. 5 Titɨm olak yeẽkpo uje tyenɨj atɨlɨlo. Tyenɨj atɨlɨlo

Porrosht pork uje shuu olak shuu atɨlo ich pwele tãra olak chɨbɨte olak urhuta bahluta ehet. Titɨm olak uje wɨchɨ uje tyenɨj atɨlɨlo. 6 Erahalo uje oso shish ochiwãha sinko chɨpɨrme ijeebe par peychpor otiyer per Porrosht ye dɨkeype hnii nohmɨra erze chɨpɨrme ijeebe. 7 Ye shɨ chɨpɨrmepe uje Porrosht sahmũr. Sahmũrpa olak nehech nos chɨraha olak akĩrt uje de olak hu keshɨ terɨhɨ latɨkpo heke ye atɨlɨlo latɨk. Olak ma bale je chɨpɨrme uje kɨhniya.

8 Yok tokõra poõrzni. Uje yeẽk chɨhɨ uje ye lotiis yok hn ich tatɨm oso yok shuu ɨtsorz, heke titɨm erze Porrosht ɨr anjele too: "Wɨchɨ ye lotiis yokpe." 9 Uje yeẽk sata yokɨhɨ oso õr ɨkɨch ich yok tyenɨj tata ɨre Porrosht anjele õr ɨkɨch.— 10 Jesús tatɨm dakɨle ɨm: —Yok tokõra poõrzni. Nos wɨr oso uje ochish majamichɨhɨ yok ich Porrosht perdonar õr nehe. Per erze oso uje ochiyuhu lahwoso mɨhnuwõho Porrosht Ɨchɨbich ich Porrosht yelɨj perdonar õr. 11 Titɨm olak. Uje oso ochɨbɨte uje ahakõrlo mɨhnũwo hn ohnoy olak otseya olak sinagoga ehet o kɨmɨjɨ ohnoy olak otseya olak erze õr bahluwo õr ɨkɨch o kɨmɨjɨ ohnoy olak otseya olak jwe ɨle ɨkɨch ich ye olak prekupar uje keshɨ uhu ɨnaãpo par ekitkẽr õr. 12 Uje aachĩhɨlo õr bahluwo õr ɨkɨch ich Porrosht Ɨchɨbich shiyokorãha olak uje atɨmlo õr.—

Jesús tata uje ye ompe opota kuche.

13 Eseekite hn erze oso õr ehet hnakɨrbich nohmet de uje tatɨm Jesús ɨm: —Maestro, atɨm pɨshɨbich sehe tuu dehek pɨblɨshɨ ɨr kushjãro hn dosɨm yok yewo.— 14 Hn Jesús tatɨm ɨm: —¿Yeẽk diihla yokni, sham, par jwe par tinshii erze kuche? Wɨchɨ ye pɨbɨkpe.— 15 Heke Jesús tatɨm erze oso ɨm: —Abeylshɨp olak par uje ye abɨtɨlo kuche. Ye shɨ kushjãrope uje shuu olak ɨkɨrĩt om.— 16 Hn Jesús tatɨm õr ɨm: —Tɨteẽta kuchẽrk. Hnakɨrbich de ɨrhĩch dich. Ɨre hnɨmich de uje ich ɨhĩrtpa. Ɨr jõro ee de ich kɨhnipa. 17 Heke ese ɨrhĩch dich ehet chiilehet ɨm: "¿Keshɨ tɨhmerĩhɨ ɨraãpo ahnũwo yok pihõro uje tekushu?" 18 Hn ehet chiilehet ɨm: "Tɨkɨraha uje tyenɨj tiyokõr. Tihyu erze yok jõro ihyuwo hn tiyokõr yewo tuu ma deyo par uje nos tɨhmerĩhɨ erze pihõro uje tekushu hn nos erze kuche uje de pahɨr. 19 Hn uje tɨmɨt nehe ich tyenɨj pehet chiilehet too: Ich yok jõro ee yesh kɨhniya uje tekushhna hn tɨhmẽr. Ich ewenta ãyo wɨshɨ kɨhniya par uje shɨ tiyakar hn takaak hn tokoho hn ich yok aylpa." 20 Per Porrosht tatɨm ese hnakɨrbich ɨm: "Owa totihla. Ele dɨhlake hn tyenɨj atɨ. Hap erze owa kushjãro uje ehmerhna. ¿Wɨr par yeẽkpo?" 21 Nos wɨr oso uje ochɨhmer ɨr kushjãro shɨ par õr ɨre hn ich nĩhyok õr kushjãro wahacha Porrosht ahɨr ich oshuu ɨre ɨtso ese hnakɨrbich.—

22 Heke Jesús tatɨm dakɨle ɨm: —Ye olak prekuparɨhɨ erze kuche uje olak nesita par olak ɨkɨrĩt. Ye olak prekuparɨhɨ olak poso par uje elɨlo on: "¿Keshɨ oyuhu tãr ɨraãpo?" Hn ye olak prekuparɨhɨ olak ishuwo on: "¿Keshɨ oyuhu tãr ɨraãpo par uje oyonãha?" 23 Ye olak ɨkɨrĩt chɨhɨpe shɨ

par uje aaklo hn olak yũhurrza ye shɨ par anãhalo õr ɨshuwo. Kuche
yewo de uje tyenɨj ahakõrlo. 24 Uhu olak eyuwo tɨsĩr erze chɨpɨrme uje
ɨtso wupuu. Ye dukwẽr nahĩrope hn ye dekushpe. Nĩhyok owich uje erze
chɨpɨrme chɨhmerɨhɨ erze jõro. Shɨ Porrosht wɨchɨ uje ɨshɨm poso par uje
tew. Olak ma bale je erze chɨpɨrme.— 25 Jesús tatɨm dakɨle ɨm: —¿Yeẽkpo
olak ehet uje prekupar ɨre hn pwele shuu dekɨrĩt ma berzak? 26 Ye olak
pwelpe uje uhulo olak ɨkɨrĩt ma berzak hnii pɨkaap heke ye jukur uje
shɨ uhulo olak eyuwo tɨsɨr erze olak poso hn olak ɨshuwo. 27 Ẽrlo yok uje
titɨm olak tɨteẽta erze floro. Erze floro uje kresa ich ye dish obiyo shakɨr
ehetpe hn ye niyokõr lasuwope. Rey Salomón ɨshuwo dekite uje ich
ɨhĩrts pisho per erze floro ich ma ɨhĩrtso. 28 Uje floro pohna ich shɨ ɨtso
uje Porrosht ɨshɨm ɨshuwo. Ele deeych erze floro shɨ de aach hn dechole
ohnoy ochɨmchaha kipuut par duhlu. Porrosht ma sahmũr olak je erze
floro heke ma sahmũr ɨshɨm olak ɨshuwo. Shɨ otiislo yok heke uhulo olak
eyuwo tɨsɨr olak ɨshuwo. 29 Ye shɨ ekwilo erze uje sehe elɨlo hn erze uje
sehe ehelo. Ye shish uhulo olak eyuwo tɨsɨr erze kuche. 30 Nos wɨr erze
uje ode ĩrmo lekɨtiyo uje ye õr Porrosht aabope wɨr uje shish õr eyuwo
tɨsɨr erze kuche. Olak Deych uje de wahacha poõrc chɨraha uje olak
nesita erze kuche. 31 Ich ma om ahakõrlo uje Porrosht sahmũr heke ɨshɨm
olak poso hn olak ɨshuwo uje olak nesita.

32 Olak arhaabo uje olak de Porrosht hme. Wɨchɨ uje tɨbey olak heke
ye atɨlɨlo latɨk. Porrosht sahmũrpa ɨshɨm olak owich uje de wahacha ɨre
ahɨr.— 33 Hn Jesús tatɨm õr ɨm: —Anuwãhalo olak kuche hn asɨmlo ɨr
baho erze uje õr losuhlaabo. Uje ahakõrlo uhulo ɨtsorz ich olak kuche de
wahacha poõrc uje yelɨj nɨhna ɨre hnii echɨko ye otorhape hn ye ɨhnẽro
tepe. 34 Nos oso shish oshuu deyuwo tɨsĩr ese owich uje õr kushjãro de.
Kɨmɨjɨ olak kuche chɨhɨ nãhu ĩrmo ich shɨ olak eyuwo tɨsĩr nãhu ĩrmo per
kɨmɨjɨ chɨhɨ poõrc ich olak eyuwo tɨsĩr wahacha poõrc.

35 Shish tyenɨj emɨtlo olak par uje asewlo Porrosht ɨbiyo shɨ ɨtso uje
anãhalo olak ɨshuwo par uje ẽrlo obiyo. Shish tyenɨj ahakõrlo uje om uje
Porrosht sahmũr par uje shɨ olak ɨtso luu uje chihit lekɨtiyo. 36 Ahakõrlo
shɨ uhulo olak ɨtso hnakɨrbo uje oyem nensɨrc uje ehn de õr ahamich
owich par uje chiileku. Uje õr yɨnsɨrc cheeshpo hn shuu pwert uhurrza
ich wɨr otsɨtsẽr par uje masaha ehet. 37 Uje õr yɨnsɨrc cheeshpo hn chish
debiyo uje shɨ oyem ɨre hn ye omope ich om par õr ɨre. Titɨm olak ich tuu
ũrpa. Õr yɨnsɨrc tyenɨj iyãha lasuwo uje chĩra obiyo hn shuu otsakaha
nemest wɨrc hn ɨshɨm õr poso par uje otaak. 38 Ich om par erze uje õr
yɨnsɨrc taãcha hn chish õr ich shɨ oyem ɨre. Kɨmɨjɨ taachĩhɨ dɨhlich
pehet o kɨmɨjɨ taachĩhɨ deeych huta ich shish oyem ɨre.— 39 Jesús tatɨm
õr ɨm: —Ẽrlo uje titɨm olak. Tɨteẽta hnakɨrbich uje ihyuch de. Kɨmɨjɨ
dɨraha orta uje echɨkɨt taãcha ich ye duhu masaha dahuch ehetpe par uje
torha kuchẽrk. 40 Ahakõrlo uhulo olak ɨlo ese hnakɨrbich. Shish emɨtlo

olak. Yok tokõra poõrzni hn deeych yet nehe tɨtɨ̃r poõrzpo. Tyenɨj shish
anemlo yok pork ese deeych uje ebɨtɨlo uje ye takaashpe wɨchɨ deeych uje
takaashpo nehe.—
41 Pedro tatɨm Jesús ɨm: —Ɨrhĩche, erze kuche uje eteẽta ¿je eteẽta par
õryok o je par nos wɨr oso?— 42 Jesús tatɨm ɨre ɨm: —Tɨteẽta hnakɨrbich
uje yɨnsɨrc chɨbɨte par tɨbey ɨr ɨbiyo. Wɨchɨ chɨbɨte ese uje shish shiyokõr
uje tata hn ich eykdeyo. Ɨr ɨrhĩch chɨbɨte par uje tɨbey erze uje otɨbey ɨr
ɨhyuch par ɨshɨm õr poso uje terɨhɨ ɨshɨrĩt. 43 Ich om par ese hnakɨrbich uje
ɨr yɨnsɨrc taãcha hn shish shiyokor debiyo. 44 Titɨm olak ich tuu ũrpa. Heke
ese yɨnsɨrc ɨshɨm ɨr ɨbiyo ma dich. Ich shuu nos tɨbey ɨr kushjãro.— 45 Jesús
tatɨm õr ɨm: —Kɨmɨjɨ ese hnakɨrbich ɨr ɨluu mɨhnũ hn ehet chiilehet ɨm: “Ye
pɨnsɨrc taãcha shɨchishpe.” Heke ɨchii sepyẽr erze nensɨrc ɨbiyo hn erze ɨr
ɨbii per ɨre taak hn ɨhɨ hn shuu yɨkɨch sẽhi ɨre. 46 Ese deeych ich chɨbɨte uje
ye yɨnsɨrc taãchpe hn chɨbɨtpo uje yelɨj ɨr yɨnsɨrc taachĩhɨ asa orta wɨchɨ uje
ɨr yɨnsɨrc taãcha hn sepyẽrpa ese debich hn chɨbɨte wɨr õr ahɨr ese owich
uje ye Porrosht aabo ochɨhɨpe.— 47 Jesús tatɨm õr ɨm: —Kɨmɨjɨ õr yɨlt chɨhɨ
uje chɨraha uje ɨr yɨnsɨrc sahmũr per ye nɨshii ɨre hn ye niyokõrpe ich tyenɨj
ɨr yɨnsɨrc sepyẽr sẽhishɨp. 48 Per ese uje ye dɨrehepe uje yɨnsɨrc chɨbɨte par
shiyokõr hn ye niyokõrpe heke yɨnsɨrc sepyẽr ɨre pork chɨbɨte lahwoso par
sepyẽr yeẽk uje shiyokõr shuu ɨtsorz per shɨ shuu pɨkaap pork ye dɨrehepe.
Nos wɨr oso uje õr yɨnsɨrc ɨshɨm õr kuche ich kɨhniya sehe duhu oniyokõr
ich ma kɨhniya. Ese uje ɨr yɨnsɨrc chɨraha uje shish shiyokõr om ich ɨshɨm
ɨbich ich dich hn sehe duhu niyokõr ich ma om.—
49 Jesús tatɨm õr ɨm: —Shɨ tɨteẽta uje takaãchni shɨ ɨtso uje tokõhwa
jwekɨta par uje tokõra tɨbɨte ele hnɨmich. Sehe tuu asa jwekɨta nũr
lekɨtiyoni per ye wɨchɨ ɨshɨrĩtpe par chũr lekɨtiyo. Deeych yet nehe hn
chũr lekɨtiyo. Asa jwekɨta shɨ tɨteẽta erze oso uje otsɨtak yok. Ye onahmũr
wɨrpe erze uje ye olotiis yok.— 50 Jesús tatɨm dakɨle ɨm: —Je deeych
yet nehe hn oso oshiyokõr kuche mɨhnuwõho yok ich oshuu dospa. Wɨr
uje shuu peyuwo tɨsɨ̃r nehech tokõra pɨt. 51 ¿Je uhu olak eyuwo tɨsɨ̃r
uje Tɨkɨrẽtni par tuu oso õr aho kɨɨsɨhɨ ahnũwo ɨ̃rmo? Ye Tɨkɨrẽtni par
tiyokõr tuu ɨtsorz. Titɨm olak uje Tɨkɨrẽtni par uje tuu otsehek ɨre. 52 Ele
ahle ɨchii otsehek ɨre. Õr iisoye õr sinko. Õr tre otsɨtak erze uje õr osiyer
hn erze uje õr osiyer otsɨtak erze uje õr tre. 53 Õr deych ich sɨtak deyjɨt hn
ɨr ijɨt ich sɨtak deych. Asa õr data ich sɨtak deyjɨta hn ɨr ijɨta ich sɨtak ɨr
data. Asa õr ohota ich sɨtak lakaharza hn ɨr lakaharza ich sɨtak dohota.—
54 Eseekite hn Jesús tatɨm wɨr oso ɨm: —Uje eychɨmlo asa ukuhurrza
uje tɨ̃r poõrc tãra ese uje deeych yakaha ich atɨmloye shɨchish uje tyenɨj
ɨbɨk hn ɨbɨk. 55 Uje myent tɨbichu tãra sur ese hnɨmich ich atɨmloye uje
sehe duhlu hn ich duhlu. 56 Olak aho yũhursh. Erahalo ese poõrc kɨmɨjɨ
ɨbɨk o kɨmɨjɨ ye ɨbɨkpe, hn erahalo ese hnɨmich kɨmɨjɨ duhlu o kɨmɨjɨ ye
duhlpe. ¿Ɨnaãpo heke ye erahalope ese ɨshɨrĩt uje yok dechɨ olak ahɨr?

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

57 ¿Ɨnaãpo heke ye uhulo olak eyuwo tɨsĩr latɨkpo uje ich ma om?—
58 Jesús tatɨm erze oso ɨm: —Tɨteẽta kuchẽrk. Kɨmɨjɨ yeẽk de uje ich
sɨtak olak nohmet hn ese uje sɨtak ɨre hnoy seya jwe ɨle ɨkɨch. Uje ehn
yahpaa taachĩhɨ jwe ɨle ɨkɨch ich tyenɨj chukwi ɨluu par nɨshii ese kuchɨt
uje shiyokõr par uje iim hn ye doy ɨre deya jwe ɨkɨch. Kɨmɨjɨ ye niyokõr
duhu ɨlorz ich jwe tyenɨj ɨshɨm ɨre ese uje tɨbey karsel hn wɨchɨ tyenɨj
chɨmchaha ɨre karsel ehet. 59 Titɨm olak uje ye tokolɨhɨchɨs petɨk nehe
nehech nos ɨshɨ ɨr hnɨtew.—

Kɨmɨjɨ ye eena uje ahakõr mĩhnɨk ich tyenɨj etĩr urhuta bahluta ehet.

13 1 Eseekite uje shiyehe wɨchɨ deeych hn hnakɨrbo nohmɨramo
odechɨ oso õr ahɨr uje otatɨm Jesús uje Pilato shuu oshuu
hnakɨrboni. Wɨr israel yewo uje otoy uje odebuhu ese hnɨmich Galilea.
Uje ehn oshuu loshɨpo par uje oteeychãha Porrosht hn ohyerptoso
otaachĩhɨchɨs hn oshuu erze hnakɨrbo oshuu otoy. Õr armɨtsɨ noshãha erze
loshɨpo armɨtsɨ eeych uje oshɨm Porrosht. 2 Jesús tatɨm õr ɨm: —¿Je ebɨtɨlo
uje wɨr ma oshiyokõr mɨhnũwo je nos wɨr erze oso yewo uje odebuhu
Galilea heke erze ohyerptoso oshuu õr oshuu otoy oshuu ɨtsorz? 3 Titɨm
olak uje ye oniyokõr ma mɨhnũwo je erze oso yewope. Hn olak ɨtspo heke
ma om uhu olak aho chuuna uje ahakõrlo mɨhnũwo. Moymlo erze olak
ɨluu mɨhnũ hn ahakõrlo uje om uje Porrosht sahmũr. Kɨmɨjɨ ye ahakõrlo
uhulo ɨtsorz ich tyenɨj nos etĩrlo urhuta bahluta ehet nehe.— 4 Jesús tatɨm
õr ɨm: —¿Je ebɨtɨlo uje erze uje õr dyes y osho ich oshiyokõr ma kuche
mɨhnũwo je erze yewo uje odebuhu dɨt Jerusalén heke uje otĩr dɨt Siloé hn
ese pwertɨt dich kayɨhɨ õr eeych hn shuu õr shuu otoy? 5 Titɨm olak uje ye
oniyokõr ma mɨhnũwo je erze yewo uje odebuhu Jerusalén. Nos õr ɨtsye.
Hn olak ɨtspo heke ma om uhu olak aho chuuna uje ahakõrlo mɨhnũwo.
Moymlo erze olak ɨluu mɨhnũ hn ahakõrlo uje Porrosht sahmũr. Kɨmɨjɨ ye
ahakõrlo uhulo ɨtsorz ich tyenɨj nos etĩrlo urhuta bahluta ehet nehe.—
6 Jesús sɨteẽta tatɨm õr ɨm: —Hnakɨrbich dekite uje chukwẽr pohorrza
waa je ich otsɨɨ higuera ɨr shakɨrrza ehet. Uje terɨhɨ ɨshɨrĩt hn hno tĩr
teychɨm kɨmɨjɨ ee chɨhɨ. Uje chish asa pohorrza ich nĩhyok ye eerĩrsh
7 heke ese yɨnsɨrc tatɨm ese debich uje tɨbey shakɨrrza ɨm: “Ich tre ãyo
shish tɨtĩr tish asa pohorrza hn ich ye ee chɨhɨpe. Ahlo asa pohorrza. Ye
ompe uje shɨ dechɨ shakɨrrza ehet.” 8 Ese uje tɨbey wate nensɨrc shakɨrrza
tatɨm ɨre ɨm: “Pɨnsɨrc, hap moymɨhɨ par ãyt yet. Tuu lɨka hnɨmich koota
hn tɨbɨte wõjo iche. 9 Yeychɨm ese ãyt yet nehe kɨmɨjɨ ee chɨhɨ. Kɨmɨjɨ
chɨhɨ ich om, per kɨmɨjɨ ye chɨhɨ nehe ich tokohlo.”—

Jesús chukuta tɨmcharrza uje narhak.

10 Eseekite uje ich terɨhɨ sabta hn Jesús shiyokorãha oso sinagoga ehet.
11 Tɨmcharrza dechɨ oso õr ehet dyes y osho ãyo uje ɨchɨbich mĩhnt de

ehet. Ich shuu narhak heke ye pwelpe par uje iyehet. Shish narhak. 12 Uje
Jesús umo asa tɨmcharrza hn tɨbii par uje shuu tɨ̃r wɨr oso õr ɨkɨch. Tatɨm
ɨre ɨm: —Ich owa owich omɨke.— 13 Chɨbɨte nahme asa tɨmcharrza eeych
ɨchii iyehetshɨp hn wate teeychãha Porrosht. 14 Ese õr bahlut uje tɨbey asa
sinagoga sɨtak uje Jesús chukuta asa tɨmcharrza ese deeych uje otsakɨr.
Tatɨm erze oso uje ode wate sinagoga ehet ɨm: —Shɨ daalo seys uje tyenɨj
ochishew obiyo. Tyenɨj erẽtlo erze daalo uje ochish obiyo par uje wɨchɨ
chukuta olak hn ye erẽtlo ese deeych uje otsakɨr par uje uhulo wɨchɨ
chukuta olak.— 15 Ɨrhĩch tatɨm ese õr bahlut hn erze yewo uje õr eyuwo
ɨtsye ɨm: —Olak aho yũhursh. Shish eyuhulo olak wey hn olak borkɨ
uje de dawich hn bolilo eylo wahacha awɨt par uje enyẽrlo ese deeych
uje otsakɨr. 16 Shɨ ɨtso asa tɨmcharrza. Wate ɨr porokkite uu Abraham
lɨshɨ ɨtso olak pork wɨchɨ olak porokkite toy. Satanás shiyeru wate
tɨmcharrzkite shuu narhak heke dyes y osho ãyo ich ye pwel sehetpe.
¿Ɨnaãpo ye ahmũrlope uje tiyuhu wate Satanás hme tuu owich om ese
deeych uje otsakɨr?— 17 Uje Jesús tatɨm õr shuu ɨtsorz ich nos shuu wɨr
opook erze uje otsɨtak ɨre, per nos wɨr yewo uje odechɨ ich õr aylpa uje
Jesús nos shiyokõr erze kuche uje ich ompa.

18 Jesús tatɨm õr ɨm: —¿Tɨteẽta latɨkpo par tuu ɨmeheeych par olak
uje Porrosht shiyokõr par tɨbey daabo? 19 Shɨ ɨtso asa pohorrza eyhi
ijeebe waa je iich otsɨɨ mostasa. Hnakɨrbich chukwerĩhɨ ɨr shakɨrrza ehet
hn kresa nehech shɨ ɨtso uu pohɨr deyo. Chɨpɨrme taãcha hn shiyokõr
dewoho uke ehet.— 20 Jesús tatɨm õrpo ɨm: —¿Keshɨ tɨteẽta latɨkpo ma
par uje erahalo uje Porrosht shiyokõr par tɨbey daabo? 21 Shɨ ɨtso asa pan
eyhita waa je tɨmcharrza shuu ĩya ese erint par uje shiyokõr pan uje ich
kɨhniya. Shɨ iyem nehech asa pan eyhita chũr lekɨtiyo ese erint ehet.—

Jesús shɨ ɨtso pwert uhurrza ijaabta.

22 Eseekite uje Jesús tɨ̃r Jerusalén ich tɨ̃r wɨr duwo deyo hn ijaabo uje
de dehet paho par uje sanɨmɨrãha Porrosht ahwoso. 23 Hnakɨrbich yet
tatɨm Jesús ɨm: —Ɨrhĩche, ¿je shɨ õr arhaabo uje tyenɨj otɨ̃r Porrosht
ahɨr nehe?— Jesús tatɨm õr ɨm: 24 —Eyuhulo olak par uje amsahalo asa
uhurrza waa je ehet ijaap. Titɨm olak uje okɨhniya õr prowa par omasaha
per ye õr pwelpe. 25 Deeych yet nehe uje ese pwertɨt yɨnsɨrc iyehet hn
shiyeru dahuch ich olak tyenɨj shish alehelo ejwert hn tukulo asa pwert
uhurrza hn shish atɨmlo on: “Ɨrhĩche, etsẽr asa pwert uhurrza par uje
oyomsaha ehet.” Per ɨre tyenɨj tatɨm olak ɨm: “Ye tɨkɨraha olak otiyo
keshɨ olak ɨraãpo oso.” 26 Heke ɨchii atɨmlo on: “Õryok oyaakɨhɨ ahɨrni hn
oyoho. Ahakorãha oryõkni wahacha dɨt ehet.” 27 Per ese ɨrhĩch tatɨm olak
ɨm: “Ye tɨkɨraha olakpe je shɨ ãrlo ɨraãpo. Bolɨlo olak uje shish ahakõrlo
uje mɨhnũwo.” 28 Heke deeych yet nehe hn eyerhlo nehech aasɨlo olak
potẽre uje amlo ese Abraham lɨshɨ hn Isaac lɨshɨ hn Jacob lɨshɨ hn nos

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

wɨr profeta poruwo wɨshɨ uje ode wahacha Porrosht ahɨr per yewo odechɨ
toy uje tyenɨj ochiyuhu olak ochɨbɨte olak ejwert. 29 Porrosht tyenɨj
shiyokõr õr ahamich dich par erze ɨr aabo wahacha poõrc nehe. Tyenɨj
otãra ĩrmo lekɨtiyo, otãra norte hn otãra sur hn otãra deeych warĩch hn
otãra deeych yakaha hn otsakaha õr owich nemest wɨrc par uje otaakɨhɨ
Porrosht ahɨr. 30 Ẽrlo uje titɨm olak. Nohmɨramo odechɨ õr ehet nehe uje
wɨr ye õr bahluwo petɨkni uje ode lɨka ĩrmo per Porrosht tyenɨj chɨbɨte õr
owich erze õr bahluwo õr ehet. Hn nohmɨramo odechɨ uje õr bahluwoho
lɨka ɨrmõni per Porrosht tyenɨj chɨbɨte õr owich erze õr ehet uje ye õr
bahluwope.—

Jesús sahmũrpa erze jerusalén oso.

31 Eseekite hn hnakɨrbo nohmɨramo uje õr ɨluuta iich otsɨɨ fariseo
otaachĩhɨ Jesús ahɨr. Otatɨm ɨre otsɨɨ: —Atokolɨhɨ lɨka pork rey Herodes
sehe duhu oduhu owa.— 32 Jesús tatɨm õr ɨm: —Rey Herodes wɨchɨ shɨ
ɨtso watsɨtsa pork shish shiyokõr uje mɨhnũwo. Bolɨlo atɨmlo ese rey
Herodes on: “Ele ahle hn dechole yok shish tiyuhu erze demonyo hn
tukuta erze uje õr permo. Uje ich terɨhɨ daalo tre ich tɨhna pɨbiyo.” 33 Per
ele deeych hn dechole hn dechol yet ich tyenɨj shish takaha tɨtĩr dɨt
Jerusalén pork shish tyenɨj profeta otooho Jerusalén.— 34 Hn Jesús ɨm:
—Titɨm olak uje ebuhulo dɨt Jerusalén shish tukulo erze profeta poruwo
wɨshɨ uhulo otoy. Hn erze uje Porrosht shuu ohno otĩr olak ich tukulo
õrni uhulo otoy ẽrlo õr kojano po. Shish sehe tɨkɨbey olak ɨtso kokota uje
tɨbey laabo shuu sakaha nahno uut per ye ahmũrlope. 35 Ẽrlo uje titɨm
olak. Erze olak ihyuwo tyenɨj moymlo nehe shɨ yesa. Titɨm olak je ich ye
amɨlo yok nehe nehech athɨlo on: “Sehe oyuhu Porrosht diyuhu lahwoso
omoho ese uje ɨr ɨrhĩch shuu tɨrẽt.”—

Hnakɨrbich uje koospa.

14 1 Eseekite uje ich deeych yet hn terɨhɨ sabta hn Jesús hno tĩr ese
hnakɨrbich ihyuch uje ɨr ɨluuta iich otsɨɨ fariseo. Wɨchɨ dɨt oso
õr bahluwa. Jesús hno par uje taakɨhɨ ihyuch. Fariseo yewo odechɨ toy.
Oteychɨm pishɨ Jesús kɨmɨjɨ niyokõr uje mĩhnɨk. 2 Hnakɨrbich dechɨ Jesús
ɨkɨch uje permo, hmeyko koos, ɨtero hn dɨle nos koos. 3 Jesús keytker erze
hnakɨrbo uje oshiyokorãha oso waa ley waa je Moisés chichewkite hn
erze yewo uje õr ɨluuta iich otsɨɨ fariseo. Jesús tatɨm õr ɨm: —¿Je otsowe
ley uje ochukuta õr ese deeych uje otsakɨr o je ye otsowepe?— 4 Per õr ɨre
ye odiilehetpe. Heke Jesús chishew ese hnakɨrbich uje permo hn chukuta
hn shuu hno tokolɨhɨ pwert ehet. 5 Tatɨm õr ɨm: —Kɨmɨjɨ olak yeẽk uje ɨr
ɨjɨt de o kɨmɨjɨ ɨr wey de uje kay hn masaha jotsɨt ehet ¿je ɨchii diyuhu ɨre
shiyehe wɨchɨ ese deeych uje otsakɨr o je ye diyuhu ɨrpe?— 6 Per õr ɨre
ich ye olish latɨk.

Oso ochiihla õr ɨbe par otsakaha eeych.

7 Eseekite ich Jesús umo erze uje otaachĩhɨchɨs par uje otaakɨhɨ toy.
Ochiihla erze õr bahluwo õr ɨbe par uje otsakaha pork sehe oduhu ɨr
deyo. Jesús shiyokorãha õr tatɨm õr ɨm: 8 —Uje yeẽk tatɨm olak yeẽk
par uje tĩr ɨr ahamich owich uje ich chiileku ye lakaha erze uje õr deyo
õr ɨbe eeych pork ye dɨraha kɨmɨjɨ tatɨm yet par uje taãcha uje ich ma
dich je ɨre. 9 Kɨmɨjɨ lakaha wahacha hn ese uje shiyokõr õr ahamich
tyenɨj tĩr ɨre hn tatɨm ɨm: "Alehet. Lɨkɨ ɨbe ele hnakɨrbich." Heke shuu
pookshɨp. Ich tyenɨj sakaha asa õr ɨbɨta uje de uhurc. 10 Uje yeẽk tatɨm
olak par uje etĩrlo ɨr ahamich owich ich ma om uje akahalo asa õr ɨbɨta
uje de uhurc. Ese uje shuu etĩr nahamich owich tɨrẽt hn tatɨm owa ɨm:
"Akaha ese owich uje ich ma ɨhĩrt, sham." Heke nos wɨr uje odechɨ õr
ahamich owich oteychɨm owa shɨ ɨtso uje owa dich. 11 Tyenɨj ɨtsorz pork
ese uje sehe duhu ɨre dich ich shɨ ɨtso uje ye jukur, hn ese uje ye duhu
ɨre dichpe wɨchɨ uje oshuu ɨtso uje ich dich.— 12 Eseekite hn Jesús tatɨm
ese õr ahamich yɨnsɨrc ɨm: —Uje sehe ahakõr õr ahamich par uje otaak
ich ye atɨm erze ahĩre hn erze eshɨbo hnii erze eeyso hn erze ɨhĩr deyo
uje odebuhu ahuch ahɨr par uje otɨrẽt. Kɨmɨjɨ atɨm õr par uje uhu otɨrẽt
ɨtsorz hn deeych yet nehe ich wɨr oshiyokõr õr ahamich dich yetpo hn
otatɨm owa par uje etĩr õr heke oshɨ ɨr hnɨtew uje de ahɨr. 13 Uje ahakõr
õr ahamich ich ma om uje ebii erze uje õr losuhlaabo hn erze uje õr wopo
hn erze uje õr olɨbo par uje otɨrẽt otaak. 14 Heke ich om par owa pork wɨr
ye õr pwelpe oniyokõr õr ahamich yet hn oshɨ õr hnɨtew, per uje Porrosht
aabo õr ɨkpo nehe ich tyenɨj Porrosht ɨshɨ ese õr ahamich bahat.—
15 Hnakɨrbich yet dechɨ õr ahamich owich ese nemest wɨrc uje Jesús
de. Uje chunt uje ɨtsorz hn tatɨm Jesús ɨm: —Ich om par yeẽk uje tyenɨj
taakɨhɨ wahacha poõrc ese õr ahamich uje Porrosht shiyokõr par erze ɨr
aabo nehe.— 16 Uje Jesús chunt ɨre hn tatɨm ɨre ɨm: —Hnakɨrbich yet de
uje sehe niyokõr õr ahamich dich. Tatɨm wɨr oso okɨhniya par uje otɨrẽt
par otaak. 17 Uje ich terɨhɨ ese õr ahamich orta hn shuu dakɨlt hno par
uje tatɨm wɨr oso par otĩr ese õr ahamich pork nos wɨr oposo de nemest
eeych par uje otaak. 18 Per nos wɨr õr ɨre ɨchii otatɨm wɨchɨ akɨlt uje
ye õr pwele odope. Uu hnakɨrbich webich osht tatɨm ɨm: "Tɨkiya yok
hnɨmichɨke, sham. Tyenɨj takaha takachɨm shɨchish heke ye yok pwelpe
par uje tɨtĩr ese ɨr ahamich. Atɨm ɨre par uje perdonar yok." 19 Hn yet
tatɨm ɨm: "Tɨkiyaka sinko yunta wey, sham. Tyenɨj takaha takachɨm
shɨchish par yok prowa kɨmɨjɨ om heke ye yok pwelpe par uje takaha
tɨtĩr ese ɨr ahamich. Atɨm ɨre par uje perdonar yok." 20 Hn yet tatɨm ɨm:
"Yok tiipekuku heke ye yok pwelpe par uje tɨtĩr ese ɨr ahamich." 21 Ese
ɨrhĩch ɨbich cheeshpo hno tatɨm nensɨrc hn yɨnsɨrc ich chesdelo. Tatɨm
debich ɨm: "Bo shɨchish etĩr dɨt ehet. Õhwa erze uje õr losuhlaabo hn erze

uje õr olıbo hn erze uje õr wopo.” 22 Uje sıhna debiyo hn tatım nensırc
ım: “Pınsırc, nos tiyokõrke erze uje atım yokıke per erze õr ıbe yesh
de.” 23 Ese ırhĩch tatım ese debich ım: “Bo etĩr erze daho ijaabo hn erze
daho deyo uje dechı dıt nẽr par uje uhu oso omasaha pihyuch par ese õr
ahamich. Õhwa õr nehech õr ılshıp nemest wıro. 24 Titım olak ich ũrpa.
Erze uje titım õr waphna par otĩr ese õr ahamich wır hnii õr sohmıra ye
tuu omasaha par otaakpe.”—

Tyenıj ma otsahmũr Cristo je uje otsahmũr deyso.

25 Eseekite ich oso okıhniya uje oyehe Jesús nẽr. Somtıs ıre hn tatım
õr ım: 26 —Uje yeẽk tırẽt tĩr yok pork sehe masaha par pakılak ich ma
tyenıj sahmũr yok je uje sahmũr deych hn data. Tyenıj ma sahmũr yok
je uje sahmũr nerãhta hõr daabo. Tyenıj ma sahmũr yok je uje sahmũr
leshıbo hn nanıme, hn tyenıj ma sahmũr yok je uje sahmũr ıre. Kımıjı
ye duhu ılorz ich ye pwele masaha par pakılakpe.— 27 Jesús tatım õr ım:
—Shish tyenıj yeẽk ewenta uje oso oshiyokõr mıhnıkĩhı ıre shı pork ye
dotiis yok shı ıtso uje ihyõk krus hn ĩya yok. Kımıjı ye ewenta duhu ılorz
ich ye pwele masaha par pakılakpe.— 28 Jesús sıteẽta kuchıt tatım õr
ım: —Kımıjı olak yeẽk chıhı uje sehe niyokõr pwert dich ich tyenıj sakır
hn shuu deyuwo tısĩr wap kımıjı ır hnote chıhı kıhniya par uje shiyokõr.
29 Kımıjı nos chihitsım erze uhwırbe hn ır hnote nĩhyok ich ye nımıtpe
heke erze yewo omo ıre uje ye nımıtpe hn oloter ıre oyana 30 otsıı: “Łchii
shiyokõr pwert dichni ese hnakırbich per ır hnote iyehi heke ye pwel
nımıtpe.”— 31 Jesús sıteẽta kuchıt yetpo ım: —Kımıjı rey yet sehe do
par uje hõr rey yet oteye ich tyenıj sakır hn shuu deyuwo tısĩr wap uje
chĩra wır ır ohyerptoso uje õr dye mil kımıjı ıre pwele derz wır rey yet
ohyerptoso uje õr beynte mil. 32 Kımıjı kemıhı uje ye pwel derzpe heke
uje ehn erze ımãho ode dukuhla hn shuu hnakırbo ohno par uje shuu
otatım ese rey yet otsıı: “Õryok rey sole: ¿Tiyokõr latıkpo par uje tuu ehet
kııs?” 33 Olak shı olak ıtso ese rey yet heke tyenıj olak eyuwo tısĩr wap.
Uje ye olak pwele moymlo olak kushjãro ich ye olak pwelpe amsahalo par
pakıle.
34 Olak shı olak ıtso sal. Erze sal ich ıhĩrtso per kımıjı sıhna ıre uje
ich ye chiyokpe ¿ich uhu ınaãpo par uje uhu chiyokpo? 35 Ye ompe par
uje otãra ochıbıte shakırrza pork shuu jõro toy hn ye ompe par uje otãra
ochıbıte erze wõjo iche uje otıbey par ochıbıte shakırrza ehet. Shı tyenıj
otãra ochıbıte ejwert. Olak uje entlo uje titım olakıke uhu olak eyuwo
tısĩr.—

Kuche tre uje pyerte hn ochish.

15 1 Eseekite ich oso uje õr kobra nahnapso õr hnote par gobierno
odechı Jesús ahır, hn wır odechı toy erze uje õr ıluu mıhnũ. Nos

ochɨpeẽsa Jesús par otẽr uje tata. 2 Wɨr odechɨ toy uje õr ɨluuta iich otsɨɨ
fariseo hn erze uje oshiyokorãha oso waa ley waa je Moisés chichewkite.
Ye onahmũrpe uje erze yewo ochɨpeẽsa Jesús heke ochish majamich.
Otata otsɨɨ: —Ese Jesús ich seta wɨr uje õr ɨluu mɨhnũ hn taakɨhɨ õr
ahɨr.—
3 Heke Jesús sɨteẽta kuchɨt tatɨm õr ɨm: 4 —Kɨmɨjɨ olak yeẽk chɨhɨ uje ɨr
obeje de syen hn yata pyerte heke shɨ iimɨhɨ wahacha aach wɨr noventa
y nueve hn hno chukwi asa yata. Tyenɨj chukwi nehech chish. 5 Uje chish
ich aylpa. Sem hn ĩhyok hnoy 6 seya dahuch. Uje taachĩhɨ dahuch hn shuu
wɨr nahĩre otakɨsho lawich hn erze uje odebuhu ihyuch ahɨr hn tatɨm
õr ɨm: “Tishɨkɨ waa yok obejɨta waa je pyertɨke. Sehe tuu olak ayla toy.”
7 Titɨm olak ich tuu ũrpa. Shɨ ɨtso ese hnakɨrbich uje ɨr obejɨta pyerte per
chish heke ich ayla, ich ɨtso erze uje ode wahacha poõrc. Õr ayla uje ele
hnɨmich nohmet de uje ɨr ɨluu mɨhnũ per shuu dehet chuuna uje shiyokõr
mɨhnũwo hn iim hn masaha par Porrosht aap, per erze uje ode wahacha
poõrc ye õr aylɨhɨpe erze noventa y nueve uje ochɨbɨte uje õr ɨluu om
heke õr ɨre ye oduhu laho nuunape uje oshiyokõr mɨhnũwo.—
8 Jesús sɨteẽta kuchɨt yet ɨm: —Shɨ tɨbɨte kɨmɨjɨ tɨmcharrza peychpor
chɨhɨ dye uje debichpa hn sohmata pyerte ich tyenɨj sẽru nampyont par
uje chukwi. Sarz dahuch hn chukwi nehech chish. 9 Uje chishɨke hn
shuu wɨr nahĩre otakɨsho lawich hn erze uje odebuhu ɨr ihyuch ahɨr hn
tatɨm õr ɨm: “Tishɨkɨ asa peychporrza waa je pyertɨke. Sehe tuu olak ayla
toy.”— 10 Jesús tatɨm õr ɨm: —Titɨm olak ich tuu ũrpa. Shɨ ɨtso uje asa
tɨmcharrza ayla ich shɨ ɨtso wahacha poõrc uje yeẽk chɨhɨ ele ĩrmo uje
shuu dehet chuuna uje shiyokõr mɨhnũwo hn iim par uje shiyokõr uje
Porrosht sahmũr ich wɨr õr ayla erze Porrosht ɨr anjele.—
11 Jesús sɨteẽta tatɨm õr ɨm: —Hnakɨrbich dekite uje aabo õr osiyer.
12 Uu ijɨt yet uje ma shakɨr tatɨm deych ɨm: “Papa, sehe tuu ehek erze owa
asujãro hn asɨm yok yewo, pork wɨr par yok nehe.” Heke õr deych sehek
lasujãro hn ɨshɨm õr. 13 Eseekite uje deeych yet hn ɨr ijɨt shakaharc nos
chish wɨrye ɨr kushjãro hn hno tokolɨhɨchɨs tĩr hnɨmich kɨnehẽt uje ich
dukuhla. Uje de hnɨmich kɨnehẽt ich shiyokõr uje ich mɨhnũwo nehech
nos sɨhna ɨr hnote. 14 Uje nos sɨhna ɨr hnote hn sewɨt dich ihnɨmichɨhɨ
lekɨtiyo ese hnɨmich kɨnehẽt. Ɨchii iyuwo sẽhi ɨre 15 heke hno chish
obiyoho wahacha. Ɨr yɨnsɨrc ɨshɨm ɨbich shɨ par ɨshɨm poohle olja ee
wahacha ɨr aach. 16 Ɨre sehe duhu lejɨta yeno erze olja ee uje poohle
tew per ye latɨk dosɨm ɨre. 17 Uje ich deeych yet hn shuu deyuwo tɨsĩr
ɨm: “Wahacha papa ihyuch ich oposo wɨshɨ kɨhniya par nos wɨr ɨbiyo
otew nehech otsatso hn shish dechɨ per yok shɨ yok de lɨka heke yesh
piyuwo sẽhi yok. 18 Ma om takaha takaashpo titĩr papa ihyuch. Tyenɨj
titɨm papa too: Papa, ich mɨhnĩkpa uje tiyokõr uje Porrosht ye nahmũrpe
hn mɨhnĩkpa uje tiyokõr uje ye ahmũrpe. 19 Ye ompe uje ebii yok on:

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

Owa pijɨt. Shɨ asɨm yok obiyo. Uhu yok ɨlo erze yewo uje ochish ebiyo.”
20 Eseekite uje yuwɨrke shuu deyuwo tɨsĩr hn iyehetɨhɨchɨs hno tĩr ɨr
deych ihyuch. Uje ehn de dukuhla hn ɨr deych umo ɨre. Chuuna uje
dosuhlaap hn uushɨ dalehe arhĩch. Chishew, seta hn chuku ur. 21 Hn tatɨm
deych ɨm: “Papa, tiyokõr mɨhnĩkpa uje Porrosht ye nahmũrpe, hn tiyokõr
mɨhnĩkpa uje ye ahmũrpe. Ich ye ompe uje ebii yok on: Owa pijɨt.” 22 Per
ɨr deych tatɨm wɨr debiyo ɨm: “Ohwĩlo shɨchish erze õr ɨshuwo uje ich ma
ɨhĩrtso par uje uhulo nonãha. Emchahalo ohmartɨta ɨr hmata hn uhulo
terɨhɨ deriho.” 23 Hn tatɨm wɨr debiyo ɨm: “Ohwĩlo wõjɨta ijaabta waa je
uhulo sohlhna par otew. Tukulo hn yiyokõrlo õr ahamich dich 24 pork
ele pijɨt shɨ ɨtso uje toni per ɨkpo. Shɨ ɨtso uje pyertni per tishpo.” Łchii
oshiyokõr ese õr ahamich dich.

25 Eseekite uje ehn oshiyokõr ese õr ahamich hn ese ɨr ijɨt bahlut shɨ
chishew obiyoho wahacha shakɨrrza ehet. Uje cheeshpo ta par taachĩhɨ
dahuch ahɨr hn chunt erze musika uje oteeychɨ hn oshiyokõr weyla. 26 Uje
taãchaka hn tɨbii ese uje chish obiyohochɨs hn tatɨm ɨm: “¿Latɨkpo ese
uje tokolɨhɨ lɨka?” 27 Wɨchɨ tatɨm ɨm: “Eshɨbich taãchaka, hn eych shuu
wõjɨta ijaabta uje sohla hn oshiyokõr ɨr ahamich pork eshɨbich cheeshpo
hn ich owich om.” 28 Ese ɨr ijɨt bahlut ɨchii chesdelo. Ye nahmũr masaha
ese õr ahamichpe, heke ɨr deych tokolɨhɨ pwert ehet hn sapur ɨre pork
sehe duhu masaha ese õr ahamich. 29 Tatɨm ɨr deych ɨm: “Eraha uje ich
ãyo wɨshɨ kɨhniya uje tishew obiyoho owa shakɨrrza ehet. Shish tiyokõr
uje atɨm yok per yelɨj asɨm yok hnii wecheke ijaap par uje tuu hn tiyokõr
õr ahamich par uje pihyẽro otaak. 30 Ele ahle hn ese eyjɨt uje sɨhna erze
owa hnotni ɨshɨm erze tɨmcher yɨtor ich taachĩhɨ lɨka hn uhu oshuu ese
wõjɨt ijaabɨt uje sohla hn uhu oshiyokõr õr ahamich.” 31 Łr deych tatɨm ese
deyjɨt bahlut ɨm: “Pijɨte, owa shish owa de lɨka pahɨr. Nos wɨr pishujãro
wɨr par owa. 32 Ma om uje yiyokõr lɨka õr ahamich par uje eyok aylpa
pork ele eshɨbich shɨ ɨtso uje toni per ɨkpo. Wɨchɨ shɨ ɨtso uje pyertni per
ich yishpo.”—

Hnakɨrbich ye tɨbey nensɨrc kushjãrope.

16 1 Eseekite hn Jesús tatɨm wɨr dakɨle ɨm: —Hnakɨrbich dekite uje
ɨrhĩch dich. Chɨbɨte debich par nos tɨbey wɨr ɨr kushjãro. Deeych
yet hn yewo otatɨm ɨr yɨnsɨrc otsɨɨ: “Wɨchɨ ye niyokõr erze ebiyope uje
atɨm. Shuu nos tokole mɨhnũwo.” 2 Uje tẽr wɨr õr ahwoso oshuu ɨtsorz hn
tɨbii ese debich. Tatɨm ɨm: “Tukunt uje otata owa. Atɨm yok uje ahakorĩhɨ
wahacha. Tyenɨj tuu atokole pork ye ahakõr pɨbiyope uhu om.” 3 Łr ɨbich
ehet chiilehet ɨm: “¿Keshɨ tyenɨj tiyokõr latɨkpo pork pɨnsɨrc chiyuhu
yokɨhɨ wɨr pɨbiyo? Ich ye pukũrbɨrsh par uje tish obiyoho shakɨrrza
ehet, hn ich tɨkɨpookpa uje tapur õr poso. 4 Tɨkɨraha uje tyenɨj tiyokõr
uje tɨkitokolɨhɨ wɨchɨ pɨbich par uje oso oshuu tiyakaha lahuwo.” 5 Ese ɨr

ɨbich nos tɨbii nohmɨr nohmɨr erze uje õr hnɨtew de ɨr yɨnsɨrc. Tatɨm ese hnakɨrbich webich osht ɨm: “¿Owa hnɨtew terɨhɨ latɨkpo uje de pɨnsɨrc?” 6 Hn tatɨm ɨm: “Yok hnɨtew de dyes y seys tambor aseyte olivo.” Umo ɨm: “Akɨr shɨchish. Owa hnɨtewta de lɨka hutɨta. Atsew ebɨte shɨ osho tambor aseyte olivo.” 7 Tatɨm ese yet ɨm: “¿Owa hnɨtew terɨhɨ latɨkpo?” Hn wɨchɨ tatɨm ɨm: “Yok hnɨtewta mil kotsɨrbo erze trigo.” Ɨshɨm hutɨta hn ɨm: “Atsew ebɨte shɨ osho syento kotsɨrbo erze trigo.” 8 Esee hn ɨr yɨnsɨrc tatɨm ɨm: “Ich erahapa uje ehnyẽr oso par uje tokole om par owa.”— Jesús tatɨm dakɨle ɨm: —Erze uje ye õr Porrosht aabope ich ma ochɨraha uje tyenɨj oshiyokõr par uje tokole ma om par õr ɨre lɨka ĩrmo mahn erze Porrosht aabo yẽrɨj odɨraha uje tyenɨj oshiyokõr par uje tokole ma om par õr ɨre nehe.— 9 Jesús tatɨm dakɨle ɨm: —Titɨm olak tuu ũrpa. Tyenɨj asɨm yeẽk olak kushjãro par uje wɨr ochii olak nahɨrẽhe, hn uje asujãro yuwɨrke hn atɨ etĩr poõrc hn wɨr odalehe olak arhĩch.

10 Ese uje chish obiyo pɨkaap hn shiyokõr debiyo ich ɨhĩrtso heke uje ɨr ɨbiyo kɨhniya de ich shish shiyokõr uje ich om. Per kɨmɨjɨ chish obiyo pɨkaap hn shiyokõr mĩhnɨk heke uje ɨr ɨbiyo ich kɨhniya ich shish shiyokõr mɨhnũwo. 11 Heke olak kɨmɨjɨ ye ahakõrlo erze uje Porrosht ɨshɨm olak uje de nãhu ĩrmo par uje ahakõrlo uje ɨre sahmũr hn ye ahakõrlope, ich Porrosht ye dosɨm olak kushjãro uje yelɨj nɨhna ɨre uje tãra poõrc par uje abeylo. 12 Kɨmɨjɨ ye abeylpe erze yet ɨr kushjãro, nĩhyok yet uje ɨshɨm olak kuchɨt shɨ par olak. 13 Ye ompe uje yeẽk shuu nensɨro õr osiyer. Tyenɨj tokole uje sɨtak yet hn sahmũr yet o kɨmɨjɨ shuu yet ma dich hn shuu yet ye jukur. Heke uje enahalo olak par erzlo hnote ich ye olak pwele uje enahalo olak par ahakõrlo Porrosht ɨr ɨbiyo.—

14 Eseekite hn erze uje õr ɨluuta iich otsɨɨ fariseo ich ma otsahmũr hnote. Nos ochunt uje Jesús tata shuu ɨtsorz hn ochiyuhu lahwoso mɨhnuwõho ɨre. 15 Jesús tatɨm õr ɨm: —Olak ahakõrlo kuche par uje uhulo wɨr oso ochɨbɨte uje olak ɨluu ich om per Porrosht chɨraha olak aho. Erze uje oso ochɨbɨte uje ich ɨhĩrtso, wɨr par Porrosht ich mɨhnĩkpa.

16 Erze uje Moisés lɨshɨ chichew hn erze uje profeta poruwo wɨshɨ ochichew wɨr uje oso otsanɨmɨrãha nehech Juan taãcha. Ele ahle hn otatɨm õr erze õr ahwoso oomo uje Porrosht shiyokõr par tɨbey daabo. Nos wɨr õr ɨre ochiyuhu ɨre par uje omasaha. 17 Oso ye õr pwelpe otsɨhna poõrc hn otsɨhna hnɨmich hn ich ma kwestpa par uje oshuu Porrosht ley poshɨk hnii pɨkaap.

18 Uje yeẽk iim nerãhta hn ĩhi yata ahɨr ich torãha nerãhta. Hn uje yeẽk chishew asa tɨmcharrza uje abich iim wɨchɨ torãha.—

Ɨrhĩch dich de hn Lázaro.

19 Eseekite hn Jesús tatɨm õr ɨm: —Hnakɨrbich dekite ɨrhĩch dich. Ɨr ɨshuwo ich ɨhĩrts pisho uje ich debich, kolor lila. Kal deeych uje taak ich

ɨr poso ɨhĩrtso shɨ ɨtso uje oshiyokõr õr ahamich. 20 Hnakɨrbich yet dechɨ
toy losuhlaap. Wɨchɨ iich otsɨɨ Lázaro. Chiĩye tãra lekɨtiyo ɨr yũhurrza.
Shish yeẽk hnoy ɨre chɨbɨte ese ɨrhĩch dich patikɨt uhurrza hn shɨ
sakahachɨs. 21 Sehe tew ese ɨrhĩch dich poso ukulo uje tãra nemest eeych
kayɨhɨ hnɨmich. Poyto otĩr ɨre otubuhu erze chiĩye.
22 Deeych yetkite hn ese hnakɨrbich uje losuhlaap ich toy. Porrosht
ɨr anjele ohnoy ɨr ɨchɨbich otseya wahacha paraíso uje Abraham lɨshɨ
ɨchɨbich de. Ese ɨrhĩch dich toyto hn ohnoy ochihitsɨm. 23 Uje ehn ese
ɨrhĩch dich dechɨ ese owich uje ich dospa hn seem deheta umo Abraham
lɨshɨ hõr Lázaro lɨshɨ õyye. 24 Ese ɨrhĩch dich tɨbich ɨm: “Papa Abraham,
osɨr yok lɨshɨ. Ich yok dospa. Uhu Lázaro laka nahmta ɨjaabta awɨt hn
tõhwa dosɨm yok lɨshɨ par uje duhu pahãrc kɨɨs. Ich dospa ana jwekɨta
ehet uje yok de.” 25 Mahn Abraham tatɨm ese ɨrhĩch dich ɨm: “Pijɨte, owa
eyucha uje ehn owa ɨkaha nãhu ɨrmõhna ich owa kushjãro de ich kɨhniya
uje ich ɨhĩrt pisho. Uje ehn owa owich omhna hn Lázaro ich dospa. Mahn
ele ahle ich ɨre ehet kɨɨsɨhɨ lɨka hn owa ich dospa. 26 Per ye shɨ esepe.
Jotsɨt dich dechɨ eyok ehet heke ye õryok pwele oyɨtĩr olakpe hn olak ye
olak pwelpe uje etĩrlo õryok.” 27 Ese ɨrhĩch dich tatɨm Abraham ɨm: “Papa
Abraham, kɨmɨjɨ ye owa pwele akashɨm yok lɨshɨ uhu ɨlorz, tapur owa
par uje uhu Lázaro do tĩr papa ihyuch. 28 Pɨshɨbo odechɨ õr sinko. Uhu
Lázaro tatɨm õr uje ele owich uje yok de ich dospa par uje ye otɨrẽt otĩr
lɨka.” 29 Abraham tatɨm ɨm: “Erze hute uje Moisés lɨshɨ chichewkite hn
uu profeta poruwo wɨshɨ ochichew de õr ahɨr par uje õr ler hn ochɨraha.”
30 Ese ɨrhĩch dich ɨm: “Papa Abraham, yelɨj õr ler erze hute oluhu ɨlorz
heke ma om uje topɨt ɨkpo hn tokolɨhɨ õr ɨkɨch hn tatɨm õr. Heke ochunt
hn ochuuna uje oshiyokõr mɨhnũwo hn oym hn oshiyokõr uje om uje
Porrosht sahmũr.” 31 Per Abraham tatɨm ɨm: “Kɨmɨjɨ ye õr ler hn oniyokõr
erze uje Moisés lɨshɨ chichewkite hn erze uje profeta poruwo wɨshɨ
ochichew heke otsotiis ese topɨt ɨr ahwoso uje ɨkpo tãra ele owich hn hno
tatɨm õr.”—

Ich yarhakpa par erze uje oshiyokõr mɨhnũwo.

17 1 Eseekite hn Jesús tatɨm dakɨle ɨm: —Shish de uje sehe duhu
ahakõrlo kuche mɨhnũwo, per ich yarhakpa par ese hnakɨrbich
uje shuu yet shiyokõr uje mĩhnɨk. 2 Ma om uje ehn yahpaa wɨchɨ duhu
pɨkɨhnint niyokõr uje mĩhnɨk ich oshuu ese hnakɨrbich tuuhna kojach
dich hn otãra ochɨbɨte onoota bahluta ehet par uje toy par uje ye niyokõr
ese mĩhnɨk hn Porrosht sepyẽr ɨre nehe shuu dospa. 3 Abeylshɨp olak.
Kɨmɨjɨ olak yeẽk shiyokõr mɨhnɨkĩhɨ deshɨbich ich tyenɨj deshɨbich
tĩr tatɨm ɨre. Kɨmɨjɨ shuu chuuna uje shiyokõr uje mĩhnɨk ich tyenɨj
wɨchɨ perdonar ɨre. 4 Kɨmɨjɨ shiyehe wɨchɨ deeych hn eshɨbich shiyokõr
mɨhnɨkĩhɨ owa syete bese hn taãcha tĩr owa syete bese par uje sapur

perdon pork chuuna uje shiyokõr uje ich mĩhnɨk ich shish tyenɨj owa
perdonar ɨre.—
5 Uje erze apóstole ochunt uje Jesús shuu ɨtsorz hn otatɨm otsɨɨ: —
Akashɨm õryok par uje ma ye oyotiis owa.— 6 Jesús tatɨm õr ɨm: —Kɨmɨjɨ
olak yet ye lotiis yok pɨkaap ich shɨ ɨtso asa pohorrza eyhi ijeebe uje iich
otsɨɨ mostasa, kɨmɨjɨ ye lotiis yok duhu ɨlorz heke pwele tatɨm pohorrza
yata par uje chiyuhu ɨre hn chukwẽr ɨrehe onoota bahluta ehet hn asa
pohorrza tyenɨj shiyokõr uje tatɨm ɨre.—
7 Hn Jesús sɨteẽta tatɨm õr ɨm: —Kɨmɨjɨ olak yeẽk yɨlt chɨhɨ hn shuu chish
obiyoho shakɨrrza ehet shuu arado somtɨs hnɨmich o kɨmɨjɨ shuu tɨbey
obeje. Uje cheeshpo tãra aach ¿je atɨm ɨre on: "Erẽt akɨr aak?" Ye atɨm uhu
ɨlorzpe. 8 Atɨm on: "Enshii pobɨso. Enshii owa hn ebɨte pobɨso nemest eeych
par uje takaak hn tokoho. Uje takɨtso hn nɨsh aake hn ehe." 9 ¿Je dosɨm
ese debich hnechɨt dich uje shiyokõr erze ɨr ɨbiyoko? Ye dosɨmpe pork shɨ
shiyokõr uje yɨnsɨrc tatɨm ɨre. 10 Olak shɨ olak ɨtso ɨre. Uje ehnɨlo olak ɨbiyo
heke atɨmloye on: "Õryok Porrosht ɨbiyo. Shɨ oyiyokõr uje tatɨm õryok. Yelɨj
oyiyokõr ma par uje wɨchɨ nɨnshɨp õryok."—

Hnakɨrbo õr dye uje lepra tew õr.

11 Eseekite uje ehn Jesús hno tĩr dɨt Jerusalén hn chɨkãha ese dehet uje
samaria oso õr hnɨmich de pɨt hn galilea oso õr hnɨmich de pɨt yet. 12 Uje
de par taachĩhɨ dɨt ijaabɨt ebich par masaha hn hnakɨrbo odechɨ õr dye
uje õr permo. Lepra tew õr. Wɨr shɨ oyehe dukuhla 13 hn otɨbich otsɨɨ: —
Jesús, õryok yɨnsɨrc, osɨr õryok wɨshɨ.— 14 Uje Jesús umo õr hn tatɨm õr
ɨm: —Bolɨlo etĩrlo wɨr saserdote hn owɨlo õr olak yũhur.— Ohno. Uje ehn
ode dehet pehet hn ɨchii õr owich om. 15 Nohmet teychɨm ɨre uje owich
omɨke hn cheeshpo. Shish teeychãha Porrosht ich sɨhnew. 16 Uje taachĩhɨ
Jesús ahɨr hn icha dete hnɨmoho ɨle ɨkɨch nehech unta terɨhɨ hnɨmich hn
nɨnshɨp Jesús. Ese hnakɨrbich wɨchɨ samaria os. 17 Jesús tatɨm erze oso
uje õya ɨre ɨm: —Dye hnakɨrbo uje tukuta õrke. ¿Ochɨhɨ ɨraãpo erze uje
õr nueve? 18 Shɨ lɨka sohmɨra uje cheeshpo par ɨshɨm Porrosht hnechɨt
dich hn teeychãha hn wɨchɨ dihip kɨnaha.— 19 Hn tatɨm ese hnakɨrbich
ɨm: —Alehet, bo pork ye otiis yok petɨkɨke heke owa owich om.—

Ye õr pwele onomope uje Porrosht taãcha par tɨbey daabo.

20 Eseekite uje deeych yet hn erze uje õr ɨluuta iich otsɨɨ fariseo otatɨm
Jesús otsɨɨ: —¿Latɨk nehe hn Porrosht taãcha par tɨbey oso?— Jesús tatɨm
õr ɨm: —Tyenɨj taãcha per ye oso õr pwele onomo ɨrpe. 21 Nĩhyok yeẽk
pwele ɨm: "Ele de lɨka," o "De wahacha," pork Porrosht de daabo õr aho
hn tatɨm õr par uje oshiyokõr uje om.—
22 Eseekite hn Jesús tatɨm dakɨle ɨm: —Yok tokõra poõrzni. Yok de
olak ahɨr. Je deeych yet nehe hn yok nihyokĩhɨ olak ahɨr. Deeych yet

nehe ich ahmũrlo uje yok de olak ahɨrpo per ich yok nĩhyok. 23 Heke
tyenɨj oso otatɨm olak otsɨi: “Hmeychɨmlo, wɨchɨ de lɨka,” o otatɨm olak
otsɨi: “Hmeychɨmlo, wɨchɨ de wahacha.” Ye etĩrlo wahacha hn ye meylo
õr. 24 Yok tokõra poõrzni. Uje terɨhɨ ese deeych uje takaashpo nehe ich
nos oso oteychɨm yok ĩrmo lekɨtiyo shɨ ɨtso uje yuwebo hũre hn omoho
lekɨtiyo. 25 Per wap tyenɨj oso oloter yok ich oshuu dospa hn erze oso uje
ode lɨka tyenɨj otata uje ye onahmũr yokpe.— 26 Hn Jesús ɨm: —Uje ehn
yahpaa Noé masaha pohorrza ehet ich oso oshiyokõr kuche uje otsahmũr.
Yok tokõra poõrzni. Uje ta par takaashpo nehe ich oso oshiyokõr oshuu
ɨtsshɨp uje erze oso yewo oshiyokõrkite uje Noé masaha pohorrza ehet
27 pork uje ehn Noé lɨshɨ dekite hn õr ɨre shish otaak hn oho hn õhyiye
ahɨr nehech terɨhɨ ese deeych uje Noé masaha asa pohorrza ehet.
Kresyent bahlut taãcha hn sajuwe õr. Nos sɨhna õr. 28 Ehn Lot lɨshɨ dekite
erze oso shish oshiyokõr oshuu ɨtsorz. Otaak hn oho. Otiya kuche hn
ochiwãha. Ochukwẽr nahĩro hn oshiyokõr dahuwo. 29 Shish oshiyokõr
oshuu ɨtsorz nehech terɨhɨ ese deeych uje Lot tokolɨhɨchɨskite dɨt Sodoma.
Shiyehe ese deeych hn asufre duhlu kayɨhɨ õr eeyo shɨ ɨtso uje ɨbɨk per
shɨ jwekɨta uje kay hn nos sɨhna õr.— 30 Hn Jesús tatɨm dakɨle ɨm: —Yok
tokõra poõrzni. Uje terɨhɨ ese deeych uje takaashpo nehe hn erze oso
oteychɨm yok, ich yesh oshiyokõr shɨ ɨtso uje ehn Noé lɨshɨ dekite hn shɨ
õr ɨtso uje ehn Lot lɨshɨ dekite.
31 Uje terɨhɨ ese ɨshɨrĩt nehe kɨmɨjɨ yeẽk chɨhɨ dahuch eeych ich tyenɨj
ihnɨmich shɨchish hn uushɨ. Ye ompe uje masaha dahuch ehet par uje
hnoy ɨr kushjãro. Shɨ ɨtso kɨmɨjɨ yeẽk de aach. Ye ompe cheeshpo par
uje hnoy ɨr kushjãro. 32 Olak eyucha waa Lot lɨshɨ ɨr ɨrãhta. Teychɨm
nanerkite hn toy. 33 Uje yeẽk sahmũrpa ĩrmo ɨshujãro ich tyenɨj nos pyert
erze kushjãro hn pyerte ɨr ɨkɨrĩt toy, per uje iim erze ĩrmo ɨshujãro ich
tɨbey ɨr ɨkɨrĩt. 34 Titɨm olak ich tuu ũrpa. Dɨhlak nehe hn oso õr osiyer
otakɨsho darpich. Ohnoy yet hn shɨ yata sakaha o ohnoy yata hn shɨ yet
sakahachɨs. 35 Tɨmcher õr otiyer ode uje ochukwer may ochĩra molino.
Ohnoy yata hn shɨ asa yata sakahachɨs. 36 Hnakɨrbo õr osiyer odechɨ
aach. Ohnoy yet hn ese yet shɨ sakahachɨs.—
37 Jesús akɨlo otatɨm otsɨi: —Ɨrhĩche, ¿odoy õr odeya õr ɨraãpo?— Tatɨm
dakɨle ɨm: —Uje kuchɨt topɨt de ich wupuu takasho lawichɨhɨchɨs.—

Jwe hn poluuta.

18 1 Eseekite hn Jesús shiyokorãha dakɨle par uje shish õr orar hn ye
onoympe. Sɨteẽta õr poluuta. 2 Tatɨm õr ɨm: —Jwe de dɨtkite uje
ye tola Porroshtpe hn ye tola hnakɨrbope. 3 Shiyehe wɨchɨ ese dɨt uje jwe
de poluuta dechɨ toy. Yeẽk de uje shiyokõr mɨhnɨkĩhɨ asa poluuta heke
wate shish hno tĩr jwe sapur ɨre par uje sehe duhu takashɨm ɨre. 4 Per ese
jwe ye takashɨm ɨrpe. Deeych yet nehe hn ehet chiilehet ɨm: “Ye tɨkɨtɨla

Porroshtpe hn ye tɨkɨtɨla hnakɨrbope 5 per asa poluuta shish shiyokos
yok. Tyenɨj tɨnshii erze mɨhnũwo uje ese hnakɨrbich shiyokorĩhɨ ɨre par
uje ich ye shish tɨrẽt nehech duhu tiis puulo.”— 6 Hn Jesús tatɨm dakɨle
ɨm: —Ese jwe ye niyokõr debiyo ompe per ich uhurc hn ehet chiilehet par
takashɨm asa poluuta. 7 Porrosht wɨchɨ jwe uje shiyokõr debiyo om heke
ma tyenɨj sosɨr erze uje chiihla õr par ɨr aabo. Deeych hn dɨhlak shish
otsapur Porrosht heke ye Porrosht seem dɨhlt yetpe. 8 Titɨm olak ich tuu
ũrpa. Porrosht tyenɨj nɨshii shɨchish. Yok tokõra poõrzni. Uje takaashpo
nehe ¿je oso ode hnɨmich uje ye olotiis yokpe? Shɨ õr arhaabo.—

Fariseo yet orar hn hnakɨrbich uje kobra hnote par gobierno.

9 Eseekite hn Jesús sɨteẽta kuchɨt yetpo tatɨm erze oso uje onarim ɨre
pork ochɨbɨte uje õr ɨluu om hn yewo õr ɨluu mɨhnũ. Tatɨm õr ɨm: 10 —
Hnakɨrbo õr osiyer ode uje ohno otĩr templo patikɨt ehet par uje õr orar
otsapur Porrosht. Uu yet ɨr ɨluuta iich otsɨɨ fariseo hn uu yet wɨchɨ uje kobra
nahnapso õr hnote par gobierno. 11 Ese fariseo yet ɨyehet hn orar sapur
Porrosht per shɨ narim ɨre ɨm: “Dii Porrosht, tɨkɨnshɨp owa uje yok ye yok
ɨlo erze oso yewope. Wɨr shɨ otohɨr hn oshiyokõr uje mɨhnũwo hn otorãha
nerẽhte. Tɨkɨnshɨp owa uje yok ye yok ɨlope ese hnakɨrbich uje kobra
nahnapso õr hnote par gobierno. 12 Do bese kal semana tokoym pobɨso par
uje yok orar. Uje tekushu jõro hn tehek ehet tuu po dye hn tokosɨm owa
nohmet. Hn hnote ɨtspo uje terz hn tehek ehet tuu po dye hn tokosɨm owa
nohmata.” 13 Per ese yet uje kobra nahnapso õr hnote par gobierno shɨ ɨyehe
dukuhla. Ye teychɨm poõrzpe pork pook. Shɨ chiyuwa dele hnɨmich hn shuu
derjorrza pork chuuna uje shiyokõr uje mɨhnũwo. Ɨre orar sapur Porrosht
ɨm: “Porrosht, owa perdonar yok lɨshɨ pork tiyokõr uje mɨhnũwo.”— 14 Jesús
tatɨm õr ɨm: —Titɨm olak ich tuu ũrpa. Ese hnakɨrbich uje kobra nahnapso
õr hnote uje hno seyhi tĩr dahuch ich nos Porrosht perdonarke erze ɨr
kuche mɨhnũwo uje shiyokõr. Per ese fariseo yet uje narim ɨre ye Porrosht
perdonar ɨrpe, pork nos wɨr erze uje onarim ɨre wɨr uje Porrosht ye duhu õr
deyope. Per erze uje ye onarim ɨrpe wɨr uje Porrosht shuu õr deyo.—

Jesús sehe diyuhu lahwoso omoho pɨkɨhnino.

15 Eseekite hn ohnoy pɨkɨhnino ijaabo otseya õr Jesús par uje chɨbɨte
nahme õr hu eeyo hn orar sapur Porrosht. Uje ɨr akɨle omo õr uje otɨrẽt
hn otsontew õr. 16 Per Jesús tɨbii wɨr erze pɨkɨhnino hn tatɨm wɨr dakɨle
ɨm: —Moymlo wɨr pɨkɨhnino par uje shɨ otɨrẽt otĩr yok. Ye ontɨlo õr
pork Porrosht shuu oso omasaha par ɨr aabo erze uje ye olotiis ɨre ɨtso
pɨkɨhnino uje ye olotiis õr ahwoso. 17 Titɨm olak ich tuu ũrpa. Nos wɨr oso
tyenɨj ye olotiis Porrosht shɨ õr ɨtso erze pɨkɨhnino par uje omasaha par
Porrosht aabo. Kɨmɨjɨ ye oduhu ɨre ɨlo erze pɨkɨhnino ich yelɨj omasaha
par Porrosht aabo.—

ɨrhĩch dich sehe keytker Jesús.

18 Eseekite hn õr bahlut yet tatɨm Jesús ɨm: —Maestro, owa ich eluuta
ompa. ¿Tuu yok ɨnaãpo par uje terz pɨkɨrĩt uje yelɨj nɨhna ɨre?— 19 Jesús
tatɨm ɨm: —¿Ɨnaãpo heke amo yok on: “Eluuta om?” Nĩhyok ye latɨk
chɨhɨ uje ɨluuta om, shɨ Porrosht sohmɨra. 20 Eraha asa ley uje Moisés
chichewkite. Asa ley tata ɨm: “Ye orãha erãhta. Ye tuk oso. Ye ohɨr. Ye
ehnyẽr jwe. Atɨla eych hn atɨla ata.”— 21 Tatɨm Jesús ɨm: —Ehn yok
pɨkɨhninaapni ɨchii yelɨj tiyokõr erze kuche.— 22 Uje Jesús chunt uje wɨchɨ
tatɨmke hn umo ɨm: —Kuchɨt nohmet yehele par uje tyenɨj ahakõr. Nos
anuwãha wɨr owa kuche hn asɨm baho erze uje õr losuhlaabo. Ahakõr uhu
ɨlorz ich owa kushjãro ɨhĩrtso de wahacha poõrc nehe. Uje ahakõr uhu ɨlorz
hn erẽt Mẽya yok.— 23 Uje ese hnakɨrbich chunt uje Jesús shuu ɨtsorzɨke
ich dosdarakpa pork wɨchɨ ich ɨrhĩch dich. 24 Jesús teychɨm ese hnakɨrbich
uje ich dosdarak hn ɨm: —Ich kwestpa erze ɨhĩr deyo omasaha par Porrosht
aabo. 25 Ich ye kameylo pwele masaha asa awujɨta ontape. Erze ɨhĩr deyo õr
ɨtspo ye õr pwele omasaha par Porrosht aabo.— 26 Erze uje odechɨ ochunt
uje Jesús shuu ɨtsorzɨke hn otsɨɨ: —Kɨmɨjɨ ye wɨchɨ ɨrhĩch dich pwele par
uje taachĩhɨ Porrosht ahɨr ich nĩhyok oso uje õr pwele otaachĩhɨ wahacha
nehe.— 27 Jesús tatɨm õr ɨm: —Oso ye õr pwele oshiyokõr oshuu ɨtsorz
per Porrosht pwele shuu omasaha par ɨr aabo.— 28 Pedro tatɨm ɨre ɨm: —
Ɨrhĩche, nos oyukwim õryok kushjãroni par uje oyukwĩya owa. ¿Latɨk chɨhɨ
par õryok nehe?— 29 Jesús tatɨm õr ɨm: —Titɨm olak ich tuu ũrpa. Nos wɨr
erze uje oym dahuch hn oym nerãhta hn oym leshɨbo hn oym nanɨme hn
oym deych hn oym data hn oym deyjo shɨ par oshiyokõr Porrosht ɨbiyo
30 wɨr uje Porrosht ɨshɨm õr kushjãro shuu kɨhnipa hn takashɨm õr. Deeych
yet nehe uje ĩrmo sɨhna ɨre wɨr shish õr ɨkɨrĩt de uje yelɨj nɨhna ɨre.—

Jesús tatpo uje tyenɨj oshuu oshuu toy.

31 Eseekite hn Jesús chiyuhu wɨr dakɨle uje õr dose erze oso õr ehet
par uje hnoy õr hn keytker õr. Tatɨm õr ɨm: —Yok tokõra poõrzni. Ele
ahle yukulo yɨtĩrlo dɨt Jerusalén. Uje yaachĩhɨlo wahacha nehe ich tyenɨj
yakaha erze uje profeta poruwo wɨshɨ ochichewkite. 32 Tyenɨj pɨhnapso
oshɨm yok dihip kɨnãho hn wɨr oloter yok, ochiyuhu lahwoso mɨhnuwõho
yok hn otɨtɨrãha yok. 33 Tyenɨj otsepyẽr yok ochĩra yok shɨkote hn ich
uhurc oshuu yok oshuu tɨkɨtɨ. Per je daalo tre nehe hn yok ɨkpo.— 34 Erze
ɨr akɨle ye odɨrehepe uje tatɨm õr pork Porrosht ye duhu odɨrehepe uje
Jesús tata shuu ɨtsorz. Par õr ɨre ich ye ɨmeheeychpe.

Hnakɨrbich uje olɨbɨk dechɨ dɨt Jericó wɨrc.

35 Eseekite uje Jesús hõr dakɨle ich ta par otaachĩhɨ dɨt Jericó hn
hnakɨrbich dechɨ uje olɨbɨk. Shɨ sakaha dehet wɨrc sapur õr hnote. 36 Uje

chunt erze oso okɨhniya uje ochɨkãha dehet hn tatɨm õr ɨm: —¿Latɨkpo
ese uje tokole?— 37 Otatɨm ɨre otsɨɨ: —Wɨchɨ Jesús uu dɨt Nazaret osht.
Yesh chɨkãhachɨs.— 38 Ɨre tɨbich ɨm: —Jesús, owa uje ãra rey David lɨshɨ.
Sehe tuu osɨr yok lɨshɨ.— 39 Erze oso uje oyeebe ye onahmũrpe uje wɨchɨ
tɨbich. Otatɨm ɨre otsɨɨ: —Apik. Ye uhu ɨlorz.— Per ɨre shish tɨbich ma
ɨm: —Owa uje ãra owa porokkite rey David. Sehe tuu osɨr yok lɨshɨ.—
40 Jesús iyehe hn tatɨm õr par uje shuu otõhwa. Uje taachĩhɨ ahɨr hn Jesús
tatɨm ɨre ɨm: 41 —¿Sehe uhu tiyokõr latɨkɨhɨ owa?— Ese uje olɨbɨk tatɨm
ɨre ɨm: —Ɨrhĩche, sehe tuu ekuta pɨle.— 42 Jesús tatɨm ɨre ɨm: —Eychɨm
lekɨtiyo. Shɨ pork ye otiis yok petɨkɨke heke owa owich om.— 43 Ɨchii umo
lekɨtiyo hn hno ĩya Jesús. Shish teeychãha Porrosht. Uje nos wɨr oso omo
uje ɨtsorzɨke ich onɨhna Porrosht hn oteeychãha.

Jesús tekɨrɨhɨ Zaqueo.

19 1 Eseekite hn Jesús masaha ese dɨt Jericó ɨchii chɨkãha ese dɨt
ehet par uje tãr pɨt. 2 Hnakɨrbich dechɨ uje ɨr iich otsɨɨ Zaqueo.
Wɨchɨ ich ɨrhĩch dich. Wɨchɨ wɨr õr bahluwa erze uje õr kobra nahnapso
õr hnote par gobierno. 3 Ɨre ich sehe teychɨm Jesús. Sehe dɨraha keshɨ
yeẽkpo per ɨre ye pwele nompe pork turkaappa. Ich oso oyuwe ɨre, 4 heke
uushɨ hno iyeebe dohɨr pohorrza hn iyem Jesús par uje teychɨm pork
tyenɨj chɨkãhachɨs. 5 Eseekite uje Jesús taachĩhɨchɨs hn seem deheta
hn tatɨm Zaqueo ɨm: —Zaqueo, ahnɨmich shɨchish pork tyenɨj tiyakaha
ahuch ele deeych.— 6 Heke ihnɨmich shɨchish. Ich aylpa hn umo Jesús
ɨm: —Yuko yɨtĩr pihyuch.— 7 Nos wɨr oso omo uje Jesús ĩya Zaqueo hn
erze oso okeytkẽrye otsaraãshi lahwoso ochinehnɨm Jesús otsɨɨ: —Wɨchɨ
shɨ sakaha ese hnakɨrbich ihyuch uje shiyokõr mɨhnũwo.— 8 Eseekite
hn Zaqueo iyehet hn tatɨm Jesús ɨm: —Hmeychɨm Ɨrhĩche, tyenɨj tehek
pishujãro ehet hn tokosɨm erze losuhlaabo, hn kɨmɨjɨ tokorha yeẽk
kuchɨt ich tyenɨj tuu cheeshɨ kwatro bese ma.— 9 Jesús tatɨm õr ɨm: —
Ele ahle ich ɨr owich de Porrosht ahɨr pork ye dotiis Porroshtpe ɨtso ɨr
porokkite Abraham lɨshɨ. 10 Titɨm olak tuu ɨtsorz pork yok tokõra poõrzni
hn takaãcha par uje tukwi erze uje oshiyokõr mɨhnũwo par uje ye otĩr
urhuta bahluta ehet nehe per tyenɨj tuu otĩr Porrosht ahɨr.—

Hnakɨrbich ɨshɨ debiyo.

11 Eseekite uje ehn otẽr uje Jesús tatɨm õr hn sɨteẽta kuche ma tatɨm
õrpo pork ich ta par taachĩhɨ dɨt Jerusalén hn erze oso ochɨbɨte uje
Jesús tyenɨj masaha rey shɨchish par tɨbey israel oso. 12 Tatɨm õr ɨm:
—Hnakɨrbich dekite uje tyenɨj masaha par rey pork wɨchɨ rey ɨjɨt. Ɨre
tyenɨj hno tĩr wahacha hnɨmich yet par uje yet shuu masaha rey. Uje
shuu masaha rey nehe ich tyenɨj cheeshpo tĩr ɨr hnɨmich. 13 Uje ese
hnakɨrbich yahpaa dope tĩr dɨt yet hn tɨbii wɨr debiyo uje õr dye par uje

ɨshɨm õr hnote. Tatɨm õr ɨm: “Boylo erze hnote par uje erzlo ma hnote
ich kɨhniya uje yok de dukuhla nehech takaashpo nehe.” 14 Per eseekite
hn ɨr ɨhnapso uje odechɨ dɨt ich otsɨtak ɨre. Heke oshuu hnakɨrbo yewo
ohno par ochil ese hnakɨrbich ɨkɨch par uje wɨr otatɨm ese hnakɨrbich uje
tyenɨj chɨbɨte uu yet par rey otsɨɨ: “Ye oyahmũr lɨkpe par uje masaha rey.”
15 Per ese hnakɨrbich yet shish chɨbɨte wɨchɨ par uje masaha rey. Masaha
rey heke cheeshpo tĩr ɨre hnɨmich. Uje taachĩhɨchɨs hn shuu otɨbii wɨr
debiyo uje ɨshɨm õr hnotni par uje chɨraha keshɨ terɨhɨ latɨkpo uje õr ɨre
otserz. 16 Hnakɨrbich webich osht taãcha. Tatɨm ɨm: “Ɨrhĩche, uu owa
hnote uje asɨm yokni shuu terz hnote yẽr dye bese ma.” 17 Ese rey tatɨm
ɨm: “Owa pɨbɨk uje ahakõr ompa. Ich ahakõr om uje asew pɨbiyo ẽra erze
hnote arheebe heke tɨbɨte owa par uje abey duwo dye.” 18 Hnakɨrbich yet
taãcha. Tatɨm ɨm: “Ɨrhĩche, uu owa hnote uje asɨm yokni shuu terz hnote
yẽr sinko bese ma.” 19 Ese rey tatɨm ɨm: “Tyenɨj tɨbɨte owa par uje abey
duwo sinko.” 20 Uu hnakɨrbich yet taãcha. Tatɨm ɨm: “Ɨrhĩche, ele asew
owa hnote. Shish tɨhmẽr tɨmchaha peywerza ehet 21 pork yok ich tɨkɨtɨla
owa. Owa hnakɨrbich ich elorza lata. Nos boy erze hnote uje wɨr otserz
hn nos boy erze jõro ee uje ye ekwẽr petɨkni.” 22 Ese rey tatɨm debich ɨm:
“Owa eluuta mɨhnũ. Erze ahwoso uje atɨm yokɨke ich chɨbɨte orhõta uje
ahakõr mĩhnɨk. Eraha yok uje ich pɨlorza data pork takahi erze hnote uje
wɨr otserz. Hn takahi erze jõro ee uje ye tukwẽrpe. 23 ¿Ɨnaãpo heke ye
boy yok hnotpe par uje ebɨte wahacha mankɨt par uje shɨ tĩr poorzĩhɨchɨs
par uje takaashpo nehe hn tiyuhu erze yok hnote ese mankɨt ehet ich
ma kɨhniya?” 24 Hn tatɨm erze yewo uje oyehe ahɨr ɨm: “Eyuhulo erze
hnote hn asɨmlo ese uje serz hnote dye bese ma.” 25 Per õr ɨre otatɨm
otsɨɨ: “Ɨrhĩche, ye ompe. De ɨre ahɨr dye bese ma.” 26 Ese rey tatɨm õr ɨm:
“Titɨm olak ich tuu ũrpa. Ese uje kuche de ɨre ahɨr tyenɨj oshɨm wɨchɨ
ma. Per ese uje ye ɨr kushjãro chɨhɨpe, shɨ pɨkaap uje de ɨre ahɨr wɨr uje
tyenɨj tuu ochiyuhu.” 27 Eseekite hn ese rey tatɨm õr ɨm: “Erze pɨmãho uje
ye onahmũrpe par uje tomsaha rey, ohwĩlo õr eylo õr pɨkɨch hn tukulo õr
uhulo otoy.”—

Jesús masaha Jerusalén ehet.

28 Eseekite uje Jesús sɨhna lahwoso nos tatɨm õr hn hno tĩr dɨt
Jerusalén. Ɨr akɨle oyehe nẽr. 29 Duwo ijaabo uje iiyo otsɨɨ Betfagé hn
Betania dechɨ wĩrit wɨrc. Ese wĩrit iich otsɨɨ Olivos. Uje Jesús ich ta
par taachĩhɨ erze duwo hn shuu dakɨle õr osiyer ohno. Tatɨm õr ɨm:
30 —Bolɨlo etĩrlo ese dɨt ijaabɨt uje dechɨ eyoklo ɨkɨch. Uje amsahalo ese
dɨt ehet pɨkaap ich buritɨt dechɨ uje oshiyeru dehet wɨrc. Wɨchɨ yelɨj
ononãha. Ehyulo wɨchɨ buritɨt kãrpta hn ohwĩlo eya lɨklo. 31 Kɨmɨjɨ yeẽk
tatɨm olak ɨl: “¿Ɨnaãpo heke ehyulo ese buritɨt kãrpta?” ich tyenɨj atɨmlo
on: “Ɨrhĩch sehe duhu oyukwi.”— 32 Erze ɨr akɨle ohno. Ochish ese buritɨt

shɨ ɨtso uje tatɨm õrke. 33 Uje ehn ochihu ese buritɨt hn ɨr yɨnsɨro otatɨm
õr otsɨɨ: —¿Ɨnaãpo heke ehyulo ese buritɨt kãrpta?— 34 Õr ɨre otatɨm
õr otsɨɨ: —Ɨrhĩch sehe duhu oyukwi.— 35 Ohnoy otseya Jesús. Ochɨbɨte
lasuwo ese buritɨt eeych hn oshuu Jesús iyãha. 36 Uje ehn Jesús chɨkãha
ese dehet erze oso shish ochɨtiis lasuwo ese dehet hnɨmich uje tyenɨj
Jesús chɨkãha oshuu ɨtso uje oshiyokorĩhɨ rey. 37 Uje ich ta par taachĩhɨ
wĩrit eeych pisht uje iich otsɨɨ Olivos hn nos wɨr ɨr akɨle otɨbich. Ich õr
aylpa. Onɨna Porrosht hn oteeychãha pork omo erze kuche uje Jesús
shiyokõr ich kɨhniyani. Otɨbich otsɨɨ: 38 —Porrosht chiyuhu lahwoso
omoho ese rey uje shuu tɨrẽt tĩr lɨka par uje shuu Porrosht ehet kɨɨsɨhɨ
õryok. Oyɨna Porrosht uje de porĩt.— 39 Eseekite hn erze hnakɨrbo
nohmɨramo uje õr ɨluuta iich otsɨɨ fariseo odechɨ Jesús ahɨr. Otatɨm otsɨɨ:
—Maestro, atɨm erze akɨle par uje ye odiilehet oduhu ɨlorz.— 40 Jesús
tatɨm õr ɨm: —Titɨm olak. Kɨmɨjɨ ye odiilehet hn shɨ tyenɨj erze kojano
tɨbich.—

41 Uje ich ta par Jesús taachĩhɨ ese dɨt Jerusalén hn umo ese dɨt hn yerh
pork chɨraha uje mĩhnɨk tyenɨj masaha erze dɨt oso nehe. 42 Tata ɨm: —
Ele ahle kɨmɨjɨ erze dɨt oso odɨraha ese uje tyenɨj shuu õr aho kɨɨs, per ye
odɨrehepe. De uje sakɨs par uje ye õr pwele odɨrehepe. 43 Deeych yet nehe
hn erze õr ɨmãho tyenɨj oshuu iyũta chɨpeẽsa ese dɨt. Õr ɨre tyenɨj odechɨ
iyũta pɨt par uje nos ochɨpeẽsa õr par uje nĩhyok yet pwele tokole dɨt
ehet. 44 Tyenɨj ochukus erze õr ihyuwo dɨt ehet oshuu kay. Erze kojano uje
oshiyokõr õr ihyuwo ochĩra ye onoymɨhɨ latɨk uje de ye eeyo, hn otsɨhna
erze oso uje odechɨ dɨt ehet. Nos oshiyokõr oshuu ɨtsorz pork erze dɨt oso
ye odɨrehepe ese deeych uje tɨkɨrẽt par uje tekɨrɨhɨ õr.—

Oso ochiwãha kuche templo patikɨt ehet.

45 Eseekite uje Jesús masaha templo patikɨt ehet ɨchii shuu wɨr
otokolɨhɨchɨs erze uje ochiwãha kuche. 46 Tatɨm õr ɨm: —Porrosht sole:
“Wɨchɨ pihyuch dechɨ par uje oso omasaha hn õr orarɨhɨ hn otsapur yok”
per olak uhulo wate ɨtso uu echɨko õr ihyuwo.—

47 Kal deeych Jesús shish shiyokorãha oso asa templo patikɨt ehet, hn
erze saserdote uu õr bahluwo hn erze yewo uje oshiyokorãha oso waa ley
waa je Moisés chichewkite hn erze õr bahluwo uje otɨbey dɨt õr ɨre sehe
oduhu Jesús oduhu toy, 48 per ye õr pwelpe par uje oshuu pork nos wɨr
oso otẽr uje Jesús tata hn otsahmũr hn otola erze oso.

¿Jesús ukurbo tãra latɨkpo?

20 1 Eseekite deeych yet uje ehn Jesús shiyokorãha wɨr oso templo
patikɨt ehet tatɨm õr erze ahwoso oomo uje Porrosht shiyokõr
par tɨbey daabo hn saserdote õr bahluwo otaãcha. Erze yewo uje
oshiyokorãha oso waa ley waa je Moisés chichewkite hn uu israel oso õr

bahluwo õya õr toy. 2 Otatɨm Jesús otsɨɨ: —¿Latɨk ukurbo uje de owa heke
ahakõr uhu ɨtsorz? ¿Yeẽk dosɨm owa akɨrbo par ahakõr uhu ɨtsorz?—
3 Jesús tatɨm õr ɨm: —Yok ɨtspo, sehe tuu atɨmlo yok 4 yeẽkpo uje shuu
Juan uu tohɨrm oso tɨrẽtni. ¿Je Porrosht duhu tɨrẽt o je hnakɨrbo oduhu
tɨrẽt?— 5 Õr ɨre ɨchii okeytkẽrye otsɨɨ: —Kɨmɨjɨ yitɨmlo ɨre uje Porrosht
shuu tɨrẽt ich tyenɨj tatɨm eyoklo ɨm: "¿Ɨnaãpo heke otiislo Juan?" 6 Kɨmɨjɨ
yitɨmlo uje hnakɨrbo oshuu tɨrẽt ich nos erze oso oshuu eyok ochĩra eyok
kojano po pork erze oso uje otẽr Jesús ochɨbɨte uje Juan wɨchɨ profetya
uje Porrosht shuu tɨrẽt.— 7 Heke õr ɨre otatɨm Jesús otsɨɨ: —Ye oyɨrahape
ese Juan uu tohɨrm oso yeẽkpo uje shuu tɨrẽt.— 8 Jesús tatɨm õr ɨm: —
Yok ɨtspo, ye titɨm olakpe uje yeẽk ɨshɨm yok pukurbo par uje tiyokõr tuu
ɨtsorz.—

Hnakɨrbo uje otsahla shakɨrrza.

9 Eseekite uje ich yuwɨrke uje keytker õr hn sɨteẽta kuchɨt tatɨm erze
oso yewo ɨm: —Hnakɨrbich dekite uje chukwer uva ɨr shakɨrrza ehet.
Shuu yewo otsahla ɨr shakɨrrza hn tokolɨhɨchɨs hno tĩr hnɨmich yet par
uje sakahachɨs shuu osdeyo. 10 Uje ich terɨhɨ jõro ɨshɨrĩt par uje ochekushu
hn shuu debich hno tĩr erze hnakɨrbo uje shuu otsahla ɨr shakɨrrzani
par uje sehe duhu odosɨm ɨre uva yẽr par asa shakɨrrza bahat. Per erze
hnakɨrbo otsepyẽr ese ɨr ɨbich hn oshuu hno cheeshɨ shɨ sɨhna nahme.
Ye doy latɨk. 11 Shuu debich yet hnopo. Wɨr otsepyẽr. Ye otola ɨrpe. Shɨ
oshuu hno seyhɨ shɨ sɨhna nahme. Ye doy latɨk. 12 Shuu debich yet hnopo.
Wɨr otsepyẽr ɨre nehech oshiyokõr obɨlo. Otãra ochɨbɨte shakɨrrza ejwert.
13 Eseekite hn ese shakɨrrza yɨnsɨrc ɨm: "¿Tiyokõr latɨkpo? Tuu pijɨt do
uje ich tahmũrpa. Tyenɨj otola ɨre." 14 Uje erze hnakɨrbo omo uje tɨrẽt
hn okeytkẽrye otsɨɨ: "Wɨchɨ uu shakɨrrza yɨnsɨrc ɨr ijɨt. Uje ɨr deych toy
nehe ich asa shakɨrrza wate par ɨre. Ma om uje yuhulo yuhulo toy par uje
ese ɨr hnɨmich ye par ɨrpe, shɨ par eyoklo." 15 Heke ochiyuhu ɨrehe asa
shakɨrrza hn oshuu oshuu toy.— Jesús tatɨm erze oso ɨm: —¿Keshɨ dish
latɨkpo ese shakɨrrza ɨr yɨnsɨrc? 16 Tyenɨj taãcha hn nos shuu õr shuu otoy
erze hnakɨrbo uje shuu otsahla wate ɨr shakɨrrzani hn ɨshɨm hnakɨrbo
yewo par uje shuu otsahla.— Uje erze oso ochunt uje Jesús sɨteẽta shuu
ɨtsorz hn otatɨm Jesús otsɨɨ: —Ye ompe uje erze oso uje otsahla shakɨrrza
oshiyokõr oshuu ɨtso.— 17 Jesús teychɨm pishɨ õr hn tatɨm õr ɨm: —¿Duhu
ɨnaãpo erze uje de Porrosht ahwoso tata uje sɨteẽta Cristo shuu ɨtsorz?:
"Erze uje oshiyokõr pwertɨt ochĩra kojano oym ese kojach nohmet.
Ochɨbɨte uje ich ye jukur per uje uhurc ich ma bale je erze kojano yewo.
18 Nos wɨr erze uje õr kayɨhɨ ese kojach eeych ich nos shuu õr dospa, per
erze uje otsotiis yok wɨr shɨ õr ɨtso uje ese kojach kayɨhɨ õr eeyo hn ɨmehe
õr."— 19 Erze saserdote uu õr bahluwo hn erze hnakɨrbo uje oshiyokorãha
oso waa ley waa je Moisés chichewkite sehe odishew Jesús shɨchish pork

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

õr ɨre ochɨraha uje wɨchɨ sɨteẽta õr kuche shɨ sorzɨhɨ õr, per õr ɨre ye õr pwelpe oniyokõr latɨk pork ich otola erze oso.

20 Erze saserdote õr bahluwo hn erze õr bahluwo yewo shish oshuu pahne otẽr Jesús kɨmɨjɨ nimehĩ lahwotɨk. Sehe õr denunsya ɨre hn odeya gobernador. Erze pahne ich õr ɨluu mɨhnũ per wɨr ochɨbɨte ɨre uje õr ɨluu ich om. 21 Otatɨm Jesús otsɨɨ: —Maestro, oyɨraha uje shish ata uje ich om, hn shish ahakorãha oso uje ich om. Owa nos uhu wɨr oso õr ɨtsye. Ahakorãha erze oso uu Porrosht ɨr ɨluu ich uhu ũru. 22 Sehe oyuhu atɨm õryok kɨmɨjɨ oyiyuwe ley uje oyoshɨ erze hnote uje ese romano oso õr bahlut pisht kobra o kɨmɨjɨ ye oyiyuwepe.— 23 Jesús chɨraha uje wɨr õr aho yũhɨrsh hn tatɨm õr ɨm: 24 —Owɨlo yok peychporrza nohmata.— Uje otsowa ɨre hn tatɨm õr ɨm: —¿Yeẽk ɨchɨbich chɨhɨ hn yeẽk iich chɨhɨ asa peychporrza?— Õr ɨre otatɨm otsɨɨ: —Romano oso õr bahlut pisht ɨchɨbich de hn ɨr iich depo uje iich otsɨɨ César.— 25 Tatɨm õr ɨm: —Eshɨlo uje rey César sapur hn eshɨlo uje Porrosht sapur.— 26 Jesús ye tata latɨk uje mĩhnɨk erze oso õr ɨkɨch heke ye õr pwelpe par uje õr denunsya ɨre. Erze uje Jesús tata ich shuu ochishlabe heke ich otɨtshɨp.

Oso tyenɨj õr ɨkpo nehe.

27 Eseekite hn hnakɨrbo yewo otĩr Jesús uje õr ɨluuta iich otsɨɨ saduseo. Wɨr otsotiis uje oso tyenɨj õr ɨkpo nehe. Oshiyokõr ɨtso uje sehe odɨraha kuche. Otatɨm Jesús otsɨɨ: 28 —Maestro, Moisés chichewkite uje hnakɨrbich chiileku per uje ehn yahpaa aabĩrsh hn toy ich tyenɨj leshɨbich ĩhi asa dakaharza ahɨr par uje õr ɨjɨt tãra õr nehe par ese ɨr leshɨbich lɨshɨ uje toni. 29 Hnakɨrbo ode õr syete. Õr leshɨbye. Uu webich osht chiilekukite ehn ye ɨr aabĩrsh hn toy. 30 Uu ɨr leshɨbich yet ĩhi dakaharza ahɨr ehn nĩhyok ye ɨr aabĩrsh hn toy. 31 Uu ɨr leshɨbich yet ĩhi dakaharza ahɨrpo hn nos wɨr õr leshɨbo yewo nohmɨr nohmɨr õhyi dakaharza ahɨrkite hn nos otoy per ye õr aabĩrsh. 32 Ich uhurc hn asa tɨmcharrza toyto. 33 Uje topo õr ɨkpo nehe ich ¿yeẽkpo ich wate ɨr abey pork nos wɨr õr ɨre uje õr syete õhyi ahɨrkite?—

34 Jesús tatɨm õr ɨm: —Ele ahle ahnũwo oso uje ode nãhu ĩrmo hnakɨrbo hn tɨmcher õhyiye ahɨr, 35 per erze uje Porrosht chiihla par uje õr ɨkpo nehe hn otĩr ĩrmo ahɨlt ich ye odiilekuhu wahachpe 36 pork õr ɨre ich ye õr pwelpe otoypo pork shɨ õr ɨtso uu Porrosht ɨr anjele. Õr ɨkpo nehe par otĩr wahacha pork wɨr õr Porrosht aabo. 37 Uje Moisés teychɨm asa pohorrza ijaabta uje hũrekite hn shuu ɨmeheeych uje erze topo tyenɨj õr ɨkpo nehe. Porrosht dechɨ asa jwekɨta ehet hn Moisés tatɨm ɨre ɨm: “Ɨrhĩche, owa uu Abraham lɨshɨ ɨr Porrosht hn uu Isaac lɨshɨ ɨr Porrosht hn uu Jacob lɨshɨ ɨr Porrosht.” 38 Porrosht wɨchɨ ye uu topo õr Porroshtpe. Wɨchɨ uu oso õr Porrosht uje õr ɨka. Par Porrosht ich nos wɨr oso õr ɨka pork õr ɨchɨbiyo shish de.— 39 Hnakɨrbo nohmɨramo odechɨ uje

oshiyokorãha oso waa ley waa je Moisés chichewkite. Otatɨm Jesús otsɨɨ:
—Maestro, ich oyahmũrpa erze uje atɨm õrke.— 40 Per erze uje õr prowa
ochukwi Jesús ɨluu ich otola otsapur par uje sehe odɨraha kuche.
41 Eseekite hn Jesús tatɨm erze uje shish otsapur ɨre ɨm: —¿Łnaãpo
heke otata uje Cristo tãra ɨr porokkite uu rey David? 42 Ese rey David
lɨshɨ chichewkite asa hutɨta uje iich otsɨɨ Salmo uje tata ɨm: "Uu Łrhĩch
Porrosht tatɨm yok Łrhĩch Cristo sole: Akaha paãchta 43 nehech tuu arãha
amãho õr hnɨmich." 44 ¿Łnaãpo heke rey David tata uje Cristo wɨchɨ ɨr
Łrhĩch? Nos otata uje Cristo tãra ɨre.—

Hnakɨrbo uje oshiyokorãha oso Moisés ɨr ley ich õr ɨluu mɨhnũ.

45 Eseekite hn erze oso otẽr uje Jesús tatɨm wɨr dakɨle ɨm: 46 —
Abeylshɨp olak par uje ye wɨr onehnyẽr olak erze hnakɨrbo uje
oshiyokorãha oso waa ley waa je Moisés chichewkite. Wɨr otsahmũr
uje odɨrkɨhɨ dɨt ehet uje oyãha lasuwo uje ich berzo hn ɨhĩrtso ɨtso õr
bahluwo õr ɨshuwo. Ich otsahmũr uje oso otsete õr uje ode dɨt ehet ɨtso
uje õr bahluwo. Otsahmũr uje otsakaha erze õr bahluwo õr ɨbe eeych uje
de sinagoga ehet. Uje otĩr õr ahamich ich otsahmũr uje otsakaha erze õr
bahluwo õr ɨbe eeyo. 47 Ochenshaha erze poluu yesh õr ihyuwo õr ahɨr.
Uje õr orar ich oshuu berzakpa par oshuu oso ochɨbɨte uje õr ɨluu ich om.
Porrosht tyenɨj sepyẽr õr nehe shuu dospa.—

Poluuta ɨshɨm Porrosht ɨr hnote.

21 1 Eseekite hn Jesús seem deheta hn umo ɨhĩr deyo uje
ochɨmchaha hnote ese kejunt uje dechɨ templo patikɨt ehet
par uje oshɨm Porrosht. 2 Hn umopo poluuta uje ich losuhlaappa. Wate
chɨmchaha ese kejunt ehet peychpor otiyer uje ich ɨjeebe par uje ɨshɨmɨhɨ
Porrosht. 3 Jesús tatɨm õr ɨm: —Titɨm olak ich tuu ũrpa. Asa poluuta uje
ich losuhlaappa chɨmchaha ma kɨhniya kejunt ehet je nos wɨr erze oso
yewo. 4 Nos wɨr õr ɨre ich õr hnote ich kɨhniya per shɨ oshɨm Porrosht
pɨkaap uje de õr ahɨr mahn asa poluuta waa je ich losuhlaappa nos wɨr
hnote uje de ahɨr wɨr par tiya labɨso per nos ɨshɨmɨhɨ Porrosht.—

Oso tyenɨj otsehnɨmich templo nehe.

5 Eseekite hn Jesús akɨle sohmɨramo otatɨm otsɨɨ: —Hmeychɨm erze
kojano uje ich deyo hn ɨhĩrtso uje oshiyokõr ochĩra asa templo. Shɨ
oshɨmɨhɨ Porrosht.— Mahn Jesús tatɨm õr ɨm: 6 —Je deeych yet nehe
hn yewo otaãcha hn ochukus otsehnɨmich erze kojano uje eychɨmloko.
Nĩhyok ye onoymɨhɨ kojach uje de leshɨbo eeyo.— 7 Otatɨm otsɨɨ: —
Maestro, ¿latɨk nehe hn tokole erze kuche uje athaka? ¿Latɨkpo uje tyenɨj
tokole wap par uje oyɨraha ɨshɨrĩt uje oshiyokõr oshuu ɨtsorz?— 8 Jesús
tatɨm õr ɨm: —Tyenɨj abeylshɨp olak par uje ye wɨr onehnyẽr olak. Tyenɨj

oso okɨhniya uje ochii ɨre yokɨhɨ nehe hn otata otsɨɨ: “Yok Cristo” hn
otata toy otsɨɨ: “Ich yej terɨhɨ ese ɨshɨrĩt par uje Porrosht sepyẽr oso.” Ye
meylo õr. 9 Tyenɨj entlo uje dihipo oteye hn tyenɨj entlo toy uje õr ɨhnapso
oteye par uje ochiyuhu gobierno hn omasaha owich, per ye atɨlɨlo. Wɨr
tyenɨj tokole wap per yahpaa terɨhɨ uhurzpe.—
10 Jesús tatɨm õr ɨm: —Tyenɨj dihipo oteye hn gobierno hõr duhut
gobierno yet oshuu ɨr ohyerptoso oteye toy. 11 Hn ĩrmo lekɨtiyo tyenɨj
hnɨmich telerrza jwertpa, hn sewɨt dich ihnɨmichɨhɨ lekɨtiyo, hn tyenɨj
permo de lekɨtiyo uje ich dospa, hn kuche de uje shuu oso õr ebɨ yesh
kãra ich otolpa, hn oso oteychɨm poõrc hn omo kuche uje yelɨj onomo
par uje ochɨraha uje terɨhɨ ɨshɨrĩt uje Porrosht sɨhna ĩrmo. 12 Per wap uje
ehn yahpaa nos tokole erze kuche hn oso tyenɨj ochishew olak nehe hn
tyenɨj oshiyokõr mɨhnɨkĩhɨ olak. Tyenɨj ohnoy olak otseya olak sinagoga
aho par otsepyẽr olak, hn tyenɨj ohnoy olak ochɨmchaha olak karsel aho.
Tyenɨj ohnoy olak otseya olak rey õr ɨkɨch par uje wɨr oshuu otsepyẽr
olak, hn tyenɨj ohnoy olak otseya olak gobernador õr ɨkɨch par uje wɨr
oshuu otsepyẽr olak toy. Tyenɨj nos oshiyokorĩhɨ olak oshuu ɨtsorz pork ye
otiislo yokpe. 13 Uje ohnoy olak par uje otsepyẽr olak ich tyenɨj atɨmlo õr
uje tokoshɨ olak hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr heke ye otiislo yokpe. 14 Ye uhulo
olak eyuwo tɨsĩr on: “¿Keshɨ oyitɨm õr latɨkpo par uje onoym õryok?”
15 Shɨ yok tyenɨj tɨbɨte pahwoso par erahalo uje atɨmlo erze õr bahluwo.
Wɨr tyenɨj ye odish latɨk pork tyenɨj tuu olak eykdeyo. 16 Olak deyo hn
olak datɨ tyenɨj oshɨm olak ohyerptoso nehe par uje wɨr otsepyẽr olak,
hn olak leshɨbo tyenɨj oshɨm olak ohyerptoso toy par uje wɨr otsepyẽr
olak, hn olak iiso õr ɨtspo tyenɨj oshɨm olak ohyerptoso, hn olak ihyẽro
õr ɨtspo tyenɨj oshɨm olak ohyerptoso hn erze ohyerptoso tyenɨj oshuu
olak nohmɨramo oshuu atɨlo. 17 Nos wɨr oso tyenɨj otsɨtak olak shɨ pork ye
otiislo yokpe 18 per olak uje olak Porrosht aabo ye etĩrlo urhuta bahluta
ehet petɨk nehe hnii olak akĩrt nohmɨra. 19 Shɨ tyenɨj olak ewenta uje
oshiyokõr mɨhnɨkĩhɨ olak nehe heke olak ɨkɨrĩt de Porrosht ahɨr.—
20 Jesús tatɨm õr ɨm: —Uje amɨlo ese dɨt Jerusalén oso õr ɨmãho
ochɨpeẽsa õr dɨt nehe ich tyenɨj erahalo uje yej terɨhɨ ɨshɨrĩt par uje
otsɨhna ese dɨt. 21 Uje erze oso uje odechɨ hnɨmich Judea omo uje ɨtsorz
nehe ich tyenɨj otokolɨhɨchɨs shɨchish ohno otĩr kojano par uje otsakɨs ɨre.
Erze oso uje odechɨ dɨt Jerusalén ehet tyenɨj otokolɨhɨchɨs par uje otsakɨs
ɨre. Erze uje ode aach tyenɨj ye otĩr dɨt Jerusalén ehet 22 pork ich terɨhɨ
ese ɨshɨrĩt uje Porrosht sepyẽr erze dɨt Jerusalén oso pork ɨr ahwoso tyenɨj
yakaha shuu ɨtsorz. 23 Uje terɨhɨ ese deeych nehe ich yarhakpa par erze
tɨmcher uje õr hmɨker, hn ich yarhakpa par erze tɨmcher uje otsekwẽr
laabo pork ye õr pwelpe par uje ooshɨ. Uje terɨhɨ ese deeych ich dospa par
erze oso uje odebuhu lekɨtiyo ese hnɨmich hn uje odebuhu dɨt Jerusalén
ehet pork Porrosht sepyẽr pishɨ õr. 24 Õr ɨmãho tyenɨj oshuu õr ochĩra

õr espada nehe hn ohnoy yewo otseya õr lekɨtiyo dihipo õr hnɨmo, hn dihipo kɨnãho tyenɨj odebuhu ese dɨt Jerusalén nehech terɨhɨ ese ɨshɨrĩt par uje otokolɨhɨchɨs.

25 Tyenɨj omo kuchẽrk kɨnaha tokolɨhɨ ese deeych hn ese shekurko hn erze porrzeebe par uje ochɨraha uje ich terɨhɨ ese deeych uje takaashpo nehe. Oso uje odebuhu ĩrmo lekɨtiyo ich ochishlabpa pork ochunt onoota bahluta ɨr wokor ihyokõrak dich uje shuu hnɨmich wɨrc. 26 Oso tyenɨj otolpa nehe nehech nohmɨramo õr torĩt shuu õr uje õr eyuwo tɨsĩr erze kuche uje de poõrc uje tyenɨj kayɨhɨ õr eyo pork erze kuche uje de poõrc ich nos telerrzpa shɨ ɨtso uje yeẽk chishɨt kuchɨt. 27 Uje nos oteychɨm ɨtsorz hn tyenɨj oteychɨm yok toy uje tokõra poõrzni uje takaashpo nehe tokonãha ukuhurrza. Pukurbo deyo de hn ich yok hũrpa. 28 Uje yesh tokole ɨtsorz hn tyenɨj alehetlo hn eychɨmlo poõrc pork ich yej terɨhɨ deeych uje tish olak.—

29 Jesús tatɨm õr ɨm: —Uhu olak eyuwo tɨsĩr erze pohɨr uje tɨteẽta iich otsɨɨ higuera hn erze pohɨr yẽr. 30 Uje amɨlo erze pohɨr uje ĩhyo ahlo tokole ich erahalo ese ɨshɨrĩt uje kɨɨs ich sɨhna ɨre hn ese ɨshɨrĩt uje duhlu ich yej taãcha. 31 Nos wɨr erze yar uje titɨm olakɨke ich ɨtso erze pohɨr uje ĩhyo ahlo tokole. Wɨr shuu erahalo uje ich yej terɨhɨ ese ɨshɨrĩt uje Porrosht taãcha par tɨbey daabo.— 32 Jesús tatɨm õr ɨm: —Titɨm olak ich tuu ũrpa. Erze oso uje omo erze kuche mɨhnũwo webich oso uje tĩr ĩrmo nehe ich ehn yewo ye otope ich tyenɨj nos omo erze kuche uje tĩr ĩrmo. 33 Poõrc hn hnɨmich tyenɨj sɨhna ɨre nehe per pahwoso shish yakaha.

34 Abeylshɨp olak par uje ye ahakõrlo erze mɨhnũwo uje yewo oshiyokõr nehech yakaha olak hn ye eenɨlo uje ich mɨhnũwo. Ye uhulo yɨkɨch nẽhi olak. Ye uhulo olak eyuwo shɨ tɨsɨrĩhɨ olak poso hn olak ɨshuwo. Ye uhu takarãha olak hnɨmich pork tyenɨj takaãcha shɨchish hn tish olak uje ahakõrlo uhulo ɨlorz 35 shɨ ɨtso uje trampta chishew olak. Tɨkɨrẽt nehe par nos tepyẽr oso uje ode ĩrmo lekɨtiyo. 36 Shish tyenɨj emɨtlo olak hn shish olak orar apurlo Porrosht par uje olak pwele ewenta erze uje ich mɨhnũwo uje tyenɨj masaha ĩrmo nehe par uje aachĩhɨlo pahɨr uje tokõra poõrzni.— 37 Uje deeych ich Jesús shish shiyokorãha osoho wahacha templo patikɨt ehet. Uje dɨhlak ich hno sakaha wahacha wĩrit eeych uje iich otsɨɨ Olivos. 38 Uje ehn dɨhɨrbak ich nos wɨr oso ohno otĩr wahacha templo patikɨt ehet par uje otẽr uje Jesús shiyokorãha õr.

Judas chiwãha Jesús.

22 1 Eseekite ich yej terɨhɨ ese õr ahamich uje iich otsɨɨ Pascua uje otew pan uje ye eyhirãsh. 2 Erze saserdote õr bahluwo hn erze uje oshiyokorãha oso waa ley waa je Moisés chichewkite oshuu deyuwo tɨsĩr par uje sehe oduhu Jesús oduhu toy. Ich otola erze oso uje otẽr Jesús heke ye õr pwele odishew ɨre oduhu ɨlorz.

3 Eseekite hn Satanás masaha Judas ehet uje iich yet otsɨɨ Iscariote.
Wɨchɨ Jesús akɨlak toy uje õr dose. 4 Ɨre hno par uje keytker erze
saserdote õr bahluwo hn erze yewo uje otɨbey templo õr bahluwo.
Okeytkẽrye par uje ochɨraha uje wɨchɨ tyenɨj shiyokõr par uje ɨshɨm õr
Jesús. 5 Ich õr aylpa uje wɨchɨ sehe dosɨm õr Jesús. Otatɨm Judas par uje
sehe odosɨm hnote. 6 Ɨre sahmũr heke hno par uje ɨyem nehech chɨraha
uje ye oso ochɨhɨ Jesús ahɨrpe par uje shuu ochishew Jesús.

Jesús akɨle onɨshii oposo par õr ahamich.

7 Eseekite ich terɨhɨ deeych webich osht uje otew pan uje ye eyhirãsh.
Wɨchɨ deeych ich tyenɨj oshuu obeje ɨjaabo par oteeychãha Porrosht hn
par uje otew par ese õr ahamich uje iich otsɨɨ Pascua. 8 Jesús tatɨm Pedro
hn Juan ɨm: —Bolɨlo enshiilo oposo par eyok par ese õr ahamich.— 9 Õr
ɨre otatɨm otsɨɨ: —¿Oyiyokorĩhɨ ɨraãpo?— 10 Jesús tatɨm õr ɨm: —Ẽrlo yok.
Uje aachĩhɨlo dɨt ebich hn amsahalo pɨkaap ich tyenɨj eshɨlo hnakɨrbich
uje ihyõk kobɨt. Awɨt de ehet. Tyenɨj alehelo wɨchɨ nẽr nehech masaha
pwert ehet. 11 Atɨmlo ese pwertɨt ɨr yɨnsɨrc on: “Maestro sole: ¿Pwerttɨkɨhɨ
par erze uje otekɨrɨhɨ owa? Ele dɨhlake hn yok hn pakɨle oyaakɨhɨ par ese
õr ahamich.” 12 Tyenɨj sowa olake ese pwertɨt dich uje de deshɨbich eeych.
Nemest dechɨ hn õr ɨbe. Enshiilo erze oposohochɨs.— 13 Ohno hn ochish
ese pwertɨt shɨ ɨtso uje Jesús tatɨm õrke. Otsar oposo par ese õr ahamich
Pascua.

14 Eseekite uje ich terɨhɨ waa orta hn Jesús hõr wɨr apóstole nos
otsakaha nemest wɨrc par uje otaak. 15 Jesús tatɨm õr ɨm: —Ich osdeyo
uje tiyem ele õr ahamich par uje takaakɨhɨ olak ahɨr uje ehn yahpaa
oduhu yok oduhu tɨkɨtɨ. 16 Titɨm olak uje ese õr ahamich wɨchɨ shɨ tɨteẽta
uje tyenɨj tɨkɨtɨhɨ nos wɨr oso par uje tokoshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr.
Ye takaakɨhɨ ese õr ahamich yet nehe nehech Porrosht aabo otaachĩhɨ ɨre
ahɨr.— 17 Jesús chishew basta hn nɨhne Porrosht hn ɨshɨm wɨr dakɨle ɨm:
—Ehelo uhu olak nohmɨr nohmɨr. 18 Titɨm olak uje ye tokoho nehe ese
uva ɨr otich nehech Porrosht tɨbey daabo nehe.— 19 Jesús chishew pan hn
nɨhna Porrosht. Sehek hn ɨshɨm erze dakɨle hn tatɨm õr ɨm: —Nãhu yok
pẽro uje tyenɨj tokosɨm yok oso par uje oshuu yok oshuu tɨkɨtɨ par tokoshɨ
olak hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr. Uje elɨlo ese pan shish ahakõrlo par uje olak
eyucha yok.— 20 Uje ich nos otaakɨke hn Jesús chishew asa basta shuu
ɨtso uje shiyokõrke ɨm: —Asa uje de basta ehet wɨr shɨ ɨtso pahwoso ahlo
uje titɨm olak par uje erahalo. Wate parmɨsta uje noshɨ uje tɨkɨtɨhɨ olak
nehe.—

21 Eseekite hn tatɨm õr ɨm: —Ẽrlo yok. Hnakɨrbich de lɨka uje tyenɨj
chiwãha yok ɨshɨm yok erze oso uje õr ɨluu mɨhnũ. Hme de ele nemest
eeych uje pɨhme de. 22 Yok tokõra poõrzni. Ich tyenɨj yakaha erze
Porrosht ahwoso uje chɨbɨte uje tyenɨj kuche mɨhnũwo masaha yok, per

ich yarhakpa par ese hnakɨrbich uje ɨshɨm yok oso.— 23 Ɨchii wɨr akɨle
otatɨmye otsɨɨ: —¿Yeẽkpo ese uje tyenɨj chiwãha Jesús?—

¿Yeẽkpo uje ma dich?

24 Eseekite hn Jesús akɨle oshiyokosye. Sehe odɨraha yeẽkpo uje ma
dichɨhɨ õr ehet. 25 Jesús tatɨm õr ɨm: —Erze dihipo õr rey ochɨpa erze
oso uje ode õr hme, hn erze õr bahluwo otatɨm õr par uje otakashɨm
õr per shɨ ochɨpa õr. 26 Per olak ye ompe uje uhulo olak ɨtso erze reye.
Ese uje sehe masaha par olak bahluwa tyenɨj ye narim ɨre. Tyenɨj duhu
ɨre ɨlo pɨkɨhnint. Wɨchɨ shish tyenɨj takashɨm õr ɨtso uje ɨre ye dichpe.
27 ¿Yeẽkpo ese uje ich ma dich, je ese uje sakaha nemest wɨrc o je ese
uje tõhwa oposo? Ese uje sakaha nemest wɨrc wɨchɨ ich ma dich, per
hmeychɨm yok. Yok ɨtso ese uje tõhwa oposo pork yok de olak ahɨr ye par
uje tɨkɨnãha olakpe, shɨ par uje takashɨm olak.
28 Shish olak de pahɨr nehech ele ahle hn amɨlo uje erze oso sehe
oduhu tiyokõr uje mĩhnɨk. 29 Porrosht chɨbɨte yok par uje tɨkɨbey ɨr aabo
nehe heke tɨbɨte olak par uje abeylo õr toy. 30 Heke uje tomsaha par rey
hn akahalo pahɨr ese nemest wɨrc nehe hn aakɨhɨlo hn ehelo. Tyenɨj
akahalo erze õr ɨbe eeyo toy par uje olak jwe par uje tyenɨj eychɨmlo
erze israel oso õr wee uje õr dose kɨmɨjɨ oniyokõr uje mĩhnɨk o kɨmɨjɨ ye
oniyokõrpe.—

Jesús chɨraha uje Pedro sata ɨre nehe.

31 Eseekite hn Jesús tatɨm Simón Pedro ɨm: —Simón, hmeychɨm.
Satanás sapur Porrosht par uje nos prowa olaklo kɨmɨjɨ ahakõrlo uje
mĩhnɨk shuu olak ɨtso uje ochishɨt trigo par uje ochiyuhu erze uje
mɨhnũwo uje de ehet. 32 Per yok orarkɨ tapur Porrosht par uje takashɨm
owa par uje shish ye otiis yok. Uje eeshpo ahakõr uje tahmũr ich etĩr erze
eshɨbo par uje akashɨm õr par uje oniyokõrpo uje tahmũr.— 33 Simón
tatɨm ɨm: —Ɨrhĩche, kɨmɨjɨ etĩr karsel ehet ich tyenɨj tokõya owa hn
kɨmɨjɨ atɨ ich tyenɨj tɨkɨtɨ toy.— 34 Jesús tatɨm Pedro ɨm: —Titɨm owa uje
ese deeych huta ehn yahpaa kokot yerh ich ata yoke uje ye eraha yokpe
tre bese.—

Yej terɨhɨ uje ochishew Jesús.

35 Eseekite hn Jesús tatɨm dakɨle ɨm: —Uje tuu bolɨlo anɨmɨrãhalo
Porrosht ahwosni titɨm olak par uje ye bolilo borson par emchahalo olak
ɨshujãro ehet hn ye bolilo hnote hn ye bolilo olak erihyo. ¿Je olak nesita
kuche uje nihyokĩhɨ olak ahɨrni?— Otatɨm otsɨɨ: —No, ye õryok nesit
latɨk.— 36 Jesús tatɨm õr ɨm: —Ele ahle uje olak hnote chɨhɨ ich bolilo, hn
bolilo borson par emchahalo olak ɨshujãro ehet. Uje olak espada nĩhyok
ich anuwãhalo olak ɨshuwo pɨkaap par uje eylo nohmet. 37 Porrosht

ahwoso tyenɨj yakaha uje tata shuu ɨtsorz ɨm: “Ochɨbɨte Cristo erze hnakɨrbo õr ahɨr uje õr ɨluu mɨhnũ oshuu ɨtso uje shiyokõr uje mĩhnɨk ɨtso õr.” Titɨm olak uje ich yej yakaha erze uje Porrosht ahwoso tata.— 38 Õr ɨre otatɨm otsɨɨ: —Ɨrhĩche, espada de lɨka osiyer.— Hn ɨre tatɨm õr ɨm: —Da ya.—

Jesús orarɨhɨ asa shakɨrrza ehet.

39 Eseekite hn Jesús tokolɨhɨchɨs hno tĩr wahacha wĩrye uje ɨich otsɨɨ Olivos. Wɨchɨ shɨ ɨr ɨluu par uje umuhuchɨs. Ɨr akɨle õya ɨre. 40 Uje otaachĩhɨ wahacha hn tatɨm dakɨle ɨm: —Shish tyenɨj olak orar apurlo Porrosht par uje ye ahakõrlo erze mɨhnũwo uje yewo sehe oduhu ahakõrlo.—

Tyenɨj ochishew Jesús.

41 Eseekite hn Jesús tokolɨhɨ dakɨle õr ahɨr hn hno tĩr wahacha kɨmɨjɨ treynta metro par uje orarɨhɨchɨs. Icha dete hnɨmo hn orar sapur Porrosht ɨm: 42 —Dii Porrosht, kɨmɨjɨ ahmũr ich sehe tuu ye uhu erze kuche mɨhnũwo masaha yok per ma om ahakõr uje ahmũr hn ye ahakõr uje shɨ yok tahmũr.— 43 Ɨchii anjel tãr poõrc hn tokolɨhɨ ahɨr hn ɨshɨm Jesús ukurbo. 44 Jesús ehet chuuna erze kuche uje ich dospa uje tyenɨj masaha ɨre nehe heke ich ma orar sapur Porrosht. Ich shuu dɨhɨrc tokole kayɨhɨ hnɨmich shɨ ɨtso uje armɨsta tokole hn kayɨhɨ hnɨmich. 45 Eseekite uje sɨhna orarkɨ hn iyehet hno tĩr wahacha uje ɨr akɨle ode. Uje chish õr ich nos omo pork ich õr dosdarakpa shuu ochɨrmtsɨr. 46 Jesús tatɨm õr ɨm: —¿Ɨnaãpo shɨ amɨlo? Erĩhɨlo olak orar apurlo Porrosht par uje ye ahakõrlo erze kuche mɨhnũwo uje yewo sehe oduhu ahakõrlo.—

47 Eseekite uje ehn Jesús keytker erze dakɨle hn Judas taãcha. Oso oyehe nẽr ich okɨhniya. Wɨchɨ Jesús akɨlak toy uje õr dose. Sɨthĩr ɨre Jesús par uje seta chuku ũr. 48 Jesús tatɨm ɨm: —Judas, ¿je eku pur par wɨr ochɨraha yok uje tokõra poõrzni par uje asɨm yok erze hnakɨrbo uje ich õr ɨluu mɨhnũ?— 49 Uje ɨr akɨle omo erze oso uje tyenɨj ochishew Jesús hn otatɨm otsɨɨ: —Ɨrhĩche, ¿je ahmũr uje tyenɨj oyohlo õr oyĩra õr espada?— 50 Jesús akɨlt yet ihyo ese saserdote õr bahlut pisht ɨr yɨlt per nahã hn ihyo ãrza waãchta. 51 Jesús tatɨm ese dakɨlt ɨm: —Moym. Ye ahakõrlo.— Sakahɨr ese õr yɨlt ãrza hn shuu owich ompo. 52 Eseekite hn erze saserdote õr bahluwo hn erze uje otɨbey templo õr bahluwo hn erze õr bahluwo uje otɨbey dɨt wɨr uje õya erze yewo uje otɨrẽt par uje ohnoy Jesús. Jesús tatɨm õr ɨm: —¿Je yok echɨkɨ heke erẽtlo hn õhwɨlo espada hn õhwɨlo erze piyo par uje asɨlo yok? 53 Kal deeych shish yok de olak ahɨr wahacha templo patikɨt ehet per yelɨj asɨlo yok. Ele dɨhlake ich terɨhɨ orta par uje asɨlo yok pork erze mɨhnũwo uje Satanás shiyokõr wɨchɨ shɨ ɨtso dɨhlele.—

Pedro sata uje ye dɨraha Jesuspe.

54 Eseekite hn ochishew Jesús ohnoy otseya wahacha saserdote õr
bahlut pisht ihyuch. Pedro shish ɨyehe Jesús nẽr dukuhla. 55 Uje otaachĩhɨ
wahacha hn erze hnakɨrbo ochukuta jwekɨtɨhɨchɨs patikɨt ehet pisht hn
otsakaha wɨrc. Pedro sakaha õr ahɨr toy. 56 Uu saserdote õr bahlut pisht
ɨr ɨbiita teychɨm Pedro pork jwekɨt yokõrt chihit. Teychɨm pishɨ ɨre hn
chɨraha hn tatɨm erze hnakɨrbo ɨm: —Lɨkɨ hnakɨrbich shish ĩya Jesús.—
57 Pedro sata tatɨm wate ɨm: —Yok ye tɨkɨraha otɨk, nam.— 58 Wɨsɨk wɨsɨk
hn yet teychɨm ɨre. Tatɨmpo ɨm: —Owa Jesús akɨlak toy.— Pedro sata
tatɨm ɨm: —No, ye yokpe. Wɨchɨ ye tɨkɨraha otɨk, sham.— 59 Uje terɨhɨ
orta yata hn hnakɨrbich yet keytker leshɨbo tatɨm õr ɨm: —Ich ũru uje
lɨkɨ Jesús akɨlak toy pork lɨkɨ galilea os.— 60 Pedro sata tatɨm ɨm: —Ye
tɨkɨraha ese uje ata, sham.— Uje ehn sata Jesús ɨchii kokot yerh. 61 Jesús
somtɨs ɨre hn teychɨm pishɨ Pedro. Heke Pedro eyucha uje ɨrhĩch tatɨm
ɨreke ɨm: —Uje ehn yahpaa kokot yerhɨ ele dɨhlake ich tyenɨj ata tre
bese uje ye eraha yokpe.— 62 Pedro tokolɨhɨ patikɨt ehet ich yerhpa pork
chɨraha uje shiyokõr uje mĩhnɨk.

Oso ochiyuhu lahwoso mɨhnuwõho Jesús.

63 Eseekite erze hnakɨrbo uje otɨbey Jesús ochiyuhu lahwoso
mɨhnuwõho ɨre hn otsepyẽr. 64 Otsajuwe Jesús ɨle hn oshuu. Otatɨm
otsɨɨ: —Atɨm õryok yeẽkpo ese uje shuu owa.— 65 Otatɨm Jesús kuche
mɨhnũwo ich kɨhniya.

Ohnoy Jesús otseya õr bahluwo ɨkɨch.

66 Eseekite uje ich dɨhɨrbɨt pisht hn erze õr bahluwo weeta uje iich otsɨɨ
Junta Suprema otakɨsho lawich. Wɨr dɨt oso õr bahluwo hn saserdote õr
bahluwo hn erze hnakɨrbo uje oshiyokorãha oso waa ley waa je Moisés
chichewkite. Yewo ohnoy Jesús otseya õr ɨkɨch. Erze õr bahluwo otatɨm
Jesús otsɨɨ: 67 —Sehe oyuhu atɨm õryok kɨmɨjɨ owa uu Cristo o kɨmɨjɨ ye
owape.— Jesús tatɨm õr ɨm: —Kɨmɨjɨ titɨm olak uje yok uu Cristo ich otiislo
yok, 68 hn kɨmɨjɨ titɨm olak kuchɨt par uje tuu atɨmlo yok ich ye atɨmlo
yokpe.— 69 Jesús tatɨm õr ɨm: —Yok tokõra poõrzni. Ich yej terɨhɨ uje
tiyakaha Porrosht waãchta. Wɨchɨ ich ɨr ukurbo deyo.— 70 Heke nos wɨr õr
ɨre otatɨm otsɨɨ: —¿Je owa uu Porrosht ijɨt pisht?— Tatɨm õr ɨm: —Ẽhe, ich
ũru uje atɨmlo yok.— 71 Erze õr bahluwo okeytkẽrye otsɨɨ: —Ye nesit yeẽk
tɨrẽt ma par uje denunsya ɨre. Oyunt uje ɨre chiinehnɨm Porrosht.—

Ohnoy Jesús otseya Pilato ɨkɨch.

23 1 Eseekite hn nos wɨr õr bahluwo oyehet hn ohnoy Jesús
otseya wahacha Pilato ɨkɨch. 2 Uje nos otaachĩhɨ Pilato ahɨr

ɨchii õr denunsya Jesús otatɨm Pilato otsɨi: —Oyakɨsh õryok owich hn
oyikɨtkẽrye hn par õryok ich ɨmeheeych uje ele hnakɨrbich shuu nos wɨr
dɨt oso õr eyuwo mɨhnũwo. Tatɨm oso uje ye doshɨ hnote ese romano oso
õr bahlut pishtpe. Wɨchɨ shɨ tatpo uje ɨre uu Cristo uje ich rey.— 3 Pilato
tatɨm Jesús ɨm: —¿Je owa uu israel oso õr rey?— Jesús tatɨm ɨm: —Ẽhe,
ich ũru uje atɨm yok.— 4 Pilato tatɨm erze saserdote õr bahluwo hn erze
oso yewo ɨm: —Ye tish latɨk uje mĩhnɨk uje ele hnakɨrbich shiyokõr.—
5 Õr ɨre otatɨm Pilato ich otsɨhnew lahwoso otsɨi: —Wɨchɨ shish
shiyokorãha oso lɨka hnɨmich Judea shuu oso õr eyuwo mɨhnũwo. Ɨchii
shiyokorãha oso wahachni hnɨmich Galilea nehech taachĩhɨ lɨka Judea.—
6 Uje Pilato chunt uje wɨr oshuu ɨtsorz hn tatɨm õr ɨm: —¿Je lɨka galilea
os?— 7 Uje chɨraha uje Jesús galilea os hn shuu ohnoy otseya wahacha
rey Herodes pork wɨchɨ reyɨhɨ wahacha galilea oso õr hnɨmich. Tekɨrɨhɨ
dɨt Jerusalén.

Ohnoy Jesús otseya Herodes ɨkɨch.

8 Eseekite uje rey Herodes umo Jesús ich aylpa pork ɨre ich osdeyo
uje sehe teychɨm. Chuntni uje Jesús shiyokõr kuche uje ye latɨk pwele
shiyokõr hn ɨre sehe duhu niyokõr kuche par uje teychɨm. 9 Tatɨm Jesús
kuche ich kɨhniya par uje sehe dɨraha per ye Jesús diilehetpe. 10 Wɨr
odechɨ toy ɨre ahɨr erze saserdote õr bahluwo hn erze hnakɨrbo uje
oshiyokorãha oso waa ley waa je Moisés chichewkite. Shish õr denunsya
ɨre ich otsɨhnew lahwoso. 11 Eseekite hn rey Herodes hn nos wɨr ɨr
ohyerptoso shɨ oloter Jesús oshuu ɨtso uje ye jukur. Oshuu iyãha õr
ɨshuwo uje ich ɨhĩrts pisho shɨ ɨtso uje rey iyãha hn oshuu ohnoy otseya
Pilato ɨkɨchpo. 12 Rey Herodes hõr Pilato antkite õr ɨmãhoye per ese
deeych uje Pilato shuu ohnoy Jesús otseya Herodes ɨkɨch heke õr aho
kɨisɨhɨye hn õr ihyẽroye.

Pilato shuu oshuu Jesús oshuu toy.

13 Eseekite hn Pilato shuu wɨr otakɨsho lawich erze saserdote õr
bahluwo hn erze õr bahluwo uje otɨbey dɨt hn erze dɨt oso. 14 Tatɨm õr ɨm:
—Olak ohwĩlo ele hnakɨrbich hn atɨmlo yok uje shuu dɨt oso õr eyuwo
mɨhnũwo. Tɨkitkerĩhɨ olak ɨkɨch per ye tish uje mĩhnɨk uje shiyokõr uje
atɨmlo yokɨke.— 15 Hn ɨm: —Rey Herodes ɨtspo, ye dishpe uje wɨchɨ
shiyokõr uje mĩhnɨk, heke shuu cheeshpo tĩr lɨka. Ich ɨmeheeychpa uje
ɨre ye niyokõr latɨk uje mĩhnɨk par uje oshuu oshuu toy. 16 Heke shɨ tyenɨj
tuu otsepyẽr hn tuu do deyhi.— 17 Erze oso shɨ õr ɨluu uje kal terɨhɨ ãyt õr
ahamich uje iich otsɨi Pascua ich oshuu Pilato tãra hnakɨrbich nohmet uje
de karsel ehet.
18 Nos wɨr õr ɨre ich otakɨsho lahwoso hn otɨbich ich otsɨhnew otsɨi:
—Tukulo ese hnakɨrbich uhulo toy, hn eyuhulo ese Barrabás karsel

ehet.— 19 Wichi hnakirbich dechi pork prowa sehe diyuhu gobierno
wahacha Jerusalenni hn shuu hnakirbich yet shuu toy, heke ochimchaha
karsel ehet. 20 Pilato keytker erze osopo pork ire sehe diyuhu Jesús, 21 per
erze oso ich otibich jwertpa otsii: —Uhu olowish odibite krus eeych par
uje toy. Uhu olowish odibite krus eeych par uje toy.— 22 Ich tre bese uje
Pilato tatim õr shuu itsorz im: —¿Inaãpo heke atimlo yok uje tyenij toy?
¿Niyokõr latikpo? Yok ye tish latik uje Jesús shiyokõr uje iyuwe asa ley
par uje tuu oshuu oshuu toy. Shi tyenij tuu otsepyẽr ochĩra shikote hn tuu
deyhi.— 23 Per õr ire shish otibich otatim Pilato par uje shuu ochowishihi
krus eeych par uje toy. Otibich nehech Pilato tẽr õr. 24 Wichi shuu
ohyerptoso oshiyokõr uje wir otatim ire, 25 heke chiyuhu ese hnakirbich
karsel ehet uje wir ochiihlaka. Ire prowa chiyuhu gobiernoni hn shuu
hnakirbich yet shuu toy. Hn Pilato shuu erze ohyerptoso ohnoy Jesús par
uje wir oshuu oshuu toy shi itso uje oso otsapurku.

Ochowish Jesús ochibite krus eeych.

26 Eseekite uje ehn erze ohyerptoso ohnoy Jesús par uje oshuu oshuu
toy hn ochishihi hnakirbich dehet pehet uje iich otsii Simón. Wichi
cirene os. Ire tãra aach par hno tĩr dit ehet. Oshim ire Jesús krus par uje
wichi ihyõk iyehe Jesús nẽr. 27 Ich oso okihniya oyehe nẽr. Timcher õya
õr toy. Wir ich oyerh hn otibich pork ich õr odosdarakpa uje Jesús tyenij
toy. 28 Jesús somtis ire hn tatim õr im: —Timcher, olak uje ebuhulo dit
Jerusalén, ye eyerhlo owĩrlo yok. Tyenij eyerhlo owĩrlo olak hn erze olak
aabo. 29 Erze daalo ich yarhak par olak uje olak aabo ode heke atimlo yẽr
uje ich ma om par erze timcher uje õr ebir. Ma om par erze uje yahpaa õr
aabĩrsh. Ma om par erze uje yelij olekwẽr laabo. 30 Uje terihi ese deeych
nehe hn Jerusalén oso otolpa nehech otata otsii: "Ma om par erze kojano
deyo kayihi õryok eeych par uje oyiti hn erze wĩrye nos lajuwe õryok."—
31 Jesús tatim õr im: —Erze kuche mihnũwo uje oshiyokorĩhi yok ich
shuu paat doso. Ich shi itso jwekita uje otsẽru asa pohorrza uje ichirãha
per ich kwestpa uje duhlu pork ye tiyokõrpe uje mĩhnik. Deeych yet nehe
hn erze kuche mihnũwo uje oshiyokorĩhi olak ich ma mĩhnik pork ich shi
olak itso asa pohorrza uje ilaro hn duhlu shichish pork ahakõrlo uje ich
mihnũwo.—

32 Eseekite hn ohyerptoso ohnoy toy erze echiko õr osiyer par uje oshuu
õr oshuu otoy õya Jesús. 33 Uje otaachĩhi ese wĩrit uje iich otsii huta
debiyo hn ochowish Jesús ochibite krus eeych. Ochowish echikit ochibite
ir krus eeych wahacha Jesús waãchta hn ochibite yet ir waachjãrrza.
34 Jesús orar sapur Porrosht im: —Dii Porrosht, titim owa par uje owa
perdonar nãhu oso uje oshuu yok oshuu tikiti pork ye odirehepe erze
uje oshiyokõr.— Ohyerptoso otsehek Jesús ishuwo hn oloter kuchit par
uje yeẽk chiyey ich wichi par ire. 35 Erze oso uje odechi oteychim Jesús

hn erze õr bahluwo ochiyuhu lahwoso mɨhnuwõho Jesús hn oloter ɨre.
Otatɨmye otsɨɨ: —Dukutha erze oso yewo mahn ye pwele sohnɨmichɨhɨ
krus eeychpe. Kɨmɨjɨ wɨchɨ uu Cristo uje Porrosht chiihlani par uje ɨshɨ
eyok hnɨtew ich tyenɨj sohnɨmichɨhɨ krus eeych.— 36 Wɨr õr ɨtspo erze
ohyerptoso, ochiyuhu lahwoso mɨhnuwõho hn oloter. Otsɨtĩr ɨre hn oshɨm
minagre par oshuu ɨhɨ. 37 Otatɨm otsɨɨ: —Kɨmɨjɨ owa uu israel oso õr
rey ich ahnɨmichɨhɨchɨs krus eeych.— 38 Ochɨbɨte tabɨlt krus Jesús huta
eeych. Pilato chichew chɨbɨte ɨm: —Lɨkɨ uu israel oso õr rey.—
39 Eseekite hn echɨkɨt yet dechɨ ahɨr ɨr krus eeych. Tatɨm Jesús
lahwoso mɨhnũwo shɨ loter hn tatɨm ɨm: —Kɨmɨjɨ owa uu Cristo ich
ahnɨmichɨhɨ krus eeych hn ermas õryok wɨshɨ toy.— 40 Per uu echɨkɨt
yet tatɨm leshɨbich ɨm: —Ye ompe uje uhu ɨlorz. ¿Je ye atɨla Porroshtpe?
Hmeychɨm, owa ich owa dospa shɨ owa ɨtso ɨre. 41 Ich eyok dospa uje erze
kuche mɨhnũwo ɨmehe eyok uje yiyokõr mɨhnũwo, mahn ese hnakɨrbich
ye niyokõrpe uje mĩhnɨk.— 42 Hn tatɨm Jesús ɨm: —Jesús, ye ekey yok
lɨshɨ uje amsaha par rey nehe hn abey oso.— 43 Jesús tatɨm ɨm: —Ich
ũrpa uje titɨm owa. Ele deeych ich owa de pahɨr wahacha owich uje ich
om uje iich otsɨɨ paraíso.—

Jesús ich toy.

44 Eseekite uje ich terɨhɨ deeych pehet hn dɨhlelta ihnɨmichɨhɨ lekɨtiyo
nehech terɨhɨ a la tre yɨlka. 45 Uje ese deeych ich ye hũrpe hn ese bortɨsht
uje dechɨ templo ehet par shuu aho osiyer ich shiyãs ɨre nehech po osiyer.
46 Jesús tɨbich ich jwertpa ɨm: —Dii Porrosht, tokosɨm owa pɨchɨbich.—
Uje tata shuu ɨtsorz hn sɨtsẽr dehyerc, ich tokɨ.
47 Hn ese ohyerptoso õr kapitan umoko nos wɨr kuche uje tokole uje
Jesús tokɨ heke tata ɨm: —Ich ũrpa uje ele hnakɨrbich ye niyokõrpe uje
mĩhnɨk.— Uje tata shuu ɨtsorz ich chɨbɨte uje Porrosht ich dich. 48 Nos
wɨr oso uje odechɨ oteychɨm Jesuspo. Ich omoko uje tokɨ hn otokolɨhɨchɨs
ohno. Oshuu derjor pork ich õr dosdarakpa. Shɨ õr ɨluu. 49 Per nos wɨr oso
uje ochɨraha Jesús hn erze tɨmcher uje õya Jesusni uje tokolɨhɨ Galilea
shɨ oyehe dukuhla oteychɨm ɨre uje oshiyokõr mɨhnɨkĩhɨ.

José chihitsɨm Jesús.

50 Eseekite hn hnakɨrbich dechɨ Jerusalén uje iich otsɨɨ José. Ɨre
Arimatea os. Arimatea dechɨ hnɨmich Judea. Wɨchɨ õr bahluwa toy ĩya
wate Junta Suprema. Ɨr ɨluu ich om. Shish oshiyokõr uje Porrosht ɨr ley
tata. 51 Ese José ye nahmũrpe uje Junta Suprema ochɨbɨte par oshuu
Jesús. Iyem uje Cristo tɨbey oso nehe. 52 Ɨre hno tĩr Pilato hn sapur Jesús
yũhurrza. 53 Uje ɨshɨm ɨre ɨchii hno chɨrmasɨhɨ krus eeych hn chɨpeẽsa
sawɨnta waa je ich ɨhĩrpa. Hnoy seya wahacha dukuta uje oshiyokorĩhɨ
kojach ohwɨt. Asa dukuta yahpaa odɨbɨte latɨk. 54 Ese deeych wɨchɨ uje

onishii erze oposo par dechole par uje otaak pork wichi uu deeych uje otsakir. 55 Eseekite hn erze timcher uje ehn õya Jesusni uje tokolihi Galilea ohno oyehe José nẽr hn oteychim uje hnoy Jesús seya wahacha dukuta uje de kojach ohwit hn chibitichi. 56 Uje oteychimke ichii ohno ocheeshpo otĩr dahuwo. Onishii pohir uje aat ehmuuj hn perfume par uje ochibite Jesús dukuta per ese deeych uje otsakir ich wir otsakir pork Moisés ley tata shuu itsorz heke ye õr pwelpe odeeshpo shichish.

Jesús ich ikpo.

24 1 Eseekite uje terihi domingo dihirbit pisht hn erze timcher ohnoy erze pohir ukult uje aat ehmuuj hn perfume uje onishiihna par uje otseya Jesús dukuta. 2 Uje otaachĩhichis dukuta hn ochish ese kojach uje otsajuwe dukuta ebich ich yeẽk shuu chukwerlabeke chiyuhuchis lukuta ebich. 3 Omasaha asa dukuta ehet per ich ye odish ese Ɨrhĩch Jesús ir yũhurrzape. 4 Uje ohye Jesús ye odiraha keshi chihi iraãpo ichii hnakirbo õr osiyer otokolihi õr ahir. Ich õr ishuwo hũre. 5 Erze timcher otola õr heke ochiyuwa dele hnimich nehech õr une terihi hnimich. Erze hnakirbo otatim õr otsii: —¿Ɨnaãpo heke ekwilo ese uje ika ele topo õr owich? 6 Nihyokĩhi lika. Wichi ikpoko. Olak eyucha erze ir ahwoso uje ehn de Galileani hn tatim olak. 7 Tatim olak uje ire tãra poõrzni hn tyenij yeẽk ishim ire erze hnakirbo uje õr iluu mihnũ par uje ochowishihi krus eeych par uje toohochis. Je terihi daalo tre hn tyenij ikpo.— 8 Uje otatim õr oshuu itsorzike hn erze timcher õr eyucha erze Jesús ahwoso uje tatim õrni. 9 Eseekite uje otãra wahacha dukuta hn otĩr ese owich uje erze apóstole uje õr onse ode hn erze yewo. Otatim õr uje õr ire omoko. 10 María waa je tãra dit Magdala hn Juana hn María waa Santiago data hn yẽr õya õr toy. Wir uje ochunt erze anjele õr ahwoso hn otatim erze apóstole. 11 Per erze apóstole otsotiis erze timcher õr ahwoso. Shi oshuu itso uje wir otata lahwoso uje ye ũrpe. 12 Per Pedro iyehet hno uushi tĩr dukuta par teychim kimiji ich ũru uje otatim õrke. Sithĩr ire hnimich hn teychim dukuta ehet. Shi umo asa sawinta uje ochepeẽsa Jesushna. Shi wate dechi dukuta ehet. Hno cheeshpo tĩr dahuch. Shuu deyuwo tisĩr uje teychimike.

Jesús hõr dakile õr osiyer tĩr Emaús.

13 Eseekite shiyehe wichi deeych hn hnakirbo õr osiyer otokolihi erze apóstole õr ahir hn ohno otĩr wahacha dit uje iich otsii Emaús. Ese dit ich onse kilometro uje dukuhlehechis Jerusalén. 14 Uje ehn ohno otĩr wahacha hn otatimye nos wir kuche uje tokolihi Jesushna. 15 Uje ehn okeytkẽrye hn Jesús sithĩr ire õr. Hno ĩya õr 16 per Porrosht ye duhu odirehepe uje wichi Jesús. 17 Jesús keytker õr im: —¿Ekitkerloyeẽhe latikpo ele dehet pehet?— Oyehe. Ich õr dosdarakpa. 18 Yet uje iich otsii Cleofas tatim Jesús

ɨm: —¿Shɨ owa sohmɨra uje ekɨrɨhɨ wahacha Jerusalén hn ye eraha uje
oshiyokorĩhɨ wahachhna?— 19 Jesús tatɨm ɨm: —¿Oniyokõr latɨkpohna?—
Otatɨm ɨre otsɨɨ: —Erze kuche uje oshiyokorĩhɨ Jesushna. Wɨchɨ uu dɨt
nazaret osht. Wɨchɨ profetya. Shiyokõr kuche uje nĩhyok ye latɨk pwele
niyokõr. Jesús chɨrahapa sanɨmɨrãha Porrosht ahwoso. Porrosht chɨraha
uje ich ũru hn nos wɨr oso ochɨraha toy. 20 Erze saserdote õr bahluwo
hn erze õr bahluwo uje otɨbey dɨt oshɨm Jesús Pilatohna par uje wɨchɨ
shuu oshuu oshuu toy. Heke Pilato ɨshɨm Jesús erze ohyerptoso par uje
ochowɨshɨhɨ krus eeych oshuu toy.— 21 Hn otatɨm ɨre otsɨɨ: —Oyɨbɨthna
uje Jesús tyenɨj chiyuhu erze israel oso erze romano oso õr hme per ich
daalo tre uje wɨchɨ toy ɨtsorz. 22 Hn ye shɨ erze uje tokole ɨtsorz. Erze
tɨmcher yẽr uje shish õya õryok oshuu oyish õryok ɨbe pork ele dɨhɨrbɨt
pishtɨkɨ hn ohno otĩr wahacha dukuta 23 hn õr ɨre ye odishpe ese Jesús
yũhurrza. Ohno ocheeshpo otĩr wahacha uje õryok de hn otatɨm õryok
uje omo kuchẽrkɨke uje ye latɨk pwele nomo. Otatɨm õryok uje õr ɨre omo
anjele. Erze anjele otatɨm õr uje Jesús ɨkpo. 24 Hn õryok ihyẽre sohmɨramo
ohno oteychɨmke asa dukuta. Ochish shɨ ɨtso uje erze tɨmcher otatɨm õrke
per ye odish Jesuspe.— 25 Eseekite hn Jesús tatɨm õr ɨm: —Shɨ ahakõrlo
ɨtso uje olak totihlo pork ich shish sehe otiislo erze ahwoso uje ich ũru
uje erze profeta poruwo wɨshɨ ochichewkite. 26 ¿Je ye erahalope uje oso
tyenɨj oshiyokorĩhɨ doso Cristo par uje ɨshɨ olak hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr
hn masaha par rey?— 27 Ɨchii nos shiyokorãha õr erze Porrosht ahwoso uje
tata Cristo uje de erze hute uje Moisés lɨshɨ chichewkite hn uje de erze hute
ehet uje nos wɨr profeta poruwo wɨshɨ ochichewkite.

28 Eseekite uje otaachĩhɨ ese dɨt uje õr ihyuch de hn Jesús shɨ ɨtso uje sehe
sowe 29 per õr ɨre shish otatɨm par uje sakahachɨs. Otatɨm otsɨɨ: —Akaha
õryok ahɨr pork ich yɨlkashɨp.— Heke Jesús masaha par uje sakaha õr ahɨr.

30 Jesús hn erze hnakɨrbo uje õr osiyer otsakahachɨs nemest wɨrc.
Jesús chishew pan. Nɨna Porrosht hn sehek hn ɨshɨm õr par uje otew.
31 Uje Jesús shiyokõr shuu ɨtsorz hn ochɨraha uje wɨchɨ Jesús hn ɨre ɨchii
nihyokĩhɨchɨs õr ahɨr. 32 Okeytkẽrye otsɨɨ: —Ich shuu eyok aho puhlo uje
tatɨm eyok erze Porrosht ahwosoho dehet pehetɨke par uje eyok pwele
yɨraha.— 33 Uje otata oshuu ɨtsorz ɨchii oyehet hn ohno ocheeshpo otĩr
Jerusalén uje erze apóstole uje õr onse ode hn erze yewo uje odechɨ toy.
34 Otatɨm erze õr osiyer uje otaãchaka otsɨɨ: —Ich ũru uje õryok Ɨrhĩch
Jesús ɨkpo. Tokolɨhɨ Simón ɨkɨch.— 35 Erze õr osiyer otatɨm erze deshɨbo
uje Jesús shiyokorãha orĩhɨ dehet pehetɨke. Otatɨm õr uje ye odɨrehepe
uje wɨchɨ Jesús per uje sehekɨke ese pan ich hnii ochɨraha.

Jesús tokolɨhɨ dakɨle õr ahɨr.

36 Eseekite uje ehn okeytkẽrye otatɨmye uje omoko hn Jesús
tokolɨhɨchɨs õr ahɨr. Nos seta õr ɨm: —Uhu olak aho kɨɨs.— 37 Per õr

ɨre ich nos ochishlabe. Shɨ ochɨbɨte uje wɨchɨ lɨkɨchɨbich. 38 Jesús
tatɨm õr ɨm: —¿Łnaãpo heke as olak ɨbe? ¿Łnaãpo otiislo uje yok ɨkpo?
39 Hmeychɨmlo pɨhme hn hmeychɨmlo pɨr. Shiyehe wɨchɨ yok. Akɨhɨrlo
yok par uje erahalopa pork lɨkɨchɨbich yelɨj erõsh hn yelɨj debiyõsh.
Eychɨmlo uje yok debiyo de hn pẽro de.— 40 Uje nos tatɨm õrke shuu
ɨtsorz hn sowa õr nahme hn der. 41 Õr ɨre ich õr aylpa per shish õr
koswãha. Ochishlabe uje wɨchɨ Jesús heke tatɨm õr ɨm: —¿Je kuchẽrk
chɨhɨ par uje taw?— 42 Łr akɨle otõhwa doshɨt õr wansɨt pɨkaabɨt hn reyna
ɨjĩr pɨkaap. 43 Łre chishew ese dabɨsht hn taakɨhɨchɨs apóstole õr ɨkɨch.
44 Jesús tatɨm õr ɨm: —Ahnũwo pahwoso uje titɨm olakni uje ehn yok
de olak ahɨr ich tyenɨj titɨm olakpo. Nos tyenɨj yakaha erze Porrosht
ahwoso uje tata uje tyenɨj oshiyokorĩhɨ yok. Erze Porrosht ahwoso
wɨr uje Moisés lɨshɨ chichewkite hn wɨr uje uu profeta poruwo wɨshɨ
ochichewkite hn wɨr uje de asa hutɨta uje iich otsɨɨ Salmo.— 45 Eseekite
hn Jesús shuu õr pwele ochɨraha erze Porrosht ahwoso. 46 Tatɨm õr uje
Porrosht ahwoso tata uje Cristo tyenɨj toy per je terɨhɨ daalo tre ich tyenɨj
ɨkpo heke tokole ɨtsorz. 47 Hn tatɨm õrpo uje Porrosht ahwoso tata uje
tyenɨj otsanɨmɨrãha ɨr ahwosoho ese dɨt Jerusalén wap hn nos wɨr ĩrmo
lekɨtiyo par uje oso ochuuna uje oshiyokõr mɨhnũwo hn tyenɨj otatɨm õr
uje Cristo shiyokõr par õr hn Porrosht perdonar õr. Wɨr erze uje Porrosht
ahwoso tata. 48 Jesús tatɨm õr ɨm: —Erze kuche uje Porrosht ahwoso tata
wɨr uje oshiyokorĩhɨ yok. Nos amɨlo heke tyenɨj anɨmɨrãhalo hn atɨmlo õr.
49 Yok tuu Porrosht Łchɨbich tĩr olak nehe. Wɨchɨ uje Papa chɨbɨte lahwoso
par uje ɨshɨm olak. Per wap shɨ akaha lɨklo dɨt Jerusalén nehech Porrosht
Łchɨbich tãra poõrc hn taachĩhɨchɨs hn ɨshɨm olak ukurbo.—

Jesús hno tĩr poõrc.

50 Eseekite hn Jesús hno iyeebe hn ɨr akɨle oyehe nẽr. Iyehe dehet pehet
yẽrɨj dukuhlehechɨs dɨt Betania. Sem nahme hn chiyuhu lahwoso omoho
õr. 51 Uje ehn chiyuhu lahwoso oomoho õr hn tokolɨhɨ õr ahɨr. Porrosht
hnoy seya poõrc. 52 Uje nos akɨle oteeychãha ɨreke hn ohno ocheeshpo
otĩr Jerusalén. Ich õr aylpa. 53 Shish otĩr templo patikɨt ehet par uje
oteeychãha Porrosht.

Juan

Ese uje ɨr iich otsɨɨ Porrosht ahwoso tyenɨj shũrha hnakɨrap.

1 1 Uje ehn yahpaa ĩrmo chihikite ich wichi de uje ɨr iich otsɨɨ
Porrosht ahwoso. Wichi de Porrosht ahɨr hn wichi Porrosht. 2 Uu
ĩrmo tenitkite ich shish de Porrosht ahɨr. 3 Wichi uje nos shiyokõr kuche.
Kɨrẽhe ye wichi niyokõr erze kuche ich nĩhyok. 4 Shi ɨre uje shuu õr ikɨrĩt
de hn ese õr ikɨrĩt wichi uje shuu ochɨraha Porrosht shi ɨtso uje luu chihit
õr. 5 Ese uje ɨtso luu chihit erze oso uje õr ɨluu mɨhnũ pork wɨr shi õr ɨtso
uje ode dɨhlelta hn asa dɨhlelta ye pwele nontew asa luupe.
6 Eseekite hn Porrosht shuu hnakɨrbich uje iich otsɨɨ Juan sanɨmɨrãha
lahwoso. 7 Ese Juan uu tohɨrm oso tɨrẽt tatɨm oso Cristo uje ɨre shi ɨtso
luu pork shuu oso ochɨraha Porrosht par uje nos ye olotiis Cristope. 8 Juan
wichi ye asa luupe. Shi tatɨm oso uje Cristo wichi asa luu. 9 Cristo tɨrẽt tĩr
nãhu ĩrmo par shuu ochɨraha uje ich ũru. Tyenɨj shuu nos oso õr pwele
ochɨraha Porrosht. 10 Wichi shiyokõr ɨrmõkite. Uje tɨrẽt tĩr nãhu ɨrmõni
ich oso ye odɨraha ɨrpe. 11 Wichi tɨrẽtni tĩr nanapso uu israel oso per wɨr
ye onahmũr ɨrpe. 12 Nos wɨr erze uje otsahmũr ɨre ich ye olotiis uje wichi
Cristo heke shuu õr pwele omasaha par Porrosht aabo. 13 Wɨr õr Porrosht
aabo pork shuu oshũrhapo. Ye õr Porrosht aabope shi pork õr deych hn
õr data wɨr Porrosht aabo, hn ye õr Porrosht aabope shi pork ochɨbite
uje õr Porrosht aabo, hn ye õr Porrosht aabope shi pork yeẽk tata uje õr
Porrosht aabo. Shi õr Porrosht aabo pork Porrosht shuu oshũrhapo.
14 Eseekite hn ese uje ɨr iich otsɨɨ Porrosht ahwoso shurhã ɨteẽtak hn
debuhu eyok ahɨr. Shish sahmũr oso hn tata uje ich ũru. Oyumo ɨre uje ich
hũre. Wichi Porrosht Ijɨt uje shi nohmɨra. Tãra ɨr Deych ahɨr. 15 Juan uu
tohɨrm oso tatɨm õr Cristo ich sɨhnew ɨm: —Ese uje titɨm olakni too: “Wichi
uje iyehe piyẽr ich ma dich je yok pork de wapkite ehn yok nĩhyok.”—
16 Cristo ich ɨhɨrk. Nos wɨr eyok uje eyok Porrosht aabo ich shish ɨshɨm
eyok uje eyok nesita. 17 Porrosht ɨshɨm Moisés ɨr ley par shuu ɨshɨm israel
oso per shuu Jesucristo tɨrẽt par sosɨr oso hn par shuu ochɨraha uje ich
ũru. 18 Nĩhyok yeẽk uje umo Porrosht. Jesús wichi Porrosht Ijɨt pisht uje shi
nohmɨra. Wichi uje tãra Porrosht ahɨr hn shuu oso ochɨraha Porrosht ɨluu.

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

Juan uu tohɨrm oso tata uje Jesús wɨchɨ Cristo.

19 Eseekite hn erze israel oso uje odechɨ Jerusalén uje õr ɨluu iich otsɨɨ
fariseo ochiihla erze uje õr ɨbiyo iich otsɨɨ saserdote hn erze uje otãra ɨr
porokkite Levi. Oshuu ohno otĩr Juan uu tohɨrm oso pork sehe odɨraha
kɨmɨjɨ wɨchɨ Cristo o keshɨ yeẽkpo. 20 Wɨchɨ ye nehnyẽr õrpe. Tatɨm
õr uje ich ũru ɨm: —Ye yok Cristope.— 21 Otatɨm ɨre otsɨɨ: —Kɨmɨjɨ ye
owa Cristo ¿ich owa yeẽkpo? ¿Je owa Elías?— Tatɨm õr ɨm: —Ye yok
Eliaspe.— Otatɨm otsɨɨ: —¿Je owa uu profetɨt uje Moisés tatkite uje tyenɨj
tɨrẽt nehe?— Tatɨm õrpo ɨm: —Ye yokpe.— 22 Otatɨmpo ɨre otsɨɨ: —¿Owa
yeẽkpo par uje oyitɨm erze uje oshuu oyɨrẽt?— Otsɨɨ: —¿Hap owa,
ebiitɨkɨhɨ?—
23 Hn Juan tatɨm õr ɨm: —Yok uje de ese hnɨmich uje ɨsa tɨhnew pahwoso
titɨm õr par onɨshii deluu shɨ ɨtso uje onɨshii dehet par eyok Ɨrhĩch shɨ ɨtso
uje profeta Isaías lɨshɨ tatkite.— 24 Erze oso uje õr ɨluu iich otsɨɨ fariseo wɨr
uje oshuu erze hnakɨrbo ohno otĩr Juan. 25 Otatɨmpo otsɨɨ: —Kɨmɨjɨ ye owa
Cristo hn ye owa Elías hn ye owa ese profeta ¿ɨnaãpo heke ohɨrm oso?—
26 Juan tatɨm õr ɨm: —Yok shɨ tokohɨrm oso onoota per yet de olak
ahɨr uje ye erehelope. 27 Wɨchɨ tyenɨj tɨrẽt nehe ɨyehe piyẽr. Yok ye yok
dichpe hnii par uje tiyuhu ɨr erihyo atshũro.— 28 Wɨr otĩr okeytkẽr Juan
uje tohɨrm osoho wahacha onoota Jordán pɨt yet deeych warĩch ye
dukuhlehe ese dɨt Betaniape.

Jesús wɨchɨ shɨ ɨtso Porrosht ɨr obejɨt.

29 Eseekite uje ich deychole hn Juan umo Jesús uje tɨrẽt tĩr ɨre. Juan
tatɨm oso ɨm: —Hmeychɨmlo ese. Wɨchɨ shɨ ɨtso Porrosht ɨr obejɨt uje
tyenɨj tooho oso nehe hn ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr. 30 Wɨchɨ uje
titɨm olak too: “Tyenɨj yet tɨrẽt ɨyehe piyẽr. Wɨchɨ ma dich je yok pork ɨre
de wapkite ehn yok nĩhyok.” 31 Wap ye tɨkɨraha uje wɨchɨ Jesús uje ɨyehe
piyẽr. Shɨ yok ɨtso olak uje ye erehelope. Yok Tɨkɨrẽtni par tokohɨrm oso
par uje tuu wɨr erze israel oso ochɨraha yeẽkpo Jesús.—
32 Hn Juan tata ɨm: —Tokomo ese Porrosht Ɨchɨbich uje ihnɨmich tãra
poõrc shɨ ɨtso palomɨt hn ihnɨmichɨhɨ Jesús eeych hn sakaha. 33 Yok ɨtspo,
ye tɨkɨraha yeẽkpo ɨre per ese uje shuu tɨkɨrẽt par tokohɨrm oso tatɨm
yok ɨm: “Ese uje eychɨm hn Porrosht Ɨchɨbich ihnɨmichɨhɨ ɨr eeych hn
ye tokolpe, wɨchɨ uje tyenɨj tohɨrm oso chĩra Porrosht Ɨchɨbich, ye nĩra
awɨtpe.” 34 Tokomo ɨre uje Porrosht Ɨchɨbich ihnɨmichɨhɨ ɨre eeych heke
titɨm olak uje wɨchɨ uu Porrosht Ijɨt.—

Jesús ɨr akɨle webich oso.

35 Eseekite uje dechole yet hn Juan dechɨ ese owichpo. Ɨr akɨle õr
osiyer õya ɨre. 36 Uje Jesús chɨkãhachɨs hn Juan teychɨm hn tatɨm dakɨle

ɨm: —Wɨchɨ shɨ ɨtso Porrosht ɨr obejɨt uje tyenɨj ɨshɨ oso õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr nehe.— 37 Erze Juan ɨr akɨle uje õr osiyer ochunt uje tatɨm
õr hn ohno oyehe Jesús nẽr. 38 Jesús somtɨs ɨre hn teychɨm õr uje oyehe
ɨre nẽr. Tatɨm õr ɨm: —¿Ekulo latɨkpo?— Hn õr ɨre otatɨm ɨre otsɨɨ: —
Maestro, ¿shɨ akaha ɨraãpo?— 39 Tatɨm õr ɨm: —Erẽtlo eychɨmlo uje yok
tiyakaha.— Ohno oteychɨm ese owich uje ɨre sakaha. Ich a la kwatro
yɨlka uje otaachĩhɨchɨs hn otsakaha ɨre ahɨr nehech yɨlkashɨp.
40 Erze Juan ɨr akɨle uje õr osiyer uje ochunt uje Juan tataka hn
oyehe Jesús nẽr nohmet iich otsɨɨ Andrés, uu Simón Pedro ɨr leshɨbich.
41 Hno chukwi leshɨbich hn tatɨm ɨre ɨm: —Tishɨkɨ Mesías.— Ɨr iich
yet otsɨɨ Cristo. 42 Heke Andrés hnoy leshɨbich seya uje Jesús de. Uje
Jesús teychɨm ɨre hn tatɨm ɨm: —Owa Simón uu Juan ɨr ijɨt. Tɨkẽra owa
Cefas.— Cefas otata otsɨɨ Pedro.

Jesús chiihla Felipe hn Natanael.

43 Eseekite uje ich dechole yet hn Jesús chɨbɨte par uje hno tĩr wahacha
hnɨmich Galilea. Chish Felipe hn tatɨm ɨre ɨm: —Mẽya yok.— 44 Ese
Felipe tãra dɨt Betsaida. Andrés hn Pedro otãra wahacha toy. 45 Felipe
hno par chukwi Natanael. Uje chish hn tatɨm ɨre ɨm: —Oyishɨke uu
hnakɨrbich uje Moisés chichew chɨbɨte ɨr hutekite hn uu profeta poruwo
wɨshɨ ochichew ochɨbɨte ɨr hute. Wɨchɨ Jesús uu José ɨr ijɨt. Tãra wahacha
dɨt Nazaret.— 46 Natanael tatɨm Felipe ɨm: —Nĩhyok ye latɨk uje ich om
tokolɨhɨ ese dɨt Nazaret.— Felipe tatɨm ɨre ɨm: —Erẽt eychɨm par uje
eraha.—
47 Uje Jesús umo Natanael uje taachĩhɨ ɨre ahɨr hn tatɨm dakɨle ɨm: —
Hmeychɨmlo lɨka, lɨkɨ israelyapa. Yelɨj nehnyẽr oso.— 48 Natanael tatɨm
Jesús ɨm: —¿Ɨnaãpo heke eraha yok?— Jesús tatɨm ɨre ɨm: —Uje ehn
yahpaa Felipe tɨbii owa ɨchii tokomo owaha asa pohorrza uut waa je iich
otsɨɨ higuera.— 49 Natanael tatɨm ɨm: —Maestro, owa uu Porrosht Ijɨt hn
owa uu israel oso õr rey.— 50 Jesús tatɨm ɨre ɨm: —Shɨ pork titɨm owa
uje tokomo owa asa pohorrza higuera uutɨke heke ye otiis uje yok uu
Porrosht Ijɨt. Heke tyenɨj amo kuche nehe uje tiyokõr uje ich ma deyo.—
51 Hn Jesús tatɨm ɨre ɨm: —Titɨm owa ich tuu ũrpa. Olak tyenɨj amɨlo
poõrc uje sɨtsẽr ɨre hn Porrosht ɨr anjele oyhnɨmich hn otĩr yok uje tokõra
poõrzni hn ocheeshpo otĩr poõrc.—

Oshiyokõr õr ahamich dɨt Caná.

2 1 Eseekite uje ich terɨhɨ daalo tre hn yeẽk chiilekuhu wahacha dɨt
Caná uje dechɨ hnɨmich Galilea. Jesús ɨr data dechɨ. 2 Otatɨm Jesús
hn ɨr akɨle par uje otĩr ese õr ahamich toy. 3 Uje ehn yahpaa terɨhɨ ese õr
ahamich uhurc ich wint yuwɨrke. Jesús ɨr data tatɨm ɨre ɨm: —Ese wint
ich yuwɨrke.— 4 Jesús tatɨm data ɨm: —Mama, ¿ɨnaãpo heke atɨm yok

uhu ɨtsorz? Yahpaa terɨhɨ pɨshɨrĩtpe.— 5 Ɨr data tatɨm erze uje odɨrkii
oposo par oshɨm oso ɨm: —Ahakõrlo uje wɨchɨ tatɨm olak.—
6 Ese owich uje õr ɨre ode kobo de seys uje oshiyokõr ochĩra kojano par
otsanuwãha awɨt hn ochũrhu kuche. Shɨ israel oso õr ɨluu ɨtsorz. Kal erze
kobo yewo sinkwenta litro hn yewo setenta litro uje awɨt de aho. 7 Jesús
tatɨm erze uje odɨrkii oposo ɨm: —Eẽtlo erze kobo nehech nos uhulo
yenpa.— Heke wɨr otseẽt erze kobo oshuu yeno. 8 Jesús tatɨm õr ɨm: —
Eyuhulo pɨkaabɨt hn bolilo asɨmlo ese uje tɨbey õr ahamich par uje prowa
wap.— Oshiyokõr uje ɨre tata. 9 Ese uje tɨbey õr ahamich prowa ese awɨt
uje chisãha ɨre wint. Ich ye dɨraha uje ese wint tãra. Shɨ erze uje odɨrkii
oposo wɨr uje ochɨraha pork wɨr uje ochiyuhu ese awɨt. Heke ese uje tɨbey
õr ahamich tɨbii ese uje sehe diileku. 10 Tatɨm ɨre ɨm: —Nos wɨr oso uje
oshiyokõr õr ahamich ich wap oshɨm õr ese wint uje ich ɨhĩrt. Uje nos oho
kɨhniya ich oshɨm õr ese wint uje yẽrɨj om per owa ehmer ese wint uje ich
ɨhĩrt hnii asɨm õr.— 11 Wɨchɨ uu kuchɨt webich osht uje Jesús shiyokõr uje
ye latɨk pwele niyokõr. Shiyokorĩhɨ wahacha dɨt Caná uje dechɨ hnɨmich
Galilea heke shuu ɨmeheeych uje ɨre ich dich hn erze ɨr akɨle ye olotiis ɨrpe.
12 Uje ich yuwɨrke ese õr ahamich hn Jesús hno tĩr dɨt Capernaum. Ɨr
data hn ɨr leshɨbo hn ɨr akɨle ohno õya ɨre hn otsakahachɨs oshuu daalo
arhaabo.

Jesús chiyuhu erze uje ochiwãha kuche templo patikɨt ehet.

13 Eseekite uje ich yej terɨhɨ erze israel oso õr ahamich uje iich otsɨɨ
Pascua hn Jesús hno tĩr Jerusalén. 14 Uje masaha asa templo patikɨt ehet
hn umo erze oso uje ochiwãha wõjo, obeje, hn paloma. Umo toy erze uje
otsakaha nemest wɨrc par oshuu hnote kambya. 15 Uje Jesús umo õr hn
shiyokõr shikote chĩra lukweriyo hn nos shuu otokolɨhɨ templo patikɨt
ehet erze oso uje ochiwãha kuche hn erze obeje hn wõjo ĩya õr. Hno tĩr
erze uje oshuu hnote kambya hn sɨtsẽr erze õr hnote shuu chũr lekɨtiyo
hn sehnɨmich erze õr nemesa 16 hn tatɨm erze uje ochiwãha paloma
ɨm: —Eyuhulo erze paloma. Ye uhulo ele Papa ihyuch ɨlo uje ochiwãha
kuche.— 17 Ɨr akɨle õr eyucha uje Porrosht ahwoso tata: —Cristo tatɨm
Porrosht ɨm: “Yok tarhãk ahuch nehech shuu oshuu yok oshuu tɨkɨtɨ.”—
18 Erze israel oso otatɨm Jesús otsɨɨ: —¿Yarɨrãha uje owa õryok par
uje oyɨraha uje akɨrbo de par eyuhu erze uje ochiwãha kuchehe lɨka?—
19 Jesús tatɨm õr ɨm: —Kɨmɨjɨ ehnɨlo asa templo per je daalo tre nehe
hn tuu iyehetpo.— 20 Erze israel oso otatɨm Jesús otsɨɨ: —Ich kwarenta
y seys ãyo uje oyishew obiyo oyiyokõr asa templo per owa atha uje shɨ
daalo tre hn uhu iyehetpo. Ye owa pwelpe uje ahakõr uhu ɨtsorz.— 21 Per
asa templo shɨ Jesús sɨteẽta neyũhurrza. 22 Uje Jesús ɨkpo tokolɨhɨ erze
topo õr ahɨr hn erze ɨr akɨle õr eyucha uje tatkite hn ye olotiispe uje
Porrosht ahwoso tata hn erze ahwoso uje Jesús tata.

Jesús nos chɨraha oso õr ɨluu.

23 Eseekite uje ehn Jesús de wahacha Jerusalén uje oshiyokorĩhɨ õr
ahamich uje iich otsɨɨ Pascua ich okɨhniya uje ye olotiis ɨrpe pork omo
erze yar uje ɨre shiyokõr uje ye latɨk pwele niyokõr. 24 Per Jesús toloho õr
25 pork nos chɨraha oso õr ɨluu. Ye nesitpe uje yeẽk tatɨm ɨre oso õr ɨluu.
Ɨre nos chɨraha.

Nicodemo tekɨrɨhɨ Jesús.

3 1 Eseekite hn hnakɨrbich de uje iich otsɨɨ Nicodemo. Ɨr ɨluuta iich
otsɨɨ fariseo. Wɨchɨ israel oso õr bahluwa toy. 2 Uje dɨhlak hn wɨchɨ
hno tekɨrɨhɨ Jesús. Tatɨm Jesús ɨm: —Maestro, oyɨraha uje Porrosht shuu
erẽt par ahakorãha oso pork nĩhyok yeẽk shiyokõr erze kuche uje owa
ahakõr kɨmɨjɨ Porrosht ye takashɨm ɨre.— 3 Jesús tatɨm ɨm: —Titɨm owa
ich tuu ũrpa. Uje yeẽk ye shurhãpo ich ye teychɨm ese owich uje Porrosht
aabo otĩr nehe.— 4 Nicodemo tatɨm Jesús ɨm: —Nĩhyok yeẽk uje ich ɨlaro
hn shurhãpo. ¿Je yeẽk pwele cheeshpo masaha data ehet par shurhãpo?
Nĩhyok.—
5 Jesús tatɨm ɨm: —Titɨm owa ich tuu ũrpa. Kal yeẽk uje shũrha ich
hopta tokole hn awɨt ĩya, per tyenɨj Porrosht Ɨchɨbich shuu shurhãpo
par uje pwele taachĩhɨ Porrosht ahɨr nehe. 6 Uje yeẽk shũrha ich shɨ ɨtso
oso yewo, ye kɨnãhape, per ese uje Porrosht Ɨchɨbich shuu shurhã ich
ɨr ɨkɨrĩt de uje yelɨj nɨhna ɨre. 7 Ye as abe uje titɨm owaka uje nos tyenɨj
oshũrhapo. 8 Uje myentɨta tɨbichu shɨ ent uje de per ye eraha uje tãra hn
ye eraha uje tĩr. Shɨ ɨtso erze uje Porrosht Ɨchɨbich shuu oshũrhapo. Ye
odɨraha uje wɨchɨ shiyokorĩhɨ õr aho par shuu oshũrhapo.—
9 Nicodemo tatɨm Jesús ɨm: —¿Porrosht Ɨchɨbich duhu ɨnaãpo uje shuu
oshũrhapo?— 10 Jesús tatɨm ɨm: —Owa israel oso õr maestro. ¿Ɨnaãpo
heke ye erehepe uje ɨtsorz? 11 Titɨm owa ich tuu ũrpa. Oyiita uje oyɨraha
hn uje oyumo, per olak otiislo uje oyitɨm olak. 12 Titɨm olakni ahnũwo
kuche uje de nãhu ĩrmo per otiislo yok heke ma otiislo yok kɨmɨjɨ titɨm
olak kuche uje de wahacha poõrc. 13 Nĩhyok yeẽk uje hno tĩr poõrc, shɨ
yok uje tokõra poõrzni hn tɨkihnɨmich, hn tyenɨj takaha tɨtĩr poõrzpo.
14 Shɨ ɨtso uje Moisés seem ese echeẽt ɨchɨbichkite wahacha ese hnɨmich
uje ɨsa ich tyenɨj ochowɨsh yok pork yok tokõra poõrzni 15 par uje nos wɨr
oso uje ye olotiis yok ich õr ɨkɨrĩt de uje yelɨj nɨhna ɨre.—

Porrosht sahmũr pishɨ oso.

16 Eseekite hn Porrosht ich sahmũr pishɨ oso uje ode nãhu ĩrmo heke shuu
Deyjɨt tɨrẽtkite uje shɨ nohmɨra par uje nos wɨr uje ye olotiis ɨre ich ye otĩr
urhuta bahluta ehet nehe. Shɨ õr ɨkɨrĩt de uje yelɨj nɨhna ɨre. 17 Porrosht shuu
Deyjɨt tɨrẽtkite ye par uje dɨbɨte oso urhuta bahluta ehetpe. Shɨ shuu tɨrẽt par

sosɨr õr hn shuu õr ɨkɨrĩt de uje yelɨj nɨhna ɨre. 18 Ese uje ye lotiis Porrosht
Ijɨtpe ich ye tĩr urhuta bahluta ehet nehe, per Porrosht chɨbɨtkite uje erze yewo
tyenɨj otĩr urhuta bahluta ehet nehe pork otsotiis ɨr Ijɨt uje shɨ nohmɨra. 19 Jesús
wɨchɨ shɨ ɨtso luu uje tɨrẽt tĩr nãhu ɨrmõkite per erze oso ich ma otsahmũr erze
uje ich mɨhnũwo shɨ ɨtso uje ode dɨhlelta heke tyenɨj otĩr urhuta bahluta ehet
nehe. 20 Nos wɨr erze uje oshiyokõr uje ich mɨhnũwo otsɨtak ese uje ɨtso luu.
Wɨr ye odɨtĩr ɨre asa luupe pork kɨmɨjɨ otĩr ɨre ich chɨbɨte orhõta uje oshiyokõr
mɨhnũwo, 21 per nos wɨr uje oshiyokõr uje ich om otsɨtĩr ɨre ese uje ɨtso luu par
nos chɨbɨte orhõta erze kuche uje õr ɨre oshiyokõr wɨr uje Porrosht sahmũr.

Jesús ɨr akɨle otohɨrm oso

22 Eseekite hn Jesús hõr dakɨle ohno otĩr wahacha hnɨmich Judea. Uje
ehn otsakaha wahacha hn otohɨrm oso. 23 Juan dechɨ hnɨmich Enón hn
tohɨrm osohochɨs toy pork ese hnɨmich Enón ich onoo kɨhniya de. Wɨchɨ
ich ye dukuhlehechɨspe ese dɨt Salim. Erze oso ohno otĩr ese owich
hn otohɨrm orĩhɨchɨs. 24 Ich shish Juan tohɨrm oso pork ehn yahpaa
onɨmchaha karsel ehetpe.
25 Eseekite hn Juan ɨr akɨle hõr ese israel osht oshiyokosye uje yeẽkpo
ma om par tohɨrm oso. 26 Ohno otĩr Juan otsɨɨ: —Maestro, ese uje iyehe
ahɨrni wahacha onoota Jordán pɨt uje athani uje wɨchɨ shɨ ɨtso Porrosht ɨr
obejɨt, ele ahle wɨchɨ yesh tohɨrm oso hn nos otĩr ɨre.—
27 Juan tatɨm õr ɨm: —Nĩhyok uje yeẽk pwele shiyokõr erze obiyo kɨmɨjɨ
Porrosht ye dosɨm ɨre. 28 Olak ɨtspo entlo uje titɨm yewo uje ye yok Cristope.
Shɨ Porrosht shuu Tɨkɨrẽtni tiyebe par tiyokõr erze obiyo. 29 Uje sehe yeẽk
diileku ich asa ɨr ihyãta shɨ par ɨre hn ese hnakɨrbich ɨr ihyẽt uje chunt õr
ahwoso ich aylpa. Ese hnakɨrbich wɨchɨ Cristo hn ɨr ihyãta wɨr Porrosht aabo
hn ɨr ihyẽt wɨchɨ yok, heke ele ahle ich yok aylpa pork oso otĩr ɨre. 30 Jesús ich
shish ma dich hn yok pukurbo ich shish ma ihnɨmich.
31 Ese uje tɨrẽtni tãra poõrc wɨchɨ ma dich je nos wɨr oso. Yeẽk uje shɨ
de nãhu ĩrmo wɨchɨ shɨ ĩrmo os heke shɨ tata erze kuche uje de nãhu
ĩrmo, per ese uje tãra poõrzni ma dich je nos wɨr oso. 32 Jesús wɨchɨ tãra
poõrzni. Tata uje chunt hn uje umo per nos otsotiis erze uje ɨre tata.
33 Uje yeẽk ye lotiis ɨr ahwoso ich chɨbɨte orhõta uje Porrosht tata ich ũru.
34 Porrosht shuu Jesús tɨrẽtni. Ɨre tatɨm oso erze kuche uje Porrosht tata
pork Porrosht ɨshɨm Dechɨbich hn nos wɨr ukurbo. 35 Porrosht ich sahmũr
Deyjɨt heke chɨbɨte nos wɨr kuche ɨr hme. 36 Ese uje ye lotiis Porrosht Ijɨt
ich ɨr ɨkɨrĩt de uje yelɨj nɨhna ɨre, per ese uje ye niyokõrpe uje Porrosht
Ijɨt tata ich nĩhyok ɨr ɨkɨrĩt. Porrosht sɨtak pishɨ wɨchɨ.—

Jesús hõr samaria otɨta okeytkẽrye.

4 1 Eseekite hn Jesús chunt uje erze uje õr ɨluu iich otsɨɨ fariseo
ochɨraha uje ɨre tohɨrm oso par ɨr akɨle ich ma okɨhniya je Juan

uu tohɨrm oso. 2 Jesús ye tohɨrm osope, shɨ ɨr akɨle wɨr uje otohɨrm oso.
3 Uje Jesús chunt uje erze fariseo ochɨraha ɨtsorz hn tokolɨhɨchɨs hnɨmich
Judea par hno tɨ̃r hnɨmich Galilea.
4 Par hno tɨ̃r Galilea ich chɨkãha erze samaria oso õr hnɨmich ehet.
5 Chɨkãhachɨs nehech taachɨ̃hɨ ese dɨt uje iich otsɨɨ Sicar. Ese dɨt ye
dukuhlehechɨspe ese hnɨmich uje Jacob ɨshɨm deyjɨt Josekite. 6 Jotsɨt
dechɨ uje Jacob shuu ochihitsakite. Jesús ich chɨrmtsɨr pork ese uje tɨ̃r ich
dukuhla, heke sakahachɨs jotsɨt wɨrc. Ich yej terɨhɨ deeych pehet.
7 Eseekite hn tɨmcharrza samaria yãr tɨrẽt tɨ̃r ese jotsɨt par uje chiyuhu
awɨt. Jesús tatɨm wate ɨm: —Asɨm yok tokoho.— 8 Jesús ɨr akɨle ich
ye ochɨhɨ ɨr ahɨrpe. Ohno otɨ̃r ese dɨt par otiya oposo par otew. 9 Asa
tɨmcharrza tatɨm Jesús ɨm: —Owa israelya hn yok samaria yãr. ¿Ɨnaãpo
heke sehe uhu tokosɨm owa awɨt? Erze israel oso hn erze samaria oso
shish otsɨtakye.—
10 Jesús tatɨm wate ɨm: —Kɨmɨjɨ eraha ese uje Porrosht sehe dosɨm oso
hn kɨmɨjɨ eraha yok yeẽkpo uje tapur owa awɨt ich apur yok hn tokosɨm
owa ese awɨt uje shuu õr ɨkɨrɨ̃t de uje yelɨj nɨhna ɨre.— 11 Asa tɨmcharrza
tatɨm Jesús ɨm: —Ɨrhɨ̃che, ich jotsakpa ese jotsɨt. Ye owa kuchẽrk chɨhɨpe
par eyuhu ese awɨt. ¿Uhu tãra ɨraãpo ese awɨt uje shuu õr ɨkɨrɨ̃t de par
asɨm yok?— 12 Hn tatɨm Jesús ɨm: —Õryok porokkite Jacob ɨshɨm õryok
ele jotsɨt. Ɨre ɨhɨ ele awɨt hn nos wɨr ɨr aabo oho toy hn nos wɨr ɨr echiyo.
¿Je owa ma dich je Jacob?—
13 Jesús tatɨm asa tɨmcharrza ɨm: —Nos wɨr uje oho ese awɨt uje tãra
ele jotsɨt ich shish õr iich sẽhi õrpo, 14 mahn erze uje oho ele awɨt uje yok
tokosɨm õr ich yelɨj õr iich nẽhi õrpo. Ese awɨt ich ye uhurtɨkɨsh, shish de
õr aho hn shuu õr ɨkɨrɨ̃t de uje yelɨj nɨhna ɨre.— 15 Asa tɨmcharrza tatɨm
Jesús ɨm: —Ɨrhɨ̃che, sehe tuu asɨm yok ese awɨt par tokoho par uje ye
piich nẽhi yokpo hn par uje ye takaashpo tɨtɨ̃r ele jotsɨt hn tiyuhu awɨt.—
16 Jesús tatɨm ɨm: —Bo õhwa abich hn eeshpo.— 17 Asa tɨmcharrza tatɨm
Jesús ɨm: —Nɨ̃hyok ye pabɨ̃rkɨsh.— Jesús tatɨm ɨm: —Ich ũru uje atɨm
yok uje ye abɨ̃rkɨsh 18 pork owa abiyo odeni õr sinko hn ese uje yesh de
ahɨr wɨchɨ ye abich pishtpe. Ich ũru uje atɨm yok uhu ɨtsorz.—
19 Uje asa tɨmcharrza chunt uje Jesús tatɨm ɨre shuu ɨtsorz hn tatɨm ɨm:
—Ɨrhɨ̃che, ele ahle ich tɨkɨraha uje owa profetya. 20 Õryok poruwo wɨshɨ
oteeychãha Porrosht ele kojach eeych per olak uje olak israel oso shish
athɨlo uje Jerusalén wɨchɨ owich uje nos tyenɨj oteeychãha Porroshtɨhɨ.—
21 Jesús tatɨm asa tɨmcharrza ɨm: —Ye otiis yok uje titɨm owa uje deeych
yet nehe owa hn eeyso ich ye eeychãhalo Porroshtɨhɨ ele kojach eeych
hnii wahacha Jerusalén. 22 Olak samaria oso ye erahalope yeẽkpo ese
uje eeychãhalo. Õryok israel oso oyɨraha ese uje oyeeychãha pork ese
uje ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr nehe shɨ tãra erze israel oso. 23 Ele
ahle ich terɨhɨ ɨshɨrɨ̃t erze uje oteeychãha pishɨ Porrosht ich otsɨnãha

ɨre hn otata uje ich ũru pork Porrosht chukwɨ erze uje oshɨyokõr oshuu
ɨtsorz. 24 Porrosht wɨchɨ ɨchɨbich heke erze uje oteeychãha pishɨ ɨre ich
otsɨnãha ɨre hn otata uje ich ũru hn Porrosht Ɨchɨbich takashɨm õr.—
25 Asa tɨmcharrza tatɨm ɨm: —Tɨkɨraha uje Mesías tyenɨj taãcha nehe. Ɨr
iich yet otsɨɨ Cristo. Uje taãcha nehe ich nos tatɨm õryok erze kuche par
oyɨraha.— 26 Jesús tatɨm wate ɨm: —Wɨchɨ yok uje yesh tɨkitkẽr owa.—
27 Eseekite hn Jesús ɨr akɨle otaãcha. Ich ochishlabe uje Jesús keytkẽr
tɨmcharrza nohmata per ye otatɨm Jesús uje asa tɨmcharrza ¿duhu
ɨnaãpoko? hn ye otatɨmpe uje ¿ɨnaãpo heke keytkẽr asa tɨmcharrza?
28 Asa tɨmcharrza iim ese deybɨt hn hno tĩr dɨt. Tatɨm oso ɨm: 29 —Yukulo
eychɨmlo ese hnakɨrbich. Nos tatɨm yok uje tiyokõrni. ¿Je wɨchɨ Cristo?—
30 Heke otokolɨhɨ ese dɨt ohno otĩr uje Jesús de.
31 Eseekite uje ehn erze oso otɨrẽt hn erze ɨr akɨle otatɨm Jesús otsɨɨ:
—Maestro, aak.— 32 Per tatɨm õr ɨm: —Kuchẽrk de uje taw uje ye
erehelope.— 33 Erze ɨr akɨle otatɨmye otsɨɨ: —¿Je yeẽk tõhwa posoko
par uje tew?— 34 Jesús tatɨm õr ɨm: —Porrosht shuu Tɨkɨrẽtni. Sehe nos
tiyokõr erze uje sahmũr hn tɨmɨt ɨr ɨbiyo. Wɨr shɨ ɨtso pobɨso. 35 Olak
shish athɨlo uje ich yej terɨhɨ shekurko kwatro uje ochekushu jõro nehe.
Per titɨm olak too: “Hmeychɨmlo erze jõro, ich de par ochekushu.” 36 Ese
uje chekushu erze jõro ee ich oshɨ ɨre pork shiyokõr ɨtso uje chiish oso
õrye shuu otakɨsho lawich nohmet par uje õr ɨkɨrĩt de uje yelɨj nɨhna
ɨre. Ese uje tatɨm oso Cristo wɨchɨ shɨ ɨtso uje chukwẽr jõro hn ese uje
chekushu wɨchɨ shɨ ɨtso uje shuu oso omasaha par Porrosht aabo heke
ese uje chukwẽr hn ese uje chekushu ich õr aylpa. 37 Ich ũru uje oso otata
oshuu ɨtsorz: “Yet de uje chukwẽr hn yet de uje chekushu.” 38 Tuu bolɨlo
par ekushulo erze uje ye ekwẽrlope. Yewo otsanɨmɨrãha otatɨm oso yok
shɨ ɨtso uje ochukwẽr jõro hn olak ekushulo uje wɨr ochukwẽr.—
39 Eseekite hn erze samaria oso uje odebuhu ese dɨt ich okɨhniya uje
ye olotiis Jesuspe pork ochunt uje asa tɨmcharrza tatɨm õr ɨm: —Jesús
nos tatɨm yok erze kuche uje tiyokõr.— 40 Heke uje erze samaria oso
otaachĩhɨ Jesús ahɨr hn otsapur ɨre par uje sakaha õr ahɨr. Ich sakaha õr
ahɨr shuu daalo osiyer. 41 Uje ochunt Jesús ɨr ahwoso ich ma okɨhniya uje
ye olotiis ɨrpe. 42 Otatɨm asa tɨmcharrza otsɨɨ: —Ele ahle ich ye shɨ erze
ahwoso uje atɨm oryõkɨke uje shuu ye oyotiis Jesuspe. Oyunt ɨr ahwoso
toy heke oyɨraha uje ich ũru uje wɨchɨ uje tyenɨj ɨshɨ oso õr hnɨtewɨhɨ
Porrosht ahɨr nehe.—

Jesús chukuta õr bahlut ɨr ijɨt.

43 Eseekite uje ich iyuwe daalo osiyer hn Jesús tokolɨhɨchɨs samaria oso
õr hnɨmich hn hno tĩr Galilea. 44 Jesús tatɨm oso ɨm: —Erze ɨr ɨhnapso uje
ode ese owich uje profetɨt tãra ich ye otola ɨrpe.— 45 Uje Jesús taachĩhɨ
Galilea ich erze oso otsahmũr ɨre pork wɨr ode ese õr ahamich uje iich

otsɨɨ Pascua wahacha Jerusalenhna hn oteychɨm erze kuche uje Jesús
shiyokorĩhɨ wahacha.
46 Eseekite hn Jesús taachĩhɨpo ese dɨt Caná uje de hnɨmich Galilea.
Wɨchɨ ese dɨt uje Jesús shuu awɨt chisãha ɨre wintni. Eseekite hn õr
bahlut dechɨ dɨt Capernaum uje ɨr ijɨt permo. 47 Ese õr bahlut chunt uje
Jesús tokolɨhɨ Judea hn taachĩhɨ Galilea heke hno tĩr Jesús par sapur par
uje sehe duhu do tĩr dahuch hn dukuta ɨr ijɨt pork ich yej toy. 48 Heke
Jesús tatɨm ɨm: —Shɨ sehe uhulo tiyokõr kuche uje ye latɨk pwele niyokõr
par uje tɨbɨte orhõta uje pukurbo de. Kɨmɨjɨ ye tiyokõr ich shish otiislo
yok.— 49 Ese õr bahlut tatɨm ɨm: —Ɨrhĩche, erẽt shɨchish pork pijɨt ich yej
toy.— 50 Jesús tatɨm ɨm: —Bo eyhi etĩr ahuch. Eyjɨt ich ye tope.— Ese õr
bahlut ye lotiispe uje Jesús tatɨm hn hno seyhi.
51 Uje ehn hno cheeshpo tĩr dahuch hn ɨr ɨbiyo ochishɨhɨ dehet pehet.
Otatɨm otsɨɨ: —Eyjɨt ich owich omɨke.— 52 Tatɨm erze debiyo ɨm: —¿Latɨk
orahna ich owich om?— Otatɨm ɨre otsɨɨ: —A la una yɨlkahna ich ɨr aat
ye duhlpe.— 53 Ese pɨkɨhnint ɨr deych chɨraha uje wate asa orta uje Jesús
tatɨm ɨre uje ye ɨr ijɨt tope heke ɨre hn nos wɨr ɨr iiso ye olotiis Jesuspe.
54 Uje Jesús chukuta ese pɨkɨhnint ich shiyokõr yarta yata uje ɨyehe asa
webich otɨta nẽr uje chisãha awɨt wint. Uje tokolɨhɨ Judea hn tĩr Galilea
ich shiyokõr erze yar.

Hnakɨrbich uje pɨlich worbɨt yakaha.

5 1 Eseekite hn israel oso oshiyokõr õr ahamichpo wahacha Jerusalén
hn Jesús hno tĩr. 2 Ese Jerusalén moraylt chɨpeẽsa hn ɨr uhur kɨhniya
de. Waa uhurrza nohmata iich otsɨɨ obeje. Asa uhurrza ye dukuhlehe ese
tejmanpe. Uu israel oso õr ahwoso iich otsɨɨ hebreo. Wɨr ochɨkẽra ese
tejman iich otsɨɨ Betzata. Pwerto dechɨ sinko tejman wɨrc par puuruwo.
3 Erze puuruwo uulo ich oso okɨhniya ode uje õr permo. Ode uje õr olɨbo,
hn ode uje pɨlich worbɨt yakaha õr, hn ode uje ye õr pwele odɨrkpe. Oyem
uje ese awɨt telerrza. 4 (Kal uje terɨhɨ uje Ɨrhĩch ɨr anjel ihnɨmichɨhɨchɨs
hn shuu ese awɨt telerrza hn yeẽk uje webich os masaha ese awɨt ich
shuu owich om.) 5 Hnakɨrbich dechɨ erze oso õr ahɨr, treynta y ocho ãyo
uje permo. 6 Uje Jesús teychɨm hn chɨraha uje osdeyo dechɨ hnɨmich shɨ
tɨhnɨm hn tatɨm ɨm: —¿Je sehe uhu owa owich om?— 7 Ese uje permo
tatɨm ɨm: —Ɨrhĩche, nĩhyok yeẽk uje seya yok ese awɨt uje telerrza. Kal
uje sehe tomsaha ich yet de uje masaha wap hn serz yok.— 8 Jesús tatɨm
ɨm: —Alehet. Asew ese etẽch uje amuhu eeych hn bo.—
9 Uje Jesús tatɨm shuu ɨtsorz ich ese hnakɨrbich owich om. Seem ese
detẽch uje umuhu eeych hn hno dɨrk. Ese deeych uje Jesús chukuta ɨre
wɨchɨ deeych uje otsakɨr, 10 heke erze israel oso õr bahluwo otatɨm ese
hnakɨrbich uje owich omɨke otsɨɨ: —Ele deeych wɨchɨ uje otsakɨr. Aluwe
ley uje boy ese etẽch uje amuhu eeych.— 11 Ese hnakɨrbich tatɨm õr ɨm:

—Ese uje shuu yok owich omike wichi uje tatim yok par shuu tipaãsho
uje tukumũhu eeych hn takaha.— 12 Erze oso õr bahluwo otatim otsii:
—¿Yeẽkpo ese uje tatim owa par epaãsho ese uje amuhu eeych hn bo?—
13 Per ese hnakirbich ye diraha yeẽkpo uje shuu ire owich omike pork ich
oso okihniya uje odechi tejman wirc hn shi Jesús tokolihi õr ehet hn hno.
14 Deeych yet hn Jesús chishihi wahacha templo patikit ehet hn Jesús
tatim im: —Hmeychim, ich owa owich om. Ich ye ahakõrpo uje ich
mihnũwo par uje ye kuchit mihnt tĩr owa nehe uje ich ma mĩhnik je ese
uje tĩr owani.—
15 Ese hnakirbich hno tatim erze israel oso õr bahluwo uje wichi Jesús
uje chukuta irhna, 16 heke erze israel oso õr bahluwo ochukwi Jesús iluu
shi pork chukuta ese hnakirbich ese deeych uje otsakir. 17 Jesús tatim
õr im: —Papa shish chishew obiyo hn yok ir Ijit heke tish obiyo itso ire.
18 Erze israel oso õr bahluwo ich ma otsitak Jesús. Sehe oduhu oduhu toy
ye shi pork chish obiyoho ese deeych uje otsakir per tata toy uje Porrosht
wichi uu ir Deych. Uje tata shuu itsorz ich chibite uje ire itso Porrosht.—
19 Jesús tatim õr im: —Titim olak ich tuu ũrpa. Yok uu Porrosht ir Ijit.
Ye yok pwele tiyokõr uje shi tahmũr. Shi tiyokõr uje takachim uje Papa
shiyokõr. Nos wir kuche uje Papa shiyokõr ich tiyokõr toy.— 20 Hn Jesús
tatim erze õr bahluwo im: —Papa sahmũr yok hn nos sowa yok erze
kuche uje ire shiyokõr hn tyenij sowa yok kuche yewo toy nehe uje ich
ma deyo je erze uje sowa yokike. Uje tiyokõr nehe ich as olak ibe. 21 Papa
shuu oso õr ikpo hn ishim õr ikirĩt, heke tyenij tiyokõr tuu yok itso ire
nehe. Shi erze uje sehe tokosim õr ikirĩt ich tokosim õr. 22 Papa ye depyẽr
yeẽkpe pork chibite yok par jwe par uje nos tepyẽr oso 23 par uje nos
shuu otola yok shi itso uje otola Porrosht. Uje yeẽk ye tola yok ich ye tola
Porrosht toy pork wichi uje shuu Tikirẽtni.—
24 Hn Jesús tatim õr im: —Titim olak ich tuu ũrpa. Uje yeẽk tẽr hn
sahmũr erze uje tiita hn ye lotiis ese uje shuu Tikirẽtni ich ir ikirĩt de uje
yelij nihna ire. Wichi ye tyenij iyehe pikich nehe par uje tepyẽr ire pork
ir owich ye chihi urhuta bahluta ehetpe. Ir owich de wir õr ahir erze uje
õr ikirĩt de uje yelij nihna ire.— 25 Hn Jesús tatim õr im: —Titim olak
ich tuu ũrpa. Yok uu Porrosht Ijit. Ich yej terihi ishirĩt uje nos oso ochunt
pahwoso. Wir õr itso topo pork ye odiraha Porroshtpe. Kimiji onahmũr
ich õr ikirĩt de uje yelij nihna ire. 26 Papa ir ikirĩt de uje yelij nihna ire.
Wichi ishim yok pikirĩt itso ire 27 hn chibite yok par jwe par uje oso otirẽt
oyehe pikich hn tepyẽr õr pork yok tokõra poõrzni.
28 Ye uhulo pahwoso duhu as olak ibe pork uje terihi ishirĩt nehe ich
nos wir topo ochunt pahwoso.— 29 Hn Jesús tatim õr im: —Erze uje
oshiyokõr uje ich om ich tyenij õr ikpo nehe otokolihi dukuta hn otĩr ese
owich uje õr ikirĩt de uje ich om per erze uje oshiyokõr uje ich mihnũwo
ich tyenij õr ikpo nehe otokolihi dukuta hn tyenij oyehe pikich par

tepyẽr õr. 30 Ye tepyẽr õr tuu ɨtso uje yok tahmũr. Shɨ tepyẽr tuu ɨtso uje
Papa tatɨm yok, heke erze uje titɨm õr ich ũru pork ye tiyokõrpe uje yok
tahmũr. Shɨ tiyokõr uje Papa sahmũr pork wɨchɨ uje shuu Tɨkɨrẽtni.—
31 Hn Jesús tatɨm õr ɨm: —Kɨmɨjɨ shɨ yok uje titɨm olak yeẽkpo yok ich
pahwoso ye jukur. 32 Yet de uje tata yeẽkpo yok hn tɨkɨraha ɨr ahwoso uje
eyucha yok ich ũru. 33 Olak uje uhulo yewo ohnoni otĩr Juan uu tohɨrm
oso. Wɨchɨ tatɨm õr yeẽkpo yok hn tatɨm õr uje ich ũru. 34 Par yok ich
ma om uje Porrosht tatɨm yewo yeẽkpo yok, ye uje hnakɨrbich tatɨm
yewope yeẽkpo yok. Shɨ titɨm olak uje Juan tatni par uje ye otiislo yok
par uje olak owich de Porrosht ahɨr. 35 Juan uu tohɨrm oso ɨr ahwoso ich
ũru. Tatɨm olak uje Porrosht sehe duhu ahakõrlo. Ɨr ahwoso ich shɨ ɨtso
nampyont uje chihit hn shuu erahalo dehet. Ich ahmũrlo ɨr ahwoso per
shɨ daalo arhaabo hn moymlopo.
36 Juan uu tohɨrm oso tatɨm olak uje Porrosht shuu tɨkɨrẽt. Erze kuche
uje Porrosht shuu tiyokõr uje ye latɨk pwele niyokõr wɨr ich ma chɨbɨte
orhõta uje Papa shuu tɨkɨrẽt. 37 Papa wɨchɨ uje shuu Tɨkɨrẽtni hn wɨchɨ
chɨbɨte orhõta uje shuu tɨkɨrẽt. Yelɨj entɨlo ɨr ahwoso hn yelɨj amlo
ɨre. 38 Ye ahmũrlo uje ahakõrlo ɨr ahwoso pork otiislo uje Papa shuu
Tɨkɨrẽtni.— 39 Hn Jesús tatɨm õr ɨm: —Shish olak ler Porrosht ahwoso
pork ebɨtɨlo uje olak ler ich shuu olak ɨkɨrĩt de uje yelɨj nɨhna ɨre per ɨr
ahwoso shɨ tata yok. 40 Shɨ yok uje tokosɨm oso õr ɨkɨrĩt per olak shish
otiislo yok.
41 Ye tuu oso onarim yokpe, shɨ sehe tuu Porrosht narim yok.— 42 Hn
Jesús tatɨm õr ɨm: —Tɨkɨraha uje ye ahmũrlo Porroshtpe. 43 Porrosht shuu
Tɨkɨrẽtni per olak ye ahmũrlo yokpe, per kɨmɨjɨ yeẽk chɨhɨ uje shɨ ɨre
tɨrẽt, nĩhyok yeẽk uje shuu tɨrẽt, ich ahmũrlo ɨre. 44 Olak shish otiislo yok
pork shish sehe uhulo yeẽk narim olak hn ye ahakõrlope uje om par uje
Porrosht narim olak. 45 Ye uhu olak eyuwo tɨsĩr uje yok denunsya olakɨhɨ
Papa ɨle ɨkɨch nehe. Ese uje denunsya olak nehe wɨchɨ Moisés. Wɨchɨ uje
ebɨtloni uje tyenɨj takashɨm olak.— 46 Kɨmɨjɨ ye otiislo uje Moisés tata ich
ye otiislope uje titɨm olak pork Moisés shɨ eyucha yok uje chichew chɨbɨte
hutekite. 47 Uje otiislo erze uje ɨre chichew chɨbɨte hute heke shish otiislo
pahwoso toy. —Wɨr uje Jesús tatɨm erze israel oso õr bahluwo.

Jesús ɨshɨm oso uje õr sinko mil õr poso.

6 1 Eseekite hn Jesús hno tĩr wahacha lagunta pɨt yet. Asa lagunta ɨr
iich otsɨɨ Galilea hn ɨr iich yet otsɨɨ Tiberias. 2 Ich oso okɨhniya uje
otsan ɨre ɨjɨch pork omo uje shiyokõr kuche uje ye latɨk pwele niyokõr uje
chukuta erze uje õr permo. 3 Jesús dohɨr wĩrit eeych hn sakahachɨs hõr
wɨr dakɨle. 4 Ich yej terɨhɨ erze israel oso õr ahamich uje iich otsɨɨ Pascua.
5 Jesús seem deheta hn umo oso ich okɨhniya uje otɨrẽt otĩr ɨre heke tatɨm
Felipe ɨm: —¿Yiya oposoho ɨraãpo par ahnũwo oso otew?— 6 Tatɨm ɨre

shuu ɨtsorz shɨ par uje prowa Felipe pork sehe tẽr uje Felipe tata per Jesús
chɨraha uje tyenɨj shiyokõr. 7 Felipe tatɨm Jesús ɨm: —Kɨmɨjɨ hnakɨrbich
dishew obiyo daalo dosiento ich ɨr hnote kɨhniya per shɨ iyehi par tiya
pan par nos wɨr erze oso otew pɨkaabo.— 8 Jesús ɨr akɨlt yet iich otsɨɨ
Andrés. Wɨchɨ Simón Pedro ɨr leshap. Tatɨm Jesús ɨm: 9 —Pɨkɨhnint de
lɨka uje pan de ahɨr sinko uje oshiyokõr ochĩra cebada. Wɨchɨ ɨtso erint,
hn doshiyo osiyer de toy per ¿yuhu ɨnaãpo pork oso ich okɨhnipa?—
10 Jesús tatɨm dakɨle ɨm: —Atɨmlo erze oso uhulo olakɨr.— Ese owich
uje otsakaha ɨhnemich de. Erze hnakɨrbo uje odechɨ õr sinko mil.
11 Jesús chishew erze pan, nɨhna Porrosht, sehek hn ɨshɨm erze dakɨle
par shuu oshɨm erze oso uje otsakɨr. Chishew erze doshiyo toy shuu ɨtso
uje shiyokõrke, nɨhna Porrosht hn ɨshɨm dakɨle par shuu oshɨm erze oso.
Nos oshɨm õr uje otsahmũr. Otew nehech otsatso. 12 Uje nos otsatsoko hn
Jesús tatɨm dakɨle ɨm: —Eshɨlo erze oposye uje otsatsoko par uje ye latɨk
pyerte.— 13 Ochishye nehech oshuu kanaste deyo yeno dose erze pan
paho uje oso oshiyokõr ochĩra cebada. Wap shɨ pan sinko uje de.
14 Eseekite uje erze oso omo erze kuche uje Jesús shiyokõr uje ye latɨk
pwele niyokõr hn otatɨmye otsɨɨ: —Lɨkɨ profetya uje yesh yiyem uje tyenɨj
tĩr nãhu ĩrmo.— 15 Jesús kemɨhɨ uje erze oso sehe odishew ɨre par oshuu
masaha par rey heke tokolɨhɨ erze oso õr ehet hn hno dohɨr kojach, shɨ
ɨre nohmɨra.

Jesús dɨrkɨhɨ awɨt eeych.

16 Eseekite uje ich yɨlkashɨp hn Jesús ɨr akɨle ohno otĩr wahacha
lagunta wɨrc 17 oyãha pohorrzɨhɨchɨs ɨchii ohno otĩr onoota pɨt yet
wahacha Capernaum. Ich dɨhlak, ehn yahpaa Jesús taachĩhɨ õr ahɨrpe.
18 Myentɨta chish orĩhɨ dehet pehet ich jwertpa, shuu asa onoota wokor
deyo. 19 Uje ohno shɨ ochĩra remo kɨmɨjɨ sinko kilometro o kɨmɨjɨ seys hn
omo Jesús uje dɨrkɨhɨ awɨt eeych. Sɨtĩr ɨre asa pohorrza heke ich otolpa
20 Jesús tatɨm õr ɨm: —Yok, ye atɨlɨlo.— 21 Uje ochunt ɨtsorz ich õr aylpa
hn oshuu dohɨr asa pohorrza ehet. Uje dohɨr ehet ɨchii otaachĩhɨ onoota
wɨrc. Wɨchɨ ese owich uje sehe otĩr.

Oso ochukwi Jesús.

22 Eseekite uje ich dɨhɨrbɨt hn erze oso uje ode wahacha lagunta pɨt yet
õr eyucha Jesús ɨr akɨle uje oyãha asa pohorrzahna waa je shɨ sohmɨra
dechɨ. Jesús nihyokĩhɨ õr ahɨr uje otokole ohno. 23 Wɨsɨk wɨsɨk hn pohɨr
yẽr taachĩhɨchɨs tãra wahacha dɨt Tiberias. Erze pohɨr iyehe owich uje ye
dukuhlehechɨspe ese owich yet uje eyok ɨrhĩch chishew panhna, nɨhna
Porrosht hn ɨshɨm erze oso par uje otew. 24 Uje erze oso ochɨraha uje
Jesús ye chɨhɨchɨspe hnii erze ɨr akɨle heke oyãha erze pohɨr hn ohno otĩr
Capernaum par ochukwi Jesús.

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

Jesús shɨ ɨtso pan.

25 Eseekite uje otaachĩhɨ wahacha lagunta pɨt yet hn ochish Jesús.
Otatɨm ɨre otsɨɨ: —Maestro, ¿latɨkhna hn aachĩhɨ lɨka?— 26 Jesús tatɨm õr
ɨm: —Titɨm olak ich tuu ũrpa. Tiyokõrhna erze uje ye latɨk pwele niyokõr
par uje tuu erahalo yok per ye erahalo yokpe. Shɨ ekwilo yok pork elɨlo
erze pan nehech atsɨlo. 27 Ye shɨ aslo obiyo par erze poso uje shɨ sɨhna
ɨre shɨchish. Aslo obiyo par ese uje ɨtso oposo uje pwele ɨshɨm olak ɨkɨrĩt
uje yelɨj nɨhna ɨre. Yok tokõra poõrzni heke yok ɨtso erze oposo uje ɨshɨm
olak ɨkɨrĩt. Shɨ Papa wɨchɨ uje ɨshɨm yok pukurbo par tiyokõr kuche.—
28 Otatɨm otsɨɨ: —¿Oyuhu ɨnaãpo par uje oyiyokõr ese Porrosht ɨbiyo
uje atɨm oryõkɨke?— 29 Jesús tatɨm õr ɨm: —Ese uje Porrosht sehe
duhu ahakõrlo wɨchɨ uje ye otiislo yok pork Porrosht wɨchɨ uje shuu
Tɨkɨrẽtni.— 30 Otatɨm otsɨɨ: —¿Yarɨrãha uje owa õryok par oyeychɨm hn
ye oyotiis owa? ¿Shɨ ahakõr latɨkpo? 31 Õryok poruwo wɨshɨ otew erze
manakite wahacha owich uje ɨsa pork Porrosht ahwoso tata ɨm: "Ɨre
ɨshɨm õr pan uje tãra poõrc par otew."—
32 Jesús tatɨm õr ɨm: —Titɨm olak ich tuu ũrpa. Ye Moisespe uje ɨshɨm
õr erze pan uje tãra poõrzkite per ele ahle hn Papa sehe dosɨm olak ese
pan pisht uje tãra poõrc. 33 Ese uje ɨtso pan uje Porrosht sehe dosɨm olak
wɨchɨ yok uje tokõra poõrzni par tokosɨm ĩrmo oso õr ɨkɨrĩt uje yelɨj
nɨhna ɨre.— 34 Õr ɨre otatɨm otsɨɨ: —Ɨrhĩche, shish asɨm õryok erze pan.—
35 Jesús tatɨm õr ɨm: —Yok ɨtso pan uje ɨshɨm oso õr ɨkɨrĩt. Uje yeẽk
tɨrẽt tĩr yok ich ɨr ɨkɨrĩt de uje yelɨj nɨhna ɨre, heke ɨre ich shɨ ɨtso uje
yelɨj iyuwo nẽhi hn yelɨj iich nẽhi pork ye dukwi dekɨrĩt yetpe. 36 Per
titɨm olakɨke uje amɨlo uje tiyokõrhna hn shish otiislo yok. 37 Nos wɨr oso
uje Papa ɨshɨm õr yok otɨrẽt otĩr yok, hn nos wɨr erze uje otɨrẽt otĩr yok
yelɨj tesɨrãha õr.— 38 Hn Jesús tatɨm õr ɨm: —Tokõra poõrc tɨkɨrẽt tɨtĩr
ɨrmõni par uje tiyokõr uje Porrosht sahmũr pork wɨchɨ uje shuu tɨkɨrẽt. Ye
tiyokõrpe uje shɨ yok tahmũr. 39 Wɨchɨ uje shuu Tɨkɨrẽtni hn ye nahmũrpe
uje tuu yeẽk tokolɨhɨ pɨhme. Uje terɨhɨ ĩrmo uhurc nehe ich sehe duhu
tuu nos õr ɨkpo erze uje ɨshɨm õr yok. 40 Nos wɨr erze uje ochɨraha yeẽkpo
Porrosht Ijɨt hn ye olotiis ɨre ich õr ɨkɨrĩt de uje yelɨj nɨhna ɨre. Wɨchɨ uje
Papa sahmũr. Uje terɨhɨ ĩrmo uhurc nehe ich tyenɨj tuu õr ɨkpo.—
41 Erze israel oso ochinehnɨm Jesús pork tatɨm õr ɨm: —Yok uu pan
uje tokõra poõrc.— 42 Otatɨmye otsɨɨ: —Lɨkɨ Jesús uu José ijɨt. Õryok
oyɨraha ɨr deych hn ɨr data. ¿Ɨnaãpo heke tata uje tãra poõrzni?— 43 Jesús
tatɨm õr ɨm: —Moymlo uje eyehnɨmlo yok. 44 Kɨmɨjɨ Papa ye duhu yeẽk
tɨrẽt tĩr yok ich ye tɨrẽt tĩr yokpe. Uje terɨhɨ ĩrmo uhurc nehe ich tuu õr
ɨkpo erze uje otɨrẽt otĩr yok. 45 Erze hute uje erze profeta poruwo wɨshɨ
ochichewkite tata shuu ɨtsorz ɨm: "Porrosht nos shiyokorãha õr lahwoso."
Heke nos wɨr erze uje otẽr uje Papa tatɨm õr hn ochɨraha, wɨr uje otɨrẽt

otĩr yok. 46 Nĩhyok uje yeẽk umo Papa. Shɨ ese uje tãra Porrosht wɨchɨ
uje umo.— 47 Hn Jesús tatɨm õr ɨm: —Titɨm olak ich tuu ũrpa. Ese uje
ye lotiis yok ich ɨr ɨkɨrĩt de uje yelɨj nɨhna ɨre. 48 Yok ɨtso pan uje ɨshɨm
oso õr ɨkɨrĩt uje yelɨj nɨhna ɨre. 49 Olak poruwo wɨshɨ otew erze manakite
wahacha ese owich uje ɨsa per shɨ otoy. 50 Ese pan uje tãra poõrzni wɨchɨ
yok. Yeẽk uje ye lotiis yok ich shɨ ɨtso uje tew ese pan heke wɨchɨ ye
tĩr urhuta bahluta ehet nehe.— 51 Hn Jesús tatɨm õr ɨm: —Yok tokõra
poõrc. Shɨ yok ɨtso pan uje ɨshɨm oso õr ɨkɨrĩt uje yelɨj nɨhna ɨre. Uje
yeẽk ye lotiis yok ich shɨ ɨtso uje tew ese uje ɨtso pan heke ɨr ɨkɨrĩt de uje
yelɨj nɨhna ɨre. Tokosɨm yok oso par oshuu yok oshuu tɨkɨtɨ nehe par uje
tokoshɨ oso õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr par uje õr ɨkɨrĩt de uje yelɨj nɨhna
ɨre.—
52 Eseekite hn erze israel oso oshiyokosye otsɨɨ: —¿Ɨnaãpo heke sehe
dosɨm eyok nẽro par uje yahulo? Ye pwele niyokõr duhu ɨlorzpe.—
53 Heke Jesús tatɨm õr ɨm: —Titɨm olak ich tuu ũrpa. Yok tokõra poõrzni.
Kɨmɨjɨ ye elɨlo pẽro hn ye ehelo parmɨsta ich nĩhyok ye olak ɨkɨrĩt
chɨhɨpe uje yelɨj nɨhna ɨre. 54 Ese uje tew pẽro hn ɨhɨ parmɨsta ich ɨr
ɨkɨrĩt de uje yelɨj nɨhna ɨre. Uje terɨhɨ ĩrmo uhurc nehe ich tyenɨj tuu
wɨchɨ ɨkpo, 55 pork pẽro shɨ ɨtso oposo uje ɨshɨm oso õr ɨkɨrĩt hn parmɨsta
ɨtspo. 56 Yeẽk uje shɨ ɨtso uje tew pẽro hn ɨhɨ parmɨsta wɨchɨ uje shish
ehet kɨɨsɨhɨ yok hn yok ɨtspo pehet kɨɨsɨhɨ ɨre. 57 Papa wɨchɨ ɨka. Wɨchɨ
shuu Tɨkɨrẽtni hn ɨshɨm yok pɨkɨrĩt. Yeẽk uje shɨ ɨtso uje tew pẽro ich
tuu ɨr ɨkɨrĩt de uje yelɨj nɨhna ɨre shɨ ɨtso uje Porrosht ɨshɨm yok pɨkɨrĩt.
58 Ese pan uje titɨm olakɨke ich tãra poõrc. Wɨchɨ ich ye ɨlo erze maná
uje olak poruwo wɨshɨ otewkite per wɨr shɨ otoy. Yok ese pan uje tãra
poõrc. Kɨmɨjɨ yeẽk chɨhɨ uje ye lotiis yok ich wɨchɨ shɨ ɨtso uje tew ese
pan heke ɨr ɨkɨrĩt de uje yelɨj nɨhna ɨre.— 59 Jesús nos tata shuu ɨtsorz uje
shiyokorãha orĩhɨ wahacha sinagoga ehet dɨt Capernaum.

Jesús ɨshɨm oso õr ɨkɨrĩt uje yelɨj nɨhna ɨre.

60 Eseekite uje erze ɨr akɨle uje ich okɨhniya ochunt uje Jesús tata
shuu ɨtsorz ich okɨhniya otatɨmye otsɨɨ: —Erze uje ɨre tata ich kɨnãhapa.
Nĩhyok yeẽk uje pwele sahmũr.— 61 Jesús chɨraha uje wɨr ochinehnɨm
ɨre. Tatɨm õr ɨm: —Erze uje titɨm olakɨke ¿je duhu etaklo yok? 62 Yok
tokõra poõrzni. ¿Uhulo ɨnaãpo uje eychɨmlo yok uje takaashpo tɨtĩr poõrc
nehe? Wɨchɨ shuu ɨmeheeych uje pahwoso ich ũru heke ye ompe uje
etaklo yok. 63 Eyok ɨchɨbiyo wɨr uje shuu eyok ɨkɨrĩt de. Eyok yũhurrza hn
eyok ẽro ye duhu eyok ɨkɨrĩt chɨhɨpe. Erze pahwoso uje titɨm olakɨke wɨr
shɨ ɨtso ɨchɨbiyo pork shuu olak ɨkɨrĩt de uje yelɨj nɨhna ɨre, 64 per olak
yewo ode uje yesh otsotiis yok.— Uje ehn yahpaa oso onõya Jesús par ɨr
akɨle ɨchii chɨraha õr yeniipo uje otsotiis ɨre hn chɨraha yeẽkpo ese uje
tyenɨj chiwãha ɨre nehe ɨshɨm oso. 65 Hn Jesús tatɨm õr ɨm: —Olak yewo

otsotiis yok heke titɨm olakɨke uje nĩhyok yeẽk pwele tɨrẽt tĩr yok uje ye
Papa duhu tɨrẽt tĩr yokpe.—
66 Uje Jesús tata shuu ɨtsorz ich ɨr akɨle okɨhniya uje shish õya ɨre oym,
ye onõya ɨrpe. 67 Jesús tatɨm erze dakɨle uje õr dose ɨm: —¿Je olak ɨlo õr?
¿Je sehe moymlo yok toy?— 68 Simón Pedro tatɨm ɨm: —Ɨrhĩche, ¿oyɨtĩr
ɨraãpo? Ahwoso wɨr uje shuu õr ɨkɨrĩt de uje yelɨj nɨhna ɨre. Nĩhyok yet
uje pwele ɨshɨm oso õr ɨkɨrĩt uje yelɨj nɨhna ɨre.— 69 Hn tatɨm ɨm: —
Õryok ye oyotiis owape hn oyɨraha uje owa uu Cristo, owa uu Porrosht
Ijɨt pisht.— 70 Jesús tatɨm õr ɨm: —Yok uje tiihla olak uje olak dose hn
olak yet de uje wɨchɨ dyablo ɨbɨk.— 71 Uje Jesús tata shuu ɨtsorz ich shɨ
sorzɨhɨ Judas. Wɨchɨ Simón Iscariote ɨr ijɨt. Judas wɨchɨ Jesús akɨlak uje
õr dose. Wɨchɨ uje tyenɨj chiwãha Jesús.

Jesús leshɨbo otsotiis ɨre.

7 1 Eseekite hn Jesús shɨ tĩr lekɨtiyohochɨs Galilea sanɨmɨrãha Porrosht
ahwoso. Ye nahmũr do tĩr Judeape pork erze israel oso õr bahluwo
sehe oduhu ɨre oduhu toy. 2 Ich yej terɨhɨ erze israel oso õr ahamich uje
oshiyokõr õr ihyuwo ochĩra pohɨr ĩhyo par otsakaha uut par oshuu daalo
arhaabo. 3 Heke Jesús ɨr leshɨbo otatɨm otsɨi: —Atokolɨhɨ lɨka. Bo etĩr
wahacha Judea par uje erze akɨle uje odechɨ oteychɨm erze kuche uje
ahakõr. 4 Uje sehe yeẽk duhu odɨraha ɨre ich ye lakɨspe erze kuche uje
shiyokõr. Kɨmɨjɨ nos ahakõr erze kuche uje ye latɨk pwele niyokõr ich nos
uhu oso oteychɨm owa.— 5 Ɨr leshɨbo otata oshuu ɨtsorz pork otsotiis ɨre.
6 Jesús tatɨm õr ɨm: —Yahpaa terɨhɨ pɨshɨrĩtpe par uje titĩr wahacha
per olak pwele etĩrlo ese õr ahamich shɨ uje ahmũrlo. 7 Nos wɨr oso uje
ode nãhu ĩrmo ye odɨtak olakpe per otsɨtak yok pork tɨbɨte orhõta uje
õr ɨre oshiyokõr uje ich mɨhnũwo.— 8 Tatɨm õr ɨm: —Bolɨlo etĩrlo ese õr
ahamich. Yok ye takahape pork yahpaa terɨhɨ pɨshɨrĩtpe.—
9 Uje Jesús nos tata erze kuche hn sakaha Galilea, 10 per uje ɨr leshɨbo
ohnoko otĩr ese õr ahamich hn hno sahn õr ɨjɨch chɨkãha dehet yet. Ye
nõya erze osope uje otĩr ese õr ahamich par uje ye duhu oso odɨrehepe
uje tĩr ese õr ahamich toy.

Õr ahamich uje oshiyokõr õr ihyuwo ochĩra pohɨr ĩhyo.

11 Eseekite hn erze israel oso õr bahluwo ochukuhuchɨs õr ahamich
owich. Otata otsɨi: —¿Chɨhɨ ɨraãpo Jesús?— 12 Erze oso okeytkẽrye uje
õr eyucha Jesús per shɨ otsaraãshi lahwoso. Yewo otata otsɨi: —Ese
hnakɨrbich ich ɨr ɨluu om,— per yewo otata otsɨi: —Ye ɨr ɨluu ompe.
Wɨchɨ shɨ sehnyẽr oso.— 13 Nĩhyok yeẽk uje tata ich sɨhnew pork otola
erze õr bahluwo.
14 Eseekite uje erze oso oshiyokõr ese õr ahamich daalo tre o kɨmɨjɨ
daalo kwatro ɨchii Jesús hno masaha templo patikɨt ehet hn shiyokorãha

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

oso. 15 Erze israel oso õr bahluwo ochishlabe. Otatɨmye otsɨɨ: —¿Ɨnaãpo
heke chɨraha erze kuche? Ye latɨk niyokorãha ɨre.— 16 Jesús tatɨm õr
ɨm: —Erze ahwoso uje tiyokorãha õr ye tãra yokpe. Shɨ tãra ese uje shuu
Tɨkɨrẽtni. 17 Uje sehe yeẽk niyokõr uje Porrosht sahmũr ich chɨraha erze
uje tiyokorãha oso kɨmɨjɨ tãra Porrosht o kɨmɨjɨ shɨ tãra yok. 18 Uje yeẽk
tata uje chɨraha kuche ich shɨ sehe duhu oso onarim ɨre. Kɨmɨjɨ yeẽk
duhu wɨchɨ dich ese uje shuu wɨchɨ tɨrẽtni ich tata uje ich ũru hn ye
nehnyẽr osope. 19 Moisés ɨshɨm olak Porrosht ley per hnii olak nohmɨra ye
niyokõrpe uje asa ley tata. ¿Ɨnaãpo heke sehe tukulo yok uhulo tɨkɨtɨ?—
20 Erze oso otatɨm otsɨɨ: —Demonit de owa ehet heke uhu eyuwo
tɨsĩr ɨtsorz. ¿Yeẽkpo uje sehe duhu owa duhu atɨ?— 21 Jesús tatɨm õr
ɨm: —Shɨ kuchɨt sohmɨra uje tiyokõr ese deeych uje otsakɨrni hn tuu
nos as olak ɨbe. 22 Moisés shuu ahakõrlo yarta yata waa je iich otsɨɨ
sirkunsisyon. Ye shɨ Moisespe uje shuu ahakõrlo, shɨ tãra uu olak poruwo
wɨshɨ. Kɨmɨjɨ terɨhɨ ese deeych uje otsakɨr par uje ebɨtɨlo ese pɨkɨhnint ɨr
yarta ich shish ebɨtɨlo ɨr yarta. 23 Par uje ye aluwelo erze ley uje Moisés
chichewkite ich shish ebɨtɨlo ɨr yarta. ¿Ɨnaãpo heke etaklo yok uje tukuta
ese hnakɨrbich tuu ɨre owich om ese deeych uje otsakɨr? 24 Ye ẽrzlo uje
yeẽk shiyokõr kuchɨt mĩhnt. Tyenɨj uhu olak eyuwo tɨsĩr uje Porrosht ɨr
ley tata heke erahalo uje ye tiyokõrpe uje mĩhnɨk.—

Jesús tatɨm oso ɨraãpo uje ɨre tãra.

25 Eseekite hn erze oso uje odebuhu Jerusalén yewo otata otsɨɨ:
—¿Je wɨchɨ ele hnakɨrbich uje yesh ochukwi par uje oshuu oshuu toy?
26 Hmeychɨmlo, Jesús yesh shiyokorãha oso hn eyok bahluwo ye otatɨm
ɨre latɨk. ¿Je erze eyok bahluwo odɨraha uje wɨchɨ uu Cristo? 27 Per õryok
oyɨraha uje ese hnakɨrbich tãra hn uje Cristo tɨrẽt nehe ich ye latɨk
dɨraha uje ɨre tãra.—
28 Uje ehn Jesús shiyokorãha orĩhɨchɨs templo patikɨt ehet hn chunt
erze oso õr ahwoso. Tatɨm õr ich sɨhnew ɨm: —Erahalo yok hn erahalo
uje tokõra, per ye shɨ tɨkɨrẽtpe. Yeẽk de uje shuu tɨkɨrẽt. Wɨchɨ tata uje
ich ũru. Ye erahalo ɨrpe. 29 Yok tɨkɨraha ɨre pork tokõra ɨre. Wɨchɨ uje
shuu Tɨkɨrẽtni.—
30 Uje ochunt ɨtsorz ɨchii sehe odishew ɨre per nĩhyok yeẽk uje chishew
ɨre pork yahpaa terɨhɨ ɨr ɨshɨrĩtpe. 31 Per ich oso okɨhniya uje ye olotiis
Jesuspe hn otatɨm yewo otsɨɨ: —¿Ich olak eyuwo tɨsĩr latɨkpo? Uje Cristo
taãcha nehe ¿je ma niyokõr kuche uje ye latɨk pwele niyokõr je erze uje
Jesús yesh shiyokõr?—

Fariseo sehe odishew Jesús.

32 Eseekite hn erze uje õr ɨluuta iich otsɨɨ fariseo ochunt uje erze oso õr
eyucha Jesús otata shɨ otsaraãshi lahwoso. Erze fariseo hn erze saserdote

õr bahluwo oshuu hnakɨrbo yewo uje otɨbey templo ohno par uje
ochishew Jesús. 33 Jesús tatɨm erze oso ɨm: —Shɨ daalo arhaabo uje yok
de lɨka olak ahɨr hn takaashpo tɨtĩr ese uje shuu Tɨkɨrẽtni. 34 Olak tyenɨj
ekulo yok nehe per ye eshlo yokpe pork ye olak pwele etĩrlo ese owich
uje takaha tɨtĩr.—
35 Erze israel oso õr bahluwo otatɨmye otsɨɨ: —¿Ele hnakɨrbich sehe do
tĩr ɨraãpo heke ye eyok pwele yishlope? Kɨmɨjɨ sehe do tĩr erze dihipo õr
hnɨmo uje israel oso yewo ode. ¿Je sehe niyokorãha erze dihipo kɨnãho?
36 ¿Duhu ɨnaãpo erze uje tatɨm eyokɨke ɨm: "Ekulo yok nehe per ye eshlo
yokpe" hn tatɨm eyok uje ye eyok pwele yɨtĩr ese owich uje ɨre tĩr?—

Jesús tyenɨj shuu Porrosht ɨchɨbich masaha dakɨle õr aho nehe.

37 Eseekite uje ich terɨhɨ ese õr ahamich uhurc, ich wɨchɨ ese deeych
nohmet ma dich je erze yewo. Jesús iyehetɨhɨ erze oso õr ehet. Sɨhnew
lahwoso tatɨm õr ɨm: —Uje yeẽk iich sẽhi tyenɨj tɨrẽt tĩr yok hn tuu ɨhɨ
ese awɨt. 38 Ese uje ye lotiis yok ich tuu ɨtso uje awɨt de ɨre ehet tuu ɨtso
uje Porrosht ahwoso tata shuu ɨtsorz ɨm: "Awɨt tyenɨj tokolɨhɨ wɨchɨ ehet
hn uushɨ hn yelɨj nɨhna ɨre."— 39 Ese awɨt uje Jesús tataka shɨ sɨteẽta
Porrosht ɨchɨbich. Wɨr uje ye olotiis ɨre ich ɨr ɨchɨbich tyenɨj masaha
õr aho nehe per yahpaa taãchpe par masaha õr aho pork Jesús yahpaa
deeshpe tĩr poõrc.

Oso õr eyuwo ye ɨlyepe, heke oshiyokosyeehe Jesús.

40 Eseekite uje erze oso ochunt uje Jesús tata hn yewo otsɨɨ: —Wɨchɨ
ele profetɨt uje yesh oyem.— 41 Yewo otata otsɨɨ: —Lɨkɨ Cristo.— Per
yewo otata otsɨɨ: —Ye wɨchpe pork Cristo ye tãra hnɨmich Galileape.
42 Porrosht ahwoso tata uje Cristo ɨr porokkite wɨchɨ rey David. Cristo
tyenɨj shurẽhe dɨt Belén, ese dɨt uje rey David shurẽhekite.— 43 Heke erze
oso oshiyokosyeehe Jesús pork ye õr eyuwo ɨlyepe. 44 Yewo ode uje sehe
odishew Jesús per nĩhyok yeẽk uje chishew.

Israel oso õr bahluwo otsotiis Jesús.

45 Eseekite hn erze uje otɨbey templo ocheeshpo otĩr erze saserdote
õr bahluwo hn erze fariseo. Erze õr bahluwo otatɨm õr otsɨɨ: —¿Ɨnaãpo
heke ye ohwĩlo petɨkɨke?— 46 Erze uje otɨbey templo otatɨm erze õr
bahluwo otsɨɨ: —Nĩhyok yeẽk uje chɨrahapa chiilehet ɨtso Jesús.— 47 Erze
uje õr ɨluuta iich otsɨɨ fariseo otatɨm õr otsɨɨ: —¿Je wɨchɨ nehnyẽr olak
toy? 48 Nos israel oso õr bahluwo otsotiis ɨre hn erze fariseo õr ɨtspo.—
49 Hn erze õr bahluwo otatɨm õr otsɨɨ: —Erze oso ye olotiis Jesús pork
ye odɨrehepe uje Porrosht ley tata. Wɨr uje Porrosht sajĩr õr ɨkiyo.—
50 Nicodemo dechɨ toy. Wɨchɨ fariseoya ɨtso õr. Wɨchɨ uje tekɨrɨhɨ Jesús
uje dɨhlakni. Tatɨm õr ɨm: 51 —Eyok ley tata shuu ɨtsorz ɨm: "Uje ehn

yahpaa yẽr hnakɨrbich ahwoso uje tata ich ye ompe uje yẽrza hn yɨbɨte
uje shiyokõr mĩhnɨk.”— 52 Õr ɨre otatɨm Nicodemo otsɨɨ: —¿Je ebuhu
Galilea toy? Tyenɨj owa ler Porrosht ahwoso heke eraha uje nĩhyok
profetɨt uje tãra Galilea.— 53 Eseekite hn nos wɨr oso okarẽhe lekɨtiyo
otseyhi otĩr lahuwo.

8 1 Uje ehn ohno hn Jesús hno tĩr ese wĩrit eeych uje iich otsɨɨ Olivos.
2 Uje ehn dɨhɨrbɨt pisht hn cheeshpo tĩr templo patikɨt ehet. Nos wɨr
oso otɨrẽt otĩr ɨre. Wɨchɨ sakɨr hn shiyokorãha õr.

Tɨmcharrza waa je torãha dabich.

3 Eseekite hn erze uje oshiyokorãha oso waa ley waa je Moisés
chichewkite hn erze uje õr ɨluuta iich otsɨɨ fariseo ohnoy tɨmcharrza waa
je torãha dabich otseya erze oso õr ɨkɨch. 4 Otatɨm Jesús otsɨɨ: —Maestro,
oyish ana tɨmcharrza shɨ torãha dabich. 5 Moisés ley tata uje tyenɨj oshuu
wɨr ochĩra kojano po oshuu otoy erze uje oshiyokõr oshuu ɨtsorz. Atɨm
õryok uje tyenɨj oyiyokõr.— 6 Wɨr shɨ sehe otẽr Jesús ahwotɨk par õr
denunsya ɨre. Jesús chinkiya hnɨmich chichew lahwoso chĩra nahmɨta
chɨbɨte hnɨmich. 7 Shish otatɨm Jesús par uje sehe oduhu tatɨm õr ɨre uje
tyenɨj oshiyokõr heke Jesús seem deheta hn tatɨm õr ɨm: —Olak yeẽk
uje yelɨj niyokõr uje mĩhnɨk wɨchɨ tyenɨj iyebe shuu asa tɨmcharrza chĩra
kojano po par shuu wate shuu toy.— 8 Jesús chinkiya hnɨmichpo chichew
lahwoso chĩra nahmɨta chɨbɨte hnɨmich.

9 Uje ochunt uje Jesús tata shuu ɨtsorz ich ochuuna heke nohmɨr nohmɨr
otokole ohno. Ese uje ma ɨlaro tokole wap hn yewo oyehe nẽr. Oymɨhɨ
Jesús hõr asa tɨmcharrza wahacha. 10 Jesús seem deheta tatɨm asa
tɨmcharrza ɨm: —¿Ochɨhɨ ɨraãpo erze hnakɨrbo uje õr denunsya owaka?
¿Je yeẽk chɨhɨ uje sehe duhu owa nĩra kojach?— 11 Asa tɨmcharrza
tatɨm ɨre ɨm: —Ɨrhĩche, nĩhyok uje yeẽk shuu yok.— Jesús tatɨm wate
ɨm: —Yok ɨtspo, ye yok denunsya owape. Bo eyhi hn ye ahakõrpo uje ich
mɨhnũwo.—

Jesús shɨ ɨtso luu uje shuu ochɨraha uje ich ũru.

12 Eseekite hn Jesús shiyokorãha erze osopo tatɨm õr ɨm: —Shɨ yok ɨtso
luu uje chihit nãhu ĩrmo oso. Uje yeẽk ye lotiis yok ich shɨ ɨtso uje dɨrkɨhɨ
luu ehet hn ye dɨrkɨhɨ dɨhlelta ehetpe hn tuu wɨchɨ ɨkɨrĩt de.— 13 Erze
uje õr ɨluuta iich otsɨɨ fariseo otatɨm Jesús otsɨɨ: —Shɨ owa narim owa.
Erze uje atha ye ũrpe pork nĩhyok yeẽk uje chɨbɨte orhõta uje erze uje
athaka ich ũru.— 14 Jesús tatɨm õr ɨm: —Uje yok narim yok ich shish tiita
uje ich ũru pork tɨkɨraha uje tokõra hn tɨkɨraha uje tɨtĩr nehe, per olak
ye erahalope uje tokõra hn ye erahalope uje tɨtĩr nehe. 15 Olak shɨ ẽrzlo
uje yeẽk shiyokõr mĩhnɨk per yok ye tẽrzape hn tiita uje yeẽk shiyokõr
uje mĩhnɨk. 16 Per kɨmɨjɨ tiita uje yeẽk shiyokõr uje ich mĩhnɨk ich shish

pahwoso ũru pork ye yok nohmɨrape uje tiita. Papa shuu Tɨkɨrẽtni. Wɨchɨ tata toy uje yeẽk shiyokõr uje mĩhnɨk. 17 Olak ley tata shuu ɨtsorz ɨm: “Kɨmɨjɨ õr osiyer oteychɨm yeẽk uje shiyokõr mĩhnɨk ich õr ahwoso ũru.” 18 Uje yok narim yok ich tiita uje ich ũru pork Papa uje shuu tɨkɨrẽt tata ɨtsye heke õryok osiyer uje oyiita.—

19 Heke õr ɨre otatɨm otsɨɨ: —¿Eych, chɨhɨ ɨraãpo?— Jesús tatɨm õr ɨm: —Ye erahalo yokpe hn ye erahalo Papape. Kɨrẽhe erahalo yok ich erahalo Papa toy.— 20 Jesús tatɨm õr erze kuche uje ehn shiyokorãha osohochɨs templo patikɨt ehet ye dukuhlehechɨspe ese owich uje oshɨmɨhɨ Porrosht hnote, per nĩhyok uje yeẽk chishew ɨre pork yahpaa terɨhɨ ɨshɨrĩtpe.

Jesús tyenɨj tĩr ese owich nehe uje ye õr pwele otĩr.

21 Eseekite hn Jesús tatɨm õrpo ɨm: —Yok tyenɨj takaha hn tyenɨj ekulo yok nehe. Uje atɨlo nehe ich shish olak hnɨtew de Porrosht ahɨr pork ahakõrlo uje ich mɨhnũwo. Ese owich uje tɨtĩr ye olak pwele etĩrlope.— 22 Heke erze israel oso õr bahluwo otata otsɨɨ: —Kɨmɨjɨ sehe duhu ɨre duhu ɨre toy heke tatɨm eyok uje ye eyok pwele yɨtĩr ese uje ɨre tĩr.— 23 Jesús tatɨm õr ɨm: —Shɨ olak shurẽhe lɨka hnɨmich per yok tokõra poõrzni. Shɨ olak ĩrmo oso per yok ye yok ĩrmo ospe. 24 Titɨm olakɨke uje atɨlo nehe ich shish olak hnɨtew de Porrosht ahɨr pork ahakõrlo uje ich mɨhnũwo. Uje terɨhɨ ɨshɨrĩt uje atɨlo nehe ich shish olak hnɨtew de Porrosht ahɨr kɨmɨjɨ otiislo uje yok uje yesh anemlo.—

25 Otatɨm ɨre otsɨɨ: —¿Owa yeẽkpo?— Jesús tatɨm õr ɨm: —Wapni nehech ele ahle shish titɨm olak yok yeẽkpo. 26 Kuche kɨhniya uje tyenɨj titɨm olak par enshiilo olak ɨluu pork ahakõrlo uje ich mɨhnũwo. Ese uje shuu Tɨkɨrẽtni shish tata uje ich ũru, hn titɨm ahnũwo ĩrmo oso erze uje wɨchɨ tatɨm yok.— 27 Õr ɨre ye odɨrehepe uje Jesús tatɨm õr Porrosht ɨluu 28 heke Jesús tatɨm õr ɨm: —Yok tokõra poõrzni. Uje owɨshlo yok nehe ich erahalo uje yok ese uje titɨm olakɨke hn ye tiyokõr latɨk uje shɨ yok tahmũr. Shɨ titɨm olak uje Papa tatɨm yok 29 pork wɨchɨ shuu Tɨkɨrẽtni hn shish takashɨm yok. Yelɨj noym yok pork shish tiyokõr uje ɨre sahmũr.— 30 Uje Jesús tata shuu ɨtsorz ich oso okɨhniya uje ye olotiis ɨrpe.

Kuche mɨhnũwo chii oso õr deloho.

31 Eseekite hn Jesús tatɨm erze israel oso uje ye olotiis ɨr petɨkɨke ɨm: —Uje shish ahakõrlo erze uje titɨm olakɨke ich olak yok pakɨle pisho. 32 Tyenɨj erahalo uje ich ũru hn tokoshɨ olak hnɨtew nehe par uje ye olak õr yɨlope.— 33 Õr ɨre otatɨm otsɨɨ: —Õryok porokkite wɨchɨ Abraham. Nĩhyok yeẽk uje chii õryok deloho. ¿Ɨnaãpo heke atha uje eshɨ õryok hnɨtew hn ye õryok õr yɨlope?— 34 Jesús tatɨm õr ɨm: —Titɨm olak ich tuu ũrpa. Nos wɨr erze uje oshiyokõr uje ich mɨhnũwo ich erze kuche mɨhnũwo chii õr deloho. 35 Ese uje õr yɨlak, ɨr yɨnsɨrc wɨchɨ ye

ɨr iispe, hn ese ɨr ijɨt wɨchɨ ye ɨr yɨlakpe. Wɨchɨ ɨr iis 36 heke kɨmɨjɨ ese
ɨr Ijɨt doshɨ olak hnɨtew ich ye olak õr yɨlope. 37 Tɨkɨraha uje ãrlo olak
porokkite Abraham, per sehe tukulo yok uhulo tɨkɨtɨ pork ye ahmũrlope
erze pahwoso uje tɨtɨm olak. 38 Shɨ tɨtɨm olak uje Papa sowa yok hn olak
ahakõrlo uje olak deych tatɨm olak.—

39 Wɨr otatɨm ɨre otsɨɨ: —Õryok deych wɨchɨ Abraham.— Jesús tatɨm õr
ɨm: —Kɨrẽhe olak Abraham aabo ich ahakõrlo ɨtso uje wɨchɨ shiyokõrkite
40 per sehe tukulo yok uhulo tɨkɨtɨ pork tɨtɨm olak uje ich ũru uje tãra
Porrosht. Abraham yelɨj niyokõr duhu ɨlorz. 41 Olak ahakõrlo shɨ ɨtso uje
olak deych shiyokõr.— Wɨr otatɨm ɨre otsɨɨ: —Õryok ye õryok pɨkɨhnino
kiimope. Õryok deych sohmɨra de, wɨchɨ Porrosht.— 42 Jesús tatɨm õr
ɨm: —Kɨrẽhe Porrosht wɨchɨ olak deych ich ahmũrlo yok pork yok tokõra
Porrosht. Ye tɨkɨrẽt petɨkni uje shɨ yok tahmũr. Shɨ Porrosht wɨchɨ uje
shuu Tɨkɨrẽtni. 43 ¿Łnaãpo heke ye erahalo erze pahwoso uje tɨtɨm olak?
Ye olak pwele erahalo pork ye ahmũrlope par ẽrlo. 44 Olak deych wɨchɨ
dyablo. Shɨ sehe ahakõrlo uje olak deych sahmũr. Wapkite nehech ele
ahle ese dyablo wɨchɨ uu õr yũwɨrc. Wɨchɨ ye nahmũrpe uje ich ũru pork
yelɨj tata uje ich ũru. Uje tata lekushiĩ ich shɨ chɨbɨte deluu orhõta pork
ɨre kushĩyak. Wɨchɨ uje wapkite ɨchii tata lekushiĩ. 45 Tɨtɨm olak uje ich
ũru per otiislo yok. 46 ¿Je olak yeẽk chɨhɨ uje umo uje tiyokõr mĩhnɨk?
Nĩhyok. Tɨtɨm olak uje ich ũru. ¿Łnaãpo heke otiislo yok? 47 Erze uje õr
Porrosht aabo ich otsahmũr otẽr ɨr ahwoso per olak ye olak Porrosht
aabope pork ye ahmũrlo ẽrlo ɨr ahwospe.—

Uje ehn yahpaa Abraham chɨhɨpe ich Cristo de.

48 Eseekite hn erze israel oso otatɨm Jesús otsɨɨ: —Ich ũru uje oyɨtɨm
owa uje owa samaria os hn demonit de owa ehet.— 49 Jesús tatɨm õr
ɨm: —Ye demonit chɨhɨ pehetpe. Shɨ yok narim Papa per olak otiislo yok.
50 Ye yokpe uje sehe yok narim yok. Yet de uje sehe narim yok. Wɨchɨ uje
tyenɨj tata uje tiyokõr om hn uje ahakõrlo uje ich mɨhnũwo. 51 Tɨtɨm olak
ich tuu ũrpa. Erze uje oshiyokõr uje tahmũr wɨr yelɨj otoy.—

52 Erze israel oso otatɨm otsɨɨ: —Ele ahle ich oyɨraha uje demonit de
owa ehet. Abraham tokite hn nos wɨr profeta poruwo wɨshɨ otoyto, per
owa atha uje kɨmɨjɨ yeẽk niyokõr uje ahmũr ich yelɨj toy. 53 ¿Je owa ma
dich je eyok porokkite Abraham? Wɨchɨ tokite hn nos wɨr profeta poruwo
wɨshɨ otoyto. ¿Eyuwo tɨsĩr uje owa yeẽkpo?— 54 Jesús tatɨm õr ɨm: —
Kɨmɨjɨ shɨ yok narim yok ich pahwoso ye jukur. Ese uje narim yok wɨchɨ
yok Papa. Wɨchɨ uje shish athɨlo uje wɨchɨ uu olak Deych Porrosht 55 per
ye erahalo ɨrpe. Yok tɨkɨraha ɨre. Kɨmɨjɨ tiita uje ye tɨkɨraha ɨre ich yok
kushĩyak ɨtso olak. Ich ũrpa uje tɨkɨraha ɨre hn tiyokõr uje tatɨm yok.
56 Abraham wɨchɨ uu olak porokkite. Wɨchɨ ich ayla uje Porrosht shuu
teychɨm erze daalo uje yok de ĩrmo nehe. Teychɨmkite hn ayla.—

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

57 Erze israel oso otatɨm Jesús otsɨɨ: —Yahpaa owa sinkwenta ãyope
per atha uje amo Abrahamkite.— 58 Jesús tatɨm õr ɨm: —Titɨm olak ich
tuu ũrpa. Uje ehn yahpaa Abraham chɨhɨkite ɨchii yok de.— 59 Õr ɨre
ochishew kojano po par uje sehe oduhu Jesús. Wɨchɨ sakɨs ɨre hn tokolɨhɨ
templo patikɨt ehet hn hno.

Hnakɨrbich uje shurhãkite shɨ olɨbɨk.

9 1 Eseekite uje ehn Jesús hno hn chish hnakɨrbichɨhɨ dehet pehet. Uje
shurhãni shɨ olɨbɨk. 2 Ɨr akɨle otatɨm otsɨɨ: —Maestro, ¿yeẽkpo uje
shiyokõr uje mɨhnĩkni heke wɨchɨ shũrha olɨbɨk? ¿Je ɨr deych o je ɨr data
uje oshiyokõr mĩhnɨk o je ɨre heke shũrha olɨbɨk?— 3 Jesús tatɨm õr ɨm: —
Shɨ shũrha ɨtsorz par uje oso ochɨraha uje Porrosht chukuta wɨchɨ nehe.
Ɨre ye niyokõrpe uje mɨhnũwo uje shuu shũrha ɨtsorz, hnii ɨr deych hnii
ɨr data ye oniyokõrpe uje mɨhnũwo. Shɨ shũrha ɨtsorz. 4 Aslo obiyo uje
ich deeych pork yej terɨhɨ uje dɨhlak ich nĩhyok yeẽk uje shiyokõr obiyo.
5 Uje ehn yok de nãhu ĩrmo ich shɨ yok ɨtso luu par tɨhɨt nãhu ĩrmo oso
par tuu ochɨraha uje ich ũru.— 6 Uje tata shuu ɨtsorz hn tɨtɨrãha hnɨmich
chĩra dahlo, shiyokõr katuta hn tormĩhɨ ese hnakɨrbich ɨle. 7 Tatɨm ɨm:
—Bo etĩr ese tejman uje ɨich otsɨɨ Siloé par erhũ ele.— Ese Siloé wɨchɨ õr
ahwosht uje otsɨɨ hno. Heke ese hnakɨrbich uje olɨbɨk hno churhũ dele.
Uje cheeshpo ich umo lekɨtiyo.
8 Erze oso uje odebuhu ɨr ihyuch ahɨr hn erze uje omoni uje sapur
hnote otatɨmye otsɨɨ: —¿Je lɨkɨ uu hnakɨrbich uje ehn sakaha wahachni
shɨ sapur hnote?— 9 Yewo otata otsɨɨ: —Wɨchɨ.— Hn yewo otsɨɨ: —Ye
wɨchpe. Ɨr ɨle ɨtsshɨp wɨchɨ.— Per wɨchɨ tatɨm õr ɨm: —Yok uje ehn tapur
hnotni.— 10 Otatɨm ɨre otsɨɨ: —¿Ɨnaãpo ele ahle ich owa pwele amo
lekɨtiyo?— 11 Tatɨm õr ɨm: —Hnakɨrbich uje ɨich otsɨɨ Jesús shiyokõr
katutaka hn tormĩhɨ pɨle hn tatɨm yok ɨm: “Bo etĩr ese tejman uje ɨich
otsɨɨ Siloé hn erhũ ele.” Heke takaha turhũ pɨleke hn tokomo lekɨtiyo.—
12 Õr ɨre otatɨm otsɨɨ: —¿Chɨhɨ ɨraãpo ese hnakɨrbich?— Tatɨm õr ɨm: —Ye
tɨkɨraha watɨk.—

Erze fariseo sehe odɨraha yeẽkpo chukuta ese hnakɨrbich uje olɨbɨk.

13 Eseekite hn ohnoy ese hnakɨrbich uje olɨbɨkhna otseya erze fariseo.
14 Ese deeych uje Jesús shiyokõr katuta hn chukuta ese hnakɨrbich
uje olɨbɨk wɨchɨ deeych uje otsakɨr. 15 Erze fariseo otatɨm ɨre toy otsɨɨ:
—¿Ɨnaãpo ele ahle ich owa pwele amo lekɨtiyo?— Tatɨm õr ɨm: —Chɨbɨte
katuta pɨleke hn turhũ heke tokomo lekɨtiyo.—
16 Erze fariseo yewo otatɨmye otsɨɨ: —Ese hnakɨrbich uje chukuta wɨchɨ
olɨbɨthna ich ye Porrosht ɨbɨkpe pork shish chishew obiyoho ese deeych
uje otsakɨr.— Per fariseo yewo otata otsɨɨ: —Ese hnakɨrbich ye niyokõrpe
uje mɨhnũwo. Ɨmeheeych pork Porrosht shish takashɨm ɨre shiyokõr erze

uje ye latɨk pwele niyokõr.— Heke ye õr eyuwo ɨlyepe. 17 Otatɨmpo ese uje
olɨbɨkhna otsɨɨ: —Hap owa, ese hnakɨrbich uje chukuta owa ¿uhu eyuwo
tɨsĩr uje wɨchɨ yeẽkpo?— Tatɨm õr ɨm: —Wɨchɨ profetya.—
18 Erze israel oso õr bahluwo otsotiis uje ese hnakɨrbich olɨbɨkni hn
yeẽk shuu umo lekɨtiyo heke otɨbii ɨr deych hn ɨr data par oshuu otɨrẽt.
19 Otatɨm õr otsɨɨ: —¿Je lɨkɨ olak ijo uje shish athɨlo uje shurhãni shɨ
olɨbɨk? ¿Ɨnaãpo heke ele ahle ich pwele umo lekɨtiyo?— 2 20 Ɨr deych hn
data otatɨm õr otsɨɨ: —Oyɨraha uje lɨkɨ õryok ijo, hn oyɨraha uje shurhãni
shɨ olɨbɨk, 21 per ye oyɨraha ɨnaãpo heke ele ahle ich umo lekɨtiyo, hn ye
oyɨraha yeẽkpo uje chukuta ɨre. Atɨmlo ɨre. Wɨchɨ ich terɨhɨ leherc hn
pwele tatɨm olak yeẽkpo uje chukuta ɨrhna.— 22 Ɨr deych hn data otata
oshuu ɨtsorz pork otola erze israel oso õr bahluwo pork wɨr ochɨbɨtni uje
yeẽk tata Jesús uje wɨchɨ Cristo ich otsãhɨrm ɨre par uje ye teeychãha
Porroshtɨhɨ õr ahɨr sinagoga ehet. 23 Heke ɨr deych hn data otatɨm õr
otsɨɨ: —Õryok ijɨt ich terɨhɨ leherc. Ekitkẽrlo ɨre.—
24 Erze israel oso õr bahluwo otɨbiipo ese uje ehn olɨbɨkhna otatɨm
otsɨɨ: —Uhu Porrosht dich. Ese hnakɨrbich uje chukuta owahna shish
shiyokõr uje ich mɨhnũwo.— 25 Tatɨm õr ɨm: —Yok ye tɨkɨraha kɨmɨjɨ
wɨchɨ shish niyokõr uje mɨhnũwo o kɨmɨjɨ yelɨj niyokõr. Shɨ tɨkɨraha uje
waphna yok olɨbɨk per ele ahle ich tokomo lekɨtiyo.— 26 Õr ɨre otatɨm
otsɨɨ: —¿Duhu ɨnaãpohna heke shuu amo lekɨtiyo?— 27 Tatɨm õr ɨm: —Ich
titɨm olakhna per ye ahmũrlo ẽrlo yokpe. ¿Ɨnaãpo heke sehe uhulo titɨm
olakpo? ¿Je sehe amsahalo par olak ɨr akɨle toy?—
28 Wɨr ochish majamich hn otatɨm ese hnakɨrbich otsɨɨ: —Owa ɨr akɨlak
per õryok oyiyokõr uje Moisés lɨshɨ tata. 29 Oyɨraha uje Porrosht keytkẽr
Moiseskite per ese hnakɨrbich ye oyɨraha uje tãra.— 30 Tatɨm õr ɨm: —
Ich uhulo tish pɨbe uje ye erahalo uje ɨre tãra per wɨchɨ uje chukuta yok
shuu tokomo lekɨtiyo. 31 Nos yɨrahalo uje Porrosht ye tẽr wɨrpe erze uje
oshiyokõr mɨhnũwo. Shɨ tẽr erze uje oteeychãha ɨre hn oshiyokõr uje
ɨre sahmũr. 32 Uje ĩrmo tenit nehech ele ahle oso yelɨj onunt uje yeẽk
chukuta yet ɨr ɨle uje shurhãni shɨ olɨbɨk. 33 Kɨrẽhe ye ese hnakɨrbich tãra
Porrosht ich ye pwele niyokõr latɨk.— 34 Õr ɨre otatɨm otsɨɨ: —Yeẽk de
uje shiyokõr uje mĩhnɨk heke uje owa shurhãni ich owa olɨbɨk hn ele ahle
sehe ahakorãha õryok.— Oshuu tokolɨhɨchɨs õr ehet par uje ye teeychãha
Porrosht sinagoga ehetpo.

Erze uje ye odɨraha Porroshtpe ich õr ɨtso olɨbo.

35 Eseekite hn Jesús chunt uje ochiyuhu ese hnakɨrbich õr ehethna
heke hno chukwi. Uje chish ɨre hn tatɨm ɨm: —¿Je ye otiis ese uje tãra
poõrzni?— 36 Ɨre tatɨm ɨm: —Ɨrhĩche, atɨm yok otɨk par uje ye tokotiis
ɨre.— 37 Jesús tatɨm ɨm: —Amoko. Wɨchɨ yok uje yesh tɨkitkẽr owa.—
38 Ɨre tatɨm ɨm: —Ɨrhĩche, ye tokotiis owape,— hn teeychãha Jesús.

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

39 Jesús tata ɨm: —Tikɨrẽt tɨtĩr nãhu ɨrmõni par tehek oso. Erze uje ye odɨraha Porroshtpe ich tuu ochɨraha shɨ ɨtso uje õr olɨbo hn tukuta õr ɨle,
per erze uje ochɨbɨte uje ochɨraha Porrosht ich tuu õr ɨtso olɨbo.—
40 Erze fariseo nohmɨramo odechɨ toy Jesús ahɨr. Uje ochunt uje Jesús
tata shuu ɨtsorz hn otatɨm otsɨɨ: —¿Je õryok olɨbo toy?— 41 Jesús tatɨm õr
ɨm: —Kɨmɨjɨ olak ɨlo erze olɨbo uje tukuta õr pork ochɨraha uje õr nesita
yeẽk takashɨm õr ich ye kuche mɨhnũwo chɨhɨ olakpe, per ye olak ɨlo õr
heke athɨlo uje erahalo Porrosht pork ich uhulo ɨtso uje amɨlo lekɨtiyo
heke Porrosht seeyta olak erze kuche mɨhnũwo uje ahakõrlo.—

Jesús wɨchɨ shɨ ɨtso yeẽk uje tɨbey pishɨ obeje.

10 1 Eseekite hn Jesús tatɨm õr ɨm: —Titɨm olak ich tuu ũrpa. Yeẽk
uje ye dɨkãha asa uhurrza par masaha erze obeje uut per iyuwe
ich wɨchɨ echɨkɨt. 2 Mahn ese uje chɨkãha asa uhurrza par masaha ehet
wɨchɨ uje tɨbey erze obeje. 3 Ese uje tɨbey asa uhurrza sɨtsẽr hn erze obeje
yɨnsɨrc masaha. Wɨchɨ tɨbii erze obeje nohmɨr nohmɨr chiyuhu iiyo. Erze
obeje chunt heke tĩr ɨre. Wɨchɨ iyeebe par chiyuhu orĩhɨchɨs shikero
ehet. 4 Uje nos tokolɨke ich wɨchɨ hno iyeebe hn erze obeje iyehe nẽr pork
chɨraha ɨr ahwoso. 5 Erze obeje ye sehe yeẽk nẽrpe uje ye dɨraha. Uje
chunt ɨr ahwoso ich chɨraha uje ye wɨchpe uje tɨbey heke uushɨ iim.—
6 Erze uje Jesús tatɨm õrke shɨ sɨteẽta per õr ɨre ye odɨrehepe
7 heke tatɨm õrpo ɨm: —Titɨm olak ich tuu ũrpa. Yok ɨtso asa uhurrza
uje obeje chɨkãha. 8 Nos wɨr erze uje ochii ɨre yokɨhɨ hn otɨrẽt uje ehn
yahpaa tɨkɨrẽt wɨr echɨko hn erze uje õr ɨluu mɨhnũ per erze obeje ye
nahmũr tẽr õrpe. 9 Yok ɨtso asa uhurrza. Erze uje otĩr yok pork sehe
odɨkãha asa uhurrza wɨr uje tokosɨm õr ɨkɨrĩt uje yelɨj nɨhna ɨre. Õr
ɨtso obeje uje masaha ehet hn tokole hn chish ɨhnemiyo uje ich ɨhĩrtso.
10 Ese echɨkɨt tɨrẽt shɨ par uje sehe tohɨr hn shuu shuu toy hn sɨhna per
yok Tɨkɨrẽtni par tokosɨm oso õr ɨkɨrĩt uje yelɨj nɨhna ɨre. Ese ɨkɨrĩt ich
ɨhĩrtpa.
11 Yok ɨtso ese uje tɨbey pishɨ obeje. Ese uje tɨbey pishɨ obeje ɨshɨm
dekɨrĩt par erze ɨr obeje. 12 Ese uje shɨ chishew obiyo par tɨbey erze obeje
wɨchɨ ye erze obeje ɨr yɨnsɨrc pishtpe, heke uje umo loshɨpɨt uje tɨrẽt sehe
dishew erze obeje ich wɨchɨ uushɨ iim erze obeje. Ese loshɨpɨt chishehe
erze obeje hn yẽr chũr lekɨtiyo. 13 Ese hnakɨrbich uushɨ iim erze obeje
pork chishew obiyo shɨ par serz hnote. Par ɨre ich ye latɨkɨsh erze obeje.
14 Per yok ɨtso ese uje tɨbey pishɨ obeje. Tɨkɨraha erze yok obeje hn
erze yok obeje chɨraha yok 15 shɨ ɨtso Papa chɨraha yok hn tɨkɨraha ɨre.
Tokosɨm pɨkɨrĩt par uje oshuu yok oshuu tɨkɨtɨ par erze obeje. 16 Israel oso
wɨr õr ɨtso obeje weeta. Weeta yata de uje ye õr israel osope. Wɨr tyenɨj
tokõhwa hn otẽr yok. Heke uje uhurc ich shɨ weeta sohmɨra de hn ese
uje tɨbey õr shɨ sohmɨra. 17 Papa ich sahmũr yok pork tokosɨm pɨkɨrĩt par

tikitihi erze obeje hn tyenij yok ikpo nehe. 18 Nĩhyok yeẽk uje shuu yok
shuu tikiti. Shi tahmũr heke tokosim yok oso par oshuu yok oshuu tikiti.
Pukurbo de par tokosim õr yok hn oshuu yok oshuu tikiti, hn pukurbo de
par uje tuu yok ikpo nehe. Wir uje Papa shuu tiyokõr.—
19 Eseekite uje erze israel oso ochunt erze ahwoso uje Jesús tata ich
oshiyokosye pork ye õr eyuwo ilyepe. 20 Okihniya uje otata otsii: —
Demonit de ehet. Wichi totihla. ¿Inaãpo heke ẽrlo ire?— 21 Yewo otata
otsii: —Erze ir ahwoso ye ilope ese uje demonit de ehet. ¿Je demonit
pwele chukuta ese uje olibik hn shuu umo lekitiyo? Ye pwelpe.—

Erze israel oso õr bahluwo otsitak Jesús.

22 Eseekite hn terihi uu deeych uje oshiyokõr õr ahamich uje õr eyucha
uje otohirm temploni wahacha Jerusalén. Wichi uu hmamo ishirĩt.
23 Jesús dechi templo patikit ehet, shi dirkihichis puurc uje iich otsii
Salomón. 24 Erze israel oso õr bahluwo otakisho lawichihichis Jesús ahir
hn otatim otsii: —¿Latik nehe hn atim õryok kimiji owa uu Cristo o kimiji
ye owape? Atim õryok ich uhu imeheeychpa par uje oyiraha.— 25 Jesús
tatim õr im: —Titim olakni per otiislo yok. Nos wir kuche uje tiyokõr
tĩra Papa ir ukurbo chibite orhõta yok yeẽkpo 26 per otiislo pork ye olak
ilo erze yok obeje uje tikibey. 27 Erze oso uje ye olotiis yok wir shi õr
itso obeje pork ochunt pahwoso hn yok tikiraha õr. Uje tiyebe ich oyehe
piyẽr. 28 Tokosim õr ikirĩt uje yelij nihna ire. Yelij otĩr urhuta bahluta
ehet. Nĩhyok yeẽk uje chiyuhu orĩhi pihme. 29 Papa wichi uje ishim õr
yok. Nĩhyok yeẽk uje ma dich je ire. Nĩhyok yeẽk uje pwele chiyuhu orĩhi
Papa hme. 30 Papa hn yok shi õryok nohmira.—
31 Erze israel oso õr bahluwo ochishew kojano po par uje sehe oduhu
Jesús oduhu toy. 32 Jesús tatim õr im: —Tiyokõr kuche uje ich kihniya hn
ihĩrtso olak ikich tĩra Papa ir ukurbo. ¿Obitikihi ese uje sehe duhu tukulo
yok uhulo tikiti ẽrlo yok kojano po?— 33 Erze israel oso õr bahluwo
otatim otsii: —Ye erze obiyo ihirtsõpe uje ahakõr duhu oyuhu owa. Shi
eyehnim Porrosht heke sehe oyuhu owa pork owa shi hnakirap per sehe
uhu owa ilo Porrosht.—
34 Jesús tatim õr im: —Olak ley tata shuu itsorz im: “Porrosht im:
Titim olak uje olak porrosht.” 35 Nĩhyok uje yeẽk pwele sata uje Porrosht
ahwoso tata. Erze oso uje Porrosht ishim õr lahwoso wir uje ire tata uje
wir õr porrosht. 36 Wichi uje chiihla yokni hn shuu tikirẽt titĩr nãhu ĩrmo.
¿Inaãpo heke athilo uje tipuuhnim Porrosht shi pork titim olak uje yok uu
Porrosht Ijit? 37 Kimiji ye tiyokõr erze Papa ir ibiyo ich om uje otiislo yok.
38 Per uje tiyokõr Papa ir ibiyo ich ye otiislope erze ir ibiyo uje tiyokõr
pork shuu imeheeych uje yok ir Ijo heke tyenij erahalo uje Papa de yok
hn yok de Papa heke shi õryok nohmira.— 39 Sehe odishew irpo per ire
tokolihi õr ehet hn hno.

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

40 Jesús tokolɨhɨchɨs hno tĩr onoota Jordán pɨt yet hn sakahachɨs ese
owich uje Juan lɨshɨ tohɨrm osohoni. 41 Ich oso okɨhniya uje otɨrẽt otĩr
ɨre. Otatɨmye otsɨɨ: —Juan yelɨj niyokõr kuche uje ye latɨk pwele niyokõr
per nos wɨr Juan ahwoso uje tata ese hnakɨrbich wɨr ich ũru.— 42 Ich
okɨhniya uje ye olotiis Jesuspe uje dechɨ ese owich.

Lázaro ich toy.

11 1 Eseekite hn hnakɨrbich de wahacha dɨt Betania uje permo. Ɨr
iich otsɨɨ Lázaro. María hõr nanɨmicha Marta odechɨ ese dɨt toy.
2 Asa María wate uje tormĩhɨ eyok Ɨrhĩch ɨr hnɨte perfumekite hn sekar
chĩra lakĩrt. Wate ese Lázaro uje permo ɨr nanap. 3 Erze Lázaro nanɨme
oshuu yet hno tĩr Jesús par tatɨm ɨre sole: —Ɨrhĩche, ese ahẽrt uje ahmũr
ich permo.— 4 Heke Jesús tatɨm dakɨle ɨm: —Ese permɨt ye duhu wɨchɨ
tope. Shɨ chishew ɨre par uje shuu oso onarim Porrosht hn par shuu
onarim Porrosht Ijɨt toy.— 5 Jesús ich sahmũr Marta hn ɨr nanɨmicha
María hn õr dehebich Lázaro.
6 Uje Jesús chunt uje Lázaro permo ich ye do tĩr ɨre nehech daalo
osiyer. 7 Uje iyuwe erze daalo osiyer hn tatɨm dakɨle ɨm: —Yukulo yɨtĩrlo
wahachpo hnɨmich Judea.— 8 Ɨr akɨle otatɨm otsɨɨ: —Maestro, erze israel
oso õr bahluwo uje ehn owa de wahachni hn sehe oduhu owa onĩra owa
kojano po hn ¿je ele ahle sehe etĩr wahachpo?— 9 Jesús tatɨm õr ɨm: —
Uje deeych chihit nãhu ĩrmo ich shɨ dose ora hn uje yeẽk dɨrkɨhɨ deeych
ich ye kojano duhu ɨr hnɨtepe pork deeych chihit hn umo dejɨch, 10 per
kɨmɨjɨ yeẽk dɨrkɨhɨ dɨhlelta ich shish kojano shuu ɨr hnɨte pork nĩhyok uje
chihit ɨre.—
11 Uje tata shuu ɨtsorz hn tatɨm õrpo ɨm: —Eyok ihyẽt Lázaro yesh umo.
Takaha par uje tɨniyẽr ɨre.— 12 Ɨr akɨle otatɨm ɨre otsɨɨ: —Ɨrhĩche, kɨmɨjɨ
shɨ umo ich wɨsɨk wɨsɨk hn owich ompo.— 13 Jesús shɨ sɨteẽta uje Lázaro
shɨ umo per ich toy, heke erze ɨr akɨle õr pyensa uje Lázaro shɨ umo.
14 Jesús tatɨm õr ich shuu ɨmeheeychpa ɨm: —Lázaro ich tokɨ.
15 Tahmũr uje ye eyok chɨhɨ wahachpe pork ele ahle ich ye tuu otiislo
yokpe.— Tatɨm õr ɨm: —Yukulo yɨtĩrlo Lázaro ihyuch.— 16 Tomás uje ɨr
alokot otsɨɨ Arãho tatɨm erze Jesús akɨle yewo ɨm: —Yukulo yukwĩya ɨre
par uje yɨtɨlo toy.—

Jesús shuu oso õr ɨkpo hn ɨshɨm õr ɨkɨrĩt.

17 Eseekite uje Jesús taachĩhɨchɨs hn chunt uje Lázaro ich tohna hn
ochihĩtsɨm ɨre ich daalo kwatro. 18 Ese dɨt Betania ye dukuhlehechɨspe
dɨt Jerusalén, kɨmɨjɨ tre kilometro 19 heke erze israel oso ich okɨhniya uje
ohno otĩr wahacha par otekɨrɨhɨ Marta hn María par uje oshuu õr aho
kɨɨs pork õr dehebich Lázaro tohna. 20 Uje Marta chunt uje Jesús yehe
tɨrẽt hn tokole dalehe arhĩch. Shɨ María sakaha dahuch. 21 Marta tatɨm

Jesús ɨm: —Ɨrhĩche, kɨrẽhe owa chɨhɨ lɨkhna ich pehebich ye tope, 22 per
tɨkɨraha uje apur Porrosht kuchẽrk ich shish ɨshɨm owa.—
23 Jesús tatɨm wate ɨm: —Owa ehebich tyenɨj ɨkpo.— 24 Marta tatɨm ɨm:
—Tɨkɨraha uje tyenɨj ɨkpo nehe uje topo õr ɨkpo uje ĩrmo uhurc.— 25 Jesús
tatɨm ɨm: —Yok uje tuu oso õr ɨkpo hn tokosɨm õr ɨkɨrĩt uje yelɨj nɨhna ɨre.
Ese uje ye lotiis yok uje toy ich shish ɨr ɨkɨrĩt de uje yelɨj nɨhna ɨre, 26 hn nos
wɨr uje ye olotiis yok uje yesh õr ɨka wɨr ye otope hn otĩr urhuta bahluta
ehet petɨk nehe. ¿Je ye otiis uje titɨm owaka?— 27 Wate tatɨm ɨm: —Ɨrhĩche,
ye tokotiis uje owa Cristo uu Porrosht Ijɨt uje tyenɨj tɨrẽt tĩr ĩrmo.—
28 Uje wate tata shuu ɨtsorz hn hno tɨbii nanɨmicha María. Keytkẽr
saraãshi lahwoso tatɨm María ɨm: —Maestro de wahacha. Tɨbii owa.—
29 Uje chunt uje Jesús tɨbii ich ɨyehet shɨchish hno tĩr ɨre. 30 Jesús yahpaa
masaha dɨtpe, shɨ de wahacha owich uje Marta chishɨhɨke.

Jesús yerh.

31 Eseekite hn erze israel oso ode María ihyuch par otɨbey wate par uje
oshuu ehet kɨɨs. Uje omo uje wate ɨyehet shɨchish hn hno ich otsahn ɨjɨch.
Wɨr shɨ otsẽrza uje María tĩr dukuta par uje yerh. 32 Uje María taachĩhɨ
ese owich uje Jesús de hn icha dɨte hnɨmoho ɨkɨch tatɨm ɨm: —Ɨrhĩche,
kɨrẽhe owa chɨhɨ lɨkhna ich pehebich ye tope.— 33 Uje Jesús umo María
uje yesh yerh hn erze israel oso oyerh toy hn Jesús ich dosdarak pork
chuuna. 34 Tatɨm María ɨm:
—¿Odihitsɨmɨhɨ
ɨraãpohna?— Otatɨm otsɨɨ: —Ɨrhĩche, erẽt, eychɨm.— 35 Jesús yerh,
36 heke erze israel oso otatɨmye otsɨɨ: —Hmeychɨmlo, ich sahmũr pishɨ
wɨchɨ.— 37 Per yewo otatɨmye otsɨɨ: —Lɨkɨ uje shuu ese olɨbɨt umo
lekɨtiyoni. Kɨrẽhe chɨhɨ lɨkhna ich chukuta Lázaro ye duhu tope.—

Jesús shuu Lázaro ɨkpo.

38 Eseekite uje Jesús sɨtĩr ɨre asa dukuta ich dosdarakpo pork chuuna.
Ɨr dukuta de kojach onta hn ɨr uhurrza shɨ kojach. 39 Jesús tatɨm õr ɨm: —
Eyuhulo ese kojach ɨr uhurrza.— Marta wate ese topɨt ɨr nanɨmicha tatɨm
ɨm: —Ɨrhĩche, ich mɨhnẽ pork ich daalo kwatro uje toy.— 40 Jesús tatɨm
Marta ɨm: —Titɨm owaka, kɨmɨjɨ ye otiis uje ehebich ɨkpo ich eychɨm
uje Porrosht shiyokõr.— 41 Uje ochiyuhu ese kojach uhurrzaka hn Jesús
teychɨm poõrc. Tatɨm Porrosht ɨm: —Dii Porrosht, tɨkɨnshɨp owa pork
owa shish ẽr yok. 42 Tɨkɨraha uje shish ẽr yok per shɨ tiita tuu ɨtsorz par
uje tuu nãhu oso uje ode lɨka otẽr par uje odɨraha hn ye olotiis uje owa
uhu Tɨkɨrẽtni.— 43 Uje tatɨm Porrosht shuu ɨtsorz hn sɨhnew lahwoso
ɨm: —Lázaro, atokolɨhɨchɨs.— 44 Ese uje tohna ich tokolɨhɨchɨs dukuta.
Uje ochihitsɨmhna ich oshiyeru ɨr hme hn ɨr hnɨte hn oshiyeru ɨr ɨrmiyo
ochĩra bortɨsht. Jesús tatɨm õr ɨm: —Eyuhulo par uje pwele dɨrk.—

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

Israel oso õr bahluwo sehe odishew Jesús.

45 Eseekite hn erze israel oso uje õya María oteychɨm uje Jesús
shiyokõrke heke ich okɨhniya uje ye olotiis ɨrpe 46 per yewo ohno otĩr
erze fariseo otatɨm õr uje Jesús shiyokõrke. 47 Heke erze fariseo hn erze
saserdote õr bahluwo oshuu Junta Suprema otakɨsho lawich. Otatɨm
õr otsɨɨ: —¿Yiyokõrlo latɨkpo? Ese hnakɨrbich shish shiyokõr kuche uje
ye latɨk pwele niyokõr. 48 Kɨmɨjɨ ye yontɨlo ɨre uje shiyokõr shuu ɨtsorz
ich nos oso ye olotiis ɨrpe. Heke erze romano oso tyenɨj otɨrẽt nehe hn
otsehnɨmich asa eyok templo hn nos otsɨhna eyok ɨhnapso.—
49 Caifás dechɨ toy. Wɨchɨ uu saserdote õr bahlut pisht uje yesh sakaha
par ese ãyt. Tatɨm õr ɨm: —Olak ye erahalo latɨk. 50 ¿Je ye ɨmeheeychpe
par olak uje ich ma om oshuu hnakɨrbich nohmet oshuu toy par sosɨr
oso je uje nos eyok ɨhnapso tyenɨj otoy?— 51 Ye tãra Caifás ɨr eyuwope
uje tata shuu ɨtsorz. Wɨchɨ uu saserdote õr bahlut pisht uje yesh sakaha
par ese ãyt heke Porrosht shuu tata uje Jesús tyenɨj toy par takashɨm
israel oso. 52 Per ye shɨ par erze israel osope uje takashɨm õr. Tyenɨj shuu
wɨr otakɨsho lawich erze Porrosht aabo uje ode lekɨtiyo. 53 Uje tata shuu
ɨtsorz hn erze israel oso õr bahluwo ɨchii ochukwi Jesús ɨluu par uje sehe
oduhu ɨre oduhu toy.
54 Heke eseekite hn Jesús ye dɨrkɨhɨ erze israel oso õr ehetpe uje
ode hnɨmich Judea, per hno tĩr wahacha dɨt uje iich otsɨɨ Efraín ye
dukuhlehechɨspe hnɨmich uje ɨsa. Sakahachɨs hõr wɨr dakɨle. 55 Eseekite
ich yej terɨhɨ erze israel oso õr ahamich uje iich otsɨɨ Pascua. Ich oso
okɨhniya uje otokolɨhɨ erze duwo ijaabo hn ohno otĩr Jerusalén par ese õr
ahamich. Ohno wap par uje onɨshii ɨre par uje õr pwele omasaha templo
patikɨt ehet. 56 Uje ehn oyehet wahacha templo patikɨt ehet ich shish
ochukwi Jesús. Otatɨmye otsɨɨ: —¿Hap olak, olak eyuwo tɨsĩr latɨkpo?
¿Je wɨchɨ tɨrẽt tĩr ele õr ahamich?— 57 Erze saserdote õr bahluwo hn erze
fariseo otatɨm nos wɨr osohna otsɨɨ: —Uje olak yeẽk dɨraha chɨhɨ ɨraãpo
Jesús ich tyenɨj atɨmlo õryok par oyishew ɨre.—

María tormĩhɨ perfume Jesús hnɨte.

12 1 Eseekite uje ehn yahpaa terɨhɨ daalo seys par ese õr ahamich
uje iich otsɨɨ Pascua hn Jesús hno tĩr wahacha dɨt Betania. Ese
dɨt wɨchɨ uje Lázaro debuhu uje Jesús shuu ɨkponi. 2 Wɨr oshiyokõr
oposohochɨs par Jesús. Marta ɨshɨm õr poso hn Lázaro sakaha Jesús
ahɨr hõr wɨr yewo nemest wɨrc. 3 María tõhwa perfume uje iich otsɨɨ
nardo par tormĩhɨ Jesús hnɨte. Ese perfume kɨmɨjɨ medyo litro. Wɨchɨ
ich debichpa. Tormĩhɨ Jesús hnɨte ese perfume hn sekar chĩra lakĩrt. Ɨr
ihyuch ich perfume aat dichpa. 4 Jesús ɨr akɨle odechɨ. Sohmet de uje iich
otsɨɨ Judas Iscariote. Wɨchɨ uje tyenɨj chiwãha Jesús nehe. Judas tata

ɨm: 5 —¿Ɨnaãpo heke ye anuwãhalope ese perfume uhulo debich, shɨ ɨtso
uje hnakɨrbich chishew obiyo nehech ãyt nohmɨra par asɨmlo baho erze
losuhlaabo?— 6 Judas shɨ tata shuu ɨtsorz. Wɨchɨ ye nahmũr takashɨm
erze losuhlaabope. Tata shuu ɨtsorz pork ɨre echɨkɨt. Tɨbey ese kotsɨrbɨt
ɨjaabɨt uje erze hnote de uje oso oshɨm Jesús. Torha erze hnote uje
ochɨmchaha ese kotsɨrbɨt ehet. 7 Jesús tatɨm õr ɨm: —Ye ahakoslo wate.
Shɨ chɨhmer ese perfumeni nehech ele ahle par uje tormĩhɨ yok shɨ ɨtso
uje tɨkɨtɨke, pork deeych yet nehe hn ochihitsɨm yok. 8 Erze losuhlaabo
shish ode olak ahɨr nehe per ye shish yok chɨhɨ olak ahɨr petɨk nehe.—

Israel oso õr bahluwo sehe oduhu Lázaro oduhu toy.

9 Eseekite hn erze israel oso ich okɨhniya ochunt uje Jesús dechɨ dɨt
Betania heke ohno otĩr wahacha par oteychɨm ɨre. Ye shɨ sehe oteychɨm
Jesuspe. Sehe oteychɨm Lázaro toy uje Jesús shuu ɨkponi, 10 heke erze
saserdote õr bahluwo ochɨbɨte par uje sehe oduhu Lázaro oduhu toy.
11 Pork erze israel oso ich okɨhniya uje omo Lázaro uje ɨkponi heke oym
erze israel oso õr bahluwo hn ye olotiis Jesuspe.

Jesús tĩr Jerusalén.

12 Eseekite ich oso okɨhniya ohno otĩr Jerusalén par ese õr ahamich.
Uje deychole hn wɨr ochunt uje Jesús yehe tɨrẽt. 13 Ohnõy hĩr ihyõ hn
ohno otokolɨhɨ Jerusalén par uje olalehe Jesús arhĩch. Otata ich otsɨhnew
lahwoso otsɨɨ: —Sehe oyuhu Porrosht dosĩr õryok. Sehe oyuhu õryok
Ɨrhĩch Porrosht diyuhu lahwoso omoho ese uje shuu tɨrẽt. Wɨchɨ uu
israel oso õr rey.— 14 Jesús chish buritɨt hn iyãha shɨ ɨtso uje Porrosht
ahwoso tata ɨm: 15 —Olak uje ebuhulo ese dɨt Jerusalén ye atɨlilo latɨk.
Jerusalén ɨr iich yet otsɨɨ Sión. Eychɨmlo, olak rey yehe tɨrẽt iyãha buritɨt
uje ijaap.— 16 Wap erze ɨr akɨle ye odɨraha erze ahwoso uje sorzɨhɨ Jesús,
per uje Jesús hno tĩr poõrc ich õr eyucha uje Porrosht ahwoso tata shuu
ɨtsorz. Ɨre nos shuu yakaha.
17 Erze oso uje ode Jesús ahɨrni hn omo uje tɨbii Lázaro uje de dukuta
ehet hn shuu ɨkpo wɨr otata erze uje õr ɨre omoni. 18 Erze oso ich
okɨhniya uje ochunt uje Jesús shuu Lázaro ɨkponi heke otokolɨhɨ dɨt
odalehe arhĩch. 19 Erze fariseo okeytkẽrye otsɨɨ: —Hmeychɨmlo, ye eyok
pwele yiyokõrlo latɨk. Nos wɨr oso ohno õya ɨre.—

Griego yewo ochukwi Jesús.

20 Eseekite hn uu griego yewo nohmɨramo ohno õya erze yewo uje otĩr
ese õr ahamich uje de wahacha Jerusalén par oteeychãha Porrosht. 21 Wɨr
otsɨtĩr ɨre Felipe. Wɨchɨ tãra dɨt Betsaida uje de hnɨmich Galilea. Otatɨm
Felipe otsɨɨ: —Ɨrhĩche, sehe oyekɨrɨhɨ Jesús.— 22 Felipe hno tatɨm Andrés
hn ohno otatɨm Jesús. 23 Jesús tatɨm õr ɨm: —Ich yej terɨhɨ pɨshɨrĩt. Yok

uje tokõra poõrzni tyenɨj takaha tɨtɨ̃r poõrzpo. 24 Titɨm olak ich tuu ũrpa.
Uje trigo eyhita kayɨhɨ hnɨmich per ye masaha hnɨmich uutpe ich shɨ
eyhita nohmɨra uje dechɨ, per uje ochukwẽr ɨtso uje ochihitsɨm topɨt ich
tokole hn ɨr ee de ich kɨhniya. Shɨ yok ɨtso uu trigo eyhita pork tyenɨj
tɨkɨtɨ par uje tuu Porrosht aabo okɨhniya uje ode nehe. 25 Ese uje ich
sahmũr erze kuche uje de nãhu ĩrmo, uje uhurc hn nos pyerte. Per ese
uje ye nahmũr erze kuche uje de nãhu ĩrmo ich tɨbey ɨre par uje ɨr ɨkɨrĩt
de uje yelɨj nɨhna ɨre. 26 Uje yeẽk chishew pɨbiyo ich shish tyenɨj chɨkãha
pɨjɨch heke ese owich uje yok de ich wɨchɨ shish de toy. Kɨmɨjɨ yeẽk
niyokõr pɨbiyo ich Papa narim ɨre.—

27 Hn Jesús tatɨm õr ɨm: —Ele ahle ich yok dosdarakpa. ¿Titɨm Papa
latɨkpo? ¿Je om uje titɨm par takashɨm yok par uje ye erze kuche
mɨhnũwo tɨ̃r yok nehe? Ye ompe uje titɨm ɨre tuu ɨtsorz. Tɨkɨrẽt tɨtɨ̃r
ɨrmõni par uje wɨr tɨ̃r yok.— 28 Hn Jesús tatɨm Porrosht ɨm: —Papa,
ebɨte orhõta uje owa dich.— Uje tata shuu ɨtsorz hn õr ahwoso tãra
poõrc ɨm: —Ich tuu ɨmeheeych uje yok dich hn tyenɨj tuu ɨmeheeychpo
nehe.— 29 Erze oso uje odechɨ ochunt erze ahwoso hn otatɨmye otsɨɨ:
—Nar.— Yewo otsɨɨ: —Anjel keytkẽr ɨre.— 30 Jesús tatɨm õr ɨm: —Erze
ahwoso uje entloko ye par takashɨm yokpe, shɨ par uje takashɨm olak.
31 Ele ahle ich terɨhɨ ɨshɨrĩt uje tɨbɨte orhõta uje oso õr ɨluu ich mɨhnũ
heke Porrosht tyenɨj sepyẽr õr nehe hn tẽrz Satanás uje tɨbey nãhu ĩrmo.
32 Uje ochowɨshɨhɨ yok krus eeych nehe ich nos tuu oso otɨrẽt otɨ̃r yok.
33 Uje tata shuu ɨtsorz ich shuu ɨmeheeych uje ɨre tyenɨj tooho krus
eeych.—

34 Erze oso otatɨm Jesús otsɨɨ: —Oyunt uje Porrosht ahwoso tata uje
Cristo tyenɨj shish de, ye tope. ¿Ɨnaãpo heke atha ese uje tãra poõrc tyenɨj
ochowɨshɨhɨ krus eeych? ¿Yeẽkpo ese uje tãra poõrc?— 35 Jesús tatɨm õr
ɨm: —Ese uje ɨtso luu yesh de olak ahɨr per shɨ par daalo arhaabo. Tyenɨj
erkɨhɨlo asa luu yokõrt uje yesh chihit olak pork deeych yet nehe ich
dɨhlele. Uje yeẽk dɨrk uje dɨhlak ich ye dɨraha uje tɨ̃r. 36 Ese uje ɨtso luu
uje ehn chihit olak ye otiislo ɨre par uje amsahalo par ɨr aabo heke ich
olak shɨ ɨtso luu pork erahalo uje ich ũru.— Uje Jesús tata shuu ɨtsorz hn
hno sakɨs ɨre.

37 Shiyokorĩhɨ kuche õr ɨle ɨkɨch ich kɨhniya uje ye latɨk pwele niyokõr
per shish otsotiis ɨre 38 par uje nos yakaha erze uje profeta Isaías lɨshɨ
chichewkite. Ɨr ahwoso shuu ɨtsorz ɨm: —Ɨrhĩche, nos oso otsotiis ahwoso
uje titɨm õr. Ye latɨk dɨraha uje ahakõr erze kuche ẽra akɨrbo.— 39 Heke
shish otsotiis pork profeta Isaías tata toy ɨm: 40 —Porrosht shiyeru õr ɨle
par uje ye onomo hn ye oduhu deyuwo tɨsɨ̃r par ochɨraha, pork kɨmɨjɨ
onomo hn odɨraha ich otɨ̃r Porrosht hn wɨchɨ ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ dahɨr.—
41 Isaías tata shuu ɨtsorzkite pork umo Cristo uje hũre hn tatɨm oso uje
teychɨm.

42 Isaías tatkite uje otsotiis ɨr ahwoso per shish israel oso ich okɨhniya
ye olotiis Jesuspe hn õr bahluwo yewo õr ɨtspo ye olotiispe, per erze õr
bahluwo ye oduhu oso odɨrehepe pork otola erze fariseo. Erze fariseo
ochɨbɨte uje yeẽk uje ye lotiis Jesuspe ich ochiyuhu sinagoga ehet.
43 Erze õr bahluwo otola uje otatɨm yewo uje ye olotiis Jesuspe pork ma
otsahmũr uje oso onarim õr je uje Porrosht narim õr.

Erze ĩrmo oso oshiyokõr uje ich mɨhnũwo.

44 Eseekite hn Jesús sɨhnew lahwoso tatɨm õr ɨm: —Uje yeẽk ye lotiis
yok ich ye lotiis Papa toy. Wɨchɨ uje shuu Tɨkɨrẽtni. 45 Yeẽk uje umo yok
ich umo ese uje shuu Tɨkɨrẽtni. 46 Yok ɨtso luu uje Tɨkɨrẽtni titĩr nãhu
ĩrmo hn tuu ochɨraha uje ich ũru. Heke yeẽk uje ye lotiis yok ich shɨ ɨtso
uje ye dakaha dɨhlelta ehetpe. 47 Yeẽk uje chunt pahwoso hn ye nahmũr
niyokõrpe ich ye yokpe uje tɨbɨte ɨr ɨluu orhõta. Ye tɨkɨrẽt petɨkni par uje
yok tomsaha jwe par ahnũwo ĩrmo oso. Shɨ tɨkɨrẽt pork sehe tokosɨm õr
ɨkɨrĩt uje yelɨj nɨhna ɨre. 48 Yeẽk uje sɨtak yok hn ye nahmũr pahwosope
de uje chɨbɨte orhõta uje shiyokõr mĩhnɨk. Uje terɨhɨ ĩrmo uhurc nehe ich
pahwoso uje wɨchɨ chunt wɨr uje chɨbɨte orhõta uje shiyokõr mĩhnɨk. 49 Ye
shɨ titɨm olak uje tahmũr. Papa uje shuu Tɨkɨrẽtni wɨchɨ uje tatɨm yok par
shuu titɨm olak. 50 Erze Papa ɨr ahwoso uje shuu titɨm olak shuu oso õr
ɨkɨrĩt de uje yelɨj nɨhna ɨre. Erze uje titɨm olak wɨr uje Papa tatɨm yok par
shuu titɨm olak.—

Jesús churhũ dakɨle õr hnɨte.

13 1 Eseekite uje ehn yahpaa terɨhɨ ese õr ahamich uje iich otsɨɨ
Pascua ich Jesús chɨraha uje yej terɨhɨ ɨshɨrĩt par tokolɨhɨ nãhu
ĩrmo hn hno tĩr Deych ahɨr. Wɨchɨ shish sahmũr erze uje ye olotiis ɨrpe
uje ode nãhu ĩrmo. Sowa uje sahmũr õr pork tooho õrkite. 2 Ich osdeyo
uje dyablo chɨbɨte Judas Iscariote ɨr eyuwo par uje shuu chiwãha Jesús.
Judas wɨchɨ Simón Iscariote ɨr ɨjɨt. 3 Eseekite uje ehn Jesús hõr otaak ich
chɨraha uje ɨr Deych chɨbɨte nos wɨr kuche ɨr hme hn chɨraha uje tãra
Porrosht ahɨr hn tyenɨj cheeshpo tĩr Porrosht ahɨr nehe. 4 Chɨraha uje ɨre
dich ɨtsorz per shɨ ɨyehetɨhɨchɨs nemest wɨrc hn chiyuhu ese bortɨsht uje
tuuhna hn chishew towaylt, chiyuwa laharc shuu tĩr hnɨmich. 5 Sanuwãha
awɨt pankanta ɨchii chuhrũ erze dakɨle õr hnɨte hn sekar chĩra ese
towaylt uje chiyuwa laharc.
6 Uje toka Simón Pedro par churhũ hnɨte hn Pedro tatɨm ɨm: —Ɨrhĩche,
¿je erhũ pɨr?— 7 Jesús tatɨm ɨm: —Ele ahle uje tiyokõr ye erahape per je
deeych yet nehe hn eraha.— 8 Pedro tatɨm ɨm: —Yelɨj tuu erhũ pɨr.— Hn
Jesús tatɨm ɨm: —Uje ye uhu tũrhu er ich ye owa pakɨlakpe.— 9 Simón
Pedro tatɨm ɨm: —Ɨrhĩche, ye shɨ erhũ pɨr. Erhũ pɨhme hn erhũ puhuta
toy.— 10 Jesús tatɨm ɨre ɨm: —Ese uje tɨsoho awɨt ich ye nesita uje

tɨsohopo. Shɨ ɨr hnɨte wɨr uje tyenɨj churhũ pork ich nos nimpyo. Olak ich nos olak nimpyo. Shɨ sohmɨra uje ye nimpyope.— 11 Jesús chɨraha ese uje tyenɨj chiwãha ɨre heke tatɨm õr uje ye nos õr nimpyope.

12 Uje Jesús nos churhũ õr hnɨteke hn tuuhna ese shepɨkɨtpo hn sakahachɨs nemest wɨrc. Tatɨm õr ɨm: —¿Je erahalo erze uje tiyokõrke? 13 Olak ebiilo yok on: "Maestro hn ɨrhĩche." Ich om uje uhulo ɨtsorz pork yok uu olak ɨrhĩch hn yok uu olak Maestro. 14 Ich yok uu olak ɨrhĩch hn olak Maestro uje tũrhu olak hnɨte, heke olak tyenɨj erhũloye hnɨte. 15 Erze uje tiyokõrke wɨr par uje tokowa olak par uje ahakõrlo uhulo ɨtso uje tiyokorãha olak. 16 Ich ũrpa uje titɨm olak. Ese uje õr yɨlak ye ma dichpe je ɨr yɨnsɨrc hnii ese uje tɨrẽtni ye ma dichpe je ese uje shuu tɨrẽt. 17 Kɨmɨjɨ erahalo erze uje titɨm olakɨke, ich om uje ahakõrlo.

18 Nos titɨm olak erze pahwoso per olak nohmet de uje ye titɨm ɨrpe pork nos tɨkɨraha olak nohmɨr nohmɨr uje tiihla olakni. Tiihla olak nohmet shɨ par uje tuu Porrosht ahwoso yakaha uje tata shuu ɨtsorz ɨm: "Ese uje taakɨhɨ pahɨr ich sɨtak yok hn tyenɨj shiyokõr ɨtso uje tarãha yok hnɨmich chĩra derrza õrrza." 19 Ele ahle titɨm olak erze uje tyenɨj tɨr yok nehe, heke uje tĩr yok ich erahalo uje yok tokõra poõrzni. 20 Ich ũrpa uje titɨm olak. Uje tuu yeẽk hno tĩr yet hn wɨchɨ sahmũr ɨre ich sahmũr yok toy. Ese uje sahmũr yok ich sahmũr toy ese uje shuu Tɨkɨrẽtni.—

Jesús tata uje Judas sehe niwãha ɨre.

21 Eseekite uje Jesús tatɨm õr shuu ɨtsorz ich chuuna hn dosdarakpa heke tatɨm õr ɨm: —Titɨm olak ich tuu ũrpa. Olak yet de uje sehe niwãha yok.— 22 Erze ɨr akɨle oteychɨmye. Ye odɨraha yeẽkpo ese uje sorzɨhɨ. 23 Wɨr õr yet de uje sakaha Jesús ahɨr. Wɨchɨ Juan uje Jesús sahmũrpa. 24 Simón Pedro tatɨm Juan chĩra nahmɨta par shuu sapur yeẽkpo uje Jesús sorzɨhɨ. 25 Wɨchɨ dechɨ Jesús ahɨr heke tatɨm ɨm: —ɨrhĩche, ¿yeẽkpo ese?— 26 Jesús tatɨm ɨm: —Ese uje taka yok pan hn tokosɨm ɨre wɨchɨ ese.— ɨchii sɨta ɨr pan hn ɨshɨm Judas. Wɨchɨ uu Simón Iscariote ɨr ijɨt. 27 Uje Judas chishew ese pan hn tew ich Satanás masaha ɨre ehet. Jesús tatɨm ɨre ɨm: —Ese uje sehe ahakõr ich ahakõr shɨchish.— 28 Nĩhyok uje ɨr akɨle yeẽk uje sakaha nemest wɨrc chɨraha erze uje Jesús tatɨm Judas shuu ɨtsorz. 29 Judas wɨchɨ uje tɨbey ese kotsɨrbɨt uje ochɨmchaha hnote heke erze yewo oshuu deyuwo tɨsĩr uje Jesús shuu tiya kuchẽrk par ese õr ahamich o kɨmɨjɨ duhu dosɨm kuchẽrk uu losuhlaabo. 30 Uje Judas chishew ese pan hn tew hn hno shɨchish tokole. Ich dɨhlak.

Jesús tatɨm dakɨle uje tyenɨj otsahmũrye.

31 Eseekite uje Judas tokolɨke hn Jesús tatɨm õr ɨm: —Yok tokõra poõrzni. Ele ahle Porrosht shuu yok dich hn tuu ɨre dich toy. 32 Kɨmɨjɨ tuu Porrosht dich ich Porrosht shuu yok dich shɨchish. 33 Olak shɨ olak ɨtso

pijo. Ich yej terɨhɨ pɨshɨrĩt par uje tɨkɨtokolɨhɨ olak ahɨr. Ekulo yok nehe
per shɨ ɨtso uje titɨm erze israel osohna ich titɨm olak toy. Ye olak pwele
etĩrlo ese owich uje takaha tɨtĩr.
34 Titɨm olak pahwoso ahlo. Tyenɨj ahmũrloye uhulo ɨtso yok uje tahmũr
olak. Tyenɨj ahmũrloye uhulo ɨtsorz. 35 Uje ahmũrloye uhulo ɨtsorz ich nos
wɨr oso uje ode ĩrmo lekɨtiyo ochɨraha uje olak yok pakɨle.—

Jesús tata uje Pedro sata ɨre nehe.

36 Eseekite hn Simón Pedro tatɨm Jesús ɨm: —Ɨrhĩche, ¿etĩr ɨraãpo?— Jesús
tatɨm ɨm: —Ese owich uje takaha tɨtĩr ye owa pwele etĩrpe, per je deeych yet
nehe hn etĩr yok.— 37 Pedro tatɨm ɨm: —Ɨrhĩche, ¿ɨnaãpo heke ye yok pwele
par tokõya owa? Kɨmɨjɨ tɨkɨtɨ par takashɨm owa ich shɨ tɨkɨtɨ.— 38 Jesús tatɨm
ɨm: —¿Je ũru uje sehe akashɨm yok nehech atɨ? Titɨm owa ich tuu ũrpa. Uje
ehn yahpaa kokot yerh ich atha yok tre bese uje ye eraha yokpe.—

Shɨ Jesús wɨchɨ dehet uje tĩr Porrosht ahɨr.

14 1 Eseekite hn Jesús tatɨm õr ɨm: —Ye as olak ɨbe. Ye otiislo Porrosht
hn ye otiislo yok toy. 2 Wahacha Papa ihyuch ich owɨlo kɨhniya uje
de. Kɨrẽhe ye ɨlorz ich ye titɨm olakpe uje takaha tinshii owɨlo par olak. 3 Uje
tɨmɨt nehe ich takaashpo takahi olak par uje olak dechɨ pahɨr toy. 4 Olak
erahalo ese dehet uje tĩr ese owich uje tɨtĩr.— 5 Tomás tatɨm Jesús ɨm: —
Ɨrhĩche, ye oyɨrahape ese uje etĩr heke ye oyɨraha ese dehet.— 6 Jesús tatɨm
ɨre ɨm: —Shɨ yok uje tuu oso otĩr Porrosht ahɨr shɨ ɨtso uje yok dehet uje seya
oso Porrosht ahɨr. Erze uje ich ũru tãra yok. Yok tokosɨm oso õr ɨkɨrĩt uje yelɨj
nihna ɨre. Shɨ yok uje tuu otaachĩhɨ Porrosht ahɨr. 7 Kɨmɨjɨ erahalo yok ich
erahalo Papa toy. Ele ahle erahalo Papa hn amlo ɨre.—
8 Felipe tatɨm ɨm: —Ɨrhĩche, owa õryok uu Eych. Shɨ ese uje sehe
oyeychɨm.— 9 Jesús tatɨm ɨm: —Felipe, ich osdeyo uje yok de olak ahɨr.
¿Je ye eraha yokpe? Yeẽk uje umo yok ich umo Papa toy. ¿Ɨnaãpo heke
atɨm yok par uje sehe eychɨm Papa? 10 ¿Je otiis uje yok de Papa ehet hn
Papa de pehet? Erze pahwoso uje titɨm olak ye shɨ yokpe uje titɨm olak.
Papa uje de pehet wɨchɨ uje shiyokõr debiyo. 11 Ye otiislo uje yok de Papa
ehet hn Papa de pehet. Kɨmɨjɨ otiislo pahwoso per ye otiislo erze uje
tiyokõr uje ye latɨk pwele niyokõr uje chɨbɨte orhõta uje Papa de pehet.
12 Titɨm olak ich tuu ũrpa. Uje yeẽk ye lotiis yok ich shiyokõr ɨtso uje yok
tiyokõr, hn shiyokõr obiyo ich ma deyo je yok pork tɨtĩr Papa ahɨr. 13 Nos
wɨr kuche uje apurlo Papa hn ẽrlo piich ich tiyokõr par uje tuu Papa dich.
14 Tiyokõr uje apurlo Papa hn ẽrlo piich.—

Porrosht tyenɨj shuu Dechɨbich tɨrẽt nehe.

15 Eseekite hn Jesús tatɨm õr ɨm: —Uje ahmũrlo yok ich ahakõrlo
pahwoso uje titɨm olak. 16 Tyenɨj tapur Papa hn shuu yet tɨrẽt tĩr olak par

takashɨm olak. Wɨchɨ tyenɨj shish de olak ahɨr. 17 Wɨchɨ Porrosht ɨchɨbich
uje shish tata uje ich ũru. Ye ĩrmo oso õr pwele onahmũr ɨrpe pork ye
onomo ɨrpe hn ye odɨraha ɨrpe. Olak erahalo ɨre pork dechɨ olak ahɨr hn
tyenɨj masaha olak aho nehe.—
18 Jesús tatɨm õr ɨm: —Ye tokoym olakpe tuu olak ɨtso kuhnẽro. Tyenɨj
takaashpo nehe. 19 Shɨ pɨkaap hn erze ĩrmo oso ye onomo yokpe per olak
tyenɨj eychɨmlo yokpo nehe. Tyenɨj yok ɨkpo nehe heke tyenɨj olak ɨkpo
toy. 20 Uje terɨhɨ ese deeych uje yok ɨkpo nehe ich erahalo uje yok de Papa
ehet hn olak de pehet hn yok de olak aho. 21 Yeẽk uje chɨraha pahwoso hn
shiyokõr wɨchɨ uje sahmũr yok. Yeẽk uje sahmũr yok shuu ɨtsorz ich Papa
sahmũr ɨre hn yok tahmũr ɨre toy. Tuu ɨmeheeych uje yok de ɨre ahɨr.—
22 Judas ye uu Judas Iscariotepe wɨchɨ tatɨm Jesús ɨm: —Ɨrhĩche, ¿uhu
ɨnaãpo par uje oyomo owa hn ye erze ĩrmo oso õr pwele onomo owape?—
23 Jesús tatɨm ɨre ɨm: —Uje yeẽk sahmũr yok ich shiyokõr uje pahwoso
tata, hn Papa sahmũr ɨre. Papa hn yok tyenɨj oyɨtĩr ɨre hn oyiyakaha ɨre
ahɨr. 24 Uje yeẽk ye nahmũr yok ich ye niyokõrpe uje pahwoso tata. Erze
uje yesh titɨm olak wɨr ye pahwosope. Wɨr tãra Papa uje shuu Tɨkɨrẽtni.
25 Uje ehn yesh yok de olak ahɨr ich titɨm olak ahnũwo pahwoso. 26 Ese
uje takashɨm olak nehe wɨchɨ Porrosht ɨchɨbich uje Papa shuu tĩr olak par
sakaha powich. Wɨchɨ tyenɨj nos shiyokorãha olak hn shuu olak eyucha
erze kuche uje titɨm olakni.—
27 Hn Jesús tatɨm dakɨle ɨm: —Uje takaha ich shish tuu olak aho kɨɨs
ɨtso yok uje pehet kɨɨs. Uje ĩrmo oso oshuu olak aho kɨɨs ich ye ɨlope uje
tuu olak aho kɨɨs. Ye as olak ɨbe hn ye atɨlɨlo latɨk. 28 Ich entlo uje titɨm
olakɨke uje tyenɨj takaha hn takaashpo nehe. Kɨmɨjɨ ahmũrlo yok ich
olak ayla uje tɨtĩr Papa ahɨr pork wɨchɨ ma dich je yok. 29 Ele ahle titɨm
olak par uje erahalo uje tyenɨj tɨtĩr poõrc nehe. Uje pahwoso yakaha
nehe ich ye otiislo yokpe. 30 Ich ye tuu pahwoso berzope uje titɨm
olak pork Satanás tɨrẽt tĩr yok. Wɨchɨ uje tɨbey nãhu ĩrmo. Wɨchɨ ye ɨr
ukũrbɨrsh par tɨbey yok. 31 Shɨ tiyokõr uje Papa tatɨm yok heke erze ĩrmo
oso ochɨraha uje tahmũr Papa.— Hn Jesús tatɨm dakɨle ɨm: —Alehetlo,
yukulo.—

Jesús sɨteẽta ɨre ɨtso uva diich.

15 1 Eseekite hn Jesús tatɨm õr ɨm: —Shɨ yok ɨtso uva diich hn Papa
wɨchɨ uje tɨbey erze uva. 2 Pakɨle wɨr õr ɨtso uke. Erze uke ĩya
ese ɨr diich. Ese diich wɨchɨ yok. Kɨmɨjɨ ee ye chɨhɨpe ich Papa chekshehe
per kɨmɨjɨ ɨr ee de ich shɨ chekshehe erze uje ye ompe par uje shuu ma ee
kɨhniya. 3 Erze pahwoso uje titɨm olakni shuu amsahalo par olak Porrosht
aabo. 4 Meylo yok hn yok ɨtspo shish tokõya olak. Erze uke uje ye tẽyhi ɨr
diich ich yelɨj pohna per kɨmɨjɨ tẽyhi ɨr diich ich pohna hn ɨr ee de. Olak
ɨtspo kɨmɨjɨ ye meylo yok ich ye olak pwele uje ahakõrlo pɨbiyope.

5 Shɨ yok ɨtso diich hn olak ɨtso uke. Yeẽk uje shish ĩya yok ich yok
shish tokõya ɨre. Heke wɨchɨ ɨtso pohɨr uje ɨr ee kɨhniya. Kɨmɨjɨ ye meylo
yok ich ye olak pwele ahakõrlo latɨk. 6 Uje yeẽk iim yok ich wɨchɨ shɨ
ɨtso diich uke uje õhyo hn ochɨbɨte ejwert par uje kako hn otãra ochɨbɨte
jwekɨta hn otsẽru. 7 Kɨmɨjɨ shish meylo yok hn ahakõrlo uje titɨm olak
ich olak pwele apurlo uje sehe uhulo tiyokõr ich tiyokõr par olak. 8 Uje
ahakõrlo uje titɨm olak ich shɨ olak ɨtso pohɨr uje ɨr ee kɨhniya heke ich
uhulo Papa dich hn uhulo ɨmeheeych uje olak yok pakɨle pisho.
9 Yok ich tahmũr olak tuu ɨtso uje Papa sahmũr yok. Shish ahmũrlo yok
uhulo ɨtso uje tahmũr olak. 10 Kɨmɨjɨ ahakõrlo uje pahwoso tata ich shish
yahmũrloye ɨtso uje yok tiyokõr uje Papa tatɨm yok hn shish oyahmũrye.
11 Ahnũwo pahwoso uje titɨm olakɨke par uje shuu olak ayla ɨtso uje
yok ayla heke ich olak aylpa.— 12 Hn Jesús tatɨm õr ɨm: —Sehe tuu
ahmũrloye ɨtso yok uje tahmũr olak. 13 Uje yeẽk sahmũr pishɨ nahyẽro ich
takashɨm õr nehech kɨmɨjɨ tooho par õr ɨre. 14 Kɨmɨjɨ ahakõrlo uje titɨm
olak ich olak yok pihyẽro. 15 Ele ahle ich ye tɨkɨbii olakpe too pɨlo pork
erze uje õr yɨlo ye odɨraha uje õr yɨnsɨrc shiyokõr per shɨ tɨkɨbii olak too
pihyẽro pork nos tuu erahalo erze kuche uje Papa tatɨm yok. 16 Olak ye
aahlɨlo yok petɨkni. Shɨ yok uje tiihla olak hn tokosɨm olak pɨbiyo par uje
bolɨlo anɨmɨrãhalo pahwoso. Tahmũr uje olak ɨbiyo tokole om hn shish
bale ɨtso uu pohɨr uje ee kɨhniya de heke nos wɨr kuche uje apurlo Papa
ẽrlo piich ich ɨshɨm olak.

Erze ĩrmo oso ich otsɨtak Jesús heke otsɨtak ɨr akɨle toy.

17 Titɨm olak uje shish tyenɨj ahmũrloye. 18 Uje ĩrmo oso odɨtak olak
ich olak eyucha uje wɨr otsɨtak yok wapni. 19 Kɨmɨjɨ shɨ olak ɨlo ahnũwo
ĩrmo oso ich wɨr otsahmũr olak pork otsahmũr erze uje õr eyuwo ɨtso õr,
per tiihla olakni par uje ye olak ɨlo õr heke ahnũwo ĩrmo oso ich otsɨtak
olak. 20 Olak eyucha erze pahwoso uje titɨm olakɨke tuu ɨtsorz too: “Yeẽk
uje õr yɨlak ye ma dichpe je nensɨrc.” Kɨmɨjɨ oloter yok ich oloter olak toy.
Kɨmɨjɨ oniyokõr uje titɨm õr ich oshiyokõr uje atɨmlo õr toy. 21 Nos tyenɨj
oshiyokorĩhɨ olak erze kuche mɨhnũwo pork ye otiislo yokpe. Oshiyokõr
oshuu ɨtsorz pork wɨr ye odɨrehepe ese uje shuu Tɨkɨrẽtni. 22 Kɨrẽhe ye
Tɨkɨrẽtni ich ye titɨm õr uje õr ɨluu mɨhnũ ich ye odɨtak yokpe per ele
ahle ye õr pwelpe uje otsata uje oshiyokõr mɨhnũwo. 23 Yeẽk uje sɨtak
yok ich sɨtak Papa toy. 24 Kɨmɨjɨ ye tiyokõrni erze kuche uje ye latɨk
pwele shiyokõr ich ye tuu ɨmeheeych uje õr ɨluu mɨhnũ, per oteychɨm uje
tiyokõrni heke otsɨtak yok hn otsɨtak Papa toy. 25 Wɨr otsɨtak yok oshuu
ɨtsorz heke oshuu yakaha uje Porrosht ahwoso tata uje de õr ahɨr. Tata
shuu ɨtsorz ɨm: “Ye tiyokõr latɨk per shɨ otsɨtak yok.” 26 Deeych yet nehe
hn tɨrẽt ese uje takashɨm olak. Wɨchɨ Porrosht Ɨchɨbich. Shish tata uje ich
ũru. Tãra Dii Porrosht. Wɨchɨ tyenɨj shuu ɨmeheeych uje pahwoso ich ũru,

27hn olak tyenɨj uhulo ɨmeheeych toy uje pahwoso ich ũru pork wapni
ɨchii olak de pahɨr uje tanɨmɨrãha Porrosht ahwoso.—

16 1Hn Jesús tatɨm õr ɨm: —Nos titɨm olak ahnũwo kuche par uje
erahalo heke uje erze mɨhnũwo tɨ̃r olak nehe ich ye ahakõrlo
mɨhnũwo. 2Tyenɨj ochiyuhu olakɨhɨ sinagoga ehet. Deeych yet nehe hn
yewo oshuu olak oshuu atɨlo. Uje oshiyokõr oshuu ɨtsorz ich õr eyuwo
tɨsɨ̃r uje oshiyokõr Porrosht ɨbiyo. 3Tyenɨj oshiyokõr oshuu ɨtsorz pork
ye odɨraha Dii Porroshtpe hn ye odɨraha yokpe. 4Titɨm olak ahnũwo
par uje erahalo heke uje erze mɨhnũwo tɨ̃r olak nehe ich olak eyucha
uje titɨm olakni. Wapni ye titɨm olakpe pork shish yok de olak ahɨr, 5per
ele ahle takaha tɨtɨ̃r ese uje shuu Tɨkɨrẽtni. Ye olak yeẽk tatɨm yok uje
takaha tɨtɨ̃r ɨraãpo. 6Uje titɨm olak uje takaha ich shuu olak dosdarakpa,
7per ich ũru uje tyenɨj titɨm olak. Ich ma om uje takaha pork kɨmɨjɨ ye
takaha ich Porrosht Ɨchɨbich uje tyenɨj takashɨm olak ye tɨrẽt tɨ̃r olakpe,
per uje takaha ich tuu tɨrẽt tɨ̃r olak. 8Uje wɨchɨ tɨrẽt nehe ich shuu ɨ̃rmo
oso ochuuna uje oshiyokõr mɨhnũwo, hn shuu ochɨraha uje Porrosht
sahmũr uje tiyokõr. Wɨchɨ tyenɨj shuu ochɨraha uje õr hnɨtew de Porrosht
ahɨr heke tyenɨj otɨ̃r urhuta bahluta ehet nehe. 9Porrosht Ɨchɨbich shuu
ochuuna uje oshiyokõr mɨhnũwo pork otsotiis yok 10hn shuu ochɨraha
uje Porrosht sahmũr erze uje tiyokõr pork tɨtɨ̃r ɨre hn ich ye amlo yokpe.
11Porrosht Ɨchɨbich tyenɨj shuu ochɨraha uje tyenɨj otɨ̃r urhuta bahluta
ehet nehe pork Satanás uje tɨbey ɨ̃rmo tyenɨj tɨ̃r wahacha toy.
12Kuche de ich kɨhniya uje sehe titɨm olak per ele ahle ye titɨm olakpe
pork ye olak eyuwo dishpe. 13Uje Porrosht Ɨchɨbich taãcha nehe wɨchɨ
nos tyenɨj shuu erahalo uje ich ũru, pork ye tatɨm olak kuchepe uje shɨ
tãra ɨr eyuwo. Shɨ tatɨm olak uje ɨre chunt uje Porrosht tata hn shuu
erahalo erze kuche uje tyenɨj tɨ̃r ɨ̃rmo nehe. 14Wɨchɨ tyenɨj narim yok
nehe hn tatɨm olak pahwoso uje titɨm olakni. 15Nos wɨr Dii Porrosht
ukurbo de yok, heke titɨm olakɨke uje Porrosht Ɨchɨbich tyenɨj tatɨm olak
nos wɨr pahwoso par shuu erahalo. 16Ich yej terɨhɨ uje ye amlo yokpe per
je deeych yet nehe hn amlo yokpo.—

Jesús akɨle ich õr dosdarak uje tyenɨj toy per tyenɨj õr ayla uje ɨre ɨkpo.

17Eseekite hn ɨr akɨle yewo otatɨmye otsɨɨ: —¿Duhu ɨnaãpoko erze
uje tata ɨm: “Yej terɨhɨ uje ye amlo yok per je deeych yet nehe hn amlo
yokpo?” ¿Duhu ɨnaãpo uje tata ɨm: “Tɨtɨ̃r Papa ahɨr?” 18¿Duhu ɨnaãpo
erze uje tata ɨm: “Yej terɨhɨ?” Ye oyɨraha uje tata.—
19Jesús chɨraha uje sehe otatɨm ɨre heke tatɨm õr ɨm: —¿Je
ekitkerloyeẽhe erze pahwoso uje titɨm olak too: “Yej terɨhɨ ɨshɨrĩt hn ye
amlo yokpe hn deeych yet nehe hn amlo yokpo?” 20Titɨm olak ich tuu
ũrpa. Olak tyenɨj eyerhlo hn olak dosdarak per erze ɨ̃rmo oso ich õr
ayla. Wap ich olak dosdarak per ich uhurc nehe ich olak aylpa. 21Uje

tɨmcharrza ɨr ijɨt tabɨta ich chuuna uje ich dospa pork ich yej terɨhɨ ɨshɨrĩt par uje ɨr ijɨt shũrha, per uje shũrha ich chɨkey ɨr dosĩryo. Ich ayla uje ɨr ijɨt shurẽhe lɨka ĩrmo. 22 Shɨ olak ɨtso wate pork yej terɨhɨ ɨshɨrĩt par olak dosdarak per tyenɨj takachɨm olakpo heke ich olak aylpa. Nĩhyok yeẽk pwele sontew uje olak ayla nehe.— 23 Hn Jesús tatɨm õr ɨm: —Uje terɨhɨ ese deeych uje amlo yokpo nehe ich nĩhyok olak yeẽk uje tatɨm yok kuchɨt par uje sehe erahalo. Titɨm olak ich tuu ũrpa. Kɨmɨjɨ apurlo Dii Porrosht kuchɨt ẽrlo piich ich ɨshɨm olak. 24 Nehech ele ahle yelɨj apurlo Porrosht kuche ẽrlo piich. Uje apurlo ich ɨshɨm olak par uje shuu olak aylpa.

25 Ahnũwo kuche uje titɨm olakɨke shɨ tɨteẽta. Deeych yet nehe hn titɨm olak ich ye tɨteẽtape. Titɨm olak Dii Porrosht ich tuu ɨmeheeych. 26 Uje terɨhɨ ese deeych uje apurlo Porrosht kuchɨt ẽrlo piich ich ɨshɨm olak. Ye nesita uje titɨm Dii Porrosht par uje ɨshɨm olak. 27 Dii Porrosht tyenɨj ɨshɨm olak nehe pork wɨchɨ sahmũr olak pork ahmũrlo yok hn ye otiislope uje tokõra ɨre. 28 Tɨkɨtolɨhɨ Dii Porrosht ahɨrni hn tɨkɨrẽt tɨtĩr nãhu ĩrmo. Deeych yet nehe hn tɨkɨtolɨhɨ nãhu ĩrmo hn tɨtĩr Dii Porrosht ahɨrpo.—

29 Ɨr akɨle otatɨm otsɨɨ: —Ahnũwo ahwoso uje atɨm oryõkɨke ich ɨmeheeych. Ye eteẽta latɨk. 30 Ele ahle ich nos oyɨraha uje eraha kuche, pork uje ehn yahpaa oso olapur owa kuchɨt ich nos eraha õr eyuwo. Heke ye oyotiispe uje ãra Porrosht.—

31 Jesús tatɨm õr ɨm: —Atɨmlo yokɨke uje ye otiislo yokpe. 32 Per ele ahle ich yej terɨhɨ ɨshɨrĩt uje moymlo yok hn olak karẽhe lekɨtiyo etĩrlo owɨlo par akahalo. Uje olak karẽhe lekɨtiyo ich ye yok nohmɨrape. Dii Porrosht de pahɨr. 33 Ich titɨm olak ahnũwo kuche par uje tuu olak aho kɨɨs. Ahnũwo ĩrmo oso tyenɨj oloter olak per tyenɨj olak ayla pork terz Satanás uje tɨbey nãhu ĩrmo.—

Jesús orar par ɨr akɨle.

17 1 Eseekite uje Jesús nos tatɨm õr erze kuche hn teychɨm poõrc orar sapur Porrosht ɨm: —Papa, ich terɨhɨ ɨshɨrĩt par uje tɨkɨtɨ. Sehe tuu uhu yok dich par uje tuu owa dich toy. 2 Asɨm yok pukurboni hn uhu yok ma dich je nos wɨr oso par tokosɨm õr ɨkɨrĩt uje yelɨj nɨhna ɨre erze uje asɨm õr yokni. 3 Ese õr ɨkɨrĩt uje yelɨj nɨhna ɨre wɨchɨ uje ochɨraha owa hn ochɨraha yok. Shɨ owa Porrosht pisht uje ich ũru. Ochɨraha uje yok Cristo hn ochɨraha uje owa uje uhu Tɨkɨrẽtni. 4 Yok tuu owa dichɨhɨ nãhu ĩrmo, hn nos tɨmɨt erze uje asɨm yokni par tiyokõr. 5 Papa, ele ahle sehe tuu uhu yok dichɨhɨ ahɨr ɨtso uje wapni pork uje ehn yahpaa ĩrmo chɨhɨkite ich yok dich ɨtso owa.

6 Erze oso uje asɨm õr yokni ich tuu ochɨraha owa. Wɨr ode nãhu ĩrmo per ye õr ɨlo ĩrmo osope. Wɨr uje aahla õrkite hn asɨm õr yok hn oshiyokõr

uje ahwoso tata. 7 Ele ahle ich ochɨraha nos wɨr kuche uje asɨm yok shɨ tãra
owa. 8 Erze ahwoso uje atɨm yok ich titɨm õr hn wɨr otsahmũr. Ochɨraha
uje ich ũru uje tokõra owa hn ye olotiispe uje owa uje uhu Tɨkɨrẽtni. 9 Yok
orar tapur owa par õr ɨre. Ye tapur owa par erze ĩrmo osope. Shɨ tapur
par erze uje asɨm õr yokni pork wɨr uje aahla õrkite. 10 Nos wɨr uje aahla
õrkite wɨr par yok hn wɨr par owa toy. Wɨr uje oshuu yok dich. 11 Ye shish
tiyakaha nãhu ɨrmõpe per erze uje aahla õrkite wɨr tyenɨj otsakaha. Papa,
yelɨj ahakõr uje mɨhnũwo. Ele ahle takaha titĩr owa. Erze uje asɨm õr
yokni sehe tuu shish abey õr ẽra akɨrbo par uje shish õr eyuwo ɨlye ɨtso
owa hn yok. 12 Uje ehn yok de õr ahɨr ich tɨkɨbey õr tĩra akɨrbo uje asɨm
yok. Nĩhyok õr yeẽk uje iim yok. Shɨ Judas wɨchɨ sohmɨra uje iim yok,
hn ɨr owich de urhuta bahluta ehet. Ese uje shiyokorĩhɨ yok shuu ahwoso
yakaha. 13 Ele ahle ich yej terɨhɨ uje takaashpo titĩr owa, per uje ehn yesh
yok de lɨka ĩrmo ich yok orar titɨm owa par uje tuu õr aylpa ɨtso yok.
14 Titɨm õr ahwosni per ĩrmo oso ich otsɨtak õr pork wɨr ye õr ɨlo erze
ĩrmo osope hn yok ɨtspo ye yok ɨlo õrpe. 15 Ye tapur owape par uje eyuhu
orĩhɨ ĩrmo ehet. Shɨ sehe tuu abey õr par uje ye Satanás nehnyẽr õr. 16 Wɨr
ye õr ɨlo erze ĩrmo osope hn yok ɨtspo ye yok ɨlo erze ĩrmo osope. 17 Uhu
pakɨle õr ɨluu om ẽra owa ahwoso. Ahwoso ich ũru. 18 Shɨ ɨtso yok uje uhu
Tɨkɨrẽtni titĩr nãhu ĩrmo ich yok tuu otĩr ĩrmo lekɨtiyo. 19 Tɨbɨte yok par uje
tiyokõr uje ahmũr heke takashɨm õr par uje ochɨraha ahwoso uje ich ũru
heke ochɨbɨte ɨre par uje oshiyokõr uje ahmũr.
20 Yok orar tapur owa ye shɨ par uje akashɨm erze uje ode pahɨr. Yok
orar tapur owa par erze yewo uje deeych yet nehe hn ye olotiis yok uje
ochunt õr ahwoso. 21 Tapur owa par uje uhu nos õr eyuwo ɨlye shɨ ɨtso uje
owa de pehet hn yok de ehet par uje wɨr ode eyok aho toy. Uje õr eyuwo
ɨlye ich erze ĩrmo oso ye olotiispe uje owa uhu Tɨkɨrẽtni. 22 Erze obiyo
ɨhĩrtso uje asɨm yokni ich tokosɨm õr par uje shuu õr eyuwo ɨtsye shɨ ɨtso
eyok uje eyok eyuwo ɨtsye. 23 Yok de wɨr õr aho hn owa de pehet par uje
õr eyuwo ɨtsye heke erze ĩrmo oso ochɨraha uje owa uje uhu Tɨkɨrẽtni hn
ahmũr erze uje ye olotiis yokpe ɨtso uje ahmũr yok.
24 Papa, erze uje asɨm õr yokni ich tahmũr uje ode pahɨr par uje
oteychɨm uje uhu yok dich. Uje ehn yahpaa ĩrmo chɨhɨkite ich uhu yok
dich pork ahmũr yok. 25 Papa, yelɨj ehnyẽr yeẽk. Shish yakaha uje ata.
Erze ĩrmo oso ye odɨraha owape per yok tɨkɨraha owa hn erze uje ye
olotiis yok ochɨraha uje uhu Tɨkɨrẽtni. 26 Yok tuu ochɨraha owani hn shish
ma tuu ochɨraha owa par uje wɨr otsahmũrye ɨtso uje ahmũr yok hn yok
de õr aho toy.—

Ochishew Jesús.

18 1 Eseekite uje Jesús sɨhna orar hn hõr dakɨle otokolɨhɨchɨs ohno
ochɨkãha ese kojach ohwɨt uje iich otsɨɨ Cedrón. Shakɨrrza dechɨ

pɨt uje shɨ pohɨr olivo wɨr uje de. Jesús hõr dakɨle otĩr asa shakɨrrza ehet.
2 Judas uje chiwãha Jesús chɨraha ese owich pork shish Jesús hõr dakɨle
otĩrɨchɨs. 3 Erze saserdote õr bahluwo hn erze fariseo oshuu ohyerptoso
ohno õya Judas hn oshuu wɨr sohmɨramo ohno toy erze uje otɨbey
templo. Ohnoy kuche par uje oteye hn ohnoy nampyon. Otõhwa piyo uje
hũre ɨtso nampyon.
4 Jesús nos chɨraha erze kuche uje tyenɨj tĩr ɨre heke tĩr õr hn tatɨm õr
ɨm: —¿Ekulo yeẽkpo?— 5 Otatɨm otsɨɨ: —Oyukwi Jesús uu dɨt Nazaret
osht.— Tatɨm õr ɨm: —Yok.— Judas uje chiwãha ɨre dechɨ õr ahɨr. 6 Uje
Jesús tatɨm õr ɨm: —Yok— ich nos odale latsɨke hn õr kay. 7 Jesús tatɨm
õr ɨm: —¿Ekulo yeẽkpo?— Hn otatɨmpo otsɨɨ: —Oyukwi Jesús uu dɨt
Nazaret osht.— 8 Jesús tatɨm õrpo ɨm: —Titɨm olakɨke uje yok. Uje shɨ
ekulo yok ich moymlo erze yewo shɨ odo.— 9 Jesús tata shuu ɨtsorz par
uje shuu yakaha erze uje tatɨm Porroshtɨke ɨm: —Erze uje asɨm õr yokni
ich nĩhyok yeẽk uje pyerte.—
10 Simón Pedro ɨr espada de. Chiyuhu hn ihyo ese saserdote õr bahlut
pisht ɨr yɨlt huta. Naha hn ihyo ãrza waãchta. Ɨr iich otsɨɨ Malco. 11 Jesús
tatɨm Pedro ɨm: —Ehmer ese owa espada. Uje Dii Porrosht duhu ese
kuche tĩr yok ich tyenɨj tĩr yok shɨ ɨtso uje ɨshɨm yok kuchẽrk uje ich
chiyok par tokoho, ich tyenɨj tokoho.—

Ohnoy Jesús otseya Anás ɨkɨch.

12 Eseekite hn erze ohyerptoso hn uu õr bahlut hn erze uje otɨbey
templo ochishew Jesús hn oshiyeru meyko. 13 Wap ohnoy otseya Anás
ihyuch. Ɨr lasẽt iich otsɨɨ Caifás. Ese Caifás wɨchɨ uu israel oso õr
saserdote õr bahlut pisht ese ãyt. 14 Ese Caifás wɨchɨ uje tatɨm erze israel
oso õr bahluwo ɨm: —Ma om uje hnakɨrbich nohmet tooho erze oso je uje
nos dɨt oso tyenɨj otoy.—

Pedro sata uje ye dɨraha Jesuspe.

15 Eseekite hn Simón Pedro iyehe Jesús nẽr. Jesús akɨlt yet iyehe nẽr
toy. Ese saserdote õr bahlut pisht chɨraha ese Jesús akɨlt yet heke ĩya
Jesús masaha ese saserdote patikɨt ehet toy 16 per Pedro ye masaha
ehetpe. Shɨ iyehe patikɨt uhurrza ejwert heke Jesús akɨlt yet uje saserdote
õr bahlut pisht chɨraha wɨchɨ hno cheeshpo sapur asa waa je tɨbey
uhurrza par shuu sɨtsẽr hn Pedro masaha ehet. 17 Asa tɨmcharrza waa je
tɨbey uhurrza tatɨm Pedro ɨm: —¿Je owa ese hnakɨrbich ɨr akɨlak toy?—
Pedro tatɨm ɨm: —Ye yokpe.— 18 Ich hmemɨt kɨɨs heke erze uje ochishew
obiyohochɨs hn erze uje otɨbey templo ochukuta jwekɨta otsẽru pichure
par uje otorha. Pedro dechɨ õr ahɨr torha asa jwekɨta toy.
19 Eseekite hn ese saserdote õr bahlut pisht keytkẽr Jesús sehe dɨraha ɨr
akɨle hn sehe dɨraha latɨkpo uje shiyokorãha oso. 20 Jesús tatɨm ɨm: —Nos

wɨr oso ochɨraha erze uje tiyokorãha õr. Shish tiyokorãha õr sinagoga aho
hn tiyokorãha õr templo patikɨt ehetpo uje nos israel oso otakɨsho lawich.
Yelɨj tiyokorãha pakɨle kɨnaha hn erze oso yewo kɨnaha. 21 ¿Ɨnaãpo heke
atɨm yok erze uje tiyokorãha oso? Atɨm erze uje tiyokorãha õr par uje
wɨr otatɨm olak. Wɨr ochɨraha uje tiyokorãha õr.— 22 Uje Jesús tata shuu
ɨtsorz hn ese uje tɨbey templo sepyẽr Jesús uurza chĩra nahmta ɨm: —Ye
ompe uje atɨm ese saserdote õr bahlut pisht uhu ɨtsorz.— 23 Jesús tatɨm
ɨm: —Kɨmɨjɨ titɨm uje mĩhnɨk ich atɨm yok o kɨmɨjɨ ye titɨm uje mĩhnɨk
¿Ɨnaãpo heke tuk yok?— 24 Anás shuu ohnoypo otseya Caifás. Wɨchɨ uu
saserdote õr bahlut pisht. Jesús shish hmeyko tẽhiye uje oshiyeruku.

Pedro satapo uje ye dɨraha Jesuspe.

25 Eseekite hn Simón Pedro shish de wɨr õr ahɨr uje otorha jwekɨta.
Otatɨm otsɨɨ: —¿Je owa ese hnakɨrbich akɨlak toy?— Pedro sata ɨm: —Ye
yokpe.— 26 Ese saserdote õr bahlut pisht ɨr yɨlt de uje wɨchɨ ɨr iis ese uje
Pedro ihyo ãrzaka. Tatɨm Pedro ɨm: —¿Je owa uje tokomo owaka Mẽya
ese hnakɨrbichɨhɨ wahacha shakɨrrza ehet?— 27 Pedro satapo ɨchii kokɨt
yerh.

Ohnoy Jesús otseya Pilato ɨkɨch.

28 Eseekite uje dechole lekɨtiyo poro hn ochiyuhu Jesusɨhɨ Caifás
ihyuch ohnoy otseya Pilato ihyuch. Ye õr pwele omasaha ihyuchpe pork
õr ley tata kɨmɨjɨ omasaha dihipɨt kɨnehẽt ɨr ihyuch ich oshiyokõr mĩhnɨk
heke ye õr pwele otew erze oposo uje oshiyokõr par ese õr ahamich uje
iich otsɨɨ Pascua. 29 Heke Pilato tokolɨhɨ lahuch ehet hn keytkẽr õr ɨm:
—¿Niyokõr latɨkpo ele hnakɨrbich?— 30 Otatɨm otsɨɨ: —Kɨmɨjɨ ye niyokõr
mĩhnɨk ich ye oyõhwape oyeya owa.—
31 Pilato tatɨm õr ɨm: —Boylo epiyerlo ɨtso uje olak ley tata.— Otatɨm
Pilato otsɨɨ: —Olak ley ye dosɨm õryok par uje oyuhu yeẽk oyuhu tooho
krus eeych.— 32 Uje erze oso otata oshuu ɨtsorz ich Jesús ahwoso yakaha
uje tata uje tyenɨj tooho krus eeych.
33 Pilato masaha dahuch ehetpo. Shuu ohyerptosht tõhwa Jesús hn
tatɨm ɨm: —¿Je owa uu israel oso õr rey?— 34 Jesús tatɨm ɨm: —¿Erze
ahwoso je atɨm yok je tãra owa o je tãra yeẽk uje tatɨm owa par shuu
atɨm yok?— 35 Pilato tatɨm ɨm: —Ye yok israelyape. Erze ahnapso hn
erze saserdote õr bahluwo wɨr uje otõhwa owa otseya owa lɨka. ¿Ahakõr
latɨkpohna?—
36 Jesús tatɨm ɨm: —Yok rey per ye par ahnũwo ɨrmõpe. Kɨrẽhe yok
reyɨhɨ lɨka ĩrmo ich erze uje otsorza yok oteye par uje ye yeẽk dosɨm yok
erze israel oso, per ye yok reyɨhɨ ele ɨrmõpe.— 37 Pilato tatɨm ɨm: —¿Je
owa rey?— Jesús tatɨm ɨm: —Ich ũru uje atɨm yok. Yok rey. Tɨkɨrẽt titĩr
nãhu ɨrmõni par uje titɨm õr uje ich ũru, hn yok shũrha par uje titɨm õr

ɨtsorz. Nos wɨr erze uje otsahmũr erze uje ich ũru ich otẽr yok.— 38 Pilato
tatɨm ɨm: —Ye latɨk chɨhɨ uje ũru.— Uje tata shuu ɨtsorz hn hno tokole
keytkẽr erze israel oso ɨm: —Ye tish latɨk uje mĩhnɨk uje ele hnakɨrbich
shiyokõr, 39 per shɨ olak ɨluu uje terɨhɨ ese olak ahamich Pascua ich uhulo
tiyuhu yet karsel ehet. ¿Je ahmũrlo uje tiyuhu ese uje otsɨɨ israel oso õr
rey?— 40 Nos otɨbichpo otsɨɨ: —Ye oyahmũr ese hnakɨrbichpe. Ma om uje
eyuhu Barrabás.— Ese Barrabás wɨchɨ echɨkɨt.

19 1 Eseekite hn Pilato ɨshɨm Jesús erze ohyerptoso par shuu
otsepyẽr ochĩra shikote. 2 Erze ohyerptoso oshiyokõr Jesús wolt
ochĩra wontɨ hn ochɨmchaha huta oshuu iyãha oshuu ɨtso uje rey iyãha
korona hn oshuu iyãha nanerpta uje kolor lila ɨtso rey õr nerpɨ. 3 Otsɨtĩr
ɨre hn otsɨhnew lahwoso oloter ɨre otsɨɨ: —Lɨkɨ uu israel oso õr rey. Uhu
ɨkɨrĩt ma berzak,— hn oshuu ɨle.

4 Eseekite hn Pilato tokolɨhɨ lahuch ehetpo tatɨm õr ɨm: —Hmeychɨmlo,
tokõhwa teya olak ɨkɨch par tuu erahalo uje ye tish latɨk uje mĩhnɨk uje
ele hnakɨrbich shiyokõr.— 5 Jesús tokolɨhɨ Pilato ihyuch ich iyãha ese
wolt uje oshiyokõrke ochĩra wontɨ hn iyãha nanerpta uje kolor lila. Pilato
tatɨm õr ɨm: —Hmeychɨmlo ele hnakɨrbich.— 6 Erze saserdote õr bahluwo
hn erze uje otɨbey templo uje omo Jesús ɨchii otsɨhnew lahwoso otsɨɨ: —
Owɨshɨhɨ krus eeych. Owɨshɨhɨ krus eeych.— Pilato tatɨm õr ɨm: —Boylo
owɨshɨhɨlo krus eeych. Yok ye tishpe uje mĩhnɨk uje wɨchɨ shiyokõr.—
7 Erze israel oso õr bahluwo otatɨm otsɨɨ: —Õryok ley tata uje tyenɨj
oshuu oshuu toy pork wɨchɨ chɨbɨte uje ɨre Porrosht Ijɨt.—

8 Uje Pilato chunt uje oshuu ɨtsorz ich ma tola. 9 Hno masaha lahuch
ehetpo. Tatɨm Jesús ɨm: —¿Owa ãra ɨraãpo?— Per Jesús ye diilehetpe.
10 Heke Pilato tatɨm ɨre ɨm: —¿Ɨnaãpo heke ye ekitkẽr yokpe? ¿Je ye
eraha uje pukurbo de par uje tiyuhu owa hn pukurbo depo par uje tuu
ochowɨsh owa ochɨbɨte krus eeych?— 11 Jesús tatɨm ɨm: —Nĩhyok ye
akĩrbɨrsh par ahakõr kucherkĩhɨ yok kɨmɨjɨ Porrosht ye dosɨm owa. Heke
erze uje oshɨm yok owa ma oshiyokõr uje mɨhnũwo je owa.—

12 Uje Pilato chunt uje tata shuu ɨtsorz ɨchii chukwi Jesús ɨluu par uje
sehe diyuhu ɨre. Per erze israel oso otatɨm Pilato lahwoso ich otsɨhnew
otsɨɨ: —Kɨmɨjɨ eyuhu ese hnakɨrbich par uje hno ich ye wɨchɨ ahẽrakpe
ese rey Cesar. Uje sehe yeẽk dii ɨr reyɨhɨ ich wɨchɨ ɨr ɨmãha rey Cesar.—
13 Uje Pilato chunt õr ahwoso ich shuu ochiyuhu Jesús pwert ehet
hn sakaha ese owich uje de ejwert uje jwe sakaha. Ese owich hebreo
ahwosht ɨm Gabata uje tata piso uje oshiyokõr ochĩra kojano po. 14 Ese
deeych wɨchɨ uje oso oshiyokõr oposo par ese õr ahamich dechole uje iich
otsɨɨ Pascua. Ich terɨhɨ deeych pehet hn Pilato tatɨm erze israel oso ɨm:
—Hmeychɨmlo ele olak rey Jesús.—

15 Per õr ɨre otsɨhnew lahwoso otsɨɨ: —Tuk uhu toy. Tuk uhu toy.
Owɨshɨhɨ krus eeych.— Pilato tatɨm õr ɨm: —¿Je sehe uhulo towɨshɨhɨ

krus eeych ele olak rey?— Erze saserdote õr bahluwo otatɨm otsɨɨ: —
Nĩhyok ye õryok rey kɨnehẽtɨkɨsh, shɨ rey Cesar nohmɨra.— 16 Heke Pilato
ɨshɨm Jesús erze ohyerptoso par uje shuu ohnoy ochowɨshɨhɨ krus eeych.

Ochowɨshɨhɨ Jesús krus eeych.

17 Eseekite hn erze ohyerptoso oshuu Jesús tokolɨhɨ pwert ehet shɨ
ihyõk ɨr krus. Ohnoy ɨre otseya ese owich uje iich otsɨɨ huta debiyo.
Hebreo ahwosht otsɨɨ Gólgota. Wɨchɨ uu israel oso õr ahwosht.
18 Ochowɨshɨhɨ wahacha krus eeych. Ochowɨsh yewo toy õr osiyer
ochɨbɨte õr krus eeyo toy. Yet de Jesús pɨt hn yet de pɨt yet. Jesús de õr
ehet. 19 Pilato chichew lahwoso chɨbɨte tabɨlt uje tata uje Jesús wɨchɨ
dɨt Nazaret osht hn wɨchɨ uu israel oso õr rey. Ochɨbɨte ese tabɨlt Jesús
ɨr krus eeych. 20 Erze israel oso ich okɨhniya uje õr ler erze uje Pilato
chicheku pork ese owich uje ochowɨshɨhɨ Jesús ye dukuhlehe ese dɨtpe.
Erze uje Pilato chicheku chĩra israel oso õr ahwoso. Erze õr ahwoso iich
otsɨɨ hebreo, hn chĩra romano oso õr ahwoso. Erze õr ahwoso iich otsɨɨ
latín, hn chĩra griego oso õr ahwoso. 21 Erze saserdote õr bahluwo otatɨm
Pilato otsɨɨ: —Ye ebɨte uu israel oso õr rey. Shɨ ebɨte uje wɨchɨ tata uje ɨre
israel oso õr rey.— 22 Pilato tatɨm õr ɨm: —Erze uje ticheku ich yuwɨrke.
Ye tuu kɨnãhape.—
23 Uje erze ohyerptoso ochowɨshɨhɨ Jesús krus eeychɨke ɨchii otsehek
ɨr ɨshuwo oshuu po kwatro. Kal nohmɨra shɨ hnoy pɨt. Per waa nerpta
yata wate shɨ tii ɨre. Ye o dichewpe 24 heke erze ohyerptoso okeytkẽrye
otsɨɨ: —Ye ompe uje yeheklo. Ma om uje yoterlo kuchɨt. Uje serz ich wate
par ɨre.— Uje oshiyokõr oshuu ɨtsorz ich oshuu Porrosht ahwoso yakaha
uje tata ɨm: —Otsehek pɨshuwo par õr ɨre hn oloter kuchɨt par uje yeẽk
chiyey ich hnoy asa pyẽrpta waa je de eeych.— Heke erze ohyerptoso
oshiyokõr oshuu ɨtsorz. 25 Jesús data shɨ iyehetɨhɨ wahacha ye dukuhlehe
ese kruspe, hn María nanɨmicha dechɨ toy. María waa Cleofas ɨr ɨrãhta
dechɨ toy, hn María Magdalena dechɨ toy. 26 Uje Jesús umo data uje dechɨ
hn ese ɨr akɨlt uje ich sahmũrpa dechɨ toy ich tatɨm data ɨm: —Mama,
hmeychɨm wɨchɨ shɨ ɨtso eyjɨt uje de ahɨr.— 27 Tatɨm ese dakɨlt ɨm: —
Hmeychɨm, abey wate uhu ɨtso uje wate ata.— Uje Jesús tata shuu ɨtsorz
ɨchii ese ɨr akɨlt hnoy seya dahuch.

Jesús toy.

28 Eseekite hn Jesús chɨraha uje ich yej terɨhɨ ɨr uhurc heke tata ɨm:
—Piich sẽhi yok.— Erze ahwoso shuu Porrosht ahwoso yakaha. 29 Jarta
dechɨ uje wint de ehet uje chiyok. Yeẽk sɨtehe ponjɨt ese wint hn chiyuwa
phich uje iich otsɨɨ hisopo hn seem par uje shuu Jesús ɨhɨ. 30 Uje Jesús ɨhɨ
ese wint hn tata ɨm: —Ich tɨmɨt pɨbiyoko.— Chiwa dele hnɨmich hn ɨshɨm
Porrosht dechɨbich ich tokɨ.

Ohyerptosht chichew Jesús arzɨbich chĩra asõrza.

31 Eseekite uje ochɨbɨte Jesús krus eeych wɨchɨ uu deeych uje oshiyokõr
oposo par deychole pork deychole ich terɨhɨ ese õr ahamich uje iich
otsɨɨ Pascua. Heke erze israel oso õr bahluwo ye onahmũrpe uje erze
tre ode ɨr krus eeyo nehech terɨhɨ deychole. Ohno otsapur Pilato par uje
ochobɨrho wɨr õr dɨle o kɨmɨjɨ õr ɨtero debiyo erze uje ode ɨr krus eeyo
par uje ochɨrmas õr hn ochiyuhu orĩhɨchɨs. 32 Heke erze ohyerptoso
ohno hn ochobɨrho wɨchɨ debiyo ese webich osht uje de ɨr krus eeych
hn ochobɨrho wɨchɨ debiyo ese yet toy uje de Jesús pɨt. 33 Uje otsɨtĩr ɨre
Jesús ich omo uje tokɨ heke ye odobɨrho ɨr ɨtero debiyope. 34 Ohyerptosht
yet chichew arzɨbich chĩra asõrza ɨchii armɨsta tokole hn awɨt ĩya. 35 Yok
Juan. Takachɨm erze hn tiita hn pahwoso ich ũru. Tɨkɨraha erze uje tiita
ich ũru hn titɨm olak par uje ye otiislo. 36 Erze kuche uje tokolkite shɨ
par uje shuu Porrosht ahwoso yakaha. Ɨr ahwoso tata uje ye olobɨrho ɨr
lebiyope hnii nohmɨra. 37 Porrosht ahwoso tata toy ɨm: —Tyenɨj oteychɨm
ɨre uje ochichew.—

Ochihitsɨm Jesús.

38 Eseekite hn hnakɨrbich tãra dɨt Arimatea uje iich otsɨɨ José. Wɨchɨ
Jesús akɨlak toy per ye dɨbɨte ɨre orhõtape par uje ye odɨraha pork tola
erze israel oso õr bahluwo. Hno tĩr Pilato sapur Jesús yũhurrza hn Pilato
ɨshɨm ɨre. Heke hnoy Jesús ɨr yũhurrza. 39 Hnakɨrbich yet de uje iich
otsɨɨ Nicodemo. Wɨchɨ takashɨm José. Wɨchɨ uje dɨhlakni hn tekɨrɨhɨ
Jesús. Tõhwa kuche uje aat ehmuuj iich otsɨɨ mirra hn áloe. Erze áloe wɨr
kɨnẽhe, wɨr pohɨr isho. Erze kuche uje aat ehmuuj wɨr iyuwe treynta kilo.
40 José hn Nicodemo ochɨrmas Jesús yũhurrza hn ochɨpeẽsa bortɨsht hn
ohnoy ochihitsɨm. Ochɨnsaha erze kuche uje aat ehmuuj ɨtso uje israel
oso oshiyokõr uje ochihitsɨm yeẽk. 41 Ese owich uje ochowɨshɨhɨ Jesús
krus eeych shakɨrrza dechɨ hn dukuta de uje oshiyokõr kojach onta.
Wate yesh ahle. Yahpaa odihitsɨmɨhɨ latɨk ehet. 42 Ochɨmchaha Jesús asa
dukuta ehet pork ich ye dukuhlape hn ye õr tyemptɨkɨsh pork yej terɨhɨ
uhurc ese deeych uje oshiyokõr oposo par ese õr ahamich uje iich otsɨɨ
Pascua.

Jesús ɨkpo.

20 1 Eseekite uje terɨhɨ domingo dɨhɨrbɨt pisht uje ehn lekɨtiyo wɨso
hn María Magdalena hno tĩr dukuta. Umo ese kojach uje otsentii
asa dukuta ebich ich yeẽk chiyuhu. 2 Heke hno uushɨ tĩr ese owich uje
Simón Pedro de hn ese Jesús ɨr akɨlt yet uje ich sahmũr dechɨ toy. María
tatɨm õr ɨm: —Ochiyuhu eyok Ɨrhĩch ɨr yũhurrza dukuta ehet hn ye
oyɨraha uje ochɨbɨte.— 3 Pedro hn ese Jesús akɨlt yet otokolɨhɨ pwert ehet

hn ohno otĩr asa dukuta. 4 Wir ooshi per ese yet ma wantak je Pedro heke
taachĩhi dukuta wap. 5 Wichi sitĩr ire hnimich hn teychim dukuta ehet.
Shi umo ese bortisht uje ochipeẽsa Jesús per ye masaha dukuta ehetpe.
6 Uje Simón Pedro taãcha ich masaha asa dukuta ehet. Umo ese bortisht
uje shi dechi 7 hn umo ese shekipit yet uje oshiyeru irmiyohna par uje
ye ahwo kãra. Ye nõya ese bortishtpe uje otsepeẽsa ire. Yeẽk chipaãsho
hn chibite owich yet. 8 Ese Jesús ir akilt yet uje taachĩhi dukuta wapike
masaha ehet toy hn umo erze shekipo uje dechi hn ye lotiispe uje Jesús
ikpo. 9 Ehn yahpaa odiraha uje Porrosht ahwoso tata uje tyenij ikpo
tokolihi erze topo õr ahir. 10 Erze Jesús akile uje õr osiyer otokolihi
dukuta ehet ohno ocheeshpo otĩr ese owich uje otsakahahna.

Jesús tokolihi María Magdalena ikich.

11 Eseekite hn María shish yerh uje iyehe dukuta ahir. Uje ehn yerh ich
sitĩr ire hnimich teychim asa dukuta ehet. 12 Umo anjele õr osiyer odechi.
Õr ishuwo poro hn otsakaha ese owich uje ochibite Jesushna. Yet sakaha
uje ir huta dehna hn yet sakaha uje ir hnite dehna. 13 Erze anjele otatim
asa timcharrza otsii: —¿Ɨnaãpo heke eyerh?— Tatim õr im: —Ohnoy
Pinsirc hn ye tikiraha uje ochibite.— 14 Uje tatim õr shuu itsorz somtis ire
hn umo Jesús uje iyehe nẽr per ye direhepe uje wichi Jesús.
15 Jesús tatim asa timcharrza im: —¿Ɨnaãpo heke eyerh? ¿Ekwi
yeẽkpo?— Wate sẽrza uje ire ese uje tibey shakirrza heke wate tatim
im: —Ɨrhĩche, kimiji owa uje boy ire ich owa yok iraãpo uje ebithna par
uje takahi.— 16 Jesús tatim im: —María.— Wate somtis ire. Seẽt hebreo
ahwosht uje tata im: —Rabuni.— Ese ahwosht tata maestro. 17 Jesús
tatim im: —Ye akihir yok pork yahpaa titĩr Papape. Bo etĩr erze pishibo.
Atim õr uje titĩr Papa hn wichi uu olak Deych toy. Wichi uu yok Ɨrhĩch
Porrosht hn olak Ɨrhĩch Porrosht toy.—

Jesús tokolihi dakile õr ikich.

18 Eseekite hn María Magdalena hno tĩr erze Jesús ir akile hn tatim õr
im: —Tukumo eyok Ɨrhĩchike,— hn tatim õr toy uje wichi tatim ireke.
19 Shiyehe wichi domingo dihlak hn erze ir akile otakisho lawichihi pwert
ehet. Nos pwert uhur kutute. Oshiyeru uhur pork otola erze israel oso
õr bahluwo. Jesús shi tokolihi ese pwert ehet hn iyehetihi erze dakile õr
ehet hn tatim õr im: —Uhu olak aho kiis.— 20 Uje tatim õr shuu itsorz hn
sowa õr nahme obilo hn sowa õr larzibich obich heke õr ayla pork omo
uu ir Ɨrhĩch. 21 Hn Jesús tatim õrpo im: —Uhu olak aho kiis. Ɨtso uje Papa
shuu Tikirẽtni ich yok tuu etĩrlo lekitiyo toy.— 22 Uje tatim õr shuu itsorz
hn tibichu õr tatim õr im: —Sehe tuu Porrosht Ɨchibich masaha olak aho.
23 Uje olak perdonar yeẽk ich Porrosht perdonar ire toy. Per kimiji ye olak
perdonar yeẽk ich erze kuche mihnũwo uje shiyokõr shish de ire.—

Tomás umo uje Jesús ɨkpo.

24 Eseekite hn Tomás wɨchɨ Jesús akɨlak toy uje õr dose. Ɨr alokot otsɨɨ
Arãho. Ɨre ye chɨhɨ õr ahɨrpe uje Jesús tokolɨhɨ õr ahɨrhna. 25 Jesús akɨle
yewo otatɨm otsɨɨ: —Oyumo eyok Ɨrhĩchhna.— Per Tomás tatɨm õr ɨm: —
Kɨmɨjɨ ye takachɨm ɨr hme obɨlo hn ye tiyuwa pɨhmta erze obɨlo uje ochiwa
klabo hn kɨmɨjɨ ye tiyuwa pɨhme ɨr arzɨbich obich ich shish tokotiis.—
26 Eseekite uje terɨhɨ daalo osho hn Jesús akɨle otakasho lawichɨhɨ
pwert ehetpo. Ich Tomás dechɨ õr ahɨr toy. Oshiyeru pwert uhɨr per Jesús
tokolɨhɨ õr ɨkɨch. Tatɨm õr ɨm: —Uhu olak aho kɨɨs.— 27 Hn tatɨm Tomás
ɨm: —Hmeychɨm pɨhme. Aluwa ahmɨta lɨka. Aluwa ahme parzɨbich.
Ye ompe uje otiis uje yok ɨkpohna.— 28 Tomás tatɨm ɨm: —Owa uu yok
Ɨrhĩch Porrosht.— 29 Jesús tatɨm ɨm: —Amo uje yok ɨkpo heke ele ahle ich
ye otiis. Ich ma om par erze uje ye onomo yok per ye olotiis yokpe.—

Juan chichew ana hutɨta par uje ye olotiis Cristope.

30 Eseekite hn Jesús shiyokõr yar ich kɨhniya erze dakɨle õr ɨkɨch uje
ye chɨhɨ asa hutɨtape. 31 Per tichew erze uje de ana hutɨta par erahalo uje
Jesús wɨchɨ Cristo hn wɨchɨ uu Porrosht Ijɨt pisht. Uje ye otiislo ɨre ich
shish olak ɨkɨrĩt de uje yelɨj nɨhna ɨre.

Jesús tokolɨhɨ dakɨle õr ɨkɨchpo.

21 1 Eseekite uje ich deeych yet hn Jesús tokolɨhɨ dakɨle õr ɨkɨchpo
asa lagunta Tiberias wɨrc. Uje ehn yahpaa Jesús tokolɨhɨ õr ɨkɨch
ich okeytkẽrye oshuu ɨtsorz. 2 Simón Pedro dechɨ onoota wɨrc hõr Tomás.
Uu ɨr alokot otsɨɨ Arãho. Natanael dechɨ toy. Wɨchɨ tãra dɨt Caná uje
dechɨ hnɨmich Galilea. Zebedeo ɨr aabo odechɨ toy hn Jesús akɨle yewo
õr osiyer odechɨ toy. 3 Simón Pedro tatɨm õr ɨm: —Takaha tesher.— Hn õr
ɨre otatɨm otsɨɨ: —Oyukwĩya owa oyesher toy.— Ohno oyãha pohorrza
per ese dɨhlak uje ochesher ye odihyeru latɨk.
4 Uje ich taa par dechole lekɨtiyo poro hn Jesús tokolɨhɨ onoota wɨrc
per erze ɨr akɨle ye odɨraha uje wɨchɨ ɨre. 5 Jesús tatɨm õr ɨm: —Olak pijo,
¿ahɨrlo latɨkɨpoko?— Õr ɨre otatɨm otsɨɨ: —Ye oyiyeru latɨk.— 6 Jesús
tatɨm õr ɨm: —Ãrlo ese olak ret ebɨtɨlo pohorrza waãchta hn tyenɨj
ahɨrlo.— Heke oshiyokõr uje tatɨm õr. Ich ye õr pwele odish ɨre ese õr ret
pork doshiyo ich kɨhniya uje masaha ehet.
7 Ese Jesús ɨr akɨlt yet uje ich sahmũrpa tatɨm Pedro ɨm: —Wɨchɨ uu
eyok Ɨrhĩch.— Uje Simón Pedro chɨraha uje wɨchɨ uu Ɨrhĩch hn iyãha
lasuwo pork chiyuhuku par chish obiyo. Tãr ɨrehe asa lagunta ehet hn
sahn narrza tĩr wɨrc. 8 Erze yewo shɨ otsakaha pohorrza ehet. Wɨr shɨ
syen metro dukuhlehe onoot wɨrc, heke ochurzɨhɨ ɨr ret awɨt pork ich
doshiyo kɨhniya uje de ehet.

9 Uje oyhnɨmichɨhɨ pohorrza ehet hn omo jwekɨtɨhɨchɨs. Omo uje sanɨs
loshɨt erze pichure eeych hn pan de Jesús ahɨr toy. 10 Jesús tatɨm õr
ɨm: —Ohwĩlo loshiyo sohmɨramo uje ahɨrloko.— 11 Simón Pedro dohɨr
pohorrza ehet hn chishew ese ɨr ret. Ihnɨmich hn daliihi hnɨmich. Ich
doshiyo kɨhniya de ehet uje ich deyo. Wɨr syento sinkwenta y tres per
ese ɨr ret ye kãrpe. 12 Jesús tatɨm õr ɨm: —Erẽtlo aaklo.— Nĩhyok ɨr akɨle
yeẽk uje tatɨm ɨre ɨl: —¿Owa yeẽkpo?— Nos ochɨraha uje wɨchɨ uu õr
ɨrhĩch. 13 Jesús sɨtĩr ɨre asa jwekɨta hn chishew ese pan hn ɨshɨm õr. Ɨshɨm
õr erze doshiyo toy. 14 Uje Jesús ɨkponi ich tre bese uje tokolɨhɨ õr ɨkɨch.

Jesús keytkẽr Simón Pedro.

15 Eseekite uje ich nos otaakɨke hn Jesús tatɨm Simón Pedro ɨm: —Simón,
owa uu Juan ijɨt. ¿Je ma ahmũr pishɨ yok je erze?— Simón Pedro tatɨm ɨm:
—Ẽhe ɨrhĩche, eraha uje tahmũr owa.— Jesús tatɨm ɨm: —Abey Porrosht
aabo. Wɨr shɨ õr ɨtso uu yok obeje ijaabo.— 16 Hn Jesús tatɨmpo ɨm: —Simón,
owa uu Juan ijɨt. ¿Je ahmũr pishɨ yok?— Pedro tatɨm ɨm: —Ẽhe ɨrhĩche,
eraha uje tahmũr owa.— Jesús tatɨm ɨm: —Abey Porrosht aabo. Wɨr shɨ
õr ɨtso uu yok obeje.— 17 Ich tre bese uje tatɨm ɨm: —Simón, owa uu Juan
ijɨt. ¿Je ahmũr yok?— Pedro ich dosdarak pork ich tre bese uje tatɨm kɨmɨjɨ
nahmũr ɨre hn Pedro tatɨm ɨm: —Ɨrhĩche, owa nos eraha kuche hn eraha uje
tahmũr owa.— Jesús tatɨmpo ɨm: —Abey Porrosht aabo. Wɨr shɨ õr ɨtso uu
yok obeje. 18 Titɨm owa ich tuu ũrpa. Uje ehn owa ijaap ich anãha asuwo hn
etĩr uje ahmũr, per uje owa ɨlaro nehe ich tyenɨj ẽr ahmiko hn yeẽk tyenɨj
hnoy owa seya owa uje ye ahmũrpe.— 19 Erze uje tatɨm ɨre shuu chɨraha uje
tyenɨj ochowɨshɨhɨ ɨre krus eeych nehe par uje oshuu ɨre oshuu toy. Uje toy
ɨtsorz ich shuu Porrosht dich. Hn Jesús tatɨm ɨm: —Mẽya yok.—

Jesús sahmũr pishɨ dakɨlt yet uje iich otsɨɨ Juan.

20 Eseekite uje Pedro somtɨs ɨre teychɨm nanẽr hn umo ese Jesús akɨlt uje
ich sahmũrpa. Wɨchɨ tɨrẽt iyehe õr nẽr. Wɨchɨ uje de Jesús ahɨrni uje otaak
hn tatɨm ɨm: —Ɨrhĩche, ¿yeẽkpo ese uje sehe niwãha owa?— 21 Uje Pedro
umo Juan uje iyehe õr nẽr hn tatɨm Jesús ɨm: —Ɨrhĩche, ¿latɨk tokolɨhɨ ɨre
uje toy nehe?— 22 Jesús tatɨm ɨm: —Kɨmɨjɨ tahmũr uje wɨchɨ shɨ ɨka nehech
takaashpo nehe ich ye jukur par eraha. Shɨ Mẽya yok.— 23 Uje Porrosht aabo
uje ode lekɨtiyo ochunt uje Jesús tatɨm Pedro shuu ɨtsorz hn otata uje ese
Jesús akɨlt yet ich ye tope, per Jesús ye tata duhu ɨlorzpe. Shɨ tata ɨm: —Uje
takaashpo nehe kɨmɨjɨ tahmũr ich shish wɨchɨ ɨka. Ye jukur uje eraha.—
24 Yok wɨchɨ ese Jesús ɨr akɨlt. Nos tiita erze kuche hn nos tichew tɨbɨte
ana hutɨta. Yɨrahalo uje tiita uje ich ũru. 25 Kuche kɨhniya de uje Jesús
shiyokõrni uje ye tichewpe. Kɨmɨjɨ yeẽk nos dichew dɨbɨte hutɨta erze uje
Jesús shiyokõr ich tuu peyuwo tɨsĩr uje nĩhyok owich ĩrmo lekɨtiyo par
nos wɨr erze hute.

Hechos

Lucas chichew hutita par Teófilo.

1 1 Teófilo, tichew waa hutita yata waa je titim owani uje ehn Jesús de
likakite ichii shiyokõr hn shiyokorãha õr 2 nehech Porrosht sem ire
seya poõrc. Per ante uje Jesús hno tĩr poõrc hn tatim wir ir apostole uje
Porrosht Ichibich tatim ire. Wir uje Jesús chiihla õrkite. 3 Uje oshuukite
ich ikpo hn tokolihi wir õr ikich erze ir apostole. Shiyokõr kuche
ich kihnipa par uje erze ir apostole ye odotiis irpe uje ir ikpo. Daalo
kwarenta uje shish tokolihi õr ikich hn shish shiyokorãha õr uje Porrosht
tibey daabo.

Porrosht chibite lahwoso par ishim õr Dechibich.

4 Eseekite deeych yet uje taakihi ir apostole õr ahir hn Jesús tatim
õr im: —Hap ye bulilo atokolihi dikilo dit Jerusalén. Anemlo ese uje
Porrosht chibite lahwoso par uje ishimihi olak itso uje titim olakni.
5 Juan lishi tohirm orĩhi awitkite per daalo arhaabo hn nos wir olak
tyenij Porrosht ishimihi olak Dechibich shi itso uje tohirm olak chĩra ir
Dechibich.—

Porrosht sem Jesús seya poõrc.

6 Eseekite uje otakisho lawichpo hn erze ir apostole omo Jesús otsii:
—Irhĩche, ¿je ele aahle ich eyuhu israel oso wir õr hme erze romano
oso par uje shi erze israel oso no ma uje otibey ire?— 7 Hn Jesús umo
õr im: —Ye ompe par uje erahalo erze daalo uje Dii Porrosht chibitkite.
Wichi chibite wir daalokite pork ire ich dich. 8 Mahn deeych yet nehe
hn Porrosht Ichibich masaha olak hn shuu nos wir olak ukurbo de. Uje
olak ukurbo de hn nos animirãhalo atimlo oso uje amlo uje tiyokõr hn
entilo uje titim õr hn titim olak. Atimlo orĩhi wahacha dit Jerusalén wap,
hn atimlo orĩhi lekitiyo ese hnimich Judea, hn atimlo orĩhi lekitiyo ese
hnimich Samaria hn atimlo õr ĩrmo lekitiyo.— 9 Eseekite uje yuwirke
uje Jesús keytkẽr wir ir apostole shuu itsorz ich Porrosht sem seya
poõrc. Heke erze ir apostole oteychim uje hno tĩr poõrc nehech masaha

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

ukuhurrza ehet. 10 Uje ehn oteychɨm poõrc ɨchii hnakɨrbo õr osiyer
otokolɨhɨ õr ɨkɨch. Shɨ oyehe õr ahɨr. Ich õr ɨshuwo poro. 11 Otatɨm erze
apostole otsɨɨ: —Olak uje ãrlo Galilea, ¿ɨnaapo heke shɨ alehelo hn shɨ
eychɨmlo poõrc? Ese Jesús uje Porrosht chiyuhu olak ehetɨke hn sem seya
poõrc, wɨchɨ tyenɨj ihnɨmichpo nehe shuu ɨtso uje eychɨmloko hno tĩr
poõrc.—

Ochiihla Matías par apostol.

12 Eseekite hn erze ɨr apostole ohno oyhnɨmichɨhɨchɨs wĩrit eeych
uje iich otsɨɨ Olivos. Otaachĩhɨ wahacha dɨt Jerusalén. Wɨchɨ shɨ un
kilometro. 13 Uje otaachĩhɨ wahacha hn odohɨr omasaha pwert ehet uje
de yet eeych uje wɨr otsakahani. Erze uje odechɨ õr iiyo otsɨɨ Pedro,
Juan, Santiago, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo hn Santiago.
Ese Santiago ɨr deych iich otsɨɨ Alfeo. Simón dechɨ toy uje ochɨkẽra ɨr
alokot otsɨɨ Celote pork wɨchɨ politikya. Judas dechɨ toy uje ɨr deych
iich otsɨɨ Santiago. 14 Nos wɨr õr ɨre õr eyuwo takɨsho lawich par uje
õr orar. Tɨmcher odechɨ toy hn María dechɨ toy waa Jesús data. Hn
uu Jesús leshɨbo odechɨ toy. 15 Nos wɨr õr ɨre õr syento beynte uje ye
odotiis Jesuspe. Eseekite deeych yet uje odechɨ hn Pedro iyehetɨhɨchɨs
õr ehet par sakɨt õr. 16 Umo õr ɨm: —Pɨshɨbo watsaklo, Porrosht Ɨchɨbich
shuu wɨchɨ rey David lɨshɨ chichew Porrosht ahwoskite uje tata uu
Judas lɨshɨ. Ich yakaha uje ɨre iyeebe hn uu Jesús ɨmãho oyehe nẽr par
uje ochishew Jesús. 17 Ese Judas lɨshɨ shiyehe wɨchɨ eyoklo ihyẽrakni
par shiyokõr nãhu obiyo uje yiyokõrlo. 18 Mahn otiya hnɨmich por erze
Judas ɨr hnote uje chiwãha Jesús. Ese Judas lɨshɨ kayni seynehnɨmich
ich shiyeru hnɨmich hn ɨr ɨjɨta kãra hn ɨr iche wɨshɨ chũr lekɨtiyo. 19 Nos
wɨr oso uje odechɨ dɨt Jerusalén ochunt uje ɨtsorz hn ochukwẽra wɨchɨ
hnɨmich iich otsɨɨ Acéldama uje tata hnɨmich uje pur dɨkɨrmɨsta.— 20 Hn
Pedro tatɨm õr ɨm: —Waa hutɨta Salmo waa je de Porrosht ahwoso ehet
tata ese hnɨmich ɨtsorz ɨm: “Ese ɨr hnɨmich tyenɨj shɨ ɨsa hn tyenɨj ye
latɨk debuhu wahacha nehe.” Hn ese Salmo tatpo shuu ɨtsorz ɨm: “Uu ɨr
ɨbiyo uje shiyokõrni tyenɨj yet masaha owich par uje shiyokõr.”— 21 Hn
Pedro umo õr ɨm: —Tata shuu ɨtsorz heke nos wɨr eyoklo tyenɨj yiihlɨlo
hnakɨrbich nohmet par uje masaha wɨchɨ Judas lɨshɨ owich. Ese uje tyenɨj
yiihlɨlo wɨchɨ shish ĩya eyokloni uje ehn eyok Ɨrhĩch Jesús de eyoklo ahɨr.
22 Wɨchɨ umoni uje Juan lɨshɨ uu tohɨrm oso tohɨrm Jesusni nehech umo
uje Jesús tokolɨhɨ eyoklo ehethna. Porrosht sem Jesús seya poõrc. Ese
uje yiihlɨlo nehe tyenɨj masaha Judas lɨshɨ owich par uje tata uje Jesús
ɨkponi.— 23 Heke ochiihla hnakɨrbo õr osiyer. Uu yet iich otsɨɨ Matías
hn uu yet iich otsɨɨ José. Ese José iich yet otsɨɨ Barsabás hn uu ɨr alokot
otsɨɨ Justo. 24 Nos wɨr õr ɨre õr orar otsɨɨ: —Ɨrhĩche, owa nos eraha uu oso
õr aho. Hnakɨrbo õr osiyer ode lɨka uje oyiihla. Sehe oyuhu owa õryok

nohmet 25 par masaha chish obiyo par apostole. Judas ich iim debiyoni
par hno tĩr wahacha owich pork shiyokõr mɨhnĩkpa.— 26 Otãra kuchɨt par
uje yeẽk chiyey ich wɨchɨ uje tyenɨj masaha par apostol. Matías chiyey
heke masaha ĩya wɨr apostole yewo uje õr onse.

Porrosht Ɨchɨbich ihnɨmich.

2 1 Eseekite uje terɨhɨ wɨchɨ õr ahamich uje iich otsɨɨ Pentecostés ich
nos wɨr Porrosht aabo otakɨsho lawich. 2 Wɨsɨk wɨsɨk ich ochunt
kuchẽrk ich ihyokõrak dich uje tãra poõrc shɨ ɨtso uje myent data tɨbichu.
Ese ihyokõrak dich masaha pwert ehet uje otsakaha. 3 Omo kuchɨt uje ɨtso
jwekɨta yokacha uje sehek ɨreke hn pɨkaabo nos sakaha õr hu eeyo. 4 Heke
nos wɨr õr ɨre Porrosht Ɨchɨbich masaha õr aho hn shuu ochiilehet otseẽt
õr ahwoso kɨnãho uje ye õr ɨre odɨrehepe. Nos wɨr õr ɨre shɨ ochiilehet no
ma pork Porrosht Ɨchɨbich shuu ochiilehet shuu ɨtsorz.
5 Eseekite ich israel oso okɨhniya uje otola Porrosht odebuhuchɨ dɨt
Jerusalén toy uje otãra ĩrmo lekɨtiyo. 6 Uje ochunt wɨchɨ ihyokõrt dich
ich nos ohno ooshɨ par uje oteychɨm. Omo erze uje ye olotiis Jesuspe.
Ochunt uje wɨr otseẽt õr ahwoso. Õr ahwoso ich kɨnãho kɨnãho pork
otãra erze dihipo kɨnãho õr hnɨmo lekɨtiyo heke ich nos ochishlabe.
7 Ochishlabpa heke omye otsɨɨ: —Erze hnakɨrbo uu hnɨmich galilea
oso uje ochiilehet. 8 Wɨr ochiilehet otseẽt uu eyok ahwoso. Eyok yara
dihipo kɨnãho õr hnɨmo lekɨtiyo hn eyoklo ahwoso kɨnãho kɨnãho. 9 Oso
ode lɨka ele eyoklo ehet uje otãra wahacha hnɨmich Partia, hnɨmich
Media, hnɨmich Elam, hnɨmich Mesopotamia, hnɨmich Judea, hnɨmich
Capadocia, hnɨmich Ponto, hnɨmich Asia, 10 hnɨmich Frigia, hnɨmich
Panfilia, hnɨmich Egipto, hn wahacha dɨt Cirene ahɨr uje de hnɨmich
Africa. Wɨr ode toy erze uje otekɨrɨhɨ Jerusalén uje otãra wahacha dɨt
Roma. 11 Wɨr israel yewo uje otola Porrosht hn dihipo kɨnãho yewo uje
ɨchii oteeychãha Porrosht oshuu ɨre ɨtso uu israel oso. Wɨr uje ode lɨka
Jerusalén toy erze uje otãra wahacha hnɨmich Creta hn uje otãra hnɨmich
Arabia.— Omye otsɨɨ: —Nos yomɨlo wɨr uje ye odotiis Jesuspe uje
ochiilehet otseẽt eyoklo ahwoso. Otata kuche uje Porrosht shiyokõr uje
ye latɨk pwele niyokõr.— 12 Ich ochishlabe hn ye odɨraha keshɨ latɨkpo.
Omye otsɨɨ: —¿Nos wɨr kuche uje tokole kesh tata latɨkpo?— 13 Per yewo
ode uje shɨ oloter õr omye otsɨɨ: —Yɨkɨch sẽhi õr.—

Pedro chiilehet sakɨt õr.

14 Eseekite hn Pedro hõr erze apostole yewo uje õr onse oyehetɨhɨchɨs.
Hn Pedro ich sɨhnew lahwoso tatɨm õr ɨm: —Israel oso watsaklo uje
ebuhulo lɨka dɨt Jerusalén, nos wɨr olak ẽrlo pishɨ nãhu pahwoso uje titɨm
olak erze kuche uje yesh tokolɨhɨ lɨka. 15 Olak yewo ochɨbɨte uje yɨkɨch
sẽhi õryok per ye yɨkɨch nẽyhi oryõkpe, pork yesh dɨhɨrbakshɨp, je hnii a

la nueve dihirbit. 16 Ahnũwo kuche uje tokole itsorz wichi uje ese profeta
Joel lishi chichewkite im:
17 "Porrosht sole: Ante uje terihi uhurc nehe tyenij tuu nos Pichibich
masaha oso. Uu õr aabo hn uu õr eebe wir uje tyenij otsanimirãha uje
Porrosht tata shuu itsorz. Hn nos wir hnakirbito Porrosht tyenij shuu omo
kuche nehe uje tãra ire per ye yewo onomope. Hn erze hnakirbo ilaro
tyenij ochukwẽra deruwo uje tãra Porrosht. 18 Uje terihi erze daalo nehe
ich tyenij Pichibich masaha wir pakile hnakirbo hn timcher õr aho pork
wir uje tyenij otsanimirãha pahwoso uje titim õr. 19 Tyenij tokowa oso
kuche nehe wahacha poõrc uje ye latik pwele niyokõr, hn tyenij tokowa
õr yar ele hnimich. Wir dikirmista pork oteye ich jwertpa. Jwekita de
hn ich kiibich dich de toy ele hnimich eeych. 20 Hn Porrosht sole: Tyenij
tuu ese deeych wis hn ese shekurko wihĩrt shi itso dikirmista. Wir tyenij
tokole wap itsorz par yar uje terihi ese deeych uje Irhĩch taãcha. Wichi
deeych ich yarhakpa. 21 Per nos wir oso uje otsapur Porrosht oshuu ũrpa
wir uje tyenij Irhĩch sosir õr par uje ye otĩr urhuta bahluta ehetpe."—
22 Hn Pedro umo õr im: —Israel oso watsaklo, ẽrlo nãhu pahwoso uje
titim olak. Ese Jesús uu dit Nazaret osht wichi hnakirbich uje Porrosht
chiihlani. Uje ehn ire de olak ahirni shuu shiyokõr kuche ich kihniya uje
ye latik pwele niyokõr par uje erahalo uje Porrosht chiihla ire wapni.
Erahaloni uje itsorz. 23 Porrosht chiraha wapkite uje tyenij tokolihi Jesús
hn chibitkite uje tyenij tokole nehe itsorz. Heke Judas ishim Jesús olakni
hn nos wir olak hn erze oso yewo uje ich õr iluu mihnũ asewlo ire hn
owishilo ebitilo krus eeych hn aluwalo klabo hme hn uu ir hnite par uje
toohochis. 24 Per Porrosht shuu ikponi hn chiyuhu irehe wahacha uje topo
ode pork ese owich uje topo ode ich ye pwele nontew irpe. Heke tokole.
25 Eseekite hn rey David lishi chichew uje Cristo tatim ir Deych im: "Owa
Porrosht. Shish tokomo owaha pikich. Owa de paãchta heke ye tikitak
latik. 26 Heke shish pehet ayla hn tikeeychi. Tikiraha uje tikiti nehe ich
tyenij yok ikpo 27 pork ye moym yokihi wahachpe ese uje topo ode, hn
ye moym yokpe par uje shi pẽro taata pork shish tiyokõr uje ahmũr.
28 Owa uje ahakorãha yok uje ahmũr shi itso uje owa yok uu dehet uje
tĩr wahacha uje õr ikirĩt de uje yelij nihna ire. Uje takaachĩhi ekich nehe
tyenij uhu yok aylpa."—
29 Hn Pedro umo õr im: —Pihnapso watsaklo, ich ũrpa uje titim olak.
Uu rey David lishi uu eyok porokkite uje tokite hn ochihĩtsim. Waa ir
dukuta shish de lika ele eyoklo ahir. 30 Uu rey David lishi wichi profetya
hn chiraha uje Porrosht chibite lahwoskite ich shuu ũrpa uje tyenij ir
ijit nohmet masaha rey nehe. 31 Ese rey David lishi chiraha uje tyenij
tokole nehe heke tata uje ese Cristo je toy nehe hn tyenij ikpo pork im:
"Ese Cristo ye Porrosht noymihi wahachpe ese uje topo ode, hn waa ir
yũhurrza ye taatpe." 32 Porrosht shuu Jesús ikponi hn oyumo ire heke

õryok tyenɨj oyiita uje Jesús ɨkponi. 33 Porrosht shuu Jesús dichpa heke
shuu sakaha naãchta hn ɨshɨm ɨre Dechɨbich uje tatɨmkite ich shuu ũrpa.
Jesús shuu Porrosht ɨchɨbich masaha õryok aho heke nos wɨr olak amlo
hn entlo uje tokole lɨka ele deeych. 34 Ese rey David lɨshɨ ye tĩr poõrc
petɨkni per ɨre tata uje Porrosht tatɨm Cristo ɨm: "Porrosht umo wɨchɨ
pɨnsɨrc sole: Akaha paãchta 35 nehech nos tuu eerz wɨr amãho hn tyenɨj
tuu ebɨte er uu amãho õr eeyo."—
36 Heke Pedro umo õr ɨm: —Nos wɨr olak olak israel oso, hn ich tyenɨj
erahalo erze uje titɨm olak ich ũrpa. Ese Jesús uje owɨshɨloni ebɨtɨlo krus
eeych par uje uhulo toy wɨchɨ Porrosht shuu masaha ich ɨrhĩch dichpa hn
chɨkẽra iich ɨm Cristo pork wɨchɨ uje ɨshɨ oso õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr.—
37 Eseekite uje erze oso ochunt uu Pedro ahwoso uje tatɨm õr shuu
ɨtsorz ich sehek õr ebe yesh. Heke erze oso omo Pedro hn erze apostole
yewo otsɨɨ: —¿Oyiyokõr latɨkpo sham?— 38 Pedro tatɨm õr ɨm: —Uhulo
olak aho nuuna uje ahakõrlo mɨhnũwo. Moymlo wɨr olak ɨluu mɨhnũ.
Ahakõrlo uu kuche oomo uje Porrosht sahmũr. Hn uhulo otohɨrm olak
onĩra olak Jesucristo iich pork ye otiislo ɨrpe. Heke Porrosht perdonar
olak uje ahakõrlo erze kuche uje wɨchɨ ye nahmũrpe hn wɨchɨ tyenɨj
ɨshɨmɨhɨ olak Dechɨbich. 39 Porrosht chɨbɨte lahwoskite ich shuu ũrpa uje
tyenɨj ɨshɨmɨhɨ olak Dechɨbich nehe hn tyenɨj ɨshɨmɨhɨ wɨr toy erze olak
aabo hn erze olak eebe toy hn tyenɨj nos ɨshɨmɨhɨ wɨr toy erze oso uje ode
lekɨtiyo dukuhla. Nos wɨr erze uje Porrosht chiihla õr wɨr uje ɨshɨmɨhɨ õr
Dechɨbich. Porrosht wɨchɨ uu õryok yɨnsɨrc.— 40 Pedro tatɨm õr lahwoso
ich kɨhniya. Tatɨm õr ɨm: —Moymlo wɨr oso uje ich õr ɨluu mɨhnũ.
Deeych yet nehe hn omasaha urhuta bahluta ehet. Ich ye meylo õr.—

Porrosht aabo webich oso õr ɨluu.

41 Eseekite ich erze oso uje otsahmũr uu Pedro ahwoso uje sakɨt õr hn
erze apostole oshuu otohɨrm õr. Ese deeychkite ich oso ode õr tre mil
uje omasaha Porrosht aabo toy. 42 Nos wɨr Porrosht aabo shish otẽr erze
apostole yewo õr ahwoso uje oshiyokorãha õr. Shish otsahmũr otakɨsho
lawich par uje oteeychãha Porrosht, hn ich otsahmũr otaakɨhɨye ahɨr.
Hn ich otsahmũr toy uje õr orarɨhɨye ahɨr. 43 Eseekite ich nos wɨr oso
ochishlabe uje omo wɨr kuche ich kɨhniya uje erze apostole oshiyokõr uje
ye latɨk pwele shiyokõr. 44 Nos wɨr Porrosht aabo shish otakɨsho lawich
hn otakɨshye kushjãro. 45 Ochiwãha ɨr hnɨmo hn ochiwãha ɨr kuche uje
de õr ahɨr hn oshɨm baho uu Porrosht aabo yewo uje kuche nihyokĩhɨ õr
ahɨr. 46 Kal deeych shish otakɨsho lawichɨhɨ wahacha templo ehet par uje
oteeychãha Porrosht. Oshuu ɨr wee wee hn otĩr dahuwo par otaakɨhɨye
ahɨr hn shish otsahmũrye hn ich õr ayla. 47 Shish oteeychãha Porrosht
hn nos wɨr oso otsahmũr õr. Kal deeych ich shish Porrosht shuu wɨr oso
omasaha par ɨr aabo hn õya wɨr leshɨbo.

Pedro chukuta hnakɨrbich uje ye dɨrkpe.

3 1 Eseekite uje deeych yet uje ich a la tre yɨlka ich terɨhɨ waa orta uje
shish õr orarɨhɨ wahacha templo patikɨt ehet. Uje ese Pedro hn Juan
ohno otĩr wahacha 2 hn ochish hnakɨrbichɨhɨ templo ebich. Uje shurhãkite
ɨchii ye dɨrkpe. Wɨchɨ ɨr iiso shish ohnoy otseya wahacha templo uhurrza
ɨkɨch waa je iich otsɨɨ uhurrza ɨhĩr. Shɨ sakahachɨs sapur hnote erze uje
ochɨkãhachɨs uje par omasaha templo patikɨt ehet. 3 Uje ese hnakɨrbich
umo uje Pedro hn Juan sehe odo omasaha templo patikɨt ehet hn sapur õr
hnote. 4 Pedro hn Juan oteychɨm pishɨ ɨre. Pedro umo ɨre ɨm: —Eychɨm
pishɨ õryok.— 5 Ese hnakɨrbich teychɨm pishɨ õr hn shɨ iyem uje tyenɨj
oshɨm ɨr kuchẽrk. 6 Pedro umo ɨm: —Yok ye yok platĩrsh hn ye yok orĩrsh
par uje tokosɨm owa per kuchẽrk de uje sehe tokosɨm owa. Jesucristo uu
dɨt Nazaret osht wɨchɨ ukurbo deyo de. Titɨm owa tĩra owa ɨr iich. Alehet,
bu erk.— 7 Eseekite ich Pedro chishew hmata waãchta hn shuu iyehet. Uje
prowa iyehet ɨchii ɨr ukurbo de erze ɨr hnɨte hn ɨr diyor. 8 Ese hnakɨrbich
ich sehek lotɨhɨchɨs hn iyehet. Ɨchii dɨrk. Hno ĩya Pedro hõr omasaha
templo patikɨt ehet. Wɨchɨ shish dɨrk hn shish sehek lota hn shish
teeychãha Porrosht. 9 Nos wɨr oso omo uje dɨrk hn teeychãha Porrosht.
10 Oteychɨm pishɨ hn ochɨraha uje wɨchɨ uje ehn sakaha wahachaka sapur
õr hnote templo patikɨt uhurrza ɨkɨch waa je iich otsɨɨ uhurrza ɨhĩr. Heke
ich ochishlabpa uje omo ese hnakɨrbich uje yelɨj dɨrk ich owich omɨke.

Pedro sakɨt osooho templo ehet.

11 Eseekite uje ehn ese hnakɨrbich chishew ese Pedro hn Juan ich nos
wɨr oso ochishlabe hn ohno ooshɨ otakɨsho lawichɨhɨ Pedro hõr ahɨr.
Ode wahacha ese puurc uje iich otsɨɨ Salomón. 12 Uje Pedro teychɨm uje
otakɨsho lawichɨhɨ ahɨr hn umo õr ɨm: —Israel oso watsaklo, ¿ɨnaapo
heke asewlo olak ɨbe uje lɨkɨ hnakɨrbich ich owich omɨke? ¿Ɨnaapo heke
eychɨmlo pishɨ õryok hn uhulo olak eyuwo tɨsĩr uje shɨ õryok uje oyuhu
ese hnakɨrbich owich omɨke ɨtso uje õryok ukurbo deyo de o kɨmɨjɨ
oyeeychãha pishɨ Porrosht? Õryok ye õryok ukurbĩrsh par uje oyuhu
wɨchɨ hnakɨrbich owich om. 13 Uu Abraham lɨshɨ ɨr Porrosht, uu Isaac
lɨshɨ ɨr Porrosht, hn uu Jacob lɨshɨ ɨr Porrosht wɨchɨ uu eyoklo poruwo
wɨshɨ õr Porrosht. Wɨchɨ uje shuu wɨchɨ dichpa ese ɨr ɨbich uje iich otsɨɨ
Jesús. Ese Jesús wɨchɨ uje asɨmlo uu ohyerptosoni par uje oshuu oshuu
toy. Uje Pilato sehe duhu tokolɨhɨ ohyerpta ehet ich nos wɨr olak ontɨlo
ɨre pork ye ahmũrlope par uje tokole. 14 Wɨchɨ Jesús ich sahmũr pishɨ
Porrosht hn yelɨj niyokõr uu kuche mɨhnũwo uje ye Porrosht nahmũrpe
per nos wɨr olak ich ye ahmũrlo ɨrpe. Uhulo tokolɨhɨ ohyerpɨt ehetni
ese hnakɨrbich uje ɨr ɨluuta ich mɨhnũ pork shuu hnakɨrbichni shuu toy.
15 Nos wɨr olak tukulo Jesusni per Porrosht shuu ɨkpo. Shɨ Jesús uje

ɨshɨmɨhɨ oso õr ɨkɨrĩt uje yelɨj nɨhna ɨre, hn õryok uje oyumo ɨre hn oyiita
uje wɨchɨ ɨkpo. 16 Ese hnakɨrbich uje eychɨmlo uje de pahɨr ich owich
omɨke pork ye oyotiis Jesús ukurbope. Erahalo uje ɨre yelɨj dɨrk per Jesús
shuu ɨr ukurbo de hnɨte ehetɨke par uje dɨrk. Shɨ oyitɨm Jesús iich hn ye
oyotiis Jesuspe heke ich wɨchɨ owich omɨke.— 17 Hn Pedro umo õr ɨm:
—Pɨhnapso watsaklo, tɨkɨraha uje nos wɨr olak hn uu eyoklo bahluwo uje
tukulo wɨchɨ Jesús uhulo toni pork ye erahalope uje wɨchɨ Cristo, 18 per
Porrosht shuu tokole ɨtsorz pork antkite shuu ɨr profeta wɨshɨ otata uje
Porrosht tyenɨj shuu Cristo taãcha nehe. Wɨchɨ tyenɨj toy heke ahakõrlo
uhulo ɨtsorz. 19 Uhulo olak aho chuuna uje ahakõrlo mɨhnũwo. Moymlo
wɨr olak ɨluu mɨhnũ. Ahakõrlo om uje Porrosht sahmũr. Apurlo ɨre par
uje perdonar olak erze kuche mɨhnũwo uje shish ahakõrlo. 20 Ahakõrlo
uhulo ɨlorz hn Porrosht tyenɨj shuu olak aho kɨis. Tyenɨj shuu Jesús
taãchpo nehe pork Jesús wɨchɨ uu Cristo. Porrosht chiihla ɨre hn shuu
ɨshɨ oso õr hnɨtewɨhɨ dahɨr. 21 Jesús tyenɨj sakaha wahacha poõrc nehech
Porrosht nos nɨshii ɨtso uje shuu ɨr profeta wɨshɨ otatkite ich shuu ũrpa.
Uje Porrosht nos shiyokor shuu ɨtsorz hn Jesús tyenɨj taãchpo nehe.—
22 Hn Pedro umo õr ɨm: —Moisés lɨshɨ tatɨm uu eyoklo poruwo wɨshkite
shuu ɨtsorz ɨm: “Porrosht tyenɨj shuu profeta nohmet taãcha nehe ɨtso
yok. Wɨchɨ eyoklo ɨhnapsa, hn tyenɨj nos ahakõrlo uje wɨchɨ tata shuu
ɨtsorz. 23 Nos wɨr oso uje ye oniyokõr uje ese profeta tata ich Porrosht
tyenɨj chiyuhu orĩhɨ erze israel oso õr ehet uje Porrosht chiihla õrkite.”
24 Uu Samuel lɨshɨ wɨchɨ profetyakite. Nos wɨr erze profeta wɨshɨ uje
oyehe nẽrkite nos otata ese deeych uje Cristo tyenɨj taãchpo nehe. 25 Nos
wɨr profeta yewo wɨr olak poruwo wɨshɨ hn erze ahwoso uje otata wɨr
par olak. Porrosht chɨbɨte lahwoso uje ich ɨhĩrtso hn shuu ũrpa. Erze uje
tatɨm uu olak poruwo wɨshkite wɨr par olak toy. Porrosht tatɨm lahwoso
uu eyoklo porokkite uu Abraham lɨshɨ ɨm: “Shɨ por owa eyjɨt nohmet ich
tyenɨj nos tiyuhu pahwoso omoho nãhu oso uje ode ĩrmo lekɨtiyo.” 26 Uje
Porrosht shuu wɨchɨ debich Jesús ɨkponi hn shuu hno tĩr olak wap par uje
sosɨr olak par uje nos moymlo uu olak ɨluu mɨhnũ uje shish ahakõrlo hn
ahakõrlo uje Porrosht sahmũr.—

Pedro hõr Juan ode Junta Suprema ɨkɨch.

4 1 Eseekite uje ehn Pedro hn Juan okẽytker õr hn wɨr otaãcha erze
saserdote õr bahluwo hn ese õr bahlut yet uje tɨbey templo. Erze
israel oso uje õr ɨluu iich otsɨɨ saduseo õya õr. 2 Nos wɨr õr ɨre ich otsɨtakpa
uje Pedro hn Juan oshiyokorãha oso otatɨm õr uje topo tyenɨj õr ɨkpo
nehe pork Jesús ɨkponi. 3 Ochishew õr per yɨlkashɨp heke oshuu ohnoy õr
ochɨmchaha õr karsel ehet par uje dechole ich tyenɨj okẽytker õr. 4 Per oso
okɨhniya uje ochunt Pedro hn Juan õr ahwosoko ich ye odotiis õrpe. Heke
ich ma okɨhniya erze Porrosht aabo. Kɨmɨjɨ õr sinko mil hnakɨrbo uje ode.

5 Eseekite uje dechole hn erze saserdote õr bahluwo hn erze õr bahluwo
uje otɨbey dɨt hn erze hnakɨrbo uje shish oshiyokorãha oso waa ley waa
je Moisés chichewkite ich otakɨsho lawichɨhɨ ese dɨt Jerusalén. 6 Ese
hnakɨrbich uje iich otsɨɨ Anás dechɨ toy. Wɨchɨ uu saserdote õr bahlut
pisht. Ese uje iich otsɨɨ Caifás hn ese uje iich otsɨɨ Juan hn ese uje iich
otsɨɨ Alejandro odechɨ toy. Wɨr wɨchɨ iiso ese saserdote õr bahlut pisht.
Hnakɨrbo yewo odechɨ toy uje wɨr wɨchɨ iiso ese saserdote õr bahlut
pisht. 7 Oshuu otõhwa Pedro hn Juan hn oshuu oyehe lekɨch. Ɨchii omo õr
otsɨɨ: —¿Yeẽkpo uje ɨshɨm olak ukurbohna par ekutɨlo wɨchɨ? ¿Eyuhulo
latɨk iichhna par uje ekutɨlo?— 8 Porrosht Ɨchɨbich shuu Pedro chiilehet
umo õr ɨm: —Õr bahluwo watsaklo uje abeylo dɨt hn nos abeylo israel
oso, 9 je sehe erahalo uje oyiyokõr uje oyosɨr wɨchɨ hnakɨrbich hn oyuhu
ɨre owich omhna uje ye dɨrkpe 10 heke sehe tuu ẽrlo pishɨ uje titɨm olak
hn sehe tuu nos wɨr odɨraha toy erze israel oso. Ele hnakɨrbich uje de
õryok ahɨr olak ɨkɨch ich owich omhna pork ye oyotiis Jesucristope.
Jesús wɨchɨ uu dɨt Nazaret osht. Uje oyiyuhu Jesús iich ich shuu owich
omhna. Wɨchɨ uje owishɨlo ebɨtɨlo krus eeychni par toy per Porrosht shuu
ɨkponi. 11 Tɨteẽta olak kuchɨt. Shɨ olak ɨtso hnakɨrbo uje oshiyokõr õr
ihyuch ochĩra kojano po hn Jesús shɨ ɨtso uu kojach nohmɨra uje dechɨ.
Olak ye uhulo ese kojach jukurpe, per ich uhurc ich wɨchɨ kojach tokole
ma ɨhĩrtpa je nos wɨr yewo.— 12 Hn Pedro umo õr ɨm: —Nĩhyok ye yeẽk
chɨhɨpe uje ɨshɨm oso õr ɨkɨrĩt uje yelɨj nɨhna ɨre. Porrosht ye duhu yet
masaha erze obiyo par uje ɨshɨm oso ɨkɨrĩt uje yelɨj nɨhna ɨre. Shɨ Jesús
nohmɨra uje ɨshɨm õr shuu ɨtsorz.—

13 Eseekite hn erze õr bahluwo omo Pedro hn ese Juan uje ye otola
õrpe. Ochɨraha uje Pedro hn Juan ye omasaha kwela petɨkkite. Wɨr shɨ
õr ɨtso erze oso yewo heke erze or bahluwo ich nos ochishlabpa pork
ye otola õrpe. Wɨr õr eyuwo tɨsĩr uje shɨ Jesús ihyẽroni heke ye otola
õrpe. 14 Omo ese hnakɨrbich uje Pedro hn Juan ochukutahna. Shɨ iyehe
õr ahɨr. Heke ye õr pwele odotiispe uje wɨr oshuu wɨchɨ owich omhna.
15 Erze õr bahluwo oshuu wɨr otokolɨhɨchɨs õr weeta ehet waa je iich otsɨɨ
Junta Suprema par uje okeytkẽrye. 16 Omye otsɨɨ: —¿Yiyokõrlo latɨkɨhɨ
nãhu hnakɨrbo? Nos wɨr oso uje odebuhu dɨt Jerusalén nos ochɨraha uje
wɨr oshuu wɨchɨ hnakɨrbich owich omhna uje ye latɨk pwele shuu owich
om. Heke ye eyoklo pwele par uje yotiislo õrpe. 17 Ye yahmũrpe ese uje
oshiyokõrhna chũr lekɨtiyo heke tyenɨj yontɨlo õr par uje ye onanɨmɨrãha
otata Jesús nehe.— 18 Eseekite hn oshuu omasahapo hn otatɨm õr par uje
ye otata Jesús hn ye oniyokorãha oso õr Jesús ɨluu. 19 Per Pedro hõr Juan
omo õr otsɨɨ: —Sehe oyuhu atɨmlo õryok latɨkpo uje Porrosht sahmũr. ¿Je
ɨre nahmũr uje oyiyokõr uje atɨmlo õryok o je ɨre nahmũr uje oyiyokõr uje
ɨre tatɨm õryok? 20 Erze uje oyumo hn erze uje oyunt ich ye õryok pwele
oyukwimpe uje oyiita.— 21 Erze õr bahluwo ich otsɨhnew lahwoso otsɨɨ:

—Ye atɨlo uhulo ɨtsorz.— Hn erze õr bahluwo oshuu otokolɨhɨ dekɨch. Ye
õr pwelpe par otsepyẽr õr pork nos wɨr oso shish otata uje Porrosht shuu
wɨchɨ hnakɨrbich owich omhna uje ye latɨk pwele shuu owich om. 22 Ese
hnakɨrbich uje ochukutahna ich iyuwe kwarenta ãyo.

Porrosht aabo õr orar par ye otola latɨk.

23 Eseekite uje Pedro hn Juan otokolɨhɨchɨs õr weeta ehet waa je iich
otsɨɨ Junta Suprema ich ohno otĩr wahacha ese uje Porrosht aabo yewo
ode. Nos otatɨm õr uje erze saserdote yewo õr bahluwo otatɨm õrkɨ hn
erze õr bahluwo uje otɨbey dɨt otatɨm õr toy. 24 Uje ochunt õr ahwoso
oshuu ɨtsorz ich nos wɨr Porrosht aabo õr eyuwo ɨtsye par uje õr orar.
Omo Porrosht otsɨɨ: —Ɨrhĩche Porrosht, ich owa uu nos õr bahlut pisht.
Owa uje ahakõr poõrzkite, ahakõr hnɨmich hn ahakõr onoota bahluta hn
nos wɨr kuche uje de ehet. 25 Owa uje uhu Echɨbich shuu õryok porokkite
rey David lɨshɨ tata ɨm: “¿Ɨnaapo heke nos wɨr dihipo kɨnãho shish otsɨtak
Porrosht hn shish õr eyuwo chɨbɨte par uje oshiyokõr mɨhnuwõho ɨre per
ye õr eyuwo jukur? 26 Nos wɨr reye uje ode ĩrmo lekɨtiyo hn nos wɨr õr
bahluwo uje ode ĩrmo lekɨtiyo nos wɨr õr ɨre shish otakɨsho lawich par
uje otsontew uu Ɨrhĩch hn sehe onontew Cristo uje Porrosht chiihla.”—
27 Hn omo Porrosht otsɨɨ: —Ele aahle uje tokolɨhɨ lɨka dɨt ich ɨtsshɨp uje
ese rey David lɨshɨ tatakite shuu ɨtsorz pork rey Herodes hn uu õr bahlut
yet uje iich otsɨɨ Poncio Pilato hn nos wɨr dihipo kɨnãho hn nos wɨr
israel oso nos õr eyuwo ɨtsye. Ich otsɨtak Jesús. Wɨchɨ uje aahlakite. Yelɨj
niyokõr uje mĩhnɨk. 28 Tokole ɨtsorz pork owa ebɨtkite uje tyenɨj tokole
ɨtsorz pork owa akɨrbo deyo de.— 29 Omo Porrosht otsɨɨ: —Ɨrhĩche, uhu
eyuwo tɨsĩr uje erze õr bahluwo otatɨm oryõkɨke hn asɨm õryok akɨrbo
par uje shish oyanɨmɨrãha ahwoso hn par uje ye oyɨtɨla erze õr bahluwo
õr ahwospe. 30 Shish asɨm õryok akɨrbo par oyukuta oso uje õr permo.
Ahakõr yar hn ahakõr erze kuche uje ye latɨk pwele niyokõr. Ahakõr uje
ɨtsorz uje oyiyuhu Jesús iich. Wɨchɨ uu owa ebich uje yelɨj niyokõr uje
mĩhnɨk.— 31 Eseekite uje ich otsɨhna uje õr orarkɨ hn ese õr owich uje ode
ich telerrza. Nos wɨr õr ɨre Porrosht Ɨchɨbich masaha õr aho hn ich ye
duhu otolpe par uje otsanɨmɨrãha Porrosht ahwoso.

Porrosht aabo nos otakɨshye kuche.

32 Eseekite hn nos wɨr Porrosht aabo ich okɨhniya. Õr ɨre ich õr eyuwo
ɨtsye. Ye latɨk chɨhɨ õr ehet uje eyuwo kɨnãho hn sarhak ɨr kushjãro. Nos
wɨr õr ɨre otakɨshoye kushjãro. 33 Hn nos wɨr apostole shish oshiyokõr
kuche uje ye latɨk pwele niyokõr hn shish otata uje õr Ɨrhĩch Jesús
toni hn ɨkpo. Porrosht shish nos sosɨr daabo. 34 Nos wɨr Porrosht aabo
otakashɨmye. Ochiwãha ɨr hnɨmo, ochiwãha dahuwo hn otõhwa uu baho
35 hn oshɨm uu apostole par uje wɨr oshuu oshɨm uu Porrosht aabo yewo

uje kuche nihyokĩhi õr ahir. 36 Eseekite hn hnakirbich nohmet de õr
ahir uje iich otsii José. Wichi israelya. Ir porokkite otsii Levi. Ese José
tãra wahacha hnimich uje iich otsii Chipre. Erze apostole ochukwẽra
José alokot otsii Bernabé uje otsii yeẽk uje shish shuu õr aho kiis. 37 Ese
hnakirbich chiwãha ir hnimichkite hn ishim apostole ir hnimich baho
par oshim uu Porrosht aabo uje kuche nihyokĩhi õr ahir.

Ananías hõr nerãhta sehe onehnyẽr Porrosht Ichibich.

5 1 Eseekite hn hnakirbich de uje iich otsii Ananías. Ir irãhta iich otsii
Safira. Wichi chiwãha ir hnimich pikaabit. 2 Ese hnakirbich hõr
nerãhta okeytkẽrye par uje tyenij ochihmer ir hnimich baho pit hn shi
oshim pit uu apostole par oshuu õr eyuwo tisĩr uje nos oshim õr. Heke
oshiyokõr oshuu itsorz. 3 Pedro tatim Ananías im: —Ananías, ¿inaapo
heke uhu Satanás chimchaha eyuwo par ahakõr itsorz heke sehe ehnyẽr
Porrosht Ichibich? Ye nos asim õryok uu owa hnimich bahope. Ehmer
pit. 4 Uje ehn ye anuwãha petikhna ich owa hnimich, hn uje anuwãhahna
hn uu ir baho wir par owa par uje ahakõr uje ahmũr. ¿Inaapo heke
uhu eyuwo tisĩr par uje ata ekushi? Ye ehnyẽr ospe. Shi sehe ehnyẽr
Porrosht.—
5 Uje Ananías chunt uje itsorz hn kay ich toy. Nos wir oso uje
ochunt uje itsorz ich nos otolpa. 6 Hnakirbito odechi. Otĩr hn otsajuwe
Ananías hn ohnoy ochihĩtsim. 7 Uje ich terihi tre ora hn Ananías irãhta
taachĩhichis per ye direhepe uje tokolike itsorz. 8 Pedro umo im: —Sehe
tuu atim yok. ¿Je shiyehe wichi ir bahat ese hnimich uje owa hõr Ananías
anuwãhalohna?— Hn umo Pedro im: —Ẽhe, oyiwãhahna shiyehe wichi
ir bahat.— 9 Pedro umo wate im: —¿Inaapo heke hõr abich uhulo olak
eyuwo itsye par uje sehe ehnyẽrlo Porrosht Ichibich? Hmeychim, erze
hnakirbito uje ohnoy abich ochihitsimike ich otaãchpo hn tyenij ohnoy
owa par uje ochihĩtsim owa toy.— 10 Ichii Safira kayihichis Pedro
ikich hn toy. Erze hnakirbito omasaha pwert ehet hn omo wate uje toy.
Ochishew hn ohnoy ochihitsimihi wahacha ir abich lishi ahir. 11 Ich nos
wir Porrosht aabo uje ochunt uje itsorz ich otolpa, hn nos wir oso yewo
uje ochunt ich otola toy.

Uu apostole shish oshiyokõr yar ich kihniya.

12 Eseekite hn apostole shish oshiyokõr erze yar uje nĩhyok ye latik
pwele niyokõr. Erze yar wir uje shuu ochiraha uje Porrosht de õr
ahir. Shuu oso ochishlabe. Hn nos wir Porrosht aabo shish otakisho
lawichihichis ese puurc uje iich otsii Salomón wahacha templo patikit
ehet. 13 Nos wir oso yewo ich otsahmũr erze Porrosht aabo per ich otolpa.
Ye onahmũrpe par uje õya õr pork ye onahmũr pishi Porroshtpe. 14 Per
shish ma okihniya hnakirbo hn timcher omasaha Porrosht aabo pork

ye odotiis uu ɨrhĩchpe. 15 Heke nos wɨr oso hnoy erze uje õr permo shɨ
ode darpɨlo eeyo o kɨmɨjɨ detẽno eeyo hn ochɨbɨte õr erze daho wɨro par
uje oyem uje Pedro chɨkãhachɨs hn shɨ ɨr puurc terɨhɨ õr ich chukuta õr.
16 Oso yewo ich okɨhniya otãra duuwo ɨjaabo uje de dɨt Jerusalén wɨro uje
otĩr wɨchɨ dɨt Jerusalén otõhwa erze oso uje õr permo hn otõhwa erze uje
ɨchɨbiyo mɨhnũwo de õr aho hn nos ochukuta õr.

Õr bahluwo oshiyokõr mɨhnɨkĩhɨ uu apostole.

17 Eseekite ich ese saserdote õr bahlut pisht hn nos wɨr erze ɨr ihyẽro
uje shish õya uje õr ɨluu iich otsɨɨ saduseo ich opota pishɨ wɨr apostole
õr obiyo nehech otsɨtak õr. 18 Oshuu ochishew õr hn ochɨmchaha õr
karsel ehet uje de dɨt ehet. 19 Per uje dɨhlich hn ɨrhĩch ɨr anjel chɨtsẽr
asa karsel uhɨr hn shuu otokole. 20 Ese anjel umo õr ɨm: —Bolɨlo etĩrlo
wahacha templo patikɨt ehet hn alehelo hn nos atɨmlo oso ese ɨkɨrĩt
uje yelɨj nɨhna ɨre.— 21 Uje ehn dɨhɨrbak hn ohno otĩr wahacha templo
patikɨt ehet ɨchii oshiyokorãha oso Porrosht ahwoso oshuu ɨtso uje ese
anjel tatɨm õrkɨ. Eseekite hn uu saserdote õr bahlut pisht hn nos wɨr
uje ode ahɨr otaachĩhɨchɨs ese owich uje Junta Suprema shish otakɨsho
lawichɨhɨ. Oshuu nos otɨbii uu israel oso õr bahluwo yewo uje ode asa
weeta ehet toy. Uje nos odechɨ ich oshuu ohno otĩr karsel par uje otõhwa
uu apostole uje odechɨ. 22 Per uje erze ohyerptoso otaachĩhɨ wahacha
karsel ehet hn ye odish õrpe. Heke ohno ocheeshpo otĩr wahacha uje õr
bahluwo ode par uje otatɨm õr. Omo õr otsɨɨ: 23 —Uje oyaachĩhɨ karseleke
ich nos wɨr pwert uhɨr kutute. Uu ohyerptoso ehn ode pwert uhɨr ebich,
per uje oyɨtsẽr uu pwert uhɨrke ich nĩhyok ye latɨk chɨhɨ ehet.— 24 Uje
erze ohyerptoso õr bahlut uje tɨbey templo hõr uu saserdote õr bahluwo
ochunt uje ɨtsorz ich ochishlabe hn omye otsɨɨ: —¿Keshɨ latɨkpo uje tyenɨj
tokole nehe ɨtsorz?— 25 Hnakɨrbich nohmet taãcha hn umo õr ɨm: —
Hmeychɨmlo, uu hnakɨrbo uje emchahalo õr karsel ehethna ode wahacha
templo patikɨt ehet. Yesh oshiyokorãha oso.— 26 Uje ochunt ɨtsorz ich
uu ohyerptoso õr bahlut uje tɨbey templo hõr uu ɨr ohyerptoso ohno par
uje ochukwi wɨr apostole. Uje ochish õr hn ohnoy õr per ich ye oloter
õrpe pork otola erze oso uje odechɨ õr ahɨr par otẽr õr. Kɨmɨjɨ oloter
uu apostole ich tyenɨj wɨr oshuu erze ohyerptoso oshuu otoy ochĩra õr
kojano po.

27 Ohnoy õr otseya õr wahacha asa õr weeta ɨkɨch waa je iich otsɨɨ
Junta Suprema. Uu saserdote õr bahlut pisht umo õr ɨm: 28 —Keshɨ õryok
oyahɨrm olakhna par uje ye ahakorãhalo oso ese hnakɨrbich ɨr ɨluu per
shish ahakorãhalo erze dɨt Jerusalén oso uhulo ɨtsorz hn shish sehe
eytɨlo õryok wɨchɨ hnakɨrbich uje oshuu oshuu toni.— 29 Pedro hn nos
wɨr apostole yewo otatɨm õr otsɨɨ: —Õryok shish oyiyokõr uje Porrosht
tata hn ye oyiyokõrpe erze kuche uje shɨ oso otata. 30 Olak tukulo Jesusni

hn owishilo ebitilo krus eeych par uje toy. Per eyoklo poruwo wishi õr
Porrosht wichi uje shuu Jesús ikponi. 31 Wichi sem ire chĩra dakirbo
hn chibite naãchta. Shuu masaha par õr bahluwa par uje sosir uu israel
oso par uje nos wir õr ire oym uu deluu mihnũ hn par perdonar õr erze
kuche mihnũwo uje shish oshiyokõr uje ye Porrosht nahmũrpe. 32 Nos
wir õryok tyenij shish oyiita oyuhu itsorz. Porrosht Ichibich tatpo shuu
itsorz. Porrosht nos ishim õr Dechibich erze oso uje shish oshiyokõr
uje ire sahmũr.— 33 Uje ochunt erze apostole õr ahwoso ich otsitak
pish õr nehech sehe oduhu õr oduhu otoy. 34 Per erze õr bahluwo õr
ehet hnakirbich nohmet de uje ir iluu iich otsii fariseo. Wichi shish
shiyokorãha oso Porrosht ir ley. Ir iich otsii Gamaliel. Ese hnakirbich
ich nos oso otsahmũr. Wichi iyehetihichis erze õr bahluwo yewo õr
ikich hn shuu oshuu erze apostole otokole par uje okeytkẽrye. 35 Uje
otokolike ichii ese hnakirbich umo wir õr bahluwo yewo im: —Israel
oso watsaklo, tyenij nos uhulo olak eyuwo tisĩr par uje erahalo uje tyenij
ahakorĩhilo nãhu hnakirbo. 36 Deeych yetkite hn ese hnakirbich uje iich
otsii Teudas sehe dii ir õr bahluwaha. Hnakirbo õr kwatro syento uje õya
ire. Per uje oshuu ire oshuu tokite hn erze hnakirbo uje õya ire ochur
lekitiyo. Tokole ye jukur. 37 Deeych yet ich terihi uje oshiyokõr senso par
uje ochiraha õr keshi oterihi latikpo hn hnakirbich yet de uje iich otsii
Judas. Wichi israelya. Tãra wahacha hnimich Galilea. Wichi sehe dii
ir õr bahluwaha toy hn ich oso okihniya uje õya ire. Uje oshuu oshuu
tokite ich nos wir oso uje õya ire okarẽhe lekitiyo. 38 Heke yok takit olak
par uje ye ahakoslo nãhu hnakirbo uje õya Jesusni. Moymlo õr par uje
shi odo pork kimiji erze uje oshiyokõr tãra hnakirbich ich tyenij tokole
ye jukur petik nehe. 39 Per kimiji tãra Porrosht ich nos wir olak ich ye
olak pwelpe par uje ontewlo õr. Heke tokole uje atsĩrlo Porrosht.— 40 Nos
wir õr ire otsahmũr uje Gamaliel tatim õr. Heke oshuu erze apostole
omasahapo Junta Suprema õr ikich. Otsepyẽr õr hn otsahĩrm õr par uje
ich ye otata Jesús otatim oso hn oshuu ohno otokolihichis. 41 Uje erze
apostole otokolihichis erze õr bahluwo õr ikich ich nos õr aylpa pork
Porrosht chibite uje tyenij õr ewenta uje otsepyẽr õr. Nos wir õr ire ye
opookpe. Shi õr ewenta pork ye odotiis Jesuspe. 42 Kal deeych ich shish
oshiyokorãha oso wahacha templo patikit ehet hn oshiyokorãha orĩhi uu
õr ihyuwo aho. Otatim õr uje Jesús wichi Cristo. Wichi uje ishi oso õr
hnitewihi Porrosht ahir. Ye onoympe uje oshiyokorãha õr.

Ochiihla hnakirbo õr syete par otsehek oposo.

6 1 Eseekite deeych yet uje Porrosht aabo shish ma okihniya hn erze
Porrosht aabo uje õr israel oso uje otseẽt uu griego õr ahwoso ich
ochinehnim wir erze Porrosht aabo yewo uje õr israel oso toy per otseẽt
uu õr ahwoso uje iich otsii arameo. Otsitak pork kal deeych uje oshim

oposo uu poluu ich ye odosɨm oduhu ɨlo erze poluu yẽrpe. 2 Erze apostole
uje õr dose oshuu wɨr Porrosht aabo otakɨsho lawich par uje okẽytker
õr. Omo õr otsɨɨ: —Ye ompe oyukwim oyanɨmɨrãha Porrosht ahwoso par
oyĩra uu poluu.— 3 Omo õr otsɨɨ: —Pɨshɨbo watsaklo, aahlɨlo hnakɨrbo
uhulo õr syete uje ode olak ehet. Wɨr uje oso otata uje ich õr aho om
hn ich nos erahalo uje Porrosht Ɨchɨbich de õr aho hn ich õr eykdeyo.
Heke oyiihla õr par ochĩra wɨr poluu. 4 Õryok tyenɨj shish õryok orar
hn shish oyanɨmɨrãha Porrosht ahwoso.— 5 Nos wɨr õr ɨre otsahmũr uje
wɨr otata oshuu ɨtsorz hn ochiihla Esteban. Ese hnakɨrbich yelɨj dotiis
Porrosht. Heke ich ɨmeheeych uje Porrosht Ɨchɨbich de ehet. Ochiihla
toy erze hnakɨrbo yewo uje õr iiyo otsɨɨ Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón,
Parmenas hn Nicolás. Ese Nicolás tãra dɨt Antioquía. Ɨre chii ɨr israel
osɨhɨ par uje teeychãha uu õr Porrosht. 6 Porrosht aabo yewo ohnoy õr
otseya õr erze apostole õr ɨkɨch. Wɨr õr orar hn ochɨbɨte nahme õr hu
eeyo par uje ochishew erze obiyo. 7 Eseekite ich Porrosht ahwoso shish
ma chũr lekɨtiyohochɨs, hn uu Porrosht aabo shish ma okɨhnipa uje
odechɨ ese dɨt Jerusalén. Ich wɨr okɨhnipo erze saserdote uje omasaha
Porrosht aabo toy.

Ochishew Esteban.

8 Eseekite hn Porrosht shish takashɨm Esteban hn ɨshɨm ukurbo
heke shiyokõr yarɨhɨchɨs ich kɨhniya uje ye latɨk pwele niyokõr. 9 Per
oso odechɨ ɨchii oshiyokos ɨre. Wɨr uje shish otĩr asa sinagoga ehet
waa je iich otsɨɨ Los Libertados. Wɨr israel oso uje otãra wahacha
hnɨmich Cirene, otãra wahacha dɨt Alejandría, otãra wahacha hnɨmich
Cilicia, hn otãra wahacha hnɨmich Asia. Ɨchii otsatsɨr Esteban pork ye
onahmũrpe uje wɨchɨ tatɨm õr shuu ɨtsorz. 10 Per nos wɨr õr ɨre ich ye õr
pwele par uje otata oduhu kɨnaha pork Porrosht Ɨchɨbich shuu Esteban
eykdeyo hn shuu chɨrahapa chiilehet. 11 Heke otsakɨs ɨre hn ohno ochish
hnakɨrbo par uje oshuu wɨr õr denunsya Esteban otsɨɨ: —Õryok oyunt
uje ese Esteban chiyuhu lahwoso mɨhnuwõho Moisés lɨshɨ hn chiyuhu
lahwoso mɨhnuwõho Porrosht toy.— 12 Heke oshuu erze dɨt oso hn uu
õr bahluwo hn erze hnakɨrbo uje oshiyokorãha oso waa ley waa je
Moisés chichewkite otsɨtak Esteban lɨshɨ. Wɨr ochishew hn ohnoy otseya
wahacha asa õr weeta ɨkɨch waa je iich otsɨɨ Junta Suprema. 13 Otõhwa
hnakɨrbo yewo toy par uje otatɨm uu õr bahluwo dekushiĩ. Omo õr otsɨɨ:
—Ese hnakɨrbich shish chiyuhu lahwoso mɨhnuwõho asa templo hn
Moisés ley toy. 14 Õryok oyunt uje Esteban tata ɨm: “Jesús uu dɨt Nazaret
osht tyenɨj sehnɨmich asa templo nehe hn tyenɨj nos shuu yukwimlo uu
eyoklo ɨluu uje Moisés ɨshɨm eyoklokite par uje yiyokõr ɨluu kɨnẽhe.”—
15 Nos wɨr hnakɨrbo uje ode asa Junta Suprema omo Esteban ɨle ich shɨ
ɨtso Porrosht ɨr anjel ɨle.

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

Esteban keytkẽr õr bahluwo.

7 1 Eseekite hn ese saserdote õr bahlut pisht tatɨm Esteban ɨm: —¿Je
ũru erze õr ahwoso uje otatɨm oryõkɨke?— 2 Esteban tatɨm õr ɨm: —
Pɨhnapso watsaklo hn õr bahluwo watsaklo, ẽrlo nãhu pahwoso uje titɨm
olak. Porrosht wɨchɨ ich dichpa. Wɨchɨ tokolɨhɨ eyoklo porokkite ɨkɨch
Abraham uje ehn de wahacha ese hnɨmich uje iich otsɨɨ Mesopotamia.
Ehn ye tĩr wahacha petɨkni par uje debuhu ese dɨt uje iich otsɨɨ Harán.
3 Porrosht tatɨm Abraham ɨm: "Bo atokolɨhɨ ele owa hnɨmich hn nos
moym wɨr eeyso par uje etĩr ese hnɨmich uje tyenɨj tokowa owa nehe."—
4 Hn Esteban tatɨm õr ɨm: —Abraham tokolɨhɨ ese ɨr hnɨmich uje iich
otsɨɨ Caldea hn hno debuhu wahacha dɨt uje iich otsɨɨ Harán. Uje ɨr deych
tokite hn Porrosht shuu Abraham hnaas tĩr ele hnɨmich uje eyoklo de,
5 per Porrosht ye dosɨm Abraham lɨka hnɨmich petɨkkite hnii pɨkaap
per chɨbɨte lahwoso ich shuu ũrpa tatɨm ɨre uje tyenɨj ɨshɨm ɨre ele
hnɨmich nehe hn uu ɨr aabo hn uu ɨr aabo õr ahnɨmo. Wɨchɨ uje tatɨm uu
Abrahamkite shuu ɨtsorz uje ehn ye ɨr ijĩrsh. 6 Porrosht tatɨm Abraham
ɨm: "Nos wɨr aabo hn uu õr aabo õr ahnɨmo tyenɨj nos ohno otĩr hnɨmich
kɨnẽhet nehe par uje odebuhu. Wɨr ochii ɨr dihipo kɨnãho wahacha. Nos
wɨr oso uje odechɨ hnɨmich tyenɨj nos ochii õr deloho hn shish ochɨpa õr
nehech terɨhɨ kwatro syento ãyo. 7 Uje ta par terɨhɨ erze kwatro syento
ãyo hn yok tyenɨj tepyẽr erze oso uje ochii õr deloho. Heke wɨr otokolɨhɨ
wahacha nehe ich tyenɨj oteeychãha yokɨhɨ lɨka ele hnɨmich uje owa
de." Wɨr uje Porrosht tatɨm Abrahamkite. 8 Eseekite hn Porrosht chɨbɨte
lahwoso tatɨm Abraham uje ɨre hn ɨr aabo tyenɨj shish oshiyokõr yar nehe
waa je iich otsɨɨ sirkunsisyon. Abraham ɨr ɨrãhta ijɨt shurhãkite uje iich
otsɨɨ Isaac. Ese pɨkɨhnint uje terɨhɨ daalo osho hn Abraham shiyokõr yarta
waa je iich otsɨɨ sirkunsisyon. Depwe Isaac uje ɨr ɨrãhta ijɨt shurhãkite uje
iich otsɨɨ Jacob hn shiyokõr yarta shuu ɨtsshɨp uje ɨr deych shiyokõrkite.
Hn Jacob ɨr ɨrẽhte õr aabo oshũrhakite uje õr dose. Ich nos shiyokõr õr
yar waa je iich otsɨɨ sirkunsisyon. Erze õr wee uje õr dose wɨr uje erze
israel oso otãra õr.— 9 Esteban tatɨm õr ɨm: —Jacob aabo ich opota uje
õr deych sahmũrpa uu õr leshɨbich uje iich otsɨɨ José. Ochiwãha ɨre uu
dihipo kɨnãho par uje ohnoy otseya wahacha egipto oso õr hnɨmich,
per Porrosht shish takashɨm José. 10 Porrosht nos chiyuhu erze kuche
mɨhnũwo uje tĩr José. Shuu eykdeyo hn shuu egipto oso õr rey sahmũr
ɨre. Heke ese rey shuu José masaha par õr bahluwa erze egipto oso par
tɨbey õr hn shuu tɨbey wɨchɨ ɨr palasyo toy. 11 Sewɨt dich ihnɨmichɨhɨ
lekɨtiyo ese egipto oso õr hnɨmich hn ese canaán oso õr hnɨmich toy. Ich
shuu oso odospa hn uu eyoklo poruwo wɨshɨ ich ye odɨraha keshɨ tyenɨj
oduhu oposo tãra ɨraãpo par uje otew. 12 Per Jacob chunt uje wahacha
egipto oso õr hnɨmich trigo de hn shuu deyjo ohno par uje otiya oposo.

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

Erze ɨr aabo wɨr uu eyoklo poruwo wɨshɨ. Wɨchɨ webich osht uje ohno
otɨ̃r egipto oso õr hnɨmich. 13 Uje José leshɨbo ohnopo hn José shuu
leshɨbo ochɨraha ɨre heke uu egipto oso õr rey chunt uje yeniipo José
leshɨbo. 14 Hn José shuu ohno par uje otõhwa ɨr deych Jacob hn par
nos otõhwa deeyso. José hõr deeyso onisheheyekite õr setenta y sinko
hnakɨrbo. 15 Heke Jacob hno debuhu wahacha egipto oso õr hnɨmich.
Tooho wahacha hn uu eyoklo poruwo wɨshɨ otooho wahacha toy. 16 Jacob
hõr daabo pisho kal uje otoy ich ohnoy otseya õr wahacha ese dɨt Siquem
par uje ochihĩtsɨm orɨ̃hɨchɨs asa dukuta uje Abraham lɨshɨ tiyehe wɨr õr
ahɨrkite erze Hamor lɨshɨ ɨr aabo.—

17 Hn Esteban tatɨm õr ɨm: —Uje ich ta par terɨhɨ ese ɨshɨrĩt uje Porrosht
chɨbɨte lahwoso tatɨm Abrahamkite par chiyuhu erze israel osoho
wahacha erze egipto oso õr hnɨmich ich shish ma okɨhniya. 18 Eseekite
hnakɨrbich yet masaha par egipto oso õr rey. Wɨchɨ ye dɨraha José lɨshpe.
19 Ich nos sehnyẽr uu eyoklo poruwo wɨshɨ hn chɨpa õr hn shuu oymɨhɨ
uu deyjo ejwert uje hnii oshũrha par uje nos otoy.— 20 Hn Esteban tatɨm
õr ɨm: —Shiyehe wɨr daalo uje Moisés shũrha. Ese pɨkɨhnint wɨchɨ uje
Porrosht shuu ɨhɨ̃rtpa. Uu ɨr deych hn waa ɨr data shish otsakɨs ɨrehe
wahacha dahuch ehet nehech shekurko tre. 21 Ye õr pwelpe uje otsakɨs ɨre
ma ich ochɨbɨte ejwert hn uu egipto oso õr rey ɨr ɨjɨta chishew ɨre. Wate
chii deyjoho. 22 Wate shuu nos oshiyokorãha Moisés erze uje egipto oso
ochɨraha. Heke ese Moisés ich ukurbo deyo de hn ich chɨrahapa chiilehet.
23 Uje ich terɨhɨ kwarenta ãyo hn ɨr eyuwo tɨsɨr uje sehe do tekɨrɨhɨ
nahnapso. 24 Uje tekɨrɨhɨ õr hn chish nahnapsɨt uje egipto yet loter,
heke Moisés sorza wɨchɨ nahnapsɨt hn shuu wɨchɨ egipto yet shuu toy.
25 Moisés chɨbɨte uje nos wɨr ɨr ɨhnapso uu israel oso tyenɨj ochɨraha uje
Porrosht chiihla ɨre par chiyuhu õr erze egipto oso õr hme per ɨr ɨhnapso
ye odɨrehepe. 26 Eseekite uje ich dechole hn Moisés taachĩhɨ õr ahɨrpo
hn chish uu nahnapso õr osiyer uje oteye. Sehe duhu õr aho kɨɨs heke
tatɨm õr ɨm: “Olak ɨhnapsoye. ¿Ɨnaapo heke oterloye?” 27 Ese uje satsĩr uu
nahnapsɨt chukus Moisés hn tatɨm ɨm: “¿Yeẽkpo uje chɨbɨte owa par uje
owa õryok bahluwa hn owa õryok jwe? 28 ¿Je sehe tuk yok uhu tɨkɨtɨ uhu
ɨlo uu egipto yet uje tukhna uhu toy?” 29 Uje Moisés chunt uje shuu ɨtsorz
hn hno tokolɨhɨchɨs uushɨ par uje hno tɨ̃r wahacha ese hnɨmich uje ich
otsɨɨ Madián par uje debuhuchɨs chii ɨr dihipɨt kɨnaha wahacha. Chiileku
hn uu ɨr aabo õr osiyer otãra ɨre wahacha.—

30 Hn Esteban tatɨm õr ɨm: —Uje Moises dechɨ kwarenta ãyo hn anjel
tokolɨhɨ ɨr ɨkɨchɨhɨ wahacha ese hnɨmich uje ɨsa uje dechɨ kojach ahɨr
uje iich otsɨɨ Sinaí. Ese anjel dechɨ jwekɨta ehet uje hurẽhe wahacha
pohorrza waa je ɨtso kowta per wohnesh. 31 Uje Moisés umo wate jwekɨta
ich chishlabe. Sɨtɨ̃r ɨre wate jwekɨta par uje teychɨm. Chunt Ɨrhĩch ahwoso
uje tãra jwekɨta ehet ɨm: 32 “Yok uu owa poruwo wɨshɨ õr Porrosht. Yok

uu Abraham lishi ir Porrosht, uu Isaac lishi ir Porrosht hn uu Jacob lishi
ir Porrosht.” Heke Moisés ich ikiyo tãra pork ich tolpa. Ye nahmũrpe
teychim Porrosht. 33 Uu Irhĩch tatim ire im: “Eyuhu erihyo pork ese
hnimich uje owa de wichi yok de hn ich yok dichpa. 34 Ich tokomo uu
israel oso uje ich shish õr losuhlaaboho wahacha egipto oso õr hnimich.
Wir uje tiihla õrkite. Shish tukunt uje õr ihnakosh pork ich ochipa õr.
Heke tikihnimich par uje tiyuhu orĩhi erze egipto oso õr hme. Ele aahle
tyenij tuu bo eeshpo etĩr wahacha egipto oso õr hnimich.”— 35 Hn
Esteban tatim uu õr bahluwo im: —Ese Moisés uje antkite ir ihnapso
otsitak hn otatim ire otsii: “¿Yeẽkpo uje chiihla owa par uje owa õryok
bahluwa hn õryok jwe?” Wichi Moisés Porrosht shuu ir anjel tokolihi
ikichkite par shuu hno tĩr egipto oso õr hnimich. Wahacha ich masaha
uu israel oso õr bahluwa par tibey õr. Wichi tyenij chiyuhu orĩhi erze
egipto oso õr hme. 36 Moisés shiyokõr yar ich kihniya uje ye latik pwele
niyokõr wahacha egipto oso õr hnimich hn chiyuhu orĩhi wahacha hn
ich shiyokõr yarta toy uje shuu ochikãha waa onoota bahluta waa je iich
otsii Mar Rojo. Ich shiyokõr yarpo ich kihniya uje ye latik pwele niyokõr
uje ode wahacha ese hnimich uje isa nehech terihi kwarenta ãyo. 37 Ese
Moisés wichi uje keytkẽr uu israel osokite. Tatim õr im: “Deeych yet
nehe ich Porrosht chiihla hnakirbich nohmet par profetya uje seẽtship
yok. Wichi israel os toy. Nos wir olak tyenij ahakõrlo uje wichi tata
shuu itsorz.” 38 Eseekite uje ehn ode wahacha ese hnimich uje isa ich
Moisés dechi eyoklo poruwo wishi õr ahir. Moisés dechi toy uje Porrosht
ir anjel keytkẽr irehe wahacha ese kojach Sinaí eeych. Wichi dechi toy
uu eyoklo poruwo wishi õr ehet par sanimirãha Porrosht ahwoso tatim
õr. Wichi chunt Porrosht ahwoso uje ishim oso ikirĩt uje yelij nihna ire
hn sanimirãha tatim õr par uje eyok pwele yirahalo toy. 39 Per nos wir
eyoklo poruwo wishi ich ye oniyokõrpe uje wichi tatim õr. Shi oym ire
hn sehe odo odeeshpo otĩr egipto oso õr hnimich. 40 Otatim Aarón otsii:
“Ahakõr kojach par uje oyii õryok porroshtihi par uje nõya õryok uje
oyuko oyeeshpo oyitĩr egipto oso õr hnimich. Ese Moisés uje chiyuhu
eyokihi wahachni egipto oso õr hnimich ich ye oyiraha keshi latik tew ire
heke ye taãchpe.” 41 Shiyehe wir daalo ich oshiyokõr wõjit ijaabit ichibich
hn nos wir õr ire oshuu loshipo hn otsẽru par uje oteeychãha ire. Ich
oshiyokõr õr ahamich dich par uje oteeychãha wichi wõjit ichibich uje
oshiyokõr. 42 Heke Porrosht iim õr par shi oteeychãha ese deeych hn ese
shekurko hn erze porrzeebe shi itso uje Porrosht ir profeta chichewkite
uje Porrosht sole: “Israel oso, erze kwarenta ãyo uje olak de wahacha
ese hnimich uje isa ¿je tukulo loshipo par uje eeychãhalo yokni? 43 Ye
ahakõrlope uje itsorz. Olak ahnoklo uu olak porrosht kinẽhet uje iich otsii
Moloc ir ihyuch hn ahnoklo uu olak porrosht kinẽhet uje ich kojach pit
uje iich otsii Refán uje itso porrzeebcha. Wir kojano po uje ahakõrlokite

par uje eeychãhalo. Heke tyenɨj tuu nos wɨr olak ɨmãho otaãcha nehe
hn ochishew olak hn nos ohnoy olak otseya olak wahacha dɨt Babilonia
pɨt.” Wɨchɨ uje profeta chichewkite.— 44 Hn Esteban tatɨm uu õr bahluwo
ɨm: —Wɨr eyoklo poruwo wɨshɨ uje ehn ode wahacha ese hnɨmich uje
ɨsa ich shish otõhwa Porrosht ihyuch. Wɨchɨ shɨ karpɨt uje iich otsɨɨ
tabernakulo. Wɨchɨ uje Porrosht tatɨm Moiseskite par uje shuu oshiyokõr
oshuu seẽtshɨp uje Porrosht chowa ɨre. 45 Eyok poruwo wɨshɨ hn uu õr
bahlut Josué oshuu otõhwa wɨchɨ karpɨt otseya ele hnɨmich uje otsatsɨr
uu nasyone yewokite par uje ochishew õr hnɨmo. Porrosht takashɨm
õr heke shish otserz namãho. Ese karpɨt ich shish de lɨka ele hnɨmich
nehech terɨhɨ uu daalo uje rey David tɨbey uu israel oso. 46 Porrosht shish
takashɨm rey David heke sapur Porrosht par uje shiyokõr Porrosht ihyuch.
Porrosht wɨchɨ uu eyoklo porokkite Jacob lɨshɨ ɨr Porrosht. 47 Per Porrosht
ye duhu rey David lɨshɨ niyokõr dahuch petɨkkite. Wɨchɨ shuu David
ɨr ijɨt uje iich otsɨɨ Salomón shiyokõr dahuch. 48 Per Porrosht wɨchɨ ich
dichpa. Ye debuhu pwert ehetpe uje hnakɨrbo oshiyokõr. Profeta nohmet
tatkite ɨm: “Porrosht sole: 49 Poõrc wɨchɨ yok pɨbe hn ele hnɨmich lɨkɨ pɨr
owich. ¿Tyenɨj uhulo ɨnaapo par uje ahakõrlo pihyuch par takabuhu?”
Hn uu ɨrhĩch ɨm: “¿Tokots paãrz hnɨmichɨhɨ ɨraãpo? Nĩhyok owich. 50 Nos
tiyokõr wɨr kuchekite.”—

51 Hn Esteban tatɨm õr ɨm: —Nos wɨr olak shish olak hu kata. Nos olak
aho ich ye ahmũrlo Porroshtpe. Ye ahmũrlo ẽrlo Porrosht ahwospe. Nos
wɨr olak shish ye nahmũrlope uje ahakõrlo uje Porrosht ɨchɨbich tata shuu
ɨtsorz. Nos wɨr olak shɨ olak ɨtso uu olak poruwo wɨshɨ. 52 Olak poruwo
wɨshɨ shish oshiyokõr mɨhnuwõho erze profeta wɨshɨ. Oshuu profeta yewo
wɨshɨ oshuu otoy uje otata uje Cristo tyenɨj taãcha nehe. Hn olak aslo ɨre
hn asɨmlo õr par uje uhulo oshuu oshuu toni. 53 Porrosht shuu ɨr anjele
oshɨm olak ɨr leykite per ye ahakõrlope uje tata shuu ɨtsorz.—

Oshuu Esteban oshuu toy.

54 Eseekite uje ochunt uje Esteban tatɨm õrkɨ ich ochesdelpa nehech
oches dabtẽre pork ich otsɨtak pishɨ wɨchɨ Esteban. 55 Per Porrosht
ɨchɨbich shuu Esteban chɨnkiya poõrc. Shuu umo Porrosht yokõrt hn
shuu umo Jesús iyehe Porrosht waãchta. 56 Esteban tatɨm õr ɨm: —
Hmeychɨmlo, tokomo poõrc ich ɨsãha. Tokomo Cristo iyehe Porrosht
waachjãrrza.— 57 Uje ochunt Esteban ahwoso uje shuu ɨtsorz ich otsajuwe
nãr ochĩra nahme. Ich otɨbich jwertpa. Nos ooshɨ odale par uje ochishew
ɨre. 58 Ochurz otseya dɨt nẽr ɨchii oshuu ochĩra kojano po. Per wap erze
uje õr denunsya ɨre ochiyuhu nanerpɨ par uje ye nontew õrpe uje oshuu
Esteban oshuu toy. Oshɨm nanerpɨ ese pɨkɨhnint hnakɨrbitɨt uje iich
otsɨɨ Saulo oshuu tɨbey. 59 Uje ehn oshuu ochĩra kojano po hn Esteban
orar ɨm: —ɨrhĩche Jesús, tokosɨm owa pɨchɨbich.— 60 Esteban sakɨr icha

dete hnɨmo hn tɨbich jwerte ɨm: —Ɨrhĩche, ye epiyer õr par erze kuche mɨhnũwo uje oshiyokorĩhɨ yok.— Uje tata shuu ɨtsorz ich toy.

8 1-2 Ese Saulo uje tɨbey õr nerpɨ ich sahmũrpa uje oso oshuu wɨchɨ Esteban lɨshɨ oshuu toy. Erze hnakɨrbo uje oshuu Esteban oshuu toy ich ohnoko hn yewo otaãcha uje ich otsahmũr Porrosht. Wɨr uje ohnoy Esteban lɨshɨkite par uje ochihĩtsɨm hn ich oyerhpa.

Saulo shiyokõr mɨhnɨkĩhɨ uu Porrosht aabo.

Eseekite shiyehe wɨchɨ deeych ɨchii nos wɨr oso oloter uu Porrosht aabo lekɨtiyo dɨt Jerusalén ehet. Heke nos wɨr Porrosht aabo otsehek ɨre ohno otĩr lekɨtiyoho ese hnɨmich Judea hn ohno otĩr lekɨtiyoho wahacha toy ese samaria oso õr hnɨmich. Shɨ erze apostole wɨr uje otsakahachɨ dɨt Jerusalén. 3 Eseekite ɨchii Saulo prowa sɨhna uu Porrosht aabo. Masaha õr ihyuwo aho par chishew õr. Kɨmɨjɨ hnakɨrbo hn kɨmɨjɨ tɨmcher ich churz õr chɨmchaha õr karsel ehet.

Felipe sanɨmɨrãha Porrosht ahwosoho dɨt Samaria.

4 Eseekite uje nos wɨr Porrosht aabo otsehek ɨre ohno otĩr lekɨtiyo ich otsanɨmɨrãha Porrosht ahwoso otatɨm õr Cristo. 5 Nohmet de uje iich otsɨɨ Felipe. Wɨchɨ hno tĩr wahacha dɨt Samaria ɨchii shiyokorãha oso tatɨm õr Cristo. 6 Nos wɨr oso ich okɨhniya uje otẽr uje Felipe shiyokorãha õr hn ye odotiispe pork ich omo erze yar ich kɨhniya uje Felipe shiyokõr uje ye latɨk pwele niyokõr. 7 Oso okɨhniya uje ɨchɨbiyo mɨhnũwo tokolɨhɨ õr aho hn ich tɨbich jwertpa. Oso okɨhniya toy uje õr paralítico hn yewo odepo uje õr hnɨte wope, ese Felipe nos shuu õr owich om. 8 Heke nos oso õr aylɨhɨ ese dɨt.

9 Eseekite ich hnakɨrbich nohmet dechɨ uje iich otsɨɨ Simón. Wɨchɨ tata uje pwele shiyokõr kuche uje nĩhyok ye latɨk pwele niyokõr hn shish nos shuu oso ochishlabe uje odechɨ. Shish shuu ɨre dich. 10 Heke nos wɨr oso uje õr ɨhɨr deyo nehech erze uje õr losuhlaabo ich otẽr uje wɨchɨ tata shuu ɨtsorz. Omye otsɨɨ: —Ich ũrpa, ele hnakɨrbich Porrosht ukurbo de ehet.— 11 Shish nos oshiyokõr uje Simón tata pork ich osdeyo uje shish shiyokõr kuche par uje shuu oso ochishlabe. 12 Per uje ochunt uje Felipe shiyokorãha õr tatɨm õr uje Porrosht sehe tɨbey õr hn uje Jesús wɨchɨ Cristo uje ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite ich ye odotiispe. Hnakɨrbo hn tɨmcher ich okɨhniya uje Felipe tohɨrm õr. 13 Ese Simón ye dotiispe uje Felipe tata shuu ɨtsorz heke shuu Felipe tohɨrm ɨre toy. Wɨchɨ shish hno tĩr lekɨtiyo ĩya Felipe hn shish chishlabe uje umo wɨr yar uje ye latɨk pwele niyokõr uje Felipe shiyokõr.

14 Eseekite erze apostole odechɨ dɨt Jerusalén. Wɨr ochunt uje erze dɨt samaria oso ye odotiis Porrosht ahwospe heke oshuu Pedro hõr Juan ohno otĩr wahacha dɨt Samaria par otekɨrɨhɨ õr. 15 Uje otaachĩhɨchɨs

ɨchii õr orar par erze oso uje odechɨ dɨt Samaria par uje Porrosht shuu
Dechɨbich masaha õr aho. 16 Shɨ Felipe tohɨrm õrni chĩra õr uu ɨrhĩch
Jesús iich per ehn ye Porrosht ɨchɨbich masaha õr ahope. 17 Uje Pedro hõr
Juan ochɨbɨte nahme õr hu eeyo hn Porrosht ɨchɨbich masaha õr aho.
18 Eseekite uje Simón umo wɨr apostole uje ochɨbɨte nahme oso õr hu
eeyo par uje Porrosht ɨchɨbich masaha õr aho heke sehe dosɨm õr hnote
par tiya uu Porrosht ukurbo par uje pwele shiyokõr ɨtso õr. Umo õr ɨm:
19 —Sehe tuu anuwãhalo yok uu olak ukurbo par uje tɨbɨte pɨhme õr hu
eeyo ich tyenɨj Porrosht ɨchɨbich masaha õr aho.— 20 Pedro tatɨm ɨre
ɨm: —Sehe tuu erze owa hnote nõya owa uje amsaha urhuta bahluta
ehet nehe pork sehe eya uu kuche uje shɨ Porrosht ɨshɨmɨhɨ õr. 21 Ye owa
pwele amsaha wɨr obiyope uje oyiyokõr pork Porrosht chɨraha uje owa
eluuta ich mɨhnũ. 22 Uhu ehet chuuna uje ahakõr mɨhnũwo. Moym wate
eluuta uje mɨhnũ ɨchii ahakõr uje Porrosht sahmũr hn owa orar apur
ɨrhĩch. Yɨbe kɨmɨjɨ perdonar owa erze eyuwo mɨhnũwo uje uhu eyuwo
tɨsĩr. 23 Par yok ich ɨmeheeychpa uje shish abɨta kuche hn owa ich ye
owa pwelpe par uje moym erze kuche mɨhnũwo wɨr uje ye Porrosht
nahmũrpe.— 24 Simón tatɨm õr ɨm: —Sehe tuu olak orar apurlo uu ɨrhĩch
par uje erze kuche mɨhnũwo uje atɨm yok wapɨke ich ye masaha yok
lɨshpe.—
25 Eseekite uje Pedro hõr Juan otsɨhna otata uje omo uje Jesús
shiyokõrni hn uje otata uu ɨrhĩch ahwoso hn ohno par ocheeshpo otĩr
wahacha dɨt Jerusalén. Uje ehn ode dehet pehet shish oshiyokorãha uu
samaria oso otatɨm õr uje Jesús ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr pork duwo
kɨhniya de dehet wɨro.

Felipe chish etiopía osht.

26 Eseekite hn ɨrhĩch ɨr anjel tatɨm Felipe ɨm: —Bo etĩr wahacha sur
yɨt nehech aachĩhɨ ese dehet uje tokolɨhɨ wahacha dɨt Jerusalén hn tĩr
wahacha ese dɨt Gasa. Ese dehet chɨkãha ese hnɨmich uje ɨsa.— 27 Heke
Felipe hno tĩr wahacha. Chish etiopía oshtɨhɨ wahacha. Wɨchɨ reyna
Candace ɨr ɨbɨk uje tɨbey dɨt hnote. Ese hnakɨrbich hnohna tĩr wahacha
dɨt Jerusalén par uje masaha templo patikɨt ehet par uje teeychãha
Porrosht 28 hn ele aahle ich hno cheeshpo tĩr dahuch iyãha ɨr jarleshta.
Ehn ler Porrosht ahwoso uje profeta Isaías lɨshɨ chichewkite. 29 Porrosht
ɨchɨbich tatɨm Felipe ɨm: —Bo etĩr wate jarleshta e ɨjɨt.— 30 Heke Felipe
hno uushɨ sɨtĩr ɨr wate jarleshta. Chunt uje ese õr bahlut ler Porrosht
ahwoso uje profeta Isaías chichewkite. Felipe tatɨm ɨm: —¿Je eraha
erze uje yesh owa ler?— 31 Ese hnakɨrbich tatɨm ɨm: —¿Tuu ɨnaapo
par tɨkɨraha uje ye latɨk chɨhɨ uje shiyokorãha yok?— Tatɨm Felipe par
uje dohɨr wate jarleshta ehet hn sakaha ahɨr par uje shiyokorãha ɨre.
32 Erze Porrosht ahwoso uje ese hnakɨrbich lerke tata shuu ɨtsorz ɨm: —

Ohnoy ɨre otseya wahacha par uje oshuu oshuu toy per ɨre shiyokõr shɨ
ɨtso obeje. Ye dish latɨk shɨ ɨtso uje otuhu obeje wesho ich ye yerhpe.
33 Oshiyokorĩhɨ kuche mɨhnuwõho ɨre par uje oshuu pook. Ɨre ye niyokõr
uje mɨhnĩkpe per shɨ oshuu ɨtso uje shiyokõr mĩhnɨk. Ye latɨk chɨhɨ uje
pwele tɨskẽr wɨr aabo pork Porrosht aabo ich okɨhniya. Porrosht aabo
ode shɨ pork oso oshuu Cristo oshuu tooho lɨka hnɨmich eeych.— Wɨr uje
Isaías chichewkite.

34 Ese hnakɨrbich tatɨm Felipe ɨm: —Ele profeta Isaías ¿je shɨ lorzɨhɨ
ɨre o je lorzɨhɨ hnakɨrtɨk yẽrk?— 35 Heke Felipe tatɨm ɨre erze uje lerke
nehech tatɨm ɨre uje Jesús ɨshɨ oso õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr. 36 Uje ehn
ohno oyãha jarleshta hn ochish awɨt uje dechɨ dehet wɨrc. Ese hnakɨrbich
tatɨm Felipe ɨm: —Hmeychɨm, awɨt dechɨ. ¿Je om par uje ohɨrm yokɨhɨ
lɨka?— 37 Hn Felipe tatɨm ɨre ɨm: —Kɨmɨjɨ ye otiis pishɨ uu ɨrhĩch ich om
uje tokohɨrm owa.— Ese hnakɨrbich tatɨm ɨm: —Yok ye tokotiispe uje
Jesucristo wɨchɨ uu Porrosht ɨjɨt pisht.— 38 Ese hnakɨrbich shuu debich
shuu wate jarleshta iyehe. Felipe hn ese hnakɨrbich oyhnɨmich ohno
otĩr ese awɨt hn Felipe tohɨrm ɨre. 39 Uje otokolɨhɨchɨs awɨt ehet hn uu
ɨrhĩch ɨchɨbich hnoy Felipe. Heke ese hnakɨrbich ich ye nompope. Ɨre
tokolɨhɨchɨs hno hn ich ayla pork ye dotiis Jesuspe. 40 Eseekite hn Felipe
dechɨ dɨt Azote. Tokolɨhɨ Azote par hno tĩr Cesarea. Duwo kɨhniya de
dehet wɨro heke hno tĩr õr hn sanɨmɨrãha Porrosht ahwoso uje Jesús ɨshɨ
oso õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr nehech taachĩhɨ dɨt Cesarea.

Saulo masaha par Porrosht aap.

9 1 Eseekite hn Saulo ye noympe uje shish tata wɨr Porrosht aabo
tyenɨj oshuu õr oshuu otoy. Heke hno tĩr ese saserdote õr bahlut
pisht ɨkɨch 2 hn sapur ɨre par chichew hute par uje ɨshɨm uu õr bahluwo
uje ode sinagoga aho wahacha dɨt Damasco. Erze hute ɨshɨm ɨre ukurbo
par uje chish wɨr hnakɨrbo hn tɨmcher uje ye odotiis Jesuspe hn hnoy
õr seya õr wahacha Jerusalén hn chɨmchaha õr karsel ehet. 3 Uje ich
de par taachĩhɨ dɨt Damasco ɨchii luu tãra poõrc ich hũrpa chihit ɨre.
4 Saulo kayɨhɨchɨs hnɨmich hn chunt õr ahwoso uje ɨm: —Saulo, ¿ɨnaapo
heke shish ahakõr kuche mɨhnuwõho yok?— 5 Saulo umo ɨm: —Ɨrhĩche,
¿owa yeẽkpo?— Jesús tatɨm ɨm: —Yok Jesús uje shish ahakõr kuche
mɨhnuwõho yok. Shɨ owa ɨtso wey uje ye nahmũr dɨrkpe. Ɨr yɨnsɨrc shish
chichew chĩra phich uje weshtɨsh hn ich dospa per ye dɨrkpe. Owa eraha
uje shish ahakõr mɨhnuwõho Porrosht aabo uje shuu owa dosdarakpa
per shish ahakõr.— 6 Saulo ɨkiyo tãra hn ich tola. Ɨm: —Ɨrhĩche, ¿sehe
uhu tiyokõr latɨkpo?— Ɨrhĩch tatɨm ɨm: —Alehet, bo etĩr dɨt Damasco.
Yet dechɨs uje tyenɨj tatɨm owa par ahakõr.— 7 Eseekite hn erze hnakɨrbo
uje õya Saulo shɨ oyehe. Ich ye odɨraha uje otata. Ochunt uu õr ahwoso
per ye onomo latɨk. 8 Uje Saulo iyehet hn sɨtsẽr dele ich ɨle yesh pata

heke ochishew hmata hn ohnoy otseya dɨt Damasco. 9 Daalo tre sakaha
wahacha hn shish ɨle yesh pata. Ich ye taakpe hn ich ye doho latɨk.
10 Eseekite ich hnakɨrbich dechɨ ese dɨt Damasco uje iich otsɨɨ Ananías.
Wɨchɨ Porrosht aap. Porrosht shuu teychɨm kuchẽrk uje ye latɨk pwele
nomo shɨ ɨre uje umo. Ɨrhĩch tatɨm ɨre ɨm: —Ananías.— Hn Ananías
tatɨm ɨre ɨm: —Ɨrhĩche, yok de lɨka.— 11 Ɨrhĩch tatɨm ɨm: —Bo etĩr
wahacha ese dehet uje iich otsɨɨ ye poshɨkpe. Etĩr wɨchɨ Judas ihyuch.
Ekwi ese hnakɨrbich uje iich otsɨɨ Saulo uje tãra dɨt Tarso. Wɨchɨ yesh
orar. 12 Tokowa wɨchɨ kuchẽrkɨke uje ye latɨk pwele nomo, shɨ ɨre uje
umo. Tokowa Saulo owa uje tyenɨj aachĩhɨ ɨre ahɨr. Titɨm ɨreke too: “Ese
hnakɨrbich iich otsɨɨ Ananías. Wɨchɨ uje tyenɨj chɨbɨte nahme eheta eeych
par uje erze ele ich owich om.”— 13 Ananías tatɨm ɨm: —Ɨrhĩche, shish
tukunt uje otata ese hnakɨrbich shish shiyokõr kuche mɨhnuwõho uu oso
uje ye odotiis owape uje ode dɨt Jerusalén. 14 Ele aahle erze saserdote õr
bahluwo uje ode dɨt Jerusalén oshɨm ɨre ukurbohna par uje nos chishew
oso uje oteeychãha owa lɨka.— 15 Per uu Ɨrhĩch tatɨm Ananías ɨm: —
Bo ahakõr uje titɨm owa pork ese hnakɨrbich tiihlakite par uje hno tĩr
lekɨtiyo sanɨmɨrãha pahwoso nehe. Tyenɨj tatɨm pahwoso wɨr dihipo
kɨnãho, tatɨm uu õr reye hn tatɨm uu israel oso toy. 16 Yok tyenɨj tokowa
ɨre kuche doso ich kɨhniya uje oso oshiyokõr ɨre nehe shɨ pork sanɨmɨrãha
pahwoso.— 17 Ananías hno tĩr Judas ihyuch uje Saulo de hn masaha ehet.
Chɨbɨte nahme Saulo huta eeych hn tatɨm ɨre ɨm: —Ermano Saulo, uu
Ɨrhĩch Jesús wɨchɨ tokolɨhɨ ekɨchɨhɨ wahachhna dehet pehet uje ehn ye
aachĩhɨ lɨka petɨkhna. Wɨchɨ uje shuu tɨkɨrẽt par uje tukuta elɨ hn par uje
Porrosht Ɨchɨbich masaha ehet.— 18 Shiyehe uje tatɨm ɨre shuu ɨtsorz hn
kuchẽrk tãra uu ɨr ɨle ehet shɨ ɨtso uu loshiyo yũhɨr hn umo lekɨtiyopo.
Saulo iyehet hn hno ĩya Ananías par wɨchɨ tohɨrm ɨre. 19 Depwe uje taak
hn ukurbo masaha ɨrpo.

Saulo sanɨmɨrãha Porrosht ahwosoho dɨt Damasco.

Eseekite hn Saulo sakahachɨs uu Porrosht aabo õr ahɨr ese dɨt Damasco
shuu daalo arhaabo 20 hn shish hno masaha wɨr sinagoga aho sanɨmɨrãha
Porrosht ahwoso tatɨm õr uje Jesús wɨchɨ uu Porrosht Ijɨt pisht. 21 Nos
wɨr oso uje odechɨ sinagoga ehet ochunt uje tata shuu ɨtsorz ich nos
ochishlabe. Omye otsɨɨ: —¿Je lɨkɨ uu hnakɨrbich uje prowa sɨhna uu oso
uje oteeychãha Jesusɨhɨ wahacha Jerusalén? ¿Je wɨchɨ uje taachĩhɨ lɨka
par uje chishew erze oso uje ye odotiis Jesuspe par uje hnoy õr seya
õr wahacha erze saserdote õr bahluwo õr ɨkɨch?— 22 Saulo shish ma
chɨrahapa uje sanɨmɨrãha Porrosht ahwoso nehech erze israel oso uje
odebuhu Damasco ich ye odɨraha keshɨ tyenɨj otatɨm ɨr latɨkpo. Ɨre shish
shuu ɨmeheeychpa uje Jesús wɨchɨ uu Cristo. Ɨre uje ɨshɨ oso õr hnɨtewɨhɨ
Porrosht ahɨr.

Saulo hno yuhwo.

23 Eseekite uje ich daalo kɨhniya uje Saulo dechɨ Damasco hn nos
wɨr israel oso ochɨbɨte par oshuu ɨre oshuu toy. 24 Saulo chunt uje sehe
oniyokorĩhɨ ɨre. Kal deeych hn dɨhlak ich ɨr ɨmãho shish oyem ɨrehe
wahacha dɨt ebich par uje oshuu ɨre oshuu toy. 25 Uje dɨhlakkite hn
Porrosht aabo oshuu Saulo masaha kanasta dich ehet hn ochɨrmasɨhɨ ese
moraylt pɨt uje chɨpeẽsa dɨt par uje Saulo yuhwo.

Saulo de dɨt Jerusalén.

26 Eseekite uje taachĩhɨ dɨt Jerusalén ich sehe tĩr uu Porrosht aabo
õr ahɨr per nos wɨr õr ɨre ich otola. Ich otsotiis uje wɨchɨ masaha par
Porrosht aap. 27 Bernabé hnoy Saulo seya wahacha apostole õr ɨkɨch.
Tatɨm õr uje ɨrhĩch tokolɨhɨ Saulo ɨkɨchɨhɨ wahacha dehet pehet uje wɨchɨ
tĩr Damasconi hn keytkẽr ɨre. Tatɨm õr toy uje ehn de wahachhna dɨt
Damasco ich shish sanɨmɨrãha Porrosht ahwoso tatɨm õr Jesús ɨluu hn
ye tola latɨk. 28 Heke Saulo sakahachɨs uu apostole õr ahɨr hn shish tĩr
lekɨtiyoho dɨt Jerusalén hn sanɨmɨrãha Porrosht ahwoso tatɨm õr Jesús
ɨluu. Ich ye tola latɨk. 29 Saulo keytkẽr uu israel oso uje otseẽt uu griego
õr ahwoso per nos wɨr õr ɨre õr prowa sehe oduhu ɨre oduhu toy. 30 Uje
erze Porrosht aabo ochunt uje ɨtsorz heke ohnoy Saulo otseya wahacha
dɨt Cesarea hn oshuu hno seyhi tĩr dɨt Tarso. 31 Eseekite ich nos wɨr
Porrosht aabo uje ode lekɨtiyo erze hnɨmo Judea, Galilea hn Samaria ich
nĩhyok ye latɨk niyokõr mɨhnɨkĩhɨ õr. Porrosht ɨchɨbich shuu wɨr daabo
õr ukurbo deyo de. Shish shuu õr aho kɨɨs hn ma otsahmũr uu ɨrhĩch hn
shuu ma okɨhniya.

Pedro chukuta Eneas chĩra Jesús iich.

32 Eseekite uje ehn Pedro hno tĩr lekɨtiyo tekɨrɨhɨ uu Porrosht aabo
nehech chish uu yewo uje ode wahacha ese dɨt uje iich otsɨɨ Lida. 33 Uje
taachĩhɨ wahacha hn chish hnakɨrbich uje iich otsɨɨ Eneas. Wɨchɨ osho
ãyo uje shish de kamɨt eeych pork wɨchɨ paralítico. 34 Pedro tatɨm Eneas
ɨm: —Eneas, Jesucristo chukuta owa. Alehet hn enshii owa kamɨt.—
Shiyehe uje tatɨm ɨre shuu ɨtsorz ich ese hnakɨrbich iyehet. 35 Nos wɨr
oso uje odechɨ dɨt Lida hn ese dɨt Sarón omo uje ese hnakɨrbich dɨrkɨhɨ
lekɨtiyo heke ich nos wɨr õr ɨre ye odotiis ɨrhĩchpe.

Dorcas ɨkpo.

36 Eseekite wahacha ese dɨt Jope tɨmcharrza de waa je iich otsɨɨ Tabita.
Griego õr ahwoso iich otsɨɨ Dorcas. Wate Porrosht aap. Asa tɨmcharrza
shish shiyokõr uje ich om hn shish takashɨm oso uje õr losuhlaabo.
37 Shiyehe wɨr daalo uje Pedro de dɨt Lida hn asa tɨmcharrza permo

nehech toohochɨ dɨt Jope. Ochũrhu wate hn ohnoy ochɨmchaha pwert
ehet uje de yet eeych. 38 Ese dɨt Jope ye dukuhlehechɨspe ese dɨt Lida
uje Pedro de. Uje erze Porrosht aabo ochunt uje Pedro dechɨ hn oshuu
hnakɨrbo õr osiyer ohno otekɨrɨhɨ ɨre. Uje otaãcha hn otatɨm Pedro otsɨɨ:
—Sehe oyuhu Mẽya õryok shɨchish oyɨtĩr ese dɨt Jope.— 39 Pedro hno
ĩya õr. Uje taachĩhɨ wahacha ich ohnoy otseya ese pwert uje de pwert
yet eeych uje Dorcas late de. Nos wɨr poluu uje odechɨ ochɨpeẽsa Pedro.
Nos oyerh hn ochowa uu bortɨso uje Dorcas chichewni. 40 Pedro nos shuu
wɨr oso otokolɨhɨ ejwert. Uje nos otokolɨke hn icha dete hnɨmo par orar.
Uje yuwɨrke ich chinkiya teychɨm Tabita hn umo ɨm: —Tabita, alehet.—
Uje wate chɨtsẽr dele hn teychɨm Pedro hn sakɨr. 41 Pedro chishew
hmata shuu iyehet. Uje iyehetɨke hn Pedro tɨbii uu poluu hn nos wɨr
Porrosht aabo yewo par uje chowa õr uje ɨkaka. 42 Nos wɨr oso ochuntɨhɨ
lekɨtiyoho ese dɨt Jope heke ich oso okɨhniya ɨchii ye odotiis uu ɨrhĩchpe.
43 Pedro shɨ sakahachɨs dɨt Jope nehech shuu daalo kɨhniya. Shɨ sakaha
wɨchɨ ihyuch ese hnakɨrbich uje iich otsɨɨ Simón. Wɨchɨ chishew obiyo shɨ
tohɨrm kwer ɨmisht par shuu koota.

Pedro tekɨrɨhɨ Cornelio ihyuch.

10 1 Eseekite wahacha dɨt Cesarea hnakɨrbich de uje iich otsɨɨ
Cornelio. Wɨchɨ kapitan uje tɨbey ohyerptoso õr weeta nohmata
waa je iich otsɨɨ Italiano. 2 Ɨre ich sahmũr Porrosht hn tola. Nos wɨr ɨr
aabo hn ɨr iiso õr ɨtspo nos otola Porrosht toy. Ɨre shish ɨshɨmɨhɨ israel oso
õr kuche uje nihyokĩhɨ õr ahɨr, hn ɨre shish orar sapur Porrosht. 3 Deeych
yetkite uje a la tre yɨlka hn umo kuchẽrk uje ye latɨk pwele nomo shɨ ɨre
uje umo. Umo Porrosht ɨr anjel uje masaha pwert ehet hn tatɨm ɨm: —
Cornelio.— 4 Cornelio teychɨm pishɨ hn ich tola. Tatɨm ɨre ɨm: —Ɨrhĩche,
¿sehe uhu tiyokõr latɨkpo?— Porrosht ɨr anjel tatɨm ɨm: —Porrosht shish
chunt uje owa orar apur ɨre hn teychɨm erze kuche uje shish asɨmɨhɨ uu
oso uje õr losuhlaabo. 5 Uhu hnakɨrbo odo otĩr wahacha dɨt Jope par uje
otõhwa ese hnakɨrbich uje iich otsɨɨ Simón. Wɨchɨ iich yet otsɨɨ Pedro.
6 Ese hnakɨrbich de wɨchɨ ese hnakɨrbich yet ihyuch uje iich otsɨɨ Simón
uje tohɨrmɨhɨ kwer ɨmisht par uje shuu koota. Ese hnakɨrbich ihyuch de
onoota bahluta wɨrc. Ese Simón Pedro tyenɨj shiyokorãha owa uje tyenɨj
ahakõr.— 7 Uje Porrosht ɨr anjel hnooko hn Cornelio tɨbii uu delo uje õr
osiyer hn ohyerptosht nohmet ĩya õr uje tola Porrosht toy. 8 Nos tatɨm õr
uje tokolɨke uje ɨtsorz hn shuu ohno otĩr dɨt Jope.

9 Uje ohno deeych nohmɨra hn pehet ĩya hn wɨr ode par uje otaachĩhɨ
dɨt Jope. Eseekite hn Pedro dohɨr Simón ihyuch eeych uje õr owich om de
par uje sakaha hn orarɨhɨchɨs. 10 Ich iyuwo sẽhi sehe taak. Ehn oshiyokõr
oposht par uje tyenɨj otaak hn umo kuchẽrk uje ye latɨk pwele nomo shɨ
ɨre uje umo. 11 Pedro teychɨm poõrc uje sɨtsẽr ɨre hn umo kuchẽrk uje

ihnɨmich shɨ ɨtso sawɨnta dich uje oshiyeru waso kwatro. 12 Asa sawɨnta
nos wɨr de ehet erze loshɨpo uje hnɨte de kwatro hn nos wɨr echĩre hn
nos wɨr chɨpɨrme. 13 Pedro chunt õr ahwoso uje tata ɨm: —Pedro, alehet
tuk kuchɨt hn ew.— 14 Pedro tatɨm ɨm: —Ɨrhĩche, ye ompe. Yok yelɨj taw
wɨr oposo uje mɨhnũwo uje yelɨj otew.— 15 Ich chunt õr ahwospo uje
umo ɨm: —Porrosht wɨchɨ uje shuu wɨr om heke ye ompe uje on: "Wɨr
mɨhnũwo."— 16 Tatɨm tre bese hn ese uje ɨtso sawɨnta ich hno tĩr poõrzpo
shɨchish.

17 Pedro shuu deyuwo tɨsɨr par uje chɨraha keshɨ duhu ɨnaapo erze
kuche uje umoko uje ye latɨk pwele nomo hn erze hnakɨrbo otaachĩhɨchɨs
uje otãra Cornelio ihyuch. Shɨ okẽytker oso par ochɨraha Simón ihyuch.
Uje otaachĩhɨ Simón ɨr patikɨt uhurrza 18 ich otɨbich jwerte sehe odɨraha
kɨmɨjɨ uu Simón chɨhɨchɨ uje iich yet otsɨɨ Pedro. 19 Eseekite uje ehn Pedro
shuu deyuwo tɨsɨr eyucha uu kuche uje umoko hn uu Porrosht Ɨchɨbich
tatɨm ɨm: —Hmeychɨm, hnakɨrbo ode wahacha õr tre. Yesh ochukwi
owa. 20 Alehet. Ahnɨmich. Bo etĩr õr. Ye atɨla uje Mẽya õr pork yok uje
tuu otaachĩhɨ lɨka.— 21 Pedro ihnɨmichɨhɨchɨs ese õr ihyuch eeych hn
hno tĩr wɨr hnakɨrbo. Umo õr ɨm: —Yok uje yesh ekulo yok. ¿Je sehe
uhulo tiyokõr latɨkpo?— 22 Nos wɨr õr ɨre otatɨm otsɨɨ: —Ese ohyerptoso
õr kapitan uje iich otsɨɨ Cornelio shuu oyɨrẽthna. Wɨchɨ hnakɨrbich ich
ɨluuta om hn ich tola Porrosht. Uu israel oso shish otata uje ɨre ɨluuta om.

Deeych yethna hn Porrosht ɨr anjel tokolɨhɨ Cornelio ɨkɨch hn tatɨm
ɨre par uje shuu etĩr wahacha ɨr ihyuch par uje ekitkẽr ɨre.— 23 Hn Pedro
shuu Cornelio ɨbiyo omasaha pwert ehet par uje omuhuchɨs ese dɨhlich.
Uje dechol hn Pedro hno ĩya õr. Porrosht aabo nohmɨramo ohno õya
ɨr toy. Wɨr otãra dɨt Jope. 24 Deeych yet ich otaachĩhɨ ese dɨt Cesarea.
Eseekite hn Cornelio shɨ ɨyem orĩhɨ dahuch ehet. Nos shuu wɨr deyso
otakɨsho lawichɨhɨchɨs hn erze ɨr ihyẽro yewo uje ich otsahmũr ɨre. Nos
ode ese ɨr ihyuch ehet oyem Pedro. 25 Uje Pedro taachĩhɨ ese Cornelio
ihyuch hn ese Cornelio dalehe arhĩch hn icha dete hnɨmoho ɨkɨch par uje
teeychãha Pedro. 26 Pedro chishew hmata shuu ɨyehet. Tatɨm ɨm: —Alehet
pork yok hnakɨrap. Shɨ yok ɨtso owa.— 27 Okeytkẽrye nehech omasaha
pwert ehet. Pedro umo uje ich oso okɨhniya uje otakɨsho lawichɨhɨ pwert
ehet. 28 Tatɨm õr ɨm: —Nos wɨr olak ich erahalpa uu õryok ɨluu chɨbɨte
uje ye ompe par uje oyakɨsho õryok owichɨhɨ dɨhipo kɨnãho õr ahɨr hnii
par oyekɨrɨhɨ õr. Per Porrosht shiyokorãha yok uje ich ye ompe uje tiita
tuu wɨr oso õr mɨhnũwo uje ye õr pɨhnapsope 29 heke uje ebiilo yokhna
ich tɨkɨrẽt shɨchish hn ich ye tɨkɨtɨloho latɨk. Sehe tɨkɨraha keshɨ ɨnaapo
heke ebiilo yokhna par uje takaachĩhɨ lɨka ele olak ahɨr.— 30 Cornelio
tatɨm ɨm: —Ich terɨhɨ daalo kwatro hn shiyehe wate orta a la tre
yɨlkahna uje tokoym uje takaak par uje tɨkeeychãha Porroshtɨhɨ pɨhyuch
hn hnakɨrbich tokolɨhɨ pɨkɨch. Ich ɨr ɨshuwo hũre. 31 Tatɨm yok ɨm:

“Cornelio, Porrosht chunt uje shish owa orar apur ɨre. Chɨraha uje shish asɨmɨhɨ kuche uu oso uje ich õr losuhlaabo. 32 Heke tyenɨj uhu hnakɨrbo
odo otĩr wahacha ese dɨt Jope par uje otõhwa ese hnakɨrbich uje iich otsɨɨ
Simón. Ɨr iich yet otsɨɨ Pedro. Wɨchɨ tekɨrɨhɨ ese hnakɨrbich yet ihyuch
uje ɨr iich otsɨɨ Simón. Wɨchɨ chishew obiyo tohɨrmɨhɨ kwer ɨmisht par
uje shuu koota. Ese hnakɨrbich ɨr ihyuch de onoota bahluta wɨrc.”— 33 Hn
Cornelio ɨm: —Heke tuu ohno shɨchish par uje otõhwa owahna. Ahakõr
om uje erẽtɨke. Ele aahle õryok de lɨka par oyiyokõr uje Porrosht sahmũr
uje oyẽr uu ahwoso uje Ɨrhĩch ɨshɨm owa par uje atɨm õryok.—

Pedro sanɨmɨrãha Porrosht ahwosoho Cornelio ihyuch.

34 Eseekite ɨchii Pedro chiilehet tatɨm õr ɨm: —Ele aahle ich tɨkɨraha
uje ich ũrpa uje Porrosht ye duhu oso õr kɨnãho kɨnãhope. Nos shuu õr
ɨtsye. 35 Nos wɨr oso uje ode ĩrmo lekɨtiyo uje otola Porrosht hn uje shish
oshiyokõr uje om hn Porrosht shuu omasaha par ɨr aabo. 36 Porrosht shuu
otatɨm uu israel oso par uje ochɨraha ɨr ahwoso uje ich om uje shuu oso
õr aho kɨɨs pork Jesucristo ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr. Jesucristo
wɨchɨ uu nos oso õr yɨnsɨrc pisht. 37 Nos wɨr olak ich erahalo uje tokolɨhɨ
wahachni ese israel oso õr hnɨmich. Uje Juan lɨshɨ iyehe uje tohɨrm oso
ɨchii Jesús hno tĩr lekɨtiyoho wahacha Galilea hn tĩr lekɨtiyoho wahacha
Judea. 38 Jesús neẽhe Nazaretni. Porrosht chiihla ɨre hn ɨshɨm Dechɨbich
hn ɨshɨm dakɨrbo toy, heke Jesús shish tĩr lekɨtiyo hn shiyokõr kuche uje
om. Nos chukuta oso uje demonyo de õr aho. Porrosht shish takashɨm
ɨre. 39 Õryok nos oyumo uje ɨtsorzni heke oyɨtĩr lekɨtiyo oyitɨm oso uje
Jesús shiyokorĩhɨ wahacha ese israel oso õr hnɨmichni hn wahacha ese
dɨt dich ehet uje iich otsɨɨ Jerusalén. Wɨr ochowɨsh ochɨbɨte krus eeych
par uje oshuu oshuu toni 40 per uje terɨhɨ daalo trekite ich Porrosht shuu
ɨkpo. Porrosht shuu tokolɨhɨ õryok ɨkɨchni par uje oyeychɨm uje ɨkpo.—
41 Hn Pedro tatɨm õr ɨm: —Wɨchɨ ye nos tokolɨhɨ oso õr ɨkɨch petɨkni. Shɨ
tokolɨhɨ õryok ɨkɨch pork õryok uje Porrosht chiihla par uje tyenɨj oyiita
uje oyumo. Uje ɨkponi hn oyaakɨhɨ ahɨr hn oyooho ahɨr. 42 Ɨre uje shuu
oyɨtĩr uu israel oso par uje oyanɨmɨrãha uu Porrosht ahwoso. Oyitɨm õr
uje Porrosht wɨchɨ uje chɨbɨte Jesús par jwe par shuu nos sepyẽr wɨr topo
hn nos wɨr uje yesh õr ɨka nehe. 43 Nos wɨr profeta poruwo wɨshɨ uje ehn
odekite otatɨm oso uu Cristo. Otatɨm oso otsɨɨ: “Nos wɨr oso kɨmɨjɨ ye
odotiis Cristope ich tyenɨj Porrosht perdonar õr erze kuche mɨhnũwo uje
shish oshiyokõr uje ye Porrosht nahmũrpe. Shɨ tyenɨj otsapur Cristo par
uje ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr.”—

Porrosht ɨshɨm Dechɨbich dihipo kɨnãho.

44 Eseekite uje ehn Pedro chiilehet keytkẽr õr hn Porrosht Ɨchɨbich
ihnɨmichɨhɨ wɨr õr ahɨr erze oso uje otẽr Pedro. 45 Nos wɨr Porrosht aabo

uje õya Pedro uje tĩr Cornelio ihyuch wɨr israel oso toy. Wɨr ochishlabe
uje Porrosht ɨshɨm Dechɨbich uu dihipo kɨnãho shuu masaha õr aho ɨtso
uje masaha israel osoni. 46 Ɨmeheeych uje masaha õr aho pork ochunt
uje Porrosht Ɨchɨbich shuu nos otseẽt õr ahwoso kɨnãho hn oteeychãha
Porrosht. Heke Pedro tatɨm õr ɨm: 47 —¿Je yeẽk chɨhɨ uje ye nahmũrpe
par uje oyohɨrm nãhu oso? Ɨmeheeych uje Porrosht Ɨchɨbich masaha õr
aho ɨtso uje masaha eyokloni.— 48 Heke Pedro shuu otohɨrm õr ochĩra
Jesucristo ɨr iich. Depwe ich nos wɨr õr ɨre otsapur Pedro par uje sakaha
õr ahɨr shuu daalo arhaabo.

Pedro tatɨm õr uje shiyokorĩhɨ wahacha Cornelio ihyuch.

11 1 Eseekite hn apóstole hn nos wɨr Porrosht aabo yewo uje odechɨ
hnɨmich Judea ochunt uje dihipo kɨnãho omasaha par Porrosht
aabo toy. 2 Heke uje Pedro cheeshpo tĩr dɨt Jerusalén ich nos wɨr israel
oso uje õr Porrosht aabo ich otsowãha Pedro. 3 Otatɨm otsɨɨ: —¿Ɨnaapo
heke etĩr wɨr dihipo kɨnãho õr ihyuwohna hn aakɨhɨ õr ahɨr?— 4 Pedro
nos tatɨm õr uje tokolɨhɨ ɨrni shuu ɨtsorz ɨm: 5 —Uje ehn yok de wahacha
ese dɨt Jopehna hn yok orar hn tokomo kuchẽrk uje ye latɨk pwele nomo.
Tokomo kuchɨt ɨtso sawɨnta dich uje tãra poõrc. Oshiyeru waso uje
kwatro ihnɨmichɨhɨ ese uje yok de. 6 Uje takachɨm ehet hn nos tokomo
loshɨpo kɨnãho uje de ehet. Tokomo ɨlpiyo hn echĩre de ehet hn tokomo
chɨpɨrme uje de ehet toy. 7 Tukunt õr ahwoso uje tatɨm yok ɨm: “Pedro,
alehet tuk kuchɨt hn ew.” 8 Titɨm too: “Ɨrhĩche, nos wɨr oposo uje dechɨ ye
ompe par uje otew. Yelɨj taw tuu ɨtsorz.” 9 Tukunt uu õr ahwospo uje tãra
poõrc tatɨm yok ɨm: “Uje Porrosht chɨbɨte shuu om ich ye ompe uje on
mɨhnũwo.” 10 Ahnũwo kuche tokolni tre bese hn odalii ochish poõrzpo.
11 Shiyehe uje tĩr poõrc hn hnakɨrbo õr tre otaachĩhɨ wahacha ese pwert
uje yok de. Ochukwi yok. Wɨr uje otãra ese dɨt Cesarea. 12 Porrosht
Ɨchɨbich tatɨm yok ɨm: “Bo Mẽya wɨr hnakɨrbo. Ye owa koswãha õr.” Erze
Porrosht aabo uje õr seys õya yokhna uje oyomsaha wɨchɨ dihip kɨnẽhet
ɨr ihyuch. 13 Ese dihip kɨnẽhet ich nos tatɨm õryok uje umo Porrosht ɨr
anjel uje tokolɨhɨ ɨkɨchɨhɨ wahacha ɨr ihyuchhna. Ese anjel tatɨm ɨre ɨm:
“Uhu hnakɨrbo odo otĩr wahacha dɨt Jope par uje otõhwa ese hnakɨrbich
uje iich otsɨɨ Simón. Ɨr iich yet otsɨɨ Pedro. 14 Ɨre tyenɨj shiyokorãha owa
par uje owa hn nos wɨr owa eeyso õr pwele aachĩhɨlo wahacha Porrosht
ahɨr nehe.”— 15 Hn Pedro tatɨm erze apóstole ɨm: —Ɨchii tɨkitkẽr ese
Cornelio hn erze yewo uje ode ahɨr hn Porrosht Ɨchɨbich masaha õr aho
shɨ ɨtso uje masaha eyoklo wapni. 16 Uje tokole ɨtsorz hn peyucha uu
Ɨrhĩch ahwoso uje tatɨm eyokni ɨm: “Juan lɨshɨ tohɨrm orĩhɨ awɨtkite per
daalo arhaabo hn nos wɨr olak tyenɨj Porrosht ɨshɨmɨhɨ olak Dechɨbich
shɨ ɨtso uje tohɨrm olak chĩra Dechɨbich.” 17 Heke Porrosht ɨshɨmɨhɨ õr
Dechɨbich shuu ɨtso uje ɨshɨmɨhɨ eyokloni uje ye yotiislo eyok Ɨrhĩch

Jesucristo petɨkni. Kɨmɨjɨ tiyokõr mɨhnĩkhna ich Porrosht ɨtspo.— 18 Uje
ochunt Pedro ahwoso ich ye onowãhape. Oteeychãha Porrosht otsɨɨ: —
Heke Porrosht chɨbɨte par uje nos wɨr dihipo kɨnãho õr pwele ochuuna
uje oshiyokõr mɨhnũwo hn oym uu deluu mɨhnũ uje shish oshiyokõr uje
ye Porrosht nahmũrpe par uje oshiyokõr uje Porrosht ahwoso tata shuu
ɨtsorz. Heke Porrosht perdonar erze dihipo kɨnãho hn ɨshɨm õr ɨkɨrĩt uje
yelɨj nɨhna ɨre ɨtso uje ɨshɨm eyok.—

Ɨchii Porrosht aabo ode Antioquía.

19 Eseekite uje oshuu Esteban oshuu tokite ich nos wɨr Porrosht aabo
otsehek ɨrehe lekɨtiyo. Yewo ohno otĩr wahacha hnɨmich Fenicia hn
yewo ohno otĩr wahacha hnɨmich Chipre hn yewo ohno otĩr wahacha dɨt
Antioquía. Shish otsanɨmɨrãha Porrosht ahwoso per shɨ otatɨm uu israel
oso. 20 Per erze Porrosht aabo uje otãra hnɨmich Chipre hn yewo uje
otãra hnɨmich Cirene wɨr ohno otĩr ese dɨt uje iich otsɨɨ Antioquía. Uje
otaachĩhɨchɨ ɨchii otsanɨmɨrãha Porrosht ahwoso otatɨm uu dihipo kɨnãho
toy uje odechɨ uje otãra griego oso õr hnɨmich. Otatɨm õr uje ɨrhĩch
Jesús tokite par uje ɨshɨ oso õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr. 21 Shish uu ɨrhĩch
takashɨm õr hn ich oso okɨhniya ye odotiis õrpe hn otsapur Jesucristo par
ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr hn omasaha par Porrosht aabo. 22 Eseekite
hn Porrosht aabo yewo uje odechɨ dɨt Jerusalén ochunt uje dihipo kɨnãho
omasaha par Porrosht aabo wahacha dɨt Antioquía heke oshuu Bernabé
hno tĩr dɨt Antioquía par uje teychɨm õr. 23 Uje Bernabé taachĩhɨ wahacha
hn umo uje ɨmeheeych uje ye odotiis Porroshtpe heke ɨre ich aylpa.
Tatɨm õr par uje shish ye odotiis uu ɨrhĩch hn yelɨj oduhu daho kɨnãho.
24 Ese Bernabé wɨchɨ hnakɨrbich ich ɨr ɨluuta om hn Porrosht ɨchɨbich
de ehet. Ye dotiis uu Porroshtpe heke erze oso uje ochunt ɨr ahwoso uje
sanɨmɨrãha Porrosht ahwoso ich okɨhnipa uje omasaha par ɨrhĩch aabo.
25 Eseekite hn Bernabé hno tĩr wahacha dɨt Tarso par uje chukwi Saulo.
26 Uje chish ich hnoy seya wahacha dɨt Antioquía. Oshuu ãyt nohmɨra uje
otsakahachɨs erze Porrosht aabo õr ahɨr. Õr ɨre shish otakɨsho lawich hõr
wɨr Porrosht aabo ich okɨhniya hn oshiyokorãha õr. Hn erze dɨt Antioquía
oso ɨchii ochukwẽra wɨr Porrosht aabo õr iiyo otsɨɨ Cristiano.
27 Eseekite uje Bernabé hn Saulo odechɨ dɨt Antioquía hn profeta
otaãcha. Otãra wahacha dɨt Jerusalén. 28 Uu profetɨt nohmet iyehetɨhɨ
Porrosht aabo õr ehet. Ese profetɨt iich otsɨɨ Agabo. Wɨchɨ Porrosht
ɨchɨbich shuu chiilehet tatɨm õr ɨm: —Deeych yet nehe ich sewɨt dich
ihnɨmichɨhɨ lɨka ĩrmo.— Ese sewɨt ihnɨmich uje ehn wɨchɨ Claudio rey.
29 Porrosht aabo uje odechɨ dɨt Antioquía sehe otakashɨm Porrosht aabo
yewo uje odechɨ hnɨmich Judea. Kal nohmɨra tyenɨj ɨshɨm uje ɨr pwele
par uje otakashɨm õr par uje ye sewɨt nẽyhi õrpe. 30 Oshiyokõr uje ɨtsorz
hn oshuu Bernabé hn Saulo ohnoy erze hnote par uje oshɨm uu Porrosht

aabo õr bahluwo uje õr iiyo otsɨɨ anciano uje ode wahacha ese hnɨmich Judea.

Herodes shuu oshuu Santiago oshuu toy hn shuu ochishew Pedro.

12 1 Eseekite hn rey Herodes shuu ochishew Porrosht aabo nohmɨramo par uje shuu oshiyokõr kuche mɨhnuwõho õr. 2 Ɨre shuu oshuu wɨchɨ Santiago lɨshɨ oshuu toy ochĩra espada. Wɨchɨ uu apóstol Juan leshɨbich. 3 Uje rey Herodes chɨrahaka uje nos wɨr israel oso otsahmũr uje wɨchɨ shuu oshuu Santiago oshuu toy ich shuu ochishew Pedro toy. Ochishew ɨre uje erze israel oso õr ahamich dich tokole uje otew pankite uje nĩhyok ye eyhirãsh. 4 Uje rey Herodes chishew Pedro hn shuu ohnoy ochɨmchaha karsel ehet. Ɨshɨm uu ohyerptoso õr dyes y seys uje õr wee kwatro par uje otɨbey. Herodes chɨbɨte uje ese õr ahamich yuwɨr nehe ich tyenɨj shuu ohnoy otseya wahacha oso õr ɨkɨch par uje shuu oshuu oshuu toy. 5 Uje ehn Pedro de wahacha karsel ehet ich otɨbeypa per Porrosht aabo shish õr orar otsapur Porrosht par uje takashɨm Pedro.

Porrosht chiyuhu Pedroho karsel ehet.

6 Eseekite uje ich dɨhlich hn Pedro umuhu wɨr õr ehet erze ohyerptoso uje õr osiyer. Oshiyeru uku kenena oshuu tẽhi ohyerptoso õr uku. Uu ohyerptoso yewo oyehe wate karsel ebich. Uje dechole hn Herodes de par uje chiyuhu Pedro par uje shuu ohnoy otseya wahacha par uje oso oteychɨm uje shuu oshuu Pedro oshuu toy. 7 Per ese dɨhlichni ɨchii Ɨrhĩch ɨr anjel masaha wate karsel ehet hn ich chihit ese uje Pedro de. Sakahɨr Pedro arzɨbich hn shuu Pedro nĩhɨ. Tatɨm ɨm: —Erĩhɨ shɨchish.— Ich uu kenena tokolɨhɨ Pedro hme. 8 Ese anjel tatɨm ɨm: —Anãha asuwo hn erɨhɨ erihyo.— Pedro shiyokõr uje wɨchɨ tatɨm. Tatɨm ɨm: —Anãha anerpta hn yuko Mẽya yok.— 9 Pedro tokolɨhɨ karsel ehet hno ĩya ese anjel, per ɨre ich ye dɨrehepe uje ich ũru uje ese anjel shiyokorĩhɨ ɨre. Chɨbɨte uje shɨ chɨkẽra uje tokolɨhɨ karsel. 10 Ohno oyuwe ohyerptosht webich osht hn oyuwe toy uu ohyerptosht nẽr osht. Ohno ochish waa pwert uhurrza waa je fyerzo uje tyenɨj ochɨkãha par otokole otĩr dɨt ehet. Uhurrza chɨtsẽr ɨre hn otokole. Uje ich ohno odɨrkɨhɨ dɨt ehet pɨkaap hn Pedro teychɨm ich nĩhyok ye anjeltɨkɨsh. 11 Uje Pedro chɨraha uje tokolɨhɨ karsel ehet hn ɨm: —Ich ũru uje Ɨrhĩch shuu ɨr anjel chiyuhu yokɨhɨ rey Herodes hme par uje ye duhu oduhu yok oduhu tɨkɨtɨ. Erze israel oso sehe oteychɨm yok uje tɨkɨtɨ nehe per ye oteychɨm yokpe.—

12 Uje Pedro kemɨhɨ uje tokolɨhɨ karsel ehet ich hno tĩr María ihyuch. Wate Juan ɨr data. Ese Juan ɨr iich yet otsɨɨ Marcos. Porrosht aabo okɨhniya otakɨsho lawichɨhɨchɨs ese María ihyuch ehet hn õr orar otsapur Porrosht par uje takashɨm Pedro. 13 Pedro shuu pwert uhurrza waa je

de dehet wɨrc hn tɨmcharrza apɨbitɨta hno dale waa je iich otsɨɨ Rode.
Tatɨm ɨm: —¿Owa yeẽkpo?— 14 Chunt Pedro ahwoso hn ich aylpa, per
ye dɨtsẽr pwert uhurrzpe. Hno uushɨ tatɨm õr ɨm: —Pedro dechɨ pwert
ebich.— 15 Otatɨm otsɨɨ: —Owa totihla.— Per ɨre shish tatɨm õr uje ich
ũru uje wɨchɨ Pedro. Heke nos wɨr ochɨbɨte uje wɨchɨ shɨ ɨr anjel uje shish
tɨbey ɨre. 16 Mahn Pedro shish shuu pwert uhurrza. Uje otsɨtsẽr ich omo
hn ich nos ochishlabe. 17 Pedro seem nahmɨta par uje shuu ye odiilehetpe
hn nos tatɨm õr uje ɨrhĩch chiyuhu ɨrehe karsel ehetɨke. Tatɨm õr toy
ɨm: —Atɨmlo Santiago hn nos atɨmlo Porrosht aabo yewo uje Porrosht
chiyuhu yokɨhɨ karsel ehetɨke.— Uje sɨhna lahwoso keytkẽr õr ich hno
tokolɨhɨchɨs hno tĩr owich yet.
18 Eseekite uje lekɨtiyo poro ich ohyerptoso onĩhɨ ich ochishlabe uje
Pedro nihyokĩhɨ õr ahɨr. 19 Rey Herodes shuu ochukwi Pedro per ich ye
odishpe, heke keytkẽr uu ohyerptoso uje otɨbey Pedroko. Shuu omasaha
Pedro owich par uje oshuu õr oshuu otoy.

Rey Herodes toy.

Eseekite ich Herodes tokolɨhɨchɨs hnɨmich Judea hn hno tĩr wahacha
dɨt Cesarea par uje sakahachɨs shuu daalo arhaabo. 20 Rey Herodes ich
chesdelpa chowãha wɨr dɨt Tiro oso hn erze dɨt Sidón oso. Heke nos wɨr
duuwo oso otakɨsho lawich par uje okeytkẽrye par uje nos oshuu deyuwo
ɨtsye. Sehe odo otĩr rey Herodes ɨkɨch. Wap nos ohno otĩr ese hnakɨrbich
uje iich otsɨɨ Blasto par uje sehe oduhu takashɨm õr. Ese Blasto wɨchɨ rey
Herodes ɨr ɨbɨk. Sehe oduhu rey Herodes ehet kɨɨsɨhɨ õr pork õr poso shɨ
tãra ese rey ɨr hnɨmich. 21 Eseekite hn rey Herodes chɨbɨte deeych par uje
otɨrẽt nehe. Uje terɨhɨ ese deeych ich rey Herodes iyãha õr ɨshuwo uje
ich ɨhĩrtso uje rey oyãha hn sakaha debɨta eeych hn keytkẽr õr. 22 Nos
wɨr oso uje ochunt rey Herodes ɨr ahwoso ich nos otɨbich otsɨɨ: —Erze ɨr
ahwoso ye tãra Herodespe. Shɨ tãra uu porrosht yet.— 23 Uje otata oshuu
ɨtsorz hn Herodes ye tata latɨk heke ese ɨrhĩch ɨr anjel shuu wɨchɨ permo
pork ye duhu Porrosht dichpe. Shuu dɨchashĩro masaha ehet tew nehech
shuu toy. 24 Eseekite ich Porrosht ahwoso chũr lekɨtiyohochɨs hn ich oso
okɨhniya ich ye odotiis ɨrpe.
25 Eseekite uje Bernabé hn Saulo otsɨhna debiyohochɨs dɨt Jerusalén hn
ohno ocheeshpo otĩr dɨt Antioquía. Ohnoy Juan. ɨr iich yet otsɨɨ Marcos.

Saulo hn Bernabé ohno otsanɨmɨrãha Porrosht ahwoso.

13 1 Eseekite hn Porrosht aabo ode dɨt Antioquía. Õr bahluwo odechɨ
toy. Wɨr õr profeta hn yewo õr maestro. Nos wɨr õr ɨre õr iiyo
otsɨɨ Bernabé hn Simón. Ese Simón ɨr iich yet otsɨɨ Negro. Uu õr bahlut
yet iich otsɨɨ Lucio uje tãra hnɨmich Cirene. Uu yet iich otsɨɨ Manaén.
Uje ehn ijaapkite shish hõr rey Herodes õyye. Saulo wɨchɨ õr bahluwa

toy. 2 Uje erze õr bahluwo otakisho lawich hn oteeychãha Porrosht ich ye
otaakpe par uje õr orar otsapur Porrosht hn Porrosht Ichibich tatim õr
im: —Moymlo wichi Bernabé hn Saulo par uje oniyokõr erze obiyo uje
tokosim õr.— 3 Ich uhurc uje oym labiso hn õr orar hn ochibite nahme
õr hu eeyo hn oshuu ohno par oshiyokõr erze obiyo uje Porrosht Ichibich
shuu oshiyokõr.

Saulo hn Bernabé otĩr hnimich Chipre.

4 Eseekite hn uu Porrosht Ichibich shuu Saulo hn Bernabé ohno
otĩr dit Seleucia, oyãha pohorrza hn ohno otĩr hnimich Chipre. 5 Uje
otaachĩhichis ese dit Salamina hn omasaha uu israel oso õr sinagoga ehet
ichii oshiyokorãha oso õr Porrosht ahwoso. Juan Marcos ĩya õr toy par
uje takashim õr. 6 Eseekite ich ohno odirkihi lekitiyo ese hnimich nehech
otaachĩhi wahacha dit Pafos. Ochish uu israel osht uje iich otsii Barjesús.
Wichi magoya. Ese Barjesús shish tata uje ir profetya per shi ukushiĩ.
7 Wichi shish takashim gobernador uje iich otsii Sergio Paulo. Ese
gobernador ich eykdeyo. Wichi shuu otibii Bernabé hn Saulo pork sehe
duhu otatim ire Porrosht ahwoso. 8 Uje otaachĩhi ir ahir hn ese mago
dechi. Ir iich yet otsii Elimas uje otsii mago. Sehe prowa nontew õr pork
wichi sahmũr uje gobernador sotiis Porrosht ahwoso. 9 Saulo ir iich yet
otsii Pablo. Porrosht Ichibich de ehet. Pablo teychim pishi wichi magit hn
tatim im: 10 —Owa Satanás ir aap. Owa nos etak uu kuche uje om. Owa
kushĩyak hn eyuwo mihnũwo. Shish uhu Porrosht ahwoso poshik uje
titim gobernador. 11 Porrosht tyenij sepyẽr owa hn shuu ele pata par daalo
arhaabo nehe. Ich ye owa pwelpe par uje eychim uu deeych.— Shiyehe
uje Pablo tatim ire shuu itsorz ichii ile pata hn shi sakahir lekitiyo teyãha
par uje yeẽk chishew hmata hn hnoy ire. 12 Uje ese gobernador umo
uje tokole itsorz ich ye dotiis Porrosht ahwospe. Uje chunt uu Irhĩch ir
ahwoso ich shuu chishlabe.

Pablo hn Bernabé otĩr Antioquía uje de hnimich Pisidia.

13 Eseekite hn Pablo hn erze ir ihyẽro ohno oyãha pohorrzihichis ese
dit Pafos par uje otĩr wahacha dit Perge. Ese dit dechi hnimich Panfilia.
Uje otaachĩhichis hn Juan hno cheeshpo tĩr wahacha dit Jerusalén, 14 per
Pablo hn Bernabé otokolihichis dit Perge hn ohno odirkihi hnimich
otĩr dit Antioquía uje dechi hnimich Pisidia. Uje terihi sabta hn ohno
omasaha sinagoga ehet hn otsakaha. 15 Uje erze õr bahluwo uje otibey
sinagoga otsihna uje õr ler Porrosht ahwoso hn oshuu otatim Pablo hn
Bernabé omo õr otsii: —Õryok ihnapso watsaklo, kimiji kuchẽrk chihi
par uje atimlo erze oso par akashimlo õr ich tyenij atimlo õr.— 16 Pablo
iyehet. Sem nahmita par uje ye odiilehetpe hn tatim õr im: —Israel
oso watsaklo hn nos wir dihipo kinãho uje shish eeychãhalo Porrosht,

ẽrlo nãhu pahwoso uje titɨm olak. 17 Uu israel oso õr Porrosht chiihla
uu eyoklo poruwo wɨshɨ. Hn uje ehn ode wahachkite ese egipto oso
õr hnɨmich ich shuu õr aabo okɨhniya. Ɨre shiyokõr kuche uje ye latɨk
pwele niyokõr par uje chiyuhu orĩhɨ ese egipto oso õr hnɨmich. 18 Uje
ode wahachni ese hnɨmich uje ɨsa nehech kwarenta ãyo ich õr ɨluu
mɨhnũ per shish Porrosht ewenta õr hn ɨshɨm õr oposo.— 19 Hn Pablo
tatɨm õr ɨm: —Porrosht sɨhna syete nasyone uje ode ese hnɨmich Canaán
par uje ɨshɨm wɨr israel oso õr hnɨmo par uje odebuhu. 20 Wapkite hn
eyok poruwo wɨshɨ otĩr hnɨmich Canaan par odebuhu. Uje otãra ese
egipto oso õr hnɨmich otɨr Canaanpo ich terɨhɨ kwatro syento sinkwenta
ãyo. Uje otaachĩhɨchɨspo hn Porrosht shish chɨbɨte õr bahluwo. Uu õr
bahlut uhurzosht uje Porrosht chɨbɨtkite wɨchɨ uu profeta Samuel lɨshɨ.
21 Uje wɨchɨ ɨim uje tɨbey õr hn erze oso otsapur ɨr rey. Heke Porrosht
ɨshɨm õr rey uje ɨich otsɨɨ Saúl. Wɨchɨ ɨr deych ɨich otsɨɨ Cis. Wɨchɨ ɨr
porokkite ɨich otsɨɨ Benjamín. Ese rey Saúl tɨbey nanapskite nehech
terɨhɨ kwarenta ãyo. 22 Per Porrosht chiyuhu rey Saúl hn chɨmchaha
David owich pork Porrosht ɨm: "Tɨkɨraha uje David yelɨj noym yok hn
shish shiyokõr uje tahmũr." Rey David ɨr deych ɨich otsɨɨ Isaí.— 23 Hn
Pablo tatɨm õr ɨm: —Porrosht shuu Jesús tãra rey David lɨshɨ. Ese Jesús
wɨchɨ israelya. Nos pwele ɨshɨ oso õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr. Porrosht
chɨbɨte lahwoskite uje tyenɨj shuu Cristo taãcha nehe par shiyokõr shuu
ɨtsorz heke shiyokõrni. 24 Uje ehn ye Jesús nanɨmɨrãha Porrosht ahwoso
petɨkni ɨchii Juan lɨshɨ sanɨmɨrãha Porrosht ahwoso tatɨm uu israel
oso ɨm: "Uhu olak aho nuuna uje ahakõrlo mɨhnũwo. Moymlo wɨr olak
ɨluu mɨhnũ. Ahakõrlo uje Porrosht sahmũr." Uje oshiyokõr oshuu ɨtsorz
hn Juan lɨshɨ tohɨrm õr. 25 Uje Juan de par sɨhna uu debiyo ich tatɨm
uu oso ɨm: "¿Par olak yok yeẽkpo? Yok ye yok Cristope. Cristo tyenɨj
taãcha nehe ɨyehe pyẽr, per yok ye yok ɨlo ɨrpe pork wɨchɨ ich ma dich
heke ye yok pwelpe par uje tihyu ɨr erihyo atshũro."— 26 Hn Pablo tatɨm
õr ɨm: —Pɨhnapso watsaklo, Abraham lɨshɨ wɨchɨ uu eyok porokkite.
Olak hn nos wɨr dihipo kɨnãho uje shish eeychãhalo Porrosht, ahnũwo
pahwoso uje titɨm olak wɨr uje Porrosht shuu yɨrahalo par uje eyoklo
pwele yaachĩhɨlo Porrosht ahɨr nehe. 27 Nos wɨr uu israel oso hn uu õr
bahluwo uje odechɨ dɨt Jerusalenni ye odɨrehepe yeẽkpo ese Jesús. Uje
oshuu yewo oshuu Jesús oshuu toy ich oshuu yakaha Porrosht ahwoso uje
uu profeta ochichewkite. Kal sabta shish ochunt uje õr ler wahacha erze
sinagoga aho. 28 Ye odish Jesús ɨluurakpe per shish sehe oduhu oduhu
toy hn õr ɨre otsapur Pilato par uje shuu oshuu Jesús oshuu toy. 29 Uje
ehn nos oshiyokorĩhɨ ɨre uje otsahmũr shɨ oshuu Porrosht ahwoso yakaha
uje tata shuu ɨtsorz per õr ɨre ye odɨrehepe uje Porrosht ahwoso tata.
Yewo uje otsahmũr Jesús ochɨrmas ɨrehe krus eeych hn ohnoy ochɨbɨte
kojach onta hn otsajuwe ebich 30 per Porrosht shuu ɨkpo. 31 Ich daalo

kɨhniya uje Jesús chowa ɨre erze oso uje ye olotiis ɨrpe. Wɨr uje õya ɨre
uje tokolɨhɨ hnɨmich Galileani hn ohno otĩr wahacha Jerusalén. Ele aahle
ich erze oso uje omo Jesús uje ɨkponi ich otatɨm uu israel oso uje ode
lekɨtiyo.— 32 Hn Pablo tatɨm õr ɨm: —Oyaachĩhɨ lɨka par uje oyitɨm olak
erze õr ahwoso oomo uje Porrosht chɨbɨte ich shuu yakaha uje tatɨm uu
eyok poruwo wɨshkite. 33 Uje eyok de ich Porrosht shuu Jesús ɨkponi heke
shuu lahwoso yakaha uje tatɨm eyoklo poruwo wɨshkite. Waa hutɨta iich
otsɨɨ Salmo dos tata shuu ɨtsorz ɨm: "Porrosht sole: Ele aahle yok tuu owa
shũrha heke owa yok pijɨt pisht."— 34 Hn Pablo tatɨm õr ɨm: —Ich ũrpa
uje Porrosht shuu Jesús ɨkponi par uje ye yũhurrza taatpe pork Porrosht
sole: "Tyenɨj tokosɨm owa erze kuche om uje titɨm uu rey David lɨshɨkite
ich tuu ũrpa." 35 Hn Porrosht ahwoso tatpo uje rey David tatɨm Porrosht
ɨm: "Ye moym eyjɨt waa yũhurrza shɨ taatɨhɨchɨs." 36 Per uje rey David
chɨmɨt uje takashɨm uu nahnapso ɨtso uje Porrosht sahmũr ich toy, hn ɨr
ɨchɨbich hno tĩr wahacha ɨr poruwo wɨshɨ õr ahɨr per waa ɨr yũhurrza ich
taatkite. 37 Per Jesús wɨchɨ uje Porrosht shuu ɨkponi heke ye ɨr yũhurrza
taatpe.— 38 Hn Pablo tatɨm õr ɨm: —Pɨhnapso watsaklo, sehe tuu erahalo
uje oyitɨm olak. Shɨ Jesús pwele perdonar olak erze kuche mɨhnũwo uje
ahakõrlo. 39 Nos wɨr oso uje ye olotiis ɨrpe wɨchɨ perdonar õr. Erze ley
uje Moisés chichewkite ich ye pwele perdonar latɨk. 40 Uu profeta poruwo
wɨshɨ ochichew erze kuche mɨhnũwo uje tyenɨj tĩr oso nehe. Abeylshɨp
olak par uje ye tĩr olak nehe. Erze uje ochichew tata shuu ɨtsorz otsɨɨ:
41 "Porrosht sole: Olak uje entlo pahwoso per ye ahakõrlope, uje ehn
olak ɨka ich tyenɨj tiyokorĩhɨ olak kuche kɨnãho uje tuu aslo olak ɨbe hn
tɨhna olak. Yelɨj olak eyuwo tɨsĩr uje tiyokõr. Kɨmɨjɨ yeẽk tatɨm olak ich
otiislo ɨre."—
42 Eseekite uje Pablo hn Bernabé oyehet par otokolɨhɨ sinagoga ehet hn
erze oso otsapur õr uje par sabta nehe hn ocheeshpo par uje otatɨm õr
ma uje otatɨm õrkɨ. 43 Uje ich yuwɨrke uje õr bahluwo otsakɨt õr hn nos
oso otokolɨhɨ sinagoga ehet. Erze israel oso ich okɨhniya hn erze dihipo
kɨnãho okɨhniya toy uje oteeychãha Porrosht ohno õya Pablo hn Bernabé.
Pablo hn Bernabé otatɨm õr otsɨɨ: —Ye moymlo uje oyitɨm olak hn ye
otiislo Jesús uje Porrosht shuu ɨshɨ olak hnɨtewɨhɨ dahɨrkite.—
44 Eseekite uje terɨhɨ sabta yata hn kasi nos wɨr oso uje odechɨ dɨt ehet
ohno omasaha sinagoga. Nos ohno par uje otẽr uu ɨrhĩch ɨr ahwoso.
45 Erze israel oso uje otsotiis uje Pablo tatɨm õr sinagoga ehethna ich
omo wɨr oso uje otaachĩhɨchɨs ich okɨhnipa. Opota õr heke uje Pablo
sanɨmɨrãha Porrosht ahwoso ich wɨr otata oshuu kɨnaha pork sehe oduhu
wɨr oso õr pyens uje Pablo shɨ tata lekushi. 46 Pablo hn Bernabé ye otola
õrpe. Otatɨm õr otsɨɨ: —Porrosht shuu oyɨrẽthna oyitɨm olak wap uu ɨr
ahwoso pork olak israel oso per ye ahmũrlo ẽrlope. Par olak ich ye jukur
ese ɨkɨrĩt uje yelɨj nɨhna ɨre. Ele aahle oyuko oyitɨm erze dihipo kɨnãho.

47 Uu ɨrhĩch tatɨm oryõkni par oyitɨm uu dihipo kɨnãho ɨr ahwoso. ɨrhĩch
sole: “Tɨbɨte olak shɨ olak ɨtso luu par uje chihit uu dihipo kɨnãho par
uje uhulo ochɨraha pahwoso. Etĩrlo ĩrmo lekɨtiyo. Atɨmlo erze oso uje
Jesús pwele ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr.”— 48 Uje erze dihipo kɨnãho
ochunt uje Pablo hn Bernabé otatɨm erze israel oso par uje oym õr hn
ohno otatɨm dihipo kɨnãho lekɨtiyo uu Porrosht ahwoso ich õr aylpa.
Erze dihipo kɨnãho okeytkẽrye otsɨɨ: —Ese ɨrhĩch ahwoso ich ɨhĩrt
pisho.— Porrosht chɨraha wapkite yeniipo uje ye olotiis ɨr petɨk nehe
par uje ɨshɨm õr ɨkɨrĩt uje yelɨj nɨhna ɨre. Heke ye wɨr olotiis Jesuspe.
49 Eseekite hn uu ɨrhĩch ɨr ahwoso chũr lekɨtiyoho ese hnɨmich. 50 Mahn
erze israel oso uje otsotiis Jesús ich okẽytker erze tɨmcher uje ɨhĩr late uje
shish omasaha sinagoga ehet. Okeytkẽr toy erze õr bahluwo uje odechɨ
ese dɨt ehet par uje oshuu oshiyokõr mɨhnuwõho Pablo hn Bernabé par
uje oshuu otokolɨhɨ ese hnɨmich. 51 Heke Pablo hn Bernabé ochishɨt der
par uu hnɨmich ukult kay par yara par uje wɨr ochɨraha uje oshiyokõr
mɨhnuwõho õr hn ohno otĩr dɨt Iconio. 52 Mahn erze Porrosht aabo uje
odechɨ dɨt Antioquía ich õr ayla hn Porrosht ɨchɨbich de õr aho.

Pablo hn Bernabé ode dɨt Iconio.

14 1 Eseekite hn Pablo hn Bernabé shish otsanɨmɨrãha Porrosht
ahwoso sinagoga aho, heke uje otaachĩhɨ dɨt Iconio ich omasaha
erze israel oso õr sinagoga ehet. Otatɨm õr Porrosht ahwoso ich
ɨmeheeychpa heke uu israel oso ich okɨhniya ɨchii ye olotiis Jesuspe hn
wɨr õr ɨtspo erze dihipo kɨnãho uje odechɨ ye olotiis Jesuspope. 2 Per
erze israel oso uje otsotiis Jesús ich ohno otĩr erze dihipo kɨnãho yewo
hn oshuu otsɨtak Porrosht aabo. 3 Pablo hn Bernabé otsakahachɨ nehech
osdeyo hn otsanɨmɨrãha Porrosht ahwoso otatɨm õr uje Jesús ɨshɨ õr
hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite. Ye otola õrpe. Uu ɨrhĩch sehe duhu odɨraha
uje Pablo hn Bernabé õr ahwoso shɨ tãra ɨre heke shuu oshiyokõr kuche
uje ye latɨk pwele niyokõr par yara. 4 Heke erze dɨt oso ich nos otsehek
ɨre. Yewo ohno õya uu israel oso hn yewo ohno õya uu apostole Pablo
hn Bernabé. 5 Erze dihipo kɨnãho hn erze israel oso hn erze õr bahluwo
ochɨbɨte par uje tyenɨj oloter Pablo hn Bernabé hn oshuu õr nehe oshuu
otoy ochĩra õr kojano po. 6 Per uje Pablo hn Bernabé ochunt uje wɨr
sehe oloter õr ich oyuhwo ohno otĩr wahacha dɨt Listra hn dɨt Derbe hn
erze duwo ijaabo uje de ahɨr. Erze duwo dechɨ ese hnɨmich uje iich otsɨɨ
Licaonia. 7 Otsanɨmɨrãha Porrosht ahwoso otatɨm õr uje Jesús ɨshɨ õr
hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite.

Oshuu Pablo ochĩra kojano po wahacha Listra.

8 Eseekite hn hnakɨrbich yet dechɨ dɨt Listra uje shurhãni wopɨk, ye
pwele dɨrkpe. 9 Wɨchɨ tẽr uje Pablo sanɨmɨrãha Porrosht ahwoso. Pablo

teychɨm pishɨ ɨre. Ɨmeheech uje wɨchɨ ye lotiis Jesuspe par uje wɨchɨ
chukuta ɨre. 10 Heke Pablo sɨhnew lahwoso tatɨm ɨre ɨm: —Alehet.—
Wɨchɨ ɨyehet shɨchish ɨchii hno dɨrk. 11 Erze Licaonia oso ich nos omo
uje Pablo shiyokõr shuu ɨtsorz ich otɨbich hn otseẽt uu lahwoso otatɨmye
otsɨɨ: —Uu õryok porrosht yewo ochisãha ɨre hnakɨrbo hn oyhnɨmich
otĩr õryok.— 12 Õr pyensa otsɨɨ: —Bernabé wɨchɨ õryok porrosht Zeus
hn Pablo wɨchɨ õryok porrosht Hermes.— Õr pyensa uje Pablo wɨchɨ
Hermes pork chiilehet ma. 13 Õr templo de wahacha ese dɨt ɨkɨch par ese
Zeus. Heke õr saserdote tõhwa wɨr erze toro hn floro otseya dɨt ebich
par uje erze oso oshuu erze toro hn otsẽru par uje oteeychãha Bernabé
hn Pablo. 14 Uje erze apóstole Bernabé hn Pablo ochɨraha uje erze dihipo
kɨnãho sehe oniyokõr ɨchii oshiyãs nanerpe pɨkaabo shɨchish par yara
pork õr dosdarak hn ohno ooshɨ omasaha oso õr ehet hn otɨbich otsɨɨ:
15 —Hnakɨrbo watsaklo, ¿ɨnaapo heke sehe ahakorĩhɨlo õryok wɨshɨ uje
ɨtsorz? Keshɨ õryok hnakɨrbo toy ɨtso olak. Shɨ oyɨrẽtɨke par oyɨtɨm olak
Porrosht ahwoso oomo uje tyenɨj moymlo erze kuche uje shish ahakõrlo
pork wɨr ye jukur. Tyenɨj eeychãhalo Porrosht uje ɨka. Wɨchɨ shiyokõr
poõrc hn shiyokõr hnɨmich hn shiyokõr onoot bahluta hn nos wɨr kuche
uje de ehet. 16 Antkite hn Porrosht nos iim wɨr oso par uje shɨ oshiyokõr
uje otsahmũr. 17 Per shish shuu ochɨraha uje ɨre de hn shish shiyokorĩhɨ
õr uje om. Shuu ɨbɨk hn terɨhɨ ɨshɨrĩt ich shuu wɨr õr jõro tokole. Ɨshɨm õr
oposo par uje otew nehech otsatso hn ich shuu õr ayla.— 18 Ahni Pablo
hn Bernabé otatɨm õr oshuu ɨtsorz per shish sehe oduhu ese toro par
oteeychãha õr. Per ich uhurc ich otsontew õr.

19 Eseekite uje deeych yet hn erze israel oso nohmɨramo uje otsotiis
Jesús otokolɨhɨ erze duuwo Antioquía hn Iconio. Ohno otĩr ese dɨt uje
Pablo hn Bernabé ode. Oshuu erze oso õr eyuwo kɨnãho heke erze oso
oshuu Pablo lɨshɨ ochĩra kojano po nehech jelje topa hn ohnoy ochurz par
otãra ochɨbɨte dɨt nẽr. 20 Per uje erze Porrosht aabo otakɨsho lawich hn
ochɨpeẽsa Pablo. Wɨchɨ ɨyehetɨhɨ õr ehet hn hno masaha dɨt ehetpo. Uje
dechole hn Pablo hn Bernabé otokolɨhɨ ese dɨt Listra hn ohno otĩr dɨt yet
uje iich otsɨɨ Derbe.

21 Otsanɨmɨrãha Porrosht ahwoso otatɨm oso uje odechɨ dɨt Derbe uje
Jesús ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite. Heke erze oso ich okɨhniya ye
olotiis Jesuspe hn omasaha par Porrosht aabo.

Pablo hn Bernabé ocheeshpo otĩr Antioquía uje de hnɨmich Siria.

Eseekite uje otsɨhna otsanɨmɨrãha Porrosht ahwosoho wahacha dɨt
Derbe hn Pablo hn Bernabé ohno ocheeshpo otĩr erze duuwo Listra hn
Iconio hn Antioquía. 22 Otsakɨt erze Porrosht aabo otatɨm õr par uje ma
ochɨraha Jesús ɨr ɨluu hn ye olotiis ɨrpe. Otatɨm õr par uje ye odeeshpo
hn onoym Jesús. Otatɨm õr otsɨɨ: —Eyok tyenɨj nos eyok ewenta uu kuche

uje tĩr eyok nehech yaachĩhɨ Porrosht ahɨr.— 23 Pablo hn Bernabé otĩr
nos wɨr Porrosht aabo or wee hn ochiihla nohmɨramo par õr bahluwo
hn ochɨbɨte õr iiyo otsɨɨ anciano. Wɨr otɨbey uu Porrosht aabo. Pablo hn
Bernabé oym labɨso hn õr orar otsapur Porrosht par uje shɨ tɨbey wɨr
daabo par uje wɨr ye olotiis Jesuspe. 24 Uje otsɨhna lahwoso hn otokole
ohno ochɨkãha ese hnɨmich Pisidia nehech otaachĩhɨ ese hnɨmich
Panfilia. 25 Uje otsɨhna otsanɨmɨrãha Porrosht ahwosoho wahacha dɨt
Perge hn ohno otĩr dɨt Atalia 26 hn oyãha pohorrza hn otĩr wahacha dɨt
Antioquía uje dechɨ hnɨmich Siria. Antni erze Porrosht aabo õr bahluwo
uje ode Antioquía õr orar otsapur Porrosht par uje takashɨm Pablo hn
Bernabé hn oshuu ohno par uje oshiyokõr erze obiyo. Ochɨmɨtni erze
obiyo heke ocheeshpo. 27 Uje Pablo hn Bernabé otaachĩhɨ dɨt Antioquía hn
oshuu Porrosht aabo otakɨsho lawich. Otatɨm õr uje oshiyokõrni ochĩra
Porrosht ukurbo. Otatɨm õr toy uje Porrosht shuu dihipo kɨnãho ye olotiis
Jesuspe. 28 Pablo hn Bernabé otsakahachɨs õr ahɨr nehech osdeyo.

Porrosht aabo otakɨsho lahwɨchɨhɨ Jerusalén.

15 1 Eseekite uje ehn Pablo hn Bernabé odechɨ Antioquía hn
hnakɨrbo otaãcha. Otãra wahacha Judea ɨchii oshiyokorãha
Porrosht aabo. Erze hnakɨrbo omo õr otsɨɨ: —Kɨmɨjɨ ye olak yãrɨrash waa
je Moisés chichewkite waa je iich otsɨɨ sirkunsisyon ich ye Jesús doshɨ
olak hnɨtewpe.— 2 Pablo hn Bernabé ye onahmũrpe uje wɨr otatɨm õr
hn oshiyokosye. Heke erze Porrosht aabo ochiihla Pablo hn Bernabé hn
erze Porrosht aabo nohmɨramo uje ode õr ehet par uje oshuu ohno otĩr
wahacha Jerusalén par uje okeytkẽrye hõr wɨr apóstole hn erze anciano.
Sehe odɨraha kɨmɨjɨ ich ũru ese sirkunsisyon uje erze yewo otatɨm õr
o kɨmɨjɨ ye ũrpe. 3 Porrosht aabo uje odechɨ Antioquía oshuu Pablo hõr
ohno. Uje ehn ochɨkãha Fenicia hn Samaria par uje ohno otĩr wahacha
Jerusalén hn ochish Porrosht aabo erze duwo uje de dehet paho. Otatɨm
õr uje dihipo kɨnãho omasaha par Porrosht aaboni. Uje ochunt uje ɨtsorz
ich nos õr ayla. 4 Uje Pablo hõr otaachĩhɨ Jerusalén hn erze apóstole hn
erze anciano hn uu Porrosht aabo omo õr ich õr ayla. Nos otatɨm õr uje
oshiyokorĩhɨ uu dihipo kɨnãho õr hnɨmoni ochĩra Porrosht ukurbo. 5 Per
Porrosht aabo nohmɨramo odechɨ uje õr ɨluu iich otsɨɨ fariseo. Oyehet hn
ochiilehet. Otatɨm õr otsɨɨ: —Erze dihipo kɨnãho tyenɨj ochɨbɨte õr yarɨ
waa je iich otsɨɨ sirkunsisyon. Atɨmlo õr toy uje tyenɨj oshiyokõr asa ley
waa je Moisés chichewkite.—

6 Erze apóstole hn erze anciano otakɨsho lawich hn okeytkẽrye kɨmɨjɨ
ũru uje erze dihipo kɨnãho tyenɨj oshiyokõr õr yarɨ o kɨmɨjɨ ye ũrpe.
7 Erze uje okeytkẽrye ich õr ahwoso berzo pisho. Uje yuwɨrke hn Pedro
ɨyehetɨhɨ õr ehet. Tatɨm õr ɨm: —Porrosht aabo watsaklo, erahalo uje
Porrosht chiihla yokni par titɨm wɨr dihipo kɨnãho wap uje Jesús ɨshɨ

õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr pork ye olotiis ɨrpe. 8 Porrosht nos chɨraha
oso õr aho. Wɨchɨ sowa eyok uje sahmũr uu dihipo kɨnãho pork ɨshɨm õr
dechɨbich ɨtso uje ɨshɨm eyokloni. 9 Porrosht ye niyokõrpe duhu kɨnaha
par eyok hn kɨnaha par õr ɨre. Churhũ erze dihipo kɨnãho õr aho ɨtso
uje churhũ eyok aho wapni pork ye yotiislo ɨrpe.— 10 Hn Pedro tatɨm õr
ɨm: —¿Ɨnaapo heke sehe epɨlo Porrosht? ¿Ɨnaapo heke sehe atɨmlo uu
dihipo kɨnãho par uje oshiyokõr erze ley uje ye eyok pwelpe hnii uu eyok
poruwo wɨshɨ ye õr pwel petɨkni? Wɨchɨ ɨtso uje sehe ebɨtɨlo uu yuwo õr
etɨbiyo eeyo per wɨchɨ hnii eyok hnii uu eyok poruwo wɨshɨ ye õr pwel
oniyokõr petɨkkite. 11 Ye ompe uje ɨtsorz. Ye yotiislo Jesús heke eyok
owich de Porrosht ahɨr. Hn erze dihipo kɨnãho õr ɨtspo, ye olotiis Jesuspe
heke õr owich de toy.—

12 Nos wɨr õr ɨre ye odiilehetpe par uje otẽr uje Bernabé hn Pablo
otatɨm õr erze uje Porrosht shuu oshiyokorĩhɨ erze dihipo kɨnãho õr duwo
aho. Oshiyokõr kuche uje nĩhyok ye latɨk pwele niyokõr par yara uje õr
ahwoso shɨ tãra Porrosht. 13 Uje ich otsɨhna ochiilehet hn Santiago tatɨm
õr ɨm: —Porrosht aabo watsaklo, ẽrlo yok. 14 Simón Pedro tatɨm eyokloko
uje Porrosht shuu hno tĩr dihipo kɨnãho wapni hn Porrosht chiihla
nohmɨramo par omasaha par ɨr aabo. 15 Erze uje Porrosht shiyokõr wɨr shɨ
ɨtso uje profeta yet chichewkite uje ɨm:

16 "Porrosht sole: Nos wɨr erze uje otãra rey David shɨ õr ɨtso uu rey
David ɨr ihyuch uje kay pork ye otɨbey uu israel osope. Tyenɨj takaãchpo
nehe par uje tuu wɨchɨ masaha par rey ese uje tãra rey David. Tiyokõr
tuu ɨtso uje tinshii ɨr ihyuch par uje tuu iyehetpo 17 par nos wɨr erze oso
yewo õr pwele uje ochukwi Ɨrhĩch. Erze oso yewo wɨr dihipo kɨnãho uje
tiihla õrni. 18 Osdeyo uje Porrosht tatɨm oso par shuu ochɨraha uje sosɨr
wɨr dihipo kɨnãho shuu ɨtsorz."— Erze uje profeta tata shuu ɨtsorz.

19 Hn Santiago tatɨm õr ɨm: —Heke par yok ich ye ompe ochɨbɨte
sirkunsisyon erze dihipo kɨnãho uje omasaha par Porrosht aabo hn ye
ompe yuhu oshiyokõr erze israel oso õr ley. 20 Ma om yichewlo hutɨta
par uje yitɨmlo Porrosht aabo par uje ye otew wɨr kuche ẽro uje oso
oshɨmɨhɨ wɨr kojano po uje õr ɨre oteeychãha. Yitɨmlo õr toy uje ich om
uje hnakɨrbich umuhu nerãhta ahɨr hn om toy uje tɨmcharrza umuhu
dabich ahɨr, per ich mĩhnɨk uje ye onoyhi pishye ahɨrpe hn shɨ omuhuye
ahɨr. Ich mĩhnɨk uje otorãhaye hn ich mĩhnɨk uje tɨmcher õyhi yẽr ahɨr
hn ich mĩhnɨk uje hnakɨrbo õyhiye ahɨr hn ich mĩhnɨk uje yeẽk sahat
loshɨpɨt hn ich mĩhnɨk uje yanak shuu loshɨpɨt sahat ɨre hn ich mĩhnɨk uje
pɨkɨhnino hn pɨkɨhnine oshiyokõr oshuu ɨtsorz toy. Yitɨmlo õr toy uje nos
wɨr erze loshɨpo uje oshiyeru weheta poõrc par oshuu toy, wɨr ye otew
pork ye armɨsta tokolpe. Wɨr shɨ ɨtsye erze loshɨpo uje ochuus hn erze uje
de hmont ehet pork ye armɨsta tokolpe. Hn yitɨmlo õr toy uje ich ye ompe
otew armɨsta. Shɨ erze uje tyenɨj yitɨmlo erze dihipo kɨnãho. 21 Kal terɨhɨ

sabta oso omasaha erze sinagoga aho uje nos de wɨr duwo aho hn otẽr uje õr ler hn otẽr uje otsanɨmɨrãha erze ley uje Moisés chichewkite.— Shɨ erze uje Santiago tatɨm õr.

Ochichew hutɨta par erze dihipo kɨnãho.

22 Eseekite hn erze apóstole hn erze anciano oshuu nos wɨr Porrosht aabo yewo uje odechɨ Jerusalén otakɨsho lahwɨch. Sehe odiihla hnakɨrbo par õya Pablo hn Bernabé par uje otĩr wahacha Antioquía. Ochiihla Silas hn Judas. Ese Judas iich yet otsɨɨ Barsabás. Erze hnakɨrbo otsahmũrpa Porrosht. 23 Erze apóstole hn anciano oshɨm õr waa hutɨta par uje ohnoy oshɨm erze Porrosht aabo uje õr dihipo kɨnãho. Asa hutɨta tata ɨm:

—Õryok apóstole hn õryok anciano, õryok olak leshɨbo pork õryok Porrosht aabo toy. Oyichew asa hutɨta par olak. Olak dihipo kɨnãho uje ye otiislo Jesuspe. Ebuhulo Antioquía hn Siria hn Cilicia. Oyosɨm olak saludos. 24 Oyunt uje hnakɨrbo nohmɨramo otãra lɨka Jerusalén ohno otĩr olak hn otatɨm olak kuche uje shuu olak eyuwo tɨsĩr. Ye erahalope kɨmɨjɨ õr ahwoso ũru o kɨmɨjɨ ye ũrpe. Ye oryõkpe uje oyuhu ohno otĩr olak. 25 Nos oyakɨsho õryok eyuwo par uje oyiihla hnakɨrbo par uje õya Bernabé hn Pablo ohno otĩr olak. Nos wɨr õryok oyahmũr ese Bernabé hn Pablo. 26 Wɨr ohno otĩr erze duwoni par uje otatɨm õr Jesucristo ɨr ahwoso hn ye otola õrpe uje sehe oduhu õr. 27 Oyuhu Judas hn Silas ohno otĩr olak par uje oshɨm olak asa hutɨta hn oshiyokorãha olak par uje ma erahalo uje oyɨbɨte asa hutɨta. 28 Par õryok hn par Porrosht ɨchɨbich ich om uje shish ahakõrlo erze uje oyitɨm olak: 29 "Ye elɨlo wɨr kuche ẽro uje oso oshɨmɨhɨ wɨr kojano po uje õr ɨre oteeychãha. Ye ompe elɨlo armɨsta. Nos wɨr erze loshɨpo uje oshiyeru weheta poõrc par oshuu toy, wɨr ye elɨlo pork ye armɨsta tokolpe. Wɨr shɨ ɨtsye erze loshɨpo uje ochuus hn erze uje de hmont ehet pork ye armɨsta tokolpe. Ich om uje hnakɨrbich umuhu nerãhta ahɨr hn ompo uje tɨmcharrza umuhu dabich ahɨr, per ich mĩhnɨk uje ye onoyhi pishye ahɨrpe hn shɨ omuhuye ahɨr. Ich mĩhnɨk uje otorãhaye hn ich mĩhnɨk uje tɨmcher õyhi yẽr ahɨr hn ich mĩhnɨk uje hnakɨrbo õyhiye ahɨr hn ich mĩhnɨk uje yeẽk sahat loshɨpɨt hn ich mĩhnɨk uje yanak shuu loshɨpɨt sahat ɨre hn ich mĩhnɨk uje pɨkɨhnino hn pɨkɨhnine oshiyokõr oshuu ɨtsorz toy. Kɨmɨjɨ nos ahakõrlo uje asa hutɨta ahwoso tata ich ahakõrlo uje om. Shɨ erze uje oyitɨm olak."—

30 Eseekite hn Porrosht aabo oshuu Pablo hn Bernabé hn ese Silas hn Judas ohno otĩr Antioquía. Uje otaachĩhɨ wahacha hn oshuu Porrosht aabo otakɨsho lawich hn oshɨm õr asa hutɨta. 31 Uje erze Porrosht aabo õr ler ich õr ayla. 32 Judas hn Silas wɨr profeta yewo. Otatɨm õr lahwoso ich kɨhniya par uje ma oshuu otsahmũr Porrosht. 33 Ich osdeyo uje Judas hn Silas odechɨ Antioquía hn erze Porrosht aabo otatɨm õr par uje ocheeshpo otĩr Jerusalén shɨ õr aho kɨɨs. 34 Per Silas ma sahmũr sakahachɨs

Antioquía hn ye nahmũr deeshpe. 35 Pablo hn Bernabé otsakaha
Antioquía toy par uje oshiyokorãha erze Porrosht aabo hn otsanɨmɨrãha
Porrosht ahwoso otatɨm õr.

Pablo hnopo tekɨrɨhɨ uu Porrosht aabo.

36 Eseekite hn Pablo tatɨm Bernabé ɨm: —Yuko yekɨrɨhɨ nos wɨr
Porrosht aabo uje ode wahacha duwo yewo uje yanɨmɨrãha Porrosht
ahwosni par uje yeychɨm õr keshɨ õr ɨnaapo.— 37 Bernabé sehe doy Juan
Marcos par ĩya õr 38 per Pablo ye nahmũr nõya Marcospe pork wɨchɨ
iim orĩhɨ wahacha Panfiliani. Ye nos niyokõr erze obiyope. 39 Pablo hn
Bernabé oshiyokosye hn otsehek ɨre. Bernabé hnoy Marcos hn oyãha
pohorrza otĩr wahacha Chipre. 40 Per Pablo chiihla Silas par ĩya ɨre. Nos
wɨr erze Porrosht aabo õr orar otsapur Porrosht par uje shish takashɨm
Pablo hn Silas. 41 Heke Pablo hn Silas otokolɨhɨchɨs ohno otĩr wahacha
Siria hn Cilicia par uje oshiyokorãha erze Porrosht aabo par uje ma
otsahmũr Porrosht.

Timoteo ĩya Pablo hn Silas.

16 1 Eseekite hn Pablo hn Silas otaachĩhɨ erze duwo uje iiyo otsɨɨ
Derbe hn Listra. Ochish Timoteo uje debuhuchɨs Listra. Wɨchɨ
Porrosht aap. Waa ɨr data israel yãr hn Porrosht aap toy, per ɨr deych
griego ya. 2 Erze Porrosht aabo uje odebuhu wahacha Listra hn Iconio
nos ochɨraha Timoteo hn otata uje ɨr ɨluu om. 3 Pablo sehe duhu wɨchɨ
nõya ɨre per nos oso ochɨraha uje yahpaa yãrɨrash waa je iich otsɨɨ
sirkunsisyon. Erze israel oso ochɨraha ese ɨr deych wɨchɨ griego ya heke
Pablo chɨbɨte ese Timoteo ɨr yarta par uje erze israel oso uje odebuhu
wahacha ich ye odɨtak ɨrpe. 4 Eseekite uje Pablo hõr otĩr erze duwo uje
de lekɨtiyo hn õr ler wɨr õr ahwoso uje erze apóstole hn erze anciano
ochichewni par uje Porrosht aabo oshiyokõr. Erze apóstole hn erze
anciano ode wahacha Jerusalén. 5 Pablo shish shiyokorãha erze Porrosht
aabo uje odechɨ heke ich ochɨraha ma hn ye onoym Jesuspe. Kal deeych
ich oso okɨhniya omasaha par Porrosht aabo.

Pablo chɨkẽra Macedonia osht.

6 Eseekite hn Porrosht ɨchɨbich sontew Pablo hõr par uje ye odo otĩr ese
hnɨmich Asia par otsanɨmɨrãha Porrosht ahwoso. Heke ohno ochɨkãha
erze hnɨmo Frigia hn Galacia. 7 Uje ich otaachĩhɨ ese Galacia hnɨmich
uhurc per ye otĩr ese hnɨmich Misiape ich sehe otĩr wahacha hnɨmich
Bitinia per Jesús ɨchɨbich ye nahmũrpe par uje otĩr wahacha. 8 Heke
ochɨkãhachɨs ese hnɨmich Misia nehech otaachĩhɨchɨ ese dɨt Troas.
9 Uje ich dɨhlak hn Pablo umo hn chɨkẽra hnakɨrbɨtɨt iyehechɨs ɨr ɨkich.
Wɨchɨ Macedonia os. Tatɨm Pablo ɨm: —Erẽt etĩr lɨka Macedonia par uje

akashɨm õryok.— 10 Uje Pablo chɨkẽra ese hnakɨrbitɨtɨke ɨchii oyɨnshii
õryok shɨchish par uje oyɨtɨ̃r Macedonia pork oyɨraha uje Porrosht sehe
duhu oyuko oyɨtɨ̃r õr par oyɨtɨm õr uje Jesús ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht
ahɨrkite.

Pablo hn Silas otɨ̃r dɨt Filipos.

11 Eseekite hn oyitokolɨhɨ dɨt Troas hn oyuko oyonãha pohorrza par uje
oyɨtɨ̃r wahacha Samotracia. Deychole hn oyitokolɨhɨ Samotracia hn oyɨtɨ̃r
wahacha Neápolis. 12 Oyitokolɨhɨ Neápolis hn oyɨrkɨhɨ hnɨmich nehech
oyaachɨ̃hɨ wahacha dɨt Filipos. Ese dɨt romano oso oshiyokõrni. Wɨchɨ ma
dich je erze duwo yewo uje de ese hnɨmich Macedonia. Õryok oyiyakaha
shɨ oyuhu daalo arhaabo. 13 Uje ich terɨhɨ sabta hn oyitokolɨhɨchɨs dɨt
ehet. Oyuko oyɨtɨ̃r onoota wɨrc. Õryok eyuwo tɨsɨ̃r uje oso otakɨsho
lawichɨhɨ wahacha par uje oteeychãha Porrosht pork nɨ̃hyok ye
sinagogɨ̃rsh. Oyish tɨmcher uje otakɨsho lawichɨhɨ wahacha hn oyiyakaha
õr ahɨr ɨchii oyanɨmɨrãha Porrosht ahwoso oyɨtɨm õr. 14 Tɨmcharrza
nohmata dechɨ waa je iich otsɨɨ Lidia. Wate dɨt Tiatira oto. Ɨr ɨbiyo shɨ
chiwãha bortɨso ɨhɨ̃rtso uje kolor lila. Asa tɨmcharrza shish teeychãha
Porrosht heke Porrosht shuu wate ehet kɨɨs par uje sahmũr erze uje Pablo
tata. 15 Oyohɨrm wate hn nos wɨr ɨr iiso oyohɨrm õr toy. Hn asa Lidia
tatɨm õryok ɨm: —Erahalo uje yok Porrosht aap heke yukulo akahalo
pihyuch.— Wate shish tatɨm õryok nehech oyuko oyɨtɨ̃r ɨr ihyuch.
16 Eseekite hn oyukopo oyɨtɨ̃r onoota wɨrc par uje oyeechãha Porrosht
hn tɨmcharrza yata chish oryokɨ̃hɨ dehet pehet. Wate ɨchɨbich mɨ̃hnt de
ehet uje shuu chɨraha kuche uje tyenɨj tokole nehe. Wate shɨ õr yɨla hn
shuu wɨr nensɨro otserz hnote ich kɨhniya. 17 Asa tɨmcharrza apɨbitɨta
ɨchii iyehe Pablo hõr nẽr. Shish tɨbich par nos oso ochunt ɨm: —Ahnũwo
hnakɨrbo nãhu Porrosht ɨbiyo. Porrosht ich dich. Erze hnakɨrbo otatɨm
olak ese dehet yet uje seya olak Porrosht ahɨr.— 18 Daalo kɨhniya uje
shish iyehe õryok nẽr hn tɨbich shuu ɨtsorz. Ich uhurc hn Pablo sɨtak.
Somtɨs ɨre hn tatɨm ese demonit uje de wate ehet par shuu tokole hn
ɨm: —Titɨm owa tɨ̃ra Jesucristo ɨr iich par uje atokolɨhɨ asa tɨmcharrza
ehet.— Ese demonit tokole shɨchish. 19 Uje asa õr yɨlta ɨr yɨnsɨro ochɨraha
uje ese demonit tokolɨhɨ ehetɨke hn ye õr pwelpe par otserz hnote wɨr
ochishew Pablo hn Silas. Ohnoy õr otseya õr dɨt ehet uje õr bahluwo ode.
20 Ochɨbɨte õr erze õr bahluwo õr ɨkɨch hn otatɨm erze õr bahluwo otsɨɨ:
—Nãhu hnakɨrbo israel oso. Oshuu wɨr dɨt oso ye õr aho kɨɨspe. 21 Eyok
romano oso. Oshiyokorãha eyok kuche par uje sehe oduhu yiyokõr per
eyok ye eyok pwelpe par uje yiyokõr pork eyok ley sɨtak erze õr ɨluu.—
22 Oso yewo otakɨsho lawich ɨchii otsɨtak hn otatɨm toy erze õr bahluwo
uje Pablo hn Silas oshiyokõr mɨhnũwo. Erze õr bahluwo oshuu ochiyuhu
Pablo hn Silas õr ɨshuwo hn oshuu otsepyẽr õr ochɨ̃ra õr piyo. 23 Uje oym uje

oshuu õrkɨ hn oshuu ohnoy õr otseya õr karsel ehet. Otatɨm ese uje tɨbey
karsel ehet par uje tɨbey pishɨ õr. 24 Uje wɨchɨ chunt uje ɨtsorz hn chɨmchaha
õr karsel ehet pisht, hn chɨmchaha erze õr hnɨte tabla aho hn shiyeru.
25 Uje terɨhɨ dɨhlich pehet hn Pablo hõr Silas õr orar hn oteeychɨ otseẽt
imno. Erze yewo uje odechɨ karsel ehet otẽr õr. 26 Ɨchii ochuuna uje hnɨmich
telerrza ich jwerte. Shuu wate karsel telerrzpa. Nos wɨr uhɨr chɨtsẽr ɨre
hn erze kenena ich nos tokolɨhɨ õr meyko. 27 Ese uje tɨbey karsel nɨhɨ. Uje
teychɨm erze uhɨr uje ich nos ɨsaha hn ɨr eyuwo tɨsĩr kelje wɨr nos otokolɨke
heke chiyuhu ɨr espada par uje shuu ɨre. 28 Hn Pablo tɨbich ɨm: —Ye tuk owa.
Nos õryok de lɨka.— 29 Hn ese uje tɨbey karsel ehet tɨbii yet par uje tõhwa
nampyon. Uje tohwãka hn ese uje tɨbey karsel ushɨɨhɨchɨs karsel ehet. Ich
ɨr ɨkiyo tãra. Ɨchii icha dete hnɨmoho Pablo hn ese Silas õr ɨkɨch. 30 Chiyuhu
orĩhɨchɨs karsel ehet hn ɨm: —Ɨrhĩche hõr, ¿tuu ɨnaapo par uje yok owich
omɨhɨ Porrosht ahɨr?— 31 Otatɨm ɨre otsɨɨ: —Ye otiis ese Ɨrhĩch Jesucristo par
uje owa owich de Porrosht ahɨr. Hn nos wɨr eeyso ye olotiis par uje õr owich
de toy.— 32 Otsanɨmɨrãha ese Ɨrhĩch Jesús ɨr ahwoso otatɨm ese hnakɨrbich
uje tɨbey karsel ehet hn nos wɨr erze yewo uje ode ɨr ihyuch ehet. 33 Ese
uje tɨbey karsel chunt õr ahwoso ɨchii nos churhũ õr obɨlo. Uje yuwɨrke hn
Pablo hõr ohnoy ɨre hn nos wɨr ɨr iiso hn otohɨrm õr. 34 Uje nos otohɨrm õr
hn ohnoy Pablo hn Silas par uje oshuu otaakɨhɨ dahuch. Ɨre hn nos wɨr ɨr iiso
ich õr ayla pork ye olotiis Porroshtpe hn omasaha par Porrosht aabo. 35 Uje
ich dɨhɨrbɨt hn erze õr bahluwo oshuu ohyerptoso ohno otatɨm ese uje tɨbey
karsel par uje chiyuhu Pablo hn Silas. 36 Heke ese uje tɨbey karsel tatɨm Pablo
ɨm: —Erze õr bahluwo oshuu otatɨm yokɨke par uje tiyuhu owa hn Silas.
Ele ahle atokolɨhɨ lɨklo. Bolɨlo uhu olak aho kɨɨs.— 37 Per Pablo tatɨm erze
ohyerptoso ɨm: —Õryok romano oso. Erze dɨt oso õr bahluwo oshuu otsepyẽr
oryokĩhɨ erze dɨt oso õr ɨkɨchhna per ye oteychɨm wappe kesh latɨkĩr uje
mĩhnɨk uje oyiyokõr. Oshuu ohnoy õryok ochɨmchaha õryok karsel ehethna
hn ele ahle ich sehe odiyuhu õryok wɨshɨ. Erze õr bahluwo sehe olakɨs ɨre
per ye ompe. Shɨ or ɨre uje tyenɨj otɨrẽt par ochiyuhu õryok wɨshɨ karsel
ehet.— 38 Eseekite hn erze ohyerptoso ohno ocheeshpo otĩr wahacha erze dɨt
oso õr bahluwo hn otatɨm õr uje Pablo shuu ɨtsorz. Uje õr bahluwo ochunt
uje Pablo hn Silas õr romano oso ich ochishlabe. 39 Ohno otĩr wahacha karsel
hn otsapur Pablo hn Silas otsɨɨ: —Ye owãhalo õryok. Uhu olak aho kɨɨsɨhɨ
õryok.— Ochiyuhu õr karsel ehet hn otatɨm õr otsɨɨ: —Atokolɨhɨ lɨklo dɨt
ehet. Bolɨlo.— 40 Uje Pablo hn Silas otokolɨhɨchɨs karsel ehetɨke hn ohno otĩr
Lidia ihyuch. Oshuu Porrosht aabo otakɨsho lawich hn otsanɨmɨrãha Porrosht
ahwoso otatɨm õr. Uje yuwɨrke hn Pablo hn Silas ohno otokolɨhɨ dɨt ehet.

Pablo hn Silas otĩr Tesalónica.

17 1 Eseekite hn Pablo hõr Silas ohno chɨkãhachɨs erze duwo
Anfípolis hn Apolonia nehech otaachĩhɨ wahacha ese dɨt

Tesalónica. Israel oso õr sinagoga dechɨ. 2 Pablo shɨ ɨr ɨluu uje shish
hno tĩr sinagoga aho heke uje kal terɨhɨ sabta ich hno masaha sinagoga
ehet par shuu tre semana. Shiyokorãha õr Porrosht ahwoso erze oso uje
otakɨsho lawichɨhɨ sinagoga ehet. 3 Tatɨm õr ich shuu ɨmeheeychpa uje
Porrosht ahwoso tata uje Cristo tyenɨj toy hn ɨkpo. Pablo tatɨm õr ɨm: —
Ese Cristo uje shish anemlo wɨchɨ Jesús.— 4 Uu israel oso sohmɨramo ye
olotiis Pablope hn erze griego oso ich okɨhniya uje odechɨ sinagoga ehet
ich ye olotiis toy hn tɨmcher okɨhniya uje õr ɨhĩr late ich ye olotiispe.
Nos ohno õya Pablo hn Silas. 5 Eseekite hn erze israel oso uje otsotiis
Jesús omo erze oso okɨhniya uje õya Pablo ich opota õr. Heke otĩr erze
hnakɨrbo uje or ɨljaabo. Erze hnakɨrbo oshuu nos wɨr dɨt oso otakɨsho
lawich par uje ochishew Pablo hn Silas. Nos ohno ooshɨ otĩr Jasón ihyuch
par uje ochukwi Pablo hn Silas par uje ohnoy õr otseya õr wahacha õr
bahluwo õr ɨkɨch. 6 Uje ye odɨsh õr petɨkɨke hn ohnoy Jasón hn erze
Porrosht aabo yewo uje odechɨ. Ohnoy õr otseya õr wahacha õr bahluwo
õr ɨkɨch. Otɨbich otsɨɨ: —Pablo hn Silas wɨr uje shish odɨrkɨhɨ ĩrmo
lekɨtiyo hn shish oshiyokõr uje mĩhnɨk. Ele ahle ich otaachĩhɨ lɨka. 7 Wɨr
uje Jasón shuu otsakaha dahuchhna. Uje oshiyokorãha oso ich oshuu
kɨnaha par uje oshuu otsɨtak asa ley uje eyok rey César tata. Ese Pablo hn
Silas sole: “Rey yet de uje iich otsɨɨ Jesús.”— 8 Uje nos wɨr oso hn uu õr
bahluwo ochunt uje ɨtsorz ich ochesdelo. 9 Heke erze õr bahluwo oshuu
Jasón hõr ochɨbɨte erze hnotɨhɨchɨs par uje oshuu ũru uje Pablo hn Silas
tyenɨj otokolɨhɨ dɨt. Otatɨm õr otsɨɨ: —Uje otokolɨhɨ dɨt nehe hn oyuhu
erze olak hnote deeshpo.— Uje oshɨke hn erze õr bahluwo oym Jasón hõr
par uje wɨr ocheeshpo otĩr dahuch.

Pablo hn Silas otĩr dɨt Berea.

10 Eseekite hn Porrosht aabo shɨ oyem uje ich dɨhlak hn oshuu Pablo
hn Silas otokolɨhɨ dɨt ehet hn ohno otĩr dɨt Berea. Uje otaachĩhɨchɨs hn
omasaha erze israel oso õr sinagoga ehet. 11 Erze Berea oso wɨr õr ɨluu
ma om je erze Tesalónica oso. Erze dɨt Berea oso otsahmũr uje Pablo
hõr otatɨm õr hn shish õr ler Porrosht ahwoso par uje ochɨraha kɨmɨj
ũru o kɨmɨjɨ ye ũrpe erze uje Pablo tata. 12 Erze israel oso ich okɨhniya
ye olotiispe uje Pablo tata. Hn wɨr õr ɨtspo erze tɨmcher okɨhniya uje õr
ɨhĩr late uje ye olotiispe. Hn wɨr õr ɨtspo erze griego oso ich okɨhniya
uje ye olotiispe. 13 Eseekite hn erze israel oso uje odebuhu wahacha
Tesalónica ochunt uje Pablo sanɨmɨrãha Porrosht ahwosoho wahacha
Berea heke ohno otĩr Berea hn oshuu erze dɨt oso otsɨtak Pablo hõr. 14 Uje
Porrosht aabo ochunt uje ɨtsorz ɨchii oshuu ohnoy Pablo otseya wahacha
onoota bahluta wɨrc per Silas hn Timoteo shɨ otsakahachɨs Berea. 15 Erze
hnakɨrbo Berea oso uje õya Pablo ohnoy ɨre otseya wahacha dɨt Atenas.
Wɨchɨ dɨt dechɨ onoota bahluta wɨrc. Uje ocheeshpo hn otõhwa Pablo

ahwoso par uje otatɨm Silas hn Timoteo par uje oshiyokõr erze obiyo shɨchish ich ohno otsahn Pablo ɨjɨch.

Pablo de dɨt Atenas.

16 Eseekite uje ehn Pablo iyem Silas hn Timoteoho wahacha Atenas hn teychɨm erze kojano po uje erze oso oteeychãha. Ich nos de lekɨtiyo dɨt ehet ich kɨhnipa. Wɨr shuu ɨre dosdarak. 17 Mahn ɨre shish tĩr sinagoga ehet hn shiyokorãha erze israel oso hn erze griego oso uje otakɨsho lawichɨhɨ wahacha par uje oteeychãha Porrosht. Hn kal deeych ich Pablo tĩr wahacha dɨt ehet uje shish oso okɨhniya ode hn shiyokorãha õr. 18 Eseekite hn erze oso yewo uje otsahmũr otata lahwoso õr ɨluu iiyo otsɨɨ epicúreos hn uu yewo otsɨɨ estoicos. Erze ochish Pablo hn ich okeytkẽrye otsɨɨ: —Ese shɨ yermõhnak. ¿Wɨchɨ tata latɨkpo?— Yewo otatɨm õr otsɨɨ: —Ese shɨ ɨtso uje sanɨmɨrãha uu porrosht kɨnẽhet.— Wɨr otata oshuu ɨtsorz pork ochunt uje Pablo tata uje Jesús toni hn ɨkpo. 19 Ochish Pablo hn ohno õyye otĩr wahacha ese owich uje õr bahluwo shish otakɨsho lawichɨhɨ. Ese owich iich otsɨɨ Areópago. Uje otaachĩhɨ wahacha hn otatɨm Pablo otsɨɨ: —Sehe oyɨraha erze kuche ahlo uje atɨm erze osoko. 20 Erze õr ahwoso uje õhwaka ich ahlo. Yelɨj oyunt uje ɨtsorz. ¿Duhu ɨnaapo?— 21 Erze atenas oso hn nos wɨr dihipo kɨnãho uje odebuhuchɨs Atenas õr ɨre shish otatɨmye kuche uje ye odɨrehepe pork sehe odɨraha kuche ahlo.

22 Pablo iyehetɨhɨchɨs erze õr bahluwo õr ehet uje odechɨ hn tatɨm õr ɨm: —Hnakɨrbo watsaklo, olak uje ebuhu lɨklo Atenas, nos tokomo uje olak ich ahmũrlopa uje eeychãhalo kuche. 23 Uje tɨkɨrkɨhɨ ese dɨt ehet ich tokomo erze kojano po ich kɨhniya uje eeychãhalo. Tish altar nohmet uje atsewlo ebɨtɨlo uut otsɨɨ: “Wɨchɨ par Porrosht uje ye yɨrahalope.” Ese uje ye erahalope wɨchɨ uje sehe tɨtɨm olak. 24 Wɨchɨ uu Porrosht uje shiyokõr nãhu ɨrmõkite, hn shiyokõr nos wɨr kuche uje de ehet. Wɨchɨ ese poõrc hn hnɨmich ɨr yɨnsɨrc. Ye debuhu pwert ehetpe uje hnakɨrbo oshiyokõr par ɨre. 25 Ɨre nĩhyok ye nesit latɨk par uje oso oshiyokorĩhɨ ɨre pork wɨchɨ uje nos ɨshɨm oso õr ɨkɨrĩt. Wɨchɨ uje nos ɨshɨm oso uu õr ihyerc hn nos ɨshɨm õr wɨr kuche. 26 Porrosht shiyokõr hnakɨrbich nohmet wapkite hn shuu nos oso otãra ɨre par uje odebuhu ĩrmo lekɨtiyo. Porrosht chɨbɨte õr owɨlo uje odebuhu hn chɨbɨtpo ãyo terɨhɨ latɨkpo uje odebuhuchɨs. 27 Porrosht shiyokõr shuu ɨtsorz par uje nos oso õr pwele ochukwi ɨre. Sehe duhu oso odukwi ɨre nehech odish pork Porrosht ye dukuhlehe eyoklope. 28 Shɨ Porrosht wɨchɨ uje shuu eyok ɨka hn shuu eyok pwele telerrza. Shɨ ɨre uje shuu eyok de. Olak poruwo wɨshɨ uje õr eykdeyo otata otsɨɨ: “Eyok Porrosht aabo.” 29 Eyoklo Porrosht aabo heke ye ompe uje yuhulo wɨr ɨtso Porrosht erze kojano po hn erze oro hn erze plata. Wɨr shɨ hnakɨrbo oshiyokõrkite uje õr dɨtuwo. 30 Antkite shɨ oteeychãha

erze kuche mɨhnũwo per ye Porrosht dish latɨk pork ye odɨrehepe, per ele ahle Porrosht nos tatɨm eyoklo uje eyok de lekɨtiyo ɨm: “Uhulo olak aho nuuna uje ahakõrlo mɨhnũwo. Moymlo olak ɨluu mɨhnũwo hn ahakõrlo uje Porrosht sahmũr.” 31 Porrosht chɨbɨte ɨshɨrĩtkite uje sepyẽr erze uje oshiyokõr mɨhnũwo. Ye noym õrpe. Porrosht chiihla Jesuskite par jwe par sepyẽr õr. Jesús ye nimehĩ latɨk. Nos ye oloshpe par erze mɨhnũwo uje yet shiyokõr. Uje Porrosht shuu Jesús ɨkponi ich nos sowa õr uje ich ũru uje shuu ɨre nos sepyẽr wɨr oso uje oshiyokõr mɨhnũwo.—

32 Uje erze oso ochunt uje Pablo tata uje Jesús ɨkponi hn yewo ode uje shɨ oloter ɨre hn yewo otatɨm ɨre otsɨɨ: —Deeych yet nehe hn atɨm õryok ma erze õr ɨkpo.— 33 Eseekite hn Pablo tokolɨhɨchɨs erze õr bahluwo õr ɨkɨch. 34 Hnakɨrbo nohmɨramo ode uje ye olotiispe uje Pablo tata hn ohno õya ɨre. Nohmet de uje iich otsɨɨ Dionicio. Wɨchɨ õr bahluwa toy uje tɨbey ese dɨt. Tɨmcharrza yata de toy waa je iich otsɨɨ Dámaris. Yewo ode toy ese õr ehet uje õya Pablo.

Pablo hno tĩr dɨt Corinto.

18 1 Eseekite hn Pablo tokolɨhɨchɨs dɨt Atenas hn hno tĩr wahacha dɨt yet uje iich otsɨɨ Corinto. 2 Uje taachĩhɨ wahachkite hn chish nahnapsɨt uje iich otsɨɨ Aquila. Wɨchɨ shurẽhe ese hnɨmich Pontokite. Waa ɨr ɨrãhta iich otsɨɨ Priscila. Wɨr otãra dɨt Roma hn otaachĩhɨ dɨt Corintohna pork rey Claudio chɨbɨte leyni par shuu nos wɨr israel oso otokolɨhɨchɨs dɨt Roma uje dechɨ ese hnɨmich Italia. Pablo hno tekɨrɨhɨ õr. 3 Uu ɨr ɨbiyo shɨ ɨtso wɨr õr ɨbiyo heke debuhu õr ahɨr par oshiyokõr õr ihyuwo ochɨra bortɨso. Uje chɨmɨt hn ochiwãha. 4 Per kal terɨhɨ sabta ich Pablo hno tĩr sinagoga ehet par sanɨmɨrãha Porrosht ahwoso tatɨm erze israel oso hn erze yewo uje odechɨ. Sehe ye duhu olotiis Jesuspe.

5 Eseekite hn Silas hn Timoteo otokolɨhɨ Macedonia nehech otaachĩhɨ Pablo ahɨr. Heke wɨchɨ iim erze obiyo uje hõr Aquila oshiyokõr par uje kal deeych shɨ sanɨmɨrãha Porrosht ahwoso. Tatɨm erze israel oso uje Jesús wɨchɨ uu Cristo uje ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite. 6 Erze israel oso sehe onontew Pablo. Ochish majamichɨhɨ ɨre heke chishɨt lasuwo par yara pork sehe duhu odɨraha uje oshiyokõr mɨhnũwo. Tatɨm erze israel oso ɨm: —Kɨmɨjɨ etĩrlo urhuta bahluta ehet ich shɨ olak. Ye yokpe uje tuu etĩrlo wahacha pork ich titɨm olakɨke. Ele ahle ich takaha par tɨtĩr wɨr dihipo kɨnãho par titɨm õr Porrosht ahwoso.— 7 Uje tokolɨhɨ sinagoga ehet hn hno tĩr wahacha Ticio Justo ɨr ihyuch. Wɨchɨ teeychãha Porrosht. Uu ɨr ihyuch de sinagoga ahɨr. 8 Eseekite hn hnakɨrbich dechɨ uje iich otsɨɨ Crispo. Wɨchɨ õr bahluwa uje tɨbey wate sinagoga. Ɨre hn nos wɨr ɨr aabo hn ɨr iiso ye olotiis Jesuspe. Wɨr õr ɨtspo erze Corinto oso ich okɨhniya ochunt uje Pablo tata hn ye olotiis Jesuspe. Heke otohɨrm õr. 9 Dɨlt yet hn Jesús shuu Pablo teychɨm kuchẽrk uje nĩhyok ye latɨk pwele

teychɨm. Tatɨm Pablo ɨm: —Ye atɨla õr. Atɨm õr pahwoso. Ye moym uje
atɨm õr 10 pork shish yok de ahɨr. Nĩhyok yeẽk uje chish owa hn shuu
owa. Oso okɨhniya ode uje tyenɨj ye olotiis yokpe ese dɨt ehet.— 11 Uje
Pablo chunt ɨtsorz hn sakahachɨs shuu ãyt nohmɨra hn pehet ĩya. Shish
shiyokorãha õr Porrosht ahwoso.
12 Eseekite uje ehn ese Galión gobernadorɨhɨchis hnɨmich Acaya hn
erze Israel oso uje otsotiis Jesús otakɨsho lawich hn ochishew Pablo.
Ohnoy otseya ese gobernador ɨkɨch. 13 Otatɨm ese gobernador otsɨɨ:
—Pablo shuu oso oteeychãha Porrosht per shuu oso oyuwe õryok ley.—
14 Pablo sehe tatɨm ese gobernador uje ye ũrpe per ese gobernador tatɨm
erze israel oso ɨm: —Kɨmɨjɨ atɨmlo yok uje ɨre shiyokõr uje ye gobierno
ɨr ley nahmũrpe ich takĩr olak 15 per shɨ olak ye ahmũrlope uje wɨchɨ
sanɨmɨrãha. Ye ahmũrlope uje wɨchɨ tata uu olak poruwo wɨshɨ hn tata
uu olak ley. Uu gobierno ɨr ley ye dɨtakpe erze uje atɨmlo yok heke shɨ
olak enshiilo. Ye tahmũr tinshiipe.— 16 Ese gobernador shuu ochiyuhu
orĩhɨchɨs dahuch ehet. 17 Uje Sóstenes tokolɨhɨ gobernador ihyuch hn oso
ochishew ɨre hn otsepyer ɨrehe ese gobernador ihyuch ɨkɨch. Ese Galión
ye nahmũr dale ɨkɨchpe. Ese Sóstenes wɨchɨ uje tɨbey sinagoga.

Pablo cheeshpo tĩr Antioquía hn tĩr hnɨmich Asia.

18 Eseekite ich daalo kɨhniya uje Pablo sakaha Corinto. Wɨchɨ seta
Porrosht aabo pork sehe do tĩr Siria. Priscila hn Aquila õya ɨre ohno
odɨrkɨhɨ hnɨmich. Uje otaachĩhɨ wahacha dɨt Cencrea hn Pablo shuu
otuhu deheta par yara pork chɨbɨte lahwoshna par shiyokõr kuchẽrk.
Oyãha pohorrza par otĩr Siria yɨt. 19 Uje oyehechɨs dehet pehet hn
oyhnɨmich par ohno otĩr wahacha Efeso par otekɨrɨhɨ Porrosht aabo.
Pablo tatɨm Priscila hn Aquila par odebuhu Efeso hn wɨchɨ hno tĩr
sinagoga ehet hn sakɨt wɨr israel oso uje otakɨsho lawichɨhɨchɨs. 20 Õr ɨre
otsapur Pablo par sehe oduhu hap lakahachɨs Efeso per ɨre ye nahmũrpe.
21 Uje ehn yahpaa do tokole ich tatɨm õr ɨm: —Kɨmɨjɨ Porrosht nahmũr
ich tekɨrɨhɨ olakpo.— Pablo tokolɨhɨ dɨt Efeso hn iyãha pohorrza hno tĩr
Siria yɨt. 22 Uje asa pohorrza iyehechɨs dɨt Cesarea hn Pablo ihnɨmichɨhɨ
hno tɨr dɨt Jerusalén. Uje seta wɨr Porrosht aabo wahacha hn tokolɨhɨ
Jerusalén. Hno tĩr Antioquía. 23 Ich daalo kɨhniya uje Pablo sakaha
Antioquiani hn tokolpo hno tĩr lekɨtiyoho erze hnɨmo uje iiyo otsɨɨ
Galacia hn Frigia. Hno tekɨrɨhɨ wɨr Porrosht aabo yewo hn nos sãkɨt õr
par shuu ma otsahmũr Porrosht.

Apolos sanɨmɨrãha Porrosht ahwoso dɨt Efeso.

24 Eseekite uje Pablo tekɨrɨhɨ Porrosht aaboho lekɨtiyo hn hnakɨrbich
yet taachĩhɨ dɨt Efeso. Wɨchɨ israel ya. Ɨr iich otsɨɨ Apolos. Wɨchɨ tãra dɨt
Alejandría. Ɨre ich chɨrahapa uje chilehet hn chɨraha Porrosht ahwoso

toy. 25 Yeẽk de uje shiyokorãha ɨre ɨrhĩch ɨluu heke shish shiyokorãha
oso lekɨtiyo ich sɨhnew tatɨm õr uu ɨrhĩch ɨr ɨluu ich shuu ũrpa per
ɨre ye yẽrɨj dɨraha yeẽkpo Jesús. Shɨ chunt uje Juan uu tohɨrm oso
tata. 26 Ɨchii Apolos iyehetɨhɨ sinagoga ehet hn shiyokorãha õr. Ye tola
õrpe. Uje Priscila hn Aquila ochunt ɨr ahwoso ich ohnoy ɨre otseya
ejwert. Oshiyokorãha ɨre Jesús ɨluu ich oshuu ɨmeheech. 27 Eseekite
hn Apolos sehe do tĩr wahacha ese hnɨmich uje iich otsɨɨ Acaya. Heke
erze Porrosht aabo otatɨm otsɨɨ: —Ẽhe, bo.— Ochichew hutɨta par
hnoy ɨshɨm erze Porrosht aabo uje ode wahacha par uje ochɨraha ɨre.
Uje taachĩhɨ wahacha Acaya ich takashɨm õrpa. Wɨr uje Porrosht sosɨr
õrni par uje ye odotiis Jesuspe. 28 Apolos hn erze israel oso uje otsotiis
Jesús okeytkeryẽhe erze oso õr ɨkɨch. Apolos shiyokorãha õr Porrosht
ahwoso ich shuu ũrpa par shuu ochɨraha uje Jesús wɨchɨ Cristo uje ɨshɨ õr
hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite. Shish tatɨm õr nehech ye odɨraha uje otata.

Pablo hno tĩr Efeso.

19 1 Eseekite uje ehn Apolos dechɨ Corinto hn Pablo hno chɨkãha ese
dehet nehech taachĩhɨ Efeso. Chish hnakɨrboho wahacha uje ye
olotiis Porroshtpe. 2 Pablo tatɨm õr ɨm: —¿Uu tenit uje ye otiislo Porrosht
petɨkni sehe tɨkɨraha kɨmɨjɨ Porrosht Ɨchɨbich masaha olak aho?— Õr
ɨre otatɨm Pablo otsɨɨ: —Nĩhyok, yelɨj oyunt uje Porrosht Ɨchɨbich de.—
3 Tatɨm õr ɨm: —¿Par latɨkpo uhu otohɨrm olak?— Hn õr ɨre otatɨm otsɨɨ:
—Juan lɨshɨ wɨchɨ je tohɨrm õryok.— 4 Pablo tatɨm õr ɨm: —Juan shɨ
tohɨrm õr uje oshuu laho chuuna uje oshiyokõr uje mɨhnũwo par sehe
duhu oniyokõr uje Porrosht sahmũr. Ese Juan lɨshɨ tatɨm osoni ɨm: “Ye
otiislo ese uje tɨrẽt iyehe piyẽr.”— Hn Pablo tatɨm õr ɨm: —Ese uje iyehe
Juan nẽr wɨchɨ Jesús.— 5 Uje nos ochunt uje shuu ɨtsorz hn nos otohɨrm
õr ochĩra õr Jesús iich. 6 Uje Pablo chɨbɨte nahme õr hu eyo ich sapur
Porrosht hn Porrosht Ɨchɨbich masaha õr. Otseẽt õr ahwoso kɨnãho hn
otata uu kuche uje Porrosht tatɨm õr. 7 Erze hnakɨrbo wɨr õr dose.

8 Eseekite hn Pablo masaha sinagoga ehet par sakɨt erze oso uje odechɨ.
Ye tola õrpe. Shekurko tre uje shish sakɨt õr. Tatɨm õr uje Porrosht ich
dich hn tɨbey daabo. Sanɨmɨrãha Porrosht ahwoso tatɨm õr ich shuu
ɨmeheeych. 9 Per nohmɨramo uje odechɨ oshuu dehe kata. Shish otsotiis
Jesús. Oyehe oso õr ɨkɨch hn ochish majamichɨhɨ Jesús. Heke Pablo iim
õr hn tokolɨhɨ sinagoga ehet. Hnoy uu Porrosht aabo seya õr wahacha
Tirano ihyuch. Kal deeych shish sanɨmɨrãha uu Porrosht ahwoso tatɨm
õr. 10 Ãyo osiyer uje shish sakɨt õr shuu ɨtsorz heke nos wɨr israel oso hn
erze griego yewo uje odebuhu ese hnɨmich Asia ochunt erze ɨrhĩch Jesús
ɨr ahwoso.

11 Porrosht shuu Pablo shiyokõr kuche uje ich kɨnãho pisho uje nĩhyok
ye latɨk pwele niyokõr. 12 Wɨr uje otsakɨhɨr Pablo ochĩra wɨr peywẽr hn

ohnoy oshɨm erze uje õr permo par uje chukuta õr hn oshɨm erze uje
demonyo de õr aho par shuu tokole. Ohnoy toy erze shekɨpo uje oshiyeru
dekɨch uje ochĩra obiyo par chukuta õr. 13 Eseekite hn uu israel oso yewo
ode uje shish odɨrkɨhɨ lekɨtiyohochɨs dɨt ehet par uje ochiyuhu demonyo.
Sehe õr prowa odiyuhu demonyo onĩra Jesús iich. Okeytkẽrye sehe
otatɨm wɨr demonyo otsɨɨ: —Oyĩra owa Jesús iich uje Pablo sanɨmɨrãha
shuu ɨtsorz par atokolɨhɨ wɨchɨ ehet.— 14 Õr syete hnakɨrbo uje sehe
oniyokõr oduhu ɨlorz. Wɨr õr deych iich otsɨɨ Esceva. Wɨchɨ saserdote õr
bahluwa per ye saserdote õr bahlut pishtpe. 15 Uje õr prowa hn demonit
tatɨm õr ɨm: —Tɨkɨraha Jesús hn tɨkɨraha Pablo. ¿Per olak yeniipo?—
16 Ese hnakɨrbich uje demonit de ehet ukurbo deyo de. Dale õr. Shuu
õr nehech otokole pwert ehet hn ooshɨ. Ich nos omehshɨp eeych hn õr
armɨtsɨ tokole. 17 Nos wɨr israel oso hn uu griego yewo uje odebuhuchɨs
Efeso ochunt uje tokole ɨtsorz heke ochɨraha uje ye ompe oloter Jesús iich
pork wɨchɨ dich. 18 Okɨhniya uje ye olotiis Jesús otaachĩhɨ erze Porrosht
aabo yewo õr ɨkɨch hn otatɨm õr wɨr kuche mɨhnũwo uje oshiyokõrkite.
19 Antni ich okɨhniya uje ochukuta õr ochĩra õr Satanás ukurbo hn
otõhwa erze ɨr hute uje tata Satanás hn otserũhu oso õr ɨkɨch. Ich otɨskẽr
erze hute ɨr bahat. Shɨ ɨtso uje hnakɨrbo õr dyes ochish obiyo nehech
terɨhɨ dyes y seys ãyo. 20 Shish oso ich ma okɨhniya uje ode lekɨtiyo
ochunt uje Porrosht shiyokõr shuu ɨtsorz hn ochɨraha uje Porrosht ahwoso
ukurbo deyo de.

21 Eseekite hn Pablo chuuna uje Porrosht Ɨchɨbich sehe duhu do tĩr
erze hnɨmo Macedonia hn Acaya hn hnopo tĩr Jerusalén. Pablo tatɨm õr
ɨm: —Uje tekɨrɨhɨ Jerusalén nehe hn sehe titĩr dɨt Roma toy.— 22 Pablo
shuu Timoteo hn Erasto ohno wap otĩr hnɨmich Macedonia. Wɨr uje shish
otakashɨm ɨre. Shɨ Pablo sehe hap lakaha Asia duhu pɨkaap.

Oso okɨhniya otɨbichɨhɨ dɨt Efeso.

23 Eseekite hn oso okɨhniya otɨbichɨhɨ wahacha Efeso pork ye onahmũr
Jesús ɨluupe. 24 Ese uje shuu otɨbich iich otsɨɨ Demetrio. Uu ɨr ɨbiyo shɨ
shiyokõr pwert ɨjaabo chĩra plata pishɨ par ochɨbɨte erze kojano po uje
oteeychãha waa je iich otsɨɨ Artemisa. Ese Demetrio shuu otserz hnote
ich kɨhniya uje oshiyokõr pwert ɨjaabo ɨtso ɨre. 25 Wɨchɨ shuu nos otakɨsho
lawich erze uje õr ɨbiyo ɨtso ɨre. Tatɨm õr ɨm: —Hnakɨrbo watsaklo, nos
wɨr eyoklo uje yishlo erze obiyo ich yerzlo hnote ich kɨhniya. 26 Shish
entlo uje Pablo shuu ɨtsorz ɨm: “Erze uje ahakõrlo wɨr ye Porroshtpe.”
Hn amlo uje Pablo shuu oso okɨhniya õr eyuwo kɨnãho lɨka dɨt Efeso
hn lekɨtiyo ele hnɨmich Asia heke oym asa Artemisa uje oteeychãhani.
27 Ich ye ompe uje ɨtsorz. Yiyokõrlo latɨkpo kɨmɨjɨ ɨre ye duhu wɨr eyok
ɨbiyo jukur. Ye shɨ ese uje Pablo shiyokõr. Wɨchɨ ye duhu asa eyok iglesya
jukurpe waa je yeeychãha wate kojano po iich otsɨɨ Artemisa. Hn ɨtspo je

ye jukur nehe asa Artemisa waa je oso oteeychãha lekɨtiyo Asia hn ĩrmo
lekɨtiyo.—
28 Uje ochunt ɨtsorz ich ochesdelo hn otɨbich otsɨi: —Artemisa waa
je de lɨka Efeso ich ɨlɨ om.— 29 Wɨsɨk wɨsɨk hn nos wɨr dɨt oso otakɨsho
lawich hn õya Demetrio. Ochishew Gayo hn Aristarco. Wɨr Macedonia
oso. Shɨ õya Pablo. Nos ohnoy õr otseya õr wahacha kanshɨt. 30 Pablo
sehe do tĩr wahacha kanshɨt ehet par keytkẽr wɨr oso per Porrosht aabo
otsontew ɨre. 31 Politik yewo uje ochish gobierno ɨbiyo odechɨ hnɨmich
Asia. Ich otsahmũr Pablo hn oshuu otatɨm ɨre otsɨi: —Ye amsaha ese
kanshɨt ehet.— 32 Nos wɨr oso uje odechɨ kanshɨt ehet ye otakɨsho
lahwostpe. Heke yewo otɨbich ich kɨnãho hn yewo otɨbich ich kɨnãho.
Kasi nos wɨr õr ɨre ye odɨrehepe keshɨ ɨnaapo heke otakɨsho lawich.
33 Eseekite hn uu israel oso ochukus Alejandro otseya oso õr ɨkɨch. Yewo
otɨbich otatɨm Alejandro uje tyenɨj tatɨm õr. Alejandro sem nahmta par
uje ye duhu odiilehetpe par uje pwele tatɨm wɨr oso uje erze israel oso ye
oniyokõr latɨk. 34 Uje oteychɨm Alejandro ich ochɨraha uje wɨchɨ israelya.
Heke otɨbich nos õr ɨtsye otsɨi: —Artemisa waa je de lɨka Efeso ich ɨlɨ
om.— Otɨbich oshuu ɨtsorz nehech do hora. 35 Ese õr bahlut uje tɨbey
ese dɨt tatɨm wɨr oso par ye duhu odiilehetpe. Tatɨm õr ɨm: —Hnakɨrbo
watsaklo, nos oso uje ode ĩrmo lekɨtiyo ochɨraha uje eyok Efeso oso
yɨbey asa Artemisa ihyuch hn uu kojach pɨt uje tãra poõrzkite. 36 Nos
oso ochɨraha uje ɨtsorz ese uje titɨm olakɨke, heke ich ma om uhulo olak
aho kɨɨs par uje ye ahakõrlo uje mĩhnɨk.— 37 Hn ese õr bahlut tatɨm õr
ɨm: —Erze hnakɨrbo uje ohwĩlo õrkɨ ye otorha Artemisa ɨr kushjarõho
ihyuch ehetpe hn ye odish majamichɨhɨ Artemisape. 38 Kɨmɨjɨ Demetrio
hn erze uje õr ɨbiyo ɨtso ɨre sehe õr denunsya yeẽk uje shiyokõr mĩhnɨk
ich tyenɨj otĩr jwe ɨkɨch wap par uje oshuu jwe tɨbi wɨchɨ. 39 Kɨmɨjɨ sehe
atɨmlo õr kuchẽrk yet ich tyenɨj anemlo uje õr bahluwo otakɨsho lawich.
40 Erze uje ahakõrlo ele deeych ich ye ompe. Shɨ ahakõrlo pehebɨt data. Je
gobernador nunt hn dapur hn ¿yuhu ɨnaapo? Nĩhyok ye eyok pwele yitɨm
latɨk.— 41 Uje ese õr bahlut tatɨm õr shuu ɨtsorzɨke ich shuu ohno otseyhi.

Pablo hno tĩr erze hnɨmo Macedonia hn Grecia.

20 1 Eseekite uje ich yuwɨrke ese pehebɨt data uje oshiyokorĩhɨ
kanshɨt ehetɨke hn Pablo shuu otɨbii wɨr Porrosht aabo shuu
otakɨsho lawich hn sakɨt õr. Uje ich yuwɨrke hn tatɨm õr ɨm: —Takaha
tɨtĩr Macedonia.— 2 Pablo tekɨrɨhɨ lekɨtiyohochɨs erze duwo je dechɨ
Macedonia uje Porrosht aabo ode. Sakɨt õr par ma otsahmũr Porrosht. Tĩr
lekɨtiyo nehech taachĩhɨ wahacha ese hnɨmich Grecia. 3 Ich shekurko tre
uje wɨchɨ sakahachɨs Grecia. Uje wɨchɨ chɨmɨt ɨre par iyãha pohorrza tĩr
wahacha Siria hn chunt uje erze israel oso okeytkẽrye par sehe oduhu ɨre.
Heke chɨbɨte par cheeshpo chɨkãha Macedonia. 4 Ich okɨhniya õya Pablo.

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

Sópater ĩya ɨre. Wɨchɨ dɨt Berea os. Ɨr deych iich otsɨɨ Pirro. Aristarco hn Segundo õya Pablo toy. Wɨr dɨt Tesalónica oso. Gayo ĩya õr toy. Wɨchɨ dɨt Derbe os. Timoteo dechɨ toy. Tiquico hn Trófimo odechɨ toy. Wɨr otãra wahacha hnɨmich Asia. 5 Nos wɨr õr ɨre ohno wap oyem Pablo wahacha Troas.

Lucas ĩya Pablo uje hno tĩr dɨt Troas.

6 Eseekite uje ese õr ahamich yuwɨrke uje israel oso otew pan uje ye eyhirãsh hn Pablo hn nos wɨr õryok oyitokolɨhɨchɨs Filipos oyonãha pohorrza. Ich daalo sinko hn oyaachĩhɨchɨs dɨt Troas hn oyishyehechɨs. Oyiyahachɨs nehech daalo syete. 7 Uje ich terɨhɨ domingo hn Pablo shuu Porrosht aabo otakɨsho lawich par oho Santa Cena. Pablo shiyokorãha õr nehech dɨhlich pehet. Ich ahwoso berzo pork sehe dechole hn do. 8 Ich nampɨr yesh kɨhniya ese pwert ehet uje oyakɨsho õryok owich. Ese pwertɨt de porĩtpa. 9 Eseekite hn pɨkɨhnint hnakɨrbitɨt dechɨ uje iich otsɨɨ Eutico. Shɨ sakaha asa mɨntanta. Uje Pablo shiyokorãha õr ich ahwoso berzo hn ese pɨkɨhnint hnakɨrbitɨt katɨta nehech nɨmẽhe kũhɨr. Tãra ese pwert mɨntanta uje tre piso hn kay. Ochishew ɨre per ich tokɨ. 10 Pablo ihnɨmich hn sɨtĩr ɨre hnɨmich hn chishew ese pɨkɨhnint hnakɨrbitɨt. Tatɨm erze Porrosht aabo ɨm: —Ye atɨlɨlo. Ye tope.— 11 Hno cheeshpo dohɨr poõrzpo. Ɨshɨm õr pan hn Santa Cena. Otew hn oho. Sakɨt õr nehech deeych tokole hn hno. 12 Hn erze oso ohnoy ese pɨkɨhnint hnakɨrbitɨt uje ich ɨkpoko hn ich õr aylpa.

Pablo hõr ohno otĩr dɨt Mileto.

13 Eseekite hn õryok oyitokole wap. Oyonãha pohorrza oyɨtĩr dɨt Aso. Pablo tatɨm õryok uje dɨrkɨhɨ hnɨmich tɨr Aso par iyãha asa pohorrzɨhɨchɨs par ĩya õryok. 14 Uje Pablo chish oryokĩhɨchɨs Aso hn ii pohorrza ehet ĩya õryok hn oyitokole oyɨtĩr wahacha dɨt Mitilene. 15 Deychole hn oyitokolɨhɨchɨs Mitilene hn oyɨkãhachɨs ese hnɨmich Quío ɨkɨch. Hn uu deeych yet hn oyiyuwe ese hnɨmich Samos hn deychole yet hn oyaachĩhɨ wahacha dɨt Mileto. 16 Pablo ye nahmũr dakahachɨspe ese hnɨmich Asia pork sehe taachĩhɨ Jerusalén uje ehn yahpaa terɨhɨ ese õr ahamich uje iich otsɨɨ Pentecostés. Ese dɨt Efeso dechɨ hnɨmich Asia hn ye nahmũr tĩrpe. 17 Heke uje õryok dechɨ Mileto hn Pablo shuu otɨbii erze anciano uje odechɨ Efeso uje otɨbey Porrosht aabo.

Pablo shiyokorãha anciano uje otãra Efeso.

18 Eseekite uje erze anciano otaachĩhɨchɨs hn Pablo tatɨm õr ɨm: —Uje takaachĩhɨchɨs wapni ese hnɨmich Asia nehech ele ahle ich nos erahalo uje tiyokorĩhɨ olak ehet. 19 Uje yok dechɨ olak ahɨr yelɨj tuu yok dich. Shish tiyokõr Porrosht ɨbiyo tiyokorãha olak nehech tɨkiyerh. Erze

israel oso shish sehe oniyokõr kuche mɨhnuwõho yok. 20 Erahalo uje ye
takɨs kuchpe. Shish nos tiyokorãha olak erze kuche uje om par erahalo.
Tiyokorãha olak uje akasho olak owich hn tiyokorãha olakpo uje olak de
olak ihyuwo. 21 Titɨm erze israel oso hn nos wɨr dihipo kɨnãho par oshuu
daho chuuna uje oshiyokõr uje mɨhnũwo par uje nos oym wɨr deluu
mɨhnũwo hn oshiyokõr uje Porrosht sahmũr hn ye otiislo õryok ɨrhĩch
Jesucristope. 22 Ele ahle ich Porrosht ɨchɨbich shuu takaha tɨtĩr Jerusalén.
Ye tɨkɨraha keshɨ latɨk tokolɨhɨ yokɨhɨ wahacha nehe. 23 Uje nos tekɨrɨhɨ
erze duwohna hn Porrosht ɨchɨbich shish shuu hnakɨrbo otatɨm yok uje
tɨtĩr Jerusalén ich oshiyeru yok hn oshiyokorĩhɨ yok uu kuche mɨhnũwo.
24 Par yok ich ye latɨkɨsh. Kɨmɨjɨ tɨkɨtɨ shɨ tɨkɨtɨ. Shɨ sehe tɨhna wɨr pɨbiyo
uje Jesús shuu tiyokõr. Erze pɨbiyo shɨ titɨm õr Porrosht ahwoso ɨhĩrtso
uje ye olotiis Jesuspe ich ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr.
25 Tɨkɨraha uje ich ye nos amlo yok nehe hnii erze yewo uje tɨtĩr õrni
hn tanɨmɨrãha Porrosht ahwoso titɨm õr uje Cristo ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ
Porrosht ahɨr. 26 Heke ele ahle titɨm olak. Kɨmɨjɨ etĩrlo urhuta bahluta
ehet ich ye eytɨlo yok. Shɨ olak 27 pork ye takɨs kuchpe. Shish nos
tiyokorãha olak erze kuche uje Porrosht sehe duhu erahalo. 28 Abeylshɨp
olak hn abeylshɨp Porrosht aabo uje Porrosht ɨchɨbich shuu amsahalo par
õr bahluwoni. Abeylshɨp õr pork wɨr Porrosht aabo. Uje Jesús toni ich
tiya õr chĩra narmɨsta. Wɨchɨ uu õr bahat. 29 Tɨkɨraha uje tɨkitokolɨhɨ lɨka
ich yewo otaachĩhɨ olak ehet hn oshuu Porrosht aabo õr eyuwo kɨnãho
shɨ ɨtso uje ɨlpiyot masaha erze obeje ehet hn chishew yata. 30 Olak
anciano. Je deeych yet nehe hn ese olak ehet yeẽk de uje shuu Porrosht
ahwoso poshɨk par sehnyẽr wɨr Porrosht aabo. Sehe duhu onõya ɨre.
31 Abeylshɨp erze olak ɨbiyo uje ahakõrlo. Olak eyucha erze uje tiyokõrni.
Shɨ tɨkɨbey olak nehech tre ãyo uje yok dechɨ olak ahɨrni. Deeych hn
dɨhlak shish titɨm olak nehech uhulo tɨkiyerh. 32 Ele ahle shɨ tɨbɨte par
uje Porrosht tɨbey olak. Porrosht ahwoso wɨr uje tyenɨj takashɨm olak hn
pwele shuu erahalo uje Porrosht sahmũr par uje olak owich de Porrosht ɨr
aabo õr ahɨr. 33 Yelɨj tobɨta yeẽk plata pishɨ hn oro hn õr ishuwo par yok.
34 Erahalo uje tish obiyo tĩr pɨhme par uje tɨkiya uje nihyokõho pahɨr.
Hn tish obiyo par tɨkiya uje nihyokĩhɨ pihyẽr õr ahɨr. 35 Shish tokowa
olak par uje aslo obiyo ich ehnewlo uhulo ɨtso yok par uje olak pwele
akashɨmlo erze uje ye õr ukurbĩrsh. Olak eyucha ese eyok ɨrhĩch Jesús ɨr
ahwoso uje titɨm olak. “Kɨmɨjɨ yeẽk dosɨmɨhɨ olak kuchɨt ich om per shish
ma om uje asɨmlo yeẽk kuchɨt.”—
36 Uje Pablo tatɨm õr shuu ɨtsorzɨke hn icha dete hnɨmo hn nos wɨr õr
ɨre oshiyokõr oshuu ɨtsorz hn õr orar otsapur Porrosht. 37 Nos wɨr õr ɨre
ochishew Pablo hn ochuku ũr hn oyerh. 38 Ich õr dosdarakpa pork ich
tatɨm õrkɨ uje ich ye onomo ɨre petɨk nehe. Nos wɨr õr ɨre õya Pablo otĩr
wahacha pohorrza wɨrc hn wɨchɨ ii pohorrza ehet.

Pablo hõr ohno otĩr Jerusalén.

21 1 Eseekite uje oyitokolɨhɨchɨs Porrosht aabo õr ahɨr hn
oyonãha pohorrza oyɨtĩr wahacha ese hnɨmich uje iich otsɨɨ
Cos. Oyitokolɨhɨchɨs Cos hn deeych yet oyaachĩhɨ ese hnɨmich Rodas.
Oyitokolɨhɨchɨs Rodas hn oyɨtĩr wahacha ese dɨt Pátara. 2 Oyihnɨmichɨhɨ
pohorrza ehet hn oyish pohorrza yata waa je hno tĩr Fenicia hn oyonãha.
3 Oyumo ese hnɨmich Chipre uje oyɨkãhachɨs. De norte yɨt per shish õryok
oyonãha nehech oyaachĩhɨ wahacha ese dɨt Tiro uje dechɨ ese hnɨmich Siria.
Uje ehn ochɨrmas kushjãro uje de pohorrza ehet ese dɨt Tiro 4 hn oyihnɨmich
oyish Porrosht aabohochɨs. Oyiyaha õr ahɨr nehech daalo syete. Porrosht
ɨchɨbich tatɨm õr par uje otatɨm Pablo par uje ye tĩr Jerusalén. 5 Uje ich terɨhɨ
erze daalo syete hn oyitokolɨhɨchɨs. Nos wɨr Porrosht aabo hn uu õr ɨrẽhte
hn uu õr aabo õya õryok uje oyɨtĩr onoota bahluta wɨrc. Uje oyaachĩhɨchɨs
hn nos oyotsa õryok kete hnɨmo hn õryok orar oyapur Porrosht. 6 Uje ich
yuwɨrke hn oyetye hn oyi pohorrza ehet hn wɨr ohno otseyhi. 7 Oyitokolɨhɨ
dɨt Tiro hn oyonãha asa pohorrza nehech oyaachĩhɨ wahacha dɨt Tolemaida.
Uje oyaachĩhɨchɨs hn oyish Porrosht aabo hn oyete õr. Oyiyaha õr ahɨr
deeych nohmɨra. 8 Deychole hn oyitokolɨhɨ Tolemaida oyɨtĩr dɨt Cesarea.
Oyiyahachɨs Felipe ɨr ihyuch. Ese Felipe wɨchɨ shish sanɨmɨrãha Porrosht
ahwoso. Ɨr diakonoho wahacha Jerusalén uje ehn õr syetekite. 9 Ese Felipe
eebe ode uje õr kwatro. Õr phar. Wɨr profeta yẽr pork Porrosht ɨchɨbich shish
shuu ochɨraha kuche par uje otatɨm erze Porrosht aabo yewo. 10 Uje ehn
õryok dechɨ daalo arhaabo hn profet yet taãcha iich otsɨɨ Agabo. Tãr wahacha
Judea. 11 Uje taachĩhɨchɨs õryok ahɨr hn chiyuhu Pablo ɨhɨrosht. Shiyeru
nahmike hn shiyeru deer hn Agabo tatɨm õryok ɨm: —Porrosht ɨchɨbich sole:
“Erze israel oso uje odechɨ Jerusalén tyenɨj ochishew ese õr ɨhɨrosht yɨnsɨrc
hn oshɨm wɨr dihipo kɨnãho nehe.”— 12 Uje oyunt uje ɨtsorz hn oyitɨm Pablo
par uje ye tĩr Jerusalén nehe. 13 Pablo tatɨm õryok ɨm: —¿Ɨnaapo heke eyerhlo
hn ich uhulo yok dosdarak? Ye tɨkɨtɨlpe par uje oshiyeru yok hn ye tɨkɨtɨlpe
par uje oshuu yok oshuu tɨkɨtɨ wahacha Jerusalén. Shɨ pork ye tokotiis uu
õryok ɨrhĩch Jesús ich ye tɨkɨtɨlpe uje tɨkɨtɨ.— 14 Pablo shish chɨbɨte uje hno
tĩr Jerusalén nehe hn ye õryok pwele oyontew heke oyukwim uje oyitɨm ɨre
oyuhu ɨtsorz: —Shɨ Porrosht niyokõr uje ɨre sahmũr.—
15 Eseekite hn oyɨnshii õryok hn oyuko oyɨtĩr Jerusalén. 16 Porrosht
aabo yewo uje otãra wahacha Cesarea õya õryok. Wɨr uje ohnoy õryok
otseya õryok ese hnakɨrbich ihyuch uje iich otsɨɨ Mnasón. Wɨchɨ os watak
uje Porrosht aap. Tãra Chipre. Õryok tyenɨj oyiyakaha ɨr ihyuch.

Pablo tekɨrɨhɨ Santiago.

17 Eseekite uje oyaachĩhɨchɨs Jerusalén hn oyekɨrɨhɨ uu Porrosht aabo
ich õr aylpa. 18 Uje ich deychole hn oyukwĩya Pablo oyɨtĩr Santiago. Nos

wɨr anciano uje otɨbey Porrosht aaboho wahacha Jerusalén odechɨ toy.
19 Pablo seta õr hn nos tatɨm õr uu kuche uje Porrosht shiyokorĩhɨ wɨr
dihipo kɨnãhoni hn tatɨm õr toy uje Porrosht shuu shiyokorãha õrni.
20 Nos wɨr õr ɨre ochunt uje ɨtsorz hn otata otsɨɨ: —Ich om uje Porrosht
shiyokõrni.— Santiago hõr otatɨm Pablo otsɨɨ: —Eraha uje erze israel
oso ich õr miles uje ye olotiis Jesuspe hn omasaha par Porrosht aabo. Õr
ɨre ich otsahmũr asa ley waa je Moises chichewkite. 21 Yewo ode lɨka uje
ochinehnɨm owa otatɨm erze Porrosht aabo otsɨɨ: "Pablo nos shiyokorãha
erze israel oso uje ode wahacha dihipo kɨnãho õr hnɨmo tatɨm õr par
uje oym asa ley waa je Moises chichewkite." Hn ochinehnɨm owa otsɨɨ:
"Pablo shiyokorãha wɨr israel oso par uje ye odɨbɨte erze õr aabo õr
yar hn shiyokorãha õrpo par uje nos oym asa deluuta uje eyok poruwo
wɨshɨ oshɨm eyokni." 22 Uje ehn yahpaa erze oso onunt uje aãchhna hn
otakɨsho lawich nehe ich tyenɨj yiyokõr kuchẽrk. 23 Ahakõr uje oyitɨm
owa. Hnakɨrbo õr kwatro odechɨ Porrosht aabo õr ahɨr uje ochɨbɨte
lahwoshna par uje tyenɨj oshiyokõr kuche. 24 Wap boy erze õr kwatro
par uje onɨshii õr hn owa. Uje onɨshii olak ich boy õr eya õr wahacha
templo patikɨt ehet hn eshɨ par otuhu õr hu onɨnshɨp hn owa ɨtspo uhu
otuhu eheta onɨnshɨp. Uje nos wɨr Porrosht aabo omo uje tyenɨj ahakõr
ich tyenɨj ochɨraha uje ich ye ũrpe uje ochuntni. Heke ochɨraha uje erze
yewo wɨr shɨ otata lekushi pork ahakõr uje ley tata.— 25 Hn Santiago
hõr otatɨm Pablo otsɨɨ: —Nos wɨr dihipo kɨnãho uje ye olotiis Jesuspe
oyichew hutɨtani hn oyosɨm õr. Õryok oyɨbɨte uje tata par uje ye otew
erze loshɨpo uje oshuu par oteeychãha kojan po. "Ye elɨlo armɨtsɨ. Ye elɨlo
erze loshɨpo uje oshiyeru weheta poõrc hn ye armɨsta tokolpe. Ich om uje
hnakɨrbich umuhu nerãhta ahɨr hn ompo uje tɨmcharrza umuhu dabich
ahɨr, per ich mĩhnɨk uje ye onoyhi pishye ahɨrpe hn shɨ omuhuye ahɨr.
Ich mĩhnɨk uje otorãhaye hn ich mĩhnɨk uje tɨmcher õyhi yẽr ahɨr hn ich
mĩhnɨk uje hnakɨrbo õyhiye ahɨr hn ich mĩhnɨk uje yeẽk sahat loshɨpɨt hn
ich mĩhnɨk uje yanak shuu loshɨpɨt sahat ɨre hn ich mĩhnɨk uje pɨkɨhnino
hn pɨkɨhnine oshiyokõr oshuu ɨtsorz toy."—

Ochishew Pablo templo patikɨt ehet.

26 Eseekite uje ich dechole hn Pablo hõr erze hnakɨrbo õr kwatro
onɨshii ɨre par otĩr templo. Uje ich ochɨmɨt ɨreke hn Pablo hnoy õr seya
õr wahacha templo patikɨt ehet par otatɨm wɨr hnakɨrbo uje odechɨ par
uje ochɨraha latɨk nehe hn erze daalo syete sɨhna ɨre hn tyenɨj oshuu
loshɨpo par oteeychãha Porrosht. 27 Uje ehn yahpaa terɨhɨ erze daalo
syete hn Pablo dechɨ templo patikɨt ehet. Wɨr odechɨ toy erze israel
oso nohmɨramo uje otãra wahacha hnɨmich Asia. Omo Pablohochɨs hn
otɨbich par oshuu wɨr oso otsɨtak ɨre. Sehe oduhu odishew. 28 Õr ɨre
otɨbich otɨbi wɨr israel yewo otsɨɨ: —Hnakɨrbo watsaklo, akashɨmlo

õryok. Ese hnakɨrbich shish dɨrkɨhɨ ĩrmo lekɨtiyo. Nos shiyokorãha
oso tata uje ye duhu eyok ɨluu jukur hn ɨre tata uje ye duhu asa eyok
ley jukur hn ɨre tata uje ye duhu eyok templo jukur. Ye shɨ erzepe uje
shiyokõr. Tõhwa dihipo kɨnãho toy seya õr lɨka templo patikɨt ehet.
Wɨr griego yewo heke shuu Porrosht ihyuch mĩhnɨk.— 29 Õr ɨre omo
Pablo hõr Trófimo dɨt ehethna. Wɨchɨ Efeso os. Õr ɨre ochɨbɨte uje Pablo
hnoyɨhɨchɨs seya templo patikɨt ehet. 30 Uje nos wɨr dɨt oso ochunt õr ich
otsɨtak Pablo. Otãra lekɨtiyo ooshɨ odale Pablo. Ochishew ɨre hn ochurz
otseya ejwert ɨchii oshiyeru asa templo patikɨt uhurrza. 31 Uje ehn oshuu
Pablo hn ese ohyerptoso õr bahlut chunt uje oshiyokõr. Erze ohyerptoso
wɨr Romano yewo. 32 Shuu wɨr otakɨsho lawich shɨchish erze oficial hn
erze ohyerptoso. Ooshɨ otĩr ese uje oso ode. Uje omo ese ohyerptoso õr
bahlut uje tɨrẽt tĩr õr hn tõhwa wɨr ɨr ohyerptoso ich oym oshuu Pablo.
33 Ese õr bahlut taachĩhɨchɨs hn shuu wɨr ohyerptoso ochishew Pablo.
Shuu oshiyeru ɨr hmeyko hn dɨle ochĩra kenena osiyer. Ese ohyerptoso õr
bahlut tatɨm erze oso ɨm: —¿Dɨk yeẽkpo? ¿Niyokõr latɨkpoko?— 34 Erze
oso õr ehet yewo ode uje õr ahwoso kɨnãho kɨnãho ye ɨlyepe. Heke ese
õr bahlut ye dɨrehepe keshɨ latɨkpo uje ich ũru pork ich õr pehebɨt data.
Heke shuu wɨr ɨr ohyerptoso ohnoy Pablo otseya ohyerpta. 35 Uje Pablo
taachĩhɨchɨs ich ye pwel dohɨr kalertape pork oso shish oshuu ɨre. Heke
erze ohyerptoso otsem ɨre hn ohnoy odohɨr kalerta. 36 Erze oso oyehe
nẽr hn otɨbich otsɨɨ: —Tukulo.— 37 Uje ich ta par ochɨmchaha Pablo
asa ohyerpta ehet hn tatɨm ese õr bahlut ɨm: —Sehe tɨkitkẽr owa tuu
pɨkaap.— Ese õr bahlut tatɨm ɨm: —¿Je eraha eẽt griego õr ahwoso?
38 ¿Je ye owa egipt ospe uje ich osdeyo uhu wɨr oso otsɨtak gobierno hn
õhwa erze hnakɨrbo uje õr kwatro mil õya owa uje etĩr ese hnɨmich uje
ɨsa?— 39 Pablo tatɨm ɨre ɨm: —Yok israel ya. Tokõra wahacha ese dɨt Tarso
uje dechɨ ese hnɨmich Cilicia. Ese dɨt wɨchɨ ich dich. Tapur owa par uje
tɨkitkẽr wɨr oso.— 40 Uje ese õr bahlut ɨshɨm Pabloko par uje chiilehet
hn ɨyehetɨhɨchɨs kalerta eeych hn chɨra wɨr oso õr nahmɨta par uje ye
odiilehet. Uje ye odiilehet petɨkɨke hn seẽt wɨr hebreo õr ahwoso.

22 1 Pablo ɨm: —Pɨhnapso watsaklo hn erze õr bahluwo, ẽrlo uje tɨtɨm
olak. Ye tiyokõr uje mɨhnĩkpe.— 2 Uje õr ɨre ochunt uje seẽt wɨr
hebreo õr ahwoso hn otɨtshɨp par otẽr. Pablo tatɨm õr ɨm: 3 —Yok israelya.
Yok shurẽhe wahachni dɨt Tarso. Dechɨ ese hnɨmich Cilicia per yok neẽhe
lɨkni Jerusalén. Ese hnakɨrbich uje iich otsɨɨ Gamaliel nos shiyokorãha
yok waa ley waa je eyok poruwo wɨshɨ ochɨbɨtkite. Tɨnaha yok uje shish
tiyokõr Porrosht ɨbiyo tuu ɨtso uje ahakõrlo yok ele deeych.— 4 Hn Pablo
tatɨm õr ɨm: —Ehn tokoter wɨr Porrosht aaboni nehech oshuu õr oshuu
otoy. Tishew erze Porrosht aabo hnakɨrbo hn tɨmcher hn tuu ochɨmchaha
õr karsel ehet. 5 Ese saserdote õr bahlut pisht hn nos wɨr õr bahluwo
uje otakɨsho lawich uje õr iich otsɨɨ Junta Suprema õr ɨre ochɨraha uje

tiyokõrni. Titɨm õr par uje tuu oshɨm yok hute par tokosɨm erze israel oso uje odechɨ Damasco. Uje oshɨm yok hn takaha tɨtĩr dɨt Damasco takayãha Porrosht aabo par tokõhwa teya õr lɨkni Jerusalén par tuu otsepyẽr õr.

Pablo tata uje masaha par Porrosht aapni.

6 Eseekite hn tɨtĩr Damasco. Uje ich deeych pehet uje ehn yahpaa tokaachĩhɨ dɨt ɨchii luu tãra poõrc chihit yok ich jwertpa. 7 Yok kayɨhɨ hnɨmich. Tukunt õr ahwoso ɨm: "Saulo, ¿ɨnaapo ahakõr mɨhnɨkĩhɨ yok?" 8 Titɨm too: "Ɨrhĩche, owa yeẽkpo?" Tukunt õr ahwoso ɨm: "Yok Jesús. Yok Nazaret os. Yok uje yesh ahakõr mɨhnɨkĩhɨ yok." 9 Erze uje õya yok omo asa luu uje chihit yok. Ich ochishlabe per ye odɨrehepe erze õr ahwoso uje keytker yok. 10 Titɨm too: "Ɨrhĩche, ¿sehe uhu tiyokõr latɨkpo?" Hn ese Ɨrhĩch umo yok ɨm: "Alehet. Bo etĩr Damasco. Tyenɨj yeẽk dechɨ uje tatɨm owa uje nos ahakõr." 11 Asa luu ich shuu yok olɨbɨk. Erze pihyẽre ochish pɨhme ohnoy yok otseya yok wahacha Damasco. 12 Hnakɨrbich dechɨ uje iich otsɨɨ Ananías. Ɨre shish shiyokõr uje asa ley tata. Nos wɨr israel oso uje odebuhuchɨs Damasco otata uje wɨchɨ ich ɨluu om. Ese Ananías tɨrẽt tekɨrɨhɨ yok. 13 Uje ich taachĩhɨ pahɨr hn tatɨm yok ɨm: "Ermano Saulo, amo lekɨtiyo." Shiyehe uje tatɨm yok shuu ɨtsorz ich tokomo lekɨtiyo. Takachɨm hn tokomo ɨre. 14 Ananías tatɨm yok ɨm: "Porrosht wɨchɨ uu eyok poruwo wɨshɨ õr Porrosht. Wɨchɨ chiihla owa par uje eraha uje ɨre sehe niyokõr. Wɨchɨ chiihla owa par uje eychɨm ese Cristo hn ent erze ɨr ahwoso uje chiilehethna. 15 Tyenɨj nos atɨm osoho lekɨtiyo uje amo hn uje enthna." 16 Hn Ananías tatɨm yok ɨm: "¿Ɨnaapo heke shɨ akahachɨs? Alehet. Erẽt. Tokohɨrm owa. Apur Jesús par ɨshɨ owa hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr pork ahakõrni erze kuche mɨhnũwo."—

Pablo tata uje Porrosht shuu tĩr dihipo kɨnãho.

17 —Eseekite hn takaashpo tɨtĩr Jerusalén. Uje yok dechɨ templo patikɨt ehet hn yok orar tapur Porrosht hn tokomo kuchẽrk uje ye latɨk pwele nomo. 18 Tokomo Jesús hn tatɨm yok ɨm: "Atokolɨhɨ lɨka shɨchish Jerusalén pork erze oso ye onahmũrpe uje atɨm õr yok." 19 Titɨm Jesús too: "Ɨrhĩche, ele dɨt oso nos ochɨraha uje tɨtĩr lekɨtiyohochɨs sinagoga ahoni hn tishew erze uje ye olotiis owape. Tuu ochɨmchaha õr ohyerpta hn tuu otsepyẽr õr. 20 Uje oshuu wɨchɨ owa ebich Esteban ochĩra kojano poni hn ɨr armɨsta chũr lekɨtiyo ich yok dechɨ õr ahɨr hn tɨkɨbey wɨr õr ɨshuwo. Ich tahmũr uje oshiyokõr oshuu ɨtsorz." 21 Jesús tatɨm yok ɨm: "Atokolɨhɨchɨs Jerusalén. Sehe tuu bo etĩr wahacha dukuhla dihipo kɨnãho."—

Oshiyeru Pablo.

22 Eseekite hn erze oso ochunt uje Pablo tatɨm õr per ye onahmũrpe uje tatɨm õr par uje tĩr erze dihipo kɨnãho ɨchii otɨbich otsɨɨ: —Tukulo

uhulo toy. Ye ompe uje wɨchɨ ɨka.— 23 Uje ehn otɨbich ich otsɨtakpa
heke ochishɨt wɨr nanerpe hn ochishew hnɨmich ukult hn otãra ochish
poõrc. 24 Ese ohyerptoso õr bahlut shuu ochɨmchaha Pablo ohyerpta ehet.
Tatɨm ohyerptoso par uje tyenɨj otsepyẽr ɨre ochĩra shikote par oshuu
Pablo tatɨm ɨre keshɨ ɨnaapo heke erze oso otɨbich oshuu ɨtsorz. 25 Uje
ehn oshiyeru hmeyko asa uhwɨrbta porĩt par uje otsepyẽr hn tatɨm ese
kapitan uje dechɨ ɨr ɨkɨch ɨm: —¿Je aluwelo ley uje epiyerlo romano osht
uje ehn yahpaa tĩr jwe ɨkɨchpe par eraha kɨmɨjɨ niyokõr uje mĩhnɨk?—
26 Ese kapitan chunt uje Pablo shuu ɨtsorzɨke hn hno tatɨm ese õr bahlut
pisht ɨm: —¿Ahakorĩhɨ latɨkpo ese hnakɨrbich? Wɨchɨ romanoya.— 27 Hn
ese õr bahlut pisht tĩr Pablo hn tatɨm ɨm: —Atɨm yok. ¿Je ũru uje owa
romanoya?— Pablo tatɨm ɨre ɨm: —Ẽhe.— 28 Ese õr bahlut ɨm: —Ich
tokoshɨ hnote kɨhniyani par uje tii yok romano osɨhɨ.— Pablo tatɨm ɨre
ɨm: —Per yok romano ya pork yok shurẽheni.— 29 Erze ohyerptoso uje
sehe olepyẽr Pablo ochunt uje ɨre romanoya ɨchii otokole shɨchish hn
ese ohyerptoso õr bahlut ich chishlabe pork chɨrahaka uje Pablo wɨch
romanoya hn ɨre uje shuu oshiyeru Pablo uke hn dɨle ochĩra kenena.

Pablo tĩr Junta Suprema õr ɨkɨch.

30 Eseekite uje dechole hn ese ohyerptoso õr bahlut sehe dɨraha latɨkpo
uje ich ũru uje shuu erze israel oso otsɨtak Pablo. Shuu wɨr otakɨsho
lawich erze saserdote õr bahluwo hn erze Junta Suprema. Chiyuhu
Pablohochɨs ohyerpta ehet hn hnoy seya wɨr õr bahluwo õr ɨkɨch.

23 1 Eseekite ich Pablo teychɨm pishɨ erze uje otakɨsho lawich uje
õr iich otsɨɨ Junta Suprema. Tatɨm õr ɨm: —Pɨhnapso watsaklo,
uje ehn yok pɨkɨhninaap shish pehet kɨɨsɨhɨ Porrosht ɨle ɨkɨch nehech ele
ahle.— 2 Ananías wɨchɨ saserdote õr bahlut pisht. Tatɨm erze uje oyehe
Pablo ahɨr par uje shuu oshuu Pablo ahwo. 3 Pablo tatɨm ɨre ɨm: —Tyenɨj
Porrosht shuu owa pork ehet yũhurash. Owa uje yesh akahachɨs par uje
ẽr kɨmɨjɨ tɨkiyuwe ley o kɨmɨjɨ ye tɨkiyuwepe pork waa ley tata uje tyenɨj
ahakõr uhu ɨtsorz per atɨm wɨr par uje oshuu pahwo. Waa ley tata uje
wɨchɨ ich mĩhnɨk.— 4 Erze uje oyehe Pablo ahɨr otatɨm otsɨɨ: —¿Je ye
atɨlpe ese Ananías uu saserdote õr bahlut pisht heke athaka uhu ɨtsorz?—
5 Pablo tatɨm õr ɨm: —Pɨhnapso watsaklo, ye tɨkɨrahape uje wɨchɨ uu
saserdote õr bahlut pisht. Ye ompe uje titɨm ɨreke pork Porrosht ahwoso
tata ɨm: “Ye eshɨlo majamichɨhɨ ese õr bahlut uje tɨbey nahnapso.”—
6 Eseekite hn Pablo chɨraha uje yewo õr ɨluu iich otsɨɨ saduseo hn
yewo õr ɨluu iich otsɨɨ fariseo heke Pablo tɨbichɨhɨ õr ehet ɨm: —
Pɨhnapso watsaklo, pɨluu iich otsɨɨ fariseo hn papa wɨchɨ ɨtspo fariseoya.
Ye tokotiispe uje deeych yet nehe hn oso õr ɨkpo. Yewo ode uje ye
onahmũrpe uje tuu ɨtsorz heke ochishew yok hn otõhwa yok otseya yok
lɨka olak ɨkɨch.— 7 Uje Pablo tatɨm õr shuu ɨtsorz hn erze saduseo hn

erze fariseo ɨchii oshiyokosye. Otsehek ɨre. 8 Erze saduseo otsotiis uje
topo õr ɨkpo hn õr ɨre otsotiis uje anjele ode hn otsotiis uje õr ɨchɨbiyo
de per erze fariseo ye olotiispe uje nos de. 9 Nos wɨr õr ɨre ich õr yermĩt
data. Wɨr odechɨ toy erze hnakɨrbo uje oshiyokorãha oso waa ley waa je
Moisés chichewkite. Wɨr fariseo. Nohmɨramo oyehet hn oshiyokosye ich
otsɨhnew lahwoso. Otatɨm erze yewo ich otsɨhnew otsɨi: —Ese hnakɨrbich
ye niyokõr latɨk uje mĩhnɨk. Kɨmɨjɨ õr ɨchɨbich tatɨm ɨre kuchẽrk o kɨmɨjɨ
anjel tatɨm ɨre kuchẽrk ich om.— 10 Oshiyokosye nehech otɨbich ich
jwertpa heke ese ohyerptoso õr bahlut sẽrza uje wɨr odalii Pablo meyko
nehech odiyuhu. Tatɨm wɨr ohyerptoso par otsehek wɨr oso ochɨra õr
dakɨrbo hn ochiyuhu Pablohochɨs õr ehet shuu ohnoy otseya wahacha
ohyerpta.
11 Eseekite uje ich dɨhlak hn Jesús iyehe Pablo ɨkɨch. Tatɨm Pablo ɨm:
—Pablo, ye atɨla. Tyenɨj atɨm wɨr Romano oso yok nehe uhu ɨlo uje atɨm
wɨr Jerusalén osohna.—

Hnakɨrbo okeytkẽrye par oshuu Pablo.

12 Eseekite uje ich deychole hn erze israel oso nohmɨramo otɨtĩr lawich
par uje otakɨsho lahwosht. Ochɨbɨte lahwoso ich oshuu ũrpa uje ye
otaakpe hn ye odoho latɨk nehech oshuu Pablo. 13 Oyuwe kwarenta erze
hnakɨrbo uje otakɨsho lahwosht oshuu ɨtsorz. 14 Otĩr erze saserdote õr
bahluwo hn erze israel oso õr bahluwo uje otɨbey dɨt hn omo õr otsɨi:
—Oyɨbɨte õryok ahwoso ich oyuhu ũru uje ehn yahpaa oyuhu Pablo
ich ye oyaakpe. 15 Oyitɨm olak par uje uhulo wɨr otakɨsho lawich asa
Junta Suprema hn apurlo komando par uje deychole hn tõhwa Pablo par
uje iyehe olak ɨkɨch. Atɨmlo ese komando uje asa Junta Suprema sehe
okẽytker Pablo par uje ochɨraha ma kuche uje Pablo shiyokõrni. Õryok
oyiyemɨhɨ dehet pehet par oyuhu oyuhu toy uje ehn yahpaa taachĩhɨ olak
ahɨr.—
16 Pablo nanɨmicha ɨr ijɨt chunt uje sehe oduhu Pablo hn hno tĩr
ohyerpta hn tatɨm Pablo. 17 Uje Pablo chuntɨke hn tɨbii ese kapitan. Tatɨm
ɨm: —Boy lɨka pɨkɨhnint eya wahacha komando pork ele tyenɨj tatɨm
komando kuchẽrke.— 18 Ese kapitan hnoy seya wahacha komando ɨm: —
Pablo uje de lɨka ohyerpta ehet tɨbii yokɨke hn sapur yok par uje tokõhwa
lɨka pɨkɨhnint teya owa. Tyenɨj tatɨm owa kuchẽrke.— 19 Ese komando
chishew ese pɨkɨhnint hmata hn hnoy seya wahacha par uje ye onuntpe
uje keytker. Tatɨm ɨm: —¿Sehe atɨm yok latɨkpo?— 20 Hn ese pɨkɨhnint
tatɨm komando ɨm: —Erze israel oso nohmɨramo otakɨsho lahwoshtɨkɨ.
Sehe oduhu boy Pablo deychole eya wɨr Junta Suprema õr ɨkɨch pork
sehe oduhu tatɨm õr ma kuche. 21 Ye ahakõr uje wɨr otatɨm owa. Wɨr ich
oyuwe kwarenta erze hnakɨrbo uje yesh otsakɨs ɨrehe dehet pehet oyem
Pablo par uje chɨkãhachɨs ich tyenɨj oshuu oshuu toy. Ochɨbɨte lahwoso

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

ich oshuu ũru par uje ye otaakpe hn ye odoho latɨk nehech oshuu Pablo.
Õr ɨre ochɨmɨt ɨre hn oyem par uje otẽr uje atɨm õr.— 22 Ese õr bahlut
tatɨm ese pɨkɨhnint ɨm: —Bo eyhi. Ye atɨm latɨk erze uje atɨm yokɨke.—

Ohnoy Pablo otseya dɨt Cesarea.

23 Eseekite hn ese komando shuu otɨbii wɨr kapitan õr osiyer. Tatɨm õr
ɨm: —Enshiilo wɨr ohyerptoso uhulo õr do syento par uje ohno odɨrkɨhɨ
hnɨmich hn õr setenta uje oyãha kabiyuhwo hn õr do syento uje otõhwa
asõr. A las nueve dɨhlak hn wɨr tyenɨj ohno otĩr Cesarea. 24 Bolilo
kabiyuhwo yewo par uje Pablo iyãha. Bolilo eylo wahacha gobernador
Félix. Abeylo par uje ye latɨk duhu ɨre.— 25 Hn komando chichew hutɨta
ɨm:
26 —Yok Claudio Lisias. Tichew ana hutɨta õryok bahlut gobernador
Félix. Tokosɨm owa saludo. 27 Erze israel oso ochishew ese hnakɨrbichhna.
Ɨchii sehe oduhu oduhu toy. Tukunt uje wɨchɨ romano os heke tɨtĩr ɨre.
Tokõhwa uu yok ohyerptoso hn tiyuhu wɨr õr hme. 28 Yok sehe tɨkɨraha
keshɨ ɨnaapo uje erze israel oso otsɨtak ɨre heke takahi ɨre teya wɨr Junta
Suprema ɨkɨchhna. 29 Uje õryok dechɨ hn tukunt uje wɨr otsɨtak pork ɨre
ye ɨlo õrpe uje otata asa õr ley. Nĩhyok ye otata latɨk uje wɨchɨ shiyokõr
par uje tyenɨj oshuu oshuu toy hni par uje tyenɨj oshiyeru. 30 Uje yok
de wahacha ohyerpta ehet hn nohmet de uje tatɨm yok uje Pablo ɨmãho
okeytkẽrye. Sehe onehnyẽr yok hn oduhu Pablo oduhu toy heke ich tuu
Pablo hno tĩr owa shɨchish. Titɨm erze uje sehe õr denunsya Pablo par uje
tyenɨj ohno otĩr ekɨch hn otatɨm owa keshɨ ɨnaapo uje sehe oduhu Pablo.
Shɨ erze uje titɨm owa.—
31 Eseekite uje ich dɨhlak hn erze ohyerptoso oshiyokõr uje komando
tatɨm õr. Ohnoy Pablo otseya wahacha dɨt Antípatris. 32 Uje ich dechole
hn erze ohyerptoso uje odɨrkɨhɨ hnɨmichhna ocheeshpo otĩr ohyerpta
wahacha Jerusalén. Per erze uje oyãha kabiyuhwo shɨ ohno ohnoy Pablo
otseya Cesarea. 33 Uje otaachĩhɨchɨs Cesarea hn oshɨm waa hutɨta ese
gobernador hn oymɨhɨ Pablo par uje gobernador tɨbey. 34 Uje gobernador
ler asa hutɨta hn tatɨm Pablo ɨm: —¿Ãr ɨraãpo?— Hn Pablo tatɨm ɨm: —
Tokõra wahacha hnɨmich Cilicia.— 35 Hn ese gobernador tatɨm ɨm: —Uje
otaachĩhɨ lɨka erze uje õr denunsya owa nehe hn takĩr owa.— Hn tatɨm
wɨr ohyerptoso par uje shɨ otɨbey Pablo wahacha Herodes ihyuch.

Pablo tĩr Félix ɨkɨch.

24 1 Eseekite uje Pablo dechɨ Cesarea daalo sinko hn ese saserdote
õr bahlut pisht taachĩhɨchɨs. Wɨchɨ iich otsɨɨ Ananías. Wɨr õya
ɨre erze õr bahluwo nohmɨramo uje otɨbey dɨt Jerusalén. Hn otõhwa
hnakɨrbich uje iich otsɨɨ Tértulo. Wɨchɨ chɨrahapa chiilehet. Õr ɨre otĩr
gobernador ɨkɨch par uje otatɨm uje Pablo shiyokõr uje ich mɨhnũwo. 2 Uje

otõhwa Pablo hn Tértulo tatɨm Félix ɨm: —Ɨrhĩche Félix, ich oyɨnshɨp
owa pork ich osdeyo uje shish õryok aho kɨɨs pork abeylshɨp õryok. Ich
oyɨnshɨp owa uje ich eykdeyo heke ahakõr omoho wɨr pɨhnapso ele
hnɨmich. 3 Ich oyɨnshɨp owa uje nos ahakõr wɨr kuche omoho lekɨtiyo uhu
ɨtsorz. 4 Ye tahmũrpe uje pahwoso berzo hn patɨm owa per hap ẽr yok
uhu pɨkaap. 5 Oyɨraha uje Pablo shish shuu israel oso õr aho duhlu uje
ode ĩrmo lekɨtiyo. Wɨchɨ wɨr õr bahluwa erze oso uje ye olotiis Jesuspe
uu dɨt Nazaret osht. 6 Ye shɨ erzepe. Wɨchɨ hnoy dihipo kɨnãho seya õr
templo patikɨt ehet. Õryok ley sɨtak uje shuu ɨtsorz. Heke oyishew ɨre
ɨchii oyepyẽr pork õryok ley tata shuu ɨtsorz. 7 Per komando Lisias tɨrẽt
hn shuu õryok hn chekshuhu Pablo õryok hme. 8 Tatɨm õryok ɨm: "Erze
uje sehe õr denunsya Pablo tyenɨj ohno otĩr gobernador ɨkɨch par otatɨm
ɨre." Ele ahle ich owa shɨ tyenɨj ekitkẽr Pablo par nos eraha erze uje
oyitɨm owaka ich ũru.— 9 Hn erze uje õya Tértulo otatɨm gobernador
otsɨɨ: —Ich ũru uje wɨchɨ tatɨm owaka.—

10 Ese gobernador chishĩr Pablo chĩra namɨta par uje chiilehet. Pablo
tatɨm ese gobernador ɨm: —Tɨkɨraha uje owa ich ãyo kɨhniya uje owa
jwe uje abey wɨr israel oso. Heke ich pehet kɨɨs uje yok de lɨka ekɨch. Ye
tiyokõr uje mɨhnĩkpe. 11 Ich daalo dose uje yok dechɨ Jerusalén. Kɨmɨjɨ
atɨm yeẽk ich tatɨm owa uje ich ũru. Tɨtĩr Jerusalenni par uje tɨkeeychãha
Porrosht.— 12 Hn Pablo tatɨm ese gobernador ɨm: —Erze hnakɨrbo uje
yesh õr denunsya yok ye onomo yokpe uje tiyokos yeekĩhɨ wahacha
templo patikɨt ehet. Ye onomo yokpope uje tiyokos yeekĩhɨ wahacha
sinagoga aho. Hn ye onomo yokpope uje tiyokos oso lekɨtiyo ese dɨt
Jerusalén ehet. 13 Erze hnakɨrbo sehe oduhu dahwoso ũru uje otatɨm owa
uje õr denunsya yok per ye õr pwelpe. 14 Ich ũru uje tɨkeeychãha uu õryok
poruwo wɨshɨ õr Porrosht. Wɨchɨ Jesús uje tɨkeeychãha per wɨr otata uje
ye jukur. Ye tokotiis latɨk erze uje Porrosht ahwoso tata uje Moisés hn
erze profeta ochichewkite. 15 Porrosht ahwoso tata uje deeych yet nehe
hn shuu wɨr õr ɨkpo erze uje ye olotiis ɨrpe hn shuu wɨr õr ɨkpo erze uje
otsotiis ɨre. Ye tokotiispe uje wɨr õr ɨkpo nehe. Hn wɨr õr ɨtspo erze uje
õr denunsya yok, ye olotiispe. 16 Heke shish sehe tiyokõr omɨhɨ Porrosht
ɨle ɨkɨch hn erze oso õr ɨkɨch toy par uje ye tɨkɨpookpe.— 17 Hn Pablo
tatɨm gobernador ɨm: —Ich ãyo kɨhniya uje yok de wahacha dukuhla.
Takaashpohna tɨtĩr Jerusalén. Tokõhwa hnote par uje tokosɨm wɨr
losuhlaabo uje odechɨ Jerusalén hn tokõhwa hnote par tokoshɨ ofrenda
templo ehet. 18 Tinshii yok hn takaha tɨtĩr templo patikɨt ehet hn Israel
oso nohmɨramo uje otãra Asia ochish yok. Ye oso onõya yokpe hn ye
tuu õr aho duhlupe.— 19 Hn Pablo tatɨm gobernador ɨm: —Wɨr israel oso
uje otãra Asia tyenɨj otaachĩhɨ lɨka ekɨch nehe par uje õr denunsya yok
kɨmɨjɨ odɨraha uje tiyokõr mĩhnɨk. 20 Erze uje ode lɨka par õr denunsya
yok tyenɨj otatɨm owa kɨmɨjɨ odish mĩhnɨk o kɨmɨjɨ ye odishpe uje yok de

Junta Suprema õr ɨkɨchhna pork wɨr odechɨ toy. 21 Shɨ õr pwele otatɨm
owa uje tɨkɨbichɨhɨ Junta Suprema õr ɨkɨchhna titɨm õr too: “Ele deeych
otõhwa yok otseya yok lɨka pork ye tokotiispe uje deeych yet nehe hn nos
wɨr topo õr ɨkpo.”—
22 Gobernador Félix chɨrahapa õr ɨluu erze Porrosht aabo heke tatɨm
õr uje ich yuwɨrke. Tatɨm Pablo ɨm: —Uje komando Lisias taachĩhɨ
lɨka hn tɨkɨtkẽr ɨre kɨmɨjɨ ahakõr mĩhnɨk o kɨmɨjɨ ye ahakõrpe.— 23 Ese
gobernador Félix tatɨm ese kapitan par shuu wɨr ohyerptoso otɨbey ese
Pablo per oshɨm par uje shɨ dɨrkɨhɨchɨs ohyerpta ehet hn ye onontew erze
ɨr ihyẽrepe uje otĩr par uje otakashɨm ɨre oshɨm ɨre uje nihyokĩhɨ ahɨr.
24 Deeych yet hn gobernador Félix taachĩhɨchɨspo. Ich tõhwa nerãhta
Drusila. Wate israel yãr. Félix shuu otɨbii Pablo. Hõr nerãhta otẽr uje
tata uu Jesucristo hn otẽr uje tata uje tyenɨj ye olotiis ɨrpe. 25 Uje Pablo
keytkẽr õr hn tatɨm õr ɨm: —Nos wɨr oso tyenɨj oshiyokõr uje om uje
Porrosht sahmũr. Nos wɨr oso nohmɨr nohmɨr tyenɨj otɨbey ɨre par uje
ye oniyokõr uje mĩhnɨk. Deeych yet nehe hn Porrosht sepyẽr erze uje
oshiyokõr mɨhnũwo.— Ese gobernador ich chishlabe. Tatɨm Pablo ɨm:
—Ich da ya. Bo etĩr ohyerptapo. Uje yok tyemptɨkɨsh nehe hn tɨkɨbi
owapo.— 26 Ese gobernador shish shuu otɨbi Pablo par uje keytkẽr per
shɨ iyem par uje Pablo ɨshɨm ɨre hnote par uje shuu tokolɨhɨchɨs ohyerpta
ehet. 27 Nehech do ãyo gobernador Félix shish tɨbii Pablo par keytkẽr.
Uje tokole uje ɨre gobernador hn wɨch masaha owich ese Porcio Festo.
Ese Félix sehe duhu erze israel oso onahmũr ɨre heke iimɨhɨ Pablohochɨs
ohyerpta ehet.

Gobernador Festo tẽr uje israel oso õr denunsya Pablo.

25 1 Eseekite hn Festo taachĩhɨchɨs Cesarea par uje masaha wɨchɨ
gobernador Félix owich. Uje ich daalo tre hn Festo tokolɨhɨchɨs
Cesarea hno tĩr Jerusalén. 2 Uje dechɨ Jerusalén hn erze saserdote õr
bahluwo hn uu israel oso õr bahluwo uje otɨbey dɨt otaachĩhɨ ɨr ɨkɨch
hn õr denunsya Pablo. 3 Õr ɨre otsapur Festo par uje shuu otõhwa Pablo
otseya Jerusalén pork õr ɨre ochɨmɨt ɨre par uje oyemɨhɨ dehet pehet
par uje oshuu. 4 Festo tatɨm õr ɨm: —Pablo yesh de wahacha dɨt Cesarea
ohyerpta. Je daalo arhaabo nehe hn takaha tɨtĩr Cesarea. 5 Uje takaha
tɨtĩr wahacha ich olak bahluwo nohmɨramo tyenɨj õya yok par uje õr
denunsya Pablo kɨmɨjɨ niyokõr uje mĩhnɨk.—
6 Festo dechɨ Jerusalén shɨ daalo arhaabo kɨmɨjɨ daalo osho o kɨmɨjɨ
daalo dye hn hno cheeshpo tĩr Cesarea. Uje deychole hn hno tĩr ɨr ofisina
hn shuu otɨbi Pablo. 7 Uje otõhwa hn erze israel oso uje otãra wahacha
Jerusalén ochɨpeẽsa ɨre hn õr denunsya. Otatɨm ese gobernador uje
shiyokõr kuche kɨhniya uje ich mɨhnũwo pisho. Wɨr sehe oduhu lahwoso
ũru per ye õr pwelpe. 8 Hn Pablo tatɨm ese gobernador ɨm: —Ye tiyokõr

petɨkni erze uje israel oso õr ley sɨtak. Hn ye tiyokõr mɨhnɨkĩhɨpe asa
templo patikɨt ehet hn ye tiyokõr mɨhnɨkĩhɨpe ese romano oso õr rey.—
9 Festo sehe duhu wɨr israel oso onahmũr ɨre heke tatɨm Pablo ɨm: —¿Je
ahmũr etĩr wahacha Jerusalén par uje etĩr yok ofisina wahacha nehe hn
tɨkitkẽr wɨr uje õr denunsya owa?— 10 Hn Pablo tatɨm ese Festo ɨm: —
Owa jwe uje romano oso õr bahlut chɨbɨte owani. Ich om uje ẽr yok per
ye ompe uje jwe kɨnẽhe tẽr yok. Eraha uje ye tiyokõr mɨhnɨkĩhɨpe erze
israel oso. 11 Kɨmɨjɨ tiyokõr uje mɨhnũwo uje ye ley nahmũrpe hn ley tata
uje tyenɨj tɨkɨtɨ ich om. Per kɨmɨjɨ ye tiyokõrni erze mɨhnũwo uje erze
israel oso otatɨm owaka ich ye ompe asɨm yok õr par uje oshuu yok oshuu
tɨkɨtɨ. Sehe tɨtĩr wɨchɨ romano oso õr bahlut pisht ɨkɨch par uje wɨchɨ tẽr
yok kɨmɨjɨ tiyokõrni uje mĩhnɨk o ye tiyokõrpe.— 12 Gobernador Festo hõr
wɨr nahĩre okeytkẽrye. Uje yuwɨrke hn Festo tatɨm Pablo ɨm: —Ich apur
yokɨke par uje etĩr wɨchɨ romano oso or bahlut pisht ɨkɨch par uje tẽr uje
ata hn tatɨm owa kɨmɨjɨ ahakõr mɨhnũwo o kɨmɨjɨ ye ahakõrpe heke tɨbɨte
pahwoso par uje etĩr wahacha ɨr ɨkɨch nehe.—

Pablo tatɨm rey Agripa uje ye niyokõr mɨhnĩkpe.

13 Eseekite uje ich daalo arhaabo hn rey Agripa hõr nẽrahta Berenice
otaachĩhɨchɨs Cesarea otekɨrɨhɨ Festo. 14 Uje odechɨ daalo kɨhniya
hn Festo tatɨm rey ɨm: —Hnakɨrbich de lɨka uje iich otsɨɨ Pablo. Uje
ese gobernador Félix tokolni hn iimɨhɨ lɨka ohyerpta ehet. 15 Uje tɨtĩr
Jerusalenni hn erze saserdote õr bahluwo hn erze õr bahluwo uje otɨbey
dɨt õr denunsya ɨre. Otsapur yok par uje tuu oshuu oshuu toy. 16 Tɨtɨm
õr too: “Romano oso õr ɨluu ye nahmũrpe uje tukulo yeẽk uhulo toy
uje ehn yahpaa tĩr jwe ɨkɨch hn erze uje õr denunsya ɨre odechɨ toy par
uje oshiyokosye kɨmɨjɨ ũru o kɨmɨjɨ ye ũrpe uje otata.”— 17 Festo tatɨm
rey ɨm: —Wɨr õya yokni hn oyaachĩhɨ lɨka. Deychole hn tɨtĩr ofisina
hn tuu otõhwa ese hnakɨrbich. 18 Erze uje õr denunsya Pablo oyehet hn
ochiilehet per ye otata latɨk uje ich mɨhnũwo uje tuu peyuwo tɨsĩr. 19 Uje
õr denunsya Pablo ich shɨ otata uje teeychãha Porrosht yet hn õr ɨre shɨ
oteeychãha yet. Wɨr otata hnakɨrbich uje iich otsɨɨ Jesús toni per Pablo
tata uje yesh ɨka.— 20 Hn Festo tatɨm rey ɨm: —Ye tɨkɨraha uje tyenɨj
tiyokõr par tɨnshii heke tapur Pablo kɨmɨjɨ nahmũr do tĩr Jerusalén par
uje nɨshiihi wahacha. 21 Per Pablo sapur par uje tĩr ese romano oso õr
bahlut pisht ɨkɨch heke tɨtɨm pahwoso par uje shɨ sakahachɨs ohyerpta
ehet nehech yok pwele tuu ohnoy ɨre otseya wahacha nehe.— 22 Rey
Agripa tatɨm Festo ɨm: —Sehe takĩr ɨre.— Hn Festo tatɨm ɨm: —Ẽhe,
deychole hn ẽr.—

23 Uje ich deychole hn rey Agripa hn asa Berenice otaachĩhɨchɨs Festo
ɨr ofisina. Ich õr ɨshuwo ɨhĩrtso. Uu ohyerptoso õr bahluwo õya õr hn uu
politiko yewo õya õr toy. Festo tatɨm wɨr ohyerptoso par uje otõhwa Pablo

hn otõhwa. 24 Festo tatɨm õr ɨm: —Rey Agripa hn nos wɨr olak uje olak
de lɨka, uje yok de wahacha Jerusalenni hn uu israel oso õr denunsya
ese hnakɨrbich. Õr denunsya lɨka toy ele dɨt Cesarea, otɨbich otsɨɨ: "Ye
ompe uje wɨch ɨka. Uhu oduhu oduhu toy." 25 Tɨkitkẽr ɨre hn ye tishpe uje
mĩhnɨk uje wɨchɨ shiyokõr par uje tuu oshuu oshuu toy. Wɨchɨ sapur yok
par uje hno tĩr wahacha romano oso õr bahlut pisht ɨkɨch par uje wɨchɨ
tẽr ɨre. Heke tɨbɨte par tuu wɨch hno tĩr wahacha Roma nehe. 26 Nĩhyok
uje mɨhnũwo uje Pablo shiyokõr par uje tichew tɨbɨte hutɨta par tokosɨm
ese romano oso õr bahlut pisht. Tokõhwa teya olak ɨkɨch hn wɨchɨ ɨtspo
rey Agripa par uje ẽrlo erze uje ɨre tata hn atɨmlo yok par uje tichew
nehe. 27 Par yok ich ye ompe uje ohyerptoso ohnoy yeẽk otseya wahacha
Roma hn ye titɨm õrpe erze mɨhnũwo uje shiyokõrni.—

Pablo tatɨm rey Agripa uje ye niyokõr mɨhnĩkpe.

26 1 Eseekite hn rey Agripa tatɨm Pablo ɨm: —Sehe tuu atɨm õryok
uje ahakõrni.— Hn Pablo sem namɨta tatɨm õr ɨm:
2 —Rey Agripa, ich pehet kɨɨs uje yok de lɨka ekɨch par uje tuu
eraha uje erze israel oso õr ahwoso uje õr denunsya yok ich ye ũrpe.
3 Tahmũrpa uje yok de lɨka ekɨch pork nos eraha wɨr israel oso õr ɨluu
hn eraha toy erze uje oshuu wɨr otsɨtak hn oshuu wɨr oshiyokosye. Heke
tapur owa par ẽr yok uje titɨm owa hn ye uhu patɨm owa.

Pablo shiyokõr mɨhnũwoni uje ehn ye Porrosht aap.

4 Eseekite hn nos wɨr israel oso ochɨraha uje tiyokorĩhɨ wahacha
hnɨmich uje yok shurẽheni hn uje tiyokorĩhɨ ele Jerusalen toy. 5 Osdeyo
uje õr ɨre ochɨraha yok. Kɨmɨjɨ onahmũr ich otatɨm olak uje antni pɨluu
iich otsɨɨ fariseo uje õr ley ich ma kɨhniya. Iyuwe erze fariseo yewo õr
ɨluu. 6 Ele ahle ich yok de lɨka olak ɨkɨch shɨ pork ye tokotiispe ese uje
Porrosht tatɨm uu õryok poruwo wɨshkite uje tyenɨj oshiyokorĩhɨ Cristo.
7 Erze israel oso uje õr wee dose oyem uje Porrosht tatɨm õryok poruwo
wɨshkite. Heke deeych hn dɨhlak shish oshiyokõr Porrosht ɨbiyo. Shish
oyem uje Cristo taãcha nehe ɨtso uje Porrosht tatɨm õryok poruwo
wɨshkite per õr denunsya yok pork shish tiita uje Porrosht shuu Cristo
taãchni ɨtso uje tatɨm õryok poruwo wɨshkite. 8 ¿Łnaapo uhulo kɨnẽheshɨp
uje Porrosht pwele shuu wɨr topo õr ɨkpo?—

Pablo shiyokõr mɨhnɨkĩhɨ Porrosht aaboni.

9 Eseekite hn Pablo tatɨm õr ɨm: —Antkite tuu peyuwo tɨsĩr uje pɨbiyo
shɨ par tɨhne wɨr Porrosht aabo uje ye olotiis Jesuspe uu dɨt Nazaret
osht. 10 Heke tiyokorĩhɨ wahachni Jerusalén tuu ɨtsorz. Erze saserdote
õr bahluwo oshɨm yok par uje tish wɨr Porrosht aabo okɨhniya hn
tuu ochɨmchaha õr karsel ehet. Uje oshuu õr oshuu otoy ich tahmũr.

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

11 Shish tɨtĩr wɨr sinagoga aho par tuu otsepyẽr õr. Yok prowa tuu ochish
majamichɨhɨ Porrosht. Ich tɨkɨtak pish õr nehech tɨtĩr wɨr dihipo kɨnãho
õr duwo hn tish õr.—

Pablo tatɨm õr uje masaha par Porrosht aap.

12 Eseekite hn Pablo tatɨm õr ɨm: —Uje tɨtĩr wɨr dihipo õr duwo ich
tɨtĩr ese dɨt uje iich otsɨɨ Damasco toy par uje tishew õr. Erze saserdote õr
bahluwo wɨr uje oshɨm yok par uje tɨtĩr wahacha. 13 Uje ich deeych pehet
hn yok dechɨ dehet pehet. Tokomo luuta uje tãra poõrc ich jwertpa. Iyuwe
wɨchɨ deeych uje chihit. Wate chihit yok hn nos wɨr pihyẽre uje õya
yok. 14 Õryok kayɨhɨchɨs hnɨmich hn tukunt õr ahwoso uje seẽt hebreo
õr ahwoso tatɨm yok ɨm: “Saulo, ¿ɨnaapo heke yesh ahakõr mɨhnɨkĩhɨ
yok? Erze uje ahakõr shish shuu owa dosdarak per shish ahakõr. Ehet
kata. Shɨ owa ɨtso uu wey uje ochichew ich terĩhɨ naner.” 15 Tɨtɨm too:
“Ɨrhĩche, ¿owa yeẽkpo?” Hn ese ɨrhĩch tatɨm yok ɨm: “Yok Jesús uje yesh
ahakõr mɨhnɨkĩhɨ yok. 16 Alehet. Shɨ tɨkɨtokolɨhɨ ekɨch par uje tiihla owa
par pɨbɨk par uje atɨm õr uje amo yok hn par uje atɨm õr uje tokowa
owa nehe. 17 Tɨkɨbey owa par uje ye ahnapso oduhu owa hn erze dihipo
kɨnãho õr ɨtspo. Erze dihipo kɨnãho wɨr uje tuu bo etĩr õr 18 par uje atɨm
õr pahwoso. Ye odɨraha. Ich shɨ õr ɨtso uje ode dɨhlelta ehet. Uje ochɨraha
pahwoso ich shɨ ɨtso uje luu chihit õr. Kɨmɨjɨ onahmũr shɨ tyenɨj ye olotiis
yok hn tokoshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr. Heke tiyuhu orĩhɨ Satanás hme
hn tɨbɨte õr Porrosht hme hn õr owich de ɨre ahɨr.” Erze uje Jesús tatɨm
yokni.—

19 Hn Pablo tatɨm rey Agripa ɨm: —Tiyokõrni uje Jesús tatɨm yok uje
sowa yok ɨre. 20 Tɨtɨm orĩhɨ Damasco wapni hn tɨtĩr wahacha Jerusalén
par uje tɨtɨm õr. Tɨtĩr lekɨtiyoho hnɨmich Judea hn tɨtɨm õr hn tɨtĩr erze
dihipo kɨnãho õr hnɨmo hn tɨtɨm õr toy. Tɨtɨm õr par uje oshuu daho
chuuna uje oshiyokõr mɨhnũwo uje ye Porrosht nahmũrpe. Tɨtɨm õr uje
tyenɨj oym wɨr deluu mɨhnũ hn ye olotiis Cristope. Wɨchɨ uje Porrosht
sahmũr. Tɨtɨm õr par uje oshiyokõr om par uje nos ochɨraha uje wɨr
Porrosht aabo. 21 Shɨ pork tanɨmɨrãha Porrosht ahwoso tuu ɨtsorz hn
erze israel oso ochish yokɨhɨchɨs templo patikɨt ehet ɨchii sehe oduhu
yok. 22 Porrosht shish takashɨm yok heke ye oduhu yokpe nehech ele
ahle. Tiyehe olak ɨkɨch hn tɨtɨm olak toy uje shish tɨtɨm uu ɨhĩr deyo hn
uu losuhlaabo. Shɨ tɨtɨm õr uu Porrosht ahwoso uje Moisés chichewkite
uje tyenɨj tokole nehe hn tɨtɨm õr uje erze profeta yewo wɨshɨ otatkite
uje tyenɨj tokole nehe. Shɨ erze uje tɨtɨm õr tuu ɨtsorz. Yelɨj tɨtɨm õr tuu
kɨnãho. 23 Erze profeta otata uje Cristo tyenɨj toy hn wɨchɨ uu webich os
uje ɨkpo. Cristo shuu otsanɨmɨrãha lahwoso par uje otatɨm uu nahnapso
hn uu dihipo kɨnãho. Ɨr ahwoso shɨ ɨtso luu uje chihit õr ich ochɨraha
dehet.—

Pablo sehe duhu Rey Agripa masaha par Porrosht aap.

24 Eseekite uje Pablo tatɨm õr shuu ɨtsorz hn Festo tɨbich ɨm: —Pablo,
owa totihla. Owa ler ma heke shuu owa totihla.— 25 Hn Pablo tatɨm ɨm:
—Ɨrhĩche Festo, ye yok totihlpe. Erze uje titɨm olak ye kɨnãhape. Ich ũru.
26 Ese rey Agripa chɨraha uje titɨmke heke ye tɨkɨtɨlpe uje titɨm ɨre. Ye
tokotiispe uje ese rey Agripa chɨraha uje oso oshiyokorĩhɨ Jesús wahacha
Jerusalenni. Ye olakɨspe uje oshiyokorĩhɨ Jesús.— 27 Hn Pablo tatɨm rey
Agripa ɨm: —Rey Agripa, ¿je ye otiispe erze uje profeta otatkite? Tɨkɨraha
uje ye otiispe.— 28 Rey Agripa tatɨm Pablo ɨm: —Atɨm yok pɨkaapɨke. ¿Je
uhu eyuwo tɨsĩr uje sehe uhu tomsaha par Porrosht aap?— 29 Hn Pablo
tatɨm ɨre ɨm: —Kɨmɨjɨ pahwoso arhaabo o kɨmɨjɨ kɨhniya per shɨ ɨtsye
uje sehe tuu amsaha par Porrosht aap. Yok orar tapur Porrosht par uje
ye shɨ owa nohmɨra uje amsaha par Porrosht aap per nos wɨr erze uje
otẽr yokɨhɨ lɨka omasaha par Porrosht aabo toy. Sehe tuu nos olak ɨtso
yok pork yok Porrosht aap. Shɨ ye tahmũrpe uje olak ɨtso yok uje yok de
ohyerpta ehet hn ochĩra kenena pɨhmiko.—
30 Eseekite hn rey Agripa iyehet hn wɨch ɨtspo gobernador Festo hn
Berenice. Uje erze yewo omo õr hn oyehet toy. 31 Otokolɨhɨchɨs pwert ehet
hn nos okeytkẽrye otsɨɨ: —Ele hnakɨrbich ye niyokõr latɨk uje mĩhnɨk
par uje oshuu oshuu toy hn ye ompe uje ochɨmchaha karsel ehet.— 32 Hn
rey Agripa tatɨm Festo ɨm: —Ele hnakɨrbich ye niyokõrpe uje mĩhnɨk
heke om uje tokolɨhɨ ohyerpta per ye pwel tokolpe pork sapur par uje tĩr
romano os õr bahlut pisht ɨkɨch heke tyenɨj uhu ohnoy otseya wahacha.—

Lucas chichewkite uje hõr Pablo ohno otĩr Roma.

27 1 Eseekite hn ese gobernador chɨbɨte uje Pablo tyenɨj hno tĩr
Italia heke wɨr õr ihyẽriyo yewo õya ɨre. Chɨbɨte õr kapitan
hme uje iich otsɨɨ Julio par uje tɨbey õr. Ese kapitan hõr wɨr ohyerptoso
weeta iich otsɨɨ otɨbey rey. 2 Pohorrza data dechɨ waa je tãra wahacha dɨt
Adramitio. Ich de par uje tokole hno tĩr wahacha duwo uje de Asia. Yok
Lucas. Tokõya Pablo hn yewo õya toy. Oyii wate pohorrza ehet. Aristarco
iya õryok. Tãr wahacha dɨt Tesalónica uje dechɨ hnɨmich Macedonia.
Uje oyii ehetɨke hn pohorrza tokole. 3 Uje dechole hn oyaachĩhɨchɨs ese
dɨt Sidón. Kapitan Julio sosɨr Pablo. Ɨshɨm ɨre par uje hno tĩr wahacha
dɨt ehet tekɨrɨhɨ wɨr nahĩre par uje oshɨmɨhɨ kuche uje nihyokĩhɨ Pablo
ahɨr. 4 Oyii pohorrza ehetɨhɨchɨspo ese dɨt Sidón hn oyitokole. Ich myent
tɨbichu hn sontew õryok heke oyɨkãha hnɨmich Chipre wɨrc. 5 Oyɨkãha
onoota bahluta erze hnɨmo ɨkɨch Cilicia hn Panfilia nehech oyaachĩhɨ dɨt
Mira uje dechɨ hnɨmich Licia. 6 Uje oyaachĩhɨchɨs hn ese kapitan chish
pohorrza yata waa je tãra dɨt Alejandría waa je tyenɨj hno tĩr wahacha
hnɨmich Italia. Shuu oyii ehet par oyuko. 7 Ich daalo kɨhniya uje asa

pohorrza shɨ saraãshi ɨre pork myent data tɨbichu heke ich kwestpa par uje oyaachĩhɨ dɨt Gnido ɨkɨch. Shish myent tɨbichu pohorrza ɨkɨch heke oyɨkãhachɨs hnɨmich Creta wɨrc nehech oyaachĩhɨchɨs dɨt Salmón ɨkɨch. 8 Uje oyɨkãhachɨs onoota bahluta wɨrc ich myent tɨbichu jwertpa heke ich kwestpa uje oyɨkãhachɨs ese hnɨmich Creta nehech oyaachĩhɨchɨs ese owich uje iich otsɨɨ Buenos Puertos. Wɨchɨ yẽrɨj dukuhlehechɨs ese dɨt Lasea.

9 Ich daalo kɨhniya par uje oyaachĩhɨ wahacha heke ich yarhakpa uje oyukulpo pork ich terɨhɨ hmamo ɨshɨrĩt. Pablo sakɨt õr ɨm: 10 —Ɨrhĩche hõr watsaklo, ye ompe uje yukulo. Ich yarhakpa uje eyok pohorrza hmarta hn erze kushjãro uje de ehet yaka hn nos yɨtɨlo.— 11 Per ese uje chobɨrho pohorrza hn ese pohorrza yɨnsɨrc pisht tatɨm õr par pohorrza tokolpo. Ese ohyerptoso õr kapitan sahmũr uje otata hn ye nahmũrpe uje Pablo tata. 12 Ele owich uje õryok de hnɨmich Creta ɨkɨch ich ye ompe uje yiyakahalo par erze hmamo ɨshɨrĩt. Heke ich okɨhniya uje otsahmũr par uje ohno otĩr wahacha dɨt Fenice par otsakahachɨs. Wɨchɨ dɨt chɨnkiya uje deeych yakaha heke om par yiyakahalo. Ese Fenice dechɨ hnɨmich Creta toy.

Ich myent data tɨbichu.

13 Eseekite ɨchii myent tɨbichu. Tãra sur per ye jwertpe heke wɨr õr eyuwo tɨsĩr uje om par ohno otĩr wahacha dɨt yet. Otsem pohorrza ankla hn ohno ochɨkãhachɨs hnɨmich Creta wɨrc. 14 Wɨsɨk wɨsɨk hn myent tɨbichu tãra norte ich jwertpa. Asa myentɨta shɨ tãra ese hnɨmich. 15 Tɨbichu wate pohorrza. Wap oshuu dɨjerpta chɨnkiya myentɨta per ye õr pwelpe heke oym. Shɨ myent hnoy. 16 Uje asa pohorrza chɨkãha hnɨmich ɨjaab nẽr uje iich otsɨɨ Cauda ich kasi ye õryok pwelpe oyihyeru ese kenuut uje shish dechɨ pohorrza atsɨkɨta. 17 Otsem ochɨbɨte pohorrza ehetɨke. Oshiyeru asa pohorrza iche ochĩra piyolt par uje ye kãrpe asa pohorrza bahluta. Banko dechɨ onoota ehet ich kɨhniya uje iiyo otsɨɨ Sirte. Ich otola par uje asa pohorrza chishew erze banko. Heke otãra ankla uje ɨtso kotsɨrbo par uje asa pohorrza shɨ hno saraãshi ɨre hn myentɨta hnoy. 18 Myent hn owɨt wokor shuu asa pohorrza telerrzpa. Uje ich deychole dɨhɨrbɨt shish tyempɨt mĩhnɨk heke otãra ochɨbɨte awɨt erze kushjãro uje ohnoy par ochiwãha. 19 Uje ich deychole yet hn ochishew erze pohorrza ɨshujãro hn otãra ochɨbɨte awɨt toy. 20 Ich daalo kɨhniya uje ye oyum deeychpe uje tokole hn dɨhlak ich ɨtspo ye porrzeebĩrsh pork shish ɨbɨk hn myent data. Õryok eyuwo tɨsĩr uje tyenɨj nos oyɨtɨ.

21 Nos wɨr õr ɨre ich osdeyo uje ye otaakpe. Pablo iyehetɨhɨchɨs õr ehet hn tatɨm õr ɨm: —Hnakɨrbo watsaklo, kɨrẽhe shɨ ahakõrlo uje titɨm olakni ich shɨ iyakahalo wahacha Creta hn ich ye wɨr olak kushjãro pyertpe. 22 Per ele ahle ich ye uhu olak dosdarak pork ye olak latɨk toy. Shɨ asa

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

pohorrza tyenɨj kara hn hmarta. 23 Yok Porrosht aap. Tiyokõr ɨr ɨbiyo. Uje
ich dɨhlakhna hn Porrosht shuu ɨr anjel tokolɨhɨ pɨkɨch. 24 Tatɨm yok ɨm:
“Pablo, ye atɨla. Tyenɨj etĩr wɨchɨ romano oso õr bahlut pisht ɨkɨch. Shɨ
pork owa orar apur Porroshthna par uje nos takashɨm erze uje odechɨ
ahɨr asa pohorrza ehet heke ye nos otope.” Wɨr uje anjel tatɨm yokhna
shuu ɨtsorz.— 25 Hn Pablo tatɨm õr ɨm: —Hnakɨrbo watsaklo, ye atɨlɨlo. Ye
tokotiispe uje Porrosht tyenɨj shiyokõr uje ese anjel tatɨm yokhna. 26 Shɨ
asa pohorrza tyenɨj chish hnɨmich nehe.—

27 Eseekite ich daalo katorse hn shish myent data shuu wate pohorrza
tĩr lekɨtiyo asa onoota bahluta waa je iich otsɨɨ Mar Adriático. Uje ich
dɨhlich pehet hn erze uje ochish obiyoho pohorrza ehet õr eyuwo tɨsĩr
uje ich hnɨmich yẽrɨj dukuhla ese õr ɨkɨch. 28 Heke otsɨteẽta ese awɨt
kesh terɨhɨ latɨkpo hn ochish treynta y seys metro. Wɨsɨk wɨsɨk hn
otsɨteẽtpo. Ich ochish beynti syete metro. 29 Otola uje asa myentɨta shuu
wate pohorrza shiyeru kojano heke otãra ankla oshuu kwatro ochɨbɨte
awɨt pohorrza atsɨkɨta par uje shɨ sontew asa pohorrza. Õr ɨre ich sehe
oduhu deychole shɨchish. 30 Erze uje ochish obiyoho wate pohorrza ehet
oshuu deyuwo tɨsĩr uje sehe oyuhwo hn ɨchii ochɨrmas ese kenuut uje
de pohorrza ehet par ochɨbɨte awɨt. Õr ɨre oshiyokõr wɨchɨ par uje erze
yewo jelje otãra ankla odɨbɨte awɨt pohorrza dejerptapo. 31 Pablo chɨraha
heke tatɨm ese kapitan hõr wɨr ɨr ohyerptoso ɨm: —Kɨmɨjɨ wɨr otokolɨhɨ
ana pohorrza ehete nos wɨr olak tyenɨj atɨlo.— 32 Hn erze ohyerptoso
ocheksheh e ese kenuut atshũro hn ese kenuut kayɨhɨ awɨt.

33 Uje ich deych huta hn Pablo tatɨm õr ɨm: —Ich daalo katorse uje
ye aakɨlpe pork shish olak eyuwo tɨsĩr uje atɨlo. 34 Aakɨlo par uje olak
ukurbosh par uje olak pwele aachĩhɨlo hnɨmich nehe. Ye atɨlope. Hni uu
olak akĩrt nohmɨramo ye tokolpe.— 35 Uje ich nos Pablo tatɨm õr shuu
ɨtsorzɨke hn chishew pan hn orarɨhɨ wɨr õr ɨkɨch tatɨm Porrosht ɨm: —
Hnechɨt dich.— Sehek ese pan ɨchii tew. 36 Nos wɨr õr ɨre otsahmũr uje
Pablo tatɨm õr hn otew toy. 37 Nos wɨr eyok terɨhɨ dos syento setenta y
seys uje eyok de lɨka pohorrza ehet. 38 Uje otaak ich nos otsatsoko hn
otãra ochɨbɨte awɨt erze trigo uje de wate pohorrza bolekta par uje shɨ
wate pohorrza hɨroj.

Asa pohorrza hmarta.

39 Eseekite uje ich deeych tokole hn erze uje ochish obiyoho wate
pohorrza ehet ye odɨrehepe ese hnɨmich. Per omo asa ɨryashta ɨbɨta
uje chepɨkaap. Sehe olo otĩr wahacha par uje asa pohorrza iyeehechɨs
hnɨmich. 40 Uje ohyo erze ankla ashtĩro hn oymɨhɨ awɨt uut hn yewo
ochiyuhu erze lukweriyo uje oshiyeru wate timon par uje ochobɨrho
asa pohorrza. Otsem asa beelta uje de wate pohorrza dejerpta ɨchii asa
myentɨta hnoy. Ochobɨrho asa pohorrza otseya wahacha ese awɨt uje

chepikaap. 41 Ye onom wichpe ese bankit uje de awit uut hn ochiyey.
Chishew wate pohorrza ich ye tokolpe. Erze owit wokor deyo shuu wate
pohorrza atsikita nehech shuu kara. 42 Erze ohyerptoso uje otibey wir
õr ihyeriyo ich sehe oduhu õr oduhu otoy par uje ich ye oyuhwo onan
nãrrza. 43 Per ese kapitan ye nahmũrpe uje oshuu wichi Pablo heke
sontew õr. Nos tatim wir uje ochiraha otsan nãrrza par uje shuu ohno
otĩr wahacha uje hnimich de. 44 Erze yewo uje ye odiraha onan nãrrzape
tyenij ononãha tabla hn erze pohorrza irpo nehech otaachĩhi wahacha
hnimich. Nos wir õr ire ye latik toy. Nos otaachĩhi wahacha hnimich.

Pablo de hnimich Malta.

28 1 Eseekite uje ich nos oyaachĩhichis hnimich hn ye õryok latik
toy. Ich oyirahaka ya uje ese hnimich iich otsii Malta. 2 Erze
uje odebuhu wahacha onishiiship õryok ochukuta jwekita pork ibik hn
kiis hn otseta õryok. 3 Pablo chish wirye piyo. Uje ehn yahpaa nimchaha
jwekita hn echeẽt uje de erze piyo ehet chuuna uje duhlu hn tokole hn
ches Pablo hmata. 4 Erze oso uje odebuhuchis shi oteychim ese echeẽt
uje tĩr hnimichihi Pablo hmata hn okeytkẽrye otsii: —Ich ũrpa ele
hnakirbich uje oso õr yũwir. Ye tooho wahacha asa onoota bahluta
ehetike heke ese echeẽt ches par uje toy.— 5 Pablo shuu nahmita telerrza
hn ese echeẽt kayihi asa jwekita. Per ese echeẽt woso ye niyokõr latik.
6 Erze oso shi oyeem uje Pablo hmata koos o kimiji duhu toy hn kayihi
hnimich. Ich oyeem osdeyoko hn ye latik tew heke omye otsii: —Liki uu
porrosht yet.—

7 Eseekite hn erze oso õr bahlut iich otsii Publio. Ir hnimo ich ye
dukuhlehe oryõkpe. Chimchaha õryok dahuch par uje daalo tre
oyiyakaha ehet. Ich nishiiship õryok. 8 Publio ir deych shi de darpich
eeych permo. Shuu aat duhlu hn shuu tichi. Pablo hno tĩr ire hn orar
sapur Porrosht hn chibite nahme eeych hn chukuta. 9 Nos wir uje õr
permo ochunt uje itsorz. Otãra lekitiyo ese hnimich hn ohno otĩr Pablo.
Nos chukuta õr. 10 Wir onina õryok heke otõhwa erze kushjãro par
oshimihi õryok. Uje ich oyinshii õryok par uje oyuko oyonãha pohorrza
yata hn wir oshimihi õryok oposo par oyaakihi dehet pehet.

Pablo taachĩhi Roma.

11 Eseekite hn pohorrza dechi waa je tãra dit Alejandría. Kojano po
osiyer shi itso oso tẽhi dijerpta ejwert. Erze kojano po iiyo otsii Cástor
hn Pólux. Asa pohorrza shi iyehechis hnimich nehech erze hmamo ishirĩt
sihna ire. Ich shekurko tre uje oyiyakaha ese hnimich. Oyii asa pohorrza
ehet hn oyitokolihichis. 12 Uje oyaachĩhichis dit Siracusa hn oyiyakaha
oyuhu daalo tre. 13 Hn oyitokolihichis oyuko nehech oyaachĩhi wahacha
dit Regio. Uje deychole hn myent tibichu tãra sur heke oyitokolihichis.

Deeych yet hn oyaachĩhi wahacha dit Puteoli. 14 Oyihnimichihi pohorrza
ehet hn oyish Porrosht aabohochis. Wir otsapur õryok par uje oyiyakaha
õr ahir shi daalo syete heke oyiyakaha õr ahir. Depwe oyitokole oyirkihi
hnimich oyitĩr Roma. 15 Eseekite hn Porrosht aabo uje odebuhu Roma
ochunt uje oyitĩr õr heke otokolihichis Roma par uje oyishyehe dehet
pehet. Yewo otĩr ese dit uje iich otsii Tres Tabernas hn yewo oyuwe otĩr
ese dit uje iich otsii Foro de Apio. Uje Pablo teychim õr hn ishim Porrosht
hnechit dich hn shuu duurapo.

Pablo sanimirãha Porrosht ahwosoho Roma.

16 Eseekite uje oyaachĩhichis dit Roma hn ese ohyerptoso õr bahlut
ishim Pablo par uje debuhu uje ire sahmũr. Shi ohyerptosht tyenij tibey
ire. 17 Ich daalo tre uje Pablo dechi hn shuu otibi erze israel oso õr
bahluwo uje odebuhuchis Roma. Uje otakisho lawich hn tatim õr im:
—Pihnapso watsaklo, ye tiyokõr mihnikĩhi petikni erze eyok ihnapso
hn itspo ye tiyokõr mihnikĩhi petikni erze eyok poruwo wishi õr iluu.
Ochish yokihi wahacha dit Jerusalén hn oshim yok wir romano oso.
18 Ese romano oso õr bahlut sapur yokni par uje sehe diraha kimiji
tiyokõr uje mĩhnik. Ye dishpe uje tiyokõr uje mĩhnik par uje oshuu
yok oshuu tikiti heke sehe diyuhu yokihi asa ohyerpta ehet. 19 Per erze
israel oso ye onahmũrpe uje chiyuhu yok. Heke titim ire par uje titĩr
wir romano oso õr bahlut pisht ikich. Erze pihnapso ye oniyokõr latik
uje mihnikĩhi yok par uje yok denunsya õr. 20 Heke tikibi olak par uje
takachim olak hn tikitkẽr olak. Ye tokotiispe ese Cristo uje yesh pihnapso
oyeem uje Porrosht chibite lahwoso par shuu tirẽt nehe heke oshiyeru
pihmike ochĩra kenent.— 21 Otatim Pablo otsii: —Õryok ye hutirãk tãr
wahach petikhna Judea par uje oyiraha. Hn uu eyok ihnapso uje otãr
wahacha õr itspo ye odish latik uje ahakõrni. 22 Per sehe oyẽr ahwoso
pork oyiraha uje nos oso lekitiyo okeytkẽrye hn ich otsitak erze uje ye
olotiis Jesuspe.— 23 Heke nos ochibite deeych nohmet par uje otakisho
lawich hn otẽr ire. Eseekite uje terihi ese deeych hn okihniya otakisho
lawichihi wahacha Pablo ihyuch. Dihirbit nehech yilkaship hn Pablo
sanimirãha Porrosht ahwoso shiyokorãha õr. Nos tatim õr uje Porrosht
shiyokõr par uje tibey laabo. Wichi prowa shuu ochiraha uje Jesús ishi õr
hnitewihi Porrosht ahirkite par uje ye olotiis ire. Tatim õr uje Moises lishi
chichewkite uje tata Jesús hn tatim õr toy uje erze profeta poruwo wishi
ochichewkite uje otata Jesus toy. 24 Yewo ye olotiispe uje Pablo tatim õr
hn yewo otsotiis. 25 Oshiyokosye ichii otokolihi ese pwert ehet. Uje ehn
yahpaa olope ichii Pablo tatim õr im: —Ich ũru uje Porrosht Ichibich
shuu wichi profeta Isaías tatim wir eyok poruwo wishkite im: 26 “Porrosht
sole: Bo atim erze oso on: Shish entlo per yelij erahalo uje tata. Shish
amlo uje eychimlo per yelij erahalo.” 27 Hn Porrosht tatim ese profeta im:

“Atɨm õr uhu ɨlorz pork erze oso ich oshuu dehe kata. Oshiyeru nãr hn õr ɨlɨ kututa pork ye onahmũrpe oteychɨm latɨk hn ye onahmũrpe otẽr latɨk. Ye onahmũr odɨrehepe pork kɨmɨjɨ odɨraha ich tyenɨj otĩr yok hn tuu õr owich oomɨhɨ pahɨr shɨ ɨtso uje tukuta õr.” Wɨr uje profeta chichewkite.—

28 Hn Pablo tatɨm õr ɨm: —Sehe tuu erahalo uje Porrosht shuu titɨm wɨr dihipo kɨnãho par uje shuu õr owich omɨhɨ dahɨr. Heke erze dihipo kɨnãho otẽr Porrosht ahwoso uje olak ye ahmũrlo ẽrlope.— **29** Uje Pablo tatɨm õr shuu ɨtsorz hn erze israel oso ohno otokolɨhɨchɨs pwert ehet. Ɨchii oshiyokosye uje ohno.

30 Eseekite ich do ãyo uje Pablo dechɨ ese pwertɨt uje sahlni. Nos wɨr uje otekɨrɨhɨ ɨre ich shuu otsakɨr par uje okeytkẽrye. **31** Ye tola õrpe. Shish tatɨm õr uje Porrosht shiyokõr par tɨbey laabo. Nos tatɨm õr uu Jesucristo ɨr ɨluupo uje shiyokõrni. Ye latɨk nontew ɨre.

Romanos

Pablo ɨshɨm Porrosht aabo õr saludo uje ode dɨt Roma.

1 1 Yok Pablo uje tuu ochichew pahwoso ochɨbɨte ana hutɨta. Yok
Jesucristo ɨr ɨbɨk. Porrosht chiihla yok hn chiyuhu yokɨhɨ laabo õr
ehet par uje yok ɨr apóstol hn shuu tanɨmɨrãha lahwoso titɨm oso uje
Jesucristo ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite. 2 Porrosht tatɨm erze israel
oso uu õr profeta poruwo wɨshɨ par uje ochichew ɨr ahwoso. Tatɨm õrkite
uje chɨbɨte lahwoso par uje tyenɨj Cristo taachĩhɨ ĩrmo nehe. 3 Shɨ Porrosht
tata uje tyenɨj shuu Deyjɨt tãra erze israel oso õr porokkite rey David
par uje shuu wɨchɨ tokole hnakɨrap. 4 Porrosht chɨbɨte orhõta uje Jesús
wɨchɨ uu ɨr Ijɨt pisht uje shuu ɨkponi tokolɨhɨ erze topo õr ahɨr. Porrosht
ɨchɨbich yelɨj niyokõr mĩhnɨk. Wɨchɨ uje ɨshɨm Porrosht Ijɨt ukurbo. Ɨr Ijɨt
wɨchɨ Jesucristo uu eyok ɨrhĩch. 5 Cristo wɨchɨ uje sosɨr yok par uje shuu
tomsaha par ɨr apóstol hn tanɨmɨrãha ɨr ahwoso titɨm erze oso uje ode
ĩrmo lekɨtiyo par uje ye olotiis Jesucristope hn par uje oshuu Jesucristo
dich. 6 Olak ɨtso õr, Porrosht chiihla olak par uje uhulo Jesucristo masaha
par uje wɨchɨ uu olak Yɨnsɨrc. 7 Tuu ochichew pahwoso ochɨbɨte ana hutɨta
par tokosɨm olak uje olak dechɨ dɨt Roma. Porrosht sahmũr olak. Chiihla
olak par uje amsahalo par ɨr aabo. Sehe tuu Porrosht uu eyok Deych hn
eyok ɨrhĩch Jesucristo odosɨr olak hn oduhu olak aho kɨɨs.

Pablo sehe tekɨrɨhɨ Porrosht aabo uje ode dɨt Roma.

8 Sehe titɨm olak kuche ich kɨhniya per wap tɨkɨnshɨp Porrosht tĩra eyok
ɨrhĩch Jesucristo ɨr iich par nos wɨr olak pork oso uje ode lekɨtiyo otata
uje olak uje ebuhulo dɨt Roma ich ye otiislo eyok ɨrhĩch Jesucristope.
9 Ich tɨnaha yok uje tiyokõr Porrosht ɨr ɨbiyo pork tanɨmɨrãha ɨr ahwoso
titɨm õr uje Jesucristo ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite. Porrosht
wɨchɨ uje chɨraha uje shish yok orar tapur ɨre par olak. 10 Shish yok orar
tapur Porrosht kɨmɨjɨ nahmũr ich shuu takaha tekɨrɨhɨ olak shɨchish.
11 Shish sehe takaha par uje tekɨrɨhɨ olak par uje tokosɨr olak. Shɨ sehe
ma tuu olak duurapo, 12 hn yok ɨtspo, pork sehe tuu akashɨmlo yok par
tukuurapo hn takashɨm olak par uje ma ye yotiislo eyok ɨrhĩch.

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

Porrosht ukurbo de par shuu oso omasaha par ɨr aabo.

13 Pɨshɨbo watsaklo, sehe tuu erahalo uje shish sehe takaha par uje
tekɨrihɨ olak per shish kuchẽrk sontew yok heke ye yok pwele tɨtĩr
olakpe. Sehe tuu oso ma okɨhniya omasaha par Porrosht aabo par õya
olak shɨ ɨtso uje tiyokorãha erze Porrosht aabo yewo uje õr dihipo kɨnãho.
14 Porrosht ɨshɨm yok lahwoso par uje tanɨmɨrãha heke titɨm erze griego
yewo hn erze dihipo kɨnãho, hn titɨm erze uje õr eykdeyo hn erze uje
ye õr eyuwĩrsh, 15 heke sehe tɨtĩr olakɨhɨ wahacha dɨt Roma shɨchish
par uje titɨm olak hn erze oso yewo Porrosht ahwoso uje Jesús ɨshɨ olak
hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite. 16 Ye tɨkɨpookpe uje titɨm oso uje Jesús
ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr, pork kɨmɨjɨ ye olotiis erze ahwoso uje
ich ɨhĩrtso ich Porrosht ɨr ukurbo shuu omasaha par ɨr aabo. Titɨm erze
israel oso wap hn titɨm erze dihipo kɨnãho toy. 17 Uje Jesús tooho krus
eeychkite par uje ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr ich shuu ɨmeheeych
uje Porrosht shiyokõr uje ich om per shɨ ɨmeheeych par erze uje ye olotiis
ɨrpe. Porrosht ahwoso tata shuu ɨtsorz ɨm: —Shɨ erze uje ye olotiis ɨrpe
ich nĩhyok õr hnɨtew uje de Porrosht ahɨr heke õr owich de ɨre ahɨr.—

Porrosht tyenɨj sepyẽr oso uje oshiyokõr mɨhnũwo.

18 Titɨm olak uje nos wɨr oso uje ye onahmũr Porrosht hn oshiyokõr
uje ich mɨhnũwo ich otsontew erze ahwoso uje ich ũru uje tãra Porrosht,
heke oshuu Porrosht chesdelpa hn sɨtak õr. Tyenɨj shuu ochɨraha uje
sepyẽr õr nehe ich shuu dospa. 19 Nos wɨr uje oshiyokõr uje ich mɨhnũwo
ochɨraha uje Porrosht de pork Porrosht sowa õr. 20 Uje ĩrmo tenitkite ɨchii
Porrosht nos shiyokõr kuche heke nos oso ochɨraha uje ɨre shish de. Ye
õr pwelpe uje onomo ɨre per ochɨraha uje ɨr ukurbo deyo de, heke ich
nĩhyok uje yeẽk pwele sata ɨrehe Porrosht ɨle ɨkɨch. 21 Õr ɨre ochɨraha
uje Porrosht de, per ye oduhu Porrosht dichpe, hn ye onɨna ɨrpe. Shɨ
oshuu deyuwo tɨsɨrĩhɨ erze kuche uje ye jukur heke õr eyuwo ich shɨ
ɨtso dɨhlele. 22 Otata uje ich õr eykdeyo per wɨr shɨ oshuu ɨre ɨtso uje
õr totihlo. 23 Porrosht ich hũre hn yelɨj nɨhna ɨre, per oym Porrosht hn
oshiyokõr kojano po ochii wɨr ɨr porroshtɨhɨ. Erze kojano po oshiyokõr
oshuu ɨtso oso hn shɨ ɨtso chɨpɨrme hn shɨ ɨtso loshɨpo hn shɨ ɨtso echĩre.
24 Heke Porrosht iim õr par uje oshiyokõr erze kuche mɨhnũwo uje
shɨ õr ɨre otsahmũr. Oshiyokorĩhɨye erze uje shuu opook. 25 Porrosht ich
ũru per wɨr okoswãha heke ohno oteeychãha erze uje ye Porroshtpe.
Shɨ oteeychãha erze uje Porrosht shiyokõrkite hn oshiyokõr erze kuche
ɨr ɨbiyo. Porrosht wɨchɨ uje nos shiyokõr erze kuche. Wɨchɨ uje tyenɨj
onarim ɨre hn oteeychãha. Ich om uje oniyokõr oduhu ɨlorz.
26 Heke Porrosht iim õr par uje oshiyokõr erze kuche mɨhnũwo uje
otsahmũrpa uje shuu oso opook. Tɨmcher oym dabiyo par uje õhyiyer

ahɨr. 27 Hnakɨrbo õr ɨtspo oym nerẽhte par uje õhyiye ahɨr hn ye opookpe.
Otsahmũrpa oshiyokõr erze mɨhnũwo per ich oshye leshĩro hn masaha õr
aho.
28 Otata uje nĩhyok ye Porroshtɨkɨsh, heke Porrosht iim õr par uje shɨ
oshiyokõr erze kuche mɨhnũwo uje shish oshuu deyuwo tɨsĩr. 29 Shish
õr eyuwo tɨsĩr erze kuche mɨhnũwo uje ich kɨnãho kɨnãho hn ye shɨ
erzepe, ich otsahmũr oshuu yewo doso. Ich otsahmũr uje ochukutɨrãha
ɨre kuche, hn wɨr õr ɨljaabo. Shish opota kuche, hn oshuu yewo oshuu
otoy. Otsahmũr uje oshiyokosye, hn otsehnyẽrye. Wɨr õr ehnito, hn ich
otsahmũr uje otat lare. 30 Otsahmũr uje otatɨm yet lekushiĩ par uje oshuu
sɨtak yet. Wɨr shɨ otsɨtak Porrosht, hn ye oduhu yewo õr jukur. Wɨr shɨ
sehe oduhu ɨre ma deyo, hn otsahmũr uje otatɨm oso uje oshiyokõr erze
kuche shɨ par uje onarim ɨre. Shish oshuu deyuwo tɨsĩr erze kuche ahlo
uje ich ma mɨhnũwo par uje oshiyokõr. Ye oniyokõrpe uje õr deych hn õr
data otatɨm õr. 31 Wɨr shɨ oshuu deyuwo tɨsĩr erze kuche uje ye jukur, hn
shish oyehi lahwoso, ye oniyokõrpe. Yelɨj onuuna uje yewo õr losuhlaabo,
per wɨr otsahmũr uje oshuu oso dospa. 32 Ochɨrahapa uje Porrosht chɨbɨte
uje yeẽk shiyokõr erze mɨhnũwo shuu ɨtsorz ich tyenɨj tĩr urhuta bahluta
ehet per wɨr shish oshiyokõr. Hn ye shɨ erzepe, ich otsahmũr uje yewo
oshiyokõr erze kuche mɨhnũwo ɨtso õr.

Porrosht shuu israel oso hn dihipo kɨnãho õr ɨtsye.

2 1 Heke titɨm olak uje olak israel oso. Uje olak yeẽk tata uje dihipo
kɨnãho oshiyokõr uje ich mɨhnũwo ich chɨbɨte orhõta uje ɨr ɨluu ich
mɨhnũ toy pork shiyokõr ɨtso õr heke ye pwelpe uje sata ɨre. 2 Yɨrahalo
uje Porrosht shiyokõr om uje sepyẽr erze oso uje oshiyokõr erze mɨhnũwo
uje titɨm olakɨke. 3 Uje olak yeẽk tata uje erze yewo oshiyokõr uje ich
mɨhnũwo per ɨre shiyokõr toy ¿ɨnaapo heke chɨbɨte uje Porrosht ye depyẽr
ɨre toy petɨk nehe? 4 Porrosht shish hneta wɨchɨ hn sosɨr heke chɨbɨte uje
ye depyẽr ɨrpe per ye duhu deyuwo tɨsĩrpe par uje chɨraha uje Porrosht
sosɨr ɨre shɨ par uje shuu dehet chuuna uje shiyokõr uje ich mɨhnũwo
hn iim hn shiyokõr uje Porrosht sahmũr. 5 Shish shuu dehet kata hn ye
noympe uje shiyokõr erze uje ich mɨhnũwo par uje shiyokõr uje ich om
uje Porrosht sahmũr. Shish shuu Porrosht chesdelo hn ich ehmũrc dich.
Uje terɨhɨ ese ɨshɨrĩt uje sepyẽr oso nehe ich sepyẽr pishɨ wɨchɨ shuu
dospa. Porrosht wɨchɨ jwe uje shish shiyokõr uje ich om. 6 Nos sepyẽr
erze uje oshiyokõr uje ich mɨhnũwo. Ye duhu sowepe uje sepyẽr õr, hn
ye noympe. 7 Per erze oso uje shish ohneta oso hn otsõsɨr õr, hn shish
oshiyokõr uje ich om par uje oshuu Porrosht tatɨm õr uje õr ɨbiyo tokole
om ich Porrosht tyenɨj ɨshɨm wɨr õr ɨkɨrĩt uje yelɨj nɨhna ɨre. Wɨr uje shish
oyem Porrosht par uje wɨchɨ narim õr, hn shish oyem ese ɨkɨrĩt uje yelɨj
nɨhna ɨre. 8 Uje terɨhɨ ɨshɨrĩt nehe ich Porrosht sowãha erze uje oshuu oso

otsɨtakye. Chesdelpa uje sepyẽr õr uje ye onahmũr oniyokõrpe uje ich ũru
uje Porrosht ahwoso tata. Shɨ sehe oniyokõr uje ich mɨhnũwo. 9 Nos wɨr
erze oso uje oshiyokõr uje ich mɨhnũwo ich tyenɨj shuu kuche mɨhnũwo
tɨ̃r õr. Wɨr tyenɨj ochuuna uje ich dospa. Wap shuu tɨ̃r erze israel oso hn
par nos wɨr yewo uje ye õr israel osope. 10 Per nos wɨr uje oshiyokõr uje
ich om Porrosht tyenɨj tatɨm õr uje oshiyokõr uje ich om, hn Porrosht
narim õr hn shuu õr aho kɨis. Porrosht tyenɨj tatɨm erze israel oso shuu
ɨtsorz wap hn shuu erze dihipo kɨnãho oyehe israel oso õr nẽr, 11 pork
Porrosht ye duhu yet kɨnãhape hn duhu yet kɨnaha. Nos shuu õr ɨtsye.
12 Nos wɨr uje oshiyokõr uje ich mɨhnũwo uje ye Porrosht nahmũrpe hn
erze ley uje Moisés chichewkite nihyokɨ̃hɨ õr ahɨr ich Porrosht tyenɨj shuu
otɨ̃r urhuta bahluta ehet, per ye tatɨm õr uje oyuwe erze leype. Per erze
uje oshiyokõr uje ich mɨhnũwo uje ye Porrosht nahmũrpe hn asa ley waa
je Moisés chichewkite de õr ahɨr ich Porrosht tyenɨj tatɨm õr uje oyuwe
asa ley heke tyenɨj sepyẽr õr toy shuu ɨtsorz. 13 Erze uje ochunt asa ley
per ye oniyokõrpe wɨr uje nĩhyok õr owich Porrosht ahɨr. Shɨ erze uje
ye otsowepe asa ley hn oshiyokõr uje Porrosht sahmũr wɨr uje Porrosht
tyenɨj shuu õr owich de dahɨr nehe. 14 Nos wɨr oso uje ye ley chɨhɨ õr
ahɨrpe waa je Moisés chichewkite uje oshiyokõr uje asa ley tata ich shuu
ɨmeheeych uje shɨ ɨtso uje asa ley de õr aho. 15 Oshuu ɨmeheeych shɨ ɨtso
uje Porrosht chichew asa ley chɨbɨte õr aho pork ochuuna uje oshiyokõr
uje mɨ̃hnɨk hn õr eyuwo shuu ochɨraha uje oshiyokõr uje ich mɨ̃hnɨk hn
shuu ochɨraha toy uje oshiyokõr uje ich om. 16 Heke uje terɨhɨ ese ɨshɨrɨ̃t
nehe hn Porrosht shuu Deyjɨt sepyẽr oso uje oshiyokõr uje ich mɨhnũwo
uje otsakɨs. Uje titɨm õr uje Jesucristo ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr ich
titɨm õr toy uje wɨchɨ tyenɨj sepyẽr õr kɨmɨjɨ otsotiis ɨre.

Israel oso onarim ɨre.

17 Titɨm olak yeẽk uje ɨre israelya, hn chɨbɨte uje ɨr owich de Porrosht
ahɨr heke tata uje ɨre israelya hn shiyokõr asa ley waa je Moisés
chichewkite. Ich narim ɨre pork teeychãha Porrosht. 18 Tata uje chɨraha
uje Porrosht sahmũr hn yeẽk shiyokorãha ɨrni erze ley uje Moisés
chichewkite heke chɨraha uje ich ma om hn sahmũr. 19 Tata uje chɨrahapa
Porrosht ɨr ɨluu heke takashɨm erze uje ye odɨrehepe pork õr ɨtso uje õr
ɨle pata par uje oshuu ochɨraha toy. Tata uje ɨre ɨtso luu pork shiyokorãha
erze uje õr ɨtso uje ode dɨhlelta. 20 Wɨchɨ tata uje pwele shiyokorãha erze
uje ye odɨraha Porrosht ɨluupe, hn tata toy uje shiyokorãha pɨkɨhnino
ijaabo pork erze ley uje Moisés chichewkite shuu chɨraha uje ich om
hn uje ich ũru. 21 Owa uje ahakorãha yewo uhu ɨtsorz ¿ɨnaapo heke ye
ahakorãha owape? Uje anɨmɨrãha Porrosht ahwoso ich atɨm õr uje ye
ompe par otohɨr. ¿Hap owa, je ohɨr? 22 Ata uje ye ompe par otorãha
dabiyo hn nerẽhte. ¿Hap owa, je orãha erãhta? Ata uje ich etakpa erze

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

kojano po uje oso ochii ɨr porroshtɨhɨ per ¿je amsaha wɨr õr templo
aho par uje orha erze kojano po ɨr kushjãro uje oso oshɨmɨhɨ? 23 Ata uje
ich ahmũr Porrosht ɨr ley. ¿Je uhu Porrosht disdelo uje aluwe asa ley?
24 Porrosht ahwoso tata uje dihipo kɨnãho ochinehnɨm Porrosht ɨr iich
pork olak aho yuhurash.

25 Kɨmɨjɨ olak yeẽk ye sowe erze ley uje Moisés chichewkite ich asa
sirkunsisyon uje de ɨre ich bale, per kɨmɨjɨ sowe asa ley ich ye jukur asa
sirkunsisyon. 26 Heke kɨmɨjɨ yeẽk chɨhɨ uje nĩhyok ɨr yarta waa je iich otsɨɨ
sirkunsisyon per shish shiyokõr uje asa ley tata ich shɨ ɨtso uje asa yarta
de ɨre. 27 Uje etĩrlo Porrosht ɨle ɨkɨch nehe kɨmɨjɨ yeẽk chɨhɨ uje ye ɨr yarta
chɨhɨpe waa je iich otsɨɨ sirkunsisyon hn ye sowe asa ley ich wɨchɨ tyenɨj
denunsya olakɨhɨ Porrosht ɨle ɨkɨch olak uje ley de olak ahɨr hn olak yar
de uje iich otsɨɨ sirkunsisyon per shish aluwelo asa ley. 28 Erze uje õr israel
oso õr eyuwo tɨsĩr uje õr israel oso pork õr yar de per Porrosht tata uje wɨr
ye israel oso pishope. Asa yarta wate ye yarta pishtpe shɨ pork ochiyuhu
õr yũhurrza pɨkaabɨt. 29 Erze israel oso pisho wɨr uje õr aho kɨnãho pork
asa yarta waa je iich otsɨɨ sirkunsisyon de õr aho uje Porrosht ɨchɨbich
shiyokõr. Porrosht narim õr, ye hnakɨrbo onarim õrpe.

3 1 Heke titɨm olak. ¿Je om uje olak israel oso o je ye jukur? ¿Je om uje
olak yarta de waa je iich otsɨɨ sirkunsisyon o je ye jukur? 2 Ich om uje
olak yarta de hn ich om uje olak israel oso. Wap titɨm olak uje ich om uje
olak israel oso, pork Porrosht ɨshɨm olak lahwoso par uje abeylo. 3 Kɨmɨjɨ
yeniyo olotiis Porrosht ¿je wɨr oduhu Porrosht sẽhi lahwoso? 4 Ye ũrpe
pork Porrosht yelɨj sẽhi lahwoso. Nos wɨr uje ɨre tata shish ũru. Kɨmɨjɨ nos
hnakɨrbo shɨ otata lekushiĩ per Porrosht ahwoso shish ũru pork ɨr ahwoso
tata shuu ɨtsorz ɨm: —Ich ɨmeheeych uje Porrosht ahwoso ich ũru. Uje oso
otata uje ɨre tata dekushiĩ per shish serz õr.— 5 Kɨmɨjɨ yewo otata otsɨɨ: —
Erze kuche mɨhnũwo uje yiyokõrlo chɨbɨte orhõta uje Porrosht shiyokõr uje
ich om.— ¿Je om uje otata uje Porrosht shiyokõr uje ich mĩhnɨk uje sepyẽr
õr shuu ɨtsorz? Shɨ oyiita ɨtso uje hnakɨrbo otsẽrza, ye ɨlo Porroshtpe.
6 Ye Porrosht niyokõrpe uje ich mĩhnɨk uje sepyẽr õr shuu ɨtsorz. Kɨmɨjɨ
Porrosht ye depyẽr õr duhu ɨlorz ich ye pwele depyẽr erze oso uje ode nãhu
ĩrmo nehe. 7 Kɨmɨjɨ israel osht tata ɨm: —Uje pukushiĩ dɨbɨte orhõta uje
Porrosht tata uje ich ũru hn tuu ɨre ma dich ¿ɨnaapo heke Porrosht sepyẽr
yok shɨ ɨtso uje tiyokõr uje mĩhnɨk? 8 ¿Ɨnaapo heke ye yiyokõrlo uje ich
mɨhnũwo par uje erze om tĩr eyok?— Oso ode uje otata oshuu ɨtsorz otsɨɨ:
—Pablo shiyokõr erze kuche mɨhnũwo heke erze uje ich om tĩr ɨre.— Ich
om uje Porrosht sepyẽr erze oso uje otata lekushiĩ oshuu ɨtsorz.

Nos oso oshiyokõr uje ich mɨhnũwo.

9 Titɨm olak uje olak israel oso ¿je olak eyuwo tɨsĩr latɨkpo? ¿Je eyok
ma om je erze oso yewo? Ye eyok ma ompe je erze yewo. Tuu ɨmeheeych

uje eyok israel oso hn nos wɨr oso yewo shɨ nos eyok ɨtsye. Nos yiyokõrlo
uje ich mɨhnũwo pork eyok ɨluu mɨhnũ ich shɨ ɨtso eyok yɨnsɨro.
10 Porrosht ahwoso tata shuu ɨtsorz ɨm: —Nĩhyok uje yeẽk shiyokõr uje
yok ley tata, nĩhyok hnii nohmɨra. 11 Nĩhyok yeẽk uje chɨraha Porrosht ɨr
ɨluu. Nĩhyok yeẽk uje chukwi pork sehe dɨraha Porrosht. 12 Nos wɨr oso
oshiyokõr uje kɨnaha, ye oniyokõrpe uje Porrosht sahmũr. Nos õr ɨtsye,
oshiyokõr uje ich mɨhnũwo. Nĩhyok yeẽk uje shiyokõr uje ich om, hnii
nohmɨra. 13 Õr ahwo ich shɨ ɨtso luke uje shɨ ɨsãha hn ɨr aat tokole pork
shɨ otata lahwoso par uje otsehnyẽr oso, hn ich õr ahwo wosdeyo shɨ ɨtso
echĩre uje ich wosdeyo. 14 Shish õr ahwoso mɨhnũwo tokolɨhɨ õr ahwo hn
otsajĩrye ɨkiyo. 15 Shish ochɨmɨt ɨre par ooshɨ otsatsɨr yewo par uje oshuu
õr oshuu otoy. 16 Nos wɨr õr ɨluu shɨ par shuu oso õr kushjãro taata hn
shuu õr dosdarakpa. 17 Ye odɨrehepe uje oshuu oso õr aho kɨɨs. 18 Ye otola
Porroshtpe.— Wɨr erze uje Porrosht ahwoso tata.

Nos tyenɨj ye olotiis Cristope par uje õr owich de Porrosht ahɨr.

19 Yɨrahalo uje erze ley wɨr par erze israel oso pork wɨr uje Porrosht ley
de õr ahɨr. Nos oyuwe erze ley. Nĩhyok yeẽk pwele sata shuu ɨtsorz heke
Porrosht chɨbɨte nos wɨr oso uje ode nãhu ĩrmo õr hnɨtew de ɨre ahɨr.
20 Nĩhyok yeẽk pwele shiyokõr uje erze ley tata. Shish oyuwe Porrosht
ɨr ley heke õr hnɨtew de ɨre ahɨr. Ɨr ley shɨ shuu ochɨraha uje oshiyokõr
erze kuche mɨhnũwo uje ye Porrosht nahmũrpe. 21 Per ele ahle Porrosht
chɨbɨte orhõta latɨkpo uje tyenɨj oshiyokõr par uje õr owich de ɨre ahɨr.
Wɨchɨ kɨnaha pork ye dɨbɨtpe uje tyenɨj oniyokõr uje asa ley tata par uje
õr owich de Porrosht ahɨr. Erze uje Moisés chichewkite hn erze uje erze
profeta poruwo wɨshɨ ochichewkite tata uje deeych yet nehe hn yeẽk
ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr. 22 Porrosht chɨbɨte uje nĩhyok õr hnɨtew
nos wɨr erze uje ye olotiis Jesucristope, kɨmɨjɨ õr israel oso hn kɨmɨjɨ õr
dihipo kɨnãho, 23 pork nos wɨr oso uje ode ĩrmo lekɨtiyo nos oshiyokõr uje
ich mɨhnũwo. Nĩhyok uje yeẽk shɨ shiyokõr uje ich om ɨtso uje Porrosht
sahmũr. 24 Shɨ Porrosht sosɨr eyok hn shuu eyok owich de dahɨr. Ye duhu
bahatɨkɨsh. Jesucristo wɨchɨ uje ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite.
25 Porrosht shuu Jesucristo tɨrẽt par uje ɨr armɨsta noshɨ hn ɨshɨ eyok
hnɨtew, per shɨ erze uje ye olotiis Cristope wɨr uje õr owich de Porrosht
ahɨr. Heke chɨbɨte orhõta uje Porrosht shiyokõr uje ich om pork uje ehn
yahpaa Cristo taãchkite ich Porrosht shɨ chɨhmer erze oso õr hnɨtew uje
ye olotiis ɨrpe. Uje Cristo taãcha hn toy ich ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht
ahɨr, 26 hn ele ahle ich shish ɨmeheeych uje Porrosht shiyokõr uje ich om
pork shish shuu wɨr õr owich de dahɨr erze uje ye olotiis Jesuspe.
27 ¿Je oso õr pwele uje onarim ɨrehe Porrosht ɨle ɨkɨch? Nĩhyok ye
õr pwelpe. ¿Ɨnaapo heke ye õr pwele onarim ɨre oduhu ɨlorz? ¿Je wɨr
õr pwele oniyokõr uje asa ley tata par uje õr owich dechɨ poõrc? Ye õr

owich chihipe. Shi õr owich de poõrc pork ye olotiis Cristope. 28 Yirahalo
uje eyoklo owich de Porrosht ahir shi pork ye yotiislo Cristope, ye pork
yiyokõr asa leype. 29 ¿Je ũru uje Porrosht wichi shi israel oso õr Porrosht?
Ye ilorzpe, wichi nos dihipo õr Porrosht toy. 30 Porrosht shi nohmira
de, heke erze israel oso õr owich de Porrosht ahir kimiji ye olotiis
Cristope, hn nos wir dihipo õr owich de toy kimiji ye olotiis Cristope.
31 Uje yomsaha par eyok Porrosht aabo shi pork ye yotiis Cristope ¿je ye
yuhu jukur asa ley waa je Moisés chichewkite? Ye ũrpe. Shi yuhu asa ley
bale pork wate shuu yirahalo uje yiyokõrlo uje mihnũwo heke tyenij ye
yotiislo Cristo.

Porrosht aabo ich shi õr itso uje otãra Abraham.

4 1 Abraham wichi uu eyok porokkite uje eyok israel oso pork nos
wir eyok poruwo wishi otãra ire. ¿Abraham niyokõr latikpo par uje
ir owich de Porrosht ahir? 2 Ye Abraham niyokõrpe uje om par uje shuu
ir owich de Porrosht ahir heke ye pwele narim irehe Porrosht ile ikich.
3 Porrosht ahwoso tata shuu itsorz im: —Abraham ye lotiis Porrosht
petikkite heke Porrosht ishi ir hnitewihi dahir hn shuu ir owich de
dahir.— 4 Ele ahle ich erahalo uje yeẽk chishew obiyo hn serz hnote wir
ye shi odosimihi irpe. Oshim ire pork wir uje ire serz. 5 Per kimiji yeẽk
chihi uje ye lotiis Porrosht uje ishi oso õr hnitewihi dahir, ich Porrosht
perdonar erze kuche mihnũwo uje shiyokõr shi pork ye lotiis ire heke
shuu ir owich de dahir. Ye niyokõr uje ich om par uje serz ir owich
Porrosht ahir.

6 Rey David lishi tata shuu itsorz toy. Tata uje ich om par ese
hnakirbich uje Porrosht ishi ir hnitewihi dahir pork ye lotiis irpe, per ye
doshi par ese uje shiyokõr kuchẽrk par uje serz dawich.

7 David tata shuu itsorz im: —Ich om par erze uje Porrosht perdonar
õr kuche mihnũwo uje oshiyokõr hn chikey uje oshiyokõr. 8 Ich om par
ese hnakirbich uje ye Irhĩch duhu doshi ir hnitewihi dahirpe.— Wir uje
David tata.

9 Ese om uje David tata ¿je Porrosht shi dosim erze uje õr yarta de waa
je iich otsii sirkunsisyon o je dosim toy erze uje nĩhyok ye õr yãrirash?
Nos yiita uje Porrosht chibite Abraham ir owich dahir shi pork ye lotiis
irpe. 10 ¿Je Porrosht tatim Abraham uje ir owich de ire ahir uje ir yarta
dekite waa je iich otsii sirkunsisyon o je nĩhyok ye ir yãrirash? Uje ehn
nĩhyok ye ir yãrirash ich Porrosht tatim ire 11 im: —Ebite owa yarta par
uje eraha uje owa owich de pahir pork ye otiis yokpe.— Heke Abraham
wichi uu õr poorc nos wir erze uje ye olotiis Porroshtpe uje nĩhyok ye
õr yãrirash waa je iich otsii sirkunsisyon. Porrosht nos ishi õr hnitew
uje de ire ahir. 12 Abraham wichi uu õr poorc toy nos wir erze israel oso
uje ye olotiis Porroshtpe uje õr yar de waa je iich otsii sirkunsisyon, per

otseẽt Abraham toy uje ye olotiis Porrosht petɨkkite uje ehn nĩhyok ye ɨr yãrɨrash.

Porrosht chɨbɨte lahwoso par ɨshɨm daabo ĩrmo nehe.

13 Eseekite hn Porrosht chɨbɨte lahwoso par uje ɨshɨmɨhɨ ĩrmo Abraham hn erze uje otãra ɨre. Shɨ tatɨm ɨre pork wɨchɨ ye lotiis ɨrpe heke Porrosht chɨbɨte uje tyenɨj ɨshɨ ɨr hnɨtewɨhɨ dahɨr. Abraham ye niyokõr uje erze ley tata par shuu Porrosht tatɨm ɨre shuu ɨtsorz. 14 Porrosht shɨ ɨshɨm ĩrmo erze uje ye olotiis ɨrpe. Ye dosɨm erze uje oshiyokõr uje erze ley tata. Wɨr shɨ sehe oduhu tokole uje ye jukur uje ye olotiis Porroshtpe, hn ye jukur erze ɨr ahwoso uje chɨbɨte, per ye õr pwelpe. 15 Uje ley de, ich shuu sepyẽr erze uje oshiyokõr uje ich mɨhnũwo, per kɨmɨjɨ nĩhyok ley ich ye õr pwele otsowepe. 16 Heke õr owich dechɨ Porrosht ahɨr per shɨ par erze uje ye olotiis ɨrpe. Erze uje Porrosht chɨbɨte lahwoso tatɨm Abraham wɨr shɨ pork Porrosht sehe dosɨr oso. Tyenɨj yakaha erze oso uje otãra Abraham. Ye shɨ par erze israel osope uje ye olotiis Porroshtpe hn asa ley de õr ahɨr waa je Moisés chichewkite. Erze uje Porrosht tatɨm ɨre wɨr par erze dihipo kɨnãho toy uje ye olotiis Porroshtpe shɨ õr ɨtso uje Abraham ye lotiis Porrosht petɨkkite. Wɨr shɨ õr ɨtso uje otãra Abraham lɨshɨ heke Abraham wɨchɨ nos eyok poorc. 17 Porrosht ahwoso tata uje Porrosht tatɨm Abraham ɨm: —Tuu dihipo okɨhniya ode nehe uje shɨ õr ɨtso uje otãra owa.— Heke Porrosht chɨbɨte shɨ ɨtso uje otãra Abraham. Wɨchɨ uu Porrosht pisht uje ye Abraham lotiispe. Wɨchɨ uje ɨshɨm topo õr ɨkɨrĩt, hn nos shiyokõr wɨr kuche uje wapkite ich nĩhyok. 18 Abraham ɨrãhta ich ebɨr heke ye õr ĩjɨrsh per Abraham shish ye lotiis Porroshtpe uje tatɨm ɨre uje dihipo okɨhniya otãra ɨre pork Porrosht tatɨm ɨrkite ɨm: —Tuu okɨhniya uje otãra owa nehe.— 19 Abraham shuu deyuwo tɨsĩr uje ich yej terɨhɨ uje toy pork ich ta par terĩhɨ syen ãyo per shish ye koswãha Porroshtpe. Shuu deyuwo tɨsĩr uje Sara ich ɨlarpa hn ebɨr per shish ye koswãha Porroshtpe. 20 Ye lotiis Porrosht ahwospe uje chɨbɨte tatɨm ɨrkite hnii pɨkaap. Shɨ ma chɨbɨte uje Porrosht ahwoso tyenɨj yakaha, hn shish nɨna Porrosht. 21 Chɨrahapa uje Porrosht pwele shiyokõr uje tatɨm ɨrkite. 22 Uje ye lotiis Porroshtpe shuu ɨtsorz ich Porrosht chɨbɨte uje tyenɨj ɨshɨ ɨr hnɨtewɨhɨ dahɨr hn shuu ɨr owich de dahɨr.

23 Uje Porrosht shuu ochichew lahwoso uje tyenɨj ɨshɨ Abraham ɨr hnɨtewɨhɨ dahɨr ich ye duhu odichewpe shɨ par Abraham. 24 Shuu ochichew par eyok toy. Tyenɨj ɨshɨ par eyoklo toy uje ye yotiislo Porrosht uje shuu eyok ɨrhĩch Jesús tokolɨhɨ erze topo õr ahɨrkite. 25 Wɨchɨ Jesús uje oshuu oshuu toy par uje ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr pork yiyokõrlo uje ich mɨhnũwo. Porrosht shuu ɨkpokite uje nos ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr.

Jesús ɨshɨ oso õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr.

5 1 Titɨm olak uje eyok ɨrhĩch Jesucristo ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr ich shuu Porrosht ehet kɨɨsɨhɨ eyoklo shɨ pork ye yotiis ɨrpe.

2 Heke Cristo shuu Porrosht kahnɨr eyoklo pork nĩhyok ye eyok hnɨtew
chɨhɨ ɨre ahɨrpe shɨ pork ye yotiis ɨrpe. Ich eyok ayla uje yɨrahalo uje
deeych yet nehe hn shuu eyok ɨluu ɨtso Porrosht ɨr ɨluuta hn yebuhulo ɨre
ahɨr. 3 Ye shɨ eyok ayla yuhu ɨtsorz. Eyok ayla toy uje kuche mɨhnũwo tĩr
eyoklo pork yɨrahalo uje erze kuche mɨhnũwo shɨ tĩr eyok par ma shuu
eyok ukurbosh par uje ma eyok ewenta erze kuche. 4 Uje shish ma eyok
ewenta ich shuu eyok ɨluu ma om ɨtso uje Porrosht sahmũr. Uje eyok ɨluu
om ɨtsorz ich shuu yɨrahapa uje Porrosht ahwoso shish yakaha. 5 Yelɨj sẽhi
lahwoso heke ye duhu yɨpooklope pork Porrosht chɨbɨte Dechɨbich eyok
aho uje shuu yɨrahalo uje Porrosht sahmũr pishɨ eyok.
6 Antkite hn eyok hnɨtew de Porrosht ahɨr pork nĩhyok uje yeẽk pwele
ɨshɨ. Uje terɨhɨ ese ɨshɨrĩtkite uje ich om hn Cristo toy par uje ɨshɨ oso õr
hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr pork nos oshiyokõr uje ich mɨhnũwo. 7 Nĩhyok
yeẽk uje ɨshɨmɨhɨ ɨre par uje oshuu oshuu toy par uje ye oduhu yet
uje shish shiyokõr asa ley waa je Moisés chichewkite. Per kɨmɨjɨ sehe
oduhu oduhu toy ese yet uje ɨluu om kɨmɨjɨ yeẽk chɨhɨ uje sahmũr ɨre
hn ɨshɨmɨhɨ ɨre par uje masaha owich shuu oshuu ɨre oshuu toy 8 per
Porrosht sowa eyok uje ich sahmũr pishɨ eyok shuu ɨtsorz. Uje ehn
yiyokõrlo kuche mɨhnũwo ich Porrosht shuu Cristo toy par uje ɨshɨ
eyok hnɨtewɨhɨ dahɨr. 9 Heke ele ahle ich ye eyok hnɨtew chɨhɨ Porrosht
ahɨrpe pork Cristo tooho krus eeych. Ɨr armɨsta noshɨ par uje ɨshɨ eyok
hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr. Ich ũrpa uje Cristo shish sosɨr eyok par uje ye
Porrosht depyẽr eyok nehe hn nɨmchaha eyok urhuta bahluta ehet. 10 Ich
ɨmeheeych uje ɨtsorz pork uje ehn eyok Porrosht ɨmãhoni ich shuu Deyjɨt
tooho krus eeych par uje shuu Porrosht ehet kɨɨsɨhɨ eyok. Ele ahle ich
Porrosht ehet kɨɨsɨhɨ eyok heke ich ũru uje eyok tyenɨj yebuhulo Porrosht
ahɨr nehe pork Cristo ɨkponi hn takashɨm eyoklo. 11 Ye shɨ erzepe. Eyok
ayla toy pork Porrosht wɨchɨ eyok Porrosht, pork eyok Ɨrhĩch Jesucristo
shuu Porrosht ehet kɨɨsɨhɨ eyoklo.

Adán shuu mɨhnũwo de ĩrmo hn Cristo shuu ɨkɨrĩt de Porrosht ahɨr.

12 Eseekite uje ĩrmo tenit ich nĩhyok ye latɨk toy, per shɨ hnakɨrbich
nohmɨra shuu erze kuch mɨhnũwo tĩr ĩrmo, heke nos oso tyenɨj otoy pork
nos oshiyokõr uje ich mɨhnũwo. 13 Ehn yahpaa Moisés dichew asa leykite
ich shish erze kuche mɨhnũwo de nãhu ĩrmo. Per kɨmɨjɨ nĩhyok ye ley
chɨhɨpe ich ye õr pwelpe uje otata uje oyuwe ley pork nĩhyok. 14 Uje Adán
lɨshɨ de nehech terɨhɨ uje Moisés lɨshɨ de ich shish otoy shɨ ɨtso uje oyuwe
ley, per ye oniyokõrpe ese kuchɨt mĩhnt uje Adán shiyokõr. Adán sohmɨra
uje shiyokõr kuche dich hn Cristo sohmɨra uje shiyokõr kuche dich toy
uje tɨrẽt iyehe Adán nẽr. 15 Per ese uje Cristo ɨshɨmɨhɨ oso ich kɨnaha hn
ese uje Adán shuu tĩr oso ich kɨnaha toy. Ese uje Adán shiyokõrkite shuu
nos oso tyenɨj otoy, per ese uje Porrosht shiyokõrkite sosɨr oso okɨhniya

pork ese hnakɨrbich uje ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr wɨchɨ Jesucristo hn ese uje shiyokõr ye bahatɨkɨsh. 16 Ese kuchɨt mĩhnt uje ese hnakɨrbich shiyokõrkite wɨchɨ kɨnaha, hn ese uje ich ɨhĩrt uje Porrosht ɨshɨmɨhɨ eyok wɨchɨ kɨnaha. Adán iyuwe uje Porrosht tata heke shuu Porrosht sepyẽr oso shuu otĩr urhuta bahluta ehet nehe per Porrosht sehe dosɨr oso hn ye duhu bahatɨkɨsh. Oso oshiyokõr kuche mɨhnũwo ich kɨhniya per wɨchɨ ɨshɨ erze oso õr hnɨtew. 17 Shɨ ese kuchɨt mĩhnt nohmɨra uje ese hnakɨrbich shiyokõrkite ɨchii shuu nos oso otoy, per ich ũrpa uje erze uje ye olotiis Porroshtpe ich Porrosht nos perdonar õr. Ye duhu bahatɨkɨsh pork Jesucristo wɨchɨ hnakɨrbich uje shiyokõr uje ich om heke shuu õr ɨkɨrĩt de uje yelɨj nɨhna ɨre.

18 Ese kuchɨt mĩhnt uje Adán shiyokõr wɨchɨ uje shuu nos otĩr urhuta bahluta ehet nehe, per ese uje ich ɨhĩrt uje Jesucristo shiyokõr par uje sosɨr erze oso uje ye olotiis ɨre ich ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr hn shuu nos õr ɨkɨrĩt de Porrosht ahɨr. 19 Adán ye niyokõrpe uje Porrosht tatɨm ɨre heke shuu nos oso oshiyokõr uje mɨhnũwo, per Jesús wɨchɨ uje nos shiyokõr uje Porrosht tatɨm ɨre heke shuu oso okɨhniya uje nĩhyok õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr. 20 Asa ley waa je Moisés chichewkite shuu ɨmeheeych uje nos oshiyokõr uje ich mɨhnũwo pork nos oyuwe erze ley per Porrosht shɨ shuu ma ɨmeheeych uje sosɨr oso. 21 Erze kuche mɨhnũwo uje oshiyokõr wɨr shuu otoy hn tyenɨj seya õr urhuta bahluta ehet nehe, per Porrosht ich sahmũr pishɨ oso heke eyok ɨrhĩch Jesucristo ɨshɨ oso õr hnɨtewɨhɨ dahɨrkite par uje shuu õr ɨkɨrĩt de uje yelɨj nɨhna ɨre kɨmɨjɨ ye olotiis ɨrpe.

Porrosht aabo tyenɨj oym oshiyokõr uje mɨhnũwo.

6 1 ¿Je yiyokõrlo latɨkpo? ¿Je ma om yesh yiyokõrlo uje mɨhnũwo par uje yuhu ma ɨmeheeych uje Porrosht dosɨr eyok? 2 Ye ompe uje yiyokõrlo yuhulo ɨtsorz. Eyok uje yomsahalo par eyok Porrosht aabo ich shɨ ɨtso uje yɨtɨlo pork ich ye yiyokõrlope erze uje ich mɨhnũwo. Uje eyok ɨtso erze topo ich ye ompe uje yiyokõrlo erze kuche mɨhnũwopo. 3 ¿Je ye erahalope nos wɨr erze uje oshuu otohɨrm ɨre pork wɨr ye olotiis Jesucristope wɨr shɨ õr ɨtso uje otoy hn õya Jesús uje tokite? 4 Uje otohɨrm eyok ich shɨ ɨtso uje yɨtɨlo hn ochihitsɨm eyok yukwĩya Cristo uje ochihitsɨm ɨre. Cristo ɨr Deych chĩra lakɨrbo shuu ɨkpo tokolɨhɨ erze topo õr ahɨr, hn uje otohɨrm eyok uje ochiyuhu eyok awɨt uut ich shɨ ɨtso uje eyok ɨkpo hn eyok ɨkɨrĩt ich ahle.

5 Kɨmɨjɨ shɨ ɨlo uje yɨtɨ hn ochihitsɨm eyok yukwĩya Cristo yuhu ɨtsorz heke ich shɨ ɨtso uje yukwĩya Cristo uje ɨkpo pork tyenɨj eyok ɨkpo nehe. 6 Yɨrahalo uje erze eyok ɨluu ɨler uje de eyok aho par uje shuu yiyokõrlo uje ich mɨhnũwo wɨr shɨ ɨtso uje ĩya Cristo uje tooho krus eeych par uje Cristo chiyuhu wɨr eyok aho. Heke ye erze kuche mɨhnũwo dii eyok delohope, 7 pork uje yeẽk toy ich ye erze kuche mɨhnũwo dii delakɨhɨpe.

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

8 Kɨmɨjɨ shɨ ɨlo uje yɨtɨ yukwĩya Cristo uje toni ich ye yotiis uje tyenɨj
eyok ɨkpo nehe hn yebuhu Cristo ahɨr. 9 Yɨrahalo uje Porrosht shuu Cristo
ɨkponi tokolɨhɨ erze topo õr ahɨr hn ich yelɨj toypo petɨk nehe pork ich
nĩhyok uje yeẽk pwele shuu toypo. 10 Uje Cristo tokite ich nos ɨshɨ eyok
hnɨtew pork yiyokõr uje ich mɨhnũwo per ich ye toypo petɨk nehe. Ele
ahle ɨr ɨkɨrĩt de shɨ par shiyokõr uje Porrosht sahmũr. 11 Olak ɨtspo tyenɨj
uhu olak ɨlo erze topo pork wɨr ich ye oniyokõrpe uje mĩhnɨk, heke ele
ahle ich olak ɨkɨrĩt de shɨ par uje ahakõrlo uje Porrosht sahmũr pork ye
otiislo Jesucristope.
12 Heke ye ompe uje uhulo erze kuche mɨhnũwo yakaha olak uhulo
ɨtso uje wɨr uu olak yɨnsɨro hn shuu olak eyuwo tɨsĩr par ahakõrlo uje
mɨhnũwo. 13 Ye asɨmlo olak ɨkiyo erze kuche mɨhnũwo par uje shiyokõr.
Shɨ tyenɨj asɨmlo olak Porrosht uhu olak ɨlo yeẽk uje toy hn ɨkpo shɨ
par uje shiyokõr uje Porrosht sahmũr. Asɨmlo olak ɨkiyo Porrosht par
uje shiyokõr uje ɨre sahmũr. 14 Ye ompe uje eylo erze kuche mɨhnũwo
olak yɨnsɨroho par uje chɨpa olak pork erze ley ye dii olak delohope. Shɨ
Porrosht wɨchɨ uje sosɨr olak.

Shish oso õr yɨnsɨro de kɨmɨjɨ Porrosht o kɨmɨjɨ kuche mɨhnũwo.

15 Titɨm olak. ¿Yiyokõrlo latɨkpo? ¿Je om uje yiyokõrlo erze kuche
mɨhnũwo pork ye ley nontew eyokpe, hn shish Porrosht perdonar eyok?
Ye ompe uje yiyokõrlo yuhulo ɨtsorz. 16 Ich erahalpa, kɨmɨjɨ asɨmlo olak
yeẽk par uje wɨchɨ uu olak ɨrhĩch ich tokole uje olak ɨr yɨlo par uje
ahakõrlo uje ɨre sahmũr. Heke uje ahakõrlo erze kuche mɨhnũwo ich
olak erze kuche mɨhnũwo ɨr yɨlo hn erze kuche mɨhnũwo tyenɨj shuu
atɨlo. Per kɨmɨjɨ asɨmlo olak Porrosht hn ahakõrlo uje ɨre sahmũr ich erze
uje ich om uje ahakõrlo wɨr tyenɨj seya olak Porrosht ahɨr nehe. 17 Ich
tɨkɨnshɨp Porrosht par olak pork uje wapni erze kuche mɨhnũwo wɨr uu
olak yɨnsɨro, per ele ahle ich ahakõrlo uje ich om uje oshiyokorãha olakni
hn ye uhu olak aho yũhɨrshpe. 18 Ele ahle ich ye erze kuche mɨhnũwo
dii olak delohope per amsahalo par eey wɨchɨ olak ɨhɨrtĩhɨ Porrosht hn
olak ɨr yɨlo. 19 Uje tɨkitkẽr olak ich shɨ teẽt erze ahwoso uje olak erahalo.
Kɨmɨjɨ tiita kɨnaha ich ye erahalope. Wapkite asɨmlo olak erze kuche
mɨhnũwo par uje ahakõrlo hn shish ahakõrlo uje ich ma mɨhnũwo, per
ele ahle ich asɨmlo olak par uje ahakõrlo uje ich om hn olak Porrosht ɨr
yɨlo. 20 Wapkite shɨ olak erze kuche mɨhnũwo ɨr yɨlo. Erze uje ich om ich
ye uhulo jukur par uje ahakõrlo.
21 Uje ahakõrlo erze kuche mɨhnũwo uje ich uhurc ¿je erzlo latɨkpo?
Erze kuche mɨhnũwo uje ahakõrlo shɨ shuu apooklo nehech shuu atɨlo.
22 Ele ahle Jesucristo chiyuhu olak erze kuche mɨhnũwo par uje ye wɨr dii
olak delohope hn shuu olak Porrosht ɨr yɨlo. Uje olak Porrosht ɨr yɨlo ich
shuu ahakõrlo uje ɨre sahmũr. Uje uhurc nehe ich olak ɨkɨrĩt de uje yelɨj

nɨhna ɨre. 23 Uje terɨhɨ ese deeych uje onɨshii erze uje shish oshiyokõr uje
ich mɨhnũwo ich otserz ese bahat uje seya õr urhuta bahluta ehet, per ese
uje Porrosht ɨshɨmɨhɨ eyok wɨchɨ ɨkɨrĩt uje yelɨj nɨhna ɨre pork ye yotiis
eyok ɨrhĩch Jesucristope.

Pablo sɨteẽta tɨmcharrza uje ɨr abich toy.

7 1 Pɨshɨbo watsaklo, shɨ tɨtɨm olak uje olak israel oso uje erahalo
erze ley uje Moisés chichewkite. Erahalo uje erze ley wɨr shɨ par
erze uje ich yesh õr ɨka, ye par topope. 2 Shɨ tɨteẽta, kɨmɨjɨ tɨmcharrza
abich chɨhɨ hn iim par ĩhi yet ahɨr ich ɨyuwe asa ley, per kɨmɨjɨ ɨr abich
toy hn wate ĩhi yet ahɨr ich ye sowe asa leype. 3 Heke kɨmɨjɨ ye ɨr abich
toy hn shɨ ĩhi yet ahɨr ich wate torãha dabich per kɨmɨjɨ wate abich toy
ich pwele ĩhi yet ahɨr. Ich ye sowe asa leype pork ye torãha dabichpe.
4 Pɨshɨbo watsaklo, shɨ eyok ɨtso wate pork uje yapurlo Cristo par uje ɨshɨ
eyok hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrni ich shɨ ɨtso uje yɨtɨlo, heke ye erze ley
dii eyok delohope hn pwele yomsaha par yet ɨr yɨlo. Ele ahle ich eyok
Cristo ɨr yɨlo. Wɨchɨ uje ɨkponi. Eyok ɨr yɨlo par uje yiyokõrlo uje Porrosht
sahmũr, pork shɨ eyok ɨtso erze pohɨr uje ich om heke shish ɨr ee de uje
ich om. 5 Uje ehn yahpaa yomsaha par uje eyok Porrosht aabo ich shish
yahmũr uje mɨhnũwo. Uje yunt uje erze ley tata uje ye ompe uje yiyokõr
kuche uje ich mɨhnũwo, ɨchii sehe eyok prowa par yiyokõr, hn erze kuch
mɨhnũwo wɨr uje shuu oso otoy hn seya õr urhuta bahluta ehet. 6 Ele ahle
ich shɨ ɨtso uje yɨtɨ heke ye erze ley dii eyok delohope. Ich eyok ɨkɨrĩt ahle
de hn Porrosht ɨchɨbich de eyok aho heke tyenɨj yiyokõr uje ɨre sahmũr,
ye erze ley dii eyok delohope uje Moisés chichewkite.

Pablo tata uje mɨhnũwo de ɨre ehet uje sehe dii ɨr delakɨhɨ.

7 Tɨtɨm olak. ¿Yiita latɨkpo? ¿Je om uje yiitɨlo uje Porrosht ɨr ley ich
mɨhnũ? Ye ompe uje yiitɨlo yuhulo ɨtsorz. Kɨmɨjɨ nĩhyok ley ich ye tɨkɨrehepe
uje mɨhnũwo. Kɨmɨjɨ nĩhyok ley ich ye tɨkɨrehepe uje tobɨta kuche ich
tiyokõr uje ich mĩhnɨk pork Porrosht ley tata ɨm: —Ye abɨta kuche.— 8 Uje
tukunt uje erze ley tata uje ye ompe opota kuche ɨchii tobɨta kuche ich
kɨhniya. Kɨmɨjɨ nĩhyok ley erze kuche mɨhnũwo wɨr shɨ ɨtso topo pork
nĩhyok yeẽk chɨraha uje ich mɨhnũwo. 9 Uje ehn yahpaa tɨkɨrehepe uje erze
ley tata ich pɨkɨrĩt de, per uje tɨkɨrahani uje erze ley tata ich shuu ɨmeheeych
uje yok tɨkiyuwe. Tɨkɨraha toy uje yok tyenɨj tɨkɨtɨ pork tiyokõr uje ich
mɨhnũwo. 10 Erze ley tata uje tyenɨj tiyokõr par uje terz pɨkɨrĩt uje yelɨj
nɨhna ɨre, per shɨ shuu ɨmeheeych uje tyenɨj tɨkɨtɨ. 11 Pɨluuta mɨhnũ. Wate
uje sehnyẽr yok pork shuu tɨkiyuwe erze ley, heke tyenɨj tɨkɨtɨ. 12 Per nos
wɨr Porrosht ɨr ley wɨr tãra ɨre. Kal nohmɨr uje Porrosht chɨbɨte wɨr shɨ tãra
ɨre, hn shuu oso oshiyokõr uje ich om hn sepyẽr erze uje oyuwe. Kal ley uje
Porrosht chɨbɨte wɨr ich om, 13 per erze uje ich om ¿je wɨr duhu tɨkɨtɨ?

Ye duhu tɨkɨtɨpe. Shuu ɨmeheeych uje tiyokõr kuche mɨhnũwo. Shɨ erze kuche mɨhnũwo uje tiyokõr wɨr uje tyenɨj shuu tɨkɨtɨ. Erze ley ich om. Shuu ɨmeheeych uje tiyokõr uje ich mɨhnũwo pisho. 14 Yɨrahalo erze ley shɨ tãra Porrosht, per yok shɨ yok ĩrmo os hn shɨ ɨtso uje yeẽk chiwãha yokɨhɨ erze kuche mɨhnũwo par uje tomsaha par uje erze kuche mɨhnũwo wɨr uu yok ɨrhĩch. 15 ¿Łnaapo heke shish tiyokõr erze uje ye tahmũrpe? Ye tiyokõrpe uje tahmũr per tiyokõr erze uje ye tahmũrpe. 16 Uje tiyokõr uje ye tahmũrpe ich tuu ɨmeheeych uje erze ley ich om pork ley tata toy uje ich mĩhnɨk erze uje ye tahmũrpe, 17 heke ich ye yokpe uje tiyokõr erze mɨhnũwo. Shɨ erze kuche mɨhnũwo uje de pehet wɨr uje shuu tiyokõr, 18 per yok tɨkɨraha uje nĩhyok erze uje ich om uje de pɨluuta ɨlarrza ehet. Sehe tiyokõr uje ich om per ye yok pwelpe. 19 Ye tiyokõr erze uje ich om uje sehe tiyokõr. Shɨ tiyokõr erze kuche mɨhnũwo uje ye tahmũrpe par uje tiyokõr. 20 Kɨmɨjɨ tiyokõr erze uje ye tahmũrpe heke ich ye yokpe uje tiyokõr. Shɨ asa pɨluuta ɨlarrza wate uje shuu tiyokõr.

21 Heke tɨkɨraha uje kuchẽrk de pehet pork uje sehe tiyokõr uje ich om ich mɨhnũwo dechɨ. Wate pɨluuta ɨlarrza uje shuu tiyokõr mĩhnɨk. 22 Yok pɨluuta ahle shuu tahmũr tiyokõr uje Porrosht sahmũr. 23 Tɨkɨraha uje kuche kɨnãho de yok pork sɨtak erze uje Porrosht sahmũr uje yok sehe tiyokõr. Erze kuche mɨhnũwo uje de yok wɨr chii yok delakɨhɨ. 24 Heke yok ɨtso hnakɨrbich uje ɨljaabɨkpa. ¿Yeẽkpo uje pwele chiyuhu yokɨhɨ asa pɨluuta mɨhnũta uje de yok uje chii yok delakɨhɨ? 25 Ich tɨkɨnshɨp Porrosht pork eyok Łrhĩch Jesucristo wɨchɨ uje chiyuhu yokɨhɨ asa pɨluuta ɨlarrza. Ele ahle tɨkɨraha uje yok Porrosht yɨlak shɨ par tiyokõr uje ɨre sahmũr. Uje tokoym tuu peyuwo tɨsɨrĩhɨ Porrosht ich tiyokõr tuu yok ɨtso oso yewo hn erze kuche mɨhnũwo uje de pɨluuta ɨlarrza wɨr uje chii yok delakɨhɨ.

Ich om oshuu Porrosht Łchɨbich iyeebe hn oyehe nẽr.

8 1 Nos wɨr uje ye olotiis Jesucristope wɨr uje ye otĩr urhuta bahluta ehet nehe. 2 Porrosht Łchɨbich ɨshɨm õr ɨkɨrĩt uje yelɨj nɨhna ɨre pork ye olotiis Jesucristope, hn chiyuhu õr par uje erze kuche mɨhnũwo ye dii õr delohope. Erze kuche mɨhnũwo seya oso urhuta bahluta ehet nehe. 3 Kɨmɨjɨ yiyokõr uje erze ley tata uje Moisés chichewkite ich eyok ɨkɨrĩt de uje yelɨj nɨhna ɨre per ye eyok pwele yiyokõrpe, heke Porrosht sosɨr eyok hn shuu Deyjɨt tɨrẽt par uje ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ dahɨr. Shuu Cristo shũrha per ye niyokõrpe uje mĩhnɨk mahn oso oshiyokõr. Wɨchɨ chiyuhu eyokɨhɨ erze kuche mɨhnũwo par uje ye wɨr dii eyok delohope. 4 Erze ley uje Moisés chichewkite wɨr ich om. Uje yɨbɨte uje yuhu Porrosht Łchɨbich iyeebe hn yiyehe nẽr ich yiyokõr uje erze ley tata, per kɨmɨjɨ shɨ yiyokõr uje shɨ eyok yahmũr ich ye yiyokõrpe uje erze ley tata.

5 Nos wɨr oso uje shish oshuu deyuwo tɨsɨrĩhɨ erze kuche uje de nãhu ĩrmo ich shish oshiyokõr erze mɨhnũwo uje õr ɨre otsahmũr, per nos

wɨr oso uje oshuu deyuwo tɨsɨrĩhɨ uje Porrosht Ɨchɨbich sahmũr ich shɨ
oshiyokõr uje ɨre sahmũr. 6 Uje shɨ oshuu deyuwo tɨsɨrĩhɨ erze kuche uje
de nãhu ĩrmo ich erze mɨhnũwo uje de nãhu ĩrmo tyenɨj seya õr urhuta
bahluta ehet nehe, per erze uje shɨ oshuu deyuwo tɨsɨrĩhɨ uje Porrosht
Ɨchɨbich sahmũr ich õr ɨkɨrĩt de uje yelɨj nɨhna ɨre hn õr aho kɨɨs. 7 Nos
wɨr uje shɨ oshuu deyuwo tɨsɨrĩhɨ erze kuche uje de nãhu ĩrmo wɨr
Porrosht ɨr ɨmãho pork ye onahmũrpe oniyokõr uje Porrosht ɨr ley tata,
hn kɨmɨjɨ õr prowa oniyokõr uje erze ley tata ich ye õr pwelpe. 8 Nos
wɨr uje shish oshiyokõr erze kuche mɨhnũwo uje de nãhu ĩrmo wɨr ye õr
pwelpe oniyokõr uje Porrosht sahmũr. 9 Kɨmɨjɨ ũru uje Porrosht Ɨchɨbich
chɨhɨ olak aho ich ye ahakõrlope erze olak ɨluu ɨler. Shɨ ahakõrlo uje
Porrosht Ɨchɨbich sahmũr. Nos wɨr erze uje ye Porrosht Ɨchɨbich chɨhɨ
õr ahope wɨr ye Porrosht aabope, 10 per uje Cristo de olak aho ich olak
ɨchɨbiyo ɨkɨrĩt de pork Jesús ɨshɨ olak hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite. Kuche
mɨhnũwo de nãhu ĩrmo heke Porrosht chɨbɨte uje nos oso tyenɨj otoy,
heke eyok yũhurrza tyenɨj toy nehe. 11 Porrosht shuu Jesucristo ɨkponi
chĩra Dechɨbich par uje tokolɨhɨ erze topo õr ahɨr. Kɨmɨjɨ Porrosht
Ɨchɨbich chɨhɨ olak aho ich Porrosht tyenɨj shuu Dechɨbich shuu olak
yũhurrza ɨkpo nehe ɨtso Cristo uje ɨkponi.
12 Pɨshɨbo watsaklo, heke tɨtɨm olak. Ye uhu erze olak ɨluu ɨler dɨrok
olak par uje ahakõrlo uje sahmũr. 13 Kɨmɨjɨ shish ahakõrlo uje olak ɨluu
ɨler sahmũr ich tyenɨj atɨlo, per kɨmɨjɨ ahakõrlo uje Porrosht Ɨchɨbich
sahmũr ich uhulo erze olak ɨluu ɨler shɨ ɨtso uje toy pork ye ahakõrlope
uje sahmũr, heke olak ɨkɨrĩt de. 14 Nos wɨr erze uje oshuu Porrosht
Ɨchɨbich iyeebe hn oyehe nẽr wɨr Porrosht aabo. 15 Porrosht ye duhu olak
ɨlo uje olak shɨ yeẽk ɨr yɨlo uje ich atɨlɨlpa. Porrosht shuu amsahalo par
olak ɨr aabo pork ich ũru uje eyok Porrosht aabo pisho. Yɨbiilo Porrosht
yuhulo ɨtsorz ɨm: —Dii Porrosht,— 16 pork Porrosht Ɨchɨbich tatɨm eyok
ɨchɨbiyo uje eyok Porrosht aabo. 17 Ich ũru uje eyok Porrosht aabo, heke
erze Porrosht kushjãro uje de ɨre ahɨr wɨr par eyok toy shɨ ɨtso uje wɨr par
Cristo toy pork shish eyok ewenta erze kuche mɨhnũwo uje tĩr eyok shɨ
pork ye yotiis Cristope. Uje ich terɨhɨ uhurc nehe ich eyok owich ɨhĩrtpa
de Cristo ahɨr.

Porrosht tyenɨj nɨshii ĩrmo nehe.

18 Heke tɨtɨm olak uje erze kuche mɨhnũwo uje yesh tĩr eyokɨhɨ nãhu
ĩrmo ye yɨteẽta erze uje ich ɨhĩrtso uje de wahacha poõrc. Wɨr uje
Porrosht tyenɨj sowa eyok nehe. 19 Heke nos wɨr uje Porrosht shiyokõrkite
ich tarãha uje Porrosht chɨbɨte laabo õr orhõta nehe. 20 Porrosht sajɨr
ĩrmo ɨkiyokite heke ye ɨlope uu ĩrmo tenit. Shiyokõr shuu ɨtsorz pork ɨre
sehe niyokõr duhu ɨlorz. Ye niyokõrpe uje ich ma om par ĩrmo per deeych
yet nehe hn Porrosht nɨshiipo. 21 Nos wɨr kuche uje de nãhu ĩrmo ich nos

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

sɨhna ɨre, per deeych yet nehe hn Porrosht nɨshiipo par uje ich ye nɨhna ɨrpe. Shish tyenɨj de nehe shɨ ɨtso wɨr Porrosht aabo. 22 Yɨrahalo uje nos wɨr kuche shish sɨhna ɨre per wɨr shɨ ɨtso oso uje ɨhnakosh uje ewenta nehech ele ahle shɨ ɨtso asa tɨmcharrza ewenta uje ɨr ɨjɨt tabɨta nehech shũrha. 23 Eyok ɨtspo yiyem ese deeych pork Porrosht Ɨchɨbich de eyok aho. Wɨchɨ webich os uje ɨshɨmɨhɨ eyokni hn yehe kuche yewo de uje tyenɨj ɨshɨmɨhɨ eyok. Ich eyok aho ɨhnakosh uje ich yɨtɨrãha ese deeych uje Porrosht chɨbɨte eyok orhõta uje eyok ɨr aabo, hn shuu eyok yũhurrza ɨkpo hn shuu ahle. 24 Yɨraha uje eyok owich de Porrosht ahɨr heke shish yiyem par uje yɨtĩr ɨre ahɨr. Uje yumo erze kuche ich ye yiyempe pork eyok dechɨ. Nĩhyok yeẽk uje shish iyem erze kuche uje de ɨre ahɨr, 25 per eyok yesh yiyem erze uje ye yumpe, hn shɨ yɨnta nehech terɨhɨ ese deeych nehe.

26 Uje yiyem yuhu ɨtsorz hn erze uje tĩr eyok ich ye eyok pwele ewentpe hn ye yɨrahape latɨkpo uje ich ma om par uje eyok orar yapur Porrosht ich Porrosht Ɨchɨbich takashɨm eyok hn orar par eyok. Ɨr ahwoso ich shɨ ɨtso oso õr ɨhna heke nĩhyok yeẽk pwele tata uje Porrosht Ɨchɨbich tatɨm Porrosht. 27 Porrosht shish teychɨm oso õr aho kɨmɨjɨ om o kɨmɨjɨ ye ompe. Wɨchɨ chɨraha Dechɨbich ɨr eyuwo pork uje Porrosht Ɨchɨbich sapur Porrosht par nos wɨr ɨr aabo ich shish sapur uje Porrosht sahmũr.

Porrosht aabo tyenɨj otserz erze mɨhnũwo nehe.

28 Titɨm olak. Yɨrahalo uje nos wɨr kuche uje tĩr eyoklo uje yahmũrlo Porrosht ich Porrosht shish shuu tokole uje ich om par eyoklo nehe. Porrosht chiihla eyoklo par uje yiyokõrlo uje ɨre sahmũr. 29 Uje ehn yahpaa Porrosht niyokõr ɨrmõkite ɨchii chɨraha yeniipo uje tyenɨj omasaha par ɨr aabo nehe. Heke Porrosht chɨbɨtkite uje ich uhurc nehe hn ɨr aabo õr ɨluu tyenɨj tokole ɨtso Deyjɨt ɨr ɨluuta, heke ɨr Ijɨt wɨchɨ webich os hn deshɨbo hn nanɨme ode ich okɨhniya. 30 Erze uje Porrosht chɨbɨtkite uje õr ɨluu tokole ɨtso Cristo ɨr ɨluuta nehe wɨr uje Porrosht chiihla õr, hn erze uje chiihla õr wɨr uje shuu Cristo ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ dahɨr. Erze uje ɨshɨ õr hnɨtew wɨr uje shuu õr owich de dahɨr.

31 Erze uje titɨm olakɨke ich ɨhĩrt pisho. Ye latɨk pwele sontew uje Porrosht sosɨr eyok, heke ye latɨk pwele uje sontew eyok par uje ye yɨtĩr ɨre ahɨr nehe. 32 Porrosht ye narhak Deyjɨtpe. Ɨshɨm osokite par uje wɨchɨ nos ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr, heke tyenɨj nos ɨshɨmɨhɨ eyok erze kuche nehe shuu ɨtso uje ɨshɨm Deyjɨt toy. 33 Ye latɨk pwele denunsya erze uje Porrosht chiihla õr pork Porrosht wɨchɨ uje ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ dahɨr. 34 ¿Yeẽkpo uje pwele tata uje eyok tyenɨj yɨtĩr urhuta bahluta ehet nehe? Jesucristo ye tatpe duhu ɨlorz pork wɨchɨ uje tokite par uje ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ dahɨr. Porrosht chiyuhu Cristo erze topo õr ahɨr hn ele ahle sakaha Porrosht waãchta pork wɨchɨ ich dich. Wɨchɨ shish sapur Porrosht

par eyok. 35 ¿Yeẽkpo uje pwele shuu Cristo iim uje sahmũr eyok? Kɨmɨjɨ
mɨhnũwo tĩr eyok, ¿je wɨchɨ noym eyok? Ye noym eyokpe. Kɨmɨjɨ kuchẽrk
masaha eyok uje ich dospa, o kɨmɨjɨ oniyokõr mɨhnɨkĩhɨ eyok pork ye
yotiis ɨrpe, o kɨmɨjɨ sewɨt nẽhi eyok, o kɨmɨjɨ nĩhyok ye eyok ɨshuwĩrsh,
o kɨmɨjɨ kuchẽrk sehe dishew eyok uje ich yarhakpa, o kɨmɨjɨ yeẽk duhu
eyok duhu yɨtɨ, ¿je wɨchɨ noym eyok? Wɨchɨ ye noym eyokpe uje sahmũr
eyok. 36 Porrosht ahwoso tata uje yeẽk tatɨm Porrosht shuu ɨtsorz ɨm:
—Shish ode uje sehe oduhu õryok oduhu oyɨtɨ pork ye oyotiis owape.
Oshuu õryok ɨtso obeje uje ohnoy par uje sehe oduhu.— Wɨr uje Porrosht
ahwoso tata shuu ɨtsorz. 37 Uje nos wɨr kuche tĩr eyok ich shish yerz
pork Porrosht sahmũr eyok hn sosɨr eyok. 38 Tɨkɨraha uje ye latɨk pwele
shuu Porrosht iim uje sahmũr eyok. Uje oshuu eyok oshuu yɨtɨ ich shish
sahmũr eyok. Uje yesh eyok ɨka nĩhyok kuchẽrk uje pwele shuu Porrosht
iim eyok, hnii erze ɨr anjele, hnii erze ɨchɨbiyo mɨhnũwo, hnii kuchẽrk
uje de hn uje de nehe, hnii erze uje õr ukurbo deyo de, 39 hnii erze uje
de porĩt, hnii erze uje de hnɨmich uut pisht, hnii nos wɨr kuche yewo
uje Porrosht shiyokõr ye pwelpe uje shuu Porrosht iim uje sahmũr eyok.
Ɨmeheeych uje Porrosht sahmũr eyok pork shuu eyok ɨrhĩch Jesucristo toy
hn ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ dahɨr.

Porrosht chiihla israel oso.

9 1 Ye tokotiis Cristope heke erze uje titɨm olak ich ũru, ye tehnyẽr
olakpe. Porrosht Ɨchɨbich shuu peyuwo chɨraha toy uje ich ũru
2 uje yok dosdarakpa. Deeych hn dɨhlak shish peyucha pɨhnapso ich
tukuuna. 3 Sehe tuu nos pɨhnapso omasaha par Porrosht aabo heke par
yok ich ma om kɨmɨjɨ tɨkitokolɨhɨ Cristo ɨr hme hn tɨtĩr urhuta bahluta
ehet nehe kɨmɨjɨ uje tiyokõr tuu ɨtsorz ich tuu nos pɨshɨbo hn nos pɨnɨme
omasaha par Porrosht aabo. Erze pɨshɨbo uje titɨm olak wɨr pɨhnapse uje
sehe tuu omasaha par Porrosht aabo. 4 Wɨr israel oso. Wɨr uje Porrosht
chiihla õr par ɨr aabo. Porrosht debuhu õr ahɨrkite, hn chɨbɨte lahwoso
uje shish tyenɨj takashɨm õr nehe. Porrosht ɨshɨm õr erze ley uje Moisés
chichewkite, hn Porrosht shuu oshuu loshɨpo par uje oteeychãha ɨre hn
shish chɨbɨte lahwoso uje tyenɨj shuu Cristo tãra õr. 5 Erze israel oso otãra
uu ɨr porokkite Jacob ɨr aabo, hn Cristo tãra õr ɨre. Wɨchɨ uje nos tɨbey
erze kuchehe lekɨtiyo. Sehe tuu nos oteeychãha ɨre. Ich om uje oniyokõr
oduhu ɨlorz.
6 Titɨm olak uje Porrosht ahwoso ye tata lekushiĩpe. Nos wɨr israel
oso otãra ɨr porokkite Jacob uje iich yet otsɨɨ Israel, per Porrosht chɨbɨte
shuu kɨnaha. Ɨre chɨbɨte uje shɨ nos wɨr uje ye olotiis ɨrpe wɨr israel oso
pisho, 7 hn nos wɨr uje otãra uu õr porokkite Abraham, ye nos õr israel
oso pishope pork yewo otsotiis ɨre. Porrosht tatɨm Abrahamkite ɨm: —Shɨ
Isaac aabo wɨr uje tiihla õr.— 8 Heke ich ɨmeheeych, nos wɨr uje otãra

Abraham wɨr ye nos Porrosht aabope. Shɨ erze uje ye olotiis Porroshtpe
wɨr uje Porrosht chɨbɨte lahwoso par shuu omasaha par ɨr aabo. 9 Porrosht
tatɨm Abraham lahwoskite shuu ɨtsorz ɨm: —Uje terɨhɨ ese ãyt yet nehe
hn takaashpo hn tuu pahwoso yakaha heke Sara ijɨt shũrha.— 10 Ye shɨ
erzepe uje Porrosht tata, per uje ehn eyok porokkite Isaac ɨrãhta Rebeca
hmɨker ɨr aabo õr arãho 11 hn uje ehn yahpaa erze ɨr aabo oshũrha ich ɨr
aabo ye oniyokõrpe uje om hn uje mĩhnɨk, per Porrosht chiihla nohmet
heke shuu ɨmeheeych uje shɨ chiihla uje sahmũr pork ye diihla ese uje
shiyokõr kuchẽrk pork ye niyokõr latɨk. 12 Heke tatɨm Rebeca ɨm: —Ese
eyjɨt webich osht tyenɨj shiyokõr ese eyjɨt shakaharc ɨr ɨbiyo nehe.—
13 Porrosht ahwoso tata shuu ɨtsorz ɨm: —Tahmũr Jacob per tɨkɨtak
Esaú.—

14 ¿Je om uje yiita uje Porrosht shiyokõr uje mĩhnɨk? Ye ompe uje yiita
yuhu ɨtsorz 15 pork Porrosht tatɨm Moisés ɨm: —Tokosɨr erze uje sehe
tokosɨr õr hn tukuuna uje ich õr losuhlaabo erze uje sehe tukuuna.—
16 Heke Porrosht sosɨr erze uje ɨre sehe dosĩr õr, hn ye niyokõrpe uje
oso sehe oduhu niyokõr o kɨmɨjɨ oniyokõr kuchẽrk par uje sehe oduhu
shiyokõr. 17 Porrosht ahwoso tata uje tatɨm erze egipto oso õr rey ɨm: —
Tɨbɨte owa par rey hn tiyokõr kucherkĩhɨ owa par uje tɨbɨte orhõta uje
pukurbo de par uje nos oso uje ode ĩrmo lekɨtiyo odɨraha uje yok de hn
otatehe yok lekɨtiyo.— 18 Heke ich ɨmeheeych uje Porrosht sosɨr erze
uje sehe dosɨr õr hn shuu wɨr õr hu kata erze uje sehe duhu õr hu kata.
19 Heke atɨmlo yok on: —¿Łnaapo heke Porrosht sɨtak õryok pork nĩhyok
yeẽk pwele sontew uje Porrosht sehe niyokõr?— 20 Owa yeẽkpo sham
heke owãha Porrosht on: —¿Łnaapo heke ahakõr uhu ɨtsorz?— Je om uje
kobɨt je pwele chiilehet tatɨm ese uje shiyokõr ɨre ɨm: —¿Łnaapo ahakõr
yok uhu ɨtsorz?— 21 Ese uje shiyokõr ese kobɨt ɨre pwele shiyokõr uje ɨre
sahmũr. Shiyehe wate katuta shiyokõr kobɨt uje ich ɨhĩrtpa hn shiyokõr
kobɨt yetpo par uje ochĩra obiyo. 22 Kɨmɨjɨ Porrosht nahmũr ich pwele
chɨbɨte orhõta uje ɨr ukurbo de hn ich sɨtak erze uje oshiyokõr mɨhnũwo
per shɨ ewenta õr hn hneta õr nehech otĩr urhuta bahluta ehet nehe
23 pork sehe duhu daabo odɨrahapa uje ɨre ich dichpa hn chuuna uje
õr losuhlaabo hn sosɨr õr hn nɨshii õr par uje otĩr ɨre ahɨr nehe. 24 Erze
Porrosht aabo wɨr eyoklo, per ye shɨ eyokpe uje eyok israel oso. Wɨr
dihipo kɨnãho toy. 25 Porrosht ahwoso uje profeta Oseas lɨshɨ chichewkite
tata shuu ɨtsorz ɨm: —Porrosht sole:

"Tiihla erze oso nehe uje ye tiihla õr petɨkni, hn erze uje ye tahmũr õr
petɨkni ich tahmũr õr nehe." 26 Shiyehe erze oso uje Porrosht tatni ɨm:
"Ye tiihla olakpe," deeych yet nehe hn oso otata uje wɨr õr Porrosht aabo,
Porrosht uje yelɨj nɨhna ɨre.— Wɨr uje Oseas chichewkite.

27 Profeta Isaías lɨshɨ eyucha erze israel osokite ɨm: —Erze israel oso
tyenɨj okɨhniya nehe, shɨ õr ɨtso hnɨmich ukult uje de onoota bahluta

wɨrc, per wɨr shɨ sohmɨramo uje tyenɨj otaachĩhɨ Porrosht ahɨr nehe,
28 pork uje terɨhɨ ese deeych nehe uje Porrosht sepyẽr erze oso uje ode
nãhu ĩrmo shɨ ɨtso uje ɨr ahwoso tata hn nos tyenɨj ɨr ahwoso yakaha
shɨchish.— 29 Profeta Isaías lɨshɨ tat toy uje Porrosht tyenɨj sepyẽr õr
nehe ɨm: —Eyok ɨrhĩch ich ukurbo deyo de. Kɨmɨjɨ ye noymɨhɨ eyok
nohmɨramo par uje ye yɨtɨ ich shɨ eyok ɨtso erze duwo Sodoma hn
Gomorra oso uje Porrosht ye noymɨhɨ õr latɨk.—

Israel oso otsotiis Cristo.

30 Heke titɨm olak. ¿Yuhu ɨnaapo uje ɨtsorz? Erze uje ye õr israel osope
wɨr ye odukwi Porroshtpe. Ele ahle ich ye olotiispe uje Porrosht shiyokõr
par õr ɨre par uje õr owich de ɨre ahɨr, 31 per erze israel oso ochukwi uje
õr owich de Porrosht ahɨr heke õr prowa oshiyokõr erze ley uje Moisés
chichewkite, per nĩhyok õr owich pork oyuwe erze ley. 32 ¿Łnaapo heke
ye odishpe ese owich uje de Porrosht ahɨr? Shɨ otsotiis uje Jesucristo ɨshɨ
õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr, hn õr prowa oshiyokõr erze ley par uje sehe
oduhu lawich chɨhɨ Porrosht ahɨr. Ye onahmũr Jesuspe, heke Jesús wɨchɨ
shɨ ɨtso kojach uje shuu õr hnɨte hn shuu õr kay. 33 Porrosht ahwoso tata
shuu ɨtsorz ɨm: —Tɨbɨte kojach wahacha dɨt Jerusalén uje iich yet otsɨɨ
Sión par uje wɨchɨ shuu õr hnɨte hn shuu õr kay. Cristo wɨchɨ ese kojach.
Uje ye olotiis ɨre ich ye opookpe uje otĩr ɨre ahɨr nehe pork õr owich
dechɨ.—

10 1 Pɨshɨbo watsaklo, ich tahmũrpa uje erze pɨhnapso israel oso
omasaha par Porrosht aabo, heke shish yok orar tapur Porrosht
par õr ɨre. 2 Titɨm olak uje õr ɨre ich ochiyuhu ɨre uje oteeychãha Porrosht
per ochimehi pork ye odɨrehepe uje Porrosht sahmũr. 3 Ye odɨrehepe
uje Porrosht shuu Cristo tɨrẽtkite par toy par ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht
ahɨr, heke õr prowa oshiyokõr erze ley par uje sehe oduhu Porrosht ehet
kɨɨsɨhɨ õr ɨre. Ye Porrosht duhu õr owich chɨhɨ dahɨrpe pork otsotiis uje
Jesús shiyokõrni par õr ɨre. 4 Asa ley shuu ochɨraha uje oshiyokõr uje ich
mɨhnũwo par uje ye duhu olotiis Jesucristope par uje ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ
Porrosht ahɨr, heke nos wɨr uje ye olotiis ɨre ich õr owich de Porrosht
ahɨr.

5 Moisés chichewkite shuu ɨtsorz ɨm: —Yeẽk uje shiyokõr erze ley par
uje shuu ɨr owich de Porrosht ahɨr ich ye ompe uje iyuwe erze ley.— 6 Per
erze uje ye olotiis uje Cristo ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrni yelɨj oduhu
deyuwo tɨsĩr ɨl: —¿Yeẽkpo tyenɨj tĩr poõrc?— Ochɨbɨte uje sehe oduhu
yeẽk duhu Cristo sohnɨmich. 7 Hn ye oduhu deyuwo tɨsĩr ɨl: —¿Yeẽkpo
ihnɨmich tĩr erze topo õr ɨchɨbiyo owich?— Ochɨbɨte uje sehe oduhu yeẽk
diyuhu Cristo õr ahɨr. 8 ¿Õr ahwotiyoho uje shuu õr owich de Porrosht
ahɨr? Erahalo erze ahwoso pork wɨr uje athɨlo hn uhulo olak eyuwo tɨsĩr,
pork wɨr erze ahwoso uje tanɨmɨrãha titɨm erze oso kɨmɨjɨ ye olotiis

Cristo ich ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr. 9 Tanɨmɨrãha tuu ɨtsorz pork uje
yeẽk tata uje Jesús wɨchɨ ɨr Ɨrhĩch hn ye lotiis uje Porrosht shuu Cristo
tokolɨhɨ erze topo õr ahɨrni ich ɨr owich de Porrosht ahɨr. 10 Uje yeẽk ye
lotiis uje Jesús ɨshɨ ɨr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr ich Jesús ɨshɨ ɨr hnɨtewɨhɨ
Porrosht ahɨr. Uje tatɨm yewo shuu ɨtsorz ich ɨr owich de Porrosht ahɨr.
11 Porrosht ahwoso tata ɨm: —Ese uje ye lotiis Cristope, uje taachĩhɨ
Cristo ahɨr nehe ich ye pookpe pork ɨr owich de.— 12 Eyok Ɨrhĩch ye
niyokõrpe kɨnaha par erze israel oso hn niyokõr kɨnaha par erze dihipo
kɨnãho. Shuu nos õr ɨtsye pork wɨchɨ uu nos oso õr yɨnsɨrc. Nos sosɨr erze
uje otsapur ɨre. 13 Porrosht ahwoso tata ɨm: —Nos wɨr uje otsapur eyok
Ɨrhĩch par uje wɨchɨ perdonar õr ich wɨchɨ ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht
ahɨr.—

14 Kɨmɨjɨ oso olotiis ich ye õr pwelpe par uje otsapur Jesús par uje
ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr. Uje yelɨj onunt uje Jesús ɨshɨ õr hnɨtew
ich shish otsotiis pork ye odɨrehepe. Ich ye õr pwele uje onunt kɨmɨjɨ
nĩhyok yeẽk tatɨm õr uje Jesús ɨshɨ õr hnɨtew. 15 Kɨmɨjɨ Porrosht ye duhu
odo onanɨmɨrãha ɨr ahwoso ich ye õr pwel odope, per Porrosht shuu
ohno pork ɨr ahwoso tata shuu ɨtsorz ɨm: —Ich ɨhĩrtpa erze uje ohno
hn otsanɨmɨrãha pahwoso otatɨm oso uje Cristo ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ pahɨr
par uje shuu pehet kɨɨsɨhɨ õr ɨre.— 16 Per israel oso ich okɨhniya ode uje
ochunt hn otsotiis uje Jesús ɨshɨ õr hnɨtew heke Isaías tatɨm Porroshtkite
ɨm: —Ɨrhĩche, nos otsotiis erze ahwoso uje titɨm õr ɨre.— 17 Heke shɨ erze
uje otẽr wɨr uje õr pwele ye olotiispe, hn wɨr shɨ õr pwele otẽr uje yeẽk
sanɨmɨrãha tatɨm õr uje Cristo shiyokõr par õrkite.

18 Titɨm olak, ¿je israel oso onunt uje Cristo shiyokõr par õr ɨre? Ochunt
pork Porrosht ahwoso tata shuu ɨtsorz ɨm: —Erze ɨr ahwoso ich nos chũr
ĩrmo lekɨtiyo.— 19 Titɨm olak, erze israel oso ¿je ye odɨrehepe? Titɨm
olak wap uje Moisés tata uje Porrosht sole: —Tuu dihipo kɨnãho omasaha
par paabo, heke olak israel oso abɨtɨlo õr. Tuu dihipo kɨnãho uje õr ɨluu
mɨhnũ omasaha par paabo, heke olak israel oso tuu etaklo õr.— 20 Hn
Isaías ye tola õrpe. Tatɨm õr ɨm: —Porrosht sole: “Erze uje ye odukwi yok
petɨkni ele ahle ich ochish yok, erze uje ye olapur par uje sehe odɨraha
yok petɨkni tuu ochɨraha yok.”— 21 Isaías tata ɨm: —Porrosht sole: “Shish
tokohɨrmi olak uje olak israel oso per olak ye ahakõrlope uje yok tahmũr
hn shish uhu olak hu kata.”—

Porrosht chiihla israel oso.

11 1 Ele ahle ich titɨm olak. ¿Je Porrosht noym erze israel oso uje
chiihla õrkite? Ye noym õrpe pork yok israelya. Abraham hn ɨr
ahnɨmich Benjamín wɨr uu yok poruwo wɨshɨ. 2 Porrosht ye noym erze
israel oso petɨkni. Uje ehn yahpaa niyokõr ɨrmõkite ɨchii chiihla õr. Olak
erahalo uje Porrosht ahwoso tata uje profeta Elías tatɨm Porroshtkite

uje sɨtak erze israel oso ɨm: 3 —Ɨrhĩche, erze israel oso oshuu uu profeta
wɨshɨ oshuu otoy, hn otsehnɨmich erze altar uje oso oshuu loshɨpo hn
otserũhu par uje oteeychãha owa. Shɨ yok nohmɨra uje yesh tɨkeeychãha
owa hn sehe oduhu yok oduhu tɨkɨtɨ toy.— 4 Per Porrosht tatɨm Elías ɨm:
—Ye shɨ owa sohmɨrape uje eeychãha yok. Hnakɨrbo ode õr syete mil uje
tɨkɨbey õr. Ye olotsa lete nɨmohope erze kojano po uje iich otsɨɨ Baal par
uje oteeychãha ochii ɨr porroshtɨhɨ.—
5 Heke nehech ele ahle shish ode uje ye olotiis Porroshtpe. Wɨr uje
chiihla õrkite shɨ pork sehe diihla õr. 6 Uje Porrosht chiihla oso par
uje ɨshɨmɨhɨ õr owich uje de ɨre ahɨr, ich ye latɨk pwele dish obiyo par
uje serz owich Porrosht ahɨr, pork serz kɨnaha hn ɨshɨmɨhɨ kɨnaha, ye
ɨlyepe. 7 ¿Latɨkpo uje tokolɨhɨ erze israel oso? Ye odish lawichɨhɨ Porrosht
ahɨrpe pork onaha, per erze uje Porrosht chiihla õrkite wɨr uje ochiyey
pork õr owich de Porrosht ahɨr. Erze yewo uje ye Porrosht diihla õrpe
ye onahmũr oniyokõrpe uje Porrosht sahmũr heke Porrosht shuu õr hu
kata. 8 Porrosht ahwoso tata shuu ɨtsorz ɨm: —Porrosht shuu ɨtso uje
õhyok kuhĩrt, heke uje oteychɨm ɨchii ye onomope, hn uje ochunt ich ye
odɨrehepe. Nehech ele ahle ich shish ɨtsorz.—
9 Rey David lɨshɨ tatɨm Porroshtkite ɨm: —Sehe tuu uhu wɨr õr ahamich
tokole shɨ ɨtso trampta uje chishew õr, hn uhu wɨr shɨ ɨtso trampta par uje
shiyeru õr, hn uhu wɨr shɨ ɨtso kojach uje shuu õr hnɨte hn shuu õr kay
par uje oshɨ labahat pork oshiyokõr uje ich mɨhnũwo. 10 Uhu wɨr õr ɨlo
olɨbo par uje ye õr pwele onomo asa trampta, hn shish uhu õr ɨbiyo nẽhi
õr par uje õr narhak.— Wɨr uje rey David tatkite.

Dihipo kɨnãho omasaha par Porrosht aabo.

11 Heke titɨm olak. Erze israel oso wɨr shɨ ɨtso uje kojach shuu õr hnɨte
hn shuu õr kay pork otsotiis Cristo. ¿Je ye õr pwele otsehetpe pork õr ɨre
ochimehi? Wɨr õr pwele oyehet. Uje erze israel oso ochimehi ich erze
dihipo kɨnãho omasaha par Porrosht aabo par uje oshuu erze israel oso
opota õr ɨre. 12 Uje õr ɨre ochimehi ich oshuu dihipo kɨnãho õr ɨtso ɨhĩr
deyo pork õr owich de Porrosht ahɨr. Heke uje erze israel oso omasaha
par Porrosht aabo nehe ich tyenɨj tokole ɨtso uje erze dihip kɨnãho ich ma
õr ɨhĩr deyo.
13 Kuchɨt de uje sehe titɨm olak uje olak dihipo kɨnãho. Porrosht chɨbɨte
yok par yok apóstol par uje tɨtĩr erze dihipo kɨnãho. Shish yok narim
pɨbiyoho 14 erze pɨhnapso israel oso õr ɨle ɨkɨch par tuu opota erze dihipo
kɨnãho par uje nohmɨramo omasaha par Porrosht aabo toy. 15 Uje erze
israel oso ochimehi ich Porrosht iim õr, heke erze dihip kɨnãho omasaha
par Porrosht aabo. Uje erze israel oso omasaha par Porrosht aabo nehe
ich shɨ ɨtso uje õr ɨkpo. 16 Titɨm olak shɨ tɨteẽta. Erze trigo ee uje webich
oso ich ochekushu hn oshiyokõr pan hn oshɨmɨhɨ Porrosht heke ich om

hn shuu ese erint ɨr masta uje pan tãra ich om toy. Ese uje tɨteẽta wɨr
shɨ ɨtso israel poruwo wɨshɨ uje õr webich oso uje Porrosht chiihla õrkite
heke Porrosht chiihla erze israel oso uje otãra õr. Tɨteẽta erze israel oso
toy. Kɨmɨjɨ odosɨmɨhɨ Porrosht erze pohɨr uro pork ich om heke erze ɨr
uke ich om toy.
17 Erze israel oso nohmɨramo wɨr shɨ õr ɨtso erze pohɨr uke uje iich
otsɨɨ olivo uje ich ɨhĩr, hn olak uje olak dihipo kɨnãho shɨ olak ɨtso asa
pohorrza uke uje ich otsɨɨ olivo uje de hmont ehet. Uje amsahalo par olak
Porrosht aabo ich shɨ ɨtso uje yeẽk chobɨrho asa pohorrza uke sohmɨreme
waa je ich om. Chekshehe asa pohorrza uke sohmɨreme uje de hmont
ehet toy. Chichyẽr asa pohorrza uke asa pohorrza waa je ich om heke
asa pohorrza ɨr isho masaha erze uke ahle. Asa pohorrza uke ahle wɨr
olak pork amsahalo israel oso õr owich hn erze om uje Porrosht shiyokõr
wɨr par olak. 18 Ye ompe uje olak narim olak pork amsahalo erze israel
oso õr owich shɨ olak ɨtso pohorrza uke uje ochichyẽr. Kɨmɨjɨ olak narim
olak ich tyenɨj olak eyucha uje erze isho ye tãra olakpe par uje ye duhu
olak uro kakope. Erze isho shɨ tãra erze uro heke ye duhu olak kakope.
19 Kɨmɨjɨ atɨmlo yet on: —Ocheksheheerze uke par uje yomsaha owich.—
20 Ich ũru uje ocheksheheerze uke hn amsahalo owich. Ocheksheheerze uke pork ye ompe. Wɨr shɨ ɨtso erze israel oso uje otsotiis Cristo.
Shɨ pork ye otiislo Cristope heke olak ɨtso erze uke uje ochichyẽr, heke
ich ye ompe uje olak narim olak. Shɨ tyenɨj atɨlɨlo Porrosht. 21 Porrosht
ye narhak erze ukepe pork wɨr shɨ ɨtso erze israel oso uje otsotiis Cristo.
Kɨmɨjɨ otiislo ɨre ich olak ɨtso õr toy, Porrosht tyenɨj ye narhak olak petɨk
nehe. 22 Hmeychɨmlo, ode uje shish Porrosht sosɨr õr hn ode toy uje
tyenɨj sepyẽr õr nehe. Sepyẽr erze uje otsotiis ɨre per sosɨr olak kɨmɨjɨ
shish ye otiislo ɨrpe. Per kɨmɨjɨ otiislo ɨre ich shɨ olak ɨtso pohɨr uke uje
ocheksheheoshuu kay. 23 Kɨmɨjɨ erze israel oso onoym deluu hn ye olotiis
Porrosht ich Porrosht shuu ocheeshpo omasaha ese ɨr uke owich. Porrosht
ukurbo deyo de heke pwele shuu wate pohorrza uke masaha lawichpo.
24 Olak uje ye olak israel osope, shɨ olak ɨtso asa pohorrza uke uje iich
otsɨɨ olivo uje de hmont ehet. Ich kwestpa par uje ochichyẽr asa pohorrza
uke uje tãra hmont ehet hõr asa pohorrza waa je ich om. Uje shiyehe
wate pohorrza uje ochichyẽr ich wantak pork shiyehe wate pohorrza uke.

Uje ich uhurc nehe hn Israel oso omasaha par Porrosht aabo toy.

25 Pɨshɨbo watsaklo, sehe tuu erahalpa par uje ye olak narim olak hn
ebɨtlo uje olak ma om je erze yewo. Sehe tuu erahalo uje Porrosht sehe
niyokõr par erze israel oso nehe uje ye oso yewo odɨrehepe. Porrosht
shuu erze israel oso okɨhniya õr hu kata nehech terɨhɨ ese deeych nehe
uje nos dihipo kɨnãho uje Porrosht chiihla õrkite omasaha par ɨr aabo.
26 Uje ich uhurc ich nos wɨr israel oso tyenɨj omasaha par Porrosht aabo

toy pork Porrosht ahwoso tata shuu ɨtsorz ɨm: —Ese yet uje sosɨr erze
israel oso tyenɨj tokolɨhɨ ese dɨt Sión hn chiyuhu erze uje ye onahmũr
Porroshtpe. Wɨr israel oso pork otãra Jacob lɨshɨ.— 27 Hn profet yet tata
uje Porrosht sole: —Tɨbɨte pahwoso titɨm õr uje tyenɨj yok perdonar erze
kuche mɨhnũwo uje oshiyokõr.— Wɨr erze uje Porrosht ahwoso tata.
28 Erze israel oso otsotiis uje Jesús ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr
heke ochii Porrosht namãha, per olak uje olak dihipo kɨnãho ich tokole
om par olak pork amsahalo par olak Porrosht aabo. Per Porrosht yesh
sahmũr erze israel oso pork chiihla õr hn chɨbɨte lahwoso uje tatɨm uu
õr poruwo wɨshkite. 29 Erze uje Porrosht ɨshɨm yelɨj nesĩra, hn erze uje
Porrosht chiihla õr yelɨj noym õr. 30 Wapkite olak uje ye olak israel osope
ich ye ahakõrlope uje Porrosht sahmũr, per ele ahle wɨchɨ sosɨr olak pork
erze israel oso ye oniyokõrpe uje wɨchɨ sahmũr. 31 Ele ahle erze israel
oso ye oniyokõrpe uje Porrosht sahmũr shɨ õr ɨtso olak uje wapkite hn ye
ahakõrlope uje Porrosht sahmũr, heke Porrosht sosɨr olak par uje deeych
yet nehe hn sosɨr õr toy. 32 Porrosht chɨbɨte orhõta uje nos oso oshiyokõr
uje ich mɨhnũwo, heke sehe nos dosɨr õr pork shuu Cristo tooho õr.
33 Porrosht ich ma eykdeyo, hn nos chɨraha erze kuche. Nĩhyok uje
yeẽk eyuwo ɨtso ɨre pork uje tata kuche ich nos chiyey, hn nĩhyok uje
yeẽk nos chɨraha uje Porrosht shiyokõr. 34 ¿Yeẽkpo uje chɨraha eyok
ɨrhĩch eyuwo? Nĩhyok. ¿Yeẽkpo uje sakɨt ɨre? Nĩhyok. 35 ¿Yeẽkpo uje
ɨshɨm Porrosht kuche heke shuu ɨr hnɨtew de ɨre? Nĩhyok.
36 Heke ich ɨmeheeych uje Porrosht ich dich pork Porrosht shiyokõr nos
wɨr kuche uje de, hn nos tɨbey. Nos wɨr uje ɨre shiyokõrkite wɨr par shuu
ɨre ich dich. Sehe tuu nos oso shish oteeychãha Porrosht. Uje oniyokõr
oduhu ɨlorz ich ɨhĩrtpa.

Tyenɨj oshiyokõr uje Porrosht sahmũr.

12 1 Pɨshɨbo watsaklo, heke titɨm olak. Porrosht sosɨr eyok shuu
ɨtsorz heke tyenɨj asɨmɨhɨlo olak ɨre uje yesh olak ɨka. Enahalo
olak par uje shɨ ahakõrlo uje ɨre sahmũr. Heke olak shɨ par ɨre par uje
eeychãhalo ɨre. Porrosht sahmũr uje ahakõrlo uhulo ɨtsorz. 2 Ye uhu olak
ɨluu ɨlo erze uje ye odɨraha Porroshtpe. Enshii olak eyuwo par uje olak
ɨluu tokole ich om. Uje ahakõrlo uhulo ɨtsorz ich ɨmeheeych uje Porrosht
sehe duhu ahakõrlo, heke erahalo uje ich om hn erahalo uje Porrosht
sahmũr.
3 Porrosht ɨshɨm yok pɨbich uje ich dich heke yok pwele titɨm olak yeẽk.
Ye ompe uje ɨre narim ɨre hn duhu deyuwo tɨsĩr uje ɨre ich ma dich hn
ɨyuwe uje Porrosht chɨbɨte ɨre. Porrosht shuu dɨtɨk par shiyokõr debiyo
pork ye lotiis ɨrpe. Shɨ tyenɨj shuu deyuwo tɨsɨrĩhɨ debiyo heke ye duhu ɨre
ma losuhlaap o kɨmɨjɨ duhu ɨre ma dich. 4 Kal eyok nohmɨra ɨr yũhurrza
shɨ nohmɨra per ɨr ɨkiyo ich kɨhniya. Ye ɨr ɨkiyo ɨlyepe. 5 Shɨ eyok ɨtso

Cristo ɨr yũhurrza hn ɨr ɨkiyo pork eyok ich eyok kɨhniya per shɨ eyok
weeta nohmɨra ɨtso ɨr yũhurrza. 6 Porrosht nos ɨshɨm eyoklo ɨbiyo shuu
kɨnãho kɨnãho, ye duhu ɨlyepe. Ɨshɨm eyok debiyo uje sehe duhu yiyokõr.
Kɨmɨjɨ dosɨm eyok yeẽk par uje sanɨmɨrãha ɨr ahwoso ich ye sowe uje
Porrosht ahwoso tata. 7 Kɨmɨjɨ Porrosht dɨbɨte yeẽk par diákono uje nɨshii
iglesya ich nos shiyokõr debiyo shuu tokole om. Kɨmɨjɨ Porrosht dosɨm yeẽk
par uje shiyokorãha õr ich tyenɨj shiyokorãha õr. 8 Kɨmɨjɨ Porrosht dosɨm
yeẽk erze obiyo par uje duhu yewo oduurapo ich tyenɨj sakɨt õr. Kɨmɨjɨ
Porrosht dosɨm yeẽk kuche par uje ɨshɨmɨhɨ yewo ich ye narhak, dosɨm õr.
Kɨmɨjɨ Porrosht dosɨm yeẽk par uje tɨbey Porrosht aabo uje ochish obiyo
o oteeychãha Porrosht ich tyenɨj chɨbɨte ɨre par uje takashɨm õr. Kɨmɨjɨ
Porrosht dosɨm yeẽk erze obiyo par uje sosɨr erze uje õr permo, hn erze uje
õr dosdarak hn erze uje õr losuhlaabo ich tyenɨj ɨre ayla uje takashɨm õr.

Porrosht aabo tyenɨj otsahmũrye.

9 Titɨm olak. Ich uhulo ũrpa uje ahmũrloye, per etaklopa ahakõrlo erze
mɨhnũwo, hn shish ahakõrlo erze uje ich om. 10 Ahmũrlo erze Porrosht
aabo yewo pork wɨr olak leshɨbo, hn shish olak narim õr uhulo ɨlo uje
ich õr deyo. 11 Ye uhulo patɨm olak. Ye uhulo olak towo, per shish emɨtlo
olak par ahakõrlo eyok ɨrhĩch ɨr ɨbiyo. 12 Shish tyenɨj olak ayla pork
erahalo uje olak owich de Porrosht ahɨr, hn shish tyenɨj olak ewenta
erze kuche mɨhnũwo uje tĩr olak. Shish tyenɨj olak orar apurlo Porrosht.
13 Akashɨmlo erze Porrosht aabo yewo uje kuche nihyokĩhɨ õr ahɨr.
Kɨmɨjɨ Porrosht aap tãra dukuhla hn tekɨrɨhɨ olak yeẽk ich uhulo taakɨhɨ
ahuch. Kɨmɨjɨ nĩhyok uje umuhu ich uhulo umuhu ahuch. 14 Eyuhulo
olak ahwoso oomoho erze uje oloter olak, ye ajĩrlo õr ɨkiyo. 15 Uje yeẽk
ayla ich tyenɨj olak aylɨhɨ ɨre toy. Uje yeẽk yerh ich olak tyenɨj eyerhlo
toy. 16 Nos olak uje olak Porrosht aabo ich tyenɨj uhulo olak eyuwo ɨlye,
hn ye olak narim olak. Ye ebɨtlo uhu olak ma deyo je erze losuhlaabo
pork nos olak ɨtsye, hn ye uhulo olak ɨlo uje olak ma dɨtuwo je erze
yewo. 17 Uje yeẽk niyokõr mɨhnɨkĩhɨ olak ich ye eyuhulo olak bahat. Shɨ
ahakõrlo uje nos oso ochɨraha uje ich om. 18 Kɨmɨjɨ yeẽk dɨtak olak yeẽk
ich tyenɨj uhulo ɨre ehet kɨɨs par uje olak aho kɨɨsɨhɨye. Kɨmɨjɨ wɨchɨ ye
nahmũrpe ich shɨ ɨre. 19 Pɨshɨbo watsaklo, uje oniyokõr mɨhnɨkĩhɨ olak
ich ye eyuhulo olak bahat. Shɨ moymɨhɨlo Porrosht hme par uje ɨre nɨshii
hn sepyẽr õr, pork ɨr ahwoso tata shuu ɨtsorz ɨm: —Eyok ɨrhĩch sole: “Uje
yeẽk niyokõr mɨhnɨkĩhɨ olak ich yok tyenɨj tiyuhu olak bahat.”— 20 Wɨr
uje tyenɨj ahakõrlo. Kɨmɨjɨ sewɨt nẽhi olak ɨmehẽt asɨmlo kuchẽrk par tew
hn uje iich nẽhi asɨmlo awɨt uhulo doho. Uje ahakõrlo uhulo ɨtsorz ich
tyenɨj shuu wɨchɨ pook pork shɨ ahakõrlo omɨhɨ ɨre. 21 Ye eyuhulo olak
bahat hn uhulo erze kuche mɨhnũwo derz olak. Shɨ tyenɨj ahakõrlo omɨhɨ
erze uje oshiyokõr mɨhnɨkĩhɨ olak heke erzlo erze mɨhnũwo.

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

13 1 Nos wɨr oso tyenɨj oshiyokõr uje gobierno hn õr bahluwo otatɨm
õr. Shɨ Porrosht wɨchɨ uje chɨbɨte par nos oso õr bahluwo ode hn
chiihla yeniipo uje omasaha par õr bahluwo. 2 Heke erze uje otsɨtak uje
õr bahluwo ode ich otsɨtak erze uje Porrosht chɨbɨte. Uje ye oniyokõrpe
uje õr bahluwo otatɨm õr ich erze õr bahluwo tyenɨj otsepyẽr õr. 3 Erze
õr bahluwo ye ochɨhɨpe par uje oshuu wɨr otola õr ɨre erze uje oshiyokõr
uje ich om. Erze õr bahluwo ode shɨ par uje oshuu wɨr otola õr ɨre erze
uje oshiyokõr uje ich mɨhnũwo. Kɨmɨjɨ ye ahmũrlo uje erze õr bahluwo
otsepyẽr olak ich tyenɨj ahakõrlo uje ich om. Uje ahakõrlo uje ich om
uhulo ɨtsorz ich erze õr bahluwo otsahmũr olak. 4 Porrosht chɨbɨte erze õr
bahluwo par uje oshiyokorĩhɨ olak uje ich om, per kɨmɨjɨ ahakõrlo uje ich
mɨhnũwo ich tyenɨj atɨlɨlo õr. Õr ukurbo de pork Porrosht chɨbɨte õr par
uje otsepyẽr erze uje oshiyokõr uje ich mɨhnũwo. 5 Heke tyenɨj ahakõrlo
uje olak bahluwo otatɨm olak par uje ye Porrosht duhu olepyẽr olak, hn
par uje eenɨlo uje ahakõrlo uje mɨhnũwo. 6 Eshɨlo gobierno uje ley tata
pork Porrosht chɨbɨte erze õr bahluwo par oshiyokõr erze obiyo uje titɨm
olakɨke. 7 Erze uje õr ɨbiyo shɨ par õr kobra hnote par gobierno ich tyenɨj
eshɨlo õr uje ley tata, hn uje eyuhu hute ich eshɨlo ɨre pork ley chɨbɨte
shuu ɨtsorz. Tyenɨj atɨlɨlo erze õr bahluwo.
8 Ye ahakõrlo olak hnɨtewɨhɨ yeẽk. Ese uje shɨ ɨtso hnɨtewta uje de
Porrosht aabo wɨchɨ uje tyenɨj otsahmũrye, pork yeẽk uje sahmũr yewo
ich nos shiyokõr uje Porrosht ley tata. 9 Porrosht ahwoso tata uje ɨr ley
tata shuu ɨtsorz ɨm: —Ye orãha erãhta, hn ye orãha abich, hn ye tuk yewo
uhu otoy, hn ye ohɨr. Ye abɨta kuche.— Erze ley hn erze yẽr wɨr shɨ ɨtso
erze ahwoso uje tata ɨm: —Ahmũr yewo uhu ɨtso owa uje ahmũr owa.—
10 Uje yeẽk sahmũr yet ich yelɨj shiyokõr mɨhnɨkĩhɨ ɨre, heke shɨ ɨtso uje
shiyokõr uje Porrosht ɨr ley tata.
11 Kuchɨt yet de uje tyenɨj ahakõrlo toy. Ich osdeyo uje yomsahaloni par
eyok Porrosht aabo per ele ahle yej terɨhɨ ɨshɨrĩt uje Cristo cheeshpo par hnoy
eyok nehe. Ese deeych uje cheeshpo nehe ich yej terɨhɨ je uje yomsahaloni
par eyok Porrosht aabo, heke ich ye ompe uje olak shɨ ɨtso uje amɨlo hn ye
ahakõrlo ɨr ɨbiyope. Heke tyenɨj erĩhɨlo par uje ahakõrlo ɨr ɨbiyo. 12 Ich yej
terɨhɨ uje sɨhna ɨre ese ɨshɨrĩt uje oso oshiyokõr uje ich mɨhnũwo shɨ ɨtso
uje yej deychole uje Cristo cheeshpo nehe, heke tyenɨj moymlo erze kuche
mɨhnũwo uje ahakõrlo pork wɨr shɨ ɨtso uje dɨhlak. Ahakõrlo uje ich om uje
Porrosht sahmũr pork uje ahakõrlo uje ich om ich olak shɨ ɨtso luu. Uhu olak
ɨlo ohyerptosht uje chɨmɨt ɨre par uje oteye. 13 Olak shɨ olak ɨtso uje deeych
heke tyenɨj ahakõrlo uje Porrosht sahmũr. Ye ompe uje etĩrlo õr ahamich
uje ich mĩhnɨk, hnii uje uhulo yɨkɨch sẽhi olak, hnii ye ahakõrlo erze kuche
mɨhnũwo uje hnakɨrbo hn tɨmcher oshiyokorĩhɨye. Ye ompe uje ahakosloye,
hn ye abɨtɨlo kuche. 14 Shɨ tyenɨj uhu olak ɨluu ɨlo eyok Ɨrhĩch Jesucristo ɨr
ɨluuta. Ye emɨtlo olak par uje ahakõrlo erze olak ɨluu ɨler uje moymloni.

Ich ye ompe ochish majamichɨhɨye.

14 1 Tyenɨj olak ayla uje yeẽk tekɨrihɨ olak uje Porrosht aap uje yẽrɨj
dɨraha Porrosht ahwoso. Uje ɨre eyuwo tɨsĩr kɨnaha, ye ɨlo uje
olak eyuwo tɨsĩr hn ye Porrosht ahwoso tata latɨk ich ye ahakoslo ɨre.
2 Shɨ tɨteẽta kɨmɨjɨ yeẽk dɨraha uje nos wɨr oposo ich om par otew, per
yet de uje ye dɨrehepe heke shɨ tew jõro. 3 Ese uje nos tew erze kuche ye
ompe uje chɨbɨte uje wɨchɨ ye jukur ese uje ye tepe, hn ese uje ye tew
erze kuchepe ich ye ompe uje chish majamichɨhɨ ese uje tew. Ese uje
tew erze ẽro hn ese uje ye tepe wɨr Porrosht aabo hn Porrosht sahmũr
õr. 4 ¿Owa yeẽkpo par uje ata uje ich mĩhnɨk ese yet ɨr ɨbich? Porrosht
wɨchɨ uu ɨr Yɨnsɨrc, ye owape. Porrosht wɨchɨ uje tyenɨj tatɨm kɨmɨjɨ om
uje shiyokõr o kɨmɨjɨ ye ompe, heke tyenɨj shiyokõr uje ich om pork eyok
ɨrhĩch ukurbo deyo de par uje takashɨm wɨchɨ.
5 De uje shuu deyuwo tɨsĩr ese deeych nohmet hn shuu ma dich par
teeychãha Porrosht je uu daalo yewo, hn yet de uje shuu erze daalo nos
ɨtsye. Kal nohmɨr shɨ tyenɨj shuu deyuwo tɨsĩr uje ich om par ɨre kɨmɨjɨ
diihla deeych nohmet ich ma dich o kɨmɨjɨ nos diihla, hn ye ompe uje
koswãha. 6 Wɨr õr ɨtsye, ochiihla uje õr ɨre otsahmũr par uje oteeychãha
Porrosht, heke ich oshuu eyok ɨrhĩch ich dich erze daalo. ɨtso ese uje nos
tew erze kuche pork shuu eyok ɨrhĩch ich dich hn nɨna Porrosht. Ese yet
uje ye tew ẽrope ich ye tepe heke shuu eyok ɨrhĩch ich dich toy, hn nɨna
Porrosht toy. 7 Heke ich nĩhyok eyok yeẽk uje pwele shiyokõr shuu ɨtso
uje ɨre sahmũr pork uje ehn ɨka ich shish tyenɨj shuu Porrosht dich hn
uje terɨhɨ ese deeych uje toy ich shish shuu Porrosht dich. 8 Uje yesh eyok
ɨka hn uje yɨtɨ shish tyenɨj yiyokõrlo uje eyok ɨrhĩch sahmũr. Heke shish
yishew eyok ɨrhĩch ɨr ɨbiyo uje yesh eyok ɨka hn uje yɨtɨ, 9 pork Cristo
tokite hn ɨkpo par uje wɨchɨ masaha par uu topo õr ɨrhĩch hn erze uje õr
ɨka toy.
10 Heke titɨm olak yeẽk. ¿Ɨnaapo heke chish majamichɨhɨ Porrosht aap
yet pork wɨchɨ leshap? Hn olak yet ɨtspo ¿ɨnaapo heke chɨbɨte uje wɨchɨ
ye jukur pork wɨchɨ leshap toy? Deeych yet nehe hn nos yɨtĩrlo Porrosht
ɨle ɨkɨch ese owich uje teychɨm oso kɨmɨjɨ oniyokõr uje mĩhnɨk o kɨmɨjɨ
oniyokõr uje ich om. 11 Porrosht ahwoso tata uje eyok ɨrhĩch sole: —Ich
ũru uje shish yok ɨka hn ich ũru toy uje tyenɨj nos ocha dete hnɨmoho
pɨkɨch hn nos oteeychãha yok nehe otata uje yok ich dich.— Wɨr uje
Porrosht ahwoso tata, 12 heke kal eyok nohmɨr nohmɨr tyenɨj nos yitɨm
Porrosht uje yiyokõrloni.
13 Tyenɨj yukwim uje yishlo majamichɨhɨye pork nos tyenɨj yitɨm
Porrosht uje yiyokõrloni yuhu ɨlorz nehe. Ma om yɨbɨte uje ye yiyokõrlo
kuchẽrk uje shuu eyok leshɨbich shiyokõr uje ich mĩhnɨk. Uje yuhulo
shiyokõr uje mĩhnɨk ich shɨ ɨtso uje yɨbɨte kojach ɨjɨch par uje shuu

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

hnɨte shuu kay. 14 Tɨkɨraha erze uje ye olotiis eyok ɨrhĩch Jesuspe ich om
par otew nos wɨr oposo. Wɨr om per par ɨre uje shuu deyuwo tɨsĩr uje
Porrosht ye nahmũr uje ɨr tew ich mɨhnũwo par ɨre tew. Shɨ shuu ɨtso uje
Porrosht ahwoso ye jukur. 15 Uje eshɨbich shuu deyuwo tɨsĩr uje Porrosht
ye nahmũr uje tew erze kuche hn teychɨm owa uje ew heke tew toy ich
shiyokõr uje mĩhnɨk. Uhu eshɨbich tew heke ich ye ahmũr wɨchpe. Ye
owa eshɨbich uje ew erze uje shuu ɨre shiyokõr uje mĩhnɨk. Cristo tooho
krus eeych par uje ɨshɨ eshɨbich ɨr hnɨtew toy. 16 Erze oposo uje eraha uje
ich om per yewo oshuu deyuwo tɨsĩr uje ich mɨhnũwo, ye ew par uje ye
odish majamichɨhɨ owa. 17 Par Porrosht aabo ich om par otaak hn oho ye
latɨkɨsh, per ich ma ɨhĩrtpa par õr ɨre uje tyenɨj oshiyokõr uje ich om hn
oshuu laho kɨɨs hn õr ayla pork Porrosht ɨchɨbich de õr aho.
18 Erze uje oshiyokõr Cristo ɨr ɨbiyo oshuu ɨtsorz ich Porrosht sahmũr
uje oshiyokõr hn nos wɨr oso otsahmũr toy, 19 heke tyenɨj yiyokorĩhɨye
erze uje shuu eyok aho kɨɨs hn yakashɨmloye yuhu eyok ɨluu ma ɨtso
Cristo ɨr ɨluuta. 20 Ye ompe uje uhu Porrosht ɨbiyo tokole uje ye jukur shɨ
pork sehe ew erze kuche. Ich ũru uje nos wɨr oposo ich om par uje otew,
per kɨmɨjɨ ew erze uje shuu eshɨbich shiyokõr uje mĩhnɨk ich ahakõr
uje mĩhnɨk. 21 Kɨmɨjɨ eshɨbich teychɨm owa uje ew erze kuche ẽro hn
tew toy per ɨr eyuwo tɨsĩr uje ye Porrosht nahmũrpe, ich uhu shiyokõr
uje ich mĩhnɨk. Ma om uje ye ew erze kuche ẽro hn ye ehe erze wino
hn ye ahakõr kuche yewo uje shuu eshɨbich shiyokõr uje ich mĩhnɨk.
22 Owa eraha erze kuche uje ich nos om par uje ahakõr hn par ew hn
ehe. Porrosht chɨraha uje ye mɨhnĩkpe par ahakõr, per ye uhu erze yewo
oniyokõr pork wɨr ye odɨrehepe. Ese uje ye duhu leshɨbich niyokõrpe uje
ich mĩhnɨk shuu ɨtsorz ich ayla pork ehet chuuna uje ye niyokõrpe uje
mĩhnɨk. 23 Per ese uje koswãha pork ye dɨrehepe kɨmɨjɨ om o kɨmɨjɨ ye
ompe par uje tew erze kuche wɨchɨ shiyokõr uje mĩhnɨk uje tew pork ɨr
eyuwo tɨsĩr uje shiyokõr uje ye Porrosht nahmũrpe, per shiyokõr. Nos wɨr
kuche uje yeẽk shuu deyuwo tɨsĩr uje Porrosht ye nahmũrpe, uje shiyokõr
ich shiyokõr mĩhnɨk.

Porrosht aabo tyenɨj otakashɨmye.

15 1 Eyok uje yɨraha uje Porrosht ahwoso tata ich ye ompe uje shɨ
yiyokõr uje yahmũr. Tyenɨj eyok ewenta erze uje yẽrɨj odɨrahapa
Porrosht ahwoso heke õr koswãha hn ochimehi. 2 Tyenɨj yakashɨm erze
uje yẽrɨj odɨraha Porrosht ahwoso par uje ma ye olotiis ɨre. Wɨchɨ ich om
par õr ɨre. 3 Cristo ye niyokõrpe uje shɨ ɨre sahmũr per shish shiyokõr uje
Porrosht sahmũr. Porrosht ahwoso tata uje Cristo tatɨm Porroshtkite shuu
ɨtsorz ɨm: —Erze uje ochiyuhu lahwoso mɨhnuwõho owa ich ochiyuhu
lahwoso mɨhnuwõho yok toy.— 4 Nos wɨr Porrosht ahwoso uje profeta
poruwo wɨshɨ ochichewkite wɨr par shiyokorãha eyok par uje yɨraha heke

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

eyok ewenta erze kuch mɨhnũwo uje tɨ̃r eyok hn yɨraha uje eyok owich
de Porrosht ahɨr. 5 Porrosht wɨchɨ uje shuu eyok ewenta erze kuche uje tɨ̃r
eyok hn shuu eyok aho kɨɨs. Sehe tuu Porrosht duhu olak eyuwo ɨlye ɨlo
Cristo uje hõr Deych õr eyuwo ɨtsye 6 par uje nos eeychãhalo Porrosht uu
eyok ɨrhĩch Jesucristo ɨr Deych pork ich nos olak eyuwo ɨtsye.

Dihipo kɨnãho ochunt Cristo toy.

7 Tyenɨj olak ayla uje wɨr õya olak erze Porrosht aabo uje yẽrɨj odɨraha
Porrosht shɨ ɨtso uje Cristo ayla uje amsahalo par olak Porrosht aabo par
uje uhulo Porrosht dich. 8 Titɨm olak uje Cristo tɨrẽtni par uje takashɨm
erze israel oso par uje sowa õr uje Porrosht ahwoso ich ũru uje chɨbɨte
tatɨm eyok poruwo wɨshkite pork Cristo shuu Porrosht ahwoso yakaha
uje tatɨm õr. 9 Tɨrẽt toy par uje takashɨm erze dihipo kɨnãho par uje wɨr
onɨna Porrosht uje sosɨr õrkite pork ɨr ahwoso tata shuu ɨtsorz ɨm: —
Cristo tatɨm Porrosht ɨm: "Tyenɨj tɨkeeychãha owa uje yok dechɨ dihipo
kɨnãho õr ehet, hn tɨkeeychɨ teẽt imno par owa nehe."— 10 Porrosht
ahwoso tatpo tatɨm erze dihipo kɨnãhokite ɨm: —Uhu olak ayla hõr wɨr
israel oso.— 11 Hn Porrosht ahwoso tatpo shuu ɨtsorz ɨm: —Olak uje
olak dihipo kɨnãho, nos eeychãhalo olak ɨrhĩch, hn sehe duhu nos oso
oteeychãha ɨre.— 12 Profeta Isaías tatkite ɨm: —Cristo tyenɨj tɨrẽt nehe.
Wɨchɨ tyenɨj tãra Isaí lɨshɨ uu rey David lɨshɨ ɨr deych. Ese Cristo tyenɨj
tɨbey erze dihipo kɨnãho nehe, heke erze dihipo kɨnãho ochɨraha uje
õr owich de Porrosht ahɨr pork ye olotiis Cristope.— Wɨr uje Porrosht
ahwoso tata. 13 Porrosht wɨchɨ uje shuu erahalo uje olak owich de ɨre
ahɨr. Sehe tuu Porrosht duhu nos olak ayla hn duhu olak aho kɨɨs pork ye
otiislo ɨrpe. Uje Porrosht niyokõr duhu ɨlorz ich ɨr ɨchɨbich shuu erahalo
uje ich ũru uje olak owich de Porrosht ahɨr.
14 Pɨshɨbo watsaklo, ye tokotiispe uje olak ɨle om. Tɨbɨte uje nos erahalo
ahakõrlo uje Porrosht sahmũr hn erahalo uje akɨtloye. 15 Erze ahwoso
uje tuu ochichew ochɨbɨte asa hutɨta ich meytii doso uje titɨm olak hn
par uje olak eyucha pork Porrosht chɨbɨte yok erze pɨbiyo par uje titɨm
olak tuu ɨtsorz. 16 Yok Jesucristo ɨr ɨbɨk par uje titɨm erze dihipo kɨnãho
ɨr ahwoso. Erze Porrosht ɨbiyo uje ɨshɨm yok par tiyokõr wɨr uje titɨm õr
uje Jesucristo ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite. Heke yok shɨ ɨtso israel
oso õr saserdote uje oshɨm Porrosht loshɨpo armɨstakite hn erze dihipo
kɨnãho uje titɨm õr Cristo wɨr shɨ õr ɨtso erze loshɨpo uje tokosɨmɨhɨ
Porrosht. Wɨchɨ uje Porrosht ich sahmũrpa uje tiyokorãha erze dihipo
kɨnãho pork Porrosht ɨchɨbich nɨshii õr.
17 Yok narim Jesucristo pork shuu pɨbiyo tokole ich om uje Porrosht
ɨshɨm yok par uje tiyokõr. 18 Shɨ tiita uje Cristo shiyokõrni pork wɨchɨ
uje shuu pɨbiyo tokole ich om. Uje titɨm erze dihipo kɨnãho tuu ɨtsorz hn
uje omo uje tiyokõr ich ye olotiis ɨrpe hn oshiyokõr uje Porrosht ahwoso

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

tata. 19 Porrosht ɨchɨbich ich ukurbo deyo de. Wɨchɨ uje takashɨm yok par
uje shuu tiyokõr erze kuche uje ye latɨk pwele shiyokõr par uje ye olotiis
Cristope. Heke titɨm erze dɨt Jerusalén oso hn nos wɨr oso yewo uje ode
lekɨtiyo nehech takaachĩhɨ ese hnɨmich Iliria titɨm õr uje Jesucristo ɨshɨ
õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite, 20 pork tɨbɨte uje shɨ tɨtĩr erze oso uje
ye odɨraha uje Cristo ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite. Ye tɨtĩr erze
hnɨmope uje yewo otsanɨmɨrãha ɨr ahwosni pork wɨr ich ye pɨbiyope.
21 Porrosht ahwoso tata shuu ɨtsorz ɨm: —Erze uje ye odɨraha Cristope wɨr
uje tyenɨj ochɨraha nehe. Erze uje yelɨj onunt uje Cristo shiyokõrkite par
õr ɨre wɨr uje tyenɨj ochɨraha nehe.—

Pablo sehe do tĩr dɨt Roma.

22 Heke titɨm olak. Nĩhyok ye yok tyempĩrsh petɨkni par uje tekɨrɨhɨ
olak, 23 per ele ahle ich nos tɨhna pɨbiyoho lɨka, hn ich osdeyo uje sehe
takaha tekɨrɨhɨ olakni, 24 heke sehe tekɨrɨhɨ olak wap uje olak de dehet
pehet uje takaha tɨtĩr España nehe. Uje takaachĩhɨ olak ahɨr nehe hn
tiyakaha olak ahɨr tuu pɨkaap ich sehe tuu akashɨmlo yok uje tɨtĩr ese
hnɨmich España.
25 Wap sehe takaha tɨtĩr Jerusalén. Takahii hnote par tokosɨm erze
Porrosht aabo uje odechɨ, 26 pork erze Porrosht aabo uje ode erze hnɨmo
Macedonia hn Acaya otakɨsho deyuwo hn ochɨbɨte hnote par otakashɨm
erze Porrosht aabo uje õr losuhlaabo uje odechɨ dɨt Jerusalén. 27 Wɨr ich
õr ayla uje otakashɨm erze Porrosht aabo uje õr losuhlaabo. Erze uje ich
om uje Porrosht ɨshɨmɨhɨ erze israel oso uje shuu Cristo ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ
dahɨr ich tĩr erze dihipo kɨnãho toy, heke ich om uje erze dihipo kɨnãho
oshuu cheeshɨ otakashɨm erze israel oso toy. 28 Uje tokosɨm erze hnote
erze Porrosht aabo nehe uje Porrosht aabo yewo oshɨm õr ich sehe takaha
tɨtĩr España. Sehe tiyakaha olak ahɨr wap ese dehet pehet. 29 Tɨkɨraha uje
tekɨrɨhɨ olak nehe ich Cristo shuu tokole uje ich ompa.
30 Pɨshɨbo watsaklo, shɨ pork Jesucristo wɨchɨ uu eyok ɨrhĩch hn pork
Porrosht ɨchɨbich shuu yahmũrloye ich tapur olak par uje enaha olak
par uje eyok orar yapurlo Porrosht par yok. 31 Yapurlo Porrosht par uje
ye wɨr odishew yok hn oduhu yok oduhu tɨkɨtɨ erze israel oso uje odechɨ
hnɨmich Judea uje otsotiis Cristo. Apurlo Porrosht toy par uje erze ɨr aabo
uje ode Jerusalén ich onahmũr erze hnote uje tãra erze dihipo kɨnãho uje
tokõhwa par tokosɨm õr, 32 heke kɨmɨjɨ Porrosht nahmũr uje takaachĩhɨ
olak ahɨr nehe ich yok aylpa hn tahmũrpa tekɨrɨhɨ olak. 33 Sehe tuu
Porrosht uje shuu oso õr aho kɨɨs takashɨm olak. Ich ɨhĩrtpa uje ɨtsorz.

Pablo ɨshɨm Porrosht aabo õr saludo.

16 1 Sehe tuu erahalo uje Febe wate eyok nanap. Wate Porrosht aap
hn dyakɨnyarĩhɨchɨs ese dɨt Cencrea. 2 Sehe tuu olak ayla uje wate

taachĩhɨ olak ahɨr nehe pork ich om uje nos akashɨmlo Porrosht aabo hn
wate eyok ɨrhĩch ɨr aap. Uje kuchẽrk nihyokĩhɨ ahɨr ich akashɨmlo wate
pork wate shish takashɨm Porrosht aabo hn takashɨm yok toy.
3 Tokosɨm Prisca hn Aquila õr saludo. Wɨr pihyẽro uje oshiyokõr
Jesucristo ɨr ɨbiyo ɨtso yok. 4 Wɨr otakashɨm yokni par uje ye erze yewo
oduhu yok oduhu tɨkɨtɨ nehech sehe oduhu õr toy. Ye shɨ yokpe uje tɨkɨna
õr, nos wɨr Porrosht aabo uje otakɨsho lawichɨhɨ lekɨtiyo uje õr dihipo
kɨnãho onɨna õr toy. 5 Tokosɨm saludo erze Porrosht aabo uje otakɨsho
lawichɨhɨ Prisca hn Aquila õr ihyuch. Tokosɨm saludo Epeneto. Wɨchɨ
ich tahmũr. Wɨchɨ webich os uje ye lotiis Cristope uje dechɨ hnɨmich
Asia. 6 Tokosɨm María saludo. Wate shish shiyokõr Cristo ɨr ɨbiyoho olak
ahɨr. 7 Tokosɨm saludo Andrónico hn Junias. Wɨr pɨhnapso uje ode pahɨr
karsel ehetni. Wɨr apóstole uje oshiyokõr debiyo ich otsɨhnew. Uje ehn
yahpaa tomsahani par yok Porrosht aap ɨchii õr ɨre omasaha par Porrosht
aabo. 8 Tokosɨm saludo Ampliato toy. Tahmũr ɨre pork ye lotiis eyok
ɨrhĩchpe. 9 Tokosɨm saludo Urbano. Wɨchɨ ĩya yokni uje oyiyokõr Cristo
ɨr ɨbiyo. Tokosɨm saludo Estaquis. Ich tahmũr ɨre. 10 Tokosɨm saludo
Apeles toy. Ich ɨmeheeych uje ɨre ye lotiis Cristope. Tokosɨm saludo nos
wɨr Aristóbulo ɨr iiso toy. 11 Tokosɨm ese pɨhnapsɨt Herodión saludo toy.
Tokosɨm saludo toy nos wɨr Narciso ɨr iiso uje ye olotiis eyok ɨrhĩchpe.
12 Tokosɨm saludo Trifena hn Trifosa. Wɨr ochish eyok ɨrhĩch ɨr ɨbiyo.
Tokosɨm saludo Pérsida. Wate shish chish eyok ɨrhĩch ɨr ɨbiyo. Nos wɨr
Porrosht aabo otsahmũr wate. 13 Tokosɨm saludo Rufo toy. Wɨchɨ ma ye
lotiis eyok ɨrhĩchpe. Tokosɨm waa ɨr lata saludo toy. Wate shɨ ɨtso uje yok
patɨ. 14 Tokosɨm saludo Asíncrito, hn Flegonte hn Hermes hn Patrobas
hn Hermas hn nos wɨr Porrosht aabo uje ode õr ahɨr. 15 Tokosɨm saludo
Filólogo toy hn Julia hn Nereo hn waa nanɨmicha toy. Tokosɨm Olimpas
saludo toy hn nos wɨr uje ye olotiis Cristo uje odechɨ õr ahɨr toy. 16 Nos
tyenɨj etɨloye. Nos wɨr uje ye olotiis Cristope uje otakɨsho lawichɨhɨ
lekɨtiyo oshɨm olak saludo.
17 Pɨshɨbo watsaklo, titɨm olak. Eychɨmlo erze oso uje shish sehe odehek
olak hn sehe oduhu olak yewo oniyokõr uje ich kɨnaha, ye ɨlo erze ahwoso
uje oshiyokorãha olakni. Moymlo wɨr, ye meylo õr 18 pork ye oniyokõr
eyok ɨrhĩch Jesucristo ɨr ɨbiyope. Shɨ oshiyokõr uje õr ɨre otsahmũr.
Otata lahwoso uje ich ɨhĩrt pisho shɨ par otsehnyẽr erze uje ye odɨrehepe.
19 Nos oso ochɨraha uje olak dechɨ dɨt Roma shish ahakõrlo uje ich om
uje Porrosht sahmũr heke ich uhulo yok aylpa, hn sehe tuu olak eykdeyo
heke ahakõrlo uje ich om hn ye ahakõrlo uje ich mɨhnũwo. 20 Kɨmɨjɨ
olak eykdeyo ɨlorz ich Porrosht uje shuu oso õr aho kɨɨs ich shuu ɨtso uje
arãhalo Satanás hnɨmich. Sehe tuu eyok ɨrhĩch Jesucristo dosɨr olak.
21 Timoteo ɨshɨm olak saludo. Wɨchɨ ĩya yok uje oyiyokõr Cristo ɨr ɨbiyo.
Lucio hn Jasón hn Sosípater oshɨm olak saludo toy. Wɨr yok pɨhnapso.

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

22 Yok Tercio uje tichew Pablo ahwoso tɨbɨte ana hutɨta. Tokosɨm olak
saludo pork yok Porrosht aap toy. 23 Gayo ɨshɨm olak saludo toy. Yok
Pablo. Gayo shuu tiyakaha dahuch. Wɨchɨ shish shuu nos Porrosht aabo
otakɨsho lawichɨhɨ dahuch hn oteeychãha Porrosht. Erasto ɨshɨm olak
saludo toy. Wɨchɨ tesorero uje tɨbey ese dɨt ɨr hnote. Cuarto ɨshɨm olak
saludo toy. Wɨchɨ Porrosht aap toy. 24 Sehe tuu eyok ɨrhĩch Jesucristo nos
takashɨm olak. Ich ɨhĩrtpa uje ɨtsorz.

Pablo narim Porrosht.

25 Titɨm olak. Porrosht ukurbo deyo de par uje takashɨm olak.
Tanɨmɨrãha Porrosht ahwoso hn titɨm oso tuu ɨtsorz. Titɨm oso toy uje
Jesucristo ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite. Wap Porrosht ye duhu
odɨrehepe 26 per ele ahle ich shuu ochɨraha. Erze ahwoso uje profeta
poruwo wɨshɨ ochichewkite wɨr uje Porrosht shuu nos erze dihipo kɨnãho
ochɨraha uje Cristo shiyokõrkite par uje ye olotiis ɨre hn oshiyokõr uje ɨre
tata. Porrosht yelɨj nɨhna ɨre. 27 Wɨchɨ shɨ sohmɨra hn ich eykdeyo. Sehe
tuu nos ye olotiis uje Jesucristo ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite heke
oshuu Porrosht ich dich. Ich ɨhĩrtpa uje oniyokõr ɨr ahwoso oduhu ɨlorz.

1 Corintios

Pablo ɨshɨm Porrosht aabo õr saludo.

1 1 Yok Pablo. Porrosht chiihla yok par tomsaha par yok Jesucristo
ɨr apóstol shɨ pork sahmũr chiihla yok shuu ɨtsorz. Eyok leshɨbich
de pahɨr iich otsɨɨ Sóstenes. 2 Tichew ana hutɨta par tokosɨm olak uje
olak Porrosht aabo uje ebuhulo ese dɨt Corinto. Porrosht chiihla olak
par ɨr aabo pork Jesucristo ɨshɨ olak hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite. Chiihla
olak par uje ye ahakõrlo uje ich mɨhnũwo ɨtso uje chiihla erze yewo uje
ode lekɨtiyo uje ye olotiis eyok ɨrhĩch Jesucristope. Wɨchɨ wɨr õr ɨrhĩch
hn eyok ɨrhĩch toy. 3 Sehe tuu Porrosht uu eyok Deych hn eyok ɨrhĩch
Jesucristo odosɨr olak hn oduhu olak aho kɨɨs.

Cristo sosɨr õr.

4 Sehe titɨm olak uje shish tɨkɨna Porrosht par olak pork Porrosht sosɨr
olakni pork ye otiislo Jesucristope. 5 Porrosht shuu olak ɨkɨrĩt ɨhĩrtpa
uje olak de nãhu ĩrmo pork wɨchɨ shuu olak dɨtuwo par anɨmɨrãhalo ɨr
ahwoso hn shuu olak dɨtuwo par nos erahalo uje ich ũru 6 pork uje oyitɨm
olak Cristoni ich ahmũrlo heke amsahalo par Porrosht aabo. Erze om
uje yesh ahakõrlo ich shuu ɨmeheeych uje olak Porrosht aabo. 7 Porrosht
nos shuu olak dɨtuwo par uje ahakõrlo ɨr ɨbiyo uje ehn yesh anemlo ese
deeych uje eyok ɨrhĩch Jesucristo cheeshpo nehe. 8 Eyok ɨrhĩch Jesucristo
wɨchɨ uje tɨbey olak nehech terɨhɨ uhurc, hn ese deeych uje etĩrlo ɨre
ahɨr nehe ich ye olak hnɨtew chɨhɨ Porrosht ahɨrpe. 9 Porrosht shish shuu
yakaha uje ɨre tata. Wɨchɨ uje chiihla olak par uje wɨchɨ olak ihyẽrak ɨr
ijɨt Jesucristo uu eyok ɨrhĩch.

Ye ompe otsehek ɨre.

10 Pɨshɨbo watsaklo, titɨm olak. Eyok ɨrhĩch sahmũr uje olak eyuwo
ɨtsye pork ye ompe uje ahakosloye hn uhu olak kãra. Shɨ tyenɨj nos
akɨshlo olak eyuwo par uje nos olak pwele ahakõrlo kuche. 11 Pɨshɨbo
watsaklo, shɨ titɨm olak ahnũwo pork Cloé ɨr iiso otatɨm yok uje shish
ahakosloye. 12 Titɨm olak uje ahakosloye pork olak yewo ode uje otata

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

otsɨi: —Oyahmũr Pablo,— hn yewo otsɨi: —Oyahmũr Apolos,— hn yewo
otsɨi: —Oyahmũr Pedro,— hn yewo otsɨi: —Oyahmũr Cristo.— 13 Eyok
uje eyok Porrosht aabo ich eyok ɨtso Cristo ɨr yũhurrza. ¿Je olak yeẽk
dehek Cristo ɨr yũhurrza duhu pɨkaabo? Ye odehekpe. ¿Je odowɨsh
Pabloni odɨbɨte krus eeych par uje ɨshɨ olak hnɨtew? Ye odowɨshpe. ¿Je
uhu otohɨrm olak onĩra Pablo iich? Ye onĩrape. 14 Tɨkɨnshɨp Porrosht uje
ye tokohɨrm olak yeẽk petɨkni. Shɨ tokohɨrm Crispo hn Gayo, 15 heke
nĩhyok uje yeẽk tata uje otohɨrm olak yeẽk ochĩra piich. 16 Shɨ tokohɨrm
Estéfanas hn nos wɨr ɨr iiso per ich tɨkey kɨmɨjɨ yewo ochɨhɨ uje tokohɨrm
õrni. 17 Cristo ye duhu tɨkɨrẽt petɨkni par tokohɨrm oso. Shɨ shuu tɨkɨrẽt
par tanɨmɨrãha ɨr ahwoso titɨm oso uje ɨre ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht
ahɨr. Titɨm õr tĩra ahwoso uje ochɨraha, ye tĩra ahwoso uje ye odɨrehepe.
Kɨmɨjɨ titɨm õr tĩra ahwoso kɨnãho ich ye odɨrehepe uje Cristo tooho krus
eeych heke tokole ɨtso uje ye Cristo ukũrbɨrsh par shuu omasaha par
Porrosht aabo.

Porrosht ukurbo de Cristo.

18 Sehe titɨm olak uje nos wɨr oso uje tyenɨj otĩr urhuta bahluta ehet
nehe otata erze ahwoso uje Cristo tooho krus eeychkite otsɨi: —Ye jukur.—
Mahn par eyok uje eyok owich de Porrosht ahɨr ich bale uje Cristo tooho
krus eeych hn Porrosht ukurbo shuu yomsaha par ɨr aabo. 19 Porrosht
ahwoso tata shuu ɨtsorz ɨm: —Porrosht sole: “Erze oso uje ye õr paabope
uje õr eykdeyo ich tuu õr eyuwo ye jukur, hn erze uje ich õr dɨtuwo tuu
ye õr ɨbiyo jukur.”— 20 Erze uje ich õr eykdeyoho nãhu ĩrmo ɨshujãro hn
erze uje ochichew õr hute hn erze uje ochɨraha ochiilehet ¿latɨk tokolɨhɨ
õr? Porrosht shuu õr eyuwo shɨ ɨtso uje õr totihlo. 21 Nos wɨr oso uje ich õr
eykdeyo shɨ otsẽrza kuche uje de nãhu ĩrmo per Porrosht ye duhu odɨraha
ɨrpe. Porrosht ich eykdeyo. Shuu yanɨmɨrãha lahwoso yitɨm õr uje Cristo
tooho krus eeych par ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr per ochɨbɨte uje ich
ye jukur uje Cristo shiyokõr, per Porrosht shuu nos omasaha par ɨr aabo
erze uje ye olotiis Cristope. 22 Nos wɨr israel oso otsapur yarta uje ye latɨk
pwele niyokõr par uje oteychɨm par uje ye olotiis Cristope, hn erze griego
sehe otẽr wɨr ahwoso uje õr eykdeyo otata par uje ye olotiis, 23 per õryok
shɨ oyanɨmɨrãha uje Cristo tooho krus eeychkite par uje ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ
Porrosht ahɨr. Erze israel oso otsotiis erze ahwoso heke õryok ahwoso ich
shɨ ɨtso uje kojach shuu õr hnɨte hn shuu õr kay, hn erze oso uje ye õr israel
yewope wɨr ochɨbɨte uje erze õryok ahwoso ich shɨ ɨtso totihlo õr ahwoso.
24 Per eyok uje Porrosht chiihla eyok kɨmɨjɨ eyok israel oso o kɨmɨjɨ eyok
dihipo kɨnãho, par eyok erze uje Cristo shiyokõr ich shuu ɨmeheeych
uje Porrosht ukurbo deyo de hn ich ɨr eykdeyo. 25 Oso ode uje otata uje
Porrosht ye eyuwĩrsh per ɨr eyuwo ich ma deyo je nos wɨr oso, hn ochɨbɨte
uje ye ɨr ukũrbɨrsh per Porrosht ich ma ukurbo deyo de je nos wɨr oso.

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

26 Pɨshɨbo watsaklo, uhu olak eyuwo tɨsĩr uje Porrosht chiihla olak
par olak ɨr aabo. Ye olak kɨhniyape uje oso otata hn ochɨbɨte uje olak
eykdeyo, hn olak arhaabo uje õr bahluwoho ĩrmo, hn olak arhaabo uje
õr ɨhĩr deyo õr aabo. 27 Erze uje ich õr eykdeyo ochɨbɨte uje ye jukur uje
Cristo tooho krus eeych per Porrosht chiihla erze oso uje yewo otata
uje ye õr eyuwĩrsh par uje shuu wɨr opook erze uje õr eykdeyo, hn erze
uje õr ukurbo deyo de otata uje Cristo tooho krus eeych pork ich ye ɨr
ukũrbɨrsh per Porrosht chiihla oso uje ye õr ukũrbɨrsh par ɨr aabo par
shuu wɨr opook erze uje õr ukurbo deyo de. 28 Erze oso uje yewo ochɨbɨte
uje wɨr ye õr jukur wɨr uje Porrosht chiihla õr par ɨr aabo, hn erze oso
uje yewo ye onahmũr õrpe wɨr uje Porrosht chiihla õr. Porrosht chiihla õr
shuu ɨtsorz par uje shuu erze yewo õr eyuwo ye jukur, 29 heke ich nĩhyok
yeẽk pwele narim ɨrehe Porrosht ɨle ɨkɨch. 30 Porrosht wɨchɨ uje ɨshɨm
eyok ɨkɨrĩt pork ye yotiis Jesucristope. Shɨ Cristo wɨchɨ uje shuu eyok
eykdeyo. Wɨchɨ uje shuu eyok Porrosht aabo, hn shish shuu eyok ɨluu ma
om, hn ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr, 31 heke Porrosht ahwoso tata
shuu ɨtsorz ɨm: —Uje sehe yeẽk narim ɨre o narim oso yewo ich ye ompe.
Tyenɨj shɨ narim eyok ɨrhĩch.—

Cristo tooho krus eeych par õr ɨre.

2 1 Pɨshɨbo watsaklo, uje takaachĩhɨ olak ahɨrni hn tanɨmɨrãha
Porrosht ahwoso titɨm olak uje Porrosht shuu Cristo shiyokõr par
olak, ich teẽt ahwoso uje ɨmeheeych par erahalo hn ye titɨm olakpe uje
tãra peyuwo uje ich kwestpa erahalo, 2 pork tɨbɨte uje shɨ sehe titɨm
olak Jesucristo uje tooho krus eeychkite. 3 Uje takaha tekɨrɨhɨ olakni ich
yok kasɨk uje tanɨmɨrãha Porrosht ahwoso titɨm olak. Tɨkɨtɨla õr nehech
pɨkiyo tãra. 4 Uje tiipuhut tanɨmɨrãha Porrosht ahwoso ich tuu amsahalo
par Porrosht aabo. Ye titɨm olak ahwoso uje ich ye ɨmeheeychpe ɨtso uje
oso otata uje õr eykdeyo per Porrosht ɨchɨbich hn Porrosht ɨr ukurbo
wɨr uje shuu ɨmeheeych uje pahwoso ich ũru. 5 Heke olak ye otiislo
Porroshtpe ye uje shɨ oso otatɨm olak. Ye otiislo pork erahalo uje Porrosht
ukurbo de. Wɨchɨ shuu erahalo erze uje ich ũru.

Porrosht ɨchɨbich shiyokorãha õr.

6 Sehe titɨm olak uje õryok de Porrosht aabo õr ahɨr uje ma ochɨraha
Porrosht ahwoso ich oyiyokorãha õr ɨr ahwoso uje ich ma kwestpa par
ochɨraha. Erze ahwoso uje erze õr eykdeyo oshiyokorãha erze oso uje ode
nãhu ĩrmo uje ye odɨraha Porroshtpe ich ye oyiyokorãha olakpe oyuhu
õryok ɨlo õr, hnii erze õr ahwoso uje õr bahluwo oshiyokorãha õr pork
deeych yet nehe ich õr ahwoso tokole uje ye jukur. 7 Per õryok oyiita erze
ahwoso uje antkite Porrosht ye duhu ɨmeheeychpe. Ye duhu oso odɨraha
lahwospe. Porrosht ich eykdeyo. Uje ehn yahpaa niyokõr ɨrmõkite ɨchii

chibite lahwoso uje oso tyenij ye olotiis Cristo par omasaha par ir aabo
par uje otaachĩhi ire ahir nehe. 8 Nos wir oso õr bahluwo ye odirehepe
uje Cristo tyenij tooho õr. Kimiji odiraha ich ye odowishihi eyok Ɨrhĩch
uje tãra poõrc krus eeych 9 pork Porrosht ahwoso tata shuu itsorz im: —
Porrosht shiyokõr kuche par erze uje otsahmũr ire per nĩhyok yeẽk uje
umo erze kuche, hnii chunt latikpo erze kuche, hnii shuu deyuwo tisĩr
erze kuche.— 10 Per eyok uje eyok Porrosht aabo Porrosht shuu Dechibich
shiyokorãha eyok erze kuche. Porrosht Ɨchibich nos chiraha Porrosht
ir iluu uje ich kwestpa par oso ochiraha. 11 ¿Yeẽkpo uje nos chiraha
hnakirbich ir eyuwo? Shi ese hnakirbich ir ichibich uje de ire ehet wichi
uje chiraha. Shi itspo nĩhyok yeẽk uje chiraha Porrosht ir eyuwo. Shi ir
Ɨchibich wichi uje nos chiraha Porrosht ir eyuwo. 12 Porrosht ye dosim
eyok erze iluu mihnũpe uje de nãhu ĩrmo per ishim eyok Dechibich par
uje shuu yiraha erze kuche uje ishimihi eyok. 13 Wir uje oyiyokorãha olak.
Ye oyiyokorãha olakpe erze uje tãra oso õr eyuwo. Shi oyiyokorãha olak
erze uje tãra Porrosht Ɨchibich oyuhu imeheeych par erze uje Porrosht
Ɨchibich de õr aho. 14 Ese uje ye Porrosht Ɨchibich chihi ire ehetpe ich
ye nahmũr erze kuche uje tãra Porrosht pork ire chibite uje erze kuche
uje tãra Porrosht ich ye jukur. Ye ir pwelpe uje chiraha pork shi pwele
chiraha uje Porrosht Ɨchibich shiyokorãha ire. 15 Ese uje Porrosht Ɨchibich
de ire ehet hn shiyokõr uje tata ich shuu deyuwo tisĩr nos wir kuche
kimiji om o kimiji mĩhnik. Per ese uje ye diraha Porroshtpe ye diraha uje
Porrosht aabo oshiyokõr heke ye pwele tata kimiji om o kimiji mĩhnik.
16 Porrosht ahwoso tata shuu itsorz im: —¿Yeẽkpo chiraha eyok Ɨrhĩch ir
eyuwo par uje shiyokorãha ire?— Nĩhyok, per Cristo ir eyuwo de eyok.

Porrosht ĩya Pablo uje shiyokõr ir ibiyo.

3 1 Pishibo watsaklo, uje tikitkẽr Porrosht aabo yewo uje oshiyokõr uje
ire sahmũr ich titim õr erze Porrosht ahwoso ir iluu uje ich kwestpa
ochiraha, per ye yok pwele tuu itsorz uje tikitkẽr olak. Shi tikitkẽr olak tuu
itso erze Porrosht aabo uje otsahmũr nãhu ĩrmo oso õr iluu. Shi tikitkẽr
olak tuu itso erze uje hnii omasaha par Porrosht aabo pork olak shi olak
itso pikihnino uje hnii oshũrha. 2 Wapni tiyokorãha olak Porrosht ahwoso
uje ye kwestpe par erahalo. Wir shi itso leshe uje pikihnint ihi ehn yahpaa
pwele taakpe. Nehech ele ahle yesh olak itso pikihnint uje ye õr pwele
taakpe 3 pork yesh ahmũrlo olak iluu iler. Yesh de olak uje abitilo kuche hn
ahakosloye heke imeheeych uje yesh ahmũrlo olak iluu iler hn ahakõrlo
uhu olak itso erze uje ye odiraha Porrosht iluutpe 4 pork olak ehet yeẽk de
uje tata im: —Tahmũr Pablo,— hn yet de uje tata im: —Tahmũr Apolos.—
Heke yesh ahakõrlo uhu olak itso erze uje ye Porrosht aabope.

5 Erahalo Apolos ir ibiyo, hn erahalo Pablo ir ibiyo. Wir shi Porrosht ir
ibiyo. Wir uje ye oduhu otiislo Porroshtpe. Nos wir eyok yiyokõrlo erze

obiyo uje eyok ɨrhĩch ɨshɨm eyok nohmɨr nohmɨr. 6 Shɨ yok ɨtso yeẽk uje
chukwẽr jõro, hn Apolos wɨchɨ shɨ ɨtso yeẽk uje sɨta, per Porrosht wɨchɨ
uje shuu erze jõro krese. 7 Heke shɨ Porrosht wɨchɨ uje bale pork shuu
krese, ye esepe uje chukwẽr hn ye esepe uje sɨta. 8 Ese uje chukwẽr hn
ese uje sɨta ich õr ɨbiyo ɨhĩrtso shɨ ɨtsye. Porrosht wɨchɨ uje ɨshɨ õr uje
otserz per shɨ par erze õr ɨbiyo uje ich om. 9 Õryok oyukwĩya Porrosht
uje oyiyokõr ɨr ɨbiyo. Wɨchɨ uje takashɨm õryok shuu tokole om. Olak
shɨ olak ɨtso Porrosht ɨr shakɨrrza. Uje oyitɨm olak Porrosht ahwoso ich
ɨtso uje oyukwẽr jõro shakɨrrza ehet. Olak shɨ ɨtso Porrosht ɨr ihyuch
toy. 10 Porrosht takashɨm yok uje ɨshɨm yok erze pɨbiyo shɨ ɨtso uje shuu
tiyokõr pwertɨt tuu uhwɨrbe iyehet wap. Yet de uje shiyokõr ese pwertɨt
per kal nohmɨra tyenɨj shiyokõr debiyo om par uje ye nimehĩ ese pwertɨt
11 pork ich ye õr pwelpe uje ochihitsɨm uhwɨrbe yẽr pork erze uhwɨrbe
uje dechɨ shɨ ɨtso Jesucristo. Nĩhyok yet uje ɨshɨ eyok hnɨtew. 12 Ich
kuche kɨhniya ochĩra uje oshiyokõr ese pwertɨt, ochĩra oro o kɨmɨjɨ plata
o kɨmɨjɨ kojano po uje ich ɨhĩrtso o kɨmɨjɨ tabla o kɨmɨjɨ onĩra ɨhnemyo
o kɨmɨjɨ kuche yewo. 13 Erze obiyo uje õr ɨre oshiyokõr kal nohmɨra ich
deeych yet nehe hn tyenɨj õr Yɨnsɨrc shuu ɨmeheeych kɨmɨjɨ tokole om o
kɨmɨjɨ ye tokolpe pork õr Yɨnsɨrc tyenɨj chɨbɨte jwekɨta par teychɨm kɨmɨjɨ
ewenta o kɨmɨjɨ ye ewentpe. 14 Nos Porrosht aabo oshiyokõr ese pwertɨt
uje erze uhwɨrbe wɨr shɨ ɨtso Cristo. Kal nohmɨra kɨmɨjɨ ɨr ɨbiyo ewenta
asa jwekɨta ich ɨre tyenɨj serz. 15 Per kɨmɨjɨ asa jwekɨta nos nɨhna erze
ɨbiyo uje shiyokõr ich wɨchɨ pyert ɨr premyo per shish ɨr ɨkɨrĩt de Porrosht
ahɨr. Wɨchɨ shɨ ɨtso hnakɨrbich uje de dahuch ehet hn ɨr ihyuch duhlu.
Tokolɨhɨ dahuch per nos wɨr ɨr kushjãro sɨhna ɨre.
16 Erahalo uje olak Porrosht ɨr ihyuch hn ɨr ɨchɨbich debuhu olak aho.
17 Kɨmɨjɨ yeẽk nɨhna Porrosht ihyuch ich Porrosht tyenɨj sɨhna wɨchɨ pork
olak Porrosht ɨr ihyuch hn wɨchɨ uu olak Yɨnsɨrc.
18 Ye ompe uje shɨ yeẽk sehnyẽr ɨre. Kɨmɨjɨ olak yeẽk dɨbɨte uje ɨre
eykdeyoho nãhu ĩrmo ɨshujãro ich ye ompe, per kɨmɨjɨ duhu ɨre ɨlo yeẽk
uje ye eyuwo tɨsĩr nãhu ĩrmo ɨshujãro ich Porrosht shuu ɨre eykdeyo.
19 Pork erze oso uje ode nãhu ĩrmo ochɨbɨte uje ich ma õr eykdeyo per
par Porrosht ich õr eyuwo ye jukur. Porrosht ahwoso tata shuu ɨtsorz
ɨm: —Erze uje ich õr eykdeyo Porrosht shuu õr eyuwo ɨtso trampta uje
sontew õr.— 20 Porrosht ahwoso tata toy shuu ɨtsorz ɨm: —Eyok ɨrhĩch
chɨraha uje erze uje õr eykdeyo õr eyuwo ye jukur.— 21 Heke ye ompe
uje yeẽk narim oso pork nos wɨr kuche wɨr par eyok. 22 Pablo, Apolos, hn
Pedro shɨ õryok ɨtso olak yɨlo par oyakashɨm olak. Hn ahnũwo ĩrmo hn
ese ɨkɨrĩt wɨr par olaklo. Kɨmɨjɨ Porrosht aabo yeẽk toy ich shɨ toy pork
Porrosht sahmũr. Erze uje yesh tĩr olak hn erze uje tyenɨj tĩr olak nehe
wɨr par takashɨm olak. 23 Cristo wɨchɨ olak yɨnsɨrc, hn Porrosht wɨchɨ
Cristo ɨr yɨnsɨrc.

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

Pablo tatɨm Porrosht aabo erze uje apóstole oshiyokõr.

4 1 Olak tyenɨj uhu olak eyuwo tɨsĩr uje õryok shɨ Cristo ɨr ɨbiyo. Tyenɨj
uhu olak eyuwo tɨsĩr uje Porrosht shuu oyanɨmɨrãha lahwoso oyitɨm
oso uje Cristo ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr pork ye odɨrehepe. 2 Ye shɨ
erzepe uje oyitɨm olak. Erze uje Porrosht shuu omasaha par ɨr aabo õr
bahluwo tyenɨj shish oshiyokõr uje ɨre otata. 3 Par yok ich ye latɨkɨsh uje
eychɨmlo pɨbiyo kɨmɨjɨ om o kɨmɨjɨ ye ompe, o kɨmɨjɨ jwe teychɨm. Hn yok
ɨtspo ye tiitape kɨmɨjɨ pɨbiyo om o kɨmɨjɨ mɨhnũwo. 4 Ye tukuunape kɨmɨjɨ
timehĩ pork ye tɨkɨrehepe. Shɨ eyok ɨrhĩch wɨchɨ uje chɨraha. Wɨchɨ uje
tyenɨj tata kɨmɨjɨ timehĩ. 5 Moymlo uje uhulo ese yet ma ɨluu om je erze
yewo. Tyenɨj shɨ anemlo nehech eyok ɨrhĩch cheeshpo nehe pork wɨchɨ
uje tyenɨj nos chɨbɨte kuche orhõta uje otsakɨs. Wɨchɨ uje tyenɨj shuu
ɨmeheeych uje oso sehe oniyokõr. Uje taãcha nehe ich Porrosht tyenɨj
teychɨm õr ɨbiyo hn tyenɨj narim kal nohmɨr nohmɨr kɨmɨjɨ oniyokõr om.
6 Pɨshɨbo watsaklo, erze uje titɨm olakɨke shɨ tɨteẽta yok hn Apolos
uje oyiyokorãha olak oyuhu erahalo uje ye ompe aluwelo uje Porrosht
ahwoso tata par uje nĩhyok olak yeẽk uje narim yet hn sepɨ yet. 7 ¿Yeẽkpo
uje shuu owa ma dich je erze yewo? ¿Asujãnɨkɨhɨ uje Porrosht ye dosɨm
owape? Kɨmɨjɨ shɨ dosɨmɨhɨ owa duhu ɨlorz ¿ich ɨnaapo heke owa narim
owa ɨtso uje owa erz? 8 ¿Ɨnaapo heke ebɨtlo shɨ ɨtso uje olak de wahacha
poõrc hn erze kuche nos de olak ahɨr hn uhu olak ɨtso ɨhĩr deyo? Ebɨtlo
shɨ ɨtso uje amsahalo uhu olak ɨtso reyɨhɨ wahacha poõrc hn ye õryok
reyɨhɨ olak ahɨr toy. Ich tahmũr par amsahalo par rey heke ich õryok
oyomsaha par reyɨhɨ wahacha olak ahɨr toy. 9 Tɨbɨte uje Porrosht shuu
ɨtso uje õryok de ma uhurc pork õryok ɨr apóstole hn kuche mɨhnũwo
shish tĩr õryok. Chɨbɨte õryok ma uhurc. Wɨchɨ chɨbɨte õryok shuu õryok
ɨtso erze hnakɨrbo uje tyenɨj oshuu õr oshuu otoy. Wɨchɨ chɨbɨte õryok
shuu ɨtso par uje wɨr oteychɨm õryok erze uje ode ĩrmo hn erze anjele toy
hn erze oso. 10 Õryok oyɨbɨte uje shɨ õryok ɨtso totihlo pork oyanɨmɨrãha
uje Jesucristo shiyokõr par oso, per olak ebɨtlo uje olak eykdeyo pork ye
otiislo Jesucristope. Õryok ye õryok ukũrbɨrsh, per olak ebɨtlo uje olak
ukurbosh. Ebɨtlo uje oso otola olak, per ich shɨ ɨtso uje ye otola oryõkpe.
11 Nehech ele ahle yesh õryok iyuwo sẽhi õryok hn õryok iilo sẽhi õryok.
Ye õryok ishuwɨrsh uje om, hn oso ich otsepyẽr õryok, hn ye õryok
ihyuwo pishĩrsh. 12 Shish oyishew obiyo ich oyɨhnew. Uje ochinehnɨm
õryok ich oyiyuhu õryok ahwoso omoho õr. Uje otsepyẽr õryok ich shish
õryok ewenta. 13 Otatɨm yewo par uje oshuu otsɨtak õryok ich shish
õryok prowa oyuhu õr aho kɨɨsɨhɨ õryok. Oshuu õryok ɨtso erze kuche uje
waresh uje de nãhu ĩrmo, hn oshuu õryok ɨtso pɨramo uhrĩye.
14 Ye tichew titɨm olakpe tuu ɨtsorz par uje tuu apooklo. Shɨ sehe takɨt
olak pork olak ɨtso uje yok pijo uje ich tahmũr pishɨ õr. 15 Okɨhniya

oshiyokorãha olak Jesucristo ɨr ɨluu per erze uje õr ɨtso olak deyo wɨr
ye õr kɨhniyape. Shɨ yok nohmɨra uje ich yok ɨtso olak deych pork titɨm
olak uje Jesucristo ɨshɨ olak hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr par uje amsahalo
par olak Porrosht aabo 16 heke titɨm olak par uje shish eẽtlo yok. 17 Tuu
Timoteo tĩr olak. Wɨchɨ shɨ ɨtso yok pijo uje ich tahmũrpa. Shish shiyokõr
uje tahmũr pork yok uje titɨm ɨrni hn masaha par Porrosht aap. Wɨchɨ
tyenɨj tatɨm olak par uje shuu olak eyucha uje tiyokõr shɨ ɨtso uje nos
tiyokorãha Porrosht aabo uje otakasho lawichɨhɨ lekɨtiyo pork yok Cristo
ɨr ɨbɨk. 18 Titɨm olak uje nohmɨramo ode olak ehet uje ochɨbɨte uje ich
ye takaashpe par uje tekɨrɨhɨ olak nehe heke wɨr onarim ɨre 19 per kɨmɨjɨ
eyok Ɨrhĩch nahmũr ich takaashpo shɨchish tekɨrɨhɨ olak. Heke tɨkɨraha
kɨmɨjɨ Porrosht Ɨchɨbich chɨhɨ õr aho par uje shuu õr ukurbosh o kɨmɨjɨ
shɨ odiilehet. 20 Kɨmɨjɨ Porrosht Ɨchɨbich iyeebe hn oyehe nẽr ich om pork
Porrosht ukurbo de õr, per kɨmɨjɨ shɨ õr ɨre odiilehet ich shɨ õr ahwoso
ye jukur. 21 Uje tekɨrɨhɨ olak nehe ¿ich ahmũrlo latɨkpo? ¿Je ahmũrlo uje
tokõhwa phich par tepyẽr olak o kɨmɨjɨ ahmũrlo uje tɨkɨrẽt tɨtĩr olak hn
pehet kɨɨsɨhɨ olak pork tahmũr uje ahakõrlo?

Porrosht aap shiyokõr mĩhnɨk.

5 1 Titɨm olak. Shish tukunt uje olak ehet yeẽk de uje shiyokõr
mɨhnĩkpa. Erze uje ye odɨraha Porroshtpe yelɨj oniyokõr oduhu
ɨlorz. Wɨchɨ hnakɨrbich ĩhi latahacha ahɨr, 2 hn olak ich olak narim olak.
Tyenɨj shuu olak dosdarak uje wɨchɨ shiyokorĩhɨ olak ehetni. Ich tyenɨj
eyuhulo olak ehet ese hnakɨrbich uje shiyokõr mĩhnt. 3 Ye yok chɨhɨ
olak ahɨrpe per tɨbɨte shɨ ɨtso uje pɨchɨbich de olak ahɨr, heke tɨbɨtni
uje tyenɨj uhulo wɨchɨ tokolɨhɨ olak ahɨr 4 tĩra eyok Ɨrhĩch Jesús ɨr iich
ese hnakɨrbich uje yesh shiyokõr ese mĩhnt. Uje akɨshlo olak owich ich
shɨ ɨtso uje pɨchɨbich de olak ahɨr hn eyok Ɨrhĩch Jesús ɨr ukurbo de
olak ahɨr toy. 5 Heke tyenɨj uhulo tokolɨhɨ olak ahɨr ese hnakɨrbich hn
ebɨtlo Satanás hme par uje wɨchɨ sepyẽr ɨre shuu iim deluu mɨhnũ. Heke
uje terɨhɨ ese deeych uje eyok Ɨrhĩch Jesús cheeshpo nehe ich wɨchɨ
hnakɨrbich de eyok ahɨr toy.

6 Ye ompe uje shish olak narim olak shɨ pork olak ewenta ese mĩhnt
uje ese hnakɨrbich shiyokõr. Erahalo uje shɨ pan eyhita pɨkaap ich shuu
nos ese erint masta potɨta, hn erahalo uje erze kuche mɨhnũwo uje de
olak ehet ich pɨkaap per wɨsɨk wɨsɨk ich chũr lekɨtiyo. 7 Heke tyenɨj
uhulo tokolɨhɨ olak ahɨr ese hnakɨrbich uje shiyokõr mĩhnɨk par uje olak
shɨ olak ɨtso ese masta uje ahle ye eyhirãsh pork Cristo wɨchɨ uje tooho
eyokkite. Cristo shɨ ɨtso erze obeje uje erze israel oso oshuu oshuu toy par
õr ahamich uje iich otsɨɨ Pascua. 8 Heke tyenɨj yiyokõrlo eyok ahamich
shɨ ɨtso erze israel oso uje oshiyokõr õr ahamich uje otew pan uje ye ɨr
eyhirãsh. Asa pan eyhita sɨteẽta uu kuche mɨhnũwo per yiyokõr ese õr

ahamich yuhulo ɨtso pan uje ye eyhirãsh. Erze pan uje ye eyhirãsh wɨr shɨ ɨtso erze ahwoso uje ich ũru.
9 Sehe titɨm olak uje tichew hutɨta yata par titɨm olak par uje ye meylo
erze uje ye onõyhi pishye ahɨrpe, hn erze uje otorãhaye, hn erze uje
otsahat loshɨpo, hn erze uje ma mɨhnũwo uje oshiyokorĩhɨye. 10 Uje titɨm
olak tuu ɨtsorz ich ye tokorzɨhɨ erze ĩrmo oso uje oshiyokõr erze kuche
mɨhnũwo oshuu ɨtsorz. Ye tokorzɨhɨ erze ĩrmo oso uje sehe odukutɨrãha
ɨre kuche hn erze uje otohɨr hn erze uje oteeychãha kojano po ochii ɨr
porroshtɨhɨ. Kɨrẽhe ɨlorz ich tyenɨj atokolɨhɨlo ĩrmo. 11 Shɨ titɨm olak
hutɨta yata ɨr ahwoso par uje ye meylo erze Porrosht aabo uje oshiyokõr
mɨhnuwõhoye hn erze uje otorãhaye hn erze uje ye onõyhi pishye ahɨrpe
hn erze uje oshuu loshɨpo sahat ɨre hn erze uje otsahat loshɨpo hn nos
wɨr kuche mɨhnũwo uje ɨtso hn erze uje sehe odukutɨrãha ɨre kuche hn
erze uje oteeychãha kojano po ochii ɨr porroshtɨhɨ hn erze uje otatɨm oso
yewo par uje oshuu otsɨtak yewo hn erze uje oshuu yɨkɨch sẽhi ɨre hn
erze uje otohɨr. Ye meylo erze Porrosht aabo uje oshiyokõr erze mɨhnũwo
oshuu ɨtsorz hnii uje aakɨhɨlo õr ahɨr. 12 Yok pɨbiyo ye par tepyẽr erze uje
ye õr Porrosht aabope. Olak ɨbiyo wɨr par epiyerlo erze Porrosht aabo uje
oshiyokõr uje ich mɨhnũwo. 13 Porrosht wɨchɨ uje tyenɨj sepyẽr erze uje ye
ɨr aabope. Uhulo tokolɨhɨ olak ahɨr ese hnakɨrbich uje shiyokõr mĩhnɨk.

Uje Porrosht aabo oshiyokosye ich ye ompe otĩr jwe ɨkɨch.

6 1 Sehe titɨm olak. Uje olak yeẽk dihokos deshɨbich yehe wɨchɨ
Porrosht aap ¿ɨnaapo heke ye apooklope uje etĩrlo jwe ɨkɨch uje ye
Porrosht aappe? Tyenɨj apurlo erze Porrosht aabo par uje onɨshii. 2 ¿Olak
je ye erahalope uje deeych yet nehe hn erze Porrosht aabo tyenɨj omasaha
par õr jwe par oteychɨm erze ĩrmo oso uje oshiyokõr kuche mɨhnũwo?
Olak tyenɨj enshiilo erze kuche uje ich kwestpa nehe. ¿Ɨnaapo heke ye olak
pwele enshiilope ese uje ye kwestpe? 3 ¿Olak je ye erahalope uje deeych
yet nehe hn eyok jwe par yeychɨmlo erze anjele uje oshiyokõr mɨhnũwo?
Heke tyenɨj enshiilo erze kuche uje tĩr eyok uje eyok de nãhu ĩrmo. Wɨr
ye kwestpe par enshiilo. 4 Kɨmɨjɨ olak yeniyo odihokosye ¿ɨnaapo heke
etĩrlo jwe ɨkɨch uje ye Porrosht aappe? 5 Shɨ titɨm olak tuu ɨtsorz par
uje tuu apooklo. ¿Je ye olak yeẽk chɨhɨ olak ehetpe uje ich eykdeyo par
nɨshii erze kuche uje olak leshɨbo oshiyokosye? 6 Porrosht aap hnoy duhut
Porrosht aap seya jwe ɨkɨch uje ye dɨraha Porroshtpe. 7 Uje Porrosht aabo
oshiyokosye ich oshuu ɨmeheeych uje ye oniyokõrpe uje Porrosht Ɨchɨbich
tata. Uje yeẽk niyokõr mɨhnɨkĩhɨ owa ich ma om uje shɨ owa ewenta.
Kɨmɨjɨ yeẽk torha olak kuchẽrk ich ma om shɨ moymlo, 8 per ahakõrlo
mɨhnuwõho yewo hn ohɨrlo yewo õr kushjãro uje wɨr Porrosht aabo toy.
9 ¿Je ye erahalo erze oso uje ich õr ɨluu mɨhnũ wɨr nĩhyok õr owich
Porrosht ahɨr? Ye ehnyẽrlo olak. Erze uje ye onõyhi pishye ahɨrpe nĩhyok

õr owich Porrosht ahɨr, hnii par erze uje oteeychãha kojano po ochii ɨr
porroshtɨhɨ, hnii par erze uje otorãhaye, hnii erze hnakɨrbo uje oshiyokõr
mɨhnuwõhoye hn õhiye ahɨr. Wɨr ye õr owich chɨhɨ Porrosht ahɨrpe,
10 hnii erze uje õr echɨko, hnii erze uje otsahmũr ochukutɨrãha ɨre kuche,
hnii erze uje otsahmũr oshuu yɨkɨch sẽhi ɨre, hn erze oso uje otĩr oso
yewo hn otatɨm õr par uje oshuu otsɨtak yewo, hnii erze uje oshuu oso
par uje sehe otorha õr kushjãro. Wɨr ye õr owich chɨhɨ Porrosht ahɨrpe.
11 Olak yewo antni ahakõrlo uhulo ɨtsorz per Jesús chiyuhu erze kuche
mɨhnuwõho olak ahoni shɨ ɨtso uje churhũ olak aho, hn amsahalo par
Porrosht aabo pork eyok Ɨrhĩch Jesucristo ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ Porrosht
ahɨrkite. Heke Porrosht Ɨchɨbich de olak aho hn nɨshii olak aho.

Porrosht aabo tyenɨj oshiyokõr uje Porrosht sahmũr.

12 Sehe titɨm olak. Yok pwele nos tiyokõr uje shɨ yok tahmũr hn ye tɨkiyuwe
leype per ye tahmũrpe pork ye nos wɨr kuche takashɨm yokpe par uje shuu
tiyokõr uje ich om. Yok pwele nos tiyokõr uje shɨ yok tahmũr per ye tahmũrpe
uje tiyokõr hn tuu erze kuche yakaha yok. 13 Oposo de par uje yahulo hn tĩr
eyok ɨjɨta hn eyok ɨjɨta de shɨ par erze oposo, per deeych yet nehe hn Porrosht
tyenɨj sɨhna erze kuche osiyer, eyok ɨjɨta hn erze oposo. Eyok ɨkiyo de per ye
par uje yiyokõrlo erze kuche mɨhnũwo uje tɨmcher hn hnakɨrbo oshiyokorĩhɨye
uje ye onõyhi pishye ahɨrpe. Eyok ɨkiyo shɨ par yiyokõrlo eyok Ɨrhĩch ɨr ɨbiyo
hn eyok Ɨrhĩch wɨchɨ uje tɨbey eyok ɨkiyo. 14 Porrosht shuu eyok Ɨrhĩch ɨkpokite
heke tyenɨj shuu eyoklo ɨkpo nehe chĩra lakɨrbo. 15 ¿Je ye erahalo uje Porrosht
ɨr aabo wɨr Cristo ɨr ɨkiyo? Ye ompe uje tɨtĩr tɨmcharrza waa je yɨtoro shɨ ɨtso
uje tiyuhu Cristo ɨkiyo pɨkaabɨt par uje tuu chishew asa tɨmcharrza pork nos
wɨr Porrosht aabo wɨr Cristo ɨkiyo. 16 ¿Je ye erahalo uje hnakɨrbich uje chishew
asa tɨmcharrza waa je yɨtoro ich tokole shɨ õr sohmɨra? Porrosht ahwoso tata
shuu ɨtsorz ɨm: —Erze uje õr osiyer otokole shɨ õr nohmɨra.— 17 Per uje yeẽk
ɨshɨmɨhɨ ɨre eyok Ɨrhĩch ich ɨr ɨchɨbich ĩya eyok Ɨrhĩch hn õr ɨre wɨr shɨ õr
sohmɨra. 18 Heke titɨm olak. Ahamlo par uje ye ahakõrlo erze kuche mɨhnũwo
uje oso oshiyokõr uje ye onõyhi pishye ahɨrpe. Nos wɨr kuche mɨhnũwo
uje yeẽk shiyokõr kɨmɨjɨ tohɨr o kɨmɨjɨ kuche yetpo ich shiyokõr mɨhnɨkĩhɨ
yet, per uje yeẽk shiyokõr erze uje ich mɨhnũwo uje hnakɨrbo hn tɨmcher
oshiyokorĩhɨye ich wɨchɨ shiyokõr mɨhnɨkĩhɨ ɨre. 19 ¿Je ye erahalo uje olak ɨkiyo
wɨr Porrosht Ɨchɨbich ɨr ihyuch? Porrosht ɨshɨm olak Dechɨbich par uje shuu
debuhu olak aho. Olak yɨnsɨrc wɨchɨ Porrosht uje tɨbey olak 20 pork Jesús tooho
krus eeych par tiya olak uje ɨshɨ olak hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite, heke tyenɨj
ahakõrlo uje Porrosht sahmũr par uje uhulo ɨre dich.

Ahnũwo uje tyenɨj oso oshiyokõr uje ochiileku.

7 1 Sehe titɨm olak erze uje sehe erahalo uje atɨmlo yok asa olak hutɨta
ɨr ahwoso uje asɨmlo yokni. Ich om uje hnakɨrbich ye diilekupe 2 per

hnakɨrbo hn tɨmcher ich okɨhniya uje oshiyokõr mɨhnuwõhoye uje ye
onõyhi pishye ahɨrpe hn tɨmcher oshiyokõr mɨhnuwõho yẽr hn hnakɨrbo
oshiyokõr mɨhnuwõhoye, heke ich ma om uje hnakɨrbich ɨr ɨrãhta pishta
de, hn ich ma om uje tɨmcharrza ɨr abich pisht de. 3 Hnakɨrbich tyenɨj
umuhu nerãhta ahɨr hn tɨmcharrza tyenɨj umuhu dabich ahɨr. 4 Asa
tɨmcharrza ɨr ɨkiyo ɨr abich. Wɨchɨ uu ɨr yɨnsɨrc hn ese hnakɨrbich ɨr ɨkiyo
asa ɨr ɨrãhta. Wate ɨr yɨlahata. 5 Ye ompe uje hnakɨrbich iim uje umuhu
nerãhta ahɨr hn tɨmcharrza ɨtspo ye ompe uje iim umuhu dabich ahɨr, per
kɨmɨjɨ otakasho deyuwo hn oym pɨkaap par uje õr orar otsapur Porrosht
ich om. Per uje terɨhɨ erze daalo uje õr ɨre ochɨbɨte par uje õr orar ich
tyenɨj omuhuye ahɨrpo par uje Satanás ye nɨmchaha õr eyuwo uje
mɨhnũwo hn ye õr pwele otɨbey ɨre hn otorãhaye. 6 Titɨm olak ahnũwo
par uje erahalo. Porrosht ye dɨtakpe uje ochiileku hn ye dɨtakpe uje õr
kiimo. 7 Tahmũr uje nos õr kiimo ɨtso yok, per Porrosht ɨshɨm kal nohmɨra
ɨr ukurbo shuu kɨnãho kɨnãho par uje oshiyokõr uje Porrosht sahmũr pork
ye nos õr ɨlo yokpe.

8 Sehe titɨm olak uje olak kiimo hn uje olak kiime hn erze uje õr
poluuwo. Ich om uje ye odiilabey hn ich om uje ye ey olak eku ɨtso yok.
9 Per kɨmɨjɨ ye olak pwele par uje abeylo olak ich tyenɨj ey olak eku,
pork ich ma om uje olak ɨrẽhte de o olak abiyo de je uje uhu olak eyuwo
mɨhnũwo uje nĩhyok olak ɨrẽhte o kɨmɨjɨ nĩhyok olak abiyo. 10 Sehe
titɨm erze uje õr abiyo de o kɨmɨjɨ õr ɨrẽhte de. Ahnũwo ahwoso ye tãra
peyuwope. Shɨ tãra eyok ɨrhĩch. Ye ompe uje tɨmcharrza iim dabich,
11 per kɨmɨjɨ wate noym dabich ich tyenɨj shish kiime, o tyenɨj cheeshpo
par uje ĩhi ese dabich ahɨrpo. Ese hnakɨrbich ɨtspo, ye ompe uje iim
nerãhta.

12 Erze uje tyenɨj titɨm olak yewo ye tãra eyok ɨrhĩchpe shɨ tãra yok.
Kɨmɨjɨ yeẽk chɨhɨ uje Porrosht aap hn ɨr ɨrãhta ye Porrosht aappe hn wate
yesh sehe dakaha ahɨr ich ye ompe uje iim wate. 13 Kɨmɨjɨ tɨmcharrza
chɨhɨ waa je Porrosht aap hn ɨr abich ye Porrosht aappe per yesh sehe
dakaha ahɨr ich ye ompe uje wate iim ɨre. 14 Hnakɨrbich uje ɨr ɨrãhta
Porrosht aap per ɨre ye Porrosht aappe wɨchɨ par Porrosht ich shɨ ɨtso
uje ɨre aap per ye Porrosht aappe. Hn tɨmcharrza waa je ye Porrosht
aappe per ɨr abich Porrosht aap par Porrosht ich shɨ ɨtso uje ɨre aap
per ye Porrosht aappe. Porrosht shiyokõr shuu ɨtsorz par uje ye õr aabo
otokole ɨlo erze uje ye odɨraha Porroshtpe per ele ahle wɨr ye ɨlorzpe.
15 Sehe titɨm olak kuchɨt yetpo. Kɨmɨjɨ hnakɨrbich ye Porrosht aappe per
ɨr ɨrãhta Porrosht aap hn sehe noym nerãhta ich ɨr ɨrãhta ye narhak ɨre.
Hn tɨmcharrza ɨtspo kɨmɨjɨ ye dɨraha Porroshtpe hn sehe noym dabich
uje wɨchɨ Porrosht aap ich ɨr abich ye narhak ɨre. Porrosht ye dɨbɨtpe uje
erze ɨr aabo otsontew erze tɨmcher uje oym õr o kɨmɨjɨ hnakɨrbo uje oym
õr ich shɨ ɨtspo. Porrosht sahmũr uje ɨr aabo õr aho kɨis. 16 Owa uje owa

tɨmchar ye eraha kɨmɨjɨ deeych yet nehe hn akashɨm abich par uje uhu masaha toy par Porrosht aap, hn owa uje owa hnakɨrap ye eraha kɨmɨjɨ deech yet nehe hn akashɨm erãhta par uje uhu masaha toy par Porrosht aap.

17 Heke kal olak nohmɨr tyenɨj shish shiyokõr uje eyok ɨrhĩch ɨshɨm ɨre pork Porrosht chiihla olak par olak ɨr aabo. Wɨr uje shish titɨm Porrosht aabo uje otakasho lawichɨhɨ lekɨtiyo. 18 Kɨmɨjɨ Porrosht diihla yeẽk par uje masaha par ɨr aap uje ɨr yarta de waa je iich otsɨɨ sirkunsisyon ich ye ompe uje prowa diyuhu asa ɨr yarta. Kɨmɨjɨ ɨr yarta nihyokõho ɨre waa je iich otsɨɨ sirkunsisyon hn masaha par Porrosht aap ich ye ompe uje ɨre chɨbɨte ɨr yarta. 19 Kɨmɨjɨ owa yarta chɨhɨ waa je iich otsɨɨ sirkunsisyon o kɨmɨjɨ nĩhyok ich shɨ ɨtsye, ye latɨkɨsh. Shɨ uje ahakõrlo uje Porrosht ahwoso tata wɨchɨ uje ich om. 20 Heke kal olak nohmɨre uje masaha par Porrosht aap ich ye niyokõr kuche par shuu ɨre kɨnãha. Shɨ ɨyem uje Porrosht tatɨm ɨre. Shish tyenɨj ɨtso uje wapni de uje Porrosht chiihla ɨre par uje masaha par ɨr aap. 21 Heke kɨmɨjɨ owa õr yɨlak hn amsaha par Porrosht aap ye uhu eyuwo tɨsĩr hn owa yuhwo. Kɨmɨjɨ owa pwele enshii uhu ensɨrc tãra owa ich atokole heke ye owa ɨr yɨlakpe. 22 Kɨmɨjɨ olak yeẽk chɨhɨ uje masaha par Porrosht aap per wɨchɨ õr yɨlak ich wɨchɨ ye eyok ɨrhĩch ɨr yɨlakpe, per kɨmɨjɨ wɨchɨ ye oso õr yɨlakpe uje masaha par Porrosht aap ich wɨchɨ Cristo ɨr yɨlak. 23 Uje Cristo tooho krus eeychkite ich tiya olak par ɨr yɨlo pork ɨshɨ olak hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr heke ye ompe uje asɨmɨhɨlo olak yeẽk par uje chii olak deloho. 24 Pɨshɨbo watsaklo, heke titɨm olakpo. Kal olak nohmɨre uje masaha par Porrosht aap ich ye niyokõr kuche par uje duhu ɨre kɨnãha. Shish tyenɨj ɨtso uje wapni de uje Porrosht chiihla ɨre par uje masaha par ɨr aap.

25 Sehe titɨm olak uje yahpaa ey olak ekupe o kɨmɨjɨ yahpaa ey olak abeype. Eyok ɨrhĩch ye tatɨm yok latɨk uje tyenɨj titɨm olak per shɨ titɨm olak uje tãra yok peyuwo. Porrosht sosɨr yok heke erahalo uje ye tehnyẽr olakpe. 26 Ele ahle shish kuche mɨhnũwo tĩr eyoklo heke tɨbɨte uje kal olak nohmɨre ich ye niyokõr kuche par shuu ɨre kɨnãha. Shish tyenɨj shiyokõr erze obiyo uje yesh shiyokõr. 27 Kɨmɨjɨ ɨrãhta chɨhɨ ich ye moym, hn kɨmɨjɨ ye ɨrãhtɨrash ich ye eyãha. 28 Per kɨmɨjɨ ey eku ich ye mɨhnĩkpe, hn kɨmɨjɨ apɨbɨtɨta diilabey ich ye niyokõrpe uje mĩhnɨk. Per ich kuche mɨhnũwo ich kɨhniya heke erze uje ochiileku hn erze uje ochiilabey ich tyenɨj mĩhnɨk tĩr õr. Ye tahmũrpe uje erze kuche mɨhnũwo tĩr olak heke titɨm olakɨke tuu ɨtsorz. 29 Pɨshɨbo watsaklo, titɨm olak ahnũwo pork ich yej Cristo cheeshpo nehe heke erze uje õr ɨrẽhte de tyenɨj ochiyuhu ɨre shɨ oshuu ɨre ɨtso uje ye õr ɨrẽhtɨrsh par uje oshiyokõr Cristo ɨr ɨbiyo. 30 Erze uje oyerh ye ompe uje oyerhpa oshuu daalo kɨhniya, hn erze uje ich õr ayla ye ompe uje oshuu õr ahmiyo sontew uu õr ɨbiyo uje Porrosht ɨshɨm õr par uje oshiyokõr. Erze uje otiya kuche ye ompe uje shish oshuu

deyuwo tisĩr ir kushjãro. 31 Erze uje otiya kuche hn ochiwãha ye shi tyenij
oduhu ilorz par uje oshiyokõr Cristo ir ibiyo toy. Erze kuche uje de nãhu
ĩrmo wir shi sihna ire shichish.
32 Ye tahmũrpe uje shish uhu olak eyuwo tisĩr kuche. Hnakirbich uje
ye irãhtirash shish shuu deyuwo tisirĩhi eyok Irhĩch ir ibiyo. Shi sehe
duhu eyok Irhĩch ehet kiisihi ire. 33 Per hnakirbich uje irãhtash ma shuu
deyuwo tisirĩhi erze kuche uje de nãhu ĩrmo par uje shuu nerãhta ehet
kiisihi ire. 34 Heke shuu deyuwo tisirĩhi Porrosht hn shuu deyuwo tisirĩhi
nerãhta toy. Timcharrza waa je poluu hn timcharrza waa je phar õr itspo,
shi oshuu deyuwo tisirĩhi eyok Irhĩch par uje oshuu ehet kiisihi õr ire.
Nos wir kuche uje oshuu deyuwo tisĩr hn nos wir kuche uje oshiyokõr wir
par eyok Irhĩch, per timcharrza waa je abichish shi shuu deyuwo tisirĩhi
erze kuche uje de nãhu ĩrmo par uje shuu dabich ehet kiisihi ire. 35 Titim
olak ahnũwo pork sehe takashim olak, ye par uje tahirm olakpe. Sehe
tuu ahakõrlo uje ich ma om, hn ahakõrlo eyok Irhĩch ir ibiyo hn uhu olak
eyuwo chihi lalerc.
36 Uje yeẽk ir ihyãta chihi hn shuu deyuwo tisĩr uje ich sahmũrpa wate
hn wate terihi leherc, hn sehe nõyhi wate ahir hn ye pwele seempe ich
ma om uje õhiye ahir pork sehe niyokõr duhu ilorz. Ye mihnĩkpe. 37 Per
kimiji yeẽk duhu deyuwo tisĩr uje yahpaa nahmũr diilekupe hn pwele
iyem pork chiraha tibey ire par uje ye niyokõr uje ich mĩhnik wichi
shiyokõr uje ich om. 38 Heke ese uje chiileku shiyokõr uje ich om hn ese
uje yahpaa nahmũrpe uje diileku shiyokõr uje ich ma om.
39 Timcharrza shish tyenij sakaha dabich ahir uje ehn ika. Kimiji ir
abich toy ich hnii wate pwele chiilabey per shi tyenij ĩhi duhut Porrosht
aap ahir. 40 Ich ma om uje shi wate poluu hn ehet kiis. Ahnũwo uje titim
watike tuu itsorz pork Porrosht Ichibich takashim yok.

Ode uje oshimihi loshipo ẽro kojano po.

8 1 Sehe titim olak erze olak ahwoso uje atimlo yok uje kimiji om
otew erze loshipo ẽro uje oshuu hn oshimihi kojano po uje ochii
porroshtihi o kimiji ye ompe. Nos yirahalo kuche. Erze oso uje ochiraha
kuche õr pwele onarim ire, per ich ma om kimiji onahmũrye ich
otakashimye. 2 Uje yeẽk tata uje nos chiraha kuche wichi yẽrij dirahapa
uje tyenij chiraha. 3 Per uje yeẽk sahmũr Porrosht ich Porrosht chiraha
ire pork chiihla ire heke wichi ir aap.
4 Sehe titim olak kimiji om uje elilo erze kuche ẽro uje oshimihi kojano
po uje ochii porroshtihi o kimiji ye ompe. Yirahalo erze kojano po wir
ye latikish, ye Porroshtpe, hn yirahalo uje shi Porrosht sohmira uje de.
5 Ode uje otata otsii: —Porrosht ich kihniya uje de poõrc hn uje de lika
hnimich.— Heke par õr ire ich õr porrosht kihniya hn ich õr irhẽ kihniya.
6 Per par eyok ich shi Porrosht sohmira, wichi uu eyok Deych. Wichi uje

nos shiyokõr erze kuche uje de, hn eyok de shɨ par uje eyok narim ɨre. Shɨ eyok ɨrhĩch sohmɨra de. Wɨchɨ Jesucristo uje nos shiyokõr kuche uje de. ɨre uje shuu eyok Porrosht aabo.

7 Per ode uje õr eyuwo tɨsĩr uje porrosht kɨnãho ode ich kɨhniya per nĩhyok. Porrosht aabo nohmɨramo ode uje antni oteeychãha erze kojano po. Õr eyuwo shish tɨsĩr uje erze kojano po ich ũru uje oshɨmɨhɨ erze kuche ẽro heke uje otew ich shuu ochuuna uje oshiyokõr uje mĩhnɨk. 8 Kɨmɨjɨ elɨlo erze kuche ẽro o kɨmɨjɨ ye elɨlope ich ye latɨkɨsh. Porrosht shish sahmũr olak. 9 Abeylshɨp olak par uje ye wɨr oneẽt olak erze uje yẽrɨj odɨraha pishɨ Porrosht hn uhulo oshiyokõr erze uje wɨr oshuu deyuwo tɨsĩr uje Porrosht ye nahmũrpe per olak erahalo uje ye mɨhnĩkpe. 10 Owa eraha erze kuche. Kɨmɨjɨ yeẽk teychɨm owa uje akaha erze kojano po ɨr ihyuch hn aak heke uhu seẽt owa hn tew toy erze uje oshuu hn oshɨmɨhɨ erze kojano po pork wɨr ye dɨrehepe erze uje eraha heke shuu deyuwo tɨsĩr uje Porrosht ye nahmũr uje tew erze kuche ẽro heke ye ompe uje ɨre tew. 11 Uhu ese eshɨbich shiyokõr uje mĩhnɨk shɨ pork ye dɨrehepe. Cristo tooho krus eeychkite par ese eshɨbich toy. 12 Heke uje uhu olak leshɨbo oshiyokõr uje ich mɨhnũwo ich ahakõrlo mɨhnɨkĩhɨ õr. Uhulo ochuuna uje oshiyokõr uje ich mɨhnũwo pork ye odɨrehepe. Uje ahakõrlo uhulo ɨtsorz ich ahakõrlo mɨhnɨkĩhɨ Cristo. 13 Heke kɨmɨjɨ taw erze kuche ẽro ich tuu ese pɨshɨbich shiyokõr uje ich mĩhnɨk, ich ma om uje ye taw par uje ye tuu niyokõr uje ich mĩhnɨk.

Pablo wɨchɨ apóstol heke pwele sapur õr kuche.

9 1 Sehe titɨm olak. Nĩhyok uje yeẽk pwele sontew yok par uje ye tiyokõr uje tɨkɨraha uje ich om. Yok apóstol. Tukumo eyok ɨrhĩch Jesusni. Pɨbiyo shɨ uje tuu amsahaloni par Porrosht aabo. 2 Kɨmɨjɨ yewo ye odɨrehepe uje yok apóstol mahn olak erahalo uje yok apóstol pork tuu amsahaloni par olak Porrosht aabo. 3 Ahnũwo uje titɨm erze oso uje otsotiis uje yok apóstol. 4 Õryok ye õryok kɨnãhope hn erze apóstole yewo ye õr kɨnãhope. Õryok ɨtsye. Heke õryok pwele oyapur Porrosht aabo par uje oshɨm õryok uje par oyahu hn par uje oyoho. 5 Kɨmɨjɨ õryok ɨrẽhte chɨhɨ uje Porrosht eebe ich õryok pwele oyukwii õr ɨtso erze apóstole yewo uje ohnoy nerẽhte hn ɨtso uje erze eyok ɨrhĩch Jesús ɨr leshɨbo ohnoy nerẽhte hn ɨtso uje Pedro hnoy toy. 6 Bernabé hn yok ye õryok kɨnãhope hn erze apóstole yewo ye õr kɨnãhope. ¿Ɨnaapo tyenɨj oyishew obiyo par uje oyiya õryok poso? 7 ¿Yeẽkpo uje masaha par ohyerptos hn tyenɨj tiya kuche uje nesita? Nĩhyok. ¿Yeẽkpo uje chukwẽr uva hn ye dohope? Nĩhyok. ¿Yeẽkpo uje tɨbey erze obejɨ hn ye doho ishope uje chiyuhu? Nĩhyok. 8 ¿Je shɨ titɨm olak uje tãra yok peyuwo? Ye titɨm olakpe tuu ɨtsorz. Porrosht ahwoso tata shuu ɨtsorz 9 pork Porrosht ahwoso uje Moisés chichewkite tata shuu ɨtsorz ɨm: —Uje weyt tarãha

trigo hnɨmich par shuu yuhur tokole ich ye aharu ahwo par uje pwele
taak.— Porrosht ye duhu deyuwo tɨsɨrĩhɨ ese weytpe. 10 Shɨ shuu deyuwo
tɨsɨrĩhɨ eyok. Shuu ochichew erze lahwoskite par uje yɨraha uje erze uje
ochishew obiyo tyenɨj oshɨ õr uje otserz. Ese uje chukwẽr jõro tyenɨj
somtɨs hnɨmich wap hnii chukwẽr hn ɨyem erze jõro ee uje ɨr yɨnsɨrc
tyenɨj ɨshɨm ɨre pɨkaabɨt. Ich shɨ ɨtso ese yet uje chekushu erze jõro ee.
Wɨchɨ tyenɨj ɨyem par uje ɨshɨm ɨre pɨkaabɨt toy. 11 Heke uje oyitɨm olak
Porrosht ahwoso ich shɨ ɨtso uje oyukwerĩhɨ olak aho. Ich ye mɨhnĩkpe
uje asɨmɨhɨlo õryok olak kuche uje õryok nesita. 12 Yewo ochɨraha uje ich
om uje otsapur olak par uje akashɨmlo õr per ich ma om uje õryok uje
oyakashɨm olak oyapur olak per ye oyapur olakpe.

Shɨ õryok ewenta uje kuche nihyokĩhɨ õryok ahɨr par uje ye Cristo ɨr
ɨbiyo sehepe uje oyitɨm õr uje Cristo ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite.
13 Erahalo erze uje ochishew obiyoho templo patikɨt ehet õr poso tãra
erze uje oshɨmɨhɨ Porrosht, hn erze uje otɨbey ese altar uje otserũhu
loshɨpo par oteeychãha Porrosht erze loshɨpo ẽro pɨkaabo wɨr par õr ɨre.
14 Ele ahle ich ɨtso uje antni pork eyok ɨrhĩch tata erze uje otsanɨmɨrãha
ɨr ahwoso otatɨm oso uje ɨre ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite hn erze
uje õr nesita tãra erze uje oshɨmɨhɨ Porrosht. 15 Yok pwele tapur olak tuu
ɨtsorz per yelɨj tapur olak. Ahnũwo uje tichew tɨbɨte ana hutɨta ye par
uje tapur olak kuchepe par uje tuu asɨmlo yok. Ich ma om uje tɨkɨtɨ je uje
tapur olak poso uje tanɨmɨrãha Porrosht ahwoso pork kɨmɨjɨ tapur olak
tuu ɨtsorz ich ye yok pwele titɨm oso uje nĩhyok pɨbahat uje tanɨmɨrãha
Porrosht ahwoso. 16 Uje titɨm oso uje Jesús ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr
ich ye ompe uje yok narim yok. Porrosht wɨchɨ uje tatɨm yok par tiyokõr
erze ɨr ɨbiyo. Kɨmɨjɨ ye tiyokõr ich mɨhnĩkpa par yok, 17 per kɨmɨjɨ tahmũr
tiyokõr uje Porrosht tatɨm yok ich yok premit de. Kɨmɨjɨ ye tahmũr
tiyokõr uje ɨre tatɨm yok hn shɨ tiyokõr ich nĩhyok ye yok premitɨkɨsh.
18 ¿Latɨkpo uje yok premyo? Yok premyo wɨchɨ uje tanɨmɨrãha titɨm oso
uje Jesús ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite hn nĩhyok ye ɨr bahatɨkɨsh.
Ye tapur olakpe par uje tuu eshɨlo yok uje titɨm olak tuu ɨtsorz.

19 Ye yok õr yɨlakpe per tɨbɨte tuu yok ɨtso uje oso õr yɨlak par uje
tuu omasaha par Porrosht aabo ich ma okɨhniya. 20 Uje yok de israel
oso õr ahɨr ich tiyokõr tuu yok ɨtso uje oshiyokõr par uje tuu omasaha
par Porrosht aabo. Hn erze yewo uje oshiyokõr asa ley waa je Moisés
chichewkite ich tiyokõr tuu yok ɨtso õr. Ich ye par yokpe asa ley per shɨ
tiyokõr teẽt õr par uje tuu omasaha ich okɨhniya par Porrosht aabo. 21 Hn
erze uje ye õr israel osope uje ye asa ley chɨhɨ õr ahɨrpe ich tiyokõr tuu
yok ɨtso õr par uje tuu omasaha par Porrosht aabo. Shish tiyokõr erze ley
uje tãra Porrosht uje Cristo chɨbɨte. 22 Uje yok de wɨr õr ahɨr erze uje ich
õr kaso yahpaa odɨraha latɨk ich shɨ tɨkɨnta õr tiyokõr tuu yok ɨtso õr par
uje takashɨm õr par uje tuu omasaha par Porrosht aabo. Heke teẽt oso

õr ɨluu uje kɨnẽhe kɨnẽhe par uje tuu sohmɨramo omasaha par Porrosht aabo.

23 Tanɨmɨrãha Porrosht ahwoso par uje tuu ochɨraha uje Jesús ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite hn uje omasaha par Porrosht aabo ich õr ayla heke ich shuu yok ayla toy.

24 Olak erahalo, erze uje sehe ochoshɨ ich nos ooshɨ per shɨ sohmɨra uje serz. Wɨchɨ uje oshɨm premyo. Olak shɨ olak ɨtso erze uje ooshɨ. Kɨmɨjɨ ahakõrlo Porrosht ɨbiyo uhulo tokole om ich erzlo erze premyo. 25 Nos wɨr uje sehe ochoshɨ tyenɨj otɨbey ɨre par uje õr pwele otserz. Hn ese uje serz ich oshiyokõr wolt ochĩra ɨraho ĩhyo par uje ochɨmchaha huta, per wɨr shɨ sɨhna ɨre shɨchish. Eyok premyo uje Porrosht ɨshɨm eyok wɨr uje yelɨj nɨhna ɨre.

26 Yok tɨbɨte uje shɨ tiyokõr pɨbiyo, ye tuu yok ɨlo yeẽk uje shɨ uushɨ dal lekɨtiyo, hnii ye yok ɨlope erze uje shɨ oshuu del ɨchɨbiyo. 27 Tɨkɨbey pishɨ yok par uje ye tiyokõr uje mĩhnɨk, pork uje yuwɨr uje tanɨmɨrãha Porrosht ahwoso titɨm oso ich yok premit de pork ye tiyokõrpe uje ich mĩhnɨk.

Ye ompe oteeychãha kojano po.

10 1 Pɨshɨbo watsaklo, sehe titɨm olak uje tokolɨhɨ eyoklo poruwo wɨshkite. Nos oyehe asa ukuhurrza nẽr uje Porrosht shuu ɨyeebe, hn nos ochɨkãha asa onoota bahluta ehet waa je ɨich otsɨɨ Mar Rojo. 2 Nos wɨr õr ɨre shɨ ɨtso uje otohɨrm orĩhɨ asa ukuhurrza ehet uje oyehe nẽr hn shɨ ɨtso uje otohɨrm orĩhɨ asa onoota bahluta ehet par uje õya Moisés. 3 Nos wɨr õr ɨre otew erze oposo uje Porrosht ɨshɨm õr, 4 hn nos wɨr õr ɨre oho ese awɨt uje Porrosht ɨshɨm õr uje tãra ese kojach. Ese kojach shɨ ɨtso uje ĩya õr uje awɨt tãra uje ohno. Ese kojach wɨchɨ shɨ ɨtso Cristo. 5 Per ma okɨhniya oshiyokõr uje Porrosht ye nahmũrpe heke shuu otooho wahachkite hnɨmich uje ɨsa. 6 Erze kuche mɨhnũwo uje tĩr õr shuu yɨraha uje ye ompe yahmũr erze kuche mɨhnũwo yuhu eyok ɨtso õr, 7 heke olak ye ompe uje eeychãhalo kojano po uhu olak ɨtso õr. Porrosht ahwoso tata shuu ɨtsorz ɨm: —Erze oso otsakɨr par uje otaak hn oho hn oyehet par uje oshiyokõr weyla hn oshiyokõr mɨhnuwõhoye.— 8 Erze kuche shiyokorãha eyok uje ye ompe hnakɨrbo hn tɨmcher oshiyokorĩhɨye uje mĩhnɨk, hnii otorãhaye, hnii hnakɨrbo hnakɨrbo õhiye ahɨr, hnii tɨmcher tɨmcher õhi yẽr ahɨr, hnii nos wɨr kuche uje ɨtso wɨr. Erze israel oso õr poruwo wɨshɨ oshiyokõr oshuu ɨtsorzkite heke shiyehe wɨchɨ deeych hn beynti tre mil oso otoy. 9 Deeych yet hn yewo otsepɨ eyok ɨrhĩch hn echĩre ches õr shuu okɨhniya otoy. Ye epɨlo eyok ɨrhĩch uhu olak ɨlo õr. 10 Ye eyehnɨmlo Porrosht uhu olak ɨlo erze uje ochinehnɨm Porroshtkite heke Porrosht ɨr anjel tĩr õr hn shuu õr shuu otoy. 11 Nos wɨr erze kuche uje tokolɨhɨ erze eyok poruwo wɨshkite wɨr par shuu yɨrahalo uje ye ompe uje yiyokõrlo erze mɨhnũwo uje oshiyokõrkite oshuu ɨtsorz. Porrosht shuu ochichew

lahwoskite par uje oshiyokorãha eyok uje yesh eyok ɨka uje yej terɨhɨ
ĩrmo uhurc. 12 Heke ese uje narim ɨre pork chɨbɨte uje yelɨj duhu ɨre ɨlo
uu ɨr poruwo wɨshɨ oshiyokõrkite tyenɨj tɨbey ɨre par uje ye niyokõr duhu
ɨre ɨlo õr. 13 Ye shɨ olakpe uje erze kuche tĩr olak par uje shuu ahakõrlo
uje ich mɨhnũwo pork erze uje tĩr olak tĩr oso yewo toy. Porrosht wɨchɨ
uje shish tɨbey olak. Yelɨj duhu erze kuche mɨhnũwo tĩr olak uje ich dospa
nehech ye olak pwele par uje olak ewenta, per uje erze kuche mɨhnũwo
tĩr olak par uje sehe duhu ahakõrlo uje mĩhnɨk ich wɨchɨ takashɨm olak
par uje olak pwele atokolɨhɨlo erze uje ich mĩhnɨk. Heke olak pwele
ahamlo erze kuche mɨhnũwo hn ye ahakõrlo.

14 Pɨshɨbo watsaklo, heke tɨtɨm olak par uje ahamlo erze kojano po
uje oso oteeychãha par uje ye eeychãhalo toy. 15 Tɨtɨm olak uje olak
eykdeyo, uhu olak eyuwo tɨsĩr kɨmɨjɨ ũru erze uje tɨtɨm olakɨke. 16 Uje
yooholo ese uva otich uje de asa basta ehet ich yɨna Porrosht hn eyok
eyucha uje Jesús tooho krus eeychkite hn ɨr armɨsta noshɨ par uje ɨshɨ
eyok hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr. Uje yahu ese pan ich eyok eyucha Cristo
ɨr ɨkiyo uje ich dospa uje tooho krus eeychkite. 17 Eyoklo kɨhniya uje
yahulo ese pan uje shɨ sohmɨra, heke eyok ɨkiyo shɨ ɨtso uje sohmɨra,
pork eyok Cristo ɨr ɨkiyo pork shiyehe wɨchɨ ese pan uje yahulo yakɨshlo.
18 Uhu olak eyuwo tɨsĩr erze israel oso. Uje otew erze loshɨpo uje oshuu
hn ochɨbɨte altar eeych par oshɨmɨhɨ Porrosht ich shɨ ɨtso uje otaakɨhɨ
Porrosht ahɨr. 19 Uje tɨtɨm olak tuu ɨtsorzni ich ye tɨbɨtpe uje erze
kojano po wɨr Porrosht. Wɨr ye latɨkɨsh, hn erze loshɨpo ẽro uje oshuu
hn oshɨmɨhɨ erze porrosht kɨnãho uje kojano po wɨr ye latɨkɨsh. 20 Uje
tɨtɨm olak uje wɨr ye latɨkɨsh ich shɨ sehe tɨtɨm olak erze uje ye odɨraha
Porroshtpe oshuu erze loshɨpo par uje oshɨmɨhɨ erze kojano po per ich
shɨ oshɨmɨhɨ demonyo, ye odosɨmɨhɨ Porroshtpe. Heke ye meylo õr uje
oteeychãha erze kojano po pork ye tahmũrpe uje meylo erze demonyo.
21 Ich om uje ehelo ese otich uje de asa basta ehet uje oshiyokõr Santa
Cena per ye ompe etĩrlo ese owich par ehelo ese otich uje oho par uje
oteeychãha demonyo. Ich om uje elɨlo ese pan uje oshiyokõr Santa Cena
per ich ye ompe uje etĩrlo ese owich par elɨlo erze oposo uje oshiyokõr õr
ahamich par demonyo. 22 ¿Je om uje yiyokõrlo yuhulo ɨtsorz hn yuhulo
Porrosht chesdelo? ¿Je eyok ukurbo sowe ɨre?

Kuche uje Porrosht aabo tyenɨj oshiyokõr.

23 Sehe tɨtɨm olak. Nos eyok pwele yiyokõrlo uje shɨ eyok yahmũr hn
ye yiyuwe leype per ye nos wɨr kuche takashɨm eyoklope. Eyok pwele
yiyokõr uje shɨ eyok yahmũr per ye nos erze kuche duhu eyok ɨluu ompe
ɨlo eyok ɨrhĩch. 24 Ye ompe uje yeẽk shɨ shuu deyuwo tɨsĩr uje ich om par
ɨre. Tyenɨj shuu deyuwo tɨsĩr uje ich om par yewo toy. 25 Etĩrlo ese owich
uje ochiwãha kuche ẽro par uje eylo hn elɨlo. Ye atɨmlo õr on: —¿Tãra

ɨraãpo?— par uje ye uhu olak eyuwo tɨsĩr uje erze ẽro ich mɨhnũwo,
26 pork Porrosht wɨchɨ uu ĩrmo yɨnsɨrc, hn nos wɨr kuche uje de ehet
wɨchɨ shiyokõr. 27 Kɨmɨjɨ yeẽk uje ye Porrosht aappe tatɨm owa par uje
aakɨhɨ ɨre ahɨr, kɨmɨjɨ ahmũr ich bo Mẽya ɨre. Ew uje ɨre ɨshɨm owa. Ye
atɨm ɨre je shɨ duhu tãra ɨraãpo erze loshɨpo ẽro kɨmɨjɨ wɨr uje oshɨmɨhɨ
kojano po par uje ye uhu eyuwo tɨsĩr uje wɨr mɨhnũwo. 28 Per kɨmɨjɨ
yeẽk tatɨm owa ɨm: —Oshɨmɨhɨ erze loshɨpo ẽro kojano poko,— heke ye
ompe uje ew pork wɨchɨ tatɨm owaka shuu ɨtsorz. Ye ompe par uje uhu
ɨre shiyokõr mɨhnũwo pork wɨchɨ chɨbɨte uje Porrosht ye nahmũr uje tew.
29 Wɨchɨ shuu deyuwo tɨsĩr uje wɨr ich mɨhnũwo ye owape uje uhu eyuwo
tɨsĩr, heke ye ompe uje ew erze kuche ẽro hn uhu ɨre shiyokõr uje ich
mĩhnɨk. ¿Ɨnaapo heke ye yok pwelpe par taw shɨ pork wɨchɨ shuu deyuwo
tɨsĩr uje wɨr ich mɨhnũwo? Par yok ich ye mɨhnũwope uje taw erze kuche
ẽro. 30 Kɨmɨjɨ tɨkɨna Porrosht uje taw erze kuche ẽro ¿ɨnaapo uje yewo
ochɨbɨte uje tiyokõr uje mĩhnɨk? 31 Nos wɨr kuche ẽro uje elɨlo hn uje
ehelo hn nos wɨr kuche yewo uje ahakõrlo ich shish tyenɨj olak narim
Porrosht uhulo dich. 32 Ye uhulo erze israel oso oniyokõr uje ich mĩhnɨk
hnii erze dihɨpo kɨnãho hnii erze Porrosht aabo. 33 Shɨ tyenɨj ahakõrlo
uhulo olak ɨlo yok. Nos tiyokõr wɨr kuche par uje tuu oso õr aho kɨɨsɨhɨ
yok. Ye tiyokõrpe erze uje ich om shɨ par yok. Tiyokõr uje ich om par nos
wɨr erze yewo toy par uje tuu omasaha par Porrosht aabo toy.

11

1 Eẽtlo yok pork yok teẽt Cristo.

Ich om par tɨmcher õr akĩre berzo.

2 Titɨm olak. Tahmũr uje shish olak eyucha yok hn ahakõrlo uje titɨm
olakni. 3 Sehe tuu erahalo uje Cristo wɨchɨ uu hnakɨrbo õr yɨnsɨrc, hn
kal tɨmcharrza uje ɨr abich de, wɨchɨ uu ɨr yɨnsɨrc, hn Cristo ɨr yɨnsɨrc
wɨchɨ Porrosht. 4 Hnakɨrbich uje orar sapur Porrosht o kɨmɨjɨ nanɨmɨrãha
Porrosht ahwoso uje sajuwe deheta ich wɨchɨ ye tola nensɨrc Cristope.
5 Per kɨmɨjɨ tɨmcharrza orar sapur Porrosht o kɨmɨjɨ nanɨmɨrãha Porrosht
ahwoso hn ye lajuwe lehetape wate ye tola labichpe pork wɨchɨ uu ɨr
ɨrhĩch. Uje ye lajuwe dehetape ich shiyokõr shɨ ɨtso uje tuhu deheta
sɨhnshɨp. 6 Kɨmɨjɨ wate ye nahmũr lajuwe leheta ich ma om uje tuhu
deheta hn sɨhnshɨp, per kɨmɨjɨ tuhu leheta ich shuu pook je ma om uje
wate ye tuhu leheta per tyenɨj sajuwe leheta uje orar. 7 Ye ompe uje
hnakɨrbich sajuwe leheta uje ɨre orar o kɨmɨjɨ nanɨmɨrãha Porrosht
ahwoso pork wɨchɨ Porrosht shiyokõrkite shuu ɨtso ɨre. Porrosht ich
dich hn shuu hnakɨrbo õr deyo toy. Per kɨmɨjɨ asa tɨmcharrza lajuwe
leheta ich shuu ɨmeheeych uje ese hnakɨrbich ich dich. 8 Porrosht ye
niyokõr hnakɨrbich petɨkkite nĩra tɨmcharrza arzɨbich. Shɨ shiyokõr
tɨmcharrza chĩra hnakɨrbich arzɨbich. 9 Ye niyokõr hnakɨrbich petɨkkite
par tɨmcharrza ɨr ihyẽrak. Shɨ shiyokõr asa tɨmcharrza par hnakɨrbich

ihyẽra. 10 Heke ich om uje tɨmcharrza sajuwe deheta par chɨbɨte orhõta
uje ɨr abich ich dich hn par nos wɨr anjele oteychɨm ɨre hn ochɨraha uje
tola dabich. 11 Kɨmɨjɨ nĩhyok hnakɨrbo ich nĩhyok tɨmcher o kɨmɨjɨ nĩhyok
tɨmcher ich nĩhyok hnakɨrbo pork nos õr nesitye. 12 Porrosht shiyokõr
tɨmcharrzkite chĩra hnakɨrbich arzɨbich per ele ahle hnakɨrbo oshũrha
otãra tɨmcher hn Porrosht nos shiyokõr erze kuche uje de poõrc hn de
hnɨmichkite. 13 Sehe tuu uhulo olak eyuwo tɨsĩr. ¿Je om uje tɨmcharrza
orar sapur Porrosht hn ye lajuwe lehetape? Ye ompe. 14 Ich nos ochuuna
uje ich mĩhnɨk uje hnakɨrbich iimɨhɨ lakĩrt, 15 per par tɨmcharrza ich om
uje ɨr akĩrt berzak pork ich ma ɨhĩrt par ɨre. Porrosht ɨshɨm wate akĩrt par
sajuwe deheta. 16 Kɨmɨjɨ olak yeẽk ye nahmũr uje oyiyokorãha oso oyuhu
ɨtsorz ich tyenɨj chɨraha uje nos wɨr Porrosht aabo hn õryok eyuwo ɨtsye.

Uu Santa Cena ɨr ɨluu.

17 Titɨm olak. Ye tahmũrpe erze uje ahakõrlo. Uje akɨshlo olak owich
ich ye ahakõrlope uje ich om. Ahakõrlo uje ich mɨhnũwo. 18 Wap sehe
titɨm olak uje shish tukunt uje akɨshlo olak owich ich eheklo olak. Ye
tokotiispe erze uje shish otatɨm yok. 19 Shɨ eheklo olak heke Porrosht shuu
ɨmeheeych uje yeniipo olak ehet uje õr Porrosht aabo pisho. 20 Uje akɨshlo
olak owich par uje ahakõrlo Santa Cena ich ye Santa Cenape ese uje
ahakõrlo, 21 pork uje terɨhɨ orta par uje aaklo wap ich ekutɨrãha olak erze
oposo par uje elɨlo. Ye anemlo erze yewope par uje otew toy. Uhulo iyehi
õr. Shɨ õr iyuwo sẽhi õr, hn olak yet de uje shuu yɨkɨch sẽhi ɨre. 22 Olak
ihyuwo de par uje aakɨhɨlo hn ehelo. Uhulo erze Porrosht aabo yewo shɨ
ɨtso uje ye õr jukur, hn uhulo opook erze uje õr losuhlaabo. ¿Titɨm olak
latɨkpo? Ye ompe uje titɨm olak uje ahakõrlo uje ich om.
23 Ich titɨm olakpo ahnũwo uje tãra eyok ɨrhĩch uje titɨm olakni.
Shɨyehe wɨchɨ dɨhlakkite uje ehn yahpaa Judas dosɨm eyok ɨrhĩch Jesús
erze oso uje otsɨtak ɨre hn Jesús chishew ese pan. 24 Nɨhna Porrosht hn
sehek. Tatɨm õr ɨm: —Nãhu yok pẽro. Tokosɨm yok ahnũwo oso pork
tyenɨj tɨkɨtɨhɨ olak. Ahakõrlo uhulo ɨtsorz par uje olak eyucha yok.—
25 Uje ich nos oteku hn Jesús chishew asa basta uje otich de ehet hn
tatɨm õr ɨm: —Ele otich uje de ana basta ehet shɨ tɨteẽta ahnũwo ahwoso
ahlo uje titɨm olak pork tyenɨj tɨkɨtɨ hn parmɨsta noshɨ. Uje ahakõrlo
ich uhulo ɨtso ese uje tiyokõrke hn ehelo ese otich nehe ich tyenɨj olak
eyucha yok.— 26 Uje elɨlo ese pan hn ehelo ese otich uje de asa basta ehet
ich uhulo ɨmeheeych uje eyok ɨrhĩch ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite.
Shish ahakõrlo nehech eyok ɨrhĩch cheeshpo nehe.
27 Uje yeẽk shiyokõr uje ich mɨhnũwo hn ye nɨshiipe hn tew ese pan
hn ɨhɨ ese otich uje de asa basta ehet wɨchɨ shɨ shiyokõr mɨhnɨkĩhɨ eyok
ɨrhĩch ɨr ɨkiyo hn ɨr armɨsta. 28 Heke uje ehn yahpaa odoho Santa Cena
ich tyenɨj uhu olak eyuwo tɨsĩr wap kɨmɨjɨ ahakõrlo uje mĩhnɨk o kɨmɨjɨ

ye ahakõrlope. Kɨmɨjɨ ahakõrlo uje mĩhnɨk hn ye enshiilope ich ye ompe
uje ehelo asa Santa Cena. 29 Ese uje tew ese pan hn ɨhɨ ese otich uje de
asa basta ehet hn ye duhu deyuwo tɨsĩrpe uje Cristo tooho par ɨre, wɨchɨ
tew ese pan hn ɨhɨ ese otich shuu ɨtsorz par uje shuu Porrosht sepyẽr
ɨre. 30 Heke ich olak kɨhniya uje ye olak ukũrbɨrsh, hn yewo õr permo,
hn olak nohmɨramo otoy. 31 Per kɨmɨjɨ yuhu eyok eyuwo tɨsĩr wap kɨmɨjɨ
yiyokõrlo uje mĩhnɨk o kɨmɨjɨ ye yiyokõrlope par uje yɨnshiilo eyok ich
ye eyok ɨrhĩch lepyẽr eyokpe. 32 Deeych yet nehe hn eyok ɨrhĩch teychɨm
eyok kɨmɨjɨ yiyokõrlo uje om o kɨmɨjɨ yiyokõrlo uje mĩhnɨk. Kɨmɨjɨ
yiyokõrlo uje mĩhnɨk ich wɨchɨ sepyẽr eyok par uje ye yukwĩya erze ĩrmo
oso uje otĩr urhuta bahluta ehet nehe. 33 Pɨshɨbo watsaklo, heke tɨtɨm
olak. Uje akɨshlo olak owich par uje aaklo ich tyenɨj anemloye par uje nos
aaklo. 34 Kɨmɨjɨ yeẽk chɨhɨ olak ehet uje ɨr iyuwo sẽhi ich tyenɨj taakɨhɨ
lahuch wap. Heke uje akɨshlo olak owich ich ye uhulo Porrosht depyẽr
olak. Uje tekɨrɨhɨ olak nehe hn tɨtɨm olak nos wɨr kuche yewo uje de asa
olak hutɨta uje asɨmlo yokni par uje atɨmlo yok.

Porrosht ɨchɨbich ɨshɨm õr eyuwo par oshiyokõr ɨr ɨbiyo.

12 1 Pɨshɨbo watsaklo, ele ahle sehe tɨtɨm olak uje Porrosht ɨchɨbich
ɨshɨmɨhɨ Porrosht aabo õr eyuwo o ɨshɨmɨhɨ õr ukurbo par uje
oshiyokõr ɨr ɨbiyo. Ye tahmũrpe uje ye erahalope. 2 Erahalo uje ehn
yahpaa olak Porrosht aabo petɨkni ich oso ode uje oshuu eeychãhalo erze
kojano po uje ye dilehetpe. 3 Heke ele ahle sehe tuu erahalo uje Porrosht
ɨchɨbich yelɨj duhu yeẽk lajɨr Jesús ɨkiyo. Nĩhyok uje yeẽk pwele tatɨm
yewo ɨm: —Jesús wɨchɨ uu yok ɨrhĩch— uje ye Porrosht ɨchɨbich duhu
tata duhu ɨlorz.
4 Sehe tɨtɨm olak. Porrosht nos ɨshɨmɨhɨ eyok eyuwo o eyok ukurbo
shuu kɨnãho kɨnãho par shuu eyok dɨtuwo par uje yiyokõr ɨr ɨbiyo per nos
wɨr erze eyuwo hn ukurbo shɨ tãra Porrosht ɨchɨbich. 5 Porrosht ɨchɨbich
shuu eyok yewo omasaha par Porrosht aabo õr bahluwo per õr ɨbiyo
kɨnãho kɨnãho, per shish wɨr eyok ɨrhĩch ɨr ɨbiyo. 6 Obiyo ich kɨhniya uje
ich kɨnãho kɨnãho uje sehe duhu yiyokõr per Porrosht shish sohmɨra.
Chɨbɨte eyok aho uje sehe duhu nos yiyokõr. 7 Ich ɨmeheeych uje Porrosht
ɨchɨbich de eyok aho pork shuu eyok dɨtuwo par yakashɨmloye. 8 Porrosht
ɨchɨbich shuu Porrosht aap nohmɨra eykdeyo par chɨraha Porrosht
ahwoso hn tatɨm õr, hn shuu yet chɨraha sanɨmɨrãha lahwoso, per shɨ
Porrosht ɨchɨbich wɨchɨ uje shuu õr dɨtuwo. 9 Ɨshɨm yet eyuwo par uje ma
ye duhu lotiis Porrosht. Ese õr eyuwo shɨ tãra Porrosht ɨchɨbich, hn ɨshɨm
yet ukurbo par uje shuu chukuta erze uje õr permo per shɨ tãra Porrosht
ɨchɨbich. 10 Ɨshɨm yet ukurbo par uje shuu shiyokõr erze kuche uje ye
latɨk pwele shiyokõr, hn ɨshɨm yet eyuwo par uje shuu dɨtɨk sanɨmɨrãha
erze ahwoso uje Porrosht tatɨm ɨre, hn ɨshɨm yet eyuwo par uje shuu

chiraha kuche kimiji tãra Porrosht Ichibich o kimiji tãra ichibich kinẽhet. Porrosht Ichibich ishim yet eyuwo par uje seẽt ahwoso kinãho, hn ishim yet eyuwo par uje shuu chiraha erze ahwoso kinãho uje yet seẽt hn shuu cheeshi tatim Porrosht aabo yewo. 11 Nos wir erze ukurbo shi tãra Porrosht Ichibich. Ishim oso kal nohmir nohmir uje ire sehe dosim õr.

Porrosht aabo wir Cristo ir ikiyo.

12 Sehe titim olak. Hnakirbich shi sohmira per ikiyo ich kihniya per shish ire sohmira. Nos wir Porrosht aabo wir Cristo ir ikiyo uje shi sohmira. 13 Porrosht Ichibich shi sohmira. Wichi de eyok aho uje eyok Porrosht aabo hn shuu itso uje nos tohirm eyok par uje shuu eyok Cristo ir ikiyo. Kimiji eyok israel oso o kimiji eyok dihipo kinãho, o kimiji eyok õr yilo o kimiji ye eyok õr yilope per Porrosht Ichibich nos de eyok aho uje eyok Porrosht aabo. 14 Eyok ikiyo ich kihniya, ye shi sohmirape. 15 Kimiji eyok yeẽk pota ese yet ir ibiyo ich shi itso uje asa Cristo ir hnitita tata im: —Ye yok Cristo hmatape heke ye yok Cristo ir ikiyope— per wichi shish Cristo ir ikiyo. 16 Kimiji Cristo ir ãrza tata im: —Ye yok Cristo onta eyhitape heke ye yok Cristo ir ikiyope— per wichi shish ir ikiyo. 17 Kimiji Cristo ir ikiyo shi onta eyhita ¿ich duhu inaapo par uje chunt kuche? Kimiji Cristo ir ikiyo shi ãrza ich ye ire pwele uje chowihir latik. 18 Porrosht wichi uje chibite eyok ikiyo erze po nohmir nohmir ir owich uje ire sahmũr. 19 Kimiji eyok shi ãrza sohmira ich nĩhyok eyok ikiyo yewo. 20 Ich ũru uje hnakirbich ir ikiyo ich kihniya per shi ire sohmira. 21 Titeẽta kuchit yet. Cristo ir onta eyhita ye pwelpe tatim Cristo ir hmata im: —Ye yok nesit owape.— Cristo ir huta itspo ye pwele uje tatim ir hnitita im: —Ye yok nesit owape.— 22 Pork erze po uje de eyok ikiyo uje shi itso uje ye ukũrbirsh per ich shish eyok nesita. 23 Eyok ikiyo uje yẽrij om ich yuhu ma om. Eyok ikiyo de uje ye ompe par oso omo ich yakis yonãha eyok ishuwo, 24 per eyok ikiyo uje oso omo ich ye yakispe. Porrosht wichi uje nos shiyokõr eyok ikiyo shuu yibey eyok ikiyo uje ye ompe yowa oso 25 par uje ye dehek ire per shish nos takashimye. 26 Kimiji eyok ikiyo sohmet doso ich nos yuuna uje doso, hn kimiji yeẽk diyuhu lahwoso omoho ekiyo pikaap ich nos wir ikiyo ich ayla.

27 Heke titim olak. Olak Cristo ir ikiyo hn olak nohmir nohmir akishlo ire. 28 Porrosht nos chiihla eyok par uje yiyokõr ir ibiyo per nos eyok ibiyo kinãho. Wap chiihla par ir apóstole. Wir uje otsanimirãha ir ahwoso otatim erze uje ye õr Porrosht aabope. Chiihla profeta toy. Wir uje otsanimirãha Porrosht ahwoso iglesya ehet. Hn chiihla yewo par uje oshiyokorãha õr Porrosht ahwoso. Chiihla yewo ma nẽr par uje oshiyokõr kuche uje ye latik pwele shiyokõr, hn chiihla yewo toy par uje ochukuta erze uje õr permo. Chiihla yewo par uje otakashim oso yewo, hn chiihla yewo par uje otakashim Porrosht aabo õr bahluwo õr ibiyo par uje nos

tokole om, hn chiihla yewo par uje otseẽt ahwoso kɨnãho. 29 Shɨ chiihla
nohmɨramo par ɨr apóstole, hn shɨ chiihla nohmɨramo par ɨr profeta,
hn shɨ chiihla nohmɨramo par oshiyokorãha õr Porrosht ahwoso, hn shɨ
chiihla nohmɨramo par oshiyokõr kuche uje ye latɨk pwele shiyokõr.
30 Shɨ chiihla nohmɨramo par ochukuta erze uje õr permo, hn shɨ chiihla
nohmɨramo par uje otseẽt ahwoso kɨnãho, hn shɨ chiihla nohmɨramo par
ochɨraha erze ahwoso kɨnãho par uje oshuu cheeshɨ otatɨm yewo. 31 Titɨm
olak wapɨke erze obiyo uje ich ma ɨhĩrtso uje sehe tuu olak ma ahmũrlo
hn ahakõrlo, per de uje ich ma om uje tyenɨj titɨm olak nehe.

Porrosht aabo tyenɨj otsahmũrye.

13 1 Titɨm olak. Kɨmɨjɨ teẽt ahwoso kɨnãho uje oso otseetĩhɨ lekɨtiyo
o kɨmɨjɨ teẽt anjele õr ahwoso per ye tahmũr yewo ich ye yok
jukur. Ich shɨ yok ɨtso fyerɨt ihyokõrt uje yeẽk shuu, hn shɨ yok ɨtso pɨrete
uje fyero uje oshuu ochĩra yẽr ich ihyokõrak dich. 2 Kɨmɨjɨ yok profetya
uje tanɨmɨrãha Porrosht ahwoso iglesya ehet, o kɨmɨjɨ nos tɨkɨraha
erze kuche uje yewo ye odɨrehepe, o kɨmɨjɨ peyuwo deyo, nos tɨkɨraha
kuche, o kɨmɨjɨ yelɨj tokotiis Porrosht heke yok pwele tuu ese kojach dich
sɨhnok lalerc, per kɨmɨjɨ ye tahmũr oso yewo ich ye yok jukur. 3 Kɨmɨjɨ
tokosɨmɨhɨ losuhlaabo nos wɨr pishujãro, o kɨmɨjɨ tokosɨm yok õr par uje
otsẽru yok per kɨmɨjɨ ye tahmũr oso yewo ich ye terz latɨk.
4 Sehe titɨm olak. Kɨmɨjɨ ahmũr yewo ich enta õr hn uhu eluu oomɨhɨ
õr hn ye abɨta õr kuche. Kɨmɨjɨ ahmũr yewo ich ye owa narim owa. 5 Uje
ahmũr yewo ich ye uhu owa dich. Uje ahmũr yewo ich ye ahakõr uje
shɨ owa ahmũr, hn ye aas elo shɨchish, hn ye ehmerɨhɨ ehet erze kuche
mɨhnũwo uje yet shiyokõrni. 6 Kɨmɨjɨ ahmũr yewo ich ye uhu owa ayla
uje kuche mɨhnũwo tĩr õr. Shɨ tyenɨj owa ayla toy uje erze om tĩr õr.
7 Kɨmɨjɨ ahmũr yewo per oshiyokõr mɨhnɨkĩhɨ owa ich ye eyuhu ahwoso
mɨhnuwõho õr. Uje ahmũr yewo ich shish ye otiis õr uje otatɨm owa.
Uje ahmũr yewo ich shish uhu eyuwo tɨsĩr uje deeych yet nehe hn wɨr
oshiyokõr uje ich om, hn shish nos owa ewenta erze kuche uje õr ɨre
oshiyokõr.
8 Porrosht chɨbɨte uje shish tyenɨj ahmũr yewo. Ye uhurztɨkɨsh, per
uje yeẽk sanɨmɨrãha Porrosht ahwosoho iglesya ehet, hn uje yeẽk seẽt
ahwoso kɨnãho, hn uje yet shiyokorãha yewo wɨr tyenɨj uhurɨsh nehe.
9 Ele ahle yẽrɨj yɨraha, hn yẽrɨj yanɨmɨrãha ɨr ahwoso. 10 Uje terɨhɨ ese
ɨshɨrĩt nehe uje nos yɨraha erze kuche ich nĩhyok kuche uje yẽrɨj odɨraha.
11 Uje ehn yok pɨkɨhninaapni uje tiipuhut hn uje tuu peyuwo tɨsĩr ich
shɨ yok ɨtso pɨkɨhnino yewo, per uje ich yok hnakɨrapni ich nos tokoym
erze pɨkɨhnino õr ɨluu. 12 Ele ahle yẽrɨj yɨraha Porrosht ɨluu shɨ ɨtso uje
yeychɨm eyok ɨchɨbichɨhɨ pejta ehet waa je waresh hn yẽrɨj yomo eyok
ɨchɨbich. Per je deeych yet nehe ich yomlo pishye. Ele ahle yẽrɨj tɨkɨraha

per je deeych yet nehe ich nos tikiraha shi itso uje Porrosht chiraha yok.
13 Kuche de tre uje yelij nihna ire. Webich osht uje ye yotiislo Porrosht
hn yet uje shish yiyemlo uje Porrosht tyenij ishim eyok uje de ire ahir
hn yetpo uje shish yahmũrlo yewo per ese uje ich ma ihĩrt wichi uje
yahmũrloye.

Waa iluuta uje otseẽt ahwoso kinãho.

14 1 Sehe titim olak par uje shish enaha olak par uje ahmũrloye, hn
shish apurlo Porrosht par uje ishim olak erze eyuwo hn ukurbo
uje tãra ire. Ese uje ich ma om wichi par sanimirãha Porrosht ahwoso.
2 Ese uje seẽt ahwoso kinãho ye keytkẽr osope, shi keytkẽr Porrosht
heke nĩhyok uje yeẽk chiraha uje wichi tata. Porrosht Ichibich shuu
chiilehet tatim Porrosht erze kuche uje yewo ye odirehepe. 3 Per ese
uje shiyokorãha õr Porrosht ahwoso ich shuu erze yewo ma ye olotiis
Porrosht, hn shuu õr duurapo, hn shuu õr aho kiis. 4 Ese uje seẽt ahwoso
kinãho shi shuu ire ma ye lotiis Porrosht, per ese uje sanimirãha Porrosht
ahwoso tatim erze ir aabo par uje shuu ma ye olotiis Porrosht. 5 Titim
olak. Sehe tuu nos erahalo eẽtlo ahwoso kinãho per ma tahmũr uje
animirãhalo Porrosht ahwoso. Yeẽk uje sanimirãha Porrosht ahwoso ich
ma om je yeẽk uje seẽt ahwoso kinãho, per ich ompo kimiji yeẽk chihi
uje shuu erze ahwoso kinãho cheeshi tatim olak par uje shuu olak ma ye
otiislo Porrosht.

6 Pishibo watsaklo, kimiji tekirihi olak hn shi teẽt ahwoso kinãho
uje ye erahalope ich ye takashim olakpe. Per kimiji titim olak erze uje
Porrosht shuu tikiraha ich takashim olak, o kimiji titim olak uje yok
tikiraha ich takashim olak, o kimiji tanimirãha Porrosht ahwoso ich
takashim olak o kimiji tiyokorãha olak ich takashim olak. 7 Erze kuche
uje oshuu hn otsobita par oteeychi kimiji flawta o kimiji arpa, kimiji
ye ihyokõrt tokole om ich nĩhyok uje yeẽk chiraha uje wichi shuu seẽt.
8 Kimiji ohyerptosht dobita kornetit hn ye diraha dobitape ich nĩhyok uje
yewo ochiraha heke ye onishii irpe par uje oteye. 9 Shi itso uje tokolihi
olak. Kimiji eẽtlo ahwoso kinãha uje ye odiraha uje tata ich shi itso uje
shi eylo olak uhut. 10 Oso õr ahwoso kinãho ich kihniya de nãhu ĩrmo
uje otseẽt hn ich ũru uje nos tata kuche par uje ochiraha. 11 Per kimiji ye
tikiraha erze ahwoso uje tata, tibite uje wichi dihip kinãha hn ire chibite
uje yok dihip kinãha. 12 Olak shi sehe eẽtlo ahwoso kinãho par uhulo
imeheeych uje Porrosht Ichibich de olak aho, per ich ma om enahalo olak
par uje uhulo Porrosht aabo ma ye olotiis irpe.

13 Heke yeẽk uje seẽt ahwoso kinãho ich tyenij orar sapur Porrosht
par uje pwele shuu erze ahwoso cheeshi tatim õr. 14 Kimiji teẽt ahwoso
kinãho uje yok orar ich pichibich wichi uje orar per ye tikiraha uje tiita.
15 ¿Tiyokõr latikpo? Tyenij tuu pichibich orar seẽt ahwoso kinãho hn

tyenɨj tuu peyuwo tɨsĩr hn yok orar toy par uje nos ochɨraha uje tiita.
Tyenɨj tuu pɨchɨbich teechɨ seẽt ahwoso kɨnãho hn tuu peyuwo tɨsĩr hn
teechɨ toy. 16 Kɨmɨjɨ olak yeẽk ye niyokõr ɨtso yok, per shɨ seẽt ahwoso
kɨnãho hn teeychãha Porrosht hn yeẽk uje tekɨrihɨ iglesya ehet tẽr hn ye
dɨraha uje tata. Heke ye ɨre pwelpe uje tata ɨm: —Yehe wɨchɨ— pork ye
dɨraha uje tata. 17 Ich om uje seẽt ahwoso kɨnãho uje nɨna Porrosht per ye
takashɨmpe ese yet uje de ahɨr. 18 Tɨkɨnshɨp Porrosht uje ma teẽt ahwoso
kɨnãho je nos wɨr olak uje eẽtlo ahwoso kɨnãho, 19 per uje yok de asa
iglesya ehet ich ma tahmũr tiyokorãha õr titɨm õr tuu pahwoso sinko uje
ochɨraha je uje teẽt ahwoso kɨnãho dye mil uje ye odɨrehepe.
20 Pɨshɨbo watsaklo, moymlo uje uhu olak eyuwo ɨtso pɨkɨhnino. Shɨ
tyenɨj uhu olak ɨlo pɨkɨhnino ijaabo uje ye odɨraha oniyokõr uje mɨhnĩkpe
hn uhu olak eyuwo tɨsĩr ɨlo hnakɨrbo. 21 Porrosht ahwoso tata shuu ɨtsorz
ɨm: —Eyok ɨrhĩch sole: “Tuu dihipo kɨnãho uje otseẽt lahwoso ohno
otĩr erze israel oso par otsepyẽr õr per shish ye onahmũr otẽr yokpe.”—
22 Heke ich ɨmeheeych uje erze ahwoso kɨnãho uje otseẽt wɨr par yara
par erze uje otsotiis ɨre, ye par erzepe uje ye olotiis ɨrpe. Per erze uje
otsanɨmɨrãha Porrosht ahwoso wɨr ye balpe par erze uje otsotiis Porrosht.
Wɨr par yara par erze uje ye olotiis Porroshtpe pork otsahmũr. 23 Heke
kɨmɨjɨ nos Porrosht aabo otakasho lawich hn oneẽt ahwoso kɨnãho kɨmɨjɨ
yewo omasaha õr ehet uje ye Porrosht aabope hn yelɨj onõya õr ¿je otata
uje õr totihlo? Ẽhe, otata uje õr totihlo. 24 Per kɨmɨjɨ nos anɨmɨrãhalo
Porrosht ahwoso hn yeẽk masaha olak ehet uje ye Porrosht aappe uje
yelɨj nõya olak hn chunt uje athɨlo Porrosht ahwoso ich chuuna uje ɨr ɨluu
mɨhnũ. 25 Erze kuche mɨhnũwo uje shiyokõrni ich nos chɨbɨte orhõta heke
icha dete hnɨmoho Porrosht ɨkɨch hn teeychãha Porrosht hn tatɨm õr uje
ich ũrpa uje Porrosht de õr aho.

Waa ɨluuta uje otakasho lawichɨhɨ iglesya ehet.

26 Pɨshɨbo watsaklo, sehe titɨm olak. Uje akɨshlo olak owich ich ode
uje oteeychɨ otseẽt imno hn ode uje oshiyokorãha õr hn ode uje otata uje
Porrosht shiyokõr omɨhɨ õr hn ode uje otseẽt ahwoso kɨnãho hn ode uje
ochɨraha erze ahwoso kɨnãho hn oshuu cheeshɨ otatɨm õr. Nos wɨr erze
uje otata kuche iglesya ehet wɨr shɨ par oshuu Porrosht aabo ma ye olotiis
ɨre. 27 Uje sehe eẽtlo ahwoso kɨnãho ich shɨ uhu olak osiyer o kɨmɨjɨ olak
tre hn ye aluwelo. Shɨ uhu olak nohmɨr nohmɨr uje eẽtlo per tyenɨj yet de
uje chɨraha ahwoso kɨnãha hn shuu cheeshɨ tatɨm õr. 28 Per kɨmɨjɨ nĩhyok
uje chɨraha shuu erze ahwoso kɨnãho cheeshɨ iglesya ehet hn tatɨm õr ich
ye eẽtlo. Per kɨmɨjɨ sehe eẽt ich shɨ par owa hn Porrosht per ich eetĩhɨ
ahuch ehet, ye iglesya ehetpe. 29 Wɨr õr ɨtspo uje otsanɨmɨrãha Porrosht
ahwoso, kɨmɨjɨ õr osiyer o kɨmɨjɨ õr tre uje otsanɨmɨrãha Porrosht ahwoso
hn nos wɨr Porrosht aabo yewo tyenɨj oshuu deyuwo tɨsĩr uje otẽr kɨmɨjɨ

ũru o kɨmɨjɨ ye ũrpe. 30 Kɨmɨjɨ yeẽk chɨhɨ iglesya ehet hn Porrosht tatɨm
ɨre kuchẽrk hn ese yet uje sanɨmɨrãha Porrosht ahwoso tyenɨj ɨshɨm ɨre
par uje chiilehet hn tẽr uje wɨchɨ tata. 31 Heke nos olak nohmɨr nohmɨr
pwele uje anɨmɨrãhalo Porrosht ahwoso par uje uhulo Porrosht aabo
ma odɨraha kuche hn oduurapo. 32 Uje yeẽk sehe nanɨmɨrãha Porrosht
ahwoso tatɨm õr uje Porrosht tatɨm ɨre ich tyenɨj iyem uje tok ɨre par
uje chiilehet. 33 Porrosht ye nahmũrpe uje nos õr ahwoso chɨmɨrɨhɨ
ye luke. Sahmũr uje nos õr aho kɨɨsɨhɨye. Titɨm olak. Ɨtso uje Porrosht
aabo oshiyokorãha orĩhɨ iglesya aho lekɨtiyo 34 ich tɨmcher tyenɨj ye
odiilehetɨhɨ iglesya ehet pork tɨmcharrza tyenɨj shiyokõr uje ɨr abich
tatɨm ɨre pork Porrosht ahwoso tata shuu ɨtsorz. 35 Uje kuchẽrk chɨhɨ uje
sehe dɨraha ich tyenɨj tatɨm dabich uje ode dahuch pork ye ompe uje
tɨmcharrza chiilehetɨhɨ iglesya ehet. 36 ¿Je ye ahmũrlo uje titɨm olakɨke?
Ye shɨ olak uje Porrosht ɨshɨm olak lahwosni, hn ye shɨ par olak erze
Porrosht ahwoso.

37 Kɨmɨjɨ yeẽk dɨbɨte uje ɨre profeta uje sanɨmɨrãha Porrosht ahwoso o
kɨmɨjɨ dɨbɨte uje shish shiyokõr uje Porrosht Ɨchɨbich tata, wɨchɨ tyenɨj
tata uje erze ahwoso uje tichew tãra eyok Ɨrhĩch. 38 Kɨmɨjɨ ye tata uje
tãra Porrosht ich ye ẽrlo ɨre. 39 Pɨshɨbo watsaklo, heke titɨm olak. Tyenɨj
ekwilo par uje anɨmɨrãhalo Porrosht ahwoso, hn ye ahɨrmlo õr uje otseẽt
ahwoso kɨnãho. 40 Uje nos akɨshlo olak owichɨhɨ iglesya ehet ich tyenɨj ye
uhu olak ahwoso nɨmɨrɨhɨ ye luke.

Uje Cristo ɨkponi ich serz.

15 1 Pɨshɨbo watsaklo, titɨm olak. Sehe tuu olak eyucha erze ahwoso
uje tiyokorãha olakni uje Jesús ɨshɨ olak hnɨtewɨhɨ Porrosht
ahɨrkite. Uje entloni erze ahwoso ich ahmũrlo hn ye moymlo Porroshtpe.
2 Erze Porrosht ahwoso uje titɨm olakni wɨr uje shuu olak owich de
Porrosht ahɨr per kɨmɨjɨ moymlo pork olak koswãha uje ebɨtɨloni uje
ye otiislo Cristo heke ich ye jukur. 3 Titɨm olak wapni erze uje olak
nesita entlo. Titɨm olak uje Cristo tatɨm yok uje tooho krus eeychkite
par ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr shɨ ɨtso uje Porrosht ahwoso tata.
4 Ochihitsɨm Jesús per daalo tre hn Porrosht shuu ɨkpo shɨ ɨtso uje
Porrosht ahwoso tata. 5 Wap tokolɨhɨ Pedro ɨkɨch depwe hn nos tokolɨhɨ
wɨr apóstole yewo õr ɨkɨch toy. 6 Deeych yet hn Jesús tokolɨhɨ Porrosht
aabo õr ɨkɨch toy uje oyuwe kinyento. Wɨr ich okɨhniya uje yesh õr ɨka
hn ich nohmɨramo wɨshɨ otoy. 7 Deeych yet hn tokolɨhɨ Santiago ɨkɨch
toy, hn deeych yet ich nos tokolɨhɨ erze ɨr apóstole õr ɨkɨch toy. 8 Ich
uhurc ich tokolɨhɨ pɨkɨch heke shɨ yok ɨtso pɨkɨhnint uje iyuwe deshĩryo
hn ye shurhãpe. 9 Per yok ye yok dichpe je erze apóstole yewo. Ich ye
ompe uje otɨbii yok otsɨɨ apóstol pork tiyokõr mɨhnɨkĩhɨ Porrosht aaboni.
10 Porrosht wɨchɨ uje sosɨr yok hn shuu yok ɨr apóstol. Ye tokoym ɨr

ɨbiyope per ich tɨnaha yok uje tiyokõr ɨr ɨbiyo je erze apóstole yewo.
Ye shɨ yok uje tiyokõr erze obiyope per Porrosht wɨchɨ uje sosɨr yok hn
takashɨm yok. 11 Ich ye latɨkɨsh par yok kɨmɨjɨ titɨm olak o kɨmɨjɨ erze
apóstole yewo otatɨm olak. Per ich om uje oyiyokorãha olak Porrosht
ahwoso hn ye otiislo.

Nos topo tyenɨj õr ɨkpo nehe.

12 Oyanɨmɨrãha oyitɨm olakni uje Cristo ɨkponi tokolɨhɨ erze topo
õr ahɨr. ¿Ɨnaapo heke olak ehet yewo ode uje otata uje erze topo ye õr
ɨkpope? 13 Kɨmɨjɨ erze topo ye õr ɨkpo nehe ich ye Cristo ɨkpo petɨkni,
14 hn kɨmɨjɨ ye wɨchɨ ɨkponi ich erze ahwoso uje oyiyokorãha olak ich
ye jukur, hn ye jukur uje ye otiislo uje Cristo ɨshɨ olak hnɨtew. 15 Kɨmɨjɨ
Cristo ye ɨkpo ɨlorzni ich shɨ oyiita õryok ukushiĩ, pork oyitɨm olak
uje Porrosht shuu Cristo ɨkponi, per kɨmɨjɨ Porrosht ye duhu ɨkponi ich
nĩhyok uje õr ɨkpo nehe. 16 Kɨmɨjɨ erze topo ye õr ɨkpo nehe ich Cristo ye
ɨkpo petɨkni. 17 Kɨmɨjɨ ye Cristo ɨkponi ich ye jukur uje ye yotiislo ɨre heke
yesh eyok hnɨtew de Porrosht ahɨr. 18 Kɨmɨjɨ ye Cristo ɨkponi ich nos wɨr
erze uje ye olotiis Cristope uje otoni ich ode urhuta bahluta ehet. 19 Kɨmɨjɨ
ye eyok ɨkpo nehe ich ye jukur uje yiyemlo erze uje ich om uje Porrosht
tata. Heke ich eyok ma losuhlaabo je erze oso yewo per ich ye ũrpe.
20 Ich ũru uje Cristo ɨkponi hn tokolɨhɨ erze topo õr ahɨr. Wɨchɨ webich
os uje ɨkponi hn erze yewo tyenɨj oyehe nẽr nehe uje otoni. 21 Hnakɨrbich
nohmet uje iich otsɨɨ Adán nos shuu oso otoy. Per hnakɨrbich yet de uje
shuu oso õr ɨkpo nehe. 22 Nos wɨr eyoklo yãrlo Adán heke tyenɨj nos
yɨtɨlo, per nos wɨr uje ye olotiis Cristo ich omasaha par Porrosht aabo
hn õr ɨkɨrĩt ahle de nehe. 23 Ye nos õr ɨkpe yehe wɨchɨ deeych nohmet
per nos õr owɨlo de uje õr ɨkpo nehe. Cristo wɨchɨ uje wapni hn ɨkpo,
hn uje cheeshpo nehe ich nos wɨr eyok uje Cristo wɨchɨ uu eyok Ɨrhĩch
eyok ɨkpo. 24 Uje terɨhɨ ĩrmo uhurc nehe ich Cristo nos sɨhna erze uje
õr bahluwo hn nos wɨr erze uje õr ukurbosh. Ɨshɨm ɨr Deych Porrosht
nos wɨr Porrosht aabo. 25 Cristo tyenɨj masaha par rey nehech nos serz
namãho. 26 Ese ɨr ɨmehẽt uhurzosht uje Cristo tyenɨj sɨhna nehe wɨchɨ
uje shuu oso otoy. 27 Porrosht nos chɨbɨte oso hn nos chɨbɨte kuche Cristo
ɨr hme. Uje Porrosht tata uje nos chɨbɨte erze kuche Cristo ɨr hme ich
ɨmeheeych uje ye dɨbɨte ɨre Cristo hmepe. 28 Ich uhurc hn Cristo nos serz
wɨr kuche hn nos de ɨr hme hn wɨchɨ de Porrosht ɨr hme. Porrosht wɨchɨ
uje nos chɨbɨte erze kuche Cristo ɨr hme. Heke ich uhurc hn Porrosht ich
ma dich.
29 Kɨmɨjɨ ye erze topo õr ɨkpo nehe ¿ich ɨnaapo heke otohɨrm erze yewo
par erze Porrosht aabo uje otoni hn ye otohɨrm õr petɨkni? Kɨmɨjɨ olotiis
uje topo õr ɨkpo nehe ¿ɨnaapo heke otohɨrm yet uje yesh ɨka par ese uje
toni? 30 Sehe titɨm olak kuchɨt yet. Kɨmɨjɨ ye topo õr ɨkpo nehe ich ye

jukur uje oyanɨmɨrãha Porrosht ahwoso hn oyuhu yewo otsɨtak õryok
nehech sehe oduhu õryok oduhu oyɨtɨ. 31 Pɨshɨbo watsaklo, erahalo uje
ich ũru uje ma tahmũr uje ye otiislo eyok ɨrhĩch Jesucristo. Ich ũru toy
uje ode uje kal daalo sehe oduhu yok oduhu tɨkɨtɨ. 32 Uje yok dechɨ dɨt
Efeso tanɨmɨrãha Porrosht ahwosni ich ɨtso uje takɨtsɨkɨr erze hnakɨrbo
uje shɨ õr ɨtso erze loshɨpo uje ich ehnito. Kɨmɨjɨ ye erze topo õr ɨkpo
nehe ¿ɨnaapo heke tɨtɨm õr tuu ɨtsorz? Kɨmɨjɨ ye õr ɨkpo nehe ich ma om
tiyokõr uje yewo otata otsɨɨ: —Oyuko oyaak hn oyoho pork deeych yet
nehe hn oyɨtɨ.— 33 Ye uhulo onehnyẽr olak. Yet de uje tatni ɨm: —Kɨmɨjɨ
yeẽk ɨr ɨluu om hn ĩya erze uje õr ɨluu mɨhnũ ich oshuu wɨchɨ ɨr ɨluu
mɨhnũ toy.— 34 Uhu olak eyuwo tɨsĩr erze uje ich om hn ye ahakõrlopo
erze uje ich mɨhnũwo. Olak yewo ode uje ye odɨraha Porrosht ɨr ɨluupe.
Tɨtɨm olak tuu ɨtsorz par uje tuu apooklo uje ode olak ehet hn ye atɨmlo
õr.

Uje Porrosht aabo ɨkpo nehe ich õr ɨkiyo ɨtso Cristo ɨr ɨkiyo.

35 Sehe tɨtɨm olak uje olak yewo sehe odɨraha uje ¿keshɨ oduhu ɨnaapo
par topo õr ɨkpo nehe? ¿Keshɨ õr ɨkiyo ɨlo latɨkpo uje õr ɨkpo nehe?
36 Owa uje uhu eyuwo tɨsĩr ɨtsorz ich owa totihla. ¿Ɨnaapo heke ye uhu
eyuwo tɨsĩrpe uje ekwẽr erze jõro eyhi ich shɨ ɨtso uje toy uje ahatsɨm hn
erze jõro tokole? 37 Uje ekwẽr kuchẽrk ich shɨ ɨr eyhi wɨr uje ekwẽr kɨmɨjɨ
trigo ɨr eyhi o kɨmɨjɨ jõro kɨnãho ɨr eyhi per jõro tokole. 38 Porrosht wɨchɨ
uje shuu erze eyhi tokole shɨ yehe wate pohorrza uje ɨre sahmũr. Kal eyhi
shɨ yehe wate pohorrza tokole ɨtso uje ɨre sahmũr. 39 Nos wɨr kuche ẽro ye
ɨlyepe. Hnakɨrbich ɨr ẽro kɨnãho, hn loshɨpo ɨr ẽro kɨnãho, hn chɨpɨrme
ɨr ẽro kɨnãho, hn loshiyo ɨr ẽro kɨnãho. 40 Shɨ ɨtso erze anjele wɨr õr ɨkiyo
kɨnãho, ye ɨlo oso õr ɨkiyope. Erze kuche uje ich ɨhĩrtso uje de wahacha
poõrc ich kɨnãho hn erze kuche uje ich ɨhĩrtso uje de nãhu ĩrmo ich
kɨnãho toy. 41 Uu deeych ɨr yokõrt wɨchɨ kɨnãha, ye ɨlo ese shekurko
ɨr yokõrtpe. Wɨchɨ kɨnãha hn porrzeebe ɨr yokõrt kɨnãho toy. Nos wɨr
porrzeebe ɨr yokõrt kɨnãha kɨnãha, ye ɨlyẽrpe.
42 Erze uje otoni uje õr ɨkpo nehe ich õr kɨnãho toy. Erze õr ɨkiyo uje
ochihitsɨm ich nos taata hn uje õr ɨkpo nehe ich ye õr ɨkiyo taatpe. 43 Erze
uje otoy ich tyenɨj ochihitsɨm õr pork õr ɨkiyo taata. Uje õr ɨkpo nehe
ich õr ɨkiyo ɨhĩrtso. Uje ochihitsɨm õr ich ye õr ukũrbɨrsh, per uje õr
ɨkpo nehe ich õr ukurbo de. 44 Uje otoy hn ochihitsɨm õr ich shɨ õr ɨkiyo
ɨtso ahnũwo oso uje ode nãhu ĩrmo, per uje õr ɨkpo nehe ich ye õr ɨkiyo
shɨ par ɨrmõpe. Õr ɨkiyo de uje sɨhna ɨre hn õr ɨkiyo de uje yelɨj nɨhna
ɨr. 45 Porrosht ahwoso tata shuu ɨtsorz ɨm: —Adán wɨchɨ uu hnakɨrbich
webich osht uje Porrosht shiyokõrkite hn ɨshɨm ɨr ɨkɨrĩt shɨ par nãhu
ĩrmo.— Hnakɨrbich yet de uje ɨtso Adán. Wɨchɨ ɨshɨm oso õr ɨkɨrĩt uje
yelɨj nɨhna ɨre. Wɨchɨ Cristo. 46 Wap ye oso õr ɨkɨrĩt chɨhɨpe uje ich om

par otĩr poõrc. Shɨ oso õr ɨkɨrĩt de nãhu ĩrmo. Õr ɨkɨrĩt uje ich om par tĩr
poõrc iyehe nẽr. 47 Ese hnakɨrbich webich osht wɨchɨ ĩrmo os. Porrosht
shiyokõrkite chĩra hnɨmich. Ese hnakɨrbich yet uje iyehe nẽr wɨchɨ tãra
poõrc. 48 Kal oso ich õr ɨkiyo ɨtso Adán. Porrosht shiyokõrkite chĩra
hnɨmich ukult, per Porrosht aabo tyenɨj otĩr poõrc nehe. Je deeych yet
nehe ich õr ɨkiyo ɨtso Cristo ɨr ɨkiyo uje tãra poõrc. 49 Ele ahle shɨ eyok
ɨkiyo ɨtso Adán ɨr ɨkiyo uje Porrosht shiyokõrkite chĩra hnɨmich ukult. Je
deeych yet nehe ich eyok ɨkiyo ɨtso Cristo ɨr ɨkiyo uje tãra poõrc.
50 Pɨshɨbo watsaklo, sehe tɨtɨm olak. Eyok uje eyok de nãhu ĩrmo eyok ẽro
hn eyok armɨsta ye pwelpe uje tĩr Porrosht ahɨr wahacha poõrc. Eyok ɨkiyo
tyenɨj taata nehe heke erze ɨkiyo ye pwelpe tĩr poõrc par uje serz erze uje
yelɨj taata. 51 Tɨtɨm olak kuchɨt yet uje ye oso odɨrehepe. Ye nos yɨtɨlo petɨk
nehe per Porrosht tyenɨj nos shuu eyok ɨkiyo kɨnãho. 52 Uje yunt Porrosht ɨr
trompeta uje yeẽk sobɨta uje shuu iyehe uje sobɨta ich nos shuu eyok kɨnãho
shɨchish shuu ɨtsorz. Shɨ ɨtso uje eyok ɨle ẽperak shɨchish ich Porrosht shuu
laabo õr ɨkpo shɨchish uje otoni hn ich ye otopope, shɨ Porrosht shuu eyok
ɨkiyo ahlo toy. 53 Eyok ɨkiyo sɨhna ɨre saraãshi per deeych yet nehe hn
Porrosht ɨshɨm eyok ɨkiyo ahlo uje ye nɨhna ɨrpe, heke ye yɨtpe. Shish tyenɨj
eyok ɨka. 54 Uje eyok ɨkiyo tokole uje ye taatpe hn eyok ɨkɨrĩt tokole uje ye
tope ɨtsorz ich Porrosht ɨr ahwoso yakaha uje ɨr aabo otata otsɨɨ:
—Eyok yerz pork ich ye yɨtpe. 55 Ese uje shuu oso otoy ye derzpe, hn
nĩhyok ɨr ukurbo par uje shuu otoypo ɨtso uje ich ye wosĩrsh.—
56 Ese uje ich wos deyo uje shuu otoy wɨchɨ uje oshiyokõr uje ich
mɨhnũwo. Ɨr ukurbo wɨchɨ Porrosht ɨr ley pork shuu yɨraha uje yiyokõr
uje ich mɨhnũwo par uje sepyẽr eyok. 57 Tɨkɨnshɨp Porrosht pork eyok
Ɨrhĩch Jesucristo wɨchɨ uje ɨshɨ eyok hnɨtewkite heke shuu yerz. 58 Pɨshɨbo
watsaklo, heke tɨtɨm olak. Ye uhu olak koswãha eyok Ɨrhĩch. Shish
ahakõrlo ɨr ɨbiyo pork erahalo uje erze eyok Ɨrhĩch ɨr ɨbiyo uje ahakõrlo
wɨr shish tokole uje bale.

Pablo shuu ochish hnote yẽr par Porrosht aabo uje ode Jerusalén.

16 1 Sehe tɨtɨm olak par uje eeshɨlo hnote yẽr par asɨmlo eyok
leshɨbo uje õr nesita. Tɨtɨm olak par uje ahakõrlo uhulo olak ɨtso
uje tɨtɨm erze Porrosht aaboni uje ode hnɨmich Galacia par uje oshiyokõr.
2 Uje kal terɨhɨ domingo ich eeshɨlo hnote yẽr par uje ehmerlo. Uje olak
yewo otserz hnote kɨhniya ich om oshɨm kɨhniya per erze uje otserz
arheebe ich om oshɨm pɨkaap. Heke uje takaachĩhɨ olak ahɨr nehe ich ye
nesit eeshɨlo yẽrpe. 3 Uje takaachĩhɨ olak ahɨr nehe ich aahlɨlo hnakɨrbo
par uje ohnoy erze hnote uje eeshɨlo yẽr par oshɨm erze Porrosht aabo
uje ode Jerusalén. Erze hnakɨrbo uje ohnoy erze hnote uje eeshɨlo yẽrhna
par oshɨm õr ich tichew hute hn tokosɨm õr par uje ochɨraha yeniipo õr.
4 Kɨmɨjɨ om uje takaha tɨtĩr Jerusalén ich wɨr õya yok.

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

Owich uje Pablo tyenɨj tĩr nehe.

5 Sehe titɨm olak uje wap sehe tekɨrɨhɨ erze Porrosht aabo uje odechɨ
hnɨmich Macedonia nehech takaachĩhɨ olak ahɨr. 6 Yɨbe kɨmɨjɨ tiyakaha
olak ahɨr tuu daalo arhaabo o kɨmɨjɨ tiyakaha olak ahɨr nehech hmamo
ɨshɨrĩt uhurc. Heke olak pwele akashɨmlo yok uje takaha keshɨ ɨraãpo
uje tyenɨj titĩr. 7 Ye tahmũrpe uje tekɨrɨhɨ olak hn tɨkitokolɨhɨ olak ahɨr
shɨchish per sehe tiyakaha olak ahɨr tuu daalo kɨhniya kɨmɨjɨ eyok ɨrhĩch
nahmũr. 8 Sehe tiyakaha dɨt Efeso nehech terɨhɨ ese õr ahamich uje iich
otsɨɨ Pentecostés. 9 Porrosht shuu oso okɨhniya uje otsahmũr tiyokorãha
õr Porrosht ahwoso, per ich okɨhniya uje otsɨtak hn sehe onontew.
10 Uje Timoteo taachĩhɨ olak ahɨr nehe ich tyenɨj uhulo wɨchɨ ehet kɨɨs
pork wɨchɨ chishew eyok ɨrhĩch ɨr ɨbiyo shɨ ɨtso yok. 11 Ye ompe uje olak
yeẽk sɨtak wɨchɨ. Uje tokolɨhɨ olak ahɨr ich akashɨmlo ɨre hn uhulo ehet
kɨɨs par uje tɨrẽt tĩr yok pork yok hn Porrosht aabo yewo yesh oyiyem ɨre.
12 Shish titɨm eyok leshɨbich Apolos par uje tuu ĩya erze Porrosht aabo
yewo uje sehe odo otĩr olak per ele ahle ye nahmũr dope. Uje terɨhɨ
ɨshɨrĩt uje ich om par hno tekɨrɨhɨ olak ich hno.

Yewo oshɨm õr saludo.

13 Titɨm olak par uje abeylshɨp olak par uje nĩhyok yeẽk sehnyẽr olak.
Ye uhu olak koswãha Cristo. Shish ye otiislo ɨre hn ye atɨlɨlo latɨk. 14 Nos
wɨr kuche uje ahakõrlo ich ahakõrlo pork ahmũrloye.
15 Pɨshɨbo watsaklo, olak erahalo uje Estéfanas hn nos wɨr ɨr iiso wɨr
uje omasaha wapni par Porrosht aabo wahacha hnɨmich Acaya. Wɨr
ochɨbɨte ɨre par uje otakashɨm Porrosht aabo yewo. 16 Titɨm olak par uje
ahakõrlo uje erze oso otatɨm olak uje õr ɨtso Estéfanas hõr hn nos wɨr
erze yewo uje otakashɨm erze Porrosht aabo hn erze yewo uje ochishew
ɨr ɨbiyo. 17 Sehe titɨm olak uje ich yok ayla uje Estéfanas hn Fortunato
hn Acaico otaachĩhɨ pahɨr. Wɨr uje otakashɨm yok pork olak ich olak
dukuhla hn ye olak pwele akashɨmlo yokpe.
18 Õr ɨre ich oshuu tukuurapo heke ich oshuu olak duurapo. Oso uje
oshiyokõr oshuu ɨtsorz ich tyenɨj enɨlo õr.
19 Nos wɨr Porrosht aabo uje ode ese hnɨmich Asia kal õr wee ich oshɨm
olak saludo. Aquila hn Prisca hn nos wɨr Porrosht aabo uje otakasho lawichɨhɨ
ɨr ihyuch oshɨm olak saludo pork ye otiislo eyok ɨrhĩchpe. 20 Nos wɨr eyok
leshɨbo uje ode lɨka pahɨr oshɨm olak saludo. Olak tyenɨj shish etɨloye.
21 Yok Pablo. Tichew tɨbɨte ana hutɨta uhurc uje tokosɨm olak saludo.
22 Uje yeẽk chɨhɨ hn ye nahmũr eyok ɨrhĩchpe ich Porrosht tyenɨj sajɨr
wɨchɨ ɨkiyo. Sehe tuu eyok ɨrhĩch deeshpo shɨchish.
23 Sehe tuu eyok ɨrhĩch Jesús dosĩr olak.
24 Nos wɨr olak ich tahmũr pishɨ olak pork erahalo Jesucristo.

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

2 Corintios

Pablo ɨshɨm Porrosht aabo õr saludo.

1 1 Yok Pablo. Porrosht chiihla yok shuu tomsaha par Jesucristo ɨr
apóstol. Eyok leshɨbich Timoteo de pahɨr. Oyichew ana hutɨta par
oyosɨm erze Porrosht aabo uje otakɨsho lawichɨhɨ wahacha dɨt Corinto uje
dechɨ hnɨmich Acaya hn par nos wɨr Porrosht aabo yewo uje ode lekɨtiyo
wahacha hnɨmich Acaya. 2 Sehe tuu eyok Deych Porrosht hn eyok ɨrhĩch
Jesucristo odosɨr olak hn oduhu olak aho kɨɨs.

Oso oloter Pablo shɨ pork sanɨmɨrãha Porrosht ahwoso.

3 Titɨm olak uje oyeeychãha Porrosht uu eyok ɨrhĩch Jesucristo ɨr
Deych. ɨr Deych wɨchɨ uje chuuna uje oso õr losuhlaabo hn takashɨm õr
hn shuu õr aho kɨɨs. 4 Uje nos wɨr kuche mɨhnũwo tɨ̃r õryok ich Porrosht
shuu õryok aho kɨɨs par uje õryok pwele oyuhu wɨr õr aho kɨɨs toy erze
uje kuche mɨhnũwo tɨ̃r õr. Heke õryok pwele oyuhu õr aho kɨɨs shɨ ɨtso
uje Porrosht shuu õryok aho kɨɨs. 5 Uje kuche mɨhnũwo kɨhniya tɨ̃r õryok
shɨ ɨtso uje tɨ̃r Cristoni ich Cristo shuu õryok aho kɨɨs pork ye oyotiis
ɨrpe. 6 Uje kuche mɨhnũwo tɨ̃r õryok ich shɨ tɨ̃r õryok pork oyanɨmɨrãha
Porrosht ahwoso oyitɨm olak, heke oyuhu amsahalo par ɨr aabo hn oyuhu
olak aho kɨɨs. Uje Porrosht shuu õryok aho kɨɨs ich shuu olak aho kɨɨs
toy par uje olak ewenta erze kuche mɨhnũwo uje tɨ̃r olak shɨ ɨtso uje
tɨ̃r õryok. 7 Oyɨraha uje erze kuche mɨhnũwo sehe duhu moymlo Cristo
per ye moymlope pork oyɨraha uje erze kuche mɨhnũwo uje tɨ̃r olak wɨr
shish tɨ̃r õryok toy heke Porrosht tyenɨj shuu olak aho kɨɨs shɨ ɨtso uje
shuu õryok aho kɨɨs. 8 Pɨshɨbo watsaklo, tahmũr uje erahalo erze kuche
mɨhnũwo uje tɨ̃r oryõkni uje õryok dechɨ hnɨmich Asia. Erze kuche
mɨhnũwo uje oshiyokorɨ̃hɨ õryok ich dospa nehech ye õryok pwele õryok
ewentpe. Shuu õryok eyuwo tɨsɨ̃r uje tyenɨj oyɨtɨ. 9 Oyuuna shɨ ɨtso uje
jwe tatɨm õryok par uje shuu oshuu õryok oshuu oyɨtɨ. Erze mɨhnũwo
tɨ̃r õryok par uje oyɨraha uje ye õryok ukũrbɨrsh par uje oyitokolɨhɨ erze
kuche mɨhnũwo. Shɨ tyenɨj oyiyem Porrosht par uje wɨchɨ takashɨm õryok
pork wɨchɨ ɨr ukurbo de. Wɨchɨ uje shuu topo õr ɨkpo. 10 Porrosht chiyuhu

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

oryokĩhɨ erze uje ich mɨhnũwo pisho uje sehe duhu õryok duhu oyɨtɨni,
heke oyɨraha uje wɨchɨ tyenɨj chiyuhu oryokĩhɨ erze kuche mɨhnũwo
uje tĩr õryok toy nehe. 11 Olak tyenɨj olak orar apurlo Porrosht par uje
takashɨm õryok. Heke okɨhniya tyenɨj onɨna Porrosht nehe uje takashɨm
õryok pork olak orar toy ɨtso õr uje õr orar otsapur Porrosht par õryok.

Pablo ye tĩr dɨt Corintope.

12 Sehe titɨm olak uje õryok aho kɨɨs pork ye oyiyokõr mɨhnuwõho
osope, hn yelɨj oyehnyẽr olak. Shɨ oyiyokõr uje Porrosht sahmũr. Ye õryok
aho yũhɨrshpe uje oyakashɨm olak hn ye shɨ tãra õryok eyuwope ɨlo uu
ĩrmo oso uje otsakɨt yewo. Porrosht wɨchɨ uje takashɨm õryok. 13 Nos
wɨr hute uje oyichew hn oyosɨm olak wɨr par uje olak ler hn erahalo
uje tata. Sehe tuu nos erahalpa uje titɨm olak 14 pork olak yẽrɨj erahalo.
Heke uje eyok Ɨrhĩch Jesús cheeshpo nehe ich olak aylpa hn ahmũrlo uje
oyitɨm olakni ɨtso uje õryok aylpa uje olak dechɨ eyok Ɨrhĩch Jesús ahɨr
toy. 15 Tɨkɨraha uje ahmũrlo yok ɨtsorz heke sehe takaha tekɨrɨhɨ olak tuu
do bese. 16 Tuu peyuwo tɨsĩr uje sehe tekɨrɨhɨ olak wap uje takaha titĩr
hnɨmich Macedonia hn sehe titĩr olakpo uje tɨkɨtokolɨhɨ Macedonia. Uje
tɨkɨtokolɨhɨ olak ahɨr nehe ich sehe tuu akashɨmlo yok uje titĩr hnɨmich
Judea. 17 ¿Je yok kushĩyak uje sehe tiyokõr tuu ɨlorz? ¿Je olak eyuwo tɨsĩr
uje yok ɨtso erze ĩrmo oso uje otata otsɨɨ: —Ẽhe— per ye oniyokõrpe uje
otata? 18 Ich ũru uje Porrosht shish shuu lahwoso yakaha hn ich ũru toy
uje erze ahwoso uje oyitɨm olak ye oyuhu ɨlorzpe: —Ẽhe— hn oyehnyẽr
olak. 19 Yok hn Silvano hn Timoteo oyitɨm olak Jesucristo uu Porrosht Ijɨt.
Oyitɨm olak uje ich ũru heke tyenɨj yakaha. Ye oyehnyẽr olakpe. Shish
yakaha uje Jesús tata. 20 Nos wɨr ahwoso uje Porrosht chɨbɨtkite ich Jesús
shuu yakaha. Heke ich oyahmũr uje Cristo shiyokõr hn oyiita uje yehe
wɨchɨ. Uje oyiita oyuhu ɨtsorz ich oyuhu Porrosht ich dich. 21 Porrosht
wɨchɨ uje takashɨm õryok hn takashɨm olak par uje ma ye yotiislo Cristo.
Porrosht wɨchɨ uje chiihla õryok par uje oyiyokõr ɨr ɨbiyo. 22 Wɨchɨ chɨbɨte
eyok yarta pork wɨchɨ uu eyok yɨnsɨrc. Ɨr yarta wɨchɨ uu ɨr Ɨchɨbich uje
chɨbɨte eyok aho, heke ich ũru uje eyok owich de Porrosht ahɨr.
23 Porrosht chɨraha uje ye titĩr olakɨhɨ wahacha Corinto petɨkni shɨ
pork ye tahmũrpe uje tyenɨj titɨm olak pahwoso uje ich ɨhne. 24 Ye oyɨrok
olakpe oyuhu ye otiislo Cristo. Shɨ sehe oyakashɨm olak oyuhu olak ma
ayla hn ye olak koswãha eyok Ɨrhĩch.

2 1 Tɨbɨte uje tekɨrɨhɨ olakpo ich ye tahmũrpe uje tuu olak dosdarak.
2 Kɨmɨjɨ tuu olak dosdarak ¿ich yeniipo uje oshuu yok ayla? Shɨ
olak per kɨmɨjɨ tuu olak dosdarak ich ye olak pwele uje uhulo yok ayla.
3 Heke tichew asa hutɨtani hn tokosɨm olak par uje tekɨrɨhɨ olak nehe
hn ye uhulo yok dosdarak pork shɨ olak uje uhulo yok ayla heke ich nos
olak ayla shɨ olak ɨtso yok. 4 Uje tichew asa hutɨtani hn tokosɨm olak ich

yok dosdarakpa. Tukuuna nehech tɨkiyerh pork ye tahmũr petɨkni uje tichew titɨm olak par uje tuu olak dosdarak. Tichew asa hutɨta par uje tuu erahalo uje ich tahmũr pɨshɨ olak.

Tyenɨj õr perdonar ese hnakɨrbich uje shiyokõr mɨhnĩkni.

5 Titɨm olak. Kɨmɨjɨ yeẽk duhu yewo õr dosdarakni ich shuu yok dosdarak, hn nos wɨr olak toy. 6 Olak kɨhniya uje eyuhulo ese hnakɨrbich iglesya ehet pork shiyokõr uje ich mɨhnĩkni. Ele ahle ich iim erze mɨhnũwo heke uhulo olak aho kɨɨsɨhɨ ɨrpo. 7 Ele ahle ich tyenɨj olak perdonar hn akashɨmlo ɨre par uje ye wɨchɨ dosdarakpa. 8 Heke titɨm olak par uje uhulo ɨmeheeych uje ahmũrlo ɨre. 9 Heke tichew asa hutɨtani hn tokosɨm olak par uje tɨkɨraha kɨmɨjɨ nos ahakõrlo uje titɨm olak. 10 Uje olak perdonar yeẽk ich yok perdonar ɨre toy. Kɨmɨjɨ yok perdonar yeẽkni ich yok perdonar ɨre hn Cristo chɨraha uje ich ũru uje yok perdonar wɨchɨ par uje tuu olak aho kɨɨs. 11 Yok perdonar ɨre par uje ye Satanás derz eyok yeẽk. Nos yɨraha wɨr kuche uje Satanás shiyokõr pork sehe nehnyẽr eyok.

Uje Pablo taachĩhɨ dɨt Troas ich ye ehet kɨɨspe.

12 Sehe titɨm olak. Uje takaachĩhɨ ese dɨt Troasni ich tanɨmɨrãha Porrosht ahwoso titɨm õr uje Cristo ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite. Eyok ɨrhĩch takashɨm yok heke ich okɨhniya uje sehe otẽr ɨr ahwoso 13 per ye pehet kɨɨspe pork ye tish pɨshɨbich Titope. Heke tokoym uje takɨt õr hn titɨm õr uje ich takaha hn tɨtĩr hnɨmich Macedonia.

Cristo ɨr ahwoso ich ɨtso aat ehmuuj.

14 Titɨm olak uje ich tɨkɨnshɨp Porrosht pork shish shuu Cristo serz Satanás hn eyok yukwiĩya Cristo. Porrosht ɨshɨm eyok par uje yanɨmɨrãha ɨr ahwoso yitɨm erze oso uje ode lekɨtiyo uje Cristo ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr. Erze ahwoso ich shɨ ɨtso uje aat tokole chish lekɨtiyo. 15 Par Porrosht ich erze ahwoso uje yitɨm õr Cristo ich shɨ ɨtso aat ehmuuj. Erze uje sehe omasaha par Porrosht aabo hn erze uje omasahani ochunt ese aat. Erze uje otĩr urhuta bahluta ehet nehe ochunt toy. 16 Par erze uje otĩr urhuta bahluta ehet nehe ese aat ich shɨ ɨtso topo õr aat, per par erze uje õr ɨkɨrĩt de Porrosht ahɨr ese aat ich aat ehmuuj. ¿Yeẽk pwele shiyokõr erze obiyo par otatɨm õr Cristo? Shɨ ese uje Porrosht takashɨm ɨre. 17 Õryok uje oyanɨmɨrãha Porrosht ahwoso ich ye õryok ɨlo erze yewope uje otsanɨmɨrãha shɨ par uje otserz hnote. Porrosht ɨshɨm õryok erze obiyo par uje oyanɨmɨrãha ɨr ahwoso. Ich ye õryok aho yũhɨrshpe. Oyitɨm õr Cristo Porrosht ɨle ɨkɨch.

Porrosht chɨbɨte lahwoso ahlo.

3 1 Uje oyitɨm olak õryok ɨbiyo oyuhu ɨtsorzɨke ¿je yesh õryok narim oryõk? Ye õryok narim oryõkpe. Ye nesitpe uje oyosɨm olak hutɨta

uje tata yeniipo õryok hn õryok ɨbiyo latɨkpo uje oyiyokõr shɨ ɨtso uje
yewo oshɨm olak. Ye nesitpe oyapur olak par uje atsɨlo asa hutɨta uje tata
yeniipo õryok par uje oyosɨm yewo. 2 Olak ɨluu ich ahle pork amsahaloni
par uje olak Porrosht aabo. Erze olak ɨluu ahle ich shɨ ɨtso hutɨta uje
tata yeniipo õryok pork olak ɨluu ahle chɨbɨte orhõta yeniipo õryok.
Nos ochɨraha olak uje olak ɨluu kɨnẽhe. 3 Ich ɨmeheeych uje ye otiislo
Cristope. Erze olak ɨluu uje ich ahle ich shɨ ɨtso hutɨta uje Cristo chichew
hn ɨshɨm õryok par uje nos ochɨraha yeniipo õryok. Wɨchɨ ye dichew
dɨbɨte hutɨtape. Porrosht wɨchɨ ɨka hn chɨbɨte Dechɨbich olak aho shɨ ɨtso
uje chichew hn chɨbɨte olak aho. Ye dichew dɨbɨte duhu ɨlo uje chichew
chɨbɨte ese kojach uje ɨshɨm Moiseskite.

4 Oyɨraha uje Porrosht chiihla õryok par oyiyokõr ɨr ɨbiyo pork Cristo
takashɨm õryok. 5 Ye oryõkpe uje oyuhu olak ɨluu ahle par uje õryok
narim õryok. Shɨ Porrosht wɨchɨ uje takashɨm õryok par uje shuu olak
ɨluu ahle. 6 Wɨchɨ takashɨm õryok par uje oyanɨmɨrãha ɨr ahwoso ahlo
uje chɨbɨtni. Wɨr ye ɨlo asa ɨr ley uje chichewkite chɨbɨte kojano po per
chɨbɨte Dechɨbich olak aho shɨ ɨtso uje chichew chɨbɨte olak aho. Asa ɨr
ley shuu ɨmeheeych uje oso oshiyokõr uje ich mɨhnũwo heke tyenɨj shuu
otoy per ɨr Ɨchɨbich ɨshɨm olak ɨkɨrĩt uje yelɨj nɨhna ɨre.

7 Uje Porrosht chichew asa leykite chɨbɨte erze kojano po hn ɨshɨm
Moisés par erze israel oso ich shuu Moisés ɨle hũre heke ye wɨr õr pwele
uje oteychɨm Moisespe pork ich ɨr ɨle hũrpa shuu õr ɨle pata, per shɨ sɨhna
ɨre saraãshi nehech ye ɨr ɨle hũrpe. 8 Ich ma ɨhĩrtpa ese Porrosht Ɨchɨbich
ɨr ɨbiyo ahlo je uje ɨshɨm Moiseskite. 9 Ich om uje chɨbɨte erze ley uje
shuu oso otoy per ich ma om ese uje shuu õr ɨkɨrĩt de uje yelɨj nɨhna ɨre.
10 Asa ley waa je Porrosht ɨshɨm Moiseskite ich om per Cristo ɨr ahwoso
ich ma om heke shuu asa ley tokole shɨ ɨtso uje ye latɨkɨsh. 11 Uje Moisés
tõhwa erze ley ich ɨr ɨle hũrpa per shɨ daalo arhaabo hn erze uje hũre ich
sɨhna ɨrpo, per uje Porrosht shuu Dechɨbich masaha eyok aho ich ma om
pork shish eyok ɨkɨrĩt de Porrosht ahɨr. 12 Yɨrahalo uje eyok ɨkɨrĩt shish
de Porrosht ahɨr heke ye yɨtɨlape uje yanɨmɨrãha ɨr ahwoso. 13 Eyok ɨbiyo
shish bale. Ye yakɨslope uje yiyokõrlo yuhu eyok ɨlo Moisés uje shiyeru
delekite chĩra shekɨpɨt par uje ye erze israel oso oteychɨm ɨle uje ich
hũrpa nehech sɨhna ɨrehe ɨle. 14 Õr ɨre ye onahmũrpe uje otẽr Moisés par
uje ochɨraha. Ele ahle ich shish israel oso õr ɨtsye. Uje õr ler Porrosht
ahwoso ich ye odɨrehepe uje tata. Shɨ ɨtso ese shekɨpɨt uje Moisés shiyeru
delekite wɨchɨ sentii õr ɨle, heke ye odɨrehepe. Ye õr pwele odɨrehepe
per uje ye olotiis Cristo ich ochɨraha. Wɨchɨ shɨ ɨtso uje chiyuhu ese
shekɨpɨt uje sentii õr ɨle. 15 Nehech ele ahle uje õr ler erze hute uje
Moisés chichewkite ich shɨ ɨtso uje ese shekɨpɨt shiyeru õr ɨle par uje ye
odɨrehepe. 16 Per uje yeẽk ye lotiis eyok Ɨrhĩch ich shɨ ɨtso uje chiyuhu ese
shekɨpɨt uje sentii ɨr ɨle. 17 Eyok Ɨrhĩch wɨchɨ shɨ ɨchɨbich heke kɨmɨjɨ eyok

ɨrhĩch ɨr ɨchɨbich chɨhɨ yeẽk ehet ich ye erze ley uje Moisés chichewkite tɨbey ɨrpe. 18 Nos wɨr eyok uje eyok Porrosht aabo ich ye ese uje ɨtso
shekɨpɨt nentii eyok ɨlepe. Eyok shɨ eyok ɨtso pejta uje shuu oso oteychɨm
Cristo ɨr ɨluu. Uje yeẽk teychɨm eyok ɨluu ich chɨraha eyok ɨrhĩch ɨr ɨluu
pork eyok ɨluu ɨler tokole saraãshi ɨre hn ele ahle masaha uje ich shɨ ɨtso
Cristo ɨr ɨluu. Eyok ɨrhĩch wɨchɨ uje shuu eyok ɨluu kɨnẽhe pork wɨchɨ shɨ
ɨchɨbich.

4 1 Heke tɨtɨm olak uje Porrosht sosɨr õryok hn ɨshɨm õryok erze obiyo
par uje oyanɨmɨrãha ɨr ahwosni shɨ pork sahmũr ɨshɨm õryok. Ye
oyuhu patɨm oryõkpe uje oyiyokõr ɨr ɨbiyo. 2 Oyɨbɨte par uje ye oyiyokõr
erze mɨhnũwo uje oso oshiyokõr uje shuu oso opook hn otsakɨs, hn
oyɨbɨte par uje ye oyehnyẽr yeẽk hn ye oyuhu Porrosht ahwoso poshɨkpe.
Uje oyiyokorãha õr ich shɨ oyiyokorãha õr uje ich ũru hn oyuhu
ɨmeheeych. Heke erze uje otẽr ochɨraha uje shɨ oyiita uje ich ũru Porrosht
ɨle ɨkɨch. 3 Oyanɨmɨrãha Porrosht ahwoso oyɨtɨm õr uje Cristo ɨshɨ õr
hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite. Kɨmɨjɨ ye ɨmeheeychpe ich shɨ par erze uje
otĩr urhuta bahluta ehet nehe. 4 Satanás wɨchɨ uu ĩrmo oso õr porrosht.
Wɨchɨ ye duhu õr eyuwo dishpe heke otsotiis Cristo. Ye duhu odɨraha uje
Cristo ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite. Cristo wɨchɨ ɨtsshɨp ɨr Deych.
5 Uje oyanɨmɨrãha Porrosht ahwoso ich ye õryok narim oryõkpe. Shɨ
oyanɨmɨrãha oyɨtɨm õr uje Jesucristo wɨchɨ uu õryok ɨrhĩch. Oyɨtɨm õr
uje õryok olak yɨlo pork õryok de shɨ par uje oyakashɨm olak pork õryok
Jesús ɨr ɨbiyo. 6 Shɨ Porrosht wɨchɨ uje chiilehetkite ɨm: —Tuu luu tokole
hn dihit asa dɨhlelta.— Wɨchɨ shɨ ɨtso uje chihit eyok aho toy par uje shuu
yɨraha erze uje ich om uje shiyokõr par eyok uje shuu Cristo ɨshɨ eyok
hnɨtewɨhɨ dahɨrkite.

7 Ese uje Cristo shiyokõr par eyok ich om. Nos wɨr eyok ye eyok
ukurbope uje yuhu oso omasaha par Porrosht aabo. Shɨ eyok ɨtso jarta
hn erze ɨr ahwoso wɨr de eyok aho par uje oyuhu oso ochɨraha uje ɨre
ukurbo deyo de par shuu oso omasaha par ɨr aabo heke ye shɨ tãra
eyokpe erze ukurbo par shuu oso omasaha par Porrosht aabo. 8 Shish
kuche mɨhnũwo ich kɨhniya tĩr õryok per wɨr ye nɨhna oryõkpe. Uje
erze mɨhnũwo tĩr õryok ich ye oyɨraha uje oyiyokõr per ye oyukwim
Porrosht ɨbiyope. 9 Oshiyokorĩhɨ õryok uje ich mɨhnũwo per Porrosht yelɨj
noym õryok. Oshiyokõr shɨ ɨtso uje wɨr oshuu õryok kay per ye õr pwele
uje oduhu õryok oduhu oyɨtpe. 10 Shish oloter õryok shɨ ɨtso uje oloter
Jesusni. Sehe oduhu õryok oduhu oyɨtɨ per Jesús takashɨm õryok heke
shuu ɨmeheeych uje ɨre yesh ɨka. 11 Uje yesh õryok ɨka shish sehe oduhu
õryok oduhu oyɨtɨ pork ye oyotiis Jesuspe. Ɨmeheeych uje Jesús yesh ɨka
pork shish takashɨm õryok. 12 Uje oyanɨmɨrãha Porrosht ahwoso ich shish
sehe oduhu õryok oduhu oyɨtɨ, per erze Porrosht ɨbiyo uje oyiyokõr shuu
olak ɨkɨrĩt de uje yelɨj nɨhna ɨre. 13 Porrosht ahwoso tata shuu ɨtsorz ɨm:

—Yeẽk de uje tatɨm Porrosht ɨm: “Ye tokotiis owape heke titɨm oso.”—
Õryok ɨtspo ye oyotiis Porroshtpe heke oyitɨm oso 14 pork oyɨraha uje
Porrosht shuu eyok ɨrhĩch Jesús ɨkponi. Heke oyɨraha uje wɨchɨ tyenɨj
shuu eyok ɨkpo nehe pork ye oyotiis Jesuspe hn olak tyenɨj meylo õryok
uje Jesús nos hnoy eyok seya eyok dahɨr nehe. 15 Nos wɨr erze kuche
mɨhnũwo tɨr õryok pork oyitɨm olak Cristo heke uje oso ma okɨhniya
ochunt Porrosht ahwoso ich ma okɨhniya ode uje onɨna Porrosht hn
oshuu ɨre dich. 16 Heke ye oyuhu õryok dosdarakpe hn oyukwim Porrosht
ɨr ɨbiyo. Eyok ukurbo saraãshi ɨre uje sɨhna ɨre uje yɨtĩr par eyok ɨlaro per
eyok aho kal deeych shɨ ɨtso uje ich ɨchɨrãha 17 pork uje yuhu eyok eyuwo
chishew erze uje ich ɨhĩrtso uje yelɨj nɨhna ɨre uje de Porrosht ahɨr ich ye
yuunape erze kuche mɨhnũwo uje tĩr eyok uje ehn eyok de nãhu ĩrmo.
18 Heke ye yuhu eyok eyuwo tɨsĩr erze uje de nãhu ĩrmo. Wɨr tyenɨj sɨhna
ɨre. Shɨ yuhu eyok eyuwo tɨsĩr erze uje yahpaa yomope uje de poõrc. Wɨr
yelɨj nɨhna ɨre.

5 1 Yɨrahalo uje ehn eyok ɨkaha nãhu ĩrmo eyok yũhur shɨ ɨtso
pwertɨt uje yebuhulo, hn uje yɨtɨlo ich sɨhna ɨre. Mahn eyok yũhur
ahle depo shɨ ɨtso ihyuwo uje de poõrc uje Porrosht shiyokõr, ye oso
oniyokõrpe. Wɨr yelɨj nɨhna ɨre. 2 Uje eyok de nãhu ĩrmo ich eyok ɨtso uje
eyok ɨhnakosh pork sehe yuhu eyok yũhur ahle masaha eyok shɨchish
par yebuhu poõrc nehe. 3 Yahmũr uje eyok yũhur ahle masaha eyok
shɨ ɨtso uje yonãha eyok ɨshuwo pork uje yɨtɨ ich eyok yũhur ɨler tokole
heke eyok ɨchɨbiyo ich shɨ ɨtso uje ɨmehshɨp eeych. 4 Uje ehn eyok yũhur
ɨler de nãhu ĩrmo ich ɨhnakosh hn yɨtɨrãha, sehe yuhu eyok yũhur ahle
shɨchish. Ye yahmũrpe uje eyok yũhur ɨler sɨhna ɨre shuu eyok ɨtso uje
yɨmehe eeych per sehe yuhu eyok yũhur ahle. Eyok yũhur ich shish ma
ɨler nehech sɨhna ɨre per eyok yũhur ahle de uje yelɨj nɨhna ɨre. 5 Porrosht
wɨchɨ uje nos nɨshii eyokni par uje erze eyok yũhur ahle masaha eyok.
Sehe duhu yɨraha uje ich ũru ɨtsorz heke ɨshɨm eyok Dechɨbichni. 6 Heke
ye eyok koswãhape pork yɨraha uje ehn eyok ɨkaha nãhu ĩrmo ich eyok
dukuhlehe poõrc uje eyok ɨrhĩch de. 7 Ele ahle ye yomo Porroshtpe per
wɨchɨ tɨbey eyok. Yɨrahalo uje tɨbey eyok pork ye yotiislo ɨrpe. 8 Shish
ye eyok koswãhape. Yahmũrlo yukwim erze eyok yũhur uje de nãhu
ĩrmo par yɨtĩrlo eyok ɨrhĩch ahɨr. 9 Kɨmɨjɨ ehn eyok ɨka o kɨmɨjɨ yɨtɨ shish
tyenɨj yɨbɨte par uje yiyokõr uje eyok ɨrhĩch sahmũr, 10 pork nos wɨr eyok
tyenɨj yiyehelo Cristo ɨr ɨle ɨkɨch nehe hn ɨshɨm eyok erze uje yerz kɨmɨjɨ
yiyokõrlo uje ich om o kɨmɨjɨ yiyokõrlo uje ich mɨhnũwo uje ehn eyok de
nãhu ĩrmo.

Cristo shuu Porrosht ehet kɨɨsɨhɨ Porrosht aabo.

11 Heke titɨm olak. Oyɨraha eyok ɨrhĩch hn shish oyɨtɨla ɨre heke oyitɨm
oso oyuhu ɨmeheeych uje Cristo ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite.

Porrosht chɨraha õryok aho. Chɨraha erze uje oyitɨm olak ich ũru, hn tahmũr uje olak erahalo toy. 12 Ye õryok narim oryokĩhɨ olak ɨkɨchpe. Shɨ oyitɨm olakpo par uje olak aylɨhɨ õryok, pork ode uje oshuu yeẽk dich hn onarim ɨre hn ye oduhu deyuwo tɨsĩr kɨmɨjɨ ɨre ehet yũhurash. Erze uje titɨm olakɨke shuu erahalo uje tyenɨj atɨmlo õr. 13 Kɨmɨjɨ eylo õryok totiloho ich ye latɨkɨsh pork shɨ oyiyokõr uje Porrosht sahmũr. Kɨmɨjɨ ye eylo õryok totilohope ich shɨ oyiyokõr par oyakashɨm olak. 14 Yɨraha uje Cristo sahmũr eyok heke yiyokõr uje ɨre sahmũr pork yɨraha uje wɨchɨ tooho nos wɨr oso heke par Porrosht ich shɨ ɨtso uje nos yɨtɨ hn yoshɨ eyok hnɨtew pork Jesús ɨshɨkite. 15 Cristo tooho nos wɨr oso par uje erze uje ye olotiis ɨrpe uje ehn õr ɨka ich ye oniyokõr uje shɨ õr ɨre otsahmũr. Uje ehn õr ɨka shɨ tyenɨj oniyokõr uje Cristo sahmũr, pork wɨchɨ uje nos tooho eyokkite hn ɨkpo. 16 Heke oyitɨm olak. Antni ich eyok eyuwo shɨ ɨtso ĩrmo oso õr eyuwo per ele ahle ich ye eyok eyuwo ɨlorzpe. Antni uje eyok eyuwo tɨsɨrĩhɨ Cristo ich eyok eyuwo shɨ ɨtso ĩrmo oso õr eyuwo per ele ahle ich ye eyok eyuwo ɨlorzpe, 17 heke yeẽk uje ye lotiis Cristo ich ɨre kɨnaha. Ɨr ɨluu ich ahle. Wɨchɨ ye ɨlo uje wapni pork ɨr ɨluu ɨler ich nĩhyok. 18 Nos wɨr erze ɨr ɨluu ahle shɨ tãra Porrosht. Wɨchɨ uje shuu Cristo ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ dahɨrkite par uje Porrosht ehet kɨɨsɨhɨ eyok, hn wɨchɨ uje ɨshɨm õryok erze obiyo uje oyiyokõr par uje oyitɨm õr par oyuhu Porrosht ehet kɨɨsɨhɨ õr toy. 19 Oyanɨmɨrãha ɨr ahwoso oyitɨm oso uje Cristo ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite par uje shuu Porrosht ehet kɨɨsɨhɨ õr. Heke ele ahle hn Porrosht ye eyucha õr hnɨtewpe pork Cristo nos ɨshɨkite. Wɨchɨ uje ɨshɨm õryok erze obiyo par uje oyanɨmɨrãha ɨr ahwoso oyitɨm oso. 20 Heke õryok Cristo ɨr ɨbiyo uje otsɨɨ embajador par uje oyitɨm oso ɨr ahwoso. Shɨ Porrosht wɨchɨ uje shuu oyitɨm oso, heke oyitɨm õr shɨ ɨtso uje Cristo tatɨm õr par uje oshuu Porrosht ehet kɨɨsɨhɨ õr ɨre. 21 Cristo ye niyokõr latɨk uje mĩhnɨk per Porrosht sehe dosɨr eyok heke shuu Cristo ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ dahɨr. Heke uje ye yotiislo ɨre ich nĩhyok ye eyok hnɨtew chɨhɨ Porrosht ahɨr shɨ ɨtso uje yelɨj yiyokõrlo uje mɨhnũwo uje Porrosht ye nahmũrpe.

6 1 Õryok Porrosht ɨr ɨbiyo. Wɨchɨ takashɨm õryok, heke oyitɨm olak par uje ye uhulo olak ɨbiyo uje Porrosht ɨshɨm olak tokole uje ye jukur. 2 Pork Porrosht tatɨm õrni ɨm: —Uje terɨhɨ uu deeych uje ich om hn takĩr owa. Uje terɨhɨ ese deeych par uje amsaha par uje owa yok pijo ich takashɨm owa.— Ẽrlo õryok. Ele ahle ich terɨhɨ ese deeych uje ich om uje Porrosht tata. Ele ahle ich terɨhɨ ese deeych par uje yeẽk masaha par Porrosht aap. 3 Ye oyiyokõr latɨk par uje oyontew yeẽk uje sehe masaha par Porrosht aap par uje nĩhyok uje yeẽk chiinehnɨm õryok ɨbiyo. 4 Shish oyuhu ɨmeheeych uje õryok Porrosht ɨr ɨbiyo. Ich ɨmeheeych pork shish oyɨnta oso, hn õryok ewenta kuche mɨhnũwo uje tĩr õryok, hn õryok ewenta uje kuche nihyokĩhɨ õryok ahɨr, hn oshiyokõr mɨhnuwõho õryok.

5 Otsepyẽr õryok ochĩra õryok shɨkote o kɨmɨjɨ phich, hn ochɨmchaha
õryok karsel ehet, hn erze uje otsɨtak õryok oshuu dɨt oso otakɨsho lawich
par sehe odishew õryok, hn õryok ɨbiyo ich dospa. Dɨhlak ich ye õryok
pwele uje oyumope, hn õryok iyuwo sẽhi õryok. 6 Ɨmeheeych uje õryok
Porrosht ɨbiyo pork shish oyiyokõr uje ich om, hn oyɨraha Porrosht ɨr
ɨluu, hn õryok ewenta erze kuche mɨhnũwo uje oso oshiyokorĩhɨ õryok.
Shish oyakashɨm yewo, hn Porrosht Ɨchɨbich de õryok aho, hn shish
oyahmũr pɨsh yewo. 7 Shish oyiita uje ich ũru, hn Porrosht takashɨm
õryok chĩra lakɨrbo. Shish oyiyokõr uje ich om heke shɨ ɨtso uje kuche
de õryok hme waãchta hn waachjãrrza par uje oyatsɨkɨr õryok ɨmãho.
8 Ode uje onarim õryok, hn ode uje ye oduhu õryok jukur, hn ode uje
ochiyuhu lahwoso mɨhnuwõho õryok, hn ode uje ochiyuhu lahwoso
omoho õryok. Ode uje otata uje õryok shɨ oyehnyẽr oso per shish oyiita
uje ich ũru. 9 Erze oso uje ode nãhu ĩrmo ye odɨraha õryok ɨluupe per
Porrosht chɨraha. Shish sehe oduhu õryok oduhu oyɨtɨ per shish õryok
ɨka. Oshiyokõr kuchehe õryok uje ich dospa per ye oyɨtpe. 10 Sehe oduhu
õryok dosdarak heke oshiyokõr kuche mɨhnuwõho õryok per shish õryok
ayla. Õryok losuhlaabo per oyuhu oso okɨhniya ɨhĩr deyo pork oyuhu õr
owich de Porrosht ahɨr. Shɨ ɨtso uje ye õryok kushjãrɨrsh per nos kuche de
par õryok. 11 Olak uje olak dechɨ dɨt Corinto ich nos oyitɨm olak Porrosht
ahwoso oyuhu ɨmeheeychni. Ich oyahmũr pɨshɨ olak. 12 Ye oryõkpe uje
oyontew olak. Shɨ olak uje ontewlo olak pork yẽrɨj ahmũrlo pɨshɨ õryok.
13 Shɨ titɨm olak tuu olak ɨtso uje yok pijo. Sehe tuu ma ahmũrlo õryok
ɨtso uje oyahmũr olak.

Porrosht aabo wɨr Porrosht ihyuch.

14 Titɨm olak par uje ye etĩrlo erze uje ye Porrosht aabope par eyãhalo
olak ɨrẽhte hnii par eyãhalo olak abĩrk pork ye olak ɨlo õrpe hnii uje
akɨshlo olak kuche. Ye õr ɨlyepe erze uje otsahmũr oshiyokõr uje ich om
hn erze uje otsahmũr oshiyokõr uje ich mɨhnũwo. Shɨ ɨtso luu hn dɨhlelta,
ye pwele uje iĩyepe. 15 Cristo hn Satanás ¿je õr eyuwo ɨlye? Ye õr eyuwo
ɨlyepe. Hn Porrosht aabo hn erze uje ye Porrosht aabope ¿je õr eyuwo
ɨlye? Ye õr eyuwo ɨlyepe. 16 Porrosht ɨr aabo wɨr ɨr ihyuch. Wɨchɨ shish
ɨka. Ye eyok ɨlope erze oso uje oteeychãha kojano po ochii ɨr porroshtɨhɨ.
Ich ɨmeheeych uje eyok Porrosht ihyuch pork Porrosht ɨm: —Tyenɨj
takabuhu olak aho nehe hn shish yok de olak ahɨr. Tyenɨj yok uu olak
Porrosht hn olak yok paabo nehe.— 17 Heke eyok Ɨrhĩch tatɨm õr ɨm: —Ye
ahakõrlo erze mɨhnũwo uje õr ɨre oshiyokõr. Atokolɨhɨlo õr ahɨr hn eylo
õr ɨsa, hn pehet kɨɨsɨhɨ olak 18 hn yok uu olak Deych hn olak yok pijo hn
olak yok pije.— Wɨr uje eyok Ɨrhĩch tata. Wɨchɨ ich ɨr ukurbo deyo de.

7 1 Pɨshɨbo watsaklo, Porrosht chɨbɨte lahwoso par debuhu eyok aho,
heke tyenɨj yukwimlo erze kuche mɨhnũwo hn ye niyokõrlo pork

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

erze kuche mɨhnũwo uje yiyokõrlo ich shuu eyok aho mɨhnũwo hn shuu eyok ɨchɨbiyo mɨhnũwo. Tyenɨj yɨtɨlɨlo Porrosht hn shish yiyokõrlo uje ɨre sahmũr.

Porrosht aabo oshuu Pablo ehet kɨɨs.

2 Sehe titɨm olak par uje ahmũrlo õryok uhulo ɨlo uje oyahmũr pɨsh olak. Ye oyiyokõr mɨhnɨkĩhɨ yeẽkpe, hn ye oyuhu yeẽk niyokõr mɨhnĩkpe, hn ye oyehnyẽr yeẽkpe. 3 Uje titɨm olak tuu ɨtsorz ich ye peyuwo tɨsĩr uje ahakõrlo uhulo ɨtsorz. Titɨm olakɨke uje ich oyahmũr pɨshɨ olak. Kɨmɨjɨ yehe eyok ɨka hn kɨmɨjɨ yɨtɨlo ich shish oyahmũr olak.

4 Tɨkɨraha uje shish ahakõrlo uje tahmũr. Ich tahmũr uje ahakõrlo. Ich uhulo yok tukuurapo. Shish kuche mɨhnũwo kɨhniya tĩr õryok per uhulo yok aylpa. 5 Pork uje oyaachĩhɨ hnɨmich Macedoniani ich oyɨrmtsɨr per ye oyiyarpe. Uje oyɨtĩr lekɨtiyo ich shish oshiyokõr mɨhnɨkĩhɨ õryok. Shish sehe oso oduhu õryok, hn shish oyuhu õryok eyuwo tɨsĩr erze uje omasaha par Porrosht aabo kɨmɨjɨ õr owich om o kɨmɨjɨ ye õr owich ompe. 6 Per Porrosht wɨchɨ uje shuu wɨr õr duura erze uje õr dosdarak heke shuu oyuurapo uje shuu Tito taachĩhɨ õryok ahɨr. 7 Ye shɨ uje taachĩhɨ õryok ahɨrpe uje shuu oyuura, mahn shuu oyuurapo uje tõhwa erze olak ahwoso hn tatɨm õryok uje olak uje ebuhulo dɨt Corinto uhulo ɨre duuraponi. Wɨchɨ tatɨm õryok uje olak sehe eychɨmlo õryok toy, hn tatɨm õryok uje entɨlo uje uhulo yok dosdarakni hn eyerhlo. Tito tatɨm õryok uje shish olak eyuwo tɨsɨrĩhɨ yok. Heke ich ma shuu yok aylpa. 8 Uje tichew asa hutɨta tokosɨm olakni ich tuu olak dosdarak. Wap ich yok dosdarak uje tokosɨm olak asa yok hutɨta per ele ahle ich ye yok dosdarakpe. Tɨkɨraha uje asa hutɨta waa je tichew hn tokosɨm olak ich shuu olak dosdarak per shɨ par daalo arhaabo. 9 Ye yok aylpe uje tuu olak dosdarak, per ele ahle ich yok ayla pork Porrosht shuu olak dosdarak par uje shuu olak eeshlopo ahakõrlo uje ɨre sahmũr. Heke ye oryõkpe uje oyiyokõr mɨhnɨkĩhɨ olak. 10 Uje Porrosht shuu yeẽk dosdarak ich shɨ sehe duhu noym shiyokõr uje ich mɨhnũwo par uje shiyokõr uje ɨre sahmũr. Uje shiyokõr uje Porrosht sahmũr ich ye dosdarakpe, per uje erze ĩrmo oso õr dosdarak ye latɨk nɨshii õr ɨluupe. Ich uhurc shɨ shuu otoy. 11 Uhu olak eyuwo tɨsĩr asa hutɨta waa je tichewni hn tokosɨm olak. Uje olak ler ich Porrosht shuu olak dosdarak heke olak kemɨhɨ ese mĩhnt uje yet shiyokorĩhɨ olak ehet. Porrosht shuu enshiilo ese kuch mĩhnt uje de olak ehet. Porrosht shuu etakloni ese kuch mĩhnt uje de olak ehet. Wɨchɨ shuu olak kemɨhɨ ese kuch mĩhnt uje de olak ehet. Wɨchɨ shuu olak eyuwo tɨsĩrni uje sehe uhulo takaha tɨtĩr olak par uje takashɨm olak. Sehe enshiilo shɨchish ese kuch mĩhnt uje de olak ehet. Shuu eyuhulo wɨchɨ olak ehet ese hnakɨrbich uje shiyokõr mɨhnɨkĩhɨ olak ehet. Wɨchɨ shuu nos ahakõrlo uhulo ɨtsorz par uje ebɨtlo orhõta uje enshiilo ese

kuch mĩhnt uje de olak ehet. 12 Heke uje tichew asa hutitani hn tokosim
olak ich ye tokorzihi ese hnakirbich uje shiyokõr mĩhnik hn ye tokorzihi
ese hnakirbich yetpe uje ese yet shiyokõr mihnikĩhi ire. Shi tichew asa
hutita tokosim olak par uje tuu imeheeych Porrosht ile ikich uje olak
sehe ahakõrlo uje õryok oyahmũr. 13 Heke uhulo õryok duuraponi. Ye shi
esepe per ich õryok aylpo uje Tito taachĩhi õryok ahir hn ich ayla toy
pork nos uhulo ire ehet kiis. 14 Uje ehn yahpaa tuu Tito do tĩr olakni ich
yok narim olak titim Tito uje ahakõrlo om. Uje Tito taachĩhi olak ahirni
ich imeheeych uje nos ũru erze uje titim irni, heke ye tikipookpe. 15 Ire
ma sahmũr olak uje eyucha uje nos ahakõrlo uje oyitim olakni pork ich
ahmũrlo uje Tito tekirihi olak hn atililo ire. 16 Yok ayla pork tikiraha uje
ahakõrlo uje tahmũr.

Akashimlo Porrosht aabo yewo uje õr losuhlaabo.

8 1 Pishibo watsaklo, sehe oyuhu erahalo uje Porrosht shiyokõr par
erze ir aabo uje otakisho lawichihi lekitiyo hnimich Macedonia.
2 Kuche mihnũwo ich kihniya tĩr õr, per uje ochunt uje sewit sẽhi erze
Porrosht aabo uje ode dit Jerusalén ich sehe otakashim õr hn õr ayla.
Ahni wir õr losuhlaabo pisho per oshim õr ich kihniya. 3 Tikiraha uje
oshim õr uje õr pwele hn oshuu iyuwe. Nĩhyok uje yeẽk chirok õrni.
4 Shi õr ire otsapur pish õryok par uje sehe otakashim erze Porrosht
aabo uje ode dit Jerusalén. 5 Õryok eyuwo tisĩr uje wir shi oshimihi õr
pikaap per ich oshuu iyuwe. Wap ich oshimihi ire eyok Irhĩch par uje
sehe oniyokõr ir ibiyo hn oshimihi ire õryok toy par uje otakashim õryok.
Erze uje oshiyokõr wir uje Porrosht sahmũr. 6 Heke oyitim Tito par uje
sehe oyuhu nimit erze obiyo uje shiyokorĩhi olak ahirni uje eeshilo hnote
yẽr par erze Porrosht aabo uje õr losuhlaaboho wahacha Jerusalén. 7 Shi
olak iluu par enahalo olak uje ahakõrlo kuche. Shish enahalo olak uje
ye otiislo Cristope hn enahalo olak uje animirãhalo Porrosht ahwoso hn
enahalo olak toy par erahalo pishi Porrosht ahwoso. Shish emitlo olak
par uje ahakõrlo Porrosht ibiyo. Hn ahmũrlo pishi õryok. Shish enaha
olak uhulo itsorz heke titim olak par uje enahalo olak par akashimlo erze
Porrosht aaboho wahacha dit Jerusalén toy. 8 Uje titim olak tuu itsorz ich
ye tirok olakpe. Shi titim olak uje erze yewo otsahmũr otakashim erze
Porrosht aabo uje kuche nihyokĩhi õr ahir. Heke tuu imeheeych uje olak
ahmũrlo õr toy hn sehe akashimlo õr. 9 Erahalo uje eyok Irhĩch Jesucristo
ich sahmũr pishi eyoklo. Wichi ich irhĩch dich per shuu ire losuhlaap
par uje takashim olak shuu olak ihĩr deyo uje shuu olak Porrosht aabo.
10 Heke takit olak par uje emitlo erze obiyo. Ãyt yetni ichii ebitlo olak
ahwoso par eeshilo hnote yẽr hn ichii eeshilo yẽr. 11 Ahmũrlo eeshilo
erze hnote yẽr heke sehe tuu eeshilo yẽr shichish par emitlo. Ich om uje
ebitilkite erze hnote uje olak pwele uje de olak ahir. 12 Porrosht ayla uje

yeẽk sahmũr ɨshɨm ɨre kuchɨt per shɨ uje de ɨre ahɨr, ye uje nihyokĩhɨ
ɨre ahɨrpe. 13 Ye titɨm olak par uje akashɨmlo erze yewo uhulo õr kuche
kɨhniya hn shɨ uhu olak losuhlaabo. 14 Uje kuche chɨhɨ olak ahɨr hn erze
yewo kuche nihyokĩhɨ õr ahɨr ich akashɨmlo õr, hn uje kuche de õr ahɨr
hn nihyokĩhɨ olak ahɨr ich tyenɨj wɨr otakashɨm olak. Heke nos olak
ɨtsye pork akashɨmloye. 15 Porrosht ahwoso tata ɨm: —Erze israel oso
uje otsamɨta manakite kɨmɨjɨ onamɨta kɨhniya ich ye oduhu sowe, hn
kɨmɨjɨ onamɨta oduhu pɨkaap ich ye oduhu sehi pork otakashɨmye oshuu
ɨtsshɨpye.—

Pablo shuu Tito hõr ohno otĩr dɨt Corinto.

16 Titɨm olak uje ich tɨkɨnshɨp Porrosht uje shuu Tito sahmũr pɨshɨ olak
shɨ ɨtso yok uje ich tahmũr pɨsh olak. 17 Titɨm Tito par uje hno tekɨrɨhɨ
olak hn ɨre sahmũrpa uje tĩr olak heke tĩr olak pork sehe do. 18 Eyok
leshɨbich yet tyenɨj hno ĩya Tito. Nos wɨr Porrosht aabo uje ode lekɨtiyo
ochɨraha ɨre pork chɨrahapa sanɨmɨrãha Porrosht ahwoso tatɨm õr uje
Jesús ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite. 19 Ye shɨ erzepe per Porrosht
aabo õr wee nohmɨramo ochiihla wɨchɨ par uje shish ĩya õryok hn
takashɨm õryok uje oyiyokõr erze obiyo par oyakashɨm erze Porrosht
aabo uje õr losuhlaabo. Uje oyiyokõr oyuhu ɨtsorz ich oyuhu eyok ɨrhĩch
ich dich hn oyuhu ɨmeheeych toy uje sehe nos oyosɨr oso 20 par uje
ye latɨk ninehnɨm õryok uje oyiish erze hnote yẽr uje ich kɨhniya par
oyosɨm erze Porrosht aabo uje õr losuhlaabo 21 heke sehe oyiyokõr uje
ich om. Eyok ɨrhĩch chɨraha hn sehe oyuhu oso odɨraha toy uje oyiyokõr
om. 22 Oyuhu eyok leshɨbich yet ĩya Tito hõr toy. Wɨchɨ shish oyosɨm ɨr
ɨbiyoni par oyeychɨm hn shish shiyokõr uje ich om. Wɨchɨ sehe nõya õr
par uje hno tĩr olak pork chɨraha uje shish ahakõrlo uje ich om. 23 Kɨmɨjɨ
olak yeẽk ye dɨraha Tito ich wɨchɨ uu yok pihyẽrak uje takashɨm olak.
Erze eyok leshɨbo uje õya Tito wɨr otãra erze Porrosht aabo uje otakasho
lawichɨhɨ lekɨtiyo. Wɨr uje oshuu otɨrẽt. Uje oshiyokõr ese obich ich
onarim Cristo. 24 Uje ahakõrlo oomɨhɨ Tito hn erze uje õya ɨre ich nos wɨr
Porrosht aabo ochɨraha uje ahmũrlo õr hn uhulo ɨmeheeych uje ahakõrlo
om ɨtso uje titɨm õrni.

Porrosht aabo tyenɨj otakashɨmye.

9 1 Ye nesitpe uje tichew tɨbɨte ana hutɨta titɨm olakpo erze hnote uje
eeshɨlo yẽrni par uje akashɨmlo erze Porrosht aabo pork ich erahalo.
2 Tɨkɨraha uje sehe akashɨmlo õr heke titɨm Porrosht aabo uje ode lɨka
hnɨmich Macedonia too: —Ich ãyt nohmɨra uje erze Porrosht aabo uje
ode hnɨmich Acaya sehe otakashɨm erze Porrosht aabo uje ode Jerusalén
par oshɨmɨhɨ õr hnote.— Uje Macedonia oso ochunt uje sehe akashɨmlo
erze Porrosht aabo ich sehe otakashɨm õr toy. 3 Titɨm erze Porrosht aabo

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

uje eeshɨlo hnote yẽrni. Ye tahmũrpe uje yok kushĩyak heke tuu eyok
leshɨbo ohno otĩr olak par oteychɨm kɨmɨjɨ nos emɨtlo hnote owich ɨtso
uje titɨm õrni 4 pork kɨmɨjɨ Macedonia oso onõya yok uje takaha tɨtĩr olak
hn olak ye emɨtlo hnote owɨlope ich uhulo oyɨpook hn ich shuu apooklo
toy pork titɨm õrni uje olak ich nos emɨtlo. 5 Heke ma om tuu eyok
leshɨbo ohno wap otĩr olak par onɨshii erze hnote owich uje atɨmlo yokni
par uje ebɨtlo. Heke uje takaachĩhɨ olak ahɨr nehe ich nos de. Ye oyɨrok
olakpe par uje ebɨtlo erze hnote. Shɨ ahmũrlo heke ebɨtlo. 6 Ahnũwo uje
titɨm olakɨke shɨ tɨteẽta. Kɨmɨjɨ akashɨmlo erze losuhlaabo pɨkaap ich shɨ
ɨtso ese uje chukwẽr pɨkaap heke chekushu pɨkaap per ese uje chukwẽr
kɨhniya ich chekushu kɨhniya pork Porrosht ma takashɨm erze uje ma
otsõsɨr yewo. 7 Kal nohmɨr nohmɨr shuu deyuwo tɨsĩr par ɨshɨmɨhɨ. Ye
ompe uje yeẽk ɨshɨm uje ye nahmũr dosɨmpe, hn ye ompe ɨshɨm shɨ pork
yeẽk chɨrok ɨre. Porrosht sahmũr erze uje ich õr ayla uje oshɨm 8 hn ɨre
nos pwele ɨshɨmɨhɨ olak kuche uje olak nesita hn shuu iyuwe par uje shish
de olak ahɨr uje olak nesita hn par uje olak pwele akashɨmlo yewo hn
uhulo sowe pork nos wɨr erze obiyo ich om. 9 Porrosht ahwoso tata shuu
ɨtsorz ɨm: —Uje yeẽk sahmũr yok ich ye narhak ɨr kushjãro par ɨshɨmɨhɨ
erze losuhlaabo hn wɨr ye olɨkey uje ɨshɨmɨhɨ õr erze uje ich om hnii
Porrosht ye dɨkeype uje wɨchɨ shiyokõr.— 10 Porrosht wɨchɨ uje ɨshɨm
oso jõro eyhi par uje ochukwẽr hn ɨshɨm õr poso par uje otew. Tyenɨj nos
ɨshɨm olak uje olak nesita par uje olak pwele akashɨmlo erze yewo hn
shish de olak ahɨr ma kɨhniya. 11 Porrosht tyenɨj takashɨm pɨshɨ olak par
uje olak pwele akashɨmlo pɨshɨ erze yewo toy hn erze hnote uje asɨmɨhɨlo
õryok par uje oyosɨmɨhɨ õr ich shuu onɨna Porrosht. 12 Uje asɨmɨhɨlo
erze Porrosht aabo erze hnote ich akashɨmlo õr hn ich uhulo wɨr onɨna
Porrosht toy. 13 Uje akashɨmlo õr uhulo ɨtsorz ich uhulo ɨmeheeych uje
olak ye otiislope uje Cristo ɨshɨ olak hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite hn uhulo
oso onarim Porrosht uje akashɨmlo õr hn akashɨmlo yewo toy. 14 Heke
wɨr õr eyucha olak hn õr orar otsapur Porrosht par takashɨm olak pork
Porrosht wɨchɨ uje shuu akashɨmlo pɨsh õr. 15 Tɨkɨnshɨp Porrosht pork
shuu Cristo ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ dahɨrkite. Ich ɨhĩrtpa uje ɨtsorz.

Pablo wɨchɨ apóstol heke ɨr ukurbosh.

10 1 Yok Pablo. Sehe titɨm olak kuchẽrk. Erahalo uje Cristo ɨle om
heke shish shiyokõr uje ich om. Ode uje otata uje yok de olak
ahɨr ich tɨkɨtɨloho uje titɨm olak per uje yok de dukuhla ich tobɨter olak.
2 Uje takaha tɨtĩr olak nehe ich ye ahakõrlo mɨhnũwo uhulo tobɨter
olak. Tɨkɨraha uje olak yewo ode. Otata uje tiyokõr ɨtso erze ĩrmo oso
oshiyokõr. Wɨr uje tyenɨj tobɨter õr nehe. 3 Ich ũru uje yebuhulo nãhu
ĩrmo per eyok ɨmãho kɨnãho, ye ɨlo erze ĩrmo oso õr ɨmãhope. 4 Erze
kuche uje ĩrmo oso ochĩrye par oteye wɨr ye jukur par eyok. Shɨ Porrosht

ukurbo de par uje yĩrlo eyok ɨmãho heke pwele yɨhna erze uje sehe
onontew Porrosht ahwoso. 5 Uje yitɨm oso Porrosht ahwoso hn oshiyokos
eyok ich yɨnta õr yɨkitkẽr õr nehech õr aho kɨis hn ye yuhu jukur erze
õr ahwoso uje otata uje sontew õr ye duhu odɨraha Porroshtpe, hn yuhu
õr eyuwo tɨsĩr erze uje ich om par uje oshiyokõr uje Cristo sahmũr.
6 Uje nos ahakõrlo uje Cristo sahmũr ich oyɨmɨt õryok par uje oyobɨter
erze Porrosht aabo yewo uje ode olak ahɨr uje yesh oshiyokõr uje ich
mɨhnũwo. 7 Olak shɨ eychɨmlo oso õr eeyo hn ebɨtlo uje õr ɨluu ich om.
Kɨmɨjɨ yeẽk dɨbɨte uje ich ũru uje ye lotiis Cristope ich tyenɨj chɨraha
uje õryok ɨtspo, ye oyotiispe ɨtso ɨre. 8 Eyok ɨrhĩch ɨshɨm õryok ukurbo
par uje oyakashɨm olak oyuhu olak ɨluu ma ɨtso Cristo ɨr ɨluu. Ye dosɨm
õryok ukurbo par uje oyiyokõr mɨhnɨkĩhɨ olakpe. Kɨmɨjɨ yok narim yok
tuu iyuwe pɨkaap ich ye tiyokõr mɨhnĩkpe pork ɨshɨm õryok erze ukurbo.
Nĩhyok yeẽk pwele tata uje tehnyẽr olak hn shuu tɨkɨpook. 9 Uje tichew
erze hute hn tokosɨm olak ich ye tahmũrpe uje tuu as olak ɨbe 10 pork
yewo otata otsɨɨ: —Pablo ɨr ahwoso ich ɨhnpa uje chichew chɨbɨte hute
mahn uje wɨchɨ de olak ahɨr ich ɨr ahwoso ye ɨhnpe. Uje chiilehet ich
shɨ ɨtso uje ye ɨr ukũrbɨrsh.— 11 Erze uje otata oshuu ɨtsorz ich sehe tuu
odɨraha erze pahwoso uje tichew tɨbɨte erze hute ich shɨ ɨtso uje yok de
olak ahɨr hn titɨm olak.

12 Õryok ye õryok narim oryõkpe oyuhu ɨlo erze yewo uje shɨ onarim
ɨre pork uje wɨr oteychɨm yewo õr ɨbiyo par uje ochɨraha kɨmɨjɨ õr ɨbiyo
ich ma om je erze yewo õr ɨbiyo ich oshiyokõr ɨtso uje ye õr eyuwĩrsh.
Kɨmɨjɨ oteychɨm yewo par ochɨraha kɨmɨjɨ õr ɨluu ich ma om je erze yewo
õr ɨluu ich oshiyokõr ɨtso uje ye õr eyuwĩrsh. 13 Mahn õryok ye õryok
narim oryõkpe oyuhu sowe erze uje Porrosht chɨbɨte par uje oyiyokõr
ɨr ɨbiyo. Porrosht ɨshɨm õryok par uje oyanɨmɨrãha ɨr ahwoso nehech
oyaachĩhɨ ese dɨt Corinto uje olak de. 14 Heke ye oyiyuwepe uje Porrosht
ɨshɨm õryok par oyiyokõr uje oyaachĩhɨ olak ahɨrni. Õryok webich oso uje
oyãra dukuhla nehech oyaachĩhɨ olak ahɨr par oyitɨm olak uje Cristo ɨshɨ
olak hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite. 15 Ye õryok narim oryõkpe erze obiyo
uje yewo oshiyokõr pork wɨr ye õryok ɨbiyope, per shish sehe oyuhu olak
ma ye otiislo Cristo par uje õryok pwele oyuko oyɨtĩr ma dukuhla. 16 Sehe
oyɨtĩr erze hnɨmo uje de olak pɨt hn oyanɨmɨrãha Porrosht ahwoso oyitɨm
oso uje Cristo ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite hn ye õryok narim
oryõkpe erze obiyo uje yewo oshiyokõrni. 17 Uje yeẽk sehe narim ɨre ich
ma om tyenɨj narim eyok ɨrhĩch. 18 Kɨmɨjɨ hnakɨrbich narim ɨre ich ye
jukur per kɨmɨjɨ eyok ɨrhĩch narim wɨchɨ ich om.

Oso ode uje ochii ɨr apostolehe.

11 1 Sehe tuu hap enthɨlo yok uje titɨm olak. Shɨ yok ɨtso totihlo uje
titɨm olak. Hap enthɨlo yok. 2 Ich yok ajɨrmɨk pork tarhãk olak,

hn uje yok ajɨrmɨk shɨ tãra Porrosht. Yok tuu amsahaloni par Porrosht
aabo heke shɨ olak ɨtso tɨmcharrza phãrrza pork ye ahakõrlope uje
mĩhnɨk hn tokosɨm olak hnakɨrbich nohmet shɨ ɨtso olak abich. Wɨchɨ
hnakɨrbich Cristo. 3 Ese echeẽt uje sehnyẽr Evakite ich eykdeyo. Tɨkɨtɨla
uje shɨ ɨtso uje ɨre sehnyẽr Evakite ich yeẽk sehnyẽr olak nehe shuu olak
eyuwo kɨnãho par uje ye eeychãhalo pɨshɨ Cristo. 4 Kɨmɨjɨ yeẽk taachĩhɨ
olak ahɨr hn sanɨmɨrãha Jesús tatɨm olak per shuu kɨnaha ye ɨlo uje
oyitɨm olak petɨkni, o kɨmɨjɨ nanɨmɨrãha tatɨm olak ɨchɨbich kɨnaha ye
ɨlo uu Porrosht Ɨchɨbichpe uje masaha olak ahoni ich ahmũrlo õr ahwoso,
o kɨmɨjɨ tatɨm olak kuchẽrk uje kɨnaha uje ɨshɨ olak hnɨtewɨhɨ Porrosht
ahɨr ye ɨlope uje oyitɨm olak uje Cristo ɨshɨ olak hnɨtewɨhɨ Porrosht
ahɨrkite heke ich ahmũrlo õr. 5 Erze uje otsehnyẽr olak ich ochii ɨr
apostolehe hn ochɨbɨte uje õr ma dɨtuwo je yok. Per ye tɨbɨtpe uje õr ɨre
ma dɨtuwo je yok. 6 Kɨmɨjɨ ye tɨkɨrahapa uje tiipuhut per ich ma tɨkɨraha
Porrosht ahwoso. Ich nos oyuhu ɨmeheeychɨhɨ olak ɨkɨch uje oyɨraha
Porrosht ɨr ɨluu. 7 Tanɨmɨrãha Porrosht ahwoso titɨm olak uje Jesús ɨshɨ
olak hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite heke amsahaloni par olak Porrosht
aabo. Ye tapur olak kuchepe par uje tuu asɨmlo yok. Shɨ tishew obiyo par
uje tɨkiya uje nihyokĩhɨ pahɨr. ¿Je tiyokõr mĩhnɨk uje tishew obiyo tuu
ɨtsorz? 8 Erze Porrosht aabo yewo uje oshɨm yok ɨr hnote par tanɨmɨrãha
Porrosht ahwoso titɨm olak ich shɨ ɨtso uje tokorha õr hnote per ye
tokorhape. 9 Uje yok de olak ahɨrni hn yok nesita kuche ich ye tɨrok
olakpe par uje tuu akashɨmlo yok. Shɨ Porrosht aabo uje otãra wahacha
hnɨmich Macedonia otekɨrɨhɨ yok wɨr uje oshɨm yok uje yok nesita. Heke
ye tɨrok olak petɨkni par uje tuu asɨmlo yok kuche uje nihyokĩhɨ pahɨr
hnii ele ahle ich ye tapur olak par asɨmlo yok uje yok nesita hnii pɨkaap.
10 Tɨkɨraha uje Cristo ɨr ahwoso ich ũru uje tanɨmɨrãha, hn ich ũru toy
uje ye latɨk pwele sontew yok par uje ye titɨm orĩhɨ wahacha hnɨmich
Acaya uje olak de uje Cristo ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite. 11 ¿Ɨnaapo
heke tiipuhut tuu ɨtsorz? ¿Je tiipuhut tuu ɨtsorz pork ye tahmũr olakpe?
Porrosht chɨraha uje tahmũr olak. 12 Shish tanɨmɨrãha Porrosht ahwoso
hn ye tokoympe. Shish tanɨmɨrãha par uje tuu ɨmeheeych uje shɨ õr
ukushiĩ uje onarim ɨre hn otata uje õr ɨbiyo ɨtso pɨbiyo. 13 Erze hnakɨrbo
wɨr ye õr apostolpe. Shɨ sehe onehnyẽr oso odii ɨr Cristo apostolehe per
ye Cristo ɨr apostolpe. 14 Heke ye as olak ɨbe pork wɨr oshiyokõr oshuu ɨre
ɨtso Satanás pork Satanás chii ɨre Porrosht anjelehe. 15 Heke ye erahaklo.
Erze uje õr Satanás ɨbiyo oshiyokõr ɨtso ɨre hn ochii ɨr Porrosht ɨbiyoho.
Õr ɨbiyo ich mɨhnũwo heke tyenɨj mĩhnɨk tĩr õr nehe.

Kuche mɨhnũwo uje shish tĩr Pablo.

16 Titɨm olakpo. Ye ompe uje yeẽk chɨbɨte uje yok totihla. Per kɨmɨjɨ
eylo yok totihlaha ich shɨ titɨm olak par uje enthɨlo yok uje yok narim

yok pikaap. 17 Erze uje tyenij titim olak ye Porrosht tatim yokpe. Uje
titim olak ich shi yok narim yok itso uje yok totihla. 18 Ich okihniya uje
onarim ire otata uje oshiyokorĩhi kuche nãhu ĩrmo heke yok narim yok
toy. 19 Olak ebitlo uje ich olak eykdeyo per ahmũrlo ẽrlo wir õr ahwoso
erze uje õr totihlo uje õr ahwoso ye ompe. 20 Ich uhu olak itso totihlo
pork uje wir ochii olak deloho, o kimiji ohnoy olak kuche, o kimiji
onehnyẽr olak, o kimiji onarim ire, o kimiji oniyokõr mihnikĩhi olak ich
shish olak ewenta heke uhu olak itso totihlo toy. 21 Kimiji tiyokõr tuu yok
ilo erze uje shi otsehnyẽr olak ich tikipookpa. Ich shi itso uje ye õryok
ukũrbirsh par oyiyokõr oyuhu õryok itso õr. Per erze uje otsehnyẽr olak
ich otsahmũr uje onarim ire heke yok narim yok toy. Uje yok narim yok
ich shi yok itso totihla. 22 Erze uje otsehnyẽr olak ¿je wir hebreo yewo?
Ich yok itspo. ¿Je wir israel yewo? Yok itspo. ¿Je wir otãra ir porokkite
Abraham? Yok itspo. 23 ¿Je wir Cristo ibiyo? Yok Cristo ir ibik uje tiyokõr
ma obiyo je õr ire. Uje titim olak tuu itsorz ich shi itso uje yok totihla.
Yok ma tiyokõr obiyo je õr ire, hn ma ochimchaha yok karsel ehet je õr
ire, hn ich ma otsepyẽr yok je õr ire, hn shish kuche mihnũwo tĩr yok
par uje sehe duhu tikiti per ye tikitpe. 24 Ich sinko bese uje israel oso
ochishew yok hn oshuu yok ochĩra yok shikote oshuu otiskẽr nehech
treynta y nueve bese, 25 hn tre bese uje ochishew yok oshuu yok ochĩra
yok phich, hn deeych yet oshuu yok ochĩra yok kojano po par uje oshuu
tikiti, hn ich pohir tre uje tokonãha hn kara hn yaka. Dihlich sohmira
hn deeych sohmira uje yok dechi onoota bahluta ehet pork pohorrza
yaka. 26 Shish takaha titĩr lekitiyo, hn ich yarhak uje tikãha onoota waa
je uushi, hn ich yarhak uje echiko ochishew yokihi dehet pehet, hn ich
yarhak pork sehe pihnapso israel oso oduhu yok, hn ich yarhak toy
uje sehe dihipo kinãho oduhu yok, hn ich yarhak uje yeẽk shuu yokihi
dit ehet, hn ich yarhak uje yeẽk shuu yokihi hnimich uje isa, hn ich
yarhak toy uje yok hmartihi onoota bahluta ehet, hn ich yarhak uje erze
uje ochii ir Porrosht aaboho sehe oduhu yok. 27 Shish tishew obiyo ich
kihniya nehech tirmtsir, hn ich dihle kihniya uje ye yok pwele tukumpe,
hn daalo de uje piyuwo sẽhi yok hn piich sẽhi yok toy pork nĩhyok
ye pobisĩrsh, hn hmemit sẽhi yok toy, hn nĩhyok pishuwo uje ich om.
28 Kuche mihnũwo yewo tĩr yok toy. Ye shi erzepe per kal deeych ich nos
wir kuche mihnũwo uje tĩr Porrosht aabo lekitiyo ich tukuuna toy. 29 Uje
kuche mihnũwo tĩr Porrosht aabo yeẽk hn chuuna uje ye pwele ewentpe
ich yok itspo tukuuna uje mihnũwo tĩr ire. Kimiji yeẽk duhu yet niyokõr
uje mĩhnik ich tiis puulo par ese uje shuu eyok leshibich shiyokõr uje
mĩhnik. 30 Erze uje otsehnyẽr olak ich oshuu yok narim yok heke tyenij
titim olak kuche par tuu imeheeych uje yok ye pukũrbirsh. 31 Porrosht uu
eyok Irhĩch Jesucristo ir Deych wichi uje shish nos yeeychãhalo. Wichi
chiraha uje ye tiita pukushiĩpe. 32 Uje yok dechi dit Damasconi hn ese

rey Aretas ɨr gobernador uje dechɨ shuu ohyerptoso oyehe ese moraylt uhur uje de lekɨtiyo uje chɨpeẽsa dɨt par uje ochishew yok, 33 per ode uje ochɨmchaha yok kanasta ehet hn oshuu tɨkãha mɨntanta waa je de moraylt hn ochɨrmas yokɨhɨchɨs pɨt heke tɨkɨtokolɨhɨ wɨchɨ gobernador hme.

Porrosht chowa Pablo kuchẽrkni uje ye latɨk pwele nomo.

12 1 Ye jukur par yok uje titɨm olak erze kuche uje tĩr yokni hn yok narim yok tuu ɨtsorz. Heke titɨm olak erze uje eyok ɨrhĩch chowa yok hn erze uje tatɨm yok. 2 Tɨkɨraha hnakɨrbich uje ye lotiis Cristope. Porrosht hnoy ɨre seya poõrc uje ɨre de par chowa kuchẽrk hn shuu cheeshpo. Ich terɨhɨ katorse ãyo hnii titɨm olak. Ye tɨkɨraha kɨmɨjɨ doy ɨr yũhurrza o kɨmɨjɨ shɨ doy ɨr ɨchɨbich. Porrosht wɨchɨ uje chɨraha. 3 Tɨkɨraha uje Porrosht hnoy ese hnakɨrbich seya paraíso. Kɨmɨjɨ doy ɨr yũhurrza o kɨmɨjɨ doy ɨr ɨchɨbich, yok ye tɨkɨraha. Porrosht wɨchɨ uje chɨraha. 4 Ese hnakɨrbich chunt ahwoso uje Porrosht ye nahmũr uje tatpe, hnii uje tatɨm yewo. 5 Shɨ yok narim ese hnakɨrbich per ye yok narim yokpe. Shɨ yok narim yok uje titɨm olak erze uje shuu ɨmeheeych uje ye pukũrbɨrsh. 6 Kɨmɨjɨ sehe yok narim yok ich ye tuu yok ɨlo totihlope pork shish tiita uje ich ũru. Per ye tahmũrpe uje yok narim yok par uje ye latɨk tata uje yok dichpa. Shɨ uje oteychɨm yok hn ochunt yok ich ochɨraha kɨmɨjɨ yok dich o kɨmɨjɨ ye yok dichpe. 7 Porrosht shuu tɨkɨraha kuche ich kɨhniya per ye nahmũr uje tuu peyuwo tɨsĩr uje yok ma dich je erze yewo. Heke ɨshɨm yok ese uje shɨ ɨtso wontɨ par uje chichew yok. Ese uje ɨtso wontɨ wɨchɨ Satanás ɨbɨk uje shuu tĩr yok par shiyokos yok. Heke ye tuu peyuwo tɨsĩrpe uje yok ma dich je erze yewo. 8 Ich tre bese uje yok orar tapur eyok ɨrhĩch par uje chiyuhu yokɨhɨ ese uje ich dospa 9 per Porrosht tatɨm yok ɨm: —Tokosɨr owa par uje owa ewenta pork wɨchɨ uje ɨtso wontɨ de owa par shuu ɨmeheeych uje pukurbo de.— Heke yok ayla hn yok narim yok pork ese uje ɨtso wontɨ de yok par uje ye duhu pukũrbɨrsh per shuu ɨmeheeych uje Cristo ɨr ukurbo de hn shish takashɨm yok. 10 Erze kuche mɨhnũwo uje ɨmehe yok shuu Cristo ich dich heke shish pehet kɨɨs uje ye pukũrbɨrsh. Kɨmɨjɨ oso otata uje ye yok jukur per shish pehet kɨɨs. Kɨmɨjɨ kuche nihyokĩhɨ pahɨr ich shish pehet kɨɨs. Kɨmɨjɨ oniyokõr mɨhnɨkĩhɨ yok ich shish pehet kɨɨs, hn kɨmɨjɨ kuche tĩr yok par uje sehe duhu yok dosdarak ich shish pehet kɨɨs. Uje ye yok pwele tiyokõr kuche ich Cristo ɨshɨm yok pukurbo par uje tiyokõr.

Pablo eyucha Porrosht aabo uje ode dɨt Corinto.

11 Titɨm olak. Tuu yok ɨtso totihlo pork olak uhulo yok narim yok. Olak tyenɨj olak narim yok, ye yokpe. Ich ye yok dichpe hn erze uje otsehnyẽr olak ochii ɨr apostolehe ye õr ma deyope je yok. 12 Uje yok de olak

ahɨrni ich tɨkɨnta olak uje tiyokõr erze kuche uje ye latɨk pwele niyokõr
uje shuu as olak ɨbe. Erze uje tiyokõr chɨbɨte orhõta uje ich ũru uje yok
Porrosht ɨr apóstol. 13 ¿Latɨkpo erze uje tiyokõrni par erze Porrosht aabo
uje otakasho lawichɨhɨ lekɨtiyo hn ye tiyokõr petɨkni par olak? Ese uje
ye tiyokorĩhɨ olak wɨchɨ uje ye tɨrok olakpe par uje tuu akashɨmlo yok.
Kɨmɨjɨ mĩhnɨk uje ye tapur olak par uje akashɨmlo yok ich sehe tuu olak
perdonar yok. 14 Do bese uje tekɨrɨhɨ olakni hn ele ahle ich tinshii yok par
uje takaha tekɨrɨhɨ olakpo per ye tapur olak kushjãrope. Shɨ tukwi olak
par uje tuu ahakõrlo uje Porrosht sahmũr. Olak erahalo uje pɨkɨhnino
ye õr pwele odishew obiyope par uje otiya uje õr deych hn õr data õr
nesita. Shɨ õr deych hn õr data ochishew obiyo par uje otiya uje õr aabo
nesita. 15 Shɨ yok ɨtso olak deych heke tahmũr tokosɨmɨhɨ yok olak par uje
takashɨm olak hn tɨnaha yok par uje takashɨm olak par uje ma ahakõrlo
uje Porrosht sahmũr. Uje shish ma tahmũr olak, ¿je om uje etaklo yok
nehech yẽrɨj ahmũrlo yok? 16 Ode uje otata uje shish tehnyẽr oso per ye
tapur olak kushjãro petɨkni par tuu asɨmlo yok. ¿Je tiyokõr tuu ɨlorz par
uje tehnyẽr olak? 17 ¿Je tuu erze hnakɨrbo odo otĩr olak par uje otsehnyẽr
olak? Ye tiyokõr tuu ɨlorzpe. 18 Tuu Tito hno tekɨrɨhɨ olak hn tuu eyok
leshɨbich ĩya ɨre toy. ¿Je Tito nehnyẽr olak? Ye nehnyẽr olakpe pork
Tito hn yok õryok eyuwo ɨtsye. Wɨchɨ shiyokõr ɨtso yok. 19 ¿Je shish uhu
olak eyuwo tɨsɨrĩhɨ õryok uje oyehnyẽr olak hn sehe oyata? Ye oyiyokõr
oyuhu ɨlorzpe. Õryok Cristo ɨr ɨbiyo heke nos oyitɨmɨhɨ olak Porrosht
ɨle ɨkɨch erze kuche uje oyiyokõr. Pɨshɨbo watsaklo, oyahmũr olak heke
oyitɨm olak par uje ma ahakõrlo uje Porrosht sahmũr. 20 Titɨm olak tuu
ɨtsorz pork tɨkɨtɨloho uje ye ahakõrlo uje tahmũr heke uje tekɨrɨhɨ olak
nehe kɨmɨjɨ tish olak uje ye ahakõrlo uje Porrosht sahmũr ich tyenɨj
tatsɨrãha pahwoso uje titɨm olak hn ye ahmũrlo uje ɨtsorz. Tuu peyuwo
tɨsĩr kɨmɨjɨ ahakosloye, o kɨmɨjɨ abɨtɨloye kuche, o kɨmɨjɨ etakloye, o
kɨmɨjɨ ekutɨrãha olak kuche, o kɨmɨjɨ eyehnɨmloye, o kɨmɨjɨ athɨlo lare,
o kɨmɨjɨ olak narim olak, o kɨmɨjɨ ye akɨshlo olak eyuwope. 21 Tɨkɨtɨloho
uje tekɨrɨhɨ olak nehe hn Porrosht shuu tɨkɨpookɨhɨ olak ɨkɨch uje olak
kɨhniya uje ahakõrlo erze kuche mɨhnũwo hn ye moymlope. Heke uhulo
tɨkiyerh kɨmɨjɨ ode olak ehet uje oshiyokõr erze kuche mɨhnũwo uje ye
onõyhi pɨshye ahɨrpe hn shɨ omuhuye ahɨr, o kɨmɨjɨ hnakɨrbo ode uje
oshiyokõr mɨhnuwõhoye par uje omuhuye ahɨr, o kɨmɨjɨ tɨmcher ode uje
õhiyer ahɨrpo, o kɨmɨjɨ hnakɨrbo ode uje otsahat loshɨpo o kɨmɨjɨ tɨmcher
õr ɨtspo, o kɨmɨjɨ pɨkɨhnino hn pɨkɨhnine oshiyokõr erze kuche mɨhnũwo
oshuu ɨre ɨtso õr toy.

Kɨmɨjɨ õr osiyer otata uje yet shiyokõr mĩhnɨk ich tẽr õr.

13 1 Ich do bese uje tekɨrɨhɨ olakni hn ele ahle ich takaha tekɨrɨhɨ
olakpo. Kɨmɨjɨ yeẽk tata uje eyok leshtɨk shiyokõr uje mĩhnɨk ich

ye eraha kɨmɨjɨ ũru, per kɨmɨjɨ õr osiyer otata o kɨmɨjɨ õr tre ich bale.
2 Uje yok de olak ahɨrni ich titɨm erze uje oshiyokõr uje ich mɨhnũwo par
uje oym oshiyokõr hn titɨm erze yewo par uje ye oniyokõr erze mɨhnũwo
toy. Ele ahle ich yok de dukuhla per titɨm õrpo par uje oym. Uje takaha
tekɨrɨhɨ olak nehe kɨmɨjɨ ye onoym ich ye tɨkɨntha õrpe. 3 Olak sehe
uhulo tuu ɨmeheeych uje ich ũru uje titɨm olak Cristo ɨr ahwoso. Cristo
ɨr ukurbo de par uje nɨshii olak ɨluu heke tyenɨj shuu ɨmeheeych uje ɨr
ukurbo de. 4 Ich ũru uje tooho krus eeychkite shɨ ɨtso uje ye ukũrbɨrsh
per Porrosht shuu wɨchɨ ɨkpo chĩra lakɨrbo. Õryok ye õryok ukũrbɨrsh.
Shɨ õryok ɨtso ɨre uje wapni shiyokõr shɨ ɨtso uje ye ukũrbɨrsh, per
Porrosht tyenɨj ɨshɨm õryok ukurbo par uje õryok pwele oyakashɨm
olak. 5 Uhu olak eyuwo tɨsĩr kɨmɨjɨ olak Porrosht aabo pisho o kɨmɨjɨ ye
olak ɨr aabope. Uhu olak eyuwo tɨsĩr. Olak uje olak Porrosht aabo ¿je ye
erahalope uje Jesucristo de olak aho? Per kɨmɨjɨ ye olak Porrosht aabope
ich Cristo ye chɨhɨ olak ahope. 6 Ich tahmũr uje erahalo uje olak Porrosht
aabo heke ye timehĩ pɨbiyope. 7 Õryok orar oyapur Porrosht par olak par
uje ye ahakõrlo uje ich mɨhnũwo, per ye par uje õryok narim oryõkpe.
Shɨ oyahmũr uje ahakõrlo uje ich om. Kɨmɨjɨ oso otata uje oyimehiĩ ich
ye latɨkɨsh. 8 Ye õryok pwelpe oyiyokõr latɨk par uje oyontew erze uje ich
ũru. Shɨ oyanɨmɨrãha uje ich ũru uje Cristo ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht
ahɨr. 9 Uje ahakõrlo uje om ich olak ukurbosh pork olak ewenta erze
mɨhnũwo. Ich uhulo õryok aylpa pork tokole ɨtso uje ye õryok ukũrbɨrsh
pork ye nesit oyatsɨrãha õryok ahwoso olakpe. Õryok orar oyapur
Porrosht par uje shish ma ahakõrlo uje ich om uje ɨre sahmũr. 10 Uje
ehn yahpaa takaha tɨtĩr olak ich tichew ana hutɨta par uje tokosɨm olak.
Heke uje tish olak nehe ich ye nesitpe uje tatsɨrãha pahwosoho olak.
Eyok ɨrhĩch ɨshɨm yok pukurbo par uje takashɨm olak ye par uje tiyokõr
mɨhnɨkĩhɨ olakpe.
11 Pɨshɨbo watsaklo, ich pahwoso uhurc uje tichew tɨbɨte ana hutɨta.
Uhu olak ayla. Moymlo uje ahakõrlo uje ich mɨhnũwo hn ahakõrlo uje
ich om. Ahakõrlo uje titɨm olakɨke uje de ana hutɨta ehet. Shish uhu olak
eyuwo ɨlye hn uhu olak aho kɨɨsɨhɨye. Porrosht sahmũr oso. Wɨchɨ uje
shuu õr aho kɨɨs. Wɨchɨ uje tyenɨj takashɨm olak. 12 Shish tyenɨj etɨloye.
13 Nos wɨr Porrosht aabo uje ode lɨka oshɨm olak saludo. 14 Sehe tuu eyok
ɨrhĩch Jesucristo dosɨr olak. Porrosht ich sahmũr olak, hn ɨr ɨchɨbich de
olak aho hn shish shuu olak eyuwo ɨtsye.

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

Gálatas

Pablo ɨshɨm Porrosht aabo õr saludo.

1 1 Yok Pablo. Yok apóstol. Ye oso odɨbɨte yok petɨkni par apóstol
hn nĩhyok ye yeẽk tĩr yok par uje tatɨm yok par uje yok apóstol.
Shɨ Jesucristo hn ɨr Deych Porrosht wɨr uje ochɨbɨte yok par apóstol. Ɨr
Deych Porrosht wɨchɨ uje shuu Jesús ɨkponi. 2 Yok hn nos wɨr Porrosht
aabo uje ode lɨka pahɨr oyichew ana hutɨta oyosɨm nos wɨr olak uje olak
dechɨ erze iglesya kɨhniya uje de wahacha ese hnɨmich Galacia. 3 Sehe
tuu eyok Deych Porrosht hn eyok ɨrhĩch Jesucristo odosɨr olak hn oduhu
olak aho kɨɨs. 4 Jesucristo ɨshɨm ɨre osokite par uje oshuu oshuu toy par
uje ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr, par uje ye yukwiĩya erze oso uje
Porrosht sepyẽr õr nehe pork nos oso õr ɨluu mɨhnũ. Eyok Deych Porrosht
sahmũr uje Jesús shiyokõr par eyokkite shuu ɨtsorz. 5 Sehe shish tuu oso
oteeychãha Porrosht. Uje oniyokõr oduhu ɨlorz ich ɨhĩrtpa.

Shɨ Cristo pwele shuu omasaha par Porrosht aabo.

6 Ich uhulo tish pɨbe uje sehe moymlo Porrosht shɨchish. Wɨchɨ uje
chiihla olakni par uje ye otiislo Cristo hn shuu amsahalo par olak ɨr aabo.
Ele ahle sehe moymlo Porrosht ahwoso hn ɨchii ye otiislo erze oso õr
ahwoso kɨnãho hn olak ebɨtɨlo uje amsahalo par olak Porrosht aabo uhulo
ɨtsorz. 7 Nĩhyok ahwoso kɨnãho uje shuu omasaha par Porrosht aabo, shɨ
Jesucristo nohmɨra. Per ode uje oshiyokos olak, sehe oduhu Jesucristo ɨr
ahwoso poshɨk. 8 Titɨm olakni uje shɨ tyenɨj ye otiislo Jesucristo par uje
amsahalo par olak Porrosht aabo. Kɨmɨjɨ õryok oyitɨm olak ahwoso uje
kɨnãho, o kɨmɨjɨ anjel uje tãra poõrc tatɨm olak ahwoso uje kɨnãho, ich
sehe tuu Porrosht lajɨr õr ɨkiyo. 9 Titɨm olakɨke ich titɨm olakpo. Kɨmɨjɨ
yeẽk nanɨmɨrãha ahwoso kɨnãho tatɨm olak dehet yet par uje amsahalo
par olak Porrosht aabo ye ɨlo uje titɨm olakni ich sehe tuu Porrosht lajɨr ɨr
ɨkiyo. 10 Ye titɨm osope tuu ɨtsorz shɨ par uje tuu otsahmũr yok. Shɨ titɨm
õr uje ɨtsorz pork Porrosht sahmũr uje ɨtsorz. Ye titɨm osope par uje tuu
õr aho kɨɨsɨhɨ yok. Kɨmɨjɨ titɨm õr shɨ par uje tuu õr aho kɨɨsɨhɨ yok ich ye
yok Cristo ɨr ɨbɨkpe.

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

Porrosht shuu Pablo masaha par apóstol.

11 Pɨshɨbo watsaklo, sehe tuu erahalo uje ahnũwo ahwoso uje titɨm
olakni uje Jesús ɨshɨ oso õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr, ahnũwo ahwoso ye
tãra oso õr eyuwope. 12 Ye oniyokorãha yokpe hn ye otatɨm yokpe uje
Jesús ɨshɨ oso õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr. Shɨ Jesucristo wɨchɨ uje tatɨm
yok par uje titɨm erze oso.
13 Olak ich entloni uje wapkite tɨkeeychãha Porrosht tuu yok ɨtso
pɨhnapso israel oso uje oteeychãha Porrosht. Porrosht aabo õr eyuwo
kɨnãho, ye ɨlo oryõkpe, heke tɨnaha yok uje tiyokõr mɨhnuwõho õr pork
sehe tɨhna õr. 14 Yok ich ma tɨkeeychãha Porrosht je erze pɨhnapso uje
õr ãyo ɨtso yok. Ich tahmũrpa uu õryok poruwo wɨshɨ õr ahwoso. 15 Uje
ehn yahpaa yok shurhãpe ich Porrosht chiihla yok shɨ pork sahmũr yok
16 par uje shuu tɨkɨraha Deyjɨt heke tokoym yok poruwo wɨshɨ õr ɨluu
hn tomsaha par yok Porrosht aap hn shuu tanɨmɨrãha lahwoso titɨm
erze dihipo kɨnãho uje Jesús ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite. Ich ye
tapur yeẽk par uje tuu shiyokorãha yok. 17 Ye tɨtĩr dɨt Jerusalén petɨkni
par tekɨrɨhɨ erze uje wap ɨchii õr apóstole par uje tuu oshiyokorãha yok.
Shɨ tɨtĩr wahacha hnɨmich Arabia, hn uje tɨkitokolɨhɨchɨs Arabia ich
takaashpo tɨtĩr dɨt Damasco.
18 Uje ich terɨhɨ tre ãyo hn tɨkitolɨhɨ dɨt Damasco hn tɨtĩr dɨt Jerusalén
par uje tekɨrɨhɨ Pedro. Tiyakaha wɨchɨ ahɨr nehech daalo kinse 19 per ye
tokomo apóstole yewope. Shɨ tokomo Santiago uu eyok ɨrhĩch Jesucristo
leshɨbich. 20 Ahnũwo ahwoso uje tichew tɨbɨte ana hutɨta tokosɨm olak ich
ũru. Titɨm olakɨhɨ Porrosht ɨle ɨkɨch uje ye titɨm olak pukushiĩpe. 21 Uje
tɨkitokolɨhɨ ese dɨt Jerusalén ich tɨtĩr hnɨmich Siria hn hnɨmich Cilicia.
22 Porrosht aabo uje ode lekɨtiyo ese hnɨmich Judea ye onomo yokpe.
23 Shɨ ochunt uje antni tiyokõr mɨhnɨkĩhɨ Porrosht aabo. Sehe tɨhna
erze uje ye olotiis Jesucristope, per ochunt uje ele ahle ich tanɨmɨrãha
Porrosht ahwoso titɨm õr par uje ye olotiis Jesucristo. 24 Heke onɨna
Porrosht uje ochunt uje yesh tanɨmɨrãha ɨr ahwoso.

Erze apóstole otsahmũr Pablo.

2 1 Uje ich terɨhɨ katorse ãyo hn takaashpo tɨtĩr Jerusalén. Bernabé hn
Tito õya yok. 2 Tɨtĩr wahacha pork Porrosht shuu tɨkɨraha uje sehe
duhu tɨtĩr wahacha. Uje oyaachĩhɨ Jerusalén hn õryok hn erze Porrosht
aabo õr bahluwo uje otɨbey Porrosht aabo oyakɨsho õryok owich. Shɨ
õryok uje oyakɨsho õryok owich, ye Porrosht aabo yewope. Titɨm õr erze
Porrosht ahwoso shiyehe wɨr uje tanɨmɨrãha titɨm erze dihipo kɨnãho
pork sehe tɨkɨraha kɨmɨjɨ erze õr bahluwo onahmũr par uje ye tokole uje
ye jukur erze pɨbiyo uje tiyokõrni hn yesh tiyokõr. 3 Uje titɨm õr tuu ɨtsorz
ich ɨmeheeych uje ye Porrosht aabo õr nesitpe asa yarta waa je iich otsɨɨ

sirkunsisyon par uje ochɨbɨte õr pork Tito de pahɨr uje oyakɨsho õryok
owich ɨtsorz. Wɨchɨ griyegoya per ye odɨrok ɨrpe par uje oshuu ochɨbɨte
asa yarta waa je iich otsɨi sirkunsisyon. 4 Somɨramo õya Porrosht aabo
uje ochɨbɨte uje õr ɨre Porrosht aabo per ye õr Porrosht aabope. Shɨ sehe
odɨraha Porrosht aabo õr eyuwo kɨmɨjɨ oniyokõr asa ley waa je Moisés
chichewkite o kɨmɨjɨ ye oniyokõrpe par shuu omasaha par Porrosht aabo
o shɨ pork ye otsotiis Jesucristope ich omasaha par Porrosht aabo. Sehe
odɨbɨte par uje Porrosht aabo oshiyokõr asa ley uje Moisés chichewkite.
5 Ye yuhu odiilehet ma pork erze õr ahwoso ich ye ũrpe, hn ye oyosɨm õr
hnii pɨkaap par uje oshuu Jesucristo ɨr ahwoso poshɨk pork sehe oyuhu
Jesús ɨr ahwoso shish ũru par olak.
6 Porrosht aabo õr bahluwo ye onɨshii pahwosope pork erze uje
tanɨmɨrãha ich ye poshɨkpe, ich ũru. Par yok ich ye latɨkɨsh kɨmɨjɨ õr ɨre
õr bahluwo o kɨmɨjɨ ye õr bahluwope pork par Porrosht ich nos õr ɨtsye.
Ye duhu õr kɨnãhope. 7 Per ochɨraha uje Porrosht chiihla yok par uje
tanɨmɨrãha ɨr ahwoso titɨm erze dihipo kɨnãho uje Jesús ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ
Porrosht ahɨrkite shɨ ɨtso uje Porrosht ɨshɨm Pedroni par uje sanɨmɨrãha
ɨr ahwoso tatɨm erze israel oso. 8 Ɨmeheeych uje Porrosht chiihla Pedro
hn yok par apostole pork shuu Pedro ɨbiyo tokole om erze israel oso õr
ahɨr hn shuu pɨbiyo tokole om toy uje yok dechɨ dihipo kɨnãho õr ahɨr.
9 Santiago, Pedro hn Juan wɨr uje Porrosht aabo ochɨbɨte uje ich õr deyo.
Uje Santiago hõr ochɨraha uje Porrosht takashɨm yok uje tiyokõr erze
pɨbiyo ich oyeychye hme hn oteycha Bernabé hmata toy par yar, par
uje shish oyɨtĩr erze dihipo kɨnãho õr hnɨmo hn oyanɨmɨrãha Porrosht
ɨr ahwoso, hn wɨr shish otsanɨmɨrãha Porrosht ahwosoho israel oso õr
hnɨmich. 10 Otsapur õryok par uje õryok eyucha erze losuhlaabo. Wɨr uje
shish sehe takashɨm õr.

Pedro ehet yũhurash wahacha dɨt Antioquía.

11 Uje Pedro hno tĩr dɨt Antioquiani ich titɨmɨhɨ ɨre erze oso õr ɨkɨch
pork chimehĩ uje shiyokõr. 12 Antni Santiago shuu nahĩre otĩr Antioquía.
Uje ehn yahpaa otaachĩhɨ Pedro ahɨr ich Pedro shish taakɨhɨ erze dihipo
kɨnãho õr ahɨr. Uje erze oso otaãcha hn Pedro tokolɨhɨ erze dihipo kɨnãho
õr ahɨr. Ye nõya õrpe pork tola wɨr nahnapso israel oso, 13 hn erze Porrosht
aabo yewo uje wɨr israel oso otseẽt uje Pedro shiyokõr nehech Bernabé
seẽt õr toy uje õr ɨre oshiyokõr. Wɨr õr aho yũhɨrsh. 14 Uje takachɨm uje ye
oniyokõrpe uje Porrosht ahwoso tata uje ich ũru ich titɨm Pedroho erze oso
õr ɨkɨch too: —Owa israel os per ahakõr shɨ uhu owa ɨtso dihipo kɨnãho
hn ye ahakõrpe uje erze israel oso oshiyokõr. ¿Ɨnaapo heke sehe uhu erze
dihipo kɨnãho oniyokõr shɨ oduhu ɨre ɨlo uu israel oso õr ɨluuta?—
15 Uje õryok shũrha ɨchii õryok israel oso. Ye õryok dihipo kɨnãhope
uje oshiyokõr kuche mɨhnũwo. 16 Yɨraha uje nĩhyok ye latɨk pwele

ɨshɨ ɨr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr shɨ pork shiyokõr erze ley uje Moisés
chichewkite. Shɨ uje ye olotiis Jesucristo ich ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht
ahɨr, heke eyok ye yotiis Jesucristope hn ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ Porrosht
ahɨr. Jesús ye doshɨ õryok hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr pork oyiyokõr asa
ley waa je Moisés chichewkite. Nĩhyok ye latɨk pwele ɨshɨ ɨr hnɨtewɨhɨ
Porrosht ahɨr shɨ pork shiyokõr asa ley waa je Moisés chichewkite. 17 Ye
yotiis Jesuspe heke ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr. Ele ahle kɨmɨjɨ
yiyokõr uje mɨhnũwo ¿je Jesucristo wɨchɨ uje duhu yiyokõr mɨhnũwo? Ye
duhu yiyokõrpe. 18 Antni tɨbɨte uje yok Porrosht aap pork tiyokõr uje erze
ley tata per ye yok Porrosht aappe. Shɨ uje ye tokotiis Cristo ich tomsaha
par yok Porrosht aap. Kɨmɨjɨ takaashpo par uje tiyokõr erze leypo par
shuu yok Porrosht aap ich tuu ɨmeheeych uje tiyokõr mĩhnɨk. 19 Erze ley
uje Moisés chichewkite shuu tɨkɨraha uje shish timehĩ pork tɨkiyuwe
Porrosht ɨr ley tuu ɨtsorz heke tokoym erze ley shɨ ɨtso uje tɨkɨtɨ hn ye
tokotiis Jesús par uje ɨshɨ yok hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr par uje tiyokõr uje
ɨre sahmũr. Shish pɨkɨrĩt dechɨ Porrosht ahɨr. 20 Uje Jesucristo tooho krus
eeych ich shɨ ɨtso uje tɨkɨtɨ tokõya ɨre pork tokoympa tiyokõr mɨhnũwo hn
ele ahle uje yesh yok ɨka ye par uje tiyokõrpe uje shɨ yok tahmũr. Shɨ yok
ɨka par tiyokõr uje Jesucristo sahmũr, hn ye tokotiis Porrosht Ijɨtpe shɨ
pork wɨchɨ sahmũr yok heke ɨshɨm ɨre oso par uje oshuu oshuu toy par
sosɨr yok. 21 Porrosht shuu deyjɨt tɨrẽt par uje ɨshɨ yok hnɨtewɨhɨ dahɨr.
Kɨmɨjɨ yeẽk niyokõr uje erze ley tata par uje ɨshɨ ɨr hnɨtewɨhɨ Porrosht
ahɨr ich shuu tokole uje ye jukur uje Cristo toy. Ye tiyokõrpe tuu ɨtsorz.

Ye ley duhu õr Porrosht aabope.

3 1 Olak uje ebuhulo ese hnɨmich Gálatas ¿je olak totihlo? ¿Yeẽkpo
sehnyẽr olak hn shuu otiislo uje ich ũru? Uje oyanɨmɨrãha Porrosht
ahwosni ich oyuhu ɨmeheeych uje Jesucristo tooho krus eeych par ɨshɨ
eyok hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr. 2 Sehe tuu atɨmlo yok ahnũwo uje tyenɨj titɨm
olake. Porrosht ɨshɨm olak Dechɨbichni. ¿Je dosɨm olak Dechɨbichni shɨ pork
ahakõrlo erze ley uje Moisés chichewkite, o dosɨm olak shɨ pork ye otiislo
Jesucristope? 3 ¿Je olak totihlo? Uje amsahalo par olak Porrosht aabo hn
ɨshɨm olak Dechɨbich uje takashɨm olak, per ele ahle ich olak koswãha. Sehe
uhu olak ɨluu om ẽra olak ukurbo, ye ẽrlo Porrosht ɨchɨbichpe. 4 ¿Kɨmɨjɨ
moymlo Porrosht nehe ich tokole uje ye jukur erze uje olak ewentni? Nos
olak ewentni erze kuche mɨhnũwo uje tĩr olak pork olak Porrosht aabo.
Tokotiis uje moymlo uhulo ɨtsorz. 5 Porrosht ɨshɨm olak Dechɨbich uje
shiyokõr kuche olak ahɨr uje nĩhyok ye latɨk pwele niyokõr. ¿Duhu ɨnaapo
uje shiyokõr shuu ɨtsorz? Ye niyokõrpe duhu ɨlorz shɨ pork ahakõrlo asa ley
waa je Moisés chichewkite per shɨ shiyokõr pork ye otiislo Jesucristope.
6 Tɨtɨeẽta Abraham. Shɨ pork ye lotiis Porroshtpe heke Porrosht ɨshɨ ɨr
hnɨtew hn shuu ɨre owich de ahɨr. 7 Ich ɨmeheeych par eyok uje nos wɨr

erze uje ye olotiis Porroshtpe wɨr shɨ õr ɨtso Abraham aabo. 8 Porrosht
ahwoso shuu ɨmeheeych uje deeych yet nehe hn ɨshɨ õr hnɨtew erze oso
uje ye õr israel yewope per shɨ kɨmɨjɨ ye olotiis ɨrpe heke Porrosht tatɨm
Abrahamkite uje Cristo tyenɨj shiyokõr uje tatɨm ɨre ɨm: —Shɨ pork ye
otiis yokpe heke nos tokosɨr wɨr dihip kɨnãho.— 9 Heke ɨmeheeych uje
nos wɨr erze uje ye olotiis Porrosht ich Porrosht sosɨr õr shɨ ɨtso uje sosɨr
Abrahamkite pork wɨchɨ ye lotiis ɨrpe. 10 Nos wɨr erze uje ochɨbɨte uje shɨ
tyenɨj oshiyokõr asa ley waa je Moisés chichewkite par uje shuu õr owich
de Porrosht ahɨr, wɨr uje Porrosht sajɨr õr ɨkiyo pork ɨr ahwoso tata shuu
ɨtsorz ɨm: —Nos sajĩr wɨr õr ɨkiyo erze uje oyuwe hn ye nos oniyokõrpe
erze ley uje Moisés chichewkite.— 11 Ich ɨmeheeych uje nĩhyok ye latɨk
pwele ɨshɨ ɨr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr shɨ pork shiyokõr erze ley uje Moisés
chichewkite pork Porrosht ahwoso tata shuu ɨtsorz ɨm: —Shɨ erze uje ye
olotiis ɨrpe ich nĩhyok õr hnɨtew uje de Porrosht ahɨr heke õr owich de
ɨre ahɨr.— 12 Kɨmɨjɨ olotiis o kɨmɨjɨ ye olotiispe ich shɨ ɨtsye par erze ley
uje Moisés chichewkite, pork Porrosht ahwoso tata shuu ɨtsorz ɨm: —
Kɨmɨjɨ yeẽk nos niyokõr erze ley uje Moisés chichewkite hn ye sowe ich ɨr
ɨkɨrĩt de Porrosht ahɨr.— 13 Nĩhyok yeẽk pwele shiyokõr shuu ɨtsorz heke
Cristo chiyuhu eyok par uje ye lajɨr eyok ɨkiyope shuu ɨtsorz. Porrosht
ahwoso tata toy uje tyenɨj sajĩr yeẽk ɨkiyo uje oso ochowɨsh ochɨbɨte
pohorrza eeych heke õr ahwoso uje otsajĩr eyok ɨkiyo ich nos noshãha
Cristo. 14 Heke Jesucristo shiyokõr shuu ɨtsorz par uje erze ahwoso omo
uje Porrosht chɨbɨte tatɨm Abraham masaha dihipo kɨnãho toy shɨ pork ye
yotiis ɨrpe heke Porrosht ɨshɨm eyok ese Dechɨbich toy uje tatɨm Abraham
par uje ɨshɨm ɨre.

Porrosht chɨbɨte lahwoso tatɨm Abrahamkite.

15 Pɨshɨbo watsaklo, sehe tɨteẽta titɨm olak kuche. Uje oso ochɨbɨte
lahwoso par uje sehe oniyokõr kuche hn ochichew ochɨbɨte hutita hn
ochɨbɨte deeych uut par uje shuu ũru ich ye pwelpe uje shuu erze ɨr
hute tokole uje ye jukur hn ye pwelpe uje chɨbɨte ma pork ochichew
ochɨbɨte deeych uut. 16 Erze uje titeẽta tata shuu ɨtsorz. Porrosht chɨbɨte
lahwoskite uje tatɨm Abraham hn ese uje tãra ɨre. Porrosht ahwoso ye
tatpe ɨm: —Erze,— duhu kɨhniya. Shɨ tata ɨm: —Ese— uje sohmɨra.
Wɨchɨ Cristo. 17 Porrosht chɨbɨte lahwoskite uje tatɨm Abraham shuu
ɨtsorz. Uje terɨhɨ kwatro syento treynta ãyokite hn ɨshɨm Moisés erze ley
par uje sanɨmɨrãha tatɨm erze israel oso. Erze ley ye pwelpe uje duhu erze
Porrosht ahwoso ye jukur uje tatɨm Abrahamkite. 18 Ye eyok owich chɨhɨ
Porrosht ahɨrpe shɨ pork yiyokõr erze ley uje Moisés chichewkite. Kɨmɨjɨ
yomsaha yuhu ɨtsorz ich erze ahwoso uje Porrosht chɨbɨte tatɨm Abraham
ich ye jukur, per Porrosht chɨbɨte lahwoskite uje shɨ ɨshɨmɨhɨ Abraham ɨr
owich uje de ɨre ahɨr.

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

19 ¿Ɨnaapo heke Porrosht shuu Moisés chichew asa leykite? Shɨ shuu
shiyokõr par uje oso ochɨraha uje nos oyuwe asa ley hn oshiyokõr uje
ich mɨhnũwo. Asa ley ɨchii dekite nehech Cristo taãcha, pork Porrosht
tatɨm Abrahamkite uje tyenɨj Cristo tãra ɨre. Porrosht tatɨm anjele par
uje otatɨm Moisés erze ley par uje sanɨmɨrãha tatɨm erze israel oso. 20 Shɨ
Porrosht sohmɨra uje chɨbɨte lahwoskite tatɨm Abraham, per par uje
Porrosht ɨshɨm erze oso asa ley wɨchɨ ye shɨ tatɨm õrpe. Tatɨm anjele par
uje otatɨm Moisés par uje sanɨmɨrãha tatɨm oso, heke erze ahwoso uje
chɨbɨte par Abraham ich ma dich pork Porrosht uje keytkẽr. 21 ¿Je asa
ley pwele sontew erze Porrosht ahwoso uje chɨbɨte tatɨm Abrahamkite?
Ye pwele nontpe. Kɨmɨjɨ asa ley pwele shuu oso õr ɨkɨrĩt de Porrosht ahɨr
uje yelɨj nɨhna ɨre ich õr pwele oshiyokõr asa ley par uje shuu õr ɨkɨrĩt de
Porrosht ahɨr, per ye õr pwelpe oshiyokõr oshuu ɨtsorz. 22 Per Porrosht
ahwoso tata uje nos oso oshiyokõr uje mɨhnũwo, heke shɨ erze uje ye
olotiis Jesucristo ich Porrosht chɨbɨte lahwoso par shuu õr owich de
dahɨr.
23 Uje ehn yahpaa Cristo taãcha petɨkni ɨchii ley sontew eyok uje
yiyokõr erze mɨhnũwo hn tɨbey eyok par uje terɨhɨ ɨshɨrĩt uje Cristo
taãcha hn ye yotiislo ɨre. 24 Uje ehn yahpaa Cristo taãcha hn asa ley tɨbey
eyok par uje shuu ye yotiislo Cristope par uje wɨchɨ ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ
Porrosht ahɨr. 25 Cristo taãchni heke ye yotiislo ɨrpe hn asa ley ye tɨbey
eyokpe. 26 Jesucristo nos shuu olak Porrosht aabo pork ye otiislo ɨrpe.
27 Nos wɨr olak uje otohɨrm olakni uje ye otiislo Cristope ich uhulo
olak ɨluu shɨ ɨtso Jesucristo ɨr ɨluu. 28 Ye latɨkɨsh kɨmɨjɨ owa israelya, o
kɨmɨjɨ owa dihip kɨnaha, hn ye latɨkɨsh kɨmɨjɨ owa õr yɨlak o kɨmɨjɨ ye
õr yɨlakpe. Kɨmɨjɨ owa hnakɨrap o kɨmɨjɨ owa tɨmchar ye latɨkɨsh pork
nos olak ɨtsye uje akashɨlo Jesucristo. 29 Uje Cristo wɨchɨ olak yɨnsɨrc ich
tokole shɨ ɨtso uje olak ãrlo Abraham, heke ahnũwo ahwoso uje Porrosht
chɨbɨte tatɨm Abrahamkite ich nos wɨr par olak.

4 1 Ahnũwo uje tɨteẽta titɨm olakɨke tata shuu ɨtsorz. Uje ehn pɨkɨhnint
ijaap hn ɨr deych toy ich nos wɨr ɨr kushjãro wɨr par ɨre per ye pwele
tɨbeype erze ɨr kushjãro pork yesh ijaap. Heke tyenɨj shuu yet tɨbey ɨr
kushjãro nehech terɨhɨ leherc. Wɨchɨ shɨ ɨtso uje õr yɨlak per wɨchɨ uu
kushjãro yɨnsɨrc. 2 Hnakɨrbo ode uje otɨbey wɨchɨ kushjãro hn otɨbey
wɨchɨ toy pɨkɨhnint nehech terɨhɨ ɨshɨrĩt uje ɨr deych chɨbɨtni par uje erze
hnakɨrbo oshɨm wɨchɨ ɨr kushjãro. 3 Tɨteẽta erze kuche uje tokolɨhɨ ese
pɨkɨhnintni wɨr shɨ ɨtso uje tokolɨhɨ eyokloni. Shɨ eyok ɨtso ese pɨkɨhnint.
Uje ehn wɨchɨ ijaap shɨ otɨbey nehech dich, hn erze ley uje anjele oshɨm
Moisés wɨr shɨ ɨtso uje tɨbey eyok, 4 per uje terɨhɨ ɨshɨrĩtkite hn Porrosht
shuu Deyjɨt tɨrẽt. Shuu tãra asa tɨmcharrza. Erze ley shish dekite par uje
ɨre shiyokõr 5 par uje ɨshɨ õr hnɨtew erze uje shɨ õr prowa oshiyokõr erze
ley par uje shuu omasaha par Porrosht aabo. 6 Ele ahle ich olak Porrosht

aabo heke Porrosht shuu Deyjɨt ɨchɨbich masaha olak aho. Porrosht
ɨchɨbich tata shuu ɨtsorz ɨm: —Dii Porrosht— heke olak tyenɨj atɨmlo
Porrosht uhulo ɨtsorz toy: —Dii Porrosht.— 7Porrosht shuu amsahalo
par olak ɨr aabo heke ele ahle ich ye olak ɨlo uje õr yɨlope shɨ pork olak
prowani uje ahakõrlo asa ley par eshɨ olak hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr. Ele
ahle ich olak Porrosht aabo, heke erze Porrosht ɨr kushjãro uje de ɨre ahɨr
wɨr par olak toy.
8 Uje ehn yahpaa erahalo Porrosht petɨkni ich shɨ ahakõrlo wɨr õr ɨbiyo
erze porrosht kɨnãho uje ye Porroshtpe. 9 Ele ahle ich erahalo Porrosht.
Ma om uje titɨm olak uje Porrosht chɨraha olak. ¿Ɨnaapo heke sehe
eeshlopo ahakõrlo erze ley uje anjele oshɨm Moisés? Wɨr ye ukurbĩrsh
hn nĩhyok ɨr kushjãro. ¿Ɨnaapo heke sehe amsahalo uhulo olak ɨtso uje
õr yɨlopo? 10 Ich olak narim uje terɨhɨ erze daalo hn shekurko hn ɨshĩryo
hn ãyo ɨtso uje olak ɨr yɨlopo. 11 Ich shuu peyuwo tɨsĩr erze pɨbiyo uje
tiyokorãha olak uje yok de olak ahɨrni, kɨmɨjɨ moymlo ich ye jukur.
12 Pɨshɨbo watsaklo, sehe tuu olak ɨlo yok. Shɨ ye tokotiis Cristo par
tomsaha par yok Porrosht aap. Shɨ yok ɨtso olak pork antni asa ley uje
Moisés chichewkite ich nihyokĩhɨ olak ahɨr hn ele ahle ich yok ɨtspo, ich
ye yok ɨr yɨlakpe. Ye ahakorĩhɨlo yok kuche petɨkni uje mɨhnũwo.
13 Erahalo uje wapni shɨ pork yok permo heke tɨtĩr olak hn tiyakaha
olak ahɨr. Uje yok dechɨ ich tanɨmɨrãha Porrosht ahwoso titɨm olak uje
Jesucristo ɨshɨ olak hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite. 14 Ese permɨt uje chishew
yok ich olak ewenta hn ye etaklo yokpe. Shish ahmũrlo yok shɨ uhulo yok
ɨtso uje yok Porrosht ɨr anjel. Ahmũrlo yok shɨ uhulo yok ɨtso Jesucristo.
15 Wap uje yok dechɨ ich shish olak aylpa per ele ahle ¿ɨnaapo heke ye
olak aylɨhɨ yokpe? Tɨkɨraha uje sehe akashɨmlo yokni nehech sehe eyuhu
olak ɨle eyhi par asɨmlo yok par tɨmchaha pɨle per ye olak pwele osɨrlo
yok uhulo ɨtsorz. 16 ¿Ele ahle je eeylo yok olak ɨmãha shɨ pork titɨm olak
uje ich ũruni?
17 Erze oso oshiyokõr oshuu ɨtso uje otsahmũr pishɨ olak per õr eyuwo
kɨnãho. Ye ũrpe. Shɨ sehe oduhu moymlo õryok hn ahmũrlo õr. 18 Ich om
uje otsahmũr olak per ye ompe uje shɨ oshuu daho yũhɨrsh. Ich tyenɨj
oshuu ũru uje otsahmũr olak ɨtso yok uje tahmũr olak. Shish tahmũr olak
ye shɨ uje yok de olak ahɨrpe. 19 Pɨshɨbo watsaklo, shɨ olak ɨtso pijo. Ele
ahle ich uhulo yok dosopo. Shɨ uhulo yok ɨtso uje tɨmcharrza ɨjɨt tabɨta
pork terɨhɨ ɨshɨrĩt uje ɨjɨt shũrha. Shish tukuuna uje ich dospa uje tiyem
uje olak ɨluu tokole shɨ ɨtso Jesucristo ɨr ɨluuta.

Agar hn Sara wɨr shɨ õr ɨtso Porrosht ahwoso osiyer.

20 Sehe tuu yok chɨhɨ olak ahɨrpo hn tɨkitkẽr olak titɨm olak uje ma
om. Shish tuu peyuwo tɨsĩr olak. 21 Olak uje sehe ahakõrlo asa ley waa
je Moisés chichewkite sehe tuu atɨmlo yok. ¿Je erahalo ɨnaapo heke

Porrosht chibite asa ley? 22 Porrosht ahwoso tata uje Abraham ir aabo
odekite õr osiyer. Uu ir ijit yet shi tãra õr yilta hn uu ir ijit yet tãra waa
irãhta pishta. 23 Ese ir ijit yet uje tãra waa je õr yila shi shũrha itso erze
pikihnino yewo uje nos õr shũrha, per ese ir ijit yet uje shũrha tãra asa
ir irãhta pishta. Shũrha par uje shuu Porrosht ahwoso yakaha uje chibite
tatim Abrahamkite uje ishim õr ijit. 24 Erze timcher uje õr otiyer wir
shi õr itso erze ahwoso osiyer uje Porrosht chibitkite. Asa õr yilta wate
shi itso erze ley uje Porrosht tatimihi Moisés wahacha kojach Sinaikite.
Wate iich otsii Agar. Uu ir ijit wichi shi õr yilak. 25 Shi Porrosht siteẽta
asa Agar ese kojach Sinaí uje dechi hnimich Arabia. Ese kojach wichi
owich uje Porrosht ishim Moisés erze leykite. Hn siteẽtpo uje asa Agar
wate shi itso ese dit Jerusalén, hn erze oso uje odechi shi õr itso yilo
pork shish sehe oniyokõr erze ley par uje omasaha par Porrosht aabo.
26 Waa Jerusalén ahlta waa je de poõrc wate shi itso uje Porrosht aabo
õr lati. Ich nĩhyok uje õr yilo odechi 27 pork Porrosht ahwoso tatim asa
timcharrza im:

—Owa uje owa ebir ye eyjĩrsh ich tyenij owa aylpa hn ebich. Ye eenape
erze uje ich doso uje aabosh, per ele ahle tyenij owa aylpa pork ma
tokosim owa aabo je asa waa je shi ir abich shuu aabosh.—

28 Pishibo watsaklo, Porrosht chibite lahwoskite uje tyenij Isaac shũrha
hn chibite lahwoso toy par uje shuu eyok shurhãpo heke eyok shurhãpo
itso Isaac, 29 per Agar ye ebirpe, heke ir ijit shurhãkite shi itso duhu
pikihnino yewo uje oshũrha, hn ir ijit shiyokõr mihnikĩhi Sara ir ijit uje
shũrha pork Porrosht chibite lahwoso par uje shũrha. Ele ahle ich oso
oshiyokõr shi itso õr. Erze uje ye odiraha Porroshtpe oshiyokõr mihnikĩhi
Porrosht aabo. 30 Porrosht ahwoso tata uje Porrosht tatim Abraham im:
—Eyuhu wate ejwert asa elta hn ir ijit. Ich ye ompe uje otsehek erze
kushjãro hn oshim pit yet asa elta ir ijit hn oshim pit yet asa erãhta
pishta ir ijit.— 31 Pishibo watsaklo, ich ũru uje titim olak. Ich ye eyok
ilope asa õr yilta ir ijit. Shi eyok itso asa irãhta pishta ir ijit.

Ye ompe ocheeshpo oshiyokõr erze ley.

5 1 Cristo chiyuhu eyokihi erze ley par uje ye erze ley dii eyok deloho,
heke ye ompe uje eeshlopo ahakõrlo erze ley uhulo olak itso uje ir
yilopo. 2 Yok Pablo. Sehe tuu ẽrlo yok uje titim olak. Kimiji ahakõrlo asa
yarta waa je iich otsii sirkunsisyon par eeshilo olak hnitewihi Porrosht
ahir, ich shi ebitilo uje Cristo ye jukur par ishi olak hnitew. 3 Sehe
titim olak. Nos wir hnakirbo uje oshuu oshiyokõr ir yarta ich tyenij nos
oshiyokõr erze ley uje Moisés chichewkite. 4 Olak shi ebitilo uje erze ley
ishi olak hnitewihi Porrosht ahir. Kimiji ahakõrlo uhulo itsorz ich shi
moymlo Cristo, hn shi moymlo toy erze uje Porrosht chibitkite uje shi ye
otiislo Cristo par uje olak owich de Porrosht ahir. 5 Eyok ye yotiis Cristope

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

heke Porrosht ɨchɨbich takashɨm eyok uje yiyem par yɨtĩr Porrosht ahɨr
nehe. 6 Eyok uje ye yotiis Jesucristo kɨmɨjɨ eyok yarta de waa je iich otsɨɨ
sirkunsisyon o kɨmɨjɨ nĩhyok ich shɨ ɨtsye, ye latɨkɨsh. Shɨ uje ye yotiis
Jesucristo hn yahmũr yewo, wɨchɨ uje om.
7 Wap shish ahmũrlo uje ich ũru hn ahakõrlo. ¿Yeẽkpo duhu moymlo
uje ich ũru? 8 Erze ahwoso uje shuu moymlo uje ich ũru ye tãra
Porroshtpe uje chiihla olak wap par uje amsahalo par olak ɨr aabo. 9 Ese
uje sehnyẽr olak ɨr ahwoso ich shɨ ɨtso pan eyhita. Pan eyhita pɨkaap
shuu ese erint tĩr poõrc, hn ɨr ahwoso pɨkaap ich uhurc shuu olak
moymlo uje ich ũru. 10 Yok ye tokotiis uje eyok ɨrhĩch tyenɨj takashɨm
olak par uje shuu olak eyuwo tɨsĩr uje om ɨtso yok. Deeych yet nehe hn
Porrosht sepyẽr pishɨ ese uje shɨ sehnyẽr olak. 11 Pɨshɨbo watsaklo, kɨmɨjɨ
tanɨmɨrãha titɨm oso par uje ochɨbɨte õr yar waa je iich otsɨɨ sirkunsisyon
ich ye wɨr israel oso oniyokõr mɨhnɨkĩhɨ yokpe, hn ye olɨtak uje shɨ Jesús
nohmɨra uje ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr uje tooho krus eeychni, per
oshiyokõr mɨhnɨkĩhɨ yok pork ye tiyokorãha osope par uje ochɨbɨte õr yar.
12 Erze uje shish sehe odihokos olak wɨr uje sehe tuu odiyuhu õr ɨtɨ shɨ
ɨtso uje oshiyokĩhɨ wõjo ochiyuhu ɨtɨ.
13 Pɨshɨbo watsaklo, Porrosht chiihla olak par uje ye erze ley dii olak
delohope. Ye ompe uje ebɨtɨlo uje Porrosht chiyuhu olak shuu ɨtsorz
shɨ par uje ahakõrlo uje ich mɨhnũwo. Ich ma om uje ahmũrloye hn
akashɨmloye. 14 Pork Porrosht ahwoso tata ɨm: —Ahmũr yewo ich shɨ
uhu ɨtso uje ahmũr owa.— Uje ahakõrlo uhulo ɨtsorz ich ye aluwelo
erze ley uje Moisés chichewkite. 15 Per uje etakloye hn ahakosloye ich
shɨ ɨtso uje elɨloye. Abeylshɨp olak par uje ye ehnɨloye. 16 Ma om uje
ahakõrlo uje Porrosht ɨchɨbich tatɨm olak hn ye ahakõrlo erze uje ich
mɨhnũwo uje ahmũrloni, 17 pork erze kuche mɨhnũwo uje de oso õr aho
ye nahmũrpe erze uje Porrosht ɨchɨbich sahmũr, hn Porrosht ɨchɨbich
ɨtspo ye nahmũrpe erze kuche mɨhnũwo uje de oso õr aho uje otsahmũr
oshiyokõr. Erze osiyer ode olak aho hn shish odaliiye, heke ye olak
pwelpe ahakõrlo uje ahmũrlo. 18 Per kɨmɨjɨ asɨmlo Porrosht ɨchɨbich par
uje iyeebe hn ekãhalo ɨr ɨjɨch ich erze ley ye dii olak delohope. 19 Ich
ɨmeheeych uje erze kuche uje de oso õr aho ich mɨhnũwo. Ich om uje
hnakɨrbich umuhu nerãhta ahɨr hn ich om toy uje tɨmcharrza umuhu
dabich ahɨr per ich mĩhnɨk uje ye onõyhi pɨshye ahɨrpe, shɨ omuhuye
ahɨr. Ich mĩhnɨk uje otorãhaye. Ich mĩhnɨk uje tɨmcher tɨmcher oyhĩ yẽr
ahɨr, hn ich mĩhnɨk uje hnakɨrbo hnakɨrbo õyhiye ahɨr. Ich mĩhnɨk uje
yeẽk sahat loshɨpɨt, hn ich mĩhnɨk uje yanak ɨshɨm ɨre loshɨpɨt par shuu
sahat ɨre. Ich mɨhnĩk toy uje pɨkɨhnino hn pɨkɨhnine oshiyokorĩhɨye
oshuu ɨtsorz. Ich mĩhnɨk uje shɨ oshuu deyuwo tɨsĩr shɨ par uje omuhu
tɨmcher õr ahɨr, hn tɨmcher õr ɨtspo, ich mĩhnɨk uje shɨ oshuu deyuwo
tɨsĩr par uje omuhu hnakɨrbo õr ahɨr. 20 Ich mĩhnɨk uje oteeychãha

kojano po ochii ɨr porroshtɨhɨ, hn ich mĩhnɨk uje oshiyokõr oshuu ɨre ɨtso meriko hn oteeychãha topo hn demonyo ochii ɨr porroshtɨhɨ. Ich mĩhnɨk uje shish otsɨtakye, hn ich mĩhnɨk uje oshiyokosye. Ich mĩhnɨk uje otsahmũrpa opota kuche. Ich mĩhnɨk uje ochesdelo shɨchish, hn ich mĩhnɨk uje onarim ɨre sehe oduhu ɨre ma deyo. Ich mĩhnɨk uje oshuu oso otsehek ɨre, hn ich mĩhnɨk uje oshiyokorãha oso õr ahwoso uje ich ye ũrpe par oshuu õya ɨre par oshiyokõr weeta yata. 21 Ich mĩhnɨk uje opota yewo õr kushjãro hn ich mĩhnɨk uje oshuu yɨkɨch sẽhi ɨre. Ich mĩhnɨk uje oshiyokõr õr ahmiyo par oteeychãha kojano po ochii ɨr porroshtɨhɨ hn ich mĩhnɨk nos wɨr kuche yewo uje ɨtso erze. Titɨm olakni hn ele ahle ich titɨm olakpo. Nos wɨr erze uje oshiyokõr oshuu ɨtsorz ich nĩhyok õr owich Porrosht ahɨr.

22 Porrosht Ɨchɨbich ye duhu ahakõrlope erze mɨhnũwo duhu ɨlorz. Wɨchɨ shuu ahmũrloye, hn shuu olak aho kɨɨs, hn shuu olak aho kɨɨsɨhɨ Porrosht. Wɨchɨ shuu entɨloye, hn shish shuu olak ɨle om. Wɨchɨ shuu ahakõrlo omɨhɨ oso yewo, hn shuu nos ahakõrlo uje athɨlo. 23 Wɨchɨ ye duhu olak ehnitope, hn shuu erahalo abeylo olak par uje ye ahakõrlope uje ich mĩhnɨk. Nĩhyok ye leyɨrãsh par uje sontew erze uje Porrosht Ɨchɨbich shiyokorĩhɨ eyok aho. 24 Erze uje ye olotiis Jesucristope wɨr shɨ õr ɨtso uje otoy oyehe krus eeych pork oym deluu uje mɨhnũ. 25 Uje yɨbɨtɨlo uje Porrosht Ɨchɨbich iyeebe hn yiyehelo ɨr nẽr, heke tyenɨj yiyokõrlo uje Porrosht Ɨchɨbich tatɨm eyok. 26 Ye eyok narim eyok hn ye yuhu yewo onarim eyok hn ye yobɨta erze uje õr deyo õr ɨbiyo.

Porrosht aabo tyenɨj otakashɨmye.

6 1 Pɨshɨbo watsaklo, uje eyok leshtɨk yeẽk ye ewenta erze kuche mɨhnũwo hn shiyokõr, ich olak uje ahakõrlo uje Porrosht Ɨchɨbich sahmũr tyenɨj akɨtlo ɨre per ye atsɨrãhalo olak ahwoso uje akɨtlo ɨre hn uhulo niyokõr uje Porrosht sahmũr. Kal olak nohmɨr tyenɨj tɨbey ɨre par uje ye niyokõr uje mɨhnĩk toy. 2 Akashɨmloye. Uje ahakõrlo uhulo ɨtsorz ich ahakõrlo erze ley uje Cristo chɨbɨtkite. 3 Kɨmɨjɨ yeẽk narim ɨre chɨbɨte ɨre uje ich dich per wɨchɨ ye dichpe ich shɨ sehnyẽr ɨre. 4 Kal olak nohmɨr tyenɨj teychɨm debiyo kɨmɨjɨ tokole om o kɨmɨjɨ ye tokolpe, heke ich olak aho kɨɨsɨhɨ olak ɨbiyo hn ye atha uje ebiyo ma tokole om je ese yet. 5 Kal olak nohmɨr tyenɨj tɨbey uje shiyokõr par uje tokole om.

6 Nos wɨr erze uje ochunt Porrosht ahwoso tyenɨj otakashɨm ese uje shiyokorãha õr oshɨm ɨre uje ich om. 7 Ye ehnyẽrlo olak. Nĩhyok uje yeẽk pwele sehnyẽr Porrosht. Erze uje ochukwẽr tyenɨj ochekushu nehe. 8 Heke uje yeẽk shiyokõr uje mɨhnũwo ich shɨ ɨtso uje chukwẽr jõro uje mɨhnũwo. Uje terɨhɨ ɨshɨrĩt nehe par uje chekushu ich shɨ chekushu ɨr jõro ee uje ich mɨhnũwo. Shiyokõr uje mĩhnɨk heke erze mɨhnũwo tyenɨj seya ɨre waa urhuta bahluta ehet nehe. Uje yeẽk shiyokõr uje Porrosht

ɨchɨbich sahmũr ich shɨ ɨtso uje chukwẽr ɨr jõro uje ich om heke tyenɨj
chekushu ɨr ee uje ich om. Wɨchɨ ese ɨr ɨkɨrĩt uje yelɨj nɨhna ɨre. 9 Ye
yuhu patɨm eyok uje yiyokõrlo uje ich om pork uje terɨhɨ ɨshɨrĩt nehe ich
eyok premyo de kɨmɨjɨ ye yukwimpe. 10 Par uje eyok premyo de, uje eyok
pwele ich shish nos tyenɨj yakashɨmlo oso, per ma tyenɨj yiyokõrlo om
par erze Porrosht aabo yewo.

Porrosht shuu daabo õr ɨluu kɨneheni.

11 Ich hutɨta uhurc heke tichew tĩra pɨhmta. Eychɨmlo ehni piche ich
deyo heke erahalo uje ana hutɨta tãra yok.
12 Wɨr erze uje onarim ɨre sehe oduhu oniyokõr olak yarta waa je iich
otsɨɨ sirkunsisyon. Sehe oniyokõr oduhu ɨlorz shɨ par uje erze oso ye
oniyokõr mɨhnɨkĩhɨ õrpe uje otsanɨmɨrãha otatɨm oso uje Jesús tooho
krus eeych par uje ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr. 13 Erze uje sehe
oniyokõr õr yar hn erze uje õr yarta de tyenɨj oshiyokõr asa ley waa je
Moisés chichewkite, per ye oniyokõrpe. Shɨ sehe odɨbɨte olak yarta par
uje õr pwele otata uje ochɨbɨte olak yar hn onarim ɨre oshuu ɨtsorz. 14 Par
yok ich ye tahmũrpe uje yok narim yok. Shɨ tahmũr uje yok narim eyok
ɨrhĩch Jesucristo uje tooho krus eeychkite. Ich shɨ ɨtso uje erze kuche
mɨhnũwo uje de nãhu ĩrmo tooho ese krus eeych toy heke ich shɨ ɨtso
uje tɨkɨtɨ tokõya Cristo krus eeych pork tokoym erze kuche mɨhnũwo
uje de nãhu ĩrmo. 15 Ich ye latɨkɨsh kɨmɨjɨ asa yarta de waa je iich otsɨɨ
sirkunsisyon o kɨmɨjɨ nĩhyok. Ese uje nos oso õr nesita wɨchɨ uje Porrosht
shuu õr ɨluu kɨnẽhe ich shuu õr ahlo. 16 Sehe tuu Porrosht duhu nos wɨr
õr aho kɨɨs erze uje shɨ ye olotiis Cristope hn ye odɨbɨte õr yarta ɨtso uje
tichew tɨbɨte ana hutɨta. Sehe tuu Porrosht nuuna uje õr losuhlaabo hn
dosɨr õr toy. Erze Porrosht ɨr aabo wɨr uje Porrosht chiihla õr.
17 Ich ye tahmũrpe uje oshiyokos yokpo nehe shɨ pork sehe odɨbɨte erze
Porrosht aabo õr yar. Ahnũwo pobɨlo de piyũhurrza pork oso otsepyẽr
yok. Erze pobɨlo shuu ɨmeheeych uje tanɨmɨrãha titɨm oso Jesús per ye
titɨm oso uje tyenɨj ochɨbɨte asa yartape waa je iich otsɨɨ sirkunsisyon
heke ich otsɨtak yok hn otsepyẽr yok oshuu ɨtsorz.
18 Pɨshɨbo watsaklo, sehe tuu eyok ɨrhĩch Jesucristo dosɨr olak. Shɨ
ahnũwo uje titɨm olak.

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

Efesios

Pablo ɨshɨm Porrosht aabo õr saludo.

1 1 Yok Pablo. Porrosht chiihla yok par yok Jesucristo ɨr apóstol.
Tichew ana hutɨta par tokosɨm olak uje olak Porrosht aabo uje ye
otiislo eyok ɨrhĩch Jesucristope, uje olak dechɨ dɨt Efeso. 2 Sehe tuu eyok
Deych Porrosht hn eyok ɨrhĩch Jesucristo odosɨr olak hn oduhu olak aho
kɨɨs.

Porrosht shiyokõr kuche om par daabo.

3 Pɨshɨbo watsaklo, oyeeychãha eyok Deych Porrosht, uu eyok ɨrhĩch
Jesucristo ɨr Deych. Wɨchɨ uje sosɨr eyok pork ye yotiis Cristope. Sosɨr
eyok uje nos ɨshɨm eyok erze kuche om uje tãra ɨre. 4 Uje ehn yahpaa
Porrosht niyokõr nãhu ɨrmõkite ɨchii chiihla eyok par uje ye yotiis eyok
ɨrhĩch Jesucristope heke eyok ɨr aabo. Ele ahle nĩhyok ye eyok hnɨtew
chɨhɨ Porrosht ahɨrpe heke ye latɨk pwele tatehe Porrosht ɨle ɨkɨch uje
eyok hnɨtew dechɨ. 5 Porrosht ich sahmũr pishɨ eyok. Uje ehn yahpaa
niyokõr nãhu ɨrmõkite ɨchii chɨbɨte uje eyok tyenɨj yomsaha par ɨr
aabo pork Jesucristo tyenɨj ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr. Porrosht
chɨbɨtkite shuu ɨtsorz shɨ pork wɨchɨ sahmũr shiyokõr shuu ɨtsorz.
6 Heke nos yeeychãhalo Porrosht pork shuu yomsaha par eyok ɨr aaboni.
Nĩhyok ye duhu bahatɨkɨsh uje sosɨr eyoklo pork ye yotiis ɨr Ijɨtpe uje ich
sahmũrpa. 7 Shɨ Cristo wɨchɨ uje tooho eyok hn ɨr armɨsta noshɨhɨ krus
eeych par uje ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr. Heke Porrosht perdonar
eyok erze kuche mɨhnũwo uje yiyokõrlo shɨ pork sahmũr sosɨr eyok.
8 Porrosht sosɨr pishɨ eyok, 9 pork shuu eyok eykdeyo hn shuu yɨraha uje
ɨre sahmũr, hn shuu yɨraha uje Cristo tɨrẽtni par ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ
Porrosht ahɨr. Shɨ tyenɨj ye yotiis ɨre par uje yomsaha par eyok ɨr aabo,
per erze yewo ye odɨrehepe uje Porrosht shiyokorĩhɨ eyokloni. 10 Uje
terĩhɨ ese ɨshɨrĩt nehe ich Porrosht nos nɨshii kuche uje de poõrc hn
uje de hnɨmich par uje Cristo masaha par õr bahluwa hn nos tɨbey õr.
11 Porrosht chiihla eyok wapkite pork chɨraha uje deeych yet nehe hn ye
yotiis Cristo heke nos shuu tokole shɨ ɨtso uje ɨre chɨbɨte wapkite 12 par

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

uje õryok webich oso uje ye oyotiis Cristope ich Porrosht ɨshɨmɨhɨ õryok
ɨkɨrĩt shɨ par uje oyeeychãha ɨre hn oyuhu ɨre dich. 13 Olak ɨtspo, entloni
erze ahwoso uje ich ũru uje Cristo ɨshɨ olak hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite,
hn ye otiislo Cristope, heke Porrosht ɨshɨm olak Dechɨbich uje chɨbɨte
wapkite par uje ɨshɨm eyok. Ese Porrosht Ɨchɨbich uje de eyok aho wɨchɨ
yarta 14 uje shuu ɨmeheeych uje eyok owich dechɨ Porrosht ahɨr. Deech
yet nehe uje yaachĩhɨlo wahacha Porrosht ahɨr ich yomsaha eyok owich,
heke shish yeeychãhalo ɨre hn yuhu ɨre dich.

Pablo shish orar sapur Porrosht par uje shuu õr eykdeyo.

15 Pɨshɨbo watsaklo, tukunt uje olak ye otiislo eyok Ɨrhĩch Jesuspe hn
tukunt uje ahmũrlo erze Porrosht aabo yewo toy, 16 heke shish tɨkɨnshɨp
Porrosht par olak, hn shish yok orar tapur Porrosht par olak. 17 Shish
tapur eyok Ɨrhĩch Jesucristo ɨr Porrosht. Wɨchɨ uu ɨr Deych. Sehe tuu
duhu olak eykdeyo hn duhu ma erahalo pishɨ ɨre. Ich om uje oso oshuu
Porrosht dich. 18 Shish tapur Porrosht par uje sehe tuu duhu ma erahalo ɨr
ɨluu. Sehe tuu erahalo uje Porrosht chiihla olak par ɨshɨm olak kuche uje
ich om nehe. Wɨr ich ɨhĩrt pisho erze uje yesh Porrosht tɨbey par ɨshɨm
daabo nehe. 19 Hn shish tapur Porrosht par uje sehe tuu duhu erahalo
lakɨrbo uje ich deyo. Nĩhyok ye uhurztɨkɨsh. Chĩra erze lakɨrbo uje sosɨr
eyok uje eyok ɨr aabo. 20 Chĩra erze lakɨrbo uje shuu Cristo ɨkponi hn
tokolɨhɨ erze topo õr ahɨr hn shuu sakaha naãchta pork wɨchɨ ich dich
toy. 21 Porrosht shuu Cristo ma dich je nos wɨr erze uje õr ukurbo de ele
ahle hn uje de nehe. 22 Porrosht nos chɨbɨte erze kuche Cristo ɨr hnɨte uut
pork nos serz heke nos de ɨr hme hn chɨbɨte toy uje Cristo wɨchɨ bahlut
uje nos tɨbey Porrosht aabo shɨ ɨtso uje ɨre õr huta, 23 hn Porrosht aabo
wɨr shɨ õr ɨtso Cristo yũhurrza. Cristo nos de ĩrmo lekɨtiyo hn poõrc.

Eyok Porrosht aabo shɨ pork sahmũr eyok.

2 1 Titɨm olak. Wap shɨ olak ɨtso topo pork ye erahalo Porroshtpe.
Shɨ tyenɨj etĩrlo urhuta bahluta ehet nehe pork shish ahakõrlo uje
ich mɨhnũwo heke olak hnɨtew de Porrosht ahɨr. 2 Shɨ olak ɨtso erze oso
yewo uje ode nãhu ĩrmo uje shish oshiyokõr uje ich mɨhnũwo. Shish olak
de Satanás ɨr hme uje dechɨ poõrc pehet hn shuu oso oshiyokõr uje ɨre
sahmũr, erze uje ye oniyokõrpe uje Porrosht sahmũr. 3 Antni nos yiyokõr
shɨ ɨtso õr ɨre. Shish yiyokõr erze kuche mɨhnũwo uje yahmũr. Yuhu eyok
eyuwo tɨsĩrni par uje yiyokõr. Uje eyok shũrha ɨchii ɨtsorz heke Porrosht
tyenɨj sepyẽr eyok. Shɨ eyok ɨtso erze oso yewo uje ode nãhu ĩrmo, 4 per
Porrosht chuuna uje eyok losuhlaabo hn sahmũrpa eyok 5 heke uje ehn
yiyokõr uje ich mɨhnũwo uje tyenɨj shuu Porrosht sepyẽr eyok nehe ɨchii
ye yotiis Cristope heke Porrosht ɨshɨm eyok ese ɨkɨrĩt uje de ɨre ahɨr.
Shɨ ɨshɨmɨhɨ eyok pork sahmũr eyok. 6 Porrosht tyenɨj shuu eyok ɨkpo

nehe shuu ɨtso uje shuu Cristo ɨkponi hn tyenɨj shuu yiyakaha Cristo
ahɨr wahacha poõrc nehe, 7 par uje shuu yɨraha nehe uje ɨre ich sahmũr
pishɨ eyok shɨ pork ye yotiis Jesucristope. 8 Porrosht sahmũr pishɨ olak
toy heke ɨshɨm olak ese owich uje de ɨre ahɨr shɨ pork ye otiislo ɨrpe.
Ye olak pwele uje ahakõrlo kuche par uje uhulo Porrosht ɨshɨm olak ese
ɨkɨrĩt. 9 Shɨ Porrosht wɨchɨ uje ɨshɨmɨhɨ olak heke nĩhyok yeẽk uje narim
ɨrehe wahacha poõrc shuu ɨtsorz. 10 Shɨ Porrosht shiyokõr eyok shuu eyok
kɨnãho shɨ pork ye yotiis Jesucristope par uje yiyokõrlo erze uje ich om
uje Porrosht chɨbɨte wapkite par uje shish yiyokõrlo.

Cristo shuu eyok aho kɨɨsɨhɨye.

11 Olak uje ye olak israel osope ye ekeylo uje olak dihipo kɨnãho. Erze
israel oso otata uje olak kɨnãho pork nĩhyok ye olak yarta chɨhɨpe waa
je iich otsɨɨ sirkunsisyon. Erze uje õr yarta de wɨr israel oso. Ochɨbɨte
õr asa yarta pork Porrosht chiihla õr per shɨ hnakɨrbo wɨr uje ochɨbɨte
duhu hnakɨrbo õr yarta. 12 Ye ekeylo uje antni ye erahalo Cristope, hn
ye meylo erze israel osope heke erze ahwoso uje Porrosht chɨbɨtkite wɨr
ye par olakpe, shɨ par israel oso. Olak uje olak de nãhu ĩrmo ye anemlo
Porroshtpe par uje etĩrlo ahɨr nehe, hn ye eeychãhalo Porroshtpe. Shɨ
eeychãhalo porrosht kɨnãho. 13 Antni olak dukuhlehe Porrosht per ele
ahle ich ye olak dukuhlehepe shɨ pork ye otiislo uje Jesucristo tooho
krus eeych hn ɨr armɨsta noshɨ. Wɨchɨ uje ɨshɨ olak hnɨtewɨhɨ Porrosht
ahɨr heke olak owich de ɨre ahɨr. 14 Cristo wɨchɨ uje nos shuu eyok aho
kɨɨsɨhɨye pork shuu ɨtso erze israel oso hn erze dihipo kɨnãho uje ode
lekɨtiyo. Wɨr otsɨtakye shɨ ɨtso uje moraylt de õr ehet per ɨre shuu õr
aho kɨɨsɨhɨye heke chiyuhu ese uje ɨtso moraylt. 15 Uje Cristo tooho krus
eeychkite ich chɨbɨte uje asa ley waa je Moisés chichewkite ich ye jukur.
Antni israel oso wɨr õr weeta nohmɨra hn nos wɨr dihipo kɨnãho wɨr
õr weeta kɨnaha. Cristo nos shuu otakasho lawich par uje shɨ õr weeta
nohmɨra de, shɨ erze uje ye olotiis ɨrpe. Heke shuu erze israel oso hn erze
dihipo kɨnãho õr aho kɨɨsɨhɨye. 16 Uje Cristo tooho krus eeychkite ich
nos ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr. Cristo shuu õr weeta nohmɨra erze
dihipo kɨnãho hn erze israel oso par uje ye odɨtakyepe. 17 Cristo taãchkite
par ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr hn shuu oyanɨmɨrãha lahwoso
oyitɨm olak uje olak dukuhlehe Porrosht hn oyitɨm erze israel oso uje ye
odukuhlehepe par uje oyuhu erze israel oso hn erze dihipo kɨnãho õr aho
kɨɨsɨhɨye hn oyuhu õr aho kɨɨsɨhɨ Porrosht toy. 18 Olak uje olak dukuhlehe
Porroshtni hn õryok uje ye õryok dukuhlehe Porroshtpe ele ahle ich eyok
ye yotiis Cristope heke Porrosht ɨchɨbich nohmɨra de eyok aho. Wɨchɨ
takashɨm eyok uje eyok orar yapur Porrosht ich shɨ ɨtso uje yɨtĩr ɨre.
19 Heke olak ich ye olak ɨlo erze dihipo kɨnãhope uje shɨ otĩr hnɨmich yet
otekɨrɨhɨ hn deeych yet ich ocheeshpo. Ele ahle ich olak kɨnãho pork olak

owich de Porrosht ahɨr pork olak ɨr iiso ɨtso erze ɨr iiso yewo pork ich
olak Porrosht aabo. 20 Shɨ õryok ɨtso puertɨt uje oshiyokõr pork ye oyotiis
erze apóstole hn erze profeta poruwo wɨshɨ õr ahwospe heke wɨr õr ɨtso
uhwɨrbe uje ochihĩtsɨm hn shɨ õryok ɨtso puert ujuwo. Jesucristo wɨchɨ
ɨtso ese kutich 21 uje sontew ese puertɨt par uje ye kaype. Heke shɨ õryok
Porrosht ɨr templo uje yesh oshiyokõr. 22 Olak owich de toy ese Porrosht
ihyuch pork Porrosht Ɨchɨbich de eyok aho.

Pablo sanɨmɨrãha Porrosht ahwoso tatɨm dihipo kɨnãho.

3 1 Yok Pablo. Yok de karsel ehet shɨ pork tanɨmɨrãha Jesucristo ɨr
ahwosni uje ɨre tooho krus eeych hn ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr
hn titɨm olak uje olak dihipo kɨnãho, heke oshiyeru yok. Par yok ich shɨ
Jesucristo wɨchɨ uje shiyeru yok, ye osope. 2 Tɨbɨte uje ich erahalo uje
Porrosht ɨshɨm yok ahnũwo pɨbiyo uje ich ɨhĩrt pisho par uje tiyokorãha
olak. 3 Porrosht tatɨm yok lahwoso par uje tiyokorãha oso. Tichew tɨbɨte
ana hutɨta ehet tuu ahwoso arhaabo. Antni ye oso odɨrehepe erze uje
Porrosht tatɨm yok. 4 Uje olak ler ana hutɨta ich erahalo erze uje Porrosht
tatɨm yokni, erze uje Cristo shiyokõr par eyoklo. 5 Porrosht ye tatɨm õryok
poruwo wɨshɨ petɨkni hnii olak poruwo wɨshɨ par uje ochɨraha, per ele
ahle shuu Dechɨbich tatɨm erze ɨr apóstole hn profeta. 6 Porrosht tatɨm
yok shuu ɨtsorz. Erze uje ye õr israel osope kɨmɨjɨ ye olotiis Jesucristo
ich õr owich de Porrosht ahɨr shɨ õr ɨtso erze israel oso. Erze ahwoso uje
Porrosht chɨbɨte par israel oso wɨr par erze dihipo kɨnãho toy. Erze israel
oso hn erze dihipo kɨnãho wɨr õr weeta nohmɨra shɨ pork ye olotiis uje
Cristo ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite, heke ich õr owich de Porrosht
ahɨr. 7 Ele ahle ich Porrosht ɨshɨm yok erze obiyo shɨ pork sahmũr shuu
tanɨmɨrãha titɨm oso uje Jesucristo ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite
hn wɨchɨ takashɨm yok chĩra dakɨrbo. 8 Erze Porrosht aabo wɨr ma õr
ɨluu om je yok pork antni tiyokõr mɨhnɨkĩhɨ õr, per Porrosht ɨshɨm yok
erze obiyo par uje tanɨmɨrãha ɨr ahwoso titɨm erze dihipo kɨnãho uje
Cristo ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr. Erze uje Cristo shiyokõr par eyok
ich nĩhyok ye latɨk pwele chɨbɨte ɨr bahat pork ich dichpa. 9 Sehe nos
titɨm oso erze uje Porrosht shiyokõr par eyok, erze uje õryok poruwo
wɨshɨ ye odɨrehepe hnii olak poruwo wɨshɨ ye odɨrehepe. Porrosht
wɨchɨ uje nos shiyokõr erze kuche uje de. 10 Porrosht chɨbɨte uje ɨr aabo
oshuu ɨmeheeych uje ɨre ukurbo deyo de hn eykdeyo heke erze uje ode
poõrc omo õr hn ochɨraha toy. 11 Uje ehn yahpaa Porrosht niyokõr nãhu
ɨrmõkite ɨchii chɨbɨte uje tyenɨj tokole ɨtsorz heke eyok Ɨrhĩch Jesucristo
shuu tokole ɨtsorz. 12 Ele ahle uje nos eyok orar ich eyok dechɨ Porrosht
ɨle ɨkɨch. Ye yɨpookpe pork ye yotiis Jesucristope. 13 Uje yok de lɨka karsel
ehet shɨ pork tanɨmɨrãha erze ahwoso oomo titɨm olakni ich ye uhu olak
dosdarakɨhɨ yok pork erze uje tĩr yok ich narim olak.

Cristo sahmũr pishɨ Porrosht aabo.

14 Porrosht shiyokõr kuchɨt uje ich ɨhĩrtpa par eyok heke ich shuu
tokotsa pɨte hnɨmichɨhɨ eyok Deych Porrosht ɨle ɨkɨch. 15 Nos wɨr Porrosht
aabo uje ode poõrc hn uje ode lɨka hnɨmich ich nos õr iiyo tãra uu õr
Deych Porrosht. 16 Yok orar tapur Porrosht par uje shuu Dechɨbich uje de
olak aho ɨshɨm olak ukurbo uje tãra Porrosht. Ɨr ukurbo ich deyo. 17 Sehe
tuu Cristo debuhu olak aho shɨ pork ye otiislo ɨrpe heke ahmũrlopa
Jesucristo hn ye olak koswãha ɨrpe. 18 Heke olak pwele erahalo uje Cristo
sahmũr pishɨ olak ɨtso erze Porrosht aabo yewo ochɨraha uje Jesucristo
sahmũr pishɨ õr. Wɨchɨ ich ye uhurtɨkɨsh uje sahmũr õr, shɨ ɨtso uje ich
ehet dich hn shɨ ɨtso uje berzakpa hn shɨ ɨtso uje porĩt hn shɨ ɨtso uje ich
yaka. 19 Sehe tuu erahalo uje Cristo sahmũr pishɨ olak shuu ɨtsorz. Nĩhyok
yeẽk pwele tɨskẽr pork ich ye uhurtɨkɨsh uje sahmũr olak. Uje erahalo ɨre
ɨtsorz ich olak ɨluu ɨtso uu Porrosht ɨr ɨluu. 20 Porrosht ɨr ukurbo de eyok
aho par uje nɨshii eyok ɨluu. Chĩra lakɨrbo uje de eyok aho ich ɨre pwele
shiyokõr shuu iyuwe erze uje yapur ɨre hn shuu iyuwe toy erze uje yuhu
eyok eyuwo tɨsĩr. 21 Sehe tuu nos wɨr Porrosht aabo shish oduhu Porrosht
ich dich. Wɨr uje ye olotiis Jesucristope. Uje oniyokõr oduhu ɨlorz ich
ɨhĩrtpa.

Porrosht Ɨchɨbich shuu Porrosht aabo õr eyuwo ɨtsye.

4 1 Yok de karsel ehet shɨ pork tiyokõr eyok Ɨrhĩch ɨr ɨbiyo. Porrosht
chiihla olak par olak ɨr aabo heke shish tyenɨj ahakõrlo uje ich om
pork ye ompe erze uje Porrosht chiihla õr oshiyokõr uje ich mɨhnũwo.
2 Ye olak narim olak, hn ye uhu olak ɨljaabo. Tyenɨj enthɨlo pishɨ olak
leshɨbo, hn tyenɨj olak ewenta õr hn ahmũrloye pork 3 Porrosht Ɨchɨbich
sehe duhu olak aho kɨɨsɨhɨye. Enaha olak par uje ye ontɨlo Porrosht
Ɨchɨbich. Akashɨlo olak eyuwo par uje ye etakloye uhulo olak kara.
4 Porrosht ɨr aabo shɨ õr weeta sohmɨra. Porrosht Ɨchɨbich de õr aho.
Wɨchɨ shɨ sohmɨra. Uje omasaha par Porrosht aabo, ich shuu ochɨraha uje
õr owich de Porrosht ahɨr. Nĩhyok ye owich kɨnehẽtɨkɨsh. 5 Eyok Ɨrhĩch
shɨ sohmɨra. Shɨ tyenɨj ye yotiis ɨre, nĩhyok ye ɨluu kɨnaharãsh uje shuu
yomsaha par Porrosht aabo. Otohɨrm oso shɨ par shuu ɨmeheeych uje wɨr
Porrosht aabo pork ye olotiis Cristope. Nĩhyok ye ɨluu kɨnaharãsh par
uje otohɨrm õr. 6 Shɨ Porrosht sohmɨra de, wɨchɨ uu nos eyok Deych hn
uu eyok bahlut pisht. Wɨchɨ uje shuu nos oshiyokõr debiyo, hn Porrosht
Ɨchɨbich de eyok aho.
7 Per Cristo nos ɨshɨm eyok kal nohmɨra lakɨrbo par uje yakashɨmloye.
Cristo ɨshɨm eyok uje ɨre sahmũr, 8 pork Porrosht ahwoso tata shuu ɨtsorz
ɨm: —Uje terɨhɨ ɨshɨrĩt uje Cristo hno tĩr poõrc ich hnoy erze oso ich
okɨhniya uje ode ese owich uje ye õr pwele otokolpe seya õr poõrc hn

ɨshɨm yewo lakɨrbo uje ode lɨka ĩrmo par otakashɨmye.— 9 ¿Duhu ɨnaapo
uje tata uje hno tĩr poõrc? Shuu ɨmeheeych uje tyenɨj ihnɨmich wap,
hn hno tĩr uje topo õr ɨchɨbiyo ode ese owich uje de hnɨmich uut pisht.
10 Ese Cristo uje ihnɨmichni shiyehe wɨchɨ ɨre uje ich hno tĩr ma porĩt par
uje nos tɨbey lekɨtiyo. 11 Heke Cristo ɨshɨm lakɨrbo kal nohmɨra par uje
omasaha par apóstole, hn yewo omasaha par profeta, hn yewo omasaha
par odɨrkii ɨr ahwoso otsanɨmɨrãha oshuu oso omasaha par Porrosht
aabo, hn yewo par õr bahluwo par otɨbey Porrosht aabo, hn yewo par
uje oshiyokorãha Porrosht aabo. 12 Heke Cristo ɨshɨm erze Porrosht aabo
lakɨrbo par uje oshiyokõr ɨr ɨbiyo, hn par uje ma shuu õr ɨluu om 13 nehech
terĩhɨ uhurc nehe ich nos eyok eyuwo ɨtsye uje ye yotiis Cristope, hn ich
nos yɨrahalopa Porrosht ɨr Ijɨt. Uje yomsaha par eyok Porrosht aabo ich
shɨ eyok eyuwo ɨtso pɨkɨhnint per uje yɨraha eyok eyuwo ich shɨ eyok ɨtso
hnakɨrbo nehech eyok ɨluu ɨtso Cristo ɨr ɨluu 14 par uje ich ye eyok ɨlo erze
pɨkɨhninope uje nos ochɨbɨte uje erze oso õr ahwoso ich ũru, heke õya
yewo hn deeych yet õya yetpo. Erze oso ochɨbɨte ɨre uje ich õr eykdeyo
per shɨ par uje otsehnyẽr oso. 15 Ye ompe uje yiyokõrlo yuhu eyok ɨtso õr.
Ma om uje shish yiita uje ich ũru hn yahmũrloye. Uje yiita yuhu ɨtsorz ich
ma shish eyok ɨluu ɨtso Cristo ɨr ɨluu. Wɨchɨ uu Porrosht aabo õr Yɨnsɨrc.
Cristo wɨchɨ uu õr huta 16 hn ɨr aabo wɨr õr ɨtso ɨr yũhurrza. Shɨ ɨtso uje
õr ɨtɨso tehĩye par uje ochishew obiyo hn nos tokole om pork nos õr ɨkiyo
om, heke nos otakasho lawich hn otsahmũrye heke õr ɨluu tokole ma om.

Porrosht ɨshɨm daabo õr ɨluu ahle.

17 Eyok ɨrhĩch sehe duhu titɨm olak uje ye ahakõrlo uhulo olak ɨlo erze
uje ye odɨraha Porroshtpe. Wɨr shɨ oshiyokõr erze kuche mɨhnũwo uje
oshuu deyuwo tɨsĩr. 18 Shɨ õr eyuwo ɨtso uje ode dɨhlelta. Nĩhyok õr ɨkɨrĩt
Porrosht ahɨr pork ye odɨraha ɨrpe. Shɨ oshuu dehe kata. 19 Ye onuuna
Porrosht ahwospe hn otsɨnãha ɨre par uje oshiyokõr erze kuche mɨhnũwo
uje ich ma otsahmũr. 20 Cristo ɨr ahwoso ye duhu ahakõrlope erze kuch
mɨhnũwo uhulo olak ɨlo õr. 21 Tɨbɨte uje erahalo Cristo ɨr ahwoso pork
Cristo shiyokorãha olak, hn Cristo ɨr ahwoso ich ũru. 22 Olak tyenɨj
moymlo erze olak ɨluu ɨler uje antni shɨ ahakõrlo pork ich ahmũrlo
ahakõrlo erze mɨhnũwo. Wɨr shuu olak ɨluu ma mɨhnũ. 23 Ele ahle ich
tyenɨj enshiilo olak eyuwo pork olak ɨluu ich ahle 24 uhu ɨlo uje anaha
olak ɨshuwo ahlo pork Porrosht shuu olak ɨluu ahle shɨ ɨtso ɨr ɨluuta.
Ich ɨmeheeych uje olak ɨluuta ich ahle pork ahakõrlo uje ich om, hn
ye ahakõrlope uje ich mɨhnũwo, 25 heke tyenɨj moymlo uje athɨlo olak
ukushiĩ par olak leshɨbo. Shish tyenɨj athɨlo uje ich ũru pork nos eyok shɨ
ɨtso Cristo ɨr yũhurrza.
26 Uje aas olak uulo ich ye ahakõrlo uje ich mĩhnɨk. Ye ompe uje aas
olak uulo nehech uhulo deeych yaka 27 par uje ye asɨmlo Satanás olak par

uje sehnyẽr olak. 28 Porrosht aap uje ich echiki tyenij iim uje tohir. Ich
ma om uje tyenij chish obiyo, hn shiyokõr erze obiyo uje ich om par uje
pwele serz kuchit hn takashim erze uje losuhlaabo uje kuche nihyokĩhi õr
ahir. 29 Ye eyuhulo olak ahwosoho uje ich mihnũwo olak ahwo. Shi tyenij
eyuhulo olak ahwoso uje ich om par õr ire otẽr heke akashimlo õr uhulo
itsorz. 30 Ye uhulo Porrosht Ichibich dosdarak. Wichi yarta uje Porrosht
chibite olak aho nehech terihi ese deeych uje Porrosht hnoy daabo nehe.
31 Moymlo uje uhulo olak ehnito hn atsirãha olak ahwoso olak leshibo, hn
ye ompe uje moymihilo olak ehemuro olak aho. Ye etaklo yewo. Moymlo
uje aas olak uulo hn ebichlo, hn ye eyuhulo olak ahwoso mihnũwo. Ye
eyuhulo olak ahwoso uje ye ompe uje shuu olak yewo opook. Moymlo
uje sehe tuklo yewo uhulo dospa. 32 Tyenij akashimloye. Tyenij eenilo uje
olak leshibo õr losuhlaabo, hn olak perdonarye itso Porrosht uje perdonar
olak pork Cristo ishi olak hnitewihi Porrosht ahirkite.

Porrosht aabo õr iluu ahle.

5 1 Heke tyenij eẽtlo olak Deych Porrosht pork olak ir aabo. Ich
sahmũr olak. 2 Tyenij shish ahmũrloye uhulo itso Cristo uje
sahmũr eyok, heke ishim ire oso par uje oshuu oshuu toy par uje ishi
eyok hnitewihi Porrosht ahir. Wichi shi itso kuche uje aat ehmuuj uje
oshimihi Porrosht uje ire sahmũr. 3 Olak uje olak Porrosht aabo ye ompe
uje uhu olak eyuwo tisĩr erze mihnũwo uje erze hnakirbo hn timcher
oshiyokorĩhiye uje ye ohnõyhi pishye ahirpe. Ye ompe uje uhu olak
eyuwo tisĩr erze mihnũwo uje timcher oshiyokĩhi yẽr uje õhyi yẽr ahir,
hn hnakirbo õr itspo uje oshiyokorĩhiye hn õhyiye ahir, hn uje yeẽk sahat
loshipit, hn uje yanak shuu loshipit sahat ire. Ye ompe uje pikihnino
hn pikihnine oshiyokorĩhiye toy oshuu itso õr. Ye ompe uje ekuturãha
olak kuche pork olak Porrosht aabo. 4 Ye ompe uje ekitkẽrlo timcher hn
shi uhu olak eyuwo mihnũwo hn timcher olak itspo ye ompe ekitkẽrlo
hnakirbo hn uhu olak eyuwo mihnũwo. Ye uhu olak ilo totihlo uje shi
ochiyuhu lahwoso uje ye jukur. Ye ompe uje athilo kuche mihnũwo par
uhu oso oyana, pork ye ompe uje Porrosht aabo oshuu itsorz. Ma om uje
yinship Porrosht. 5 Tyenij erahalo uje ich ũrpa uje õr owich nihyokĩhi
Porrosht ahir erze hnakirbo hn timcher uje oshiyokorĩhiye uje ye ohnõyhi
pishye ahirpe, hn erze timcher uje oshiyokorĩhi yẽr hn õhyi yẽr ahir,
hn erze hnakirbo õr itspo erze uje oshiyokorĩhiye hn õhyiye ahir, hn
erze uje otsahat loshipo, hn erze uje shuu loshipo sahat ire. Erze uje
shish ochukutirãha ire kuche wir shi itso uje oteychãha kuche ochii ir
porroshtihi, nĩhyok õr owich Cristo ahir, hnii Porrosht ahir.
6 Ye ompe uje asimlo olak oso par uje otsehnyẽr olak ochĩra lahwoso
uje ye ũrpe pork erze mihnũwo uje oshiyokorĩhiye hn oshiyokorĩhi yẽr
ich shuu Porrosht sitak pishi õr, heke tyenij sepyẽr õr ich shuu dospa. Wir

erze uje ye oniyokõrpe uje Porrosht sahmũr 7heke ich ye meylo õr par
uje ye ahakõrlo uje ich mɨhnũwo. 8 Wapni shɨ olak ɨtso õr pork olak de
dɨhlelta toy, per ele ahle ich ye otiislo eyok Ɨrhĩchpe. Erahalo uje ich ũru
heke shɨ olak ɨtso luu uje chihit yewo pork uhulo ochɨraha uje ich ũru.
Ahakõrlo uje ich om pork Porrosht shɨ ɨtso luu hn olak ɨr aabo 9 pork erze
uje shɨ ɨtso luu de olak aho heke shuu ahakõrlo hn athɨlo uje ich om, hn
shuu ahakõrlo hn athɨlo uje Porrosht sahmũr, hn shuu ahakõrlo hn athɨlo
uje ich ũru. 10 Enaha olak par uje ma erahalo uje eyok Ɨrhĩch sahmũr.
11 Erze uje oshiyokõr uje ich mɨhnũwo wɨr shɨ õr ɨtso uje ode dɨhlelta
ehet. Ich ye meylo õr par ahakõrlo uje ich mɨhnũwo. Tyenɨj ebɨtlo orhõta
par uje nos ochɨraha erze mɨhnũwo uje oshiyokõr hn otsakɨs. 12 Erze
mɨhnũwo uje oshiyokõr hn otsakɨs ɨre ich shuu apooklo uje atɨmlo õr
per shish tyenɨj ebɨtlo orhõta. 13 Nos wɨr erze uje ochɨbɨte orhõta ich shɨ
ɨtso uje luu chihit hn shuu nos ochɨraha. 14 Heke otatɨm ese uje ye dɨraha
Porroshtpe otsɨɨ:

—Owa uje shɨ ɨtso uje amo ich erĩhɨ. Atokolɨhɨ wɨr õr ahɨr erze uje
tyenɨj otĩr urhuta bahluta ehet nehe, hn Cristo ɨr yokõrt chihit owa shuu
eraha uje ich ũru.—

15 Abeylshɨp olak par uje ye ahakõrlo uje wɨr oshiyokõr erze uje ye
odɨraha Porroshtpe. Shɨ tyenɨj ahakõrlo uje ich om pork erahalo uje
Porrosht sahmũr. 16 Uhulo nahnye uje ahakõrlo om pork daalo ich
sahnye hn ich oshiyokõr mɨhnũwo ich kɨhniya, 17 heke ye ahakõrlo uhulo
olak ɨlo erze uje õr totihlo. Shɨ tyenɨj enaha olak par uje ma erahalo
uje eyok Ɨrhĩch sahmũr hn ahakõrlo uhulo ɨtsorz. 18 Ye ompe uje ehelo
yɨkɨch nehech sẽhi olak pork wɨchɨ shuu ahakõrlo uje ich mĩhnɨk. Ma
om ahakõrlo uje Porrosht Ɨchɨbich sahmũr uhulo ɨlo uje ehelo Porrosht
Ɨchɨbich hn ɨre shuu ahakõrlo uje ich om. 19 Uje ekitkẽrloye ich ekitkẽrlo
yeehe Porrosht ahwoso uje iich otsɨɨ salmo hn erze imno hn korito. Enaha
olak uje eẽtlo erze par eeychãhalo eyok Ɨrhĩch uhulo ɨtsorz. 20 Tyenɨj
shish enɨlo eyok Deych Porrosht par nos wɨr kuche hn ẽrlo eyok Ɨrhĩch
Jesucristo ɨr iich. 21 Tyenɨj akashɨmloye pork Cristo ich dich hn tyenɨj
atɨlɨlo ɨre.

Porrosht aabo shɨ õr ɨtso Cristo ɨr ɨrãhta.

22 Titɨm erze tɨmcher uje õr abiyo de ich tyenɨj oshiyokõr uje õr abiyo
otatɨm õr shɨ ɨtso uje oshiyokõr uje eyok Ɨrhĩch tatɨm õr. 23 Kal hnakɨrbich
tyenɨj tɨbey nerãhta shɨ ɨtso Cristo wɨchɨ uu Porrosht aabo õr bahlut
pork wɨchɨ uu õr huta hn ɨr aabo shɨ ɨtso ɨr yũhurrza. Wɨchɨ uje ɨshɨ õr
hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite. 24 Porrosht aabo tyenɨj oshiyokõr uje Cristo
tata shɨ ɨtso erze tɨmcher tyenɨj nos oshiyokõr uje õr abich tatɨm õr.
25 Olak hnakɨrbo uje olak ɨrẽhte de ich tyenɨj ahmũrlo õr uhulo olak ɨtso
Cristo uje sahmũr Porrosht aabo, heke ɨshɨm ɨre osokite par uje oshuu

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

oshuu toy par tooho õr ɨre 26 par uje Cristo churhũ õr aho hn perdonar õr
hn otohɨrm õr, hn tatɨm õr uje Porrosht sahmũr uje oshiyokõr. 27 Deeych
yet nehe hn hnoy Porrosht aabo shuu odebuhu dahɨr. Erze Porrosht
aabo shɨ õr ɨtso tɨmcharrza uje sarz ɨre hn ɨhĩrpa hn ɨr ihyẽt hnoy pork
Porrosht aabo õr ɨluu ich om. Nĩhyok mɨhnũwo õr aho shɨ ɨtso uje ye
õr wãrɨrɨsh hnii uje õr kako ɨtso uje õr ɨlaro hnii kuche yewo uje de õr
per wɨr ich shɨ par Porrosht. Nĩhyok ye õr hnɨtew chɨhɨ Porrosht ahɨrpe.
28 Shɨ ɨtso uje Cristo sahmũr Porrosht aabo ich hnakɨrbo tyenɨj otsahmũr
pishɨ nerẽhte oshuu ɨtso õr ɨre uje otsahmũr ɨre. Erze uje otsahmũr
nerẽhte ich otsahmũr ɨre toy 29 pork nĩhyok yeẽk uje sɨtak neyũhurrza
pork shiyehe wate ɨre. Shish shuu taak hn tɨbey neyũhurrza shɨ ɨtso Cristo
uje tɨbey Porrosht aabo 30 pork shɨ eyok ɨtso Cristo yũhurrza. 31 Porrosht
ahwoso tata ɨm: —Heke hnakɨrbich tyenɨj iim deych hn iim data par uje
hõr nerãhta õhiye ahɨr, hn õr osiyer otokole shɨ nohmɨra.— 32 Ahnũwo
ahwoso uje titɨm olak ich ye nos odɨrehepe. Kwestpa par uje ochɨraha.
Erze uje titɨm olakɨke shɨ tɨteẽta uje Cristo sahmũr Porrosht aabo hn tɨbey
õr, 33 per kal olak nohmɨra tyenɨj sahmũr nerãhta shɨ ɨtso uje sahmũr ɨre,
hn kal tɨmcharrza tyenɨj tola labich.

6 1 Titɨm olak uje olak pɨkɨhnino hn pɨkɨhnine. Tyenɨj ahakõrlo uje olak
deych hn olak lata otatɨm olak pork ahmũrlo eyok ɨrhĩch. Uje ahakõrlo
uhulo ɨtsorz ich om. 2 Atɨlɨlo olak deyo hn olak latɨ. Wate Porrosht ɨr ley
webich otɨta uje ahwoso oomo ĩya par takashɨm erze uje ye otsowepe 3 pork
Porrosht ɨm: —Par uje õr aho kɨɨs hn õr ɨkɨrĩt berzakɨhɨ nãhu ĩrmo.— 4 Hn
titɨm olak hnakɨrbo hn tɨmcher uje olak aabo ode. Uje oniyokõr uje mĩhnɨk
ich hnii epiyerlo õr per ye uhulo sowe hn uhulo ochesdelpa. Ahakorãhalo
õr eyok ɨrhĩch ɨr ahwoso. 5 Titɨm olak uje olak õr yɨlo uje olak yɨnsɨro ode
nãhu ĩrmo ich tyenɨj atɨlɨlo õr hn ahakõrlo uje otatɨm olak, hn ye uhu olak
aho yũhɨrsh. Uje ahakõrlo õr ɨbiyo ich ahakõrlo uhulo ɨtso uje ahakõrlo
Cristo ɨr ɨbiyo. 6 Ye ahakõrlo shɨ uje olak yɨnsɨrc teychɨm olak ich hnii
eyuhu olak. Tyenɨj ahakõrlo ɨr ɨbiyo shɨ ɨtso uje ahakõrlo Cristo ɨr ɨbiyo.
Tyenɨj ahmũrlo ahakõrlo ɨr ɨbiyo shɨ ɨtso uje ahmũrlo ahakõrlo uje Porrosht
sahmũr. 7 Hn enaha olak uje ahakõrlo ɨr ɨbiyo shɨ ɨtso uje ahakõrlo Cristo
ɨr ɨbiyo, ye shɨ hnakɨrbo õr ɨbiyope. 8 Kɨmɨjɨ olak õr yɨlo o kɨmɨjɨ ye olak õr
yɨlope, shish ahakõrlo uje ich om pork erahalo uje eyok ɨrhĩch tyenɨj shuu
cheeshpo erze uje ich om ɨshɨm olak shuu ɨtsorz. 9 Titɨm olak uje olak yɨlo
ode, ahakõrlo oomɨhɨ õr shɨ ɨtso uje wɨr tyenɨj oshiyokõr oomɨhɨ olak. Ye ey
olak apha õr. Erahalo uje wɨr õr yɨnsɨrc de poõrc hn olak ɨtspo, hn wɨchɨ ye
duhu yet kɨnãhape hn duhu yet kɨnaha. Shuu nos õr ɨtsye.

Porrosht aabo õr ɨtso ohyerptoso.

10 Ich terɨhɨ uhurc ahnũwo ahwoso uje tyenɨj titɨm olak. Uhu olak
ukurbosh ẽrlo erze ukurbo uje tãra eyok ɨrhĩch pork wɨchɨ ich ɨr ukurbo

deyo de. 11 Porrosht ɨshɨm olak kuche ich kɨhniya par uje tɨbey olak.
Tyenɨj nos anãhalo uhulo ɨtso uje ohyerptosht iyãha fyerɨt shuu sentii
derjorrza par uje abeylo olak par uje ye dyablo nehnyẽr olak, 12 pork ye
yatsɨrlo osope. Shɨ yatsĩr erze demonyo uje õr ukurbo deyo de, hn erze
demonyo uje õr ukurbo arhaabo, hn erze demonyo uje otɨbey erze oso
uje ye odɨraha Porroshtpe. Wɨr shɨ õr ɨtso uje ode dɨhlelta ehet. Erze
demonyo ich okɨhniya uje ode poõrc pehet, 13 heke tyenɨj nos anãhalo
erze uje Porrosht ɨshɨm olak par uje tɨbey olak shɨ ɨtso ohyerptosht uje
iyãha fyerɨt shuu sentii derjorrza par uje tɨbey ɨre. Ahakõrlo uhulo ɨtsorz
hn ese deeych uje kuche mɨhnũwo uje tãra demonyo tĩr olak ich olak
pwele ewenta. Uje anãhalo uje Porrosht ɨshɨm olak par uje tɨbey olak ich
ye õr pwele oderz olak hn oshuu olak koswãha Porrosht. 14 Olak pwele
ewenta pork ese uje ɨtso ohyerptosht ɨr ɨhɨrosht uje Porrosht ɨshɨm olak
par uje tɨbey olak wɨr Porrosht ahwoso uje ich ũru. Hn uhu olak ɨlo
ohyerptosht uje iyãha fyerɨt shuu sentii derjorrza par uje tɨbey ɨre. Wɨchɨ
fyerɨt uje Porrosht sɨteẽta uje olak ɨluu ich om. 15 Ahakõrlo uhu olak ɨlo
ohyerptosht uje terɨhɨ deriho. Erze uje ɨtso ɨr erihyo uje Porrosht sɨteẽta
wɨchɨ uje etĩrlo lekɨtiyo par uje anɨmɨrãhalo atɨmlo oso uje Jesucristo
ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite par uje shuu õr aho kɨɨsɨhɨ Porrosht.
16 Ye shɨ erze uje ohyerptosht tɨbey ɨrpe. Tõhwa kuchẽrk uje iich otsɨɨ
eskudo par uje sentii ɨre. Wɨchɨ shɨ ɨtso uje ye otiislo Cristope, heke olak
pwele ontɨlo erze uje dyablo sehe niyokorĩhɨ olak. Ich yarhak uje ɨre
sehe niyokorĩhɨ olak shɨ ɨtso opɨne uje jwekɨta de wasɨt uje serzɨm chĩra
olak. 17 Ese uje anãhalo shɨ ɨtso ohyerptosht ɨr wolt wɨchɨ shɨ ɨtso uje
Jesús ɨshɨ olak hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr. Hn aharu olak ɨhɨrrza Porrosht
ɨchɨbich ɨr espada. Wɨchɨ Porrosht ahwoso. 18 Shish tyenɨj olak orar
apurlo Porrosht. Apurlo Porrosht par uje shuu Dechɨbich shiyokorãha
olak uje olak orar. Enahalo olak uje olak orar. Uje olak orar uhulo ɨtsorz
ich tyenɨj emɨt olak hn ye moymlo uje olak orar. Tyenɨj olak orar toy
apurlo Porrosht par uje nos sosɨr erze daabo yewo. 19 Titɨm olak par uje
olak orar toy apurlo Porrosht par yok par uje Porrosht dosɨm yok erze
ahwoso uje ich om par uje titɨm õr, hn par uje ich ye tɨkɨtɨla õrpe par uje
tuu ochɨraha uje Jesús ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite pork nos õr
ɨre ye odɨrehepe. 20 Porrosht shuu takaha par uje titɨm oso ɨr ahwoso, hn
shɨ pork tanɨmɨrãha ɨr ahwoso heke oshiyeru pɨhmikɨt ochĩra kenena hn
ochɨmchaha yok karsel ehet. Sehe tuu olak orar apurlo Porrosht par uje
yok pwele titɨm õr erze ɨr ahwoso hn ich ye tɨkɨtɨla latɨk.

Pablo ɨshɨm Porrosht aabo õr saludo.

21 Titɨm olak uje Tíquico wɨchɨ Porrosht aap toy hn tahmũr pishɨ ɨre.
Yelɨj sehi lahwoso. Wɨchɨ eyok ɨrhĩch ɨbɨk toy. Tyenɨj nos tatɨm olak
erze kuche uje oshiyokorĩhɨ yok, hn erze pɨbiyo uje yesh tiyokõr, 22 heke

tuu hno tĩr olak par uje shuu erahalo uje tokolɨhɨ õryok hn par uje shuu
olak aho kɨɨs. 23 Sehe tuu eyok Deych Porrosht hn eyok ɨrhĩch Jesucristo
oduhu eyok leshɨbo õr aho kɨɨs hn onahmũrye pork ye olotiis Porroshtpe.
24 Sehe tuu Porrosht dosɨr nos wɨr erze uje shish otsahmũr eyok ɨrhĩch
Jesucristo.

Filipenses

Pablo ɨshɨm Porrosht aabo õr saludo.

1 [1] Yok Pablo. Timoteo de lɨka pahɨr. Õryok Jesucristo ɨr ɨbiyo.
Oyichew ana hutɨta oyosɨm olak uje olak Porrosht aabo uje olak
dechɨ dɨt Filipos hn oyosɨm toy par erze uje otɨbey olak uje olak Porrosht
aabo hn par erze diácono toy. [2] Sehe oyuhu eyok Deych Porrosht hn eyok
ɨrhĩch Jesucristo odosɨr olak hn oduhu olak aho kɨɨs.

Pablo orar par Porrosht aabo.

[3] Uje peyucha olak ich shish tɨkɨnshɨp Porrosht par olak [4] hn shish yok ayla uje
yok orar tapur Porrosht par olak [5] pork akashɨmlo yok uje tanɨmɨrãha Porrosht
ahwoso titɨm õr uje Jesús ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite. Uje amsahaloni
par olak Porrosht aabo ɨchii akashɨmlo yok uje tanɨmɨrãha ɨr ahwoso nehech
ele ahle. [6] Tɨkɨraha uje amsahaloni par Porrosht aabo ɨchii Porrosht nɨshii
saraãshi olak ɨluu heke tɨkɨraha toy uje Jesucristo cheeshpo nehe ɨchii Porrosht
chɨmɨt erze obiyo uje nɨshii olak aho hn shuu olak ɨluu ɨtso Jesucristo ɨr ɨluu.
[7] Ich om uje peyuwo tɨsĩr tuu ɨtsorz pork tahmũr olak pork akashɨmlo yok uje
tiyokõr erze obiyo uje ich ompa pork wɨr uje Porrosht ɨshɨm eyoklo par uje
yiyokõrlo. Kɨmɨjɨ yok dechɨ karsel ehet o kɨmɨjɨ tɨtĩr lekɨtiyo shish tiyokõr erze
obiyo par uje tuu ɨmeheeych uje Jesús ahwoso ich ũru uje shɨ tyenɨj ye olotiis
Jesucristo par uje ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr. Ich shish akashɨmlo yok.
[8] Porrosht chɨraha uje tahmũr olak shɨ ɨtso uje Jesucristo sahmũr olak. [9] Shish
yok orar tapur Porrosht par uje ma ahmũrloye hn yok orar par uje Porrosht
shuu erahalo uje ich ũru par uje ɨmeheeych erze õr ukushiĩ uje otata. [10] Shish
yok orar tapur Porrosht par uje ahmũrlo erze uje ich ũru, heke shish olak ɨluu
om. Nĩhyok ye latɨk chɨhɨ uje tata uje ahakõrlo uje mĩhnɨk nehech terɨhɨ ese
deeych uje Jesucristo cheeshpo nehe. [11] Shish ahakõrlo uje ich om pork ye otiislo
Jesucristope par uje oso oteeychãha Porrosht hn oshuu dich.

Pablo sahmũr shiyokõr Cristo ɨbiyo.

[12] Pɨshɨbo watsaklo, sehe tuu erahalo uje ochɨmchaha yok karsel
ehet ich shuu Porrosht ahwoso chũr lekɨtiyo uje tata uje Jesús ɨshɨ õr

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite. 13 Heke nos wɨr ohyerptoso uje otɨbey karsel
hn nos wɨr oso yewo toy ochɨraha uje yok dechɨ karsel ehet shɨ pork ye
tokotiis Cristope. 14 Porrosht aabo ochunt uje yok dechɨ karsel ehet heke
ich okɨhniya oduurapo hn ma ye olotiis eyok ɨrhĩchpe, heke otsanɨmɨrãha
ɨr ahwoso, hn ye otola erze oso yewope.
15 Ode uje opota erze oso uje otsahmũr yok heke otsanɨmɨrãha Porrosht
ahwoso par uje sehe oduhu oso onahmũr ɨre toy. Ode toy uje shɨ sehe
onanɨmɨrãha Porrosht ahwoso par uje onarim ɨre, per yewo ode uje ich
õr ɨluu om, 16 heke otsanɨmɨrãha Porrosht ahwoso shɨ pork otsahmũr
yok. Ochɨraha uje yok dechɨ karsel ehet par uje tuu ɨmeheeych uje Jesús
ahwoso ich ũru uje tata uje ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite. 17 Per yewo
ode uje otsanɨmɨrãha Porrosht ahwoso shɨ par uje sehe onarim ɨre. Wɨr õr
aho yuhurĩsh. Shɨ pork yok de karsel ehet heke otsanɨmɨrãha oshuu ɨtsorz
par uje oshuu yok ma dosdarak, 18 per par yok ich ye latɨkɨsh kɨmɨjɨ wɨr õr
aho yuhurĩsh o kɨmɨjɨ õr ɨluu om. Shɨ uje otsanɨmɨrãha Cristo ɨr ahwoso
ich shuu yok aylpa. 19 Tyenɨj yok aylpo pork tɨkɨraha uje olak orar apurlo
Porrosht par yok hn tɨkɨrahapo uje Jesucristo ɨr ɨchɨbich takashɨm yok
heke tyenɨj tɨkitokolɨhɨ karsel ehet nehe. 20 Kɨmɨjɨ oduhu yok oduhu tɨkɨtɨ
o kɨmɨjɨ ye oduhu yokpe ich shish sehe ye tɨkɨtɨla õrpe hn ye tɨkɨpookpe
per shish tiyokõr uje Cristo sahmũr hn shish yok narim ɨre. 21 Pork uje
ehn yok ɨka shish tiyokõr Cristo ɨr ɨbiyo per uje tɨkɨtɨ shɨ ɨtso uje terz pork
powich de Cristo ahɨr. 22 Kɨmɨjɨ onoymɨhɨ yok ich shish tyenɨj tiyokõr erze
Cristo ɨr ɨbiyo uje bale. Ye tɨkɨraha uje ich om par tiihla. 23 Sehe takashɨm
olak per sehe tɨtĩr Cristo ahɨr hn ye yok pwelpe tiyokõr erze uje osiyer.
Ma om par yok uje tɨkɨtɨ hn tɨtĩr Cristo ahɨr, 24 per par olak ich ma om uje
ehn yok ɨka. 25 Tɨkɨraha uje tyenɨj yesh yok ɨka par uje ma takashɨm olak
ye otiislo Jesucristo heke olak aylpa. 26 Uje tekɨrɨhɨ olakpo nehe ich tyenɨj
olak narim Jesucristo pork takashɨm yok shuu ɨtsorz.
27 Sehe tuu ahakõrlo uje ich om pork nos Porrosht aabo tyenɨj oshiyokõr
uje Cristo ɨr ahwoso tata. Wɨchɨ uje ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite.
Heke kɨmɨjɨ tekɨrɨhɨ olak nehe o kɨmɨjɨ ye yok pwele par uje tekɨrɨhɨ olak
ich shish tukunt olak uje ye olak koswãha Cristope hn uhu olak eyuwo
ɨlye uje anɨmɨrãhalo Porrosht ahwoso ich atɨmlo õr uje tyenɨj ye olotiis
uje Jesús ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite par uje omasaha par Porrosht
aabo. 28 Ye as olak ɨbe hn atɨlɨlo erze uje ye onahmũr Porroshtpe uje sehe
onontew olak uje ahakõrlo erze obiyo. Uje ye atɨlɨlo õr ich Porrosht shuu
ɨmeheeych uje nĩhyok õr owich Porrosht ahɨr heke tyenɨj otĩr urhuta
bahluta ehet nehe, mahn olak owich de Porrosht ahɨr. 29 Porrosht chɨbɨte
uje ye otiislo Cristope hn chɨbɨte toy uje tyenɨj olak ewenta erze kuche
mɨhnũwo uje tĩr olak shɨ pork ye otiislo Cristope. 30 Amloni erze kuche
mɨhnũwo uje tĩr yok. Ich entlo uje yesh tĩr yok ma. Wɨr uje tĩr olak toy
pork ode uje sehe onontew Porrosht ɨr ɨbiyo.

2 1 Titɨm olak par uje tɨkɨraha. ¿Je Cristo ɨr ahwoso duhu olak
duurapo? ¿Je erahalo uje Cristo sahmũr olak? ¿Je duhu olak aho
kɨɨs? ¿Je Porrosht ɨchɨbich duhu ahmũrloye? ¿Je olak aho nuuna uje olak
yeẽk chɨhɨ uje losuhlaap? ¿Je akashɨmloye? 2 Kɨmɨjɨ nos wɨr uje titɨm
olakɨke chɨhɨ olak ɨtsorz ich uhulo yok ayla uje nos uhulo olak eyuwo
ɨlye hn ahmũrloye hn akashɨlo olak eyuwo. 3 Ye ahakõrlo kuche shɨ par
uje shuu olak deyo hn ye olak narim olak. Kal olak nohmɨra tyenɨj shuu
deyuwo tɨsĩr uje erze yewo ma õr deyo je olak. 4 Ye shɨ uhu olak eyuwo
tɨsĩr olak ɨbiyo uje ahakõrlo shɨ par olak, per tyenɨj akashɨmlo yewo toy.
5 Uhu olak eyuwo tɨsĩr ɨtso Cristo.

6 Cristo wɨchɨ Porrosht. Par ɨre ich ye latɨkɨsh 7 uje iim lakɨrbo par uje
shuu ɨre ɨtso uje õr ɨbɨk, hn wɨchɨ shũrha hnakɨrap. 8 Uje ɨre hnakɨrap ich
yelɨj narim ɨre. Shɨ shiyokõr uje Porrosht sahmũr, heke tooho kruskite
uje ich dospa. 9 Heke Porrosht shuu wɨchɨ ma dich hn chɨbɨte ɨr iich ma
dich je nos wɨr yewo. 10 Jesús ɨr iich ich dichpa heke nos wɨr erze uje ode
poõrc hn uje ode nãhu ĩrmo hn erze uje ode hnɨmich uut tyenɨj nos ocha
dete hnɨmoho ɨkɨch, 11 hn tyenɨj nos oso otata uje Jesucristo wɨchɨ uu
ɨrhĩch. Uje oshuu ɨtsorz ich oshuu Porrosht uu eyok Deych ich dich.

12 Pɨshɨbo watsaklo, uje ehn yok de olak ahɨrni ich shish ahakõrlo
uje titɨm olak. Ele ahle ich ye yok chɨhɨ olak ahɨrpe per sehe shish tuu
ahakõrlo uje ma om par uje olak ɨluu ɨlo Jesucristo ɨr ɨluu. Shish tyenɨj
atɨlɨlo erze kuche mɨhnũwo nehech olak ɨkɨyo tãra hn ye ahakõrlo.
Enaha olak par uje ma ahakõrlo uje Cristo sahmũr 13 pork Porrosht chish
obiyoho olak aho par uje shuu olak ɨluu ɨtso ɨre pork sahmũr uje olak ɨluu
ɨtso ɨre. 14 Nos wɨr erze uje tyenɨj ahakõrlo ich ye ekũna ejerpta hn ye
ahakosɨlye 15 par uje ye latɨk chɨhɨ uje pwele tata uje ahakõrlo uje mĩhnɨk
hn shish olak ɨluu ich om, heke ɨmeheeych uje olak Porrosht aabo uje ye
ahakõrlo uje mĩhnɨk uje ebuhulo erze oso õr ehet uje õr kushĩyo hn õr
ɨluu mɨhnũ. Heke shɨ olak ɨtso luu uje chihit nãhu ĩrmo oso uje shɨ õr ɨtso
dɨhlele pork wɨr ich õr ɨluu mɨhnũ, 16 hn olak shish tyenɨj anɨmɨrãhalo
Porrosht ahwoso atɨmlo õr par uje omasaha par Porrosht aabo par uje
õr ɨkɨrĩt de uje yelɨj nɨhna ɨre. Heke uje Cristo cheeshpo nehe ich yok
ayla pork pɨbiyo ich tokole om olak ahɨr. 17 Kɨmɨjɨ tɨkɨtɨ nehe shɨ pork
tanɨmɨrãha Porrosht ahwoso titɨm olak heke ye otiislo Jesuspe, par yok
ich ye latɨkɨsh kɨmɨjɨ tɨkɨtɨ ɨtsorz. Shɨ yok ayla heke olak ayla toy. 18 Hn
tyenɨj olak ayla heke yok ayla toy.

19 Kɨmɨjɨ eyok ɨrhĩch nahmũr, ich daalo arhaabo hn tuu Timoteo do tĩr
olak par uje teychɨm olak. Uje deeshpo nehe hn tatɨm yok uje yesh olak
owich om ich tyenɨj shuu pehet kɨɨs. 20 Nĩhyok ye tish yeẽkpe uje ɨtso
ɨre uje wɨchɨ sehe takashɨm olak. 21 Nos wɨr yewo uje ode lɨka shɨ oshuu
deyuwo tɨsɨrĩhɨ erze kuche shɨ par õr ɨre. Ye oduhu deyuwo tɨsĩrpe erze
Jesucristo ɨr ɨbiyo. 22 Olak erahalo uje Timoteo ɨr ɨluuta ich om. Takashɨm

yok uje tanɨmɨrãha Porrosht ahwoso shɨ ɨtso uje pɨkɨhnint takashɨm deych. 23 Wap sehe tɨkɨraha uje gobierno shiyokorĩhɨ yok nehe hnii tuu Timoteo hno par tĩr olak, 24 hn kɨmɨjɨ eyok ɨrhĩch nahmũr, ich tekɨrɨhɨ olakpo shɨchish.

25 Sehe tuu Apafrodito do deeshɨ tĩr olakpo. Wɨchɨ yok pɨshap hn pihyẽrak pork wɨchɨ Porrosht aap. Uhulo tĩr yokni par takashɨm yok. 26 Sehe tuu do tĩr olak pork ɨre eyucha olak hn ich dosdarak uje entloni uje permo. 27 Ich ũru uje ɨre permoni, sehe toy. Per Porrosht chuuna uje wɨchɨ losuhlaap hn sosɨr ɨre, hn uje sosɨr ɨre ich sosɨr yok toy par uje ye duhu yok ma dosdarak, pork yesh yok dosdarakɨhɨ lɨka karsel ehet. 28 Heke sehe tuu do tĩr olak shɨchish par uje olak ayla uje amlo ɨrpo hn par uje ye yok ma dosdarak. 29 Asɨmlo eyok ɨrhĩch hnechɨt uje Apafrodito taachĩhɨ olak ahɨrpo. Tyenɨj olak narim erze uje õr ɨtso ɨre 30 pork uje wɨchɨ shiyokõr erze Cristo ɨbiyoni ich kasi toy. Kasi ɨr ɨkɨrĩt sɨhna ɨre uje uhulo takashɨm yok pork ye olak chɨhɨ pahɨr petɨkni par akashɨmlo yok.

Latɨkpo uje ma bale.

3 1 Pɨshɨbo watsaklo, uje ehn yahpaa terɨhɨ uhurc ana hutɨta uje tichew tokosɨm olak sehe titɨm olak ahnũwo. Shish tyenɨj olak ayla pork Jesucristo wɨchɨ uu eyok ɨrhĩch. Ye tɨrmtsɨrpe uje tichew titɨm olakpo par uje olak ma erahalo hn ye eymehilo.

2 Abeylshɨp olak par uje ye wɨr onehnyẽr olak erze hnakɨrbo uje õr ɨbiyo mɨhnũwo. Wɨr shɨ õr ɨtso erze poyto uje mɨhnũwo. Sehe odiyuhu olak yũhurrza pɨkaabɨt par uje olak yar de uje iich otsɨɨ sirkunsisyon par amsahalo par Porrosht aabo per õr ahwoso ich ye ũrpe. 3 Shɨ eyok uje yeeychãha pishɨ Porrosht pork ɨr ɨchɨbich de eyok aho hn ich eyok ayla uje Jesucristo ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrni hn yelɨj eyok eyuwo tɨsĩr par uje yiyokõr kuchẽrk kɨnaha par yomsaha par Porrosht aabo, shɨ eyok Porrosht aabo. Wɨr uu yar pishɨ par Porrosht aabo, ye asa waa je iich otsɨɨ sirkunsisyonpe. 4 Kɨmɨjɨ yeẽk duhu deyuwo tɨsĩr par uje sehe masaha par Porrosht aap chĩra lakɨrbo ich yok ma pwele par tomsaha par Porrosht aap tuu ɨtsorz per ye jukur. 5 Ich daalo osho uje yok shũrha hn oshiyokõr yok yarta waa je iich otsɨɨ sirkunsisyon. Yok israelya. Uu yok porokkite iich otsɨɨ Benjamín. Yok hebreoya, ye yok dihip kɨnãhape. Pɨluuta iich otsɨɨ fariseo. Ma tahmũr Porrosht ɨr ley, 6 hn tɨnaha yok par uje tiyokõr uje mɨhnɨkĩhɨ erze Porrosht aabo. Nĩhyok uje yeẽk tata uje tɨkiyuwe asa Porrosht ɨr ley. 7 Yok tuu peyuwo tɨsĩrni uje nos bale erze kuche par uje tiyokõr per ye jukur. Shɨ uje ye tokotiis Jesucristope wɨchɨ uje bale. 8 Nos wɨr erze kuche uje tiyokõrni ich ye jukur par uje tɨkɨraha yok ɨrhĩch Jesucristo. Tɨkɨraha ɨre ich ma bale je nos wɨr erze kuche yewo, heke ele ahle erze kuche par yok ich ye jukur shɨ ɨtso uje nos tɨbɨte basurt. Shɨ bale uje ye tokotiis Cristope. 9 Yok de Jesucristo. Ye jukur

tiyokõr erze leype uje Moisés chichewkite par uje tokoshɨ yok hnɨtewɨhɨ
Porrosht ahɨr. Shɨ uje ye tokotiis Cristope par uje wɨchɨ ɨshɨ yok hnɨtewɨhɨ
Porrosht ahɨr hn Porrosht perdonar yok. 10 Sehe tɨkɨrahapa Jesucristo hn
sehe tɨkɨrahapa erze Porrosht ɨr ukurbo. Wɨchɨ uje shuu Cristo ɨkponi.
Sehe shish tiyokõr erze Cristo ɨr ɨbiyo, hn kɨmɨjɨ kuche mɨhnũwo tĩr yok
shɨ pork tiyokõr Jesucristo ɨr ɨbiyo o kɨmɨjɨ ye tĩr yokpe ich ɨtsye. Ye
latɨkɨsh par yok. Sehe tokoym tiyokõr mɨhnũwo nehech yok ɨlo erze topo
uje yelɨj oniyokõr uje mĩhnɨk heke tokole ɨtso uje tokõya Cristo uje toni.
11 Uje Porrosht aabo õr ɨkpo nehe ich sehe tuu yok chɨhɨ õr ahɨr toy.
12 Uje hnii titɨm olakɨke tuu ɨtsorz ich ye titɨm olakpe uje yelɨj timehĩ
kuche pork shish tɨkɨnãha pɨkaap. Hn yahpaa pɨluu ɨlo Cristo ɨr ɨluupe,
per shish sehe tiyokõr erze uje shuu pɨluu ma om. Jesucristo wɨchɨ
masahani par yok ɨrhĩch par uje shuu pɨluu ɨtso ɨr ɨluu. 13 Pɨshɨbo
watsaklo, ye titɨm olakpe uje pɨluuta ɨtso Jesucristo ɨr ɨluuta, per shish
tiyokõr tuu ɨtsorz. Ye tuu peyuwo tɨsĩrpe erze kuche uje tiyokõrni. Shɨ
tɨnaha yok par uje tuu pɨluuta ma om ɨtso Jesucristo ɨr ɨluuta. 14 Shɨ
yok ɨtso yeẽk uje uushɨ par serz ɨr premit. Heke tiyuhu yok par terz ese
premit. Wɨchɨ uje yesh Porrosht tɨbeyɨhɨ wahacha poõrc par ɨshɨm yok
pork ye tokotiis Jesucristope. 15 Nos wɨr olak uje ye olak koswãha eyok
ɨrhĩch ich tyenɨj nos uhulo olak eyuwo ɨlo yok. Kɨmɨjɨ olak yeẽk eyuwo
tɨsĩr kɨnaha, ye ɨlo uje titɨm olakɨke ich Porrosht tyenɨj shuu erahalo
uje pahwoso ich ũru. 16 Nos wɨr uje Porrosht shuu yɨrahalo ich tyenɨj
yiyokõrlo hn ye yukwimlo.
17 Pɨshɨbo watsaklo, sehe tuu eẽtlo yok, hn eychɨmlo olak ehet yeniipo
uje otseẽt yok par uje olak yewo otseẽt õr. 18 Shish titɨm olakni nehech
ele ahle ich titɨm olakpo uje ich okɨhniya uje otsotiis Jesús uje tooho
krus eeych par uje ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr. Shɨ pork tahmũr olak
ich titɨm olak nehech uhulo tɨkiyer. 19 Uje terɨhɨ õr uhurc nehe ich otĩr
urhuta bahluta ehet. Wɨr shɨ oshuu deyuwo tɨsĩr oposo, hn erze mɨhnũwo
uje shish oshiyokõr tyenɨj shuu opook per ye opookpe. Shɨ onarim ɨre
pork oshiyokõr oshuu ɨtsorz. Shɨ oshuu deyuwo tɨsĩr erze kuche uje de
nãhu ĩrmo, 20 per eyok kɨnãho. Eyoklo owich de wahacha poõrc. Shɨ
yiyemlo eyok ɨrhĩch Jesucristo uje cheeshpo nehe tãra poõrc uje ɨshɨ eyok
hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrni. 21 Ɨre tyenɨj shuu eyok yũhurrza kɨnaha, shuu
ɨtso neyũhurrza chĩra lakɨrbo. Ɨr ukurbo deyo de heke deeych yet nehe hn
nos shuu oshiyokõr uje ɨre sahmũr.

Tyenɨj õr ayla pork Jesucristo wɨchɨ õr ɨrhĩch.

4 1 Pɨshɨbo watsaklo, tahmũr olak hn sehe tekɨrɨhɨ olak. Olak uje
uhulo yok ayla. Uje amsahalo par olak Porrosht aaboni ich uhulo
pɨbiyo tokole ich ompa. Sehe tuu ye otiislo eyoklo ɨrhĩch hn ye olak
koswãha ɨre.

2 Evodia hn Síntique, sehe tuu olak eyuwo ɨlyẽr pork olak Porrosht
eebe. 3 Owa sham uje abey Porrosht aaboho wahacha, shish yakɨsho eyok
ɨbiyo. Sehe tuu akashɨm Evodia hn Síntique uhu õr eyuwo ɨlyẽr. Erze
tɨmcher otakashɨm yokni uje tanɨmɨrãha Porrosht ahwoso. Shɨ õr ɨtso
Clemente uje takashɨm yokpo hn erze yewo uje ode lɨka pahɨr. Wɨr õr iiyo
de asa hutɨta uje de poõrc uje nos wɨr oso õr iiyo de uje õr ɨkɨrĩt de uje
yelɨj nɨhna ɨre. 4 Titɨm olak. Shish tyenɨj uhu olak ayla pork Jesús wɨchɨ
uu eyok ɨrhĩch, hn titɨm olakpo. Uhu olak ayla. 5 Nos akashɨmlo oso par
uje ochɨraha uje olak ɨle om. Eyok ɨrhĩch yej taãchpo. 6 Ye atɨlɨlo latɨk, per
shish olak orar apurlo Porrosht hn asɨmlo ɨre hnechɨt par erze uje apurlo.
7 Heke Porrosht shuu olak aho kɨɨs. Erze yewo ye odɨrehepe ɨnaapo heke
olak aho kɨɨs shuu ɨtsorz. Uje olak aho kɨɨs ich ye eenɨlo kuchepe par uje
atɨlɨlo, hn ye olak eyuwo tɨsĩrpe pork olak de Jesucristo.
8 Pɨshɨbo watsaklo, ich yej terɨhɨ ana hutɨta uhurc per sehe titɨm olak
erze kuche ma. Sehe tuu olak eyuwo tɨsĩr erze uje ich ũru hn erze uje
shuu oso õr ɨluu om, hn erze uje oshiyokõr om uje Porrosht sahmũr,
hn nos wɨr kuche uje shuu oso otsahmũrye, hn nos wɨr kuche uje oso
ochɨraha uje ich om, hn nos wɨr kuche uje shuu oso õr eyuwo omɨhɨye,
hn nos wɨr kuche uje shuu oso onɨna Porrosht. Wɨr tyenɨj yuhu eyok
eyuwo tɨsĩr, hn ye yuhu eyok eyuwo tɨsĩr erze kuche mɨhnũwo uje
hnakɨrbo hn tɨmcher oshiyokorĩhɨye. 9 Nos ahakõrlo erze uje tiyokorãha
olakni, hn ahakõrlo erze uje titɨm olakni, hn ahakõrlo uje entlo uje tãra
yok, hn erze uje amlo uje tiyokõr. Uje ahakõrlo uhulo ɨtsorz ich olak aho
kɨɨs pork Porrosht de olak.

Porrosht aabo otakashɨm Pabloni.

10 Ich yok ayla hn tɨkeeychãha eyoklo ɨrhĩch uje akashɨmlo yokpo.
Ye titɨm olakpe uje ekeylo yok pork tɨkɨraha uje sehe akashɨmlo yok
per ye olak pwelpe. 11 Yelɨj tipuuhnɨm yeẽk uje kuche nihyokĩhɨ pahɨr,
pork ele ahle ich tɨkɨraha kɨmɨjɨ kuche kɨhniya chɨhɨ pahɨr o kɨmɨjɨ
nihyokĩhɨ pahɨr ich shish tuu pehet kɨɨs. 12 Tɨkɨraha tuu pehet kɨɨs uje
kuche nihyokĩhɨ pahɨr hn tɨkɨraha tuu pehet kɨɨspo uje kuche kɨhniya de
pahɨr. Kɨmɨjɨ mĩhnɨk tĩr yok o kɨmɨjɨ om ich shish tuu pehet kɨɨs. Kɨmɨjɨ
oposo nihyokĩhɨ pahɨr o kɨmɨjɨ chɨhɨ pahɨr hn uje kuche kɨhniya de pahɨr
o kɨmɨjɨ nihyokĩhɨ pahɨr ich shish tuu pehet kɨɨs. Ich kwestpa uje oso
ochɨraha erze ɨluu par shish shuu õr aho kɨɨs. 13 Nos yok pwele tiyokõr
tuu ɨtsorz pork Jesucristo takashɨm yok chĩra lakɨrbo. 14 Ich ompa uje
akashɨmlo yok uje ehn erze kuche mɨhnũwo tĩr yok.
15 Olak uje ebuhulo ese dɨt Filipos uje dechɨ hnɨmich Macedonia,
uje titɨm olak Porrosht ahwoso wapni hn tɨkɨtokolɨhɨchɨs olak ahɨr par
uje tɨtĩr hnɨmich yet, ich erahalo uje nĩhyok iglesya uje takashɨm yok,
shɨ olak. 16 Uje yok dechɨs ese dɨt Tesalonicani ich shish uhulo otõhwa

hnote oshɨm yok par uje akashɨmlo yok. 17 Ye tuu peyuwo tɨsĩrpe par
uje tuu asɨmlo yok kuche. Ich tahmũr uje Porrosht ɨshɨmɨhɨ olakpo ich
ma kɨhniya je uje asɨmlo yok. 18 Epafrodito nos ɨshɨm yok erze uje uhulo
tõhwa par uje ɨshɨm yok. Erze uje asɨmɨhɨlo yok ich iyuwe uje yok nesita.
Wɨr shɨ ɨtso erze kuche uje aat ehmuuj uje oshɨmɨhɨ Porrosht uje ɨre
sahmũr. 19 Porrosht ich ɨrhĩch dich, heke ich nos ɨshɨm olak erze kuche
uje olak nesita pork olak de Jesucristo. 20 Sehe tuu shish nos yeeychãhalo
uu eyok Deych. Uje yuhulo ɨtsorz ich ɨhĩrtpa.

Pablo hõr oshɨm Porrosht aabo õr saludo.

21 Nos tokosɨm olak saludo uje ye otiislo Jesucristope. Eyok leshɨbo
uje ode lɨka pahɨr oshɨm olak saludo toy. 22 Nos wɨr Porrosht aabo yewo
uje ode lɨka dɨt oshɨm olak saludo, hn erze uje ode wahacha rey Cesar
ihyuch otatɨm yok par uje oshɨm olak saludo toy. 23 Sehe tuu eyok ɨrhĩch
Jesucristo dosɨr olak.

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

Colosenses

Pablo ɨshɨm Porrosht aabo õr saludo.

1 1 Yok Pablo. Yok Jesucristo ɨr apóstol pork Porrosht sahmũr uje
tiyokorãha oso ɨr ahwoso. Timoteo de lɨka pahɨr. 2 Oyuhu yet
chichew ana hutɨta par tokosɨm olak uje olak Porrosht aabo uje olak
dechɨ dɨt Colosas uje ye otiislo Cristope. Sehe tuu Porrosht uu eyok Deych
dosɨr olak hn duhu olak aho kɨɨs.

Pablo hõr shish õr orar par Porrosht aabo.

3 Shish õryok orar par olak hn oyɨna Porrosht uu eyok ɨrhĩch Jesucristo
ɨr Deych, 4 pork oyunt uje olak ye otiislo Jesucristope, hn nos ahmũrlo
Porrosht aabo yewo 5 pork olak erahalo erze premyo uje ich ɨhĩrtso uje
Porrosht yesh tɨbeyɨhɨ wahacha poõrc par olak. Uje entloni erze uje
ich ũru uje Jesús tokite hn ɨshɨ olak hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr ich entlo
toy erze uje dechɨ poõrc wɨr par olak. 6 Yeẽk de uje shiyokorãha olakni
shuu ɨtsorz hn otatehe ĩrmo lekɨtiyo toy. Oso ich okɨhniya lekɨtiyo uje ye
olotiispe erze ahwoso heke oshiyokõr uje ich om hn shish ma okɨhniya
uje ye olotiispe shɨ ɨtso uje tokolɨhɨ olak uje entloni hn erahalo uje ich
ũru uje Porrosht sahmũr olak. 7 Epafras wɨchɨ shiyokorãha olakni. Wɨchɨ
õryok leshap toy uje oyahmũrpa. Shiyokõr Porrosht ɨbiyo ɨtso õryok hn
yelɨj sehi lahwoso uje tata. Uje tatɨm olak Cristoni ich takashɨm õryok
oyiyokõr Cristo ɨr ɨbiyo. 8 Wɨchɨ tatɨm õryok uje Porrosht ɨchɨbich shuu
ahmũrloye.

9 Ese deeych uje tatɨm õryok shuu ɨtsorz nehech ele ahle shish õryok
orar par olak par uje Porrosht ɨchɨbich shuu olak eykdeyo par uje erahalo
uje Porrosht sahmũr. 10 Oyapur Porrosht par uje ahakõrlo uje ich om
pork olak ɨr aabo hn ɨr aabo tyenɨj oshiyokõr uje eyok ɨrhĩch sahmũr. Uje
ahakõrlo uhulo ɨtsorz ich shish ahakõrlo uje ich om hn shish ma erahalo
Porrosht ɨr ɨluu. 11 Oyapur Porrosht toy par uje ɨshɨm olak ukurbo par
uje olak ewenta nos wɨr erze kuche uje tĩr olak. ɨr ukurbo deyo de uje
ɨre pwele ɨshɨm olak par uje shish entɨloye hn shish olak ayla. 12 Heke
shish enɨlo eyok Deych Porrosht pork wɨchɨ nɨshii olak par uje etĩrlo ɨre

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

ahɨr nehe hn ɨshɨm olak erze uje ich ɨhĩrtso uje tyenɨj ɨshɨm daabo nehe wahacha Porrosht ahɨr uje luu chihit orĩhɨ.

Cristo tooho krus eeych par shuu õr aho kɨɨsɨhɨ Porrosht.

13 Porrosht chiyuhu eyokɨhɨ Satanás hme uje shɨ ɨtso uje eyok de dɨhlelta hn chɨbɨte eyok Deyjɨt hme. Ich sahmũrpa Deyjɨt. 14 Wɨchɨ uje
ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr hn Porrosht perdonar eyok erze kuche
mɨhnũwo uje yiyokõrlo.
15 Cristo wɨchɨ seẽtshɨp ɨr Deych Porrosht. Nĩhyok ye latɨk nomo ɨr
Deych. Cristo ich ma dich je nos wɨr kuche uje Porrosht shiyokõrkite.
16 Cristo nos shiyokõr kuche uje de poõrc hn uje de lɨka hnɨmich, erze
uje eyok pwele yomo hn erze uje ye eyok pwele yomope, ɨtso erze anjele
uje ye eyok pwele yomo õrpe, erze anjele uje õr ukurbo deyo hn erze uje
õr ukurbo yerɨj deyo hn erze uje õr ukurbo arhaabo hn erze uje ma õr
ukurbo pɨkaap. Nos wɨr õr ɨre wɨr uje Porrosht shuu Cristo shiyokõrkite
par uje wɨr oshuu Cristo dich. 17 Cristo ɨchii dekite ehn yahpaa nos kuche
chɨhɨpe. Porrosht shuu wɨchɨ nos tɨbey erze kuche par uje ye nɨhna ɨrpe.
18 Cristo wɨchɨ shɨ ɨtso Porrosht aabo õr huta hn Porrosht aabo wɨr shɨ
õr ɨtso Cristo ɨr yũhurrza. Wɨchɨ webich osht uje tokolɨhɨ erze topo õr
ahɨrkite hn ich ye toypo par uje wɨchɨ ich ma dich je nos wɨr kuche hn
ich ma dich je nos wɨr oso toy, 19 pork Porrosht sahmũr uje Cristo ɨr ɨluu
shɨ ɨtso ɨr ɨluuta. 20 Porrosht chiihla Jesuskite par uje shuu oso õr aho
kɨɨsɨhɨ ɨre, erze uje de lɨka hnɨmich hn erze uje de wahacha poõrc. Shɨ
uje tooho krus eeychkite hn ɨr armɨsta noshɨ ich shuu nos õr aho kɨɨsɨhɨ
Porrosht.
21 Titɨm olak uje antkite ich olak dukuhlehe Porrosht hn olak eyuwo
mɨhnũwo heke shuu ey olak ɨmãha Porrosht pork shish ahakõrlo uje ich
mɨhnũwo, 22 per ele ahle ich olak aho kɨɨsɨhɨ Porrosht shɨ pork Cristo
ɨshɨm ɨre oso hn oshuu oshuu toy par uje hnoy olak seya olak Porrosht
ahɨr nehe. Ese deeych uje hnoy olak shuu ɨtsorz ich olak ɨluu ɨtso Cristo
ɨr ɨluu. Nĩhyok ye latɨk pwele tata uje olak hnɨtew dechɨ 23 kɨmɨjɨ ye
otiislo Cristope hn ye olak koswãha. Shɨ olak ɨtso uhwɨrbe uje ochihitsɨm
hn oshiyeru hn ich etan. Ye ompe uje moymlo uje anemlo par etĩrlo
olak owich uje de Porrosht ahɨr pork Jesús ɨshɨ olak hnɨtewni. Wɨr erze
ahwoso uje entloni, hn wɨr erze uje otsanɨmɨrãha otatɨm erze oso uje ode
ĩrmo lekɨtiyo. Yok Pablo uje tomsaha par uje tanɨmɨrãha erze ahwoso toy.

Porrosht chɨbɨte Pablo par uje sosɨr õr.

24 Titɨm olak uje ich pehet kɨɨs uje oshiyokõr mɨhnɨkĩhɨ yok par olak.
Erze mɨhnũwo uje tĩr yok wɨr shɨ ɨtso uje Cristo tatni uje tyenɨj tokolɨhɨ
yok par uje takashɨm erze Porrosht aabo yewo. Porrosht aabo wɨr shɨ õr
ɨtso Cristo ɨr yũhurrza. 25 Porrosht chiihla yok par ɨr ɨbɨk par uje tokosɨr

olak hn nos tiyokorãha olak erze ɨr ahwoso. 26 Antni Porrosht ye duhu
oso odɨrehepe uje dihipo kɨnãho tyenɨj omasaha par ɨr aabo, per ele ahle
ich shuu laabo ochɨraha. 27 Porrosht sehe duhu odɨraha erze uje ye oso
odɨraha petɨkni. Erze ahwoso uje shuu ochɨraha tata shuu ɨtsorz ɨm: —
Cristo tyenɨj de olak aho uje olak dihipo kɨnãho par uje erahalo uje olak
owich de Porrosht ahɨr hn shɨ anemlo uje etĩrlo poõrc nehe.— 28 Heke
nos oyitɨm õr uje Cristo tooho krus eeychni par õr. Uje tiyokorãha õr ich
tiyokorãha õrpa par uje ochɨraha hn ye otĩr urhuta bahluta ehet nehe.
Shish oyakɨt õr par uje deeych yet nehe hn oyukwi õr oyeya õr Porrosht
ɨkɨch. Ich õr ɨluu ɨhɨr pishɨ ɨtso Cristo ɨr ɨluu. 29 Uje tiyokõr ahnũwo obiyo
tuu ɨtsorz, ich tɨnaha yok hn Cristo takashɨm yok chĩra lakɨrbo.

2 1 Sehe tuu erahalo uje tɨnaha yok par uje tokosɨr olak, hn par erze
Porrosht aabo yewo uje ode wahacha dɨt Laodicea, hn par nos wɨr
Porrosht aabo yewo uje yelɨj onomo yok. 2 Shish tiyokõr tuu ɨtsorz par
uje tuu olak duurapo hn par uje tuu erze Porrosht aabo yewo oduurapo
par uje shish otsahmũrye. Heke erahalpa erze uje Porrosht ye duhu yewo
odɨrehepe. Wɨr erze Cristo ɨr ɨluu. 3 Cristo nos chɨraha kuche hn ɨre pwele
shuu erahalo toy. 4 Ahnũwo uje titɨm olakɨke wɨr par uje erahalo par
uje nĩhyok ye latɨk pwele sehnyẽr olak. Wɨr ochɨrahapa ochiilehet par
otsehnyẽr oso. 5 Yok Pablo. Ye yok chɨhɨ olak ahɨrpe, per tɨbɨte shɨ ɨtso uje
pɨchɨbich de olak ahɨr. Ich pehet kɨɨs uje olak aho kɨɨsɨhɨye hn yelɨj olak
koswãha Cristo.

6 Shɨ ye otiislo eyok ɨrhĩch Jesucristo petɨkni heke amsahalo par olak
Porrosht aabo. Ele ahle shɨ tyenɨj ma ye otiislo ɨre par uje ahakõrlo uje
ɨre sahmũr. 7 Heke olak ɨtso erze pohɨr uje ich uro yaka hn ye kaype. Ye
otiislo Cristo hn shish ma ye otiislo ɨre shɨ ɨtso uje oshiyokorãha olakni,
hn shish tyenɨj enɨlo Porrosht.

Cristo shuu Porrosht aabo õr ɨluu ahle.

8 Titɨm olak par uje abeylshɨp olak par uje nĩhyok ye latɨk pwele
sehnyẽr olak chĩra deyuwo uje ye ũrpe. Erze õr ahwoso ich ye jukur
pork õr ahwoso ye ɨlope uje Cristo shiyokorãha oso. Wɨr shɨ otata uje õr
poruwo wɨshɨ otata. Erze õr ahwoso shɨ tãra demonyo, ye tãra Cristope.
9 Nos wɨr Porrosht ukurbo hn ɨr eyuwo nos de Cristo, 10 hn Cristo nos de
olak aho heke Porrosht ukurbo hn ɨr eyuwo de olak toy. Cristo ich ma
dich je nos wɨr erze uje õr ukurbo deyo de. 11 Olak de Cristo heke ich shɨ
ɨtso uje Cristo chɨbɨte olak asa yarta waa je iich otsɨɨ sirkunsisyon, per ye
waa yarta yatape waa je hnakɨrbo ochɨbɨte õr uje ochiyuhu õr yũhurrza
pɨkaabɨt. Asa yarta waa je Cristo chɨbɨte olak wɨchɨ uje chiyuhu olak ɨluu
mɨhnũ. 12 Uje otohɨrm olak ich shɨ ɨtso uje ochihitsɨm olak hnɨmich uut,
hn uje ochiyuhu olak awɨt uut ich shɨ ɨtso uje olak ɨkpo hn mẽylo Cristo
uje ɨkpo pork ye otiislope uje Porrosht shuu Cristo ɨkponi hn tokolɨhɨ erze

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

topo õr ahɨr. 13 Antni ahakõrlo kuche mɨhnũwo heke shɨ olak ɨtso topo.
Nĩhyok ye yarta chɨhɨ olak ahope waa je iich otsɨɨ sirkunsisyon. Olak ɨluu
shish mɨhnũ pork ye Porrosht diyuhupe, per ele ahle ich olak Porrosht
aabo heke ɨshɨm olak ese ɨkɨrĩt uje yelɨj nɨhna ɨre pork ye otiislo Cristope
hn ɨre perdonar olak nos wɨr kuche mɨhnũwo uje ahakõrlo. 14 Yiyokõrlo
uje ich mɨhnũwoni. Yiyuwe Porrosht ɨr ley per Cristo nos ɨshɨ eyok hnɨtew
uje de Porrosht ahɨr shɨ ɨtso uje nos chichew erze mɨhnũwo uje yiyokõrlo
chɨbɨte hutɨta hn chɨbɨte asa hutɨta krus eeych hn chiwa klabo pork wɨr
uje Cristo ɨshɨ uje tooho krus eeychkite. 15 Cristo nos serz erze demonyo
uje õr ukurbo deyo de hn erze yewo, hn chɨbɨte orhõta uje serz õr. Uje
Cristo tooho krus eeych ich nos serz õr.

16 Heke titɨm olak par uje ye uhu onehnyẽr olak erze uje otata uje
ahakõrlo mɨhnũwo. Sehe onarim olak erze oposo uje elɨlo hn erze uje
ehelo, hn sehe oduhu ahakõrlo õr ahmiyo uje õr ɨre otsahmũr o sehe
oduhu ahakõrlo uje otsahmũr uje shekurko toy o kɨmɨjɨ sabta. 17 Nos wɨr
erze ahwoso uje otatɨm olak wɨr shɨ Porrosht sɨteẽta Cristo uje shiyokor
uje taachĩhɨ nãhu ɨrmõkite. Jesucristo wɨchɨ ich ũrpa, per erze israel oso
õr ahmiyo uje oshiyokõr wɨr shɨ Porrosht sɨteẽta Cristo hn tyenɨj oym
erze õr ahmiyo uje sɨteẽta ɨre pork Cristo taãchkite.

18 Ye eẽtlo erze uje sehe onehnyẽr olak. Shɨ sehe oduhu enaha olak
premit heke sehe oduhu eeychãhalo anjele. Wɨr otata uje õr ukurbo de
shɨ pork omo hn ochɨkẽra anjele. Shɨ onarim ɨre, per shɨ tãra õr eyuwo
uje oshuu tɨsĩr erze mɨhnũwo. 19 Oym erze ahwoso uje ich ũru uje tãra
Cristo. Wɨchɨ shɨ ɨtso uu Porrosht aabo õr huta, hn Porrosht aabo wɨr
shɨ õr ɨtso Cristo ɨr yũhurrza. Oso otɨbey neyũhurrza heke otaak par
uje õr ukurbosh, hn õr ɨtɨso tehĩye par uje ochishew obiyo hn nos tokole
om pork õr ɨkiyo om heke ich õr kresa. Shɨ ɨtso oso õr huta uje tɨbey õr
yũhurrza ich shɨ ɨtso uje Cristo nos tɨbey Porrosht aabo hn shish ma shuu
õr ɨluu ɨtso deluu. Wɨchɨ uje Porrosht sahmũr.

20 Moymlo uje ahakõrlo erze kuche mɨhnũwo shɨ uhulo ɨtso uje atɨlo
mẽylo Cristo uje toni. Erze mɨhnũwo tãra demonyo uje tɨbey oso uje
ye odɨraha Porroshtpe uje ode nãhu ĩrmo per Cristo chiyuhu olakɨhɨ
demonyo õr hme. ¿Ɨnaapo heke sehe eeshlopo ahakõrlo erze kuche
mɨhnũwo shɨ ɨtso uje olak de õr hmepo? ¿Ɨnaapo ahakõrlo erze õr ley uje
oshɨm olak? 21 Otatɨm olak otsɨɨ: —Ye asɨlo, hn ye elɨlo, hn ye akahɨrlo.—
22 Per nos wɨr kuche Porrosht chɨbɨte par sosɨr oso hn erze kuche shɨ
sɨhna ɨre shɨchish. Erze õr ley uje otatɨm olak shɨ tãra oso õr eyuwo
23 hn shuu oso õr eyuwo tɨsĩr uje erze ley ich om hn shuu oso oteeychãha
Porrosht, hn erze ley ye duhu onarim ɨrpe hnii shuu oshiyokõr mɨhnɨkĩhɨ
neyũhurrza, per erze ley ye jukur par uje sontew erze õr ɨluu mɨhnũ.

3 1 Titɨm olak uje moymlo olak ɨluu mɨhnũni ich shɨ ɨtso uje atɨlo
hn mẽylo Cristo uje toy hn mẽylo ɨre uje ɨkpo pork olak ɨluu ich

ahle, heke tyenɨj ahmũrlo erze kuche uje de poõrc. Cristo dechɨ, hn yesh
sakaha Porrosht ɨr waãchta pork wɨchɨ ich dich toy. 2 Uhu olak eyuwo
tɨsĩr erze kuche uje de Porrosht ahɨr, hn ye shɨ uhu olak eyuwo tɨsĩr erze
kuche uje de nãhu ĩrmo. 3 Olak ich moymloni erze kuche mɨhnũwo uje
ahakõrlo shɨ ɨtso uje atɨloni, hn Cristo tɨbey olak ɨkɨritĩhɨ Porrosht ahɨr.
4 Cristo wɨchɨ uje ɨshɨm eyok ese ɨkɨrĩt. Uje cheeshpo tĩr hnɨmich nehe ich
olak mẽylo ɨre, hn ɨre ich hũrpa.

Porrosht aabo tyenɨj oym deluu ɨler hn oshiyokõr deluu ahle.

5 Heke titɨm olak, moymlo erze kuche mɨhnũwo uje de nãhu ĩrmo shɨ
ɨtso uje atɨlo. Erze mɨhnũwo uje oso oshiyokorĩhɨye wɨr tata shuu ɨtsorz.
Ich mĩhnɨk uje hnakɨrbich hn tɨmcharrza ye onõyhi pishye ahɨrpe hn
shɨ omuhuye ahɨr. Ich mĩhnɨk uje tɨmcher tɨmcher õhyiyer ahɨr, hn ich
mĩhnɨk uje hnakɨrbo hnakɨrbo õhyiye ahɨr. Ich mĩhnɨk uje yeẽk sahat
loshɨpɨt, hn ich mĩhnɨk uje yanak shuu loshɨpɨt sahat ɨre. Ich mĩhnɨk
uje pɨkɨhnino hn pɨkɨhnine oshiyokorĩhɨye oshuu ɨtsorz. Ye ompe uje
sehe ahakõrlo uhulo ɨtsorz, hn ich ye ompe uje uhu olak eyuwo tɨsĩr
erze kuche mɨhnũwo. Ye ompe uje ekutɨrãha olak kuche pork uje
ahakõrlo uhulo ɨtsorz ich shɨ ɨtso uje eeychãhalo erze olak kuche eylo
olak porroshtɨhɨ. 6 Nos wɨr erze kuche mɨhnũwo uje titɨm olakɨke uje
oso oshiyokõr oshuu ɨtsorz ich tyenɨj shuu Porrosht chesdelpa nehech
sepyẽr õr. 7 Antni olak ɨluu ɨtso õr heke ahakõrlo uhulo ɨtsorz, 8 per ele
ahle ich tyenɨj nos moymlo ahakõrlo erze mɨhnũwo. Moymlo uje aas
olak uulo shɨchish, hn moymlo uje ehmerlo olak ehemurc olak aho. Ye
uhu olak ɨljaabo, hn moymlo uje athɨlo olak ukushiĩhi oso par uje uhu
otsɨtak yet. Ye eyuhu olak ahwoso mɨhnuwõho olak ahwo, 9 hn ye ata
olak ukushiĩhiye, pork moymlo erze olak ɨluu ɨler uje ich mɨhnũ uje
wapni shish ahakõrlo. 10 Uhu olak ɨluu ahle uje yesh Porrosht nɨshii par
uje ich uhurc nehe hn olak ɨluu ɨtso Porrosht ɨr ɨluu. Wɨchɨ uje shuu olak
ɨluu ahle. 11 Ye latɨkɨsh kɨmɨjɨ olak griego yewo o kɨmɨjɨ olak israel yewo.
Kɨmɨjɨ olak yarta de waa je iich otsɨɨ sirkunsisyon, o kɨmɨjɨ nĩhyok ich ye
latɨkɨsh. Hn ye latɨkɨsh kɨmɨjɨ olak dihipo kɨnãho uje ye odɨraha latɨk o
kɨmɨjɨ olak dihipo kɨnãho uje ma ye odɨraha latɨk. Ye latɨkɨsh kɨmɨjɨ olak
õr yɨlo o kɨmɨjɨ ye õr yɨlope. Shɨ uje yɨrahalopa Cristo wɨchɨ uje ma om.
12 Titɨm olak uje Porrosht chiihla olak par olak ɨr aabo pork sahmũr
olak hn sehe duhu olak ɨluu ɨlo deluu, heke tyenɨj eenɨlo erze uje õr
losuhlaabo hn osɨrlo õr. Shish tyenɨj osɨrlo yewo, hn ye olak narim olak.
Ye owãhaloye per tyenɨj eenthɨloye. 13 Tyenɨj olak ewenta olak leshɨbo hn
uje olak yeẽk niyokõr mɨhnɨkĩhɨ leshɨbich ich tyenɨj duhu dehet kɨɨsɨhɨ
ɨre hn dɨkey uje shiyokõr mɨhnɨkĩhɨ ɨre shɨ ɨtso uje eyok ɨrhĩch perdonar
eyok. 14 Per kɨmɨjɨ ahmũrloye ich ma om par olak je nos wɨr erze ahwoso
yewo uje titɨm olakɨke pork uje ahmũrloye ich nos olak aho kɨɨsɨhɨye hn

ye etakloyepe. 15 Cristo wɨchɨ uje shuu olak aho kɨɨs pork shuu erahalo
uje ich om par ahakõrlo, heke shɨ ahakõrlo uje shuu olak aho kɨɨs.
Porrosht chiihla olak par uje shɨ olak weeta nohmɨra shɨ ɨtso Cristo ɨr
yũhurrza, hn shish tyenɨj enɨlo Porrosht. 16 Enaha olak par uje erahalopa
Cristo ɨr ahwoso. Ahakorãhaloye hn akɨtloye hn uhulo olak eyuwo tɨsĩr
uje ich om par atɨmloye. Ye uhulo olak koswãha uje eeychɨlo eẽtlo salmo
hn eẽtlo imno hn korito hn enɨlo Porrosht. 17 Nos wɨr erze uje ahakõrlo hn
nos wɨr erze uje athɨlo wɨr uje tyenɨj uhulo tokole om pork Jesús wɨchɨ uu
eyok ɨrhĩch hn ahakõrlo par ɨre, hn tyenɨj enɨlo Porrosht uu eyok Deych
hn ẽrlo eyok ɨrhĩch Jesucristo ɨr iich.

Pablo sakɨt Porrosht aabo uje õr ɨrẽhtɨsh
hn Porrosht eebe uje õr abiyosh.

18 Titɨm olak tɨmcher, tyenɨj ahakõrlo uje olak abich tatɨm olak pork
eyok ɨrhĩch sahmũr uje ahakõrlo uhulo ɨtsorz. 19 Hn titɨm olak hnakɨrbo,
olak tyenɨj ahmũrlo olak ɨrẽhte hn ye abɨterlo õr. 20 Hn titɨm olak
pɨkɨhnino hn pɨkɨhnine, nos tyenɨj ahakõrlo uje olak deych hn olak data
otatɨm olak pork eyok ɨrhĩch sahmũr uje ahakõrlo uhulo ɨtsorz. 21 Hn
titɨm olak hnakɨrbo uje olak aabo ode, ye ahakoslo õr nehech uhulo
ochesdelo. Kɨmɨjɨ uhulo õr dosdarak ich ye uhulo duurape. 22 Hn titɨm
olak uje olak õr yɨlo, tyenɨj nos ahakõrlo uje olak yɨnsɨro otatɨm olak. Ye
shɨ uje oteychɨm olak ich hnii eyuhulo olak. Ye uhu olak aho yũhɨrsh.
Tyenɨj ahakõrlo uje titɨm olakɨke pork atɨlɨlo eyok ɨrhĩch Jesucristo.
23 Nos wɨr erze uje ahakõrlo ich tyenɨj enaha olak par uje ahakõrlo shɨ
ɨtso uje ahakõrlo par eyok ɨrhĩch, ye shɨ par hnakɨrbope. 24 Uje aachĩhɨlo
eyok ɨrhĩch ahɨr nehe ich erahalo kɨmɨjɨ ahakõrlo uje om uje olak de nãhu
ĩrmo, ich ɨshɨm olak erze kuche uje de ɨre ahɨr wahacha poõrc, pork uje
ahakõrlo olak ɨbiyo ich ahakõrlo Cristo ɨr ɨbiyo. Wɨchɨ uu olak ɨrhĩch
pisht. 25 Yeẽk uje shiyokõr uje ich mɨhnũwo, Porrosht tyenɨj shuu erze
kuche mɨhnũwo cheeshpo tĩr ɨre nehe. Ye olak kɨnãhope pork Porrosht ye
duhu yewo õr kɨnãhope hn duhu yewo õr kɨnãho. Shuu nos õr ɨtsye.

4 1 Titɨm olak uje olak yɨlo hn olak yɨle ode, tyenɨj enshiilo õr. Erahalo
uje olak ɨrhĩch de toy, wɨchɨ uje de poõrc.
2 Nos titɨm olak par uje shish olak orar apurlo Porrosht. Uje olak orar
ich enɨlo Porrosht hn ye uhu olak eyuwo tɨsĩr kɨnãha. 3 Olak orar toy
apurlo Porrosht par õryok par uje Porrosht duhu tokole uje õryok pwele
oyanɨmɨrãha ɨr ahwoso oyitɨm erze oso uje Cristo ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ
Porrosht ahɨrkite. Ye nos odɨrehepe uje Cristo shiyokorĩhɨ õrni shuu
ɨtsorz. Shɨ pork tanɨmɨrãha ɨr ahwoso heke ochɨmchaha yok karsel ehet.
4 Olak orar apurlo Porrosht par uje tuu ɨmeheeych uje titɨm õr Cristo,
pork tyenɨj tiyokõr tuu ɨtsorz par uje ochɨraha. 5 Ahakorĩhɨlo om õr ɨle
ɨkɨch erze uje ye õr Porrosht aabope par uje kɨmɨjɨ onahmũr ich olak

pwele atɨmlo õr Cristo. Ye moymlo õr per ahakorãhalo õr. 6 Shish uhu
olak ahwoso om shɨ ɨtso sal uje ich om par oposo par uje erahalo erze
ahwoso uje ich om par atɨmlo õr erze uje sehe odɨraha, hn ye ehnewlo
olak ahwoso uje atɨmlo õr.

Pablo ɨshɨm Porrosht aabo õr saludo.

7 Titɨm olak uje Tíquico wɨchɨ eyok leshap uje tahmũrpa. Yelɨj sehi
lahwoso uje tata. Wɨchɨ takashɨm yok uje tiyokõr eyok ɨrhĩch ɨr ɨbiyo.
Tyenɨj tatɨm olak nos wɨr kuche uje tokolɨhɨ yok, 8 heke tuu hno tĩr olak
par uje shuu erahalo erze uje tokolɨhɨ yok hn par uje shuu olak duurapo.
9 Tuu Onésimo hno ĩya ɨre. Wɨchɨ eyoklo leshap toy uje tahmũrpa. Yelɨj
sehi lahwoso, shish shiyokõr. Wɨchɨ olak ɨhnapsa. Wɨr tyenɨj nos otatɨm
olak erze kuche uje tokolɨhɨ õryok. 10 Aristarco ɨshɨm olak saludo. Wɨchɨ
pihyẽrak. Oshiyeru toy ochɨbɨte pahɨr ele karsel ehet. Marcos ɨshɨm olak
saludo toy. Wɨchɨ Bernabé ɨr primo. Kɨmɨjɨ Marcos taachĩhɨ olak ahɨr
nehe ich enshiilo ɨre shɨ ɨtso uje asa hutɨta yata tata uje tokosɨm olakni.
11 Jesús ɨshɨm olak saludo toy. Wɨchɨ iich yet otsɨɨ Justo. Marcos hn Justo
wɨr pɨhnapso israel yewo uje õya erze pihyẽre yewo uje otakashɨm yok
tanɨmɨrãha Porrosht ahwoso par uje oyuhu oso omasaha par Porrosht
aabo. Marcos hn Justo oshuu pehet kɨɨs. 12 Epafras ɨshɨm olak saludo
toy. Wɨchɨ olak ɨhnapsa, hn wɨchɨ Jesucristo ɨr ɨbɨk. Shish sɨnaha ɨre par
uje ɨre orar sapur Porrosht par olak par uje ye olak koswãha ɨre, hn par
uje erahalo nos wɨr erze uje Porrosht sahmũr uje ahakõrlo. 13 Tɨkɨraha
uje Epafras shish shuu deyuwo tɨsɨrĩhɨ olak hn ɨre orar par olak hn erze
Porrosht aabo yewo toy uje odechɨ dɨt Laodicea hn par erze uje odechɨ
dɨt Hierápolis. 14 Lucas ɨshɨm olak saludo toy. Wɨchɨ lotor, hn tahmũrpa
ɨre. Demas ɨshɨm olak saludo toy. 15 Atɨmlo erze Porrosht aabo uje ode
wahacha dɨt Laodicea uje tokosɨm õr saludo toy. Atɨmlo asa Ninfa toy
hn nos wɨr Porrosht aabo uje shish otakasho lahwichɨhɨ ɨr ihyuch uje
tokosɨm õr saludo toy. 16 Uje nos olak ler asa hutɨta nehe ich sehe tuu
asɨmlo erze Porrosht aabo uje odechɨ dɨt Laodicea par uje õr ler toy, hn
tyenɨj olak ler toy asa hutɨta uje tichewni hn tokosɨm erze Porrosht aabo
uje odechɨ dɨt Laodicea. 17 Sehe tuu atɨmlo Arquipo par uje niyokõr erze
obiyo uje eyok ɨrhĩch ɨshɨm ɨre par uje shiyokõr.

18 Yok Pablo. Tuu ochichew ana hutɨta per ana hutɨta uhurc ich yok
tichew par uje erahalo uje tãra yok. Tokosɨm olak saludo. Sehe tuu shish
olak orar apurlo Porrosht par yok pork yesh yok de karsel ehet. Sehe tuu
Porrosht dosɨr olak.

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

1 Tesalonicenses

Pablo hõr oshɨm Porrosht aabo saludo.

1 1 Yok Pablo. Silvano hn Timoteo ode pahɨr. Oyichew ana hutɨta par
uje oyosɨm olak uje olak Porrosht aabo uje ebuhulɨchɨ dɨt Tesalónica.
Porrosht wɨchɨ uu olak Deych. Hn Jesucristo wɨchɨ olak ɨrhĩch. Sehe
oyuhu Porrosht dosɨr olak hn duhu olak aho kɨɨs.

Porrosht aabo tyenɨj ye olotiis ɨr ahwospe.

2 Shish oyɨna Porrosht par nos wɨr olak. Shish õryok eyucha olak
uje õryok orar oyapur Porrosht. 3 Shish oyitɨm Porrosht uje ahakõrlo
pork ye otiislo eyok Deych Porrosht. Õryok eyucha uje ahmũrlo yewo
hn akashɨmlo õr. Õryok eyucha uje shish olak ewenta erze uje prowa
olak shɨ pork erahalo uje eyok owich de Porrosht ahɨr pork eyok ɨrhĩch
Jesucristo ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite. 4 Pɨshɨbo watsaklo,
Porrosht sahmũr olak. Oyɨraha uje ɨre chiihla olakkite 5 pork uje
oyanɨmɨrãha Porrosht ahwoso oyitɨm olakni ich erahalo uje ye shɨ õryok
ahwospe. Porrosht ukurbo ĩya toy hn ɨr ɨchɨbich chish obiyoho olak aho
toy. Wɨchɨ shuu erahalo lahwoso uje oyitɨm olak ich ũru. Erahalo õryok
uje oyebuhu olak ahɨr ich oyiyokõr uje om.
6 Olak eẽtlo uje oyiyokõrni, hn eẽtlo eyok ɨrhĩchpo. Uje entlo Porrosht
ahwoso wapni ich yewo oshiyokõr mɨhnɨkĩhɨ olak oshuu olak dospa per
Porrosht ɨchɨbich shuu olak aylpa. 7 Uje ahakõrlo uhulo ɨtsorzni ich erze
Porrosht aabo uje odebuhu wahacha hnɨmich Macedonia hn hnɨmich
Acaya ochunt uje ahakõrlo hn oshiyokõr otseẽt olak. 8 Erze eyok ɨrhĩch
ahwoso uje tãra olak hn oso otatɨmye ye shɨ hnɨmich Macedonia hn
hnɨmich Acayape. Nos chũr lekɨtiyo. Nos oso lekɨtiyo ochɨraha olak uje ye
otiislo Porroshtpe. Heke uje oyɨtĩr wahachni ich ye nesit latɨk uje oyitɨm
erze oso uje ode lekɨtiyo pork nos oso ochɨraha. 9 Otatɨmyeehe lekɨtiyo
uje oyaachĩhɨchɨs olak dɨt wapni ich ahmũrlo õryok. Otatɨmye uje erze
kojano po uje ehn eeychãhaloni eeylo olak porroshtɨhɨ ich moymloni par
uje ahakõrlo erze ɨr ɨbiyo ese Porrosht pisht uje ich ũru hn ɨka. 10 Erze
oso shish otatɨmye uje olak shish anemlo Porrosht Ijɨt pisht uje tyenɨj

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

cheeshpo nehe tãra poõrc. Wɨchɨ Jesús uje Porrosht shuu ɨkponi. Wɨchɨ Jesús uje ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite par uje ye yɨtĩr urhuta bahluta ehet nehe.

Pablo chish obiyoho Tesalonicani.

2 1 Pɨshɨbo watsaklo, erahalo uje ehn oyekɨrɨhɨ olakni hn oyanɨmɨrãha Porrosht ahwoso ich tokole om pork ye otiislope. 2 Uje ehn yahpaa oyɨtĩr olak ich oyɨtĩr ese dɨt Filipos wap. Oso uje ode wahacha oloter õryok hn ochiyuhu lahwoso mɨhnuwõho oryõkpo. Erahalo uje ɨtsorz. Per Porrosht takashɨm õryok, heke uje oyɨtĩr olakni ich ye oyitɨlpe uje oyitɨm olak uje Jesús ɨshɨ olak hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite. Wɨr odechɨ olak dɨt uje sehe onontew õryok per ye õr pwelpe 3 pork ye oyanɨmɨrãha õryok ukushiĩpe. Uje oyanɨmɨrãha Porrosht ahwoso ich ye oyiyokõr oyuhu ɨtsorz par uje oyishew tɨmcher, hn ye par uje oyehnyẽr olak. 4 Porrosht chiihla õryok par uje oyitɨm oso ɨr ahwoso. Oyitɨm oso uje Cristo ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite. Ye oyiyokõrpe par uje oyuhu oso otsahmũr õryok. Shɨ oyiyokõr pork Porrosht sahmũr uje oyiyokorãha õr oyuhu ɨtsorz. Porrosht wɨchɨ uje prowa kɨmɨjɨ dish uje õryok aho mɨhnũwo. 5 Erahalo uje yelɨj oyiita õryok ahwoso uje ich ɨhĩrts pisho shɨ par uje oyuhu asɨmlo õryok olak kuche. Yelɨj õryok aho yũhɨrsh par uje oyuhu asɨmlo õryok olak hnote. Porrosht chɨraha erze õryok ahwoso uje oyitɨm olak ich ũru. 6 Yelɨj oyiyokõr kuche shɨ par uje oyuhu oso otata uje õryok ɨluu ich om hnii par uje ebɨtɨlo uje õryok ɨluu om, hnii par uje erze oso yewo ochɨbɨte uje ɨtsorz. 7 Õryok Cristo ɨr apóstole, kɨrẽhe oyahmũr ich oyuhu akashɨmlo õryok kuche per ye oyapur olakpe. Shish oyɨnte olak. Shɨ oyuhu õryok ɨtso tɨmcharrza uje tɨbey deyjɨt. 8 Uje õryok de olak ahɨrni ich oyahmũr pishɨ olak. Shɨ oyitɨm olak uje Jesucristo ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite, hn oyosɨm õryok olak par uje oyakashɨm olak. Oyiyokõr oyuhu ɨtsorz shɨ pork oyahmũr olak. 9 Pɨshɨbo watsaklo, olak eyucha uje ehn oyiyokorãha Porrosht ahwoso oyitɨm olakni uje Jesucristo ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite ich oyishew obiyo toy ich oyiyuhu õryok par oyerz hnote par uje oyiya õryok poso. Oyishew obiyo deeych hn dɨhlak par uje ye oyapur olak posope. 10 Olak uje ye otiislo Jesuspe uje õryok de olak ahɨrni ich amlo uje oyiyokõr hn Porrosht ɨtspo umponi. Shɨ oyiyokõr uje Porrosht sahmũr hn oyiyokõr uje ich om. Oso ye õr pwele õr denunsya õryok pork ye oyiyokõrpe uje mĩhnɨk. 11 Erahalo uje shish oyakɨt olak nohmɨr nohmɨr shɨ ɨtso hnakɨrbich uje sakɨt deyjɨt. 12 Shish oyakɨt olak par uje shish ma ahmũrlo Porrosht hn oyitɨm olak par uje ahakõrlo uje ɨre sahmũr. Olak Porrosht aabo heke om uje ahakõrlo uje Porrosht aabo oshiyokõr. Porrosht chiihla olak hn shuu amsahalo par ɨre aabo hn tyenɨj ɨshɨm olak erze kuche uje de ɨre ahɨr nehe. 13 Shish oyɨna Porrosht pork ahmũrlo uje oyitɨm olak. Erahalo erze õr ahwoso wɨr ye

tãra hnakɨrbope. Shɨ tãra Porrosht heke shish shuu olak ɨluu ma om pork ye otiislo Jesuspe. 14 Pɨshɨbo watsaklo, shɨ pork ye otiislo Porroshtpe heke olak ɨhnapso oshiyokõr mɨhnɨkĩhɨ olak shɨ ɨtso uu Porrosht aabo uje ode wahacha hnɨmich Judea, õr ɨhnapso oshiyokõr mɨhnɨkĩhɨ õrni. Wɨr israel oso. 15 Wɨr uje oshuu eyok ɨrhĩch Jesuskite hn uu õr poruwo wɨshɨ oshuu uu profeta poruwo wɨshɨ. Wɨr israel oso uje otsahna õryok. Wɨr uje ye oniyokõrpe uje Porrosht sahmũr. Ich otsɨtak nos wɨr dihipo. 16 Heke shish sehe onontew õryok par uje ye oyitɨm erze dihipo kɨnãho õr Porrosht ahwoso uje Jesús ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite par uje omasaha par Porrosht aabo. Shish oshiyokõr uje ich mɨhnũwo. Terɨhɨ uhurc heke ele ahle ich Porrosht sepyẽr õr ich shuu dospa.

Pablo sehe tekɨrɨhɨ Porrosht aabopo uje ode Tesalónica.

17 Pɨshɨbo watsaklo, uje oso oshuu oyitokolɨhɨ olak ahɨrni ich shish sehe oyeeshɨ shɨchish. Ye õryok pwele oyumo olakpe per shish õryok eyucha olak. Shish sehe oyeeshɨ par uje oyeychɨm olak per ich ye õryok pwelpe. 18 Õryok sehe oyuko oyɨtĩr olak. Yok Pablo. Shish sehe takaha par uje tɨtĩr olak per Satanás sontew õryok. 19 Uje eyok ɨrhĩch Jesucristo cheeshpo nehe ich eyok dechɨ ɨr ɨkɨch. Õryok aylehe wahacha pork ye otiislo erze Porrosht ahwoso uje oyitɨm olakni, heke oyitɨm Cristo nehe uje olak ye otiislo ɨr ahwoso uje oyitɨm olakni. 20 Uje olak dechɨ nehe ich shuu õryok aylpa.

3 1 Shish õryok eyuwo tɨsɨrĩhɨ olak nehech ye õryok ewentpe uje ye oyɨraha kɨmɨjɨ shish ye otiislo Jesuspe. Heke oyɨbɨte par uje oyiyakahachɨs ese dɨt Atenas 2 hn oyuhu Timoteo hno tĩr olak. Wɨchɨ eyoklo leshap pork wɨchɨ Porrosht aap hn ɨr ɨbɨk toy. Ɨre sanɨmɨrãha Porrosht ahwoso tatɨm õr uje Cristo ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite. Oyuhu Timoteo hno par uje sakɨt olak par uje ma ye duhu otiislo Porrosht ahwoso hn par uje duhu ahakõrlo uje Porrosht sahmũr 3 par uje deeych yet nehe uje mɨhnũwo tĩr olak hnii olak nohmɨra ye moymlo erze Porrosht ahwoso. Ich erahalo erze kuche mɨhnũwo tyenɨj oshiyokorĩhɨ eyoklo. 4 Uje ehn õryok dechɨ olak ahɨrni ich shish oyitɨm olak uje tyenɨj oshiyokõr kuche mɨhnuwõho olak hn tokole ɨtsorz. Ich erahalo uje ɨtsorz. 5 Uje ehn õryok eyuwo tɨsĩr uje ye oyunt latɨkɨhɨ olakpe ich oyuhu õryok ihyẽt yet hno par uje tĩr olak. Sehe oyɨraha kɨmɨjɨ shish ye otiislo Porroshtpe. Oyɨraha uje Satanás sehe niyokõr kuchẽrk par uje shuu moymlo erze ahwoso uje oyitɨm olak hn shuu moymlo Jesucristo. Kɨmɨjɨ wɨchɨ derz ich tyenɨj tokole uje õryok ɨbiyo ye jukur.

6 Per ele ahle hn Timoteo ich taachĩhɨ lɨka õryok ahɨr. Tãra wahacha Tesalónica uje olak de. Tatɨm õryok erze ahwoso ɨhĩrtso uje ye otiislo Porroshtpe. Shish ahmũrlo Porrosht. Tatɨm õryok uje shish olak eyucha õryok hn shish sehe eychɨmlo õryok. Õryok ɨtspo, sehe oyeychɨm olak.

7Pishibo watsaklo, kuche mihnũwo shish de ĩrmo hn oso oshiyokõr
mihnuwõho oryõk toy per uje oyunt uje Timoteo tatim õryok uje yesh
ye otiislo Jesuspe ich shuu õryok aylpa. 8Ele ahle ich õryok aho kiispa
pork olak shish ye otiislo eyok Irhĩchpe. 9Oyina Porrosht uje olak itsorz
pork shish uhulo õryok ayla. Porrosht umo uje itsorz. 10Deeych hn dihlak
shish õryok orar oyapur Porrosht par uje õryok pwele oyekirihi olakpo
nehe par uje oyiyokorãha olak erze uje ye erahalo par uje ma ye otiislo
Porrosht.

11Oyapur Porrosht uu eyok Deych hn oyapur uu eyok Irhĩch Jesús par
uje takashim õryok par uje õryok pwele oyuko oyitĩr olak. 12Oyapur eyok
Irhĩch par uje ma duhu ahmũrloye hn ahmũrlo erze yewo toy uhu ilo
uje oyahmũr olak 13par uje Porrosht takashim olak hn ye olak koswãha
ire hn ahakõrlo uje ire sahmũr. Deeych yet nehe uje eyok Irhĩch Jesús
cheeshpo hn nos wir Porrosht aabo uje otoni õya ire. Olak dechi toy
Porrosht ile ikich. Nĩhyok kuche mihnũwo olak aho. Shi olak iluu om
eyok Deych Porrosht ile ikich.

Porrosht sahmũr uje ir aabo oshiyokõr.

4 1Pishibo watsaklo, ẽrlo õryok. Oyiyokorãha olakni erze uje tyenij
ahakõrlo uje Porrosht sahmũr hn shish ahakõrlo uhulo ilorz. Ele
ahle eyok Irhĩch Jesús shuu oyitim olak par uje ma ahakõrlo uhulo itsorz.
2Erahalo erze eyok Irhĩch Jesús ir ahwoso uje ire shuu oyiyokorãha
olakni. 3Porrosht ye nahmũrpe uje yiyokõrlo uje mĩhnik. Ich om uje
hnakirbich umuhu nerãhta ahir hn ich ompo uje timcharrza umuhu
dabich ahir per ich mĩhnik uje ye ohnoyhi pishye ahirpe hn shi omuhuye
ahir. Ich mĩhnik uje otorãhaye. Ich mĩhnik uje timcher timcher õhyi yẽr
ahir. Ich mĩhnik uje hnakirbo hnakirbo õhyiye ahir. Ich mĩhnik uje yeẽk
sahat loshipit. Ich mĩhnik uje yanak shuu loshipit sahat ire. Ich mihnĩk
uje pikihnino hn pikihnine oshiyokorĩhiye oshuu itsorz toy. 4Oyitim olak
oyuhu itsorz pork kal olak nohmira tyenij chiraha uje ich om par teyãha
nerãhta pishta hn shiyokõr shuu itsorz. Ye ompe shi hnoy wate hn ye
tatim iisope. Ich shiyokõr uje mĩhnik. 5Ye ompe shi teychim timcharrza
hn duhu deyuwo mihnũwo hn hnoy wate par ir irãhto itso erze oso uje ye
odiraha Porroshtpe oshiyokõr oshuu itsorz. 6Ye ompe Porrosht aabo uje
yeẽk iyuwe erze Porrosht ahwoso hn shi sehnyẽr Porrosht aabo yewo hn
torãha nerãhta o torãha dabich pork eyok Irhĩch tyenij nos sepyẽr erze
oso uje oshiyokõr oshuu itsorz. Wir erze Porrosht ahwoso uje shish oyitim
olakni. 7Porrosht ye diihla eyokloni par uje yiyokõrlo uje mihnũwo.
Chiihla eyokloni par uje yiyokõrlo uje ich om. 8Heke kimiji yeẽk chihi uje
ye nahmũr uje oyiyokorãha olak ich sitak õryok. Per ye ditak oryõkpe,
wichi sitak Porrosht pork erze õr ahwoso uje oyiita shi tãra Porrosht.
Wichi uje ishim eyok Dechibich uje yelij niyokõr mĩhnik.

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

9 Oyitɨm olak uje Porrosht aabo tyenɨj otsahmũrye, per ye nesita par
uje oyitɨm ma oyuhu ɨtsorz pork oyɨraha uje Porrosht shiyokorãha olak
par uje ahmũrloye. 10 Ich ɨmeheeych ɨtsorz pork shish nos ahmũrlo erze
Porrosht aabo yewo uje ode wahacha Macedonia. Pɨshɨbo watsaklo,
oyitɨm olak par uje shish ma ahmũrlo õr. 11 Shish uhulo olak aho kɨɨs,
hn ahakõrlo olak ɨbiyo, hn ye alɨlo olak deshɨbo õr ɨbiyo ɨkiyo. Wɨr uje
oyitɨm olakni 12 par uje uhulo erze uje ye õr Porrosht aabope ochɨraha
uje olak ɨluu ich om hn par uje olak pwele eylo uje olak nesita par uje ye
etĩrlo erze uje ye õr Porrosht aabope hn apurlo õr poso.

Jesús tyenɨj cheeshpo nehe.

13 Pɨshɨbo watsaklo, ich ye ompe uje ye erahalo uje Porrosht shiyokõr
nehe par daabo uje otoni. Ye ompe uje eyerhlopa ahlɨlo õr hn uhu olak
dosdarak ɨtso erze uje ye odɨraha Porroshtpe. Wɨr losuhlaabo pork nĩhyok
õr owich wahacha Porrosht ahɨr. 14 Yɨrahalo uje Jesús toni hn Porrosht
shuu ɨkpo heke yɨrahalo uje Porrosht tyenɨj shuu erze uje otoni uje ye
olotiis ɨrpe õya Jesús uje ɨre cheeshpo nehe. 15 Erze uje oyitɨm olak wɨr
uje eyok ɨrhĩch tatni. Eyok uje yesh eyok ɨkaha nãhu ĩrmo uje eyok ɨrhĩch
cheeshpo nehe ye yiyeebepe hn wɨr otsehe eyok nẽr erze Porrosht aabo
uje otoni. 16 Deeych yet nehe hn eyok ɨrhĩch tokolɨhɨ wahacha poõrc par
uje ihnɨmich hn tɨbich jwertpa hn ese anjele õr bahlut wɨchɨ tɨbich toy
hn yeẽk sobɨta Porrosht ɨr trompeta. Wap erze topo uje ye olotiis Cristope
tyenɨj õr ɨkpo. 17 Porrosht tyenɨj seem eyok uje yesh eyok ɨka hn erze
ɨr aabo uje õr ɨkpo hn hnoy eyoklo seya eyok ɨrhĩch ahɨr poõrc pehet
wahacha ukuhurrza eeych hn par uje shish yiyakahalo ahɨr. 18 Atɨmlo õr
erze ahwoso uje oyitɨm olakɨke par uje uhulo õr aho kɨɨs erze uje ohye
topo.

5 1 Pɨshɨbo watsaklo, ye nesit latɨk par uje oyitɨm olak par uje erahalo
latɨk nehe hn Jesús cheeshpo. 2 Ese deeych uje eyok ɨrhĩch cheeshpo
nehe ich shɨ ɨtso echɨkɨt uje taachĩhɨ dɨhlak. Ye erahalo ortpe. 3 Uje oso
otata uje ye latɨk teye hn ich nos õr aho kɨɨspa ich tyenɨj mĩhnɨk tĩr õr
shɨchish shɨ ɨtso uje tɨmcharrza chuuna ɨre uje ich ta par ɨjɨt shũrha. Ich
dospa per ye pwele duhu erze ɨr dosĩryo sehepe. Erze mɨhnũwo tyenɨj
tĩr erze oso nehe shuu ɨtsorz. 4 Pɨshɨbo watsaklo, olak ye olak ɨlo õrpe.
Wɨr ye odɨraha Porroshtpe. Shɨ õr ɨtso uje odɨrkɨhɨ dɨhlak. Olak Porrosht
aabo. Erahalo ɨshɨrĩt uje Cristo cheeshpo nehe, heke ye tarãha olak
hnɨmichpe shuu as olak ɨbe shɨ ɨtso uje echɨkɨt taãcha. Per ye erahalo
deeychtɨkɨhɨ uje Cristo taãcha. 5 Nos erahalo Jesús ɨr ɨluu shɨ ɨtso uje
luu chihit olak hn shɨ ɨtso uje deeych chihit olak. Ye eyok ɨlo erze uje ye
odɨraha Porroshtpe. Wɨr shɨ õr ɨtso uje odɨrkɨhɨ dɨhlelta. 6 Heke ye ompe
yiyokõrlo yuhulo ɨtso erze uje ye odɨraha Porroshtpe. Wɨr shɨ õr ɨtso uje
omo mahn eyok shɨ eyok ɨtso uje yɨrĩhɨlo. Kɨmɨjɨ yiyokõrlo uje mĩhnɨk ich

shɨ ɨtso uje yumulo hn ɨtso uje yɨkɨch seyhi eyok. 7 Erze uje ye odɨraha
Porroshtpe shɨ õr ɨtso uje omo dɨhlak hn shɨ õr ɨtso uje dɨhlak hn yɨkɨch
seyhi õr. 8 Per eyok uje yɨraha Porrosht ich shɨ ɨtso uje deeych chihit
eyok heke ye ompe uje yuhu eyok ɨtso uje yɨkɨch seyhi eyok ɨtso õr. Uje
ye yotiislo Porroshtpe hn yahmũrloye hn yahmũrlo yewo ich eyok ɨtso
ohyerptosht uje chɨbɨte fyerɨt derjorrza par tɨbey ɨre. Hn uje yelɨj yɨkeylo
uje eyoklo owich de Porrosht ahɨr ich shɨ eyoklo ɨtso ohyerptosht uje
iyãha dolt par uje tɨbey ɨre. 9 Porrosht ye dɨbɨtpe par uje yɨtĩrlo urhuta
bahluta ehet nehe. Chɨbɨte par uje tyenɨj yaachĩhɨlo ɨr ahɨr nehe shɨ pork
ye yotiislo eyok Ɨrhĩch Jesucristope. 10 Ɨre tooho eyokkite heke kɨmɨjɨ
yɨtɨlo nehe o kɨmɨjɨ ye yɨtɨlope per je deeych yet nehe ich yebuhulo Cristo
ahɨr. 11 Erze uje oyitɨm olakɨke ich tyenɨj atɨmlo erze Porrosht aabo yewo
toy par uje uhulo õr aho kɨɨs. Atɨmlo õr par uje ma ye olotiis Porrosht
uhulo ɨtso uje yesh ahakõrlo.

Porrosht aabo tyenɨj otola ɨr bahluwo.

12 Pɨshɨbo watsaklo, oyitɨm olak par uje atɨlɨlo erze olak bahluwo uje
Porrosht chɨbɨte õr par uje otɨbey olak pork olak Porrosht aabo. Wɨr uje
tyenɨj otsakɨt olak. 13 Ahakõrlo uje otata hn ahmũrlo õr. Erze obiyo uje
wɨr oshiyokõr ich ɨhĩrtso pisho. Nos uhulo olak aho kɨɨsɨhɨye. 14 Pɨshɨbo
watsaklo, oyitɨm olak par uje akɨtlo erze uje ye onahmũr odishew obiyope
par uje odishew obiyo. Atɨmlo erze uje õr dosdarak par uje uhulo õr aho
kɨɨs. Akashɨmlo erze uje hnii omasaha par Porrosht aabo par uje ma
ye olotiis ɨre, hn shish enthɨlo oso. 15 Abeylshɨp olak. Uje yeẽk shiyokõr
mɨhnɨkĩhɨ leshɨbich ich ye diyuhu labahat. Shish ahakõrlo omɨhɨye hn
ahakõrlo om par nos wɨr oso toy. 16 Shish uhu olak aho kɨɨs, 17 hn shish
olak orar apurlo Porrosht. 18 Shish asɨmlo Porrosht hnechɨt par nos wɨr
kuche pork Porrosht sahmũr uje ɨtsorz pork olak ye otiislo Jesucristope.
19 Ye ontɨlo Porrosht Ɨchɨbich ɨr ɨbiyo uhulo ɨtso uje yeẽk sẽhi jwekɨta.
20 Ye athɨlo uje ye jukur erze profeta ɨr ahwoso. 21 Nos uhulo olak eyuwo
tɨsĩr kɨmɨjɨ ich ũru erze uje otata o kɨmɨjɨ ye ũrpe. Erze uje ich ũru wɨr
par olak. 22 Nos ahamlo wɨr kuche mɨhnũwo. 23 Porrosht wɨchɨ uje shuu
oso õr aho kɨɨs. Sehe oyuhu nos diyuhu erze mɨhnũwo uje de olak aho.
Sehe oyuhu ɨre nuhrũ erze olak ɨluu mɨhnũ uje de olak aho. Sehe oyuhu
Porrosht tɨbey olak ɨchɨbiyo hn olak eyuwo hn olak yũhur. Uje tɨbey olak
ɨtsorz hn uje eyok Ɨrhĩch Jesucristo cheeshpo nehe ich nĩhyok uje mĩhnɨk
de olak. 24 Porrosht wɨchɨ uje chiihla olak par uje amsahalo par ɨr aabo.
Wɨchɨ shish shiyokõr uje ɨre tata heke tɨbey olak aho par uje shuu om.

Pablo ɨshɨm õr saludo.

25 Pɨshɨbo watsaklo, sehe oyuhu olak orar apurlo Porrosht par uje
takashɨm õryok. 26 Nos asɨmlo Porrosht aabo yewo õr saludo hn ekulo õr

ũr uhulo ɨtso uje etɨloye. 27 Eyok ɨrhĩch shuu titɨm olak par uje olak ler
ana hutɨta par uje nos wɨr Porrosht aabo otẽr. 28 Sehe oyuhu eyok ɨrhĩch
Jesucristo dosɨr olak.

2 Tesalonicenses

Pablo ɨshɨm Porrosht aabo õr saludo.

1 1 Yok Pablo. Silvano hn Timoteo ode lɨka pahɨr. Oyichew ana hutɨta
par oyosɨm olak uje olak Porrosht aabo uje olak dechɨ dɨt Tesalónica.
Porrosht wɨchɨ uu olak Deych, hn Jesucristo wɨchɨ olak ɨrhĩch. 2 Sehe
oyuhu Porrosht uu eyok Deych hn eyok ɨrhĩch Jesucristo odosɨr olak hn
oduhu olak aho kɨɨs.

Porrosht aabo tyenɨj oshuu deluu om par yewo otseẽt õr.

3 Pɨshɨbo watsaklo, oyɨraha uje amsahalo par Porrosht aabo tenitni ich
shɨ ye otiislo ɨrpe per ele ahle ich ma ye otiislo ɨrpe hn ma ahmũrloye
heke shish oyɨna Porrosht par olak. 4 Hn õryok aho kɨɨs uje oyitɨm
Porrosht aabo yewo uje ode lekɨtiyo uje ye otiislo Porrosht hn ye moymlo
ɨrpe uje oso oshiyokõr mɨhnɨkĩhɨ olak. Shɨ olak ewenta 5 heke ich
ɨmeheeych uje Porrosht shiyokõr om uje chiihla olakni. Par Porrosht ich
om uje etĩrlo wahacha ɨr ahɨr nehe pork olak ewenta erze mɨhnũwo uje
oso oshiyokorĩhɨ olak.
6 Wɨchɨ ɨr ɨluuta om heke tyenɨj shuu oshɨ labahat nehe erze uje
oshiyokõr mɨhnuwõho olak. 7 Uje eyok ɨrhĩch Jesús cheeshpo nehe hn
Porrosht ye duhu mɨhnũwo tĩr olak hn ye duhu tĩr oryõkpe. Ich sontew
erze mɨhnũwo shuu ɨtsorz. Uje wɨchɨ tãra poõrc nehe ich jwekɨta data
ĩya ɨre hn Porrosht ɨr anjele õya ɨre toy uje õr ukurbo deyo de. 8 Porrosht
tyenɨj sepyẽr erze uje ye odɨraha ɨrpe hn otsotiis eyok ɨrhĩch Jesús ɨr
ahwoso uje tata uje ɨre ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite. 9 Par sepyẽr
õr ich tyenɨj shuu omasaha asa urhuta bahluta ehet uje ich dospa. Shish
odechɨ hn yelɨj onɨhna ɨre. Wɨr shish odechɨ odukulehe eyok ɨrhĩch.
Ich ye onomope erze uje ich ɨhĩrtso pisho uje Porrosht shiyokõr chĩra
dakɨrbo. 10 Uje terɨhɨ ese deeych uje eyok ɨrhĩch cheeshpo nehe ich
ɨhĩrtpa par ɨre pork nos wɨr Porrosht aabo odechɨ ɨr ahɨr. Nĩhyok kuche
mɨhnũwo õr aho. Tyenɨj omo ɨre hn oteychɨm hn ich oteeychãha. Wɨr uje
ye olotiis ɨrpe. Olak ye otiislope erze ahwoso uje oyitɨm olakni, heke olak
dechɨ õr ahɨr toy. 11 Hn shish õryok orar oyapur Porrosht par olak par uje

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

Porrosht nɨshii erze olak ɨluu pork wɨchɨ uje chiihla olak par shuu olak ɨluu ich om. Oyapur Porrosht par uje takashɨm olak chĩra dakɨrbo par uje tokole om erze uje sehe ahakõrlo shɨ pork ye otiislo ɨrpe. 12 Oyapur Porrosht oyuhu ɨtsorz par erze uje ahakõrlo shuu oso ochɨraha uje eyok Ɨrhĩch Jesús ich dich. Kɨmɨjɨ erze olak ɨbiyo tokole ɨtsorz hn Porrosht tyenɨj shuu olak deyo toy. Tyenɨj tokole ɨtsorz pork Porrosht takashɨm olak hn eyok Ɨrhĩch Jesucristo ɨtspo takashɨm olak.

Yar tyenɨj tokole wap uje Jesús cheeshpo nehe.

2 1 Pɨshɨbo watsaklo, ele ahle sehe oyitɨm olak erze uje tyenɨj tokole wap nehe uje eyok Ɨrhĩch Jesucristo cheeshpo hn shuu yakɨshlo eyoklo owichɨhɨ lahɨr. Titɨm olak par uje erahalo 2 uje yeẽk taãcha hn tata uje Cristo taãchhna ich ye as olak ɨbe hn ye uhu olak eyuwo kɨnãho. Kɨmɨjɨ yeẽk tata uje Porrosht Ɨchɨbich tatɨm ɨre uje eyok Ɨrhĩch taãchhna, o kɨmɨjɨ shɨ otatɨm olak o kɨmɨjɨ otõhwa hutɨta kɨnaha uje ochichew oshuu tãra yok uje otata otsɨɨ: —Uu Ɨrhĩch taãchhna— 3 per ye uhulo onehnyẽr olak. Uje ehn yahpaa Cristo taãcha ich oso okɨhniya tyenɨj oym Porrosht nehe, hn hnakɨrbich nohmet uje ye nahmũr Porrosht ɨr ley tyenɨj de nehe. Wɨchɨ uje Porrosht chɨbɨte lahwoso par uje deeych yet nehe hn chɨbɨte urhuta bahluta ehet. 4 Wɨchɨ hnakɨrbich sehe nontew erze uje oteeychãha Porrosht hn sehe nontew erze uje oteeychãha kojano po ochii ɨr porroshtɨhɨ. Sehe duhu ɨre ma dich je Porrosht hn sehe duhu ɨre ma dich je nos wɨr yewo uje oso oteeychãha ochii ɨr porroshtɨhɨ. Tyenɨj masaha erze israel oso õr templo ehet nehe hn sakaha hn tatɨm oso ɨm: —Yok uu Porrosht.— 5 Uje ehn yok de olak ahɨrni hn titɨm olak ese hnakɨrbich. ¿Je ekeylo? 6 Olak yesh erahalo ese uje sontew ɨre par uje ye tokolpe. Ye tokolpe nehech terɨhɨ ese ɨshɨrĩt nehe par uje ɨre tokole. 7 Erze obiyo uje mɨhnũwo yesh oshiyokõr per shɨ otsakɨs ɨre. Ich ye ɨmeheeychpe pork ese uje sontew ɨre shish dechɨ. Ese uje sontew ɨre tyenɨj tokole nehe 8 hnii ese hnakɨrbich tokole uje ɨluuta mɨhnũ. Uje eyok Ɨrhĩch Jesús cheeshpo nehe ich tyenɨj shuu ese hnakɨrbich chĩra dehyerc. Jesús tyenɨj hũrpa uje cheeshpo nehe hn uu ɨr yokõrt tyenɨj sɨhna ese hnakɨrbich. 9 Uje terɨhɨ ɨshɨrĩt ɨchii ese hnakɨrbich uje ɨluuta mɨhnũ tokole pork Satanás takashɨm ɨre. Ɨshɨm ukurbo ich kɨhniya par uje pwele shiyokõr kuche uje ye latɨk pwele niyokõr. Shiyokõr par shuu oso õr eyuwo tɨsĩr uje ɨr ukurbo de hn par shuu oso ochishlabe. 10 Nos shiyokõr kuche kɨhniya uje ich mɨhnũwo shɨ par sehnyẽr oso uje tyenɨj otĩr urhuta bahluta ehet nehe pork ye onahmũrpe Porrosht ahwoso uje ich ũru uje tata uje Jesús ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr par uje õr owich dechɨ Porrosht ahɨr. 11 Erze oso uje õr ɨluu mɨhnũ ye onahmũr Porroshtpe heke Porrosht tyenɨj shiyokõr kuche par shuu õr eyuwo tɨsĩr uje ese hnakɨrbich tata uje ich ũru per shɨ tata lekushiĩ. 12 Porrosht shiyokõr shuu ɨtsorz pork

chɨbɨte lahwosni uje nos wɨr oso uje ye onahmũrpe ɨr ahwospe uje ich
ũru wɨr tyenɨj otɨ̃r urhuta bahluta ehet nehe. Shɨ otsahmũr mɨhnũwo.

Porrosht chiihla laabokite par uje otɨ̃r ɨre ahɨr nehe.

13 Pɨshɨbo watsaklo, eyoklo ɨrhĩch sahmũr pishɨ olak. Shish oyɨna
Porrosht par olak, pork Porrosht chiihla olak uje ehn yahpaa niyokõr
ɨrmõkite. Shɨ pork ye otiislo Porrosht ahwospe uje ich ũru hn Porrosht
ɨchɨbich churhũ erze mɨhnũwo uje de olak aho heke olak owich de
Porrosht ahɨr. 14 Shɨ pork oyitɨm olak uje Jesús ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ
Porrosht ahɨrkite hn ye otiislo heke Porrosht chiihla olak par uje ɨshɨm
olak erze om uje de eyok ɨrhĩch Jesucristo ahɨr. 15 Pɨshɨbo watsaklo, ye
ekeylo hn ye moymlo erze ahwoso uje tãra Porrosht uje oyiyokorãha
olakni kɨmɨjɨ oyitɨm olak o kɨmɨjɨ oyichew oyɨbɨte hute. 16 Sehe oyuhu
eyok ɨrhĩch Jesucristo hn eyok Deych Porrosht otakashɨm olak. Wɨr uje
otsahmũr pishɨ eyoklo heke otsõsɨr eyoklo uje shish oshuu eyoklo aho
kɨɨs. Wɨr oshuu yɨrahalo uje eyoklo owich de õr ahɨr. 17 Sehe oyuhu eyok
ɨrhĩch Jesucristo hn eyok Deych Porrosht oduhu olak aho kɨɨs hn oduhu
olak duurapo par uje nos wɨr kuche uje ahakõrlo tokole om, hn par uje
nos wɨr olak ahwoso uje atɨmlo yewo ich tokole om.

Pablo sehe duhu õr orar olapur Porrosht par ɨre.

3 1 Pɨshɨbo watsaklo, ich uhurc uje oyichew oyɨbɨte ana hutɨta par
olak. Sehe oyuhu olak orar apurlo Porrosht par õryok par uje erze
eyok ɨrhĩch ɨr ahwoso nũr lekɨtiyo shɨchish hn ye olotiis shɨ ɨtso olak
uje ahmũrloni. 2 Apurlo ɨre par uje ye wɨr hnakɨrbo uje õr ɨluu mɨhnũ
odishew õryok, pork shish ode uje ye onahmũr Porrosht ahwospe. 3 Eyok
ɨrhĩch ɨr ahwoso shish yakaha, heke shuu olak duurapo hn tɨbey olak
par uje ye Satanás niyokõr mɨhnɨkɨ̃hɨ olak. 4 Ye oyotiis uje shish Porrosht
takashɨm olak par uje shish ahakõrlo erze uje oyitɨm olak. 5 Sehe oyuhu
eyoklo ɨrhĩch Jesucristo duhu erahalo ma uje Porrosht sahmũr olak hn
duhu olak ewenta erze mɨhnũwo shɨ ɨtso uje Cristo ewenta erze uje oso
oshiyokorɨ̃hɨ ɨrni.

Porrosht chɨbɨte par nos ochishew obiyo.

6 Pɨshɨbo watsaklo, eyoklo ɨrhĩch Jesucristo sehe duhu oyitɨm olak par
uje moymlo ese olak leshɨbich uje ich tok hn ye niyokõrpe uje oyitɨm
olak. Erze Porrosht ahwoso wɨr uje oyitɨm olakni. 7 Uje ehn õryok de
olak ahɨrni erahalo uje shish oyishew obiyo par oyiya õryok poso par uje
eychɨmlo uje oyiyokõr hn ahakõrlo uhulo ɨtso õryok. 8 Shish oyiya oposo
par uje oyahu. Deeych hn dɨhlak õryok shish oyishew obiyo par uje ye
oyuhu asɨmlo õryok kuche. 9 Kɨrẽhe oyahmũr ich oyapur olak par uje
akashɨmlo õryok per ye oyapur olakpe. Õryok shish oyishew obiyo par

uje eychɨmlo hn ahakõrlo uhulo ɨtso õryok. 10 Uje ehn õryok dechɨ olak
ahɨrni hn oyitɨm olak oyuhu ɨtsorz: —Kɨmɨjɨ yeẽk chɨhɨ uje ye nahmũr
dishew obiyope ich ye ompe par uje taak.— 11 Oyitɨm olak oyuhu ɨtsorz
pork oyunt uje olak yewo ye onahmũr odishew obiyope. Shɨ olale leshɨbo
õr ɨbiyo ɨkiyo. 12 Eyoklo Ɨrhĩch Jesucristo shuu oyitɨm erze oso uje ye
onahmũr odishew obiyope par uje odishew obiyo hn oduhu daho kɨɨs. Uje
odishew obiyo oduhu ɨlorz hn õr pwele otiya dabɨso uje otew. 13 Pɨshɨbo
watsaklo, ye ermtsɨrlo uje akashɨmlo yewo pork om uje ahakõrlo uhulo
ɨtsorz. 14 Uje yeẽk chɨhɨ olak ehet uje ye nahmũr niyokõr uje ana hutɨta
tata uhulo nos odɨraha hn ye mẽylo par uje uhulo pook. 15 Ye eylo olak
ɨmãha. Shɨ tyenɨj akɨtlo ɨre pork wɨchɨ Porrosht aap toy.

Pablo orar par Porrosht aabo.

16 Eyoklo Ɨrhĩch wɨchɨ uje shuu oso õr aho kɨɨs. Sehe tuu ɨre shish duhu
olak aho kɨɨs toy. Uje kuche mɨhnũwo tĩr olak sehe ɨre shish duhu olak
aho kɨɨs. Sehe oyuhu eyok Ɨrhĩch shish nõya olak. 17 Yok Pablo. Tichew
tɨbɨte ana hutɨta uhurc par uje erahalo uje asa hutɨta tãra yok. Erze yok
piche uje tɨbɨte asa hutɨta shuu ɨmeheeych uje yok. Shish nos tɨbɨte hute
uhurc tuu ɨtsorz. Tokosɨm olak saludo. 18 Sehe tuu eyok Ɨrhĩch Jesucristo
shish nos takashɨm olak.

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

1 Timoteo

Pablo ɨshɨm Timoteo saludo.

1 1 Yok Pablo. Porrosht shuu tomsaha par Jesucristo ɨr apóstol.
Porrosht shuu Jesucristo tɨrẽt par ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr
par uje eyok owich dechɨ ɨre ahɨr. Jesucristo sahmũr toy uje tomsaha par
yok ɨr apóstol. 2 Timoteo, tuu ochichew ana hutɨta tokosɨm owa. Owa shɨ
owa ɨtso uje pijo pork titɨm owa erze Porrosht ahwosni hn amsaha par ɨr
aap. Sehe tuu eyok Deych Porrosht hn eyok ɨrhĩch Jesucristo odosɨr owa.
Sehe tuu onuuna uje owa losuhlaap hn otakashɨm owa hn oduhu ehet
kɨɨs.

Ode uje oshiyokorãha õr dekushiĩ.

3 Uje ehn yahpaa tɨtĩr hnɨmich Macedonia petɨkni hn titɨm owa par uje
shɨ akahachɨ dɨt Efeso. Sohmɨramo odechɨ uje otsanɨmɨrãha dekushiĩ par
uje otsehnyẽr erze oso. Tyenɨj atɨm õr par uje onoym wɨr dekushiĩ. 4 Atɨm
õr par uje ye shɨ oduhu deyuwo tɨsĩr monɨhne, hn ye oduhu deyuwo
tɨsĩr erze eyok poruwo wɨshɨ. Erze monɨhne hn erze eyok poruwo wɨshɨ
õr ahwoso shɨ shuu oso õr koswãha Porrosht hn ye takashɨm osope par
uje ma ochɨraha Porrosht ahwoso par uje ma ye olotiis ɨrpe. 5 Nos wɨr
Porrosht ahwoso uje oyanɨmɨrãha wɨr par nos shuu oso otsahmũrye. Uje
oduhu daho yũhursh ich ye õr pwele onahmũryepe. Tyenɨj oduhu deyuwo
tɨsĩr par uje õr aho kɨɨsɨhɨye, hn oduhu Porrosht ahwoso yakaha par uje
shish ye olotiis ɨrpe. 6 Ode uje shɨ oym erze ahwoso uje ich ũru hn shɨ
okeytkeryẽhe erze ahwoso uje ye jukur par õr ɨre. 7 Sehe oniyokorãha oso
waa ley waa je Porrosht ɨshɨm Moiseskite, per õr ɨre yerɨj odɨrahapa uje
oshiyokorãha oso. Uje oshiyokorãha õr ich oshuu ɨre ɨtso uje ochɨraha.
8 Oyɨraha uje asa ley ich ɨhĩr. Porrosht chɨbɨte asa ley par erze obiyo
uje ich ɨhĩrtso, per ye ompe uje wɨr ochɨbɨte par obiyo kɨnãho. 9 Yɨrahalo
uje ye dɨbɨte leype par erze oso uje yelɨj oniyokõr uje mɨhnũwo. Chɨbɨte
ley par sontew erze uje ye oniyokõrpe asa uje ley tata. Chɨbɨte asa ley par
sontew erze uje ye onahmũr oshiyokõr uje yewo otata, hn par erze uje ye
onahmũr Porroshtpe, hn par erze uje shish oshiyokõr uje mɨhnũwo, hn

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

par erze uje ye otola Porroshtpe, hn par erze uje ye onahmũr oteeychãha
Porrosht, hn chɨbɨte par erze uje oshuu deyo oshuu otoy, hn par erze uje
oshuu date oshuu otoy, hn par erze uje oshuu oso oshuu otoy. 10 Chɨbɨte
ley par sontew erze uje ye onõyhi pishye ahɨrpe. Shɨ omuhuye ahɨr, hn
erze uje shɨ otorãhaye, hn chɨbɨte par sontew erze hnakɨrbo uje õyhiye
ahɨr, hn par sontew erze uje otorha oso par õr yɨlo, hn par erze uje õr
kushĩyo, hn sontew erze uje shɨ otata lekushiĩ otatɨm jwe par oshuu
jwe shiyokõr uje mɨhnɨkĩhɨ yet. Chɨbɨte ley par nos wɨr kuche yewo uje
oshiyokõr wɨr uje oyuwe Porrosht ahwoso. 11 Ahnũwo Porrosht ahwoso
ich om hn ich om uje oso oteeychãha ɨre. Ɨshɨm yok par uje tanɨmɨrãha
titɨm oso uje Jesús ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite par uje õr owich
dechɨ ɨre ahɨr.

Pablo nɨnshɨp Porrosht uje takashɨm ɨre.

12 Tɨkɨnshɨp eyok Ɨrhĩch Jesucristo uje ɨshɨm yok pukurbo par
tanɨmɨrãha ɨr ahwoso. Wɨchɨ chɨraha wapni uje tyenɨj tiyokõr om erze
ɨr ɨbiyo heke ɨshɨm yok par uje tiyokõr. 13 Uje ehn yahpaa tomsaha par
Porrosht aap ich tiyuhu pahwoso mɨhnuwõho Cristo, hn shish tiyokõr
mɨhnuwõho ɨre pork tiyokõr mɨhnuwõho Porrosht aabo. Pɨluuta ich
mɨhnũpa. Per Porrosht chuuna uje yok losuhlaap hn sosɨr yok pork ye
tɨkɨraha uje tiyokõr hn tokotiis uje Jesús wɨchɨ uu Porrosht Ijɨt. 14 Eyok
Ɨrhĩch Jesucristo takashɨm pishɨ yok hn ye duhu tokotiis ɨrpe hn shuu
tahmũr oso pork tomsaha par yok Porrosht aap. 15 Sehe titɨm owa
uje ich ũru. Ich ma om uje nos oso ye olotiis erze õr ahwoso uje sehe
titɨm owa. Uje ehn oso shish oshiyokõr mɨhnũwo ɨrmõni hn Jesucristo
tɨrẽt tĩr nãhu ĩrmo hn ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr. Uje ehn yahpaa
tomsaha par Porrosht aapni ich tiyokõr ma mɨhnũwo je erze oso yewo.
16 Porrosht chuuna uje yok losuhlaap hn sosɨr yok par uje shuu ochɨraha
uje Jesucristo pwele ewenta erze uje oshiyokõr mɨhnũwo. Shɨ ɨyem õr
nehech terɨhɨ ɨshɨrĩt nehe uje ye olotiis ɨrpe hn ɨshɨm õr ese ɨkɨrĩt uje yelɨj
nɨhna ɨre. 17 Sehe tuu shish oduhu Porrosht dich hn shish tyenɨj otola
ɨre. Porrosht wɨchɨ uu rey uje yelɨj nɨhna ɨre. Shish ɨka. Yelɨj onomo.
Wɨchɨ shɨ sohmɨra. Nĩhyok Porrosht yet. Ahnũwo ahwoso ich om par oso
ochɨraha.

18 Timoteo, shɨ owa ɨtso uje pijo. Ele ahle titɨm owa uje tyenɨj ahakõr
nehe. Erze uje titɨm owaka wɨr shɨ ɨtso uje Porrosht aabo otatɨm owani par
uje ahakõr. Kɨmɨjɨ ahakõr uje titɨm owa ich tyenɨj tokole om erze Porrosht
ɨbiyo uje ɨshɨm owa par uje ahakõr. 19 Ahakõr uhu ɨlorz hn ye otiis Porrosht
hn ye uhu ehet yũhurash. Ode uje ye onahmũr onuuna uje oshiyokõr
mĩhnɨk nehech uhurc ich otsotiis Cristo. 20 Himeneo hn Alejandro
oshiyokõr oshuu ɨtso õr heke tokosɨm õr Satanás par uje sepyẽr õr par uje
tuu ochɨraha uje ye ompe ochiyuhu lahwoso mɨhnuwõho Porrosht.

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

Timoteo tyenɨj shuu Porrosht aabo õr orar.

2 1 Sehe tuu atɨm Porrosht aabo uje õr orar olapur Porrosht par erze uje
oso yewo õr nesita hn tyenɨj onɨna Porrosht par takashɨm õr. 2 Hn tyenɨj
olak orar toy par erze õr bahluwo uje õr deyo hn par erze wɨmshɨro toy par
uje ye odihokos eyok heke shish eyok aho kɨɨs hn eyoklo pwele yeeychãhalo
Porrosht hn yiyokõrlo uje om. 3 Uje eyok orar yuhulo ɨtsorz ich ɨhĩrt. Porrosht
sahmũr uje yiyokõr yuhulo ɨtsorz. Wɨchɨ uje ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ dahɨrkite.
4 Wɨchɨ sahmũr uje nos oso omasaha par ɨr aabo, hn sahmũr uje nos ochɨraha
ɨr ahwoso uje ich ũru. 5 Shɨ Porrosht nohmɨra de. Nĩhyok ye Porrosht
kɨnehẽtɨkɨsh. Shɨ ese hnakɨrbich Jesucristo wɨchɨ uje shuu Porrosht ehet kɨɨsɨhɨ
oso. 6 Ɨshɨm õr ɨre par toy par nos ɨshɨ õr hnɨtew. Osdeyo uje shiyokõr shuu
ɨtsorz heke nos otatɨm oso ɨr ahwoso uje Cristo ɨshɨ oso õr hnɨtewɨhɨ Porrosht
ahɨr. 7 Heke Porrosht chiihla yok par yok ɨr apóstol hn par tanɨmɨrãha ɨr
ahwoso. Erze ahwoso uje titɨm owa ich ũru. Ye tehnyẽr owape. Porrosht ɨshɨm
yok erze obiyo par uje tiyokorãha erze oso uje ye õr israelpe par uje ye olotiis
Porroshtpe hn par uje ochɨraha uje ich ũru. 8 Sehe tuu nos hnakɨrbo uje ode
lekɨtiyo Porrosht aabo õr ehet õr orar olapur Porrosht. Wɨr uje ye oniyokõr
mɨhnũwo hn ye onowãhaye hn ye odihokosye par uje sehe oteye. Ich onem
nahme uje õr orar pork shɨ õr ɨluu.
9 Sehe tuu erahalo uje ich om uje tɨmcher uje õr Porrosht eebe otsarz ɨre
oyãha lasuwo uje ich om par õr ɨre, per ye ompe uje oyãha lasuwo uje ich om
shɨ par uje shuu hnakɨrbo otsahmũr ɨre. Hn om uje tɨmcher otsarz dehe per ye
ompe uje otsarz oshuu ɨre ɨhĩr pishɨ shɨ par uje shuu hnakɨrbo otsahmũr ɨre. Ich
om toy uje ochɨbɨte oro, kɨmɨjɨ otuuhna o kɨmɨjɨ odiyuwa nar o kɨmɨjɨ kuche
yewo per ye ompe uje ochɨbɨte oshuu ɨtsorz shɨ par uje shuu hnakɨrbo otsahmũr
ɨre. Hn om toy uje oyãha erze õr ɨshuwo uje ich debichpa per ye ompe uje oyãha
shɨ par uje shuu hnakɨrbo otsahmũr ɨre. 10 Erze tɨmcher uje otata uje õr Porrosht
eebe tyenɨj oshiyokõr obiyo uje ich om par oshuu ɨmeheeych uje õr ɨluu om.
11 Erze tɨmcher tyenɨj otẽr uje otsanɨmɨrãha Porrosht ahwoso hn ye odiilehet.
Tyenɨj otola Porrosht aabo õr bahluwo. 12 Ye ompe uje tɨmcharrza shiyokorãha
hnakɨrbo, hn ye ompe uje masaha par õr bahluwa hn chɨpa hnakɨrbo. Shɨ
tyenɨj ye diilehet 13 pork wapkite hn Porrosht shiyokõr Adán. Uje chɨmɨtkite hn
shiyokõr Eva. 14 Satanás ye nehnyẽr Adankite. Shɨ sehnyẽr asa tɨmcharrza Eva
hn shuu shiyokõr uje ich mɨhnũwo. 15 Heke Porrosht sepyẽr tɨmcher hn shuu
õr dospa uje õr aabosh, per shish tyenɨj õr aabosh, hn õr owich de Porrosht
ahɨr kɨmɨjɨ ye olotiis Jesús, hn kɨmɨjɨ otsahmũr oso yewo, hn kɨmɨjɨ otsahmũr
Porrosht hn kɨmɨjɨ otɨbey ɨre par uje ye oniyokõr uje mɨhnũwo.

Yeẽkpo uje om par Porrosht aabo õr bahluwa.

3 1 Ahnũwo uje sehe titɨm owa ich ũru. Uje yeẽk sehe masaha par
Porrosht aabo õr bahluwa, wɨchɨ sehe dishew erze obiyo uje ich

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

ɨhĩrtso. 2 Heke hnakɨrbich uje masaha par Porrosht aabo õr bahluwa
tyenɨj ɨr ɨluuta om par uje nĩhyok yet pwele tata uje wɨchɨ shiyokõr uje
mĩhnɨk. Wɨchɨ shɨ shuu nerãhta nohmɨra, hn shish kemɨhɨ kuche. Shuu
deyuwo tɨsɨr wap par uje ɨr ɨbiyo tokole om. Ich nos ochɨraha uje wɨchɨ
ɨluuta om heke otola ɨre. Shish tyenɨj sahmũr oso uje otekɨrɨhɨ ɨre, hn
tyenɨj chɨraha uje sanɨmɨrãha Porrosht ahwoso. 3 Ye duhu yɨkɨch nẽhi
ɨre, hn ye disdelo per shish tyenɨj duhu dehet kɨɨs. Yelɨj dihokos oso hn
ye pota hnote. 4 Shish tɨbey deyso uje ode ihyuch par uje ye oniyokõr
uje mĩhnɨk, hn tɨbey daabo par uje ye oniyokõr uje mɨhnũwo, hn ɨr aabo
otola ɨre hn oshiyokõr uje tatɨm õr. 5 Kɨmɨjɨ yeẽk chɨhɨ uje ye dɨraha tɨbey
nerãhta hn daabo hn deyso uje odebuhu ihyuch, ¿ich duhu ɨnaapo par uje
tɨbey Porrosht aabo? 6 Uje yeẽk hnii masaha par Porrosht aap ich ye ompe
uje ochɨbɨte ɨre par õr bahluwa. Uje ochɨbɨte shɨchish kɨmɨjɨ ich narim
ɨre hn shiyokõr erze uje ich mɨhnũwo shuu ɨtso uje dyablo shiyokõrkite.
7 Ese uje Porrosht aabo õr bahluwa tyenɨj ɨr ɨluuta om heke erze uje ye õr
Porrosht aabope otola ɨre. Kɨmɨjɨ ye ɨr ɨluuta om ich shiyokõr uje mĩhnɨk
hn nos ochɨraha hn ochinehnɨm erze Porrosht aabo pork dyablo sehnyẽr
ɨre.

Yeẽkpo om par diácono.

8 Porrosht aabo õr bahluwo yewo uje õr iiyo otsɨɨ diácono wɨr hnakɨrbo
uje õr ɨluu om toy, heke oso otola õr. Yelɨj otsehi lahwoso, hn ye oduhu
yɨkɨch nẽhi ɨre. Ye ompe uje opota hnote. 9 Ye nos oso odɨraha Porrosht
ahwospe per wɨr ochɨraha hn ye olotiispe. Uje oshiyokõr uje mɨhnũwo
ich ochuuna heke onɨshii shɨchish. 10 Wap tyenɨj oteychɨm erze uje sehe
omasaha par diácono kɨmɨjɨ õr ɨluu om o kɨmɨjɨ ye õr ɨluu ompe. Kɨmɨjɨ õr
ɨluu om ich om par uje omasaha par diácono. 11 Wɨr õr ɨtspo erze tɨmcher.
Tyenɨj õr ɨluu om par uje oso otola õr. Ye ompe uje otata lare, hn ye ompe
uje oshuu yɨkɨch sẽhi ɨre. Tyenɨj ye otsehi lahwoso. 12 Ese hnakɨrbich
uje sehe masaha par diácono shɨ tyenɨj shuu nerãhta nohmɨra, hn tɨbey
daabo par uje shish oshiyokõr uje om. Hn tɨbey toy erze uje odebuhu ɨr
ihyuch 13 pork erze diácono uje oshiyokõr debiyo hn tokole om ich nos
otola õr. Ye otola osope par uje otatɨm õr Jesucristo ɨr ahwoso.

Porrosht aabo wɨr ɨr ihyuch.

14 Sehe tɨtĩr owa shɨchish par uje tekɨrɨhɨ owa. Tichew ana hutɨta wap
par owa. 15 Kɨmɨjɨ ye yok pwele tɨtĩr owa shɨchish ich eraha uje uhu erze
Porrosht aabo oshiyokõr pork wɨr Porrosht ɨr ihyuch. Porrosht wɨchɨ
ɨka hn ɨr ihyuch ye pwertpe. Wɨr ɨr aabo wɨchɨ ɨr ihyuch. Porrosht aabo
tyenɨj oshuu Porrosht ahwoso ɨmeheeych uje otsanɨmɨrãha otatɨm oso.
Porrosht ahwoso ich ũru hn wɨr tyenɨj otɨbey. 16 Ich ɨmeheeych par
eyok erze uje Porrosht shiyokõr par eyok per ye ɨmeheeychpe par erze

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

yewo. Ich ɨhĩrtpa uje shiyokõrkite par shuu yomsaha par eyok ɨr aabo. Shuu Cristo taachĩhɨ ele ɨrmõkite hn shuu ɨre shũrha. Porrosht ɨchɨbich shuu ɨmeheeych uje wɨchɨ uu Cristo, hn Porrosht ɨr anjele oteychɨm ɨre. Porrosht aabo otsanɨmɨrãha ɨrmõho lekɨtiyo uje wɨchɨ uu Cristo. Oso lekɨtiyo ye olotiispe, hn Porrosht hnoy ɨre seya poõrc.

Ode uje oym Porrosht nehe.

4 1 Esee hn Porrosht ɨchɨbich tata shuu ɨmeheeych uje ich yej terɨhɨ uje Porrosht sɨhne nãhu ĩrmo nehe hn ode uje oym Porrosht hn otsahmũr erze ɨchɨbiyo mɨhnũwo uje sehnyẽr õr. Erze õr ahwoso uje otsanɨmɨrãha otatɨm õr wɨr shɨ tãra demonyo. 2 Shɨ oshiyokorãha õr uje tãra erze hnakɨrbo uje õr aho yũhɨrsh hn õr kushĩyo. Ich õr ukushiĩ yakaha õr, hn ye onuuna uje oshiyokõr. 3 Erze hnakɨrbo sehe onontew uje õhyiye ahɨr. Oposo depo uje wɨr sehe onontew par uje ye otew. Per Porrosht shiyokõr erze oposo par uje erze uje ye olotiis ɨre hn ochɨraha erze ɨr ahwoso uje ich ũru onɨna ɨre hn otew. 4 Nos wɨr kuche uje Porrosht shiyokõrkite wɨr ich om. Nĩhyok oposo uje mɨhnũwo. Nos om per tyenɨj yɨna Porrosht hn yahu erze oposo, 5 pork uje eyok ler Porrosht ahwoso hn uje eyok orar shuu oposo om.

Ahwoso uje Timoteo tyenɨj shiyokorãha Porrosht aabo.

6 Titɨm owa. Uje ahakorãha erze Porrosht aabo uje tichew titɨm owa ich ahakõr om. Tyenɨj tokole ompa erze obiyo uje Jesucristo ɨshɨm owa par uje ahakõr. Tyenɨj tokole ɨmeheeych uje eraha Porrosht ahwoso, hn ye otiis ɨrpe, hn shish ahakõr uje Porrosht ahwoso tata. 7 Ye ẽr wɨr monɨhne pork ye jukur. Wɨr mɨhnũwo. Ye ũrpe. Uhu eluuta om par uje owa ɨtso Porrosht ɨr ɨluuta. 8 Ich om uje yeẽk shiyokõr nenɨmiyo par shuu dekiyo koota per ich ma om uje shiyokõr uje Porrosht sahmũr. Kɨmɨjɨ shiyokõr uje Porrosht sahmũr ich om par ɨre uje yesh de nãhu ĩrmo, hn ich ompo par wahacha poõrc nehe. 9 Ahnũwo uje tichew titɨm owa ich ũru. Ma om kɨmɨjɨ oso ye olotiis. 10 Heke yishew obiyo ich yiyuhu eyoklo, pork ye yotiislo Porrosht uje ɨka uje tata uje eyok owich de ɨre ahɨr. Cristo wɨchɨ uje nos ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr per shɨ erze uje ye olotiis ɨre wɨr uje otĩr ɨre ahɨr nehe.

11 Atɨm õr erze ahwoso uje titɨm owa hn ahakorãha õr par uje odɨraha. 12 Ye ahakõr kuche uje shuu oso otata uje shɨ owa hnakɨrbitak hn ye eraha latɨk. Ma om uje uhu Porrosht aabo oneẽt owa. Shish ata ahwoso uje ich om, hn ahakõr uje ich om. Ahmũr oso yewo, hn ye otiis Porrosht ahwoso, hn shish tyenɨj uhu eluuta om par uje Porrosht aabo oteychɨm owa hn oneẽt owa. 13 Uje ehn anem yok par uje tekɨrɨhɨ owa ich shish owa ler erze Porrosht ahwoso erze oso õr ɨkɨch par uje otẽr, hn anɨmɨrãha Porrosht ahwoso atɨm õr, hn ahakorãha õr. 14 Anciano ochɨbɨte nahme

eheta eeychni par uje otsapur Porrosht par uje ɨshɨm owa akɨrbo par erze obiyo. Ye moym erze akɨrbo. 15 Eyuhu owa par uje ahakõr erze obiyo par uje uhu oteychɨm owa uje shish ma ahakõr uje om. 16 Abeyshɨp owa par uje ye moym Porrosht hn otiis ɨre. Abeyshɨp owapo par uje ahakorãha õr uje ich ũru. Shish ahakorãha õr. Kɨmɨjɨ ye moym Jesucristo hn ye moym uje ahakorãha õr uje ich ũru ich owa owich de Porrosht ahɨr hn wɨr õr owich de toy.

Timoteo tyenɨj shish shiyokõr om uje tɨbey Porrosht aabo.

5 1 Titɨm owa par uje ye atsɨrãha ahwoso erze hnakɨrbo ɨlaro. Tyenɨj akɨt õr uhu ɨtso uje wɨchɨ eych hn akɨtpo erze hnakɨrbite uhu õr ɨlo uje eshɨbo. 2 Tyenɨj akɨt erze tɨmcher ɨler toy uhu õr ɨtso ata, hn erze pɨkɨhnin apɨbite tyenɨj akɨt õr uhu õr ɨtso uje anɨme hn shɨ ahakõr uje om par uje ye wɨr oso õr eyuwo dishew uje sehe ahakõr uje mĩhnɨk.

3 Erze poluu uje ye õr iisĩrsh ich tyenɨj Porrosht aabo otakashɨm õr 4 per poluuta uje ɨr aabo ode o kɨmɨjɨ ɨr ahnɨmo ode wɨr tyenɨj ochɨraha uje Porrosht ahwoso tata uje tyenɨj otɨbey ɨre heke otɨbey ɨre pork wate takashɨm õrni. Porrosht sahmũr uje otakashɨm deyso oshuu ɨtsorz. 5 Porrosht aabo tyenɨj otakashɨm asa poluuta uje nĩhyok ye latɨk chɨhɨ par uje takashɨm ɨre. Wate shish ɨyem Porrosht par uje takashɨm ɨre. Deeych hn dɨhlak wate shish orar sapur Porrosht. 6 Per poluuta uje sahmũr õr ahmiyo hn sahmũr hnakɨrbo yewo wate par Porrosht ich shɨ ɨtso uje toy. Nĩhyok ɨr ɨkɨrĩt Porrosht ahɨr. 7 Atɨm Porrosht aabo par uje otɨbey erze poluu uje nĩhyok ye õr iisĩrsh uhu ɨtsorz par uje nĩhyok yeẽk pwele tata uje õr ɨre oshiyokõr uje mɨhnũwo. 8 Uje yeẽk chɨhɨ hn ye takashɨm deeysope uje ye odebuhu ahɨrpe ich ye niyokõrpe uje Porrosht ahwoso tata hn ich shiyokõr uje mĩhnɨk. Kɨmɨjɨ ye tɨbey deeysope uje odebuhu ɨr ihyuch wɨchɨ shiyokõr uje ma mĩhnɨk pork shish dechɨ õr ahɨr. Oshuu ɨmeheeych uje õr ɨre otsotiis Porrosht. Wɨr oshiyokõr ma mɨhnũwo je erze yewo uje ye odɨraha Porroshtpe.

9 Ochichew erze poluu õr iiyo uje oyuwe sesenta ãyo per kal sohmɨra shɨ shuu dabiitɨ sohmɨra. 10 Nos ochɨraha uje wate shish shiyokõrni uje om, hn nɨshiishɨp daabo, hn sahmũr uje oso otekɨrɨhɨ ɨre. Shish takashɨm Porrosht aabo, hn shish takashɨm erze uje mɨhnũwo tĩr õrni, hn shish sɨnaha ɨre par uje nos shiyokõr kuche uje om. 11 Ye atsew ebɨte hutɨta erze poluu õr iiyo uje yahpaa oterɨhɨ sesenta ãyope. Wap wɨr ochɨbite lahwoso uje tyenɨj oshiyokõr Cristo ɨbiyo. Mahn oshuu deyuwo tɨsĩr uje sehe odiilabe. 12 Heke oym erze Cristo ɨr ɨbiyo uje ochɨbite lahwosni uje tyenɨj oshiyokõr. 13 Ye shɨ erze uje oshiyokõr. Ich uhurc otokole uje ich õr towɨ hn shish otekɨrɨhɨ õr ihyuwo hn otata lare. Otokole toy uje ich otsahmũr uje odale kuche ɨkiyo, hn otata erze uje ye ompe per õr ɨre otata. 14 Heke sehe tuu akɨt erze poluu uje yesh õr apɨbite par uje odii labeypo hn uje

yesh õr aabo otãra õr, hn wɨr otɨbeyshɨp dahuwo. Kɨmɨjɨ wɨr oshiyokõr oshuu ɨtsorz ich erze uje ye odɨraha Porroshtpe ich ye õr pwelpe otata uje Porrosht aabo oshiyokõr uje mɨhnũwo. 15 Poluu ode uje oym Porrosht hn oshiyokõr uje Satanás sahmũr. 16 Uje yanak chɨhɨ uje wate Porrosht aap o kɨmɨjɨ yeẽk chɨhɨ uje ɨre Porrosht aap hn ɨr iitɨta poluu ich tyenɨj tɨbey hn ye duhu Porrosht aabo otɨbey. Heke Porrosht aabo õr pwele otakashɨm erze poluu uje nĩhyok õr iiso.

17 Erze Porrosht aabo õr bahluwo õr iiyo otsɨɨ anciano. Uje otɨbey byen Porrosht aabo ich wɨr tyenɨj oshɨm õr kuche ma kɨhniya je erze bahluwo yewo. Erze uje õr ɨbiyo shɨ par uje otsanɨmɨrãha Porrosht ahwoso otatɨm õr hn oshiyokorãha õr, kɨmɨjɨ oshiyokõr debiyo om, heke ɨshɨm õr ma kɨhniya. 18 Porrosht ahwoso tata ɨm: —Uje wey chish obiyo par shuu trigo yũhɨr tokole ich ye emchaha bosalt wey ahwo par uje pwele taak.— Hn tatpo ɨm: —Hnakɨrbich uje chishew obiyo tyenɨj ɨr yɨnsɨrc ɨshɨ uje serz.— 19 Titɨm owa par uje ye ẽr uje yeẽk tata ɨm: —Ese Porrosht aabo õr bahlut uje iich otsɨɨ anciano shiyokõr uje mĩhnɨk,— per kɨmɨjɨ õr osiyer o kɨmɨjɨ õr tre uje otata oshuu ɨtsorz ich om par ẽr. 20 Uje Porrosht aabo uu õr bahlut nohmet shish shiyokõr uje mĩhnɨk ich tyenɨj atɨmɨhɨ erze Porrosht aabo õr ɨkɨch par uje iim uje shiyokõr uje mĩhnɨk par uje erze yewo otola hn ye oniyokõr uje mɨhnĩk toy. 21 Ana hutɨta uje tichew titɨm owa wate Porrosht sahmũr, hn Jesucristo sahmũr, hn erze ɨr anjele uje Porrosht chiihla õrni otsahmũr toy. Ahakõr uje de asa hutɨta uje tichew. Uje uhu Porrosht aabo oshiyokõr uje tichew tɨbɨte ana hutɨta ich ye ahakõr uhu kɨnaha par yet hn kɨnaha par ese yet. Nos uhu õr ɨlye. 22 Ye ebɨte ahme õr hu eeyo shɨchish par uje uhu omasaha par Porrosht aabo õr bahluwo. Tyenɨj uhu eyuwo tɨsĩr wap kɨmɨjɨ oniyokõr uje mĩhnɨk o kɨmɨjɨ ye oniyokõrpe par uje ye erze mɨhnũwo deeshɨ hn tĩr owa. Abeyshɨp owa par uje ye ahakõr uje mĩhnɨk. 23 Ye shɨ ehe awɨt. Tyenɨj ehe wint pɨkaabɨtpo par emɨsht pork ehet doso hn shish owa permo. 24 Ode uje oshiyokõr mɨhnũwo ich nos oso ochɨraha hn ochɨraha uje deeych yet nehe hn tyenɨj oshɨ dabahat. Per ode uje oshiyokõr uje mɨhnũwo hn otsakɨs ɨre ich ye ɨmeheeych nehech uhurc ich ochɨraha. 25 Shɨ ɨtso erze uje oshiyokõr uje om, nos ochɨraha. Per ode uje yelɨj onomo õr uje oshiyokõr uje om heke je deeych yet nehe hn ochɨraha.

Timoteo tyenɨj sakɨt Porrosht aabo uje õr yɨlo.

6 1 Titɨm owa. Erze Porrosht aabo uje õr yɨlo tyenɨj otola nensɨro par uje ye wɨr oso oninehnɨm Porrosht hn par uje ye oninehnɨm erze ahwoso uje yiyokorãha õr. 2 Uje õr yɨnsɨro ode uje wɨr Porrosht aabo toy ye ompe uje ye otola õr shɨ pork wɨr Porrosht aabo toy. Tyenɨj otola õr ma. Ich ma om uje oshiyokõr õr ɨbiyo ich oshuu ɨhĩrtso pork wɨr õr leshɨbo. Porrosht sahmũr õr toy. Ahnũwo pahwoso uje tichew titɨm owaka wɨr uje tyenɨj ahakorãha õr hn uhu oshiyokõr.

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

Oso ode uje otsanɨmɨrãha dekushiĩ.

3 Titɨm owa uje yeẽk chɨhɨ uje sanɨmɨrãha ahwoso uje ye ũrpe, hn ye
nahmũrpe erze ahwoso uje eyok ɨrhĩch Jesucristo shiyokorãha oso uje
shuu oso oshiyokõr uje Porrosht sahmũr. 4 Wɨchɨ shɨ sehe duhu ɨre ma
dich je erze leshɨbo. Ye dɨraha latɨk. Wɨchɨ shɨ sahmũr uje shiyokos oso.
Ɨr ahwoso shɨ shuu oso opota ɨre, hn shish shuu oso oshiyokosye, hn
ochinehnɨmye, hn shuu õr pyensa uje erze yewo oshiyokõr uje mɨhnũwo.
5 Erze hnakɨrbo uje otsanɨmɨrãha ahwoso uje ye ũrpe hn erze hnakɨrbo
uje õr eyuwo mɨhnũwo shish oteye hn ochɨkey uje Porrosht ahwoso ich
ũru. Wɨr õr eyuwo pyensa uje oteeychãha Porrosht shɨ par uje otserz
hnote. 6 Ich ũru. Erze uje oteeychãha Porrosht hn ich õr aho kɨɨs ich ma
om par õr ɨre. 7 Uje eyok shurẽhe nãhu ɨrmõni ɨchii ye kuche chɨhɨ eyok
ahɨrpe, hn uje yɨtɨ ich ye eyok pwele yukwii eyok kushjãrope. 8 Kɨmɨjɨ
eyok poso de uje yahu hn eyok ɨshuwo de uje par yonãha ich om. Yuhu
eyok aho kɨɨs. 9 Erze uje sehe oduhu ɨre ɨhĩr deyo ich shish kuche kɨhniya
tĩr õr par uje sehe duhu oniyokõr uje mɨhnũwo. Wɨr õr eyuwo shɨ ɨtso
trampta uje dechɨ par chishew õr. Shuu oshiyokõr ɨtso uje ye õr eyuwĩrsh.
Shuu oshiyokõr erze uje ye ompe par õr ɨre. Ye duhu õr kushjãro jukur
nehech uhurc erze mɨhnũwo uje oshiyokõr ich sɨhna õr ɨre. 10 Shɨ otsɨhna
ɨre pork nos wɨr oso uje opota hnote ich ochɨbɨte ɨre par uje oshiyokõr nos
wɨr kuche mɨhnũwo. Oso ode uje opota hnote oshuu ɨtsorz nehech uhurc
ich oym Porrosht hn ich õr dosdarakpa.

Timoteo tyenɨj shiyokõr Porrosht ɨbiyo.

11 Timoteo, owa shish eeychãha Porrosht. Aham nos wɨr kuche uje
ich mɨhnũwo hn ahakõr uje Porrosht sahmũr. Eeychãha ɨre hn shish ye
otiis ɨre. Ahmũr Porrosht aabo toy. Owa ewenta erze mɨhnũwo uje oso
oshiyokorĩhɨ owa. Ye uhu ehet duhlu. 12 Uhu owa duurapo par ahakõr
erze obiyo uje Porrosht ɨshɨm owa pork owa ye otiis Jesucristope.
Porrosht chiihla owa par uje ɨshɨm owa ese ɨkɨrĩt uje yelɨj nɨhna ɨre.
Abeyshɨp owa par uje ye moym ese ɨkɨrĩt. Uje atɨm erze oso erze ahwoso
om uhu ɨtsorzni on: —Ye tokotiis Jesuspe,— heke ɨmeheeych uje Porrosht
chiihla owani par uje ɨshɨm owa ese ɨkɨrĩt. 13 Porrosht sahmũr uje titɨm
owa uje wɨchɨ uje nos ɨshɨm kuche ɨkɨrĩt hn Jesucristo sahmũr toy uje
titɨm owa. Wɨchɨ uje tata lahwoso omoho Poncio Pilato ɨle ɨkɨch. Titɨm
owa par uje 14 ahakõr erze uje tichew hn ye eymehiĩ par uje nĩhyok yet
pwele tata uje ahakõr mĩhnɨk nehech terɨhɨ uje eyok ɨrhĩch Jesucristo
cheeshpo nehe. 15 Porrosht chɨbɨte Cristo ɨshɨrĩt par uje cheeshpo nehe.
Porrosht wɨchɨ uje yeeychãhalo hn nĩhyok uje ɨtso ɨre. Wɨchɨ uje shuu õr
aho kɨɨs. Wɨchɨ uu rey õr bahlut pisht hn wɨchɨ uu ɨrhẽ õr bahlut pisht.
16 Wɨchɨ shɨ sohmɨra uje shish ɨka hn debuhu luu ehet. Nĩhyok yeẽk pwele

tĩr asa luu pork yokõrt jwertpa. Ye latɨk chɨhɨ uje umo ɨrni, hn ye latɨk pwele nomo ɨre. Sehe shish tuu oso otola ɨre hn oduhu ɨre dich. Ich om oshuu ɨtsorz.

17 Titɨm owa par uje atɨm erze Porrosht aabo uje ode lɨka hnɨmich uje
õr ɨhĩr deyo par uje ye onarim ɨre. Hn ye ompe uje erze ɨhĩr deyo õr aho
otsɨɨ: —Õryok hnote de ich kɨhniya. Oyiyokõr uje oyahmũr. Ye nesit yeẽk
takashɨm õryok.— Ye ompe uje onarim ɨre shɨ pork õr hnote de. Erze õr
hnote ich pwele sɨhna ɨre shɨchish. Atɨm erze ɨhĩr deyo uje ich ma om
uje shɨ ye olotiis Porrosht. Wɨchɨ nos ɨshɨm eyok kuche ich kɨhniya par
uje shuu eyok aho kɨɨs. 18 Atɨm õr par uje shish oniyokõr uje om. Shish
tyenɨj oniyokõr debiyo ich kɨhniya uje om par erze yewo. Ye ompe uje
otsarhak lasujãro. Shish tyenɨj ochɨmɨt ɨre par uje otakashɨm õr uje
kuche nihyokĩhɨ õr ahɨr. 19 Uje oniyokõr oduhu ɨlorz ich ɨtso uje ochɨhmer
õr kushjãro wahacha Porrosht ahɨr ich kɨhniya par ese õr ɨkɨrĩt uje de
Porrosht ahɨr uje ich ɨhĩrtpa.

20 Timoteo, tyenɨj ahakõr uhu om erze obiyo uje Porrosht ɨshɨm owa.
Ye ẽr erze õr ahwoso uje ye jukur. Ye tãra Porroshtpe. Hn ye ẽr erze
uje otsotiis Porrosht ahwoso hn otata oshuu kɨnaha. Wɨr ochɨbɨte uje
ochɨrahapa uje ich ũru per ye odɨrehepe. 21 Ode uje ye olotiis Porroshtpe
per uje otẽr erze õr ahwoso kɨnãho ich otsahmũr, heke ich uhurc ich
otsotiis Porrosht. Sehe tuu Porrosht dosɨr olak.

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

2 Timoteo

Pablo ɨshɨm Timoteo saludo.

1 1 Yok Pablo. Yok Jesucristo ɨr apóstol. Porrosht chiihla yok par uje
tomsaha erze obiyo par tanɨmɨrãha ɨr ahwoso. Chɨbɨte lahwoskite
uje tyenɨj ɨshɨm õr ese ɨkɨrĩt uje de ɨre ahɨr uje ye olotiis Jesucristo.
2 Timoteo, tichew ana hutɨta par tokosɨm owa. Ich tahmũr pishɨ owa. Shɨ
owa ɨtso uje pijo. Sehe tuu eyok Deych Porrosht hn eyok ɨrhĩch Jesucristo
odosɨr owa hn onuuna uje owa losuhlaap hn otakashɨm owa hn oduhu
ehet kɨɨs.

3 Deeych hn dɨhlak shish yok orar tapur Porrosht hn peyucha owa.
Tɨkɨna Porrosht par owa. Tiyokõr Porrosht ɨbiyo hn peyuwo om shɨ
yok ɨtso uu yok poruwo wɨshɨ oshiyokõr Porrosht ɨbiyoni. 4 Tukuucha
uje tɨkitolɨhɨ ahɨrni hn eyerh. Sehe takachɨm owapo par uje pehet kɨɨs.
5 Peyucha owa uje owa ye ehet yuhurãshpe uje ye otiis Cristope. Ekɨta
wap Loida ye lotiis Jesús petɨkni, hn ata ɨtspo Eunice hn owa ɨtspo ye
otiis toy.

6 Heke titɨm owa par uje akucha uje tɨbɨte pɨhme eheta eeychni hn
tapur Porrosht hn ɨshɨm owa akɨrbo par uje ahakõr erze ɨr ɨbiyo. Per ele
ahle erze akɨrbo uje de owa shɨ ɨtso jwekɨta ich hũre pɨkaap. Sehe toy.
Tyenɨj erhũ par uje uhu hũrepo 7 pork Porrosht ɨshɨm eyok Dechɨbichni
par uje ye yɨtɨla oso. Ɨshɨm eyok Dechɨbichni par uje shuu eyok ukurbo
de, hn par shuu yahmũr oso hn par takashɨm eyok par uje ye yiyokõr uje
ich mɨhnũwo. 8 Abey owa par uje ye apook hn ye moym uje anɨmɨrãha
eyok ɨrhĩch Jesucristo ɨr ahwoso, hn ye apookpe uje oshiyeru yokɨhɨ
ohyerpta shɨ pork tanɨmɨrãha eyok ɨrhĩch ɨr ahwoso. Anɨmɨrãha Porrosht
ahwoso hn kɨmɨjɨ kuche mɨhnũwo tĩr owa uje ahakõr uhu ɨtsorz ich
yukwiĩye pork kuche mɨhnũwo tĩr eyok shɨ pork yanɨmɨrãha Porrosht
ahwoso yitɨm õr uje Jesús ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite. Porrosht
ukurbo deyo de hn takashɨm eyok. 9 Wɨchɨ shuu Jesús ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ
dahɨr, hn wɨchɨ chiihla eyok par uje shish yiyokõr uje ɨre sahmũr. Ye
diihla eyokpe pork yiyokõr uje om. Shɨ chiihla eyok pork sehe diihla.
Takashɨm eyok shɨ pork sehe takashɨm pork ye yotiispe uje Cristo ɨshɨ

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

eyok hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrni. Uje ehn yahpaa niyokõr nãhu ĩrmo
petɨkkite ɨchii Porrosht sahmũr eyok. 10 Ele ahle Porrosht shuu ɨmeheeych
uje sahmũr eyok pork shuu Jesucristo tɨrẽtni par uje ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ
Porrosht ahɨr. Jesús ye duhu yarhakpe uje oso otoy uje ye olotiis ɨre pork
shuu ɨmeheeych uje õr ɨkɨrĩt de uje yelɨj nɨhna ɨre. 11 Porrosht chiihla
yok par uje tanɨmɨrãha ɨr ahwoso titɨm õr uje Jesús ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ ɨre
ahɨrkite, hn shuu tɨtĩr lekɨtiyo par uje titɨm õr pork yok ɨr apóstol par
tiyokorãha õr ɨr ahwoso. 12 Ye onahmũrpe uje tiyokorãha õr tuu ɨtsorz
heke oshiyeru yokɨhɨ ohyerpta. Per ye tɨkɨpookpe uje yok dechɨ pork
tɨkɨraha uje ye tokotiis Jesucristope, hn pehet kɨis uje tokosɨm ɨre pɨkɨrĩt
par uje tɨbey pork tɨkɨraha uje terɨhɨ ese deeych uje taãcha nehe hn erze
uje Jesús tata ich yakaha. 13 Ye ekey erze Porrosht ahwoso uje titɨm oso.
Eẽt yok par uje owa pwele anɨmɨrãha atɨm oso yewo. Ye otiis Jesucristope
hn ahmũr erze oso yewopo. 14 Abeyshɨp erze Porrosht ahwoso uje titɨm
owani par uje anɨmɨrãha atɨm oso. Porrosht ɨchɨbich de eyok aho heke
wɨchɨ takashɨm owa uje abey erze ɨr ahwoso.
15 Eraha uje erze hnakɨrbo uje otãra wahacha hnɨmich Asia uje õya
yokni ich nos oym yok nehech Figelo hn Hermójenes oym yok toy.
16 Sehe tuu eyok ɨrhĩch dosɨr ese Onesíforo hn nos wɨr ɨr iiso. Wɨchɨ shish
takashɨm yok hn shuu tukuurapo. Wɨchɨ ye poym yokpe uje kenena de
pɨhmike, 17 per uje tĩr Roma ich wɨchɨ shish chukwi yokɨhɨ wahacha
nehech chish yok. 18 Ese deeych uje eyok ɨrhĩch cheeshpo nehe hn sehe
tuu eyok ɨrhĩch dosɨr ɨre. Erahapa uje ehn yok de wahacha dɨt Efesoni hn
wɨchɨ shish takashɨm yok.

Porrosht aabo tyenɨj otseẽt ohyerptoso.

2 1 Timoteo, owa shɨ owa ɨtso uje pijo. Tyenɨj eyuhu owa ẽra erze
akɨrbo uje Jesucristo ɨshɨm owa. 2 Tyenɨj owa eyucha pahwoso uje
ẽntni uje titɨm oso okɨhniya. Wɨr ochɨraha uje erze ahwoso ich ũru. Owa
tyenɨj ahakorãha erze ahwoso atɨm hnakɨrbo uje ye olotiis Porroshtpe par
uje wɨr oshiyokorãha oso yewo toy. 3 Titɨm owa par uje owa ewenta erze
kuche mɨhnũwo uje tĩr owa pork owa Cristo ɨbɨk. Tyenɨj uhu owa ɨtso
uje ohyerptosht shiyokõr uje ɨr ɨluu om. 4 Ese uje masaha par ohyerptosht
ye ɨchii niyokõr obiyope duhu kɨnãho. Shɨ tyenɨj shiyokõr uje ɨr bahlut
tatɨm ɨre pork sehe duhu ɨr bahlut ehet kɨisɨhɨ ɨre. 5 Shɨ ɨtspo ese uje loter
pɨlota. Kɨmɨjɨ ye niyokõr uje refle tatɨm ɨre ich ye derzpe. Ye dosɨm ɨre asa
koptape. 6 Hn shɨ ɨtso ese uje chish obiyoho ɨr shakɨrrza ehet. Ich chiyuhu
ɨre heke wɨchɨ webich osht uje tyenɨj hnoy erze ɨr jõro ee uje chekushu.
7 Tyenɨj uhu eyuwo tɨsĩr ahnũwo uje titɨm owaka, hn eyok ɨrhĩch nos shuu
eraha keshɨ duhu ɨnaapo ahnũwo pahwoso.
8 Owa eyucha Jesucristo. Wɨchɨ ɨkponi, hn ɨr porokkite wɨchɨ uu rey
David lɨshɨ. Ahnũwo ɨr ahwoso uje tanɨmɨrãha titɨm oso uje ɨshɨ õr

hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite 9 heke wɨr oshiyeru yok. Oshiyeru kenena
pɨhmiko oshuu yok ɨtso uje tiyokõr uje mĩhnɨk, per ye õr pwele onontew
erze Porrosht ahwospe. Shish ochuntɨhɨ lekɨtiyo, 10 heke yok ewenta
erze mɨhnũwo uje tĩr yok par uje erze oso uje Porrosht chiihla õr pwele
omasaha par Porrosht aabo toy nehe uje ye olotiis Jesucristope, hn õr
ɨkɨrĩt de uje ich ɨhĩrtpa uje yelɨj nɨhna ɨre.
11 Titɨm owa ahnũwo ahwoso uje ich ũru. Cristo tooho eyok. Kɨmɨjɨ ye
yotiis ɨrpe ich shɨ ɨtso uje yukwiĩya ɨre hn yutɨ toy. Hn Cristo ɨkpo, heke
eyok tyenɨj eyok ɨkpo hn yebuhu ɨre ahɨr nehe. 12 Uje kuche mɨhnũwo tĩr
eyok ich tyenɨj shish eyok ewenta. Kɨmɨjɨ eyok ewenta ɨtsorz hn tyenɨj
eyok ɨr wɨmshɨro hn yukwiĩya ɨre. Uje yiita uje yukwim ɨre ich ɨre tyenɨj
iim eyok toy. 13 Kɨmɨjɨ yotiis, per ɨre shish ye sehi lahwospe pork ɨre ye
pwelpe sata uje ɨre ye Cristope.
14 Tyenɨj shish uhu Porrosht aabo õr eyucha ahnũwo pahwoso uje titɨm
owaka. Porrosht sehe duhu atɨm õr par uje oym oshiyokosyeehe erze
õr ahwoso uje ye jukur. Wɨr shɨ chimehĩ oso õr eyuwo uje otẽr. 15 Uhu
owa duurapo par ahakõr Porrosht ɨbiyo ich uhu ɨhĩrts pisho. Heke uje
terɨhɨ ese deeych uje aachĩhɨ Porrosht ɨle ɨkɨch nehe ich sahmũr pork
uje anɨmɨrãha Porrosht ahwoso ich ye eymehiĩpe. Ye ompe uje ahakõr
uhu kɨnaha, heke ich uhurc ich apook. 16 Aham erze uje otakɨsho lawich
hn shɨ otata lahwoso mɨhnũwo. Erze uje ye onaham õr shɨ õya õr heke
oshuu õr ɨluu mɨhnũ nehech õr ɨluu mɨhnũpa ɨtso õr. 17 Erze õr ahwoso
uje oshiyokorãha õr wɨr ahwoso mɨhnũwo uje chũr lekɨtiyo shɨ ɨtso permo
oshye. Wɨr erze uje tĩr Himeneo hn Fileto 18 hn shuu õr eyuwo mɨhnũwo
heke oym erze Porrosht ahwoso uje ich ũru. Otata uje topo õr ɨkponi hn
oshuu erze Porrosht aabo nohmɨramo otsotiis Porrosht. 19 Per Porrosht
chɨbɨte lahwoso ich tyenɨj yakaha. Ɨr ahwoso uje shuu eyok aho kɨɨs
tata ɨm: —Eyok Ɨrhĩch chɨraha laabo.— Hn tata toy ɨm: —Nos wɨr erze
uje otata otsɨɨ: “Cristo wɨchɨ uu õryok Ɨrhĩch,” wɨr uje tyenɨj oym erze
mɨhnũwo uje oshiyokõr.—
20 Tɨteẽta kuchɨt titɨm owa. Pwert dich ehet kuche de uje oro, hn
kuche de uje plata, hn kuche de uje tabla, hn kuche de uje katuu. Erze
uje ich ɨhĩrtso wɨr oro hn plata. Okahnĩr par õr ahmiyo. Erze uje ich
tabla hn katuu wɨr uje ochĩra obiyo kal deeych. 21 Uje yeẽk iim shiyokõr
uje mɨhnũwo par uje ɨre ɨtso erze oro hn plata ich chɨmɨt ɨre par uje
shiyokõr Porrosht ɨbiyo. Wɨchɨ shuu deluuta om. Heke ɨr yɨnsɨrc sahmũr
pork chɨmɨt ɨre par nos shiyokõr wɨr obiyo uje ich ɨhĩrtso. 22 Aham erze
mɨhnũwo uje hnakɨrbite hn apɨbite shish oshiyokõr. Shish emɨt owa par
uje ahakõr uje ich om, hn emɨt owa par uje ma ye otiis eyok Ɨrhĩch ɨr
ahwoso, hn ahmũr oso yewo, hn uhu ehet kɨɨs. Tyenɨj meya erze Porrosht
aabo yewo uje õr ɨluu om hn shish õr orar otsapur eyok Ɨrhĩch. 23 Aham
erze uje oshiyokosyeehe erze kuche uje ye jukur pork eraha uje wɨr

shɨ oshuu oso ochɨnkẽrk delo. 24 Ich ye ompe uje eyok ɨrhĩch ɨr ɨbich
satsɨrãha lahwoso. Shɨ tyenɨj nos keytkẽr oso hn hneta lahwoso. Tyenɨj
chɨraha shiyokorãha oso Porrosht ahwoso, hn tyenɨj shish hneta oso.
25 Erze uje ye onahmũr eyok ɨrhĩch ɨr ɨbich ɨr ahwoso ich tyenɨj saraãshi
uje shiyokorãha õr, hn shɨ iyem uje Porrosht shuu õr eyuwo tɨsĩr nehech
ochɨraha uje erze ahwoso ich ũru. 26 Ich uhurc hn ochɨraha uje ich ũru,
hn ochɨraha uje Satanás sehnyẽr õr. Wɨr shɨ õr ɨtso uje otokolɨhɨ Satanás
trampta ehet. Uje ehn wɨr ode asa trampta ehet ich oshiyokõr uje Satanás
sahmũr.

Uje yej terɨhɨ ĩrmo uhurc nehe ich oso oshiyokõr mɨhnũwo.

3 1 Sehe tuu erahapa uje ich yej terɨhɨ uje ĩrmo sɨhna ɨre hn ich
yarhakpa par oso. 2 Oso ode ich okɨhniya nehe uje shɨ otsahmũr
ɨre. Ode uje opota hnote hn ode uje ich onarim pishɨ ɨre. Ode uje otata
uje ma ochɨraha kuche je yewo hn ode uje ochinehnɨm Porrosht hn
ochinehnɨm nos wɨr oso toy. Ode uje ye otola deyo hn datɨpe hn ode uje
yelɨj onɨna uje oshɨm õr kuche. Ode uje ye otola Porroshtpe. 3 Ode uje ye
onahmũr nerẽtpe hn daabo hn tɨmcher õr ɨtspo, ye onahmũr dabiyope hn
ye onahmũr daabope. Ode uje yelɨj õr perdonar oso yewo. Ode uje otatɨm
dekushiĩ oso par uje oshuu oso otsɨtak yewo. Ode uje ye õr pwelpe uje
otɨbey ɨre heke shish oshiyokõr uje mɨhnũwo. Ode uje õr ehnito. Ode uje
ye onahmũrpe uje ich om. 4 Ode uje otatɨm oso õr ɨmãho par uje oshuu
ochishew õr, hn ode uje oshiyokõr kuche shɨchish hn yelɨj õr pyensa
kɨmɨjɨ om o kɨmɨjɨ mĩhnɨk. Ode uje sehe oduhu deyuwo ma deyo je erze
yewo, hn ode uje ma otsahmũr uje olota je uje oteeychãha Porrosht. 5 Wɨr
oshuu oso oteychɨm ɨre par uje oshuu õr pyensa uje wɨr Porrosht aabo per
ye oduhu Porrosht ɨchɨbich nuhrũ dahope. Aham erze oso uje oshiyokõr
oshuu ɨtsorz. 6 Hnakɨrbo ode erze oso õr ehet uje otĩr erze tɨmcher õr
ihyuwo hn otsehnyẽr õr. Erze tɨmcher ye oduhu deyuwo tɨsĩrpe. Wɨr
shish oshiyokõr uje mĩhnɨk. Shish otẽr erze uje otsehnyẽr õr. 7 Shish oso
oshiyokorãha erze tɨmcher per yelɨj odɨraha uje ich ũru. 8 Erze hnakɨrbo
uje otsehnyẽr erze tɨmcher wɨr shɨ õr ɨtso ese Janes hn Jambres uje sehe
onontew Moiseskite. Sehe onontew erze ahwoso uje ich ũru. Shɨ oshuu
deyuwo tɨsĩr erze kuche uje ich mɨhnũwo. Otata uje õr Porrosht aabo per
otsotiis Jesús. 9 Shɨ oshiyokorãha oso pɨkaap hn nos oso okemɨhɨ õr shɨ
ɨtso erze uje õr osiyer sehe onontew Moiseskite.

10 Owa ye owa ɨlo õrpe. Eraha erze ahwoso uje tiyokorãha oso, hn eraha
yok pɨluu, hn eraha erze uje sehe tiyokõr. Eraha uje ye tokotiis Jesuspe,
hn erahapo uje tɨkɨnta pishɨ oso. Eraha uje tahmũr oso, hn nos eraha uje
yok ewenta wɨr kuche mɨhnũwo uje tĩr yok. 11 Eraha erze kuche mɨhnũwo
uje oshiyokorĩhɨ yok, hn eraha erze yok dosĩryo uje chish yokɨhɨ dehet
paho. Eraha toy nos wɨr erze mɨhnũwo uje masaha yokɨhɨ wahacha dɨt

Antioquía hn Iconio hn wahacha dɨt Listra. Eraha erze mɨhnũwo uje yok
ewenta uje oso oshiyokorĩhɨ yok, per eyok ɨrhĩch takashɨm yok heke ye
wɨr oduhu yokpe oduhu tɨkɨtɨ. 12 Ich ũru uje nos wɨr erze uje sehe oniyokõr
uje Jesucristo sahmũr ich shish oso oshiyokõr mɨhnuwõho õr. 13 Per erze
hnakɨrbo uje õr ɨluu mɨhnũ hn erze yewo uje otsehnyẽr oso shish oshiyokõr
uje ma mɨhnũwo hn shish ma otsehnyẽr oso hn yewo odepo uje otsehnyẽr
wɨr. 14 Per owa ye owa ɨlo õr heke shish ahakõr erze uje oshiyokorãha owani
pork eraha uje ich ũru hn eraha erze uje oshiyokorãha owa. 15 Uje ehn owa
pɨkɨhninaapni ɨchii eraha nehech ele ahle yesh eraha erze Porrosht ahwoso.
Porrosht ahwoso shuu eraha uje ye otiis eyok ɨrhĩch Jesucristope hn shuu
amsaha par owa Porrosht aap. 16 Nos wɨr Porrosht ahwoso tãra ɨre pork shuu
oso ochichew lawhoso. Porrosht ahwoso ich om par uje oshiyokorãha õr,
hn sahɨrm õr uje oshiyokõr uje mĩhnɨk. Ich om par nɨshii erze uje ochimehi
kuche, hn ich om par oshiyokorãha õr oshuu oshiyokõr uje Porrosht sahmũr.
17 Uje õr ler Porrosht ahwoso hn uje otẽr ich nɨshii õr eyuwo erze uje
otsahmũr ɨre par oshiyokõr nos wɨr obiyo uje ich ɨhĩrtso.

4 1 Porrosht hn Jesucristo sehe oduhu titɨm owa uje nos wɨr erze uje
yesh õr ɨka hn erze uje otoni tyenɨj otĩr Jesús ɨle ɨkɨch nehe. Wɨchɨ
jwe uje tyenɨj teychɨm erze mɨhnũwo uje oshiyokõrni. Titɨm owa pork
Cristo tyenɨj cheeshpo nehe hn masaha par rey. Sehe tuu 2 shish anɨmɨrãha
Porrosht ahwoso. Emɨt owa par uje anɨmɨrãha Porrosht ahwoso uje owa
tyempɨt de, hn uje ye owa tyemptɨkɨsh. Enshii erze uje ochimehi kuche, hn
ahɨrm erze uje oshiyokõr uje mɨhnũwo par uje oshiyokõr uje ich om. Uhu
oduurapo par uje oshiyokõr uje ich om. Tyenɨj eentha pishɨ õr uje ahakorãha
õr 3 pork uje terɨhɨ ɨshɨrĩt nehe ich ye oso onahmũrpe uje otẽr erze ahwoso
uje ich ũru. Erze oso tyenɨj ochiihla hnakɨrbo ich okɨhniya par uje oshuu
oshiyokorãha õr ahwoso uje otsahmũr otẽr. 4 Porrosht ahwoso ich ũru per ye
onahmũrpe par uje otẽr. Shɨ otsahmũr otẽr erze monɨhne. 5 Per owa shish
tyenɨj abeyshɨp owa. Tyenɨj owa ewenta erze kuche mɨhnũwo uje tĩr owa,
hn tyenɨj shish ahakorãha oso par uje uhu omasaha par Porrosht aabo. Nos
ahakõr erze obiyo uje Porrosht ɨshɨm owa. 6 Yok shɨ yok ɨtso erze kuche uje
oshɨm Porrosht par uje oteeychãha ɨre, pork yej terɨhɨ ese pɨshɨrĩt uje par
oshuu yok. 7 Ich tɨmɨtɨke erze obiyo uje Porrosht ɨshɨm yok par uje tiyokõr
heke shɨ ɨtso uje oteye hn terz. Shɨ yok ɨtspo ese uje uushɨ hn serz. Yelɨj
tokotiis Jesucristo 8 heke yok premit yesh dechɨ poõrc. Wɨchɨ yok premit uje
yok ɨrhĩch tyenɨj shuu pɨluuta ompa. Yok ɨrhĩch ich jwe uje yelɨj niyokõr uje
mĩhnɨk. Uje terɨhɨ ese deeych nehe ich ɨshɨm yok uje terz, hn ye duhu yok
sohmɨrape. Nos ɨshɨm wɨr toy uje otsahmũr uje ɨre tɨrẽt.

Pablo tatɨm Timoteo chɨhɨ ɨraãpo erze ɨr ihyẽre.

9 Sehe tuu erẽt shɨchish etĩr yok. 10 Demas ich sahmũr pishɨ ĩrmo
ɨshujãro heke iim yokni. Hno tĩr wahacha dɨt Tesalónica. Shɨ Crescente

hno tĩr wahacha hnɨmich Galacia, hn Tito hno tĩr wahacha hnɨmich
Dalmacia. 11 Shɨ Lucas nohmɨra sakaha pahɨr. Timoteo, sehe tuu bo bey
Marcos par tɨrẽt nõya owa tĩr yok pork wɨchɨ shish takashɨm yok pɨbiyo.
12 Tuu Tíquico hno tĩr dɨt Efesoni. 13 Timoteo, uje erẽt nehe hn õhwa asa
piyẽrpta waa je tĩra hmemɨt uje tokoymɨhɨ wahacha dɨt Troasni. De ese
hnakɨrbich ihyuch uje iich otsɨɨ Carpo. Õhwa yok hute toy, hn ye moym
erze hute uje oshiyokõr ochĩra obejɨ yũhɨr. 14 Alejandro ɨr ɨbiyo ich shɨ
shiyokõr fyero, wɨchɨ shiyokõr kuche mɨhnuwõho yokni ich kɨhniya.
Eyok Ɨrhĩch tyenɨj shuu ɨshɨ dabahat erze mɨhnũwo uje shiyokorĩhɨ yokni.
15 Abeyshɨp owa par uje ye wɨchɨ niyokõr mɨhnɨkĩhɨ owa toy pork wɨchɨ
sɨtakpa erze Porrosht ahwoso uje yiyokorãha õr. 16 Uje otseya yok jwe
ɨkɨch wapni ich nĩhyok ye latɨk takashɨm yok. Nos oym yok. Sehe tuu
Porrosht ye nowãha õrpe hn ye depyẽr õr. 17 Eyok Ɨrhĩch takashɨm yok hn
ɨshɨm yok pukurbo par uje yok pwele nos tanɨmɨrãha Porrosht ahwoso
hn tuu nos dihipo ochɨraha. Eyok Ɨrhĩch takashɨm yok heke ye oduhu yok
oduhu tɨkɨtɨ shɨ ɨtso uje chiyuhu yokɨhɨ ɨlpiyot ahwo. 18 Eyok Ɨrhĩch tyenɨj
takashɨm yok par uje yok ewenta erze mɨhnũwo uje oso oshiyokorĩhɨ yok
par uje takaachĩhɨ wahacha ɨr ahɨr poõrc nehe. Sehe tuu Porrosht dich.
Tahmũr uje ɨtsorz.

Pablo ɨshɨm saludo nahĩre.

19 Tokosɨm saludo Prisca hn Aquila hn nos wɨr Onesíforo ɨr iiso.
20 Erasto sakaha ese dɨt Corinto, hn tokoymɨhɨ Trófimo wahacha dɨt
Mileto pork wɨchɨ permoni. 21 Timoteo, emɨt owa hn erẽt shɨchish etĩr
yok pork yej terɨhɨ hmamo ɨshɨrĩt. Eubulo ɨshɨm owa saludo. Pudente
hn Lino hn Claudia oshɨm owa saludo toy, hn nos wɨr Porrosht aabo uje
ode lɨka. 22 Sehe tuu eyok Ɨrhĩch Jesucristo shish nõya owa, hn sehe tuu
Porrosht shish nos dosɨr olak.

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

Tito

Pablo ɨshɨm Tito saludo.

1 1 Yok Pablo. Yok Porrosht ɨbɨk hn Jesucristo ɨr apóstol. Shuu takaha
par uje titɨm erze uje Porrosht chiihla õrkite par uje ye olotiis Jesús.
Shuu takaha par tuu ochɨraha Porrosht ahwoso. Ɨr ahwoso ich ũru. Shuu
oym erze deluu mɨhnũ hn shuu oshiyokõr uje ɨre sahmũr. 2 Titɨm õr par
uje oyem ese ɨkɨrĩt uje yelɨj nɨhna ɨre uje Porrosht tyenɨj ɨshɨm daabo.
Porrosht yelɨj nehnyẽr oso. Uje ehn yahpaa niyokõr nãhu ɨrmõkite ɨchii
chɨbɨte lahwoso uje tyenɨj ɨshɨm daabo ese ɨkɨrĩt, 3 hn chɨbɨte toy ese
ɨshɨrĩtkite par uje shuu oso ochɨraha ese ɨkɨrĩt uje de. Uje terɨhɨ ese
ɨshɨrĩtkite hn Porrosht shuu tanɨmɨrãha lahwoso. Wɨchɨ uje shuu Cristo
ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ dahɨr. 4 Tichew ana hutɨta, Tito, par uje owa ler. Owa
ɨtso pijɨt pisht pork uje titɨm owa Porrosht ahwosni ich ye otiispe ɨtso uje
ye tokotiispe heke amsaha par Porrosht aap. Ele ahle ich Porrosht wɨchɨ
uu eyok Deych hn Jesucristo wɨchɨ uje ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr.
Sehe tuu Jesucristo hn ɨr Deych odosɨr owa hn oduhu ehet kɨis.

Tito shiyokõr obiyoho ese hnɨmich Creta.

5 Uje eyok dechɨ ese hnɨmich uje iich otsɨɨ Cretani ich tuu akahachɨs
par uje ahakõr erze obiyo uje yahpaa yɨmɨtpe, hn enshii uje ye ũrpe. Kal
dɨt ich tyenɨj aahla hnakɨrbo par uje otɨbey Porrosht aabo uje odechɨ.
Ekẽra õr iyo on anciano. Titɨm owa erze obiyoni par uje ahakõr. 6 Wap
eychɨm erze uje ye oniyokõr mɨhnĩkpe par uje aahla õr par otɨbey
Porrosht aabo. Kɨmɨjɨ oniyokõr uje mɨhnũwo heke oso ochinehnɨm õr
ɨre. Kal anciano shɨ duhu nerãhta nohmɨra hn õr aabo ye odotiis Jesús.
Kɨmɨjɨ oniyokõr uje mɨhnũwo heke oso ochinehnɨm ese anciano pork ɨr
aabo oshiyokõr uje mɨhnũwo heke tyenɨj ɨr aabo shish oshiyokõr uje õr
deych hn data otatɨm õr. 7 Erze uje omasaha par anciano ich omasaha
par otɨbey Porrosht aabo heke ye ompe yeẽk uje shiyokõr mĩhnɨk masaha
erze obiyo hnii ese uje shɨ shiyokõr uje ɨre sahmũr. Hn ye ompe yeẽk uje
chesdelo shɨchish. Ye ompe ese uje yɨkɨch sẽhi, hn ye ompe ese uje satsɨr
yewo. Ye ompe ese uje sehe torha hnote. 8 Om uje yeẽk masaha erze obiyo

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

ich tyenɨj sahmũr uje oso otekɨrɨhi ɨre. Sahmũr takashɨm yewo. Shish shuu deyuwo tɨsĩr erze obiyo uje shiyokõr kɨmɨjɨ om o kɨmɨjɨ ye ompe hn shiyokõr erze om uje Porrosht sahmũr. Tɨbey ɨre par uje ye niyokõr uje mĩhnɨk. Shish shiyokõr uje Porrosht ahwoso tata hn ye niyokõr erze mɨhnũwo uje yewo sehe oduhu niyokõr. 9 Ye noym Porrosht ahwoso uje yewo oshiyokorãha ɨre par uje ɨre pwele shiyokorãha yewo erze uje ich ũru hn par uje ɨre pwele sontew õr ahwoso erze uje õr eyuwo kɨnãho.

10 Ich okɨhniya erze uje ye onahmũrpe erze Porrosht ahwoso uje yiyokorãha oso. Ich ochɨrahapa ochiilehet per ye õr ahwoso jukur. Shɨ otsehnyẽr oso. Ma okɨhniya wɨr israel oso uje otsehnyẽr oso oshuu ɨtsorz. 11 Tyenɨj ahɨrm õr par uje ye odiilehet pork otĩr oso õr ihyuwo hn oshuu wɨr õr eyuwo mɨhnũwo hn oshuu otsotiis Porrosht. Oshiyokorãha õr erze uje ye ũrpe shɨ par uje otserz hnote. 12 Sohmet deni uje creta oso ochɨbɨte par õr profeta. Wɨchɨ tata shuu ɨtsorz: —Erze creta oso wɨr shɨ õr kushĩyo. Wɨr shɨ õr ɨtso erze loshɨpo uje shɨ dɨrkɨhi lekɨtiyo par uje tohɨr. Wɨr õr towo hn õr jar.— 13 Ese profeta tatni shuu ɨtsorz hn ich ũru heke atɨm erze creta oso ich ehnew par uje ye oduhu ɨlorz par uje uhu ye olotiis Porrosht ahwoso pork wɨr ich ũru. 14 Uje odɨraha nehe uje Porrosht ahwoso ich ũru ich tyenɨj ye odɨbɨte uje ich ũru erze monɨhne uje erze israel oso otata. Tyenɨj ye otẽr erze oso õr ahwoso uje otsotiis Porrosht ahwoso. Erze õr ahwoso shɨ tãra õr. 15 Erze oso uje õr ɨluu om uje oteychɨm kuchɨt ich ochɨbɨte uje om, per erze uje õr ɨluu mɨhnũ hn otsotiis Porrosht par õr ɨre ich nĩhyok uje ich om. Yakaha õr eyuwo par uje sehe oshiyokõr uje ich mĩhnɨk hn uje oshiyokõr uje ich mĩhnɨk ich ye opookpe. 16 Otata uje õr ɨre ochɨraha Porrosht per erze uje õr ɨre oshiyokõr chɨbɨte orhõta uje õr ɨre ye odɨrehepe. Wɨr õr ɨluu mɨhnũ. Ye onahmũr oniyokõr uje Porrosht sahmũr. Ye õr pwele oniyokõr uje ich ompe.

Tito shiyokorãha oso.

2 1 Per owa ye owa ɨlo erze uje õr ɨluu mɨhnũ. Shish ahakorãha õr uje ich ũru uje Porrosht ahwoso tata. 2 Atɨm erze hnakɨrbo ɨlaraabo par uje ye oduhu yɨkɨch nẽhi ɨre. Tyenɨj oshiyokõr om par uje oso otola õr. Shɨ tyenɨj oshuu deyuwo tɨsĩr par uje ye oniyokõr uje mĩhnɨk. Tyenɨj ye olotiis Porrosht ahwoso hn oniyokõr uje tata. Tyenɨj otsahmũr Porrosht hn otsahmũr erze Porrosht aabo toy. Tyenɨj õr ewenta uje oso oshiyokõr kuche mɨhnuwõho õr pork wɨr shish otsɨtak Porrosht aabo. 3 Ɨtso uje ahakorãha erze hnakɨrbo ɨlaraabo ich tyenɨj ahakorãha erze tɨmcher ɨler par uje oshiyokõr oshuu ɨtso uje Porrosht sahmũr. Ye ompe uje otata lare. Ye ompe uje oshuu yɨkɨch sẽhi ɨre. Tyenɨj oshiyokorãha yẽr uje ich om. 4 Uje oshiyokõr oshuu ɨtsorz hn õr pwele otsakɨt erze apɨbite par uje otsahmũr dabiyo hn otsahmũr daabo toy. 5 Tyenɨj oshiyokorãha erze

apɨbite par uje oshuu õr eyuwo tɨsĩr par uje oshiyokõr uje ich om hn shɨ
oshuu dabich nohmɨra hn par uje ye otorãha dabich. Tyenɨj oshiyokorãha
õr par otɨbey dahuch hn otakashɨm wɨr yewo. Tyenɨj oshiyokorãha õr par
oshiyokõr uje õr abiyo otatɨm õr par uje ye oduhu oso odish majamichɨhɨ
Porrosht ahwoso. 6 Tito, owa tyenɨj ahakorãha erze pɨkɨhnino hnakɨrbito
toy. Atɨm õr par uje oshuu deyuwo tɨsĩr uje õr ɨre oshiyokõr. 7 Nos wɨr
kuche uje ahakõr tyenɨj ahakõr om par uje wɨr oteychɨm owa uje ahakõr
hn ochɨraha uje Porrosht sahmũr. Uje ahakorãha oso uu Porrosht ahwoso
tyenɨj atɨm õr uje ich ũru. Ye ahakorãha õr shɨ par uje wɨr õr ayla.
8 Tyenɨj ahakorãha õr uje ich ũru par uje ye wɨr oso otata otsɨɨ: —Wɨchɨ ɨr
ahwoso ich ye jukur.— Ahakorãha oso uhu ɨtsorz hn erze uje otsɨtak owa
wɨr opook pork ye odishpe uje mĩhnɨk par uje oninehnɨm eyok. 9 Tyenɨj
ahakorãha erze Porrosht aabo par uje ochishew obiyo par oshiyokõr
uje õr yɨnsɨro otatɨm õr. Tyenɨj oshuu nensɨro õr aylpa hn otola õr. 10 Ye
ompe uje otorha nensɨro õr kushjãro. Tyenɨj Porrosht aabo oshiyokõr
uje õr yɨnsɨro otatɨm õr par uje nos omo uje oshiyokõr uje ich om, heke
ochɨraha uje erze ahwoso uje yiyokorãha õr ich ɨhĩrts pisho. Otsahmũr
uje yitɨm õr Porrosht ahwosni hn Jesucristo uje ɨshɨ oso õr hnɨtewɨhɨ
Porrosht ahɨr.

11 Porrosht sehe dosĩr oso heke ɨre ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ dahɨrni hn kɨmɨjɨ
onahmũr ich nos õr pwele ochɨraha hn omasaha par ɨr aabo. 12 Uje
Porrosht ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ dahɨrni ich shuu yukwim mɨhnũwo hn
yaham erze kuche mɨhnũwo uje oso otsahmũr oshiyokõr. Uje ehn eyok
de nãhu ĩrmo hn wɨchɨ shuu eyok eyuwo tɨsĩr par uje yiyokõr uje ich om
uje Porrosht sahmũr 13 uje yiyem ese deeych uje ich ɨhĩrtpa uje Jesucristo
cheeshpo nehe. Uje taãcha ich hũre. Wɨchɨ uje ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ
Porrosht ahɨrni. 14 Wɨchɨ ɨshɨm ɨre oso par uje oshuu oshuu toni par uje
chiyuhu eyok Satanás hme hn par uje shuu ye yiyokõr erze uje Porrosht
ye nahmũrpe hn par uje shuu eyok ɨluu om pork wɨchɨ uu eyok yɨnsɨrc.
Shuu yahmũrpa yiyokõr uje ich om. 15 Erze uje tichew tokosɨm owaka
wɨr uje tyenɨj ahakorãha oso. Uhu otsahmũr oshiyokõr uje ich om, hn
ekushuhu õr uje oshiyokõr uje mɨhnũwo pork Porrosht wɨchɨ uje shuu
ahakõr uje ɨtsorz. Ontew erze uje otata otsɨɨ: —Ye eraha latɨk.—

Nãhu tyenɨj Porrosht aabo oshiyokõr.

3 1 Uhu erze Porrosht aabo õr eyucha uje tyenɨj oshiyokõr uje gobierno
tatɨm õr hn shish ochɨmɨt ɨre par oshiyokõr uje om. 2 Atɨm õr par
uje ye oninehnɨm oso hn ye odihokosye nehech otsɨtakye hn ohneta oso
hn uhu nos ye odɨkey uje otsetye. 3 Antni eyok ye yɨraha Porroshtpe. Ich
eyok ɨtso õr. Ye yiyokõrpe uje Porrosht sahmũr. Shɨ yiyokõrni uje yewo
otatɨm eyok. Erze kuche mɨhnũwo uje yahmũrpa yiyokõr shish yiyokõr
nehech uhurc ich yakaha eyok. Wɨr shɨ ɨtso eyok yɨnsɨrc uje chɨpa eyok

pork eyok ɨr yɨlo. Ich yahmũrpa erze õr ahmiyoni hn shish yahmũr
yiyokõr erze mɨhnũwo. Yɨtak yewo pork yobɨta õr kushjãro. Hn uje
otsɨtak eyok hn eyok ɨtspo yɨtak õr. 4 Per uje terɨhɨ ɨshɨrĩt par uje Porrosht
shuu oso ochɨraha uje wɨchɨ sahmũr pishɨ õr hn sehe dosĩr õr heke ɨshɨm
õr Deyjɨt par uje oshuu oshuu toy par uje ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr.
5 Uje shuu yɨraha ɨtsorz ich shuu yomsaha par eyok ɨr aabo. Ye yiyokõrpe
uje om par uje shuu yomsaha par ɨr aabo. Shɨ chuuna uje eyok losuhlaabo
heke sosɨr eyok. Shuu Dechɨbich masaha eyok aho hn churhũ eyok
kuche mɨhnũwo uje Porrosht ye nahmũrpe uje de eyok aho hn shuu eyok
shurhãpo hn shuu eyok aho kɨnãho par uje yiyokõr uje om. 6 Ɨshɨm eyok
Dechɨbich par uje ɨr ukurbo kɨhniya de eyok aho pork Jesucristo ɨshɨ
eyok hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrni. 7 Sosɨr eyok heke ye eyok hnɨtew chɨhɨ ɨr
ahɨrpe. Ɨshɨm eyok Dechɨbich par uje yomsaha par eyok ɨr aabo. Ele ahle
yiyem ese ɨkɨrĩt uje yelɨj nɨhna ɨre.
8 Ahnũwo ahwoso uje ticheku ich ũru. Sehe tuu ahakorãha pishɨ erze
uje ye olotiis Porroshtpe par uje ochɨrahapa par uje shish oshiyokõr uje
om. Ahnũwo ɨr ahwoso ich ɨhĩrts pisho hn om par nos wɨr oso ochɨraha.
9 Per ye ekitkẽr erze uje shɨ ochiilehet hn õr ahwoso ich ye jukur. Ye
ekitkẽr erze uje shɨ õr eyucha õr poruwo wɨshɨ õr ahwoso. Par Porrosht
ich wɨr õr ahwoso ye jukurpe. Ye etĩr erze uje oshiyokosye hn oshuu ma
kɨhniya asa uje Moisés ley tata. Wɨr õr ahwoso ye jukurpe. 10 Uje yeẽk
duhu Porrosht aabo otsehek ɨre ich tyenɨj atɨm ɨre par uje ye duhu ɨlorz.
Kɨmɨjɨ niyokõrpo duhu ɨlorz ich tyenɨj atɨmpo. Kɨmɨjɨ niyokõrpo ich uhu
tokolɨhɨchɨs Porrosht aabo õr ehet. 11 Eraha uje wɨchɨ iim uje Porrosht
sahmũr, par uje shiyokõr uje mĩhnɨk. Shiyokõr mɨhnũwo heke ɨre shuu
Porrosht aabo ochiyuhu ɨrehe õr ehet.

Tito tyenɨj takashɨm Porrosht ɨr ɨbiyo yewo.

12 Sehe tuu Artemas do tĩr owa o kɨmɨjɨ Tíquico. Uje taachĩhɨ ahɨr hn
owa tyenɨj etĩr yokɨhɨ wahacha dɨt Nicópolis pork tɨbɨte tɨtĩr wahacha
nehe par tiyakaha par ese hmamo ɨshɨrĩt. 13 Akashɨm Apolos hn Zenas.
Asɨm õr uje õr nesita par uje ye kuchẽrk nihyokĩhɨ õr ahɨr dehet pehet.
Ese Zenas wɨchɨ politikya uje chɨrahapa gobierno ɨr ley. 14 Nos Porrosht
aabo tyenɨj oshuu chish leheta par uje shish oshiyokõr uje ich om hn
otakashɨm deyso hn erze Porrosht aabo yewo uje kuche nihyokĩhɨ õr ahɨr.
Kɨmɨjɨ ye otakashɨm õr ich ye oniyokõrpe uje Porrosht sahmũr.

Pablo ɨshɨm Porrosht aabo õr saludo.

15 Tito, nos wɨr Porrosht aabo uje ode lɨka pahɨr nos oshɨm owa saludo.
Atɨm erze Porrosht aabo yewo uje ode ahɨr uje otsahmũr yok uje tokosɨm
õr saludo. Sehe tuu Porrosht nos dosɨr olak.

Filemón

Pablo ɨshɨm saludo Porrosht aabo.

1 Yok Pablo. Yok de karsel ehet pork ye tokotiis Jesucristope. Par yok
ich shɨ ɨtso uje Jesucristo shuu oshiyeru yok. Yok hn eyok leshɨbich
Timoteo oyichew ana hutɨta oyosɨm owa, Filemón. Owa ebiyo shɨ ɨtso
õryok ɨbiyo. Ich oyahmũr pish owa. 2 Oyichew ana hutɨta par nos wɨr
Porrosht aabo toy uje otakɨsho lawichɨhɨchɨs ahuch, hn par asa eyok
nanɨmicha Apia toy. Arquipo dechɨ toy. Wɨchɨ ɨbiyo shɨ ɨtso õryok. 3 Sehe
tuu eyok Deych Porrosht hn eyok ɨrhĩch Jesucristo dosɨr olak hn oduhu
olak aho kɨɨs.

Pablo sahmũr uje Filemón shiyokõr.

4 Filemón, uje yok orar hn peyucha owa ich shish tɨkɨna Porrosht par
owa, 5 pork tukunt uje nos ahmũr wɨr Porrosht aabo hn ahmũr eyok
ɨrhĩch Jesús toy hn ye otiis ɨrpe. 6 Tapur Porrosht par owa uje anɨmɨrãha
ɨr ahwoso atɨm yewo par uje ye olotiis ɨrpe par uje nos odɨraha erze uje
ich om uje tãra Cristo pork wɨchɨ uje takashɨm eyok. 7 Pɨshɨbiche Filemón,
uje tukunt uje ahmũr Porrosht hn ahmũr ɨr aabo toy ich shuu yok aylpa
hn pehet kɨɨs. Tukunt uje akashɨm Porrosht aabo yewo uhu ma õr aho
kɨɨs.

Pablo sehe duhu Filemón sosɨr Onésimo.

8 Titɨm owa uje Cristo wɨchɨ uje ɨshɨm yok pɨbich uje ich dich, heke yok
pwele titɨm owa par uje ahakõr kuche 9 per ye tahmũr tɨrok owape. Shɨ
titɨm owa pork tahmũr owa. Yok Pablo. Ich yok ɨlaro. Yok de karsel ehet
shɨ pork ye tokotiis Jesucristope. 10 Tapur owa par uje akashɨm Onésimo.
Uje yok de lɨka karsel ehet ich tuu Onésimo masaha par Porrosht aap,
heke wɨchɨ shɨ ɨtso uje yok pijo. 11 Onésimo wɨchɨ owa elak. Antni ich
ye jukur per ele ahle ich wɨchɨ bale. Bale par owa hn bale par yok toy.
12 Tuu Onésimo hno tĩr owapo. Tahmũr ɨre heke ich tukuuna uje tuu hno

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

cheeshpo tĩr owa. 13 Par yok ich ma om kɨmɨjɨ Onésimo shɨ lakaha pahɨr
pork sehe tuu wɨchɨ masaha owa owich par uje takashɨm yok uje yok
de lɨka karsel ehet shɨ pork tanɨmɨrãha Porrosht ahwoso titɨm oso uje
Jesucristo ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite 14 per ye tahmũrpe uje tuu
Onésimo sakaha pahɨr uje ehn yahpaa tɨkɨraha ahwotɨk par uje ye tɨrok
owa hn tuu akashɨm yok. Sehe tuu akashɨm yok kɨmɨjɨ ahmũr. 15 Par yok
ich shɨ ɨtso uje Onésimo yuhwoho ahɨr par uje shuu daalo arhaabo hn
cheeshpo par uje shish sakaha ahɨr nehe, 16 per ye shɨ wɨchɨ chɨhɨ ahɨrpe
ɨlo erze õr yɨlo. Onésimo ma bale je õr yɨlo. Wɨchɨ pɨshap uje tahmũr,
hn owa eshap toy heke ahmũr ɨre toy ye shɨ pork wɨchɨ elak. Ahmũr ɨre
pork wɨchɨ Porrosht aap. 17 Kɨmɨjɨ ebɨte uje yok owa ahĩrakpa ich ahakõr
oomɨhɨ Onésimo uhu wɨchɨ ɨlo yok. 18 Kɨmɨjɨ niyokõr kucherkĩhɨ owa o
kɨmɨjɨ ɨr hnɨtew chɨhɨ owa ich ebɨte yok hnɨtewta. 19 Yok Pablo uje tichew
ana hutɨta. Tɨbɨte uje tyenɨj tokoshɨ ɨr hnɨtewta. Titɨm owani par uje
amsaha par Porrosht aap heke ich shɨ ɨtso uje owa hnɨtewta de pahɨr per
ye tɨrok owape. 20 Pɨshɨbiche, sehe tuu akashɨm yok pork ye yotiis eyok
ɨrhĩchpe. Uhu pehet kɨɨs pork eyok yahmũr Cristo. 21 Tichew ana hutɨta
tokosɨm owa pork tɨkɨraha erze uje tapur owa ich ahakõr hn uhu iyuwe
uje tapur owa. 22 Uje akashɨm Onésimo uhu ɨtsorz ich sehe tuu enshii
owich yet toy par yok. Tɨkɨraha uje shish olak orar apurlo Porrosht par
yok, heke kɨmɨjɨ Porrosht nahmũr ich takaha tekɨrɨhɨ olak toy.

Porrosht aabo oshɨm Filemón saludo.

23 Epafras ɨshɨm owa saludo. Wɨchɨ pihyẽrak uje de karsel ehet shɨ pork
ye oyotiis Jesucristope. 24 Marcos ɨshɨm owa saludo toy hn Aristarco hn
Demas. Lucas ɨshɨm owa toy. Wɨr uje otakashɨm yok pɨbiyo. 25 Sehe tuu
eyok ɨrhĩch Jesucristo dosɨr olak.

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

Hebreos

Porrosht shuu Deyjɨt tatɨm õr lahwoso.

1 [1] Antkite hn Porrosht tatɨm lahwoso erze profeta poruwo wɨshɨ par
uje shuu otatɨm eyok poruwo wɨshɨ. Wɨchɨ shish tatɨm erze profeta
poruwo wɨshɨ hn shuu oshiyokõr kuche ich kɨhniya par uje sɨteẽta kuche
par uje sehe duhu eyok poruwo wɨshɨ odɨraha. [2] Per ele ahle Porrosht
shuu Deyjɨt tatɨm eyok lahwoso par uje shuu yɨraha. Porrosht wɨchɨ uje
shuu Deyjɨt shiyokõr ɨrmõkite, hn chiihla ɨre hn nos ɨshɨm ɨre wɨr kuche.
[3] Uje oso oteychɨm Cristo ich ochɨraha Porrosht ɨr ɨluu pork ɨr ɨluu shɨ
ɨtso Cristo ɨr ɨluu. Cristo ɨtsshɨp ɨr Deych. Cristo wɨchɨ uje nos tɨbey
kuche chĩra lahwoso hn chĩra lakɨrbo. Uje Cristo ɨshɨ eyok hnɨtewkite ich
sakaha Porrosht waãchta wahacha poõrc pork wɨchɨ ich dich. [4] Porrosht
Ijɨt ma ukurbo deyo de je erze ɨr anjele hn ɨr ɨbiyo ich ma deyo je erze ɨr
anjele õr ɨbiyo.

[5] Porrosht yelɨj tatɨm erze anjele yeẽk ɨl: —Owa yok pijo. Ele ahle tuu
owa shũrha.— Hn yelɨj tatɨm erze anjele yeẽk duhu ɨlorz: —Yok uu eych
hn owa uu pijɨt.— [6] Uje shuu Deyjɨt webich osht shurẽhe nãhu ɨrmõkite
hn Porrosht tata ɨm: —Sehe tuu nos wɨr yok anjele oteeychãha ese Pijɨt.—
[7] Porrosht tata uje shuu erze ɨr anjele ochisãha ɨre myentɨta. Erze Porrosht
anjele wɨr ɨr ɨbiyo. Shuu ochisãha ɨre jwekɨta. [8] Per Porrosht tatɨm Deyjɨt
ɨm:

—Owa Porrosht hn owa rey uje shish de. Owa uje abey paabo hn shish
ahakõr uje ich om. [9] Ahmũr uje oso oshiyokõr uje ich om, per etak erze uje
oshiyokõr uje ich mɨhnũwo. Yok uu owa Porrosht. Ahmũr uje ich om heke
tuu owa ma ayla je owa ahĩro.— [10] Hn tatɨm Deyjɨt ɨm: —Owa uu nos oso
hn nos wɨr kuche ɨr yɨnsɨrc. Tenitkite hn ahakõr ĩrmo hn ahakõr nos wɨr
kuche uje de poõrc ẽra ahme. [11] Deeych yet nehe hn nos sɨhna ɨre per owa
shish owa de. Ese hnɨmich hn poõrc wɨr shɨ ɨtso õr ɨshuwo uje saraãshi ɨre
ɨlaro nehech sɨhna ɨre nehe. [12] Wɨr shɨ ɨtso uje yeẽk iim lasuwo ɨlaro hn
iyãha lasuwo ahlo per owa ye kɨnãhape, shish ɨtsye. Yelɨj ehna owa.—

[13] Porrosht yelɨj tatɨm erze ɨr anjele yeẽk ɨl: —Akaha paãchta nehech
nos terz owa amãho hn tɨbɨte õr ahme— per tatɨm Cristo shuu ɨtsorz.

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

14 Nos wɨr Porrosht ɨr anjele wɨr shɨ õr ɨchɨbiyo. Porrosht shuu oshiyokõr
debiyo otakashɨm erze uje otĩr poõrc nehe.

Ye ompe uje otata uje ye jukur uje Cristo tooho õrkite.

2 1 Heke titɨm olak. Tyenɨj yẽrlopa hn yiyokõrlo uje Cristo tata par
uje ye yukwimlo erze ahwoso uje ich ũru. 2 Porrosht tatɨm ɨr anjele
par shuu otatɨm Moisés lahwoskite par tatɨm oso. Erze ahwoso ich ũru
heke erze oso uje ye onahmũr oniyokõr erze Porrosht ahwoso uje anjele
otatɨm õr ich oshɨ labahat pork oshiyokõr uje ich mɨhnũwo. 3 Kɨmɨjɨ yotiis
uje Jesús tata uje ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite ¿yuhu ɨnaapo
par uje eyok yuhwoho Porrosht ɨr hme par ye depyẽr eyok? Wap eyok
ɨrhĩch tatɨm oso shuu ɨtsorz hn erze uje otẽr ɨre otatɨm õryok. 4 Porrosht
shuu oshiyokõr kuche uje ye latɨk pwele shiyokõr uje shuu oso ochishlabe
par shuu ochɨraha uje õr ahwoso ich ũru. Ich shuu ɨmeheeych toy uje
õr ahwoso ich ũru pork Porrosht ɨchɨbich ɨshɨm Porrosht aabo õr eyuwo
kɨnãho kɨnãho par uje sehe duhu oniyokõr ɨr ɨbiyo kɨnãho kɨnãho.
5 Porrosht ye dɨbɨte erze anjele õr hmepe ese ĩrmo uje tyenɨj shiyokõr
nehe uje oyitɨm olakɨke hn nos wɨr kushjãro par uje otɨbey. 6 Porrosht
ahwoso tata uje yeẽk tatɨm Porrosht ɨm:
—¿Ɨnaapo heke shish uhu eyuwo tɨsĩr oso? ¿Ɨnaapo heke sehe akashɨm
õr? 7 Owa uhu erze anjele ma õr ukurbosh je ese hnakɨrbich uje iich otsɨɨ
Adán per uhu ɨre dich 8 pork nos ebɨte erze kuche Adán ɨr hme.—
Uje Porrosht nos chɨbɨte erze kuche ɨr hme shuu ɨtsorz ich chɨbɨte ɨre
par nos tɨbey erze kuche, per ele ahle ich ɨmeheeych uje ye oso otɨbey
erze kuchepe. 9 Per eyok eyucha Jesús. Porrosht nos sahmũr oso heke
shuu Jesús ɨr ukurbo ɨtso oso õr ukurbo, ye ɨlo erze anjele õr ukurbope.
Uje oso oshuu ɨre oshuu toy ich shuu Jesús dichpa pork wɨchɨ tooho
osokite. 10 Nos wɨr kuche uje Porrosht shiyokõrkite wɨr par ɨre. Ich om
uje shuu Cristo ewenta erze uje oso oshiyokorĩhɨ ɨre nehech oshuu oshuu
toy par ɨshɨ oso õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr. Heke ich ompa uje Cristo
shuu okɨhniya omasaha par Porrosht aabo. 11 Cristo wɨchɨ uje shuu eyok
Porrosht aabo. Cristo ɨr Deych wɨchɨ Porrosht hn wɨchɨ eyok Deych toy,
heke Cristo ye poym eyok uje chii eyok leshɨboho. 12 Porrosht ahwoso
tata uje Cristo tatɨm Deych ɨm: —Titɨm pɨshɨbo owa eluu. Uje otakɨsho
lawich par oteychãha owa ich yok de õr ahɨr toy hn tɨkeeychɨ teẽt imno
tɨkeeychãha owa.— 13 Porrosht ahwoso tatpo ɨm: —Cristo tatɨm Deych
ɨm: “Ye tokotiis owape.”— Hn Porrosht ahwoso tata ɨm: —Cristo tatɨm
Deych ɨm: “Yok de lɨka hõr wɨr aabo uje asɨm yokni.”— 14 Eyok ẽro de
hn eyok armɨsta de heke Cristo ɨr ẽro de hn ɨr armɨsta de toy par uje
pwele tooho krus eeych. Uje tokite ich sɨhna ese dyablo ɨr ukurbo uje
shuu oso otoy. 15 Nos wɨr oso shish otola uje otoy per Cristo tooho õrkite
par uje ye duhu otolape uje otoy. 16 Ich ũru uje ye tɨrẽt petɨkni par sosɨr

erze anjele. Shɨ tɨrẽt par uje sosɨr erze uje otãra Abraham, hn erze uje
ye olotiis Porrosht shɨ õr ɨtso Abraham uje ye lotiispe 17heke shuu Cristo
hnakɨrappa ɨtso erze uje otãra Abraham par uje chuuna uje oso õr
losuhlaabo. Heke ɨre masaha par Porrosht ɨbɨk uje iich otsɨɨ saserdote uje
sosɨr oso hn shish shiyokõr Porrosht ɨbiyo par uje ɨshɨ oso õr hnɨtewɨhɨ
Porrosht ahɨr. 18 Cristo ewenta uje oso sehe oduhu niyokõr uje mɨhnũwo
heke ele ahle pwele takashɨm erze uje yewo sehe oduhu oniyokõr uje
mɨhnũwo.

Cristo wɨchɨ ma dich je Moisés.

3 1 Pɨshɨbo watsaklo, olak uje olak Porrosht aabo, wɨchɨ chiihla olak
par ahakõrlo uje ɨre sahmũr. Sehe tuu olak eyucha Jesús. Porrosht
shuu tɨrẽtkite hn shuu wɨchɨ saserdote par uje shish takashɨm eyok uje
ye yotiislo ɨrpe. 2 Porrosht chiihla Moiseskite hn wɨchɨ nos shiyokõr
erze obiyo uje ɨshɨm ɨre uje de erze israel oso õr ahɨr. Erze israel oso
wɨr shɨ ɨtso Porrosht ihyuch. Porrosht chiihla Jesús toy hn wɨchɨ nos
shiyokõr ɨr ɨbiyo shɨ ɨtso Moisés. 3 Per Jesús wɨchɨ ma dich je Moisés shɨ
ɨtso ese hnakɨrbich uje shiyokõr pwertɨt wɨchɨ ma bale je ese pwertɨt.
4 Nos wɨr pwerto uje de shish yeẽk de uje shiyokõr, per Porrosht wɨchɨ
uje nos shiyokõr erze kuche. 5 Moisés shish shiyokõr uje Porrosht tatɨm
ɨre. Shiyokorãha erze israel oso uje õr ɨtso Porrosht ihyuch. Moisés
wɨchɨ Porrosht ɨbɨk uje tatɨm oso erze kuche uje Porrosht tatɨm ɨre uje
tyenɨj shuu tokole nehe. 6 Cristo shish shiyokõr uje Porrosht tatɨm ɨre
toy. Shiyokorãha erze oso toy uje õr ɨtso Porrosht ihyuch, per wɨchɨ uu
Porrosht Ijɨt pisht, ye ɨlo Moisespe uje shɨ Porrosht ɨbɨk. Eyok Porrosht
ɨr ihyuch uje ye yotiislo Cristo hn yitɨm oso uje eyok owich de Porrosht
ahɨr.

Porrosht aabo õr owich de par otsakaha.

7 Titɨm olak uje Porrosht ahwoso tata uje ɨr ɨchɨbich tatɨm oso ɨm:
—Ele ahle uje ẽntlo uje Porrosht tata 8 ye uhu olak hu kata ɨlo erze
israel oso uje ye onahmũr otẽr uje Porrosht tatɨm õrkite. Wɨr otsepɨ
Porrosht uje odechɨ ese hnɨmich uje ɨsa.— 9 Hn Porrosht tata ɨm: —Olak
poruwo wɨshɨ omo erze kuche uje tiyokõr nehech kwarenta ãyo uje
ode wahacha ese hnɨmich uje ɨsakite per shish otsepɨ yok. 10 Heke erze
israel oso oshuu tiispulo. Tiita uje erze oso ich shish õr hu kata. Shɨ sehe
oniyokõr uje õr ɨre otsahmũr. Ye odɨraha pɨluupe. 11 Heke towãha õr par
uje ye tokosɨm õr ese hnɨmich par otsakaha uje tɨbɨte pahwoskite par
tokosɨm erze uje otãra Abraham.—
12 Pɨshɨbo watsaklo, abeylshɨp olak par uje ye olak yeẽk duhu deyuwo
mɨhnũwo hn lotiis uje Porrosht tata hn iim Porrosht uje ɨka. 13 Per kal
deeych shish tyenɨj akɨtloye nehech terɨhɨ uhurc par uje nĩhyok olak yeẽk

shuu erze kuche mɨhnũwo yakaha ɨre. 14 Kɨmɨjɨ ye yotiislo Cristo nehech terɨhɨ uhurc ich eyok owich de Porrosht ahɨr. 15 Porrosht ahwoso tata
shuu ɨtsorz: —Ele ahle uje ẽrlo uje Porrosht tata ye uhu olak hu kata ɨlo
erze israel oso uje oshuu dehe katakite.— 16 Olak eyucha erze uje ochunt
Porrosht ahwoskite hn oshuu dehe kata. Nos wɨr israel oso uje Moisés
chiyuhu orĩhɨ erze egipto oso õr hnɨmichkite wɨr uje oshuu dehe kata.
17 Olak eyucha erze uje Porrosht sowãha õrkite nehech terɨhɨ kwarenta
ãyo. Wɨr shɨ erze israel oso uje oshiyokõr uje ich mɨhnũwo. Wɨr otooho
ese hnɨmichkite uje ɨsa. 18 Olak eyucha erze uje Porrosht chɨbɨte lahwoso
par uje ye dosɨm õrpe ese hnɨmich par olebuhu. Wɨr shɨ erze uje ye
oniyokõrpe uje ɨre sahmũr. 19 Ich ɨmeheeych uje ye õr pwele omasaha ese
hnɨmichpe pork otsotiis Porroshtkite.

4 1 Heke titɨm olak erze Porrosht ahwoso uje chɨbɨtkite par uje
otsakaha ɨtso uje ɨre sakaha pork yahpaa dihyerupe. Abeylshɨp olak.
Heke uje terɨhɨ ese uhurc nehe ich nĩhyok ye olak yeẽk nihyokĩhɨ ese
owichpe. 2 Otatɨm eyok erze ahwoso uje ich om shɨ ɨtso uje otatɨm eyok
poruwo wɨshkite per par õr ɨre ich ye jukur pork otsotiis. 3 Per eyok uje ye
yotiispe uje otatɨm eyok ich eyok owich de Porrosht ahɨr uje ɨre sakaha.
Porrosht ahwoso tata uje ɨre chɨbɨte lahwoso ɨm: —Towãha õr heke
tɨbɨte pahwoso par uje ye tuu omasahape ese owich uje yok tiyakaha.—
Uje Porrosht chɨmɨt uje shiyokõr ɨrmõkite ich chɨmɨt toy ese owich par
uje otsakaha. 4 Porrosht ahwoso tata ɨm: —Uje terɨhɨ deeych syetekite
ich Porrosht sakɨr pork nos chɨmɨt debiyo.— Heke ich ɨmeheeych uje
owich de par uje otsakɨr. 5 Hn Porrosht ahwoso tata toy ɨm: —Ye tuu
wɨr omasahape ese owich uje yok tiyakaha.— 6 Erze oso webich oso uje
ochunt erze ahwoso uje ich om ich ye omasahape pork ye oniyokõrpe uje
Porrosht sahmũr heke shish owich dechɨ par yewo omasaha. 7 Porrosht
chɨbɨte uje deeych yet nehe hn yewo omasaha ese owich pork osdeyo uje
ye omasaha petɨkkite heke shuu David chichew lahwoso ɨm: —Ele ahle
uje ẽntlo uje Porrosht tata ich ye uhu olak hu kata.— Ese deeych yet nehe
uje tatni wɨchɨ ele ahle. 8 Josué hnoy erze israel oso seya õr Canaankite.
Canaan ye wɨchɨ owichpe uje Porrosht sakaha heke tatɨm David uje
deeych yet nehe hn omasaha ese owich uje ɨre sakaha. 9 Heke shish owich
de par erze uje ye olotiis Porroshtpe par uje otsakaha 10 pork uje yeẽk
masaha ese owich uje Porrosht sakaha ich iim debiyo shɨ ɨtso Porrosht
uje iim debiyo. 11 Heke tyenɨj yiyuhulo eyok par uje yomsahalo ese owich
hn yiyakahalo par uje nĩhyok eyok yeẽk ɨlo erze uje ye oniyokõrpe uje
Porrosht tata heke ye omasahape. 12 Porrosht ahwoso ɨkɨrĩt de hn chish
obiyoho õr aho. Wɨchɨ shɨ ɨtso kɨskɨrehet uje ich watakpa. Ma watak je
espada uje otsata pɨt hn pɨt yet heke wɨchɨ nos chɨbɨte õr ɨluu orhõta hn
chɨbɨte orhõta toy erze uje de õr eyuwo shɨ ɨtso uje sehek yeẽk ehet hn
shuu ɨr ɨkɨrĩt tĩr pɨt hn ɨr ɨchɨbich tĩr pɨt yet, hn sehek lebiyo par uje ye

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

duhu lakaha lalerzpe, hn sehekpo ese uje de lebiyo ehet. Heke chibite
eyok eyuwo hn iluu orhõta. 13 Porrosht nos shiyokõr wir kuche heke ich
nĩhyok ye latik pwele uje sakis ire. Nos imeheeychihi Porrosht ile ikich.
Deeych yet nehe hn nos tyenij yitĩr Porrosht ile ikich hn yitim ire uje
yiyokõrlo.

Jesús wichi Porrosht ibik uje iich otsii saserdote pisht.

14 Titim olak uje eyok saserdote de uje ich dichpa. Hno tĩr poõrzkite.
Wichi Jesús uu Porrosht Ijit pisht. Heke shish tyenij ye yotiislo ire hn
yitimlo oso yewo toy. 15 Eyok saserdote chuuna uje ye eyok ukũrbirsh hn
takashim eyok pork uje ehn wichi de irmõkite ich sehe oduhu niyokõr uje
mihnũwo shi itso uje sehe oduhu yiyokõrlo uje mihnũwo toy per wichi
yelij niyokõr uje mĩhnik. 16 Heke ye yitila uje yapur Porrosht erze kuche
uje eyok nesita. Tyenij yiyokõr yuhu itso uje yitĩr Porrosht ile ikich uje
sakaha debita eeych. Wichi chuuna uje eyok losuhlaabo heke uje eyok
nesita kuche ich takashim eyok.

5 1 Porrosht chiihla erze israel oso nohmir nohmir uje õr hnakirbo
par omasaha par ir ibiyo uje iich otsii saserdote bahlut pisht. Wichi
uje hnoy erze kuche uje oso oshimihi Porrosht, hn ishim Porrosht erze
loshipo uje oshuu par erze kuche mihnũwo uje õr ire oshiyokõr par uje
Porrosht perdonar õr. 2 Ye ir ukũrbirsh pork shi hnakirap itso erze oso
yewo hn shiyokõr mihnũwo itso õr heke pwele hneta erze uje ye odiraha
uje mĩhnik hn shi oshiyokõr hn erze uje onãha. 3 Ese uje ir ibiyo iich otsii
saserdote shi hnakirap heke tyenij shuu loshipit toy par ishim Porrosht
par erze kuche mihnũwo uje shiyokõr par Porrosht perdonar ire shi itso
uje ishim Porrosht par erze oso yewo toy. 4 Ye latik dibite ire par masaha
hn shiyokõr erze obiyo uje iich otsii saserdote. Shi Porrosht wichi uje
pwele chiihla yeẽk par saserdote shi itso uje chiihla Aaronkite. 5 Cristo
itspo, ye dibite irpe par saserdote uje ich dichpa. Shi Porrosht wichi uje
chiihla ire hn tatim im: —Owa uu yok Pijit. Ele ahle tuu amsaha par
ahakõr pibiyo heke tuu owa shũrha.— 6 Porrosht ahwoso tatehe owich
yetpo shuu itsorz: —Porrosht im: “Owa saserdote uje yelij ehna owa. Shi
owa saserdote itso Melquisedec.”— 7 Uje ehn Cristo de nãhu irmõkite ich
orar sapur Porrosht ich sihnew. Ich yerh uje sapur Porrosht pork chiraha
uje wichi ukurbo de par takashim ire kimiji nahmũr par uje ye tope.
Wichi tola Porrosht heke Porrosht tẽr ire. 8 Jesús wichi Porrosht Ijit pisht
per uje oshiyokõr mihnikĩhi ire ich ewenta hn shish shiyokõr uje Porrosht
sahmũr 9 hn yelij niyokõr uje mĩhnik heke shi ire nohmira uje ishim ikirĩt
uje yelij nihna ire erze uje oshiyokõr uje ire tata. 10 Porrosht chiihla wichi
par saserdote uje ich dichpa shi itso Melquisedec.

11 Kuche de ich kihniya uje sehe oyitim olak uje Cristo wichi saserdote
shi itso Melquisedec per olak shi olak itso armo heke ye õryok pwele

oyuhu erahalope. 12 Ich osdeyo uje olak Porrosht aabo heke tyenɨj
ahakorãhalo yewo per olak nesita uje yeẽk shiyokorãha olakpo erze uje
oyiyokorãha olak wapni. Shɨ olak ɨtso pɨkɨhnino ijaabo uje yesh ochuku
pork yahpaa õr pwele uje otaakpe. 13 Erze uje shɨ õr ɨtso pɨkɨhnino ijaabo
uje yesh ochuku wɨr uje yẽrɨj odɨraha Porrosht ahwoso. 14 Per erze uje ich
õr deyo otew erze oposo pisho. Erze uje oyɨteẽtaka shuu ɨmeheeych uje
erze uje sehe oyitɨm olak wɨr shɨ par erze uje õr eyuwosh pork shish õr
prowa nehech ochɨraha uje ich om hn ye onahmũr uje ich mɨhnũwo.

Ich yarhak par ese uje tatɨm yewo par shuu oym Cristo.

6 1 Titɨm olak. Oyiyokorãha olak Cristo oyuhu erahalo pɨkaapni per
ele ahle sehe oyuhu erahalo ma nehech olak eyuwo ɨtso hnakɨrbo.
Ye nesita oyiyokorãha olakpo erze uje oyiyokorãha olakni par uje
moymlo kuche mɨhnũwo hn ye otiislo Porrosht. 2 Oyiyokorãha olakni uje
otohɨrm oso, hn ochɨbɨte nahme olak hu eeyo. Oyiyokorãha olak toy uje
topo tyenɨj õr ɨkpo nehe, hn oyiyokorãha olak uje Porrosht tyenɨj chɨbɨte
wɨr õr urhuta bahluta ehet nehe erze uje otsotiis ɨre hn shish odechɨ.
3 Kɨmɨjɨ Porrosht nahmũr ich oyiyokorãha olak kuche ahlo 4 pork ye eyok
pwele yuhu yewo ocheeshɨ oteeychãha Porrosht erze uje ochuntni uje
Jesús ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite, hn otsahmũr erze uje Porrosht
shiyokõr par daabo, hn ochɨraha erze uje Porrosht ɨchɨbich ɨshɨm daabo.
5 Wɨr ochɨraha uje Porrosht ahwoso ich om hn ochɨraha uje Porrosht
tyenɨj shiyokõr nehe chĩra lakɨrbo, 6 per kɨmɨjɨ wɨr onoympa Porrosht hn
otatɨm oso ɨtsorz ich ye pwelpe uje shuu ocheeshpo pork wɨr oshiyokõr
shɨ ɨtso uje ochowɨshɨhɨ Porrosht Ijɨt krus eeychpo hn oshuu oso ochish
majamichɨhɨ Cristo. 7 Nos wɨr Porrosht aabo shɨ õr ɨtso ese hnɨmich uje
iin yuwebo ɨlote hn shuu jõro tokole par erze uje ochukwẽr, hn erze
jõro ee de. Nos wɨr erze uje om tãra Porrosht. 8 Per kɨmɨjɨ ese hnɨmich
shɨ wontɨ tokolɨhɨ hn shɨ pohɨr wontɨ tokolɨhɨ ich ye jukur. Ich yarhak
uje hnɨmich yɨnsɨrc sajĩr ese hnɨmich ɨkiyo hn sẽru. Ese hnɨmich ich shɨ
ɨtso erze oso uje oym Porrosht. 9 Pɨshɨbo watsaklo, oyitɨm olak oyuhu
ɨtsorzɨke per oyotiis uje olak ɨtso ese hnɨmich uje shɨ wontɨ tokolɨhɨ per
erze om uje tãra Porrosht tyenɨj tĩr olak pork ye otiislo ɨrpe. 10 Porrosht
shish shiyokõr uje ich om heke ye dɨkeype ɨr ɨbiyo uje ahakõrloni hn
ye dɨkeype uje ahmũrlo Porrosht aabo yewo hn akashɨmlo õr, hn shish
ahakõrlo. 11 Oyahmũr uje kal olak nohmɨr nohmɨr shish shiyokõr uje
Porrosht sahmũr nehech terɨhɨ uhurc nehe hn Porrosht ɨshɨm olak ese
uje chɨbɨtkite. 12 Heke ye oyahmũrpe uje olak yeẽk shuu ɨre tok per
sehe oyuhu eẽtlo erze uje ye olotiis Porroshtpe hn ye atarãhalo nehech
Porrosht ɨshɨm olak erze uje chɨbɨtkite.
13 Uje Porrosht chɨbɨte lahwoskite tatɨm Abraham ich nĩhyok uje yeẽk
ma dich je Porrosht par shuu ɨmeheeych uje ɨr ahwoso ich ũru heke

Porrosht shɨ eyucha ɨre uje tatɨm Abraham 14 ɨm: —Ich yok uje titɨm
owa uje tiyuhu pahwoso omoho owa hn tuu oso okɨhniya uje otãra owa
nehe.— 15 Heke Abraham ye tarãhape ese uje Porrosht chɨbɨte lahwoskite
par ɨshɨm ɨre nehe nehech terɨhɨ ɨshɨrĩt hn ɨshɨm ɨre. 16 Uje oso ochɨbɨte
lahwoso par uje sehe oniyokõr kuchɨt ich ochiyuhu yet ɨr iich uje ich ma
dich je õr par uje oshuu ɨmeheeych uje õr ahwoso ich ũru. Uje ochiyuhu
yet ɨr iich oshuu ɨtsorz ich oym uje oshiyokosye. 17 Porrosht sehe duhu
ma ɨmeheeych uje ich ũru erze uje chɨbɨte lahwoskite par ɨshɨm õr
heke Porrosht eyucha ɨre uje tatɨm õr. 18 Erze kuche osiyer uje ye duhu
kɨnãhape wɨchɨ ɨre hn ɨr ahwoso heke ich ɨmeheeych uje ye Porrosht
nehnyẽr õrpe. Eyok uje ye yotiis Porrosht ich yɨrahalo uje eyok owich
de ɨre ahɨr. Eyok aho kɨɨs pork tatɨm eyok erze kuche uje osiyer par
shuu yɨrahalo uje eyok owich de ɨre ahɨr. 19 Yɨrahalo erze uje Porrosht
tata ich ũru. Eyok ye yotiispe erze ahwoso uje Porrosht tata heke ye
eyok koswãhape per eyok ɨtso pohorrza uje ankla sontew par uje ye
tĩr lekɨtiyope. Ese uje ɨtso eyok ankla tẽhi wahacha poõrc templo ehet
bortɨsht pɨt uje iich otsɨɨ kortina uje Porrosht de. 20 Wapkite Jesús iyebe
tĩr wahacha par sɨtsẽr ese dehet uje tĩr Porrosht par uje shuu eyok owich
de Porrosht ahɨr pork wɨchɨ masaha par saserdote uje ich dichpa hn yelɨj
nɨhna ɨre. Wɨchɨ saserdote shɨ ɨtso Melquisedec.

Jesús wɨchɨ saserdote shɨ ɨtso Melquisedec.

7 1 Ese Melquisedec wɨchɨ reyɨhɨchɨs dɨt Salem. Wɨchɨ saserdote uje
teeychãha Porrosht uje ich ma dich. Abraham hõr ohno otatskĩrkite
erze reye uje ich okɨhniya hõr ohyerptoso hn otserz õr. Uje Abraham
cheeshpo hn chishɨhɨ Melquisedec dehet pehet hn Melquisedec chiyuhu
lahwoso omoho ɨre. 2 Abraham nos sehek erze kushjãro uje serz shuu
po dye hn ɨshɨm Melquisedec nohmet. Ese pɨt nohmet uje ɨshɨm ɨre iich
otsɨɨ dyesmo. Ese Melquisedec ɨr iich tata uje ɨre rey uje shish shiyokõr
uje ich om. Wɨchɨ reyɨhɨchɨs dɨt Salem hn Salem tata uje õr aho kɨɨs
heke wɨchɨ rey uje shuu õr aho kɨɨs. 3 Wɨchɨ nĩhyok ɨr deych hn nĩhyok
ɨr data hn ye ɨr poruwĩrsh. Shish ɨr ɨkɨrĩt de. Nĩhyok webich osht hn
nĩhyok uhurzosht per wɨchɨ shɨ ɨtso Porrosht Ijɨt. Wɨchɨ shish saserdote.
Yelɨj nɨhna ɨre. 4 Uhu olak eyuwo tɨsĩr uje ese Melquisedec wɨchɨ dichpa.
Eyok porokkite Abraham sehek erze kuche uje serzkite shuu po dye hn
chishew ese nohmet uje iich otsɨɨ dyesmo hn ɨshɨm Melquisedec. 5 Shɨ
israel oso uje otãra Leví wɨr uje omasaha par Porrosht ɨbiyo uje iich otsɨɨ
saserdote. Erze ley uje Moisés chichewkite tata uje oso tyenɨj otsehek
erze uje otserz hn oshɨm nohmet erze Porrosht ɨbiyo uje õr iich otsɨɨ
saserdote hn wɨr õr ɨhnapsoye. Nos otãra Abraham 6 per Melquisedec ye
tãra Levipe per Abraham sehek erze uje serz hn ɨshɨm ɨre nohmet uje
iich otsɨɨ dyesmo. Porrosht chɨbɨte lahwoskite uje tyenɨj ɨshɨm Abraham

kuchẽrk per Melquisedec ma dich je Abraham hn Melquisedec chiyuhu
lawhoso omoho Abraham. 7 Ich ɨmeheeych uje shɨ ese uje ich ma dich
pwele chiyuhu lahwoso omoho ese yet. 8 Erze oso uje otserz kuche oshɨm
dyesmo erze uje otãra Leví, hn erze uje otãra Leví shish otoy ɨtso eyok.
Per Abraham ɨshɨm dyesmo ese Melquisedec. Otata uje Melquisedec shish
ɨka. 9 Erze israel oso oshɨm ɨr dyesmo erze uje otãra Leví. Uje Abraham
ɨshɨm Melquisedec dyesmo ich eyok pwele yẽrza uje Leví ɨshɨm toy
10 pork uje Abraham chishɨhɨ Melquisedec dehet pehet ich ehn yahpaa
Leví tãra Abraham petɨkkite.
11 Porrosht shuu oshiyokõr debiyo erze uje otãra Leví. Erze ɨbiyo iich
otsɨɨ saserdote heke nos ɨshɨm israel oso erze ley uje Moisés chichewkite.
Kɨmɨjɨ erze saserdote hn erze ley doshɨ eyok hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr
¿ich ɨnaapo heke Porrosht shuu Cristo tɨrẽtkite par masaha saserdote
ɨtso Melquisedec? Ese Melquisedec ye tãra Leví hn Aaronpe. 12 Kɨmɨjɨ
Porrosht nos nontew erze saserdote õr ɨbiyo hn dɨbɨte saserdote yet uje
ɨr ɨbiyo kɨnãho ich Porrosht tyenɨj shuu erze ɨr ley kɨnehe toy. 13 Nos wɨr
saserdote otãra Leví per Cristo ye tãra ɨrpe. Asa weeta uje Cristo tãra ye
saserdõtɨrsh uje ochish obiyoho altar. 14 Ich ɨmeheeych uje eyok ɨrhĩch
tãra Judá. Moisés ye tatɨm erze israel oso uje erze saserdote otãra Judá.
15 Ich ɨmeheeych uje erze saserdote õr kɨnãho pork saserdote ahlt de uje
ich shɨ ɨtso Melquisedec. 16 Cristo masaha par saserdote per ye ley dɨbɨte
ɨrpe. Wɨchɨ masaha par saserdote pork yelɨj nɨhna ɨre heke ɨr ukurbo de.
17 Porrosht ahwoso tata uje Porrosht tatɨm Cristo ɨm: —Tuu amsaha par
saserdote uje yelɨj nɨhna ɨre. Owa saserdote shɨ ɨtso Melquisedec.— 18 Uje
Porrosht tata shuu ɨtsorz ich iim erze ley uje ɨler pork ye ɨr ukũrbɨrsh hn
ye jukur 19 pork erze ley uje Moisés chichewkite ye doshɨ eyok hnɨtewɨhɨ
Porrosht ahɨrpe. Per Porrosht shuu Cristo ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ dahɨr hn
shuu eyok owich de. Heke eyok pwele yɨtĩr Porrosht ahɨr. 20 Porrosht tata
shuu ũrpa uje chɨbɨte Cristo par saserdote. 21 Nos wɨr oso uje omasaha
par saserdote shɨ ley wate uje chɨbɨte õr, per Cristo masaha par saserdote
pork Porrosht tata shuu ũrpa uje chɨbɨte lahwoso tatɨm Cristo ɨm: —Yok
Porrosht. Tɨbɨte pahwoso hn ye tuu peyuwo tɨsĩr kɨnaha nehe. Owa
saserdote uje yelɨj ehna owa.— 22 Heke Jesús shuu yakaha erze uje
Porrosht tata uje eyok owich de ɨre ahɨr per erze saserdote yewo ye õr
pwele oniyokõr oduhu ɨlorzpe. 23 Nos wɨr saserdote uje otãra Leví tyenɨj
okɨhniya pork wɨr shɨ hnakɨrbo heke shɨ otoy hn yet tyenɨj masaha
owich. 24 Per Jesús yelɨj toy heke ye nesitpe uje saserdote yet masaha
owich. 25 Heke Cristo pwele tɨbey erze uje ye olotiis ɨrpe par uje shuu õr
owich shish de Porrosht ahɨr pork ɨre shish ɨkɨrĩt de par sapur Porrosht
par õr ɨre. 26 Ich om uje Jesús wɨchɨ eyok saserdote uje ich dichpa. Ɨre
yelɨj niyokõr uje mɨhnũwo, hn yelɨj duhu yeẽk niyokõr uje mɨhnũwo, hn
ye kuche mɨhnũwo chɨhɨ ɨre ehetpe. Wɨchɨ de Porrosht ahɨr dukuhlehe

erze uje oshiyokõr uje ich mɨhnũwo. Wɨchɨ ma dich je nos wɨr kuche uje
de Porrosht ahɨr wahacha poõrc. 27 Antni erze saserdote õr bahluwo shish
oshuu loshɨpo par õr ɨre wap pork oshiyokõr uje ich mɨhnũwo hn oshuu
loshɨpo toy par erze oso uje oshiyokõr uje ich mɨhnũwo. Per Cristo yelɨj
duhu loshɨpo par ɨre pork yelɨj niyokõr uje mɨhnũwo. Wɨchɨ ɨshɨmɨhɨ ɨre
par ɨshɨ oso õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr hn ich ye niyokõrpo petɨk nehe.
28 Erze oso uje omasaha par saserdote õr bahluwo shɨ omasaha pork
ley tata. Wɨr oshiyokõr uje mɨhnũwo ɨtso erze oso yewo. Ich osdeyo uje
asa ley de hn Porrosht chɨbɨte lahwoso shuu ũrpa uje ɨr Ijɨt masaha par
saserdote. Wɨchɨ yelɨj niyokõr kuche mɨhnũwo hn yelɨj nɨhna ɨre.

8 1 Nos wɨr erze uje oyitɨm olakɨke shɨ oyitɨm olak uje eyok ɨrhĩch
ich dichpa heke sakaha wahacha poõrc Porrosht waãchta. ɨr ɨbiyo
iich otsɨɨ saserdote. 2 Wɨchɨ chish obiyoho ese tabernakulo pisht uje de
poõrc. Eyok ɨrhĩch shiyokõr ese tabernakulo uje de poõrc, ye hnakɨrbo
oniyokõrpe. 3 Erze saserdote õr bahluwo õr ɨbiyo wɨr par oshɨmɨhɨ
Porrosht erze kuche uje oso otõhwa hn õr ɨbiyo toy wɨr par oshuu
loshɨpo par erze õr kuche mɨhnũwo bahat uje oshiyokõr. Jesucristo wɨchɨ
saserdote heke tyenɨj ɨshɨm Porrosht kuchẽrk toy. 4 Kɨmɨjɨ Jesús ehn chɨhɨ
ele hnɨmich ich ye wɨchɨ saserdotepe pork saserdote ode lɨka hnɨmich.
Wɨr par oshɨmɨhɨ Porrosht erze kuche uje oso otõhwa shɨ ɨtso uje erze ley
tata uje Moisés chichewkite. 5 Erze saserdote shɨ ochishew obiyoho ese
tabernakulo ehet uje shɨ ɨtso ese tabernakulo pisht uje de wahacha poõrc.
Yɨraha uje ɨtsorz pork ese tabernakulo uje de lɨka hnɨmich shɨ oshiyokõr
oshuu ɨtso ese uje de poõrc pork uje Moisés sehe duhu oniyokõr ese
tabernakulo hn Porrosht tatɨm ɨre ɨm: —Uhu oniyokõr oduhu ɨlshɨp ese
uje tokowa owa wahacha kojach eeychhna.—

Cristo ɨr ɨbiyo ma bale je erze saserdote yewo õr ɨbiyo.

6 Titɨm olak. Cristo ɨr ɨbiyo uje shiyokorĩhɨ wahacha poõrc ich ma
ukurbosh, ye ɨlo erze saserdote õr ɨbiyo uje oshiyokorĩhɨ ele hnɨmich.
Nos wɨr Porrosht ahwoso ich ũru per erze ahwoso ahlo uje chɨbɨte par
shuu Porrosht ehet kɨɨsɨhɨ eyok wɨr ich ma ɨhĩrtso, ye ɨlo erze ahwoso uje
chɨbɨte par erze israel oso wapkite. 7 Porrosht chɨbɨte lahwoso uje ich om
per ye oso õr pwele oniyokõr uje tata heke chɨbɨte ahwoso ahlo. 8 Porrosht
umo uje shish oso onãha ɨr ahwoso uje ɨre chɨbɨtkite heke Porrosht
ahwoso tata ɨm:

—Eyok ɨrhĩch sole: “Deeych yet nehe hn tɨbɨte pahwoso ahlo par erze
israel oso hn erze judea oso. Erze israel oso otsehek ɨrni hn yewo ode
norte heke ochɨkẽra iich otsɨɨ israel oso hn erze yewo ode sur heke õr iich
otsɨɨ judea oso.” 9 Eyok ɨrhĩch sole: “Erze pahwoso ahlo uje tyenɨj titɨm õr
ye ɨlo erze pahwoso uje titɨm õr poruwo wɨshkite. Titɨm õr uje ehn tiyuhu
orĩhɨchɨs egipto oso õr hnɨmich shɨ ɨtso uje tishew õr hme hn takahi

õr. Ich tibite pahwoso õrkite per õr ire ye oniyokõrpe uje titim õr heke
tokoym õrni." 10 Hn eyok Irhĩch sole: "Tibite pahwoso titim erze israel oso
tuu itsorz nehe. Tibite yok ley õr hu tuu ochiraha hn tuu itso uje tichew
tibite õr aho. Tuu ochii yok ir Porroshtihi hn wir piiso. 11 Deeych yet
nehe hn tyenij nos ochiraha yok heke nĩhyok yeẽk uje shiyokorãha yewo
hnii uje oshiyokorãha leshibo par uje shuu ochiraha yok. Tuu pikihnino
ochiraha yok hn tuu erze uje ich õr deyo ochiraha yok toy. 12 Yok
perdonar õr erze kuche mihnũwo uje oshiyokõr hn ich ye peyuchape."—
13 Uje Porrosht chiilehet hn chibite lahwoso ahlo ich shiyokõr shuu itso
uje ye jukur erze ir ahwoso uje tata wapkite. Ich imeheeych uje wir ilaro
heke ihirle ich sihna ire.

Tabernakulo uje de hnimichkite hn ese uje de poõrc.

9 1 Oyitim olak. Uje Porrosht chibite lahwoso wapkite ich chibite ir
ley uje tyenij oshiyokõr par uje oteeychãha ire hn shuu oshiyokõr
ir tabernakulo toy par uje oteeychãha ire. 2 Ese tabernakulo oshiyokõr
ochĩra karpit oshuu aho osiyer. Ese ehet webich osht kuchit de shi par
uje ochibite nampyon eeych hn nemest dechi toy uje ochibite pan uje
oshimihi Porrosht. Ese owich iich otsii Santo. 3 Bortisht de ese ehet uje
shuu aho osiyer hn ese bortisht pit iich otsii Santísimo. 4 Kejunt uje ich
berzak dechi uje iich otsii altar. Ese altar ochibite oro eeyo shi itso uje
ochũshur. Wichi par uje otserũhu kuche uje aat ehmuuj. Kejunt yet dechi
toy uje iich otsii owich par Porrosht ahwoso. Wichi kejunt oro de eeyo
itso uje ochũshur, hn jarta dechi ese kejunt ehet uje oshiyokõr ochĩra
oro. Maná de asa jarta ehet. Aarón ir itilta uje pohnakite hn eesh dechi
ese kejunt ehet toy. Erze kojano po uje itso tabla dechi ehet toy. Porrosht
chichew chibite ir ley erze kojano po eeyokite. 5 Ese kejunt ir uhurrza
shi oro hn oshiyokõr kuchẽrk uje iich otsii kerubines ochĩra oro uje
iyehetihi asa uhurrza eeych. Õr ĩhyo terihiye. Wir Porrosht ir kerubines,
hn asa uhurrza wichi owich uje sosir oso ishi õr hnitewihi Porrosht ahir.
Ele ahle ich ye õryok pwelpe par oyiita ma erze kuche. 6 Uje erze israel
oso ochimit ese tabernakulo uje oshiyokõr ich aho osiyer de ehet. Erze
saserdote shish omasaha ese ehet webich osht par oshiyokõr debiyo, 7 per
shi erze saserdote õr bahlut pisht pwele masaha ese ehet yet uje dechi pit.
Shi deeych nohmira kal ãyt ich masaha wahacha hn shi uje tõhwa kuche
armista par ishi erze ir kuche mihnũwo ir bahat uje shiyokõr hn par ishi
erze israel oso õr bahat uje ye odirehepe kimiji mĩhnik per oshiyokõr.
8 Heke Porrosht Ichibich shuu imeheeych uje nĩhyok ye oso õr pwele
otaachĩhi Porrosht ahir pork bortisht shuu ese tabernakulo aho osiyer
hn sontew õr. 9 Nos wir erze uje titim olakike wir shi titeẽta ele ahle uje
Porrosht chibite lahwoso ahlo. Antni erze kuche uje oshimihi Porrosht
par oteeychãha ire hn erze loshipo uje oshuu par õr kuche mihnũwo

bahat uje oshiyokõr wɨr ye pwele churhũ õr ahope pork shish ochuuna
uje oshiyokõr uje ich mɨhnũwo. 10 Wɨr shɨ ley uje tata erze poso uje oso
õr pwele otew hn erze uje õr pwele oho hn tatɨm õr par uje otɨsoho awɨt.
Wɨr shɨ ley uje Porrosht shuu oso oshiyokõr nehech terɨhɨ ɨshɨrĩt uje
chɨbɨte lahwoso ahlo.
11 Cristo tɨrẽtkite heke ele ahle wɨchɨ saserdote uje ich dichpa wahacha
poõrc par ɨshɨm Porrosht aabo erze uje ich om. Wɨchɨ chish obiyoho
ese tabernakulo uje de poõrc uje ich ma om uje ye oso oniyokõrpe. Ese
tabernakulo ye ĩrmo ospe. 12 Cristo masaha ese tabernakulo ehet per ye
dosɨm Porrosht kabɨrt armɨsta hn ye dosɨm wõjɨt armɨstape. Shɨ ɨshɨm
narmɨsta hn yelɨj deeshpo masaha par shiyokõrpo. Wɨchɨ ɨshɨ eyok
hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite heke eyok ɨkɨrĩt de uje yelɨj nɨhna ɨre. 13 Erze
wõjo itokohlo ɨr armɨtsɨ hn erze kabɨr ɨr armɨtsɨ uje saserdote otsɨta oso
ochĩra, hn asa wõjɨta uje otsẽru uu ɨr piitsɨt ochɨmchaha awɨt hn otsɨta
oso ich shuu õr owich om par uje õr pwele omasaha templo patikɨt ehet.
14 Mahn Cristo yelɨj niyokõr uje mĩhnɨk. Porrosht Ɨchɨbich de ɨre ehet hn
shuu ɨshɨmɨhɨ ɨre par uje oshuu oshuu toy par ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht
ahɨr. Ɨr armɨsta ich ma ukurbosh je nos wɨr loshɨpo ɨr armɨtsɨ par uje ɨshɨ
erze kuche mɨhnũwo ɨr bahat uje yiyokõrlo par uje yiyokõr uje Porrosht
sahmũr. Porrosht wɨchɨ shish ɨka.
15 Heke Jesús shuu Porrosht ehet kɨɨsɨhɨ eyok pork shuu yakaha erze
ɨr ahwoso ahlo uje Porrosht chɨbɨtkite. Heke erze oso uje Porrosht
chiihla õrkite ich õr ɨkɨrĩt de uje yelɨj nɨhna ɨre pork uje Jesús toy ich
ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr. Wɨr oshiyokõrni uje ich mɨhnũwo pork
ye oniyokõrpe erze ley uje Moisés chichewkite. 16 Uje yeẽk shiyokõr ɨr
hutɨta chɨbɨte lahwoso uje tata uje toy nehe hn ese yet hnoy ɨr kushjãro
per ye pwele doype erze kushjãro nehech nos ochɨraha uje wɨchɨ toy.
17 Asa hutɨta uje chichew par uje ɨshɨm yet ɨr kushjãro ich ye jukur uje
ehn ɨr ɨka, per uje toy ich wɨchɨ pwele hnoy ɨr kushjãro uje ɨshɨmni.
18 Heke erze ahwoso uje Porrosht chɨbɨte wapkite shɨ uje oshuu loshɨpo
oshuu toy hn ɨr armɨtsɨ noshɨ ich ɨr ahwoso ukurbosh. 19 Uje Moisés nos
tatɨm erze israel oso erze ley ich shuu wõjo hn kabɨr hn shuu ɨr armɨtsɨ
ĩya yẽr hn shuu awɨt ĩya hn chɨpeẽsa obeje wesho ese phich uje iich
otsɨɨ hisopo hn sakehe asa armɨsta ehet hn sɨta pɨkaap asa hutɨta waa
je ley de hn nos sɨta wɨr oso shuu pɨkaap. 20 Moisés tatɨm erze israel oso
ɨm: —Ana armɨsta shuu olak owich om par ahakõrlo uje Porrosht tatɨm
olak.— 21 Moisés sɨta pɨkaap ese tabernakulo chĩra armɨsta toy hn nos
sɨta erze kuche uje ochĩra par oteeychãha Porrosht. 22 Erze ley uje Moisés
chichewkite tata uje nos wɨr kuche uje ochĩra hn oteeychãha Porrosht
wɨr uje sɨta chĩra armɨsta, shɨ sohmɨramo de uje ye dɨtape. Kɨmɨjɨ nĩhyok
kuche uje oshuu oshuu toy hn ɨr armɨsta noshɨ par ɨshɨ bahat ich ye
perdontɨkɨsh par erze kuche mɨhnũwo uje oshiyokõr.

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

Cristo tokite par ɨshɨ oso õr hnɨtew.

23 Titɨm olak. Ese tabernakulo hn erze kuche uje de ehet wɨr shɨ ɨtso
uje de poõrc heke tyenɨj sɨta chĩra armɨsta par uje oteeychãha Porrosht.
Per ese tabernakulo pisht hn erze kuche uje de ehet de wahacha poõrc
heke nesita kuchɨt armɨsta uje ich ma om je loshɨpo armɨsta. 24 Cristo
ye masahape ese tabernakulo uje oso oshiyokõr. Wɨchɨ shɨ ɨtso ese
tabernakulo pisht uje de wahacha poõrc. Cristo masaha poõrc hn tĩr
Porrosht ahɨr par uje takashɨm eyok. 25 Uje kal terɨhɨ ãyt ich ese saserdote
õr bahlut pisht uje de lɨka ĩrmo hnoy armɨsta seya tabernakulo ehet.
Asa armɨsta ye saserdote ɨr armɨtsape, per Cristo hnoy narmɨsta seya
tabernakulo pisht ehet shɨ shuu owich nohmɨra. Ye doype kal ãyt duhu
ɨre ɨlo ese saserdote õr bahlut pisht. 26 Kɨmɨjɨ kal ãyt Cristo doy narmɨsta
deya tabernakulo ehet ɨtso õr uje oshiyokõr ich shish Cristo tyenɨj toy kal
ãyt shiyehe uje shiyokõr ɨrmõkite nehech ele ahle per ɨre ye niyokõr duhu
ɨlorzpe. Per uje terɨhɨ ɨshɨrĩtkite ich Cristo tɨrẽt shɨ shuu owich nohmɨra
hn ɨshɨmɨhɨ ɨre par uje oshuu oshuu toy hn ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht
ahɨr. 27 Porrosht chɨbɨte uje nos wɨr oso shɨ owich nohmɨra uje otoy hn
otĩr Porrosht ɨle ɨkɨch nehe hn wɨchɨ teychɨm õr kɨmɨjɨ oniyokõr uje
mɨhnũwo o kɨmɨjɨ ye oniyokõrpe. 28 Heke Cristo ɨshɨm ɨre par uje oshuu
oshuu toykite shɨ owich nohmɨra par uje ɨshɨ oso õr hnɨtewɨhɨ Porrosht
ahɨr ich okɨhniya. Wɨchɨ tyenɨj cheeshpo nehe per ye par uje ɨshɨ õr
hnɨtewpe. Shɨ tyenɨj cheeshpo nehe par uje hnoy erze uje oyem ɨre.

10 1 Erze uje asa ley tata waa je Moisés chichewkite wɨr shɨ sɨteẽta per
erze uje ich ũru iyehe erze ley nẽr. Erze uje iyehe nẽr wɨr uje ich
ɨhĩrts pisho uje Cristo shiyokõr. Kal ãyt ich erze ley shuu oshuu loshɨpo par
uje ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr per yelɨj doshɨ õr hnɨtew erze uje sehe
odɨtĩr ɨre Porrosht. 2 Kɨmɨjɨ loshɨpo armɨtsɨ doshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht
ahɨr ich ye nesitpe uje erze israel oso õr saserdote shish oshuu loshɨpo kal
ãyt par õr. Kɨmɨjɨ erze loshɨpo ɨr armɨtsɨ doshɨ õr hnɨtew ich ye onuunape
uje oshiyokõr uje ich mɨhnũwo, 3 per kal ãyt shish shuu loshɨpo heke shɨ
shuu õr eyucha erze mɨhnũwo uje oshiyokõrni 4 pork erze wõjo itokohlo
ɨr armɨtsɨ hn kabɨr ɨr armɨtsɨ wɨr ye pwele doshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht
ahɨrpe. 5 Heke uje Cristo tĩr ɨrmõkite hn tatɨm Porrosht ɨm:

—Ye ahmũrpe uje oshuu loshɨpo par oteeychãha owa hnii uje oshɨmɨhɨ
owa kuche, per asɨm yok piyũhurrzani uhu ɨtso oso par uje tokoshɨ õr
hnɨtewɨhɨ ahɨr. 6 Ye ahmũrpe erze loshɨpo uje otsẽru par oteeychãha owa,
hnii erze loshɨpo uje oshuu par oshɨ õr hnɨtewɨhɨ ahɨr.— 7 Heke Cristo
tatɨm Porrosht ɨm: —Dii Porrosht hmeychɨm, tɨkɨrẽt tɨtĩr ĩrmo par tiyokõr
uje ahmũr. Uhu ochichew ahwosni hn tata uje tyenɨj tiyokõr tuu ɨtsorz.—

8 Uje Porrosht ahwoso tata uje ye Porrosht nahmũrpe erze loshɨpo uje
oshuu par oteeychãha ɨre hnii erze kuche yewo uje oshɨmɨhɨ ɨre hnii erze

loshɨpo uje otsẽru par oteeychãha ɨre hnii erze loshɨpo uje oshuu par oshɨ
õr hnɨtewɨhɨ ɨre ahɨr, per wɨr shɨ oshiyokõr pork ley tata, 9 heke Cristo
tata ɨm: —Hmeychɨm, Tɨkɨrẽtni par tiyokõr uje ahmũr.— Uje tata shuu
ɨtsorz ich shuu ye jukur erze ɨluu ɨler par uje ɨluu ahle masaha owich.
10 Jesucristo shiyokõr uje Porrosht sahmũr heke shuu eyok yomsaha
par Porrosht aabo pork wɨchɨ ɨshɨmɨhɨ ɨre oso par uje oshuu oshuu toy
hn ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite shɨ owich nohmɨra. 11 Nos wɨr
israel oso õr saserdote shish oyehetɨhɨ wahacha templo patikɨt ehet
par oshuu loshɨpo par uje ɨshɨ oso õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr per erze
loshɨpo uje oshuu ye doshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrpe. 12 Per shɨ owich
nohmɨrshɨp Cristo ɨshɨmɨhɨ ɨre erze oso par uje oshuu oshuu toy hn ɨshɨ
eyok hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr. Uje ɨshɨkite ich sɨhna debiyo hn hno sakaha
Porrosht waãchta pork wɨchɨ ich dich toy. 13 Ele ahle Cristo shɨ ɨyem uje
Porrosht chɨbɨte erze ɨr ɨmãho ɨr hme nehe shɨ ɨtso uje shuu Cristo chɨbɨte
der õr eeyo. 14 Shɨ owich nohmɨrshɨp uje ɨshɨmɨhɨ ɨre oso par uje oshuu
oshuu toy hn ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr. Uje yomsaha par eyok
Porrosht aabo ɨchii wɨchɨ nɨshii eyok ɨluu saraãshi nehech uhurc ich eyok
ɨluu shɨ ɨtso ɨr ɨluu. 15 Porrosht Ɨchɨbich shuu yɨraha toy uje eyok Porrosht
aabo pork wɨchɨ shuu profet yet tata ɨm: 16 —Eyok Ɨrhĩch sole: “Deeych
yet nehe hn tɨbɨte pahwoso tuu ɨtsorz. Tɨbɨte yok ley õr aho hn tuu
ochɨraha yok ley shɨ ɨtso uje tichew tɨbɨte õr eyuwo.” 17 Hn Ɨrhĩch tata ɨm:
“Ich ye peyuchpe erze kuche mɨhnũwo uje oshiyokõrni.”— 18 Uje Porrosht
perdonar olak uje ahakõrlo erze kuche mɨhnũwo ich ye nesitpe uje yeẽk
ɨshɨpo.

Porrosht aabo ye otolpe otĩr ɨre ɨkɨch nehe.

19 Pɨshɨbo watsaklo, titɨm olak. Porrosht perdonar olak heke ele ahle
ich ye yɨtɨlape uje yɨtĩr wahacha tabernakulo pisht ehet uje Porrosht
de pork Jesús tooho krus eeychkite hn ɨr armɨsta noshɨ par ɨshɨ eyok
hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr. 20 Jesús wɨchɨ ɨtso dehet ahlt uje tĩr Porrosht.
Ese uje ɨtso dehet ɨlarc wɨchɨ erze ley uje Moisés chichewkite. Ese dehet
ahlt shuu eyok ɨkɨrĩt de uje yelɨj nɨhna ɨre. Ese bortɨsht uje dechɨ Porrosht
ɨhyuch ehetkite sentii uu pɨt yet par uje ye oso õr pwele otĩr Porroshtpe,
per ese bortɨsht shɨ ɨtso Cristo ɨr yũhurrza. Uje wɨchɨ tokite ich shɨ ɨtso
uje chiyuhu ese bortɨsht par uje oso õr pwele otĩr Porrosht. 21 Jesús wɨchɨ
eyok saserdote pisht uje tɨbey Porrosht ɨhyuch 22 heke yuko yɨtĩr Porrosht
pork ye eyok aho yuhurĩshpe, hn ye yotiis Cristope pork wɨchɨ uje churhũ
eyok aho hn yapur perdon par erze kuche mɨhnũwo uje yiyokõrlo shɨ
ɨtso uje yɨsoho awɨt uje ich ɨhĩrt. 23 Yiitani uje eyok owich de Porrosht
ahɨr. Ye yukwim hn ye yuhu eyok koswãha Cristo pork Porrosht shish
shuu lahwoso yakaha uje chɨbɨtkite par uje ɨshɨm eyok. 24 Tyenɨj yuhu
eyok eyuwo tɨsĩr yiyokõr latɨkpo par uje ma yahmũrloye hn par uje

ma yiyokõrlo uje ich om. 25 Ye yukwimlo uje yakɨshlo eyok owich par
yeeychãhalo Porrosht. Ode uje oshuu yakaha ɨre uje ye otakɨsho lawich
nehech oym. Ye ahakõrlo uhulo ɨlorz. Ich ma om uje akashɨmloye par uje
olak duurapo pork ich ɨmeheeych uje yej terɨhɨ ese deeych uje eyok ɨrhĩch
cheeshpo nehe heke ich tyenɨj ma uhu olak duurapo.
26 Per kɨmɨjɨ eyok yeẽk dɨraha erze uje ich ũru per shish shuu erze
kuche mɨhnũwo yakaha ɨre ich nĩhyok yet par ɨshɨ ɨr hnɨtewɨhɨ Porrosht
ahɨr. 27 Shɨ tyenɨj iyem par uje tĩr Porrosht ɨle ɨkɨch nehe hn sepyẽr ɨre.
Wɨchɨ ich yarhakpa. Tyenɨj tĩr asa urhuta bahluta ehet nehe uje Porrosht
chɨmchaha namãho. 28 Kɨmɨjɨ hnakɨrbich sowe asa ley waa je Moisés
chichewkite hn kɨmɨjɨ õr osiyer o õr tre uje otata uje wɨchɨ iyuwe asa
ley ich tyenɨj oshuu oshuu toy, hn ye latɨk nuuna uje wɨchɨ losuhlaap.
29 Per kɨmɨjɨ hnakɨrbich dɨtak Porrosht Ijɨt Jesús ich ma mĩhnɨk uje tyenɨj
tĩr ɨre pork wɨchɨ chɨbɨte uje ye jukur uje Cristo tooho krus eeychkite
hn ɨr armɨsta noshɨ par ɨshɨ ɨr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr. Wɨchɨ chiyuhu
lahwoso mɨhnuwõho Porrosht ɨchɨbich uje takashɨm oso par oshiyokõr
uje Porrosht sahmũr. 30 Yɨrahalo uje eyok ɨrhĩch shish shiyokõr uje tata.
Wɨchɨ tata ɨm: —Uje yeẽk niyokõr mɨhnɨkĩhɨ olak ich ye eẽtlo ɨre. Yok
tyenɨj tiyuhu olak bahat.— Hn Porrosht ahwoso tata toy ɨm: —Eyok
ɨrhĩch teychɨm laabo kɨmɨjɨ oniyokõr mɨhnũwo o kɨmɨjɨ ye oniyokõrpe hn
sepyẽr yeẽk uje shiyokõr uje ich mɨhnũwo.— 31 Ich yarhakpa par erze uje
oshiyokõr uje ich mɨhnũwo uje otĩr Porrosht ɨle ɨkɨch nehe pork wɨchɨ ɨka
hn tyenɨj sepyẽr õr.
32 Olak eyucha uje wapni hn ẽntlo Porrosht ahwoso hn amsahalo par
olak ɨr aabo. Kuche mɨhnũwo ich kɨhniya tĩr olak per shish olak ewenta.
33 Deeych yetni hn ode uje oshuu dɨt oso otakɨsho lawich par uje oshuu
wɨr oloter olak nohmɨramo. Deeych yetni hn olak de wɨr õr ahɨr erze
Porrosht aabo yewo uje wɨr oloter õr. 34 Olak ich eenɨloni uje wɨr õr
losuhlaabo erze uje ode karsel ehet, hn uje oso ohnoy olak kushjãro
ich shish olak ayla pork erahalo uje olak kushjãro de wahacha poõrc
uje ich ma ɨhĩrts pisho hn ye taatpe. Wɨr ye latɨk pwele uje diyuhu olak
ahɨr. 35 Heke ye otiislo uje Porrosht tyenɨj ɨshɨm olak erze premyo uje
ich deyo nehe. Kɨmɨjɨ otiislo ich moymlo erze olak premyo hn pyerte.
36 Olak tyenɨj nos olak ewenta erze kuche mɨhnũwo uje tĩr olak par uje
olak pwele ahakõrlo uje Porrosht sahmũr hn Porrosht tyenɨj ɨshɨm olak
nehe erze uje chɨbɨte lahwosni par ɨshɨm olak. 37 Porrosht ahwoso tata
shuu ɨtsorz: —Ich yej terɨhɨ uje Cristo tyenɨj cheeshpo nehe hn ye duhu
yɨlkamɨhɨ ɨrpe 38 per ese uje ɨr owich de pahɨr, ɨr ɨkɨrĩt de pork ye lotiis
yokpe. Kɨmɨjɨ deeshpo dotiis yok ich ye yok aylɨhɨ ɨrpe.— 39 Per eyok
ye eyok ɨlo erze uje ochunt per ocheeshpo otsotiis Porrosht. Wɨr tyenɨj
otĩr urhuta bahluta ehet nehe. Eyok ich eyok ɨtso erze uje ye olotiis
Porroshtpe heke eyok ɨkɨrĩt de uje yelɨj nɨhna ɨre.

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

Oso odekite uje ye olotiis Porroshtpe.

11 1 Uje ye yotiislo Porroshtpe ich yɨrahalo uje ich ũru erze uje
chɨbɨte lahwoskite par ɨshɨm eyok nehe. Wɨr yelɨj yomo per
yɨrahalo uje deeych yet nehe hn ɨshɨm eyok. 2 Eyok poruwo wɨshɨ ye
olotiispe uje Porrosht tatɨm õrkite heke Porrosht tata uje oshiyokõr uje ich
om. 3 Ye yotiis Porroshtpe heke yɨrahalo uje shiyokõr nãhu ɨrmõkite shɨ
chĩra lahwoso. Erze kuche uje yesh yeychɨmlo wɨchɨ shiyokõr chĩra kuche
uje ye eyok pwele yomope. 4 Abel ye lotiis Porrosht petɨkkite heke ɨshɨm
Porrosht kuche uje ich ma om je uje Caín ɨshɨm Porrosht heke Porrosht
tata uje Abel shiyokõr uje ich om hn ɨm: —Ɨr owich de pahɨr.— Heke
ich ɨmeheeych uje Porrosht sahmũr ese uje Abel ɨshɨm ɨre. Abel tokite
per shish oso ochunt uje ye lotiis Porroshtpe. 5 Enoc ye lotiis Porrosht
petɨkkite hn Porrosht hnoy ɨre seya poõrc par uje ye tope. Ochukwi
per ye latɨk dish ɨre pork Porrosht hnoy. Uje ehn yahpaa Porrosht doy
Enockite ich otata uje Enoc shiyokõr uje Porrosht sahmũr. 6 Kɨmɨjɨ yeẽk
dotiis Porrosht ich yelɨj duhu Porrosht aylɨhɨ ɨre. Uje sehe yeẽk dɨtĩr ɨre
Porrosht ich tyenɨj ye lotiis uje ɨre de hn tyenɨj ye lotiis uje Porrosht
ɨshɨm premyo erze uje ochukwi ɨre. 7 Uje Porrosht tatɨm Noé uje tyenɨj
kɨrsyent bahlut tɨrẽt ich wɨchɨ ye lotiis ɨrpe. Yelɨj oso onomo erze uje
tyenɨj tɨrẽt tĩr õr. Noé shiyokõr asa pohorrza par uje õr ɨre ye otope. Shɨ
uje Noé ye lotiis Porroshtpe ich chɨbɨte orhõta uje erze oso uje ode nãhu
ĩrmo õr ɨluu mɨhnũ hn tyenɨj otoy. Ɨr owich de Porrosht ahɨr shɨ pork ye
lotiis ɨrpe.

8 Titɨm olak uje Porrosht tatɨm Abraham par shuu iim ese dawich uje
ɨre de par ɨshɨm ese owich yet nehe ich ye lotiis Porrosht petɨkkite. Uje
tokolɨhɨchɨs ich ye dɨraha uje hno tĩr. 9 Ye lotiis Porroshtpe heke debuhu
wahacha ese hnɨmich uje Porrosht chɨbɨte lahwoskite par ɨshɨm ɨre.
Abraham wɨchɨ dihip kɨnaha wahacha hn shɨ debuhu karpɨt uut. Ɨr ɨjɨt
Isaac hn ɨr ahnɨmich Jacob odebuhu karpa uulo toy. Porrosht tatɨm õr toy
uje tyenɨj ɨshɨm õr ese hnɨmich nehe. 10 Abraham shish ɨyem ese dɨt uje
Porrosht shiyokõr. Porrosht shuu ese dɨt sakaha kojano eeyo ye ɨlo karpɨt
uje shɨ ohnoy. 11 Sara ɨtspo ye lotiis Porrosht petɨkkite heke Porrosht
ɨshɨm ɨr ukurbo par ɨr ɨjɨtɨsh. Uje ɨr ɨjɨt shũrha ich wate ɨlarpa. Iyuwe erze
ɨshĩryo uje tɨmcher õr aabosh per wate ye lotiis uje Porrosht shuu lahwoso
yakaha uje tatɨm ɨre. 12 Abraham ich ɨlarpa per aabosh hn oso otãra ɨre
ich okɨhniya. Ye latɨk pwele tɨskẽr õr. Wɨr shɨ õr ɨtso porrzeebe uje de
poõrc hn shɨ õr ɨtso hnɨmich ukult uje de onoot bahlut wɨrc. 13 Abraham
hõr otokite per shish ye olotiispe uje Porrosht tyenɨj ɨshɨm õr ese hnɨmich
uje chɨbɨte lahwoso par ɨshɨm õr nehe. Nos wɨr õr ɨre ye olotiispe shɨ
ɨtso uje omo uje Porrosht ɨshɨm õr hn õr ayla. Õr ɨre otata uje õr dihipo
kɨnãho uje ode nãhu ĩrmo pork õr owich de poõrc. 14 Uje otata oshuu

ɨtsorz ich ochɨbɨte orhõta uje õr eyuwo tɨsɨrĩhɨ õr owich pisht uje odebuhu
nehe. 15 Kɨmɨjɨ oduhu deyuwo tɨsɨrĩhɨ ese hnɨmich uje otokolɨhɨni ich õr
pwele ocheeshpo. 16 Per wɨr oyeem ese owich uje ich ma om je ese owich
yet uje otãrni. Wɨr oyeem ese õr owich uje de poõrc heke Porrosht ye
pookpe uje wɨr otata uje ɨre uu õr Porrosht. Wɨchɨ shiyokõr dɨtni par õr
ɨre. 17 Porrosht sehe duhu Abraham duhu ɨmeheeych uje ye lotiis ɨrpe
heke tatɨm Abraham par ɨshɨmɨhɨ Isaac ɨre shɨ ɨtso uje oshuu loshɨpɨt hn
otsẽru. Abraham de par shuu ese deyjɨt nohmɨramɨt uje Porrosht chɨbɨte
lahwosni 18 tatɨm ɨre uje oso okɨhniya tyenɨj otãra Isaac. 19 Abraham
chɨraha uje Porrosht ukurbo deyo de hn pwele shuu topo õr ɨkpo heke
shɨ ɨtso uje shuu Abraham ijɨt Isaac ɨkponi. 20 Isaac ye lotiis Porrosht
petɨkkite heke chiyuhu lahwoso omoho deyjo Jacob hn Esaú. 21 Jacob ye
lotiis Porrosht petɨkkite, heke uje terɨhɨ par uje toy hn chiyuhu lahwoso
omoho José aabo. Jacob tɨtɨla detɨlta hn teeychãha Porrosht. 22 José ye
lotiis Porrosht petɨkkite, heke uje ich terɨhɨ par toy hn tatɨm erze deeyso
israel oso par uje ohnoy erze ɨr debiyo nehe uje otokolɨhɨ erze egipto oso
õr hnɨmich par ochihitsɨmɨhɨ wahacha hnɨmich uje otĩr par odebuhu.
23 Moisés ɨr deych hn ɨr data ye olotiis Porroshtpe, heke uje Moisés
shurhãkite ich otsakɨs nehech shekurko tre pork õr ɨre oteychɨm ese
pɨkɨhnint ich ɨhĩrtpa hn ye otola ese reype uje chɨbɨte ley par uje shuu
oshuu pɨkɨhnino. 24 Moisés ye lotiis Porroshtpe heke uje ich terɨhɨ
leherzkite ich ye nahmũrpe uje otata otsɨɨ rey faraón ijɨta ɨr ijo. 25 Ma
sahmũr uje ĩya erze oso uje Porrosht chiihla õr uje oso yewo oloter õr hn
ye nahmũr nõyape erze uje ich õr ayla uje oshiyokõr uje ich mɨhnũwo.
Wɨr shɨ õr ayla par daalo arhaabo ich õr dosdarakpo. 26 Moisés chibɨte uje
ich ma om ĩya erze uje ye olotiis Cristo hn ewenta erze kuche mɨhnũwo
uje yewo oshiyokorĩhɨ õr. Wɨchɨ shuu deyuwo tɨsĩr kɨmɨjɨ ɨre ewenta erze
mɨhnũwo uje tĩr ɨre ich ma om je erze hnote uje de egipto oso õr hnɨmich
pork wɨchɨ eyuwo tɨsĩr erze premyo uje Porrosht tyenɨj ɨshɨm erze uje
ye olotiis ɨre nehe. 27 Moisés ye lotiis Porroshtpe heke tokolɨhɨ ese egipto
oso õr hnɨmichkite. Ese rey ich sɨtak ɨre per Moisés ye tola ɨrpe. Wɨchɨ
shɨ ewenta erze uje tĩr ɨre pork ye lotiis Porroshtpe shɨ ɨtso uje umo
Porrosht per ye latɨk pwele nomo ɨre. 28 Ye lotiis Porroshtpe heke shiyokõr
ese õr ahamich webich osht uje iich otsɨɨ Pascua. Shuu oshuu obeje hn
otormĩhɨ armɨsta pwert uhur ujuwo uje otsɨɨ marko par uje ese anjel uje
shuu õr aabo webich oso ye duhu wɨr õr aabope. 29 Erze israel oso ye
olotiis Porrosht petɨkkite heke uje ochɨkãha asa onoota bahluta waa je
iich otsɨɨ Mar Rojo ich ochɨkãha hnɨmich uje kako. Per erze egipto oso
õr ohyerptoso õr prowa ochɨkãha õr ɨjɨch toy hn nos õr hmarta. 30 Erze
israel oso ye olotiis Porroshtpe heke shish ochɨpeẽsa ese dɨt Jericó daalo
syete hn ese moraylt kay uje chɨpeẽsa ese dɨt. 31 Rahab wate tɨmcharrza
yɨtoro. Ye lotiis Porroshtpe hn takashɨm erze israel oso õr pahnekite heke

ye wate toy petɨkni nõya erze nanapso uje ye oniyokõrpe uje Porrosht sahmũr.

32 Ye tahmũrpe uje titɨm olak ma pork ye yok tyempɨrsh uje titɨm
olak uje Gedeón shiyokõr, hnii uje Barac shiyokõr, hnii uje Sansón
shiyokõr, hnii uje Jefté shiyokõr, hnii uje David shiyokõr, hnii uje Samuel
shiyokõr, hnii uje erze profeta oshiyokõr toy. 33 Shɨ pork wɨr ye olotiis
Porroshtpe heke oteye hõr wɨr dihipo kɨnãho hn otserz õr. Ode uje ye
olotiis Porroshtpe hn shuu omasaha par õr jwe uje oshiyokõr uje ich om.
Ye olotiis Porroshtpe heke ɨshɨm õr erze uje chɨbɨte lahwosni par ɨshɨm
õr. Ye olotiis Porroshtpe heke sontew erze ɨlpiyo par uje ye tew õrpe.
34 Ode uje ye olotiis Porroshtpe hn otsẽhi jwekɨta waa je ich data, hn
erze uje oyuhwo par uje ye ohyerptoso oduhu õrpe onĩra õr espada, hn
erze uje ye õr ukũrbɨrsh ich Porrosht shuu õr ukurbo deyo de par uje
oteye ochĩra namãho. Porrosht ɨshɨm erze uje ye olotiis ɨre õr ukurbo par
oshuu erze dihipo kɨnãho õr ohyerptoso otola õr hn oyuhwo. 35 Profet
yewo odekite uje oshuu topo õr ɨkpo hn oshɨm õr datɨ. Yewo ode uje
oso oloter õr. Sehe oduhu onoym Porrosht par uje oym uje oloter õr per
ye onoym Porroshtpe heke oloter õr nehech oshuu õr oshuu otoy pork
sehe õr ɨkpo nehe hn otĩr Porrosht ahɨr. 36 Ode uje ye olotiis Porroshtpe
heke yewo ochiyuhu lahwoso mɨhnuwõho õr hn otsepyẽr nohmɨramo hn
oshiyeru nohmɨramo ochĩra õr kenena hn ochɨmchaha nohmɨramo õr
karsel ehet. 37 Hn ode uje oshuu õr ochĩra õr kojano po nehech otoy, hn
ode uje ocheksheheõr ochĩra õr serusho nehech otoy, hn ode uje oshuu
ochĩra õr espada oshuu otoy, hn ode uje oshuu otokolɨhɨ dɨt heke ochũr
lekɨtiyo. Shɨ oshiyokõr lasuwo ochĩra obeje yũhur hn kabɨr yũhur. Wɨr ich
õr losuhlaabo. Kuche mɨhnũwo tĩr õr hn oso oshiyokõr mɨhnuwõho õr.
38 Erze oso uje ode nãhu ĩrmo opoym õr ɨluu uje om heke oshuu otokolɨhɨ
lahɨr. Shɨ ochinshẽhe ɨre hnɨmoho lekɨtiyo uje ɨsa hn ese hnɨmich uje
shɨ kojano deyo. Odebuhu kojano ɨle. 39 Erze kuche mɨhnũwo uje tĩr õr
chɨbɨte orhõta uje nos wɨr õr ɨre ye olotiis Porroshtpe per Porrosht ye
dosɨm õr shɨchishpe erze uje chɨbɨte lahwoskite par ɨshɨm õr 40 pork
Porrosht sehe duhu nos yukwiĩyaloye par uje nos ɨshɨm eyok nehe erze
uje tatkite. Tyenɨj shuu eyok ɨluu ɨtso Cristo ɨr ɨluu wap.

Eẽtlo Jesús.

12 1 Titɨm olakɨke uje erze oso okɨhniya oshiyokõrkite pork ye olotiis
Porroshtpe, heke tyenɨj yeẽtlo õr hn yukwimlo uje yiyokõrlo erze
kuche mɨhnũwo uje shish sontew eyoklo par uje eyok pwele yiyokõrlo
erze obiyo uje Porrosht ɨshɨm eyok shɨ ɨtso yeẽk uje shish iim erze
kuche par uje uushɨ hn serz ese premyo. 2 Tyenɨj olak eyucha uje Jesús
shiyokõrkite. Wɨchɨ ye lotiis Porroshtpe heke eyok tyenɨj yeẽtlo ɨre. Uje
Jesús shuu deyuwo tɨsĩr uje deeych yet nehe ich aylpa pork ɨshɨ oso õr

hnɨtew heke shɨ ewenta erze kuche mɨhnũwo uje tĩr ɨrehe krus eeych,
hn shɨ ewenta uje ochiyuhu lahwoso mɨhnuwõho ɨre par uje sehe oduhu
pook. Ele ahle wɨchɨ sakaha Porrosht waãchta. 3 Heke uhu olak eyuwo
tɨsĩr Cristo. Uje erze oso uje õr ɨluu mɨhnũ oshiyokõr mɨhnuwõho ɨrkite
ich shish ewenta, heke ye ermtsɨrlo hn ye uhu patɨm olak. 4 Uje kuche
tĩr olak par sehe duhu ahakõrlo mɨhnũwo ich ye olak ewentpe pork ye
olak ɨlo Cristope uje ewentkite hn ɨr armɨsta noshɨ per shish ewenta. 5 ¿Je
ekeylo uje Porrosht sakɨt olak pork olak ɨr aabo? Porrosht tata ɨm:
—Pijɨte, ye ompe ebɨte uje ye latɨkɨsh uje owa ɨrhĩch sepyẽr owa. Ye
ompe uje moym ɨre uje sepyẽr owa shuu ɨtsorz 6 pork olak ɨrhĩch sahmũr
olak heke sepyẽr olak. Kal nohmɨr uje masaha par Porrosht aap ich shish
sepyẽr ɨre uje shiyokõr uje ich mɨhnũwo.—
Wɨr uje Porrosht tata. 7 Uje Porrosht sepyẽr olak ich tyenɨj olak ewenta
pork olak ɨr aabo hn sehe duhu ahakõrlo uje ich om. ¿Je pɨkɨhnint chɨhɨ
uje ɨr deych ye depyẽrpe uje shiyokõr mɨhnũwo? Tyenɨj ɨr deych sepyẽr.
8 Kɨmɨjɨ Porrosht ye depyẽr olak ich ye olak ɨr aabope pork shɨ olak ɨtso
pɨkɨhnino uje ye deych pishtɨkɨsh pork nos wɨr pɨkɨhnino tyenɨj õr deyo
otsepyẽr õr. 9 Eyok deyo uje ode nãhu ĩrmo otsepyẽr eyok hn yɨtɨlɨlo õr,
heke tyenɨj ma yɨtɨlɨlo eyok Deych Porrosht. Wɨchɨ nos õr ɨchɨbiyo Deych
pork nos shiyokõr õr. Wɨchɨ ɨshɨm eyok ɨkɨrĩt uje yelɨj nɨhna ɨre. 10 Eyok
deyo ode ĩrmo hn uje ehn eyok ɨjaabo otsepyẽr eyok par uje yiyokõrlo uje
õr ɨre otsahmũr, per Porrosht sepyẽr eyok par uje yuhu eyok ɨluu ɨtso ɨr
ɨluu uje yelɨj niyokõr uje ich mɨhnũwo. 11 Uje ehn sepyẽr eyok ich dospa
per shiyokorãha eyok par yiyokõrlo uje ich om hn shuu eyok aho kɨɨs.

Ich yarhakpa par erze uje ye onahmũr otẽr Porrosht ahwoso.

12 Heke titɨm olak uje shɨ olak ɨtso yeẽk uje ɨr hme hn ɨr ɨtero ich
chɨrmtsɨrpa. Uhu olak duurapo. 13 Moymlo erze olak ɨluu mɨhnũ hn uhu
olak ɨlo yeẽk uje nɨshii dehet par chɨkãha pork ode olak ehet uje meytii
õr koswãha. Wɨr shɨ õr ɨtso yeẽk uje ɨr hnɨtɨta doso hn nesita dehet om
par chɨkãha uje ye duhu ma doso par uje pwele owich ompo.
14 Eyuhu olak par uje uhu olak aho kɨɨsɨhɨ nos wɨr oso, hn shish
ahakõrlo uje ich om uje Porrosht sahmũr. Uje yeẽk ye niyokõr uje
Porrosht sahmũr ich ye pwele nomo eyok ɨrhĩch petɨk nehe. 15 Kɨmɨjɨ olak
yeẽk ye Porrosht aappe ich ye pwele tĩr Porrosht petɨk nehe. Eyuhu olak
par akashɨmlo ɨre par uje masaha par Porrosht aap toy. Kɨmɨjɨ Porrosht
aap yeẽk chɨhɨ olak ehet uje shish shiyokõr uje ich mɨhnũwo ye uhulo
ɨre ɨlo erze Porrosht aabo yewo pork wɨchɨ shɨ ɨtso pohorrza uro waa
je mɨhnũ uje shuu eebe tãra. Deeych yet nehe hn shuu yewo otseẽt ɨre
oshiyokõr mɨhnũwo toy. 16 Ich om uje hnakɨrbich umuhu nerãhta ahɨr hn
ich ompo uje tɨmcharrza umuhu dabich ahɨr per ich mĩhnɨk uje ye onõyhi
pɨshye ahɨrpe, shɨ omuhuye ahɨr. Ich mĩhnɨk uje otorãhaye. Ich mĩhnɨk

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

uje tɨmcher tɨmcher õhyi yẽr ahɨr, hn ich mĩhnɨk uje hnakɨrbo hnakɨrbo
õyhiye ahɨr. Ich mĩhnɨk uje yeẽk sahat loshɨpɨt, hn ich mĩhnɨk uje yanak
ɨshɨm ɨre loshɨpɨt par shuu sahat ɨre. Ich mɨhnĩkpo uje pɨkɨhnino hn
pɨkɨhnine oshiyokorĩhɨye oshuu ɨtsorz. Ye uhu olak ɨlo yeẽk uje ma
sahmũr nãhu ĩrmo oso õr ɨluu heke ye nahmũr Porroshtpe. Wɨchɨ shɨ
shiyokõr ɨtso uje Esaú shiyokõrkite pork par ɨre ich ye latɨkɨsh kɨmɨjɨ
deych diyuhu lahwoso omoho ɨre o kɨmɨjɨ diyuhu lahwoso omoho ese
deyjɨt shakaharc. Heke chibehe erze ahwoso oomo oposht shuu pretilt
nohmɨra. 17 Olak erahalo uje deeych yet hn sehe duhu ɨr deych diyuhu
lahwoso omoho ɨre per ɨr deych tatɨm uje ich nĩhyok par ɨre. Esaú ich
yerh per ye pwele duhu ɨr deych ahwoso oomo deeshpe. 18 Olak ye nesita
uje etĩrlo olak ese kojach Sinaí uje olak poruwo wɨshɨ otsɨtĩr ɨrkite. Wɨr
ye õr pwele uje otsakɨhɨr ese kojach petɨkkite, hn jwekɨta data dechɨ ɨr
eeych hn dɨhlel data hn ukuhur hn myent data 19 hn yeẽk sobɨta trompeta
wahacha kojach eeych, hn Porrosht chiilehet. Uje ochunt ɨre ich otatɨm
Moisés par uje ye duhu Porrosht keytkẽr õr ɨre. 20 Porrosht tatɨm erze
oso par uje ye olakɨhɨr ese kojach uje ɨre de. Kɨmɨjɨ yeẽk lakahɨr o kɨmɨjɨ
loshɨpɨt lakahɨr ich tyenɨj oshuu ɨre ochĩra kojano po o kɨmɨjɨ odichew
ɨre onĩra asõrza par uje oshuu toy. Otata uje ich ɨhnpa asa ley heke ye õr
pwele õr ewentpe. 21 Ich yarhakpa par oteychɨm ese kojach uje Porrosht
dechɨ nehech Moisés tata uje ɨr ɨkiyo tãra pork ich tolpa. 22 Per par olak
ich kɨnãho ye ɨtso erze uje otsɨtĩr ɨre kojach Sinaikite. Ich shɨ ɨtso uje
aachĩhɨlo Porrosht ahɨr wahacha kojach uje ɨich otsɨɨ Sión uje de poõrc.
Aachĩhɨlo Porrosht ɨr dɨt Jerusalén uje dechɨ toy. Porrosht wɨchɨ ɨka.
Anjele odechɨ toy. Otakasho lawich ich okɨhniya hn ich õr aylpa uje
oteeychãha Porrosht. 23 Nos wɨr Porrosht aabo õr ɨiyo de poõrc toy. Wɨr õr
bahluwo ɨtso yeẽk ɨjɨt webich osht. Wɨr otakasho lawichɨhɨchɨs Porrosht
ahɨr toy pork wɨchɨ jwe uje tyenɨj nos teychɨm erze oso. Nos wɨr ɨr aabo
uje otoni õr ɨchɨbiyo dechɨ toy. Porrosht nos shuu õr ɨluu ɨtso Cristo ɨr
ɨluu. 24 Aachĩhɨlo Jesús ahɨr. Wɨchɨ uje ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ Porrosht
ahɨrkite par shuu Porrosht ehet kɨɨsɨhɨ eyok. Jesús ɨr armɨsta ma om je
Abel ɨr armɨsta. Jesús ɨr armɨsta shuu Porrosht perdonar eyok per Abel ɨr
armɨsta shɨ sapur Porrosht par uje sehe diyuhu labahat.

25 Abeylshɨp olak par uje ye otiislo Porrosht ahwoso uje tatɨm olak. Nos
wɨr erze uje ye onahmũr otẽr uje Porrosht shuu profeta otatɨm õrkite,
ich Porrosht sepyẽr õr hn nĩhyok yeẽk uje yuhwoho ɨr hme. Cristo ma
dich je erze profeta uje otsanɨmɨrãha Porrosht ahwoso pork erze profeta
wɨr shɨ hnɨmich oso per Cristo tãra poõrc. Kɨmɨjɨ ye yahmũrlo yẽr uje
Cristo tatɨm eyok ich ma ũru uje ye eyok pwele eyok yuhwoho ɨr hmepe.
26 Antkite uje Porrosht chiilehet ich shuu hnɨmich telerrza. Porrosht
chɨbɨt lahwospo ɨm: —Deeych yet nehe hn tuu hnɨmich telerrza hn poõrc
ɨtspo hn ich ye tiyokõr petɨk nehe tuu ɨlorz.— 27 Uje tata ɨm: —Ich ye

tuu telerrzpope— ich chibite orhõta uje ich tyenij yuwir erze uje pwele
telerrza hn wir shi sakaha erze uje ye pwele telerrzpe. 28 Heke tyenij
yinship Porrosht uje ishim eyok ese owich uje ye pwele telerrzpe hn
tyenij yitililo Porrosht hn yeeychãhalo ire 29 pork eyok Deych Porrosht
wichi shi itso jwekita pork sepyẽr erze uje oshiyokõr uje ich mihnũwo.

Titim olak yuhulo inaapo par yinilo Porrosht.

13 1 Shish tyenij ahmũrloye pork nos olak leshibye pork ye otiislo
Cristope. 2 Ye ekeylo uje akashimlo Porrosht aabo yewo uje
ye erahalo õrpe uhulo otsakaha olak ihyuwo. Porrosht aabo ode uje
oshiyokõr oshuu itsorz ich otakashim anjele per ye odiraha uje wir
anjelepe. 3 Olak eyucha erze Porrosht aabo yewo uje ode karsel ehet hn
eenilo shi itso uje meylo orĩhi karsel ehet. Olak eyucha erze Porrosht
aabo uje yewo oloter õr hn eenilo shi itso uje oloter olak toy. 4 Porrosht
wichi uje shuu oso õyhiye ahir heke ye ompe uje uhulo ye jukur. Porrosht
tyenij sepyẽr erze hnakirbo hn timcher uje ye onõyhi pishye ahirpe,
shi omuhuye ahir. Tyenij sepyẽr erze uje otorãhaye hn erze timcher uje
õyhi yẽr ahir, hn erze uje hnakirbo uje õyhiye ahir hn erze uje otsahat
loshipo, hn erze uje oshuu loshipo sahat ire. 5 Ye ompe uje ahmũrlo hnote.
Uhu olak aho kiis erze kuche uje de olak ahir pork eyok irhĩch tata im:
—Shish takashim olak. Ye tokoym olakpe.— 6 Heke ye eyok koswãhape
uje yiita itso uje profet yet tata shuu itsorz im: —Pinsirc takashim yok
heke ye tikitila latik uje oso õr pwele oshiyokorĩhi yok.— 7 Titim olak par
uje olak eyucha erze olak bahluwo uje otsanimirãha Porrosht ahwoso
otatim olak hn olak eyucha uje oshiyokõr pork wir ye olotiis Porroshtpe.
Tyenij eẽtlo õr. 8 Jesucristo ir iluu shish itsye uje wapni nehech ele ahle
hn shish itsye nehe. 9 Ye uhulo yeẽk nehnyẽr olak hn niyokorãha olak
ahwoso kinãho. Erze uje elilo ye duhu olak iluu ompe. Shi uje ye otiislo
Porroshtpe. Wichi uje shuu olak iluu ma om. Erze uje ochibite uje ye otew
erze kuche ẽrope oshuu deyuwo tisĩr uje wir takashim õr per ye duhu
õr iluu ompe. 10 Erze uje oshuu loshipo hn ochibite altar eeych par uje
sehe oduhu doshi ir hnitewihi Porrosht ahir wir otsotiis Cristo heke ye
doshi õr hnitewihi Porrosht ahirpe per ishi eyok hnitew pork ye yotiislo
irpe. 11 Erze israel oso õr saserdote bahlut pisht shuu loshipo hn hnoy
armista seya ese tabernakulo ehet par uje ishi õr hnitewihi Porrosht ahir.
Hnakirbo ohnoy erze loshipo otseya dit nẽr hn otserũhuchis. 12 Jesús
itspo, ochiyuhu ire ese dit ehetkite hn oshuuhu wahacha oshuu toy dit
nẽr. Ir armista noshi par ishi oso õr hnitewihi Porrosht ahir. 13 Heke
tyenij yiyokõrlo shi itso uje yukwim ese dit uje iluu iler de hn yiyakahalo
Cristo ahir wahacha ejwert. Uje oso oshiyokorĩhi eyok uje mihnũwo ich
shish tyenij eyok ewenta shi itso uje Cristo ewentkite. 14 Ye shish eyok
owich chihipe ahnũwo duwo uje de ĩrmo. Shi yiyem ese dit uje tãra

poõrc nehe, 15 heke shish tyenɨj eyok narim Porrosht pork shish yiita uje
ye yotiislo Cristope. 16 Ye ekeylo ahakõrlo uje om hn akashɨmlo yewo uje
kuche nihyokĩhɨ õr ahɨr pork Porrosht sahmũr uje ahakõrlo uhulo ɨtsorz
pork ich shɨ ɨtso uje asɨmɨhɨlo Porrosht.
17 Ahakõrlo uje olak bahluwo uje ode iglesya ehet otatɨm olak pork õr
ɨre shish otɨbey olak. Deeych yet nehe hn olak bahluwo tyenɨj otatɨm
Porrosht debiyo uje oshiyokõr. Uhulo õr ayla uje oshiyokõr erze obiyo, ye
uhulo õr dosdarak. Uje uhulo õr dosdarak ich ye ompe par olak. 18 Sehe
tuu olak orar par õryok pork oyɨraha uje ye oyiyokõr uje ich mɨhnũwope.
Sehe shish oyiyokõr uje ich om. 19 Sehe tuu enaha olak uje olak orar
apurlo Porrosht par yok toy par uje yok pwele takaashpo shɨchish tekɨrɨhɨ
olak nehe.
20 Porrosht wɨchɨ uje shuu oso õr aho kɨɨs. Wɨchɨ uje shuu eyok ɨrhĩch
Jesús ɨkpokite. Jesús wɨchɨ eyok bahlut pisht. Wɨchɨ ɨtso pastor uje tɨbey
ɨr obeje hn eyok uje eyok Porrosht aabo shɨ eyok ɨtso obeje. Wɨchɨ tɨbey
eyok pork sõrhɨr narmɨstakite hn ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr shuu
ɨtso uje Porrosht chɨbɨte lahwoso par uje Cristo shiyokõr hn yelɨj duhu
kɨnaha. 21 Sehe tuu Porrosht dosɨm olak nos wɨr kuche uje olak nesita
uje om par uje olak pwele ahakõrlo uje ɨre sahmũr. Jesucristo ɨshɨ olak
hnɨtewkite heke Porrosht takashɨm olak shuu ahakõrlo uje ɨre sahmũr.
Tyenɨj shish olak narim Cristo. Ich ɨhĩrtpa kɨmɨjɨ ahakõrlo uhulo ɨlorz.

Porrosht aabo tyenɨj oshɨmye saludo.

22 Pɨshɨbo watsaklo, sehe tuu ahakõrlo ahnũwo pahwoso uje tichew
tɨbɨte ana hutɨta. Ye pahwoso berzope. 23 Sehe tuu erahalo uje eyok
leshɨbich Timoteo ochiyuhu karsel ehetni. Kɨmɨjɨ taachĩhɨ pahɨr shɨchish
nehe hn oyuko oyukwĩyaye oyekɨrɨhɨ olak. 24 Tokosɨm saludo nos wɨr
Porrosht aabo õr bahluwo hn nos wɨr Porrosht aabo toy. Nos wɨr Porrosht
aabo uje odebuhu hnɨmich Italia oshɨm olak saludo toy. 25 Sehe tuu
Porrosht dosɨr olak. Shɨ erze uje tichew tɨbɨte ana hutɨta.

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

Santiago

Santiago ɨshɨm Porrosht aabo õr saludo.

1 1 Yok Santiago. Yok Porrosht ɨr yɨlak hn eyok ɨrhĩch Jesucristo ɨr
yɨlakpo. Tokosɨm saludo erze israel oso õr wee dose uje okarẽhe
lekɨtiyoni hn odebuhu erze dihipo kɨnãho õr hnɨmo.

Õr eyuwo de uje tãra Porrosht.

2 Pɨshɨbo watsaklo, olak Porrosht aabo. Uje nos wɨr kuche tĩr olak par
uje prowa olak ich tyenɨj olak aylpa pork 3 erahalo uje shɨ tĩr olak par
prowa kɨmɨjɨ otiislo Cristo o kɨmɨjɨ ye otiislope. Uje ewenta ich shuu olak
ma ye otiislope. 4 Shish tyenɨj olak ewenta erze uje tĩr olak nehech uhurc
ich ma olak pwele ewenta. Heke ich ũrpa uje ye otiislo Porroshtpe hn
ye olak koswãhape. 5 Olak yeẽk uje sehe dɨraha kuchɨt shɨ tyenɨj sapur
Porrosht hn Porrosht takashɨm ɨre par uje shuu chɨraha, hn Porrosht ye
diyuhu lahwospe par uje shuu pook pork erze uje otsapur ɨre wɨchɨ shish
shuu ochɨraha. 6 Shɨ tyenɨj sapur hn ye dotiis hn ɨshɨmɨhɨ ɨre. Ye duhu ɨre
koswãha, pork uje yeẽk sapur hn koswãha wɨchɨ shɨ ɨtso onoota bahluta
wokor. Uje myent tɨbichu ich shuu tĩr pɨt yet. Wɨsɨk wɨsɨk ich shuu tĩr pɨt
yet. 7 Ese uje koswãha ye ompe chɨbɨte uje eyok ɨrhĩch takashɨm ɨre uje
sapur. 8 Hnakɨrbich uje koswãha ich yelɨj eyuwo chɨhɨ lalerc.
9 Porrosht aap uje ich losuhlaap ich tyenɨj aylpa pork ɨr owich de
Porrosht ahɨr. 10 Porrosht aap uje ich ɨrhĩch dich, kɨmɨjɨ pyert ɨr kushjãro
ich shish tyenɨj aylpa pork ɨr owich de Porrosht ahɨr. Erze ɨr kushjãro
tyenɨj sɨhna ɨre shɨchish shɨ ɨtso erze floro uje de aach. 11 Deeych tokole
ich duhlpa. Chihit asa pohorrza hn shuu erze floro nos kako hn kayɨhɨ
hnɨmich. Erze floro ich ɨhĩrts pisho per shɨ sɨhna ɨre. Ese ɨrhĩch dich shɨ
ɨtso. Uje yesh chishew obiyo hn ɨr kushjãro sɨhna ɨre shɨchish.

Porrosht aabo tyenɨj õr ewenta erze uje tĩr õr.

12 Titɨm olak. Ich om par ese hnakɨrbich uje ewenta erze uje tĩr ɨre. Uje
ewenta nehech uhurc ich premit ompa de par ɨre. Ese ɨr premit wɨchɨ uu
ɨr ɨkɨrĩt uje de Porrosht ahɨr. Porrosht chɨbɨte lahwoskite par uje tyenɨj

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

ɨshɨm erze uje otsahmũr ɨre ese ɨkɨrĩt uje yelɨj nɨhna ɨre. 13 Uje yeẽk
sehe duhu olak yet niyokõr uje mĩhnɨk ich ye ompe uje wɨchɨ tata ɨm: —
Porrosht sehe duhu tiyokõr uje mĩhnɨk.— Ye õr pwelpe oshuu Porrosht
shiyokõr uje mɨhnũwo, hn ɨre yelɨj duhu oso oniyokõr uje mĩhnɨk. 14 Kal
nohmɨra shɨ ɨre uje sehnyẽr ɨre par uje shiyokõr uje mĩhnɨk. Wap shɨ
shuu deyuwo tɨsɨrĩhɨ erze kuch mɨhnũwo hn uje ich uhurc hn sahmũr
erze mɨhnũwo 15 hn shiyokõr. Uje ich yakaha shiyokõr erze mɨhnũwo
shuu ɨtsorz hn erze mɨhnũwo shuu toy. 16 Pɨshɨbo watsaklo, ye ehnyẽrlo
olak. 17 Nos wɨr kuche uje ich ɨhĩrtso, ye mɨhnũwo chɨhɨ ehetpe wɨr tãra
poõrc. Tãra Porrosht uje de poõrc. Wɨchɨ uje shiyokõr deeych hn shiyokõr
shekurko hn shiyokõr porrzeebe. Wɨr uje nos chihit nãhu ĩrmo hn shish
sɨhnak laleryo, heke shish shuu ɨr puuruwo sɨhnak laleryo per Porrosht
yelɨj duhu ɨre kɨnaha. 18 Shɨ pork wɨchɨ sahmũr eyok pork ye yotiis ɨr
ahwospe uje ich ũru hn shuu eyok shurhãpo par uje yomsaha par eyok ɨr
aabo. Wɨchɨ nos shiyokõr erze uje de ĩrmo per eyok uje yomsaha wap par
Porrosht aabo shɨ eyok ɨtso jõro webich oso uje ochekushu.

Porrosht sahmũr uje oshiyokõr uje om.

19 Pɨshɨbo watsaklo, shɨ tyenɨj nos ẽrlo uje oso otata hn ye ey olak
uhut shɨchish, hn ye aas olak uulo shɨchish, 20 pork yeẽk uje chesdelo
ye niyokõrpe erze om uje Porrosht sahmũr. 21 Heke tyenɨj nos moymlo
erze olak ɨluu mɨhnũ hn moymlopo erze kuche mɨhnũwo uje oso
oshiyokorĩhɨye. Ye olak narim olak. Ahakõrlo uje Porrosht ahwoso tata
uje erahalo. Ɨr ahwoso wɨr shɨ ɨtso jõro eyhi uje Porrosht chukwerĩhɨ olak
aho. Ɨr ahwoso pwele shuu etĩrlo Porrosht ahɨr nehe. 22 Tyenɨj ahakõrlo
uje ɨr ahwoso tata hn ye shɨ ẽrlo pork kɨmɨjɨ shɨ ẽrlo hn ye ahakõrlo
hn shɨ olak pyens uje ich om ɨtsorz ich shɨ ehnyẽrlo olak uhulo ɨtsorz.
23 Uje yeẽk chunt Porrosht ahwoso hn ye niyokõrpe wɨchɨ shɨ ɨtso ese
hnakɨrbich uje teychɨm dechɨbich pejta ehet. Umo ɨr dechɨbich 24 per
uje tokole ich chɨkey ɨre shɨchish. 25 Porrosht ahwoso wate ley uje shuu
Porrosht aabo oshiyokõr uje Porrosht sahmũr, hn Porrosht aabo otsahmũr
oshiyokõr oshuu ɨtsorz hn yelɨj onoym. Uje yeẽk tẽr Porrosht ahwoso hn
ye dɨkeype pork sehe dɨraha par uje shiyokõr uje tata, Porrosht takashɨm
ɨre. 26 Uje yeẽk chɨbɨte uje ɨre Porrosht aap hn ye tɨbey lahwope wɨchɨ
shɨ sehnyẽr ɨre hn uje teeychãha Porrosht ich ye jukur. 27 Porrosht uu
eyok Deych sahmũr erze uje oteeychãha ɨre hn oshiyokõr uje ɨre sahmũr.
Sehe duhu otakashɨm erze kuhnẽre hn poluu uje õr nesita kuche, per ye
oniyokõr erze mɨhnũwo uje oso oshiyokorĩhɨ ahnũwo ĩrmo.

Ye ompe oniyokõr kɨnaha par yet hn kɨnaha par yet.

2 1 Pɨshɨbo watsaklo, eyok ye yotiislo eyok Ɨrhĩch Jesucristo. Wɨchɨ
ich dichpa. Olak Porrosht aabo toy, heke ye ompe uje ahakõrlo

uhulo kɨnaha par yet hn kɨnaha par yet. Tyenɨj nos uhulo õr ɨlye. 2 Shɨ
tɨteẽta tuu ɨtsorz. Kɨmɨjɨ akashɨlo olak owich hn hnakɨrbich taãcha uje
ich ɨrhĩch dich. Ɨr hmarte oro hn ɨr ɨshuwo ich ɨhĩrts pisho, hn hnakɨrbich
losuhlaap taãcha toy uje ɨr ɨshuwo ɨlaraabo. 3 Kɨmɨjɨ eychɨmlo ese ɨrhĩch
dich uje ɨr ɨshuwo ɨhĩrtso hn atɨmlo par uje sakaha ese owich uje ich
ɨhĩrtpa, hn atɨmlo ese losuhlaap on: —Shɨ alehe wahacha,— o kɨmɨjɨ
atɨmlo on: —Akahachɨs hnɨmich pɨbɨta ahɨr.— 4 Uje ahakõrlo uhulo
ɨtsorz ich ahakõrlo kɨnaha par yet hn kɨnaha par yet. Ich uhulo olak
ɨtso jwe uje õr ɨluu mɨhnũ pork ye ahakõrlo uhulo õr ɨlyepe. 5 Pɨshɨbo
watsaklo, ẽrlo ahnũwo pahwoso uje tɨtɨm olak. Porrosht chiihla erze uje
oso ochii õr losuhlaaboho par uje ye olotiis ɨrpe pork chɨbɨte lahwoso par
ɨshɨm wɨr õr owich erze uje otsahmũr ɨre. 6 Per olak uhulo opook erze
uje õr losuhlaabo pork ye uhulo õr ɨlo erze ɨhĩr deyope. Ye oniyokõr uje
mɨhnɨkĩhɨ olak per erze ɨhĩr deyo wɨr uje oloter olak hn oshuu ohnoy
olak otseya olak jwe ɨkɨch. 7 Wɨr uje shɨ oloter Cristo ɨr iich toy. Cristo
wɨchɨ uu olak yɨnsɨrc. 8 Kɨmɨjɨ yelɨj aluwelo asa ley waa je ich ɨhĩrpa uje
de Porrosht ahwoso ehet ich ahakõrlo uje ich ompa. Asa ley tata shuu
ɨtsorz: —Tyenɨj ahmũr eshɨbo uhu ɨtso owa uje ahmũr owa.— 9 Per kɨmɨjɨ
ahakõrlo uhulo kɨnaha par yet hn kɨnaha par yet ich ahakõrlo uje ich
mĩhnɨk pork aluwelo uje Porrosht ley tata. 10 Kɨmɨjɨ yeẽk chɨhɨ uje nos
shiyokõr uje Porrosht ley tata per shɨ iyuwe Porrosht ley sohmɨra ich nos
iyuwe Porrosht ɨr ley, 11 pork Porrosht chɨbɨte lahwoso ɨm: —Ye orãha,—
hn tata toy ɨm: —Ye tuk yet uhu toy.— Kɨmɨjɨ ye orãhape per tuk yet uhu
toy ich aluwe Porrosht ley. 12 Erahalo uje Porrosht wɨchɨ jwe uje teychɨm
eyok nehe kɨmɨjɨ yiyuwe erze ley uje Cristo chɨbɨte uje ich ɨhĩr pishɨ o
kɨmɨjɨ ye yiyuwepe heke ye ompe uje yiyuwe. Ye aluwelo uje athɨlo kuche
hn ye aluwelo uje ahakõrlo kuche. 13 Uje yeẽk chɨhɨ hn ye nuunape uje
yet losuhlaap par takashɨm ich Porrosht wɨchɨ jwe. Tyenɨj teychɨm ese uje
ye takashɨm leshɨbichpe kɨmɨjɨ niyokõr uje mĩhnɨk o ye niyokõrpe hn ye
Porrosht nuunape uje wɨchɨ losuhlaap par uje takashɨm. Erze uje ochuuna
uje õr leshɨbo losuhlaabo hn otakashɨm õr wɨr uje Porrosht chuuna uje õr
losuhlaabo hn takashɨm õr uje otĩr ɨre ahɨr nehe par uje teychɨm õr kɨmɨjɨ
oniyokõr mɨhnũwo o ye oniyokõrpe.

Õr ahwoso de uje ye jukur.

14 Pɨshɨbo watsaklo, ese uje tata uje ye lotiis Jesuspe per ye niyokõrpe
uje Jesús sahmũr ich ye ɨr ahwoso jukur. ¿Je wɨchɨ Porrosht aap uje
shɨ tata uje ye lotiis Jesuspe? 15 Shɨ tɨteẽta kuchɨt. Kɨmɨjɨ Porrosht aap
hnakɨrap o kɨmɨjɨ tɨmchar ɨr ɨshuwo nĩhyok o kɨmɨjɨ ɨr poso nĩhyok par
ese deeych, 16 kɨmɨjɨ olak yeẽk tatɨm ɨre shuu ɨtsorz ɨm: —Sehe tuu bu
eyhi hn ehet kɨɨs. Sehe ye tuu hmemɨt nẽhi owape hn ew uje shɨ owa
ahmũr.— Ye jukur uje wɨchɨ shuu ɨtsorz uje ye dosɨm uje ɨre nesita.

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

17 Heke ese uje tata uje ye lotiis Jesuspe ich tyenɨj shiyokõr uje om par
uje shuu ɨmeheeych uje ɨre Porrosht aap. Kɨmɨjɨ ye niyokõrpe uje om ich
ye jukur erze ɨr ahwoso. 18 Kɨmɨjɨ yeẽk tatɨm olak yet ɨm: —Atɨm yokɨke
uje owa Porrosht aap pork ye otiis Jesuspe per yok tiyokõr uje Porrosht
sahmũr.— Owa yok uje ye otiis Jesuspe per ye ahakõr uje Porrosht
sahmũr hn yok ɨtspo, tokowa owa uje ye tokotiis Jesuspe pork tiyokõr uje
Porrosht sahmũr. 19 Ye otiispe uje shɨ Porrosht nohmɨra uje de. Ich om uje
ata uhu ɨtsorz. Demonyo ɨtspo, wɨr ye olotiispe oshuu ɨtsorz heke otolpa
nehech õr ɨkiyo tãra.
20 Athaka uje ye otiis Jesuspe per ye ahakõr uje wɨchɨ sahmũr, heke
owa shɨ ɨtso uje owa totihla. Shɨ ata uje ye otiis Jesuspe hn ye ahakõr
uje sahmũr, heke tyenɨj tuu ɨmeheeych uje ahwoso ye jukur. 21 Tyenɨj
owa eyucha uu eyok porokkite Abraham lɨshɨ. Uu ɨr ijɨt iich otsɨɨ Isaac.
Shiyokõr altar hn chɨbɨte Isaac eeychkite par uje shuu hn ɨshɨm Porrosht
shuu ɨtso uje Porrosht tatɨm ɨre heke Porrosht chɨbɨte uje Abraham ɨr
ɨluu om hn ɨr owich de Porrosht ahɨr. 22 Ɨmeheeych uje Abraham ye
lotiis Porroshtpe pork shiyokõr uje ɨre tata. Uje shiyokõr shuu ɨtsorz ich
shuu ɨmeheeych uje ich ũrpa uje ye lotiis Porroshtpe. 23 Heke Porrosht
ahwoso ich yakaha uje tata uje Abraham ye lotiis Porrosht petɨkkite heke
Porrosht ɨshɨ ɨr hnɨtew hn shuu owich de dahɨr. Oso otata uje Abraham
wɨchɨ Porrosht ihyẽrak 24 heke ich ɨmeheeych uje Jesús ɨshɨ oso õr
hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr shɨ uje oshiyokõr uje ɨre sahmũr pork ye olotiis
ɨrpe. Ye doshɨpe par erze uje shɨ otata uje ye olotiis ɨrpe. 25 Shɨ ɨtspo
asa tɨmcharrza waa je iich otsɨɨ Rahab. Wate yɨtoro. Porrosht perdonar
watkite pork takashɨm erze hnakɨrbo uje wɨr israel oso õr pahne, hn shuu
oyuhwo ochɨkãha dehet yet. 26 Shɨ tɨteẽta. Kɨmɨjɨ oso õr ɨchɨbiyo tokole
ich otoy. Shɨ ɨtspo erze oso uje otata uje ye olotiis Jesuspe hn ye oniyokõr
uje Porrosht sahmũr, ich õr ahwoso ye jukur.

Oso õr ahãrc shɨ ɨtso jwekɨta.

3 1 Pɨshɨbo watsaklo, ye uhu olak kɨhniya uje amsahalo par
ahakorãhalo õr Porrosht ahwoso. Uje Porrosht teychɨm daabo nehe
kɨmɨjɨ oniyokõr uje om o kɨmɨjɨ ye oniyokõrpe ich erahalo uje õryok uje
oyiyokorãha oso ich ma chukwi õryok ɨluu je erze yewo. 2 Nos yɨnãhalo
kuche ich kɨhniya. Kɨmɨjɨ yeẽk chɨhɨ Porrosht aabo õr ehet uje yelɨj
nimehĩ uje tata ich ɨr ɨluu om pishɨ. Chɨraha uje tɨbey ɨre par uje ye
niyokõrpe uje mĩhnɨk. 3 Shɨ tɨteẽta uje yɨmchahalo kabyuhwo freno ahwo
par yonãhalo ich yuhulo shiyokõr uje eyok yahmũrlo. Eyok pwele yomtɨs
ɨre. 4 Hn tɨteẽta kuchɨt yet. Pohɨr wɨr ich deyo. Uje myent data tɨbichu ich
chukus, per ɨr yɨnsɨro ochishew asa timon waa je ijaap hn ochobɨrho erze
pohɨr oshuu tĩr uje õr ɨre otsahmũr. 5 Eyok ahãrc ich ɨtspo. Wɨchɨ ijaap
per pwele tata kuche ich shuu dichpa par shuu eyok narim eyok. Erahalo

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

uje jwekɨta waa je ijaap ich pwele sẽru hmonte uje ich dich hn shuu nos
duhlu. 6 Oso õr ahãrc ich ɨtso asa jwekɨta. Kuche mɨhnũwo ich kɨhniya
tãra oso õr ahãrc. Wɨchɨ uje shuu õr ɨluu mɨhnũ hn shuu oshiyokõr uje ich
mɨhnũwo. Õr ahãrc shɨ ɨtso jwekɨta uje tãra Satanás.
7 Hnakɨrbo nos oshuu doshɨpo kɨnãho kɨnãho masaabo. Chɨpɨrme ɨtspo
hn echĩre hn erze uje de onoot bahluta ehet nos oshuu masaabo. 8 Per shɨ
õr ahãrc nohmɨra uje ye õr pwelpe par uje otsontew. Wɨchɨ shɨ ɨtso echeẽt
uje ich wos deyo uje ye õr pwele oduhu masaappe pork õr ahãrc shish
tata uje ich mɨhnũwo. 9 Shɨ pork eyok ahãrc de ich yiitɨlo uje Porrosht uu
eyok Deych ich dich. Hn ɨtspo eyok ahãrc yii eyok uhut hn yiyuhulo eyok
ahwoso mɨhnũwo par eyok leshɨbo uje Porrosht shiyokõr õrni shuu õr ɨtso
ɨre. 10 Pɨshɨbo watsaklo, yiyuhu eyok ahwoso uje ich om hn yiyuhu eyok
ahwoso uje ich mɨhnũwo hn nos tãra eyok ahwo. Ye ompe uje yiyokõrlo
yuhulo ɨtsorz. 11 Shɨ tɨteẽta jotsɨt uje sohmɨra. Ye õr pwelpe ochiyuhu
awɨt uje ɨhĩrt hn uje chiyok. Eyok ahwo ɨtspo, ye ompe uje ahwoso om
hn ahwoso mɨhnũwo tãra eyok ahwo. 12 Pɨshɨbo watsaklo, shɨ tɨteẽta
kuchɨt yet. ¿Je õr pwele ochekushu naraje hn ɨr ee mango? ¿Je ompo uje
ochekushu limon hn ɨr ee porosuwo? Ye ɨr ee tokolpe ɨtsorz. Ɨtso jotsɨt
nohmet. Ye õr pwelpe ochiyuhu awɨt uje chiyok hn uje ich ɨhĩrt.

Ode uje Porrosht shuu õr eykdeyo.

13 Tɨtɨm olak. Ese uje ma eykdeyo olak ehet tyenɨj shuu ɨmeheeych uje
eykdeyo pork ɨr ɨluu om hn shiyokõr uje om. Tyenɨj ye narim ɨre par uje
shuu ochɨraha uje ɨre eykdeyo. 14 Per kɨmɨjɨ abɨtlo pishɨ olak leshɨbo õr
kushjãro hn kɨmɨjɨ sehe uhu olak no ma uje olak ma deyo hn atɨmlo yewo
uje ɨtsorz ich ahakõrlo mĩhnɨk. Porrosht ahwoso tata uje wɨr mɨhnũwo.
Erze uje onarim ɨre otsata uje ich ũru. 15 Erze õr eyuwo uje ɨtsorz ye
tãra poõrzpe. Shɨ tãra erze oso uje ode nãhu ĩrmo. Tãra erze uje õr ɨluu
mɨhnũ. Tãra dyablo. 16 Uje oso opota pishɨ yet kuche hn sehe oduhu
ɨre ma deyo shish tokole uje yelɨj onahmũrye hn nos oshiyokõr kuche
kɨhniya uje ich mɨhnũwo. 17 Erze oso uje Porrosht shuu õr eykdeyo wɨr
ich õr ɨluu ɨhĩr pishɨ hn õr aho kɨɨs. Õr ɨle om hn oshiyokõr erze uje õr
bahluwo otatɨm õr. Erze uje Porrosht shuu õr eykdeyo shish ochuuna uje
oso õr losuhlaabo hn otakashɨm õr. Shish oshiyokõr uje ich om hn yelɨj
oniyokõr kɨnaha par yet hn kɨnaha par yet hn yelɨj õr aho yũhursh. 18 Oso
uje oshuu oso yewo õr aho kɨɨs ich oshuu õr ɨluu om. Wɨr shɨ õr ɨtso uje
ochukwẽr jõro ehi hn ich uhurc ich ochekushu uje ich om.

Erze ĩrmo ɨshujãro kɨnãho hn erze uje Porrosht sahmũr ich kɨnãho.

4 1 Tɨtɨm olak kɨmɨjɨ erahalo ¿ɨnaapo heke shish atsɨlye hn ahakosloye?
Ahakõrlo ɨtsorz pork olak aho pota kuche hn erahalo uje ich ye
ompe heke olak aho chiilehet. 2 Sehe uhulo kuche chɨhɨ olak ahɨr per ye

odosɨm olakpe. Heke ich tukulo yet hn abɨtlo yet ɨr kuche per ye olak
pwelpe eshlo ese uje ich ahmũrlo. Heke ich ahakosloye hn atsɨlye per ye
eshɨlpe pork ye apurlo Porroshtpe par uje ɨshɨm olak uje ahmũrlo. 3 Uje
apurlo Porrosht ich ye dosɨm olakpe pork shɨ sehe apurlo par olak no ma
shɨ par uje ahakõrlo uje ahmũrlo.
4 Olak athɨlo uje ahmũrlo Porrosht per ma ahmũrlo ĩrmo ɨshujãro ɨtso
tɨmcharrza uje torãha dabich. ¿Je ye erahalope erze uje ma otsahmũr
ĩrmo ɨshujãro ochii Porrosht namãha? Uje yeẽk chɨhɨ hn chɨbɨte uje erze
ĩrmo ɨshujãro ich ɨhĩrtso par ɨre ich chii Porrosht namãha. 5 ¿Je olak
eyuwo tɨsɨr uje ye jukur uje Porrosht ahwoso tata shuu ɨtsorz: —Porrosht
ɨchɨbich uje de eyok aho ich ajɨrmɨk pork sarhak eyok?— 6 Porrosht
takashɨm eyok pork ɨr ahwoso tata shuu ɨtsorz: —Porrosht sontew
erze uje onarim ɨre per takashɨm erze uje yelɨj onarim ɨre.— 7 Asɨmlo
olak Porrosht par uje ahakõrlo uje ɨre sahmũr. Hn atɨmlo dyablo uje ye
ahakõrlope uje ɨre sahmũr, hn wɨchɨ tokolɨhɨ olak ahɨr. 8 Uhu olak eyuwo
dishew par uje eeychãhalo Porrosht hn ɨre ɨtspo shuu deyuwo chish olak.
Moymlo erze kuche mɨhnũwo uje ahakõrlo shɨ ɨtso uje erhũlo olak hme,
hn olak tyenɨj enshiilo olak aho pork ye ompe uje olak aho yũhursh. 9 Uje
ahakõrlo kuche mɨhnũwo ich shish olak aylpa. Ye ompe uje ɨtsorz. Tyenɨj
eenɨlo uje ahakõrlo mɨhnũwo heke olak dosdarak hn eyerhlopa. 10 Ye olak
narim olakɨhɨ eyok ɨrhĩch ɨle ɨkɨch heke wɨchɨ takashɨm olak.

Ye ompe athɨlo uje olak leshɨbich shiyokõr mĩhnɨk uje ye erahalope.

11 Pɨshɨbo watsaklo, ye eyehnɨmlo olak leshɨbich. Uje eyehnɨmlo ɨre ich shɨ
eyehnɨmlo Porrosht ɨr ley. Hn uje uhulo olak ɨtso jwe hn ebɨtɨlo shɨ ɨtso uje
ich ye ompe Porrosht ɨr ley. Uje ebɨtɨlo olak uhulo ɨtsorz ich ye ahakõrlope
uje asa ley tata. Shɨ uhulo olak ma deyo je Porrosht ɨr ley. 12 Shɨ Porrosht
wɨchɨ uje de uje chɨbɨte asa ley. Wɨchɨ uje yesh jwe. Pwele shuu oso õr owich
de dahɨr hn pwele shuu otĩr urhuta bahluta ehet. ¿Per owa yeẽkpo uje ebɨte
owa par jwe par uje ata uje owa eshɨbich shiyokõr uje mĩhnɨk?

Ye odɨraha latɨkpo tokole dechole.

13 Ẽrlo uje titɨm olak, olak uje uhulo ɨtsorz on: —Ele ahle o kɨmɨjɨ
dechole hn oyɨtĩr ese dɨt o kɨmɨjɨ ese dɨt yet. Oyiyakahachɨs nehech
ãyt nohmɨra par uje oyiyokõr õryok ɨbiyo hn oyerz hnote.— 14 Per ye
erahalope latɨkpo tokole dechole. ¿Eyok ɨkɨrĩt latɨkpo? Shɨ ɨtso ɨsɨhɨlt uje
ihnɨmich, per wɨsɨk wɨsɨk ich nĩhyok. 15 Ma om uje athɨlo on: —Kɨmɨjɨ
eyok ɨrhĩch nahmũr, dechole ich ehn õryok ɨka hn oyiyokõr wɨchɨ o
kɨmɨjɨ oyiyokõr yet.— 16 Per yelɨj athɨlo uhulo ɨtsorz. Shɨ olak narim olak
uje ekitkẽrloye par uje ahakõrlo kuche. Uje olak narim olak uhulo ɨtsorz
ich ahakõrlo uje mɨhnũwo. 17 Ese uje chɨraha uje ich om par uje shiyokõr
hn ye niyokõrpe ich shiyokõr uje ich mĩhnɨk uje Porrosht ye nahmũrpe.

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

Uje ɨhĩr deyo oshiyokõr mɨhnũwo ich tyenɨj cheeshɨ tĩr õrpo.

5 1 Ẽrlo pahwoso uje titɨm olak uje olak ɨhĩr deyo uje ahakõrlo
mɨhnũwo. Tyenɨj eyerhlo hn ebichlo pork erze kuche mɨhnũwo
uje tĩr olak nehe ich dospa. 2 Uu olak ɨshujãro ich nos taata, hn uu olak
ɨshuwo ich nos ɨhnẽro tew. 3 Olak oro hn olak plata ich ye jukur. Wɨr shɨ
ɨtso uje fyerɨt taata hn ɨr ukult tokole. Erze ɨr ukulo shuu ɨmeheeych uje
ye akashɨmlo yewo heke ahakõrlo mĩhnɨk, hn erze ɨr ukulo tyenɨj shuu
otsepyẽr olak shɨ ɨtso uje jwekɨta tew olak. Shɨ etiyẽrlo olak kuche uje ich
ɨhĩrtso ich kɨhniya ele hnɨmich nehech ele ahle. 4 Ẽrlo pahwoso. Ehnyẽrlo
erze uje ochish obiyoho olak shakɨrrza ehet ochekushu jõro, hn ye eshlo
õrpe. Wɨr otɨbich hn eyok ɨrhĩch uje ukurbo deyo de chunt õr. 5 Uje olak
de nãhu ĩrmo ich olak ɨhĩr deyo hn olak kushjãro kɨhniya ich ɨhĩrtso hn
shish eylo kuche uje ahmũrlo. Shɨ olak ɨtso wõjo uje ochĩra par uje oshuu
sohlo. Erze wõjo sahmũr erze labɨso uje tew nehech terɨhɨ ese deeych uje
oshuu. 6 Olak denunsya erze uje ye oniyokõrpe uje mɨhnĩkni hn tukulo õr
uhulo otoy. Ye onontew olakpe.

Porrosht aabo tyenɨj õr ewenta erze kuch mɨhnũwo uje tĩr õr.

7 Pɨshɨbo watsaklo, tyenɨj olak ewenta erze uje prowa olak uje ehn
yahpaa eyok ɨrhĩch taãcha nehe. Shɨ olak ɨtso ese uje chukwẽr jõro
ɨr shakɨrrza ehet hn iyem par uu jõro ee. Shɨ iyem ɨshɨrĩt uje ɨbɨk par
chukwẽr jõro. Iyem toy ɨshɨrĩt par chekushu jõro. 8 Olak ɨtspo shish tyenɨj
olak ewenta erze uje prowa olak hn ye uhu olak koswãha pork eyok
ɨrhĩch tyenɨj taãcha shɨchish. 9 Pɨshɨbo watsaklo, ye eshlo majamichɨhɨye
pork kɨmɨjɨ eyehnɨmlo olak leshɨbo ich Porrosht wɨchɨ jwe uje tyenɨj
sepyẽr olak. Wɨchɨ de par sepyẽr olak shɨchish shɨ ɨtso uje dechɨ pwert
ebich par masaha ehet. 10 Pɨshɨbo watsaklo, uhulo olak ɨlo uu profeta
poruwo wɨshɨ uje otatɨm õr eyok ɨrhĩch ɨr ahwoso. Uje kuche prowa õr
ich shish õr ewenta. 11 Erahalo uje nos otata uje ich õr aylpa erze uje
õr ɨre ewenta erze kuche uje prowa õr. Ich nos entloni uje Job ewenta
erze kuche uje prowa ɨre, hn erahalo uje ich uhurzkite hn eyok ɨrhĩch
takashɨm ɨre. Heke ɨmeheeych uje eyok ɨrhĩch shish chuuna uje kuche
mɨhnũwo tĩr eyok hn takashɨm eyok. 12 Pɨshɨbo watsaklo, titɨm olak erze
uje ma tyenɨj ahakõrlo. Uje sehe athɨlo ẽhe ich shɨ on: —Ẽhe.— Hn uje
sehe athɨlo uje nĩhyok ich shɨ athɨlo nĩhyok, hn ye ata ahwoso ma par uje
uhu ɨmeheeych uje olak ahwoso ich ũru. Ye ebiilo kuche uje de poõrc hn
ye ebiilo kuche uje de hnɨmich par uje shuu ɨmeheeych uje olak ahwoso
ich ũru. Ye ebiilo kuche kɨnãho. Kɨmɨjɨ ebiilo yewo uhulo ɨtsorz ich
Porrosht tyenɨj sepyẽr olak.
13 Kɨmɨjɨ olak yeẽk uje kuche mĩhntɨk tĩr ɨre ich tyenɨj ɨre orar. Hn
kɨmɨjɨ olak yeẽk ehet kɨɨs ich tyenɨj teechɨ seẽt imno uje shuu Porrosht

ich dich. 14 Kɨmɨjɨ olak yeẽk permo ich shuu otɨbii erze anciano uje otɨbey
Porrosht aabo par uje wɨr õr orar otsapur Porrosht par ɨre. Shɨ otsapur
eyok ɨrhĩch ɨr iich hn otormĩhɨ wɨchɨ aseyte. 15 Uje erze anciano ye olotiis
Porroshtpe hn otsapur par ese uje permo ich eyok ɨrhĩch chukuta ɨre.
Kɨmɨjɨ shiyokõr kuche mɨhnũwo ich Porrosht perdonar ɨre. 16 Heke uje
olak yeẽk shiyokõr mɨhnɨkĩhɨ deshɨbich ich tyenɨj tĩr ɨre par uje sapur
perdon, hn shish olak orarye. Uje ahakõrlo uhulo ɨtsorz hn Porrosht
chukuta olak. Porrosht aap uje ɨr ɨluut om uje orar ich ɨr ukurbo deyo
de pork Porrosht tẽr ɨre hn shiyokõr uje sapur. 17 Uu profeta Elías lɨshɨ
hnakɨrap shɨ ɨtso eyok. Uje orar ich sɨnaha ɨre par uje ye ɨbɨkpe hn ye
ɨbɨkpe nehech tre ãyo hn pehet ĩya. 18 Uje orarponi par uje ɨbɨk hn ɨbɨk.
Heke erze pohɨr nos pohna. Uje terɨhɨ ɨshɨrĩt hn ɨr ee de.

19 Pɨshɨbo watsaklo, uje olak yeẽk saham uje ich ũru hn yet shuu
cheeshpo par uje shiyokõr uje Porrosht ahwoso tata, 20 ich erahalo uje
yeẽk shuu iim erze mɨhnũwo uje shish shiyokõr ich takashɨm wɨchɨ par
uje ye tope hn shuu Porrosht perdonar erze kuche mɨhnũwo uje wɨchɨ
shiyokõr ich kɨhniya.

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

1 Pedro

Pedro ɨshɨm Porrosht aabo õr saludo.

1 1 Yok Pedro. Yok Jesucristo ɨr apóstol. Tichew ana hutɨta par olak
israel oso uje olak Porrosht aabo uje olak dihipo kɨnãho pork
ebuhulo erze hnɨmo uje iiyo otsɨɨ Ponto, Galacia, Capadocia, Asia, hn
Bitinia. Olak owich de poõrc per yesh olak de nãhu ĩrmo. 2 Porrosht uu
eyok Deych chiihla olakkite pork chɨraha wapni uje tyenɨj ye otiislo
Jesus nehe, heke Porrosht ɨchɨbich churhũ olak aho par uje ahakõrlo uje
Jesucristo sahmũr. Uje Jesucristo tooho kruskite ɨr armɨsta noshɨ hn ɨshɨ
olak hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr.

Pedro sehe duhu shish odɨraha uje tyenɨj õr ɨkpo nehe.

Sehe tuu Porrosht shish dosɨr olak hn shish duhu olak aho kɨɨs.
3 Oyeeychãha Porrosht uu eyok ɨrhĩch Jesucristo ɨr Deych pork chuuna
uje eyok losuhlaabo hn sosɨr eyok hn shuu eyok shurhãpo heke shuu
yɨraha uje tyenɨj eyok ɨkpo hn yɨtĩr eyok owich uje de Porrosht ahɨr nehe
pork Jesucristo ɨkponi. 4 Kuche de wahacha poõrc uje Porrosht tɨbey par
uje ɨshɨmɨhɨ olak nehe. Wɨr yelɨj nɨhna ɨre. Nĩhyok uje waresh, hn nĩhyok
uje ɨr kolor noshɨ. 5 Uje ye otiislo Porroshtpe ich wɨchɨ tɨbey olak chĩra
dakɨrbo nehech aachĩhɨlo ahɨr nehe. Olak owich dechɨ. Uje terɨhɨ ĩrmo
uhurc nehe ich Porrosht shuu eychɨmlo olak owɨlo uje de ɨre ahɨr. 6 Uje
ehn olak de nãhu ĩrmo ich shish olak aylpa pork olak owɨlo de wahacha
poõrc, hn uje mɨhnũwo tĩr olak ich shɨ prowa olak ich kɨhniya uje
kɨnãho kɨnãho, per shish tyenɨj olak aylpa. 7 Wɨr shuu ɨmeheeych kɨmɨjɨ
ũru uje ye otiislo Jesuspe o kɨmɨjɨ ye ũrpe shɨ ɨtso uje ochɨbɨte ese oro
jwekɨta ehet par uje oshuu ɨmeheeych kɨmɨjɨ wɨchɨ oro pisht o kɨmɨjɨ ye
wɨchpe. Ye otiislo Jesús ich ma bale je oro. Erze oro pwele sɨhna ɨre. Uje
Jesucristo cheeshpo nehe ich tatɨm olak uje ich om uje ye otiislo ɨrpe hn
shuu olak aylpa hn shuu olak deyo. 8 Ye amlo Jesucristo petɨkni per shish
ahmũrlo ɨre. Ele ahle ye amlo otɨk per ye otiislo ɨrpe heke olak aylpa
nehech ye erahalo uje athɨlo. 9 Shɨ pork ye otiislo Cristope heke olak
owich de Porrosht ahɨr.

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

10 Titɨm olak uje erze profeta poruwo wɨshɨ otatkite uje Porrosht
takashɨm olak par uje shuu olak owich de dahɨr. Wɨr oshuu deyuwo
tɨsĩrkite. Sehe odɨraha ¿je shɨ Porrosht duhu ɨnaapo par uje shuu õr owich
de dahɨr? 11 Cristo Ɨchɨbich de erze profeta õr aho hn shuu otatɨm erze
oso je deeych yet nehe hn oso oloter Cristo hn Cristo Ɨchɨbich shuu otatɨm
õr erze kuche ɨhĩrtso uje tyenɨj tokole nehe. Erze profeta sehe odɨraha
yeẽkpo ese Cristo hn latɨk nehe hn taãcha. 12 Porrosht shuu erze profeta
ochɨraha erze uje otatɨm oso wɨr ye par õr ɨrpe. Erze ɨr ahwoso wɨr par
olak. Porrosht shuu Dechɨbich ihnɨmich, hn ele ahle Porrosht Ɨchɨbich
shuu oso otatɨm olak uje Jesús ɨshɨ olak hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite hn
ye otiislo õr. Erze ahwoso uje otatɨm olak Porrosht ɨr anjele sehe odɨraha
toy.

Porrosht sehe duhu ye oniyokõr uje mɨhnũwo.

13 Titɨm olak. Shish uhu dish olak eyuwo par uje ahakõrlo uje Porrosht
sahmũr. Shɨ anemlo erze uje ich om uje Porrosht ɨshɨmɨhɨ olak uje
Jesucristo cheeshpo nehe. 14 Shɨ ɨtso uje pɨkɨhnint shiyokõr uje deych
hn data otatɨm ɨre ich ahakõrlo uje Porrosht sahmũr, hn ye eeshlopo
ahakõrlo erze olak ɨluu mɨhnũ uje antni ahakõrlo uje ehn yahpaa erahalo
Porrosht petɨkni. 15 Ich nos wɨr erze uje ahakõrlo ich ye ahakõrlo uje
mĩhnɨk pork ese uje chiihla olak par amsahalo par olak ɨr aabo yelɨj
niyokõr uje mĩhnɨk. 16 Porrosht ɨr ahwoso tata ɨm: —Ye ahakõrlo uje
mĩhnɨk pork yok yelɨj tiyokõr uje mĩhnɨk.— 17 Olak uje ebiilo Porrosht on:
—Dii Porrosht,— titɨm olak uje wɨchɨ jwe uje teychɨm oso kɨmɨjɨ oniyokõr
uje mĩhnɨk o kɨmɨjɨ ye oniyokõrpe. Yelɨj duhu oso õr kɨnãho hn duhu
yewo õr kɨnãho. Shish shuu nos õr ɨtsye. Heke uje ehn yesh olak de nãhu
ĩrmo ich olak dihip kɨnãho pork olak owich pisht de Porrosht ahɨr, heke
shish ahakõrlo uje ich om hn atɨlɨlo Porrosht. 18 Erahalo uje Porrosht shuu
moymlo uje ahakõrlo erze olak ɨluu mɨhnũ uje tãra uu olak poruwo wɨshɨ.
Õr ɨluu ye jukur. Par chiyuhu olak shuu ɨtsorz ich ɨshɨ olak hnɨtewɨhɨ
dahɨrkite. Wɨchɨ bahat ye ɨlo erze orope hn plata. Wɨr shɨ taata shɨchish.
19 Shɨ uje Cristo tooho krus eeychkite hn ɨr armɨsta noshɨ wɨchɨ uu bahat
par ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr. Nĩhyok yeẽk pwele chɨbɨte ɨr
armɨsta bahat. Ɨre shɨ ɨtso obejɨt uje ye wopɨkpe hn ye yarĩrsh uje oshuu
par uje oteeychãha Porrosht. 20 Uje ehn yahpaa Porrosht niyokõr ɨrmõkite
ɨchii chiihla Jesús par uje ɨshɨ oso õr hnɨtewɨhɨ dahɨr nehe. Ele ahle
ich yej terɨhɨ ĩrmo uhurc heke Porrosht shuu ɨmeheeych uje Cristo ɨshɨ
olak hnɨtew par uje sosɨr olak. 21 Shɨ uje ye otiislo Cristo heke ye otiislo
Porroshtpe. Wɨchɨ shuu Cristo ɨkponi hn chɨbɨte ma dich. Heke ye otiislo
Porrosht hn shɨ anemlo uje ɨshɨmɨhɨ olak owich uje de ɨre ahɨr.
22 Porrosht ahwoso ich ũru. Uje ahakõrlo uje tata ich erhũlo olak aho
par uje ahmũrlo olak leshɨbo hn par uje ye uhulo olak aho yũhɨrsh. Tyenɨj

enahalo olak par uje ahmũrlo pishye [23] pork olak ich olak shurhãpo. Ye
olak lata hn olak deychpe uje oshuu olak shurhãpo. Wɨr terɨhɨ õr ɨshĩryo
ich otoy. Porrosht ahwoso shuu olak shurhãpo. Wɨr yelɨj nɨhna ɨre. Shish
yakaha. [24] Ɨr ahwoso tata shuu ɨtsorz:

—Nos wɨr oso shɨ õr ɨtso ɨhnemyo. Nos wɨr kuche uje oso otsahmũr wɨr
shɨ ɨtso ɨhnemyo uje pohna. Shɨ pohna hn kako hn kay, [25] per eyok Ɨrhĩch
ɨr ahwoso shish yakaha. Yelɨj nɨhna ɨre.—

Erze Porrosht ahwoso wɨr uje otatɨm olakni shuu amsahalo par olak ɨr
aabo.

2 [1] Nos moymlo erze uje ich mɨhnũwo. Nos moymlo olak ukushiĩ, hn
ye uhu olak aho yũhɨrsh. Moymlo uje abɨtɨlo yewo õr kuche, hn
ye eyehnɨmlo yewo. [2] Uhulo olak ɨlo pɨkɨhnint uje hnii shũrha hn shish
sehe duku lata ɨr ɨsho. Ich uhulo Porrosht ahwoso ɨlpo par uje shish sehe
erahalo ma hn ahakõrlo ma uje Porrosht sahmũr nehech uhurc ich olak
ɨluu ompa [3] pork ich erahaloni uje eyok Ɨrhĩch ich ɨr ɨluu om.

Cristo ich shɨ ɨtso kojach per ɨka.

[4] Ahakõrlo uje eyok Ɨrhĩch sahmũr shɨ ɨtso uje ethĩrlo olak ɨre. Wɨchɨ yelɨj
duhu ɨre kɨnaha. Shɨ ɨtso kojach per ɨre shish ɨka. Hnakɨrbo oshiyokõr pwertɨt
ochĩra kojano yewo per oym ese kojach uje Porrosht chiihla. Par Porrosht
ich wɨchɨ ma bale je erze kojano yewo. [5] Olak ɨtspo pork olak ɨtso kojano per
olak ɨka. Asɨmlo olak Porrosht par uje wɨchɨ shiyokõr lahuch chĩra olak par
uje olak saserdote par eeychãhalo ɨre, pork Jesucristo wɨchɨ uje ɨshɨ olak
hnɨtew heke eeychãhalo Porrosht ɨtso uje Porrosht sahmũr, [6] pork Porrosht
ahwoso tata shuu ɨtsorz: —Yok tɨbɨte kojach ese dɨt Sión. Ese kojach uje tiihla
ich debichpa. Wɨchɨ ma bale par pwertɨt. Erze uje yelɨj olotiis ɨre wɨchɨ yelɨj
duhu opook.— Cristo wɨchɨ uu kojach. [7] Par olak ich bale pork ye otiislo ɨrpe,
per par erze uje otsotiis ɨre ich kɨnaha pork Porrosht ahwoso tata shuu ɨtsorz:
—Erze hnakɨrbo oshiyokõr pwertɨt ochĩra erze kojano per otsɨtak ese kojach
yetkite per ese kojach ich ma bale par ese pwertɨt je erze yewo. Wɨchɨ kojach
ɨtso Cristo.— [8] Hn tata toy ɨm: —Ese kojach shɨ ɨtso uje shuu õr hnɨte hn shuu
õr kay.— Porrosht chɨbɨte uje nos wɨr erze uje ye oniyokõr uje ɨr ahwoso tata
ich tyenɨj shɨ ɨtso uje õr kay. [9] Olak ye olak ɨlo õrpe. Porrosht chiihla olak
par ɨre. Wɨchɨ rey hn shuu amsahalo par saserdote par akashɨmlo oso uhulo
oteeychãha Porrosht. Olak Porrosht aabopo. Olak Porrosht ɨr yɨlo hn wɨchɨ
uu olak yɨnsɨrc. Porrosht nos shiyokõr shuu ɨtsorz par olak par uje atɨmlo oso
erze uje shiyokõrni uje ich ɨhĩrtso. Wɨchɨ chiyuhu olakɨhɨchɨs olak ɨluu shɨ
ɨtso uje olak de dɨhlelta par uje shuu olak ɨluu ich om shɨ ɨtso uje erze luu uje
ich ɨhĩr chihit olak. [10] Tenitkite ye olak Porrosht aabope, per ele ahle ich olak
Porrosht aabo. Tenit Porrosht ye nuunape uje olak losuhlaabo par uje sosɨr
olak, per ele ahle ich chuuna uje olak losuhlaabo hn sosɨr olak pork ɨshɨ olak
hnɨtewɨhɨ dahɨr.

Wɨr tyenɨj oshiyokõr uje Porrosht sahmũr.

11 Pɨshɨbo watsaklo, ẽrlo pahwoso uje titɨm olak. Olak owich de
Porrosht ahɨr heke olak dihipo kɨnãho uje yesh olak de nãhu ĩrmo. Heke
moymlo erze õr eyuwo mɨhnũwo uje sehe duhu ahakõrlo uje mɨhnũwo.
Wɨr shɨ ɨtso uje teye hõr wɨr erze eyuwo om uje Porrosht sehe duhu
ahakõrlo. 12 Shish tyenɨj ahakõrlo uje ich om par uje wɨr oteychɨm
olak erze uje ye odɨraha Porroshtpe. Kɨmɨjɨ otata uje ahakõrlo uje ich
mɨhnũwo, per omo uje ahakõrlo uje ich om ich shɨ otata lekushiĩ, heke
deeych yet nehe uje Porrosht tɨrẽt par sepyẽr õr ich õr ɨre otata uje
ahakõrlo uje ich om hn õr ɨre oshuu Porrosht dich. 13 Titɨm olak. Porrosht
wɨchɨ olak ɨrhĩch hn chɨbɨte uje tyenɨj ahakõrlo uje gobierno wɨmshɨro
otata. Uje õr gobierno pisht tata kuchẽrk ich tyenɨj ahakõrlo. 14 Wɨr õr
ɨtspo erze gobernadore tyenɨj ahakõrlo uje otatɨm olak pork gobierno
chɨbɨte õr par uje otsepyẽr erze uje oshiyokõr mɨhnũwo hn otatɨm erze
uje oshiyokõr uje ich om par uje õr aho kɨɨs. 15 Porrosht sehe duhu
ahakõrlo uje ich om par uje erze uje õr totihlo hn ye odɨraha Porroshtpe
ich ye õr pwele otata uje ahakõrlo mĩhnɨk. 16 Ye olak chɨhɨ erze ley ɨr
hmepe uje Moisés chichewkite, per ye ompe ahakõrlo uje ich mɨhnũwo.
Shɨ ahakõrlo uje ich om pork olak Porrosht ɨr ɨbiyo. 17 Nos atɨlɨlo oso
uhulo ɨtso uje wɨr õr bahluwo. Ahmũrlo Porrosht aabo yewo. Tyenɨj atɨlɨlo
Porrosht hn tyenɨj atɨlɨlo ese gobierno pisht.

Porrosht aabo tyenɨj õr ewenta erze mɨhnũwo uje tĩr õr.

18 Titɨm olak uje olak Porrosht aabo per olak oso õr yɨlo. Tyenɨj atɨlɨlo
olak yɨnsɨro kɨmɨjɨ õr ɨre ich om hn otakashɨm olak o kɨmɨjɨ õr ɨre ich
õr ɨljaabo per shish tyenɨj atɨlɨlo õr. 19 Porrosht sahmũr uje yeẽk ewenta
erze mɨhnũwo uje tĩr ɨre shɨ pork sahmũr Porrosht per ye niyokõrpe
uje mĩhnɨk. 20 Kɨmɨjɨ olepyẽr olak uje ahakõrlo uje ich mĩhnɨk ich olak
ewenta per Porrosht ye tatɨm olak uje ahakõrlo uje ich om. Per kɨmɨjɨ
ahakõrlo uje ich om hn shɨ otsepyẽr olak ich olak ewenta heke Porrosht
tatɨm olak uje ahakõrlo uje ich om. 21 Porrosht chiihla olak par uje
amsahalo par ɨr aabo, heke shish tyenɨj olak ewenta erze kuche mɨhnũwo
uje tĩr olak shɨ ɨtso uje Cristo ewenta erze mɨhnũwo uje tĩr ɨrni par uje
ɨshɨ olak hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr. 22 Cristo yelɨj niyokõr uje mĩhnɨk hn
yelɨj tata dekushiĩ par sehnyẽr oso. 23 Uje ochiyuhu lahwoso mɨhnuwõho
ɨrni par uje oshuu pook ich ye diyuhu lahwoso mɨhnuwõho õrpe par uje
shuu opook. Uje oshuu oshuu dospa ich ye tata latɨk par uje sepyẽr õr
shuu dospa. Shɨ iim erze kuche mɨhnũwo uje oshiyokorĩhɨ ɨre par uje
Porrosht nɨshii. Wɨchɨ jwe uje shish shiyokõr uje ich om heke teychɨm
kɨmɨjɨ oniyokõr uje mĩhnɨk o kɨmɨjɨ ye oniyokõrpe. 24 Nos yiyokõrlo kuche
mɨhnũwo heke eyok hnɨtew de Porrosht ahɨr. Cristo ɨshɨ eyok hnɨtew uje

tooho krus eeych. Uje tooho krus eeych ich shuu ɨtso uje yukwĩya ɨre
hn yɨtɨ par uje ye yiyokõrpe uje ich mɨhnũwo, hn shuu eyok ɨka par uje
yiyokõr uje Porrosht sahmũr. Otsepyẽr Cristo hn oshuu ɨr obɨlo kɨhniya.
Wɨchɨ uu bahat par uje chiyuhu erze kuche mɨhnuwõho olak. 25 Antni shɨ
olak ɨtso obejɨ uje saham nanɨme. Ich ye erahalo uje etĩrlo per ele ahle
ich eeshlopo etĩrlo ese olak Yɨnsɨrc uje tɨbey olak.

Pedro sakɨt erze uje ochiileku.

3 1 Titɨm olak uje olak Porrosht eebe. Tyenɨj ahakõrlo uje olak abich
tatɨm olak par erze olak abiyo uje otsotiis Porrosht ahwoso ich õr
pwele ochɨraha uje ich ũru shɨ pork õr ɨrẽhte oshiyokõr uje ich om hn
omasaha par Porrosht aabo. Heke ye nesita uje tatɨm ɨre 2 pork teychɨm
nerãhta uje wate shiyokõr uje ich om hn uje tola Porrosht. 3 Olak tɨmcher
ye pwele uhulo olak ɨluu ɨhĩrpe shɨ pork arshlo olak akĩre hn aluwalo oro
hn anãhalo olak ɨshuwo uje ich debichpa. 4 Shɨ uje olak ɨluu ich om hn
shish olak aho kɨɨs, heke Porrosht chɨbɨte uje olak ma bale. 5 Antkite uu
tɨmcher poru yesh uje otsahmũr Porrosht shish oshiyokõr oshuu ɨtsorz hn
otola dabiyo 6 shɨ ɨtso waa Sara uje shiyokõr uje Abraham tatɨm ɨre. Tɨbii
dabich ɨm pɨnsɨrc. Olak shɨ olak ɨtso uje olak Sara eebe kɨmɨjɨ ahakõrlo
uje ich om hn ich ye ompe uje atɨlɨlo latɨk. 7 Titɨm olak toy uje olak ɨrẽhte
ode. Tyenɨj akashɨmlo õr hn abeylo õr hn ahmũrlo õr pork ye õr ukurbo
ɨlo olakpe. Porrosht sahmũr õr ɨtso olak. Wɨr õr ɨkɨrĩt de Porrosht ahɨr
shɨ õr ɨtso olak. Kɨmɨjɨ ye ahakõrlo uhulo ɨtsorz ich ye olak eyuwo ɨlyepe
heke ye Porrosht nuntpe uje olak orar.

Pedro sakɨt erze uje kuche mɨhnũwo tĩr õr.

8 Nos titɨm olak uje olak Porrosht aabo. Tyenɨj nos akɨshlo olak eyuwo
hn eenɨlo uje mĩhnɨk tĩr olak yet, hn ahmũrloye hn akashɨmloye. Ye olak
narim olak. 9 Ye eyuhulo olak bahat uje yeẽk shiyokõr mɨhnɨkĩhɨ olak.
Uje yeẽk chiyuhu lahwoso mɨhnuwõho olak ich ye eẽtlo ɨre eyuhulo
olak ahwoso mɨhnuwõho ɨre. Ma om tyenɨj eyuhulo olak ahwoso uje ich
omoho õr pork Porrosht chiihla eyok par uje yiyokõrlo ɨtsorz. Uje yiyokõr
ɨtsorz hn ɨshɨm eyok erze uje ich om 10 pork Porrosht ahwoso tata ɨm:
—Uje yeẽk sehe duhu dekɨrĩt berzak hn shish ehet kɨɨs ich tyenɨj tɨbey
lahwo par uje ye diyuhu lahwoso mɨhnũwo hn tyenɨj tɨbey lahwo toy
par uje ye tata lekushiĩ. 11 Tyenɨj iim uje shiyokõr uje mɨhnũwo par uje
shiyokõr uje ich om. Tyenɨj chukwi erze uje shuu ehet kɨɨs hn ye noym
12 pork eyok ɨrhĩch tɨbey daabo uje oshiyokõr uje ich om hn chunt õr uje
õr orar otsapur ɨre. Per eyok ɨrhĩch teychɨm erze uje shish oshiyokõr uje
mɨhnũwo hn chiyuhu delorɨhɨ õr.—
13 ¿Yeẽkpo shiyokõr mɨhnɨkĩhɨ olak kɨmɨjɨ shish emɨtlo olak par uje
ahakõrlo uje ich om? Nĩhyok. 14 Per kɨmɨjɨ yeẽk niyokõr mɨhnɨkĩhɨ olak

shɨ pork olak Porrosht aabo hn ahakõrlo uje ich om ich Porrosht tyenɨj
takashɨm olak. Ye atɨlɨlo õr, hn ye aslo olak ɨbe. 15 Shɨ tyenɨj uhulo
yakaha uje Cristo wɨchɨ uu olak ɨrhĩch. Shish tyenɨj emɨtlo olak par uje
yeẽk sehe dɨraha ɨnaapo ye otiislo uje olak owich de Porrosht ahɨr ich
erahalo uje tyenɨj atɨmlo õr. 16 Shɨ tyenɨj ye atsɨrãha olak ahwoso par õr
hn tyenɨj atɨlɨlo Porrosht. Shish ahakõrlo uje ich om par uje shish olak
eyuwo tɨsɨr uje ich om. Heke erze uje ochish majamichɨhɨ olak pork olak
ɨluu ich om hn olak Porrosht aabo ich uhurc ich yeẽk shuu opook uje shɨ
otata oshuu ɨtsorz. 17 Kɨmɨjɨ Porrosht duhu erze kuche mɨhnũwo tĩr olak
pork sehe prowa olak ich ma om uje erze kuche mɨhnũwo tĩr olak pork
ahakõrlo uje ich om per ye ompe uje ahakõrlo uje ich mɨhnũwo heke erze
kuche mɨhnũwo tĩr olak.

18 Cristo toni par uje ɨshɨ olak hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr pork ahakõrlo
uje ich mɨhnũwo. Wɨchɨ ich ye toy petɨk nehe par uje ɨshɨpo. Ye niyokõrpe
erze kuche mɨhnũwo per toni par sosɨr erze oso uje oshiyokõr uje
mɨhnũwo. Heke Cristo shuu olak owich de Porrosht ahɨr. Oshuu Jesús
oshuu toy per shɨ ɨr yũhurrza toy mahn ɨr ɨchɨbich shish de heke ɨr ɨkɨrĩt
de. 19 Ɨr ɨchɨbich hno tĩr wahacha uje topo õr ɨchɨbiyo de hn sakɨt õr. Wɨr
shɨ õr ɨtso uje Porrosht chɨbɨte õr karsel ehet pork ye õr pwele otokolpe.

20 Uje ehn Noé lɨshɨ shiyokõr asa pohorrza hn Porrosht ɨyem oso
par uje onɨshii deyuwo per ye oniyokõrpe uje ɨre sahmũr. Heke shɨ õr
arhaabokite uje ye otooho ese kresyent bahlut ehetpe pork shɨ õr osho uje
ode asa pohorrza ehet. 21 Ese kresyentɨt shɨ ɨtso uje otohɨrm olakni pork
ye otiislo Jesuspe par uje shuu olak owich de Porrosht ahɨr. Ese otohɨrm
oso ich ye ɨlo uje otɨsoho awɨtpe par uje ochũrhu õr. Otohɨrm erze oso par
uje otsapur Porrosht par uje churhũ õr eyuwo mɨhnũwo pork Jesucristo
ɨkponi. 22 Cristo hno tĩr poõrc hn sakaha Porrosht waãchta pork wɨchɨ
ich dich. Erze anjele ode Cristo ɨr hme, hn erze õr bahluwo hn erze uje õr
ukurbosh ode ɨr hme toy.

Porrosht shuu õr dɨtuwo par uje otakashɨmye.

4 1 Uje ehn Cristo de nãhu ɨrmõni ich ewenta erze kuche uje tĩr ɨre uje
ich dospa. Tyenɨj uhu olak eyuwo ɨlo ɨre pork uje yeẽk ewenta erze
kuche mɨhnũwo uje tĩr ɨre uje ich dospa ich ye niyokõr uje ich mɨhnũwo
2 par uje ehn yesh sakaha nãhu ĩrmo ich shɨ shiyokõr uje Porrosht sahmũr
hn ye niyokõr uje erze oso yewo oshiyokõr. 3 Uje ehn yahpaa amsahaloni
par olak Porrosht aabo ich shish ahakõrlo mɨhnũwo shɨ ɨtso erze uje ye
odɨraha Porroshtpe. Erze uje ye odɨraha Porroshtpe oshiyokõr nos wɨr
kuche mɨhnũwo ich kɨhniya. Otsahmũr uje shɨ omuhuye ahɨr par uje
oshiyokõr uje mĩhnɨk, hn otsahmũr uje yɨkɨch sẽhi õr. Otakɨsho lawich
oshuu ɨtso uje oshiyokõr õr ahamich par oteyãha tɨmcher, hn shish
oshiyokõr ahamich par uje oshuu yɨkɨch sẽhi õr. Oteeychãha kojano po.

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

Wɨr ich mɨhnũwo pisho. 4 Ele ahle ich ye meylo õrpe par uje ahakõrlo
erze mɨhnũwo uje shish oshiyokõr, heke õr ɨre ochishlabe hn ochiyuhu
lahwoso mɨhnuwõho olak. 5 Je deeych yet nehe hn oyehe Porrosht ɨle
ɨkɨch par otatɨm ɨre erze mɨhnũwo uje oshiyokõrni. Wɨchɨ jwe uje shish
chɨmɨt ɨre. Kɨmɨjɨ yesh õr ɨka hn kɨmɨjɨ otoni ich ɨtsye, tyenɨj sepyẽr õr
nehe. 6 Heke ode uje otsanɨmɨrãha Porrosht ahwosni otatɨm õr hn ode uje
ye olotiispe. Wɨr otoy shɨ ɨtso erze uje otsotiis per erze uje ye olotiispe ich
õr ɨchɨbiyo shish owich om. Shɨ õr ɨchɨbiyo ɨtso Porrosht ɨr ɨkɨrĩt uje yelɨj
nɨhna ɨre.
7 Titɨm olak uje yej Porrosht sɨhna ĩrmo hn nos wɨr kuche, heke shish
tyenɨj emɨtlo olak par uje olak orar. 8 Enahalo olak par uje ye moymlo
uje ahmũrloye pork uje ahmũrloye ich shish olak perdonar erze uje
oshiyokõr mɨhnɨkĩhɨ olak. 9 Shish tyenɨj ahmũrlo uje Porrosht aabo
yewo otekɨrɨhɨ olak hn ye uhulo olak aho diilehet uje ye ahmũrlo õrpe.
10 Titɨm olak. Porrosht shuu olak nohmɨr nohmɨr dɨtuwo par uje kal
nohmɨra pwele shiyokõr uje ɨre sahmũr, heke tyenɨj akashɨmloye uhulo
ɨtsorz par uje tokole uje olak Porrosht ɨbiyo uje ich om. 11 Uje sehe yeẽk
nanɨmɨrãha Porrosht ahwoso ich tyenɨj shuu ɨtso uje Porrosht tata. Kɨmɨjɨ
Porrosht dosɨm olak ukurbo par uje ahakõrlo kuchɨt ich enahalo olak
par uje ahakõrlo pork ye otiislo Jesucristope heke uhulo oso oteeychãha
Porrosht. Sehe tuu nos onahmũr uje Porrosht wɨchɨ uu õr bahlut pisht hn
oteeychãha ɨre par uje wɨchɨ shish tɨbey õr. Ich ɨhĩrtpa kɨmɨjɨ oniyokõr
oduhu ɨlorz.

Shish kuche mɨhnũwo tĩr Porrosht aabo.

12 Pɨshɨbo watsaklo, ye as olak ɨbe uje erze kuche mɨhnũwo doso
pisho tĩr olak. Erze doso ich shɨ ɨtso jwekɨta. Wɨr shɨ tĩr olak par shuu
ɨmeheeych uje ich ũru uje ye otiislo Jesucristope. Erze kuche mɨhnũwo
ye kɨnãhope uje tĩr erze Porrosht aabo yewo. 13 Ich ma om uje olak aylpa
uje erze kuche mɨhnũwo tĩr olak shɨ pork ye otiislo Cristope. Heke uje
ɨre cheeshpo nehe ich olak aylpa hn nos omo uje ɨre ich dichpa. 14 Kɨmɨjɨ
odiyuhu lahwoso mɨhnuwõho olak shɨ pork ye otiislo Cristope ich om par
olak pork Porrosht ɨchɨbich ich dich hn shish de olak aho hn shuu olak
ayla. 15 Ye ompe uje olak yeẽk shuu yet shuu toy heke kuchɨt mĩhnt tĩr
ɨre, hn ich ye ompe uje olak yeẽk tohɨr heke kuchɨt mĩhnt tĩr ɨre, hn ich
ye ompe uje olak yeẽk shiyokõr uje ich mĩhnɨk heke kuchɨt mĩhnt tĩr ɨre,
hn ye ompe uje dale kuche ɨkiyo heke kuchɨt mĩhnt tĩr ɨre. 16 Per kɨmɨjɨ
kuchɨt mĩhnɨk tĩr ɨre shɨ pork wɨchɨ Porrosht aap ich ye ompe uje pook.
Shɨ tyenɨj teeychãha Porrosht par uje shuu ɨre dich pork wɨchɨ ye lotiis
Cristope. 17 Ele ahle ich terɨhɨ ɨshɨrĩt uje Porrosht teychɨm daabo kɨmɨjɨ
oniyokõr uje om o kɨmɨjɨ ye oniyokõrpe. Kɨmɨjɨ Porrosht teychɨm eyok
wap uje yiyokõr om o ye niyokõrpe hn sepyẽr eyok ¿ich duhu ɨnaapo

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

par erze uje ye onahmũrpe uje Jesús ishi õr hnitewihi Porrosht ahirkite?
18 Kimiji Porrosht aabo õr pwele par uje otaachĩhi ir ahir per ich kwestpa
pork shish mihnũwo tĩr õr ¿Porrosht duhu inaapo erze uje oshiyokõr uje
ich mihnũwo hn erze uje otsotiis ire? 19 Heke kimiji Porrosht duhu erze
kuche uje mihnũwo tĩr olak pork sehe niyokorãha olak kuche ich ma
om uje ye moymlo uje ahakõrlo uje ich om hn asimlo olak Porrosht par
uje wichi tibey olak, pork wichi uje shiyokõr eyok hn ir ahwoso shish
yakaha.

Pedro sakit Porrosht aabo õr bahluwo.

5 1 Titim olak uje olak iiyo otsii anciano pork abeylo Porrosht aabo.
Yok anciano toy. Tokomni uje oshiyokõr mihnikĩhi Cristo hn
ochibite krus eeych par uje toohochis. Uje Cristo cheeshpo nehe ich ire
rey hn yok dechi ir ahir. 2 Abeylo Porrosht aabo shi uhulo itso uje oso
otibey obeje. Porrosht ishim olak erze obiyo par uje ahakõrlo. Ahakõrlo
shi pork ahmũrlo hn ye etaklo uje ahakõrlo. Ye ahakõrlo shi pork
ahmũrlo hnote. Enahalo olak uje ahakõrlo. 3 Ye uhu olak ilo õr bahluwo
uje shi ochipa oso per akashimlo õr par uje wir oshiyokõr oshuu itso
olak. 4 Olak shi olak itso erze uje otibey obeje hn Cristo wichi uu olak
bahlut pisht. Uje cheeshpo nehe ich ishim olak ese uje ich ihĩrtpa uje
yelij nihna ire. 5 Shi itso uje erze anciano oshiyokõr uje Cristo tata ich
olak uje olak hnakirbite tyenij ahakõrlo uje erze ilaro otata. Nos wir olak
tyenij akashimloye, hn ye olak narim olak. Porrosht ye nahmũrpe erze
uje onarim ire per takashim erze uje ye onarim irpe. 6 Olak ye olak narim
olak. Porrosht wichi uje tibey olak. Uje terihi uhurc nehe ich Porrosht
uje ukurbo deyo de tyenij shuu olak ma deyo. 7 Erze kuche uje uhu olak
eyuwo tisirĩhi moymihilo par uje shi Porrosht nishii pork wichi tibey
olak. 8 Shish emitlo olak shi itso uje ye omope pork ese olak imehẽt wichi
dyablo. Shiyokõr shi itso ilpiyot uje dirkihi lekitiyo hn yer teyãha labiso
par uje tew. 9 Ye ahakõrlo uje dyablo sahmũr. Ye otiislo Porrosht. Erahalo
uje erze mihnũwo uje tĩr olak wir shi itso uje tĩr olak leshibo uje ode
ĩrmo lekitiyo. 10 Erze kuche mihnũwo uje tĩr olak ich dospa per ye shish
dakaha olak ahirpe. Porrosht nos nishii nehe hn takashim olak hn ishim
olak ukurbo. Porrosht wichi uje shish sahmũr olak hn chiihla olakni par
uje aachĩhilo ir ahir nehe hn ebuhulo pork ye otiislo Jesucristope. 11 Sehe
tuu nos onahmũr uje Porrosht wichi uu õr bahlut pisht par uje wichi
shish tibey õr. Ich ihĩrtpa kimiji oniyokõr oduhu ilorz.

Pedro ishim Porrosht aabo õr saludo.

12 Tichew ana hutita par uje Silvano hnoy ishim olak. Wichi ye lotiis
Jesuspe. Asa hutita uje tichew titim olak ye ahwoso kihniyape par uje
takit olak par uje erahalo uje ich ũru hn ye moymlo erze uje Porrosht

shiyokõr par olak. 13 Porrosht aabo uje ode dɨt Babilonia oshɨm olak
saludo. Wɨr uje Porrosht chiihla õr shɨ ɨtso uje chiihla olakni. Pijɨt Marko
ɨshɨm olak saludo toy. 14 Etɨloye par uje nos ochɨraha uje ahmũrloye. Olak
uje ye otiislo Jesucristope sehe tuu Porrosht shish duhu olak aho kɨis. Ich
ɨhĩrtpa uje ɨtsorz.

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

2 Pedro

Porrosht chiihla daabo.

1 1 Yok Simón Pedro uje tichew ana hutɨta tokosɨm olak. Yok Jesucristo
ɨr yɨlak hn ɨr apóstol. Jesucristo wɨchɨ uu eyok Porrosht uje ɨshɨ eyok
hnɨtewɨhɨ dahɨrkite. Wɨchɨ uje ye duhu yotiis ɨrpe, hn ye duhu otiislo ɨre.
Ye niyokõrpe kɨnaha par olak hn kɨnaha par õryok. 2 Par uje ma erahalo
Porrosht ɨr ɨluu hn ma erahalo eyok Ɨrhĩch Jesucristo ɨr ɨluu ich sehe
shish tuu odosɨr olak hn ma oduhu olak aho kɨɨs.
3 Chĩra dakɨrbo ich nos ɨshɨm eyok uje eyok nesita par ese ɨkɨrĩt uje
yelɨj nɨhna ɨre hn par uje yuhu eyok ɨluu ɨtso ɨre. Shɨ pork yɨraha ɨre
uje chiihla eyok, heke ɨshɨm eyok shuu ɨtsorz. Wɨchɨ chiihla eyok par
uje yuhu ɨre ma dich. 4 Shɨ pork yuhu ɨre ma dich ich chɨbɨte lahwoso
uje ich ɨhĩrts pisho par uje olak pwele moymlo erze kuche mɨhnũwo uje
oso oshiyokorĩhɨ nãhu ĩrmo. Oshiyokõr kuche mɨhnũwo pork otsahmũr.
Ich uhurc nehe ich olak ɨluu om shɨ ɨtso Porrosht ɨr ɨluu. 5 Porrosht
tyenɨj shiyokõr ɨtsorz par olak pork ye otiislo ɨre heke enaha olak par
uje ahakõrlo om. Enaha olak toy par uje erahalo uje Porrosht ahwoso
tata. 6 Hn enaha olak par uje ahakõrlo uje Porrosht ahwoso tata hn ye
ahakõrlo kuche mɨhnũwo. Enaha olak par uje nos olak ewenta erze
kuche mɨhnũwo uje tĩr olak. Enaha olak toy par uje ahmũrlo Porrosht.
7 Enaha olak par uje ahmũrlo Porrosht aabo yewo, hn enaha olak par uje
nos ahmũrlo oso yewo. 8 Kɨmɨjɨ ye ahakõrlo erze uje titɨm olakɨke ich ye
olak jukur, per kɨmɨjɨ shish ahakõrlo ich ahakõrlo om pork erahalopa
eyok Ɨrhĩch Jesucristo ɨr ɨluu. 9 Kɨmɨjɨ ye yeẽk niyokõr uje ɨtsorz ich wɨchɨ
shɨ ɨtso uje olɨbɨk o kɨmɨjɨ ɨle pata, heke chɨkey uje Jesús perdonar erze
kuche mɨhnũwo uje shiyokõrni. 10 Pɨshɨbo watsaklo, par uje ye tokolɨhɨ
olak yeẽk ɨlorz ich tyenɨj ahakõrlo ɨtso uje titɨm olakloko par uje uhulo
ɨmeheeych uje ich ũru uje Porrosht chiihla olak. Kɨmɨjɨ ahakõrlo uhulo
ɨtsorz ich ye eeshlo ahakõrlo mɨhnũwo uje ye Porrosht nahmũrpe.
11 Ɨmeheeych uje olak Porrosht aabo heke deeych yet nehe ich shɨ ɨtso
uje otsɨtsẽr pwert uhurrza oshuu ɨsahapa par uje amsahalo ehet etĩrlo
ese owich uje eyok Ɨrhĩch Jesucristo tyenɨj tɨbey Porrosht aabohochɨs

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

nehe. Wɨchɨ shish tɨbey õr. Yelɨj nɨhna ɨre. Wɨchɨ uje ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ
Porrosht ahɨrkite.
12 Heke sehe shish tuu olak eyucha uje yesh titɨm olak. Osdeyo
uje entloni, hn ahakõrlo hn erahalo uje erze ich ũru. 13 Uje ehn yesh
yok ɨkaha nãhu ĩrmo ich tɨbɨte uje ma om tuu olak eyuchapo uje
oshiyokorãha olak par uje ye ekeylo. 14 Tɨkɨraha uje ich yej terɨhɨ pɨshɨrĩt
par uje tɨkɨtɨ heke tyenɨj oshuu yok oshuu tɨkɨtɨ shɨ ɨtso uje eyok Ɨrhĩch
Jesucristo tatɨm yokni. 15 Tichew ana hutɨta par uje titɨm olak erze
pahwoso. Heke uje tɨkɨtɨ nehe ich shish erahalo ahnũwo pahwoso uje
titɨm olakɨke.
16 Erze uje tiyokorãha olak hn erze uje apóstole yewo oshiyokorãha
olak oshuu erahalo uje eyok Ɨrhĩch Jesucristo ɨr ukurbo de, hn tyenɨj
cheeshpo nehe. Erze ɨr ahwoso ye monɨhnepe uje shɨ otata. Ye shɨ õryok
eyuwo tɨsĩrpe hn oyitɨm olak. Wɨr ich ũru. Yok hn erze apóstole yewo
oyumoni uje Jesús hũre. 17 Oyunt Porrosht uje narim Jesús. Tata ɨm: —
Wɨchɨ uu yok pijɨt pisht. Tahmũrpa uje shiyokõr.— 18 Õryok oyunt erze
ɨr ahwoso uje tãra poõrc pork õryok dechɨ Cristo ahɨr kojach eeych uje
ɨr Deych keytkẽr. 19 Heke Porrosht shuu yakaha erze ahwoso uje profeta
poruwo wɨshɨ otatkite. Tyenɨj ẽrlo pahwoso uje titɨm olak. Erze profeta
õr ahwoso shɨ ɨtso nampyont uje hũre chihit ese owich uje ich dɨhlelpa
nehech deychole hn porrzeebcha bahluta tokole shɨ ɨtso uje chihit olak
aho. Shɨ tɨteẽta uje shuu erahalo kuche nehech Cristo cheeshpo nehe ich
erahalopa. 20 Ahnũwo ahwoso uje tyenɨj titɨm olak ich tyenɨj erahalo.
Nĩhyok uje yeẽk shuu deyuwo tɨsĩr hn chichew Porrosht ahwoso shuu
ɨtsorz, 21 heke ich nĩhyok profeta uje shɨ tata lahwosni. Shɨ otatni uje
Porrosht Ɨchɨbich tatɨm õr uje Porrosht tata.

Oso ode nehe uje õr prowa otsehnyẽr Porrosht aabo.

2 1 Titɨm olak uje oso odekite uje ochii ɨr profetɨhɨ ese israel oso õr
hnɨmich per wɨr ye profetpe. Je deeych yet nehe hn oso ode uje
otsanɨmɨrãha Porrosht ahwosoho olak ehet per wɨr shɨ otata uje tãra
õr eyuwo. Õr ahwoso shuu oso ochɨbɨte uje ye otĩr urhuta bahluta ehet
nehe per ye ũrpe. Ye oduhu deyuwo ɨmeheeychpe uje oshiyokorãha olak
nehech uhurc ich otsata eyok Ɨrhĩch Jesucristo uje ɨshɨ õr hnɨtewkite heke
Porrosht tyenɨj sepyẽr õr shɨchish ich shuu dospa. 2 Ich okɨhniya uje ye
olotiis õr petɨk nehe hn otseẽt õr. Oshiyokõr mɨhnɨkĩhɨ tɨmcher oshuu õr
ɨluu ɨtso õr. Heke oshuu oso yewo ochish majamichɨhɨ Porrosht ahwoso
uje ich ũru. 3 Wɨr shɨ otsahmũr hnote heke oshiyokorãha olak erze
ahwoso uje ye ũrpe par uje oshuu asɨmlo õr hnote. Osdeyo uje Porrosht
chɨbɨte par uje sepyẽr õr nehe hn tyenɨj yakaha.
4 Porrosht ye perdonar erze anjele petɨkkite uje oshiyokõr mɨhnũwo.
Tãra õr chɨbɨte õr ese jotsɨt uje ich yakpa hn iim orĩhɨchɨs asa dɨhlelta

ehet. Shɨ oyem uje sepyẽr õr nehe. 5 Hn ɨtspo Porrosht ye perdonar erze
oso petɨkkite uje ehn ode nãhu ĩrmo uje ehn Noé de. Shuu kresyent bahlut
tɨrẽtkite par uje sɨhna erze oso uje ye onahmũr Porroshtpe. Noé nos tatɨm
oso uje tyenɨj oshiyokõr uje Porrosht sahmũr, per ye onahmũrpe, heke
Porrosht shɨ takashɨm ɨre hn erze õr syete uje õya ɨre, heke ye otope. 6 Hn
ɨtso erze oso uje odebuhu erze duwo Sodoma hn Gomorra, Porrosht sɨhna
õrkite hn sẽru erze õr duwo nehech piitsak. Shiyokõr shuu ɨtsorzkite par
uje oso uje ye onahmũr Porrosht ochɨraha uje Porrosht tyenɨj sepyẽr õr
ich dospa. 7 Porrosht chiyuhu Lotɨhɨ ese dɨt Sodoma ehetkite uje oso ode
uje õr ɨluu mɨhnũ. Ese Lot ich ɨluuta om per ich sɨtak wɨr õr ɨluu. Shish
oshiyokõr uje mɨhnũwo heke ye duhu Lot lɨshɨ ehet kɨɨspe. 8 Debuhu wɨr
õr ehet hn kal deeych umo erze mɨhnũwo uje wɨr oshiyokõr hn chunt
erze mɨhnũwo uje otata. Wɨr shuu ɨre dosdarak. 9 Heke ich ɨmeheeych
uje eyok ɨrhĩch chɨrahapa sosɨr erze uje otsahmũr ɨre par uje ye oniyokõr
erze kuche mɨhnũwo uje yewo sehe oduhu Porrosht aabo oniyokõr. Hn
chɨraha toy tɨbey erze uje oshiyokõr uje mɨhnũwo nehech terɨhɨ ɨshɨrĩt par
sepyẽr õr. 10 Ese deeych uje Porrosht sepyẽr õr ich yarhakpa par erze uje
shɨ omuhuye ahɨr par uje oshiyokõr mɨhnuwõhoye. Tyenɨj Porrosht sepyẽr
õr ich shuu dospa. Erze oso ye otolpe erze õr bahluwo. Ye otola latɨk.
Ochinehnɨm erze uje ode poõrc uje õr ukurbo deyo de hn ye otola õrpe.
11 Erze anjele ma õr ukurbosh per ye oniyokõrpe oduhu ɨlorz. Yelɨj
otatehe eyok ɨrhĩch ɨle ɨkɨch uje yewo õr ɨluu mɨhnũ. 12 Erze hnakɨrbo
oshiyokorãha olak nehe erze uje ye ũrpe. Otata lahwoso mɨhnũwo erze
uje hnii õr ɨre ye odɨrehepe. Oshiyokõr erze uje ich mɨhnũwo hn erze
kuche mɨhnũwo tyenɨj cheeshɨ tĩr õr hn sɨhna õr. Wɨr shɨ õr ɨtso loshɨpo.
Ye õr eyuwĩrsh. Ye õr eyuwo tɨsĩrpe uje oshiyokõr kuche. Wɨr shɨ õr
ɨtso loshɨpo uje shũrha shɨ par uje yeẽk pwele shiyeru hn shuu shuu
toy. 13 Oshiyokõr mɨhnɨkĩhɨ yewo hn wɨr oshiyokõr mɨhnɨkĩhɨ õrpo. Uje
deeych ich otsahmũr pishɨ erze õr ahmiyo uje oshiyokõr. Otɨrẽt otĩr olak
ahamich toy per ich ye ompe pork wɨr õr ɨluu mɨhnũ. Uje odechɨ ich shɨ
ɨtso mansha uje de õr nerpta. Uje odechɨ olak ahamich owich ich õr aylpa
pork otsehnyẽr olak oshuu ebɨtɨlo uje ich õr ɨluu om. 14 Otsahmũrpa uje
oteychɨm tɨmcher hn opota õr shɨ par uje sehe otorãha õr. Yelɨj patɨm õr
uje oshiyokõr oshuu ɨtsorz. Otsehnyẽr Porrosht aabo uje hnii ochɨraha
Porrosht ahwoso oshuu oshiyokõr uje mɨhnũwo. Ich yakaha õr uje
opota kuche. Porrosht chɨbɨte lahwoso uje tyenɨj chɨmchaha õr urhuta
bahluta ehet nehe. 15 Erze uje otsehnyẽr õr ich oym Porrosht ɨjɨch par uje
oshiyokõr kɨnaha. Oshiyokõr ɨtso uje uu profeta Balaam lɨshɨ shiyokõrkite.
Ese Balaam wɨchɨ ɨr deych iich otsɨɨ Beor. Balaam ich sahmũr pishɨ uje
shiyokõr uje mɨhnũwo par uje serz hnote. 16 Porrosht shuu asa borkɨta
chiilehet keytkẽr Balaam uje shiyokõr uje mĩhnɨk, hn sontew ese profeta
uje sehe niyokõr uje mĩhnɨk shɨ ɨtso uje wɨchɨ totihla.

17 Erze hnakɨrbo uje otsanɨmɨrãha ahwoso uje ye jukurpe wɨr shɨ õr ɨtso
jotse uje ye awɨt chɨhɨ ehetpe. Shɨ õr ɨtso ukuhur uje shɨ myent hnoy par
uje ye ɨbɨkpe. Porrosht chɨbɨte owich shɨ par õr ɨre wahacha uut pisht uje
ich dɨhlelpa. 18 Uje õr ɨre ochiilehet ich otsɨhnew lahwoso par onarim ɨre
per ye jukur. Wɨr otsehnyẽr erze uje yesh omasaha par Porrosht aabo uje
antni shish oshiyokõr erze kuche mɨhnũwo shɨ ɨtso oso yewo. Wɨr oshuu
oshiyokõr erze mɨhnũwo toy uje antni oshiyokõr. 19 Otatɨm õr uje ye
latɨkɨsh uje oshiyokõr erze mɨhnũwo per ye ũrpe. Erze kuche mɨhnũwo ye
duhu õr librepe. Erze kuche mɨhnũwo shɨ masaha ɨtso õr yɨnsɨro pork ich
yakaha õr pork erze kuche mɨhnũwo uje yakaha oso wɨr uu õr yɨnsɨro.
20 Uje ochɨraha uje eyok ɨrhĩch Jesucristo ɨshɨ õr hnɨtewkite ich oym erze
kuche mɨhnũwo uje de ĩrmo. Kɨmɨjɨ odeeshpo oniyokõr erze mɨhnũwo
uje oymkite nehech uhurc ich yakaha õr heke ich uhurc ich õr ma ɨluu
mɨhnũ. Ye ɨlo uje wap petɨkni. 21 Ma om kɨrẽhe ye onunt uje tyenɨj shɨ ye
olotiis Cristo par uje omasaha par Porrosht aabo je uje ochuntni hn oym
ocheeshpo oshiyokõr erze mɨhnũwo. 22 Shɨ õr ɨtso erze ahwoso uje ich ũru
uje oso otata. Shɨ õr ɨtso pohoch uje pwey hn cheeshpo tew lapweych. Shɨ
õr ɨtspo poohle uje ochũrhu hn cheeshpo tabɨtehe katuta.

Eyok ɨrhĩch tyenɨj cheeshpo nehe.

3 1 Pɨshɨbo watsaklo, tichew ana hutɨta yatapo. Ich otiyer uje tichew
tokosɨm olak par uje uhu olak eyuwo tɨsĩr. Sehe ye tuu olak
koswãha, 2 hn sehe tuu olak eyucha uu Porrosht ɨr profeta poruwo wɨshɨ
õr ahwoso hn olak eyucha uu eyok ɨrhĩch ɨr ahwoso toy uje erze apóstole
yewo oshiyokorãha olak uje Jesucristo ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ Porrosht
ahɨrkite. 3 Wap sehe tuu erahalo uje deeych yet nehe uje yej terɨhɨ ĩrmo
uhurc hn oso ode uje ochiyuhu lahwoso uje shɨ õr ɨre otsahmũr par uje
oloter yewo. Shɨ oshiyokõr erze mɨhnũwo uje õr ɨre otsahmũr. 4 Wɨr otata
otsɨɨ: —¿Jesús chɨhɨ ɨraãpo? Chɨbɨte lahwoso uje tyenɨj cheeshpo per
ye deeshpope. Nehech eyok deyo wɨshɨ otoni hn ye taãchpe nehech ele
ahle. Uje ehn ĩrmo tenitkite nehech ele ahle shish ɨtsye.— 5 Erze oso ye
onahmũr odɨrehepe heke ochɨkey uje Porrosht chiilehetkite hn poõrc
tokole hn ĩrmo de hn hnɨmich tokolɨhɨ awɨt uut hn shuu awɨt pɨt tĩr poõrc
hn pɨt sakaha hnɨmich. 6 Porrosht chĩra ese awɨt shuu kresyent bahlut
tɨrẽt par uje nos sɨhna oso uje ode nãhu ɨrmõkite. 7 Porrosht chɨbɨte
lahwoso par uje terɨhɨ ese deeych nehe ich shɨ chiilehet hn jwekɨta sɨhna
poõrc hn sɨhna hnɨmich hn sepyẽr erze oso uje ye onahmũr ɨrpe hn
chɨmchaha õr urhuta bahluta ehet.
8 Pɨshɨbo watsaklo, ye ekeylo. Par eyok ɨrhĩch uu deeych nohmet shɨ
ɨtso mil ãyo hn mil ãyo shɨ ɨtso deeych nohmet. 9 Oso ode uje otata uje
eyok ɨrhĩch iyehi lahwoso pork ye niyokõr shɨchishpe uje ɨre tata, per
eyoklo ɨrhĩch yelɨj sehi lahwoso. Shɨ hneta oso pork ye nahmũr uje yeẽk

tĩr urhuta bahluta ehet nehe. Shɨ sehe duhu nos õr eyuwo tɨsɨrĩhɨ Cristo
uje ich ũru, ye onimehipe hn ye olotiis ɨrpe. 10 Per ye latɨk dɨraha eyok
ɨrhĩch ɨr ɨshɨrĩt shɨ ɨtso echɨkɨt uje taachĩhɨ dɨhlak hn ye latɨk dɨraha. Shɨ
ich ihyokõrak dich uje ɨre sɨhna poõrc chĩra jwekɨta hn erze kuche uje
dechɨ hn sɨhna hnɨmich toy. Nos wɨr kuche uje oso oshiyokõr nos sẽru.
11 Ich ma om uje ahakõrlo uje Porrosht sahmũr hn eeychãhalo ɨre pork
ɨre tyenɨj nos sɨhna erze kuche shuu ɨtsorz nehe. 12 Uje ehn anemlo ese
deeych nehe ich ahakõrlo uje ɨre sahmũr par uje uhulo cheeshɨ shɨchish.
Uje terɨhɨ ese ɨshɨrĩt ich Porrosht sɨhna poõrc hn sɨhna hnɨmich chĩra
jwekɨta. 13 Porrosht chɨbɨte lahwoso uje tyenɨj shiyokõr poõrc hn shiyokõr
hnɨmich ahlo heke shɨ yiyemlo erze ahlo uje mĩhnɨk nihyokõhochɨs.
14 Pɨshɨbo watsaklo, uje ehn yesh anemlo ĩrmo ahle ich enahalo
olak par uje ye ahakõrlo uje mɨhnũwo. Heke uje Cristo cheeshpo nehe
ich nĩhyok olak kuche mɨhnũwo, hn shɨ olak aho kɨɨsɨhɨ ɨr ɨle ɨkɨch.
15 Ye ekeylo uje eyok ɨrhĩch yesh hneta oso par uje omasaha par ɨr
aabo. Porrosht ɨshɨm eyok leshɨbich Pablo eyuwoni hn shuu chichew
lahwoso 16 uje tata ɨtso uje tichew. Nos wɨr erze ɨr hute uje chichewni
tata ɨtso yok uje tiita uje Cristo cheeshpo nehe. Ɨr ahwoso yewo de uje
ich kwestpa par uje ochɨraha. Erze oso uje ye odɨraha latɨk hn erze
uje yerɨj odɨrahapa Porrosht ahwoso oshuu Pablo ɨr ahwoso poshɨk par
uje oshiyokõr uje õr ɨre otsahmũr. Wɨr oshuu Porrosht ɨr ahwoso yewo
poshɨk toy per uje oshiyokõr oshuu ɨtsorz ich shɨ sehe oduhu Porrosht
nɨhna õr ɨre nehe. 17 Pɨshɨbo watsaklo, uje ehn ye wɨr otaãcha ich titɨm
olak wap par uje erahalo. Abeylshɨp olak par uje ye onehnyẽr olak hn
oduhu olak koswãha. Wɨr õr ɨluu mɨhnũ. 18 Ma om uje erahalo ma eyoklo
ɨrhĩch Jesucristo par uje ma takashɨm olak. Wɨchɨ uje ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ
Porrosht ahɨrkite. Ele deeych ich sehe tuu nos oso onahmũr uje Porrosht
wɨchɨ uu õr bahlut pisht hn shish ɨtsorz. Ich ɨhĩrtpa kɨmɨjɨ oniyokõr
oduhu ɨlorz.

1 Juan

Cristo pwele ɨshɨm oso õr ɨkɨrĩt uje yelɨj nɨhna ɨre.

1 1 Tichew ana hutɨta par tokosɨm olak titɨm olak Jesucristo. Uje ehn yahpaa
ĩrmo chɨhɨkite ɨchii ɨre shish de. Uje ehn de nãhu ĩrmo ich oyunt uje ɨre
tata, hn oyumo pishɨ ɨre, hn oyakɨhɨr ɨr toy. Wɨchɨ uje tata lahwoso uje ich ũru
hn pwele ɨshɨm oso õr ɨkɨrĩt uje yelɨj nɨhna ɨre. 2 Ɨre de nãhu ɨrmõkite hn õryok
oyumo heke oyɨraha hn oyitɨm olak uje Jesús wɨchɨ uje yelɨj nɨhna ɨre. Ɨre shish
de Porrosht ahɨrkite per shuu tɨrẽt heke oyumo ɨre, 3 hn oyanɨmɨrãha oyitɨm olak
uje oyumo Jesucristoni hn oyunt uje tata par uje olak aho kɨɨsɨhɨ õryok, hn õryok
aho kɨɨsɨhɨ eyok Deych Porrosht hn ɨr Ijɨt Jesucristo, heke olak aho kɨɨsɨhɨ õr toy.
4 Oyichew ana hutɨta oyosɨm olak par uje uhu olak aho ma kɨɨs ɨtso õryok.

Porrosht hũre shɨ ɨtso luu.

5 Titɨm olak erze ahwoso uje Jesucristo tatɨm oryõkni. Tatɨm õryok uje
Porrosht hũre shɨ ɨtso luu. Nĩhyok dɨhlele de ɨre ahɨr hni pɨkaap. 6 Uje yiita uje
eyok owich omɨhɨ Porrosht per shish yiyokõrlo uje mĩhnɨk shɨ ɨtso uje yɨrkɨhɨ
dɨhlelta ehet ich shɨ yiita eyok ukushiĩ. 7 Per uje yiyokõrlo uje Porrosht sahmũr
ich shɨ ɨtso uje luu chihit eyok pork shuu yɨraha uje ich ũru. Porrosht hũre shɨ
ɨtso uje luu chihit, heke uje yiyokõr uje Porrosht sahmũr ich eyok aho kɨɨsɨhɨ ɨre
hn eyok aho kɨɨsɨhɨ eyok leshɨbo pork uje ɨr ijɨt Jesús tokite ich ɨr armɨsta noshɨ
hn nos ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr hn nos perdonar erze mɨhnũwo uje
yiyokõrlo. 8 Kɨmɨjɨ yiitɨlo uje yelɨj yiyokõrlo uje mĩhnɨk uje Porrosht ye nahmũrpe
ich shɨ yehnyẽrlo eyok hn ye yiitɨlope uje ich ũru. 9 Per uje yitɨmlo Porrosht uje
yiyokõrlo uje mĩhnɨk ich ɨre perdonar eyok erze kuche mɨhnũwo uje yiyokõrlo
uje ɨre ye nahmũrpe. Yɨrahalo uje Porrosht yelɨj seyhi lahwoso. Wɨchɨ jwe uje
shish shiyokõr uje ich om heke nos churhũ erze kuche mɨhnũwo uje de eyok
aho. 10 Kɨmɨjɨ yiitɨlo uje yelɨj yiyokõrlo uje mĩhnɨk uje Porrosht ye nahmũrpe, ich
yuhulo Porrosht kushĩyak. Ye yahmũr uje ɨr ahwoso tata.

Jesús sapur Porrosht par sosɨr eyok.

2 1 Pɨshɨbo watsaklo, tahmũr olak heke shɨ olak ɨtso pijo. Tichew ana
hutɨta tokosɨm olak par uje ye ahakõrlo uje mĩhnɨk uje ye Porrosht

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

nahmũrpe. Per kɨmɨjɨ eyok yeẽk niyokõr uje mĩhnɨk ich Jesucristo de
par sosɨr ɨre. Sapur ɨr Deych par ese uje shiyokõr mĩhnɨk. Wɨchɨ shish
shiyokõr uje ich om. 2 Wɨchɨ uje ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr. Ye
doshɨpe shɨ par eyok, ɨshɨ par nos wɨr oso toy uje ode nãhu ĩrmo.
3 Kɨmɨjɨ yiyokõrlo uje ɨre ahwoso tata ich yɨrahalo uje ich ũru uje eyok
ɨr aabo. 4 Per kɨmɨjɨ yeẽk tata uje ɨre Porrosht aap hn ye niyokõrpe uje
Porrosht ahwoso tata ich wɨchɨ shɨ kushĩyak. Porrosht ahwoso ich ũru,
per wɨchɨ ye nahmũrpe. 5 Uje yeẽk niyokõr uje Porrosht ahwoso tata ich
ɨmeheeych uje ich ũru uje wɨchɨ sahmũr Porrosht, heke yɨraha uje eyok
aho kɨisɨhɨ Porrosht yuhu ɨtsorz. 6 Kɨmɨjɨ yeẽk tata uje ɨre de Porrosht ich
tyenɨj shiyokõr shuu deluuta ɨtso Jesucristo ɨr ɨluuta.

Porrosht sehe duhu oniyokõr kuche ahlo.

7 Pɨshɨbo watsaklo, ahnũwo pahwoso uje tɨtɨm olak par uje ahmũrloye
wɨr ye ahwoso ahlope. Nãhu uje tenitkite ɨchii entlo. 8 Erze uje tichew
tɨbɨte ana hutɨta tokosɨm olak nãhu ahwoso ich ma ɨmeheeych heke ɨtso
uje ahlopo. Ahnũwo ich ũru pork Cristo shiyokorãha oso tatɨm õr uje ich
ahlo shuu ɨtsorz. Hn ich ũru par olak pork ahmũrloye pork amsahalo par
olak Porrosht aabo. Nãhu ahwoso ich shɨ ɨtso ahlo par olak pork ɨchii
atokolɨhɨlo dɨhlelta ehet hn luu chihit olak hn shuu erahalo uje ich ũru.
9 Kɨmɨjɨ yeẽk tata uje ɨre Porrosht aap hn tata uje luu chihit ɨre per sɨtak
leshɨbo ich ye luu chihit ɨrpe. Wɨchɨ yesh de dɨhlelta ehet. 10 Per ese uje
sahmũr leshɨbo shish luu chihit ɨre hn nĩhyok kuche uje de wɨchɨ ehet par
uje shuu shiyokõr uje mĩhnɨk. 11 Per ese uje sɨtak leshɨbo shɨ ɨtso uje shish
dechɨ dɨhlelta hn dɨrkɨhɨ ehet. Ye dɨraha uje tĩr, pork asa dɨhlelta shuu
ɨtso uje wɨchɨ olɨbɨk.
12 Pɨshɨbo watsaklo, tichew ana hutɨta tokosɨm olak. Shɨ olak ɨtso pijo
pork Jesucristo ɨshɨ eyok hnɨtewkite heke Porrosht perdonar olak erze
kuche mɨhnũwo uje ahakõrlo uje ɨre ye nahmũrpe. 13 Tichew ana hutɨta
tokosɨm olak uje olak ɨlaro pork erahalo Cristo uje dekite ehn yahpaa
ĩrmo chɨhɨpe. Tichew ana hutɨta par tokosɨm olak uje yahpaa olak ɨlarope
pork erzlo Satanasni hn atokolɨhɨlo ɨr hme. Pɨshɨbo watsaklo, tichew
ana hutɨta tokosɨm olak pork olak shɨ olak ɨtso pijo. Erahalo Porrosht
uu eyok Deych. 14 Tichew ana hutɨta tokosɨm olak uje olak ɨlaro pork
erahalo Cristo uje dekite ehn yahpaa ĩrmo chɨhɨpe. Tichew ana hutɨta
tokosɨm olak uje yahpaa olak ɨlarope pork olak ukurbo de hn olak eyuwo
chishew Porrosht ahwoso. Erzlo ese Satanasni hn atokolɨhɨlo ɨr hme.
15 Tyenɨj ye ahmũrlo erze mɨhnũwo uje de nãhu ĩrmo hn ye ahmũrlo erze
kuche uje de nãhu ĩrmo. Yeẽk uje sahmũr erze ich ye nahmũr Porrosht
uu eyok Deychpe 16 pork erze uje otsahmũr nãhu ĩrmo wɨr õr ɨluu
ɨtsorz. Otsahmũr oshiyokõr erze mɨhnũwo uje oshuu deyuwo chishew
hn oteychɨm erze kuche mɨhnũwo uje de nãhu ĩrmo, hn sehe oniyokõr

hn onarim ɨre. Erze õr ɨluu ye tãra Porroshtpe. Shɨ de nãhu ĩrmo 17per
ahnũwo ĩrmo tyenɨj Porrosht sɨhna nehe. Nos wɨr kuche mɨhnũwo uje oso
otsahmũr oshiyokorĩhɨ nãhu ĩrmo nos sɨhna. Shɨ erze uje shish oshiyokõr
uje Porrosht sahmũr wɨr uje shish õr ɨka.

Ahwoso de uje ich ũru hn de uje ye ũrpe.

18 Pɨshɨbo watsaklo, tahmũr olak heke shɨ olak ɨtso pijo. Entloni uje
tyenɨj yeẽk taãcha nehe uje wɨchɨ Cristo ɨmãha uje iich otsɨɨ anticristo.
Ele ahle ich oso ode ich okɨhniya uje wɨr Cristo ɨr ɨmãho, heke yɨrahalo
uje ich yej terɨhɨ ĩrmo uhurc. 19 Wap oshuu ɨre ɨtso uje õr Porrosht aabo
per oym eyok pork nos wɨr õr ɨre ye õr Porrosht aabope. Kɨmɨjɨ wɨr
Porrosht aabo ich shish õya eyoklo per uje oym eyok ich shuu ɨmeheeych
uje wɨr ye Porrosht aabope.
20 Olak ye olak ɨlo õrpe pork Porrosht shuu Dechɨbich masaha olak aho
heke nos erahalo uje ich ũru. 21 Shɨ tichew hn tokosɨm olak ana hutɨta
pork erahalo uje ich ũru, hn erahalo uje erze uje ich ũru yelɨj kushĩyak.
22 Yeẽk uje tata uje Jesús ye Cristope wɨchɨ kushĩyak. Wɨchɨ Cristo ɨmãha.
Sata Porrosht uu eyok Deych hn sata ɨr ɨjɨt Jesucristo. 23 Nos wɨr erze uje
otsata Jesucristo wɨr ye õr aho kɨɨsɨhɨ Porroshtpe uu eyok Deych. Per
kɨmɨjɨ yeẽk tata uje Jesús wɨchɨ Cristo uje ɨshɨ ɨr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr
wɨchɨ ɨr ehet kɨɨsɨhɨ Cristo hn ehet kɨɨsɨhɨ eyok Deych Porrosht toy.
24 Ye moymlo erze ahwoso uje oshiyokorãha olak wapni. Kɨmɨjɨ ye
moymlo erze uje entloni uhulo ɨtsorz ich shish olak de Jesús hn shish
olak de eyok Deych Porrosht. 25 Heke Jesús chɨbɨte lahwosni par uje ɨshɨm
eyok ɨkɨrĩt uje yelɨj nɨhna ɨre.
26 Tichew tɨbɨte ana hutɨta par tuu erahalo uje ode uje sehe onehnyẽr
olak 27per Porrosht ɨshɨm olak Dechɨbich par uje debuhu olak aho hn
shuu erahalo uje ich ũru, heke ye nesita uje yeẽk shiyokorãha olak. Shɨ
Porrosht Ɨchɨbich nos shiyokorãha olak kuche uje ich ũru, ye kushĩyakpe.
Uhu olak aho kɨɨsɨhɨ Cristo shɨ ɨtso uje Porrosht Ɨchɨbich shiyokorãha
olak.
28 Olak shɨ olak ɨtso pijo. Shish uhu olak aho kɨɨsɨhɨ Cristo, heke uje
taãcha nehe ich eyok aho kɨɨsɨhɨ ɨre ɨle ɨkɨch hn ye yɨpooklope par uje
sehe yakɨs eyok. 29 Erahalo uje Jesucristo ɨr ɨluu shish om, heke erahalo
uje ich ũru uje nos wɨr uje õr ɨluu om wɨr Porrosht aabo.

Porrosht sahmũr pishɨ daabo.

3 1 Hmeychɨmlo, ich Porrosht uu eyok Deych sahmũr pishɨ eyoklo
heke tata uje eyok ɨr aabo. Ich ũru uje eyok ɨr aabo. Erze uje ye õr
Porrosht aabope ye odɨraha uje eyok Porrosht aabo pork wɨr ye odɨraha
Porroshtpe. 2 Pɨshɨbo watsaklo, ele ahle ich eyoklo Porrosht ɨr aabo.
Deeych yet nehe hn Porrosht shuu eyok yũhurrza kɨnaha per yahpaa

yɨrahalo keshɨ eyok yũhurrza ɨlo latɨkpo nehe. Shɨ shuu yɨrahalo uje
Jesucristo cheeshpo nehe ich eyoklo yũhurrza ahle ɨtso ɨre pork yomlo
pishɨ Jesús ɨr yũhurrza. 3 Nos wɨr erze uje oyeem uje Porrosht shuu õr
yũhurrza ɨtso Cristo nehe wɨr oshuu deluu om pork Cristo ɨr ɨluuta ich
om.

4 Nos wɨr erze uje oshiyokõr kuche mɨhnũwo uje Porrosht ye nahmũrpe
wɨr ich oyuwe Porrosht ɨr ley pork uje yeẽk iyuwe Porrosht ɨr ley ich
shiyokõr wɨr kuche mɨhnũwo uje ye Porrosht nahmũrpe. 5 Erahalo uje
Jesucristo tɨrẽt tɨ̃r nãhu ɨrmõkite par uje ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ Porrosht
ahɨr pork yiyokõr erze kuche mɨhnũwo uje ye Porrosht nahmũrpe per
Jesús yelɨj niyokõr kuche mɨhnũwo uje Porrosht ye nahmũrpe. 6 Nos wɨr
erze uje ode Cristo ye oduhu kuch mɨhnũwo yakaha ɨrpe. Nos wɨr uje
shish oshiyokõr uje mɨhnũwo wɨr ye odɨraha Cristope hn ye odɨraha ɨr
ɨluupe. 7 Pɨshɨbo watsaklo, shɨ olak ɨtso pijo. Ye uhu onehnyẽr olak. Yeẽk
uje shish shiyokõr uje om wɨchɨ ɨr ɨluu om. Heke ɨr ɨluu shɨ ɨtso Cristo ɨr
ɨluu uje ich om. 8 Per ese uje shish shiyokõr uje ich mɨhnũwo wɨchɨ dyablo
aap. Uje ehn yahpaa Porrosht niyokõr nãhu ɨrmõkite ɨchii dyablo shish
shiyokõr uje mɨhnũwo. Heke Porrosht ɨr Ijɨt tɨrẽt tɨ̃r nãhu ɨrmõkite par
uje sɨhna erze dyablo ɨr ɨbiyo. 9 Nos wɨr uje Porrosht shuu oshũrhapo wɨr
Porrosht aabo. Heke yelɨj oduhu erze kuche mɨhnũwo yakaha ɨre pork ye
õr pwele oduhu erze mɨhnũwo yakaha ɨrpe pork Porrosht shuu oshũrhapo
par uje omasaha par ɨr aabo. 10 Heke ich ɨmeheeych uje yeniipo Porrosht
aabo hn yeniipo uje dyablo aabo. Yeẽk uje ye shish niyokõr uje om wɨchɨ
ye Porrosht aappe. Ɨtso ese uje ye nahmũr leshɨbope wɨchɨ ye Porrosht
aappe.

11 Heke ich ɨmeheeych ɨtsorz pork wapni ɨchii otsanɨmɨrãha otatɨm
olak uje tyenɨj nos ahmũrlo olak leshɨbo, 12 hn ye uhu olak ɨlo Caín.
Wɨchɨ dyablo aap pork shuu leshɨbich lɨshɨ shuu toy. ¿Ɨnaapo heke Caín
shuu leshɨbich shuu toy? Shɨ pork ɨr leshɨbich ɨbiyo ɨhɨ̃rtso hn ɨr ɨbiyo
mɨhnũwo.

13 Pɨshɨbo watsaklo, ye as olak ɨbe uje erze uje ye odɨraha Porroshtpe
otsɨtak olak. 14 Yɨrahalo uje eyoklo shɨ ɨtso uje yitokolɨhɨlo ese dehet uje
tɨ̃r urhuta bahluta ehet hn yomsahalo ese dehet uje tɨ̃r Porrosht ahɨr.
Ese dehet wɨchɨ par erze uje õr ɨkɨrɨ̃t de uje yelɨj nɨhna ɨre. Yɨrahalo
uje yɨrkɨhɨlo ese dehet pork yahmũrlo eyok leshɨbo. Ese uje ye nahmũr
leshɨbope wɨchɨ shish dechɨ ese uje ɨtso dehet uje tɨ̃r urhuta bahluta ehet.
15 Nos wɨr erze uje shish otsɨtakpa leshɨbo par Porrosht ich õr ɨtso uje
oshuu leshɨbo oshuu otoy. Erahalo erze uje oshuu oso oshuu otoy wɨr
ye õr ɨkɨrɨ̃t chɨhɨpe uje yelɨj nɨhna ɨre. 16 Ich ɨmeheeych uje Jesucristo
sahmũr pishɨ eyok pork ɨshɨm ɨre erze oso par uje oshuu oshuu toy par
uje ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr. Heke tyenɨj yahmũrlo pish eyok
leshɨbo yuhulo ɨtso uje Jesucristo sahmũr eyok. 17 Kɨmɨjɨ eyok yeẽk chɨhɨ

uje ɨr kushjãro kɨhniya de hn teychɨm deshɨbich uje nesita kuchɨt hn
ye nuunape uje wɨchɨ losuhlaap hn ye dosɨmpe uje wɨchɨ nesita ich ye
nahmũr deshɨbichpe. Porrosht chɨbɨte par uje yahmũrloye per wɨchɨ ye
nahmũr leshɨbichpe pork ye dosɨr ɨrpe.

Porrosht aabo ye opookpe uje otĩr ɨr ɨkɨch nehe.

18 Pɨshɨbo watsaklo, shɨ olak ɨtso pijo. Ye ompe uje shɨ olak ahwoso uje
ahmũrloye. Tyenɨj uhulo ũru hn ɨmeheeych uje ahmũrloye uje akashɨmloye.
19 Heke yɨrahalo uje ich ũru uje eyoklo Porrosht aabo hn ye yɨpooklope uje
yɨtĩr ɨre nehe. 20 Uje yuuna uje yiyokõr uje mĩhnɨk hn ese mĩhnɨk sehe duhu
eyok koswãha Porrosht ich Porrosht ma dich pork chɨraha hn pwele nɨshii
erze uje sehe duhu eyok koswãha ɨre. 21 Pɨshɨbo watsaklo, uje ye yiyokõrlo
uje mĩhnɨk heke ich ye yuuna latɨk hn eyok aho kɨɨs uje eyok orar yapur
Porrosht. 22 Hn uje yapurlo ɨre kuche ich ɨshɨm eyok pork yiyokõrlo uje ɨr
ahwoso tata hn yiyokõrlo uje ɨre sahmũr. 23 Erze uje Porrosht sehe duhu
yiyokõrlo wɨchɨ uje ye yotiislo ɨr Ijɨt Jesucristo hn yahmũrloye. Wɨr uje sehe
duhu yiyokõrlo. 24 Nos wɨr uje oshiyokõr uje ɨr ahwoso tata wɨr ode ɨre hn
ɨre ɨtspo de õr toy. Yɨrahalo uje ɨre de eyok pork ɨr Ɨchɨbich de eyok aho.

Ɨchɨbiyo kɨnãho de uje Cristo ɨr ɨmãho.

4 1 Pɨshɨbo watsaklo, tyenɨj uhulo olak eyuwo tɨsĩr kɨmɨjɨ ich ũru o
kɨmɨjɨ ye ũrpe nos wɨr erze õr ahwoso uje otata uje Porrosht shuu
oshiyokorãha olak kuche. Tyenɨj eychɨmlo õr wap kɨmɨjɨ Porrosht Ɨchɨbich
chɨhɨ õr aho o kɨmɨjɨ ɨchɨbich kɨnaha, pork ich okɨhniya ode nãhu ĩrmo
uje otata uje otsanɨmɨrãha Porrosht ahwoso per ye ũrpe uje õr ɨre otata.
2 Par uje erahalo kɨmɨjɨ Porrosht Ɨchɨbich chɨhɨ ɨre ehet uje sanɨmɨrãha
Porrosht ahwoso ich wɨchɨ tyenɨj tata uje Jesús wɨchɨ Cristo uje tãra
Porrosht hn ɨshɨ oso õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr hn tyenɨj tata toy uje
Jesús wɨchɨ hnakɨrbich pisht. Uje tata ɨtsorz ich Porrosht Ɨchɨbich de ɨre
ehet. 3 Uje ye yeẽk tata Jesús shuu ɨtsorz ich ye Porrosht Ɨchɨbich chɨhɨ
ɨre ehetpe. Shɨ ɨchɨbich kɨnẽhet de ehet. Wɨchɨ Cristo ɨr ɨmãha. Olak ich
entloni uje ese ɨchɨbich kɨnehe de nehe. Ele ahle ich de nãhu ĩrmo.
4 Pɨshɨbo watsaklo, shɨ olak ɨtso pijo. Olak Porrosht aabo hn erzloni
erze uje otsehnyẽr oso pork ese Porrosht Ɨchɨbich uje de olak aho
wɨchɨ ma ukurbo deyo de je ese Satanás uje de nãhu ĩrmo uje shuu oso
oshiyokõr uje mɨhnũwo. 5 Õr owich shɨ de nãhu ĩrmo heke uje otata
lahwoso ich shɨ otata kuche uje de nãhu ĩrmo hn erze uje ye õr Porrosht
aabope otsahmũr õr ahwoso. 6 Eyoklo ye eyok ɨlo õrpe pork eyoklo
Porrosht aabo. Erze uje otsahmũr Porrosht ich otsahmũr eyok ahwoso per
erze uje ye õr Porrosht aabope ye onahmũr eyok ahwospe. Heke yɨrahalo
yeniipo Porrosht Ɨchɨbich de õr aho. Porrosht Ɨchɨbich shish tata uje ich
ũru, hn yeniipo uje ɨchɨbich kɨnẽhet de õr aho. Wɨr shɨ otata dekushiĩ.

Porrosht sahmũr oso.

7 Pɨshɨbo watsaklo, eyoklo tyenɨj yahmũrloye pork Porrosht wɨchɨ uje
chɨbɨte eyok aho par uje yahmũrloye. Heke nos wɨr erze uje otsahmũrye
ich ɨmeheeych uje Porrosht shuu oshũrhaponi par omasaha par ɨr aabo hn
wɨr uje ochɨraha Porrosht. 8 Ese uje ye nahmũr leshɨbope wɨchɨ ye dɨraha
Porroshtpe pork Porrosht nos sahmũr oso. 9 Porrosht shuu ɨmeheeych uje
sahmũr eyoklo pork shuu deyjɨt nohmɨramɨt tɨrẽt tɨ̃r nãhu ɨrmõkite par
ɨshɨ eyok hnɨtew par uje eyok ɨkɨrɨ̃t de uje yelɨj nɨhna ɨre pork ye yotiis
Porrosht ijɨtpe. 10 ¿Ɨlo latɨkpo uje Porrosht sahmũr eyok? Wɨchɨ ye ɨlo uje
yahmũrlo ɨrpe. Porrosht sahmũr pishɨ eyoklo heke shuu deyjɨt tɨrẽtni tɨ̃r
nãhu ɨ̃rmo par uje ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr.
11 Pɨshɨbo watsaklo, Porrosht sahmũr pishɨ eyoklo shuu ɨtsorz heke
tyenɨj yahmũrloye. 12 Nɨ̃hyok yeẽk uje umo Porrosht per kɨmɨjɨ shish
yahmũrloye ich Porrosht debuhu eyoklo aho hn shuu yahmũrlo pishye.
13 Yɨrahalo uje eyoklo aho kɨɨsɨhɨ Porrosht hn ɨr ɨtspo ehet kɨɨsɨhɨ eyoklo
pork ɨshɨm eyok Dechɨbich. 14 Õryok oyeychɨm Jesusni hn oyitɨm olak uje
Porrosht shuu Deyjɨt tɨrẽtni par uje ɨshɨ oso õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr.
15 Uje yeẽk tata uje Jesús wɨchɨ uu Porrosht Ijɨt pisht uje ɨshɨ oso õr
hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr ich Porrosht de ɨre hn ɨre ɨtspo de Porrosht.
16 Heke yɨraha hn ye yotiispe uje Porrosht sahmũr eyok. Porrosht shish
sahmũr oso. Uje yeẽk shish sahmũr leshɨbo wɨchɨ de Porrosht hn Porrosht
ɨtspo de ɨre. 17 Uje ehn eyok de nãhu ɨ̃rmo kɨmɨjɨ yahmũrlo pishɨ Porrosht
ich shɨ eyok ɨluu ɨtso Jesucristo ɨr ɨluu, heke ye yɨtɨlɨlo uje yɨtɨ̃rlo ɨre ɨkɨch
nehe uje sepyẽr erze uje oshiyokõr uje mɨhnũwo. 18 Kɨmɨjɨ ahmũrlo pishɨ
ɨre ich ye atɨlɨlope uje etɨ̃rlo ɨr ɨkɨch. Shɨ oso otola ɨre pork ochɨraha uje
tyenɨj sepyẽr õr nehe. Ese uje tola tɨ̃r Porrosht ɨkɨch nehe wɨchɨ yẽrɨj
nahmũr pishɨ Porrosht. 19 Nos yahmũrlo Porrosht pork ɨr wapkite uje
sahmũr eyok.
20 Kɨmɨjɨ yeẽk tata ɨm: —Yok tahmũr Porrosht— per sɨtak leshɨbich,
wɨchɨ shɨ kushɨ̃yak. Kɨmɨjɨ ye wɨchɨ nahmũr leshɨbich uje teychɨm ich ye
pwele nahmũr Porroshtpe pork yelɨj teychɨm. 21 Jesucristo tatɨm õryok
uje yeẽk sahmũr Porrosht ich tyenɨj sahmũr leshɨbo toy.

Porrosht aabo otserz uu kuche mɨhnũwo.

5 1 Nos wɨr erze uje ye olotiis Jesús uje wɨchɨ uu Cristo uje ɨshɨ õr
hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite ich wɨr Porrosht aabo. Uje yeẽk chɨhɨ uje
sahmũr deych ich sahmũr daabo toy, 2 heke ich ɨmeheeych uje yahmũrlo
Porrosht ɨr aabo pork yahmũrlo Porrosht hn yiyokõrlo uje ɨr ahwoso tata.
3 Ich ɨmeheeych uje yahmũrlo Porrosht pork yiyokõrlo uje ɨr ahwoso tata.
Ɨr ahwoso ich ye ɨhnepe par uje oshiyokõr. 4 Heke nos wɨr Porrosht aabo
otserz erze kuche mɨhnũwo uje de nãhu ɨ̃rmo pork ye oniyokõrpe. Shɨ

pork ye yotiislo Jesuspe heke yerzlo erze kuche mɨhnũwo uje de nãhu ĩrmo. 5 ¿Yeẽkpo uje serz erze kuche mɨhnũwo uje de nãhu ĩrmo? Shɨ
ese uje ye lotiis uje Jesús wɨchɨ Porrosht Ijɨt. 6 Ɨmeheeych uje Jesucristo
wɨchɨ Porrosht ijɨt uje Juan tohɨrm ɨre, hn ɨmeheeych toy uje tooho krus
eeych. Ye shɨ ɨmeheeychpe uje Juan tohɨrm ɨre. Ɨmeheeych toy uje tooho
krus eeych hn ɨr armɨsta noshɨ. Porrosht Ɨchɨbich shuu Ɨmeheeych toy
uje wɨchɨ uu Porrosht ijɨt uje ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite pork
Porrosht Ɨchɨbich shish tata uje ich ũru. 7 Heke erze uje shuu ɨmeheeych
uje Jesús wɨchɨ uu Porrosht ijɨt pisht wɨr tre. 8 Erze tre wɨchɨ Porrosht
Ɨchɨbich hn wɨchɨ yet uje Juan tohɨrm ɨre hn wɨchɨ yet toy uje tooho krus
eeych hn ɨr armɨsta noshɨ. Erze tre shuu ɨmeheeych uje Jesús wɨchɨ uu
Porrosht ijɨt pisht.

9 Eyok yɨbɨte uje ich ũru erze ahwoso uje hnakɨrbo otata per ich ma ũru
erze ahwoso uje Porrosht tata. Erze ahwoso uje Porrosht tata wɨr erze
tre uje shuu ɨmeheeych uje ɨr ijɨt wɨchɨ Jesucristo. 10 Yeẽk uje ye lotiis
Porrosht ɨr Ijɨt ich Porrosht Ɨchɨbich de wɨchɨ ehet hn shuu ɨmeheeych
uje Jesús wɨchɨ Porrosht ɨr Ijɨt. Ese uje sotiis uje Porrosht tata wɨchɨ shɨ
chɨbɨte uje Porrosht kushĩyak pork sotiis erze ahwoso uje Porrosht tata
uje Jesús wɨchɨ ɨr Ijɨt. 11 Erze uje Porrosht tata wɨr par ɨshɨm eyok ese
ɨkɨrĩt uje yelɨj nɨhna ɨre shɨ uje ye yotiis uu ɨr Ijɨt. 12 Yeẽk uje ye lotiis
Porrosht ɨr Ijɨt ich ese ɨkɨrĩt de ɨre uje yelɨj nɨhna ɨre, per ese uje sotiis
Porrosht ɨr Ijɨt ich ye ese ɨkɨrĩt chɨhɨ ɨrpe uje yelɨj nɨhna ɨre.

Porrosht aabo õr ɨkɨrĩt de Porrosht ahɨr.

13 Tichew ana hutɨta tokosɨm olak uje ye otiislo Porrosht Ijɨtpe par uje
erahalo uje ich ũru uje ese ɨkɨrĩt de olak uje yelɨj nɨhna ɨre.

14 Yɨrahalo uje ich ũru uje eyoklo orar yapurlo Porrosht kuchɨt uje ich
om ich chunt eyoklo, 15 hn uje yɨrahalo uje chunt eyoklo uje yapurlo
ɨre kuche ich yɨrahalo toy uje ɨshɨm eyoklo uje yapurlo. 16 Uje eyok
yeẽk nomo deshɨbich uje shiyokõr uje mĩhnɨk uje ye duhu wɨchɨ tope
nehe ich tyenɨj sapur Porrosht par uje perdonar wɨchɨ par uje ye wɨchɨ
toy. Porrosht shɨ perdonar wɨchɨ kɨmɨjɨ ye niyokõrpe ese kuchɨt mĩhnt
uje shuu otoy. Kuchɨt mĩhnt de uje shuu otoy. Ye titɨm olakpe par uje
olak yeẽk orar lapur Porrosht par ese. 17 Nos wɨr kuche uje ye Porrosht
nahmũrpe wɨr mɨhnũwo. Kuche mɨhnũwo de uje Porrosht ye nahmũrpe
uje ye duhu otope pork Porrosht pwele perdonar.

18 Yɨraha uje ese uje Porrosht shuu shũrhapo par ɨr aap ich ye duhu
erze kuche mɨhnũwo yakaha ɨrpe. Porrosht Ijɨt wɨchɨ uje tɨbey ɨre, hn
ye Satanás pwelpe par uje shiyokõr mɨhnɨkĩhɨ ɨre. 19 Yɨrahalo uje eyoklo
de Porrosht hme, hn erze oso uje ode nãhu ĩrmo ode Satanás hme, 20 hn
yɨrahalo toy uje Porrosht ɨr Ijɨt tɨrẽtkite par uje shuu yɨrahalo Porrosht
pisht. Eyoklo aho kɨɨsɨhɨ Porrosht pisht, hn eyoklo aho kɨɨsɨhɨ ɨr Ijɨt

Jesucristo. Jesucristo wɨchɨ Porrosht pisht. Wɨchɨ uje ɨshɨm eyok ese ɨkɨrĩt uje yelɨj nɨhna ɨre. 21 Pɨshɨbo watsaklo, shɨ olak ɨtso pijo. Abeylshɨp olak par uje ye eeychãhalo porrosht kɨnãho.

2 Juan

Porrosht aabo tyenɨj otsahmũrye.

1 Yok Juan uje tichew ana hutɨta. Yok anciano uje tikɨbey Porrosht aabo.
Tichew ana hutɨta par tokosɨm erze Porrosht aabo. Wɨr shɨ õr ɨtso tɨmcharrza
hõr uu daabo. Ich tahmũr pishɨ õr, hn ye shɨ yok nohmɨrape uje tahmũr õr. Nos
wɨr erze uje ochɨraha uje ich ũru otsahmũr õr toy. 2 Tahmũr õr pork ich ũru uje
Cristo sahmũr eyok hn shish de eyok ahɨr. 3 Sehe tuu eyok Deeych Porrosht hn
ɨr Ijɨt Jesucristo odosɨr eyok, hn onuuna uje eyok losuhlaabo hn otakashɨm eyok
hn oduhu eyok aho kɨis. Sehe tuu oduhu yahmũrloye hn yakashɨmlo pishye.
4 Ich uhulo yok aylpa uje tish olak yewo uje oshiyokõr uje Porrosht
ahwoso tata. Ɨr ahwoso ich ũru.

Ode uje sehe onehnyẽr Porrosht aabo.

5 Pɨshɨbo watsaklo, wap sehe titɨm olak par uje ma ahmũrloye. Ahnũwo uje
tichew titɨm olak ye ahwoso ahlope. Uje yomsahaloni par eyok Porrosht aabo
ɨchii yuntlo ɨtsorz. 6 Kɨmɨjɨ yahmũrlo Porrosht ich yiyokõrlo uje ɨre tata. Entlo
wapni erze uje Porrosht sahmũr uje ahakõrlo, wɨchɨ uje tyenɨj yahmũrloye 7 pork
ich okɨhniya uje otɨ̃r lekɨtiyo shɨ par uje otsehnyẽr oso. Wɨr otsotiis Jesucristo
uje tɨrẽtni hn shũrha hnakɨrap. Uje yeẽk tata shuu ɨtsorz ich shɨ sehe nehnyẽr
oso. Wɨchɨ Cristo ɨr ɨmãha. 8 Abeylshɨp olak par uje ye onehnyẽr olak hn oduhu
olak premyo pyerte. Ich asɨlo obiyo ich kɨhniya par erze premyo uje Porrosht
tyenɨj ɨshɨm olak nehe. Ye uhulo erze olak premyo pyerte hnii pɨkaap.
9 Uje yeẽk sowe uje Cristo tata ich chimehĩ. Ye niyokõrpe uje tatɨm ɨre.
Wɨchɨ ye dɨraha Porrosht ɨluupe, per erze uje oshiyokõr uje Cristo tata
ochɨraha Porrosht ɨluu hn ochɨraha Cristo ɨluu. 10 Uje yeẽk tɨ̃r olak hn
sanɨmɨrãha ahwoso uje ye ɨlo Cristo ɨr ahwospe ich ye uhu lakaha olak
ihyuch. Ye atɨmlo ɨre par uje Porrosht takashɨm ɨre 11 pork uje yeẽk tatɨm
ɨre shuu ɨtsorz ich takashɨm wɨchɨ shiyokõr erze ɨr ɨbiyo uje ich mɨhnũwo.

Porrosht aabo yewo nos oshɨm õr saludo.

12 Kuche kɨhniya de uje sehe titɨm olak per ye tahmũr tichewpe tɨbɨte
hutɨta. Sehe takaha tɨtɨ̃r olak par uje yɨkitkẽrloye heke ich eyoklo aylpa.
13 Nos wɨr Porrosht aabo uje ode lɨka pahɨr oshɨm olak saludo. Porrosht
chiihla õrni. Shɨ ahnũwo uje sehe titɨm olak.

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

3 Juan

Juan ɨshɨm Gayo saludo.

1 Yok Juan. Yok anciano uje tɨkɨbey Porrosht aabo. Gayo, tichew ana
hutɨta tokosɨm owa. Yok ich tahmũr pishɨ owa. 2 Pɨshɨbiche, shish yok orar
tapur Porrosht par owa. Ɨtso uje ahmũr Porrosht ich sehe tuu nos ebiyo
tokole om hn sehe tuu owa owich om. 3 Uje Porrosht aabo yewo otaachĩhɨ
lɨka hn otatɨm yok uje ahakõr uje ich ompa ich shuu yok aylpa. Ich ũru uje
ahakõr uje Porrosht ahwoso tata. 4 Owa shɨ owa ɨtso pijɨt pork tuu amsahani
par Porrosht aap. Uje tukunt uje pijo oshiyokõr uje Porrosht ahwoso tata ich
shuu yok aylpa. Nĩhyok yeẽk pwele shuu yok ma ayla je erze.
5 Pɨshɨbiche, ich ɨhĩrtpa uje akashɨm Porrosht aabo yewo, hn ich ma
ɨhĩrtpa uje akashɨm erze Porrosht aabo yewo uje otãra dukul dich uje
ye eraha õrpe. 6 Wɨr õr eyucha owa iglesya ahoni. Otatɨm Porrosht aabo
uje ahmũr õr hn akashɨm õr. Ahakõr uje ich om uje akashɨm õr uje otĩr
lekɨtiyo. Ich om uje yakashɨm erze uje oshiyokõr Porrosht ɨbiyo oshuu
ɨtsorz. 7 Wɨr otĩr lekɨtiyo par uje oshiyokõr Porrosht ɨbiyo. Shɨ otsahmũr
uje Porrosht aabo oshɨm õr uje õr nesita. Ye onahmũrpe uje yewo oshɨm
õr uje õr nesita. 8 Eyok tyenɨj nos yakashɨmlo Porrosht aabo uje õr ɨbiyo
ɨtso wɨr, heke uje yakashɨmlo õr yuhu ɨtsorz ich wɨr eyok ihyẽro par
yanɨmɨrãha Porrosht ahwoso.

Diótrefes ɨr ɨluu ich mɨhnũ hn Demetrio ɨr ɨluu ich om.

9 Tichew hutɨta par tokosɨm Porrosht aabo uje ode iglesya ehet per
Diótrefes sɨtak. Shɨ sahmũr uje sehe duhu ɨre dichɨhɨ wahacha heke
wɨchɨ ye tola yokpe. 10 Kɨmɨjɨ uje takaachĩhɨ wahacha nehe ich tɨbɨte
orhõta erze uje ɨre shiyokõr. Wɨchɨ shish chish majamichɨhɨ yok. Ye shɨ
erzepe uje shiyokõr. Ye nahmũr uje Porrosht aabo yewo otĩr ɨrpe, hn
sontew Porrosht aabo uje õr ayla uje erze yewo otekɨrɨhɨ õr. Erze uje sehe
otakashɨm õr ich wɨchɨ chiyuhu orĩhɨ iglesya ehet. 11 Pɨshɨbiche, ye eẽt
erze uje oshiyokõr uje ich mɨhnũwo. Shɨ eẽt erze uje oshiyokõr uje ich
om. Erze uje oshiyokõr uje ich om oshuu ɨmeheeych uje õr ɨre Porrosht
aabo per erze uje oshiyokõr uje ich mɨhnũwo wɨr ye odɨraha Porroshtpe.

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

12 Nos otata uje Demetrio ich ɨr ɨluu om. Porrosht ahwoso chɨbɨte
orhõta uje wɨchɨ ɨr ɨluu ich om, hn yok tɨkɨraha uje ɨr ɨluu ich om toy, hn
eraha uje yok shish tiita uje ich ũru.

Porrosht aabo oshɨm Gayo saludo.

13 Titɨm owa. Kuche kɨhniya de uje sehe tichew titɨm owa per ye tichew
tɨbɨte hutɨtape. 14 Sehe takaha tɨtĩr owa shɨchish par yɨkitkẽrye. 15 Sehe
tuu Porrosht shish duhu ehet kɨɨs. Uu owa ahĩre oshɨm owa saludo, hn
nos tokosɨm uu pihyẽre õr saludo toy.

Judas

Judas ɨshɨm Porrosht aabo õr saludo.

1 Yok Judas. Yok Jesucristo ɨr ɨbɨk, hn yok Santiago ɨr leshap. Tichew
ana hutɨta par tokosɨm erze uje Porrosht uu eyok Deych chiihla õrkite
hn sahmũr õr. Wɨr uje Jesucristo tɨbey õr. 2 Sehe tuu Porrosht nuuna uje
olak losuhlaabo hn takashɨm olak hn duhu olak aho kɨɨs hn duhu ma
ahmũrloye.

Ode uje otsehnyẽr Porrosht aabo.

3 Pɨshɨbo watsaklo, wapni sehe tichew hutɨta par titɨm olak uje
Jesucristo tooho krus eeychkite hn ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr per
ye tichewpe. Shɨ tichew ana hutɨta yata. Ma om uje titɨm olak par uje ye
otiislo Jesucristo ɨr ahwoso hn moymlo. Ich ye ahwoso kɨnãho chɨhɨpe,
shɨ erze uje oyanɨmɨrãha. 4 Hnakɨrbo yewo ode uje õya olak. Wɨr ochii
ɨre Porrosht aaboho. Ich osdeyo uje Porrosht chɨbɨte uje tyenɨj shuu otĩr
urhuta bahluta ehet nehe. Wɨr ye Porrosht aabope. Erze uje ich om uje
Porrosht ɨshɨm eyok wɨr otsahmũr toy per oshuu ɨr ahwoso poshɨk par
uje oshiyokõr uje ich mɨhnũwo. Wɨr shɨ sehe odishew tɨmcher par uje
oshiyokõr uje ich mĩhnɨk. Wɨr otsɨtak uu eyok yɨnsɨrc uje shɨ sohmɨra.
Wɨchɨ uu eyok ɨrhĩch Jesucristo.
5 Olak ich nos erahalo per sehe tuu hap uhu olak eyucha uje eyok
ɨrhĩch chiyuhu erze Israel oso ese egipto oso õr hnɨmich ehetkite, per
deeych yetkite hn nos sɨhna erze Israel oso uje otsotiis ɨre. 6 Porrosht
sepyẽr ɨr anjele toy. Wap chɨbɨte par uje oshiyokõr debiyo per ode uje
oym lawich heke Porrosht chɨrmas õr shuu otĩr ese owich uje ich dɨhlelt
data. Porrosht shiyeru õr par uje shɨ oyem ese deeych uje tyenɨj sepyẽr õr
nehe. 7 Porrosht sepyẽr erze oso uje odebuhu dɨt Sodoma hn dɨt Gomorra
hn nos wɨr duwo uje de ahɨr toy. Erze oso ich oshiyokõr uje ich mɨhnũwo
pishokite ɨtso erze hnakɨrbo uje yesh otsehnyẽr olak. Erze hnakɨrbo hn
tɨmcher uje ode dɨt Sodoma hn dɨt Gomorra ye ohnõyhi pishye ahɨrpe.
Otorãhaye, hn tɨmcher tɨmcher õhiyer ahɨr hn hnakɨrbo hnakɨrbo õhiye
ahɨr. Otsahat loshɨpo hn oshuu loshɨpo sahat ɨre. Pɨkɨhnino hn pɨkɨhnine

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

nos oshiyokõr ɨtso õr, heke Porrosht sẽru õrkite. Porrosht shiyokõr shuu
ɨtsorz par nos oso ochɨraha uje nos sepyẽr õr nehe chɨbɨte õr asa urhuta
bahluta ehet waa je yelɨj nɨhna ɨre.
8 Erze hnakɨrbo uje otsehnyẽr olak wɨr shɨ ɨtso erze dɨt Sodoma
hn dɨt Gomorra oso. Ochɨbɨte uje nĩhyok uje yeẽk sepyẽr õr nehe uje
oshiyokõr uje ich mɨhnũwo, heke oshiyokõr mɨhnuwõhoye. Wɨr ye
otola õr bahluwope, hn ochish majamichɨhɨ erze õr bahluwo uje ma
õr deyo. 9 Per uje erze anjele õr bahlut pisht uje iich otsɨɨ Miguel hõr
dyablo oshiyokosyeehe Moisés yũhurrza hn Miguel ye dish majamichɨhɨ
dyablope. Shɨ tatɨm dyablo ɨm: —Tyenɨj Ɨrhĩch sepyẽr owa nehe.— 10 Per
erze hnakɨrbo uje otsehnyẽr olak ochinehnɨm erze kuche uje õr ɨre ye
odɨrehepe. Wɨr shɨ õr ɨtso loshɨpo. Shɨ oshiyokõr uje õr ɨre otsahmũr. Erze
uje õr ɨre oshiyokõr wɨr je deeych yet nehe hn sɨhna õr. 11 Ich yarhakpa
erze uje tyenɨj tĩr õr nehe uje otsehnyẽr olak. Wɨr õr ɨluu shɨ ɨtso uu Caín
lɨshɨ ɨr ɨluu. Shɨ oshiyokõr oshuu ɨre ɨtso uu Balaam uje shɨ sahmũr hnote
heke iim shiyokõr uje Porrosht sahmũr. Porrosht tyenɨj sepyẽr õr shɨ ɨtso
uje sepyẽr Coré hõr pork wɨr õr prowa sehe odiyuhu Moisés uje Porrosht
chɨbɨte par õr bahlutkite. 12 Olak uje ahakõrlo õr ahamich par uje aaklo
ich wɨr erze uje otsehnyẽr olak odechɨ olak ahɨr. Wɨr ich okuytɨm erze
oposo par uje otaak hn oho hn ye oduhu deyuwo tɨsɨrĩhɨ yewope. Wɨr
shɨ õr ɨtso erze ukuhɨr uje shɨ myent hnoy par uje ye ɨbɨkpe, hn shɨ õr
ɨtso pohɨr uje terɨhɨ ɨshɨrĩt per ye eẽrɨrsh hn kako hn ochiyuhu ɨr uro.
13 Õr ɨtso onoota bahluta wokor ahlɨbe uje de wɨrc. Erze õr ahwoso uje
ochiyuhu ich shɨ ɨtso erze ot wokor ahlɨbe. Uje otata lahwoso uje ich
mɨhnũ pisho ich ye opookpe. Wɨr shɨ õr ɨtso porrzeebe uje tokolɨhɨ lawich
hn hno tĩr lawich uje dɨhlelt data. Porrosht chɨbɨte erze par uje shish
odechɨ ese owich uje ma dɨhlele.
14 Adán hn ɨr iiso nehech oterɨhɨ Enoc wɨr õr syete. Ese Enoc tata
uje Porrosht sole: —Hmeychɨm uje Ɨrhĩch tɨrẽt ich anjele okɨhniya õya
ɨre 15 par uje nos sepyẽr erze uje oshiyokõr uje ich mɨhnũwo hn par
chɨbɨte orhõta nos wɨr erze kuche mɨhnũwo uje õr ɨre oshiyokõr pork ye
onahmũr Porroshtpe. Oshiyokõr uje Porrosht ye nahmũrpe, hn nos tyenɨj
chɨbɨte orhõta nehe erze ahwoso mɨhnũwo uje õr ɨre otata. Ochiyuhu
lahwoso mɨhnuwõho Porrosht.— 16 Erze uje otsehnyẽr olak shɨ otukuhna
dejerpta uje ochiilehet hn yelɨj oduhu laho kɨɨs. Shɨ sehe oniyokõr uje
õr ɨre otsahmũr. Shɨ onarim ɨre ich otsɨhnew par uje sehe oduhu yewo
onunt. Wɨr shɨ onarim olak par uje oshuu olak aho kɨɨs hn sehe olapur
olak kuche.

Porrosht aabo tyenɨj otsontew erze uje otsehnyẽr õr.

17 Pɨshɨbo watsaklo, tyenɨj olak eyucha erze eyok Ɨrhĩch Jesucristo
ɨr apóstole õr ahwoso uje otata uje tyenɨj tokole nehe. 18 Erze apóstole

otatɨm olak otsɨɨ: —Uje yej terɨhɨ ĩrmo uhurc nehe ich ode uje shɨ
ochiyuhu lahwoso mɨhnuwõho Porrosht. Shɨ sehe oniyokõr erze mɨhnũwo
uje õr ɨre otsahmũr.— 19 Wɨr shɨ sehe oduhu oso odehek ɨre. Shɨ oshuu
deyuwo tɨsɨrĩhɨ kuche uje de nãhu ĩrmo. Ye Porrosht Ɨchɨbich chɨhɨ õr
ahope. 20 Pɨshɨbo watsaklo, ye ahakõrlo uhu olak ɨlo õr. Shɨ tyenɨj ma ye
otiislo Porrosht. Uje olak orar ich uhulo Porrosht Ɨchɨbich niyokorãha
olak. 21 Ye ekeylo uje Porrosht sahmũr olak par uje ye ahakõrlo kuche
mɨhnũwo uje ɨre ye nahmũrpe. Eyok Ɨrhĩch Jesucristo sosɨr olak. Shish
anemlo ese deeych uje hnoy olak seya olak poõrc uje olak ɨkɨrĩt de uje
yelɨj nɨhna ɨre. 22 Akashɨmlo erze Porrosht aabo uje õr koswãha ɨre uhulo
ye õr koswãha, 23 hn akashɨmlo erze uje ye õr Porrosht aabope par uje
uhulo omasaha par Porrosht aabo. Uhulo ɨlo uje eyuhulo orĩhɨ jwekɨta
ehet, hn eenɨlo uje yewo õr losuhlaabo uhulo omasaha par Porrosht aabo
per tyenɨj etaklo erze õr ɨluu mɨhnũ uje oshiyokõr. Erze õr ɨluu mɨhnũ wɨr
shɨ ɨtso õr ɨshuwo uje oyãha uje ich mɨhnũ pisho.

Porrosht aabo tyenɨj oshuu Porrosht ich dich.

24 Titɨm olak. Porrosht ɨr ukurbo deyo de. Wɨchɨ tɨbey olak par uje ye
ahakõrlo erze kuche mɨhnũwo. Wɨchɨ tyenɨj hnoy olak seya olak dekɨch
nehe uje ich ye olak hnɨtew chɨhɨ ɨre ahɨrpe. Ɨre ich hũre hn ich ayla
uje aachɨhɨlo ɨre ahɨr. 25 Porrosht shɨ sohmɨra. Wɨchɨ shuu eyok Ɨrhĩch
Jesucristo ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ dahɨr. Sehe tuu oso oduhu Porrosht ich
dich. Wɨchɨ ich hũre hn ich dichpa hn ɨr ukurbo deyo de. Porrosht nos
shiyokõr uje ɨre sahmũr. Wɨchɨ dekite nehech ele ahle hn shish de nehe.
Shɨ ahnũwo uje sehe titɨm olak.

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

Apocalipsis

Porrosht shuu daabo ochɨraha uje tĩr

1 ĩrmo nehe. 1 Porrosht tatɨm Jesucristo par shuu tatɨm laabo erze kuche
uje tyenɨj tĩr ĩrmo nehe par uje shuu ochɨraha, heke Jesucristo shuu ɨr
anjel hno tĩr debich uje iich otsɨi Juan. Wɨchɨ apóstol. 2 Juan chichew erze
uje Porrosht tata hn erze uje Jesucristo tyenɨj shiyokõr nehe. Wɨr uje Juan
umo. 3 Ich om par ese uje ler ɨr ahwoso uje de asa hutɨta uje tata uje ɨre
tyenɨj shiyokõr nehe hn ich om par erze uje otẽr hn uje oshiyokõr uje erze ɨr
ahwoso tata pork ich yej terɨhɨ ese ɨshɨrĩt uje erze kuche tĩr ĩrmo.

Juan chichew ana hutɨta.

4 Yok Juan. Tichew ana hutɨta tokosɨm erze Porrosht aabo uje õr wee
syete uje odechɨ hnɨmich Asia. Porrosht de hn shish dekite hn shish de nehe.
Erze ɨchɨbiyo uje õr syete odechɨ Porrosht ɨbɨta ɨkɨch. Sehe tuu Porrosht hn
erze ɨchɨbiyo odosɨr olak hn oduhu olak aho kɨɨs. 5 Hn sehe tuu Jesucristo
takashɨm olak toy hn duhu olak aho kɨɨs. Wɨchɨ shish tata uje ich ũru. Wɨchɨ
webich os uje ɨkpokite tokolɨhɨ erze topo õr ahɨr. Wɨchɨ nos rey õr bahlut
pisht uje ode nãhu ĩrmo. Cristo ich sahmũr pɨshɨ eyok. Wɨchɨ ɨr armɨsta
noshɨkite par ɨshɨ eyok hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr. 6 Wɨchɨ uje shuu eyok weeta
nohmɨra uje eyok Porrosht aabo hn shuu yomsaha ese obich uje iich otsɨi
saserdote par yiyokõr ɨr Deych Porrosht ɨbiyo. Sehe tuu nos oteeychãha ɨre
hn shish oduhu ɨre ma dich. Uje oniyokõr oduhu ɨlorz ich ɨhĩrtpa.
7 Ẽrlo yok. Cristo tyenɨj cheeshpo nehe tãra poõrc tokolɨhɨ ukuhurrza
ehet hn ihnɨmich hn nos oso oteychɨm. Erze uje ochiyuwa klabo ɨr
hmekite tyenɨj omo toy nehe. Nos wɨr oso uje ode nãhu ĩrmo ich tyenɨj
oyerh pork wɨchɨ taãcha, per ich ma om uje taãcha. 8 Eyok ɨrhĩch Porrosht
ɨm: —Shɨ yok ɨtso uu letra webich osht a hn uhurzosht zeta.— Tata shuu
ɨtsorz pork wɨchɨ de hn shish dekite hn shish de nehe. Ɨr ukurbo deyo de.

Juan umo Cristo.

9 Titɨm olak. Yok Juan. Yok olak leshap pork yakɨshlo Jesús. Ich oso
oloter yok toy. Yok Porrosht aap hn shish yok ewenta nos wɨr kuche

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

mɨhnũwo uje tɨ̃r yok ɨtso olak. Oshiyeru yok ochɨbɨte yok ese hnɨmich
uje iich otsɨɨ Patmos uje awɨt chɨpeẽsa. Wɨchɨ ɨtso karsel. Ochɨbɨte yok
wahacha shɨ pork tanɨmɨrãha Porrosht ahwoso titɨm õr Jesucristo.
10 Domingo wɨchɨ eyok ɨrhĩch ɨr deeych. Uje terɨhɨ ese deeych ich
Porrosht ɨchɨbich shuu tukunt uje yeẽk chiilehetɨhɨ piyẽr. ɨr ahwoso ich
jwertpa shɨ ɨtso uje yeẽk sobɨta trompeta. 11 Tatɨm yok ɨm: —Erze uje
tokowa owa nehe ich tyenɨj atsew ebɨte hutɨta hn asɨm asa hutɨta erze
Porrosht aabo uje õr wee syete. Ode erze duwo Efeso hn Esmirna hn
Pérgamo hn Tiatira hn Sardis hn Filadelfia hn Laodicea. Erze duwo dechɨ
hnɨmich Asia.—
12 Tomtɨs yok par takachɨm ese uje keytkẽr yok keshɨ yeẽkpo. Tokomo
uhwɨrbe syete pur oro par otserũhu nampyon eeyo kal nohmɨr nohmɨr.
13 Erze uhwɨrbe syete uje oro de hn yeẽk iyehetɨhɨ ehet wɨchɨ uje Porrosht
shuu tɨrẽtkite tɨ̃r ɨ̃rmo. ɨr ɨshuwo ich berzo hn ɨr ɨhɨrosht pur oro uje de
ɨr ɨrjorrza. 14 ɨr akɨ̃rt ich poro shɨ ɨtso obeje wesho uje poro hn shɨ ɨtspo
nieve. ɨr ɨle eyhi shɨ ɨtso jwekɨta yokõrt, 15 hn ɨr hnɨte shɨ ɨtso bronse
uje ich hũrpa. Wɨchɨ shɨ ɨtso uje otsar ese bronse kɨpuut ehet hn ɨr otich
tokole ich hũrpa. Uje chiilehet ich ihyokõrak dich shɨ ɨtso awɨt uje tãra
kojach uushɨ ich jwertpa. 16 ɨr hmata waãchta porrzeebe de syete, hn
espada tokolɨhɨ ɨr ahwo uje pɨt watak hn pɨt yet watak. ɨr ɨle ich hũrpa
shɨ ɨtso deeych uje chihit. 17 Uje takachɨm ich yok kayɨhɨ hnɨte ahɨr shɨ
ɨtso uje tɨkɨtɨ per ɨre chɨbɨte nahmɨta waãchta yok peeych hn tatɨm yok
ɨm: —Ye atɨla yok. Yok uu webich osht hn uu uhurzosht. 18 Ich yok ɨka.
Antkite hn tɨkɨtɨ per ele ahle shish yok ɨka. Yok uje tiita uje otoy o kɨmɨjɨ
ye otope hn õr ɨchɨbiyo hno tɨ̃r erze topo õr owich pork ich shɨ ɨtso uje
yabe de pahɨr par tiyokõr tuu ɨtsorz. 19 Heke atsew ebɨte hutɨta erze kuche
uje amoko hn erze uje yesh de hn erze uje tyenɨj tɨ̃r ɨ̃rmo nehe. 20 Tyenɨj
titɨm owa uje sɨteẽta erze porrzeebe uje syete uje amoko de pɨhmta
waãchta hn erze uhwɨrbe uje syete pur oro uje amoko. Erze porrzeebe shɨ
ɨtso erze Porrosht aabo õr bahluwo uje ode kal iglesya uje syete hn erze
uhwɨrbe uje pur oro syete shɨ ɨtso erze Porrosht aabo uje ode erze iglesya
uje syete.

Porrosht aabo uje ode dɨt Efeso.

2 1 Atsew asa hutɨta hn asɨm erze Porrosht aabo õr bahlut uje de
asa iglesya uje de dɨt Efeso. Atɨm ɨre on: “Wɨchɨ ɨr ahwoso ese
uje porrzeebe syete de hmata waãchta hn dɨrkɨhɨ wɨr uhwɨrbe ehet uje
syete pur oro uje otserũhu nampyon eeyo. Wɨchɨ tata ɨm: 2 Nos tɨkɨraha
uje ahakõrlo. Tɨkɨraha uje aslo pɨbiyo ich ehnewlo hn ye moymlo erze
pɨbiyope. Tɨkɨraha uje ye enthɨlope erze uje oshiyokõr mɨhnuwõho olak
ehet. Olak prowa erze oso uje ochii ɨr apostolehe par erahalo kɨmɨjɨ ũru
hn eshɨlo uje ye ũrpe. 3 Tɨkɨraha uje shish kuche mɨhnũwo tɨ̃r olak hn

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

olak ewenta pork ye otiislo yokpe hn ye uhulo patɨm olakpe. 4 Per kuchɨt
de uje shuu tɨkɨtak olak. Wap ich ahmũrlo pɨshɨ yok per ele ahle ich yẽrɨj
ahmũrlo yok. 5 Sehe tuu olak eyucha uje wap ich ahmũrlo pɨshɨ yok heke
sehe tuu ahmũrlo yokpo uhulo ɨlo wapni hn ahakõrlo pɨbiyo uhulo ɨlo uje
wapni. Kɨmɨjɨ ye ahakõrlo uhulo ɨtsorz ich tyenɨj tɨtĩr olak nehe hn tuu
olak weeta ye jukur shɨ ɨtso uje tiyuhu asa uhwɨrbta uje oro per kɨmɨjɨ
eeshlo ahmũrlo pɨshɨ yok ɨtso uje wapni ich ye tuu ɨlorzpe. 6 Kuchɨt de uje
ich om uje yesh ahakõrlo, ich etaklo wɨr õr ɨbiyo erze uje õr ɨluu iich otsɨɨ
nicolaítas. Yok ɨtspo ye tahmũr õrpe. 7 Ese uje tẽr uje Porrosht Ɨchɨbich
tatɨm Porrosht aabo uje otakasho lawichɨhɨ lekɨtiyo ich tyenɨj shiyokõr
uje tata. Ese uje shiyokõr ɨtsorz ich tyenɨj serz hn tuu tew asa pohorrza
eeta waa je shuu õr ɨkɨrĩt de. Asa pohorrza dechɨ paraíso uje Porrosht de."

Porrosht aabo uje ode dɨt Esmirna.

8 Atsew asa hutɨta hn asɨm erze Porrosht aabo õr bahlut uje de asa
iglesya uje de dɨt Esmirna. Atɨm ɨre on: "Ese uje wapkite de hn uhurc ich
shish de, wɨchɨ uje tokite hn ɨkpo tata ɨm: 9 Tɨkɨraha erze kuche mɨhnũwo
uje tĩr olak hn tɨkɨraha uje olak losuhlaabo per ich olak ɨhĩr deyo.
Tɨkɨraha uje oso ode uje oshuu yewo ochiyuhu lahwoso mɨhnuwõho olak.
Wɨr otata uje õr israel oso per wɨr ye Porrosht aabope. Wɨr shɨ weeta uje
oshiyokõr uje Satanás sahmũr. 10 Ye atɨlɨlo erze mɨhnũwo uje tyenɨj tĩr
olak. Ẽrlo yok. Dyablo tyenɨj shuu ochɨmchaha olak yewo õr karsel par
uje prowa olak kɨmɨjɨ moymlo Porrosht o kɨmɨjɨ ye moymlope. Tyenɨj
oshiyokõr mɨhnɨkĩhɨ olak oshuu daalo dye. Ye moymlo yok nehech atɨlo
hn tokosɨm olak premyo uje de pahɨr. Wɨchɨ uu olak ɨkɨrĩt. 11 Ese uje tẽr
uje Porrosht Ɨchɨbich tatɨm Porrosht aabo uje otakɨsho lawichɨhɨ lekɨtiyo
ich tyenɨj shiyokõr uje tata. Erze uje oshiyokõr uje ɨre tata ich otserz
heke ye otĩr urhuta bahluta ehet nehe. Asa urhuta bahluta iich yet otsɨɨ
otoypo."

Porrosht aabo uje ode dɨt Pérgamo.

12 Atsew asa hutɨta hn asɨm erze Porrosht aabo õr bahlut uje de asa
iglesya uje de dɨt Pérgamo. Atɨm ɨre on: "Ese uje espada pɨt watak hn pɨt
yet watak de ɨre ahɨr wɨchɨ tata shuu ɨtsorz: 13 Tɨkɨraha uje ebuhulo ese
owich uje Satanás sakaha. Tɨkɨraha uje ye moymlo yokpe. Antipas ye
lotiis yokpe hn shish sanɨmɨrãha pahwoso nehech oshuu oshuu toy olak
dɨt ehet uje Satanás debuhu. Uje oshuu ɨre oshuu toy ɨtsorzni ich olak ye
moymlo yokpe 14 per kuche de uje ahakõrlo uje ye tahmũrpe. Olak yewo
ode uje oshiyokorãha yewo ɨtso uje Balaam shiyokõrkite. Wɨchɨ sakɨt rey
Balak par shuu israel oso oshiyokõr uje ich mɨhnũwo shɨ ɨtso uje chɨbɨte
kojach erze israel oso õr ɨjɨch par uje shuu õr hnɨte hn õr kay. Wɨchɨ shuu
otew erze kuche ẽro uje oshuu hn oshɨmɨhɨ ɨr porrosht kojano po hn shuu

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

oshiyokõr erze uje ich mɨhnũwo uje hnakɨrbo hn tɨmcher oshiyokorĩhɨye.
15 Olak yewo ode toy uje otsahmũr erze uje õr ɨluu iich otsɨɨ nicolaítas
oshiyokorãha õr. Yok ich tɨkɨtak pɨshɨ õr ɨluu. 16 Moymlo erze uje ich
mɨhnũwo hn eeshlopo ahakõrlo uje yok tahmũr. Kɨmɨjɨ ye ahakõrlo uje
tahmũr ich tɨkɨrẽt shɨchish hn tepyẽr erze uje oshiyokõr uje ich mɨhnũwo
tĩra espada uje tãra pahwo. 17 Ese uje tẽr uje Porrosht ɨchɨbich tatɨm
Porrosht aabo uje otakɨsho lawichɨhɨ lekɨtiyo ich tyenɨj shiyokõr uje tata.
Kɨmɨjɨ shiyokõr uje titɨm ɨreke ich tyenɨj serz hn tokosɨm ɨre erze ɨr poso
uje shɨ ɨtso maná uje sakɨsɨhɨ Porrosht ahɨr. Tokosɨm ɨre toy kojach uje
poro uje ɨr iich ahle de. Nĩhyok ye latɨk dɨraha ese iich ahle, shɨ ese uje
tokosɨm ɨre."

Porrosht aabo uje ode dɨt Tiatira.

18 Atsew ebɨte hutɨta hn asɨm erze Porrosht aabo õr bahlut uje de asa
iglesya uje de dɨt Tiatira. Atɨm ɨre on: "Porrosht ɨr Ijɨt ɨr ɨle eyhi shɨ ɨtso
jwekɨta yokõrt hn ɨr hnɨte shɨ ɨtso bronse uje ich hũre, wɨchɨ uje tata ɨm:
19 Tɨkɨraha uje ahakõrlo hn tɨkɨraha uje ahmũrlo yok hn ye otiislo yokpe
hn shish ahakõrlo pɨbiyo hn olak ewenta erze kuche mɨhnũwo uje tĩr
olak. Tɨkɨraha uje olak ɨbiyo uje ahakõrlo par yok ich ma om je uje wapni
20 per kuchɨt de uje ich tɨkɨtakpa uje ahakõrlo. Ye ontɨlope asa tɨmcharrza
waa je iich otsɨɨ Jezabel. Wate chii ɨr profet yarĩhɨ hn shiyokorãha pɨbiyo
shuu oshiyokõr erze uje ich mɨhnũwo pisho uje hnakɨrbo hn tɨmcher
oshiyokorĩhɨye hn shuu elɨlo erze kuche ẽro uje oso oshuu hn oshɨm ɨr
porrosht kojano po. 21 Tɨbɨte ɨshɨrĩt par uje wate iim uje shiyokõr uje
mɨhnũwo par shiyokõr uje tahmũr per ye nahmũrpe. Ye noympe uje
shiyokõr erze mɨhnũwo uje hnakɨrbo hn tɨmcher oshiyokorĩhɨye. 22 Ẽrlo
yok. Tyenɨj tuu wate permpa hn shɨ de darpich eeych. Erze uje otorãhaye
hõr wate tɨmcharrza tyenɨj oym erze kuche mɨhnũwo hn oshiyokõr uje
tahmũr. Kɨmɨjɨ ye onoym erze mɨhnũwo ich tuu õr dospa. 23 Erze uje
otsahmũr uje wate shiyokorãha õr ich tyenɨj tuu õr tuu otoy, heke nos
paabo uje otakɨsho lawichɨhɨ lekɨtiyo ochɨraha uje takachɨm õr aho hn
õr eyuwo. Deeych yet nehe hn tokosɨm olak nohmɨr nohmɨr uje erzlo
kɨmɨjɨ ahakõrlo uje om o kɨmɨjɨ ahakõrlo uje mɨhnũwo. 24 Olak yewo uje
olak dechɨ dɨt Tiatira uje ye ahakõrlope uje asa tɨmcharrza tatɨm olak hn
ye ahakõrlope erze kuche mɨhnũwo uje otata uje wɨr kuche uje kwestpa
ochɨraha uje tãra Satanás per shish ahakõrlo uje titɨm olakni heke ye
tɨrok olakpe par tokosɨm olak ɨbiyo yewo. 25 Shish tyenɨj ahakõrlo erze
uje yesh ahakõrlo nehech takaãcha nehe. 26 Uje yeẽk shiyokõr shuu ɨtsorz
nehech terɨhɨ uhurc ich tyenɨj serz hn tokosɨm ɨre ukurbo par tɨbey wɨr
dihipo ich okɨhniya.
27 Wɨchɨ tyenɨj sepyẽr yeẽk uje shiyokõr mĩhnɨk shɨ ɨtso uje shuu kobɨt
chishak chĩra pyerɨt. Tokosɨm ɨre ukurbo shɨ ɨtso uje Papa ɨshɨm yok

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

pukurbo. 28 Tokosim ire kuchẽrk toy uje shi itso porrzeebcha bahluta waa
je tokolihi deeych huta. 29 Ese uje tẽr uje Porrosht Ichibich tatim daabo
uje otakisho lawichihi lekitiyo ich tyenij shiyokõr uje tata."

Porrosht aabo uje ode dit Sardis.

3 1 Atsew ebite hutita hn asim erze Porrosht aabo õr bahlut uje de
asa iglesya uje de dit Sardis. Atim ire on: "Wichi ir ahwoso uje
Porrosht Ichibich syete de ire hn porrzeebe syete de ire toy. Wichi tata
im: Tikiraha uje ahakõrlo. Ebitlo uje olak ika per shi olak itso topo.
2 Olak shi olak itso uje amilo. Erĩhilo uhu olak ukurboshpo. Uhulo ikpo
ese uje sehe toy. Tokomo erze uje ahakorĩhilo Porrosht ile ikich ich ye
ompe. 3 Olak eyucha erze uje ẽntloni hn ahmũrlo. Moymlo erze mihnũwo
uje yesh ahakõrlo hn eeshlopo ahakõrlo uje Porrosht sahmũr. Kimiji ye
erĩhilo ich tikirẽt shi yok itso echikit heke ye erahalope waa orta uje
takaashpo par tepyẽr olak. 4 Oso sohmiramo ode olak ehet wahacha dit
Sardis uje ye oniyokõr mihnũwope. Wir shi itso uje ye õr ishuwo waresh
heke wir tyenij õya yok nehe hn õr ishuwo ich poro pork ye oniyokõr uje
mihnũwope. 5 Yeẽk uje iim erze mihnũwo ich serz. Wichi tyenij iyãha
lasuwo uje poro, hn ye turhũ iichpe uje de asa hutita uje õr ikirĩt de uje
yelij nihna ire. Tyenij titim Papa ir iich toy hn erze ir anjele. 6 Ese uje tẽr
uje Porrosht Ichibich tatim daabo uje otakisho lawichihi lekitiyo tyenij
shiyokõr uje ire tata."

Porrosht aabo uje ode dit Filadelfia.

7 Atsew asa hutita asim erze Porrosht aabo õr bahlut uje de asa iglesya
uje de dit Filadelfia. Atim ire on: "Wichi ir ahwoso ese uje yelij niyokõr
uje mĩhnik. Wichi shi tata uje ich ũru, hn shi itso uje tõhwa rey David ir
yabe pork tyenij tibey israel oso õr hnimich nehe. Uje Cristo sitsẽr ese
pwert uhurrza ich nĩhyok yeẽk pwele shiyeru hn uje shiyeru ich nĩhyok
yeẽk pwele sitsẽr. Wichi tata im: 8 Nos tikiraha uje ahakõrlo. Ẽrlo yok.
Tokosim olak pahwoso par animirãhalo shi itso uje titsẽr pwert uhurrza
hn nĩhyok yeẽk uje pwele shiyeru. Tikiraha uje yẽrij olak ukurbosh per
shish ahakõrlo uje titim olak hn yelij atililo erze uje ye odiraha yokpe.
9 Ẽrlo yok. Erze israel oso otata uje ochii ire Porrosht aaboho per shi
oshiyokõr uje Satanás sahmũr. Wir shi otata lekushiĩ. Ẽrlo yok. Tuu otirẽt
hn ocha dete hnimoho olak ikich otatim olak uje tahmũr olak. 10 Shish
olak ewenta erze kuche mihnũwo uje tĩr olak itso uje titim olakni heke
shish tikibey olak uje terihi ishirĩt nehe uje kuche mihnũwo tĩr ĩrmo
lekitiyo par chibite orhõta kimiji õr iluu om o kimiji ye ompe. 11 Tyenij
takaashpo shichish. Ye moymlo erze uje ich om uje yesh ahakõrlo par uje
nĩhyok yeẽk shuu olak premyo pyerte nehe. 12 Ese uje shish shiyokõr uje
titim olakike ich serz. Tuu wichi dich shi itso uhwirbe uje de Dii Porrosht

ihyuch ehet. Yelɨj tokolɨhɨ Dii Porrosht ihyuch. Tichew Dii Porrosht ɨr iich tɨbɨte ɨr eeych hn tichew Dii Porrosht ɨr dɨt ɨr iich tɨbɨte ɨr eeych toy. Ese dɨt wɨchɨ Jerusalén ahle uje tãra poõrc uje Dii Porrosht de hn ihnɨmichɨhɨ hnɨmich nehe. Tichew piich uje ahle toy tɨbɨte ɨre eeych. 13 Ese uje tẽr uje Porrosht Ɨchɨbich tatɨm daabo ich tyenɨj shiyokõr uje ɨre tata."

Porrosht aabo uje ode dɨt Laodicea.

14 Atsew asa hutɨta hn asɨm erze Porrosht aabo õr bahlut uje de asa iglesya uje de dɨt Laodicea. Atɨm ɨre on: "Wɨchɨ ɨr ahwoso ese uje ich ũru pork shish tata uje ich ũru hn shuu yakaha uje tata. Wɨchɨ shiyokõr poõrc hn shiyokõr hnɨmich hn nos wɨr kuche uje Porrosht tata. Wɨchɨ tata ɨm: 15 Nos tɨkɨraha uje ahakõrlo. Shɨ olak ɨtso kuche uje oso oho kɨmɨjɨ duhlu o kɨmɨjɨ kɨɨs per olak shɨ olak ɨtso awɨt uje otsehnyẽr. Ye olak duhlu hnii olak kɨɨs. Tahmũr uje olak kɨɨs o olak duhlu, 16 per ye olak duhlupe hn ye olak kɨɨspe heke tɨteẽta tuu ɨtso uje tiyuhu olak tuu ãrlo pahwo. 17 Athɨlo uje ich olak ɨhĩr deyo hn nos olak ɨbiyo tokole om hn ye olak nesit latɨk. Ye erahalope uje nĩhyok kuche om uje tĩr olak hn nos oso ochuuna uje olak losuhlaabo hn shɨ olak ɨtso olɨbo hn shɨ ɨtso uje amehelo eeyo. 18 Heke takɨt olak par uje eylo erze oro uje de pahɨr uje tarĩhɨ jwekɨta par tuu ware tokole par uje ye olak koswãha yok heke tuu olak ɨhĩr deyo. Hn eylo olak ɨshuwoho pahɨr uje poro par anãhalo par uje ye apooklo uje oteychɨm olak pork olak ɨluu om, hn eylo olak ɨmɨshiyoho pahɨr par uje ormĩhɨlo olak ɨle hn erahalo uje Porrosht sehe duhu erahalo. 19 Yok tahɨrm erze uje tahmũr õr uje sehe oniyokõr uje ye tahmũrpe hn tepyẽr erze uje tahmũr õr uje oshiyokõr uje ye tahmũrpe heke enaha olak par ahakõrlo uje titɨm olak hn moymlo erze mɨhnũwo uje ahakõrlo. 20 Ẽrlo yok. Yesh tiyehe pwert uhurrza hn tuu. Kɨmɨjɨ yeẽk nunt pahwoso hn dɨtsẽr asa pwert uhurrza ich yok tomsaha ehet hn oyaakɨhɨye ahɨr. 21 Uje yeẽk serz ich tuu sakaha pahɨr shɨ ɨtso uje terzni hn tiyakaha Papa ahɨr. 22 Ese uje tẽr uje Porrosht Ɨchɨbich tatɨm daabo ich tyenɨj shiyokõr uje ɨre tata."—

Ode uje oteeychãha Porrosht wahacha poõrc.

4 1 Uje nos tichew erze huteke hn takachɨm poõrc hn tokomo uje uhurrza sɨtsẽr ɨre. Tukuntpo ese uje ɨr ahwoso shɨ ɨtso uje yeẽk sobɨta trompeta. Tatɨm yok ɨm: —Ohɨr lɨka. Tokowa owa erze kuche uje tyenɨj tokole nehe.— 2 Ɨchii Porrosht Ɨchɨbich hnoy yok seya yok poõrc. Tokomo rey ɨr ɨbɨta dechɨ poõrc hn yeẽk sakaha eeych. 3 Ese uje sakaha debɨta eeych ich hũre wɨhĩrt shɨ ɨtso kojach uje iich otsɨɨ jaspe hn shɨ ɨtso kojach yet uje iich otsɨɨ cornalina. Chekshorrza chɨpeẽsa ɨre. Asa chekshorrza ɨr kolort berte ɨtso kojach uje iich otsɨɨ esmeralda. 4 Ese rey ɨbɨta wɨro tokomo õr ɨbe yer toy bentikwatro, hn erze uje otsakahachɨs

wɨr õr bahluwo uje õr ɨbiyo iich otsɨɨ anciano. Õr ɨshuwo ich poro hn oyãha doolo uje oro ɨtso uje reye oyãha. 5 Ese uje sakaha debɨta eeych ich wɨro hũre shɨ ɨtso yuwebo uje chihit hn ich ihyokõrak dich hn nar. Asa ɨbɨta ɨkɨch syete nampyon dechɨ uje hũre. Wɨr sɨteẽta Porrosht ɨchɨbich uje syete. 6 Asa ɨr ɨbɨta ɨkɨch kucherk de uje shɨ ɨtso lagunta per shɨ ɨtso pejta hn kojach uje iich otsɨɨ cristal. Ese ɨr ɨbɨta wɨro kuche ɨka de kwatro shɨ ɨtso loshɨpo. Ɨr ɨle de lekɨtiyo ɨr eeych. De ɨr ɨkɨch hn de ɨr nẽr. 7 Nohmet de uje ɨtso ɨlpiyo, hn uu yet shɨ ɨtso wõjɨt itokohlt, hn uu yet ɨr ɨle ɨtso hnakɨrbich, hn uu yet shɨ ɨtso agilt uje iyo. 8 Erze loshɨpo uje kwatro, kal nohmɨra ɨr ĩhyo seys, hn ɨr ɨle de lekɨtiyo ɨr eeych. Deeych hn dɨhlak shish otsɨɨ:

—Eyok ɨrhĩch Porrosht uje ukurbo deyo de, wɨchɨ yelɨj niyokõr uje mĩhnɨk, yelɨj niyokõr uje mĩhnɨk, yelɨj niyokõr uje mĩhnɨk. Wɨchɨ ɨchii dekite hn shish de hn shish de nehe.—

9 Erze kuche uje kwatro uje ɨtso loshɨpo uje ɨka wɨr shish shuu Porrosht ich dich uje sakaha debɨta eeych hn onɨna ɨre. Wɨchɨ shish ɨka. 10 Uje erze kwatro shiyokõr shuu ɨtsorz hn erze uje õr bentikwatro uje õr ɨbiyo iich otsɨɨ anciano wɨr ocha dete hnɨmoho ɨr ɨkɨch hn oteeychãha ɨre hn ochɨbɨte doolo ɨr ɨkɨch uje oro hn otsɨɨ:

11 —Õryok ɨrhĩch Porrosht, ich om uje nos oteeychãha owa hn otatɨm owa uje akɨrbo de pork owa uje nos ahakõr kuche uje de. Wɨr de shɨ pork ahmũr heke ahakõrkite.—

Juan umo asa hutɨta hn ese Obejɨt.

5 1 Takachɨm hn tokomo Porrosht uje sakaha debɨta eeych ich tukumo uje hutɨta de hmata waãchta waa je ochɨpaãsho. Õr ahwoso de pɨt hn de pɨt yet hn oshuu belt otich chishew asa hutɨta owɨlo syete par oshuu chishye. 2 Tokomo anjel toy uje ɨr ukurbo deyo de. Wɨchɨ chiilehet ich sɨhnew lahwoso ɨm: —¿Yeẽkpo uje ma dich par sehek asa hutɨta hn shuu kãra erze uje oshiyeru ochĩra?— Wɨchɨ uje anjel tata. 3 Nĩhyok yeẽk uje de poõrc pwele sehek asa hutɨta hnii erze uje ode hnɨmich hnii erze uje ode hnɨmich uut. Nĩhyok uje yeẽk pwele teychɨm. 4 Ich tɨkiyerh pork nĩhyok yeẽk uje ma dich par sɨtsẽr asa hutɨta hnii uje pwele teychɨm, 5 per erze uje õr ɨbiyo iich otsɨɨ anciano yet tatɨm yok ɨm: —Ye eyerh. Hmeychɨm, ese uje ɨr alokot otsɨɨ ɨlpiyot wɨchɨ tãra uu ɨr porokkite Judas lɨshɨ hn tãra uu ɨr porokkite rey David lɨshɨ toy, ese uje ɨr alokot otsɨɨ ɨlpiyot wɨchɨ serz heke pwele sɨtsẽr asa hutɨta hn shuu asa belta otich kãra uje oshiyeru ochĩra syete.—

6 Tokomo Obejɨt uje de pɨsh Porrosht ɨbɨta ahɨr hn erze uje ɨtso loshɨpo uje kwatro uje ɨka meytii dukuhlehe asa ɨr ɨbɨta hn erze uje õr ɨbiyo otsɨɨ anciano ode pɨt. Ese Obejɨt shɨ iyehe wahacha. Uje takachɨm ɨre ich shɨ ɨtso uje yeẽk shuukite shuu toy par teeychãha Porrosht. Ɨr wãpe syete

hn ɨr ɨle syete. Wɨr shɨ sɨteẽta Porrosht ɨchɨbich uje syete uje Porrosht shuu tĩr ĩrmo lekɨtiyo. 7 Ese Obejɨt hno chishew asa hutɨta waa je de Porrosht hmata waãchta uje sakaha debɨta eeych. 8 Uje chishew asa hutɨtaka hn erze uje ɨtso loshɨpo uje kwatro uje ɨka hn erze anciano uje õr bentikwatro ocha dete hnɨmoho ese Obejɨt ɨkɨch. Nos wɨr õr ɨre õr arpa de hn õr prete de uje oro uje pohɨr ɨsho de ehet uje aat ehmuuj. Erze uje aat ehmuuj shɨ sɨteẽta Porrosht aabo õr ahwoso uje õr orar otsapur ɨre. 9 Wɨr oteeychɨ otseẽt imno uje ahle otsɨɨ:

—Owa ich ma dich heke pwele boy asa hutɨta uje ochɨpaãsho hn etsẽr erze belt otich uje oshiyeru ochĩra shɨ pork oso oshuu owani hn armɨsta noshɨ par eshɨ oso õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr. Erze oso nohmɨramo otãra nos wɨr dihipo õr hnɨmoho lekɨtiyo hn otãra nos owɨlo uje otseẽtɨhɨ ahwoso kɨnãho kɨnãho ĩrmo lekɨtiyo. 10 Owa nos uhu õr weeta nohmɨra hn uhu õr saserdote par eyok ɨrhĩch Porrosht ɨr ɨbiyo. Tyenɨj uhu nos otɨbey oso ĩrmo lekɨtiyo nehe.—

11 Esee hn tokomo hn tukunt erze anjele õr ahwoso. Wɨr ode erze anciano õr nẽr hn erze uje ɨtso loshɨpo uje kwatro uje chɨpeẽsa ese uje sakaha debɨta eeych. Erze anjele ich okɨhnipa, õr miyone y miyone. 12 Ochiilehet ich otsɨhnew lahwoso otsɨɨ:

—Ese Obejɨt oso oshuuni par ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨr heke ich om uje ɨr ukurbo de hn ich ɨrhĩch dich hn ich eykdeyo hn ukurbosh par shiyokõr kuche. Ich om uje oshuu ɨr dich hn onarim ɨre hn oteeychãha ɨre.—

13 Esee hn tukunt toy nos wɨr kuche uje Porrosht shiyokõrkite uje de poõrc hn uje de hnɨmich hn uje de hnɨmich uut hn uje de onoot bahluta hn nos wɨr kuche uje de ehet otata otsɨɨ:

—Ese uje sakaha debɨta eeych hn ese Obejɨt ich om uje nos oteeychãha õr hn oshuu õr deyo hn onarim õr hn otata uje wɨr õr ukurbo deyo de par uje nos oshiyokõr kuche. Ich om uje shish otata oshuu ɨtsorz.—

14 Erze uje ɨtso loshɨpo uje ɨka uje kwatro otsɨɨ: —Yehe wɨchɨ.— Hn erze anciano uje õr bentikwatro ocha dete hnɨmoho õr ɨkɨch ese uje dechɨ debɨta eeych hn ese Obejɨt hn oteeychãha õr.

Belta otich syete de uje chishew hutɨta.

6 1 Esee hn takachɨm hn tokomo ese Obejɨt uje sɨtsẽr asa belta otich webich osht uje syete de uje oshuu chishew asa hutɨta hn tukunt wɨchɨ nohmet erze uje ɨtso loshɨpo uje kwatro uje ɨka chiilehet. Ich ochiilehet lahwoso shɨ ɨtso uje nar. Tata ɨm: —Erẽt.— 2 Uje takachɨm hn tokomo kabehet uje poro. Ese uje iyãha tõhwa pohɨrpɨt par uje tatsɨkĩr. Porrosht ɨshɨm wɨchɨ wolt shɨ ɨtso uje reye oyãha. Hno par uje tatsɨkĩr hn par uje serz.

3 Uje ese Obejɨt sɨtsẽr asa belta otich uje de asa hutɨta iyehe ese webich osht nẽr hn tukunt erze uje ɨtso loshɨpo uje ɨka yetpo ɨm: —Erẽt.—

4 Kabehet yet tokolpo uje wɨhĩrt. Ese uje iyãha wɨchɨ kabehet Porrosht
ɨshɨm ɨr ukurbo par uje ye duhu oso õr aho kɨɨsɨhɨyepe heke oshuuye
oshuu otoy, hn ɨshɨm ɨre espada berzak.
5 Uje ese Obejɨt sɨtsẽr asa belta otich uje iyehe ese osiyer nẽr hn tukunt
ese uje ɨtso loshɨpo yet uje ɨka tata ɨm: —Erẽt.— Takachɨm hn tokomo
kabehet uje wɨs. Ese uje iyãha kabehet balansta de ɨr hmata. 6 Erze uje
ɨtso loshɨpo uje ɨka uje kwatro õr ehet tukunt ahwoso uje tata ɨm: —Un
kilo erint ɨr bahat shɨ ɨtso uje yeẽk chish obiyo deeych nohmɨra hn tre
kilo erint kɨnaha uje iich otsɨɨ cebada ɨr bahat shɨ ɨtso uje yeẽk chish
obiyo deeych nohmɨra, per ye ahakõr mɨhnɨkĩhɨ erze pohɨr uje iich otsɨɨ
olivo uje aseyte tãra hn ye ahakõr mɨhnɨkĩhɨ erze uva uje wino tãra.—
7 Uje ese Obejɨt sɨtsẽr asa belt otich uje iyehe ese tre nẽr hn tukunt ese
uje ɨtso loshɨpɨt yet uje kwatro uje ɨka tata ɨm: —Erẽt.— 8 Takachɨm hn
tokomo kabehet uje kahɨr. Ese uje iyãha ɨr iich otsɨɨ topɨk, hn ese uje
iyehe nẽr wɨchɨ uje topo õr ɨchɨbiyo de. Porrosht ɨshɨm wɨchɨ ukurbo
uje iich otsɨɨ topɨk par uje shuu oso shuu otoy per tyenɨj sehek oso shuu
õr wee kwatro hn shɨ pwele shuu ese weeta nohmata shuu õr chĩra õr
espada hn shuu sewɨt sẽhi õr nehech otoy hn shuu õr permo nehech otoy
hn shuu loshɨpo uje de ĩrmo shuu õr shuu otoy.
9 Uje ese Obejɨt sɨtsẽr asa belt otich uje iyehe ese kwatro nẽr hn tokomo
topo õr ɨchɨbiyo uje odechɨ altar uut. Oso oshuu õr oshuu otoy shɨ pork
otsanɨmɨrãha Porrosht ahwoso hn pork otatɨm õr uje shɨ ye olotiis Cristo
heke omasaha par Porrosht aabo. 10 Erze õr ɨchɨbiyo okeytkẽr Porrosht ich
otsɨhnew lahwoso otsɨɨ: —Ɨrhĩche, owa ich ma dich je nos wɨr kuche uje
ahakõr. Yelɨj ahakõr uje mɨhnũwo hn shish ata uje ich ũru. ¿Latɨk nehe
hn eychɨm erze ĩrmo oso uje oshuu õryok oshuu oyɨtɨ hn eyuhu õryok
bahat?— 11 Esee hn ɨshɨm õr ɨshuwo uje ich poro hn tatɨm õr ɨm: —Hap
anemlo pɨkaap nehech oso oshuu Porrosht aabo yewo oshuu otoy uje
oshiyokõr ɨr ɨbiyo.— Porrosht tatɨm õr ɨm: —Wɨr olak deshɨbo uje oso
tyenɨj oshuu õr oshuu otoy shɨ ɨtso uje oshiyokorĩhɨ olak.—
12 Esee hn takachɨm ese Obejɨt uje sɨtsẽr asa belta otich uje iyehe ese
sinko nẽr. Takachɨm hn tokomo hnɨmich uje telerrzpa. Ese deeych ich
ye dihitpe, shɨ wɨs ɨtso õr ɨshuwo uje wɨso, hn ese shekurko ich wɨhĩrtpa
shɨ ɨtso dɨkɨrmɨsta. 13 Porrzeebe tãra poõrc kayɨhɨ hnɨmich. Wɨr shɨ ɨtso
pohɨr ee uje myent tɨbichu hn chishɨt hn shuu ɨr ee kay. 14 Ese poõrc ich
shɨ ɨtso hute uje ochɨpaãsho nehech nĩhyok poõrc. Nos wɨr kojano sɨhnok
laleryo, hn erze hnɨmo uje awɨt chɨpeẽsa nos sɨhnok laleryo toy. 15 Nos
wɨr reye uje ode nãhu ĩrmo lekɨtiyo otsakɨs ɨrehe erze kojano ɨle. Erze
uje õr wɨmshɨro õya õr hn erze ohyerptoso õr bahluwo õya õr toy hn nos
wɨr ɨhĩr deyo õya õr toy hn erze uje õr ukurbo deyo hn uje õr yɨlo hn erze
uje ye õr yɨlope õya õr toy. 16 Otatɨm erze kojano par kayɨhɨ õr pork sehe
oduhu lajuwe õr ɨre par uje sakɨs õr ɨre pork otola otĩr Porrosht ɨle ɨkɨch

uje sakaha debıta eeych hn ese Obejıt pork Porrosht hn ese Obejıt wır ich ochowãha pısh õr. 17 Ich terıhı ıshırĩt uje Porrosht sepyẽr õr hn nĩhyok yeẽk pwele ewenta.

Ochıbıte ır seylta erze israel oso õr une.

7 1 Esee hn takachım hn tokomo anjele uje õr kwatro uje oyehe myentı wãrno uje kwatro par uje otsontew erze myentı par uje ye tıbichu ele hnımich hnii uje tıbichu onoota bahluta hnii uje tıbichu pohır. 2 Tokomo anjel yet uje tãra deeych warĩch. Wıchı tõhwa Porrosht seylta. Porrosht wıchı ıka. Ese anjel tıbich ich sıhnew tatım erze anjele yewo uje õr kwatro uje Porrosht ıshım õr ukurbo par oshiyokõr mıhnıkĩhı nãhu ĩrmo hn onoota bahluta. 3 Tatım õr ım: —Ye ahakõrlo mıhnıkĩhı ele hnımich hnii onoota bahluta hnii erze pohır nehech oyıbıte Porrosht ır seylta õr une erze Porrosht aabo pork wır ır ıbiyo.— 4 Tukunt uje ochıbıte wır õr yar erze uje õr syento kwarenta y kwatro mil oso uje õr israel oso.

5 Erze uje otãra ır porokkite Judá wır õr dose mil. Erze uje otãra ır porokkite Rubén wır õr dose mil. Erze uje otãra ır porokkite Gad wır õr dose mil. 6 Erze uje otãra ır porokkite Aser wır õr dose mil. Erze uje otãra ır porokkite Neftalí wır õr dose mil. Erze uje otãra ır porokkite Manasés wır õr dose mil. 7 Erze uje otãra ır porokkite Simeón wır õr dose mil. Erze uje otãra ır porokkite Leví wır õr dose mil. Erze uje otãra ır porokkite Isacar wır õr dose mil. 8 Erze uje otãra ır porokkite Zabulón wır õr dose mil. Erze uje otãra ır porokkite José wır õr dose mil. Erze uje otãra ır porokkite Benjamín wır õr dose mil.

Oso oyehe Porrosht ıle ıkıch nehe.

9 Esee hn takachım hn tokomo oso ich okıhnipa. Nĩhyok uje yeẽk pwele tıskẽr õr. Nos otãra uu dihipo õr hnımoho lekıtiyo hn otãra erze owılo uje otseẽt ahwoso kınãho kınãho ĩrmo lekıtiyo. Wır oyehetıhı Porrosht ıle ıkıch hn ese Obejıt. Wır oyãha lasuwo poro hn nos otõhwa hĩr ĩhyo. 10 Nos wır õr ıre otıbich ich otsıhnew otsıı:

—Porrosht uje sakaha debıta eeych hn ese Obejıt wır uje otsosır õryok hn oshım õryok ese ıkırĩt uje yelıj nıhna ıre.—

11 Nos wır anjele oyehe ochıpeẽsa Porrosht uje sakaha debıta eeych hn erze anciano hn erze uje ıtso loshıpo uje ıka hn erze anjele ocha dete hnımo nehech õr une terıhı hnımich hn oteeychãha Porrosht 12 otsıı:

—Yehe wıchı, sehe oyuhu nos oso shish oteeychãha Porrosht hn onarim ıre. Wıchı ich eykdeyo hn nos tyenıj onına ıre hn oduhu ıre dich. Wıchı ich ukurbo deyo de hn ukurbo de par shiyokõr kuche. Sehe oyuhu nos shish otata oduhu ılorz. Ich oyahmũr uje ıtsorz.— Wır uje anjele otata.

13 Esee hn erze anciano õr yet tatım yok ım: —¿Yeniipo erze uje oyãha lasuwo poro hn otãra ıraãpo?— 14 Titım ıre too: —Irhĩche, owa

eraha.— Ese anciano tatɨm yok ɨm: —Wɨr uje otokolɨhɨ erze mɨhnũwo pisho uje tĩr nãhu ĩrmo. Wɨr uje ye olotiis ese Obejɨt heke ich õr ɨshuwo poro pork wɨchɨ ɨr armɨsta ɨshɨ õr hnɨtewkite hn churhũ õr aho. 15 Heke ode Porrosht ɨle ɨkɨch uje sakaha debɨta eeych. Deeych hn dɨhlak shish oshiyokõr Porrosht ɨbiyoho templo ehet. Porrosht uje sakaha debɨta eeych wɨchɨ uje shuu odebuhu dahɨr. 16 Ich ye sewɨt nẽhi õrpe hn ye õr iilo nẽhi õrpe hn ye deeych tew õrpe hn ye onuunape uje duhlu 17 pork ese Obejɨt uje de Porrosht ɨbɨta ɨkɨch wɨchɨ uje tɨbey õr shɨ ɨtso uje tɨbey obejɨ. Wɨchɨ tyenɨj hnoy õr seya õr awɨt par uje oho. Ese awɨt wɨchɨ uje ɨshɨm õr ɨkɨrĩt uje yelɨj nɨhna ɨre hn Porrosht nos churhũ õr ɨlote shuu kako.— Wɨr uje ese anciano tatɨm yok.

Ese Obejɨt sɨtsẽr asa belta otich uhurzosht.

8 1 Uje ese Obejɨt sɨtsẽr asa belta otich uje iyehe ese seys nẽr hn oshuu ĩrmo etich wahacha poõrc nehech terɨhɨ media ora. 2 Uje iyuwe media ora hn tokomo anjele uje õr syete oyehetɨhɨ Porrosht ɨle ɨkɨch. Otõhwa trompetɨ syete hn oshɨm erze anjele trompeta kal õr nohmɨr nohmɨr.

Anjel tõhwa kobɨt par sẽru kuche.

3 Esee hn tokomo anjel yet taãcha hn iyehetɨhɨ ese altar ɨkɨch. Tõhwa kucherk uje ɨtso kobɨt par otserũhu kuche ehet uje aat ehmuuj. Ese kobɨt pur oro. Nos wɨr erze Porrosht aabo õr ahwoso uje õr orar otsapur Porrosht de wahacha ese altar eeych uje oro uje de Porrosht ɨkɨch. Yeẽk ɨshɨm ese anjel erze kuche uje aat ehmuuj ich kɨhniya hn shuu ĩya erze Porrosht aabo õr ahwoso uje de altar eeych par uje sẽru. 4 Ese anjel sẽru ese uje aat ehmuuj hn ɨr iibich tĩr poõrc Porrosht ɨle ɨkɨch hn erze Porrosht aabo õr ahwoso uje õr orar otsapur ɨre ĩya ese iibich. 5 Ese anjel chishew pichure uje dechɨ altar eeych hn chɨmchaha ese kobɨt ehet uje oro nehech yeno hn tãra chɨbɨte ele hnɨmich. Ɨchii nar, ihyokõrak dich hn õr ahwoso tãra hn ich hũre ɨtso yuwebo hn hnɨmich telerrza.

Erze anjele otsobɨta ɨr trompetɨ.

6 Esee hn erze anjele uje õr syete ochɨmɨt ɨre par otsobɨta erze trompetɨ.
7 Ese anjel webich osht sobɨta ɨr trompeta hn kojano tãra poõrc kayɨhɨ hnɨmich. Jwekɨta ĩya hn dɨkɨrmɨsta ĩya toy. Kɨmɨjɨ hnɨmo po tre chɨhɨ ich wɨchɨ sẽru nohmet hn kɨmɨjɨ pohɨr chɨhɨ wee tre ich sẽru weeta nohmata hn nos sẽru erze ɨhnemyo uje berte.
8 Esee hn anjel yet uje iyehe ese webich osht nẽr sobɨta ɨr trompeta. Otãra kuchẽrk shɨ ɨtso kojach uje dich uje duhlu hn ɨr yokacha data. Ochɨbɨte onoota bahluta ehet. 9 Kɨmɨjɨ onoota bahluta po tre ich shuu pɨt nohmet chisãha ɨre dɨkɨrmɨsta hn nos wɨr kuche uje de onoota bahluta

kɨmɨjɨ wee tre ich shuu weeta nohmata toy. Kɨmɨjɨ nos wɨr pohɨr uje
chɨkãha onoota bahluta wee tre ich sɨhna asa weeta nohmata.
10 Esee hn ese anjel yet uje iyehe erze osiyer nẽr sobɨta ɨr trompeta hn
porrzeebcha bahluta tãra poõrc kayɨhɨ hnɨmich. Wate ɨtso jwekɨta waa je
ich data. Kɨmɨjɨ nos wɨr onoo hn nos owɨlo uje awɨt tãra hnɨmich uut wee
tre chɨhɨ ich kayɨhɨ asa weeta nohmata eeych. 11 Asa porrzeebcha ɨr iich
otsɨɨ chiyok pork ich pur menent. Wate shuu ese awɨt chiyok heke shuu
oso shuu otoy ich okɨhniya pork ich shuu chiyokpa hn pur menent.
12 Esee hn ese anjel yet uje iyehe ese tre nẽr sobɨta ɨr trompeta. Kuchẽrk
sentii deeych par uje ye dihitpe nehech kwatro ora, hn shekurko ɨtspo
ye dihitpe nehech kwatro ora, hn erze porrzeebe ɨtspo ye dihitpe nehech
kwatro ora. Uje deeych ich ese deeych ye dihitpe nehech kwatro ora hn
uje dɨhlak shekurko hn porrzeebe ye dihitpe nehech kwatro ora. 13 Esee
hn takachɨm. Tukunt akilt uje shɨ iyohochɨs poõrc pehet hn tɨbich ich
sɨhnew ɨm: —Ich yarhak par oso, ich yarhak par oso, ich yarhak par erze
oso uje ode hnɨmich nehe uje erze anjele õr tre otsobɨta erze ɨr trompetɨ.
Ochɨmɨt ɨre par otsobɨta.—

9 1 Esee hn anjel yet uje iyehe erze kwatro nẽr sobɨta ɨr trompeta hn
tokomo porrzeebcha tãra poõrc kayɨhɨ hnɨmich. Asa porrzeebcha
wɨchɨ anjel uje Porrosht ɨshɨm asa yabe par uje sɨtsẽr ese jotsɨt ebich
uje ye uhurtɨkɨsh. 2 Uje sɨtsẽr ese jotsɨt ebich hn iibich tokole shɨ ɨtso
kipuut dich uje iibich tokole. Ese kiibich sentii deeych hn chũr lekɨtiyo.
3 Eru tãra ese kiibich hn chũr lekɨtiyoho hnɨmich. Porrosht ɨshɨm par uje
chichew oso shɨ ɨtso shekshor. 4 Porrosht sahɨrm erze eru par uje ye tew
ɨhnemyo hn pohɨr ĩhyo hn kuche yewo uje berte. Shɨ ɨshɨm par uje ches
erze oso uje ye Porrosht seylta chɨhɨ õr unepe. 5 Ye dosɨm erze erupe par
uje shuu oso shuu otoy, shɨ shuu õr dospa shɨ ɨtso uje shekshor ches õr.
Sinko mese uje wɨr tyenɨj ches õr 6 heke erze oso ich sehe otoy per ye
otope.
7 Erze eru shɨ ɨtso kabyuhwo uje onɨshii par otatskĩr hn kuche de ɨr hu
eeyo shɨ ɨtso õr wolo uje reye oyãha uje oro. Ɨr ɨle shɨ ɨtso oso 8 hn ɨr akĩrt
shɨ ɨtso tɨmcher õr akĩrt hn ɨr potẽre shɨ ɨtso ɨlpiyo. 9 Hn ɨr yũhurrza etan
shɨ ɨtso pyero hn ɨr ĩhyo ich ihyokõrak dich shɨ ɨtso kabyuhwo uje churz
jarleshɨ hn uushɨ par uje tatsɨkĩr. 10 Erze eru ɨr kole shɨ ɨtso shekshor hn
wasosh. Ɨr woso de ɨr kole par uje chichew oso hn shuu õr doso nehech
terɨhɨ sinko mese. 11 Erze eru ɨr bahlut wɨchɨ anjel uje tɨbey ese jotsɨt uje
ye uhurtɨkɨsh. Ese anjel ɨr iich otsɨɨ Abadón. Abadón wɨchɨ hebreo õr
ahwos hn ɨr iich yet otsɨɨ Apolión uje griego õr ahwos.
12 Ich yuwɨrke ese dosĩryo webich osht uje ese akilt tata per yehe osiyer
de.
13 Esee hn anjel uje iyehe ese sinko nẽr sobɨta ɨr trompeta ɨchii tukunt
õr ahwoso uje tãra ese altar uje oro uje ɨr wãpe kwatro. Ese altar dechɨ

Porrosht ɨle ɨkɨch. 14 Erze õr ahwoso uje tãra ese altar tatɨm ese anjel
uje iyehe ese sinko õr nẽr uje ɨr trompeta de, erze õr ahwoso tatɨm ɨre
ɨm: —Eyuhu erze anjele yewo uje õr kwatro uje ode asa onoota data waa
je iich otsɨɨ Eufrates.— 15 Esee hn ochiyuhu erze anjele õr kwatro. Wɨr
shɨ odechɨ oyeem orta, deeych, shekurko hn ãyt uje Porrosht chɨbɨtkite
par oshuu oso oshuu otoy. Kɨmɨjɨ oso õr wee chɨhɨ tre ich wɨr oshuu õr
weeta nohmata. 16 Esee hn tukunt uje otata erze ohyerptoso uje oyãha
kabyuhwo õr dos syento miyones. 17 Porrosht chowa yok erze kabyuhwo
hn erze uje oyãha. Kuche sentii õr ɨrojõr uje ɨr kolor shɨ ɨtso jwekɨta hn
ɨr kolor asul ɨtso ese kojach uje iich otsɨɨ jacinto hn ɨr kolor kahɨr ɨtso
asufre. Erze kabyuhwo ɨr hu shɨ ɨtso ɨlpiyo. Jwekɨ tokolɨhɨ erze kabyuhwo
ɨr ahwo hn kiibo hn asufre. 18 Erze jwekɨ hn erze kiibo hn asufre uje
tokolɨhɨ erze kabyuhwo ahwo wɨr uje shuu erze oso shuu otoy õr weeta
nohmata hn iimɨhɨ wee otiyer. 19 Erze kabyuhwo ɨr ukurbo tãra ahwo hn
tãra kole. Ɨr kole shɨ ɨtso echĩre hn ɨr hu de ɨr kole toy hn shuu oso chĩra
ɨr kole shuu doso. 20 Erze oso yewo uje ye erze ohyerptoso oduhu õrpe
oduhu otoy ye onoympe erze kuche mɨhnũwo uje õr ɨre oshiyokõr, hn ye
onoympe uje oteeychãha erze demonyo, hn ye onoympe uje oteeychãha
kojano po uje oshiyokõr ochĩra oro, plata, bronse, kojano hn tabla. Erze
kojano po ye nomo latɨk, hn ye nuunt latɨk, hn ye dɨrkpe. 21 Erze oso ye
onoympe uje oshuuye oshuu otoy, hn ye onoympe uje ochii ɨr merikoho
hn ochii ɨr konsahoho, hn ye onoympe uje oshiyokõr erze kuche mɨhnũwo
uje tɨmcher hn hnakɨrbo oshiyokorĩhɨye uje ye onõyhi pɨshye ahɨrpe, hn
ye onoympe uje otohɨr.

Hutɨta de anjel ɨr hmata.

10 1 Esee hn tokomo anjel yet uje ukurbo deyo de uje tãra poõrc
yesh dal hnɨmich. Ukuhurrza chɨpeẽsa ɨre hn shekshorrza de
ɨr huta eeych. Ɨr ɨle ich hũre shɨ ɨtso deeych uje chihit hn ɨr hnɨte ich
shɨ ɨtso uhwɨrbe per shɨ yokacha data. 2 Ɨr hmata hutɨta de ochɨpaãsho
arpich ijaap. Asa hutɨta ich ye odihyerupe. Shɨ ɨsãha. Uje ihnɨmich ich
chɨbɨte derza waãchta onoota bahluta hn ɨr hnɨtɨta waachjãrrza chɨbɨte
hnɨmich. 3 Tɨbich sɨhnew shɨ ɨtso ɨlpiyo uje yerh. Uje tɨbich ɨtsorz ich
nar nehech syete bese. 4 Ich sehe tichew uje tukunt uje tata per ahwoso
tãra poõrc tatɨm yok ɨm: —Ye atha erze uje nar syete tataka hn ye atsew
ebɨte hutɨta.— 5 Ese anjel uje tokomo uje iyehetɨhɨ wahachaka onoota
bahluta eeych hn hnɨmich eeych wɨchɨ seem nahmɨta waãchta. 6 Hn ese
anjel tata Porrosht iich uje yelɨj nɨhna ɨre par uje shuu ɨmeheeych uje
ɨr ahwoso uje tyenɨj tata ich ũru. Porrosht wɨchɨ uje shiyokõr poõrzkite
hn nos wɨr kuche uje de ehet hn shiyokõr hnɨmich hn nos wɨr kuche uje
de ehet hn shiyokõr onoota bahluta hn nos wɨr kuche uje de ehet. Ese
anjel tata ɨm: —Porrosht ye seem osope. 7 Uje ese anjel yet uje iyehe erze

anjele yewo õr nẽr uje õr seys, uje wɨchɨ sobɨta ɨr trompeta ich tyenɨj
yakaha uje Porrosht tatɨm uu debiyo profeta poruwo wɨshkite.— 8 Esee
hn erze õr ahwoso uje tukuntɨke uje tãra poõrc tatɨm yokpo ɨm: —Bey
asa hutɨta uje de ese anjel ɨr hmata uje ɨr hnɨtɨta de onoota bahluta eeych
hn ɨr hnɨtɨta yata de hnɨmich eeych. Asa hutɨta ich ɨsãha.— 9 Takaha hn
tapur ese anjel too: —Asɨm yok asa hutɨta ijaabta.— Ɨshɨm yok hn tatɨm
yok ɨm: —Boy hn ew. Uje ew ich tete shɨ ɨtso reyne per owa ehet tyenɨj
chiyokpa.— 10 Uje tishew asa hutɨta ijaabta waa je de anjel hmata hn taw
ich tete ɨtso reyne per shuu pehet ich chiyokpa. 11 Tatɨm yok ɨm: —Nos
tyenɨj atɨmpo wɨr oso uje tyenɨj tĩr õr nehe. Tyenɨj atɨmpo wɨr dihipo
kɨnãho hn erze uje otseẽt ahwoso kɨnãho kɨnãho ĩrmo lekɨtiyo hn tyenɨj
atɨmpo nos wɨr õr bahluwo.—

Hnakɨrbo õr osiyer otatɨm oso Porrosht ahwoso.

11 1 Esee hn ɨshɨm yok phich uje shɨ ɨtso õr ɨtɨlta hn tatɨm yok ɨm:
—Eteẽta Porrosht ɨr templo hn eteẽta ese altar hn eskẽr erze uje
odechɨ uje oteeychãha Porrosht 2 per ye eteẽta ese patikɨt uje chɨpeẽsa
templo pork Porrosht ɨshɨm ese patikɨt erze dihipo kɨnãho. Wɨr tyenɨj
odechɨ ese dɨt nehech shekurko kwarentidos hn oshiyokõr mɨhnuwõho
wahacha. Wɨchɨ dɨt uje Porrosht chiihlakite.— 3 Porrosht ɨm: —Tuu pɨbiyo
õr osiyer otatɨm erze oso õr pahwoso par laalo mil dos syento sesenta.
Wɨr õr ɨshuwo uje oyãha shɨ ɨtso ponchuko.— 4 Erze Porrosht ɨbiyo uje
õr osiyer shɨ õr ɨtso erze pohɨr olivo uje otiyer hn shɨ õr ɨtso nampyon
uje osiyer uje dechɨ eyok Ɨrhĩch ɨkɨch. Wɨchɨ uu ĩrmo oso õr bahlut pisht.
5 Uje yeẽk sehe niyokõr mɨhnɨkĩhɨ erze profeta ich jwekɨta tãra erze
profeta õr ahwo hn otsẽru wɨchɨ oshuu duhlu. Uje yeẽk sehe niyokõr
mɨhnɨkĩhɨ õr ich tyenɨj toy ɨtsorz. 6 Erze Porrosht ɨbiyo uje õr osiyer õr
ukurbo de par uje ye oduhu ɨbɨkpe par nos wɨr daalo uje otsanɨmɨrãha
Porrosht ahwoso. Õr ukurbo depo par ochisãha awɨt dɨkɨrmɨsta. Õr
ukurbo depo par oshuu erze kuche mɨhnũwo kɨnãho kɨnãho tĩr nãhu
ĩrmo shɨ uje otsahmũr oshiyokõr. 7 Uje erze profeta ochɨmɨt otsanɨmɨrãha
Porrosht ahwoso hn ese uje ɨtso loshɨpɨt uje tokolɨhɨ jotsɨt uje ye
uhurtɨkɨsh hõr erze profeta oteye hn wɨchɨ serz õr shuu õr shuu otoy.
8 Iim orĩhɨchɨs dehet uje de dɨt ehet. Ese dɨt ich dich. Otsɨteẽta ese dɨt oso
õr ɨluu shɨ ɨtso Sodoma hn Egipto oso õr ɨluu. Ese dɨt wɨchɨ Jerusalén.
Wɨchɨ owich uje ochowɨshɨhɨ erze profeta õr Ɨrhĩchkite ochɨbɨte krus
eeych. 9 Nos wɨr dihipo uje ode ĩrmo lekɨtiyo hn erze uje otseẽt lahwoso
kɨnãho kɨnãho shish oteychɨm erze topo uje õr osiyer nehech terɨhɨ daalo
tre hn pehet iya. Ye odosɨm õrpe par uje ochihitsɨm õr. 10 Nos wɨr oso uje
odebuhu ĩrmo lekɨtiyo ich õr aylpa uje erze profeta otoy. Wɨr ich õr aylpa
nehech oshɨmɨhɨye kuche pork erze profeta uje õr osiyer shish oshiyokos
õr. 11 Per uje terɨhɨ daalo tre hn pehet ĩya Porrosht shuu õr ɨkpo hn

oyehet. Nos wɨr uje oteychɨm õr uje õr ɨkpo hn oyehet ich otolpa sehek õr
ebe. 12 Ochunt ahwoso uje tãra poõrc ich sɨhnew tatɨm erze profeta ɨm:
—Ohɨr lɨklo.— Erze uje otsɨtak õr oteychɨm õr uje odohɨr otĩr poõrc hn
omasaha ukuhurrza ehet. 13 Ɨchii hnɨmich telerrzpa. Kɨmɨjɨ ese dɨt chɨhɨ
po dye ich sohmet kay uje hnɨmich telerrza. Shuu oso otoy õr syete mil,
hn erze oso yewo uje ye otope ich otolpa heke oshuu Porrosht ich dich uje
de poõrc. 14 Yuwɨrke erze dosĩryo uje iyehe ese webich osht nẽr uje akilt
tata hn erze kuche mɨhnũwo yewo iyehe erze yewo nẽr shɨchish.

Ese anjel uje iyehe erze seys nẽr sobɨta ɨr trompeta.

15 Esee hn anjel yet uje iyehe erze seys õr nẽr sobɨta ɨr trompeta, hn
ochunt ahwoso wahacha poõrc ich sɨhnew tata ɨm: —Erze õr bahluwo
uje otɨbey ĩrmo lekɨtiyo wɨr tyenɨj otokole hn eyok Ɨrhĩch hn ɨr Ijɨt Cristo
omasaha õr owich par õr bahluwoho nãhu ĩrmo. Porrosht tyenɨj shish
tɨbey oso nehe.—
16 Erze uje õr bentikwatro uje õr ɨbiyo iich otsɨɨ anciano wɨr otsakaha
debe Porrosht ɨle ɨkich. Ochiyuwa dele hnɨmich nehech õr une terɨhɨ
hnɨmich hn oteeychãha Porrosht. 17 Otata otsɨɨ: —Ɨrhĩche Porrosht,
akɨrbo deyo de. Oyɨnshɨp owa. Shish owa dekite nehech ele ahle shish
owa de, hn oyɨnshɨp owa uje amsaha par abey oso ẽra akɨrbo. 18 Erze
dihipo kɨnãho ich otsɨtak pɨshɨ owa per ele ahle ich etak õr. Terɨhɨ ɨshɨrĩt
par epiyer erze topo hn asɨm premyo erze ebiyo profeta poruwo wɨshɨ
hn erze aabo yewo hn erze uje otola owa. Erze premyo de par nos wɨr
õr ɨre kɨmɨjɨ õr ijaabo o kɨmɨjɨ õr deyo. Terɨhɨ ɨshɨrĩt par ehna erze oso
uje oshiyokõr mɨhnɨkĩhɨ nãhu ĩrmo.— 19 Esee hn otsɨtsẽr asa Porrosht ɨr
templo waa je de poõrc. Asa templo ehet omo kejunt uje Porrosht ahwoso
de ehet hn omo hnɨmich toy uje hũre ɨtso yuwebo, hn ihyokõrak dich, hn
nar, hn hnɨmich telerrza, hn yuwebo kojano kayɨhɨ hnɨmich uje ich deyo.

Israel oso õr ɨtso tɨmcharrza hn Satanás ɨtso loshɨpɨt.

12 1 Esee hn tokomo yarta data uje de poõrc. Tokomo tɨmcharrza.
Ɨr ɨshuwo shɨ ɨtso deeych uje chihit hn iyehe shekurko eeych.
Iyãha dolt uje porrzeebe de dose. Ɨr wolt shɨ ɨtso uje reye oyãha. 2 Asa
tɨmcharrza hmɨker. Wate tɨbich pork chuuna uje ɨr ijɨt tabɨta hn doso
par shũrha. 3 Tokomo kuchɨt yet wahacha poõrc ɨtso loshɨpɨt uje ich dich
hn wɨhĩrt. Ɨr hu syete hn ɨr wãpe dye hn ɨr wolo syete. Nohmɨr nohmɨr
de kal hu eeyo. Ɨr wolo ɨtso uje reye oyãha. 4 Kɨmɨjɨ porrzeebe wee chɨhɨ
tre ich ese uje ɨtso loshɨpɨt chĩra ɨr kolta shuu weeta nohmata kayɨhɨ
hnɨmich. Wɨchɨ de asa tɨmcharrza ɨkɨch waa je sehe ɨr ijɨt shũrha pork
uje ɨr ijɨt shũrha ich sehe tew. 5 Asa tɨmcharrza ɨr ijɨt shũrha ɨteẽtak. Yeẽk
hnoy shɨchish ese ɨr ijɨt seya Porrosht hn ɨr ɨbɨta. Wɨchɨ uje tyenɨj nos
tɨbey nãhu ĩrmo oso nehe hn tyenɨj sepyẽr õr chĩra õr pyerɨt uje shɨ ɨtso

pohɨrkɨta. 6 Asa tɨmcharrza hno yuhwo tĩr wahacha owich uje ɨsa uje
Porrosht nɨshii par ɨre. Wɨchɨ tyenɨj ɨshɨm ɨr poso par erze daalo mil dos
syentos sesenta.
7 Esee hn ɨchii oteyehe wahacha poõrc. Miguel hõr ɨr anjele hn ese uje
ɨtso loshɨpɨt hõr ɨr anjele oteye, 8 per ye õr pwele oderz Miguelpe, heke
ich nĩhyok õr owich wahacha poõrc 9 hn otãra ese uje ɨtso loshɨpɨt. Wɨchɨ
uu echeẽt uje ɨchii dekite uje iiyo yewo otsɨi dyablo hn Satanás. Wɨchɨ uje
nos sehnyẽr erze oso uje ode ĩrmo lekɨtiyo. Otãra ɨre ochɨbɨte hnɨmich
hn otãra erze ɨr anjele ochɨbɨte õr hnɨmich toy õya Satanás. 10 Esee hn
tukunt õr ahwoso wahacha poõrc ich sɨhnew tata ɨm:
—Ele ahle ich terɨhɨ uje Porrosht serz chĩra lakɨrbo hn eyok Deych
Porrosht tɨbey eyok. Ele ahle hn Cristo ɨr ukurbo de pork otãra Satanás
uje deeych hn dɨhlak shish denunsya eyok leshɨbo wahacha Porrosht ɨle
ɨkɨch. Wɨchɨ otãra ochɨbɨte hnɨmich. 11 Porrosht aabo otserz Satanás shɨ
pork ese Obejɨt ɨr armɨsta ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht ahɨrkite hn pork
otatɨm erze uje ye õr Porrosht aabope uje wɨchɨ shiyokõr par õr ɨre. Ye
otolpe par otoy pork ye olotiis Cristope.—

Israel oso oyuhwo.

12 Esee hn shish õr ahwoso tãra poõrc tata ɨm: —Olak tyenɨj olak
ayla uje olak de poõrc hn olak uje ebuhulo poõrc, per ich yarhakpa par
olak uje olak de hnɨmich hn ode onoota bahluta pork dyablo ihnɨmich
hn tĩr olak. Ich ches pɨsh delo pork chɨraha uje ich yej terɨhɨ ɨshɨrĩt
par tĩr urhuta bahluta ehet nehe.— 13 Ese uje ɨtso loshɨpɨt chuuna uje
otãra ochɨbɨte hnɨmich heke hno chukwi asa tɨmcharrza waa je ɨr ɨjɨt
shurhãni ɨteẽtak. 14 Porrosht shiyokõr shɨ ɨtso uje ɨshɨm asa tɨmcharrza
akilt ĩhyo uje ich dich par uje yuhwo hno tĩr ese owich uje ɨsa par ese
uje ɨtso echeẽt ye dishew ɨrpe. Porrosht tyenɨj ɨshɨm wate ɨr poso par
tre ãyo hn pehet ĩya. 15 Ese uje ɨtso echeẽt shuu awɨt tokolɨhɨ lahwo ɨtso
onoota pork sehe duhu lajuwe asa tɨmcharrza. 16 Per hnɨmich takashɨm
asa tɨmcharrza. Iin ese awɨt uje ese uje ɨtso loshɨpɨt shuu tokolɨhɨ lahwo
shɨ ɨtso uje sehek lahwo hn iin. 17-18 Heke wɨchɨ ich sɨtak pɨshɨ wate
tɨmcharrza hn hno satsĩr erze uje otãra wate. Wɨr uje oshiyokõr uje
Porrosht ahwoso tata hn otatɨm yewo uje ye olotiis Jesuspe. Ese uje ɨtso
loshɨpɨt hno iyehetɨhɨ wahacha hnɨmich ukult uje de onoot bahlut wɨrc.

Loshɨpɨt de uje tokolɨhɨ onoota bahluta nehe.

13 1 Esee hn tokomo loshɨpɨt uje tokolɨhɨ onoota bahluta. Ɨr hu
syete hn ɨr wãpe dye. Kal ɨr wãpe ich wolo de shɨ ɨtso uje reye
oyãha hn kal ɨr hu iich de uje Porrosht sɨtak. 2 Ese loshɨpɨt uje tokolɨhɨ
onoota bahluta uje tokomoko wɨchɨ shɨ ɨtso ɨlpiyo. Ɨr hnɨte deyo ɨtso
ese loshɨpɨt uje iich otsɨi hoso hn ɨr ahwo shɨ ɨtso ɨlpiyo. Ese loshɨpɨt

uje tokolıhı poõrc wıchı Satanás. Ɨshım ese loshıpıt uje tokolıhı awıt ır ukurbo hn shuu ıre dich par uje tıbey oso uje ode ĩrmo lekıtiyo. 3 Ese loshıpıt yet uje tokolıhı awıt ır obich de huta yata uje tyenıj shuu toy per ır obich owich ompo, heke nos wır oso uje ode ĩrmo lekıtiyo ochishlabe hn õya ıre. 4 Oteeychãha Satanás pork ıshım lakırbo ese loshıpıt hn oteeychãha ese loshıpıt toy. Otata otsıı: —Nihyok yeẽk uje ma dich ıtso ese loshıpıt uje tokolıhı awıt hn nĩhyok yeẽk uje tatsıkĩr ıre hn serz.— 5 Porrosht ye nontew ese loshıpıtpe uje tokolıhı awıt uje ıre shı narim ıre hn chiyuhu lahwoso mıhnũwo hn ye nontew ırpe uje masaha par tıbey oso nehech shekurko kwarenta y dos 6 heke wıchı chiinehnım Porrosht hn chiinehnım Porrosht ır iich hn chiinehnım Porrosht ır owich, hn chiinehnım erze uje ode poõrc. 7 Porrosht ye nontew ese loshıpıtpe uje tatsıkĩr Porrosht aabo nehech serz õr. Ye nontew ırpe uje tıbey dihipo uje ode hnımo lekıtiyo hn par tıbey erze uje otseẽt ahwoso kınãho kınãho ĩrmo lekıtiyo. 8 Nos wır uje ode ĩrmo lekıtiyo oteeychãha ıre. Nos wır õr ıre õr iiyo nihyokĩhı asa hutıta waa je wır õr iiyo de uje õr ıkırĩt de uje yelıj nıhna ıre. Ochichew õr iiyo uje ehn yahpaa ĩrmo chıhıkite. Ese Obejıt uje oshuu par tooho osokite wıchı ır huto. 9 Kımıjı yeẽk nahmũr uje sehe tẽr ich tyenıj tẽr uje tıtım olak.

10 Erze uje Porrosht chıbıte par uje ochishew õr ich tyenıj ochishew õr, hn erze uje Porrosht chıbıte par uje oshuu õr ochĩra õr espada ich tyenıj oshuu õr oshuu otoy ochĩra õr espada heke Porrosht aabo tyenıj õr ewenta erze mıhnũwo uje tĩr õr hn ye olotiis Porrosht.

Loshıpıt tokolıhı hnımich nehe.

11 Esee hn tokomo loshıpıt yet uje tokolıhı hnımich uut. Ɨr wãpe otiyer de ıtso obejıt hn ır ahwoso shı ıtso ese loshıpıt uje tokolıhı poõrc. 12 Ese loshıpıt uje tokolıhı hnımich uut ır ukurbo tãra ese loshıpıt yet uje tokolıhı onoota bahluta. Shı uje de ese loshıpıt yet ahır ich ır ukurbo de. Wıchı shuu nos oso uje ode nãhu ĩrmo oteeychãha ese loshıpıt uje tokolıhı onoota bahluta uje ır huta obich deni per owich ompo. 13 Ese loshıpıt uje tokolıhı hnımich uut shiyokõr kuche deyo uje ye latık pwele shiyokõr nehech shuu jwekıta tãra poõrc kayıhı hnımich oso õr ıle ıkıch. 14 Porrosht ye nontew ırpe par shiyokõr erze yar kıhniya shı par uje oso oteychım per shı pwele shiyokõr uje ese loshıpıt yet uje de ıre ahır par uje sehnyẽr oso uje ode ĩrmo lekıtiyo. Wıchı loshıpıt shuu ohno oshiyokõr kojach pıt shuu seẽtshıp ese loshıpıt uje tokolıhı onoota bahluta uje yeẽk ihyo hutani chĩra espada per ye tope. 15 Porrosht ye nontew ese loshıpıt uje tokolıhı hnımich par uje ıshım ese kojach pıt ır ihyerc par uje chiilehet hn par shuu nos wır erze uje ye oteeychãha ese kojach pıt shuu otoy. 16 Ese kojach pıt shuu nos ochıbıte oso õr yar kımıjı ijaabo o kımıjı deyo, kımıjı ıhĩr deyo o kımıjı losuhlaabo, kımıjı erze uje õr yılo hn

erze uje ye õr yɨlope. Ochɨbɨte õr yarta õr hme waãchta o kɨmɨjɨ õr une.
17 Heke nĩhyok uje yeẽk tiya kuche hnii uje chiwãha ɨr kuche shɨ erze uje
õr yar de. Asa yarta wate uu loshɨpɨt uje tokolɨhɨ onoota bahluta ɨr iich
o kɨmɨjɨ ɨr numɨro uje tata ɨr iich. 18 Shɨ yeẽk uje eykdeyo pwele shuu
deyuwo tɨsĩr par chɨraha hnakɨrtɨkɨhɨ ese loshɨpɨt ɨr numɨro. Ese numɨro
hnakɨrbich ɨr numɨro. Ese numɨrt seys syento sesenta y seys.

Syento kwarenta y kwatro mil oso otseẽt imno.

14 1 Esee hn takachɨm hn tokomo Obejɨt uje iyehetɨhɨ wahacha ese
kojach uje iich otsɨɨ Sión. Erze uje õr syento kwarenta y kwatro
mil ode ɨre ahɨr toy. Wɨr uje ese Obejɨt ɨr Deych hn ɨre õr iiyo de õr une.
2 Esee hn tukunt ihyokõrak dich uje tãra poõrc. Wɨchɨ shɨ ɨtso uje awɨt
uushɨ ich ihyokõrak dich hn shɨ ɨtso uje nar ich jwertpa. Ese ihyokõrt uje
tukuntɨke shɨ ɨtso uje oso oshuu arpa. 3 Wɨr oteeychɨ otseẽt imno ahle
wahacha Porrosht ɨle ɨkɨch hn erze uje ɨtso loshɨpo uje ɨka õr ɨle ɨkɨch toy
hn erze uje õr ɨbiyo iich otsɨɨ anciano õr ɨle ɨkɨch toy. Nĩhyok uje yeẽk
pwele chɨraha ese imno uje õr ɨre otseẽt, shɨ erze uje õr syento kwarenta
y kwatro mil uje otãra hnɨmich pork ese Obejɨt ɨshɨ õr hnɨtewɨhɨ Porrosht
ahɨrkite. 4 Wɨr uje yelɨj odishew tɨmcher yẽr pork shish otɨbey ɨre. Shish
ohno õya ese Obejɨt uje tĩr lekɨtiyo. Wɨr uje oshɨmɨhɨ ɨre Porrosht hn
ese Obejɨt ɨtso jõro webich oso uje oshɨmɨhɨ Porrosht. 5 Wɨr yelɨj otata
dekushiĩ hn ye õr kuch mɨhnũwɨrsh.

Nãhu uje anjele õr tre otata.

6 Esee hn tokomo anjel yet uje shɨ iyohochɨs poõrc pehet. Hno
sanɨmɨrãha Porrosht ahwoso tatɨm nos wɨr oso uje ode ĩrmo lekɨtiyo, hn
nos wɨr dihipo hn nos wɨr uje otseẽt ahwoso kɨnãho kɨnãho. Tatɨm õr
erze ahwoso oomo uje Porrosht chɨbɨte uje ehn yahpaa ĩrmo chɨhɨkite.
7 Ese anjel tata ich sɨhnew ɨm: —Atɨlɨlo Porrosht hn olak narim ɨre pork
ich yej terɨhɨ ɨshɨrĩt par wɨchɨ sepyẽr oso. Eeychãhalo ese uje shiyokõr
poõrc hn shiyokõr hnɨmich hn shiyokõr onoota bahluta hn nos wɨr owɨlo
uje awɨt tãra hnɨmich.—
8 Esee hn anjel yet iyehe nẽr tata ɨm: —Ich terɨhɨ ɨshɨrĩt uje otsɨhna
ese dɨt bahlut Babilonia. Erze dɨt oso nos shuu dihipo oshiyokõr uje ich
mɨhnũwo shɨ ɨtso uje shuu yɨkɨch sẽhi õr.—
9 Esee hn anjel yet iyehe erze anjele osiyer õr nẽr hn chiilehet ich
sɨhnew tata ɨm: —Uje yeẽk teeychãha ese loshɨpɨt uje tokolɨhɨ onoota
bahluta hn teeychãha ese kojach pɨt uje seẽt ɨre hn shuu chɨbɨte ɨr yarta
nenta o kɨmɨjɨ hmata 10 ich Porrosht shuu mɨhnũwo tĩr ɨre toy shɨ ɨtso
uje wɨchɨ chishew wint uje ye latɨk nõya hn shuu wɨchɨ ɨhɨ. Porrosht
ich sɨtak pɨshɨ wɨchɨ. Tyenɨj shuu otsẽru ɨre ochĩra jwekɨta hn asufre
wahacha Porrosht anjele hn ese Obejɨt õr ɨkɨch. 11 Shish duhlu hn dospa.

ɨr iibich tokole hn yelɨj nɨhna ɨre. Yelɨj tonkiya uje de asa jwekɨta ehet. Shish duhlu deeych hn dɨhlak. Wɨr erze uje oteeychãha ese loshɨpɨt uje tokolɨhɨ onoota hn ese kojach pɨt uje ɨtso ɨre hn ese loshɨpɨt yarta de õr.
12 Porrosht aabo ochɨraha uje erze kuche mɨhnũwo tyenɨj tɨrẽt nehe heke
tyenɨj õr ewenta erze kuche mɨhnũwo uje tɨ̃r õr hn oshiyokõr uje Porrosht
ahwoso tata hn ye olotiis Jesús.—
13 Esee hn tukunt ahwoso uje tãra poõrc tatɨm yok par uje tichew tuu
ɨtsorz ɨm: —Ele ahle nehech terɨhɨ erze mɨhnũwo uhurc nehe erze uje
otoy hn ye olotiis eyok ɨrhĩch ich om par õr ɨre nehe.— Porrosht ɨchɨbich
tata toy ɨm: —Ich ompa par õr pork otsɨhna debiyo hn otsakɨr hn õr
premyo de pork oshiyokõr uje ich om.—

Ochekushu jorõho hnɨmich nehe.

14 Esee hn takachɨm hn tokomo ukuhurrza waa je poro. Asa ukuhurrza
yeẽk sakaha eeych. Tɨbɨte uje wɨchɨ ese hnakɨrbich uje tãra poõrzkite. ɨr
wolt uje iyãha pur oro ɨtso rey õr wolo hn meshete uje ich watakpa de ɨr
hmata par ochɨ̃ra jõro. 15 Anjel yet tokolɨhɨ asa templo ehet. Wɨchɨ tɨbich
ich sɨhnew tatɨm ese uje sakaha ukuhurrza eeych ɨm: —Ahlo erze jõro
hn eeshye pork ich terɨhɨ ɨshɨrĩt. Erze jõro uje de hnɨmich ich nos icho.—
16 Ese uje sakaha asa ukuhurrza eeych ihyo erze jõro uje de hnɨmich hn
chiishye.
17 Esee hn anjel yet tokolɨhɨ asa templo ehet waa je de poõrc. Wɨchɨ
tõhwa meshete toy uje ich watakpa par ochɨ̃ra jõro. 18 Anjel yet uje tɨbey
jwekɨta uje de altar eeych tokolɨhɨ ese altar hn tɨbich ich sɨhnew tatɨm
ese anjel yet uje hnoy meshete uje ich watakpa ɨm: —Ahlo erze uva ɨr
ee uje de hnɨmich pork ich nos icho.— 19 Heke ese anjel ihyo erze jõro
ee uje iich otsɨɨ uva uje de hnɨmich hn tãra chɨbɨte ɨr owich uje jotsak
par ochiyuhu ɨr otich. Ese owich shɨ Porrosht sɨteẽta uje tyenɨj sepyẽr
oso nehe. 20 Erze uva otarãha hnɨmichɨhɨ wahacha dɨt nẽr par ochiyuhu
otich. Ese ɨr owich dɨkɨrmɨsta tokolɨhɨ. Asa armɨsta ich data nehech terɨhɨ
kabyuhwo ɨr freno hn terɨhɨ tre syento kilometro.

Anjele syete ohnoy kuche mɨhnũwo.

15 1 Esee hn tokomo yarta yata waa je ich data hn yarhakpa
wahacha poõrc. Tokomo anjele õr syete uje tyenɨj ohnoy erze
dosɨ̃ryo deyo uje syete nehe. Erze dosɨ̃ryo deyo wɨr ich uhurc uje
Porrosht shuu tɨ̃r ɨ̃rmo par shuu õr eyuwo tɨsɨ̃r hn oym erze mɨhnũwo uje
oshiyokõr.
2 Hn tokomo toy shɨ ɨtso onoota bahluta per nɨ̃hyok ye awɨtɨkɨsh, shɨ
ɨtso pejta hn jwekɨta de lekɨtiyo ehet. Hn tokomo toy erze uje otserz
ese loshɨpɨt uje tokolɨhɨ onoota bahluta hn ese kojach pɨt uje shɨ ɨtso
ɨre. Wɨr otserz ese loshɨpɨt pork ye oduhu odɨbɨte õr yarepe ese ɨr iich

hnii ɨr numɨro. Wɨr oyehe asa onoota wɨrc waa je ɨtso pejta hn oshuu arpa. Porrosht wɨchɨ uje ɨshɨm õr erze arpa. 3 Otseẽt imno uje Moisés shiyokõrkite. Wɨchɨ Porrosht ɨbɨk. Ese imno shɨ eyucha ese Obejɨt. Otata otsɨɨ:

—Õryok ɨrhĩch Porrosht, owa akɨrbo deyo de hn ahakõr kuche deyo uje ich ɨhɨrts pisho. Shish ahakõr uje ich om hn shish atha uje ich ũru. Owa uu nos dihipo õr rey. 4 Ɨrhĩche, nos tyenɨj otola owa nehe hn oshuu owa dich. Shɨ owa uje yelɨj ahakõr uje ich mɨhnũwo. Nos wɨr dihipo tyenɨj otɨrẽt nehe hn oteeychãha owa pork ebɨte orhõta uje epiyer erze uje oshiyokõr uje mɨhnũwo.—

5 Esee hn takachɨm poõrc hn tokomo templo waa je otsɨtsẽrke. Wɨchɨ owich uje Porrosht ɨr ley de. 6 Syete anjele otokolɨhɨ asa templo ehet. Wɨr tyenɨj ohnoy erze dosĩryo uje syete. Wɨr ich õr ɨshuwo poro hn hũre hn oshiyeru derhɨr õr ɨhɨroso uje oro. 7 Erze kwatro uje ɨtso loshɨpo uje ɨka, yet ɨshɨm erze basɨ nohmɨr nohmɨr erze anjele. Erze basɨ oro hn kuche mɨhnũwo de ehet uje tãra Porrosht pork wɨchɨ sɨtakpa erze uje oshiyokõr mɨhnũwo. Porrosht wɨchɨ shish ɨka. 8 Porrosht ich hũre hn ɨr ukurbo deyo de heke shuu asa templo ehet ich kiibich dich. Nĩhyok uje yeẽk masaha asa templo ehet nehech wɨr sɨhna ɨre erze dosĩryo deyo uje erze syete anjele ohnoy.

Basɨ syete uje kuche mɨhnũwo de ehet.

16 1 Esee hn tukunt ahwoso ich sɨhnew tãra asa templo ehet tatɨm erze anjele uje õr syete ɨm: —Bolilo erze kuche mɨhnũwo uje de erze basɨ aho hn orĩhɨlo hnɨmich eeych pork Porrosht ich sɨtakpa erze uje oshiyokõr mɨhnũwo. Erze kuche mɨhnũwo Porrosht shuu tĩr õr pork ich sɨtak pɨshɨ õr uje oshiyokõr uje mɨhnũwo.— 2 Esee hn anjel webich osht hnoy asa ɨr basta uje kuche mɨhnũwo de ehet hn sorĩhɨ hnɨmich. Kuche tokolɨhɨ oso õr yũhɨr uje ɨtso abaha uje ich yarhakpa hn doso pork ese loshɨpɨt yarta de õr hn oteeychãha ese kojach pɨt.

3 Esee hn anjel yet uje iyehe ese webich osht nẽr hnoy ɨr basta sorĩhɨ erze kuche mɨhnũwo asa onoota bahluta heke asa onoota bahluta chisãha ɨre dɨkɨrmɨsta shɨ ɨtso topo õr armɨtsɨ. Nos wɨr kuche uje de asa onoota ehet nos toy.

4 Esee hn anjel yet uje iyehe erze osiyer õr nẽr hnoy ɨr basta uje erze kuche mɨhnũwo de ehet hn sorĩhɨ erze onoo hn erze owɨlo uje awɨt tãra hnɨmich. Nos chisãha ɨre dɨkɨrmɨsta. 5 Tukunt ese anjel yet uje tɨbey awɨt tata ɨm:

—Ɨrhĩche Porrosht, yelɨj ahakõr uje mĩhnɨk. Shish owa dekite nehech ele ahle shish owa de. Yelɨj alehi ahwoso hn yelɨj aluwe uje epiyer õr uhu ɨtsorz. 6 Ich om uje eyuhu õr bahat pork uhu wɨr oho dɨkɨrmɨsta ɨtsorz pork erze oso oshuu uu aabo wɨshɨ hn erze profeta wɨshɨ oshuu otoy hn

õr armɨtsɨ noshɨ.— 7 Tukunt ahwoso uje tãra ese altar tata ɨm: —Ɨrhĩche
Porrosht, owa akɨrbo deyo de. Ich ũru uje oshiyokõr uje mɨhnũwo hn ich
om uje epiyer õr uhu ɨtsorz.—
8 Esee hn anjel yet uje iyehe erze tre nẽr sanuwãha erze kuche
mɨhnũwo uje de ɨr basta ehet ese deeych eeych heke ese deeych ich
duhlpa ɨtso jwekɨta hn tew erze oso õr yũhɨr shuu doso. 9 Erze oso ich õr
yũhɨr dospa uje deeych duhlu ɨtsorz heke ochinehnɨm Porrosht ɨr iich.
Porrosht wɨchɨ ukurbo deyo de hn nos tɨbey erze kuche mɨhnũwo uje
tĩr õr per ye onoym erze mɨhnũwope uje õr ɨre oshiyokõr par uje oshuu
Porrosht dich.
10 Esee hn anjel yet uje iyehe erze kwatro nẽr sanuwãha erze kuche
mɨhnũwo uje de ɨr basta ehet ese loshɨpɨt uje tokolɨhɨ onoota ɨr owich uje
sakaha par tɨbey oso. Uje sanuwãha ich shuu dɨhlel data ese owich uje
ɨre de. Erze oso uje odechɨ oches narhõ pork ich dospa 11 hn ochinehnɨm
Porrosht uje de poõrc pork asa dɨhlel data hn nos wɨr kuch mɨhnũwo uje
tĩr õr ich dospa hn erze uje ich ɨtso abaha yesh de õr toy, per ye onoympe
oshiyokõr erze mɨhnũwo par uje oshiyokõr erze om uje Porrosht sahmũr.
12 Esee hn anjel yet uje iyehe erze sinko nẽr sanuwãha erze kuche
mɨhnũwo uje de asa basta ehet asa onoota data waa je iich otsɨɨ Éufrates
heke asa onoota kako par wɨr ochɨkãha erze reye hõr ɨr ohyerptoso uje
otãra deeych warĩch. 13 Esee hn takachɨm hn tokomo woo tre. Nohmata
tãra wɨchɨ ahwo ese loshɨpɨt uje iich otsɨɨ Satanás, hn yata tãra wɨchɨ
loshɨpɨt uje tokolɨhɨ onoota bahluta hn yata tãra wɨchɨ ahwo toy ese
loshɨpɨt uje tokolɨhɨ hnɨmich. Ese uje tokolɨhɨ hnɨmich wɨchɨ profetya uje
sehnyẽr oso. Erze woo wɨr ɨchɨbiyo mɨhnũwo. 14 Erze woo uje tokolɨhɨ
õr ahwo wɨr demonyo uje oshiyokõr erze uje ye latɨk pwele shiyokõr.
Wɨr otĩr ĩrmo lekɨtiyo par otɨbii erze reye hn ohyerptoso par uje oshuu
otakɨsho lawich par uje otatskĩr pork ich terɨhɨ ese deeych uje Porrosht
cheeshpo. Wɨchɨ ich ukurbo deyo de.
15 Esee hn Jesús tata ɨm: —Ẽrlo yok. Uje takaashpo nehe ich ye latɨk
dɨraha shɨ ɨtso echɨkɨt. Ich om par yeẽk uje iyem yok hn chɨmɨt ɨre
hn ye niyokõr uje mɨhnũwope shɨ ɨtso uje iyãha lasuwo heke ich ye
ɨmeheeychpe hn ye pookpe uje takaashpo nehe.—
16 Esee hn erze reye hõr ɨr ohyerptoso otakɨsho lawichɨhɨchɨs ese owich
uje hebreo ahwosht otsɨɨ Armagedón.
17 Esee hn anjel yet uje iyehe erze seys nẽr sanuwãha erze kuche
mɨhnũwo uje de ɨr basta ehet poõrc pehet hn ahwoso tãra wahacha
templo ehet waa je de poõrc uje Porrosht ɨbɨta de. Erze ahwoso tata
sɨhnew ɨm: —Ich uhurzɨke.— 18 Ich hũre ɨtso yuwebo hn tukunt ahwoso
hn nar ich ihyokõrak dich hn hnɨmich telerrzpa. Yelɨj telerrza ɨlorz uje
ehn hnakɨrbo ode hnɨmich. 19 Ese dɨt bahlut sehek ɨre po tre, hn nos wɨr
pwerto uje de erze dihipo õr duwo ĩrmo lekɨtiyo nos kay hn Porrosht

eyucha ese dɨt bahlut Babilonia par uje sepyẽr erze oso uje odechɨ shɨ ɨtso
uje shuu oho erze kuche uje de basta ehet uje ich dospa pork ɨre ich sɨtak
pɨshɨ õr. 20 Nos wɨr erze hnɨmo uje onoota bahluta chɨpeẽsa yaka hn awɨt
sajuwe, hn nos wɨr erze kojano deyo ihnɨmich nehech nĩhyok. 21 Kojano
uje ɨbɨk ich ĩya uje tãra poõrc kayɨhɨ erze oso õr eeyo. Erze kojano wɨr
deyo. Iyuwe kwarenta kilo kal nohmɨra heke erze oso ochinehnɨm
Porrosht uje kojano kayɨhɨ õr eeyo pork ich yarhakpa.

Dɨt bahlut ich ɨtso tɨmcharrza yɨtoro.

17 1 Esee hn erze anjele uje õr syete uje õr basɨ de, yet tatɨm yok
ɨm: —Erẽt. Tokowa owa ese dɨt uje ɨtso tɨmcharrza yɨtoro
uje Porrosht tyenɨj shuu kuche mɨhnũwo tĩr ɨre pork shiyokõr kuche
mɨhnũwo ich kɨhniya. Wate sakaha awɨt eeych. 2 Erze reye uje ode ɨr
hnɨmoho lekɨtiyo otĩr ese dɨt uje ɨtso tɨmcharrza yɨtoro par uje oshiyokõr
mɨhnuwõhoye hn erze oso uje ode lekɨtiyo otĩr wate par oshiyokõr
mɨhnuwõhoye shɨ ɨtso uje yɨkɨch sẽhi õr.— 3 Porrosht ɨchɨbich hnoy yok
seya yok hnɨmich uje ɨsa hn tokomo tɨmcharrza iyãha loshɨpɨt uje ich
wɨhĩrt. ɨr iiyo kɨhniya de lekɨtiyo ɨre eeych uje Porrosht ye nahmũrpe.
ɨr hu syete hn ɨr wãpe dye. 4 Asa tɨmcharrza ɨr nerpta kolor lila hn wɨhĩr
hn kuche de ɨr eeyo uje oro hn kojano po uje ich ɨhĩrtso hn debich hn
kojano yewo uje iiyo otsɨɨ perla. Asa tɨmcharrza basta de ɨr hmata waa
je oro. Kuche mɨhnũwo uje wate shiyokorĩhɨ oso de asa ɨr basta ehet. 5 ɨr
unta iich de uje ye latɨk dɨraha. ɨr iich tata shuu ɨtsorz: —Ese dɨt bahlut
Babilonia wɨchɨ shɨ ɨtso nos yɨtoro õr data. Nos wɨr kuche mɨhnũwo uje
de nãhu ĩrmo wate õr data.— 6 Tokomo uje asa tɨmcharrza shuu oshuu
Porrosht aaboni hn õr armɨtsɨ noshɨ hõr erze uje otsanɨmɨrãha otatɨm
oso Jesús. Õr armɨtsɨ shuu wate shɨ ɨtso uje yɨkɨch sẽhi. Uje takachɨm ich
shuu tish pɨbe pork ye tɨkɨraha keshɨ latɨkpo. 7 Per ese anjel tatɨm yok
ɨm: —¿ɨnaapo heke as abe? Yok tyenɨj titɨm owa asa tɨmcharrza hn ese
loshɨpɨt uje wate iyãha uje ɨr hu syete hn ɨr wãpe dye. 8 Ese loshɨpɨt uje
amoko wɨchɨ antkite ɨchii de per ele ahle ich nĩhyok. Tyenɨj tokolɨhɨ ese
jotsɨt uje ye uhurtɨkɨsh nehe hn tĩr urhuta bahluta ehet. Uje ehn Porrosht
shiyokõr ɨrmõkite ɨchii shuu ochichew laabo õr iiyo ochɨbɨte asa hutɨta
uje wɨr õr iiyo de erze uje õr ɨkɨrĩt de uje yelɨj nɨhna ɨre. Erze oso uje ye
õr iiyo chɨhɨpe asa hutɨta ich ochishlabe uje omo ese loshɨpɨt pork antkite
de per ele ahle ich nĩhyok je deeych yet nehe hn depo. 9 Yeẽk uje eykdeyo
tyenɨj shuu deyuwo tɨsĩr par uje chɨraha uje sɨteẽta erze uje tyenɨj titɨm
owa. Erze hu uje syete sɨteẽta erze wĩrye uje syete uje asa tɨmcharrza
sakaha eeych, 10 hn erze hu uje syete sɨteẽta toy erze reye uje õr syete.
Sinko otokite hn sohmet masaha õr owich hn rey yet tyenɨj sakaha wɨchɨ
owich nehe per ye osdeyope uje sakaha par rey. 11 Ese loshɨpɨt uje antkite
de per ele ahle ich nĩhyok wɨchɨ uje iyehe erze reye uje õr syete õr nẽr.

Wɨchɨ uje tãra erze syete hn tyenɨj tĩr urhuta bahluta ehet nehe. 12 Erze
wãpe uje dye uje eychɨmɨke wɨr reye uje õr dye. Yahpaa omasahape par
reye per uje omasaha nehe ich shɨ ɨhɨrle otokolpo kɨmɨjɨ una ora. Wɨr
omasaha par reye õya ese loshɨpɨt. 13 Erze reye uje õr dye õr eyuwo ɨtsye
heke oshɨm lakɨrbo ese loshɨpɨt. 14 Tyenɨj otsatsɨr ese Obejɨt nehe. Uje
oteye hn ese Obejɨt serz õr pork ɨre nos wɨr ɨrhẽ õr ɨrhĩch hn erze reye
õr bahlut toy. Erze uje õya ese Obejɨt oso otata otsɨɨ: "Wɨr uje Porrosht
chiihla õrkite hn wɨr uje ye olotiis ɨrpe."—

15 Ese anjel tatɨm yok ɨm: —Ese awɨt uje tokomoko uje asa tɨmcharrza
yɨtorrza sakaha eeych wɨr oso uje ode ĩrmo lekɨtiyo, hn nos wɨr dihipo hn
nos wɨr uje otseẽt ahwoso kɨnãho kɨnãho. 16 Ese loshɨpɨt wãpe uje dye uje
tokomoko wɨr erze dye reye uje õya ese loshɨpɨt. Wɨr otsɨtak erze dɨt oso
uje õr ɨtso tɨmcharrza yɨtoro nehe hn nos ohnoy ɨr kushjãro hn ochiyuhu
wate ɨshuwo. Wɨr otew wate ẽro nehe hn otsẽru wate oshuu duhlu. 17 Erze
reye tyenɨj oshiyokõr oshuu ɨtsorz nehe pork Porrosht shuu otakɨsho
leyuwo par oshɨm lakɨrbo ese loshɨpɨt uje tokolɨhɨ onoota nehech nos
yakaha erze uje Porrosht tata. 18 Asa tɨmcharrza waa je tokomoko sɨteẽta
ese dɨt bahlut uje shuu erze reye uje ode hnɨmoho lekɨtiyo oshiyokõr uje
ɨre sahmũr.—

Otsɨhna ese dɨt Babilonia nehe.

18 1 Esee hn tokomo anjel yet uje yesh ihnɨmich tãra poõrc. Ɨr
ukurbo deyo de hn hũre chihit hnɨmich. 2 Wɨchɨ tɨbich sɨhnew ɨm:
—Ich otsɨhna ese dɨt bahlut Babilonia, ich otsɨhna. Heke shɨ demonyo
sakahachɨs hn nos wɨr ɨchɨbiyo mɨhnũwo sakahachɨs toy hn chɨpɨrme
uje yelɨj otew shiyokõr dewohochɨs. 3 Porrosht shuu otsɨhna ese dɨt ɨtsorz
pork erze dɨt oso oshuu nos dihipo oshiyokõr uje ich mɨhnũwo ɨtso õr.
Oshiyokõr shɨ ɨtso uje shuu oho wint uje mĩhnɨk. Erze dɨt oso oshuu erze
reye uje ode ĩrmo lekɨtiyo oshiyokõr mɨhnũwo ɨtso õr toy. Erze oso uje
odechɨ dɨt oshiyokõr mɨhnũwo par uje otserz hnote ich kɨhniya heke
oshuu wɨr õr ɨhĩr deyo erze uje ode ĩrmo lekɨtiyo uje ochiwãha ɨr kuche
uje ich ɨhĩrtso.—

4 Esee hn tukunt ahwoso uje tãra poõrc tata ɨm: —Porrosht sole: "Olak
uje olak yok pijo, atokolɨhɨlo ese dɨt par uje ye ahakõrlo erze mɨhnũwo
uje wɨr oshiyokõr hn par uje ye wɨr terɨhɨ olak erze kuche mɨhnũwo uje
tĩr õr uje tepyẽr õr nehe." 5 Erze kuche mɨhnũwo uje oshiyokõr shɨ ɨtso
uje otsɨtiyẽr kuche ich kɨhnipa nehech terɨhɨ poõrc. Porrosht eyucha erze
õr kuche mɨhnũwo uje oshiyokõr hn terɨhɨ ɨshɨrĩt par sepyẽr õr.— 6 Erze
ahwoso uje tukuntɨke uje tãra poõrc tatɨm Porrosht ɨm: —Epiyer erze dɨt
oso par erze kuche mɨhnũwo uje oshiyokorĩhɨye. Uhu sowe do bese erze
kuche mɨhnũwo uje õr ɨre oshiyokõr. Erze mɨhnũwo uje oshiyokõr ich shɨ
ɨtso uje oshuu yewo oho kuche mɨhnũwo, heke uhu ɨlo uje wɨr oho toy do

bese erze uje oshuu yewo oho. 7 Erze dɨt oso ich shɨ ɨtso tɨmcharrza waa je
narim ɨre hn chukutɨrãha ɨre kuche ich kɨhniya heke uhu mɨhnũwo tĩr ɨre
uje ich dospa ich kɨhniya toy pork ehet chiilehet ɨm: “Yok reynta. Ye yok
poluupe. Yelɨj yok dosdarak ɨlo asa poluuta uje abich toy.” 8 Shɨ deeych
nohmɨra uje erze mɨhnũwo tĩr õr. Ode uje otoy hn ode uje oyerh pork
yewo otoy hn ode uje sewɨt sẽhi õr. Deeych yet nehe hn ese dɨt tyenɨj
duhlu pork eyok Ɨrhĩch Porrosht ukurbo deyo de. Wɨchɨ uje tyenɨj sepyẽr
õr.—

9 Ese dɨt shɨ ɨtso tɨmcharrza yɨtorrza hn erze reye uje ode ĩrmo lekɨtiyo
ich shɨ ɨtso uje õya wate par uje oshiyokõr mɨhnuwõhoye hn wate shuu
ochukutɨrãha ɨr kuche toy. Heke uje erze reye oteychɨm ese kiibich uje tĩr
poõrc uje ese dɨt duhlu ich oyerh hn õr dosdarak. 10 Tyenɨj oyehe dukuhla
pork otola uje erze mɨhnũwo uje tĩr dɨt terɨhɨ õr toy. Otata otsɨɨ:

—Hiye, hiye, ese dɨt bahlut Babilonia ich ɨr ukurbo deyo de per ich
wantakpa uje ese mĩhnɨk tĩr ɨre pork oshiyokõr mɨhnũwo.—

11 Nos wɨr oso uje ode ĩrmo lekɨtiyo uje ochiwãha ɨr kuche erze dɨt
oso ich õr dosdarak hn oyerh pork ich nĩhyok uje yeẽk tiya õr kushjãro.
12 Wɨr ochiwãha ɨr oro, plata, hn kojano uje ich ɨhĩrtso hn debich, hn
erze kojano yewo uje iich otsɨɨ perla. Ochiwãha bortɨso uje ich ɨhĩrtso hn
bortɨso uje kolor lila hn uje seda hn bortɨso uje wɨhĩrtso. Ochiwãha nos
wɨr tabla uje aat ehmuuj hn ochiwãha erze kuche uje oshiyokõr ochĩra
elefante wãpe. Ochiwãha erze kuche uje oshiyokõr ochĩra tabla uje
ich debichpa hn erze uje oshiyokõr ochĩra bronse hn pyerɨt hn erze uje
oshiyokõr ochĩra kojano uje iich otsɨɨ mármol. 13 Ochiwãha canela hn yet
iich otsɨɨ especias hn erze kuche uje aat ehmuuj uje iich otsɨɨ incienso,
mirra, hn perfume. Ochiwãha wino, aseyte, erint hn trigo. Ochiwãha
wõjo, obeje, kabyuhwo, jarleshɨ nehech ochiwãha oso uje õr yɨlo.

14 Erze oso otsɨɨ: —Ich ɨhĩr pɨshɨ erze pohɨr ee uje otewni per ich ye
otewpope, hn nos wɨr kuche uje otsahmũrpa hn erze kuche uje ich ɨhĩrts
pisho uje deni ich ye chɨhɨpo petɨk nehe pork ich nĩhyok ese dɨt.—

15 Erze uje ochiwãha ɨr kushjarõho erze dɨt oso ich otserz hnote ich
kɨhniya. Wɨr shɨ oyehe dukuhla ese dɨt uje kuchɨt mĩhnt tĩr par uje ye
terɨhɨ õr toy. Wɨr ich oyerh pork oyẽra ese dɨt hn otata otsɨɨ: 16 —Hiye,
hiye, ese dɨt bahlut ich shɨ ɨtso tɨmcharrza waa je ɨr ɨshuwo ich ɨhĩrt
pishoni. Ɨr ɨshuwo kolor lila hn wɨhĩrtso. Oro de eeyo hn kojano uje ich
ɨhĩrtso hn debich hn yewo uje iich otsɨɨ perla.

17 Ich ɨhɨrle uje sɨhna ɨre ese dɨt hn nos wɨr kushjãro ɨhĩrtso uje de
ehet.— Nos wɨr pohɨr ɨr yɨnsɨro hn erze yewo uje õr pohɨr de hn erze uje
ochishew obiyoho pohɨr aho hn nos wɨr erze uje ochiwãha ɨr kuchehe
pohɨr wɨr shɨ oyehe dukuhla 18 hn oteychɨm ese kiibich uje tãra ese
dɨt uje duhlu otɨbich otsɨɨ: —Nĩhyok dɨt yet uje ɨtso ese dɨt bahlut.—
19 Ochukshãha hnɨmich ukult dehe pork ich õr dosdarak hn oyerh otsɨɨ:

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

—Hiye, hiye, ese dɨt uje ich dich. Nos shuu wɨr õr ɨhĩr deyo erze pohɨr
yɨnsɨro hn ich shɨ una ora uje otsɨhna ese dɨt.— 20 Hn erze ahwoso uje
tãra poõrc tata ɨm: —Olak uje olak Porrosht aabo hn uje olak apóstole hn
uje olak profeta uje olak dechɨ poõrc tyenɨj olak ayla uje Porrosht sɨhna
ese dɨt oso pork oshiyokõr mɨhnuwõho olakni.—
21 Esee hn anjel uje ukurbo deyo de chishew kojach uje ich dich hn tãra
chɨbɨte onoota bahluta hn tata ɨm:
—Ese dɨt bahlut Babilonia ich tyenɨj otsɨhna shɨchish heke ich ye
onomo petɨk nehe shɨ ɨtso ese kojach uje tokõraka tɨbɨte onoota bahluta.
22 Ich ye onunt petɨk nehe uje erze oso oshuu arpa par uje oteeychɨ hn ich
ye onunt uje otsobɨta flawta hn trompeta. Ich nĩhyok erze uje ochishew
obiyo oshiyokõr kuchehe wahacha dɨt ehet nehe, hn ich ye onunt ese
kojach ihyokõrtpe uje chukwerh oposo.— 23 Hn ese anjel ɨm: —Ich ye
onomo nampɨr petɨk nehe uje chihit ese dɨt ehet, hn ich ye onunt ese
ahamich nehe uje ochiileku. Erze oso uje odebuhu ese dɨt ehetni wɨr ɨhĩr
deyo pork otiya ɨr kuche hn ochiwãha. Nos wɨr oso uje ode ĩrmo lekɨtiyo
ochɨraha õr, hn erze meriko hn konsaho uje ode ese dɨtni nos otsehnyẽr
oso uje ode ĩrmo lekɨtiyo. 24 Erze dɨt oso wɨr uje oshuu Porrosht ɨr profeta
wɨshɨ hn uu Porrosht aabo. Oshuu õr oshuu otoy hn õr armɨtsɨ noshɨ.
Oshuu wɨr toy erze uje ode ĩrmo lekɨtiyo.—

19 1 Esee hn tukunt ahwoso uje tãra poõrc ɨtso oso okɨhniya uje
ochiilehet otsɨɨ:
—Eeychãhalo eyok ɨrhĩch Porrosht. Wɨchɨ ɨshɨ oso õr hnɨtewkite. Ich
om uje yeeychãhalo ɨre. Wɨchɨ ukurbo deyo de. 2 Uje Porrosht sepyẽr erze
oso uje oshiyokõr uje ich mɨhnũwo ich shish shiyokõr uje ich om hn tata
uje ich ũru. Sepyẽr ese dɨt bahlut. Ese dɨt shɨ ɨtso tɨmcharrza yɨtorrza.
Wate shuu nos oso oshiyokõr uje ich mɨhnũwo shuu otseẽt ɨre. Porrosht
sepyẽr ɨre pork shuu Porrosht aabo wɨshɨ shuu õr armɨtsɨ noshɨ.—
3 Hn erze uje ode poõrc uje okɨhniya otɨbich toy otsɨɨ: —Eeychãhalo
eyok ɨrhĩch Porrosht. Ese dɨt duhlu hn kiibich shish tĩr poõrc. Yelɨj nɨhna
ɨre.— 4 Erze bentikwatro uje õr ɨbiyo iich otsɨɨ anciano hn erze uje ɨtso
loshɨpo uje ɨka uje kwatro ocha dete hnɨmo hn oteeychãha Porrosht uje
sakaha debɨta eeych. Õr ɨre otsɨɨ: —Yehe wɨchɨ. Eeychãhalo eyok ɨrhĩch
Porrosht.—
5 Ese Porrosht ɨr ɨbɨta õr ahwoso tãra uje tata ɨm: —Nos wɨr olak uje
olak Porrosht ɨr ɨbiyo hn erze uje otola ɨre kɨmɨjɨ õr ijaabo o kɨmɨjɨ õr
deyo, eeychãhalo eyok ɨrhĩch Porrosht.—

Porrosht aabo tyenɨj otĩr ahamich nehe.

6 Esee hn tukunt õr ahwoso ɨtso oso uje ich okɨhniya. Õr ahwoso
ihyokõrak dich shɨ ɨtso awɨt uje uushɨ hn shɨ ɨtso uje nar ihyokõrak dich.
Wɨr otsɨɨ:

—Eeychãhalo eyok ɨrhĩch Porrosht pork wɨchɨ ɨr ukurbo deyo de. Ɨchii
ɨre nos tɨbey oso. 7 Tyenɨj eyok aylpa hn eyok narim ɨre hn tyenɨj yuhulo
ɨre dich pork terɨhɨ ese Obejɨt ɨr ahamich shɨ ɨtso uje wɨchɨ chiileku hn ɨr
ihyãta chɨmɨt ɨre. 8 Porrosht ɨshɨm õr par uje oyãha lasuwo uje ich ɨhĩrts
pisho poro hn ich hũre hn ye warĩrsh.— Erze õr ɨshuwo uje ich poro shɨ
Porrosht sɨteẽta erze ɨr aabo õr ɨluu uje oshiyokõr om.
9 Ese anjel tatɨm yok ɨm: —Atsew ebɨte hutɨta erze uje titɨm owa. Ich
om par erze uje Porrosht tatɨm õr par otĩr ese Obejɨt ɨr ahamich. Ese
ahamich shɨ ɨtso uje ese Obejɨt chiileku.— Tatɨm yok toy ɨm: —Erze
uje titɨm owaka ich ũru, wɨr Porrosht ahwoso.— 10 Esee hn tokotsa pɨte
hnɨmoho ese anjel ɨkɨch par tɨkeeychãha ɨre per ese anjel tatɨm yok ɨm:
—Ye ahakõr uhu ɨlorz. Shɨ yok Porrosht ɨr ɨbɨk ɨtso owa hn shɨ yok ɨtso
eshɨbo uje ye olotiis uje Jesús tata. Shɨ eeychãha Porrosht. Erze uje Jesús
tata hn erze uje profeta otata wɨr uje Porrosht Ɨchɨbich tatɨm õr.—

Yet tãra poõrc iyãha kabehet poro.

11 Esee hn takachɨm poõrc uje sɨtsẽr ɨre hn tokomo kabehet uje poro.
Ese uje iyãha ese kabehet ɨr iich otsɨɨ shish yakaha uje tata hn shish
ũru. Uje sepyẽr oso uje oshiyokõr mɨhnũwo hn uje tatsɨkĩr õr ich shish
shiyokõr uje ich om. 12 Ɨr ɨle eyhi ich hũre shɨ ɨtso jwekɨta yokacha, hn
erze õr wolo uje reye oyãha wɨchɨ iyãha ich kɨhniya. Ɨr iich de eeych uje
nĩhyok yeẽk chɨraha, shɨ ɨre uje chɨraha. 13 Erze ɨr ɨshuwo uje iyãha shɨ
ɨtso uje otsakɨhɨ dɨkɨrmɨsta ehet hn ochiyuhu. Ese uje iyãha kabehet ɨr
iich otsɨɨ Porrosht ahwoso. 14 Ohyerptoso oyehe wɨchɨ nẽr uje otãra poõrc.
Wɨr ich õr ɨshuwo ye warĩrsh hn poro. Oyãha kabyuhwo poro. 15 Ese õr
bahlut espada tokolɨhɨ ɨr ahwo uje ich watakpa par nos ihyo wɨr dihipo
uje otɨrẽt otãra ĩrmo lekɨtiyo. Wɨchɨ shiyokõr shɨ ɨtso yeẽk uje tarãha uva
hnɨmich hn chiyuhu ɨr otich pork Porrosht uje ukurbo deyo de ich sɨtak
pɨshɨ õr. Wɨchɨ tyenɨj tɨbey ĩrmo oso nehe hn uje yeẽk shiyokõr uje ich
mĩhnɨk ich sepyẽr chĩra pyerɨt ɨtso pohɨrkɨta. 16 Ese uje iyãha kabehet
iich de ɨr nerpta eeych hn de ɨtero eeych toy. Ɨr iich otsɨɨ wɨchɨ uu rey õr
bahlut pisht hn erze ɨrhẽ õr bahlut toy.
17 Esee hn tokomo anjel yet uje iyehetɨhɨchɨs par deeych chihit. Wɨchɨ
tɨbich ich sɨhnew tɨbii erze chɨpɨrme uje iyohochɨs poõrc pehet ɨm:
—Erẽtlo par uje aaklo elɨlo poso uje Porrosht ɨshɨm olak. 18 Tyenɨj elɨlo
erze reye õr ẽro hn tyenɨj elɨlo erze ohyerptoso õr bahluwo õr ẽro hn erze
uje õr ukurbo deyo de hn elɨlo erze kabyuhwo ẽro hn erze uje oyãha.
Tyenɨj nos elɨlo wɨr õr ẽro erze oso kɨmɨjɨ õr yɨlo o kɨmɨjɨ ye õr yɨlope,
kɨmɨjɨ õr deyo o kɨmɨjɨ õr ijaabo.—
19 Esee hn tokomo ese loshɨpɨt uje tokolɨhɨ onoota bahluta hõr wɨr
reye hn erze ohyerptoso uje otãra ĩrmo lekɨtiyo. Wɨr otakɨsho lawich
par otatskɨr ese uje iyãha kabehet hõr wɨr ohyerptoso. 20 Uje oteye hn

ochishew ese loshɨpɨt uje tokolɨhɨ onoota bahluta hn ese profetɨt uje shiyokõr kuche uje ye latɨk pwele niyokõr par sehnyẽr oso. Shɨ uje ese loshɨpɨt de ɨre ahɨr ich pwele shiyokõr shuu ɨtsorz. Shish sehnyẽr erze oso uje ese loshɨpɨt yarta de õr hn oteeychãha ese loshɨpɨt ɨr kojach pɨt uje seẽt ɨre. Ochishew ese loshɨpɨt uje tokolɨhɨ onoota bahluta hn ese profetɨt uje sehnyẽr oso hn otãra õr ochɨmchaha õr urhuta bahluta ehet shɨ õr ɨka. Asufre dechɨ uje duhlu. 21 Ese uje espada tãra ahwo hn iyãha ese kabehet shuu erze oso yewo chĩra õr ese espada shuu otoy. Nos wɨr chɨpɨrme tew erze oso õr ẽro nehech ɨr ɨje yenpa.

Cristo masaha par rey.

20 1 Esee hn tokomo anjel uje ihnɨmich tãra poõrc. Wɨchɨ tõhwa yabe par sɨtsẽr ese jotsɨt ebich uje ye uhurtɨkɨsh. Kenent dich de ɨr hmata. 2 Ese anjel chishew ese loshɨpɨt. Wɨchɨ ese echeẽt uje dekite iich otsɨɨ dyablo hn Satanás. Shiyeru chĩra ese kenent par uje ye tokolpe nehech mil ãyo 3 hn tãra chɨmchaha ese jotsɨt hn shiyeru ebich. Chɨbɨte yarta ese jotsɨt ɨr uhurrza par uje ye odɨtserpe par uje ye wɨchɨ nehnyẽr erze oso uje ode ĩrmo lekɨtiyo par erze mil ãyo uje shɨ sakahachɨs. Uje terɨhɨ mil ãyo ich tyenɨj ochiyuhu ɨre par daalo arhaabo.

4 Esee hn tokomo õr ɨbe hn erze uje otsakaha eeyo. Porrosht ɨshɨm õr ukurbo par otsepyẽr erze uje oshiyokõr mɨhnũwo. Tokomo wɨr õr ɨchɨbiyo toy erze uje ocheksheheõr etɨbiyoni shɨ pork ye olotiis uje Jesús tata hn uje Porrosht tata. Wɨr ye oteeychãha ese loshɨpɨtpe uje tokolɨhɨ onoota bahluta hnii ese kojach pɨt uje seẽt ɨre hnii uje ochɨbɨte ese loshɨpɨt yarta õr une o kɨmɨjɨ õr hme. Wɨr õr ɨkpo hn oshiyokõr Cristo ɨr ɨbiyo uje Cristo tɨbey oso nehe nehech mil ãyo. 5 Wɨchɨ webich osht uje õr ɨkpo, per erze yewo uje ye odɨraha Porroshtpe ye õr ɨkpope nehech iyuwe erze mil ãyo. Erze uje ochɨraha Porrosht wɨr uje õr ɨkpo wap. 6 Ich om par erze uje õr ɨkpo wap pork wɨr Porrosht aabo. Ye otĩr urhuta bahlutpe. Uje otãra yeẽk ochɨmchaha urhuta bahluta ehet otata otsɨɨ toypo. Erze Porrosht aabo wɨr shɨ Porrosht hn Cristo õr ɨbiyo uje iich otsɨɨ saserdote par oshiyokõr õr ɨbiyo. Wɨr Cristo ɨbiyo par otɨbey oso uje ode ĩrmo lekɨtiyo ese mil ãyo.

Porrosht tyenɨj sepyẽr Satanás nehe.

7 Esee uje terɨhɨ mil ãyo ich otsɨtsẽr ese jotsɨt ebich uje Satanás de. 8 Tokolɨhɨchɨs par hno tĩr ĩrmo lekɨtiyo par sehnyẽr oso. Hno tĩr ese hnɨmich uje iich otsɨɨ Gog hn ese hnɨmich yet uje iich otsɨɨ Magog par shuu nos wɨr oso otakasho lawich par otatskɨr. Wɨr ich okɨhnipa shɨ õr ɨtso hnɨmich ukult uje de onoota bahluta wɨrc. 9 Nos otãra ɨr hnɨmoho lekɨtiyo otakasho lawich hn ohno otĩr Jerusalén uje Porrosht sahmũr. Porrosht aabo odebuhu Jerusalén wɨro. Erze oso ochɨpeẽsa Porrosht aabo hn ese dɨt par sehe onɨhna õr per jwekɨta tãra poõrc kayɨhɨ õr eeyo hn

nos õr duhlu. 10 Ese dyablo uje sehnyẽr oso ich otãra ochɨmchaha asa
urhuta bahluta ehet uje asufre de. Ochɨmchaha ese loshɨpɨt wapkite uje
tokolɨhɨ onoota hn ese profeta uje sehnyẽr oso. Wɨr shish odechɨ deeych
hn dɨhlak. Ochuuna erze uje ich doso hn ye uhurtɨkɨsh.

Jwe sepyẽr nos wɨr uje ye õr Porrosht aabope.

11 Esee hn tokomo õr ɨbɨta data waa je poro. Yeẽk sakaha eeych. Ese
hnɨmich hn poõrc ich sɨhna ɨre. 12 Nos tokomo wɨr topo deyo hn ijaabo
oyehe jwe ɨkɨch uje sakaha debɨta eeych. Ese jwe shuu yeẽk sehek erze
hute, hn sehek hutɨta yata toy. Wate uje wɨr õr iiyo de erze uje õr ɨkɨrĩt
de uje yelɨj nɨhna ɨre. Esee hn nos wɨr kuche uje oso oshiyokõr uje ehn
yahpaa otoy ich nos ochichewni ochɨbɨte erze hute. Ese jwe shuu otsepyẽr
õr kal nohmɨr nohmɨr par nos wɨr kuche uje de erze hute pork wɨr uje
oshiyokõrni. 13 Nos wɨr uje otoni otokolɨhɨ onoota bahluta hn yewo
otokolɨhɨ hnɨmich uut hn otokolɨhɨ ese topo õr ɨchɨbiyo owich. Nos sepyẽr
õr par erze kuche mɨhnũwo uje oshiyokõrni. 14 Ese uje shuu oso otoy hn
ese owich uje topo õr ɨchɨbiyo deni otãra ochɨmchaha urhuta bahluta
ehet. Asa urhuta bahluta iich otsɨɨ toypo. 15 Nos wɨr uje ye õr iiyo chɨhɨ
asa hutɨtape uje wɨr õr iiyo de erze uje õr ɨkɨrĩt de uje yelɨj nɨhna ɨre, ich
otãra õr ochɨmchaha õr asa urhuta bahluta ehet.

Juan teychɨm poõrc ahle hn ĩrmo ahle.

21 1 Esee hn tokomo poõrc uje ahle hn tokomo ĩrmo uje ahle toy
pork uu poõrc webich osht hn hnɨmich ich nos sɨhna ɨre hn asa
onoota bahluta ich nĩhyok. 2 Tokomo dɨt uje tãra Porrosht ahɨr wahacha
poõrc hn ihnɨmich. Ese dɨt ye kuche mɨhnũwo chɨhɨ ehetpe. Ɨr iich otsɨɨ
Jerusalén ahle. Wɨchɨ ich ɨhĩrtpa shɨ ɨtso uje onɨshii tɨmcharrza par
chiilabey. 3 Tukunt ahwoso uje ich sɨhnew tãra ese Porrosht ɨbɨta tata ɨm:
—Ẽrlo yok. Ele ahle Porrosht ihyuch dechɨ oso õr ahɨr hn wɨchɨ debuhu
õr ahɨr. Wɨr Porrosht ɨr iiso hn wɨchɨ uu õr Porrosht. 4 Wɨchɨ nos churhũ
õr ɨlote hn ich ye otope. Nĩhyok uje õhyiye hn nĩhyok uje oyerh hn
nĩhyok uje doso pork nos wɨr kuche uje antkite de nihyokĩhɨ wahacha.—
5 Porrosht uje sakaha debɨta eeych tata ɨm: —Ẽrlo yok. Yok ich nos tiyokõr
erze kuche ahlo.— Tatɨm yok toy ɨm: —Atsew ebɨte hutɨta pork ahnũwo
ahwoso ich ũru hn tyenɨj yakaha.— 6 Tatɨm yok ɨm: —Ich nos tɨmɨtɨke.
Yok uu webich osht hn uu uhurzosht shɨ ɨtso letra a hn zeta. Ese uje iich
sẽhi tokosɨm ɨre awɨt tuu ɨhɨ. Ese awɨt wɨchɨ uje tõhwa õr ɨkɨrĩt uje yelɨj
nɨhna ɨre. Wɨchɨ ye bahatɨkɨsh. 7 Ese uje serz ich tokosɨm ɨre ese premit. Ese
premit wɨchɨ yok uu ɨr Porrosht hn ɨre yok pijo. 8 Per erze uje otola hn erze
uje otsotiis, hn erze uje oshiyokõr uje ye tahmũrpe, hn erze uje oshuu yewo
oshuu otoy, hn erze uje ye onõyhi pɨshye ahɨrpe, shɨ omuhuye ahɨr, hn erze
uje otorãhaye, hn erze uje õyhi yẽr ahɨr, hn erze uje õyhiye ahɨr, hn erze uje

otsahat loshipo, hn erze uje oshim ire loshipo par oshuu sahat ire, hn nos wir meriko, hn erze uje oteeychãha kojano po, hn nos wir erze uje ich õr kushĩyo nos wir õr ire otserz. Õr premyo wichi uje tyenij otĩr urhuta bahluta ehet uje asufre duhlu. Asa urhuta bahluta iich otsii toypo.—

Jerusalén ahle.

9 Esee hn erze anjele uje õr syete uje õr basi de uje syete uje erze kuche mihnũwo uje syete de aho uje yuwirke uje nos otsorĩhi ĩrmo ese yet tatim yok im: —Erẽt. Tokowa owa waa je itso Obejit ir ihyãta.— 10 Porrosht Ichibich shuu takachim erze uje anjel tatim yokike. Ese anjel hnoy yok seya yok kojach eeych uje ich dich hn de porĩt hn sowa yok ese dit uje mihnũwo nihyokĩhi ehet uje iich otsii Jerusalén. Tãra Porrosht ahir wahacha poõrc hn ihnimich. 11 Ese dit ich hũre shi itso Porrosht uje hũre hn shi itso kojach uje ich ihĩrt hn debich uje iich otsii jaspe uje pwele oteychim pit itso ese kojach yet uje iich otsii cristal. 12 Moraylt uje ich berzak chipeẽsa ese dit. Ese moraylt ir uhir dose hn kal uhir anjel iyehe. Erze uhir israel oso õr poruwo wishi õr iiyo de uje õr dose kal nohmir nohmir. 13 Ir uhir tre de deeych warĩch hn tre de norte hn tre de sur hn tre de uje deeych yakaha. 14 Ese moraylt sakaha erze kojano eeyo uje dose. Ese Obejit ir apóstole õr iiyo de erze kojano kal nohmir nohmir.

15 Ese anjel uje keytkẽr yok hnoy oro uje itso phich par siteẽta ese dit hn siteẽta uhir hn ese moraylt. 16 Ese dit uu ir wiro nos itsye. Ir ehet hn uje berzak ich itsye. Ese anjel siteẽta ese dit chĩra ese phich shuu do mil do syento kilometro. Ir ehet hn uje berzak hn porĩt shi itsye. 17 Siteẽta ese moraylt toy. Wichi sesenta y sinko metro uje de porĩt. Siteẽta chĩra namikit itso hnakirbich meykit. 18 Ese moraylt oshiyokõr ochĩra kojach uje iich otsii jaspe. Ese dit pur oro hn shi itso pejta waa je ye warĩrsh. 19 Ese moraylt sakaha kojano eeyo. Wir ich ihĩrts pisho hn ich debich. Ese moraylt chipeẽsa ese dit. Uu kojach webich osht iich otsii jaspe. Ese kojach uje de ese webich osht eeych iich otsii zafiro. Ese kojach yet uje de ese osiyer eeych iich otsii ágata. Ese kojach yet uje de ese tre eeych iich otsii esmeralda. 20 Ese kojach yet uje de ese kwatro eeych iich otsii ónice. Ese kojach yet uje de ese sinko eeych iich otsii cornalina. Ese kojach yet uje de ese seys eeych iich otsii crisólito. Ese kojach yet uje de ese syete eeych iich otsii berilo. Ese kojach yet uje de ese ocho eeych iich otsii topacio. Ese kojach yet uje de ese nueve eeych iich otsii crisoprasa. Ese kojach yet uje de ese dye eeych iich otsii jacinto. Ese kojach yet uje de ese onse eeych iich otsii amatista. 21 Erze ir uhur uje dose oshiyokõr ochĩra ese kojach uje iich otsii perla. Kal ir uhir perla nohmira. Ese dit ehet dehet de uje ich dich, pur oro hn shi itso pejta waa je ye warĩrsh.

22 Nĩhyok ye tokomo templo uje chihi dit ehetpe pork ese eyok Irhĩch Porrosht uje ukurbo deyo de wichi templo hn ese Obejit. 23 Ese dit ye nesitpe

uje deeych chihit hnii shekurko pork shɨ Porrosht yokõrt wɨchɨ uje chihit hn
ese Obejɨt wɨchɨ shɨ ɨtso nampyon uje de ese dɨt. 24 Ese dɨt hũre ɨtsorz heke
nos chihit wɨr oso uje ode ĩrmo lekɨtiyo hn wɨr odɨrkɨhɨ ɨr yokõrt. Erze reye
uje ode ĩrmo lekɨtiyo ohnoy ɨr kuche uje ich ɨhĩrtso otseya ese dɨt. 25 Ese dɨt
ye odihyeru ɨr uhɨrpe uje deeych, hn nĩhyok uje dihlak. 26 Nos wɨr dihipo uje
ode ĩrmo lekɨtiyo ohnoy ɨr kuche uje ich ɨhĩrtso otseya ese dɨt, 27 per nĩhyok
kuche uje ich mɨhnũwo masaha ehet. Erze uje oshiyokõr uje ich mɨhnũwo ye
omasaha ehetpe hn erze uje ich õr kushĩyo. Shɨ wɨr omasaha erze uje õr iiyo
de asa hutɨta uje õr ɨkɨrĩt de uje yelɨj nɨhna ɨre. Asa hutɨta Obejɨt ɨr huto.

22 1 Ese anjel sowa yok asa onoota waa je ich nimpyo shɨ ɨtso kojach
uje iich otsɨɨ cristal. Asa onoota tokolɨhɨ ese Porrosht hõr ese Obejɨt
õr ɨbɨta hn uushɨ 2 chɨkãha ese dehet dich ehet. Ɨr wɨro pohɨr de uje shuu õr
ɨkɨrĩt de uje yelɨj nɨhna ɨre. Kal shekurko ɨr ee de hn erze ɨr ĩhyo ich shuu
nos oso uje ode ĩrmo lekɨtiyo õr owich om. 3 Erze ĩrmo ɨlaro Porrosht sajɨr
ɨkiyokite per ese ĩrmo ahle Porrosht ye dajɨr ɨkiyope. Porrosht hõr ese Obejɨt
õr ɨbɨta de ese ĩrmo ahle, hn ɨr ɨbiyo shish oteeychãha ɨre. 4 Wɨr oteychɨm
Porrosht ɨle hn ɨr iich de õr une. 5 Ese ĩrmo ahle ich nĩhyok uje dihlak. Ye
õr nesita nampyonpe hnii deeych par chihit õr pork eyok Ɨrhĩch Porrosht ɨr
yokõrt chihit õr. Ich shish nos õr ɨtso rey hn shish odechɨ.

Ich yej terɨhɨ uje Jesús cheeshpo.

6 Esee hn anjel tatɨm yok ɨm: —Erze ahwoso ich ũru hn ich tyenɨj
yakaha. Eyok Ɨrhĩch Porrosht wɨchɨ uje shuu erze ɨr profeta otatɨm erze
oso lahwoskite. Wɨchɨ shuu ɨr anjel sowa laabo erze mɨhnũwo uje tyenɨj
tĩr ĩrmo shɨchish nehe.
7 Jesús sole: "Ẽrlo yok. Tyenɨj tɨkɨrẽt shɨchish. Ich om par erze uje
oshiyokõr uje asa hutɨta tata."—
8 Yok Juan. Tukunt erze kuche hn tokomo erze kuche. Uje tukunt hn
tokomo erze, ich tokotsa pɨte hnɨmoho ese anjel ɨle ɨkɨch par tɨkeeychãha
ɨre pork sowa yok erze kuche, 9 per ese anjel tatɨm yok ɨm: —Ye ahakõr
uhu ɨlorz. Shɨ yok Porrosht ɨbɨk ɨtso owa hn yok ɨtso erze eshɨbo uje
õr profeta hn yok ɨtso erze uje oshiyokõr uje asa hutɨta tata. Eeychãha
Porrosht.— 10 Hn tatɨm yok toy ɨm: —Uhu nos odɨraha uje asa hutɨta tata
pork ich yej terɨhɨ ɨshɨrĩt uje erze ahwoso yakaha. 11 Moym erze uje õr
ɨluu mɨhnũ yakaha õr par shɨ oniyokõr uje ich mɨhnũwo. Moym erze uje
oshiyokõr mɨhnũwo shɨ õr ɨtso erze hnakɨrbo hn tɨmcher uje oshiyokõr
mɨhnuwõhoye par uje shish oshiyokõr oshuu ɨtsorz. Per erze uje oshiyokõr
uje ich om ich shish tyenɨj oshiyokõr uje ich om hn erze uje oshiyokõr uje
Porrosht sahmũr ich shish tyenɨj oshiyokõr uje Porrosht sahmũr.
12 Jesús sole: "Ẽrlo yok. Tyenɨj tɨkɨrẽt shɨchish hn tokõhwa premyo par
tokosɨm pɨbiyo shɨ ɨtso uje otserz nohmɨr nohmɨr. 13 Yok uu webich osht
hn uhurzosht shɨ yok ɨtso letra a hn zeta.

El Nuevo Testamento en Chamacoco de Paraguay, 1a ed., © 2000, New Tribes Mission

14 Ich om par erze uje oshiyokõr uje Porrosht sahmũr shɨ ɨtso uje
ochũrhu lasuwo par uje õr pwele otew asa pohorrza ee waa je shuu õr
ɨkɨrĩt de uje yelɨj nɨhna ɨre hn par uje ochɨkãha ese moraylt ɨr uhurrza hn
otĩr ese dɨt ehet. 15 Nos wɨr uje oshiyokõr uje ich mɨhnũwo ye omasaha
ese dɨt ahltpe pork õr ɨre ode urhuta bahluta ehet. Wɨr shɨ õr ɨtso poyto.
Nos wɨr meriko hn konsaho ode urhuta bahluta ehet, hn nos wɨr erze
uje ye onõyhi pɨshye ahɨrpe, shɨ omuhuye ahɨr, hn erze uje otorãhaye,
hn erze uje õyhi yẽr ahɨr, hn erze uje õyhiye ahɨr, hn erze uje otsahat
loshɨpo, hn erze uje oshɨm ɨre loshɨpo par oshuu sahat ɨre, hn erze uje
oshuu yewo oshuu otoy, hn erze uje oteeychãha kojano po, hn nos wɨr
erze uje otsahmũr otsehnyẽr yewo, hn erze uje otata lekushiĩ nos ode
urhuta bahluta ehet.
16 Yok Jesús. Tuu yok anjel hno tĩr owa par shuu atsew erze ahwoso
hn asɨm erze iglesya. Yok porokkite wɨchɨ rey David. Shɨ yok ɨtso
porrzeebcha bahluta waa je deeych huta ich tokole.”— 17 Porrosht aabo
wɨr õr ɨtso ese Obejɨt ɨr ihyãta. Porrosht ɨchɨbich hn erze uje õr ɨtso Obejɨt
ihyãta otɨbii otsɨi: —Erẽt.— Ese uje chunt uje yeẽk ler asa hutɨta ich tɨbii
Jesús ɨm: —Erẽt.— Ese uje iich sẽhi ich tyenɨj tɨrẽt hn ese uje sahmũr
ich tyenɨj ɨhɨ ese awɨt uje shuu õr ɨkɨrĩt de uje yelɨj nɨhna ɨre. Wɨchɨ ye
bahatɨkɨsh.
18 Titɨm olak nohmɨr nohmɨr uje ẽntlo uje asa hutɨta tata uje erze
mɨhnũwo tyenɨj tĩr ĩrmo nehe. Kɨmɨjɨ yeẽk duhu ahwoso kɨnãho nõya
erze Porrosht ahwoso ich erze kuche mɨhnũwo uje asa hutɨta tata uje
Porrosht shuu tĩr ĩrmo nehe ich tĩr ɨre toy. 19 Kɨmɨjɨ yeẽk diyuhu ahnũwo
ahwoso nohmɨramo uje de ana hutɨta uje tata uje Porrosht shuu mɨhnũwo
tyenɨj tĩr ĩrmo nehe ich ye Porrosht duhu tew erze pohɨr ee uje shuu
õr ɨkɨrĩt de uje yelɨj nɨhna ɨre hn ye dosɨm ɨre owichpe uje de ese dɨt
Jerusalén ahle. Ana hutɨta tata ese dɨt hn erze pohɨr.
20 Jesús wɨchɨ uje tatɨm eyok erze kuche hn wɨchɨ tata ɨm: —Titɨm
olak uje ich ũru. Tyenɨj tɨkɨrẽt shɨchish.— Titɨm Jesús too: —Yehe wɨchɨ.
Õryok ɨrhĩche Jesús, erẽt.— 21 Sehe tuu eyok ɨrhĩch Jesús nos dosɨr olak
uje olak Porrosht aabo. Shɨ ahnũwo uje titɨm olak.